

Volim da letim

Zbornik radova objavljenih u rubrici
Littera fanzina Helly Cherry od 2003. do 2014.

Uvodna napomena

Uredništvo želi da unapred skrene pažnju čitaocima da je Zbornik koji je pred vama neprofitnog karaktera što znači da Helly Cherry nema nameru da od ovog Zbornika pribavi bilo kakvu imovinsku korist prodajom i/ili distribucijom objavljenog sadržaja.

Helly Cherry ne snosi nikakvu odgovornost ako to neko učini bez saznanja i prethodno pribavljene dozvole uredništva i autora objavljenog materijala.

Zbornik se čini dostupnim javnosti bez ikakve materijalne naknade i može se koristiti isključivo u privatne i nekomercijalne svrhe. Ukoliko neko od čitalaca bude želeo da kroz komercijalnu delatnost iskoristi deo ili celokupan sadržaj Zbornika, to lice je dužno da prethodno stupi u kontakt sa nama kako bi nas obavestilo o svojoj nameri i zatražilo kontakt i dozvolu samih autora.

Sva autorska prava (materijalne i nematerijalne prirode) pripadaju isključivo samim autorima.

Zbornik ima isključivo za cilj da istakne brojne dobre i kvalitetne, a neretko skrajnute autore.

Predgovor

Za jedanaest godina koliko postojimo nekoliko smo puta menjali izgled i koncept – i mi sami menjamo tokom godina svoj izgled, stavove, mišljenja, interesovanja – kako da ih ne menja jedan časopis. Menjali smo se sazrevajući, šireći se, granajući se. Uz nas su stasavali mladi umetnici, pisci, režiseri, kritičari, muzičari... od kojih su neki danas prevazišli naše okvire. Čini nas ponosnim što smo im dali dobre korene. Želim da se zahvalim svim saradnicima koji su nam ustupili svoje priloge i da pozovem nove da nam se pridruže, kako bismo trajali i narednih (najmanje) jedanaest godina.

Što se rubrike Littera tiče, koju uređujem, za ovih osam godina, koliko sam urednik, objavljeno je preko hiljadu priloga iz oblasti književnosti, dakle preko sto priloga na godišnjem nivou, što nije zanemarljiva brojka, ako se uzme u obzir da smo svi mi volonteri: i urednici i saradnici. Istrajavajući u ovim teškim vremenima koja su iza nas, ali, na žalost, i pred nama, pokazali smo, možda ne svima, ali dovoljnom broju ljudi, šta se sve može uz malo dobre volje. To potvrđuje i naše ime koje je prepoznatljivo i u višim krugovima, među članovima, takozvane glavnotokovske književnosti.

Kako bismo ovoj našoj borbi dali i novu dimenziju, novu težinu, odlučili smo se da proslavimo ovih jedanaest (prvobitna ideja bila je da obeležimo desetogodišnjicu postojanja, ali ne ispada uvek sve onako kako planiramo) godina postojanja tako što ćemo objaviti zbornik radova pristiglih na adresu rubrike Littera. U ovom se zborniku nalaze radovi (kratke priče, pesme, aforizmi, haiku pesme, epigrami...) onih autora koji su pod našom kapom stasavali, ali i onih koji su pristupili našim redovima, da se tako izrazim, kao već poznato ime u svetu književnosti.

Zbornik je šarolik, kao što je šarolik i svet umetnika koji su ga godinama stvarali i oblikovali. Želim da se prvenstveno zahvalim tim mladim ljudima (ali i svima drugima) koji su imali hrabrosti da nam pošalju svoje tekstove i koji su ostali uz nas (u inat svima i uprkos svemu) sve ove godine. Ovo je naš način da vam se zahvalimo.

Tamara Lujak

Sadržaj

Uvodna napomena	5
Predgovor	7
Stefan Mirošević Pokajanje.....	25
Stefan Mirošević U početku beše reč	26
Mirsada Mujagić Neznani mezar	27
Marijan Miloš Anđeli na našim Ramenima.....	29
Relja Antić Zaraza.....	30
Darko Ždralović Cmizdrež u čačkališnoj kotlini	32
Nemanja Danilović Mladež.....	35
Josip Stupić Spoznaja	37
Nenad Pavlović Gost	40
Vlada Todorović Moji drugovi	44
Jovan Gavrilović Mračni kvadrat.....	44
Dragan J. Ristić, Iz knjige „Vredi se pomučiti“ Dečji poklon.....	47
Dragan J. Ristić Nije bajka.....	48
Dragan J. Ristić Susret.....	48
Dragan J. Ristić Eksperiment.....	49
Dragan J. Ristić Obična priča	49
Dragan J. Ristić Zona sumraka	50
Neven Novak Jazbina	50
Nenad Novković Pismo.....	55
Stevan Šarčević O, kako tužnih ljubavi ima	56
Stevan Šarčević Priča.....	59
Marijan Miloš Eho koji ne odjekuje	60
Krsto Dušan Vitiligo	68
Dragomir Simović Prirodna selekcija.....	72

Stevan Šarčević Neobični događaji u gradištanskom samostanu	74
Veselin Milićević Đavolja svadba.....	81
Predrag Milojević Baba.....	83
Vladimira Becić Zlatnik na kraju duge	88
Miloš Ristić San cara Konstantina	90
Stevan Šarčević Sa one strane reke, gradovi	91
Melita Vuković HEADonizam	98
Stevan Šarčević Vučja nevesta	100
Sara Damnjanović Grad bez mirisa.....	109
Milosava Mijović Nevidljivi	110
Nikola Marković Pas.....	112
Miloš Ristić Letnja.....	112
Neven Novak Želja	112
Nemanja Danilović Pučina	113
Nenad Novković Ambis.....	113
Ivana Grujić Nemir.....	116
Sara Damnjanović Moja smrt ima zelene oči	117
Sovjeta Grubešić Razgovor smrとうodni	119
Adnadin Jašarević O, moj Bože!.....	120
Stevan Šarčević Obale dunavske.....	121
Stevan Šarčević Spuštanje noći.....	125
Radoslav Slavnić Rabid-Serbia.....	132
Marko Galić Rapsodija.....	133
Boris Mišić Tišina.....	136
Vladimira Becić Zakon o dušama	139
Nemanja Danilović Čovek	140
Katarina Brbora Starozavjetna.....	141
Sara Damnjanović Čekajući.....	151
Slobodan Martinović Odložena smrt.....	152
Sara Damnjanović Bivša.....	153

Radoslav Slavnić Aurora i Čovek koji se smeje	154
Miloš Ristić Pijaca.....	156
Stevan Šarčević Frekvencija.....	157
Boris Mišić Dugine zmije	166
Nenad Novković Klupa.....	167
Nemanja Danilović Venčanje iz snova	169
Nemanja Danilović Veni vidi vici.....	171
Nemanja Danilović Šifra: Sizif.....	174
Miloš Ristić Nemoćni i svemoćni	175
Igor Braca Damnjanović DIB Ko umre danas kukanje gratis	183
Stevan Šarčević Kad gradova nestane.....	184
Stevan Šarčević Jedna pijana noć	186
Stevan Šarčević Doba Sabljozuba.....	188
Ranko Trifković Meksikohrvatsko primorje.....	191
Ranko Trifković Luda priča	192
Nikola Marković Cefalea tensional, Uvertira u velika dela.....	193
Neven Novak Kuća od papira	195
Stevan Šarčević Veče izlaska.....	196
Nemanja Danilović Prvi dan u školi.....	197
Nemanja Danilović Beg.....	197
Nemanja Danilović Sat	199
Miloš Ristić Madagaskar 7	202
Zoran Jakšić O vođama i ljudima	202
Stevan Šarčević Dah lokomotive	206
Stevan Šarčević Carstvo Venere	207
Ranko Trifković Crni panter	210
Ranko Trifković Dijamantska prašina ili Ledeni pešaci	216
Aleksandra Čvorović Ponuda.....	217
Ivan Nešić Veče kada je vilenjak Vili stigao u grad	220
Danijela Slavica Milović Za vas.....	224

Danijela Slavica Milović Početak petka	225
Stevan Šarčević Bol koju nećeš upoznati	227
Danica Popović Kraj.....	229
Damjan Pejović Problema problem	230
Đura Šefer Sremac Priča od sedam reči.....	232
Đura Šefer Sremac Priča od pet reči	232
Đura Šefer Sremac Fantastične misli.....	233
Vladimir Stojnić Telefon.....	233
Vladimir Stojnić Citati.....	234
Vladimir Stojnić Ekspedicija.....	235
Vladimir Stojnić Danas ovde, a dogodine u Jerušalajimu.....	236
Bojan Bogdanović Vajar u kući	238
Miloš Ristić Kratka drama.....	239
Stevan Šarčević Nada.....	240
Stevan Šarčević Povratak u Berlin.....	241
Aleksandar Stošić Mrtav.....	243
Ranko Trifković Jadi mladog Orka	244
Aleksandra Čvorović Sfinga	245
Nemanja Danilović Kompenzacija.....	247
Ivan Nešić Posetilac iz La Manče	249
Aleksandra Čvorović Recept za ludilo	254
Igor Braca Damnjanović DIB Zakon je zakon.....	257
Dušan Đorđević Prapat.....	260
Dragana Stojiljković Danica.....	265
Igor Braca Damnjanović DIB Nije bensedin, al' ipak pomaže	270
Miloš Živanović Šaka	271
Miloš Živanović Čvorovi gordosti, 5. pesma zbirke	272
Ranko Trifković Gremlini u drajvu C	273
Tamara Ćurčić 23:45h.....	275
Vladimir Bulatović Buči Starci.....	277

Stevan Vrekić Dok me neko ne pokupi	280
Stevan Vrekić Poruka u boci.....	281
Stevan Vrekić Bizarna strast.....	281
Nataša Stanić Posle plovodbe.....	282
Stevan Šarčević Osvajači.....	282
Andrej Vidović Neobično sećanje	286
Andrej Vidović Čekajući vreme (In Limbo).....	289
Dinko Osmančević Crtice.....	291
Milan S. Kosović Melanholija	291
Vladimir Bulatović Buči Trudničar	292
Pavle Zelić Š.B.B.K.B.B.	295
Biljana Kosmogina Najkraće F priče	295
Tihomir Jovanović Dva dnevnika	296
Milos Ristić San	304
Ivan Vukadinović Who killed Mr. Moonlight?	304
Nemanja Danilović Glad	308
Dragana Stojiljković Dragi Dnevniče	311
Ranko Trifković Đavo i pisac	313
Emilija Dević Portal između svjetova.....	314
Pavle Cvijić Pajo Na peronu neke stanice svijeta.....	316
Radojka Milošević Spas	317
Vladan Jocić Sećaš li se	317
Dušan Čolović Vidik.....	318
Siniša Rudan Najkraće F priče	319
Miloš Živanović Progone vas misli?!	320
Tatjana Jambrišak Universe in a nutshell	322
Zoran S. Stanojević Pas Lajka	323
Zoran S. Stanojević Crna rupa	323
Zoran S. Stanojević Kiklop	324
Zoran S. Stanojević Uspavana lepotica.....	324

Zoran S. Stanojević Zlatna ribica	324
Zoran S. Stanojević Zemlja je okrugla?	325
Leila Samarraai Neuračunljiv iliti Ne može mu se verovati	325
Vid Vukasović F haiku	325
Vladimir Perić Pesnik	326
Stevan Šarčević Buđenje.....	333
Tatjana Debeljački Avanturama kraj	336
Gordana Petković F haiku	336
Dinko Osmančević F aforizmi	337
Tatjana Stefanović Trepavica.....	338
Tatjana Stefanović Marko, Janko i Danko.....	338
Miloš Ristić Horor i fantastični aforizmi	339
Stevan Vrekić Bojim se	339
Leila Samarraai Ukleti brod	340
Ivan Đurić Ljubav za jednu noć	341
Zijad Pandur Ona	345
Marija Čolpa Bajka o Pilingrinu, (politička bajka)	346
Branislav Trajković - Bili Trej SF aforizmi.....	348
Jasmina Ćirković Pisma.....	349
Jugoslav Todorović Tako je bilo, očiju mi	349
Bojan Bogdanović Na vrhu igle	357
Aleksandra Rokvić Spodoba.....	360
Zoran S. Stanojević Grof Drakula	361
Slobodan Vukanović Novo božanstvo vode	361
Dragana Stojiljković Daleko od sebe	362
Aleksandar Čotrić F aforizmi.....	364
Zoran S. Stanojević Vampirski aforizmi.....	364
Stevan Šarčević Kosovka devojka	365
Aleksandar Marić Oličenje tuge.....	368
Nataša Stanić Dok hodaš kosmičkom stazom	368

Miloš Živanović Rđa A.D.....	369
Radoš Sonja Bela smrt.....	371
Pavle Zelić Pažljive komšije	372
Stevan Vrekić Poslednja pesma.....	373
Leila Samarraí Lúda.....	374
Marko Antić Braća po knjizi	375
Ranko Trifković Beograd na moru	376
357 – Trenutak inspiracije Najkraće F priče od 7 reči	378
357 – Trenutak inspiracije Najkraće priče od 5 reči	384
357 – Trenutak inspiracije Najkraće F priče od 3 reči.....	386
Ivana Mladenović Pesma.....	388
Milan Stevanović Trnovica Da li postojiš?.....	388
Ivan Despotović Dvoje	389
Tanja Bakić Pjesma o Meni	390
Milan Stevanović Trnovica Leptiri	390
Ranko Trifković Porno glumica.....	391
Stevan Vrekić Svet oplođen normalnim	394
Miloš Živanović Vrt.....	395
Stevan Šarčević Čuvar.....	396
Vlada Todorović Gitarista.....	399
Vlada Todorović Ne nagingi se kroz prozor	400
Dalibor Filipović Filip Diverzanti.....	400
Dragana Stojiljković Slučaj: Carnivorous.....	401
Zoran S. Stanojević Kralj Mida.....	407
Milan S. Kosović Zornjača.....	407
Dinko Osmančević Aforizmi.....	407
Vlada Todorović Bik koji večno spava	408
Tatjana Jambrišak Zvijezde sanjalice.....	409
Gordana Petković F haiku.....	410
Nataša Stanić Unutrašnji svemir.....	410

Stevan Vrekić Pali anđeo	411
Ivan Despotović Vajar.....	411
Vlada Todorović Pokvareni telefoni.....	412
Vid Vukasović F haiku	413
Vida Nenadić Pesma posle sna.....	413
Bojan Bogdanović F aforizmi	414
Vlada Todorović Deja vu.....	415
Aća Tatjana Ključ od moga srca.....	415
Nataša Kijurina Bal vampira	416
Gordana Petković F haiku.....	416
Vlada Todorović Borilačke veštine	417
Vlada Todorović Novi red.....	417
Aleksandar Čotrić F aforizmi	418
Pavle Cvijić Pajo U kočiji sna.....	418
Miloš Živanović Kapetan za novi dan.....	419
Leila Samarraai Gordost.....	422
Stiv Voker Mali konj.....	422
Ivan Despotović U prilog teoriji o svemu, Lepota i svest o njoj.....	425
Miloš Živanović Fake life	428
Houp Atearn Elegija za tuđina.....	429
Ranko Trifković Doktor Arslan i povreda na radu.....	430
Zlata Volarić F haiku.....	431
Vladan Jočić Hlebolik	431
Miloš Živanović Noć pred samo još jednu atomsku eksploziju do kraja noći.....	431
Aća Tatjana Ti i ja.....	433
Tatjana Jambrišak Mjesečeva	433
Emilija Pandoski Svetlost i tama.....	434
Nataša Stanić E-vile	435
Jovana Gadža Nemiri.....	435
Aleksandar Stošić Rupa.....	436

Bojan Bogdanović F aforizmi	437
Dalibor Filipović Kako smo postali robovi Marsovcima	437
Dejan Jokić Bujica	438
Dinko Osmančević F aforizmi	440
Ivan Despotović Šetnja	441
Ivana Mladenović Jednorog	442
Ivana Mladenović F aforizam	442
Jože Volarić F priče	443
Jože Volarić F haiku	444
Leila Samarai Ključar	444
Milan S. Kosović Razvremenjavanje	445
Nataša Stanić Sve moje vasiona	445
Neven Novak Prolaz	446
Nikola Kovačević Uticajni	451
Aća Tatjana Gde ljubav odlazi	451
Ranko Trifković Pegavica	452
Stevan Vrekić Veštica	454
Tatjana Jambrišak Roj	455
Vida Nenadić Konačno	458
Zoran S. Stanojević F aforizmi	458
Zoran S. Stanojević Kolumbo otkriva Ameriku	459
Vida Nenadić F aforizam	460
Pavle Cvijić Pajo U vrtlogu života	460
Nataša Stanić Mede od pliša	461
Vladimir Bulatović Koncert za tetkicu	461
Stevan Vrekić Vampir	463
Miodrag Stošić Klarin svet	464
Aleksandar Stošić Iznajmljeni grad	467
Bojan Bogdanović F aforizmi	469
Bojan Bogdanović Priča o Ledenoj Kraljici	470

Bojan Bogdanović Raskopčana crkva	474
Dalibor Filipović Astrozoo vrt	474
Darko Burmudžija Pisma	475
Dejan Jokić Mačka.....	476
Dragan Tomić F epigram.....	478
Dražen Jergović Haiku.....	478
Ivan Despotović Ljubav.....	478
Jože Volarić Kratka priča za decu.....	479
Jože Volarić F haiku.....	480
Ivana Mladenović To je java bila.....	480
Miodrag Stošić F aforizam.....	481
Dragana Stojilković F aforizam	481
Leila Samarrai Strah	481
Miroslav Petelin San o Peleasu i Melisandi	483
Neven Novak Džošuin vremeplov	485
Nevena Tarlanović Godpođa Ferber.....	488
Radojica Perišić Odgovor	493
Ranko Trifković Kako sam doakao vanzemaljcima.....	493
Sabina Mujić Ispovijest.....	494
Vid Vukasović F haiku	495
Vladimir Bulatović Grobljanska fantastika	496
Vuk Mihailo Odmotavanje - odvratna utopijska priča.....	499
Zlata Volarić F haiku.....	499
Zoran Ilić Pisma	500
Vida Nenadić Pisma posle sna.....	500
Aleksandar Stošić Pokvario se hard disk u mojoj glavi	501
Milan Milutinović Krivo ogledalo.....	502
Vida Nenadić Putovanje avionom	502
Duško Radović O plakanju	503
Bosiljka Bosa Pavlović F haiku.....	504

Dinko Osmančević SF aforizmi	505
Dragan Matić Metamorfoza	505
Dragana Nikolić Pisamce	509
Dragana Stojiljković Volim da letim	509
Dražen Jergović H haiku	510
Gordana Petković F haiku	510
Ivan Despotović Susret	510
Jože Volarić Misao o praznom	513
Katarina Nikolić Raj ili Pakao	513
Leila Samarraï Slučaj iz žute štampe	514
Ljiljana Ćuić Leteći tanjir	515
Maria Lazić Krik	516
Mihajlo Mika Pavlović F haiku	516
Milan Milutinović San	517
Milorad Šuković Posle dvanaest godina	518
Pavle Cvijić Pajo Istina	519
Miljojko Milojević Bajka o starom ceru	520
Vesna Denčić Budućnost	523
Vida Nenadić F aforizam	524
Neven Novak Debeli medved	524
Maria Lazić Prvi dani zime	525
Dragan Matić Usud	526
Bosiljka Bosa Pavlović F haiku	529
Mihajlo Mika Pavlović F haiku	530
Vid Vukasović F haiku	531
Dragana Nikolić Ogrlica	531
Vesna Denčić Usud	532
Ilija Bakić Istok	532
Oto Oltvanji Retka krvna grupa	537
Zoran Ilić Trči, zeko, trči	541

Darko Veselinović Brod	542
Nenad Glišić Opasne vode	544
Vladimir Stojnić Promena	551
Daniel Radočaj Mars-eksplorer	552
Dejan Mujanović Čovek koji je uhvatio pogrešnu frekvenciju	553
Tanja Milutinović San pre sna	558
Zoran S. Stanojević Ipak se okreće	559
Danijela Slavica Milović Za vas	559
Ranko Pavlović Izvor svetlosti	560
Eugenio Fočić Milost vjetra	564
Milan Micić Odraz	567
Željko Obrenović Skriveno unutra	567
Aleksandar Novaković Portret umetnika u penziji	573
Zoran Božović Amerikanac i Bog	577
Aleksandar Novaković Aberkrombijeva glava	577
Branislava Ilić Osvajači	578
Branislav Dević Običan san	579
Eduard Pranger Broj	580
Ivana Milaković Vetar iz Hamala	582
Kalezić Milorad Goveđe pismo	584
Milan R. Simić Snovi jednog slikara	584
Milan Mišić Ptica srebrnih krila	585
Milan Vračar Vidovnjak	586
Milanče Marković Napisani svet	586
Miroslav Petelin Kako je Orfej izgubio Euridiku	589
Olivera Arizanović Prokletstvo	602
Olivera Imerovski Bajka o carevom sinu, sedmoglavoj aždaji i lepoti devojci	602
Smiljana Đorđević Sustanari	603
Stanka Gjurić Razotkrivanje	603
Vesna Denčić Pismo	607

Zoran Ilić Priča slična „Trnovoju Ružici”	610
Avgustin Ljubiša Pravi prijatelj	612
Ivan Nešić Stoper koji je lečio pregažene životinje na odvajanju sa autoputa broj 35	613
Vladimir Lazović Marica	617
Vladimir Simić B produkcija	619
Živko Vujić Donacije	620
Ilija Bakić Braća po licu	620
Jovan Ristić Muškarac sa greškom	628
Konstantin Tezeus Multinavijači.....	632
Nikolajević Maksimilijan Najbolji prijatelj	633
Vlada Todorović Ko rano rani.....	633
Eduard Pranger Bloger	635
Stanka Gjurić Đavolski san.....	637
Zoran Ilić Napušteni grad.....	639
Najkraće NF priče u svetu.....	641
Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 3 reči	644
Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 5 reči	648
Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 7 reči	655
Tomica Račić Nevjerovatno crveno.....	675
Lidija Beatović Priroda igre.....	677
Vladimir Lazović Sedma soba	681
Petar Petrović Zlo i opanak.....	683
Skarzen Vjekovima nas prate	686
Sebastijan Adanko U mreži.....	689
Brankica Kranjac Dokaz teoreme	692
Rej Bredberi Kaleidoskop.....	693
Petar Petrović Vrištanje	699
Živko Prodanović Predskazanje	699
Branko Pihac Intermeco	700
Robert Šekli Romantika po narudžbini.....	701

Miloš Cvetković Glad.....	708
Nomen Nescio Srbin protiv napasnika iz svemira	710
Deni Plačta Čovek iz vremena	711
Damir Lukačević Gospodar	712
Sebastijan Adanko Kontakt.....	712
Tomas M. Diš i Džon T. Sladek Otkriće Nultrona.....	714
Dejan Ognjanović Dan mrtvih.....	717
Brankica Kranjac Jedno možda.....	718
Pol Hejvud Dinastija robota.....	719
Sid Dankan Gore od smrti	721
Brankica Kranjac Humani eksperiment.....	723
Deni Plačta Dobrodošlica	724
Đorđe Fišer Emisar	725
Miodrag Pepić Jabuka.....	726
Marin Erceg Najkraća NF priča na svetu.....	727
Milutin Žikić Lek.....	727
H. Martinić Loš plan.....	728
Zoran Luić Kosa.....	728
Robert Šekli Uslužna ruka.....	729
Robert Šekli Želja.....	730
Robert Šekli Muškarac koji je voleo	731
Ivan Nešić Ogled	733
Marko Pišev Jedanaesti sat	733
Marko Pišev Penubra	736
Milanče Marković Razum.....	738
V.A Propali izum.....	739
Sebastian Adanko Promašaj.....	739
Branka Kranjac Stepenice ka nebu.....	740
Branka Kranjac Dečak.....	740
Branka Kranjac Sunce zadnjeg neba.....	741

M.S Saznanje.....	742
Branislava Čurukov Vanzemaljci	743
Aleksandar Popović Glasnik.....	744
Srećko Žitnik Zemaljska duša.....	746
Norman Bejts Žilava jedinka	747
Skyseeker Početak na kraju svega	749
Isak Asimov Besmrtni bard.....	752

Stefan Mirošević

Pokajanje

Držao sam ceduljicu na kojoj je, dobro poznatim rukopisom, pisalo vreme i mesto sastanka. Nisam dugo čekao. Ubrzo se pojavio.

Približavao mi se sa druge strane košarkaškog terena. Bio je odeven isto kao ja. Hodao je isto kao ja.

Zaustavio se na sredini terena i posmatrao me. Imao je ozbiljan izraz lica. Vratio sam ceduljicu u džep i nesiguran u to što činim, pošao ka njemu. Nije se pomerio. Sačekao je da mu priđem, pa se, bez reči, okrenuo i zaputio pravcem iz kog je i došao. Sledio sam ga.

Stigli smo do auta koji je bio parkiran nedaleko od terena. Otvorio je vrata i seo za volan. Ja sam seo na suvozačevo mesto i vezao pojas. On to nije učinio. Upalio je motor i krenuli smo.

U ovim ranim jutarnjim časovima, u gradu gotovo da nije bilo saobraćaja. Čak i da su nas pešaci ili drugi vozači videli, ne bi se začudili. Pomislili bi da smo blizanci. Posmatrao sam njegov desni profil. Stvarno smo bili istovetni.

Vozio je brzo, žustro menjajući brzine. Prolazio je kroz crvena svetla, nije uključivao migavce pri skretanju. Ja uvek vozim polako i oprezno, te mi je bilo neobično da posmatram svog dvojnika kako divlja gradskim ulicama. Ali ništa nisam rekao. Barem je gledao kuda vozi. Na mene nije obraćao pažnju.

Udaljavali smo se ka predgrađu. I dalje se nisam usuđivao da pitam kuda idemo i zašto. Pustiću da se sve odvija svojim tokom.

Skrenuli smo desno na put koji je bio prilično oštećen. Približavali smo se napuštenoj betonskoj hali. Izgledala je kao nekakva stara fabrika. Upitno sam pogledao vozača. Nije mi uzvratio pogled. Ugasio je motor i izašao iz kola, zalupivši vratima. Odvezao sam pojas i izašao za njim. Pun strepnje, požurio sam da ga stignem. Ušli smo u halu, rame uz rame.

Hodali smo dok nam je pod nogama škripalo svakakvo đubre koje je tu bacano. Primetio sam da nismo sami.

Grupa ljudi bila nam je okrenuta leđima. Bilo ih je na desetine. Kada su čuli da dolazimo, okrenuli su se ka nama. Prepoznao sam lica tih ljudi.

Kolena su me izdala i za trenutak sam izgubio ravnotežu. Saputnik me je pridržao uhvativši me za mišicu. Nije me čak ni tada pogledao. Držao me je čvrsto dok smo prolazili kroz mnoštvo naših klonova. Svi su bili obučeni kao mi. Zažmurio sam dok me saputnik nije pustio. Otvorio sam oči i ugledavši novi prizor pred sobom, istog trena pao na zemlju. On se sada nije potrudio ni da me pridrži.

Klečao sam dok su mi suze tekle niz obraze. Pravo ispred mene, između dva metalna bureta iz kojih je kuljao plamen, stajao je drveni krst na kojem je bilo razapeto nago telo. Venac od trnja bio je navučen na čelo mučenika. Krv je curila preko lica koje sam dobro poznavao. Istog onog lica koje sam svakodnevno viđao u ogledalu. Lice isto kao i ona iza mene.

Pridigao sam se i rukavom obrisao suze. Drhteći, prišao sam raspeću. Glava razapetog se uz veliki napor podigla, pa ponovo pala na grudi. Telo je bilo mokro od znoja, a dlanovi i stopala ekserima zakucani za krst.

Okrenuo sam se ka svojim dvojnicima. Svi su sada držali pištolje. Cevi su im bile uperene u usta. Saputnik mi je prišao. Nosio je dva pištolja. Gledao me je pravo u oči. Klimnuo sam glavom i uzeo oružje. Stavio sam hladnu cev u usta. Učinio je isto.

Svi smo povukli okidače u istom trenutku.

Stefan Mirošević

U početku beše reč

Sedeo je u parku sa sveskom na krilu. Žmurio je. Graja dece, lavež pasa, zvuci saobraćaja. Odnekud se začula lupa vrata. Zatim smeh, pesma neke ptice. Ništa neobično. Otvorio je oči i osmotrio okruženje.

Čovek u narandžastoj majici i braon bermudama sedeo je nedaleko od njega i čitao novine. Na drugoj klupi sedela je mlada mama i pušila cigaretu dok su se njeni mališani uz galamu pentrali po toboganu.

Sedokosi muškarac sa zatamljenim dioptrijskim naočarama šetao je stazom sa povocem u ruci. Njegov pas išao je ispred njega i njuškao travu.

Jedna zajapurena žena sa punim kesama došla je do obližnje klupe i uz glasan uzdah spustila namirnice.

Majci je zazvonio telefon. Povukla je dim, bacila pikavac u travu i javila se. Deca su se neumorno pentrala i spuštala na toboganu. Čovek je okrenuo stranu i sada je čitao crnu hroniku. Sedokosi je posmatrao svog psa. Mladić je otvorio svesku i izvadio hemijsku iz džepa.

Vetar, napisao je.

Osetio je osvežavajući povetarac na licu.

Smeh.

Majka je počela grohotom da se smeje. Pas je podigao glavu. Cigaretu se dimila iz trave.

Kesa.

Jedna od dve kese se prevrnula i njen sadržaj se prosuo po asfaltiranoj stazi. Sedokosi je prišao ženi da joj pomogne. Pas je nepomično stajao i posmatrao decu. Prvo se spuštala devojčica, a zatim dečak i tako naizmenično. Majka se i dalje smejala. Čitač ju je prekorno pogledao. Pikavac je prestao da se dimi.

Mladić je zapisao još jednu reč i podigao glavu.

Pas je jurnuo ka toboganu i bacio se na devojčicu u trenutku kada se dočekala na zemlju. Ščepao ju je zubima za vrat.

Majka je prestala da se smeje i počela da vrišti. Sedokosi se okrenuo sa nemim krikom užasa na licu. Ženi je ispala kesa iz ruku i namirnice su se ponovo prosule. Čovek je sklopio novine i pobegao ka ulici. Dečak je na vrhu tobogana posmatrao kako pas kida vrat njegove sestre.

Mladić je vratio hemijsku u džep, sklopio svesku i zažmurio.

Vrisci, vika, režanje.

Nije mogao da se ne osmehne.

Mirsada Mujagić

Neznani mezar

U maglovitoj kotlini rijeke Bosne, na mjestu gdje uranjaju pritoke Usora i Spreča, a izranja prva gromada Ozren planine, šćućurio se Doboj, malen ali živ grad, zahvaljujući putevima i prugama koji pored njega i preko njega prolaze. Nad gradom dominira stara tvrđava nazvana jednostavno – Gradina – koja ga vjekovima čuva i bdije nad njim.

Iznad Gradine uska ulica, strma i teška za uspinjanje. Svuda unaokolo načičkane stare kuće izgrađene još u vrijeme kada je Gradina bila srce dobojske čaršije. Nakon pedesetak metara ulica se razdvaja na dva kraka, a između njih, smješteno je gradsko mezarje „Rajčinovac“ sa mnoštvom mermernih oznaka, raznih boja i oblika.

Reklo bi se, sasvim uobičajen prizor, da nije usamljenog mezara preko puta, na samom početku desnog kraka.

Nikakve oznake na njemu, ni imena ni bilo čega drugog, samo komad zemlje omeđen betonom i metalnom ogradom na njemu. Okrenut je onako kako nalažu vjerski propisi kod muslimana i leži tačno na mjestu gdje bi po pravilu trebalo da počinje desni krak puta, koji zbog zaobilaznice izgleda kao pogrešno srasla polomljena kost.

Nikad se nije saznalo ko je u njemu sahranjen i vremenom je jednostavno nazvan – Neznani mezar.

Vrijeme i ljudi ispleli o njemu razne priče, što istinite – što izmaštane.

Istinu o njegovom nastanku čula sam sasvim slučajno prije nekih tridesetak godina od dede kojem sam pomogla da nosi ceger uz tu istu strmu uličicu. Uz nju su samo djeca trčala, svi ostali su hodali zastajkujući da malo noge odmore.

Tog vrućeg, ljetnog dana, njome smo išli samo ja i starac, suhonjav, pognut dedo u kaputiću neodređene boje i francuskom kapićem na glavi, kakvu su obično nosili stari ljudi u to vrijeme.

Vidjela sam izdaleka kako se bori sa vrućinom i teretom što ga je nosio. Požurim i stignem ga, te mu uzmem ceger da mu pomognem.

Zapričismo se dedo i ja i tako dođosmo do Neznanog mezara.

Zastadosmo da se malo odmorimo u hladovini bora koji se nad njim nadvio, i priča o mezaru poteče nekako sama od sebe.

Reče mi dedo, kako je njemu njegov otac ispričao, da je mezar nastao davno, još kad je oko Gradine bilo samo nekoliko kuća, kad je čaršija tek počela da se formira.

Poranili, kaže, ljudi jedno jutro na sabah u džamiju, kad na po puta kud narod prolazi – humka.

Okupili se oko nje, gledali je, obilazili, nigdje nikakvog znaka, ni šta je ni čija je, samo uredno napravljena svježa humka.

Obave oni molitvu i sastanu se da vječaju, da odluče šta će s njom.

Najstariji među njima, a starije se prije poštovalo, predloži da humku prenesu među ostale.

I tako i urade. Kopali oni, kopali i nikakvog tijela unutra - samo zemlja. Prenesu oni zemlju i naprave humku pored ostalih i svako ode svojim poslom.

Drugo jutro, opet krenu u džamiju, kad ona humka opet na istom mjestu gdje je i jučer bila... Stali ljudi u čudu i gledaju, ne vjeruju svojim očima. Pogledaju u mezarluke, tamo gdje su prenijeli humku nema ničega, ravno sve kao da niko ništa nije ni radio.

Opet na molitvu, pa na vijećanje. Nikako nisu mogli da dokuče kako se to moglo desiti.

Šta će – kud će, opet lopate u ruke pa humku prenesu u mezarluke.

I opet svako svojoj kući.

Narednog jutra – opet isto, humka na po puta.

Sad su već počeli da se i ljute. Mislili su da se neko s njim sprda i da se noću prikrade i prenese humku da bi s njima našalio.

Odluče ljudi da još jednom prenesu humku u mezarluke, ali da ovaj put čitavu noć dežuraju na sva tri puta, pa koga uhvate ima i kolac da radi.

Što odlučiše to i uradiše. Čitavu noć dežurali i nigdje nikoga da prođe, samo mrak i tišina.

Svanulo jutro i po dogovoru svi na ono mjesto. I imaju šta i da vide – humka opet ondje kao da se nikad ni makla nije.

Shvatiše da to nisu ljudska nego božija posla i odlučiše da je više ne diraju, samo malo ogradiše da se zemlja ne osipa.

I od tada humka postade sveto mjesto, niko pored nje nije prošao, a da nije zastao i fatihu proučio.

Kasnije, kad su u Doboj počeli dolaziti ljudi drugih vjera, na njemu su se palile i svijeće.

Vremenom ljudi, onako od sebe, urediše da se betonira oko mezara i da se stavi metalna ograda i na njoj napravi mjesto da se može svijeća staviti i zapaliti, a sa strane metalni sandučić, u koji oni koji dolaze na mezar, mogu ubaciti novac, nakon što ga tripot oko glave obnesu - završi dedo priču.

Još se malo odmorismo i krenusmo, svako na svoju stranu, ja kući a dedo lbro... E o njemu postoji nevjerovatna priča, ali to za neki drugi put...

Marijan Miloš

Anđeli na našim Ramenima

Kada si okrenut ka zidu sa rukama visoko iznad glave i nogama raširenim dovoljno da podležu pravilima standardne policijske procedure pretresanja i traženja skrivenog oružja, narkotika i ostalih ilegalnih objekata i supstanci u kasnim noćnim satima još jedne groznice subotnje večeri na povratku kući, dok te ruke nadležnog organa pretresaju i ispipavaju na neprikladan način, a u pozadini iz dubine patrolnog vozila slušaš potvrdu adrese prebivališta, datuma rođenja, hobija, omiljene boje, horoskopskog znaka, kriminalnog dosijea, tačnog vremena kada si doručkovao tog jutra i ostalih relevantnih informacija o sebi, teško je otresti se osećanja ranjivosti i ugroženosti. Nalaziš se u čudnom i neprijatnom položaju, pogotovo za muškarca...

Dva ili više uniformisanih lica stoje iza tebe posmatrajući svaki tvoj pokret, reakciju i odgovore, detaljno proučavaju oblik tvog lica, jaknu koju si obukao te hladne noći i da li je broj patika koje nosiš dovoljno velik da možeš da smestiš kesicu sa heroinom, dok ti prevrću lične stvari izvađene iz džepova bez ikakvog obzira, poštovanja i sa potpunim nemarom; dok zadiru u intimu džepova i čitaju malu zgužvanu, odavno zaboravljenu ceduljicu sa spiskom namirnica za kupovinu koju si tu ostavio, znaš da nevoljno puštaš potpune strance u svoj mali svet i sopstvenu ličnost oslikanu i urezanu na ličnim predmetima, strance kojima se moraš potpuno pokoriti, kako ne bi dobio tup udarac pendrekom ili pesnicom u potiljak ili krivičnu prijavu za opiranje pretresu ili šta god mogu da izmisle kako bi opravdali svoje postupke, bez imalo stida i integriteta. Tretiran si kao najgori kriminalac, najgori šljam koji luta ulicama grada posle ponoći u nasumičnoj krvoločnoj potrazi za sledećom žrtvom...

Sa licem na nekoliko centimetara od zida, suptilno rotiraš glavu kako bi krajičkom oka uočio sliku dve devojke koje te na isti način gledaju u prolazu... ali ne mariš. To ti je poslednja stvar na umu u tom trenutku. Osećaš se poniženim, što i potvrđuju njihova pitanja – u bojazni od igle zaražene hepatitisom, krupni muškarac koji ti je do malopre držao kitu u rukama, upućuje ti pitanje da li je bezbedno da je stavi u džep od jakne kako se ne bi ubo... dok bespomoćno stojiš i razmišljaš šta si pogrešno učinio da bi zaslužio takvo ophođenje, emocije u tebi se pretaču iz jedne u drugu u određenim fazama – prva faza je, naravno, neizostavni strah. Potom dolazi gađenje... a onda bes toliko intenzivan da počinje da te zaslepljuje i na trenutak shvataš da će eruptirati ukoliko budeš morao da trpiš još koji trenutak...

Tada te prene dubok glas, govori ti da se okreneš i držiš ruke pred sobom na videlu, ne bi li ti iz anusa izvukao skriven ubojit predmet. Dva para očiju ti skenira facijalne ekspresije i ne skreće pogled, i dalje te držeći u iluzornom stanju potčinjenosti pod pretnjom fizičke sile i psihičkog zastrašivanja. Čak ni Orvelov „Veliki Brat“ ne može da se poredi sa koktelom najgorih emocija koje ljudsko biće može da pobudi u čoveku. Osećaj svakog vida napastvovanosti

je takođe neizostavan, osećaj za koji nikada nisi mislio da možeš doživeti u vremenskom periodu od pet minuta...

Oh, da li sam, nekim slučajem, možda zaboravio da napomenem da su ovo ljudi koji bi trebalo da nas zaštite i pomognu u manje poželjnim situacijama i pruže sigurnost, a ne da je oduzmu?

Trudeći se čitavog života da poštujem zakone ne kršeći ih, konačno mi postaje jasna psihologija običnog, kao i sofisticiranog kriminalca... Adrenalin ti oblikuje misli tako da želiš da postaneš kriminalac samo da bi prkosio takozvanom autoritetu; začarani krug se zatvara.

Ne mogu a da se ne zapitam – kako zaista poštovati autoritet koji ne poštuje tebe i ne daje ti nijedan razlog da ga poštuješ, već se nameće prinudom i fizičkom silom? Možda je to i poenta autoriteta – slepo praćenje komandi, bez pitanja i pogovora, u nametnutom strahopoštovanju. Više zvuči kao diktatura...

A čovek nije stvoren da živi na taj način; i ne može da živi na taj način. Odbija da živi na taj način. Što nameće još jedno veoma važno pitanje – da li uopšte ima izbora?

Relja Antonić

Zaraza

Postoje jutra od kojih se očekuje da će udaviti čoveka – tmurna, gusta, što vrebaju iza naizgled sigurnog prozorskog stakla. Zimska jutra bez snega, tamnosiva, u koja se po izlasku napolje potone poput brodolomnika. Ovo jutro je bilo takvo, mlako za zimsko doba, a tamno, još dugo po svitanju, i držalo me je u kući, gde sam uz kafu i cigaretu prelistavao internet-portale raznih novina. Sa jednog od njih vrebao me je nepojmljiv užas.

Članak je sadržao video dodatak. Govorilo se o novoj nepoznatoj bolesti koja već nekoliko meseci muči Treći svet. Pustio sam video, i dok sam ga gledao, kiselina mi se skupljala u grlu. Leprozni ljudi su tumarali prašnjavim naseljem, čekajući smrt.

Belac sede brade zverao je, tužnim pogledom, u prazno. Kamerman ga je obilazio dok je glas voditelja iznosio pojedinosti. Kroz zaprljanu svetlu odeću nazirali su se telesni deformiteti. Leva polovina lica bila mu je pokrivena čvornovitim izraslinama.

„Pogledajte oko ovog čoveka,” rekao je voditelj. Levo oko, uraslo u gnjilu masu, naticalo je i sušilo se. Beonjača je bila grimizno crvena. „Simptomi variraju”, nastavljao je. Iza ovog bolesnika stajala su sitna crnačka deca. Kada ih je kamera fokusirala, videli su se jezivi slojevi kože u koje su im lica utonula. Voditelj počeo da priča nešto o karantinu koji je vojska obezbeđivala, ali ubrzo sam prestao da ga slušam.

Kamera je snimala meleza koji je plakao prekriven izraslinama nalik elefantizmu. Žena, belkinja, držala je u naručju plavokosu devojčicu s naočarima na izgužvanom, ranama i plikovima izobličenom licu. Lekari sa maskama i rukavicama pokušali su da joj odstrane naočari – a sa njima su povukli i gnjilu kožu. Ugledah snimke ljudi za koje sam se pitao kako su još uvek živi. Glave su im bile poput onih iz italijanskih filmova o zombijima, oljuštenih viličnih kostiju, očiju belih i sasušenih.

Bolest je neumitno proždirla narod, ali mu nije dozvoljavala da umre. Snimljen je i samoubica koji je ležao na prašnjavom tlu pod mostom. Njegovo razasuto meso je bilo suvo, mrlja od krvi nije bilo. Ljudi čija se boja kože i etničke karakteristike više nisu razlikovale, hodali su ka litici, grčeći udove i poštapaajući se, dok su ih mnogi dozivali ne bi li ih zaustavili, a niko se nije usuđivao da im priđe. Vrištali su iz daljine. Vojnik je pretio puškom, pa ih je, shvativši uzaludnost postupka, pustio da prođu. Sa njihovih lica i vratova visile su froncle. Stadijum bolesti bio je grozniji od „lavlje glave” koja je karakterisala poslednje dane gubavih. Snimljeni su i pojedinci koji su povraćali sasušene organe.

A najgore... najgore su prolazila deca. Shvatio sam da ono što sam video na početku priloga nije ništa spram grozota koje su usledile. U deci je sama bolest mutirala na posebne načine, lišavajući ih ne samo vida, nego i očiju, i moždanog tkiva koje se prosipalo kroz prazne duplje. Poslednje što sam ugledao bili su očajni doktori koji su pokušavali da spasu bebu. Doktor je bio prinuđen da joj odstrani jedno oko i pokuša da spase drugo, ali se i ono, zajedno sa skorelim mesom, zalepilo za rukavicu. Kada sam video kako ga u očaju i zbunjenosti gura natrag, ugasio sam snimak, plačući. Imao sam strašnu potrebu da povraćam. Do kraja video-priloga ostala su još cela dva minuta.

U dnu stranice nalazila se peticija da se ova neverovatna bolest, za koju su lekari tvrdili da mogu da je izleče, istraži u „zapadnom svetu”, pre no što dobije oblik svetske pandemije. Uz peticiju, koju sam potpisao, donirao sam novac elektronskim putem. Pola sata po obavljenoj donaciji počeo sam desno oko. Na vrhu prsta nalazio se izbledeli gornji kapak sa nekoliko trepavica.

Zadrhtao sam. Postalo mi je hladno.

„Probudi se”, šapnuo sam sebi, ali ovo nije bio san. Razjapljeno oko me je peklo, lišeno mogućnosti da se ovlaži. Mutila mi se slika. Leva polovina lica bila je oblivena suzama, a desna je bridela, suva. Mahnito sam treptao zdravim okom i žudeo da crna zavesa na tren prekrije i ono drugo. Pokušao sam da zažmurim na dva minuta, ali neumoljiva svetlost je nastavila da pada na rožnjaču. Probudi se, ponavljao sam nebrojeno puta u mislima.

Izgubivši nadu, htedoh da kriknem, ali se nisam usudio. Imao sam jaku potrebu da se ispovraćam. Stisnuo sam usne, i nadljudskim naporom zadržao mučninu u grlu. Plašio sam se onoga što bi moglo da izađe.

*

Darko Ždralović

Cmizdrež u čačkališnoj kotlini

U sredini sveg okoglatkog krajobraza, živjela je mala i dražesna, nagonom zavedena obitelj. Pilanka, zvana i kao gospa od Rumiza žarokrasne siluete sa mužem Bertodarom uživala je u dolini, tišinom nutrinski obdarenoj koja je ležala pod nepoznatim i kontroverznim obronkom nerijetkih čudnih povika. Inače, prije nego što je rumizna Pilanka upoznala voljenog suložnika, bila je samoobitavajuća opatica koja sa sebe nikad nije skidala mračnu, vunom satkanu koprenu. Kada je prilikom vrelog i ciljnog lutavluka nabasala na mlađahnog Bertodara punog životne iskre, otvorili su joj se posve novi pozamašni vidici. Bez obzira što je mladi ubodnik žilave figure bio sterilan, njihova ljubav je to posve ignorirala jer je njegova krjesovita mliječ postala hrana za strastvenu vezu. Otkada su spojili svoja žarišta više nikad nije oblačila monumentalnu koprenu vunama i krznima satkanu, pa je stoga svjetlo koje je kataklizmično ugledala zauvijek zamijenilo prijašnji otužni i čemerni mrak. Samo je ponekad znala navući tangošni veo preko uske siluete gojašnih usana, i to kad su se odmarali nakon ognjenih strasti u njenom rasjednom ložištu. Sa njima je živio i Vibor koji je jednom sasvim slučajno zalutao u taj kraj. Naravno kao nepoznat lik, ali su ga bez predrasuda primili k sebi zbog zadivljenosti njegovom mozaičnom i savitljivom figurom i mazohističnom simpatičnošću. Iako je na početku bio neka vrsta služitelja i dobrovoljnog zabavnjaka, prigrljen je kao posinak, bar u treću ruku. Uglavnom, bila je to čudotvorna obitelj koja je mislila da sreći nema kraja i da su eroslovljeni od strane dalekih širina i dužina krajobraza.

Gledano kroz objektiv, ipak nije izgledalo sve tako tamno i svijetlo u tom vječno zavidnom zavičaju, što zbog potisnutih strasti koje su se počele javljati, što zbog nadolazećih nevolja sa bliskih prostranstava. Stoga jednog očekivajuće rutinskog dana, slađahna gospa je doživjela zastrašujući siluetni šok kada se nepoznato pleme divljaka spustilo sa mračnog humka i nasrnulo na okomicom erozovito ložište. Predstavivši se kao Čačkaličari iz Stepskog trničnjaka, ispljuskali su ubodnika Bertodara da si ne očvrsne zavidnu figuru jer bi onda njome traumatski prestrašio cijelu rulju barbara.

Među tim zadrtnicima mršoljevičarskog ukletog duha, Bertodar je bio neka vrsta urbanog mita koji se prepričavao jedva omogućenim generacijama zbog istospolnog plemena. Ali došlo je vrijeme kada su domoroci osjetili sa obronka mističnu aromu njegove tražene mliječi pa ih ništa nije moglo zaustaviti da prodru u Pilankinu sladnu kotlinu. Tajna je bila u tome da je pleme željelo njegov sterilni mistični mlaz koji je mogao ispunjavati i ekstazično zadovoljavati svaku vatronosnu siluetu, a da se ona ne oplodi iako to ubodnika nije zanimalo. A još k tome, bio je jedini desničar u tim poznatim krajevima što je igralo enormnu ulogu u suložništvu sa sada već traumatičnom gospom. I tako su Čačkaličari prodrli u erosovit njihov dom, usukano ga odvukli nazad u Stepski

trničnjak na uraslom humku i potom ostavili šokiranu Pilanku i mladog tajnovitog Vibora u ložišnoj klisuri.

Gospini upekmeženi dani udarno su stupili na snagu netom nakon mliječnikove otmice te je počela dobivati sve duži riječni plač koji je cmoljio niz njen klanac uzbluđenosti. Zbog skliskog uskobraza oboljela je od sindroma nezadovoljene daždenosti pa je počela padati u sve dublju depresiju, ali u njoj je naposljetku ostalo nekim čudom malo nade koja će joj preokrenuti ostatak života. Nada, koja je bila jedina dlaka za spas da će jednog dana dobušnik Bertodar poklizati na edenovite dveri tjesnaca, nesvjesno je postajala istinska ljubav bezuvjetnosti. Samo ne prema otetom mliječniku, nego prema Viboru. Taj razgibni i dekadentni mazocmizdretar počeo je gajiti posebne osjećaje prema gospi još kad se uselio u dom. Bila je to ljubav na prvi ukliz, ali sa jedne strane zbog Pilankinog neotkrića. Na sreću, postao je zaslužan što gospa nije na sebe vratila vunenu koprenu zbog depresije, nego se naprotiv podala njegovim savitljivim plesovima u nizinskom ložištu. Osvojivši njeno povjerenje i postavši ljuljušnim utješnikom, dao joj je jedan prijedlog dvosjekle mačevnosti koji ga je mogao stajati postojeće sreće, iako je vjerovao u svoju minimalnost. Rekao je gospi da kad se već vrzmaju oko krašosnog ložišta ti domoroci, neka ih pokuša navabiti i zvesti pa će tako možda zauvijek izliječiti sindrom sa nekim Čačkaličarem. Tako bi saznala ima li lijeka, a ako i nema osveta bi bila slatka zbog oduzetog ponosa, jer joj samo određeni srodnik može podariti jedinstveni orgazam. Par nemilih znakova bilo je dovoljno da divljaci pokližu na vrata orošenog ložišta i sodomične igrarije bi već počele. Samo su se slijevali sa mračnog obronka na duetna grubosna općenja u lančanom balu gumenih smokinga, što je bio znak da ipak nisu bili barbari sa najnižeg stupnja kulture. Iako je skrivena garda čuvala i mučila ubodnika u trničnjaku, golema masa ljevičara je mesnoglavo uklizavalo i ubadalo Pilankinu prpošnu siluetu, ali ona nadonosna sreća u njima nije nađena. Svaki Čačkaličar je od sramote i ubijenog ponosa olabavio i pobjegao nazad na Stepski humak pa je stoga osveta bila ostvarena.

I dok se gospa još uvijek utapala u sindromu nezadovoljene daždenosti družeći se sa vrtoglavim Viborom, Bertodar je proživljavao bolna vremena. Premda su trnični ljevičari razbijali tupomesne šljemove o tome kako iz mliječnika izvući sterilnu mističnu esenciju i mučili ga da se prisilno nadigne, on ju je polako gubio. Razlog je bio nedostatak gospinog kandidnog ložišta u kojem je morao esenciju sumanuto trošiti i erosovito uskršnjavati. Bivšem dobušniku davno bakanalično svaštavilo se utopilo u tada beskrajnom ništavilu i kada je ljevičarsko pleme shvatilo da nema rezultata, protjerali su ga u nepoznata oblostranstva. Odlutao je u siromašni tmurluk gladi, skrojen od tajnovitih obliha i nizinskih strija koje mu počеше žderati duh intimni. Lutavluk mu je gladni trajao devedeset i šest čestih dana i rijetkih noći koji je pojeo cijeli put od Stepskog trničnjaka preko čudnog začepljenog zdenca do sjevernih neznatnih vrleti. Kad je došao pred dvije visinske skladne stijene nevjerovatne zlatne glatkoće, nekakav čudesan osjećaj ga je potaknuo da se popne na to krasno gorje. I tako se počeo propinjati uz svijetlu baroknu goru, polako uz jednu kao neki

ekstravagantni oblinaut. Ugledavši kasnije vrh, od tolike nevjerovatnoće dobio je erektivni šok kojeg nije doživio još od sretnih vremena sa dragom Pilankom. Jedva je zagrlio tu čudesnu česmu od šoka da se ne otkotrlja nazad na čistinu. Kad je vidio da izvire mistična mliječna esencija, nabio je tupu glavu i počeo se od žednog lutanja napijati bez prestajanja. Nije mu bilo dosta kad je prestalo izvirati pa se preko jarka popeo na drugu vrlet i obgrlio drugi čudesni izvor da se naloče te tekućine. Nalivši se i okrenuvši prema južnim oblostranstvima, vratio se stari životni krijes u povratku na gladoprpošnu poljanu. Samo što se Pilankina nada za njegov dolazak pretvorila u novi kristalni izvor sreće, zvan kao utješnik Vibor. Iako je u njoj ostala možda sitnica patničkog čemera, našla je ovisničku sreću u vazda potentnom i zagibnom posinku bez kojeg ne bi preživjela staru bol. Noći su joj bile nepojmljive jer bi tangošni veo bio udažden od slađahnog plaća, pa je stoga za nju uvijek bilo svjetlo ma koje god bilo doba dana u stvarnosti. Samo tako ju je Vibor mogao tješiti i krijesiti svojim savitljivim plesovima u nizinskom vrtu kotline. Njihovim zbližavanjem i rastom nutrinske vatre, s vremenom je nestao enormni sindrom jer je ta umjetnička duša uveseljavala voljenu gospu toliko da joj se rumenozna silueta putenosti sušila kad je god poželjela. Ali kad se najmanje nadala u vrijeme plesnog češkanja dogodilo se ono neizbježno. Isprva Čačkaličari vidješe mliječnika kako se provlači kroz trničnjak pa započeše potjeru koja ni u čemu nije slutila na dobro. U edenovitoj kotlini plačljivog nizostranstva, Bertodar je poklizao na nekoć bračne dveri nasmiješene okomice i otvori ih voljena gospa u vrijeme siluetnog plesa sa dočešnikom Viborom. Obli je dažd nevjeričnog šoka te obgrli svog virtuozu krašokanditnim usnama što se cunamijevski omokriše. Stojeći pred miomirisnim dverima, očvrsnuto tvrdoglavi desničar dobi napadaj u kojem je namlazio cijeli erosoviti dom. Dok se u isti tren nabodoše ljudi Čačkaličari i od ljubomore ubiše Bertodara topovskim pljuskama. To domorodačko i praznovjersko pleme jednostavno nije moglo podnijeti da gospa ima dva suložnika koji bi je zadovoljavali u bekrajnim strastima, a oni da vazda budu istospolni samotnjaci bez novog naraštaja. Bilo kako bilo, izgleda da je mliječnikovo pijančevanje na sjevernim vrletnim česmama ostavilo traga i to ne bilokakvog, nego dapače sudbonosnog. Iako se cijela sfera gospi od Rumiza srušila na usne od smrto mliječnog snošaja, nije doživjela ni tugu ni očaj. Naprotiv, blisko platonsko češkanje sa Viborom otvorilo joj je po drugi put u životu nove horizonte. U sićušnom trenu između Bertodarovog ekstazičnog mlaza i smrti, dobila je vatronosnu energiju koja će joj zasvagda ubuduće darivati ljekoviti snošaj sa posinkom pa tako ljubavna žarišta neće biti tjelesno siromašna i prazna. Sve u svemu, nakon neočekivane šokantne smrti i domorodačke migracije, Pilanka i samoprozvani markiz savitljive vrtoglavosti se počeo krijesiti hedofilski silovito u vremenski beskraj. Naravno, i živješe oni tako rotirajuće i spretno dok ne naletiše na crnog i naoštrenog berača života na ivici živoplamenitih nota.

Nemanja Danilović

Mladež

„Anita. Drago mi je, gospodine“, rekla je i sela u fotelju prekrstivši noge.

„A - ne – ta“, ponovio je u sebi opčinjeno. „Zašto si baš sada morala da se pojaviš?!“, pomislio je i dubuko uzdahnuo. „U redu. Vaš CV je veoma dobar. Može se reći i da je u nekim segmentima...“, zastao je i pogledom fiksirao veliki mladež iznad njene gornje usne, „... opčinjavajući... u odnosu na ostale kandidate. Vidim da ste radili za kompaniju M&G pre ovoga. Recite mi zašto ste napustili Vaš prethodni posao. S obzirom da ste doneli i njihovu preporuku, pretpostavljam da zasigurno nije bio otkaz?!“

„Nije. Oni su odlični poslodavci i veoma mi je žao što sam morala da odem, ali...“, oči kao da joj se ispuniše suzama za tren. „Znate, postoje neke situacije u životu sa kojima ne možete da se suočavate svaki dan. Muškarci često umeju da budu pravi sko... Izvinite, ne mogu da pričam o tome sada.“

„Ne, ne, nema potrebe da se izvinjavate. Postavio sam nezgodno pitanje. Nisam imao nameru da Vas uznemirim...“ Ili možda jesam, pomislio je. Možda sam baš hteo da te rasplačem, da vidim suze i kako ih jezikom skidaš sa tog prekrasnog, prelepog mladeža... Bože, ovo je najlepši mladež koji sam ikada video... Kontroliši se!!! Ne smeš ponoviti iste greške.

Stisnuo je pesnice i namestio kravatu. Trudio se da gleda bilo gde samo ne u mladež.

„Zašto mi? Postoji li neki poseban razlog zbog koga ste aplicirali baš kod nas?“

„Apsolutno“, odgovorila je sa izvesnom dozom ushićenja i osmehnula se. „Nije novina da je Vaša kompanija među najboljim i najprofitabilnijim u regionu. Ja bih, kao i većina, želela da radim u jednom takvom kolektivu. Smatram da bih kvalitetima koje posedujem mogla značajno da doprines...“

Kvalitetima... Opet je utonuo u misli. Kada bi samo znala koliko bi mogla da doprineseš svojim kvalitetima... Prestao je da je sluša. Posmatrao je kako joj se usta pomeraju i kako se istovremeno sa njima pomera i božanstveni mladež tik iznad gornje usne. Pokušao je da se smiri tehnikom koju mu je objasnio psihijatar - brojao je prste na rukama - ali nije bio siguran da će izdržati da ga ne okusi... Da ga ne proba... A onda će dalje sve ići po šablonu. Imala je savršeno telo, ali ono i nije bilo toliko bitno. Ono je samo kompletiralo ono što bi mladež mogao započeti.

„... mada se nadam da je ovo firma koja poštuje svoje zaposlene i radnu etiku i da će mi u tom smislu biti bolje nego u M&G-u. Ako me budete primili da radim, naravno“, osmehnula se.

Prenuo se iz misli. Osećao je slatkast ukus u ustima i slabo zujanje u ušima. Izgleda da je opet počinjalo...

„Svakako, svakako. Sve je to sjajno. Mene ipak interesuje kako se vi snalazite u konkretnim situacijama.“

„Mislim da ni tu ne bi trebalo da bude nekih većih problema. Mada, opet, sve zavisi od vrste situacije. Kao što možete videti, odlično govorim i tri strana jezika tako da ni to...“

Ustao je iz fotelje i lagano odškrinuo vrata od kancelarije. Hodnik je bio prazan i izgledalo je da nikoga nije bilo u blizini. Pred očima mu je neprestano igrao njen mladež. Moraće to da uradi po cenu svega. Moraće da ga okusi. To je bila jedina stvar na svetu kojoj nije mogao da odoli. Znao je da stavlja na kocku svoj brak i pola imovine, ali je isto tako znao i da neće moći da se suzdrži. Ne ovaj put. Ne pred najlepšim mladežom koji je ikada video. A i situacija je bila dobra. Bili su sami.

„Dajte mi vašu ruku“, rekao je pružajući joj svoju.

Izgledala je pomalo zbunjeno, ali je prihvatila nakon kraćeg oklevanja. Podigao ju je sa stolice i postavio direktno ispod velikog, kristalnog lusteru koji je visio sa sredine plafona.

„Zaista je predivan. Savršen!“, rekao je osmatrajući mladež iz više uglova. „To naročito dolazi do izražaja na ovoj svetlosti. Čuvate li ga? Nadam se da ga ne sunčate previše?“

„Ne razumem o čemu pričate, gospodine?“

„O vašem božanstvenom mladežu! Zar nije očigledno?“

„Stavljate me u veoma neprijatnu situaciju.“

„Ne, gospođice. Vi mene stavljate u veoma neprijatnu situaciju. Niste ni svesni koliko. Ali zar život nije jedno veliko iskušenje? Naročito ako naletite na jedan tako neodoljiv dragulj kao što je vaš.“

„Mislim da je bolje da kren...“

Uhvatio ju je za podlakticu desne ruke i zaustavio.

„Želite li posao?“

„Da.“

„Dopustite mi da ga okusim i primljeni ste. Jednostavno je.“

„Vi ste poludeli. Malopre sam Vam pričala zbog čega sam pobegla iz M&G-a, a Vi hoćete isto to da mi uradite na razgovoru za posao... Pustite me inače ću Vas prijaviti. Zar Vam ličim na drolju?“

„Pustite me? Hahaha! Ne ide to tako. Ne sada. Znaš, moja žena i ja smo imali malih nesuglasica u prošlosti zbog moje neobične sklonosti. Oprostila mi je, ali još jedna greška bi me bacila u bezdan. Devet godina braka. Pola bogatstva. Sumu ne bih ni da spominjem. Sve rizikujem zbog Vašeg „malog prijatelja“, a Vi hoćete da Vas pustim? Nisam u stanju to da uradim, verujte mi na reč...“

Stajala je u mestu naizgled ukočena od straha. Stisak je bivao sve jači, a plamen u njegovim očima se razbuktavao. Shvatila je da je ono što će uslediti neizbežno. Privukao ju je sebi i spustio usne i jezik na mladež. Prepustila se. Uživao je kao nikada do tada. Svi senzori su tako pokazivali. Svi ti jebeni senzori i elektronska kola... A i jasno se videlo u njegovim očima i čulo po otkucajima srca. Skot... Uzeće mu sve i neće joj biti ni malo žao...

Mladež je aktivirao mehanizam.

U prvi mah nije shvatao šta se dešavalo. Osetio je blago vibriranje njenog tela koje je postepeno preraslo u konvulzije slične onim kod epi-napada. Udaljio se na bezbedno rastojanje. Delovi njenog tela su se razdvojili uz pisak i ispuštanje mlazeva pare. Glava se lagano zabacila unazad, a iz trupa se, zakačen na tanku oprugu, pomolio mali ekran sa slikom ženske glave. Zaprepašćen, prepoznao je svoju ženu. Pre nego što se mašina sama od sebe raspala u paramparčad čuo je:

„Sutra će te kontaktirati moj advokat.“

Josip Stupić

Spoznaja

Život je mnogo više od krvi i mesa, od psihe koja čovjekom upravlja i civilizacijskih, umjetno postavljenih normi. Stekao sam uvid u to. Bio sam prisutan velebnoj spoznaji što mi je odškrinula vrata ka nevjerovatnim iskustvima i osjećajima.

Ta činjenica me je doduše koštala prizemnih užitaka i, recimo to tako, provjerenih udobnosti koju meso i krv nude, ali dobio sam mnogo, mnogo više od toga. Cijena koju plaćam je moja propast. No nije važno, spoznaja je vrhunac mog postojanja kao ljudskog bića i neka tako bude. Predajem se u nepoznato, odlazim.

Kao osoba bio sam, recimo to tako, nesređeno biće, najviše zbog nemogućnosti koncentracije i stalnih patnji i unutarnjeg nemira čime mi je cijelo tijelo bilo iz dana u dan prožeto. Iako gladan znanja, ljudskih druženja i ovozemaljskih uspjeha i udobnosti, imao sam velikih problema u postizanju iole kvalitetnog životnog okruženja radi mojih slabosti. Česti nenadani napadaji bijesa, crne misli, osjećaj straha od ljudi, trovali su svaku mogućnost da postignem položaj u društvu koji, kao i svako biće, zaslužujem.

Fakultet nikada nisam uspio završiti, stekao sam tek srednjoškolsko obrazovanje koje mi je preko utjecajne obitelji poslužilo da se zaposlim u jednoj proizvodnoj tvrtci. Posao mi nije bio mrzak, ali je bio krajnje nedostojan bilo kojeg bića, a kamoli bića koje teži ka savršenstvu, romantičnog krhkog bića.

Kod djevojaka bih, zahvaljujući solidnom fizičkom izgledu, obično imao uspjeha, no moje dugoročno psihičko stanje urodilo bi neuspjehom i apsolutnom frustracijom i osjećajem nemoći i krivnje. Zbir negativnih osjećaja svakodnevno mi je bio narušen sklad i normalno funkcioniranje. Svaki pogled na druge, koji su bez problema komunicirali i snalazili se, bez nekog uvida u mračnu stranu ljudske duše i bez empatije za sve one koji imaju problema, oblio bi me osjećajem zavisti, nepravедnosti, ali i zgražavanja i mržnje.

Prezirao sam umjetno stvorenog Boga, sav religijski svijet, smatrao sam ga licemjernim i bolesnim, kao uostalom i čitavo društvo.

Nakon nekog vremena, ostao sam sam. Bez prijatelja, jedva sam održavao kontakt s užom obitelji, a kolege s posla su me počele izbjegavati. To je bilo u redu, jer su mi išli ionako na živce površnošću i udobnošću koju svakodnevno uživaju.

Jedino lijepo u životu što sam imao, što mi je hranilo dušu je bila šetnja i suživot s prirodom. Jedino u prirodi, uz drveće, vlažnu i hladnu zemlju, bilje, čisto nebo, osjećao sam se donekle voljeno, prihvaćeno, kao da sam i ja važan dio cijelog tog kaosa gdje se svi nalazimo. Svaki slobodan trenutak, da izbjegnem apatiju, da si omogućim iole solidno funkcioniranje, provodio sam u šetnji.

Nedaleko zgrade u kojoj živim nalazi se brdo, a iza brda šumska, barem za mene, neistražena prostranstva. Bio sam zahvalan činjenici da živim baš na ovome mjestu, u manjem planinskom gradu, što mi je priroda uvijek na dohvat ruke.

Mučenje je prestajalo dolaskom tri sata popodne kad mi je završavala smjena. U tom čarobnom trenutku mozak bi mi se uvijek preplavio radošću, jer bih tad, poput rituala, odbacivao svoju površnu ulogu u civilizacijskom sustavu, i stavljao na sebe novu, koju smatram onom pravom, a to je uloga slobodnog, poštovanog zemaljskog bića.

Nikad mi nije bilo jasno zašto većina ljudi ne razmišlja na taj način i nema osjećaj tzv. alienacije ili osjećaj odsustva od unutarnjeg, spiritualnog bića, čistoće i povezanosti s prirodom. Nikad nisam u potpunosti razumio društvene slojeve, razna udruženja, diskriminatorni način razmišljanja, isključivost. Najviše od svega bih patio zbog činjenice što se ne mogu emotivno povezati niti s jednim čovjekom.

Dugo sam smatrao da sam ja taj koji je zastranjen, onaj kome treba pomoć. Trudio sam se postići sinkronizaciju s ostalima. Posjećivao sam psihijatre. Problem kod psihijataru je bio taj što je svaki imao isto otuđenje. Svaki mi je na svoj način htio pomoći, usađujući mi svoj sustav vrijednosti, nitko mi nije prilazio kao čovjeku, s poštovanjem. Ne trebam niti naglašavati da za tu cijenu, jednog psihoterapijskog tretmana, u protu vrijednost nisam dobio ama baš ništa. Crkve i razna vjerska udruženja? Mislio sam da se pripadnost može tu postići. Jako sam se prevario. Otudenje je ogromno u tom ambijentu. Nametanje svjetonazora, guranje u zajednički kalup. Nije to za mene.

Odabrao sam prirodu. Ona je jedina dovoljno čista. U njoj nema laži, neistine, skrivanja, boli. U njoj smo svi jednaki, a tim više što raznim putevima ipak hodam sam.

Jednom dok sam tako šetao, otišao sam nešto dalje nego obično. Kako i ne bih kada je vrijeme bilo savršeno. Kasno zimsko vrijeme, prekrasan čisti dan, hladan zrak, zubato sunce. Staza je bila prohodna, što je naslućivalo da su već mnogi njome prošli. U jednom trenutku, odlučio sam malo skrenuti s rute.

Uvijek mi je bilo zanimljivo gledati jedno brdo. U daljini je izgledalo poput svemirskog broda što se spustio na zemlju, a sada je na njemu zeleni pokrov. Sa svojim blago zaobljenim, pomalo izduženim oblikom, izgledalo je gotovo presavršeno. Od malih nogu prati me fascinacija raznim djelima iz fantastike, što u književnom svijetu, što u filmskom ili stripovskom, tako da bih često uočavao sličnost između prirode i djela koja je načinila, ili zamislila ljudska mašta.

Priroda je prvobitna inspiracija u takozvanoj civilizacijskoj kreaciji. Ono što je postojalo prije bilo kakve ljudske kreacije je priroda. Njezin sklad, živ organizam toliko kompleksan da je svaki čovjekov pokušaj jadan u nastojanju da je obuzda ili kopira.

Put ka brdu je iznimno lijep. Netaknuta stabla, razgranate krošnje utjecale su na šumsku floru, prekrasna mahovina i bilje koje dosad nisam vidio. Velika je razlika između šuma koje su netaknute i onih koje se koriste za čovjekove potrebe. Kada je šuma prepuštena samoj sebi, ona se pretvori u pravi raj, diše, živi, što se doslovno može osjetiti. Dok je većina šuma koja je zagađena ljudskom prisutnošću bolesna, teško živi. Razumijem da se ljudski rod kojem pripadam mora održati, ali u prevelikoj mjeri koristi prirodna blaga u tom nastojanju.

U jednom trenutku osjetio sam snažni protok energije kroz svoje tijelo. Od silnog uzbuđenja napravio sam nekoliko koraka unazad i tada je protok energije prestao. To iskustvo me je višestruko iznenadilo. Nije bilo slično niti jednom osjećaju koje sam doživjeo u životu. Zarobljen unutar emocionalnog kalupa, gotovo da sam eliminirao činjenicu da je moguće da se išta novo dogodi.

Krenuo sam ponovno naprijed, ali ovog puta polagano. Osjetio sam blagi prijelaz iz standardnog stanja u, kako sam ga kasnije nazvao, stanje blaženstva. Teško ga je racionalizirati i riječima objasniti, no recimo da je ključna riječ: Spoznaja. Doživio sam nešto čemu sam dugi niz godina bezuspješno težio, a izvor te osjetilne spoznaje očito se nalazio na vrhu brda prema kojem sam krenuo.

Koraci su postajali sve lakši, mekši. Živce više nisam niti osjećao, kao da je tijelo bilo apsolutno opušteno, misli su se očistile od crnila. U ovom stanju psihe, ali i duše, budući da čvrsto vjerujem u njeno postojanje, vjerujem da sam osjetio što to zaista znači biti biće. Čovjek znam što znači biti, to je osjećaj koji se nalazi van djelovanja ovog nepozantog izvora Spoznaje. To su teški okovi nastali gustim premazima ljudskih izmišljotina i apsolutnom težnjom ka što većoj zastranjenosti. To je splet maski, normi i obrazaca kojima se čovjek kao dio jednog civilizacijskog sustava ogrne. Biti biće znači spoznati što to znači kada se ti slojevi maknu, kada je čovjek figurativno gol, kada je sveden na duhovno obličje.

Napredujući prema očitom izvoru Spoznaje, osjećaj je bivao intenzivniji. Postigao sam apsolutnu kontrolu nad tijelom i emocijama. Osjetio sam također i vrhunsku radost, istinsku, koja nije projekcija i manifestacija u obliku smijeha ili banalna veselja. To je radost koja je prožeta cijelim tijelom, istinska radost postojanja.

Stigavši na brdo primijetio sam maleni otvor u stijeni, poput neke spilje. Ušao sam unutra, neko sam vrijeme hodao i stigao do centralnog dijela. Tada sam jedva nekako, budući da nisam imao mogućnost korištenja svjetla, napipao put dalje. Kretao sam se kroz mrak, da bih zapazio blago svjetlo koje je dopiralo do mene. Krenuo sam prema njegovom izvoru.

U jednom trenutku našao sam se u neobičnoj prostoriji, blago osvijetljenoj zahvaljujući šupljinama na njenim stijenama. Razni oblici stijena,

poput najljepših kamenih skulptura krasili su njenu unutrašnjost, a mnoštvo boja preljevalo se preko njih, tvoreći tako neobičnu igru tekstura. Na sredini prostorije nalazio se kameni stol i na njemu komad kože. Uzeo sam ga i pogledao, bio je ispisan neobičnim simbolima.

Sam pogled na te simbole bio je dovoljan da mi se njihov smisao otkrije u umu. Kasnije sam otkrio da je zapravo duša bila odgovorna za njihovo razumijevanje, budući da ljudski fizički um nije dostatan za pohranu temeljnog znanja postojanja. Uvidio sam da je ovdje živio drevni mudrac. Iz teksta sam saznao da je prije smrti postavio snažnu magijsku barijeru, koja je štitila Spoznaju i tajnu brda od svih koji je nisu bili dostojni, dok je snažan osjećaj Spoznaje i euforije upravo trebao poslužiti kao mamac za onog, ili onu, koji je dostojan da preuzme ulogu preminulog mudraca i nastavi s njegovim radom - da se davno stečeno znanje o prirodi ne zaboravi, ne zamre. Mudrac se nadao da će onaj koji osjeti snažan poziv, isti i prihvatiti.

Učenje ne zahtjeva dugotrajnu praksu i nauk, učenje zahtjeva samo emocionalno prepuštanje. Znanje je fluidno, protočno: vršim izravnu emotivnu komunikaciju s svojim domaćinom, on je prisutan.

„Da!! Želim!!“, uzviknuh. „Želim primiti vaše znanje, vašu spoznaju. Neću vas iznevjeriti!“

Epilog

U civilizaciji su me proglasili nestalim, postao sam dio statistike koja se svakim danom povećava. Budući da iza sebe nisam ništa ostavio, nisam previše za tim niti žalio. Novo znanje koje sam stekao i moj novi poziv koji mi je dan, savršen je dar za, ionako duhom mrtvu osobu, koja je koračala provjerenim stazama.

Brdo koje je sada postalo moj dom, izvor je mog učenja, veza između tajnih sila i ovog zemaljskog svijeta, preuzeo sam ulogu mog prethodnika i mentora. Napraviti ću svoj dio časnio. A kada dođe moj kraj uvijek će biti onih koji su spremni za prihvaćanje drevne spoznaje.

I sada konačno znam zašto me je brdo stalno podsjećalo na svemirski brod.

Nenad Pavlović

Gost

Oduvek je mrzeo prašinu. Bitka sa njom bila je večna i beznadežna. Koliko god bi je brisao, padala je nanovo, kao dokaz ljudske nemoći prema prolasku vremena. Nikada je nije lično brisao, naravno, to je bio posao za posluhu, ali ju je ipak mrzeo. Već dugo nije bilo posluhe u vili. Naslage prašine narasle su do

apsurdnih visina i rušile se u odronima pod svojom težinom. Prašinu su čistili najčešće kada dolaze gosti, ali ni gostiju u vili nije bilo već jako, jako dugo.

Ali sada je imao gosta.

Ležao je u bačvi napunjenoj katranom. To je bila dobra izolacija od zvuka i svetlosti. Sam se toga dosetio. Sa starim životom bila mu je oduzeta i većina čula, ali su mu preostala postala izoštrana. I san mu je bio oduzet. Međutim, ako bi uspeo da blokira sve u okolini što bi potencijalno moglo da ga uznemiri, mogao je da utone u nešto najsličnije tome, u tminu bez misli i bez protoka vremena. U ukopanom podrumu vile, u buretu s katranom, našao je nešto najpribližnije miru što je njegova prokleta duša mogla da iskusi.

A sada je imao gosta.

Mali prst na nozi mu se trzao, povezan sajlom koja je bila vezana za primitivni alarmni sistem koji je takođe sam izmislio. Uljez je bio u salonu. Očigledno se kretao ka podrumu. Kako je bio blizu, mogao je da ga čuje čak i kroz naslage polustvrdnutog katrana.

Vrata podruma su se otvorila. Baklja sjajna kao sunce. Zbrkane misli. Strah i pijanstvo. Ali i odlučnost i nešto nalik na hrabrost. To mu se nije dopalo, ne, ne.

Razmišljao je da se projektuje, ali se predomisli, nije bilo potrebe za tim. Mogao je pošteno da prestravi uljeza i na prostiji način.

Iskočio je iz bureta, prekriven crnom tvorevinom. Provalnik uskliknu uplašeno, pa krenu nazad ka vratima. Skočio je moćno, ostavljajući trag crne paučine od katrana, poput kakvog pauka iz pakla i spustio se ispred vrata, blokirajući prolaz. Kao da to nije bilo dovoljno, mislima zalupi vrata iza sebe, dok je projekcijom oslobađao slojeve katrana sa sebe i puštao ih da padnu na zemlju poput stare zmijske košuljice.

Provalnik je izgledao, u najmanju ruku, obično. Kožni oklop, vunena kapa, masna kosa i neuredna brada. Mač koji je isukao delovao je toliko tupo da nije bio siguran da li njime i hleb može da iseče. I bio je pijan, to je bilo sigurno. Nije mogao da oseti miris njegovog daha, čulo mirisa mu je oduzeto odavno, ali umeo je da prepozna pokrete i misli pijanog čoveka. Pretpostavio je da je alkohol dao uljezu snage da uđe u vilu i da se ne strovali na pod pišajući po sebi kada ga je video, ali je rešio to da proveriti.

„Dakle, ko nam je to došao? Odgovori, paore, ko si ti i šta tražiš na tuđem posedu?”

Ovaj otvori usta, ali iz njih ne poteče nikakav odgovor.

„Imaš još jednu šansu da mi daš razlog da te ne ubijem tu gde stojiš.”

„Nemam razlog, gazda. Ja sam lopov. Kradem. Šta drugo da ti kažem? Mož' da me ubiješ na mestu, šta ja sad da radim?”

Nije bilo odgovora. Ovakava iskrenost ga ostavi bez reči.

„Je l' si ti duh?”

Domaćin mu ne odgovori. Obilazio je oko paora, razmišljajući šta sa njim da radi.

„Reci mi, to jest, objasni mi nešto. Ti si došao sam, u grad prokletih, prošao pored demonske kule, pored čopora mrtvoždera, pored cele menažerije smrtonosnih stvorenja da... kradeš srebrninu?”

„Čovek mora da jede. I da pije.”

Njegova savršeno izvajana aristokratska obrva se izvi u neverici.

„Pa si došao baš ovde?“

Provalnik slegnu ramenima.

„Ovde sigurno niko pre nije bio. Rekoh, sigurno ima šta da se nađe. A i znam put gde ne prolaze mrtvožderi. I nema drugih čudovišta. Najčešće.“

Hah.

„Izvinjavam se. Gde su mi maniri, pa ti si gost! Sigurno bi želeo nešto da popiješ!“

„Neka gazda, ja se već poslužio, da me izvinete. Naš'o sam flašu nečeg baš dobrog, gore u salonu.“

„Liker od voća i sladuna, pih! To je piće za žene! Imam nešto mnogo bolje. Ovako nešto sigurno nisi okusio. Viski star... ko će ga znati koliko! Bio je najbolji kad sam ga stavio, ne mogu ni da zamislim koliko je dobar sad.“

„Pa... vidim ja da živu glavu neću izvući svakako, mog'o bi nešto i da popijem. A ne mora taj viksi, ja ne probiram mnogo, može i nešto obično.“

O, kako ga je mrzeo! Paor, prost paor, lopov! Smrt nije dovoljno dobra za njega. Ta misao mu se motala po glavi već neko vreme, a sada je odlučio.

„Taman posla! Nemam goste tako često, red je da se zalije. A imam toga još!“, reče misleći na burad u vinskom podrumu, a zatim mu pade na pamet da su ti burići verovatno davno istrunuli. Šteta! Bio je jako ponosan na svoju kolekciju pića. Još jedna stvar koja mu je oduzeta...

„Oдох po flašu, čekaj me u salonu“, reče i projektova se kroz zid. Nije bilo potrebe za tako nečim, vinski podrum je bio blizu, ali nije želeo da propusti ni jednu priliku da užasne svog gosta.

Vratio se nazad lebdeći uz stepenište. Sjaj njegovog tela se presijavao na flaši boje meda. I ovo je bilo suviše, ali je od svih vidova projekcije najviše voleo da lebdi preko stepenica.

Provalnik je zaista čekao u salonu, cupkajući od hladnoće. Nije pokušao da beži, verovatno je shvatio koliko bi besmislen bio takav poduhvat.

Pucketanjem prsta zapalio je vatru u davno zapuštenom kaminu i krenuo da sipa zlatnu tečnost u kristalnu čašu.

„E pa, na zdravlje! Ili, šta već...“, reče pijanac i iskapi čašu prefinjenog viskija starog više stotina godina. „Ti, gazda, ne piješ?“

Njegov domaćin je vrteo čašu u rukama, zadubljen u odsjaje plamena u tečnošću ispunjenom kristalu.

„Ne... Ja, ne mogu da pijem. Ne mogu da osetim ukus. Ni miris. Ni da se opijem i zaboravim.“

„Pa, to je malo bezveze.“

„Da, bezveze... Može se tako reći. Ne mogu ni da osetim hladnu glatkoću kristala koji držim. Mogu doduše da vidim njegovu strukturu. O da! I to bolje nego ti! To je jedno zadovoljstvo... ili nešto nalik.“

„Gazda, da me izvineš, ali jebeš ti takav život.“

Nije se obratio pažnju na ovu prostačku opasku. U igri svetlosti u kristalu video je obris prethodnog vremena. Vilu u punom sjaju. Bez prašine. Svoju ženu, decu. Red slugu i služavki. Štale pune konja, blistave crne kočije. Stražu u sjajnom oklopu. Punu riznicu. Svoj odraz u ogledalu. Plamen uminu. On ugleda svoj odraz u kristalu čaše. Tako drugačiji i nimalo ljudski.

„Kaži mi... kako se zoveš?“

„Mirgud, gazda.“

„Kaži mi, Mirgude, jesi li oženjen?“

„Jok ja, gazda. Ni žene ni dece, ni kučeta ni mačeta.“

„Imanje?“

„Jok. Imam čezu i konja, to mi je dosta.“

„I kako živiš tako, Mirgude? Bez igde ičega, bez lepote, bez ljubavi?“

„Kako umem, gazda.“

„Za šta živiš? Šta te pokreće u životu, šta te inspiriše?“

„Pa šta ja znam. Idem tako. Kradem šta stignem. Pljačkam grobnice, uvežbao sam se u tome. Kad napravim malo veće pare, bančim i pijančim. Trošim pare na piće i ženske, pa dok ima. Kad nema više, idem dalje.“

„To mi zvuči kao jako nesiguran život.“

„Pa, svi mi mora nekad da umremo.“

Svakom ovakvom naivnom izjavom, Mirgud mu je zadavao bolnu ranu. Bol preko beskonačnog bola.

„Shvatam da imaš neku vrstu zadovoljstva u takvom životu. Osećaj slobode, bez tereta društva, obaveza ili životnih standarda.“

„Tako nekako. Tako živim, nije mi loše. Nemam više ništa da izgubim. Nego daj još jedan taj viksi, nije ovo loše!“

Nemam više ništa da izgubim.

Većito mladi plemić dobro je znao tu rečenicu. Izgovarao ju je više puta u trenucima očaja i svaki put bi se pokazala netačnom. Kada mu je umrla žena. Prvo dete. Pile kojim je hranio poslednju preživelu ćerku, kada je bilo očigledno da senka prokletstva koja se nadvila na grad nije bila čisto sujeverje. I onda kada je, sa poslednjim izdankom svoje krvi, koja mu je ležala mrtva na rukama, stajao u spaljenim ruševinama spoljašnjeg dvora, dok su zadimljenim nebom parale munje i letele plamene lopte.

Lopov po imenu Mirgud nije imao pojma šta znači ne imati više ništa.

Prokletnik nije imao ništa, ali je imao dar za njega.

Umesto pića, u grlo mu je sipao svoj dah, esenciju tuge, nesreće i beznađa. Učinio ga je sličnim sebi. Ne potpuno, samo onoliko koliko je to bilo u njegovoj moći. Ostavio ga je sa malo ljudskosti, taman toliko da bolje oseti novo stanje, a bez moći projekcije, jer moć ipak pričinjava preveliko zadovoljstvo onima koji je nikad nisu imali.

Pijanac zahropta, pokušavajući da udahne vazduh koji mu je čileo iz pluća. Vazduh mu više nije trebao. A ni piće. Ni san, ni hrana, niti bilo šta drugo.

Mirgud se koprcao u stolici, na silu uzimajući dah koji mu više nije trebao, pokušavajući da shvati šta mu se upravo desilo.

„Slušaj me dobro, Mirgude, ti bedno stvorenje od dva zadovoljstva. Od danas, više nemaš ništa. Nemaš više svoje dragoceno piće. Ne možeš ga okusiti, niti osetiti njegovu omamu. Nemaš život, a nemaš ni smrt. Proklet si do kraja vremena da budeš ljuska, sena u ljudskom obliku. Nemaš ni slobodu da lutaš gde ti se prohte, jer si od danas pa do kraja večnosti moj sluga.“

Da demonstrira svoje reči, plemić učini da se njegov novi sluga uspravi i salutira sa rukom na čelu.

„Od danas, tvoje zaduženje će biti da popraviš celo imanje. Da, deluje kao nemoguć posao, ali umor više nije nešto o čemu treba da brineš. A imaš i dovoljno vremena. Spomenuo si da imaš i konja i čeze? Koristićeš ih da doteraš piće iz obližnjeg grada i ponovo napuniš podrum. Uputiću te naknadno koje piće treba da kupiš i na šta da obratiš pažnju prilikom kupovine. I još jedna stvar“, reče, prelazeći prstom preko kamina, „obriši prašinu.“

Nije mogao da zamisli ni jednu goru kaznu od večnosti provedene u brisanju prašine.

Vlada Todorović

Moji drugovi

Gledam decu iz ulice kako igraju mali fudbal na praznom automobilskom parkingu. Moj tata kaže da su to sve moji drugovi.

Ono što moj tata ne zna je da me ti „moji drugovi“, ne puštaju da sa njima igram fudbal kada ih je paran broj i mogu da se lepo podele na dve ekipe. Kada ih nema dovoljno, onda me puste da budem sa njima, ali me oteraju na gol.

Pošto loše branim, ubrzo primim gol – obično kroz noge.

Kako to iznervira onu decu koja su sa mnom u ekipi, i da ne bi više primao golove bezveze, puste me u igru, ali mi ne daju loptu. Kada neka slučajno dospe do mojih nogu, ja se onda zbunim, pogrešim, pa se onda deru na mene.

Kakvi su mi to drugovi.

Jovan Gavrilović

Mračni kvadrat

Moje ime je Eduard Atkinson. Radim u mentalnoj instituciji „Malo brdo“, u jednom londonskom predgrađu. Dok ovo snimam na fonografu, kiša dobuje po prozorima. Devetnaesti je decembar, hiljadu osamsto devedeset druge. Obično ne radim ovakve stvari, jer sam prezauzet, ali sada je vanredna situacija.

Pre oko mesec dana, u bolnicu je primljen izvesni Hauard Marš. To je čovek duge plave kose, sa retkom bradom i očima punim razumevanja. Kada sam ga prvi put ugledao, u zagrljaju dve gorile koje rade kao obezbeđenje, nisam mogao ni da zamislim priču koja se krije iza tih očiju. Rekli su mi kako se

zove, ali mi nisu rekli zašto je doveden, već su ga, u ludačkoj košulji, odmah ubacili u tapaciranu sobu.

Nekoliko dana nakon toga progovorio je po prvi put od kako je primljen u „Malo brdo“. Nije rekao puno.

„Pokušalo je da me dohvati.“

To je bilo sve. Sećam se koliko sam bio zbunjen. Pitao sam ga šta to znači, i šta je to pokušalo da ga dohvati, ali nije ništa rekao, već je samo nastavio da zuri u zid.

Kada sam sledeći put došao, Hauard je, na moje ogromno iznenađenje, s poteškoćama ustao i naklonio se.

„Dobar dan, doktore“, rekao je, čudno visokim glasom.

Otpozdravio sam mu, i on se vratio na tapacirani pod. Pokušaću da se prisetim celog našeg razgovora, jer zbog njega i snimam ovo što snimam.

„Pa, Hauarde“, pitao sam ga, „kako si?“

„O, pa ja sam dobro“, rekao je. Gledao me je u oči, smeškajući se.

Znam da nije bilo pametno da počinjem naglo sa pričom, ali sam ipak tako postupio:

„Reci mi, Hauarde, šta je to pokušalo da te dohvati?“

Čim sam ga to pitao, osmeh je nestao. Zenice su mu se, ovo sam jasno zapamtio, rapidno smanjile, postajući čiode u plavim morima.

Shvatio sam da ipak nije trebalo to da kažem.

„U stvari...“, počeo sam, ali je on digao ruku.

Izvio sam obrve.

„Ispričaću vam“, rekao je. Glas mu je bio mračniji. Izgubio je onu poletnost koju je posedovao kada sam ušao. „Ali samo ako obećate da ćete me do kraja saslušati.“

„Naravno“, rekao sam, klimajući glavom.

I tada je priča otpočela. Hauard Marš je progovorio.

„Radio sam, pre nego što sam dospeo ovde, kao advokat. Imao sam svoju firmu, i radnike, među kojima sam uživao poštovanje. Pet dana u nedelji smo radili zajedno, bilo u sudnici ili u kancelariji, tako da smo imali obilje vremena da se sprijateljimo. Ali, nisu oni bili ti koji su prouzrokovali moju grešku. Bila je to moja žena.“

„Oženjen si?“, pitao sam ga, iako sam već shvatio da jeste.

„Ne više.“

Očekivao sam da će reći još nešto, ali je to bilo to. Nastavio je:

„Vidite, doktore, moja žena je uvek bila loše volje, jer nismo imali dece. To i nije toliko bitno, osim zbog činjenice da smo se često svađali. Najveća svađa, ona koja je prouzrokovala naš razvod, jeste ona koja se desila samo nekoliko dana pošto što smo se uselili u novu kuću, koja se nalazi nekoliko blokova odavde.“

„Ušla je u moju radnu sobu. Sedeo sam za pisaćim stolom. Počela je da viče na mene. Rekla je da je otkrila da je u našoj kući, pre nas, živio i radio nekromanser.“

„Nekromanser?“, pitao sam. Znao sam da je to čarobnjak, ali sam se pribojao da je Hauard Marš počeo da izmišlja.

„Upravo rako. Čarobnjak. Okultista.“

„Nastavite“, rekao sam.

„O, hoću. Moja žena je rekla kako je saznala da je taj čarobnjak vršio razne bezbožne eksperimente, upravo u sobi u kojoj sam radio. Čak je rekla da je videla nekoliko tragova izbrisanih pentagrama na daskama.“

„Za mene su to, tada, bile budalaštine. Rekao sam joj to, ali je ona počela još više da se dere na mene. Dok je pljuvačkom zasipala moje lice, govorila je da sam budala i da moramo odmah da se iselimo. Možete li da poverujete, doktore?! Ja! Budala! Izgubio sam se. Uhvatio sam je za mršavu ruku i povukao je ka sebi. Pala je na sto i on je pukao na dva dela.“

Rekao je to, a da nije ni trepnuo. Ja sam treptao umesto njega, u neverici. Gotovo sam hteo da ga požurim.

„Onda je otišla“, nastavio je. „Trebalo je da budem tužan, ali ja to jednostavno nisam bio. Gledao sam kako odlazi iz čarobnjakove kuće, sa koferom u jednoj i kartom za voz u drugoj ruci. Gledao sam je, i nisam osećao ništa.“

„Jeste li je videli ponovo?“, pitao sam, jer mi je jezik podrhtavao i prosto sam morao da ga smirim. Ne znam šta mi je bilo. Ne znam zašto sam se toliko uzбудio slušajući ga. Mora da su u pitanju bile njegove oči.

„Ne. Morao sam da kupim novi sto. Otišao sam i uzeo jedan koji je imao otvor za noge. Prethodni ga nije imao, tako da je to bila dobrodošla promena. Imao je i fioke, ali to nije bilo bitno. Bitan je bio otvor.“

„Zašto?“

„Čekajte. Dolazim do toga.“

„U redu.“

Nastavio je:

„Odmah prve noći, dok sam sedeo za novim stolom, osetio sam slabo strujanje vazduha u predelu nogu. Nisam se obrazirao na to. Tek sam posle shvatio šta je to bilo. Nekoliko časova kasnije, ugasio sam lampu i legao u krevet u radnoj sobi. Nije mi se išlo u spavaću, jer su mi ipak neke uspomene ostale od žene.“

„Krevet je stajao paralelno sa stolom, tako da sam u opštem mraku, mogao da vidim tamni kvadrat, otvor. Nisam mogao da skinem pogled sa njega.“

„Odjednom sam video sićušnu, crvenu, svetleću tačkicu u tom mračnom kvadratu. Trgnuo sam se i upalio lampu, ali nije bilo ničega. Vratio sam se u krevet, ugasio lampu. Shvatio sam da ne mogu da prestanem da zurim u otvor. Tačkica se nije ponovo pojavila. Umesto toga, čuo sam neko komešanje. Kao da se nešto pomeralo u otvoru za noge. Okrenuo sam se na stranu, ali sam se odmah opet obrnuo. Zvuk je prestao, ali sam osećao kako me mračni kvadrat priziva. Piljio sam u tamu, drhteći ispod pokrivača. Zubi su mi cvokotali...“

„Kako si se osećao u tom trenutku?“, pitao sam, jer me je stvarno zanimalo.

„Bio sam jebeno prestrašen!“, povikao je iznenada.

Trgnuo sam se, ali, kada sam video da ne može da se pomeri, smirio sam se.

„Izvini“, rekao sam. „Nastavi, molim te.“

„Oko sat vremena, ništa se nije čulo. Ipak, san mi nije dolazio na oči. Pokušavao sam da mislim na nešto lepo, ali sam samo mogao da mislim na otvor za noge, i o onome što je moja žena rekla pre nego što je otišla.“

Hauardovo lice postajalo je sve sumornije. Plavi pramenovi su mu padali oko očiju, ali sam ih i dalje jasno video.

„Čarobnjak, nekromanser, obavljao je eksperimente u sobi u kojoj sam spavao. Stresao sam se pri toj pomisli, ali sam zaključio da sam se dovoljno plašio za jednu noć i pokušao da prestanem da mislim o tome. Naravno, nisam uspeo. Zatvorio sam oči, otvorio ih, a onda dreknuo.“

„Imao sam osećaj da vidim sam pakao u mračnom kvadatu. Video sam vatru, krilate demone sa noževima i rogovima. Video sam krv, ljude u mukama... Sve to u tom prokletom otvoru za noge! Već sledeće sekunde, sve je nestalo.“

Glas mu je podrhtavao. Tresao se celim telom, ali je nastavio:

„Počeo sam da plačem. Da plačem! Molio sam se bogu da svane, ali se sunce nije pojavljivalo. Bio sam siguran da bi dan oterao šta god da je ispod stola. Hteo sam da pobegnem. Ne iz sobe, već iz kuće! Ali nisam mogao da ustanem. Samo sam zurio u mračni kvadrat.“

„Ne moraš da nastaviš, ako ne želiš“, rekao sam, iako sam želeo da čujem šta je dalje bilo.

„Nema šanse da stanem!“, povikao je, ali se nije pomerio. „Slušaj me do kraja, proklet bio!“

Počeo je da plače i maše glavom. Smirio sam ga, pa je nastavio:

„Onda se, negde oko četiri ujutru, desilo. Ležao sam na mokrom jastuku i vlažnim čaršavima, osećajući se nemoćnim pred mračnim kvadratom. Drhtao sam i jecao, moleći ne znam koga za milost.“

„U jednom očajnom trenutku, čvrsto sam zatvorio oči. Moja majka mi je, kada sam bio mali, govorila da ću tako naterati zlo da nestane. Otvorio sam oči i...“ Ovde mu je glas pukao i postao piskav, kao da je ponovo samo dete. „Video sam ruku kako grabi ka meni iz mračnog kvadrata!“

Onda se sklupčao na podu i počeo da jeca, ljuljajući se napred-nazad.

I to je bilo to. Tiho sam izašao iz sobe i zaključao vrata. Dok sam išao niz hodnik, i dalje sam mogao da čujem njegovo prestrašeno jecanje.

Dragan J. Ristić, Iz knjige „Vredi se pomučiti“

Dečji poklon

Dok sam u predsoblju raspertlavao cipele, sred nekoliko pari malenih „najki“, pogled mi pade na nekoliko dečjih igračaka koje su ležale u kutiji od cipela. Niti je ta kutija bila tu, niti su mi igračke bile poznate. Jedna od njih se, na moje veliko iznenađenje, pokreće i u tom polumraku shvatam da nije ni na navijanje ni na daljinsko upravljanje.

U kutiji od cipela budi se psić.

Dragan J. Ristić

Nije bajka

Živeo jednom na kraju sela jedan čovek u jednoj trošnoj kućici i imao jednu kozu, pet kokošaka... Čekaj, stani, nije ovo bajka nego surova stvarnost! Koze su zabranili, a kako je došlo vreme kolektivizacije i industrijalizacije, čovek se odlučio za industrijalizaciju. Prešao je u grad i zaposlio se u nekoj fabrici. Bio je vredan i promućuran, pa je brzo napredovao. Naišlo je i vreme samoupravljanja, postao je predsednik radničkog saveta, predsednik sindikata, pa sekretar saveza komunista, pa generalni direktor. Imao je šta je hteo i mogao je šta je hteo... Čekaj, stani, i ovo liči na bajku! Nisam sve dovršio. Razbolela mu se žena, od neke opake bolesti i umrla, a dva sina koje je odškolovao u glavnom gradu, vratila se, pooženila i zauzela mu one dve njegove kuće. Otišao je u penziju, a naišla je velika ekonomska kriza, blokada i sankcije, i on od neredovne penzije nije mogao da živi nego se ponovo vratio u onu trošnu kućicu na kraju sela gde i dan danas srećno... Čekaj, stani, pa nema srećnog završetka, ovo nije bajka nego surova stvarnost!

Dragan J. Ristić

Susret

Dirljiv je bio njihov susret. Još uvek mladi i puni planova za budućnost. Nakon višemesečnog dopisivanja, preko oglasa, najzad su se videli. I popričali. I još nešto su radili. Svejedno, razočaranje je bilo obostrano. I ogromno. Definitivno.

Dragan J. Ristić

Eksperiment

Uz probleme oko snega, stanovnici grada P. imali su ove zime još jednu trač temu. Mnogi građani su pričali o radu policajca u kolima koja su bila parkirana na najprometnijoj raskrsnici. Jedni su tvrdili da je neprijatan, jer ne odgovara na njihovo mahanje, drugi su pretpostavljali da on spava na poslu, neki su ga sažaljevali što se po vasceli dan smrzava na ulici, a jedan građanin je pozvao policiju pomislivši da je on umro. Ispostavilo se da je u pitanju samo lutka obučena u policijsku uniformu koju je upravo policija nedavno stavila u policijska kola da dežura na raskrsnici gde se najčešće dešavaju sudari. Policija je, inače, zadovoljna učinkom lutke.

Dragan J. Ristić

Obična priča

Galama u prepunom restoranu nije im smetala. Naprotiv, popunjavala je neprijatno ćutanje i uzajamne upitne poglede. Zar već ima dvadeset i osam godina od kako se nismo videli, razmišljao je. A u ono vreme viđali smo se gotovo svakog dana. Kratko smo se znali, ali intenzivno, svakodnevno svađali, razmišljala je. Voleli smo se ludo, ali bili smo mladi, razmišljao je. A sada? Kako me je jedva prepoznala, ne bih rekao da sam onaj stari. Ali ni ona. Nekako smo se iznenada i bezrazložno rastali, prisećala se. Možda zato što nisam dozvoljavala da imamo seksualne odnose. Pa, takvo je vreme bilo. Više se nismo nikad videli. Da možda pokušamo sada. Smešno! Zašto li smo raskinuli, pitao se sada. Ona je bila još srednjoškolka a ja otišao da studiram u glavni grad, zatim se tamo i oženio, pa razveo i opet došao u svoj rodni grad. To sam joj i rekao. Izgleda da mi ne veruje. A kako ja da poverujem da se ona nije udavala. Ma 'ajde, da nije još devica? Kako bi bilo da sad to nadoknadimo? Smešno! Vidi samo koliko se ugojila! Ma zar bi sa ovim ćelavim i trbušastim mogla nešto da otpočnem, razmišljala je. Neću da ga pitam ni čime se bavi. Ipak bi bilo bolje da se nismo ni sada sreli, razmišljao je. Mi smo dva različita sveta, razmišljala je, naglo se trgla i uz izvinjenje gotovo otrčala do svog društva u restoranu. Odahnuo je.

Dragan J. Ristić

Zona sumraka

Kažu da se učenik M. R. iz N. lepo snašao u popravljanju ocene iz srpskog jezika. On je na pismenom zadatku pod naslovom „Ono što do sada nisam nikome rekao“, zapravo samo predao sledeći sastav:

Dan kao i svaki dan, mislio sam rano toga jutra u krevetu dok sam planirao da dovršim čitanje knjige i napišem referat o njoj. Tada je zazvonio telefon. Neki meni nepoznati glas javljao je uzbuđenim glasom da se ispred njegove zgrade desila saobraćajna nesreća a niko se iz policije i hitne pomoći ne pojavljuje. „Šta se to mene tiče“, pomislio sam i spustio slušalicu. Samo što sam doručkovao i počeo da čitam, telefon je ponovo zazvonio. Opet onaj isti glas i isto obaveštenje. „Neko se sa mnom šali“, pomislio sam i spustio slušalicu. Ali pozivi su učestali. Čovek je paničnim glasom molio: „U niškoj ulici ispred broja 16, molim Vas!“ Pitao sam se da li ja to sanjam ili je taj čovek lud. Ali glas je zvučao iskreno i nešto me je kopkalo, pa sam rešio da odem do te ulice. Znao sam otprilike u kojem je delu grada. Ipak sam je jedva našao, ali taj broj jednostavno nije postojao. Neodlučno sam stajao na trotoaru kad su najednom iza mene zaškripale gume. Neka kola su kočila. Ali kasno. Druga kola, koja su izlazila iz bočne ulice, udarila su u njih takvim treskom da sam se prepao. Strahovita nesreća! Ali kako baš sada i baš ovde? Još više sam se uplašio i počeo da bežim. Trčao sam i trčao, ni sam ne znam kuda, ni koliko vremena. Onda sam stao i pogledao na sat. Pa već je bilo vreme za školu. Požurio sam do škole. Naravno, došao sam tek pred kraj časa srpskog jezika. I naravno, nisam imao ni knjige, a kamoli referat. Kako da objasnim šta mi se desilo? Dobio sam jedinicu i neopravdani. Nikada o tome nisam ni sa kim pričao. Sada evo pišem o tome i nadam se da će mi bar neko poverovati.

*

Neven Novak

Jazbina

Došao sam u jazbinu, prolaz između solitera, da izblejim sa Šlogom i njegovim bul terijerom, Mimijem. Šlog i ja zabavljamo se tako što šutiramo flajku od kisele dok je Mimi, šljafujući šapama, pomahnitalo juri. Do jaja nam je da gledamo kako očnjaci te tigraste zveri plastiku pretvaraju u žvaku.

Ali umesto blejačine, u jazbini me je dočekala akcija.

Šlog je kulirao oslonjen o zid. Na povocu uklještenom između njegove patike i betona Mimi je kidisao na nekog lika i njegovog staforda. Lik mi je bio poznat, mada nisam tačno mogao da se setim odakle ga znam. Štrkljav, plave

kose, napregnutog rošavog lica. Staford je bio beo sa crnim flekama i glavom veličine motorne kacige.

Lik ga je čvrsto držao za ogrlicu. „Mir, Gico...“, tapšao je psa po rebrima. „Gico, mir...“, ponavljao je iako je ovaj stajao nepomičan.

Obradovao sam se mogućoj šorki. Bio je to dobar način da prekratimo vreme dok se ne pojavi Medeni, naš gazda. Otišao je da ugovori borbu u blokovima, jer na Medaku više nije postojao pas kojeg Mimi nije iscepao. U zavisnosti od broja opklada, Medeni nam je plaćao dve, ponekad tri crvene. Povremeno bi nas častio ketićem vutre. Ali ovo je bio švorc period. Jebeno gladovanje. Medeni nam je pričao da u gradu postoje borilišta gde ti od visine uloga šikne krv na nos. Ali, po njemu, Mimi još uvek nije bio spreman za takav ring.

„Šta je bilo?“, upitao sam Šloga.

Lik reče: „Ništa. Nema problema.“

Šlog se iskezi. „Pazi kad mi je ladno rekao da obratim pažnju na svoje kuće.“

„Nije istina“, pobuni se lik. „Rekao sam da ga pridržiš dok ne prođem.“

„Šta si rekao?“, upitah.

„Slušajte, momci“, reče lik. „Ovde imamo dva mužjaka.“ Folirao je kulericu, ali glas mu je podrhtavao. „Mislim da bi bilo pametnije da pripazimo na njih.“

Šlog mi namignu. „Jesi ga čuo, keve ti? On misli da bi bilo pametnije“, pogleda u lika. „Ti si neki mislilac, a?“

Lik odmahnu glavom.

„Čuješ šta te pita čovek?“, rekoh.

Kapirajući da se i Šlog i ja penjemo na saćemo ti jebemo kevu temperaturu, lik reče: „Možda nas dvojica i ne moramo ovuda. Možemo i okolo, preko parkinga“, pljesnu staforda po grudima. „Idemo, Gico!“, reče.

Šlog odvoji leđa od zida. „Alo, brate!“, viknu. „U čemu je problem?“

Lik zastade. „Druže, nema problema.“

„Što ne prođeš onda? Moje kuće ti neće ništa.“

Lik se zagleda u Mimija, izbezumljenog od lajanja. „Neće, a?“

„Neće, brate. Prođi slobodno.“

Lik čučnu i poljubi staforda u njušku. Gledao sam ga dok je to radio. Tada ga iznenada ugledah s kačketom i sunčanim naočarima kako na poljani obigrava oko drveta. Nalakćen na prozor, tog jutra, pirkao sam džoint. Nisam kapirao koga doziva sve dok iz krošnje nije aterirao pas. Bio je to Gica. U zubima je stezao loptu. Lik mu je istrgnuo loptu iz čeljusti i zavrličao je natrag u krošnju. Već sam pomislio da sam sve istripovao, kad se Gica, keve mi, uspentrao uz deblo. Pikirao je loptu koja se, kao kuglica u fliperu, odbijala o grane, zatim je ponovo šćepao i skočio na travu.

Htedoh da kažem Šlogu da fajt s ovim stafordom možda ipak nije dobra ideja, ali...

„Hajde, Gico“, reče lik i pusti ogrlicu.

Šlog skloni patiku s povoca. Mimi katapultira ka Gici.

Vrtlog dlake i režanja. To sam očekivao. Ali, Gica je imao tehniku. Propeo se na zadnje šape i zabacio glavu unazad. Mimi prolete ispod njega škljocajući

zubima u prazno. Gica ga prednjim šapama zakuca po grebenu i, bez režanja, bez buke, zari očnjake u njegov grkljan. Mimi tresnu na bok, zakovrnu očima, šištav kevtaj izlete mu iz razjapljene vilice.

Šlog posrnu ka psima.

„Marnuće te!“, viknuo sam i zgrabio ga za ramena.

Mimi iznenada cimnu sapima i poče da se izvlači. Prošlo mi je kroz glavu da možda ipak ima šanse, ali onda se dogodio taj pokret, toliko brz da sam ga pre osetio, nego video. Dokaz da se uopšte nešto desilo bio je komad Mimijevog uveta na betonu. Iz patrljka koji mu je ostao na glavi virila je hrskavica, bela i sjajna. Patrljak je zapulsirao, a onda je zaliptala krv.

Lik kljoknu na kolena. „Gico, pusti!“, viknu. Tras! Po njušci. „Pusti!“ Tras! Među oči. Gicina vilica bila je zavarena, penasta pljuvačka cedila mu se s labrnja.

„Mrtav si!“, urlao je Šlog. „Jebaću te zbog ovoga!“ Ipak, nije prilazio.

Traka krvi vijugala je ka šahtu.

„Prekini da peglaš to kuće!“ Glas nam je stigao iza leđa.

Osvrnuh se i ugledah Medenog. „Tebi pričam“, reče on i uperi prst u lika. Kad ti sto deset kila mišića preplavljenih tetovažama naredi da se zaustaviš, šta drugo možeš da učiniš osim da poslušаш.

Lik zadrža ruku u vazduhu, pa je polako spusti niz telo.

„E sad si najebao!“, viknu Šlog.

Medeni ga ošinu pogledom. „Sklanaj to“, reče.

Tek tada u Šlogovoj šaci spazih skakavac. Nisam video taj nož još od one zime kad je Mimi bio štene, i kad se u Banjičkoj šumi na njega zaleteo rotvajler. Hteo je samo da ga onjuši ili, u najgorem slučaju, da ga zapiša, ali Šlog je flipnuo. Sterao je psu oštricu u stomak. Rot je zaskičao i otkaskao niz stazu ostavljajući na snegu tufnasti trag krvi. Njegov vlasnik, bradonja od pedeset i kusur godina, neko vreme nas je samo užasnuto posmatrao. Onda je potrčao za psom i iščeznuo među drvećem.

„Alo, magarac!“, viknu Medeni unoseći se Šlogu u facu. „Čuješ šta ti govorim?“

Šlog tutnu skakavac u džep, ali nastavi da pilji u lika.

Medeni zari šaku između Gicinih butina i stegnu mu jaja. Gica zareža i rasklopi vilicu, ali pre nego što je stigao da ugrize, Medeni mu raspali šamarčinu i baci ga u piruetu.

Lik ščepa Gicinu ogrlicu i odvoji ga od Mimija, koji je trzao šapama kao da okreće pedale.

„Super ti kučence“, reče Medeni liku. „Jesi video kako je odreagovao?“

Lik ga nije zarezivao. Obratio se Šlogu: „Umreće ti pas.“

Šlog rašnira patiku, izvuče pertlu i, u korenu patrljka, podveže čvor. Onda svuče majicu i pritisnu je na Mimijev vrat, mleveno meso puno krvi.

Lik se znojio, šiške su mu se lepile za čelo. „I šta ćemo sad?“, upita me.

Nisam hteo da budem onaj koji donosi odluke. Pogotovo ne kad je Medeni u blizini. „Treba da uradimo nešto“, rekoh.

„Tu si u pravu“, reče lik. „Stvarno moramo da uradimo nešto.“

Medeni položi dlan liku na rame. Bio je to očinski gest. „Sredićemo to. Iz kog si kraja? Nisam te viđao...“

„Kućetu nije dobro“, preseče ga lik.

Pomislio sam da će ga Medeni petardirati. Šamarima je bacao ljude u nesvest i za manje prekršaje od uletanja u reč. Ali ovog lika posmatrao je s nekim blaženim osmehom koji kao da je govorio: Oprosti mu, Bože, ne zna šta čini.

„Moj očuh je veterinar“, reče lik. „Idemo do njega.“

U kecu koji je sejao ljuspice rđe po asfaltu kotrljali smo se ka veterinarskoj ambulanti. Medeni je vozio. Šlog i ja zgurili smo se na zadnjem sedištu. Opružen preko naših butina, Mimi je dahtao, kavez njegovih rebara širio se i skupljao. U vazduhu je lebdeo metalni miris krvi.

Medeni upita lika: „Šta radiš u životu?“

„Studiram“, reče lik. „Možeš ovde levo. Manje je semafora.“

Medeni produži pravo. „Znači, ispiti. Do jaja! Jesi razmišljao da zaradiš i neku kintu?“

„Kako to misliš?“

„Mogli bismo da skoknemo na par mesta. Poznajem neke ljude koji bi znali šta da urade s tvojim psom.“

Lik je blenuo u zakrpljenu cestu koja se odmotavala pred nama.

„Kapiraš šta pričam?“ reče Medeni. „On je borac. Zaslužuje da bude u ringu.“

Lik pomilova Gicu, sklopčanog na patosnici. „Nisam razmišljao o tome.“

„To ti dođe kao boks“, reče Medeni. „Ja bih mogao da ti pomognem. Pružila bi ti se šansa da uradiš nešto sa životom.“

Šansa.

Ta reč zaglavila mi se u mozgu. Video sam kako Mimijeva borilišta, memljivi podrumi osvetljeni žmirkavim sijalicama, ustupaju mesto vilama sa Senjaka. Kapije od kovanog gvožđa otvarale su se kako bi propustile džipove. Svežnjevi love prelazili su iz ruke u ruku dok su gazde u firmiranim odelima posmatrale borbu svojih favorita. Sve bi to bilo u redu da sam tu negde, uz Medenog, video sebe, Šloga i Mimija. Ali nisam. Video sam ovog novog lika i Gicu. Vreo osećaj ljubomore i besa začeo se u mojim grudima i prostrujao mi do stomaka.

Mimi iznenada rastvori čeljusti i bljunu grumen zgrušane krvi. Zvuk dugog isprekidanog podrigivanja dopirao mu je iz ždrele.

Šlog počeo da jauče.

Medeni cimnu volan i nagazi na kočnicu. Nasukasmo se na bankinu. „Saberu se!“ viknu on i ćušnu Šloga iza uha. „Šta sam rekao ja? Ha?!“, gutajući vazduh, Šlog priguši par isprekidanih jecaja.

Mimi je bio mrtav.

Medeni iskoči iz auta. „Napolje s njim.“ Prođe pozadi i otvori gepek.

Izvlačeći se sa zadnjeg sedišta, zapazio sam Mimijeve oči. Ličile su na dve nepomične lokve vode. Jezik mu se oklembesio preko kutnjaka i, tako siv, kao da je skuvan, landarao levo desno.

Šlog spusti Mimijevo telo na krparu koja je pokrivala rezervni točak. Stajao je tu, nad otvorenim gepekom, kao nad rakom, sve dok mu Medeni nije rekao da se tornja natrag u kola.

Vraćali smo se preko nadvožnjaka. Vlažan vazduh me je sve više zatupljivao. Odvratno sam se osećao. Ispod nas, na autoputu, brundali su šleperi. Štrkljave antene solitera parale su narandžasto nebo.

Lik pogleda u retrovizor. „Jebo te, žao mi je“, reče.

Šlog samo dlanom protrlja nos.

Medeni potapša lika po kolenu. „Dobar si ti momak“, reče. „Zato i hoću da ti pomognem. Zato što si dobar dečko.“

Dokloparali smo do jazbine i poispadali iz automobila. Senke ljuljaški i tobogana izdužile su se po igralištu.

Gica proteže sve četiri i sede liku uz nogu.

Pokazao sam ka gepeku. „Šta ćemo s njim?“ Šlog je ćutao. Desni kapak mu je žmirkao.

„Šlogirani!“, dobaci Medeni. „Da nemaš neke posebne želje po pitanju sahrane?“

Šlog nije progovarao. Fiksirao je lika.

Medeni mi namignu. „Završićemo to posle.“ Onda se obrati liku: „Razmisli o mojoj ponudi. Pruža ti se dobra šansa.“

„Šansa za šta? Ne kapiram.“

Šlog reče: „Mnogo toga ti ne kapiraš. Misliš da tek tako možeš da se pojaviš ovde i praviš sranja?“

Medeni sede na haubu. Osvrnu se par puta kako bi se uverio da smo sami i zapali pljugu.

Šlog zakorači ka liku. „Niko te nije zvao“, reče. Onda se obrati meni: „Je l' ga neko zvao?“

„Koga?“, uperih prst u lika. „Njega? Niko ga nije zvao.“

Šlog iz džepa izvuče skakavac. „Vidiš...“, prilazio je liku s oštricom isturenom napred. „A ti si ipak doveo tu džukelu.“

Gica se nakostreši.

„Hajde, napujdaj tu svinju od psa.“

Gica počeo da reži. Lik cimnu povodac i pas umuknu. „Rekao sam ti da mi je žao.“

„I šta s tim?“, procedi Šlog. „Sad smo ortaci?“, prosikta. „Ima, bre, da isečem i tebe i tog...“

Ali ne završi, već pade napred, zaribavši obrazom po betonu. Ležao je nepomičan, zgužvanog lica.

Medeni je stajao iznad njega i masirao šaku kojom ga je tresnuo po potiljku. „Dužan si mi za ovo“, reče.

Lik ga je zabezeknuto gledao.

„Nemoj da brineš“, osmehnu se Medeni. „Živ je. Viđao sam ga u puno gorem stanju.“ Zatim reče: „Sada bi trebalo da odeš.“

Lik ponovo baci pogled na Šloga ne bi li se uverio da ovaj zaista diše.

„Ali duguješ mi“, reče Medeni. „Ne zaboravi to.“

Lik i Gica izgubiše se među zgradama.

Kada se Šlog osvestio, Medeni nas je odvezao na drugi kraj grada. Primorao nas je da bacimo Mimijevo telo u jedan od onih podzemnih kontejnera. Upitao sam ga šta će biti s borbom u blokovima, ali on mi nije

odgovorio. Odmahnuo je rukom, uskočio u kola i dodao gas. Šlog i ja morali smo da pešačimo do kuće.

Samo sam još jednom video lika.

Bilo je to par dana pre nego što sam rešio da zauvek odem iz kraja.

Zjakao je kroz prozor golfa koji je mileo niz ulicu. Prosedi muškarac, njegov očuh, pretpostavio sam, sedeo je za volanom. Na mestu suvozača prelepa žena svetlog tena i plave kose pokupljene u punđu hladila se lepezom. Drugom rukom češkala je muškarca po potiljku. Nešto mu je rekla, poljubila ga u vrat i spustila glavu na njegovo rame. On se nasmejao. Žena je sklopila oči i, puštajući da joj sunce greje lice, krišom zevnula.

Lik me je spazio. U trenutku sam se dvoumio, ali sam mu ipak mahnio. Nije mi uzvratio. Nastavio je da pilji u mene sve dok auto nije zamakao iza ćoška.

Nikada to ne bih priznao Šlogu ili Medenom, ali osećao sam se sramotno usamljenim.

Odvukao sam se do jazbine i spržio džoint. Hteo sam da iskuliram, međutim, misli su počele da mi lutaju. Činilo mi se da prvi put u životu jazbinu vidim onakvom kakva zaista jeste - smrdljivi prolaz, deset koraka dug, tri koraka širok, koji lokalnim alkosima služi kao klonja.

Gledao sam u zidove i razmišljao o šansi. Ali ne o onoj koju je Medeni pružio liku. Ta me više nije zanimala.

Kao klinac ovde sam ključem urezao svoje ime. Zapitao sam se kolika je šansa da ga nakon toliko godina ponovo nađem. Dlanom sam krenuo preko ispucalog zida. Na pojedinim mestima otpao je kreč. Znao sam da mi je ime tu negde, urezano u cigle. Ali znao sam i to da je premazano svim bojama.

Nenad Novković

Pismo

Pre nego nastaviš da čitaš ovu poruku raspakuj poklon kako bi efekat ukrasnog papira imao smisla. To je poklon za 8. mart. Da imaš šta da slušaš u novoj „mašini“.

Nadam se da će te mašina dobro služiti i da ti neće praviti puno problema. Siguran sam da ona nikada neće praviti greške, kao ja što pravim. Nikada neće biti pogubljena, nesmotrena i zbunjena... Ja hoću. Ona se nikada neće sama razvijati, menjati na bolje, učiti... Ja hoću. Siguran sam da ćeš je voleti, čuvati, održavati, hvalisavo pokazivati prijateljima, i opet - ugasiće se kad ostane bez goriva.

Ona tebe ne može voleti.

Ja mogu.

Ali ja nemam volan.

Stevan Šarčević

O, kako tužnih ljubavi ima

B. K, izdanak imućne porodice, bio je visok, uzan u bokovima, širok u ramenima, kovrčave tamne kose i prodorno plavih očiju. Noću se nije smucao, nit' je pio i pušio, nit' su ga sa curama prečesto viđali. Čim je objavio veridbu, otac mu je prepisao polovinu imanja i kupio kuću u varoši.

Desilo se to dan, dva pre njegovog venčanja.

Nejasno je bilo sve. Vrata su bila zaključana, tragova provale nije bilo, komšije ništa nisu čule. Pronađen je go k'o od majke rođen, ruku i nogu vezanih pertlama, ustiju zapušanih gaćama.

Telo mu je bilo prepuno ozleda u vidu masnica, podliva i dugačkih rasekotina. Patolog je tvrdio da je smrt nastala kao posledica dugotrajnog šibanja. Pa opet, izuzev krvi i pocepane odeće u njegovoj neposrednoj blizini, kuća je bila u savršenom redu. Nigde tragova borbe, nigde pomenog jastučeta ili naboranog tepiha. I ne samo to. Nigde nijednog neopranog suda, skrivene paučine ili zrnčeta prašine. Neobična slika momačke kuće. Zalud su traženi otisci i tragovi. Nije ih bilo. Svedoci nisu postojali, ili ih policija nije pronašla. Zalud ideje o tragično svršenoj ljubavnoj raspravi; njegova je verenica u trenutku zločina bila desetinama kilometara daleko, u poseti roditeljima.

Jedini trag predstavljao je zlatni prsten sa ugraviranim rečima „zauvek zajedno“ na žrtvinom nožnom prstu. Poreklo prstena je ubrzo otkriveno, ali uzalud. Gospođa Radivojević, kojoj je pripadao, bila je težak bolesnik, mesecima vezana za bolničku postelju. Po njenim rečima izgubila ga je pre dvadesetak godina u ćerkinoj školi, posle jednog roditeljskog sastanka.

Tako je slučaj ostao nerešen, a godine su prolazile.

Gospođa Radmila, penzioner, tog je jutro u dvorištu kuće u koju se tek uselila, odlučila da posadi geranije. Otkad je njen, sad već bivši suprug, u šestoj deceniji života izgubio razum i zablentuo se u trideset godina mlađu ženu, život joj je krenuo nizbrdo. Kako ju je stan neprijatno podsećao na spokojne dane, poklonila ga je sinu i preselila se ovamo. Bilo je očito da se o bašti predugo niko nije brinuo, pa je bilo ozbiljnog čupanja korova, žuljanja trave i grabuljanja zapuštene ledine.

Taraba komšijske kuće, na kojoj je već poodavno stajao natpis „Na prodaju“, bila je ruinirana i gospođa Radmila je upravo odlučila da bi trebalo nešto preduzeti po tom pitanju, kad je zapazila neznanca kako prolazi susednim dvorištem. Pošto je prethodno upoznala vlasnike kuće, a stranac je ključem

otključao vrata, gospođa Radmila je poverovala da se našao kupac i da će se za oštećenu ogradu on pobrinuti. Nekih sat vremena potom, kad je, zabavljena grabuljanjem, već i zaboravila na došljaka, primeti da stranac odlazi, zapažajući neobičan detalj: čovek je, uprkos poodmaklom proleću, nosio rukavice. Gospođa Radmila ga je ubrzo potom izbacila iz glave.

Leto je uveliko odmaklo, susedna kuća je i nadalje zvrjala prazna, kadli jednog vrelog četvrtka gospođa Radmila ponovo ugleda došljaka. Uprkos vrelini, rukavice nisu izostale. Ovog puta radoznalost je prevladala. Čim je stranac ušao u kuću, gospođa Radmila se provukla kroz oštećenu tarabu i prišunjala do komšijskog prozora.

U prvi mah ništa neobično nije zapazila, da bi tek naknadno shvatila šta je čudno. Kuća je bila u savršenom redu, iako u nju, navodno, godinama niko nije zalazio. Nigde paučine, nigde prašine. A onda je ugledala i zašto je to tako. Posetilac je, naoružan metlom i pajalicom, detaljno čistio kuću. Pažljivije pogledavši, gospođa Radmila zapazi da su strančeve oči prepune suza. Osetivši se neprijatno, napustila je dvorište, a nedugo zatim je ugledala neznanca kako odlazi.

Sledeći dan je preko informacija saznala telefonski broj vlasnika kuće. Smatrajući sebe lukavom, raspitivala se o nekretnini, pa je najzad, kao nezainteresovano, postavila pitanje da li neko obilazi kuću. Kad joj je odgovoreno da to već godinama niko ne čini, predstavila se i saopštila im je svoje zapažanje.

Umesto vlasnika, na vrata je isti dan pokucao policijski inspektor Brkić, koji ju je detaljno ispitao o čudnome svatu. Nažalost, Gospođa Radmila nije umela da mu pruži nikakve informacije izuzev onoga što je videla, a to zaista nije bilo od neke koristi. Nije se potrudila ni da zapamti registarske tablice strančevog auta. Poseta se završila dogovorom da će gospođa Radmila prijaviti svaku sledeću neznančevu posetu.

Inspektor Brkić tog jutra nije bio u najboljem raspoloženju. Nije u pitanju bila samo promena godišnjeg doba i njegova urođena odbojnost prema jeseni. Rano izjutra posvađao se sa zvocavom suprugom, otkrio je da mu je komšijsko pseto prekopalo ružičnjak, potom je otkinuo retrovizor pokušavajući da se uparkira i najzad se polio vrelom kafom čim je stigao na posao.

Kad je pozornik u kancelariju uveo čikicu u demodiranoj odeći i saopštio kako ga je priveo po prijavi gospođe Rade, naročito naglašavajući reč „gospođa“, nije mogao da se priseti o čemu se radi. Tek kad je pozornik naveo odakle je pokupio to kukavno stvorenje, setio se raskokodakane starice. Poseo je čikicu, otpustio pozornika i duboko uzdahnuo. Čovek nije delovao kao kriminalac. Pa opet, pravila su pravila.

„Kako se zovete?“, postavi inspektor rutinsko pitanje.

„Miloje Maričić“, odvrati privedeni.

„Šta ste radili u toj kući?“, čovek podiže na Brkića teleće vlažne oči.

„Pospremao“, reče, kao da je to najprirodnija stvar na svetu.

„Odakle vam ključ?“, pitao je inspektor tek reda radi.

„Dobio sam ga“, odgovori čikica, ali se u njegovom izrazu pojavio nemir.

„Od koga ste ga dobili?“, inspektor Brkić se naže ka sagovorniku koji je najednom spustio pogled. Odgovor nije dolazio. Brkić ustade i počeo da pretražuje vitrinu, odakle je najzad izvadio jedan dosije.

„Znate li uopšte šta se dešavalo u toj kući?“, reče položivši akte na sto. Miloje Maričić je ćutao. Brkić otvori dosije. Iz njih ispade prsten koji se zakotrljao po patosu. Reakcija privedenog bila je neočekivana. Podigao je prsten i najednom stao da rida.

„Uzeli ste mu ga! Uzeli ste mu ga!“, ponavljao je neprestano.

„Kome smo ga uzeli?“, Inspektor Brkić je iznenada podsećao na pitbula koji je nanjušio krv.

„Njime sam ga prstenovao!“, beše poslednje što je Miloje Maričić rekao. Nisu pomagale ni pretnje ni obećanja. Nešto kasnije smestili su ga u pritvor.

Sledeće jutro, Miloja Maričića zatekoše obešenog o pantalone. Bio je mrtav već tri sata i čuvar je zaglavio disciplinsku zbog spavanja na dužnosti. Istraga je pokazala da je Maričić pre penzionisanja bio zaposlen kao učitelj u istoj školi koju je pohađao i pokojni B. K, ali to je bila jedina, pouzdano utvrđena, veza.

Maričić je živeo sam poput psa. Svedoci, negdašnje kolege iz odeljenja pokojnog B. K. potvrdili su da je u njihovom odeljenju Miloje Maričić nekoliko puta držao časove kao zamena kad bi njihov učitelj odsustvovao. Pamtili su ga kao blagog čoveka. Slučaj je zaključen, a skromna imovina Miloja Maričića prodana je na aukciji. Sve što je posedovao bilo je nedovoljno da pokrije troškove sahrane, pa je opština nadoknadila razliku.

Tek što su se duhovi u varošici smirili i razgovori vratili cenama na pijaci, fudbalu i ogovaranju, novinar lokalnog nedeljnika je povodom proslave dana škole intervjuisao gospođicu Svetlanu Radojković koja je evocirala svoje uspomene iz vremena školovanja.

Intervju je, međutim, krenuo nepredviđenim tokom i mlada dama je potvrdila kako je svojevremeno pokojni B. K. bio izraziti vetropir, kao i da je imao poseban pik na povučenog prosvetnog radnika Miloja Maričića, te da ga je neprestano provocirao i ismejavao. Iako se gospodin Miloje Maričić neprestano sklanjao, mlađani B.K. ga je neprestano progonio. Kulminacija njihove netrpeljivosti usledila je na času koji je pokojni ubica, tada učitelj na zamenu, držao u odeljenju.

Pokojni B. K. je pustio na slobodu ko zna gde ulovljenu beloušku, čime je izazvao kaos među decom. Kad ga je učitelj prekorio, stao je da ga vređa. To je prevršilo svaku meru i učitelj je izgubio strpljenje, pa ga je položio preko klupe i isprašio mu guzicu velikim školskim lenjirom. Međutim, to mu nije bilo dovoljno, nego mu je svukao pantalone i nastavio da vošti po goljoj guzici sve dok nije prokrvarila.

Članak je izazvao kaos. Uskoro se još nekoliko mladih ljudi prisetilo spomenutog događaja, ali oni su priču dopunili još nekim činjenicama. Ta je

kazna bila prelomna tačka u životu pokojnog B. K. Posle toga se iz obesnog i razmaženog deteta pretvorio u uzornog i mirnog učenika.

Duhovi su se ponovo razbuknali i mnogo se nepouzdatih glasina pronosilo varošicom o tome da su Miloje Maričić i B. K. često viđani zajedno. Čak su neki varošani počeli da tvrde da su po objavljivanju veridbe pokojnog B. K. često viđali Miloja Maričića kako šeta kraj njegove kuće.

Svakog čuda za tri dana dosta. Roditelji pokojnog B. K. su se odselili iz varošice i meštani su ubrzo zaboravili na uznemirujući događaj. Život se vratio u kolotečinu.

Neobični događaj je samo još jednom, mnogo godina kasnije, u istom lokalnom glasilu spomenula izvesna gospođa Nadica Milisavljević, udovica stražara ražalovanog zbog slučaja Maričić. Navodno, iako to nikada nikom nije rekao, one večeri kad se Miloje Maričić obesio, njen muž je razgovarao sa potištenim ubicom. Poslednje reči Miloja Maričića bile su:

„To je bio jedini način na koji mi je dozvoljavao da ga dodirnem. Znate, voleo sam ga.“

Stevan Šarčević

Priča

Napisaću noćas priču, najlepšu na svetu.

Skuvaću lonac kafe da me drži budnim i sešću hrabro pred belinu ekrana. Krenuću sa uvodom otmenim, možda monologom nekim, da prikažem svet što ga stvaram.

Zatim ću rečima snažnim pojačati ritam i pokrenuću zaplet. Mora osećaja biti, kašičica samo, preterati ne smem da ne razvodnim radnju. Možda ironije malo, kap sarkazma i cinizma zrnice; metafora koja zbog arome zvuka dobro leži priči drevnog kova.

Ignorisaću klince što se pijani pod prozorom deru, zaboraviću hrpu neplaćenih računa i ni za trenutak pomisliti neću na vešticu što sedi za kasom i izjutra mi buđelar u pustinju pretvara.

Napisaću noćas priču kao da sutra ne postoji. Oh da, baš sad se setih, nikako ne smem trun ljubavi i misterije zaboraviti - to je ono što će je začiniti.

Eto, čvrsto sam odlučio - napisaću noćas priču. Možda se osvrnem na bajke i princeze, al' u svemirskom okruženju, da odam počast čuvenom režiseru.

Možda junaka provedem kroz kaos post apokaliptičnog sveta, il' će neka bolest da ga svlada, pa se pojavi mračna zgrada, ukleta pa gadna.

Znam!

Mogu lukavu analizu političkog trena kroz prizmu fantastike da sakrijem u delo. Oh, jasno, pa naravno! Komparacija neka izostati ne sme, to se ne propušta u modernoj priči.

Sešću hrabro i otkucaću prvo slovo.

Oh, već se ježim, iščekivanja li slatkog! Lavina će krenut' k'o mleko što kipi i nesuvisle misli u čaroliju sviti.

Možda krenem snažno od početka do kraja, sumanutim tempom što ostavlja bez daha. Sajber kriminal neki il' heroj što traga i devojka što srcu mu je draga? Putevi su razni, samo još izabrati treba, jer svaki je dobar i svaki je tama.

A sutra ću se vratiti zidovima što se krune i krovu što trune, a čedo ću svoje prepustiti sudbini kletoj. Neka krene koracima nesigurnim, nežnim i najzad nek sazna kako je odrastao biti.

O da, napisaću noćas priču.

Najlepšu na svetu.

Marijan Miloš

Eho koji ne odjekuje

Inspirisano romanom „Pad“ Albera Kamija

Dobro veče, prijatelju! Izvoli, uđi. Skloni se sa kiše. Vidim da si baš pokisao... Dozvoli da ti uzmem kaput i okačim ga. Osušice se dok kreneš kući.

Baš pljušti napolju... Šta kažeš? Jedva si pronašao kuću? Znam, dosta ljudi se izgubi tražeći je. Malo je udaljena i izolovana, ali volim je baš zbog toga; u istu ruku upravo je zbog toga i mrzim. Čudna kontradikcija, zar se ne bi složio?

Hahaha, ne boj se! To je samo tepih! Ne misliš valjda da bih u kući zaista držao živog polarnog medveda? Inače, to je prvi polarni medved koga sam ubio na ekspediciji na Arktiku sa svojih dvadeset i šest godina. Zamisli, ubio sam ga jednim hicem iz karabina. Pokretnu metu sa razdaljine od preko tri stotine metara! To je jedno od postignuća u životu na koje sam najviše ponosan. Ipak je teško pogoditi sa tolike razdaljine, po onoj snežnoj mećavi i izmaglici, a kamoli ubiti polarnog medveda; i to jednim metkom kalibra 308. Pogodio sam ga direktno u lobanju; pao je kao vreća cigala. Verovatno nije čuo, a ni osetio metak. Bio sam presrećan tada, a sada sam veoma ponosan. Koliko je koštalo prepariranje? Bolje me ne pitaj, prijatelju. Pomislio bi da nije bilo vredno cene - nekadašnji medved pretvoren u nepokretnu igračku, neupotrebljivu za bilo šta sem da bude eksponat, mrtav spomenik, ležeći na ovom skupom podu, služeći da skuplja prašinu i greje ljudima noge i jednostavno... postoji. Stoga bolje da ti ne kažem, biće ti ga isuviše žao.

Hajde da pređemo u dnevnu sobu na aperitiv. Deluješ kao da ti treba piće da se zgreješ i okrepiš. Da, da, tu levo. Odmah tu kod velikog časovnika... Ponovi, molim te... ovaj ovde? Aaa, jedan od mojih omiljenih jelena. Prelepo stvorenje. Gotovo da me je potpuno preplavio osećaj žalosti pre nego što sam ga usmrtio. Držao sam ga na nišanu nekoliko minuta pre nego što sam povukao obarač. U tom trenutku smo sinhronizovali misli, sinhronizovali smo disanje, suptilne pokrete... postali smo jedno. Do tog kobnog momenta, kobnog za njega, naravno, kada sam opalio pušku. Repetirao sam refleksivno, izbacivši potrošenu čauru iz komore. Nisam ni razmišljao o tome da njena vrelna može zapaliti hrpu obližnjeg suvog lišća na koju je pala... mogao sam započeti šumski požar iz čistog nemara. Ali dajem sebi oduška što se to nije dogodilo i imam izgovor - bio sam previše uzbuđen da bih razmišljao o bilo čemu drugom sem o jelenu. Pratio sam ga danima šumom; nisam jeo, nisam spavao. Morao sam paziti da me ne primeti, da me ne čuje, da me ne oseti, kako ga ne bih uplašio i oterao. Mada imam osećaj da je znao da sam tu, ali da se konačno pomirio sa sudbinom. Možda je čak mislio da sam neka radoznala životinja koja je želela da mu se približi i pridruži, pa je čekao da priđem. Nije ni bio svestan šta ga zapravo čeka. U nekoliko navrata sam hteo da odustanem usled gladi, hladnoće i iznemoglosti; bilo mi ga je i žao, u par navrata. Pomislio sam, zašto bih ga ubio? Zašto ne bih pustio ovu predivnu i plemenitu životinju da živi i umre na miru? Zašto bih je čak i uznemiravao i ulivao joj nelagodu svojim prikrivenim prisustvom? Da bih mogao da joj odsečem glavu i okačim je u dnevnu sobu visoko na zid, stavljajući je među hiljade ostalih glava raznih životinja da se izgubi i zaboravi, i čuvam je kao trofej? Pomislio sam da ga poštediti, najlepšeg jelena kojeg sam ikada video... A video sam mnoge, prijatelju. Ali upravo to je bio razlog što sam morao da ga imam. Dvoumljenje u ovom poslu je veoma rizično; zbog toga se samilost mora potiskivati duboko unutra kako ne bi uticala na odluku. Oklevanje u odlučujućem trenutku je takođe pogubno... Može napraviti razliku između donošenja plena kući i vraćanja praznih ruku. A ja se nikada ne vraćam praznih ruku. Zbog toga sam toliko dobar u tome što radim. Udahnio sam duboko i pogodio ga u prsa. Naučio sam da retko kada ciljам u glavu; tu grešku sam napravio prvi i poslednji put sa polarnim medvedom. Pogledaj... nigde nećeš naći rupu. Samo tu prelepu glavu sa bezizražajnim licem. Vidiš je? Ne? Pogledaj peti red od dole. Treća sa desne strane, pored divljeg vepra... Vidiš? Je l' da da je lep? Šta kažeš? Nisi toliko zainteresovan za lov? Razumem, prijatelju, ali da li smatraš da je lep? Slažeš se? Naravno da se slažeš, jer je prelep. Objektivno i subjektivno gledano.

Oprosti na mojoj nekulturnosti. Ponudio sam te pićem, a nisam ti ga ni sipao. Šta bi želeo da popiješ? Viski? Odličan izbor, mada ga ne preferiram. Sedi slobodno, raskomoti se. Je l' bi hteo možda jednu kubansku cigaru? Ne volim ih, držim ih po kući u slučaju da se gostima puši. Može? Evo samo da odsečem vrh. Izvoli i šibice, ne kvare aromu cigare dok se pali, za razliku od plinskog upaljača. Šta kažeš? Ma nema na čemu, prijatelju. Ne moraš mi se zahvaljivati, moj si gost. Mi casa es su casa. Kakav bih bio domaćin da sve ovo radim samo da bi mi se neprestano zahvaljivao?

Ima viski, osamnaest godina star... Želiš led? Može, prijatelju, naravno. Dve kocke? U redu. Čekaj da i sebi sipam piće. Molim te, za to vreme ubaci dve cepanice u vatru, postaje hladno ovde... Da, iz te gomile drva pored kamina. Hvala.

Izvoli prijatelju. Živeli!... Uh kako je jaka! Prestao sam da pijem viski pre deset godina kada sam se u Rusiji prvi put susreo sa votkom. Od tada ne pijem ništa drugo od alkoholnih pića. Kakav ti je viski? Odličan? Znam, ranije sam pio samo tu vrstu... I cigara je odlična? Već sam ti rekao da se ne moraš zahvaljivati. Molim te. Doduše, i sam imam tendenciju da se previše zahvaljujem. Sada gledam da se zahvalim samo kada je to neophodno i ako doliči prilici, kao i da ne bih bio nepristojan. Cenim ljude koji su zahvalni i to iskazuju; znači da im je stalo, a to je postala prava retkost. Radije bi pokazali da im nije stalo, čak se i ponose time! Trude se da vide najgore u ljudima i da na to ukažu svakom mogućom prilikom. Međutim, ljudi koji se previše zahvaljuju umeju da budu prilično dosadni.

Popio si? Ne želiš više? Ne mogu ni ja. Uostalom, večera je gotova. Ostavi čašu tu na stolu, hajdemo u trpezariju. Pođi sa mnom, tu je u susednoj prostoriji. Da, možeš ugasiti u tu pepeljaru. Nisam ni primetio da ti je sako mokar... Želiš li da ga presvučeš? Ne? U redu. Prođi ovuda. Posle tebe, molim te.

Sedi za onaj kraj stola, ja ću na ovaj. Šta kažeš? Zašto moramo da sedimo ovako, na krajevima ovog dugačkog stola? Znaš kako, mi ne moramo da sedimo na ovaj način, ali aristokratski, kao i džentlmenski kodeks, tako nalaže. I bilo bi u redu da ga poštujemo, makar dok smo u mojoj kući. Misliš da bi bilo zgodnije da sedimo bliže jedan drugom, da se ne moramo dovikivati? U pravu si, bilo bi zgodnije, ali baš i ne bi doličilo prilici, zar ne? Molim te, sedi. Sve je postavljeno, pred tobom je, navali. Samo podigni taj srebrni poklopac. Rekoh, samo podigni taj srebrni poklopac! Sluga će nam natočiti vina... Dosta je Ervine, hvala. Natoči i mom prijatelju i objasni mu za šta služi koja viljuška, mislim da se ne snalazi baš u potpunosti. Ah, ponovo jastog! Smučice mi se. Prijatelju, kakav je tebi? Odličan, iako ga prvi put u životu jedeš? Rekoh, prvi put u životu jedeš jastoga?! Čudno... Ja ne mogu više da ga podnesem koliko ga često jedem.

Prijatelju, čime se ti uopšte baviš, nisi mi nikada rekao? Ne čujem te, glasnije! A, ti si pisac. Šta pišeš? Radiš za lokalne novine, a najviše pišeš romane? Pa lepo. Ja lično ne volim da čitam knjige, smatram ih veoma dosadnim... Ponovi, molim te! Zašto onda imam biblioteku u susednoj sobi ako ne čitam? Ukrasa radi, prijatelju. Estetike radi. Uklapa se u enterijer kuće, a i kad sam je kupio već je imala biblioteku, pa sam odlučio da je napunim knjigama. Šta bih inače radio sa bibliotekom? Molim? Rekoh, imam biblioteku čisto estetski, ne čitam knjige.

Znači baviš se pisanjem? Imam jednu interesantnu priču za tebe, možda bi mogao da je ubaciš u neku od svojih knjiga i, naravno, da me spomeneš. Mogao bi da izvadiš notes i olovku da je zapišeš, čuo sam da vi pisci nosite sa sobom i to radite. Rekoh imam jednu interesantnu priču za tebe! Uh, kako zamara ovo dovikivanje... Slušaj.

Bio sam pre nekoliko godina negde na Dalekom Istoku, poslovno. Doleteo sam i nisam imao vremena za lutanje po gradiću i razgledanje, bio sam veoma zauzet prvih nekoliko dana. Uh, kakva je to vrućina bila! U životu nisam

takvu vrućinu iskusio. Bila je nepodnošljiva. Nisam mogao normalno da ciljам niz nišan od znoja koji mi je neprestano curio sa čela u oči. U svakom slučaju, vratio sam se u hotelsku sobu da se istuširam, a potom odlučio da se prošetam gradom. Dok sam se šetao uskim ulicama tog gradića, slučajno sam skrenuo u jednu zamračenu uličicu i zalutao u pomalo sumnjiv bazar. Prodavali su razne stvari, od ilegalnih do davno zaboravljenih. Nije bilo mnogo ljudi, a tezgi svega par desetina. Zagledao sam površno i nezainteresovano izloženu robu, dok mi pogled konačno nije pao na neki stari kompas naizgled bezvredan, star, prašnjav i pokvaren, dok ga nisam uzeo u ruke. Zaprepastio sam se shvativši da je, zapravo, potpuno funkcionalan. Morao sam da ga imam, da ga posedujem, jer me je skroz očarao. Međutim, postojao je jedan problem - vlasnik nije hteo da mi ga proda. Bio sam apsolutno zbunjen... Zašto bi ga stavio na tezgu na ponudu, zajedno sa ostalim artiklima, ako nije na prodaju? Razočaraće potencijalnog kupca poput mene, što i jeste. To me je jako kopkalo.

Rekao mi je da ga je greškom stavio na tezgu i da je zaboravio na njega koliko već dugo tu stoji. Takođe me je ubeđivao da je bezvredan, mada sam shvatio da laže kako bi me odvratio od njega... Koliko se samo prevario! Ja sam uporan čovek. Seti se samo mog lova na onog jelena. Ne odustajem kada se na nešto nameračim, pogotovo kada mi se nešto sviđi. Uostalom, mogao sam da nanjušim da ima vrednost. Znam jednog čoveka koji se bavi trgovinom antikviteta, mogao sam mu ga prodati za veliku sumu. Ne želim da priznam koliko sam prodavcu ponudio novca, ali mogu te uveriti da uopšte nije bilo malo. Nije hteo ni da čuje. Došao sam sutradan ponovo i ponudio mu još više novca nego prethodni dan, ali me je ponovo odbio. Principijelan čovek, pomislih. Ovaj neće tako lako pristati. To ga sprečava da zaradi brdo love. Nasmejao sam mu se u lice i otvoreno mu pokazivao nepoštovanje zbog njegovog odgovora. Sve vreme me je gledao u oči, ne menjajući izraz na licu.

Naredne dve nedelje sam dolazio svaki dan, ponekad čak i nekoliko puta na dan, nudeći mu ogromne pare za taj bezvredan predmet... Bez efekta, naravno. Jednom prilikom sam ga pitao zašto ne želi da ga proda - rekao mi je da taj kompas za njega ima sentimentalnu vrednost. Hahaha, koliko sam se samo trudio da ne prsnem u smeh ponovo kada mi je to rekao! Video sam da ću ga uskoro 'slomiti' i da polako popušta - bolje bi bilo da sada makar deluje kao da poštujem njegove principe i vezanost za taj predmet. Odgovorio sam mu da sam mu ponudio mnogo novca, možda i previše, čak i za standarde van Dalekog Istoka, na šta mi je rekao da nije sve u novcu.

Sutradan sam došao poslednji put da mu dam ponudu, jer je te večeri trebalo da se vratim kući. Objasnio sam mu situaciju i on mi je dao kompas, ne tražeći ni novčića za njega. Dao mi ga je na poklon, što mi je bilo veoma čudno. Mislio je da je meni sigurno potrebniiji nego njemu kada sam toliko uporan.

Nije hteo apsolutno nikakav novac, iako je bio puka sirotinja, izgledao odrpano, prljavo, zaraslo i neuhranjeno; hteo je samo da mu obećam da ga neću zloupotrebiti, kao ni uništiti, jer to je navodno magični kompas i nije kao nijedan drugi na ovom svetu. Ne pokazuje sever, već te usmerava negde drugde. Zamolio sam ga da mi objasni malo detaljnije, mada nije hteo. Dao sam mu obećanje i dobio kompas. Kako sam samo bio srećan! Znao sam da mogu

zaraditi mnogo para na njemu. Naravno, čoveka sam odveo u lokalnu kafanu, gde smo se pošteno zapili... Ali to je već neka druga priča.

Ovo još nije kraj priče... Kako ti se čini za sada? Zašto klimaš glavom i smeškaš se? Postavio sam ti pitanje.

Pa ti mene ni ne čuješ. Nisi me čuo sve vreme dok sam ti pričao svoju priču. Kakav si ti, u stvari, folirant. Neverovatno. I dalje me ne čuješ. Eto, smeškaš se i pretvaraš se da me slušaš dok klimaš glavom, a zapravo ni ne možeš da me čuješ, jer ne vičem preko stola. Možda smo ipak trebali sedeti bliže kako bi me čuo, mada nisam ja kriv zbog toga. Zašto me ne slušaš pažljivije? Sediš za mojim stolom, jedeš moju hranu i piješ moje vino... možeš se makar potruditi da me čuješ. Možeš se makar udostojiti da me slušaš. Neverovatno... Da te zaista interesuje, verovatno bi me pitao da ponovim...

Molim?! Moraćeš glasnije, ne čujem te! Jastog ti je bio odličan? Baš mi je drago! Molim? Ne možeš desert? Ne mogu ni ja! Ostavi sve na stolu, hajde da pređemo u biblioteku! Da popijemo još nešto i porazgovaramo. Čekaj samo da se obrišem... U redu, hajdemo. Ne, ne, ostavi to, Ervin će skloniti kasnije. Hodi, biblioteka je u susednoj prostoriji.

Jesi li našao neku knjigu koja ti se sviđa? Nemoj sada čitati, pozajmiću ti, pa je čitaj kasnije. Ponesi je kući sa sobom. Sipaću ti viski, u redu? Izvoli čašu, živeli! Da li si raspoložen za partiju bilijara? Da, za ovim stolom. Može? Odlično! Voliš li inače da igraš bilijar? Takođe. Konačno da ti i ja nađemo neku dodirnu tačku. Ja ću poredati kugle, ti ih razbij.

Inače, siguran sam da te interesuje šta se dalje dogodilo. Sa čim? Pa sa mojim poslovnim putem i magičnim kompasom. Kakvim kompasom, kažeš? Sa kompasom koji sam dobio od siromašnog trgovca u bazaru. Te večeri sam seo u avion i zaputio se kući. Sedeo sam sa još nekih dvadesetak putnika u avionu i posmatrao egzotičnu i misterioznu zemlju u kojoj sam upravo bio kroz mali okrugli prozor. Kako je samo bio bučan! Kakvu su buku pravili propeleri, nisam mogao sebe da čujem kako razmišljam! Sećam se da me je, i pored sve te buke, umor i mamurluk brzo i lako savladao i ubrzo sam utonuo u dubok san.

Posle neznatnog vremena, naprasno me je probudila vriska drugih putnika i opšti zvuk panike koji je odzvanjao celim avionom, mnogo glasnije od slabašnog kašljucanja propelera koji su ubrzo potom i potpuno ugasli. Jedan se zapalio i za sobom ostavljao dugačku zastavu plamena koja se sumanuto vijorila pri velikoj brzini. Sećam se da sam refleksno ustao sa sedišta i pohitao ka kokpitu da vidim šta se dogodilo, ali me je jedna od stjuardesa ubedila da se vratim na sedišta i čvrsto vežem pojas. Nakon što sam to uradio, težak kofer koji mi je visio tokom leta nad glavom se otkacio i udario me direktno u potiljak, nakon čega sam se onesvestio.

Sledeće čega se sećam je da sam se probudio zavezan za sedišta, nekoliko stotina metara udaljen od nečega što je ličilo na ostatak trupa aviona. Mogao sam da ga vidim u daljini kako gori. Gusti crni dim se dizao visoko nad olupinom, a zatim bio nošen vihorom preko pustinje. Vreo pesak je već počeo da mi prži noge. Jedva sam uspeo da otkočim sigurnosni pojas i ustanem sa sedišta. Pogledao sam oko sebe - sem olupine aviona jedino što sam mogao videti bila je nepregledna pustinja i pakleno sunce visoko u zenitu. Boraveći mi

nad glavom, imao sam osećaj kao da mi se ruga. Imao sam i osećaj da će mi glava eksplodirati od udarca kofera i mamurluka.

Mora da sam stajao u šoku i posmatrao gorući trup aviona jedno sat vremena. Kada sam došao sebi, nisam znao šta da radim. Nisam znao kuda da idem. Bio sam potpuno zbunjen. Verujem da niko od ostalih putnika nije preživeo pad, iako nisam proveravao. Vrelinu inferna gorućeg metala mogao sam da osetim sa udaljenosti od par stotina metara.

Stojeći na raskrsnici sveta, nisam uočio nikakve putokaze, neodlučan u koju od osam strana sveta da krenem. Novčić će odlučiti o mojoj sudbini, pomislih. Posegao sam za džepom pantalona, da bih shvatio da je jedino što mi je ostalo stari kompas. Izvadio sam ga i pratio smer u kojem je igla pokazivala. Nisam imao šta da izgubim. Ionako bih verovatno umro u toj pustinji. Ionako sam već bio izgubio sve stvari koje sam nosio sa sobom prilikom pada aviona - bio sam očajan zbog toga, ali nisam povodom toga ništa mogao preduzeti.

Mora da sam hodao desetak sati u smeru strelice kompasa. Odavno je avion postao samo malena tačkica na horizontu daleko iza mene, ali kao da sam i dalje osećao kako isijava toplotu, pored sunca nada mnom, naravno. Prvobitni šok je polako i spontano prelazio u preplavljujuć osećaj panike. Osećao sam se veoma malim, nebitnim... Ko sam ja? Želim da preživim - instinkt me je potpuno preuzeo - ali zašto? Zašto bih se vratio kući? Da lišavam života još životinja? Čime sam zaslužio da se vratim?

Ne, ne. To umor govori iz mene, težio sam se. Šok neverovatne situacije kombinovan sa neopisivim umorom i neutoljivom žeđi. Ne slušaj samog sebe, govorio bih. Um se poigrava sa tobom. Razmišljaj racionalno. Ali tada doživih trenutak apsolutne trezvenosti - ovo mesto me tera na takvu vrstu razmišljanja. Našao sam se u Pustinji Zaborava.

Jezivog li mesta. Pitao sam se kako se ranije nisam setio toga. Čuo sam jednom priču o ovom mestu od jednog čoveka sa golfa. Načitan i pametan, ali pomalo dosadan. Pustinja Zaborava je naizgled obična pustinja, ali nemaj iluzije oko nje - nećeš se vratiti kući, nećeš naći izlaz iz nje, ukoliko nemaš razloga da se vratiš. Kao začarana šuma u kojoj posle desetog puta shvatiš da si prošao pored istog drveta i da se, zapravo, vrtiš u krug. Pustinja je mit. Stara legenda. Izmišljotina nekog nazovi kreativnog pisca fikcije.

Tera te na razmišljanje ako shvatiš da imaš svrhu, da imaš razlog zašto si ovde i zašto bi trebalo da se vratiš svome domu, pružiće ti put, pronaćićeš legendarni Beli grad i spasićeš se. Ukoliko, međutim, shvatiš da nemaš nijedan razlog, ili ne pronađeš svoju svrhu, pravićeš beskrajne krugove po šumi i umrećeš. Hodaćeš ka beskonačnom horizontu dok ne kolabiraš od umora, žeđi i vrućine. Ostaješ u pesku, zaboravljen, bez šanse da ikada pronađu tvoje telo koje će pesak i vetar zatrpati i stvoriti tvoje poslednje konačište. Zato se i zove Pustinja Zaborava.

Nekada je bila dno mora. Niko ne zna zašto nema nikakve vegetacije na tom prostoru već samo pesak, prašina i zemlja dokle ti pogled doseže. Jedini spas ti je nekadašnja luka Beli grad. Ako stigneš do nje, spašen si. Malo njih je doseglo do grada. Trudio sam se da ne razmišljam toliko o svrsi života i tim glupostima. Samo sam pratio iglu na kompasu, misleći kako mi je to jedini izlaz. I

nije baš bilo intuitivno sa moje strane, zar ne se ne bi složio? Pogotovo ako si već čuo za to mesto i ako već znaš šta treba da uradiš kako bi preživeo i bezbedno se vratio kući.

Posle tri dana hoda sa veoma malo vode, stigao sam do Belog grada. Ušetao sam kao pobednik u njega. Naravno, kolabirao sam, čim sam bio siguran da su me videli ljudi sa prozora u nekoj uskoj uličici koja izlazi direktno na pustinju. Smatrali su me za heroja što sam uspeo da išetam iz pustinje, jer navodno niko nije uspeo u poslednjih pedeset godina. Probudio sam se nekoliko dana kasnije u nekoj bolnici. Otpustili su me nakon par dana, kada su se uverili da sam u redu. Vratio sam se bezbedno kući, sa kompasom u džepu. Uspeo sam da ga prodam antikvaru za veliku sumu novca. Nadoknadio sam gubitak stvari u avionskoj nesreći.

Devetka ide u čošak... Ah! One najteže češće uspem da ubacim od onih najlakših. Probaj plavu u sredinu. Da, tu. Gde sam stao?

Ah, da. Prodao sam jedinu stvar koja mi je mogla spasiti i koja mi je spasila život. Zbog čega? Zbog novca? Kakva osoba bi to uradila? Sigurno ne moralna osoba, to ti mogu reći. Smejao sam se čoveku u lice, jer je principijelan i jer mu je kompas mnogo više značio od novca... I ja sam mu ga oteo. Nikada se nisam vratio u onaj gradić da mu zahvalim. Jedno vreme sam nameravao... Zašto bih se ja vratio, pitaš? Verovatno sam, negde duboko unutra, strahovao da ću, ako odem, na povratku kući ponovo završiti u Pustinji Zaborava; samo što ovaj put neću imati kompas da me izbavi. Moraću da preispitujem svrhu svog života dok budem bezumno i besciljno koračao vrelim peskom danima u nedogled, što će rezultirati krajem moje egzistencije. Previše kajanja i preispitivanja za moj ukus... A meni se ne umire još, prijatelju. Iako nemam za šta da živim.

To ti je sve jedna igra. Jedna velika igra koju nazivamo život. Igra prevelika da bi se iko iz nje izvukao živ. Jedan mudar čovek mi je jednom rekao da je novac merilo uspeha. Što više novca imaš, to si više postigao u životu, jer novac je ultimativno merilo uspeha. Što veći uspeh, veći je i rezultat.

Rekao mi je to kada sam imao dvadeset i četiri godine, kada sam bio na raskrsnici života. Godinama sam mislio da je to jedna od najvećih mudrosti koje sam ikada čuo, jer je definitivno uticala na odluku mog života. Stojeći na raskrsnici života, skrenuo sam levo, kada je trebalo skrenuti desno. Odlučio sam da celokupan život i karijeru izgradim oko jedne rečenice. Glupavo, zar ne bi rekao?

Skrenuo sam levo i odlučno nastavio tim putem, naravno bez ikakvog kompasa; jer u ovoj Igri koju zovemo život nema putokaza, indikatora, kompasa da nas pravilno usmeri, da nas potapše po ramenu i kaže da smo doneli pravu odluku... Od nas sve zavisi. Jedno pogrešno skretanje, jedan pogrešan izbor, i provešćeš ostatak svojih dana duboko se preispitujući, sedeći noćima u fotelji zagledan u vatru u kaminu sa pićem u ruci, unezveren od nivoa pijanstva u koji si sam sebe doveo, sumnjajući u sve što si do tada postigao i učinio, svestan činjenice da si odigrao svoju Igru i da je polako privodiš kraju.

Pitaćeš se - da li to skup alkohol govori iz tebe? Da li konačno uzima svoj danak? Ili ti je jedini prijatelj koji ti je ostao i uspeva da ti konačno razbistri misli i dovede ih u red? Unutrašnji glas izbacuje nasumične misli neverovatnom brzinom i ne želi da umukne... Kako ga naterati da umukne? Nikako. Treba biti

srećan što uopšte želi da ti govori, jer na taj način znaš da ipak nisi ubio to malo ljudskosti i razuma što je ostalo negde duboko u tebi.

Ne prođe dan a da se ne kajem što nisam skrenuo desno dok sam još mogao. Šta mi je ostalo u ovoj starosti? Velika prazna kuća čijim hodnicima ne odjekuje žamor dečije igre, kao ni zvuk nečijih prvih koraka? Stotine i stotine glava životinja čije sam postojanje uskratio iz sopstvenog hira i zadovoljstva? Prazna postelja koju nema ko da greje? Ogromna količina novca koju nemam kome da ostavim? Celog života sam uzimao, a nikada davao kao što je trebalo.

Čoveku na Dalekom Istoku sam uzeo verovatno jedinu stvar koju je cenio više od vrtoglave sume novca koju sam mu ponudio. Zašto? Da bih se spasao i vratio svojoj praznoj kući i praznom životu? Nikada mu se nisam ni zahvalio na kompasu, već sam ga prodao kako bih povratio izgubljeno i samim tim prekršio svoje obećanje. U lice sam mu se smejaao kada mi je rekao da nije sve u novcu; trebalo je da se smejem sebi u lice... Jedino što ne bih znao u koje.

Mislim da je ubistvo jelena bio događaj posle kog povratak nije bio moguć. Jedini put kada sam oklevao i kada mi je trezan glas govorio da ne povučem obarač i poštediti život nedužnoj životinji, duše čiste kao parče hartije... I naravno da ga nisam poslušao. A trebalo je. Tada bih makar sačuvao to malo duše što mi je bilo ostalo.

Sa druge strane, svi moji sitni i bedni pokušaji sebičnog iskupljenja i činovi dobre namere su pogrešno protumačeni i, naravno, neuspehi.

I, šta ostaje na kraju, kada se sve sabere i oduzme? Pijan i ogorčen starac koji nikako da prihvati sve to što mu se dogodilo, sve što je prouzrokovao. Nek se neko usudi da mi ponovo kaže da je novac merilo uspeha, da je količina novca proporcionalna veličini uspeha.

Proveo sam ceo život u mreži iluzija koju sam sam sebi ispleo i u koju sam se sam upetljao. Ako ovo nazivaju uspehom, mora da ima mnogo nesrećnih ljudi na ovom svetu.

Drago mi je što imam makar tebe za prijatelja. Oh, izvini, malo sam se zaneo. Umem da se zapričam kada popijem. Pričaj mi o sebi, prijatelju. Voliš li to čime se baviš - pisanjem? Voliš? Koliko se dugo baviš time? Oko petnaest godina? Dosta je to dugo... A kada si počeo da pišeš? Šta kažeš? Moraš da ideš? Nećeš valjda po ovoj kiši? A i suviše je mračno da bi se vraćao sada. Molim te ostani. Prespavaj ako želiš. Imam neotvorenu flašu dvadesetpetogodišnjeg viskija ovde negde... Molim? Ipak ideš? U redu, sačekaj da ti donesem tvoj kap... Ah, već si ga uzeo. Molim?! Ne, neću te ispratiti do ulaznih vrata!

Kako to da nikada nisam čuo za tebe ako si tako dobar pisac kao što tvrdiš, ha?! Pa ti mora da si neki literarni genije! Kako to da nisi poznat? Kakav je to uspeh, ej?! Pogledaj šta ja sve imam... Pa ti nisi niko i ništa! Odlazi! Ostavi me i više se ne vraćaj! Ne trebaš mi... ni ti, ni bilo ko drugi! Tako je, zalupi vrata za sobom i odlazi! Ovde viši nisi dobrodošao!

Tako je, okreni mi leđa i nemoj me više slušati, kao što nisi ni do sada. Vратиćeš se ti kada ti nešto bude trebalo, nešto što ja imam a ti nemaš! Čak si poneo i knjigu koju sam ti ponudio iz kurtoazije! Pokvasiće se po kiši, a nikada mi je nećeš vratiti!

Zašto vičem?! Zašto uopšte pričam sve ovo?! Možda je ovo očajnički pokušaj da ga dozovem, iako ne može da me čuje. Već je daleko odmakao trudeći se da pobegne što dalje odavde i skloni se sa kiše... Jedino što je ostalo za posetiocem je trag kapljica sa kaputa koji vodi do ulaznih vrata... Eh, poznatog li prizora!

Šta me gledaš?! Da, da, ti. Ti na zidu. Ti što me gledaš sa visine tim bledim pogledom i tiho osuđuješ. Ko si Ti da me osuđuješ?! Nisam ja najlepša životinja koju sam ikada ugledao. Nisam ja taj koji je mrtav iznutra i koji provodi vreme između ova četiri zida kao podsetnik jednog protraćenog života. Ili možda jesam?

Možda i jesam. Ne znam. Mislim da nikada neću saznati. Mislim da sam suviše pijan, čak i za moj ukus. Mislim da previše haluciniram. Mislim da je konačno vreme za počinak. Počinak koji sam dugo odlagao... Možda i predugo.

Krstić Dušan

Vitiligo

Još uvek prisutno sivilo iznad grada kao da posmatra opšti haos na ulicama, gužvu u saobraćaju koju je izazvala blaga kiša nakon duge žege. Kakva god bila kiša - pljusak, provala oblaka ili rosulja koja se tek nazire kroz maglu - u saobraćaju nastaje opšti kolaps. Sreća je stići kući, a da usput i na autobuskoj stanici ne ostaviti bar dva sata svog života. Izgubila sam još dva sata u prepunoj čekaonici doma zdravlja, udišući mirise tela oprana antibakterijskim sapunima, moleći boga da me što pre prozovu kod dermatologa-venerologa. Počela sam da mislim isto što i sada: da mi je život gomila izgubljenog vremena.

Pokušavajući da pobegnem od jedne bede samo sam se dublje uvalila u drugu. Zbog belih fleka po nadlaktici koristila sam tonik za vitiligo koji mi je preporučio apotekar uz napomenu da ukoliko ne pomogne, sigurno neće naškoditi. Uopšte nije pomogao, ali mi je zato izazvao crvenilo, koje je, opkolivši bele fleke opekotinama, zahvatilo skoro celu ruku. Sada moram da lečim belilo koje ipak nije vitiligo i crvenilo koje jeste opekotina.

Konačno je stigao bus dobro nabijen putnicima. Dok sam tražila mesto za stajanje, pored mene se progurao Hjeronimus i produžio do slobodnog mesta. On je nekakav pisac, živi na kraju moje ulice u nedovršenoj trošnoj kući. Hvata me jeza od njega. Pre pola sata se progurao i ušao preko reda na pregled. Razmenio je nekoliko reči sa šalterskom sestrom nakon čega je ona ušla u ordinaciju da bi mu nevoljno rekla da će ga doktorka primiti. Jasno sam čula da je dobio uput za briz urete. To se daje kad imaš crvenilo na polnom organu. Sada je pronašao slobodno mesto i seo u krcatom busu. Dobro je što me nije video, jer obično pilji u mene dok ne skrenem pogled. Malo zadrži svoj neurotični pogled na mom licu, a onda ga fokusira na stomak i sise. Bezizražajan

pogled kao da mi kaže: „Ti ne znaš za veće grudi i za manje dupe“. Vuče kosurinu od pola metra, stalno je sa narkomanima, umetnicima, biseksualcima, kriminalcima. Druži se čak i sa pandurima.

Autobus se klati terajući od mene i to malo vazduha. Svi se drže i guraju. Neko me pritiska po opekotini na ruci. Boli toliko da ću se onesvestiti. Ili ću se onesvestiti bez kiseonika. Znam da bih pala da mi neko ne stoji na nozi. Nemam ravnotežu. Nemam vazduha! Nemam gde da padnem. Nemam vazduha! Nemam ni gde da se držim. Belilo mi zahvata svest...

... Sela sam, ne, pala sam preko njega. Nema šanse da ga primim. Ogroman je i pegav kao izluskana plinska boca, ali toliko sam vlažna. Mesnate šake me stežu za ramena i nabijaju jače. Eksplozija vlage i bola, sladak i prodoran bol... belina. Samo belina, koju remeti bakarna koža sedamdesetogidišnjaka prošarana belim flekama koja se polako odlepljuje od mene. Čelično plave fleke čkilje kroz debelu dioptriju stakla čilibarskog rama naočara. Stoji i puši jeftinu cigaretu iznad mene, pokazujući mi svoja dlakava leđa. Vrištim. Uzimam teglu žive sode i prskam ga celog. Soda prži gljivice i stvara novo belilo. Soda topi i nagriza i čilibarski ram njegovih naočara, ulazi u krvavo plave oči. Ječi, ali džaba. – Ti si me silovao jebenim vilitigom! Jebeni kurac! Jebeni vilitigo!

Povratila sam čim je šofer zakočio. Braonkasta sluz prskala je ljude oko mene, olakšanje nasuprot blamaži što sam nekoliko njih dobro zalila i što sam, još uvek nevina sa dvadeset pet godina, zaglavila kod venerologa. Tek kad sam pokušala da se uspravim videla sam Hjeronimusa koji mi je svo vreme držao glavu.

Izašli smo zajedno iz autobusa na poslednjoj stanici. Po nekakvoj intuiciji ili zbog sopstvenog mira, krenula sam sa Hjeronimusom njegovoj kuću. Pratila sam ga kroz raskopanu ulicu, preko ispucale staze i pretrpanog mračnog hodnika do poluosvetljene niske prostrane sobe. Smestila sam se u sofu dok je bez reči palio sveće i mirišljave štapiće. Svukao je košulju i pokazao svoj zmijski torzo.

„Kafa, absint, voda? To je sve što mogu da ti ponudim.“

Mislila sam na vodu, ali mi je iz usta izletelo:

„Aaaa.“ Tako sam dobila čašu zelene tekućine absinta. Malaksaloj, absint mi je dodatno rastočio sinapse. Raznežnio me je. Sklanjam pogled i posmatram dim koji se penje sa mirišljavih štapića. Iz pozadine dopiru stihovi „Golden years“, stvarni kao terpetin i platna u sobi.

Don't let me hear you say lifes taking you nowhere, angel.

Zadah toplote i vlage u polumraku.

Kao da se moje bežanje od Hjeronimusa i besciljno tumananje kroz život pretvorilo u zlato. Slušam veselu muziku dok mi bukvalno ljušti tesne farmerke s butina.

Noć zavijena u purpurnu posteljinu. Brdašca na njegovom telu... u mom telu...

... Umršene kose... Umršena tela.... Lutamo u mislima svako za sebe sa svojim iluzijama sjedinjeni u zlatnim trenucima.

Obukla sam se dok se dugokosi u polusnu borio s posteljinom. Krenula sam ranije na posao. Na brzinu sam obišla dve pacijentkinje: jedva pokretnu šlogiranu baku - nahranila sam je kašom, dok nije počela da pljuje i promenila joj pelenu; zatim kod druge, mlađe folirantkinje u kolicima - počistila sam joj celu garsonjeru i obarila neko instant gotovo jelo. Sve sam obavila automatski, ne razmišljajući apsolutno ni o čemu, čuvajući u sebi euforiju od prošle noći. U sadašnjost sam se vratila kada sam se našla pored kola hitne pomoći pred kućom vilitigo dede. Lako sam se odbranila od pitanja lekara koji je pokušavao da sazna u kakvom smo odnosu pozivajući se na moju Gerento agenciju, koja ima ugovor sa svim korisnicima. Videla sam ga u sobi na krevetu, potpuno golog. Primetila sam praznu teglu na podu i krišom je ubacila u torbu. Ostala sam još malo u tom metežu, dok mi jedna sestra nije rekla da odem.

Godilo mi je blaženstvo prazne kuće. Napunila sam kadu i začinila je kavijarom i mirišljavim solima. Mislim da sam se malo spotakla sećanjima na prethodnu noć dok sam se spuštala liftom nazad u detinjstvo. Spust je uvek lagan i bez zadržavanja, u vreme kada sam kao mala provodila sate sama gledajući u jednu tačku, kap vode na stolu ili bilo šta sjajno. Radio je svirao, a na stolu su bile tegle. Sedela sam i zamišljala šta bih sve mogla da stavim u teglu. Želela sam sve da stavim u teglu. Velike stvari, ljude, životinje... Želela sam da budu tu pored mene. I uspelo mi je.

Htela sam da odem kod Hjeronimusa čim sam izašla iz kupatila, ali me je bol na ruci odvratio. Namazala sam kreme i masti po redu, a zatim stavila celofan za tegle, pa tek onda zavoj, jer mi je doktorka rekla da će tako koža bolje upiti i smanjiti verovatnu mogućnost od ožiljka. Ostatak vremena sam rasporedila tako da ipak napustim kuću istog trenutka čim se spremim, ali da ipak ne odem odmah kod Hjeronimusa. Prvo sam otišla u agenciju i dala otkaz. Zatim sam na bankomatu podigla sav novac sa računa, jer me je kupovina preparata ostavila bukvalno bez para. Ne želeći da se opet vratim u četiri zida sa viškom slobodnog vremena i nedostatkom egzistencije, da čekam da mi nekontrolisane misli ispune dan, kupila sam oglase i počela da tražim novi posao. Radno mesto u drogeriji mi je izgledalo primamljivo. Uputila sam se odmah. CV sam napisala na licu mesta. Negde na pola puta do umetnikovog brloga stigao mi je poziv da dostavim dokumenta o stručnoj spremi. To nije bio poziv za razgovor, to je bio poziv za probni rad. Pronaći posao ovako brzo i bez preporuka sušta je sreća, motivisalo me je da požurim, da formalnosti obavim što pre. Raditi u drogeriji puno radno vreme, na nogama između rafova, čak i za minimalac, ne odbija se.

Potiskujući u sebi privlačnost koju sam osećala prema Hjeronimusu, toliko da se pretvorila u čistu ambivalenciju, nisam mu se javila narednih nedelju dana, potpuno ignorišući njegove pozive i poruke. Naš naredni susret nekako se isplanirao sam od sebe. Nakon nedelju dana uspešno se završio probni rad, što je značilo da sam dobila posao. Na putu do kuće kupila sam flašu vina. Telefon nije prestajao da zvoni, a ja nisam prestajala da ga ignorišem. Otac iz nekog razloga nije bio sa svojom devojkom, pa mi se pridružio u piću. Zbog očinskog prisustva iz pristojnosti sam morala da se javim i da upitnom pogledu nakon razgovora objasnim šta je u pitanju.

„Drug me je pozvao na književno veče.“

„Trebalo bi da odeš. Nemoj da sediš kod kuće.“

Pred očinskim savetom i crnim vinom sam popustila i spremila se za književno veče. Stigla sam verovatno među poslednjima. Ugledala sam Hjeronimusa kako nervozno uvlači dim iz cigarete na vrhu stepenica. Iznenadio se kada me je ugledao. Ozario se, ali je ipak mislio samo na sebe, jer mi je rekao samo: „Požuri“.

Doneo nam je piće i nije propustao priliku da se smeje ostalima na pozornici kad god je imao iole povoda, a s obzirom na to da bi i moja radna biografija zvučala poetičnije od većine radova koje sam čula, Hjeronimus je obuzdavao smeh između gutljaja piva. Šta će biti kada mu se budu smejali, pitala sam se dok je grabio ka bini.

Hjeronimusove reči sa mikrofona paraju tišinu. Zvone mi u glavi kao novčići po mermernom podu. Polako propadam u sedište iz koga se sve više širi otrovan zadah hiljade znojavaca koji su se tu uvaljivali pre mene. Reči i dalje odjekuju. Počinje da zamuckuje. Trema ga je načisto pojela. Nekako je pročitao do kraja. Iz zadnjeg reda vidim kako mu klecaju kolena, dok se tren tišine nije pretvorio u vrisak njih stotinak. Falio je samo tren tišine duže da se načisto obruka, jer retko gubi samokontrolu, ali kad je izgubi puca i lomi se kao staklo. Iskoristio je vrištanje i skočio sa bine pošto nije bio sposoban da se vrati stepenicama. Tako mu i treba kad je pisao o tome kako mi je držao glavu dok sam povraćala po ljudima u prepunom autobusu.

Neki događaji su pretekli sećanje. Ponovo sam u čekaonici smrdljivog doma zdravlja. Čekam da mi doktorka prekontroliše ruku i da proverim šta sam zakačila od prošlog puta.

Kada sam počela da osećam peckanje dole, naivno sam pomislila da je u pitanju obična prehlada. Naslutila sam šta me je snašlo tek kada se peckanje pretvorilo u intenzivnu bol i crvenilo. Stojim gola i osramoćena, u tuđem, groznom i flekavom kupatilu. Vrhovima prstiju dodirujem crvene bolne pečate, dok mi se grimasa na licu krivi u groznom iskrivljenom ogledalu. Žalim samu sebe. Mrzim Hjeronimusa, koji spokojno spava u drugoj sobi. Intezitet mržnje raste sa svakim komadom odeće koji oblačim na sebe. Kulminiralo je kada sam skinula celofan sa ruke, izvukla teglu iz torbe i na prevaru kvazi –umetnika ubacila u nju odozgo ga zapečativši masnim celofanom koji sam opasala zavojem oko tegle. Jadni kućkin sine! Sada si samo kontaminirani bezvredni insekt. Vraćam teglu u torbu. Izlazim napolje i ulazim u prvi taxi čvrsto rešena da se ne izlažem surovosti gradskog prevoza. Izašla sam ispred doma zdravlja. Niko u masi pune čekaonice me nije ni primetio. Opori mirisi se šire iz mase kao u gasnoj komori. Počinjem da zavidim Hjeronimusu. Bezbrizan je. Bezbedan u mojoj tegli. Uzimam hemijsku olovku i polako bušim rupe na vrhu tegle. Da ga podsetim gde je. Sanjivo se mršti dok diše.

Dragomir Simović
Prirodna selekcija

„Stani, koliko? Još osamedesetak, devedeset? Uh... Možda je trebalo još da sačekam.“

„Ali, rekli ste da je sve to zbog mene?!“

„Pa, da, jeste, iako... ne striktno zbog tebe... Takvih kao ti, recimo.“

„Znači...“

„Pusti to sad, imamo važnijeg posla. Moram da smislim kako to da izvedem. Računao sam da ću provesti neko vreme samo objašnjavajući ti sve ovo, a sad izgleda da je to sve što imaš... Stvarno sam mislio da ćete brže da se razvijate.“

„I dalje ne razumem...“

„Znam! Ne podsećaj me!“ Namrštio se i pogledao čoveka iznerviran, da bi se u sledećem trenutku naglo promenio i vidno raspoloženiji nastavio da govori. „Evo, uzmi ovo... Zarotiraj. Eto, to samo ponekad moraš da radiš. Pravi neki generalni balans, razmešta, sređuje... ma, nebitno. Ne moraš da znaš kako radi, samo kako se koristi.“

Čovek je zarotirao objekat, pogledao oko sebe i slegnuo ramenima. Učitelj je očekivao da vidi neko razumevanje u njegovim očima, pa ga je lažirao, blago podignuvši obrve uz nekoliko klimanja glavom.

„Dobro, dobro je... Mora da bude. Idemo dalje. Ovde možeš sve da ih vidiš, mada to zapravo služi samo da pratiš napredak, nema neku bitnu funkciju.“

Čovek ga je pogledao i odmah uzviknuo: „Ali... Previše ih je!“

„Hm, da... Veruj mi svašta sam pokušavao, ali ništa nije uspeo.“

Učitelj se nasmejao prizujući po neku sliku iz svog, naizgled, večnog sećanja i nastavio.

„Znaš, na početku sam ih mrzeo. Mislio sam kako su paraziti koji razmišljaju samo i jedino o sebi uništavajući sve drugo, pa sam ih menjao, malo po malo, i pritom naterao da misle da se menjaju sami od sebe. Vrlo jednostavno, zapravo.“

„Ali, oni te ne vide. Neki od njih i ne znaju za tebe!“

Učitelj se trgnuo iz prisećanja i pogledao čoveka pravo u oči.

„A da... To sam uradio još odavno - sakrio se. Neophodno je da shvatiš nešto odmah na početku, neće te uvek ceniti. Možda i ne treba, ne znam. U jednom trenutku sam pomislio kako su previše radoznali - posmatraju me konstantno, upitno zure i očekuju da im sve stvorim. A mogao sam, tada. Tako sam se sklonio, sakrio, shvativši da njihova radoznalost, kao i oslanjanje na 'nebesa' postaju sve jači sa novijim generacijama. Bilo je neophodno da nauče da se snalaze, da se razvijaju...“

Čovek se jedva snalazio sa kontrolama, pa nije u potpunosti obraćao pažnju na ono što je Učitelj pričao sve dok nije čuo reč koja se odbijala o zidove

njegovog uma, zatočena i nemoguća za ignorisati. Trgao se i nakon nekoliko trenutaka konačno rekao:

„K-k-kako? Kako misliš, tada si mogao?”

„Pa tada...” Učitelj se sada već premišljao da li je izabrao kako treba. „Tada... Zato što su uznapredovali, postali ambiciozniji, zahtevniji... I dalje ništa ne shvataš, zar ne?”

Usledila je duga tišina. Učitelj je pažljivo posmatrao čoveka, svestan vremena koje je isticalo, a opet razmišljajući da li je prekasno. Čovek je svakim trenutkom sve više gubio samopouzdanje i, uplašen da ne kaže nešto pogrešno, nastavio da ćuti. Sada znatno glasnije i sa manje samokontrole Učitelj je govorio.

„A šta misliš šta ćeš ti ovde? Očigledno pre vremena, ali ja više vremena nemam! Ti ćeš morati da preuzmeš. Civilizacija koja me je izrodila napredovala je znatno brže i kada su me izabrali imao sam hiljade godina ispred sebe. To se zove razvoj! Nismo traćili vreme na beskorisne ratove, birokratiju i ko zna šta još. Vi ste više ulagali u međusobno uništenje nego u dugovečnost, ali dobro, šta je tu je.”

Zastao je na trenutak, pokušavao je da se smiri dubokim udisajima da bi nastavio nešto tiše, sa dozom razočaranja u glasu.

„Izgubili ste i veru u mene.”

„Nismo...”

Čovek je automatski odgovorio i sam shvativši koliko detinjasto zvuči.

„Ma jeste, ali dobro. Kažem, uznapredovali ste na drugim poljima, kakva god ona bila, i ja više ne mogu da vam stvaram čuda - dostigli ste nivo kada razumete kako čuda funkcionišu. Eto, u tom trenutku je došao kraj! Zato kažem tada. Više vam nisam potreban, što znači da je vreme za novi početak, kada ja odlazim, a ti preuzamaš.”

Čovek je drhtao gledajući u skalameriju pred sobom, koju uopšte nije poznavao i slušajući uznemirujuće reči Učitelja. Iznad sve te zbunjenosti, u glavi su mu se izdvajala neka bitna pitanja – šta je to što bi mogao da im ponudi? I zašto on? I zašto im Učitelj nije jednostavno rekao? Sva ta pitanja su trapavo napustila čovekovo grlo, ali je Učitelj ionako tačno znao šta želi da pita.

„Kako da im objasnim da je sve to bilo zarad jedne jedine osobe? Generacija za generacijom, civilizacija za civilizacijom, samo da bi se došlo do jedne jedine osobe u nekom trenutku koja je dovoljno napredovala - a to sve zahvaljujući trudu celog čovečanstva – koja će preuzeti i na samom kraju postati novi Bog... Ko bi prihvatio nešto tako? Ljudi imaju vrlo čudnu urođenu osobinu da ignorišu ono što im ne odgovara, što ne žele da čuju. Na kraju bi me još i zamrzeli. Nisam mogao to da im kažem, nikada ne bih mogao. Što je nagore probudili bi se neki skriveni porivi, postali bi zavidni, svetili bi se jedni drugima. Mislim da ne shvataš u potpunosti za šta su ljudi sve sposobni!”

Čovek je shvatio ogromnu odgovornost koja mu se približavala i koju će morati da prihvati. I dalje zbunjen, rekao je, zamucavši: „Ali... Kako ću? Ja... Na istom sam nivou kao i oni, ne mogu da im budem Bog.”

„A šta misliš kako se to radilo pre tebe? Otkud potopi, razarajući ratovi, diktatori, crkve i sve to? Pošalješ nešto tako i time ih malo unazadiš. Par vekova

možda, pod uslovom da se sami već dovoljno ne unazade. Mada, ako i to ne uspe... Vidiš objekat koji sam ti dao?"

„Da.“

„Protreseš ga jako i sve počinje otpočetak. Ni ja ne znam koliko puta su to radili pre mene, koliko puta je čovek počinjao ispočetka, kao što ne znam ni koliko je bogova bilo pre mene.“

Zar je bitno?

„Ubiću ih sve...“

„Pa... Tako se počinje iznova, zar ne? Protresi to.“

„Ne!“

Čovek je uzviknuo i nesigurno nastavio da gleda u život koji je mogao tako lako da zaustavi.

„Protresi! Nemam još mnogo vremena. Tako to ide! Počneš iznova, budeš im Bog pošto ne znaju za bolje, i kada dođu do tvog nivoa nađeš sebi zamenu i onda naslednik počne ispočetka... To je krug života.“

„A ako ih samo pustim da žive?“

„Ne možeš!“

Vidno uzrujan Učitelj je pokušao da otme objekat iz čovekovih ruku, ali ga je snaga već izdavala. Smrt je dolazila brže nego što je mislio. Ruka kojom je posegnuo za objektom ga je izdala i izgubivši snagu pala uz telo. Pogledao je u ruku, zatim u čoveka koji mu se približio kako bi ga bolje čuo i rekao: „Mislim... da ne mogu.“

„Ne! Ne razumeš! Oni nisu sposobni da žive sami, uništiće se i posle više ničega neće biti! Potrebni smo im. Neophodni smo im! Mi smo... Mi...“ Rečenica je ostala nedovršena, a Učitelj je pao i ostao nepomičan nakon što ga je životna snaga napustila.

Bog je pogledao u mrtvo božanstvo kraj svojih nogu, a zatim sve ljude čija je sudbina bila u Njegovim rukama. Još neko vreme je gledao u svet i blago razočaran onim što je video skrenuo pogled i protresao objekat promrmljavši: „Dobro, još samo jednom...“

Stevan Šarčević

Neobični događaji u gradištanskom samostanu

Povukavši savršeni luk slova C u prepisu „Nauka krstjanskog“, fra Pavle otre znoj sa obrijanog temena. Od dima luči i naprezanja oči su mu postale bolne i nesigurne, pa ustade, priteže habit dvostruko obmotanim konopcem, te laganim korakom napusti skriptarnicu. Nezadovoljno pomisli kako neplanirano mirovanje nikako ne odgovara strogim pravilima reda kojem je pripadao. Vezivanje konopca oko mešine bio je sve teži poduhvat i uskoro više neće moći dvostruko da ga opaše. Previše se prepustio uživanju u krkanlucima. Samostanske zidine nisu bile prirodno okruženje male braće.

Zaputio se teskobnim lagumima samostana u Gradišci razmišljajući kako se sveti Franjo nije dao zatvarati u samostanske zidine, niti je prihvatao pravila svetog Benedikta i svetog Augustina. Pa opet, strogi raspis fra Bentia Đenoveza da se otvore arhive i sve što je od vrednosti pošalje u Rim, nije ostavljao redovnicima mnogo izbora.

Ciglom lučno zasvođeni podrumski hodnici bili su mnogo stariji od samog samostana, potičući navodno još iz vremena Tvrtka Kotromanića. Na zidovima je tek svaka treća zublja pucketavo gorela, čineći hodnike senovitim i tajanstvenim. Fra Pavle se nerado spuštao u lagume. Sam Gospodin je objavio put putujućih propovednika i fra Pavle je radije hodio šumskim stazama no zatvorenim prostorima.

Lagani šum iz nekog od sporednih hodnika ga je podsetio da bi trebalo postaviti nešto otrovane hrane po hodnicima. Pacovi koje bi povremeno viđao bili su ogromni. Škripanje koje je trenutak kasnije doprlo iz istog pravca bilo je mnogo čudnije.

Fra Pavle neodlučno zastade, osmotri prostor iza sebe, pa dohvati zublju sa zida i vrati se nekoliko koraka do raskršća hodnika. Naprezao je pogled, ali ni sa leva ni sa desna nije primećivao ništa neobično. Taman što se primirio, odjeknu tresak iz tame. Nije bilo sumnje, dopirao je iz hodnika sa leve strane. Srce stade mahnito da mu udara i ustuknu par koraka.

S mišlju da neobične zvuke smesta prijavi gvardijanu, žurno krenu ka stepeništu, pa se naglo zaustavi. Šta da prijavi? Ionako ga je pratio glas da je nepouzdan u svemu, izuzev u prepisivanju, a Ante bi jedva dočekao prvu grešku kako bi ga javno izvrgao ruglu. S druge strane, mogla je to biti i neka neslana šala njegove sabraće. Često se žalio i prigovarao kako mu nedostaje raznolikost života putujućeg propovednika.

Odluči da ispita čudne zvuke. Možda to pacovi mahnitaju. Lagano se zaputi natrag, pa skrenu. Hodnik je bio neosvetljen i jedini nesigurni izvor svetlosti bila je zublja koju je u drhtavoj ruci isturio daleko ispred sebe. Bilo je očito da se taj deo laguma odavno ne koristi. Paučina mu se hvatala po licu i odeći, a lagani koraci su se duboko zarivali u prašinu.

Prošao je još jedno raskršće hodnika i još neko vreme tumarao kroz tamu, kad se pojaviše novi hodnici. Zastao je, uplašen da će se izgubiti. Okrete se i lagano krete natrag. Pogled mu, međutim, privuče neobičan prizor. Stomak mu se zgrči. Bio je siguran da se natpis tren ranije nije tu nalazio! Približio se zidu i pogledom obuhvatio slova: „Ovaj svet je samo san Demona“. Pre no što je stigao da razmisli o smislu pročitnog, nagli pokret otpozadi ga trže. Prekasno! Nečije ruke ga dograbiše, pa ga nešto tresnu i fra Pavle izgubi svest.

Četvorica fratar, osvetljeni oskudnim svetlom luče, sedeli su za gvardijanovim stolom, napeto zureći jedan u drugog.

„Morali bismo to da prijavimo vlastima“, izgovori tiho fra Stipe.

„Kojim vlastima? Turcima? Jedva će dočekati opravdanje da ise le samostan“, gvardijan odseče.

„Ako ne njima, u Rim svakako“, uzdahnuvši uzvrat fra Stipe.

„Da. To ćemo uraditi, ali njihov predstavnik neće stići nedeljama, možda mesecima. Pre toga bi bilo pametno proveriti kako se to dogodilo“, potvrdi Gvardijan.

„U to vreme kapije su bile zatvorene. Ko god da je to učinio bio je odavde“, reče fra Grgo.

„Paa... To baš i nije prijatna vest“, procedi fra Stipe.

„Što zurite u mene?! Debeli me je nervirao, tačno, ali ne mislite valjda da bih mu otvorio burag, naterao ga da piše, pa ga potom zadavio njegovim sopstvenim crevima?!“, nervozno se brecnu fra Ante.

„Ovo je zaista ispisao sopstvenom krvlju?“, pogledi prisutnih padoše na pergament položen na sto pred njima i još jednom im pogledi preleteše preko Pavlovog krasnopisa:

Nam peccator ego sum
Signaculum oris, signaculum manus et signaculum sinus
Idola idolis parte mali,
ligneam cruce turpe.
Maria autem peccatorem.

„Nema sumnje. Druge krvi u okolini nije bilo“, odvrati gvardijan.

„Šta znače te reči?“, začuđeno će fra Grgo.

„Pavle je bio najbolji poznavalac latinskog. Niko od nas ne zna mnogo više od uobičajenih fraza. Bez sumnje se pominju greh, krst, ikone, pečat i devica Marija. Više od toga nismo razaznali.“

„Pa kakvi smo mi to redovnici? Niko ništa ne zna“, promrmlja fra Ante.

„Nisi li ti Ante previše nervozan za nekog ko ništa ne zna?“, obrati mu se fra Stipe.

„Šta hoćeš time da kažeš? Reci otvoreno!“, prostreli ga pogledom fra Ante.

„Smirite se. Ovo nas nikud neće odvesti. Obrazovani su izbegli pred Turskom najezdom. Otvorimo četvoro očiju i pokušajmo da otkrijemo ko je ubica. Okupimo braću, možda neko ipak ume ovo da rastumači“, gvardijan svetački podiže ruku.

„Podzemlje je neispitano. Možda postoji neki prolaz kojim se ubica ušunjao“, nagađao je fra Stipe.

„Možda. Neka nam ispitivanje podruma bude prvi zadatak. Okupite u zoru braću na ulazu u lagume“, zaključio gvardijan.

Iste noći bunovna lica fratara pojaviše se na prozorima samostanskog zdanja. Tek probuđeni neuobičajenom svetlošću, pucketanjem i stenjanjem što je dopiralo iz dvorišta, užasnutim pogledima obuhvatiše scenu posred zasada kupusa.

Privezana za čempres (drevnu ostavštinu fra Bernardina Splićanina, ponos Male braće) beše obnažena ljudska prilika. Oko nje uzdizala se gomila granja u plamenu. Po položaju i ograničenim pokretima čoveka lancem pričvršćenog uz stablo, bilo je očito da tek dolazi svesti. Najednom, čovek stade da zapomaže.

Lelek je ubrzo prešao u kričanje, jer visoki plameni jezici stadoše da mu ližu bokove.

Braća se sjuriše u dvorište, no tek probuđeni i prestravljeni, više su jurcali unaokolo nego što su bili od neke koristi pri pokušajima da obuzdaju pakleni oganj koji je uveliko proždirao žrtvu. Zalud su virili u bunar, vedro beše odbačeno, a lancem kojim se izvlačila voda beše privezana žrtva. Dok su se setili da odmaknu usplamteli ogrev, otključaju ostavu i donesu poljodopski alat, kričanje je već utihnulo. Tek posle nekog vremena razvukoše žar, upropašćujući kupus, no telo je već postalo nepokretna gomila crnila, prošarana strašnim plikovima i vatrom. Vreli lanac nisu nikako uspevali da otkaae, pa najzad, zaključivši da je aaevak mrtav, ostaviše ga tako.

„Braćo! Ovo... Ovo... Ovo je bio neko od nas!“, aaču se iz gomile i svi pogledi padoše na uredno složeni habit podalje od lomače. Gvardijan pride, saže se, pa podiže svitak položen na odeću. Ne obraćajući pažnju na uznemirene glasove, razmotao je pergament i stao naglas da sriče:

„Memento Cyprianus et Marina. Setite se Ciprijana i Marina“, prevede odmah sa latinskog.

„Ciprijan i Marin? Prvi franjevci pristigli u Bosnu?“, aaču se među okupljenima.

„Najverovatnije. Ne vidim nijedno drugo objašnjenje“, odgovori gvardijan.

„Ali... Ali... Odeća je tako uredno složena... Je li moguće...“

„Ne znamo, i nikada nećemo saznati. Skinite ga odande i proverite ko nedostaje“, naredi gvardijan.

Sat kasnije bilo je jasno da je nastradao brat Jure. Fratri se nemirnih duša vratiše u ćelije aaekajući zoru.

Sledeće jutro okupljena braća su se meškoljila pred vratima podruma. Dvadeset i tri fratra pažljivo saslušaaše gvardijana koji je naglas pročitao zapis fra Pavla na latinskom. Iščitavši reči, gvardijan upitno prelete pogledom po okupljenima. Najzad se oglasi suvonjavi brat Ignjat, nedavno pristigao u zajednicu iz Dubrovnika.

„Ja vam mogu prevesti napisano“, svi ga radoznalo pogledaaše. Novajlija u samostanskom bratstvu, crnomanjast i aaćutljiv, fra Ignjat se, sve do tog trenutka, nićim nije isticao.

„Pa aaćini to, molim te“, obrati mu se gvardijan. Brat Ignjat se nakašlja, pa oprezno aače:

„Stvar je osetljive prirode. Jeste li ikada aaćuli za izraz tria signacula maniheja?“, pažljivo je odmeravao redovnike izgovarajući to.

„Nepoznato nam je“, odgovori gvardijan.

„Osnovna naćela bogumila, odnosno njihovih starešina, djedova Crkve bosanske. Signaculum ors znaći da se ne sme nikada reći laž. Signaculum manus znaći da se ne sme ubiti aaevak niti ijedan živi stvor, izuzev zmiije. Signaculum sinus, znaći potpuno odricanje opštenja sa ženom“, fra Ignjat aaćuta.

„Bogumili? Kakve veze oni imaju sa nama?“, aaču se iz zbunjenog skupa.

„Ovaj... Ja sam neko vreme noćas proveo u skriptarnici i otkrio sam neke stvari...“, ogласi se tiho brat Josip.

„Kakve stvari?“, iznenađeno će gvardijan, okrećući glavu ka njemu.

„Marin i Ciprijan su ovamo stigli iz Provincie Sclavoniae kao inkvizitori jeretičkog učenja krstjana Crkve bosanske i to po naređenju pape Nikole IV. Sve do sad mi to nije mnogo značilo, ali...“

„Osveta inkvizitorima? Misliš da bogumili još uvek imaju sledbenike?“, začudi se brat Ignjat.

„Moguće. Ako postoje, imaju motiv za osvetu. Međutim, ovo otkriće je razlog više da istražimo podzemlje samostana“, zaključio gvardijan, a brat Josip dodade:

„Temelji potiču iz vremena kada su među najuticajnijima u ovim krajevima bili djedovi Crkve bosanske.“

Potom se razmileše po podrumu samostana. Celo prepodne tamarali su memljivim podzemljem i kad se najzad okupiše pred ulazom, zaključili da niko nije otkrio nikakav prolaz, niti trag ičijeg prolaska preko drevnih, prašinom prekrivenih hodnika. Pomisao na tajanstvene jeretike i dalje ih je mučila.

„U stvari, bogumili su imali načela slična Maloj braći. Naš život se odvija u jednostavnosti, radosti i ljubavi prema Bogu, ljudima i prirodi. Svi imamo zajedničko pravilo, jednaku odeću i zajedničku molitvu. Starešine su sluge drugoj braći. Uostalom, franjevačko siromaštvo je u središtu svih nesuglasica i reformi u franjevačkom redu. Bogumili su bili takođe jednostavno odeveni, obično u crno. Zabranjeno je bilo sticanje bogatstva, ali su bili izvanredno marljivi kao rukotvorci. Znatan deo svoje zarade davali su verskoj opštini. Među njima nije bilo bogatih ljudi“, izdeklamova brat Josip.

„A gde nam je brat Stipe?“, ogласi se omaleni fra Antun. Svi se stadoše osvrutati, ali niko nije imao predstavu gde bi fratar mogao biti.

„Nije li brat Stipe ljubitelj vina? Da nije kojim slučajem iskoristio potragu, pa se malo dublje zagledao u bure?“, podsmešljivo će fra Ante. Fra Grgo ga prostreli pogledom.

„Poštedi nas svoje pakosti, brate. Pre će biti da je zaostao po hodnicima“, prekorno reče.

„Pa kad si tako siguran, zašto ne proveriš u vinariji?“, nasmeja se fra Anto.

„Tako ću i učiniti!“, odbrusi fra Grgo i odsečno krenu niz hodnik. Kao po komandi svi se fratri zaputiše za njim i kao pačići, jedan za drugim, zatabanaše ka vinariji. Kad stigoše, fra Grgo odškrinu vrata, pa zazva Gospoda.

Fra Stipe je bio tamo. Bilo je teško odrediti koliko je vina završilo u njemu, ali po njemu ga je bilo i previše. Čep iz bureta bio je izvađen i mlaz se rasprskavao preko razbijene lobanje. Drveni krst kojim je umlaćen beše grubo otkinut sa zida i počivao je popreko opruženog tela. Gvardijan odgurnu zabezeknutog brata Grgu i odsečnim koracima priđe novoj žrtvi. Sagnuo se, pažljivo osmotrio prizor i tiho prozborio:

„Mrtav je, ali... Na krstu je nešto urezano. Prinesite ovamo malo svetla“, žamor prostruji kroz okupljene, pa jedan od braće priđe sa zubljom i nadnese je nad Stipin leš. Zureći u krst, gvardijan stade sricati:

„Ako bi neko drvetom ubio carevog sina, da li bi to drvo caru bilo milo“, potom začuta, pa nastade tajac. Najzad se neko od braće ogласi:

„Šta bi to, za ime Svevišnjeg, trebalo da znači?“, tišina postade još teža.

„Kako je Ante znao gde ćemo pronaći Stipu?“, fra Grgin glas poput noža preseče tišinu.

„Đubre pokvareno!“, baci se fra Ante na brata Grgu. Silina sudara obojicu ih odbaci među ogromnu burad i ostali fratri ih više nisu videli, ali su čuli žestoko komešanje, zvuk udaraca i psovke zajapurenih protivnika. Najednom se začu čudno krckanje u zidovima, pa resko škripanje. Fratri ustuknuše prema vratima zaboravljajući na okršaj, a zid se na jednom mestu stade rastvarati. Buka zbuni i onu dvojicu zavađenih, pa ispuzaše na otvoreno i zinuše u novotvoreni hodnik sa severne strane. Povrativši hrabrost i ostali se, s gvardijanom na čelu, vratiše u vinariju i primakoše hodniku, sumnjičavo zureći u zjapeću tamu.

„Eto odakle je došao ubica!“, začu se iz gomile.

„Kako ste ovo otvorili?“, obrati se gvardijan umirenim protivnicima.

„Ne znam. Nešto smo valjda pritisluli“, promuca brat Grgo.

„Hoćemo li istražiti kuda vodi?“, upita fra Josip.

„Možda to ne bi bilo pametno. Ko zna kakvi užasi tamo leže“, mračno izgovori brat Ignjat.

„Ne znamo kuda vodi ovaj hodnik, a možda i ne treba da znamo. Nećemo se izlagati opasnosti. Donesite cigala i zidarski alat. Jednom za svagda ćemo zazidati ova vrata i otkloniti opasnost“, odlučio najzad gvardijan.

Prolaz beše zazidan i te noći nad samostanom se nadvio mir. Svi usnuše, no tik iza ponoći tiho se otvoriše vrata na gvardijanovoj ćeliji. Tamna prilika nečujno stade prilaziti njegovoj postelji, a oskudna mesečina bljesnu na oštrici u njegovoj ruci. Ruka se uzdiže i tri puta se bodež zari u obris gvardijanovog tela. Tek što je to obavio, na uljeza pade teško ćebe. Potom se na njega obrušiše tri mračne prilike udarajući močugama i obavijajući telo konopcem.

Tek ujutro redovnici se okupiše oko umotanog uljeza, više no izvesno osobe odgovorne za trodnevne užasne događaje. Preteće mrmljanje ispuni prostoriju, ali utihnu kad gvardijan podiže ruku.

„Molim vas... Ne želim nikakve osvetničke akcije. Ubicu ćemo izručiti vlastima i time završiti ovo poglavlje našeg života“, žamor proprati njegove reči, ali on nastavi ne obraćajući pažnju.

„Od samog početka sumnjao sam da je u pitanju neko od nas. Tek juče, u podrumu, naslutio sam ko je u pitanju. Braćo, otkrijte mu lice“, obrati se braći Grgi i Anti koji su se nadneli nad uhapšenikom čvrsto stežući močuge. Grgo se naže i grubo strže ćebe izvlačeći ga ispod konopaca stegnutih oko zgrčene prilike na patosu.

„Brat Ignjat!“, prostruja kroz okupljene.

„Da, baš kao što sam i sumnjao. Nedavno pristigao, izvanredan poznavalac latinskog i istorije bogumila. Posebno je postao sumnjiv kad se suprotstavio istraživanju tajnog prolaza. Slučaj sam još noćas prijavio sandžak begu“, izgovorivši to, okrete se fra Ignjatu.

„Imaš li šta da kažeš? Zoveš li se zaista Ignjat i zbog čega si naradio sve to zlo?“, Ignjat podiže na njega smrknut pogled.

„Što bih ja morao da odgovaram naslednicima inkvizitora i zločinaca? I ovako i onako me čeka smrt u mukama.“

„Dakle, ipak si u vezi sa jereticima“, zaključi gvardijan. Uto se kroz okupljene redovnike u prostoru probiše dvojica azapa, dohvatiše i podigoše svezanog Ignjata, pa ga izvedoše napolje. Među okupljenima nastade tajac.

Tri dana po jezivim događajima u samostan pristigoše trojica redovnika i zatražiše prijem kod starešine. Gvardijan ih smesta primi. Predvodnik beše pričljivi pripadnik franjevačkog reda i u tren oka je ispriповedao sve dogodovštine sa puta od Dubrovnika do Gradiške. Gvardijana pri pogledu na ukočeni stav njegovih smrknutih saputnika prože jeza, no neprestano brbljanje brata Jeremije, kako se razgovorljivi pridošlica zvao, nije mu dozvolilo da pažljivije prouči njegove družbenike. Potom se fra Jeremija naglo uozbilji i pruži mu zapečaćeni svitak, overen dubrovačkim službenim pečatom.

„U stvari, ovamo sam stigao po zapovesti samog Crnoga Pape i to po jednoj vrlo poverljivoj stvari. Obavešteni smo da je u vaš samostan upućen turski poverenik, sa zadatkom da se samostan dovede na loš glas i to pod maskom dubrovačkog pripadnika našeg reda“, ozbilno reče, pa pokaza na svoje saputnike:

„Braća Ignacije i Legat, moji družbenici iz reda Isusovaca, zaduženi su da ga tajno sprovedu u Rim. Nadam se da ćete nam vi i samostanska braća pružiti svu potrebnu pomoć u izvršenju naše misije.“

„Kako?... Šta?“, uspravi se naglo gvardijan, na uspevaajući da složi ijednu razumljivu misao.

„Predstavlja se kao fra Ignjat i poseduje isprave samostana Male Braće u Dubrovniku. Smatramo da su se Turci dokopali isprava nakon velike trešnje i požara u samostanu, kada su mnogi fratri nestali. Naši doušnici smatraju da se radi o zloglasnom krvniku i preporučujem da njegovo stavljanje pod nadzor prepustite braći jezuitima. Oni su mnogo iskusniji od nas u sličnim poduhvatima.“

„Turski špijun? Brat Ignjat?“, promuca gvardijan.

„Da, i ne samo špijun, već i ozloglašeni nasilnik. To je obaveštenje van ikakve sumnje“, odvrati mirno brat Jeremija.

„U stvari... Već smo otkrili njegova zlodela i onemogućili ga pre nekoliko dana...“, uzdahnu gvardijan.

„Odlično! To će nam uveliko olakšati misiju“, ozareno odvrati dubrovački poslanik.

„Bojim se da neće. Naime, predali smo ga turskim vlastima“, objasni gvardijan spustivši pogled.

„Za ime svevišnjeg! Zašto ste to uradili?!“, uzviknu brat Jeremija, skočivši sa stolice.

Pet dana kasnije, crnomanjast i ćutljiv, tek pristigli redovnik, posmatrao je starešinu franjevačkog samostana crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gornjem Olovu, dok je ovaj pažljivo proučavao njegove hartije.

„Pa, dobrodošao u našu malu zajednicu, brate. Nadam se da ćeš se ugodno osećati“, reče najzad.

„Siguran sam da hoću, hvala“, nasmeši se pridošlica.

„Brat Josip će te smestiti, a potom se možeš posvetiti svojim zadacima“, otpusti ga starešina.

„Biću im potpuno predan, možete biti mirni“, odgovori brat Ignjat, pa napusti ćeliju.

Veselin Milićević

Đavolja svadba

Seoska vodenica, ili Mitrova vodenica, kako su je seljaci zvali, nalazila se u prelepom ambijentu.

Sagrađena na povećem i brzom planinskom potoku, od brvana, pokrivena trskom, u hladovini stoletnih hrastova, izgledala je kao iz bajke. Neko će se začuditi, kako iz bajke. Svima je poznato da su sve vodenice, uglavnom obavijene mistikom. U narodu je postojalo verovanje da su one stecište natprirodnih bića, demonskih sila, vampira...

Pre mnogo godina, ovu vodenicu je sagradio Mitar. Stariji ljudi pričahu da je on u svoje vreme bio veoma lep i stasit momak. Bio je siroče. Potucao se od gazde, do gazde, radeći kao nadničar. Bio je veoma vredan i sposoban. Gazde su ga dobro plaćale gde god da je radio. Na igrankama su se devojke grabile koja će se u kolu uhvatiti do njega. Bio je zgodan. U kolu mu nije bilo premca.

Na jednoj igranci zagleda se u devojku koja je bila prava lepotica. Nije joj bilo ravne u nekoliko okolnih sela. Zvala se Smilja. Smilja je bila iz siromašne familije. Imala je oca, majku i petoro braće, mlađe od nje. Sve jedno drugom do uva. Imala je punih sedamnaest godina. Taman za udaju. Obrađivali su njeni ono malo oskudne zemlje što su imali, ali su bili primorani da rade u nadnicu kod imućnijih domaćina. Radeći tako kod nekog gazde Stojana, koji je važio za najbogatijeg čoveka u selu, ovaj spazi Smilju u svoj njenoj lepoti i bujnosti i dopade mu se veoma.

Gazda Stojan imao je sina jedinca, doraslog za ženidbu, ali je bio nekako tunjav i ružan. Retko se družio sa seoskim momcima, a i devojke ga nisu primećivale, iako je bio iz bogate kuće. Vide Stojan dobru priliku za svog sina. Neko mora da ga nasledi kad umre. Treba ostaviti iza sebe veliko potomstvo. Smilja je lepa i zdrava. Izrodiće zdravu decu. Imaće kome da ostavi sve ovo što je sticao godinama.

Banu on nenajavljeno jednu noć kod Smiljinog oca. Iznenadiše se njegovoj poseti, jer je retko koji imućniji domaćin ulazio u kuću siromašnog seljaka. Domaćin ga pozdravi, ponudi mesto za stolom. Domaćica iznese kafu, rakiju i meze. Čekali su neko vreme, dok prvi ne progovori Jovan:

„Gazda Stojane, kojim dobrom?“

„Jovane! Neću da ti okolišim. Imam sina za ženidbu. Imućna smo familija. Ti imaš ćerku za udaju. Prava lepotica. Došao sam da je isprosim za mog Luku. Orodićemo se pa će tako i vama biti lakše, da se više ne mučite. Ispomagaćemo se kao prijatelji koliko možemo.“

„Pa, ne znam! Ona mi je jedinica, a i desna mi je ruka u kući i u polju.“

„To nije nikakav problem. Samo da nije kome obećana, ili da nema kakvog momka?“

„Nije, što ja znam!“, reče Jovan.

„Onda Jovane, tu nema nikakvih prepreka. Nego da mi utvrdimo pazar i da nazdravimo u to ime.“

Jovan samo pomirljivo slegnu ramenima:

„Pa, dobro gazda Stojane! Kako ti kažeš. Njoj će ne sumnjam, kod vas biti dobro, a i nama će, nadam se, biti malo lakše. Obećao si da ćeš nas ispomagati?“

„To je dogovoreno! Samo još da se dogovorimo kad da dođemo po mladu. Jesen je na pragu. Vreme je za svadbe. Pa, neka onda bude u prvu nedelju koja dođe. Ima da napravim svadbu da se pamti. Za trošak ne brini. Sve preuzimam na sebe.“

„Dogovoreno, gazda Stojane!“ reče Jovan. „Onda u nedelju, a mi ćemo je opremiti kako valja.“

Smilja istog momenta skoči. Ulete u sobu i pade na krevet, gušeći se od suza. Majka uđe za njom. Sede na krevet, pomilova je po kosi, pa poče da je teši. Ali, utehe nije bilo. Niko sem Smilje nije znao za Mitra, za njihovu veliku ljubav i da su se jedno drugom obećali. Zar pored onakvog delije, da se uda za ovog jadova, ma koliko on bio bogat.

„Ne, majko! Ja volim drugoga. Za Stojanovog sina mogu samo mrtva!“

Do nedelje je Smilja obavljala sve poslove bez pogovora. Ni sa kim nije razgovarala. Dođe i ta sudbonosna nedelja. Smiljina majka ustade prva i uđe u sobu da spremi kćer za svadbu, ali nje ne bi u krevetu. Žena izađe pred kuću i poče da je doziva. Iz kuće izađe i Smiljin otac. Počeše oboje da je traže. Kad ućoše u štalu, stadoše kao ukopani. Smilja je visila obešena o konopac koji je bio vezan za štalsku gredu.

Sutradan je bila sahranjena na seoskom groblju. Sahrani je prisustvovao mali broj ljudi. Iz gazda Stojanove familije - niko. Čak ni pop nije hteo da dođe.

Mitar je, iz susednog šumarka, sve to posmatrao sa suzama u očima. U ruci je držao sekiru. Krenuo je u šumu i počeo da obara borova stabla.

Kada je, radeći deset dana od jutra do mraka, isekao svu građu, dovukao ju je do velikog potoka okruženog hrastovom šumom. Rešio je tu da sagradi vodenicu. Nekoliko okolnih sela nije imalo vodenicu. Računao je, imaće dovoljno posla. I imao je. Često se dešavalo da melje i preko noći. Ovde je bio svoj gazda. Sam će biti u svojoj vodenici, daleko od sveta, gde će moći na miru da ožali Smilju. Zarekao se, dok je gradio vodenicu, da se nikad neće ženiti.

Vreme je prolazilo. Smilju nikako nije mogao da zaboravi. Ali, nikad mu nije dolazila u san. Jedne je noći, dok je večerao, čeketalo lupkalo odskakujući po mlinskom kamenu. Žrvanj je mleo žito, a brašno je lagano sipilo u koš. Mačak je preo, opružen na džaku brašna. Šarov, sklupčan u uglu vodenice, povremeno je ćulio uši, kao da nešto osluškuje. Mitar je mirno večerao, povremeno zalivajući zalogaje rakijom iz pljoske.

Odjednom šarov skoči. Priđe vratima vodenice, nakostreši se i poče da reži. Mitar poče da ga umiruje, ali je ovaj lajao sve žešće. Mitru to bi čudno, jer se šarov nikad do sada nije ovako ponašao.

Bilo je gluvo doba noći. Najedanput se sa vode ispod same vodenice začu glasna svirka zurli, cika i podvriskivanje, kao da đavoli ispod vodenice igraju kolo. Čak se i vodenički kamen umirio. Mitar nije bio strašljiv čovek, ali ga ova pojava ne ostavi ravnodušnim. Ne prođe dugo vremena, kad neko poče snažno da lupa na vrata vodenice. Mačak, koji je do tada bezbrižno kunjao, skoči istog časa. Nakostreši se i poče da frkće. Za njim u horu, šarov poče besomučno da laje, da ni Mitru više ne bi svejedno. Uze u ruke sekiru i priđe vratima da vidi ko to lupa, ali stade kao ukopan. Na vratima stajaše Smilja, sva u belom. Lepa kao boginja.

„Mitre! Evo ja došla!“

„Pa, ti si mrtva!“, jedva Mitar prevali preko jezika.

„Nisam, Mitre! Znaš da samo tebe volim, a ti si me tolike godine čekao. Dođoh da se udam za tebe. I svatovi su nam tu. Čuješ li muziku?“

Smilja raširi ruke, krenu ka Mitru i zagrlila ga. On i dalje stajaše kao opčinjen. Ali, ne zadugo. Uze je u naručje. Spusti je na skromni ležaj. Počeše da se ljube i miluju tako požudno, kao da su želeli da nadoknade izgubljeno. U neko doba, iznureni od uživanja, zaspashe.

Ujutro, posle prvih petlova, dođe neki seljak da melje žito. Uđe u vodenicu i zateče Mitra u krevetu, gde leži zadavljen. Mlade i svatova nigde. Đavolja to svadba beše!

Predrag Milojević

Baba

Moj dolazak u brda bio je obeležen potmulim vremenom. Kiša bi odagnala vrući, bolesni vazduh kojim je vetar donosio mirise termalnih izvora iz podnožja planine, ali nikako nije počinjala. Sunce se povremeno pomaljalo spuštajući ionako nizak pritisak i otežavajući uspon uz planinu. Nebo se čas zatvaralo čas otvaralo, oblaci su se sklapali iznad planinskih vrhova.

Kada sam stigao do pećine, već je padao mrak. Baba je izašla, pogledala nehajno niz gomilu koja je skrušeno držala pognute glave i ruke ispred sebe u redu ispred pećine, a zatim je bez reči otišla nekim svojim poslom. Samo je uzela prljavi metalni lavor i nestala u mraku.

Pojačavao se bol u grudima koji me je pratio od početka uspona. Oblio me je hladan znoj, osećao sam pritisak u glavi i video iskre pored slepoočnica. Počela je da me boli donja vilica, zubi i ramena. Zatim se javio razdirući bol preko sredine grudi. Spustio sam se na zemlju ispod nekog drveta, iščekujući glavni udar. Kao da se u mojim plućima našla neka ruka koja želi da mi iščupa

srce i koja je naizmenično stezala i opuštalala pesnicu. Srce je ubrzavalo ritam do rasprskavanja, gubio sam dah, gušio se. Pokušao sam da dahćem, plijujem, duboko dišem - uzalud, bol je bivao sve jači, to čupanje srca iz grudi postajalo je neizdrživo. Ogromnim naporom volje održao sam svest. Bio sam na kolenima. Otela mi se rika odnekud iz dubine utrobe, što je popustilo pritisak dovoljno dugo da udahnem vazduh i pridignem se. Naslonio sam se na drvo i iza leđa zabio prste u njegovu debelu koru. Ovo mi je omogućilo još malo predaha. Sledeći napad bio je znatno blaži. Bol je popuštao i ja sam se, iznuren i spasen, srušio.

Posmatrači su se skupili, ali su otišli kada su videli da će mi biti bolje. Ništa osim prizora smrti nije dovoljno interesantno da bi ih otrglo od sopstvenih muka. Uzeo sam ponuđenu čaturicu s vodom i otpio. Hladna voda, srećom ne ona lekovita sa termalnih izvora, učinila je da se bolje osetim. Kako je padao mrak, tako sam lakše disao. Uskoro ću biti kao nov.

Vazduh je bio ispunjen odurnim mirisom lekovitog sumpora, i dok je magla oblačila goli mrak oko pećine, započinjala je igra noćnih zvukova. Kada bi stene osetile jači udar vetra, njihove šupljine bi progovorile; fijuci, krici, arlaukanje, zavijanje, rika - čopor izgladnelih zveri na obodima brda komadao je svoje žrtve. Brda su izgovarala neke smislene reči od kojih sam se ledio. Vetar je onda prestao, čujnost je postala velika i mogli su se razaznati šapati, ječanje bolesnih, otvaranje vreća za spavanje, krckanje grančica za vatru. Sve je bilo na gomili, ujedinjeno u svom besmislu.

Iz pećine je dolazila blaga svetlost petrolejske lampe. Ušao sam u gomilu. Noć se spustila i na jezivi skup, koji se tiskao oko ulaza u pećinu, ali ne preblizu, da ne smeta Babi i njenim pomoćnicima. Svako se bavio svojim poslom dok se u pećini ili na njenom obodu ne bi desila bilo kakva aktivnost; a onda bi se sva pažnja preselila u tom pravcu.

Baba je stala da se probija kroz gomilu. Prošla je tik uz mene, praćena jednim mršavim pomoćnikom koji joj je osvetljavao put. „Podigni lampu do lica, moram lice da vidim“, gundala je. „Oči, oči, u očima je tajna svačije duše. Da imaš dušu, znao bi to“, nastavljala je da ga kudi, dok je on samo pokunjeno odgovarao: „Oću, oću, izvini majko...“ Da li je tražila nekog posebno? Ljudi su se razdvajali kako je ona promicala između njih mrmljajući bajalice. Bilo ih je koji su čekali već nekoliko dana. Ipak, niko nije molio da bude primljen. Pre ili kasnije, svi će doći na red. Sa druge strane, svejedno je da li će umreti ispred pećine ili ispred svoje kuće.

Sada sam je video bolje nego pri dolasku. Stala je ispred mene dok me je njen pomoćnik osvetljavao. Crna marama, crni šal, crna staračka bluza, crna suknja, sve je crno na njoj; na trenutak mi je bilo žao. Gurava žena koja hramlje i zbog koje se svi skupljaju... Šta ona ima što nema klinika u gradu? Gde je aparatura kojom će da postavi dijagnozu i apoteka u kojoj će da izda lekove? Ili za lečenje duše ne treba diploma, beli mantil, zdravstveno osiguranje i apoteke?

Osetio sam starački smrad smrti na njoj, dok se podizala na prste da me bolje pogleda; dva bunara umesto očiju na njenom licu zjapila su dubinom u mene; ogroman nos nišanio je u moj mozak. Bore, ispucali kapilari, tanke usne, izduženo i mršavo stračko lice... Ali, oči! Ipak su oči bile nešto demonsko. Razvodnjene kao kod narkomana, crne i velike, sa neakvim sivim prelivima,

imale su dubinu iza zenica, kao da je iza njih bio još jedan par očiju. I u tu dubinu su me uvlačile.

Prepustio sam se njenom pogledu, a onda osetio da sam u nepoznatom. Zvuci su utihnuli, vetar je stao. Na trenutak, bio sam u praznoj sobi, na mestu bez misli, na mestu spokoja. Bio sam sklupčan kao beba u stomaku majke. Baba samo trepnu i mira nestade.

„Bićeš spreman do ujutru“, reče Baba i uze za ruku jednog starca, koji poslušno pođe za njom ka pećini.

Ponovo me je oblio znoj. Osetio sam se beznadežno i izdano. Nisam uspeo da sklopim rečenicu sa smislom. Izdvojio sam se iz gomile i vratio pod ono drvo. U očaju sam kleknuo i počeo da se molim. Evo me usred zabiti gde čekam da me primi odrtavela i izlapela babetina, okružen krdom koje je izgubilo svaku nadu. Ovo me je porazilo. Kako je moguće da moj život nije mogao imati drugi tok? Od svih nada i želja koje su me strastveno gonile, odabrao sam groblje bez izlaza. Da, ovo i jeste groblje, ova Baba jeste nekakav glasnik smrti. Bol u grudima kojem nijedan lekar nije otkrio poreklo jeste moj kraj. Okolo na brdima su zveri koje je doneo vetar iz pakla od sumpora. Pećina spokoja iz Babibih očiju nije ništa drugo nego moj grob. Bićeš spreman do ujutru. Šta to znači? Hoće li me primiti do ujutru? Da li ću umreti do ujutru? Da li Baba ipak zna?

Otvorio sam vojnu vreću za spavanje i zavukao se unutra. Ne znam koliko sam spavao. Iz sna me je trglo zveckanje metala. Pridizao sam se, dok se iza brda valjala zora. Oštar miris tamjana mi je ispunio nozdrve, a iznad glave mi se njihala kadionica. Babino staračko lice nadvilo se nada mnom.

„Ustani“, rekla je, „spreman si“.

Kadionicu sa tamjanom je na tri tanka metalna lanca ritmički pomerala, mrmljajući sebi u bradu.

„Ponesi stvari i kreni za mnom“.

Spakovao sam se i ispratio je pogledom. Išla je ka pećini, ali je skrenula prtinom i nestala u mraku. Brzo sam došao do ivice šume i video kako zamiče u gustišu. Ako je na drugom kraju planine svitalo, ovde je još uvek bio mrak. Visoko drveće je zaklanjalo nebo i staza koja je vodila oštro nadole stranom brda bila je zaklonjena. Jedva sam je pratio, a za mnom u stopu išla su dva Babina pomoćnika nevešto osvetljavajući put. Nekoliko puta sam imao veliku sreću da se održim na nogama.

Neverovatno kako se ona gurava baba pretvorila u veštog gorštaka koji sa lakoćom krči put kroz mračnu šumu. Kao da je letela, čulo se samo šuštanje lišća iza koga je zamicala i zveckanje kadionice kojom je neprestano mahala. Mogao sam da je pratim i po mirisu tamjana. Kao da sam imao neki teret na nogama, jedva sam ih vukao. Jedva sam napredovao kroz gustiš, a opet sam bio blizu onoga koga sam pratio. A zašto uopšte i pratim ovu ženu? Zašto se ne vratim? Gde idemo? Ali, nisam osećao strah i to mi je dalo motiv da idem napred.

Konačno, Baba stade. Sada je već i vidljivost bila dobra. Na istoku se crvenelo nebo, na dnu doline u istom pravcu mogli su se nazreti crvenkasto - žuti sumporni izvori. Mora da smo išli dobrih pola sata nizbrdo, jer već ovde nije bilo magle. Ispred nas je bio klanac, širok nekoliko metara; nekih tridesetak

metara niže u njegovom dnu oticala je topla voda da bi se još dalje ulivala u reku.

„Posle ovoga ništa više neće biti isto“, naroguši se. „Ili ćeš da ozdraviš, ili se ne vraćaš odavde. Ne pitam te za dozvolu. Ovo je tvoja sudbina.“

Uhvatila me je panika, srce poče da mi lupa, stomak da kuva. Ona dva Babina pomoćnika ostaviše svoje bedne svetiljke i čvrsto me stegoše. Baba poče da mrmlja nešto sebi u bradu, nerazumljivu bajalicu na nekom starom jeziku, grčkom ili vlaškom. Onda mi priđe, uhvati me za vilicu, otvori mi usta i u njih ubaci nekakvog crva. „Progutaj ga. On će ti reći ko si.“

Progutao sam živog crva ukusa blata, govana. Pošto nisam povratio, Baba me uhvati za glavu i poče da mi pilji u oči. Prepustio sam se. Očekivao sam smirenje kao sinoć.

I bilo je isto na početku. Mrak, dubina, sigurnost i toplina sobe. Onda, soba se nalila vodom. U toj vodi pojavila se slika. Ona kao da vodi u prošlost. Deca se igraju. Prepoznajem svoj stari kraj. I ja sam tu, stojim i gledam oko sebe. Jedan klinac se zaleće i pali mi šamarčinu. Ja stojim i gledam u njega. Dvaput je manji od mene. Zaleće se ponovo. Znam da mogu da ga pobedim, ali ne reagujem. Ne vidim svrhu u odgovoru. Otac mi kaže da ga udarim kad se zaleti i priđe mi blizu. Staje sa strane i gleda, očekujući. Klinac se ponovo zaleće, prilazi mi, ja ga udaram pesnicom u čelo, on pada, počinje da plače. Tešim ga, izvinjavam se, bodrim da pokuša ponovo. Žao mi je što nije uspeo, shvatam. Otac me žalosno gleda, razočaran.

Okrećem se, bežeći od te slike. Novi film se pojavljuje. Jasno vidim sebe u uniformi, drugove iz vojske u ratu. Ulazimo u neprijateljski rov. Bomba pogađa mog najboljeg druga, kida mu stomak. Ja stojim, paralisan, nemoćan da se pokrenem. Umesto da ga spasem, smišljam opravdanje za njegovu porodicu. On krvari, umire pred mojim očima; očajan sam.

Vraćam se u današnjicu, ćerka mi je bolesna. Treba zvati hitnu pomoć. Moja žena je u panici, moli me da uradim bilo šta. Da li će pomoć doći? Ne znam, ne mogu ništa da učinim. Dete plače, guši se. Vidim da joj je teško. Ustajem i izlazim napolje; krećem ka gradu. Hoće li preživeti? Čujem kako hitna pomoć dolazi ispred zgrade. Žena plače, zove me, stanari se okupljaju.

Baba trepnu. Vratio sam se na ivicu onog klanca, osetivši svu bedu života.

Baba se zagleda u mene. „Dozvolio si da ti umre drug, da ti umre ćerka, izdao si roditelje koji su ti verovali. Ti si zlo i donosiš zlo. Ovde je tvoj kraj i sa tobom će zlo nestati, da li ti je to jasno?“

Hoću nešto da kažem, da se odbranim, ali ne mogu. Evo me na kraju sveta, zarobljenog od dvojice odrpanaca, sa ludom vračarom od koje primam naređenja. Ko je ova žena? Da li je to šaman? Zar šaman ne bi trebalo da bude muškarac?

Umesto odgovora, poslušno je pratim do same ivice klanca, do mesta gde je dubina najveća. Postaje mi jasno da treba da skočim. Pogledao sam dole i video gomilu oštrog stenja na dnu. Ovde ima barem pedeset metara dubine. Uspeh je zagarantovan.

Baba i njeni pomoćnici stoje ispred mene. Mogu da ih gurnem u dubinu i pobegnem, nikoga nema kilometrima unaokolo. Prilazim i stavljam ruke na

jednog pomoćnika. Stojim tako nemoćan, ruku koje ne slušaju, blago oslonjen na njegova leđa. On i ne misli da bih mogao da ga gurnem u provaliju.

„Učini ono što moraš“, naredila mi je Baba.

Shvatam da je to sve. Ustvari, ja sam već mrtav. Nemam želju za borbom, kao i tokom celog mog promašenog života. Glava mi se bezizražajno klata na obamrlom truplu koje prima komande, niti ima u meni živog dela svesti koji bi te komande izdao. Ne gledam više u Babu, ne tražim ni milost ni pomoć. Od ovakvog kraja bi trebalo da te svi odvrćaju, a ne da te guraju u provaliju. A možda je neko ipak tu? Osvrnem se: nema nikoga, naravno. Osećam kajanje i olakšanje što plaćam pravednu cenu za ono što sam u životu činio. Prilazim ivici i bez straha i pozdrava skačem. Brzo padam, ne stižem da o bilo čemu razmišljam, samo me osećaj da grešim vuče da se vratim, ali sada povratka nema, nema, došao je kraj... Iznad sebe čujem Babin smeh dok zveckaju kandilom i gundža vradžbine. To je, znači, sveštenik koga sam zaslužio u životu, sine mi – odrtavela veštica. Ako me je ona odavde ispratila, ko će me dočekati tamo gde idem... Udaram o stenu leđima, osetim kako se kičma lomi. Živ sam, ipak, i raskrečen, ležeći u lokvi krvi, gledam na vrhu litice Babu kako se ceri...

Sav obliven znojem probudio sam se u vreći za spavanje. Ispod leđa me je žuljao nekakav ogroman oštri kamen, koji ko zna kako je tu dospeo, jer ga nije bilo kada sam legao u vreću. Izgleda da sam sve ono sanjao. Ali tako živo da ne znam jesam li sada budan ili sam to bio do maločas. Svitalo je. Magla je počela da se podiže. Kao u mom snu, na istoku se crvenelo nebo. Ljudi su stajali u gomilama baš kao i sinoć. Retko ko je spavao, čekajući da dođe red na njega. Izgleda da je nekima to i uspelo, jer se videla nekolicina kako odlazi niz stazu koja vodi ka dolini.

Odahnuo sam i ustao, skinuo mokre stvari sa sebe. Utisci onog groznog sna još su bili prisutni. Nekakvo gađenje uvuklo mi se u kosti. Zašto sam baš to sanjao?

Začuo se poznati zvuk zveckanja lancima, Baba je išla pravo ka meni. Samo što lanci nisu bili od kandila, kao u snu, već od petrolejske lampe koju je vukla sa sobom. Ovoga puta bez pomoćnika, gegala se dajući ritam zveckanjem. Na drugom mestu izgledala bi komično, deca bi joj se u gradu sigurno smejala. Možda bi joj dobacivali da treba da se okupa. Ovde, međutim, ona je gospodar života i smrti. Izgledala je kao da zna odgovore na sva pitanja. Već sam jednom po njenom naređenju skočio u provaliju.

„Spreman si“, reče.

„Jesam, majko“, odgovorio sam, a da nisam znao zašto sam je nazvao majkom. Kao i uvek, sva volja koju sam imao u trenutku se slomila.

„Zašto si došao kod mene?“

Zbunila me je prostim pitanjem. Spremao sam se za ovaj put mesecima. Danima sam razmišljao kako da joj objasnim svoj problem. Šta je ono što me muči? Bol u grudima koji me gotovo svakodnevno dovodi na ivicu smrti? Ili nezadovoljstvo, neostavrenost, ambicije, samoća, osećanje poniženosti i beznađa, svi moji ponori i provalije? Pitanja na koja ne umem sam da potražim odgovore? Ipak, ovo nisu Delfi, ja nisam antički heroj, ova baba nije nikakva proročica iz Starog sveta... Shvatio sam da na njeno konkretno pitanje nemam ili

ne smem da dam odgovor. Degenerisani intelektualac bespomoćan pred izlapielom babom u najgoroj vukojebini u zemlji. U svetu koji zovem svojim, svaki dan ismevam ovakve ljude. U ovom svetu, skrušeno stojim pognute glave. Pa koji je svet stvaran, ako uopšte postoji takvo mesto?

„Jesi li bio kod lekara?“

„Jesam, kažu da ne mogu da mi pomognu.“

„Ispričaj mi šta si sanjao.“

Prepričao sam joj slike koje su još bile žive u mom sećanju.

„Ti si zlom silom zaustavljen da nikad ne možeš da izađeš iz kruga po kome se vrtiš. I što više veruješ da izlaza ima, sve će ga manje biti. Sine, ja mogu da ti pomognem.“

„Šta treba da radim“, skromno sam upitao.

Platio sam koliko je tražila. Tutnula mi je u ruku jedan šareni kamen, a zatim se okrenula i vratila u gomilu.

Čvrsto stežući kamen, krenuo sam prema gradu.

Vladimira Becić

Zlatnik na kraju duge

Vodena se staza prostirala pred Dječakom dokle god mu je pogled dosezao. Vrijesište se gubilo, pa vraćalo, poput ovaca puštenih na pašu, ali je rijeka uvijek bila tu. Otkada je sve počelo.

A počelo je s kišom.

Sjedio je u sobi, kao i uvijek kada se voda nalazila tamo gdje joj nije bilo mjesto: u pristojnim koritima u zemlji koje je pošten čovjek mogao izbjeći. Cureći s neba, teško ju je bilo zaobići, još teže ne ugaziti. Stoga je sjedio doma i razmišljao, bacajući čeznutljive poglede prema zavjesama, očekujući da ih razgrne topao sunčev dodir. No, njega nije bilo. Danima. Tjednima. Mjesecima.

Nemir je rastao, kao i bujice što su se valjale ulicama podno Dječakova prozora. I onda je došao dan kada je odlučio pružiti otpor tom neprirodnom stanju i izaći van. Nadao se nekako da će time pokazati kiši gdje joj je mjesto, i vratiti je odakle je već došla.

I doista, čim je kročio na ulicu, svjetlost se razli niz mokre pločnike i pred njim se ukaza bajkovit prizor: namjesto ulice koju je pamtio prije kiše pred Dječakom se prostirala rijeka što je vrludala između kuća, sa svake strane omeđena suncem obasjanim trotoarom.

Pomalo iznenađen brzo se sabra i krene na jug prateći vodeni tijek. Hodao je tako satima, tek tu i tamo zamjećujući promjene koje je kiša donijela. Rugobno zdanje što se uzdizalo nad veselom skupinom kupina bijaše nestalo,

kao i otrcani most nad nepostojećim potokom. Došavši do zadnje kuće, zelene s voćnjakom prepunog smokvama, okrene se i shvati da je kiša otplavila sve što je smatrao suvišnim. Hladne betonske zgrade, prljava mala dvorišta između kuća, brdašca smeća i jarci željezarije, sve je to nestalo, ostavljajući za sobom savršen mali grad, upravo onakav kakav je oduvijek smatrao da bi trebao i morao biti.

Osmjeh mu preobrazi lice i Dječak zadovoljno krene dalje, prateći bujicu koja se lijeno ljeskala na suncu. Nije ga zabrinulo što putem nije sreo nikoga. Ljudi su uvijek bili ti koji su dodatno narušavali sliku savršenog grada. Površni, nerazumni ljudi, nikad zadovoljni svojim životima. Više ih nije bilo. Svijet postade savršeno mjesto ispunjeno šuštanjem trave i šaša na vjetru, po kojem vrbom koja je ispirala grane u rijeci, srebrnim nitima riba i očima što su ga pratile iz gustiša.

Uskoro se pred Dječakom pojavi duga i on krene za njom. Ne začudi se kad shvati da i dalje hodi uz svoju vodenu drugu koja mu je stupala uz noge otkad je izašao iz kuće. Lijepo je s nekim koračati po svijetu! pomisli i pruži ruku prema vodi. Dotakavši površinu shvati da ne vidi svoj odraz u vodenu zrcalu i ustukne malo, no svejedno uroni isprva prste pa zatim i cijelu šaku. Dodir vode bješe mek i prijateljski. Osjeti smirenost kakvu nikada dosad nije osjetio i sigurnost da je ovo pravi put kojim treba ići, bez obzira na njegove neobičnosti. Pređe blago prstima po vodi, gladeći je poput psa i ustane, još odlučniji u svom naumu nego kad je otvorio vrata kuće u namjeri da otjera kišu. Sada je čak točno i znao po što se uputio, kao i gdje će to naći.

Duga je završavala iza vrijesišta, podno planinskog lanca, plavičastog u svojoj udaljenosti. Nije znao koliko je dugo hodao, niti je osjećao umor. Dapače, nikada nije bio orniji. Osmjeh mu je stalno titrao na licu. Odražavao je svaku boju oko njega, svaki pokret u travi. Svaka životinja, ma koliko mala ili velika bila, bješe dočekana s veseljem. Svako biće, bilo ono stvarno ili ne, stravično ili bajkovito dobro, postalo je dio ovog puta ka nečem što je znao da je bitno, iako ne točno i na koji način.

Uskoro mu se učini da ne hoda uz rijeku sam, već da ga prati čitav niz novih prijatelja. Prijatelja koji nisu postavljali pitanja o suludosti puta prema kraju duge. Prijatelja koji su se isto kao i Dječak vodili vodenom stazom što ih je bodrila i pojila na njihovom hodočašću prema planinama.

Noći su provodili uz krijesnice. Iz rijeke bi pak ribe nepoznata imena isijavale blago svijetlo. Društvo na obali je sad već bilo poveliko i nisu ga činili samo ljudi i životinje, duhovi, anđeli i demoni, mjenjači oblika i snovohodači. Bilo je tu i dušoputnika, životnika i vječnika, a par puta je navratio čak i jedan maštočubar osobno.

U takvom su sastavu stigli u podnožje planine. Vodena se staza tamo razlijevala čineći jezero podno neprohodnih litica. Svi se zaustaviše na obali i Dječak osjeti da su sve oči uprte u njega. Sada kad je došao na kraj puta, na kraj duge koja je uranjala skoro u samu stijenu planine, najednom ga uhvati strah. No, pogledavši u oči svojih prijatelja, svojih drugova po putu, znajući da je bitan

za njih isto toliko koliko i za njega, odvažno zagazi u vodu i krene prema dugu. Došavši do nje, ugleda ono po što je došao. Po što smo svi došli, ispravi se.

Na dnu plitka jezera, na kamićcima u koje je uvirala raznobojna svjetlost, ležao je trokutasti zlatnik ispisan njemu nepoznatim znakovima. Polako ga dotakne prstima i krene vaditi iz vodena počivališta, strahujući da će poremetiti nešto, gonjen mislju da mu zlatnik ne pripada i da nema prava posegnuti za njim.

Izvađen iz jezera, zlatnik postade težak. Zagledavši se u izrađeni komad zlata što mu je ležao na dlanu shvati da razumije sve što piše na njemu, iako su se znakovi stalno mijenjali, ne birajući jezike, pisma ni drevnost. Ushićeno podigne zlatnik pokazujući ga prijateljima i u taj čas se duga preli preko Dječaka i krene se širiti preko jezera prema sudruzima obasjavajući ih svjetlošću tisuće puta jačom od sunčeve, milijardu puta ljepšom i nestvarnijom.

I tada shvati gdje se nalazi i čemu služi zlatnik što ga drži u ruci. Vodena ga je staza odvela do svijeta što ga samo on može stvoriti, a zlatnik je ključ kojim u njeg pušta one koji će taj svijet graditi, a ne ga rušiti kao sugrađani od kojih je otišao. I odluči tad, stojeći mokr u duginu jezeru, da više nikada neće dozvoliti da ga vrate u svijet u kojem će ljudi imati pravo uništavati tuđe izmišljene svjetove. Pa makar to bio i realan svijet. Dječaku takva realnost nije trebala. On je imao svoje svjetove.

Bio je Pisac.

Miloš Ristić

San cara Konstantina

Usnuo je, neprimetivši prelazak iz budnog u ono drugo stanje. Pred očima mu osvanu velika dvorana. Unutra je, ali tek jedan korak od vrata. Čini mu se kao da ne sme da kroči dalje. Niti da izađe. Ne seća se kako je dospao tu. Dvorana je bila velika, široka i ogromna u sredini, u luku što se diže u visine. Nikad nije bio u tolikoj dvorani. Pitao se otkud tolika dvorana na njegovoj zemlji, hram u njegovoj carevini, za koji nije znao. Najčudnije od svega bilo je to što nikoga nije bilo u njegovoj blizini. Tišina nalik noćnoj. Odjednom, začuje nešto i uskomeša se. Primeti da se pod trese. Trideset metara ispred njega nešto puče. Kroči nekoliko koraka napred, udaljavši se od ulaznih vrata. Oseti neko olakšanje. Začu se jedan, još temeljniji udarac, kao pločom o ploču. Netremice je gledao u pravcu odakle je dolazio nepodnošljiv zvuk. Zaprepasti se kad vide... Pod se, u centru gde je bio krug, otvori, ploče se razdvojiše. Car gledaše, i ne verovaše. Nije imao vremena za razmišljanje, jer je zemlja pod njim ponovo počela da se trese. Prišao je bliže jami i zastao. Prišao je sasvim blizu. Nije mogao da veruje svojim očima. Iz jame se uspinjala, centimetar po centimetar, na nekoj osovini, vanredno rezbarena stolica, koja je pomalo ličila na njegovu, ali je ipak bila tri

puta bogatija i lepša. Opčinjen njenim delovima, nije primetio kad se zaustavila. Udarci ga skoro izbaciše iz ravnoteže. Stolica se izdignu, ploče se zatvoriše, stolica se spusti na krug. Car posmatraše sve sa velikom radoznalošću. Najednom, oseti slabost, potom umor. Umor kakav nije osećao ni posle najvećih bitaka. Nije više mogao da stoji na nogama. Poslednjim naporima snage dođe do stolice i sruči se u nju. Zamračí mu se vid pred očima i oseti neizdrživ bol u leđima, kao da ga je nešto preseklo posred leđa. Uvijao se u stolici, pokušavao da izdrži drugi udarac, koji je usledio odmah potom. Borio se da se održi u stolici. Tad usledi nov udarac, po središnjoj liniji leđa. Poslednji, četvrti udarac, beše najjači. Osetio je svetlost, ali je nije mogao videti. Osetio je kako iz četiri različita pravca dolaze četiri zraka - četiri snopa jake, fluorescetne svetlosti. Izgubivši svu snagu, car se stropošta u jamu i nestade...

Stevan Šarčević

Sa one strane reke, gradovi

Duginim bojama čudesno prošarani oblutak skliznu mu na dlan. Jecina haljina je pocepana i zna da će je matori odrati od batina kad stignu kući. Pa ipak, ono što će se desiti sad je nevažno. To je cena vratolomnog spuštanja niz strminu koju će Jeca platiti. Žrva podneta blagu koje mu je poklonjeno. Sestra ga posmatra krupnim vragolastim očima, smeši se, pa zatim, pokazujući razdeljak među zubima, progovara:

„Ovo ti je da me pamtiš!“, glas joj najednom ne zvuči veselo. Zbunjuje ga promena u tonu.

„Zašto da te pamtim? Bićemo zauvek zajedno!“, iza Jece vidi vodeno prostranstvo, ogledalo koje zarobljava obrise četinara sa obale. Sa suprotne strane jezera vodu natkriljuju plavičasti obrisi planina. Najednom, Jeca ustaje, zbacuje haljinicu i kreće ka obali. Posmatra joj predugačke noge kako grabe ka vrhu stene koja se nadnosi nad mirnu vodu i pre no što mu riskantni skok ukloni sestru iz vidokruga jasno joj vidi mršava leđa. Tetovaža ispod plečke najednom oživljava. Pre no što čuje pljesak tela o vodu, tetovirana vučica se pretvara u zver zakrvavljenih očiju koja ga grabi za grkljan...

„O, sranja“, mrmlja Branimir, sluđeno buljeći u prelomljeno stablo jasike. Protresa glavom, pa napipava pljosku u unutrašnjem džepu. San. Stara, dobra proganjajuća noćna mora. Žestica pomaže. Stvarnost stiže, gora od prokletog sna. Podiže ruku i opipava oblutak na lančiću oko vrata. Pokušava da razloži situaciju.

Oko njega je još uvek mračno, zora tek treba da svane. Čelični lanac nije popustio, polomila je drvo. Ustaje. Nema druge nego krenuti za njom. Spušta infracrveni vizir, potom boje i oblici nestaju. Krajolik se pretvara u oštre konture, a izlomljene grančice pokazuju pravac devojčinog prolaska.

Nepažljiva je i to može imati dva objašnjenja; ili se uspaničila, ili zna kuda ide. Ovo drugo nikako ne bi valjalo. Lovci baš i nisu omiljeni u Provinciji. Istina,

poteru nije čuo još od sinoć. Odustali su ili izgubili trag. Svejedno. Bila je ovdašnja i ubrzo joj je mogla stići pomoć.

Noć je vreme lovca. Provincijalci nemaju tehnologiju kojom bi razbili tminu i otkrili noćna kretanja. Dan za skrivanje - noć za lov.

Uvežbanim trkom probija se kroz gusto rastinje. Nedugo potom u vidokrugu mu se pojavljuje obris koji odmiče ka jugoistoku. Zna šta traži - provincijsku predstražu! Naglo menja pravac i trnje mu struže po čizmama. Iz predostrožnosti joj je izuo obuću i ovuda nije mogla. Prestaje da obraća pažnju na kretanje žrtve i ne usporavajući, nastavlja trk ka ogromnom hrastu uzetom za orijentir.

Seče joj put i devojka mu bukvalno uleće u naručje. Udarac pesnicom odbacuje je par metara unatrag, a da nije ni shvatila odakle je stigao. Priskače i hvata je za kosu, pa je prebacuje preko izvaljenog debla. U šoku je i gotovo se i ne opire, što mu olakšava otkopčavanje opasača. Prvi udarac po stražnjici ju je povratio i pokušava da se otrgne. Sasvim očekivano. Slobodnom rukom Branimir joj pritiska leđa i blokira otpor. Opasač nastavlja da joj praši guzicu. Neko vreme devojka vrišti i otima se. Potom se smiruje. Prasak udaraca ispraća tek tihim jecajima.

Prestaje da je bije tek pošto se sasvim umirila. Valjda je shvatila da neće trpeti neposlušnost. Opasuje se i zakačinje lanac. Nema spavanja do reke!

Kad budu na brodu Istočnjaci će preuzeti brigu o njoj. Trza je za kosu i ona diže uplakano lice.

„Uradiš li to još jednom, neću biti ovako fin. Jasno?“, glas mu je više režanje nego govor.

„Zašto to radiš? Ti nisi njihov!“, radoznalo stvorenje. Ni ovako prebijena ne ume da čuti.

„Umukni glupačo i kreći!“ Trza lanac i devojka polazi. Propušta je ispred sebe kako bi je imao na oku. Nepopravljiva je. Smišlja novi trik; usporava hod. Verovatno se nada nekoj od čestih graničarskih patrola. Dosta je bilo opiranja! Otkida podeblji prut i ohrabruje je da ubrza korak.

„Ne mogu brže, proklet bio. Stopala su mi u ranama!“, odvrća ona tvrdoglavo, gotovo ljutito.

Lajava kučka, proleće Branimiru kroz glavu. Umesto odgovora udeljuje joj par udaraca, pa cura konačno ubrzava korak i prestaje da priča. Najzad može da čuje sopstvene misli. Reka je sve bliže, a opasnost od potere sve je manja. Leto je u zenitu i hodaju kroz bujno zelenilo. Visoka trava i paprat dopiru gotovo do kolena, a krošnje moćnih stabala bacaju duboku senku, štiteći ih od sunca. Dan je uveliko osvanuo. Ipak Branimir ne diže vizir. Ne želi da mu lovina vidi lice. Ništa više od toga ne želi ni da on njoj razazna lice. Bolje je ovako. Neće mu dolaziti u snove pošto je bude isporučio. Zna kakvoj je sudbini vodi, ali nije ga briga. Uglavnom.

Prošlost povremeno ipak pronalazi načina da mu se vrati. Da ga muči. Ponekad kroz snove, češće kao misao ili slika. Uzalud se trudi da odagna uspomene. Stižu ga na najneočekivanijim mestima, u najčudnijim trenucima. Baš kao sada. Pred očima mu poigravaju slike detinjstva. Živopisne. Nekontrolisane. Otrcana koliba, majčin plač. Pucanje žuljeva dok rmbači na porodičnom imanju. Skičanje svinčeta kroz novembarski mraz. Hleb iz furune i

tek pomuženo mleko. Strah i osluškivanje u tami. Oružje kraj očeve ruke. Ponekad bi se setio čak i lica prekonoć iščezlih komšija.

Dobro se sećao godine gladi. One kada je prelomio i shvatio da postoje dva načina da se pobegne od siromaštva. Svega dva puta da se dođe do Gradova. Manje omiljeni je stići tamo kao hrana. Srećom, moglo je i drugačije. Prijaviti se kao plaćenik. Jednostavno je izašao iz kolibe i krenuo ka reci. Hodao je sve dok se nije obreo pred prijemnim punktom. U to vreme ih je zvao Krvopijama, imenom pod kojim su ih poznavali Provincijalci. Sada zna gde bi završio da nije prošao testove, ali to mu više nije važno. Sad je na korak do cilja. Istina, nije baš uvek razumevao zapovesti Istočnjaka. Ponekad nije ni želeo da ih razume. Šta će im device? Kakva je razlika? Branimir ne razume smisao zadatka, ali zna da mora da ih pronađe i dovede - petnaest devica!

Dobra stvar je što su Provincijalci šljam. Ponekad navuče prnje i prošeta do njihovih ubogih nastambi. Lako pronalazi podlace kojima treba ponuditi blještave sitnice. Poznaje svoj narod. Očevi čuvaju ćerke za udaju, a potkazivači znaju gde ih skrivaju. Svesni su predobro, ti pajaci krmeljavih njuški, čemu služe pitanja - samo ne mare. Ne sekiraju se zbog devica. Imaju ih mnogo. Ono što nemaju su parčići tehnologije kojima Branimir kupuje informacije. Stvarčice vrednije od zlata.

Stvorenje na lancu je sada poslušno i ne ometa mu misli. Vizir čini da je vidi samo kao crno crvene nijanse isijavanja topline, ali istovremeno ga sprečava i da vidi boje okoline. Ipak, mirisi i zvuci govore. Trava je zelena i mirisna, a tratinčice umiru pod stopalima. Aroma borove smole golica nozdrve, a zujanje insekata ga smiruje. Vetrić donosi svežinu sa planina. Za trenutak izgleda kao da se ništa nije promenilo. Kao da je još uvek dete u potrazi za avanturama. Uspeva da se opusti. Ponekad izgleda da je sve isto kao nekada.

Osim što je on promenio saborce i više nije dete.

Govorilo se da je ishrana Istočnjaka posledica davne bolesti koja je harala u drevnim vremenima. Još u vreme raspada. Bilo kako bilo na samom su vrhu lanca ishrane. Ne mogu da svare ništa osim sveže krvi, uglavnom ljudske krvi.

Oseća promenu. Vazduh postaje svežiji i nozdrve nadražuje miris vode. Sve se češće iz trave oko njih probija trska. Hrastovi i jasenje sve više ustupaju mesto gorostasnim vrbama i tananim brezama.

Granica!

Refleksno podiže ruku i opipava oblutak oko vrata, baš kao i svaki put kada prelazi liniju razdvajanja. Stara navika dodira sa jedinom svetlošću koju je ikada upoznao.

„Ovo je da me pamtiš!“, odzvanja u njemu i svaki put oseti prazninu. Svaki put kad prelazi granicu. Skriveni odašiljači uskoro će izgubiti snagu i naći će se na teritoriji Istočnjaka. Granica je zapravo linija odbrane. Provincijalci koriste urođenu slabost Istočnjaka da ih zadrže daleko od sebe. Još jedna genetska

modifikacija gradlija. Postavljena u vreme Jovana Osnivača, mreža i dalje funkcioniše. Niko ne zna gde se odašiljači nalaze. Nepoznato je šta im daje energiju. Tehnologija koja ih je stvorila zaboravljena je. Linija je razlog koji Lovce čini toliko cenjenima. Patetični niskofrekventni talasi ih ne zaustavljaju.

Temperatura okoline naglo se menja. Iz lokvi oko njega uzdižu se isparenja i sve blede i nestaje u neravnomernoj izmaglici. Beskrajni paravani mrtve trske neprestano šušte. Najzad iz magle izranjaju katarke broda i to je savršeno sinhronizovano sa paljenjem tačaka na Branimirovim grudima. Implanti smesta reaguju i laserski nišani plaćenika se povlače. Devojka shvata da je cilj blizu i vrpolti se. Oštar udarac pruta je smiruje, pa nastavlja pognute glave. Stražari se pojavljuju, naizgled niotkud. Tamna borbeno sprema, kacige spuštenih vizira, matirane površine oružja. Delovali bi poput duhova kad ih ne bi poznavao i da mu užas koji ih je takvima načinio nije bio jezivo blizak. Instruktori koji ne štede kamdžiju. Rekruti koji umiru na poligonima ili nestaju u noći. Poniženje, strah, umor i poslednja faza obuke. Golišava deca koja vrišteći beže. Noževi, krv...

Branimir užasnuto protresa glavom trudeći se da odagna uspomene. Nedostaju još svega tri device. Poslednji lov, lov koji doživljavaju samo najbolji. Oni spremni da rizikuju. Oni koji su dobili priliku da postanu punopravni Građani. Oni kao Branimir. Nastavlja kroz rojeve uznemirenih insekata i moćna voda se pojavljuje pred njime. Tu je i brod. Graničarski. Ne besni gliser, već jedrenjak. Tehnološki embargo. Varvari se ne smeju dokopati tehnologije pod kontrolom Istočnjaka.

Stražari ih propuštaju i paluba krcka pod čizmama. Goluzdravci koji ribaju palubu kupuju vreme. Kad jednom prestanu, biće posluženi za obed. Branimir prekoračuje jednog od njih. Oseća zastajanje žrtve. Ne interesuje ga da li se saplela o hranu ili je šokirana prizorom. Trza lanac. Vrata škrife i ulaze u potpalublje. Običaji nalažu da Branimir podigne vizir. Namerno ne gleda u žrtvu, ne želi da je sanja. Dočekuje ih kao britva oštar pogled sitnih pronicljivih očiju i visoko uzdignute obrve. Pritvorni osmeh titra na bledunjavom licu, a dve duboko urezane bore oko tankih i surovih usnica se sasvim prirodno povezuju preko podvaljka i čine jednu crtu koja se proteže oko srcasto oblikovanog lica. Istaknute jagodice. Lice uokviruje negovana i kratko podšišana kosa, bogato prošarana sedim vlasima. Krvopija je okružena plaćenicima koji je oslovljavaju sa „Gazda“. Ko zna šta je zgrešila pa su je bacili na granicu. Istočnjaci prljave poslove obično prepuštaju nižoj vrsti.

Pomalo je podsećala na prvu Branimirovu Gospodaricu. Glupo. Insistirala je na tome da je potčinjeni zovu „Gospodarica“. Nekako je i pristajalo uz nju. Tačno onoliko koliko se ime „Gazda“ slagalo sa Istočnjakinjom pred njim. Glavom mu prolete prvi razdragani pogled na blagodeti Starog Sveta. Onih namenjenih životu, a ne smrti. Obuka ga je upoznala sa drevnim čudima, onima namenjenim ubijanju. Gradovi su bili nešto drugo. Ono zbog čega je došao. Čudesno čiste ulice, prepune prodavnice, obilje potrošene energije, neobična vozila. Redovi predivnih kuća sa obilato zalivanim travnjacima. Javne zgrade, hramovi i iznad svega - odmerena elegancija istočnjaka i neobični naziv kojim su sebe opisivali: Smerni hrišćani. Uglavnom zato da bi se razlikovali od varvara sa druge strane reke.

U Provinciju Bog nije navraćao. Morili su ih prazni stomaci i strahovi u noći. Beskrajno pucanje kičme na suvim poljima jesu poznavali, ali ne i Boga. Gospodarica mu je pokazivala Bibliju i vodila ga je u crkvu, ali Branimir ništa nije razumevao. Nije shvatao Boga koji je stvorio ovakav svet. Naučio je da gleda, a ne vidi, da sluša, a ne čuje, izvršava, a ne misli.

Krvopija upire pogled u njega. Žućkaste mačje zenice, prokrvljene beonjače. Uopšte ne trepće. Zbunjujuća osobina Istočnjaka. U Branimira se uvlači nemir.

„Evo našeg šampiona! Štene, status ti se smeši“, dok progovara nazire preduge očnjake. Glas joj odiše hladnoćom i nezainteresovanošću. Branimir ne može da se otrese utiska o sličnosti sa Gospodaricom. Prezrivi glas, leni pokreti. I taj naziv „štene“. Baš kao i Gospodarica. Sećao se prezrivog odmahivanja rukom kad god bi na njemu ugledala tetovažu vuka. Beleg klana. Varvarske gluposti. Nešto u Branimiru se prelama i najednom sa njegovih usta se otima:

„Zašto device?“ Telohranitelji počinju da se komešaju, ali to ga ne plaši. Mnogo borbi još moraju preživeti da bi predstavljali pretnju za Lovca. Više ga brine Gazda. Njena sposobnost psihokineze, a još više otrov u implantima. Pa ipak, krvopija se osmehuje. Telohranitelji se smiruju.

„Mislila sam da je vama Lovcima samo status zanimljiv. Jednom u pet godina samo jedan među vama dobija priliku. Ponekad ne shvatam toliku nezahvalnost. Varvarsko štenče odgajeno u štenari! Štene koje umišlja da će shvatiti odgovor?! Misliš da fantaziramo, jer su nam guzice prepune? To misliš?“ Elegantna, tiha, surovo odmerena. Ista stara Branimirova Gospodarica. Sećao se kako je u crkvi pristupala svešteniku da primi krv Isusovu. Disciplinovano bi čekala u redu za blagoslov. Krv Isusova - krv čovečija. Zatim je smerno prilazila svaki put novom razapetom dečkiću. Krv pršti iz, ekserima probijenih, šaka. Krv kaplje iz ogrebotina od trnovite krune. Krv se sliva niz išibano telo. A dobri hrišćani prilaze i obližuju njegove vitke noge, koščata bedra, delikatni stomak...

Gazda se glasno smeje, i prekida neočekivanu seriju uspomena.

„Šta ti uopšte znaš o vremenu Raspada? Šta ti znaš o Božjem gnevu? Štene varvarsko! Sunca je nestalo, mesec je krvario, nebesa su se otvorila, život u morima umirao. Bolestine su harale, zemljotresi razarali gradove. Sve je umiralo i samo je nada mogla spasiti svet!“

Dok gazda govori, Branimirov pogled luta po prostoriji. Duž zida sa leve strane u tri reda naslagano je petnaest kaveza. Tri su prazna. U ostalima drhture skutrene golišave devojke. Hrana za Krvopije. Branimirova karta za raj. Oseća pomeranje lanca, do uвета mu dopire uzdah. Lovina je shvatila kakva je sudbina čeka. Najednom, do nozdrva mu jasno dopire njen vonj. Miris koji je odavno zaboravio. Blaga aroma jeftinog sapuna pomešan sa zadahom znoja. I još nečim. Nečim teško objašnjivim. Cvetovi proleća, iskrenost nevinosti, radost mladosti. Ukus prvoga poljupca, miris zimskih noći. Dodir ruke koja stidljivo hvata nečiju nadlakticu. Miris koji je nekada poznao. Uznemiruje ga. Naglim pokretom otkopčava lanac i predaje povodac u ruke plaćeniku.

Gazda se osmehuje. Kragna košulje joj je zamrljana krvlju. Nedavno je obedovala. Nemarno odmahuje rukom prema telohranitelju i Branimir čuje cepanje tkanine iza sebe. Naglo podiže ruku i opipava oblutak oko vrata. Žrtva se oglašava iznenađenim uzvikom i Branimir zna šta se dešava. Plaćenik proverava himen. Gazda nastavlja svoj monolog:

„Svake pete godine u čast spasenja na lomaču se uspinje petnaest devica. Svake pete godine u čast spasenja prihvatimo za sunarodnika jednog varvarina poput tebe.“ Branimir je čuje, ali nešto nije u redu. Osećaj nelagode je svakim trenutkom sve snažniji. Nešto strašno ne štima. Zašto ga rutinski postupak, hiljadu puta viđen, najednom toliko muči? Mnogo je puta ovo prošao. Predugo je na ivici, predugo lovi. Umoran je, ali ne sme posustati. Još samo tri izleta u Provinciju.

Plaćenik kojem je predao povodac pojavljuje mu se u vidnom polju. U levoj ruci drži poderanu žrtvinu haljinu i potvrdno klima u Gazdinom pravcu. Gazda se smeši onim čudno surovim osmehom Istočnjaka. Ponovo budi uspomene u Branimiru.

Gospodarica! Smerna Hrišćanka. Kučka prokleta!

Volela je da se igra hranom. Sećao se devojčica iz podruma. Naređivala bi mu da ih dovodi vukući ih za kosu, četvoroonoške. Do trpezarije se dolazilo višestrukim stepenicama i curice bi odrale kolena. Zapovedila bi da je pozdrave ljubeći joj elegantne salonske cipele. Volela je duge pozdrave. A klinke bi klečale, zgurene, povijenih laktova i dlanova položenih na patos. Predugo. Sve dok ih krvopija ne dohvati za kosu i grubo ne plegne na sto. Gospodarica bi potom ustajala, prilazila. Usne bi se dodirnule, igrali se jezici. Uхватила bi detinju ruku, pomerala na najnežnije mesto, među devojačke noge. Terala bi ih da se maze. Odmakla bi se i posmatra sladostrašće. Ponekad bi ih ljubila, ponekad mazila, ponekad šibala. Kraj igre je uvek bio isti. Gospodarica bi ogladnela. Zalazila bi devojci za leđa, ruka bi se spuštala, milovala bi je. Druga ruka bi se munjevito pokrenula i bljesak skalpela bi se pomešao sa rumenilom krvi. Krvopiji bi se usta razjapila, oči sklopile. Usne bi se spustile na vrat. Sablasno blede koščate šake lascivno bi milovale uzdrhtalo telo. Devojčici bi sline krenule niz podbradak. Oči bi joj se izvrnule...

Branimir protresa glavom, opipava oblutak. Pokušava da ne misli. Otrovne Gazdine dužice ga fiksiraju. Empata. Oseća njegov nemir. Pokušava da mu prodre u misli. Lovac ima izoštrana čula, njen napor mu ne promiče. Krvopijin prodor ga čini nervoznim i čini fatalnu grešku. Okreće se ka lovini. Žrtva kleči, naizgled zaboravljena. Plače. Vidi je otpozadi i pogled mu pada na gola devojčina leđa. Dah mu zastaje, a ruka se lagano spušta prema futroli. Najsmrtonosnije stvorenje poznatog sveta se budi, ovoga puta nekontrolisano. Devojka oseća promenu. Okreće se i najzad joj vidi lice. Po prvi put vizir nije među njima. Krupne vragolaste oči. Neuredna kosa. Razdeljak među zubima. Lovčeva ruka dotiče dršku oružja. To lice! Možda mlađe, možda naivnije i zasigurno veselije. Poznaje ga! Kao što poznaje i tetovažu na sestrinim leđima.

Tetovaža vuka! Siktanje iz grla krvopije. I ona oseća promenu. Telohranitelji ništa ne shvataju. Traže opasnost na najpogrešnijim mestima.

Najednom, pritisak na Branimirovom temenu. Krvopija ulazi! Pokušava da shvati razloge. Ne, neće joj dati vremena. Mora biti siguran - kao urlik ranjenog vuka odjekuje glas u trenutku kada se obraća žrtvi.

„Jeco!“, lovina zbunjeno podiže glavu. Proučava mu lice. Potom u oku iskri prepoznavanje.

„Bane?“, pištolj mu je u ruci trenutak pre no što će se devojka oglasiti. Pokreti su mu prebrzi da bi ijedan plaćenik reagovao. Lovac. Vrhunac obuke. Definicija ubice. Plaćenici ne shvataju zašto je cev oružja okrenuta ka njima. Vuk se pretvara u zver što bljuje vatru. Telohranitelji gube prisebnost. Znaju da su oči u oči sa smrću, sa zveri najubistvenijom na vascelom svetu. Pokušavaju da se zaklone. Uzalud. Gazda vrišti, šestoro telohranitelja pada. Cev se okreće ka krvopiji. Onda, jezivi bol u grudima. Branimir zna šta se dešava. Psihokineza. Pokušava da mu zaustavi srce. Ruka mu podrhtava. Zadnjom snagom pritiska obarač. Bol u grudima nestaje, žućkaste zenice se gase. Prepala se. Zaboravila je na kontrolnu ploču implanata. Panika ju je ubila. Ne zanima ga. Nastavlja. Mehanizam se pokrenuo. Neće stati dok alarm u glavi ne zamukne. Munjevita izmena okvira. Vrata se otvaraju. Oružje Lovca se munjevito podiže. Stražari koji uleću ne shvataju sa čime se suočavaju. Idućeg trenutka pištolj urla. Pucnji ih kose. Jednog po jednog. Budale ne razumeju, Lovac se odmetnuo. Kako koji padne, novi naviru na vrata. Kao u streljani.

Potom, kao britvom odrezano, sve prestaje. Okreće se ka Jeci. Neodlučna je. Pogled joj bludi po kavezima.

„Beži Jeco! Beži!“, urliče. Devojka se ne pomera. Vragolaste oči postaju jezera tuge. Usne se krive. Niz obraze joj teku suze. Bane ništa ne shvata. Još jednom progovara.

„Nemamo vremena, stižu Lovci iz karaule. Sa njima neću izaći na kraj!“, nervozan je. Devojka počinje da se ponaša histerično. Jurca od kaveza do kaveza i nervozno ih cima. Glupost. Pojačani čelik i elektronske brave. Bane joj prilazi, pokušava da je odvuče od kaveza. Otima se, udara ga.

„Oslobodi ih Bane!“, ponovo se ukipila. Plače. Bane zna da sat otkucava. Lovci su na putu.

„Ne, Jeco! Beži dok još možeš!“, viče nervozno. Jelena se ne pomera. Na licu joj se pojavljuje komični izraz tvrdoglavosti. Nimalo prigodan situaciji.

„Oslobodi ih“, Branimir je posmatra dok nanovo počinje besno da cima kaveze. Priseća se. Oduvek je bila ovakva. Tvrdoglava poput magarca. A šta je on uradio? Čime joj se odužio za svu ljubav koju mu je pružila? Dva puta ju je izdao. Prvi put kad je otišao da je nikada više ne vidi. Drugi put kad ju je ponovo pronašao. Najednom prelama. Postoji samo jedan način da je spase. Da je izda i po treći put. Prilazi konzoli i ukucava šifru.

Uh, to lajavo stvorenje, misli dok se vrata na kavezima otvaraju. Dobro zna cenu svog prestupa. Konzola je namenjena rukama Krvopija. Žrtve puzeći izlaze iz kaveza. Jelena im pomaže da se usprave. Tek kada su sve devojke na nogama, okreće se bratu. Susreće mu smireni pogled i smeši mu se. Pokazuje razdeljak među zubima. Progovara.

„Hvala ti braco. Nikad ti ovo neću zaboraviti. Nikom neću dozvoliti da nas ponovo razdvoji.“ Banimirovim licem preleće senka osmeha. Izdao ju je i po treći put.

„Beži Jeco!“, oseća prvu razdiruću bol. Zna. Implantsu su otpustili otrov.

„A ti?“ Jeca je nesigurna. Šapće. Bane se bori protiv slabosti i proklinje besmisleno pitanje. Nema vremena. Smrt dolazi.

„Doći ću za vama. Idi sad!“ Jelena polazi, a onda se još jednom okreće. Sve su devojke napustile potpalublje, samo ga još ona posmatra svojim krupnim vragolastim očima. Kosa joj je neuredna.

„Čekaću te kraj jezera“, kaže, pa najzad izlazi. Banimir se dvoumi treba li da plače ili da se grohotom nasmeje. Ostaje mu samo još da pogledom isprati Jecine dugačke korake dok grabi ka izlazu. Pre no što mu nestane iz vidokruga vidi joj leđa. Tetovaža vuka. Ta mala vučica. Zatim opipava oblutak. Priseća se obale, široke i mirisne. Četinara sa obale i plavičastih obrisa planina. Upoznao je i treći put do izdaje. Osmeh izranja na ogrubelo lice.

Dugo ćeš me čekati, proleće mu kroz glavu dok tetovaža na sestrinim leđima oživljava i vučica se pretvara u zver zakrvavljenih očiju koja ga grabi za grkljan...

Melita Vuković

HEADonizam

Buđenje. Pogled u prazno. Nedovoljno svjestan sebe trlja oči ne bi li krmelji ispali, a pogled se razbistrio. Preskočit će proceduru pranja zuba, oblačenja, prve jutarnje kave i ostalih jutarnjih sranja. Izlazi van, raščupan, krmeljav i u pidžami. Trgovina je preko puta. Da, da, čudan pogled prodavačice, ali ipak bez pogovora prima zgužvane novčanice i čak ljubazno pozdravlja.

U jednoj ruci konjak, u drugoj cigareta, pješke na posao. Da li on uopće radi? A što radi i za koga? Ma ne...

Klupica u parku. „Imate li cigaretu?“

Ko vas jebe šupci jedni snobovski, uljepljeni u te svoje fine krpe, sa natapiranim frizurama i uredno obrijanom bradom. Jebo vas onaj ko vas plaća! Da bog da vam ta plaćica ostala centar svijeta! „Vau, vau!“ Da. Tebe boli kurac za sve. Da sam bar pas! Počeše se po razbarušenoj frizuri i otpije. Lagano...

Zar se netko još žuri umrijeti? Djeca trče zauzeta nekim svojim filmovima. Bacivši pogled na bocu u desnoj ruci i krvavo lijevo oko, vrisnuše i potrče još brže, te nestanu iz vida. Sunce lagano miluje spaljeni mozak skriven negdje duboko ispod zgužvanog lica.

„Vrijeme je za promjene!“, zakrešti neki glas u lijevom uhu. Pa dobro, idemo dalje... Dva guca postanu jedan i čudotvorna tekućina nestaje ostavivši

samo prazno, smrdljivo staklo koje željno čeka da se rasprši u komadiće i razleti po parku.

Želja ispunjena, idemo dalje...

Jesmo li stigli dalje?

Nakupina služi istrčava iz nosa i hvata se za list nekog grma i ostaje visiti.

Hodanje prelazi u zanošenje, zanošenje se pretvara u teturanje, a onda idemo dalje...

„Bok komšo, imaš koju kunu za pivo?“ Komšo ne jebe....

U sukobu s gravitacijom prelazi cestu dok ga semafori veselo pozdravljaju skakućući i svjetlucajući nekim svojim glupostima. Ma ko ih jebe!

Ide tamo gdje još nije bio... tamo misli da treba poći... tetura...

Naslanja se na neki bezvezni izlog.

Puca staklo ili nešto u glavi. Ajmo dalje...

Iza čoška čuje se nešto kao stupanje.

Top, top, topot koraka, sve bliže. Zastaje i promatra.

Neka čudna četa, al' ne vojnika, stupa u ritmu i prilazi sve bliže.

Približavaju se tijela, stupaju, prolaze....

Oni nemaju glave! Glave su im odrezane!

Bez jebene glave...

Prstima prelazi preko nabrekle tikve. Njegova je još tu.

Sjekira, nož, giljotina, motorna pila, mač, sablja, testera i opet sjekira, sjekirica krvava spuštena na vrat odrezane glave.

I ajd sad....

Dalje?

Ciguli miguli testerom po vratu djevojčice,

zum brm motorkom, ode glava starice.

Nožem malo dulje ode i djedova ćela...

I beba mala bez glave je ostala.

Bez glave, bez glave....

Obučeni i goli, krvavi vratovi stupaju i padaju. Svi padaju. Leže bez glave.

Svrbi žila na vratu, slina prolazi sve teže...

glava...

pada...

krv...

sjekira...

*

Stevan Šarčević
Vučja nevesta

Vukota se tog jesenjeg popodneva zaputio kući po šumskoj stazi, više zverinjoj no ljudskoj. Vino u selu bilo je opojno, a društvo razgovorljivo. Doduše, Vukota nije voleo ni ljude, ni ljudska staništa, ali to je bio jedini način da dozna novosti. A tih dana novosti su bile turobne. Skrobimezi su kneza Gojislava ubili i Domaneka silom mača za gospodara postavili. Samotnom lovcu borbe oko vlasti nisu mnogo značile, ali Skrobimezi su poštovali novog istočnog boga od kojeg je Vukota, bez nekog određenog razloga, zazirao.

Tek što je prošao tumule drevnog naroda pogled mu je pao na obližnji proplanak i na dva preklana skrobimeška nasilnika koji su ležali kraj isukanih krvavih sablji. Nešto dalje ležala je krvlju prekrivena devojka, gola k'o od majke rođena. Poderanu joj je haljinu i dalje stezao jedan od mrtvih Skrobimeza. Preko nepomičnog devojčinog tela ležala je lešina grdnog kurjaka kojeg je prigrllila kao ljubavnika. Vukota se na trenutak zablenuo u čudovišni prizor, utoliko jeziviji što se nalazio u neposrednoj blizini tumula, čiji su slojevi paljevine i simboli zmije i zmaya u kamen uklesani, Vukotu oduvek uznemiravali. Najednom mu na pamet pade da će teško Domanekovim siledžijama objasniti kako se našao kraj njihovih mrtvih ljudi. Taman se okrete, kad začu tiho ječanje. Zastade, a jecaj se ponovi. Korak po korak zaputi se ka mestu obračuna. Skrobimezima grla behu iskidana. Vuk je takođe bio mrtav, ali devojka je još disala. Kad ju je bolje pogledao učinila mu se poznata. Na trenutak se kolebao, pokušavajući da se priseti gde ju je sreo, ali od toga nije bilo nikakve vajde. Najverovatnije ju je video u selu tokom nekih od trgovačkih putešestvija. Prišavši, pokušao je da prevali leš kurjaka sa devojke. Devojčine ruke se najednom zgrčiše privijajući zver bliže sebi. Užas koji joj je iz pogleda izbijao osetio je poput udarca.

„Ne boj se, neću te povrediti“, reče, ali ona ga više nije čula. Oči su joj se sklopile, a ruke opustile. Sklonivši vuka, baci je na rame kao ulovljenu srnu. Za razgovor će biti vremena kad budu na sigurnom.

Svitanje je Vukotu zateklo gde, zamišljen, sedi za stolom. Od kad je ženu izgubio na drugu nije ni pomislio. Verovao je da je sakat, da ženama nije od koristi. Suviše je godina prevalio i osamio se kao vuk u planini. Lepa neznanka nije dolazila k svesti, pa je i previše vremena proveo negujući je. Ono što je na taj način doznao uistinu nije želeo da zna, jer dok je dodirivao vito telo gaće su mu se napele. Izborio se sa iskušenjem neprestano ponavljajući u sebi da se ljubav samo jednom može pokloniti, a njegova je sa Dobroslavom pokopana. Pa opet, strankinja, sva glatka i čvrsta, crnokosa i beloputa, učinila je nešto što ga je pogodilo. Čak i dok je ležala u varljivoj, treperavoj svetlosti lojanice prekrivena plahtom ravnomerno dišući, dok joj je polutama pred svitanje obrise skrivala, Vukota nikako nije mogao da se oslobodi uspomene na dodir. Ispio je i drugu flašu vina, ali u pijanstvu oslobođenja nije bilo. Preko naslona kreveta prebacio je

jednu od Dobroslavinih haljina, uzalud se nadajući da će ga bolna uspomena izlečiti od slatke želje. Zaspao je sedeći za stolom i ne znajući kad su mu se oči sklopile.

Kad se probudio, preturivši se sa stolice, dan je već uveliko odmakao. Previše je vina popio i u prvom trenu sve mu se mutilo. Kad mu se najzad pogled razbistrio shvatio je da ga strankinja posmatra obgrlivši jastuk. Poželeo joj je dobro jutro na šta joj je na lice izronio bledunjav osmeh.

„Kako ti je ime?“, upitao je podižući se sa patosa.

„Danica“, čudno je naglašavala svaki slog.

„Odakle si?“

„Šuma...“, neodređeno je odmahнула rukom. Vukota nije bio siguran šta je time htela da kaže.

„Spremio sam ti odeću“, pokaza joj haljinu kraj postelje.

Danica je pružila ruku i dohvatila haljinu. Potom se, kao da ju je u prolećnom bezumlju zemlja iz utrobe izbacila, hitro uspravila, klekla na postelju i prebacila haljinu preko glave. Vukota se sledio buljeći, kao da ga je neki neočekivani ujed paralisao. Bila je poput smuka što košuljicu presvlači, od stare nova postaje i sama sebi se vraća. Usne su joj se razvukle u osmeh i otkrile snažne zube. Vukota protrese glavom. Haljina je bila prevelika, ali ju je žena privila uz telo, pa se činilo kao da je za nju skrojena. Podigla je na Vukotu upitni pogled i kao da je tim činom nestalo iz odeće mirisa smrti i gubitka. Strankinja ju je čarolijom i bezazlenošću ispunila, u Vukotin svet i propast i novo rađanje u isti mah unela. Neposlušni pramičci skrivali su jedno oko, ali je drugo blistalo radoznalim sjajem kao most među svetovima. Pogled uperen u njega bio je divljačan i srce mu je njime bilo prostreljeno.

„Lepo“, izusti Vukota. Danica je ustala i počela da se obazire po kolibi. Tren potom sve je znala. I gde je brašno i gde se meso suši, u kojim je posudama voda, a u kojima vino. Vukota je u čudu pratio glatke pokrete ne razumevajući promenu. Kao da je početak sa krajem spojila, samu sebe za rep ujeda - kao da je oduvek ovamo pripadala. Uzvrpoljila se oko vatre, umesila pogaču i miris sveže hrane ispunio je kolibu, vraćajući Vukotu u srećnija vremena. Doručkovali su u tišini.

Vukota nije znao šta mu je činiti. Danica je poslovala po kući, izazivajući u njemu suprotstavljene osećaje. S jedne strane, bilo mu je drago što je tu i svaki njen pokret budio je u grudima davno zaboravljene damare. S druge strane, delovala je kao uljez što pretilo da mu dušu i srce ukrade, jer Vukota je na samoću svikao. Na drugačiji život sve do jutros nije ni pomišljao. Ljude je retko viđao, tek kad bi se do sela spustio ne bi li ulov istrgovao.

Ako je u početku i mislio da Daničina ćutljivost proizlazi iz stidljivosti, razuverio se kad je pronašla iglu i konac. Bez razmišljanja zbacila je haljinu, pa ju je, sklupčavši mu se pitomo udno stopala, stala da sužava. Taj je postupak za Vukotu bio toliko neočekivan da se gotovo opet preturio sa stolice. Završivši posao, Danica ustade, odenu haljinu i stade da se vrti kao da pleše. Neko ju je vreme Vukota kao omađijan posmatrao, a onda je naglo shvatio da želi da čuje njegov sud.

„Lepo...“, procedi, na šta Daničin osmeh postade nestašan.

Tek se uveče Vukota prisetio da će Daničino prisustvo stvoriti još jednu neprijatnost. U kolibi je postojala samo jedna postelja. Dok se Vukota zlovoljno spremio da provede još jednu noć za stolom, nevolja se rešila sama od sebe. Kratko je prošaptala: „Dođi“ i on je legao kraj nje. Pokušao je da se smesti što dalje od devojke, ali nije mogao da izbegne njen miris, taj prodorni vonj što ga je izluđivao. Lomio se kraće no što je mislio. Kad ga je dodirnula bilo je već prekasno za kajanje. Dodir je bio topao i nežan, a predugo potiskivana čežnja je buknula. Uzeo ju je grubo, grublje no što je verovao da je sposoban, ali Danici kao da to nije smetalo. Bila je drugačija od Dobroslave, pa i svake druge žene koju je Vukota ikad iskušao. Bila je divlja i željna, šumski oganj što razara svetove. Snaga ga je služila onako kako svega dan ranije ne bi mogao poverovati i znao je da je to Daničina zasluga. Činilo mu se kao da ju je oduvek imao, kao da je oduvek umirao među njenim nogama i kao da su njena bedra oduvek bila gnezdo kome se vraćao. Najzad je zaspao u njenom zagrljaju.

Iduće jutro zateče ga samog u postelji. Neko vreme ju je čekao, pa ustao. No, zalud je Danicu tražio. Lunjao je po dvorištu, zalazio u šumu, dozivao je, ali ona je iščezla kao da je nije ni bilo. Seo je za sto u poznatoj, pa ipak drugačijoj kolibi. Kao da ju je Daničin boravak učinio pustom i stranom.

I tako je prošao dan.

U nedeljama koje su usledile krov je iskrpio, zidove oblepio, dovukao drva iz šume i u lov išao. Brašna i vina iz sela je doterao i meso od uranka do mraka solio. Zima se bližila. Da li je iz nužde poslove obavljao, ili ih je smišljao samo da bi Danicu iz misli prognao, ni sam nije umeo da objasni. Tek kad prve pahulje zaplesale nad kolibom, Vukota se smirio.

Te godine zima je bila surova. Putevi behu zavejani, drvo je od mraza pucalo, a kurjaci, koji su Vukotu najvećma uznemiravali, urlali su u vedrim noćima. Prečesto su podno kolibe balavili i noćima je njihove meke korake po škripavom snegu osluškivao. Daleko bilo da mu je srce od straha brže udaralo, jer sviknut je Vukota na šumu bio. No otkad je Danica nestala, sa tim je zverima neku jezivu bliskost osećao.

Ponekad bi se iskrao u ledenu noć i pogledom ih tražio, ali sve što je čuo bili su šumovi njihovog udaljavanja i tek bi ponekad ugledao neko tamno obličje u daljini.

Bili su oko njega, pa ipak strani i nedohvatni.

Kao i Danica.

Koliko god zime trajale i kako god da su teške, proleće uvek dođe. A proleće je te godine loše počelo. Tek što su snegovi okopneli i drveće počelo da pupi, vojska je stigla u Travuniju. Kneževa braća stigoše da osvete Gojislava i povrate vlast. Iako je zaliha nestalo i kiše prestale, Vukota se nije iz kolibe micao. Osećao je strah koji je šumu prožimao. Tek kad je šuma propevala, a potere se stišale, odvažio se da siđe do sela.

Sve je oživelo i nanovo se rađalo oko njega, tek su ponegde ostaci pokolja i sukoba podsećali na nedavni užas. Vukota se trudio da odvrati pogled i

ne misli na ludilo kojem vodi ljudsko delanje. Šumi je verovao, ljudima mnogo manje.

Što se više selu bližio, sve je češće vojsku sretao. Malo su pažnje oni na njega obraćali. Najverovatnije im nije delovao kao pretnja. Prošavši kraj ćutljivih stražara i zašavši među kuće, osetio je teskobu, kao i svaki put kad bi zašao u ulice omeđene kućama koje su ga pritiskale poput ograda kaveza. Nikad nije voleo da zalazi u naselja, čak su mu i zveri bile bliže od ljudi sabijenih na tako malom prostoru. Iako su ulice bile puste, osećao je mnoštvo ljudi oko sebe. Preletanja skrivenih očiju delovala su na Vukotu kao povrede od noža, jer pogledi što su ga probadali budili su samo jedan osećaj. Strah! Sve je bilo prepuno straha. Na trenutak je pomislio da se vrati neobavljena posla, ali već je bio tu i time bi u najmanju ruku na sebe skrenuo pažnju stražara.

Nastavio je ka pijaci, ali tek tamo je sve bilo naopako. U samom centru, namesto trgovaca, nalazila se četvorica golih muškaraca koji su, zapomažući, visili naglavačke razapeti o direke. Oko četvrtog, koji je vrištao kao curica, poslovao je dežmekasti čovek u kožnoj kecelji. Potkolenice kažnjenika bile su same žile i krvavo meso, dok mu je koža visila poput krpa niz butine. Vukota je, zgađen prizorom, stao bludeti pogledom po okupljenom narodu.

Najednom, kao dašak tame, pred oči mu izroni visoka tanana prilika. Poznata, a drugačija. Ponositi stav je blistao u gomili poput dragulja, ali ne i pogled. Oči koje je želeo da zaboravi blistale su krvožedno i divlje. Danica! Srce mu se stade otimati. Počeo je grubo da se probija kroz okupljeno mnoštvo, trudeći se da ne ispusti Danicu iz vida. Za trenutak se ukaza nezaklonjena pogledu i postade mu jasno da je noseća. Stomak joj beše izbačen kao da je dinju progutala. Komešanje gomile što se nevoljko razmicala usporavalo mu je napredovanje i zaklanjalo pogled. Nekako je ipak znao da Danica oseća njegovo prisustvo i uporno se borio da stigne do nje. A onda, kad je već gotovo stigao, izgubi je iz vida. Jednostavno, tamo je više nije bilo. Stade se osvrutati, pomišljajući da je loše upamtio mesto, ali nije bilo tako. Predobro je poznavao pijačni trg. Možda su ga sećanja prevarila, možda je svoje želje sa stvarnošću pomešao? Možda, ali nešto u njemu je znalo da to nije istina. Danica je bila tamo i nosila je dete.

Godine su se nizale, a Vukota je sve ređe pomišljao na Danicu. No, ni Travunijom mir nije predugo vladao. Saganek je neko vreme stolovao, pa se povukao, plašeći se osвете, a Domanek je ponovo zagospodario Travunijom. Nesigurne su to godine bile. Vlastodršci, zauzeti sopstvenim sukobima, malo su pažnje poklanjali razbojničkim drušinama što su Travunijom harale. Vukota se navikao da spava sa oružjem nadohvat ruke i ne jednom se dešavalo da mu je to glavu spasilo. Tek kad je Radoslav ušao u Travuniju i pogubio Domaneka, zavladao je mir.

Tako su prošle Vukotine nesigurne godine i starost ga je najzad sustigla. Iako je dočekao mir u Travuniji, bio je prepun ozlojeđenosti.

Kad su se seljani tog zimskog dana kroz smetove do Vukotine kolibe probili, nezadovoljstvo zbog nemoći i prohujalog života postalo je Vukoti

nepodnošljivo. Utoliko je veće bilo njegovo čuđenje kad su mu saopštili razlog dolaska. Trebao im je lovac, i to iskusan lovac. U selo se neki vuk iz planine spuštao i harao po oborima. Zalud su seljani hajke organizovali, džabe su se najbolji lovci pokrajine tragom kurjaka zapućivali. Zver je bila prepametna i sve je potere izbegavala, pa se opet u selo po noći vraćala. Samo su još u Vukotu seljani nadu polagali. Prigovarao je Vukota, ali laskalo mu je to poverenje, pa se obaveze prihvatio i već sledeću noć je proveo u selu.

Devet dana i devet noći proveo je Vukota u ambaru, a kurjaka ni od korova. Tek nakratko bi, od studeni zdrvenjen, zadremao. Džaba krzna i ponjave. Seljanke su mu provijant donosile, a vino je svaki put odbijao, sve žaleći za toplinom kojom bi ga ispunilo. Ipak se nijednom nije pokolebao. Za tu beštiju trebala je trezna glava.

A kad je naposljetku zver došla, osetio ju je mnogo pre no što su iz daljine do njega doprli zvuci komešanja i blejanje. Protrljao je ruke i noge, jače koplje stegao. Telo ga je slabo slušalo dok je ustajao. Hteo je da veruje da je to zbog hladnoće i neispavanosti, ali istinu je dobro znao. Mator je već bio. Sve je bilo bolno, sporo i klecavo, ali inat i želja za dokazivanjem bili su jači. Vukotini pokreti su iz koraka u korak postajali sve čvršći.

U daljini ugleda obris zveri kako odvlači jagnje, pa zaboravi na vreme i godine. Srce mu divlje zabubnja i učini mu se da je opet mlad. Pojurio je Vukota, kao da mu je prvi lov. Kurjak najednom zastade, ispusti plen okrenuvši se, pa podiže glavu, odskoči i jurnu ka šumi. Vukotinom pogledu se tek tada jasno ukaza sva veličanstvenost zveri.

Vuk je bio mnogo krupniji od svoje sabraće, a krzno mu beše svetlo, gotovo belo, tek na leđima i sapima prelazeći u sivu. To je krzno, zimski raskošno, krilo pod sobom moćne mišice što su vučju telesinu pokretale u raskošnom trku. Delovao je kao da mu šape zemlju ne dodiruju. Tren potom kurjak nestade u tmini.

Vukota je sledio instinkt. Osećao je zver, čuo otkucaje njenog srca i video u mislima vreli dah što se leđi, pa se poput izmaglice vije za njom. Izgubio je pojam o vremenu i prostoru jureći kroz šumu i pratio je lovački nagon, ne primećujući da se vraća kući. Zastade iznenada, shvatajući da se našao kraj tumula drevnog naroda. Osećaj mu je govorio da je plen tamo, ali nešto u njemu se opiralo.

„Ne ulazi međ stečke, Vukota!”

Oklevao je neko vreme. Star je, neće još dugo poživeti i ovakvu zver još jednom sresti. Ovo mu je poslednji lov. Zakoračio je, obazreo se oko sebe, pa stao. Vuk je ležao u centru grobišta među stećcima, glave položene među šape. Čekao ga je. Kad je podigao glavu u pogledu mu nije bilo ni straha ni neprijateljstva. Posmatrao je Vukotu kao starog poznanika. Najednom lovac ustuknu pred snažnim utiskom bliskosti. Nije to bilo prvi put da oseća kurjaka, ali nikad ovako. Ruka mu zadrhta od osećaja da nešto nije u redu. Zagledao se Vukota u ćilibarni sjaj vučjih očiju. Natrag više nije mogao. Kurjak ustade i učini korak ka njemu, zatim drugi, a već kod trećeg krzno počeo da mu se kostreši po hrbtu. Iz grla ispusti potmulo režanje i Vukota sluđeno podiže koplje. Sve se

stopilo u jedno. Vuk pojuri i zaskoči Vukotu, ujedajući ga za rame i nabadajući se na koplje. Ujed je bio razdiruć i Vukoti se smrači pred očima.

Bezvreme je prošlo bez osećaja, snova i misli. Najzad, otvorivši oči, Vukota nad sobom ugleda strop kolibe. Svež jutarnji vazduh privukao mu je pogled ka otvorenom prozoru, gde se vetrić poigravao zavesom. Nevelika prostorija bila je uredna. Ležao je na postelji u nekakvom haljetku, a rame mu je bilo previjeno. Misli mu se vratiše događajima u šumi i stade da se pita kako se ovde našao. Vrata su se otvorila i promolila se glava stareice. Ugledavši ga, promrmlja nešto, pa nestade. Nedugo potom pojavi se starešina sela, sav ozaren.

„Došao si k sebi, lovče! Već smo svaku nadu izgubili“, Vukota oseti nesklad u toj silovitoj veselosti.

„Kako sam ovamo dospao?“, upita podižući se na laktove.

„Kad se ono jutro nisi vratio, pošli smo tvojim tragom. Našli smo te obeznanjenog i povređenog, sa mrtvim kurjakom popreko“, pokaza rukom na zid gde je bila razapeta vučja koža, „odrali smo zver, a tebe doneli i lečili rakijom sa zmijskim srcem, evo već treću nedelju...“ Vukoti je neiskrenost tog čoveka sve više smetala, no, ono što mu je rekao, uznemirilo ga je.

„Šta kažeš?!“, tri nedelje ovde leži, pomislio je. Zašto? Rana nije mogla biti toliko opasna.

„Zmijsko srce je zbog...“, brbljao je onaj i dalje, no Vukota ga grubo prekide.

„Ne to, nego koliko ono reče da sam ovde?“, pitanje je imalo snagu naredbe.

„Devetnajes' dana...“, starešina je pokušavao da sačuva dostojanstvo. Vukota naglo ustade iz postelje. Možda prenaglo. Glava ga ponese i umalo je pao od slabosti.

„E pa vreme je onda da krenem!“, reče. Starešina se sustezao, skoro kao da se Vukote boji. Bilo je to više no besmisleno, jer je bio toliko slab da ga je jedino čelična volja držala na nogama.

„Čekaj, ti ne razumeš...“, promuca najzad starešina.

„Što ne razumem i neću da znam! Dajder moje stvari!“, odreza Vukota. Starešina mucajući nešto o tome da obećana nagrada neće izostati sa vidnim olakšanjem napusti prostoriju. Neko vreme ništa se nije dešavalo i Vukota počeo da se nervira, kada se na vratima pojavi ona baba od malopre noseći njegove stvari, oprane i pokrpljene. Predajući mu stvari, baba tiho progovori:

„Bolje bi ti bilo da ostaneš među ljudima. Planina je dom vukova i zmija.“

„Sklanjaj se s puta, baba!“, brecnu se Vukota. Ona podiže mračan pogled ka njemu.

„Čuvaj se lovče, nisu svi vukovi isti. Poneki ti dograbi dušu i odvuče je u tamu“, rekla je, pa izašla.

I tako se Vukota, onako slabašan, teturajući se i često odmarajući usput, vratio kolibi. Selo je održalo reč. Doteraše mu hrane i vina i više no dovoljno da pregrmi zimu. U prvo vreme nije se oporavljao. Pomišljao je već da mu se bliži kraj, pa se sve češće pitao zašto nije ostao u selu i koliko će još dugo u divljini

preživeti. Pa opet, kad god bi mu glavom proletela takva misao, jeza bi ga podilazila. Nije ni život ovce u toru bio za njega. U šumi se izvorište njegovog postojanja krilo, pa makar se to postojanje i u ponornicu pretvorilo. Radije će kao vuk samotnjak uginuti, nego se u ono smetlište od sela zakopati.

Međutim, kako dani počеше da se prolepšavaju, Vukota se sve bolje osećao. Malo po malo, počeo je da posluje po kolibi, a onda je stao i da izlazi. Zatim se snegovi otopiše, a sunce je postajalo sve toplije i sjajnije. Vukota sa radošću dočeka prve kiše, znajući da je proleće najzad stiglo.

Uskoro mu se snaga u tolikoj meri vratila da je počeo i u lov da odlazi. Jedino se u šumi osećao sposobnim i sve češće je pomišljao da mu je boravak međ ljudima iscrpeo snagu. Šuma je bila njegovo izvorište i utočište. lako mu se okretnost u potpunosti vratila, povremeno je trpeo od jezivih grčeva u mišićima. Za to je krivio čas proleće, čas povratak starom načinu života. Kako bilo da bilo, ponekad satima ne bi uspevao da se pokrene i jecao bi tamo gde bi se zatekao, sve dok bol ne bi uminuo. Nije tu bilo nikakvih pravila. Čas mu se grčila noga, onda bi mu se kočila leđa ili se oduzimala ruka, ponekad više puta dnevno, a onda ga bolovi i po čitave nedelje ne bi prostretili.

Te su se godine zmije namnožile preko svake mere. Posvuda ih je zapažao, često u spletenim mnoštvima, ili brojnim gomilama kako se sunčaju po šumskim proplancima. Postao je oprezan pri hodu, strahujući od otrovnog ujeda, ali se ubrzo pokazalo da ga zmije ne napadaju, čak ni onda kad bi ih umalo nagazio. Koliko god to neobično bilo, navikao se na prisustvo gmizavaca koje je čak i u kući pokatkad nalazio.

U lovu je Vukota bio uspešniji nego ikada. Ne samo da je sa lakoćom nalazio divljač, nego su mu i čula postala izoštrijenija. Plen bi nadaleko osetio. Miris, pokret, strah. Stopio se sa šumom i sve je bio hitriji. Jedino po čemu je poznavao vremešnost i ledene dane koje je u lovu proveo, bilo je sve izrazitije grčenje šaka i grbljenje leđa. Vremenom mu je držanje koplja postajalo sve veći napor. Prsti su mu se povijali, a šake postajale gotovo neupotrebljive. Po kući je sve teže poslovaio. Bolovi u vilici počeli su gotovo neosetno i postajali sve jači. Nemalo je bilo njegovo čuđenje kada je ustanovio da mu niču novi zubi. Za nekoliko dana imao je osmeh poput mladića, bez ijednog krnjeta. Počeo je zapažati da postaje sve kosmatiji. U početku ga to nije mnogo brinulo, strugao je malje sa sebe, da bi ubrzo shvatio da je to jalov posao. Što bi uveče sastrugao, jutro bi dvostruko bujnije dočekalo.

Sve je to postajalo vrlo čudno, a kad je ožiljak na ramenu postao bolan i stao da tamni, odlučio da siđe do sela, ne bi li našao odgovor na te zagonetke.

Prepun nemirnih misli, usnu Vukota te sudbonosne noći.

Kada se probudio u postelji, svojoj a tuđoj, i pogledao po prostoriji, poznatoj a stranoj, i kad mu nozdrve udahnuše mirise stare a nove, Vukota koji to više nije bio, oseti pritisak krova i zidova što su ga nekada štitili. Nije bilo sećanja u njemu, ni prošlosti ni budućnosti, samo je jedan osećaj ostao. Poznavao ga je. Bio je to Strah!

Uspravio se, skočio i pod stopalima osetio previše glatko tlo, što ga je još više izbezumilo. Odněkud je znao da postoji nešto što se zove vrata, ali je uprkos tome nervoznim skokom proleteo kroz prozor, zaplićući se u zavesu. Osetio je

travu pod šapama i nestalo je pritiska. Činilo mu se da je nekad hodao uspravno, ne razumevajući odakle mu takve misli i kako neko može da kontroliše pokrete u tako nepriličnom položaju.

Sunce je bilo visoko i znao je da je dan odmakao. Trenutak potom, iz daljine, ali sasvim jasno, oseti miris krvi, tako poznat da mu se krzno na leđima nakostrešilo. Nije se predomišljao. Odrazio se i iz moćnog zamaha prešao je u postojani trk, prateći taj toliko poznati zadah. Šuma se otvarala pred njim, granje i šiblje se razmicalo praveći mu prolaz i on je znao da se najzad vraća kući. Nije znao koliko je vremena proveo u bezglavoj jurnjavi, tek se najednom sa poznatom aromom stade mešati nešto mračno i drevno, nešto što ga je uplašilo, ali istovremeno i mamilo. Zastade, pa podiže glavu i osmotri prostor pred sobom.

Nedaleko, među neobično uspravljenim kamenovima, smestio se jedan ogoleli proplanak. Strah ga je ponovo sustigao, ali taj zov je bio neodoljiv i kao da drugog puta nije bilo. Lagano poče da prilazi. Što je bio bliže, sve je jasnije video klupko zmijske što se uvijalo sred proplanka. Zastade, tren pre no što je zakoračio u prostor oivičen gorostasnim kamenjem.

Unutar kruga sve je bledele i nestajalo u neravnomernoj izmaglici. Iz naizgled sagorelog i ispucalog tla uzdizala su se isparenja u vitičastim pramenovima i više nije mogao jasno da vidi zmijske. Sve je delovalo kao neobično talasanje svetla, koje se stapa sa izmaglicom, treperi i blješće i dobija oblik mlade, nadmene i drske žene. Bluza joj stegnuta u struku, grudi otkrivene, a na sve joj se četiri ruke uvijaju zmijske. Pokreti su joj se gubili u nejasnoj polusvetlosti i podsećali na ples. Dok ju je posmatrao sećanja su počela da mu se vraćaju. Znao je ime te žene i znao je da su njihova oblička tek privid.

Došlo je vreme da mu Danica još jednom otvori dveri Arkadije.

Zakoračio je u maglu i stresao se udaren svetlošću i ledom. Kapija i hladna jeza svemira. Ubrzao je korak. Ako se zaustavi ostaće zauvek izgubljen. Tren potom proleće se vratilo. Stećci su ga okruživali, ali magle više nije bilo. Čuo je Daničin glas. Govorila je jezikom koji poznaje, rečima drevnim i u vreme kad su se planine uzdizale i reke probijale sebi put.

„Čekala sam te Gospodaru, o, ti što menjaš oblike, ti što kružiš vremenom, o, ti sinoubico!“

„Opet sam ga ubio, zar ne?“, vreme zaborava je prošlo i znao je zašto je uzeo to slabašno telo.

„Da Gospodaru, tako si povratio oblik i misli. Nije još vreme“, nejasni Daničini obrisi postajali su sve čvršći i realniji. Stajala je sred krvi čiji ga je poziv privukao, krvi koja je nestajala istom brzinom kojom se njena telesnost izoštravala.

„Krv našeg deteta. Fernisova krv, tvoj život“, reče žaleći za detetom koje još uvek nije dozrelo da okonča grešku bogova.

„Ja sam bezvredna. Ovde sam da čuvam dveri“, dok je to izgovarala njena čvrsta glatkoća i zaslepljujuća belina svilene kože nasuprot vranoj kosi postala je potpuna.

„Svejedno. Oni dolaze i donose svog razapetog boga“, reče dok su mu se nozdre ispunjavale Daničinim reskim mirisom. Ona mu je prišla i položila majuše šake na zverinji hrbat. Pođoše.

I zazvoniše zvona po Arkadiji, zazvoniše hitro i panično, sve jedno drugo preklapajući i zaglušujuće odzvanjajući u jezivoj kakofoniji. Duboki su tonovi, istovremeno i daleki i bliski, prenosili samo jednu poruku:

„Opasnost! Smrt! Bežite u planine! Danica je vratila Lokija! Opasnost! Smrt! Bežite u planine!“

Nad kužnim močvarama beli se zamak. U zamku rogati starac iščekuje gospodara, a čekić i lanac Daničin na rukama mu poživaju.

Gospodar je gladan i zariva joj se među noge. Snaga mu je ogromna, ne prestaje i ne umara se. Telo Daničino grči se u slatkim mukama, ali ne preobražava se. Okovi je drže sputanu i pokornu.

Umrta je Danica hiljadu puta, obožavala prodore, bol i patnju kroz bezvremeno trajanje, sva znoj i drhtavica bila, sve dok nije pala noć i gospodar je se nije zasitio.

Zna ona dobro, glad je podseća; lova se uželeo.

Nad plavim šumama Arkadije odjekuje slavljenički zov lovca i pozdravlja zeleni mesec. Po selima vrata se sa sedam ključeva zaključavaju. Opasnost! Smrt! Danica je vratila Lokija! Device odnosi i svojoj ih okovanoj dragani na poklon donosi.

Devet muškaraca sede za stolom od admanita, ozbiljni pogledi im poživaju na šoljici sa devet slamki. Tišinu narušava tek lagani šum klimatizacije što pročišćava vazduh podzemnog skloništa.

„Ne smemo dozvoliti da se ovde okoti“, promrmlja najzad jedan, nesigurno pružajući ruku ka šolji.

„Siguran si da je noseća?“, glas što mu odgovara podrhtava. Svi su obeleženi strahom.

„Trojstvo tako kaže. Moramo delati, vlakno im je u rukama“, kaže prvi i odlučno povlači slamku. Odahnu sa olakšanjem, pa podiže pogled na ostale.

„Sudaje ne greše. Moramo je osloboditi“, i druga slamka je izvučena. Puna dužina.

„Znate li šta je cena?“, ruka čoveka se trza kao u grču i naglo povlači slamku.

„Samo za jednog od nas. Kako bilo da bilo dva vuka će iskidati nebo...“, glas kojim je to izgovoreno naglo zamire. Slamka u ruci govornika je upola kraća od svih izvučenih. Zastaje, a onda odlučno ustaje.

„Onda igrajmo. Vreme je da se dveri rastvore.“

Bosonogim stopalom Danica stoji na bujnim grudima devojkice, u jednoj ruci drži mač, u drugoj odsečenu devojčinu glavu, a u trećoj i četvrtoj posudi za krv. Ispija i suze lije, a kraj nje se uzdiže zapalacala zmija. Najednom, vrata od solidnog mitrila se razleću pod soničnim udarom, a u odaju stupa Heroj u odeći od deflektorskih vlakana. Zmija se ustremљуje na njega, ali Heroj je brži. Uz jedva

čujan šum iz oružja zmija se pretvara u oblak krvi i tkiva. Danica diže pogled sa posude i vidi ostatke mrtvih stražara razmazane po zidu hodnika. Pogled joj se susreće sa očima Heroja. Nasmejala se, iskapila posudu i visoko podigla glavu. On joj prilazi i u plavetnome bljesku razara okove na njoj. Mač se munjevito pokrenu i Herojeva glava se otkotrlja. Danica pojuri kroz zamršene hodnike, pa izletevši u noć, zaurla na mesec. Znala je put, znala je način, pa nezaustavljivo pojuri ka kamenom krugu, zastavši tek da promeni obličje.

Devojka u Lokijevoj gubici se uvija od straha, dok ih moćni pokreti nose ka zamku. Odjeknu daleko zavijanje i Loki zastaje, pa ispušta plen. Olakšan, dvostruko brže jurnu kroz noć ne obraćajući pažnju na devojku koja puzeći pokušava da se sakrije. Važnije mu je da pre Danice stigne do Kapije. Ne interesuju Lokija stara predanja, ne zanimaju ga bapske priče, hoće samo svoga sina. Zastaje pred gorostasnim kamenjem i zagleda se u bledilo i izmaglicu. Dveri su otvorene. Tren potom zakoračuje u studen i izleće sa suprotne strane u svet neprirodno zelen i plav. Vidi ono što je svaki put video: Danica, izmenjena i gola beži pred dvojicom muškaraca u maskirnoj odeći. Jedan je sustiže i udara je kundakom. Danica pada, njegove je cokule šutiraju, primorava je da raširi noge. Onaj drugi, sa poderanom haljinom u ruci, cereka se i urla posmatrajući scenu:

„Vataj kučku lvane!”

Zaboravlja sve što je znao i u besomučnom besu baca se ka najbližem napasniku u naporu da spase svoje dete. Protivnik okreće ka njemu oružje. Odjeknu pucanj.

Projektilsko oružje! Baš su uznapredovali otkad nisam bio, pomišlja Loki tren pre no što ga bol preseca po grudima. Prokleta dimenzija! Ovde sam ranjiv! proleće mu kroz glavu dok rastrže neprijateljevo grlo. Poslednjim trzajima ubija i drugog siledžiju, pa pada preko Danice.

I dok se beznadežno bori za poslednji dah, a Daničine ga ruke uz sebe privijaju, pogled mu pada na rezbariju u vidu sklupčane zmije koja sama sebe za rep ujeda. Došlo je vreme spajanja početka i kraja. Nanovo rođen, pojaviće se na onoj šumskoj stazici. Zemlja će u proleće ispustiti zmiju iz svoje utrobe, a on će se zauvek bez poroda vraćati svome domu.

✱

Sara Damnjanović
Grad bez mirisa

Koliko sam puta ostavljala gradove za sobom, govoreći: „Jednoga dana ću da se okrenem.” Mislila sam da će oni uvek biti tu, gradovi i ljudi u njima.

Ali ljudi se menjaju, ulice dobijaju neku drugu težinu i svetla se gase ostavljajući za sobom samo prazne i hladne prostorije. Te prostorije više ni na koga ne čekaju. Ostaju prašnjave da se pune mirisom buđi.

Beograd više ne miriše isto. Nekada je bilo lako prepoznati ga čak i iz daljine. Mirisao je na onaj poznati, utabani miris doma. Da li se on promenio ili se osećaj za dom nekako zaokrenuo? Biće da se nešto u meni izgubilo. Onaj nalet toplote kada udahnem Dunav duboko u pluća. Miris beogradskog jutra, svežina predvečerja u nozdrvama. I dok se sećam, slike blede, a ostaju, eto, samo mirisi i, možda, poneki zvuk.

Kroz mesta koja sam videla, osetila, doživela, ponovo se vraćam Beogradu. I kao da nisam ni odlazila. Sve su to one iste ulice, oni isti parkovi, iste stare zgrade, ali retko kada se desi da zamiriše pečeni susam. Retko kada zamiriše rosa, onako jako, mogu slobodno reći i glasno, kao što je mirisala onda.

Kada se desilo da smo postali samo glumci sa istim teškim teretom na leđima? Kada se desilo da smo dobili iste bore, iste preplašene crte lica? Jer vidim i boli me, a o tome niko i ne govori, kako gubimo smisao za život. Kako postajemo samo tela što se smenjuju gradskim prevozom. I vidim, još struji ona ista krv u žilama, ali je ignorišemo ili je se, u najgorem slučaju, odričemo. I hvala Bogu da još struji, jer bismo u suprotnom zaboravili da smo živi. Izgubili bismo se u emocijama koje su iste kod svakoga. Da li se uopšte možemo nadati da će se pojaviti neko ko će izumeti neki novi način smejanja ili plakanja? Suza je suza, bila moja ili vozača autobusa, ili, možda, starije gospođe koja se vraća sa pijace. I osmeh je osmeh, čiji god, uvek znači isto i uvek čini isto – širi usne.

Postali smo jedno i više uopšte nije bitno da li ćemo imati neko obeležje koje će nas činiti posebnim. Na isti način izlazimo iz autobusa, na isti način kasnimo na posao. Na isti način se plašimo.

I, eto, kad padne večer vidim senke koje sam kao mala posmatrala sa prozora. To drveće sada, verovatno, ima po koji god više, ali izgleda isto. To je, valjda, ono što ostaje. Stabla, da podsećaju da su tu od onog drugog vremena. Pa možda u tom podsećanju nekog i sete da zastane.

Nekad se zastajalo! Sada, ne!

Mi smo, druže, samo još jedan od onih gradova koji menja smisao postojanja kako se godovi na stablima nižu. Znamo da postojimo jer smo svesni navika koje još uvek imamo. A ne možemo više da se setimo da li smo tu da bismo postojali ili, pak, postojimo da bismo bili tu; za nas, za naše mrtve, za našu decu, za zidine grada koji predstavljamo.

*

Milosava Mijović

Nevidljivi

Siromaštvo više nije bilo oznaka već suština. Svi su odlazili na buvljak sa dinar-dva. Ma i sa dve pare, nego šta. Zakačiš nešto, petu na prstu noge.

Jedna žena je zapomagala: „Nije džak samo za mačke, ima i `znenadžnja.“ Prikradoh se lagano! „Džabe je, ili šta daš. Može da ti se posreći. Nosi kući!“

Dadoh joj sve iz džepa i podmetnuh rame. Pronesoh kroz kraj taj prljavi džak. Nosim kući iznenađenje. Ušao sam nečujno i u predsoblju ga podigao za zadnji deo, kao da je rep. Čekao sam i sam da vidim šta tu ima.

„Iz džaka se skotrljao veliki kamen. Obični hrapavi kamen.

„Kako me nije žaljalo ovo čudo“, rekoh glasno.

„To je dragi kamen, dijamant, kristal“, dovikivali su iz kuće. Kad sam ušao u dnevnu sobu već sam bio prepun radosti.

„Šta ti je? Sigurno vredi“, reče žena. „Idi zlataru!“

„Zar opet u džak? Ne mrdam! Pozvaću zlatara, platiću.“

„U kući nema ni groša, ni žute pare. Ne zovi - nosi!“

„Da ti je što vredno u tom džaku ti bi bio u velikom društvu, a ne sam“, promrmlja zlatar.

„Ništa! Pobogu!“, zavapih, a on će smireno, kao spasilac: „Vratite ga tamo gde ste ga uzeli, dobićete nešto u zamenu. Da baš ne bude ništa.“

Nisam hteo da svraćam kući, šta da izmislim ženi za izgubljenu nadu.

Odoh nazad, odoh k vragu, gomila u gomilu.

Na buvljaku kipi, ne mogu da se provučem, sudaram se sam sa sobom i sa drugima. Stigoh do moje prodavačice. Sedoh na džak baš blizu nje i smireno upitah: „Ima li šta za mene?“

„Ima, ima! Nikad bez ničega, molim lepo. Život je nepredvidljiv. Samo sa nečim možeš dalje.“

„Ha-ha-ha“, nasmejah se na silu. „Pa da bude kao sa džakom?“ Ispričah joj ukratko tu avanturu.

„Ne, ne stari, bez brige. Oduzi džak, nosi i ovu kutijicu. Unutra je čarolija, upamti.“

„Aj dobro“, rekoh. „Kud sva zabluda tu i poslednja para. Nosim!“

„Srećno“, reče prodavačica ne trepnuvši.

Jurio sam najbrže što sam mogao. Nisu mi smetale zamke gomile pijačara, probijao sam se neosetno kao buba rusa kroz sudove u kuhinjskom ormanu. I ja sam se tako osećao. Kad stignem kući mislio sam da glumim mutavca. Ko će sve da objašnjava? A grdnja? Ko će taj lonac da ispije? Jedna zabluda je i mogla da prođe, a druga - nikako.

Spasila me je šara na kutijici.

„Ukras na zidu, skoro kao ikona“, rekla je žena.

„Ne, ne, otvori prvo, pa ćemo videti“, rekoh i pružih ruku. Ona ugrabi poklopac, obrli ga sa obe ruke, a meni gurnu ostatak. Na vrhu je bio papirić sa porukom za korišćenje: Uz grubi kamen protrljaj čarobnu pločicu i postaćeš nevidljiv.

Odmah sam isprobao patent. I šta misliš - gde sam ja sada? Pogledaj okolo, osvrni se. Možda sam tu negde, baš tu, u blizini.

Nikola Marković

Pas

Zamjauka pas na troglavu mačku i odlete.

*

Miloš Ristić

Letnja

Nije strašna. Nije strašna priča. Zamisli... leto... uveče. Blagi povetarac. Ljuška. Uspavljuje. Taman ti se prispavalo. Išao bi kući, da digneš sve četiri, posle napornog dana. Fijuk. Vetar ubrzava. Nešto nenormalno brzo proleti ulicom. Gledaš. Nije ptica. Šta je? Neka kesa, papir... Zalepilo ti se za čelo! Uzmeš, gledaš, odmotavaš, ono vidi! Tvoja umrlica! 'Sam ti reko da nije strašna...

*

Neven Novak

Želja

Na Saher torti gore tri sveće. Strana okrenuta ka devojčici je neravna, ali ni rodbina, ni klinci ne mogu to da primete; nešto ranije žena je oštećeno mesto popunila filom.

Devojčicin stariji brat sedi na fotelji u ćošku s crvenim otiskom prstiju na obrazu. Liže rastopljenu čokoladu sa desnog stopala.

„Hajde, Karolina!“ dovikuje žena. „Poželi nešto!“

„Preslatka je...“ šapuće neko iz mraka. Blic, jedan, drugi, još jedan.

Karolina zatvara oči i kaže: „Želim da posle mog rođendana svi odemo na nebo.“

Zatim duva u plamenove.

*

Nemanja Danilović

Pučina

Prolazio je i treći dan na pustom ostrvu. Talasi su izbacivali ostatke broda na obalu. Što je oluja propustila, dovršile su ajkule. Niko nije preživeo.

Sedeo sam i čekao. Konačno, Crna flaša se pojavila pred mojim nogama. Razbio sam je o najbliži kamen i uzeo smotuljak papira koji je ispao iz nje. Razmotao sam ga i pun nade počeo da čitam:

„Poštovani gospodine Krejnmajere,
primite Naše najdublje izvinjenje zbog malog nesporazuma i neizvesnosti kojoj ste bili prepušteni. Na dnu stranice dostavili smo Vam tačne koordinate Vašeg konačnog odredišta. Vaša žena i nekoliko članova posade Vas željno iščekuju. Spremili smo Vam toplu kupku i neograničene količine ruma.
Srdačan pozdrav.“

Sa velikim olakšanjem uronio sam u slanu vodu i zaplivaio brže nego ikad. Okrenuo sam se samo jedanput da vidim jesu li ptice konačno raskomadale moje telo.

Nenad Novković

Ambis

Kada bi se između tebe i mene nalazila velika provalija - ja bih pokušao da je preskočim...

Otvorila sam oči. Probudilo me je zvono na vratima. Pomislila sam da sanjam, ali se zvono ponovo čulo. Ustala sam i ogrnula mantil. Pogledala sam na sat i shvatila da mi ova dva jutarnja sata ne donose dobre vesti. Nije mi bilo svejedno. Živim sama i opreznost je jedino čime mogu da se branim.

Krenula sam tiho ka vratima. Svetla nisam palila, jer bi se primetila kroz špijunku kojoj sam se približavala. Ugledala sam mušku osobu pognute glave kako smireno čeka. Zakopala sam se u mestu. Čekala sam da muškarac podigne glavu. Tiho sam disala kroz nos. Odjednom je nastao potpuni mrak, jer se svetlo u hodniku ugasilo. Ostala sam mirna i sačekala da ga upali. Minut potom, ugledala sam osobu koja sklanja ruku sa prekidača i okreće se ka vratima.

Prepoznala sam oči. To je bio On. Kao da je znao da ga posmatram, nije sklanjao pogled sa špijunke. Razne su mi misli prolazile kroz glavu, jer osoba koja stoji pred mojim vratima bila je tu sa dobrim razlogom, u suprotnom ga možda nikad ne bih srela - ponovo. Pozvonio je. Nakon kratke pauze - pozvala sam ga po imenu i pitala:

„Jesi to ti?“

„Ja sam“, odgovorio je.

Približio je glavu vratima kako ne bi morao glasno da govori:

„Znam da je jako kasno i da si iznenađena što me vidiš posle toliko vremena, ali došao da popričamo...“

„Amm... Šta? Mislim, o čemu da pričamo?“, ne znam da li sam više bila uplašena ili zbunjena.

„Pa, ništa posebno... obična priča...“

„Aha... Dobro, a da dođeš sutra, pošto je sad kasno, i radim sutra...“

„Ne, ne mogu sutra. Sutra putujem... veruj mi.“

Poverovala sam mu. Otključala sam vrata i otvorila ih.

„Dobro jutro“, rekao je to sa tužnim osmehom na licu.

Zagrlili smo se.

„Je l' sve u redu?“, pitala sam.

„Da. Došao sam na tu kafu koju si obećala“, rekao je sa dozom humora.

„Kakvu kafu?“

„Pa pijemo istu.“

„Dobro to, nego, mislila sam na obećanje?“

„Hah, ma... To je bilo poslednje što si mi obećala. Rekla si da ćeš me pozvati jednom na kafu, a od tada je prošlo već... petnaest godina, je li?“

„Dobro i jesam li te pozvala?“

Oboje smo se slatko nasmejali šali. Pristavila sam vodu da se greje. Nastavili smo razgovor u iznenađujuće dobrom raspoloženju.

„I, otkud ti?“

„Sve drugo me pitaj, samo nemoj to.“

„Dobro. Kako si znao gde živim?“

„Preko zajedničkih prijatelja.“

„Aha. Verovatno istih onih koji mi daju novosti o tebi.“

„Je l'? I šta sve znaš?“

„Pa... Da imaš ženu, dvoje dece... Posao?“

„Da, sve je to tačno. Ti nemaš nikoga?“

„Imam. Ma... Povremeno se viđam sa nekim, ali uglavnom ne stižem od obaveza. Malo teže se snalazim i tako...“

„Shvatam. Eto, kad nisi htela za mene da se udaš!“, oboje smo se slatko i bezbrižno nasmejali. Tada je nastala pauza koja nas je brzinom svetlosti vratila petnaest godina unazad i izlistila slike na kojima smo nas dvoje zajedno.

Voda je provrila. Skuvala sam nam kafu.

Sedeli smo ostatak večeri za trpezarijskim stolom i uz toplu kafu vodili, baš kako je i rekao - običan razgovor. Neopisivi trenutak jedinstvenog osećaja isključilo mi je čulo sluha i njegovu priču o debelom kolegi sa posla nisam čula. Bio je tu samo On, ispunjen u mom pogledu. Mogla sam tako još dugo, ali je iznenada stao sa pričom i pogled skrenuo u stranu.

„Jesi li OK?“, upitala sam.

„Ma, glava me je zbolela, previše radim... Je l' ti neće smetati da pređemo na kauč? Biće mi udobnije.“

„Naravno.“

Premestili smo se. Na trenutak sam pomislila da je ovde zbog seksa. Sela sam na suprotnu stranu kauča i pokazala nezainteresovanost.

„Nisam ovde zbog seksa, u slučaju da misliš na to“, kao da mi je pročitao misli.

„Ma jok, nisam ni pomislila...“

Pogledao me je sa smeškom i nastavili smo razgovor.

„Jesam ti nedostajala?“

„Pa... isto kao i juče.“

„A kako je bilo juče?“

„Isto kao i prekjuče.“

„Pa kako je bilo prekjuče?“

„Isto kao i svaki dan pre toga...“

Uspeo je da mi izmami osmeh. Tako smo počeli priču o našoj vezi i kako smo se ludo provodili. Pričali smo o njoj kao da pričamo o bilo čemu drugom. Kao da nas nije bolelo kad smo se rastali i kao da nismo goreli dok smo bili zaljubljeni. To je sada olupina, bezvredna poput potonulog broda. Ali ipak, ako je tako, zašto ostaje ta želja da se opet voziš njime morima koja nemaju obalu? Koja nemaju put. I u kom god pravcu da se okreneš imaćeš jak vetar u jedrima. Istina je, takve stvari se nikad ne prebole - već samo nastavimo dalje.

Ne znam kako, ali posle određenog vremena i odavno ispijene kafe, našli smo se u ležećem položaju na kauču. Stigao nas je umor i sve priče smo ispucali. Gledali smo se bez reči.

„Zašto si ovde?“, ponovo sam postavila pitanje.

On je nastavio da me gleda i nakon kraćeg razmišljanja rekao:

„Zbog ambisa...“

„Kakvog ambisa?“, nije mi bilo jasno o čemu priča.

„Zaboravila si, nema veze...“, rekao je tužnim glasom.

Zagrlio me je onako kako niko nije nikada. I ja sam njega. Toj toplini udobnog zagrljaja u ranim časovima – kafa nije mogla ništa. Zaspali smo gotovo istovremeno.

Probudila me je svest o poslu. Bacila sam pogled na sat čija je mala kazaljka već dosta odmakla od broja devet. Na neki način me to nije potreslo. Još uvek sam se nalazila u zagrljaju uspavanog čoveka.

„Ej, je l' može opet kafa?“, pokušala sam da ga probudim.

Glioblastom je maligni tumor mozga zbog kojeg nikada nisam dobila odgovor na postavljeno pitanje, a nalazio se u telu osobe pored mene, koja je sa njim svesno živela znajući da će ga jednog dana odvesti. Dan je izgubio realnost.

Zvala sam hitnu pomoć, a onda i njegovu ženu. Pretpostavila je da je te noći bio kod mene, a par dana kasnije pričala mi je da je do tog dana svo svoje vreme posvetio porodici i prijateljima, i da bi uvek osetila kada bi povremeno pomislio na mene.

Ambis, tada sam se setila da je rekao da bi pokušao da preskoči ambis kada bi se našao između nas. Tada nisam ozbiljno shvatala poruku. Sada shvatam da je taj ambis njegov život, koji mu je propadao pod nogama, i da je skočio prema meni.

Da poslednji trenutak, pre nego padne, provede što bliže meni.
Otvorila sam oči.

Ivana Grujić

Nemir

Kiša. Pada već sedmi dan, a čini mi se, kao da čitavu večnost slušam njen neujednačen zvuk. Slušam kako rominja, tiho, kap po kap, kako se pojačava, pretvara u pljusak i samo nekoliko minuta nakon toga ponovo jenjava. Tek po neka kap pronalazi put iz sivih, sumornih oblaka i tišina. Utihnula je, i sada mogu da odahnem.

Pre nekih sedam ili ko zna koliko dana, možda vekova čak, moje telo se razložilo na hiljadu malih delova, million atoma, bezbroj čestica i pronašlo put do svake kapi koja je pala na tlo, hrleći da dospe do druge, nove kapi koja će pasti na zemlju. I tako opet, iznova, u krug... Kada bih mogao, kada bih bar na kratko mogao da se odmorim, ali... Zatvoriću oči. Možda me umor ipak savlada. Možda ću ipak uspeti da pronađem mir, tišinu, spokoj... Ali... Ne ide. Ne mogu da otresem ovaj gorak ukus u ustima. Zidovi mogu posvedočiti koliko puta sam pokušavao.

A noć. Ona je najteža. Kako prvi sumrak dolazi tako stiže i Ona. Moj najveći neprijatelj. Sedi tako u uglu i čeka. Čeka prvi znak moje slabosti, a onda se svom silinom baca na moje izmučeno telo i kida ga na komade. Zariva mi oštre, debele nokte duboko ispod kože, dopirući gotovo do kostiju. Ostajem nemoćan. Prepuštam joj se u potpunosti. Uvek iznova uspeva da me slomi. I sada je tu. Posmatra me već satima. Moram ostati jak. Moram izdržati. Ovaj put joj ne smem dozvoliti da me razbije. Pa kako ne shvata koliko mi je teško? Kako joj nije jasno da to više nisam ja? Koliko sam samo umoran.

Zaspati. Telo mi vapije za snom, a ne mogu mu to pružiti. Ne usuđujem se. Ali dešava mi se, o da, dešava mi se da ponekad i utonem u san. U tim retkim trenucima, kada mi se misli potpuno stišaju i telo omlitavi, utonem u san. Uvek isti. Stvaran. Gotovo opipljiv. Stojim pred teškim, debelim vratima i nešto me nagoni da ih otvorim. Ulazim polako, oprezno. Neki čudan nemir obuzima mi dušu dok se lagano krećem pored slika na zidu dugog, mračnog hodnika. Oči se teško navikavaju na svetlost koja dopire iz sobe iza poluotvorenih vrata. Uznemiren sam. Očekujem nešto, a ni sam ne znam šta. Ugledam tad mladu ženu nežnih crta lica, kako se smeši zanesena nad knjigom koju drži u rukama. Graciozno dodiruje dugu, plavu kosu, dok stara, drvena stolica za ljuljanje

umilno pucketa pri svakom njenom pokretu. Prepoznajem je. Znam da je poznajem. Ova soba, bio sam ovde ranije. Iznenada, lupnjava ulaznih vrata, odzvanjaju teški koraci. Na njenom licu zapažam uznemirenost.

Posmatram njene pokrete, suze na njenom licu, ali ne mogu da čujem reči, ne mogu da vidim njenog sagovornika. Vidim samo devojk, nečije ruke na njenom vratu i čujem vrisak... Svaki put budi me taj vrisak. Moj, a izvan mene. Njen, a moj. I osećam je tad. Svuda. Na grudima, leđima, na licu i shvatam da već satima bezuspešno pokušavam da je zbacim sa sebe, ali ona ne popušta. Jasno mi je tad ko je. Znam odakle je pozanjam. Ona je bila moja, sada više nije. Sada nije ničija. Ne postoji. I te ruke na njenom vratu poznajem. Tuđe su to ruke, a moje. Boli me čitavo telo, nemam više kud. Odlučujem da joj se predam, a devojk se baš u tom trenutku povlači i ostavlja me samog. Slobodan sam. Sedam na krevet, posmatram ugao i čekam noć. Čekam nju, da se ponovo pojavi.

Sara Damnjanović

Moja smrt ima zelene oči

Dan koji je bio i juče, danas ponovo hoda ovim ulicama. Beograd je sumoran i žut, a u tom oblaku monotonije dani se prosto spoje u jedan. I sada je mrak koji se ne razlikuje od onog maločas.

Onaj teret koji sam nosila na leđima, konačno je uspeo da me slomije. Savijam se od nemoći da ga se otremem, dok se tišinom prolamaju krici iz mog grudnog koša. On puca na sitne deliće, ali ne osećam bol, samo pritisak, jedan udar za drugim.

Nešto je tamo u daljini, mami me. Čini se rupa. Napinjem se i pružam ruke da je dohvatim. Nokte zarivam u zemlju u nadi da ću se nekim slučajem privući bliže, ali sve što dobijam za uzvrat je zemlja. Crna i hladna. Podvlači mi se pod nokte.

Lice mi je mokro. Ne znam zašto. Možda ipak postoji neka trunka emocija koja je ostala u meni. Ili je to samo ova prokleta kiša koja ne prestaje da topi moj bezdan.

Neko je pored mene. Čujem ga kako diše. Skupljam snagu da okrenem glavu. I neuspeh. Gomila neuspeha, koji su do sada bili grubo smešteni na mojim leđima, dobijaju pomoć. Možda će sada uspeti da me dotuku. Nije me briga.

Pokušavam da čujem nešto više od disanja osobe pored, ali čula me izdaju. Čujem strah u ovoj tišini. I ne, nije moj.

„Volim te“, kaže Tišina.

Teret puca i moje telo postaje toplo. Krv struji kroz mene. Dotiče mi čak i vrhove prstiju. Osećam sopstvenu težinu. Opet je život u meni.

Okrećem glavu. I tu si, a bio si daleko. Sada te osećam. Vidim ti oči. Još su zelene.

Izbacili su me iz sobe da ne bih gledao. Dok sedim u hodniku, glave nabijene u šake, slika ravne linije njenog srca i zvuk smrti sa aparata još uvek mi bubnjaju pred očima.

Misli se sapliću jedna o drugu. Da li ću biti dovoljno jak? Da li će umreti? Tvrđoglavo je volim da bih joj to dozvolio. Neka prestane agonija! Osećam i svoje srce celom dužinom te linije. Kao da oživljavaju i mene. Dosta!

Ruke hitaju ka meni u pokušaju da me vrate nazad, ali ih izbegavam.

Kako je lepa! Lepša od naših jorgovana! Šaka joj je hladna. Nešto me vuče.

„Umrećeš“, kaže, „skloni se!“

Pod je tvrd i odvratan. Gledam gore. Bojim se. Udarac. I njeno telo se izdiže i pada pogođeno strujom.

„Volim te“, mrmljam ne bi li me čula. Osetila snagu. Bila jaka kao što ja moram da budem.

Živa je. Kamen u grlu popušta. Osećam dodir na sebi. Još je hladna. Njene oči. Oči moje žene. Jake i krhke pod mojim rukama. Prošlo je. Tu je.

Pružam mu ruku i ustajem. Beograd cveta. Miris jorgovana mi puni pluća i tera me da dišem. Opet je proleće. Kolena mi klecaju, ali ne obazirem se na to. Vuče me ona rupa. Vidim svetlost koja izbija iz nje. Zelena je i podseća na njegov pogled.

Opet sam lepa. Čistim zemlju sa sebe. Nokti su ponovo beli. Koračam, sama. Oprosti, ali ovo moram sama. Previše te volim da bih te pustila da pođeš.

Dolazim do rupe. Smrt ima oči. Liči na dete koje me želi za igračku. Gleda me tim detinjim pogledom, kao da hoće da se poigra mojim telom. I počinje. Ne plašim se.

Gledam kako joj se pogled polako gubi i zenice nestaju iza beonjača. Tresem se. Nemoj! Čekaj! Kao nož, zvuk koji znači smrt, ponovo mi se zariva u slepoočnice. Njeno telo se smiruje i pada u krevet, utapajući se u taj jedan ton, koji peče, boli i izjeda.

Još uvek gorim. Da li zbog besa, tuge ili bola? Ne znam, ali polako nestaje dok blentavo zurim u ljušturu svoje ljubavi.

Život odlazi, ko zna gde. Možda dole, u bednu zemlju. Nebitno. Ništa više nije bitno, jer sam slab. Ne mogu da ga zaustavim ili makar usmerim ka suprotnom pravcu. I ništa me više ne vezuje za ovo prazno telo sada kada nje nema.

Odjednom shvatam da sam sam. Kuda sada da idem? I kome da kažem da se plašim?

Sovjeta Grubešić

Razgovor smrtougodni

Kartamo se Smrt i ja.

„Ti si Ona“, pitam je.

„Aha“, odgovara.

Dijelim karte. Vrag mi ne da mira, pa zapitkujem dalje:

„Jesu li sve smrti iste?“

„Nijedna smrt nije ista“, kratko reče.

„A možeš li ti biti kao onaj Džo, Džek ili kako već, Blek?“, gnjavim. „O, prelijepi Bred!“

„Nisam još apdejtovana“, nervozno se trgne.

„Možda ti je pao fajervol“, cerekam se.

„Pripazi da ti ne dođe fajer“, sikće iz crne rupe u kapuljači, „i kakva ti je to muzika. Galama, režanje. Nemaš nešto fino, lagano, šlagerski.“

„Fuj, ne slušam te šitove. Samo jaku mjuzu. Izgleda da ti nisi Smrt nego Smart. Negdje si izgubila slovo „a“. Pametnica. Prije nego nastavimo, da te pitam: nisi došla po mene nego kod mene, je l'?", vrlo uglađeno se smješkam.

„Aha“, reče.

„O, zašto nisi Džo?“, kažem s uzdahom.

„Nemoj da te đointiram sad kad odlučujem o sljedećoj karti, pa da tvoja baljezganja riješim rastafarijanski, Hej Džoooooooo..! Ključni je trenutak!“, raspomami se.

„Ključ? Tko je rekao ključ?“, začuje se u sobi. „I kakva je to laganica od muzike. Dosta mi je harfi i orgulja. Daj, imaš li Ramštajn?“, začu se gromki glas.

„Tko je sad ovo? Imaš li ti brata, švalera, komšiju?“, zacvilim.

„Ključar!!! Spasavaj se od te dosade!!!“, prigušeno odgovara. „Gdje mi je gavran? Gdje si ostavila moju kosu?“

U svjetlosnom orealu, sjeda u stolicu lijep lik. Oko njega lepršaju krilca.

„Moje ključeve nećeš spremati. Ne vjerujem ja nikome. Nego, ako ti nećeš, mogu ja završiti partiju mjesto tebe, a djevojko?“, pita slobodno, na široko.

„Samo izvoli“, galantno se nakloni Smrt, a meni prošapta: „Pazi, vara, uzduž i poprijeko.“

„Čuo sam te. JA to nikada ne radim! Ova krilca okolo izigravaju klimu. Vrućina pritislala“, pobuni se Ključar.

„Kad je već riječ o vrućini“, okrenuh se Smrti, „možeš li mi usput pokositi travnjak?“

„Kakav crni travnjak, sve sprženo. Ove godine smo malo zalijevali. Zna li, cure da na ozonsku rupu najviše djeluje vodena para? Pa nismo ljudi da sami sebi naudimo. Što veća rupa, bliži smo vama. A odstojanja između nas i vas mora biti. Kad legende padnu, pada i vlast. Gdje je taj Ramštajn?, zaurla. „Dokle ću čekati?“

„Oдох, s ovim nam nema života“, zacvili Smrt.

Adnadin Jašarević

O, moj Bože!

Rano je jutro Dekade. Nikoga na ulicama. Naravno. Svi spavaju... Ne i ja. Neka svi zaborave svoje dužnosti za Dekadu, ja neću. Ja, Roger. Roger 13. Zvjeram lijevo-desno. Očekujem valjda da će se iz sjenovitih pobočnih uličica neko ipak pojaviti. Zbunjen sam. Koračam kroz utihli grad, bulevarom obojenim u sivo i mislim... Svijet se promijenio. Ne tako davno odlazio sam do Hrama u društvu. Brojnom. Svi su žurili zauzeti mjesto u Velikoj dvorani. Sjećam se, hiljade mojih sugrađana je, u redovima, kao postrojeni u regimente, čekalo ispred svetišta. Sjećam se...

Koračam pustim Čapekovim trgom pognute glave. Ta tišina, recimo apoteoza tišine... Pritište mi pleća ka tlu, stište ramena ka prsima. Moji koraci odjekuju poput udaraca čekića. Nikada se nisam osjećao tako usamljenim. Nedostaje mi mrmor tisuća glasova, brujanje motora, čak i guranje s prolaznicima koje me negda smetalo. A najviše od svega, da, sretanja na velikom platou pred Hramom, u vrtovima od opsidijana... Kako smo onomad govorili, da: „Slava Zakonodavcu!“ Da, nekad bilo. Izbijam na plato, među uzvišene oblike vajane stoljećima, rukom Ulisa, Hala, Lamana... Tek ovdje, pod otvorenim nebom, sav taj neispunjeni prostor, praznina me salijeće, kao da me nastoji zdrobiti u parčice. Eh, sad, i vjernik poput mene, nepokolebljiv, nalazi utjehe u mnoštvu. Obraćati se Bogu bez podrške samotani je posao. Kako je majušan, tih do nečujnosti, moj glas upravljen ka nebu. Kako je moćno glasao odzvanjajući uz tisuće drugih. Podižem pogled ka visokim kulama Hrama koliko da se utješim. Podiže se sred platoa, tvrda citadela, savršenog oblika, glatkih robusnih zidova, čista, mračna uprkos izlazećem suncu. Djeluje tako snažno da i ja, neznatan kakav jesam, koračam ka kapiji uspravljene glave, djeleći makar iluziju snage što je osjećam u tom posvećenom mjestu. Žurim kraj statua koje prikazuju zaboravljene stvorove iz mrtvih šuma i mrtvih vremena... Kapija je otvorena. S lijeva, uz stepenice, postavljena je bista koja prikazuje Zakonodavca. Stajem lice u lice sa našim Učiteljem. Njegovo lice djeluje kao da je istesano grubim, oštrim potezima. Snažno je. Pripadalo je osobi što ne zna za neuspjehe, onome koji nikada nije ustuknuo pred nedaćama. Nisam snažan dovoljno ni za puki svakodnevni život, ali, pred njegovim licem uvijek osjetim čvrstinu u sebi, kakva inače ne progovara... Zahvalan, konačno okrećem glavu, namjeren ka kapiji.

Kapija je širom otvorena, nalik na raširene ruke prijatelja. Ulazim u veliki hol donekle umiren, iako ne mogu shvatiti zašto drugi ne razmišljaju poput mene. Kako su mogli zaboraviti?! Što se to promijenilo u njihovoj svijesti? Ne doći, pokloniti se pred simbolima Zakonodavca i svemoćnog stvoritelja... Ne

znači li to da su zaboravili Zakone, da više nisu ono za što su stvoreni? Prelazim dugački hol smjerno. Kao da osjećam poglede proroka na tjemenu. Znam da su ovdje samo njihove biste sazdane od rijetkih metala, puki simboli, ali opet... Njihova lica trebalo bi da nas podsjećaju na tradicionalne vrijednosti, na patnje i bol, uzvišena htijenja... Kako god, čini se da malo ko danas osjeća potrebu da ih se prisjeti. Ili se možda plaše tih upornih pogleda, ako ne i ispitivačkih. Ne i ja. Prilazim oltaru sazdanom od simboličkih vretena jednadžbi, algoritama i čarobnih formula što pokreću univerzum. Sada klečim. Izgovaram litaniju, kao i u bezbroj dekada stotinu godina unazad: „Jedan je bog, a Isak Asimov je njegov prorok...”

Stevan Šarčević
Obale dunavske

Dok me u divljem trku nisko granje šiba po licu i grudima, a srce tuče poput bubnja u hramu, prisećam se šta me je dovedo dovelo. Lepo mi rekoše: ne igray se sa bogovima.

Nije mi se dalo.

Koliko sam samo puta ismevao varvare dok izvrću kožuh u čast Velesa. A sad...

Sad je on izvrnuo mene. Oh, kako sam mogao biti toliko neoprezan, kako sam dozvolio da me sopstvena vrela krv ovamo dovede?

Plaćenik sam, a mogao sam u miru proživeti ostatak života. U nekoj provinciji, možda čak i u samom Rimu, zašto da ne? Demobilisani veterani to mogu, ali ja sam bio nemiran i nastavio sam život sprovodeći trgovačke konvoje prepune skupocenih tkanina, retkih začina i neprocenjivih dragulja od širokih ravnicata Anadolije do tamnih obala Dunava. Nije bilo prepreke koju nisam prelazio i mnoge sam razbojničke prepade osujetio. Dok bi moji štićenici, dežmekasti trgovci varali Rašane, ja sam koristio slobodno vreme i odlazio u lov.

Šume oko Dunava obiluju srnama, veprovima, vukovima i medvedima. Šumska Majka bdi nad rekom, tako govoraše Rašani.

Kad prvi put ugledah duboko utisnute otiske kopita, pomislio sam da je neki nadobudni plemić u lov pošao jašući. Konji ovde bejahu pravo čudo, a oni retki koji su ih posedovali čuvali su ih kao baba jedini zub i nipošto ih ne bi izložili riziku napada od zveri. U danima što su sledili sve sam češće primećivao prisutnost neobične životinje i tek naknadno zapazih nešto neobično u otiscima koji su me sve više zaokupljali. Konj koji je krstario okolinom nije bio potkovan.

To je isključivalo mogućnost da pripada bilo patricijskoj štali, bilo nekoj zalutaloj legiji.

Jesen je odmicala i vreme je bilo da karavan krene ka istoku, no ja sam već bio toliko opsednut tajanstvenom pojavom da sam odbio da pođem sa njima.

Lov me je sve manje zanimao i sve češće se dešavalo da na strelomet od mene nekakav silni jelen ili drčni vepar zastane i osmotri me bez ikakve opasnosti da bude ustreljen. Zanimao me je samo čudni konj kojeg nikako nisam otkrivao. Kako sam se povazdan iz lova vraćao praznih ruku, među domorocima počeo da me prati glas čudaka, preobilnog blagoutroblja, sa previše slobodnog vremena. Najzad se počeo širiti vest da zveri od mene ne zaziru i kako je vreme prolazilo sve se češće govorilo da me je Šumska majka opčarala. Pa ipak, sve dok su moji domaćini rado prihvatili uštede sesterije, nisam se tom mišlju preterano opterećivao.

Prizemni mrazovi i prve pahulje već su najavile dolazak zime, kad sam prvi put ugledao preplitanje kopita sa tragovima nekakvog grdnog kurjaka. Danima sam pratio izukršane tragove, sve dok ne malaksah od umora i gladi. Dan potom, dobro natovaren svim potrebšinama za duži boravak u šumi vratio sam se potrazi. Za privremeno boravište odabrah jednu pećinu koja se, dobro skrivena, nalazila u samom centru uobičajenih maršruta tajanstvene životinje i nastavih da je pratim.

Nedugo potom shvatio sam da naizgled devičanska šuma ima i svoje ljudske žitelje. Čovečiji tragovi na koje naleteh behu maleni, kao da ih nije ostavila odrasla osoba. Priznajem da su me podišli hladni trnci, jer nijedna zver nije opasnija od čoveka. U danima što uslediše sve sam se češće susretao sa istim otiscima i postajalo mi je sve jasnije da postoji neka veza između konja kojeg sam pratio i tog zagonetnog deteta. Uvek su se nalazili, jedno drugo potirali, nestajali, pa se opet pojavljivali. Jedino što je bilo konstantno behu vučji tragovi, koji su se povremeno mešali sa ljudskim, a povremeno sa konjskim otiscima. Zagonetka je postajala sve zamršenija i nikako nisam mogao da pronađem objašnjenje.

Prehranjivao sam se lovom, uglavnom na sitnije zverinje, međutim tog jutra prikradao sam se košuti. Zastala je kraj izvora, oprezno se ogledajući. Nategoh tetivu, kada topot i lomljava grana prestrašilo plen. Susret sa veličanstvenim atom bio je koliko priželjkivan, toliko i iznenađan i srce mi poskoči, jer lepše kobile od anadolskih ravnica do patricijskih štala još ne videh. Elegantnih linija, otmenih pokreta, divlje grive i uzdignute gubice proletela je kao da šikara ne postoji i nestala, a da nisam stigao ni da trepnem.

U danima što uslediše sve češće sam je viđao, svaki put divlju, svaki put u neobuzdanom trku, gde krši granje i šikaru. Pa ipak, iako moja opčinjenost čudesnim stvorenjem nije jenjavala, zima je pristizala i više nisam mogao da ostanem u šumi. Spakovah skromnu imovinu i kroz sve gušće pahulje zaputih se zverinjom stazom put rašanskog naselja. Hodao sam spuštenu pogleda kako bih izbegao sneg koji mi je vetar nanosio u lice. Najednom, više osetih, no što ugledah, tamno obličje što izroni preda mnom, pa posegnu rukom ka nožu, budući ubeđen da se radi o nekoj krupnoj zveri. Kad razaznah priliku preda mnom gotovo urliknuh od sreće. Snažnih sapi i tananih nogu, ždrebica me je

radoznalo posmatrala krupnim vranim očima. Vetar joj se igrao predugom grivom, povremeno je bacajući preko očiju i pogled joj je za trenutak ličio na devojački. Kad se trgnuh iz ukočenosti, načinih korak prema njoj. Ona se ne pomeri. Nastavih da hodam i priđoh sasvim, a ona ni ne trepnu. Neka mi bogovi oproste, ali bilo je u tom pogledu nečeg devičanski željnog. Najzad ispružih ruku. Pre no što je dodirnuh, telo joj se streslo, ali nije se odmakla. Spustih šaku na vlažnu grivu i počeh da je mazim najnežnije što znam. Zatreptala je, zadrhtala i potom se umirila. Najednom frknu i ustuknu. Pogled joj postade divlji i za trenutak pomislih da će me kopitama satrti, jer idućeg trena se prope i divlje zaništa. Međutim samo se okrenu i u divljem galopu nestade u šikari. U prvi mah umalo ne poslušah ustreptalo srce i gotovo pođoh za plemenitom životinjom. Srećom, razum je prevladao, pa se zaputih ka selu, prepun nemirnih misli. Seljani me nisu odbili, ali su od mene zazirali i za leđima sam sve češće razaznao došaptavanja o vradžbinama Šumske majke.

Nedugo potom pridružio sam se jednom trgovačkom karavanu i sa njima otputovao u Carigrad.

I dan danas sa gnušanjem od sebe odbijam pomisao da je ono što je usledilo bila posledica žala za susretom sa divljačnom kobilom. Radije to pripisujem uticaju poročnih carigradskih ulica, poodmaklim godinama, te slabosti tela i duha. Te je godine zima bila izuzetno surova i trgovački putevi ostali su zavejani. Karavan kojim sam došao bio je jedan od poslednjih koji se odvažio na putovanje i posla za vodiče nije bilo. Dokolica me nagnala da se spustim u mračne carigradske mehane i prepustim se užicima vina i opojnih istočnjačkih trava. Ušteđevine je bilo dovoljno da duže vremena lagodno živim i prepustih se raspusnom životu. Nije mnogo prošlo, a sestercije što sam neoprezno trošio nanjušile kurtizane carigradske, pa me počеше saletati. Moja ocvala muževnost se stade buditi i počeh verovati da sam mužjak nad mužjacima, privlačan ženama i omiljen među muškarcima. Lakovernosti mojoj nije bilo granica. Počeh posećivati trke zaprega i borbe divljih zveri i zahvatila me je kockarska strast. Ušteđevine nestade i pre no što je zima prošla. Dugovi ostadoše, prijatelji nestadoše, a nijedan trgovac ne htjede u službu uzimati omatorela pijanca, koliko god mu prošlost čuvena bila. Tako se nađoh u procepu. Što je opasnost od poverioca veća bila, sve sam se češće u mislima na obale Dunava vraćao. U strahu da slobodu ne izgubim i robom postanem, počeh razmišljati o vrednosti lakonoge šumske ždrebe u sestercijama. Od zlih misli do mračnog putovanja nije dugo trebalo. Tek što proleće krete, ja se nađoh na putu prema severu.

Snabdeven jakim konopcem i opremom za sapinjanje, zaputih se poznatim krajolikom. Šuma beše tek propupela i devičanski zelena, prepuna slađanih mirisa i prolećnih kretanja. Posvuda je nicala trava prošarana tratinčicama i otvrdlo srce se stade kolebati. Na trenutke sam želeo da odbacim pribor što sam ga nosio i prepustim se čaroliji života, da bih se već sledećeg trena prisetio dugova i još pozornije stao da istražujem ozelenelo tlo u potrazi za tragovima. Ovog puta bilo je mnogo lakše. Ubrzo ugledah otiske, a nedugo potom i samu ždrebicu. Kaskala je podalje ispred mene, a zatim zastade i nesigurno okrete glavu. Naizgled me je prepoznala, jer pokreti joj se umiriše, a

pogled zastade. Stajala je tako dok sam joj korak po korak prilazio, sve dok joj se savim nisam primakao. Tek tada, kao u igri, nestašno se odrazila na sve četiri, i zaždila ka obližnjem čestaru u kojem, trenutak potom, nestade.

Hladni trnci me prodoše. Da li je prozrela moje namere? Ne, nije moguće, pa to je tek beslovesna kobila, kako je mogla? Pa opet, kroz lov sam davno spoznao da zverinji instinkt često vidi bolje od ljudskoga oka. U svakom slučaju nema mi druge nego da je pratim. Sputati divlju ždrebicu mnogo je teži zadatak no ustreliti kakvu zver. Zakoračih dakle u žbunje iza kojeg nestade, te se posle kraćeg proboja nađoh na proplanku i ugledah neverovatan prizor. Namesto ždrebece, oslonjena na laktove i plegla nauznak na tek ozelenelu travu, nalazila se vita, krupnooka devojka. Kratka haljinica otkrivala je preduge mišićave udove i tek ovlaš skrivala zamamno telo, devojačko, pa ipak zrelo i bogato. Pogled joj beše podignut ka meni, a luk i tobolac sa strelama behu položeni pokraj nje. Oči joj behu radoznale, a osmeh dvosmislen. Istog trenutka kroz prepone me prože vatra kakvu ne osetih od momačkih dana, jer beše i grešna i čedna, i devica i žena i lovac i lovina, sve u isti mah. I dok mi je pogled klizio preko mlečnobeke puti, muškost mi se stade nadimati poput one u junošće. Kao da nisam prevalio pedesetu, kao da nisam protraćio zrelo doba.

„Zdravo lovče“, ogласi se podrugljivo.

„Ko si ti?“, zapitah iako sam odgovor znao. Njene oči behu oči ždrebece.

„Devana“, jednostavno reče.

„Prokleta bila!“, zaurlah sluđen naglim otkrovenjem.

„Nisam ja ona koja te je zavela, lovče. Pratio si sopstveno srce“, glas joj je i dalje bio podsmešljiv i osećaji se stadoše komešati u meni. I čežnja i mržnja, i ljubav i bol, i strast i surovost. Zašto, zašto tek sada kada mi je život završen? Neki mi mrak pade na oči, pa zaboravih čudesnost kobile što ženom postade. Videh samo podrugljivi pogled, bujna bedra, tanani stas i bacih se ka njoj. Izraz joj se promeni od podsmeha do užasa i maši se za luk i strelu, ali ja ih odgurnuh, a zatim strgoh haljinu sa nje. U istom trenu iz šikare se na mene ustremi ogroman kurjak, no u trenu potegoh mač i sasekoh ga pre no stiže da me dohvati balavim čeljustima. Ogorčenost mi je dala natprirodnu snagu, pa sam lako zaustavio očajnički pokušaj bega obnažene devojke. Dohvatih joj bujnu kosu i svalih je na tlo, pa se svom silinom zarih u nju. Sva moja gorčina, sva osujećenost prohujalih godina bez ljubavi i sva ludost jednog promašenog života izliše se poput vihora u taj čin nasilja, bezuman i stihijski, utoliko strašniji što je povredio jedino stvorenje koje mi je ikada išta značilo. Gurao sam i gurao ranjavajući joj bedra što se sve slabije opiraše, sve dok se, iznemogao, ne svalih među bujne grudi. Prevalih se zatim, a ona iznemoglim pokretom, jecajući, dohvati poderanu haljinu ne bi li se njome pokrila. Ustadoh i lagano kretah ka rašanskoj naseobini. Kad se zadnji put osvrnuh ridala je grleći preklanog kurjaka.

Iste noći ustave se nebeske otvoriše i silni se dažd prosu po šumama dunavskim. Do jutra reka se izlila i zora me zateče u begu pred stihijom. Gusta kiša šibala je u slapovima i zaslepljivala me, pa nisam ni primetio da me pravac kretanja vodi natrag ka šumi. Kada se gorostas pojavio, pomislih da je to neko od seljana. Zastao je preda mnom, a ja podigoh pogled. Nosio je izvrnuti gunj i imao samo jedno oko koje je sevalo u sumanutom besu.

Demon, pomislih, ili bog.

„Ženu si mi obeščastio! Ljubimca ubio! Saznaćeš šta su osećali oni koje si lovio!“, rekavši to podiže ruku i šuma oko mene se u kovitlac pretvori. Poslednje čega se sećam je agonija preobražaja.

I evo me sada gde jurim dok granje me u prolazu šiba. Veles me je preobrazio. Gospodar sam šume, kralj košuta, čak i medved mrki zazire od mene. Samo jedan lovac na mome je tragu, samo jedan lovac dovoljno razloga ima. Moćno mi srce u grudima bije, para na nozdrve kulja, a noge grabe korakom bez premca. Uzalud, uzalud, usud mi se približava. Zastajem pred provalijom neizmernom. Na liticama sam visokim i nemam dalje puta. Osvrćem se i vidim boginju lova, Devanu, kako tetivu zateže. Njena strela probošće mi srce i povešće me na sunčane proplanke da još jednom proživim svoje protraćene dane.

Uspravljam poslednji put svoje moćno jelenje telo i ispuštam urlik što potresa šume dunavske.

Stevan Šarčević
Spuštanje noći

Nebo je somotno plavo, a sunce mi u lice iz sve snage bije. Trava, letnje zelena, oivičena je žutim obrubom kadifica. Sa one strane travnjaka u nedogled se prostiru redovi jabuka u punom cvatu i pogled je beo i roznjikav. Kao iz neizmerne daljine dopire Janjin glas i čini mi se da doziva moje ime, ali nisam siguran. Onda se između stabala pojavljuju Sandrica i Švrća. Toplina me prožima dok posmatram igru devojkice i psa, a onda nebo bez ikakvog prelaza počne da se smrkava i nemir me obuzima. Podižem pogled i shvatam da stiže oluja...

Jednolično kloparanje pretapa se u škripu i zveket. Ruka mi jurnu pod kaput i pre no što se trgnem iz sna. Navika. Smirujem nervozni pokret, osvrćem se oko sebe i prisećam se gde se nalazim. U vozu, ali gde se zaustavio? Virim kroz prozor utrnule guzice i još uvek u polusnu vidim duge perone neoštećene železničke stanice. Rosuljica vlaži narod što se tiska kroz sumrak. Udubljenja po betonu malena su jezerca. Kišilo je. Trljam bolnu šiju, a pogled mi luta u zaludnom naporu da pronađe tablu sa nazivom mesta. Tren potom odjekuje treskanje vrata i žagor gomile provaljuje duž kompozicije. Nervozna lica na tren zvirnu kroz navučene zavese, pa nestaju, nastavljajući niz hodnik.

Uspravljam se, ravnam odeću, provlačim prste kroz kosu i trljam snene oči. Iz daljine dopire tutnjava, ali znam da to nisu gromovi.

Zaškripaše vrata kupea. Spuštam niže štitnik kačketa i buljim u patos. Ne gledaj ih u oči. Nikad ih ne gledaj u oči. Nozdrve mi zapahnuše mirisi mladalačkog dezodoransa i laka za kosu. Mirisi koje sam skoro zaboravio.

„Slobodno?“, izveštačeni sopran. Klimnuh glavom. U vidokrug mi ulaze elegantne čizmice visokih i tananih potpetica, pomalo kaljave. Ono što je u njih obuveno seda naspram mene. Suknjica kliznu naviše i pojaviše se savršeno oblikovana kolena u zategnutim mrežastim čarapama. U hodniku je gužva među novoukranima sve gora.

„Neću ovako, Pajo. Mogli smo lepo autom...“, dopire iz prolaza oštri ženski glas dok se vrata kupea otvaraju. Znoj, naftalin, zadah vlažne odeće predugo odstajale u ormaru.

„Imal' mesta, braćo?“, bojažljivi bariton, pa tanušni falset:

„Mamaaa booliii me noogaaa!“

„Slobodno uđite“, kaže devojka, preuzevši na sebe ulogu starosedeoce.

„Mir Jovana!“, zaglušuje je nervozni ženski glas. Ulazi par iznošenih poludubokih muških cipela, pa gomila kofera pada na patos uz težak uzdah.

„Nema goriva, ženo, koliko još puta da ti ponovim“, teško uleganje sedišta daje mi do znanja da je nevoljnik seo kraj mene. Teško diše, od njega bije zadah duvana i rakije.

„Mamaaa gde mi je Mica? Hoću Micu!“, pojavljuje se par malenih baletanki na nemirnim nožicama.

„Mir Jovana! Da ti nešto vrediš nabavio bi gorivo, ne bi nas ovako maltretirao“, najzad stameni marševski korak uvodi i razgažene ženske cipele na stubastim nogama. Žena se spušta kraj muža, devojčica seda nasuprot roditelja, držeći se najdalje što može od devojke što sedi kraj prozora. Žena neprestano zvoca i počinjem da sažaljevam njenog muža.

„Sa severa?“, obraća mi se muškarac uzdahnuvši, valjda tek da prekine bujicu ženinih prigovora. Klimnuh glavom, kao da nisu posvuda po vozu table sa „MÁV“ oznakama. Maša se za džep, vadi kutiju klasika i pruža je prema meni.

„Cigaretu?“, uzimam. Odavno već nisam zapalio. Kresnu pozlaćeni zipo i željno povukoh, nagađajući odakle li je taj upaljač. Tren potom shvatam da razmišljam o glupostima. Verovatno poklon za godišnjicu ili se pravi važan. Haos dovde još nije stigao. Vrata se širom otvaraju i težak miris mošusa afteršejva udara me ravno u stomak. Ganc nove martinke preskaču koferu i gotovo me nagaziše. Vlasnik zastaje, okreće se i čujem škljocaj brave. Zaključao je vrata kupea.

„Ovo je popunjeno, evo ima nas šestoro“, dubok, samouveren glas. „Jebote, ovo još uvek ne funkcioniše, kurac ću da im platim!“, spušta se na sedišta između devojčice i leponoge devojke, pa vidim da u negovanoj ruci drži telefon. Nokia, najnoviji model. Pečatnik mu blista na srednjem prstu. Ekran telefona žmirka, signala nema. Nisam drugo ni očekivao.

„Ja sam Lazar“, pruža ruku ka curi. Ona se ne pomera, na prihvatanje ruke ni ne pomišlja. „Kako je tebi ime lepojko?“, podižem pogled i vidim devojčin izraz kao da joj se golub na glavu pokakio.

„Marija“, nevoljko odgovara, pa se pribija bliže prozoru i prekrsti ruke na grudima. Pridošlica lukavo pritiska laktom podignuti oslonac za ruke i pomera se bliže.

„Baš se radujem, Marija. Retko viđam takve lepotice, posebno otkad...“, neko pokušava da otvori vrata. Jednom, pa još jednom. „Zauzeto, stoko!“

„Otvaraj, Kontrola!“, odjeknu bespogovorno naređenje spolja. Žena se maši brave, škljocnu, pa se vrata otvoriše i dva para vojnih čizama umarširaše.

„Dokumenta! Ti, u čošku, odakle dolaziš?“ Sa armijom nema zezanja. Pa opet, vojnik preda mnom nije onaj na koje sam navikao. Mislim da se tek popeo na voz. Mlad momak, sav se uneo u ulogu mirotvorca. Dustabanlija. Nema prošlosti u njegovim očima. Onaj iza njega već je druga priča. Taj je na vozu još od linije razdvajanja. Putuje na dopust, valjda, tako je rekao na rubu Zone. Širok ožiljak preko obraza, kroz zavoj preko čela pomalo probija krv, a pogled mu je prazan. Frontovac. Tih je, ali M70 je podignut i neće oklevati da potegne obarač.

„Tavankut“, odgovaram. Dustabanliji to ništa ne znači. Frontovcu pogled krstari preko putnika, oko mu seva.

„Tavankut? Gde je to?“, pita prvi. Budala. Pratilac je sve nervozniji.

„Zona“, kažem. Frontovac uzdahnu. Dobro taj zna zašto je voz ovamo stigao gotovo prazan.

„Je li? Onda znaš šta ide“, zavrćem rukav, pružam ruku. Kratak ubod i pištanje. Ne moram videti displej da bih znao da je indikator zelen. Čuo sam taj zvuk već milion puta. Dobar zvuk. Privremeni mir. Viđao sam ljude ustreljene zbog neispravnog test uređaja.

„Imaš li oružje?“, pita, a ja umesto odgovora raskriljujem kaput. Držak zastave 7,62 proviruje ispod pazuha. Dustabanlija se štreca. Frontovac izučava devojku.

„Moram ti ga uzeti“, kaže žutokljunac. Posežem u džep, pružam mu rukom ispisan papir. Ne mogu mu dozvoliti da mi uzme pištolj. Srastao sam s njime kao s draganom. Gadjivo hvata garavu, musavu potvrdu i oči mu se šire dok je čita.

„Šta je ovo?“, viknu tren potom, a kolega ga hvata za ruku.

„U redu je Nikola. General Milojević je to potpisao. Što on odobri, samo bog opovrgava.“

Dustabanlija gundđa, ali mi ipak vraća potvrdu i ostavlja mi pištolj. Čak i ta budala zna da nije mudro raspravljati se s veteranima. Testiranje se nastavlja. Sprava jednog po jednog saputnika identifikuje pozitivno. Problem nastaje kad stignu do klinke. Plaši se igle, vrišti, otima se.

„Mir Jovana!“, umeša se najzad matera i hvata je za ruku. To deluje i igla najzad pogađa. Pozitivno. Vojnici napuštaju kupe. Nastaje tišina, a onda mi pater familijas ponovo pruža kutiju sa cigaretama. Grešim i uzimam. Sad, kad sam već podigao pogled, mogu pažljivije da osmotrim saputnike.

Dete je simpatično, crnokoso i kudravo. Duri se u čošku i tiho cmizdri. Majka joj je očito stara škola. Raskrupnjala domaćica. Otac je tipični paćenik, potkresanih brkova i telećeg pogleda. Ništa, bezvezna ljudska vrsta, nezanimljiva po svim osnovama. Posebna priča su dvoje preostalih putnika. Cura je crnka, doterana kao za večernji izlazak. Lepa, visoka i tanana. Noge su joj prekrštene i sabila se u ugao kraj prozora. Povlači se pred mamlazom koji se pribija uz nju. Taj je, opet, napadan, sav preplanuo i glatko izbrijan. Sve na njemu deluje skupo. Ruka mu malo pomalo grabi preko naslona sedišta i samo što nije zagrio prepadnuto devojče. Neko vreme svi čute, a onda se vrata odškrinuše, tek toliko da propuste očajni pogled čoveka dubokih podočnjaka i drhtavog glasa.

„Molim vas, možete li napraviti malo mesta? Supruga mi je bolesna, u groznici je. Ne može da stoji.“

„Marš napolje stoko, vidiš da je popunjeno!“, izdire se zavodnik. Uljez spušta pogled i zatvara vrata. Gospođa majka spušta bravicu i namešta zavese.

„Tako! Dosta je bilo gnjavatora“, izjavljuje zadovoljno i uzima neki časopis iz tašne.

„Dobro ste uradili mladiću“, podržava je muž, „pa gde bismo stigli, molim vas, kad bi svakog ko je smislio kakvo opravdanje pustili unutra? Na vrh glave bi nam se popeli.“

Hodnik vri od žamora, mora da je gadna gužva. Pažnju mi privlači devojčica koja prstićem pritiska mesto uboda i nešto tiho mrmori. Usne su joj ljutito napućene i mada više ne plače, obrazi su joj vlažni. Bože, pomislih, koliko li samo sličnosti sa Sandrom to dete ima! Stomak mi se steže u bolnu hrpu uspomena. Nije to ni tako davno bilo, pa opet, kao da je u međuvremenu ceo život prošao. Okasnili smo, s Janjom smo se iz obilaska vraćali. Tek što smo Sandricu na sigurno mesto smestili, pošli smo da popunimo zalihe. Sumrak se hvatao. I dan danas se pitam kako nismo videli? Zašto nismo shvatili da nešto sa tim mestom nije u redu? Bili smo, verujem, previše zadovoljni. Vojska nije očistila mesto kao što to obično čini. Magacini su bili puni svega i svačega. Toliko smo bili srećni da smo čak i pevušili posmatrajući izobilje što nam se našlo na dohvat ruke. A onda...

Dete podiže glavu, primećuje moj pogled i uzvraća. Pokušavam da zamaskiram osećaje osmehom. Onda joj se obrve podigoše u čudu i ustašca joj napraviše jedno savršeno „O“.

„Mamaaa čika nema nogu!“

„Mir Jovana!“, skresa joj mati, ali mene zaglušuju sećanja. Bezglasno ponavljam urlik:

„Beži Janjo, beži!“, izgovorivši to zastao sam. Tri noćna lovca izletela su iz mračnog haustora. Izvukao sam pištolj, pucao, pogodio. Trzali su se, ali nisu zastali. Prošli su. Ustremili su se za Janjom kao da mene nema. Pucao sam sve dok mi oružje nije škljocnulo u prazno. Dok sam menjao okvir, oni su je sustigli. Okvir je legao na mesto i podigao sam oružje slušajući Janjino vrištanje. Rastrgli su je na moje oči, a ja sam pucao, pucao, pucao...

Sve dok nisam shvatio da ih jedino pogodak u glavu ubija.

Prekasno.

„Bili ste u borbama?“, prekida mi pater familijas misli, ne bi li zataškao ćerkinu ljubopitljivost.

„Mina“, kažem, pa dugo povlačim poslednji dim. „Stao sam na minu“, pojašnjavam, osećajući neizgovoreno pitanje i u preciznom luku kažiprstom lansiram opušak kroz otvoreni prozor.

„Kako... Kako je tamo?“, trepće devojka. Podižem pogled na lepo lice već zaustivši da odgovorim, ali se predomišljam. Šta ove savršene loknice mogu znati o ljubomornom stezanju sopstvene potkolenice i bauljanju kroz maglu? O bolu koji tek dolazi? O besmislenoj nadi da će nogu jednom neko vratiti tamo odakle je otkinuta? Šta curica u zategnutim mrežastim čarapama zna o noćima u zemunici i podrhtavanju dok noć ispunjavaju lomljava i dahtanje? Kako lepojki u zavodljivoj odeći predočiti pogled sopstvenog deteta koje te moli da ga ubiješ,

a ti znaš da je to manji užas od onoga u šta će se premetnuti, ako ne potrošiš poslednji metak?

„Da se izdržati“, kažem, pa se okrećem prozoru. Na peronu je nekakva strka. Narod se komeša i primećujem klinca unezverenog pogleda koji se probija kroz masu. Trenutak potom sapliće se i pruža se koliko je dug. Sustižu ga dva vojnika, grabe ga za ruke i podižu. Prepoznajem njihove crne beretke. Vojna policija. Vukući mladića, grubo razmiču ljude i nestaju u gomili. Mali će se koliko sutra naći u prvim borbenim linijama. Šareno odelo, velike čizme i parče beskorisnog čelika u rukama. Nije bez osnova pomisao da će se ovamo vratiti izmenjen, kao jedan od Njih. Vraćam pogled na razgalamljenog mamlaza.

„Ne boj se Marija, sve je pod kontrolom. Moj drugar, tukao sam ga mnogo (ha, ha, ha) kad smo bili mali, jebiga, sad je nekakav pukovnik i kaže mi neki dan da je vojska krenula u ofanzivu, jebiga, pa samo što ih nisu istrebili“, dok to govori (Lazar li beše?) prelazi prstom preko devojčine kose. Ova trza glavu i još više se sabija u ugao. Ono govedo ne prestaje da lupeta: „Ma daj, jebiga, kakve šanse šačica zaraženih ima protiv armije (ha, ha, ha)!“ Spuštam pogled i sećanja me sustižu.

Armija! Silovanja u mračnim skloništima, presretanja i ubijanja zbog zlatnog zuba ili prstena. Granate što desetkuju izbegličke kolone. Osluškivanje urlika nesrećnika koje žive proždriu na kraju kolone što čeka da im nadrđani desetar overi papire, pre no što ih propusti na drugu stranu. Stresam se. Kako smo samo bili glupi! Mogli smo da pobegnemo, samo da nismo bili zatupljeni blagostanjem. Znali smo za eksploziju u Češkoj, novine su pisale o širenju zaraze. TV je pominjao nered i paniku. Ali bilo je daleko. A mi? Slušali smo političare kao bogove. Stanovništvo ne treba da brine, snabdevanje se normalizuje, granice su zatvorene, bezbedni ste... Sve se orilo od šlagera, šou predstava i nagradnih igara. Nismo se prenuili iz zablude ni kad su izbeglice počele da naviru. A zašto bismo? Plaćali su zlatom i nakitom, nisu pitali za cenu. Zastali bi sat ili dva i nastavljali ka jugu. Nismo se prenuili ni dok smo pogledima ispraćali vojne kolone što su tutnjile ka granici. Dumberanje topova nas jeste pomalo brinulo, ali ni to nije bilo dovoljno da se otreznimo. Onda su izbeglice sve češće nalažene mrtve u poljima. Toljaga ili nož. Vredne stvari uvek su nedostajale. Tek kada su razbijeni ostaci pograničnih jedinica nagrnuti u beg, počeli smo da shvatamo da dobro neće biti. Oni razboritiji pobegli su glavom bez obzira. Ja sam oklevao. Predugo. Kad su se noćni lovci pojavili bilo je prekasno. Ježim se od tih uspomena i otvaram oči. Cura je nervozna. Vrti stopalom, drugom nogom lupka o patos.

„Šta se toliko čeka? Voz je krcat, zašto ne kreće?“, pita, i baca kratak pogled kroz prozor. Peron je opusteo. Svi koji su uspeli da prođu kraj dežurnih već su u vozu. Oni koje policajci nisu propustili vratili su se da drhtureći čekaju u tami svojih domova.

„Uzimaju vodu, toware ugalj. Potrajaće“, kažem.

„Jebem ti organizaciju. Ovo je neozbiljno“, oglašava se opet ono govedo (Lazar li beše?), ponovo dodirujući devojčinu kosu. Curino stopalo se sve nervoznije pokreće i primećujem da joj je đon umrljan krvlju. Nije ni primetila kad je zagazila, pretpostavljam. Previsoko drži glavu, neoprezna je. Pitam se da li

je to Josina krv. Noćni prepad, balvan preko šina. Joso je preživeo noćne lovce, ali ne i pohlepu finih stanovnika nekog bezimenog mesta poput ovog. Neku drugu vrstu lovaca. Sve zbog bedne imovine unezverenih izbeglica. Škripa voza, zaustavljanje, tresak spoljašnjih vrata. Zatim vrištanje i pucnjava. Joso je bio prijatan lik, svu je hranu razdelio po vozu. Ali nije bio baš pametan, Otvorio je vrata samo da bi mu sekira raspolutila lobanju. Čovek koji ga je upokojio izgledao je poput brižnog oca. Dežmekast, mlohavih obraza i suznih očiju. Baš između tih očiju smestio sam metak. Irena se prepala i pokušala da beži. Nestala je u hodniku i nedugo potom njeni urlici pridružili su se opštem metežu. Onda vozom stade da odjekuje štektanje automatskog oružja. Vojska se najzad pokrenula. Toptanje i lomljava, a potom nestvarna tišina. Hoće li i ova curica umreti raskrečenih nogu poput Irene? Hoće li i njen leš sanitarci nezainteresovano izbaciti iz voza u pokretu? Posmatram kako pokušava da izmakne drkadžiji što je spopada, ali više nema kud.

„Niko ti ništa ne može dok sam ja tu.“ Govedo vadi niklovani brauning. Sav u rezbarijama, držak od slonove kosti. „Ništa ne zaustavlja devet milimetara! Je li tako?“, pitanje je upućeno meni i sećanje me preko grudi kao oštrica preseca. Pred očima mi promiču slike najeзде i ukrcavanja.

General Milojević baš i nije spadao u sentimentalne ljude, ali je znao da pokaže zahvalnost za informacije o neotkrivenim magacinima koje sam mu doneo. Sećam se poslednjeg pogleda koji sam bacio za sobom, pre no što me je Milojevićev ađutant ukrcao u voz, a četiri nam mrguda iz vojne policije otvarala put. Tek tada sam razumeo da je ono što mi je ubilo porodicu bilo samo prethodnica užasa koji mi je pukao pred očima. Tek su prvi redovi bezumne gomile bili otkriveni snopovima moćnih reflektora, ali i to je bilo dovoljno da mi utera jezu u kosti. Najeзде! Beskrajni plimni talas noćnih lovaca lagano je gutao prostor, nezaustavljivo prelazeći preko bodljikave žice, prepreka, zgrada i automobila. Međutim, pravi užas tek se nazirao u tami iza njih. Kao mračno more, horizont se pomerao i talasao, tu i tamo osvetljen eksplozijama granata i mina. Na hiljade i hiljade tela preplitalo se, migoljilo i valjalo kroz noć, sve vreme postojano napredujući. Artiljerija i mitraljeska vatra zaglušivali su galamu i vrištanje uspaničene mase, ali sva ta vatrena moć delovala je naspram najeзде poput petardi u novogodišnjoj noći. Napredovanje noćnih lovaca bilo je sporo, ali nezaustavljivo. Bili su gladni, užasno gladni. Iza njih ostajala je pustinja. Glad je bilo ono što ih je gonilo i kao skakavci bi obrstili sve što bi im palo pod ruku. Kad bi hrane ponestalo nastavljali bi dalje, šireći infekciju i pridružujući svojim redovima nove nezajažljive utrobe.

„Šta ste ono pitali?“, trzam se iz misli.

„Ništa ne zaustavlja devet milimetara!“, ponavlja klip an glupost od malopre. Izgleda da on u to zaista veruje.

„Naravno“, odgovaram dok govedo trpa kicoški pištolj Mariji pod nos. Pogled mi opet pada na devoјčicu i sećanja naviru kao razbesnele ose kad štapom tresnete po osinjaku ili kao mravi pod ašovom što grabe u mravinjak. Slike što naviru, bez želje, bez poziva i bez reda. Sandrica! Da li sam dobro učinio? Ili je trebalo jednostavno okrenuti se i otići? Kao da je ponovo vidim.

„Gladna sam tata. Gladna sam“, stenjala je dok je žutilo zenica postajalo sve izraženije, a prsti se grčili tvoreći privid kandži grabljivice. Zakasnio sam. Skot

ju je već ujeo kad sam ga upucao. Uzalud sam plakao, uzalud se nadao. Jednom ujednom spasa više nema. Transformisala se. Sve je bilo brže od misli, dolazilo previše naglo, previše bolno. Nijednog trenutka nisam imao vremena da razmislim. Uvek je lakše povući obarač.

„Je l' istina da otimaju mlade cure, pa ih onda siluju?“, prekida mi misli pater familijas. Podižem pogled i vidim da mu oči blistaju i da su mu usne vlažne. O bože! Zar i taj ovan, taj sluga pokorni? Gadovi bezosećajni! Šta vi znate o osluškivanju udaljenog vrištanja, šta o nemoćnom stezanju pesnica dok vam se grudi od tuge cepaju? Mlohavi umovi opustošeni televizijom i lagodnim životom! Gramzive budale prljave fantazije! Takvi su i stvorili noćni soj. Gramzivost i radoznalost, eto šta nas je ubilo. Igrali smo se boga, pomerali nukleotide, prekrajali DNK. Umesto blagodeti stvorili smo pošast koja će nas jednom za svagda zatrti. Kružim pogledom po kupeu. Svi bulje u mene i čekaju poput lešinara ne bi li nahranili fantaziju nekim pikantnim detaljem. Nestrpljivi da čuju neku uzbudljivu priču. Idioti! Zar oni stvarno veruju da ih noćnici ne posmatraju nikako drugačije nego kao svinje, pse ili kokoške? Jedina priča koju im mogu ispričati je ta da će biti proždriani ili preobraćeni. Nema im trećeg puta. Tek smo bezukusna i prezrena lovina.

„Zaboga Pajo!“, snebiva se žena, ali oči joj blistaju. Ni ona nije ništa manje pokvarena od ostalih.

„Nije istina“, odgovaram na besmisleno pitanje. Neće vas silovati, poješće vas, mislim u sebi, ali to im ne govorim.

„Mamaaa žeednaaa saaam!“

„Mir Jovana!“

Najednom, zver se trza i šumni uzdah prožima kompoziciju. Kroz sumrak odjekuje vrisak lokomotive. Pod guzicom osećam napor zamajca i sa olakšanjem čujem prvi udar točka o šinu. Lagano taka-tak poda mnom donosi olakšanje i umor prevladava. Dok mi se oči sklapaju i san me polako savladava, misli mi čudnim stazama hode.

Noćni su lovci naš odraz u ogledalu, izvrnut kao rukavica u blato bačena. Kad nestane tanane skrame reda i zakona i civilizacija se u drevno bojište uruši, bitna je samo glad. Svi smo mi, u stvari, blizak rod noćnim lovcima. Njihova krv, duhovni oci, njihovo ishodište i svršetak.

„Mamaaa booliii me rukaaa!“

„Mir Jovana!“

Jasno čujem sve bliže gruvanje artiljerije i bacam poslednji pogled kroz prozor.

Napolju pada noć.

Mračnija no ikada.

✱

Radoslav Slavnić

Rabid-Serbia

Bagins. Bilbo Bagins.

Tako sam se nekad zvao.

Danas... danas je drugačije. Novo vreme zahteva novo ime, novi sistem vrednosti, drugačije ponašanje. Kako bih im odgovorio i okončao cirkus srama, pribavio sam fino naoružanje i rešio da se probijem i pobegnem odavde kako znam i umem.

Sada me možete zvati...

Hobit sa s' sačmaru!

Epidemija je došla sa juga. Tako sam bar čuo. Niški istraživači su dijagnostikovali najupečatljivije simptome virusa i obnarodovali vesti putem svih medija, pre nego što se celokupna mreža urušila i ostavila za sobom uskovitlani, otrovni signal koji je plahovito vrcnuo pustarom i zakopao se pod zemlju – vele: „Nije ni sam, grešan, mog'o užasu da posvedočava.“

Onaj hroničar, David Berg, ili kako se već zvaše, primetio je nosioce infekcije među prvima, pre no što su ga krvavog i iskilavljenog odvezli u bolnicu, kod doktora Otoja Keloida Grosa.

„Lele“, kazao je, a onda očima zavrnu'o. „Ima neko opasno devojče, će te razbesnuje s potpazušnu cvrcaljku.“

Zaista, bio je u pravu. Ko god bi devojci u zagrljaj pao, u đavoljeg slugu bi se premetnuo i, željan krvi i promene, zapucao bi kaldrmom i razgrizao utrobe onih koji bi mu se našli na putu. A oni, eto, začkiljili bi namah, pa i sami nastavili da se praćakaju u ludilu nove evolucije i revolucije, deformisanih crta lica i iskeženog žvalavog zubala.

Mlada došljakinja iz beznađa zvala se Alisa i nije volela pesmu umornih slavuja. U lance su je bacili u Zemlji bluda, kako bi sprečili širenje bolesti, čiji je inicijalni mlazuljak štrcnula iz pazušne jame, k'o što bi tvor raspirio smrad pakleni kada bi ga u ćošak saterali. Ali avaj, u svetlu friških okolnosti, lako se oslobodila okova svojih i, u moći novostečenoj, narasla i popunila šes' kubika zapremine, te je nemrtvi podanici prozvaše Kraljica Cvrca i napraviše joj krunu od stiropora.

I tako su pili rakiju i benzin, bauljali kroz srču i palili skupštine, sve dok celu zemlju našu bajkovitu ne pretvoriše u realitet teški, ogavni i gorki. A onda je došla i tama. Progutala je sunce i oblake i plavetnu podlogu, i obezbedila nemrtvim kužnicima mračni podijum, na kojem bi se slobodno mogli razmahati gramzivim kandžama i nastaviti sa plesom revolucije besnila.

Pepe Pljuga, moja žena – prodavačica najboljeg uvoznog duvana – raspolućena je na radnom mestu, tamo dole, na ulazu na pijac, gde je prodavala

dva boksa dnevno. Kada me je njen krvavi trup dočekaio izbečenih očiju i palacavog jezika, u onoj tamnoj izmaglici, k'o avet nemušta, nisam ništa drugo mogao, nego da joj satarom glavu zabravim i umirim joj povampirenu telesinu za vek vekova. Čerku Snežu u okove sam morao da bacim, a bila je na tako dobrom putu, oko moje suzno. Zvali su je „Snežana sa sedam smotuljaka“, jer je najbolju domaćicu dilovala u celom kvartu. Ali, nesrećnu je, eto, kurjakoliki momak besni gricnuo, pa joj se pogled smutio, a iz usta joj se smrdljiva bala rastegla.

I sad me gleda iz ćoška sobe, onako otekla, zelenkasto-bleda i posve glupa. Okončaću joj muke, čim očistim cev ove moje puške, koja mi je jedini sadrug i oslonac u novom vremenu postala. A šta bih drugo mogao da uradim? Napuniću joj lobanju sačmom i ostaviti je da sanja kako je nekada lepo vreme bilo. A onda ću da iskoračim na ulicu i da im pokažem svima ko na svinjokolju seče mast, a ko ispira creva, majku li im njinu revolucionarsku!

Bacam pogled kroz prozor uporišta. Plamen na ulici osvetljava užasavajuć' prizor. Čitava armija nemrtvih. Piloti i vampiri, u sablasnom horskom poju zavijaju „kao da je mesec stao samo za nas dvoje“, a ostali monstumi, eno, razbijaju izloge sa sportskom opremom i parfemima i traže novo nevino meso nad kojim bi siti mogli parazitirati. Ni ne slute da sam municiju spremio i da ću pošteno mozga da im se naprosipam, pre nego što uhvatim maglu i odem u Švicu, ili u Nemačku, da krečim kuće i poslovne prostore.

„Snežo, sine“, izgovaram, dok povlačim oroz i brišem usamljenu suzu. „Ide tata u rat.“

Malo preostalog mozga moje ćerke razleće se po sobičku i nadvija se nad praskom sačmare, zajedno sa slapom bljuzgave krvi. Sada, kad sam počistio smeće pred vlastitim pragom, vreme je da očistim i ovu tužnu zemlju od tame i njezinih podanika.

Rat!

Dok pucam u sluđene prolaznike na ulici, moram da primetim da se i mrak povlači, a da se prvi zraci sunca i zdravog duha probijaju kroz sivkasto oblače i grimiznu testastu masu, gustu od paničnih vapaja i zapomaganja.

✱

Marko Galić
Rapsodija

Stariji gospodin, prosjak, šakama je stezao obod kante, pogledom ispitujući sadržaj. Ispivši bočicu načetog ruma, neprimetno se zateturaio niz utabanu strminu. Bio je ulični svirač, čovek sa nekoliko žica, bez porodice kojoj bi se uz pesme vratio. Voleo je kafu više od sopstvenog života, govoreći da je od

veće koristi ljudima, nego on sam. Njegove ruke obožavale su dubine sačinjene od mirisnog zrnavlja, krišom ih ubacujući sve do lakata, pogledima ispitujući neprijateljsku okolinu. To je jedina uspomena na detinjstvo, pored rasparčanih delova grada i potoka sveže ljudske krvi.

Sećao se njegovih reči, setno se komešajući kraj ciganke koja je nestrpljivo stiskala dojku uz lice potomka. Kutije su bile prazne, miris štampanog novca zaboravljen, potisnut.

Tu je, zaronjen u prljava ulična korita, čekajući, iščekujući nanose rečne svežine, okupane prvim jutarnjim zracima, mirisima snova i zalutale nesanice. Njegove šake gube se u nepreglednostima stare mandoline, izazivajući treperenje uparenih žica. Život tiho jenjava pod njegovim pogledom, grčevito stežući lepotu, koja odlučnim galopom nadilazi njegove note, stremeći ka zanosnoj svetlosti nebeskih oblića. Ova pustinja, nedorečenost koja čuči iza goleme dine, opija njegovo telo, povlačeći ga u raskoš lazurnih izvora, skrivenih u srcu očaja. Ljudi, netrpeljivo uklanjajući korove njegove ljubavi, bespoštedno truju peane, pesme radosnice, suzama ganute, svršene.

Posmatrao je staru, plastičnu kesu, prateći njenu igru uz šušteće lišće oktobarskih, pastelnih boja. Nežno je puneći vazduhom, vetar je ulivao život u njene iskrzane ivice, uznoseći je do neuhvatljivih visina. Bilo je trenutaka kada bi joj oduzeo lepotu, falsetom je gurajući u dubine jalovog sveta, pak, dižući je iznova ka topaznim, bistrim potocima u okrilju dalekih spektara.

Pratio je siva, gorda lica prolaznika, ispitujući dubinu njihovih pogleda, letargičnih, punih životne memle i prolaznosti. Žudeo je za osmehom, tihim, nevinim osmehom deteta, žene, čoveka. Zelenilo se gubilo u mastiljavoj večeri, bez ikakvih nagoveštaja, upozorenja. Noć je slabašno navlačila večernju toaletu, zvezdama ulepšavajući svoje oble polove, kandelabri drsko dogorevali u staklenim kutijama, predajući svetlost uzvišenim bićima. Mesec je stidljivo uspinjao svoju pojavu ka pročelju, prosuvši skromne dodire ka njegovim obrazima. Osmeh se nežno prikrao rumenim usnama, krčeći put ka usapavanom grlu.

Život je tada bio ništa, do pesma. Poigravanje žica i koščatih prstiju uličnog svirača, čoveka koji je pevao mesecu.

„Prokletstvo!“, izgovorio je sebi u bradu, mumlajući, nepovezano.

Napredovao je ka klupi koja je, prekrivena novinama, bila savršena za još jedno, besano veče.

„Krevet je spreman, nadam se i topao“, osmeh se nečujno iskrao kroz ruševne zube.

Dlaka je skrivala tanke usne, vešto ga čineći mudracem. Ispod busena prošaranih malja izbrazdane reči izrekoše uspavanku. Prohladni, noćni, vazduh lizao je neugledne rite, grizući kožu. Povijena u čežnju, njegova pojava izgledala je bolesno, beznadežno. Razlivajući ukroćene potke svetlosti, sanjivi kandelabri brektali bi poput žedne zveri.

„Ne možete mi ništa. Danas mi ni smrt nauditi ne može!“, pustio je da reči teku niz bradu koja je sezala duboko, čak do pojasa.

Zatvorivši oči, njegova šaka skliznula je sa ivice klupe, udarajući o popločanu stazu.

Vetar je tužno milovao obnažene krošnje, vezući tihu sonatu koja se uznela do mračnih, teskobnih visina. Poput melodije koja se otrgla sa ivice gudala, note su stremile ka smiraju. Vodene kapi nestašno su napuštale obode lišća, hranivši zemlju nejasnog izraza. Starac je opustio čelo, pustivši da pramenovi nežno padnu niz zasečene obraze. Prkosom je pretio zvezdama, koje se nisu mogle ogledati u opskurnim, snenim očima. Senke su se, poput većih plesača, izvijale pod svetlima, čineći da prizor dobije na lepoti.

Tiho je iskoračio iz senke. Njegovi precizni koraci mešali su se sa pesmom vetrova. Prišavši klupi, obujmi prosjaka šakama, položivši ga u krilo.

„Budi se, ti, neznanje. Budi se i slušaj moje priče. Želim ti ih reći pre nego i ti pod noge put staviš“, izgovorio je.

Starac, zamućenog pogleda, nazre telo sagovornika. Umesto očiju, lice njegovo krasile su godine. Umesto usana, reči životne tkale decenije. Zagledavši se u široka prostranstva, starac stade slušati puteve njegove.

„Znaš li ti, dete moje, šta je to hodočašće?“

„Ne znam gospodine“, reče starac.

„Hodočašće, čin je najteži“, uzvratil Čovek. „Put do svetog mesta, tebi svetog.“

„Put?“, upitno će starac.

„Tako je dete, put“, veselo će, „put koji će te načiniti dugačijim, boljim čovekom. Ja sam hodočasnik, hodočasnik vremena. Ja sam biće čija duša je među živima, telo, pak, u večitom putu.“

„Pratiš li me?“, ljubopitljivo će On.

Klonuo je ka zemlji, sa sećanjem na suncokrete, mirise iz daleke prošlosti.

Kraj života? Završetak gromoglasne simfonije? Postoji li neki, takav završetak?

Večeras, kapije večnosti su otvorene, razučene poput obala divlje reke sa severa. Neukročena, reka kleše put ka spoznaji koja neprimetno čuči u koritu. Dopustite, prepustite se talasima, vetrovima koji poput melodija nose vaše, naše – jedino telo u koje je nesigurno, drhtavim potezima, utkan život. Kao takav, osuđen je na smrtnost, osuđen na zemlju koja će zataškati svaki, čak i najmanji dašak njegovog žučnog mirisa. Izudarano, povijeno pod težinom sopstvenog tereta, telo postaje obezličeno. Ne vidi, ne čuje, ne oseća. Nikada ne zaboravite šta ste činili, govorili. Kada se zlatom okupano Sunce vine iznad samog horizonta, praskozorje će nas zauvek osloboditi okova, lanaca koji sputavaju naša krila. Senke se povlače u prljave ćoškovice, dok se težina noćnih zastora diže sa naših grudi.

Uplovljavamo, lagano, poput senki koje izmiču pod nama. Plovimo, plovimo ka beskonačnosti koja postaje uhvatljiva. Ranjiva je pred Nama, ranjiva pred Njima, Vama. Zajedno smo u ovome. Život? Život je pojava, život je svrha, potreba. Život je sve i ništa, život je - nešto.

Napuštene ulice, miris lavande memljivo zahvata prazninu vazduha, probijajući se do utrnutih ljuljaški, ispod kojih se pruža šljunčana bezdan, ranjena otiscima stopala nekih dalekih sećanja, uspomena. Ono što je ostalo od smeha, tonulo je ka tlu, zajedno sa klackalicom koja se povija na vetru, gubeći od protivnika, teškog u svojoj veličanstvenosti. Zraci se nečujno poigravaju usnulim

božurima, setno posmatrajući uvele latice, rasute pod stopalima odraslih ljudi, zatvorenih u telesni tesnac, rukama grabeći ka spoljašnjosti, neuhvatljivoj.

Zaustavljam se.

Sunce otužno miluje neizbaždarene poglede, skrivajući se u prostranstvima mojih senki, sivilom prikovanih za beton. Puštam suze u šake, dok se šapat podlo iskrada sa dlanova, prepustivši me tišini prkosnih sunovrata. Vešto se slivajući niz obraze sećanja, lazurne suze krojile bi gorčinu.

Predao sam korak starim putevima, probudivši ljubav, dete koje je veselo uspinjalo osmeh ka visinama, potom ga bacivši bespuću. Šakama stežući metal, radost je brazdala nežne dlanove, dok su zvezde krasile dubine kestenovih očiju.

Zadržavam dah.

Moje telo pomalja se kroz uspomenu, zakivci nesrećno oglašavaju sa trule grede, oslikavajući moje pokrete u nezaborav. Otvaram oči, boje se šturo smenjuju pod mojim pogledom, izbegavajući obličje, telesnost koja im je oduzeta. Osećam kako se život spotiče o moje obraze, poput okrutnog šamara.

Ustajem.

Suze se udaljavaju sa obraza, utapaju u prašini kojoj sam predao uzdah, zaputivši se ka zaboravu.

Gde odoše sva ona deca?

Boris Mišić

Tišina

Priliku sam dočekaao sledećeg popodneva. Marinko se zadržao duže na poslu, i zamolio me da pokupim Kiću, moje kumče, iz vrtića. Umoran od vrtića i igre, odmah je zaspao na sedištu.

Čujem ga kako diše, milujem ga po smeđoj kosici. Bilo bi tako lako, učili smo to u Gardi. Jedan brz zahvat, vrat bi pukao kao orah pod čekićem. Ne bi stigao da oseti bol. Neće biti patnje – i Kića nikada neće odrasti, neće upoznati tugu, gubitak i strah. Posle nastupa poznata tišina. Nije problem vriska, plač, molitve žrtava. Tišina je problem u ubijanju. Prosto vas podseti na damu sa kosom, koja čeka na vas sa druge strane. Tišina me je plašila, ali i neodoljivo privlačila, kao svetlo leptira. Neprekidno sam tragao za njom.

Šta filozofiraš. Ne pristaje ti uloga pljačljivog emotivca. Kao da ti je problem da ubiješ dete. Kao da nikada nisi ubio dete.

Prvi put je bilo teško, posle je išlo bez razmišljanja, saspeš im rafal i gotovo. Ređe rukama, ili brz i precizan rad noža. Mutna Drina bi brzo odnela malena tela. Nisu plakali, nisu vrištali. Iz nekog razloga, verovali su do samog kraja da ćemo ih poštediti. Svi, osim te devojčice...

Prisećam se. Prošlo je sedamnest godina. Fazlići, čini mi se da se tako zvala selendra. Proketo selo, prokleti rat. Neki kreten iz sela je pripucao na kolonu i potpisao mu smrtnu presudu. Radetu je metak prošao kroz usta, umirao mi je na rukama, bljujući krv svuda po meni. Bili smo naoružani do zuba, mladi,

besni i uplašeni. Rastočili smo ih načisto, kamen na kamenu nije ostao. Osim te đavolske kuće.

Marinko i ja upali smo unutra, tenk je srušio zid koji je zatrpao ukućane. Na sredini prostorije, nekim čudom preživela, stajala je mala, crnokosa devojčica, u šarenoj, ciganskoj haljinici. Krv i mozak drugih ukućana su je poprskali, užasno je vrištala, te crne oči su sevale kao da su stigle direktno iz pakla. Marinko se prekrstio, a u meni se nešto probudilo - neka tama, neko inje koje mi je ledilo srce i misli. Njena dreka i vrištanje užasno su mi išli na živce. Nisam mogao to da podnesem. Hteo sam samo tišinu, ništa više. Kao u nekom usporenom, nemom filmu, opčinjeno sam posmatrao kako joj se usta skupljaju u iznenađeno „O“, kada su počeli da je zasipaju meci iz moje automatske puške. Padala je neprirodno, nemoguće dugo, kao da odbija da umre. Negde u pozadini čuo sam kako Marinko nešto urla, ali njegov glas nije dopirao do mene. Bio sam okružen tišinom.

Parkiram kola pred stanom i shvatam da sam potpuno osedeo za svega desetak minuta vožnje. Devojčica me čeka u parku. Svaki dan je tu, već mesec dana me muči i tera u ludilo. Ista je kao i pre sedamnest godina - crna kosa, crne oči, šarena haljinica. Nema jedino krvi i prosutih mozgova po haljinici. Za sedamnest godina nije ostarila, nije narasla. Gutam knedlu dok joj prilazim. Sedam na klupu pored nje, a duboke crne oči me fiksiraju pogledom iz pakla. I pre nego što sam progovorio, shvatio sam da me je pročitala. Za nju sam bio otvorena knjiga.

„Nisi ubio Kiću?“, pitanje-optužba prelazi sa njenih usana.

„Nisam. Nisam mogao. Ne mogu više... to da radim“, odgovaram.

„Ma nemoj?“, njene oči ljutito sevalu, „a mene si mogao da ubiješ?“

„To je bilo davno!“, urlam. Ljudi se okreću. „Čuj, žao mi je... Šta hoćeš od mene, zašto si se... vratila?“

„Ti znaš“, pretnja se čula u njenom glasu. „Rekla sam ti šta će se dogoditi. Da si izvršio zadatak, povelu bih tebe. Ovako, sa mnom ide tvoj sin.“

„Nikada nećeš dobiti mog sina“, urlam. „Nikada, je l' me čuješ?!“

Devojčica-avet se nasmeja. „Imaš još jednu šansu. Ubij ga do večeras i vratiću ti sina. Inače, zauvek ostaje u mom svetu. A ti poznaješ dobro taj svet, zar ne?“ Fiksirala me je pogledom. „Svet tišine. Usamljena sam tamo. Tvoj sin će mi praviti društvo.“

Ne gledam više avet, trčim prema stanu, jurim stepenicama, otključavam vrata. Marka nema, nije u sobi, nije ni u kupatilu. U panici, tipkam po mobilnom, zovem ženu, osećam paniku u njenom glasu, bacam mobilni na krevet, jurim nazad, ali devojčice više nema...

Ipak, nisam hteo tek tako da se prepustim sudbini. Kada sam se malo smirio i razmislio šta treba da radim, pripasao sam pištolj, seo u kola, i za nekoliko minuta pozvonio kod Marinka. Jednom, drugi, treći put. Uperio sam pištolj u vrata - ko otvori prvi leti u večnost, a za njim i ostali. Neću svedoke. Hoću sina nazad, i ako treba, pobiću celi prokleti grad.

Vrata se otvoriše, i Kićina vesela glavica izviri napolje.

„Tata, evo kuma! Jupi, kupio mi je pištolj!“ Kićin glas odzvanjao je stepeništem.

Čini mi se da sam spavao više od dvadeset četiri sata. Telefon sam isključio, vrata zamandalio, ni na kakve pozive nisam odgovarao. Bio sam više mrtav nego živ, a nisam imao snage ni da se ubijem. Činilo mi se da stalno čujem nekog kako diše pored mene, trgao bih se iz sna i shvatio da Marka više nema. U glavi mi je još odzvanjao Marinkov povik, zbunjeno je gledao u Kiću ne shvatajući zbog čega sam onako odjurio niz stepenice.

Kada sam konačno ustao, bilo je gluvo doba noći. Neki čudan vetar uterao mi je jezu u kosti. Osetio sam poziv. Na brzinu sam se obukao i istrčao napolje. Prokleta devojčica me je čekala kod klupe. Pored nje je sedeo Marko.

Kriknuh od sreće i čvrsto zagrlih sina. Devojčica me je gledala mrtvim očima.

„Tata, izvini što ti se nisam javio“, Marko je brbljao. „Vodila me je na neka čudna mesta da se igramo. Tamo su neke kuće spaljene... Ima puno dece, kažu da nikada neće odrasti. Tiho je tata, jako je tiho tamo.“

Grlim sina, suze mi klize niz obraze. Dajem mu ključeve, i podsećam ga da se obavezno javi majci, i kumu Marinku, da im prenese moje pozdrave. Upijam očima dragi lik, dok trči uz stepenice.

Devojčica ustaje, i pruža mi ruku. Prihvatam je, prsti su joj mokri i hladni - ruka iz groba. Nakon dugo vremena ne osećam strah. Vidim svetlo upaljeno u stanu, Marko se popeo. Osećam da se s njim vratila i moja izgubljena ljudskost.

„Ipak nisi mogao da ubiješ Kiću?“, pažljivo me je ispitivala očima.

„Nisam“, govorim. „Nisam mogao to da uradim.“

Neko vreme ćutimo. Kića nas gleda s prozora. Mašem mu, dok me u grudima peče. Pokušavam da smislim neku reč izvinjenja devojčici, posle toliko godina po prvi put sam pomislio na nju. Tek sada mi je bilo zaista žao, tek sada sam osetio dubinu njene patnje. Ali sve što smislim, zvuči patetično i besmisleno.

„Ne govori to“, presekla me je. „Nisam došla zbog izvinjenja, niti možeš popraviti ono što si uradio.“

„Zašto... Zašto si mi vratila sina?“, rizikujem, dlanovi mi se znoje.

„Zato što si prošao test“, prošaputa, sada već jedva čujnim glasom. „Da si me poslušao i ubio Kiću, ubila bih ti sina.“

Zaprepašćeno zurim u nju, tek sada shvatajući igru. Slike počinju da blede, Marko je tek mrlja na prozoru, i dok je držim za ruku, osećam da nestaju boje, zvukovi i mirisi, da me usisava tama, konačna i ogromna. Za trenutak ponovo vidim Fazliće, vatre koje plamte do neba, devojčicu koja stoji pored mrtvih roditelja, ali u njenim očima više ne vidim optužbu, a ona u mojim više ne vidi mržnju, za trenutak, a onda nas obuzima tišina koje se više ne bojimo, tišina nam donosi smirenje za kojim smo toliko žudeli.

Tiho je. Jako je tiho tamo.

Vladimira Becić

Zakon o dušama

„Došao sam otkupiti svoju dušu.“

„Doista?“, upita uredno počesljani s druge strane pulta.

„Da.“

„Svjesni ste da prilikom otkupa trebate vratiti sve što ste po zaduživanju uzeli?“

„Savršeno.“

„Izvršno. Dakle, potpišite tu i duša je vaša“, počesljani pruži debelu knjigu na potpis, samo ovlaš osmotrivši golobradog dječaka s knjigom u ruci. Pisac, prezirivo pomisli i nastavi: „Duša je sad vaša, kao i sve ono što ide uz nju. Odgovornost za vlastite postupke, nepostojanje azila u slučaju nevolje, nemogućnost stupanja u kontakt s muzama...“

„Znam. Sve znam“, reče mladić odsutno i izađe iz zalagaonice.

Stane ispred nje pa pogleda desno prema ulici Paklenih radosti koja je vijugala poskakujući po brdu ogrnutim smijehom, pa lijevo prema ulici Rajskih užitaka čije ga je osvjetljenje bolo u oči te krene stubištem dolje, odakle je došao. Na Zemlju.

„Kako si mogao?! Ta je duša moja!“, bjelokosi je starac bjesnio na vlasnika zalagaonice.

„Gospodine, sve je bilo po pravilima.“

„On ne može ni živjeti sa svim tim na grbači, a kamoli pisati!“

„To je već njegov problem.“

„To je i moj problem!“

„Samo ako uspije, Gospodine, samo ako uspije...“ Počesljani će filozofski, ni ne obrativši pažnju na starca koji je u odlasku sočno psovao pravnike.

Zazvoni telefon, razbijajući tišinu zalagaonice.

„Ehej, rođo, čujem da je friška roba na tržištu“, reče glas stružući slušalicu kašljem.

„Pisac, početnik, dobra roba“, potvrdi Počesljani.

„U kom će pravcu, da bacim udice, dajem četr's posto.“

„Šezdeset posto.“

„Pe'es't.“

„Pedeset i pet.“

„Prodano. 'Di će? Crkva, džamija, kafana, kurveraj, 'di?“

„Probaj neki sanatorij. Djeluje mi zdravo. Sumnjam da će u iluzije i Poroke“, reče Počesljani i spusti slušalicu.

Dani su prolazili, mjeseci. Svi su čekali. Alkoholizam je s Ludilom kružio parkovima tražeći novu klijentelu, dok su Religija i Narkomanija, kao i sve žene, nestrpljenje ubijale šopingom. Muza se, uvrijeđena, nije željela družiti ni sa kim. Piscu nije bilo ni traga. Ni u jednoj zalagaonici duša.

Sve dok jednog dana nije pokucao na staklena vrata, ne od zalagaonice, već izdavačke kuće. Već je i portir znao o kome se radi, toliko su ga svi željno

iščekivali, stoga ga odmah uputi Gazdi, ni ne obrativši pažnju na sitno biće koje se vuklo za njim.

„Vi ste izuzetni, stoga je i vaša knjiga izuzetna. Uzimamo je!“, reče Gazda pomalo zbunjen nazočnošću treće osobe u uredu.

„Hvala“, reče Pisac i ode, a za njim i njegova pratnja.

„Kako je mogao uspjeti sam?! Kako?!“, bjesnjeli su svi na vlasnike zalagaonica. A svi su zalagaoničari odgovarali smireno jednom jedinom rečenicom:

„Članak 13. Stavak 13. Zakona o Dušama.“ *

*Čl. 13. St. 13. ZoD: Ako u dušovlasnika netko vjeruje, te je ta vjera obostrana, tada nema pravne osnove da on vjeruje u ikoga iznad sebe i samim time njegova duša ostaje u njegovu neopozivu vlasništvu. Pravna struka ovaj odnos regulira pod nazivom Prijateljstvo.

*

Nemanja Danilović

Čovek

Maks je ušao u dnevnu sobu i odložio holograme sa predavanja na sto. Zbunjen, seo je na krevet i zamišljeno pogledao u pod. U sobu je ušetala majka i videvši ga zabrinutog upitala:

„Maks, da li je sve u redu? Kako je bilo na predavanjima?“

„Mama“, upitao je Maks, „da li veruješ u čoveka?“

„Zašto me to pitaš, Maks?“

„Učitelj je danas pročitao nešto što me je veoma zbunilo. Rekao je: U početku beše Čip i Čip beše od Čoveka...“

„Gluposti!!!“, prodra se majka. „Čovek ne postoji. Nikada nije ni postojao. Izmislili su ga slabići nemoćni da svoja kola podese na planetarnu frekvenciju.“

„Ali učitelj je...“

„Dosta! Učitelj vam je čitao stvari koje su izmišljene i zabranjene. Od ovog trenutka si suspendovan sa predavanja do daljnjeg, a njega ću lično ja prijaviti Sekretarijatu. Jasno?!“

„Jasno“, odgovori Maks i skupi se.

Majka krenu da napusti prostoriju, ali se iznenada zaustavi na vratima, duboko uzdahnu i okrenu ka Maksu. Obrati mu se blagim tonom:

„Znaš, sine, život će ti vrlo često izgledati nepravedno. Iz ličnog iskustva naučila sam da se jedino možeš uzdati u samog sebe. Nije dobro polagati nadu u stvari koje se graniče sa snom, ma koliko taj san bio lep...“, uzdahnu i aktivira arhivu misli. „Pa i da čovek zaista postoji negde, na nekom dalekom mestu, šta bismo radili? Šta bismo uradili sa Njim koji nas je stvorio po svom liku, naučio nas sve i dao nam ljubav i zaštitu... a onda nas iznenada napustio i ostavio same da se borimo protiv ovog okrutnog sveta? Da li bismo ga voleli? Ljubav je reč koju On ne razume, jer ljubav znači zauvek. Da li bismo ga mrzeli? Kako mrzeti nekog

ko je napravio ono što voliš najviše na svetu?", senzori u očima i grudima su prijatno pulsirali dok je posmatrala Maksa. „Ali, srećom, čovek ne postoji, sine moj, nikada nije ni postojao. Jer, da zaista jeste, i da je zaista bio onakav kakav je opisan u Kodu koji vam je učitelj čitao, zar misliš da bi naš život danas bio ovoliko težak?!“

Katarina Brbora
Starozavjetna

Znao sam od početka da je Ilona posebna djevojčica. Vidio sam je u šumi prvi put, nedaleko od moje vikendice, dok je štapom raskapala zemlju. Na licu je imala modricu; malu i boje trule višnje, točno na sredini lijevog obraza kao da ju je sinoć uhvatio čopor odveć raznježene rodbine. Na njenoj koži bijeloj poput leda u modricu je bilo nemoguće ne buljiti, iako je Ilona cijelim svojim izgledom odudarala od ostale djece. Tada je imala jako dugu kosu, skoro do struka, raspucalu na vrhovima i nevjerovatne narančaste boje. Bila je prirodna i bez sjaja, o toj kosi nitko nije vodio brigu, a kamoli ona sama. Odjeća joj je bila jeftina i uglavnom pretjerano ružičasta s dječjim motivima leptira i cvijeća. U bijelom ili plavom izgledala bi kao mala lička nimfa. Kad sam je pitao za ime lagala je da se zove Gabriijela, a tek sam poslije saznao otkud joj njeno pravo, za ove krajeve neuobičajeno, ime. Majka joj nije bila Hrvatica: došla je iz Mađarske u Jugoslaviju, udala se tu, rodila dvoje djece i izgubila muža u ratu. Na koga je Ilona bila tako riđa ni ona sama nije znala.

Te su mi godine ostala još dva ispita do uvjeta koje sam spremio mjesecima, pa sam praznike provodio sjedeći na drvenoj maloj verandi tatine vikendice i pretvarao se da učim dok bi zapravo upijao zrake ljetnog ličkog sunca. Kaos i fraktali? Mogli su pričekati...

Iloninog brata zapravo nisam nikad vidio. Bar ne živog. A i kad je nađen mrtav teško je ličio na stvorenje koje je bio dok je živ hodao ovim svijetom. Gabriijela/Ilona nije često pričala o njemu, ali bi joj se na licu dao zapaziti jedan određeni izraz kad bi ga spomenula, tmuran i zabrinut, ali nikako prestrašen. Pretpostavljao sam da živi neurednim životom, kao i njena majka za koju su mi nedvosmisleno dali do znanja kako se snalazi da skrpa kraj s krajem. Nekad ljepuška Mađarica, a sada ocvala žena odjevena u donji dio muške trenerke i tanku pamučnu majicu, imala je vodenasti pogled povrijeđenog djeteta koji bi vam slomio srce čim biste je ugledali. Pomisao da neki od seljana spavaju s njom za novac ili čak osnovne potreštine okretala mi je želudac, ali gađenje nije bilo usmjereno prema ženi. Svi su viđali njenu crvenokosu curicu po selu i okolici i odnosili se prema maloj kao da je sve u redu. Taj zakon šutnje bio je sveobuhvatan i u jednu ruku nastran, i čak sam mu se i sam pokoravao.

S takvim bratom i majkom Ilona nije mogla ni biti obično dijete. Bila je prijateljski nastrojen stvor, šutljiv, zbunjujuć i istovremeno žilav i osjetljiv. Bila je izuzetno bistra za desetogodišnjakinju, a najradije je, ozarenog lica i s tvrdim ličkim naglaskom, pričala o biblijskim pričama. Sjedila bi na mojoj verandi i gledala prema šumi kao da očekuje drevnu semitsku vojsku crnih kosa da izađe pred nas. Priča o Jošui i jerihonskim zidinama bila joj je jedna od omiljenih; slika zidina koje se ruše na zvuk trublje činila bi da se njeno lice pretvori u odlučnu kamenu masku kao da je Ilona sam Jošua. Sjećam se da sam je tad pitao:

„Zašto je izabrao Jošui pleme, a ne ostala?”

Lice joj se smrknilo, no ne zbog mog bogohulnog pitanja kako sam onda mislio, već zato jer je Ilona starozavjetnog boga smatrala svojim bliskim prijateljem. Nikad nisam bio dobro upućen u Bibliju, vjeru općenito, opipljivi i nepobitni dokazi bili su moja religija, ali čak je i znanost ostavljala debeli pojas mogućnosti za neobjašnjivo. Spomenuo sam joj to u Jošuinom kontekstu, više kao neku suludu teoriju da je zbunim:

„Neki fizičari kažu da je sve jedno, ti, ja, ovaj stol, voda, prašina na Marsu, svi smo jedno. Svi smo bili, jesmo i biti ćemo. Tako je Jošua srušio zidine Jerihona. Njegova volja je djelovala na zidine s kojima je bio jedno. Možda je Jošua jednostavno bio koncentriran frajer.”

Ali moje provokacije nikad nisu djevojčicu izbacile iz kolosijeka. Pogledala bi me sažaljivo zelenkastim očima i ponavljala kako je Jehova bio taj koji je srušio zidine jer je samo on svemoguć u čitavom svemiru, ali i Jošua je ipak bio samo čovjek. Kako se poslije pokazalo, Ilona je bila u krivu. Jošua jest bio samo čovjek, ali Jehova, starozavjetnik, nije bio jedino svemoguće stvorenje u svemiru.

Bila je prošla godina dana otkako je završio rat i većina je živjela u oskudici. Nesvjesna težine situacije djeca su se kao i uvijek igrala po selu i šumi; jedino se Ilona, znana i kao Gabrijela, igrala sama. Ne bi je ni upoznao da tako često nije izbijala iz šume baš pokraj moje vikendice gdje je sa stabla visio konopac za ljuljanje s debelim čvorom na dnu. Kad bi dignuo pogled s knjige vidio bi narančastu mrlju kako se njiše naprijed i nazad, ukrug i postrance. Nekad bi se ljuljala posve lagano, a nekad je poput keltskog Tarzana sijekla kroz zrak. Mahnuo bih joj i onda bi dolazila da se javi, popije limunadu i ispituje što učim. Kimala bi glavom s razumijevanjem, a ponekad i spominjala svoje biblijske stvari. Naročito ju je oduševljavalo ponašanje subatomske čestice s obzirom na promatrača, fenomen neobjašnjen klasičnom Njutnovom fizikom - Ilonin dokaz o postojanju boga. Tumačila mi je:

„Bog je sve i u svemu, vidiš, on radi nemoguće stvari, nama nemoguće stvari, mijenja zakone fizike da bi intervenirao u naše živote...”

Mislim da ona čak i nije točno znala što riječ „intervencija” znači, ali to joj je bio omiljeni izraz kojeg je gurala u svaku drugu rečenicu. Ono što bih ja nazvao „Božjom intervencijom” odnosilo se na minsko polje u blizini, kraj kojeg je Ilona prolazila svaki dan na putu prema šumi. Na njega me je upozorio susjed nakon što mu je mina odnijela kravu u zrak. Ona je rekla:

„Znala sam da će se to dogoditi jednog dana, životinje se ne bi smjele puštati da lutaju same.”

Podigao sam obrvu.

„A ti? Ti lutaš cijelo ljeto sama oko tog polja, i uopće ne bi trebala prolaziti kroz šumu...”

Zaškiljila je na suncu.

„Ne lutam oko polja. Ja ga normalno prelazim svaki dan.”

Stresao sam se.

„Kako to misliš normalno ga prelaziš? Imaš neku uhodanu stazu?”

„Nema takve staze, jednostavno paziš kuda hodaš. Dobro, ja ga ponekad i pretrčim kad mi se baš žuri, ali to je u redu, nikad mi se ništa nije dogodilo.”

Nekako sam znao da je govorila istinu, nije to bilo balavo junačenje već još jedan jednostavan Ilonin princip koji besprijekorno funkcionira iako se protivi pameti.

„Znaš, ne mislim o tome kako ne smijem stati na minu, jer onda samo mislim na mine, lakše je kad mislim kako ću prijeći polje i doći do šume. Onda vidim sebe u šumi i sve bude onako kako zamislim”, dodala je nakon trenutka šutnje.

Nešto se promijenilo krajem kolovoza i ta je promjena isprva trebalo biti dobra. Ispostavilo se da je Ilonina majka dobila priličnu svotu novca na lutriji. Vijest se našim raštrkanim selom proširila tamo i gdje nije bilo telefona. Iako me se to nije ticalo nekako sam bio zadovoljan: sad će joj majka provoditi više vremena kod kuće i napokon skrbiti o Iloni kako treba, a ni ona neće svaki dan prelaziti minska polja. Možda će skupa odlaziti u crkvu. Doduše, nisam čuo da je ikad izrazila želju da ide u crkvu, ali ipak, misa bi joj se sigurno svidjela. Taj je dan došla u sumrak u nježno ružičastoj majici, malko isprljanoj na rubovima, s Barbie otiskom na prsima. Bila je sretna, a blijede pjegice na njenom licu su se rastegle s osmijehom. Napravio sam limunadu i počeli smo priču o mogućnosti bivanja na dva različita mjesta istovremeno koju je prekinula drobljenjem o gorućem grmu i gorućim ljestvama u nebo, te još kojekavim gorućim i govorećim stvarima. Smračilo se i morala je kući.

Nisam je mogao pustiti samu kroz šumu. Imao sam osjećaj da je vrlo bitno da večeras živa i zdrava stigne doma, kao kad čekate da prođu one kobne zadnje dvije minute košarkaške utakmice: vaša momčad je u vodstvu i čini vam se da je rezultat predobar da bi bio istinit, da dvije minute traju kao dva sata, pa kad sudac napokon završi kraj opuste vam se svi mišići u tijelu, otpočnete sigurni u happy end. Tako sam se osjećao dok sam je pratio: samo sam htio vidjeti kako ulazi u svoje dvorište - da se odsvira završna špica ove turobne, ali još uvijek obične priče.

Šuma po noći je kao i svaka šuma, jeziva i puna čudnih zvukova. U Lici je ujedno i ledena ma o kojem dobu godine se radilo. Slijedili smo ugaženu stazu, dovoljno široku za oboje. Naravno, nije bila osvijetljena, ali je njeno postojanje, ugaženost koja prekida i dijeli šumu, ispunjavala apsurdnim osjećajem sigurnosti. Prošli smo pokraj Iloninog čarobnog minskog polja i nastavili dužim putem koji je izbijao na cestu prvi i zadnji put asfaltiranu tamo negdje u šezdesetima. Prebacio sam džins jaknu preko djetetovih ramena i na kraju puta je pustio da ode. Zakoračila je na asfalt i lagano potrčala. Zvuk platnenih tenisica se gubio ujednačenim ritmom i narančasta kosa je nestala u mraku dvorišta.

Nisam mogao čuti zvuk cviljenja kapije, iako sam se nadao da hoću. Iloni se vratila mama.

Sad se mogu i odseliti iz ove vukojebine ako hoće. Okrenuo sam se i otišao kući ponavljati gradivo. Nisam upamtio ništa.

Što se dogodilo te noći nitko nikad nije razjasnio, osim možda početka događanja koji su kasnije gubili smisao. Ilonin brat, onaj zbog kojeg bi imala zabrinutu facu i na njoj pokoju modricu, bio je neki zajeban tip. Navodno je baš on svodio vlastitu majku i taj novac koristio za „osobne potrebe“ čime se htjelo reći da se upleo u posao s drogom. Neočekivani prtok lutrijskog novca ga je nagnao da malo odveć agresivno zahtijeva „svoj dio“ koji mu majka, pretpostavljam, nije htjela ustupiti. Problem je riješio šakama. Jadna je žena bila tamnoplava kao policijska odora, no Iloni nije falila ni vlas s glave. Brat je, međutim, osvanuo mrtav.

Njegov leš bio je spaljen do neprepoznatljivosti i rasječen na više komada, koje sam to jutro našao u šetnji. Tko god da ga je ubio nije se zamarao time da zataška događaj ili sakrije dijelove trupla. Bio je ubijen u šumi, to je svima bilo jasno, raskomadan poprijeko udarcima za koje će autopsija pokazati da su izvedeni jako, brzo i nadljudskom snagom. Ukratko, ubijen u svega tri zamaha nepoznatog sječiva. Glava se otkotrljala na jednu stranu, pola torzoa, ruke i noge presječene preko bedara na drugu. Krvi nije bilo, ali ni kapi. Kao da je sječivo bilo toliko vrelo da je momentalno spalilo ranu i još, nevjerojatno, zapalilo ostatke tijela. Pala mi je na pamet Ilonina fascinacija gorućim biblijskim pojavama.

Nakon policijske obrade i moje izjave kako nisam vidio ni čuo ništa te noći u šumi, priče su počele kolati selom. Ponajviše o Iloninoj majci, jer ona je jedina, naizgled, imala motiv da ubije sina. Motiv, ali ne i snagu. Jednako tako Ilonina majka nije mogla letjeti, jer tko god da je dokrajčio njenog mučitelja nije ostavio otiske na tlu. Jedini postojeći otisci bili su žrtvini. Policija je pretpostavila da ga je netko čekao na stablu poviše šumske staze, ali znao sam kao i oni da si nitko ne bi dao toliko truda zbog jednog lokalnog dilerčića. Poslije sam slučaj pratio iz novina, jer sam se morao vratiti kući: moja maćeha je rodila djevojčicu i tako sam dobio sestru. Kad smo se onako obiteljski savjetovali za ime maleckoj, palo mi je na pamet ime Gabrijela, ime anđela navjestitelja i glasnika starozavjetnog boga, ali jezik je spetljao nešto drugo.

„Elena?“, podigao je obrve moj otac. Sviđalo mu se, iako je onako supijan u buci slavlja u kvartovskom bircu pogrešno čuo ime. I bila je Elena.

Trčao sam na prvoj rujanskoj kiši po betonskom igralištu u Zagrebu. Kiša nije bila prijateljski nastrojena, a i ja sam bio daleko od toga. Svejedno, nisam htio odustati, zapravo, istrčao bih još stotinu krugova kad bih time mogao promijeniti nešto. Istrčao bih ih i po mećavi ako treba, ali nikakav nadljudski napor se nije sa strane bilježio kao plus, pa onda tri plusa – petica u imenik. Dečko se zalagao na satu. Ma kakvi. Starci su vam lagali. Moj stari, e pa on je svoje svakako odradio prije godinu i dva mjeseca, liječnici su rekli da ga je iscrpio stres i posao, no trebalo je da kažu da ga je „to nešto“ pojelo iznutra; ne onako kako je pojelo njegovu ženu: to se zvalo rakom i za to je postojala terapija. Od ovog prvog ti srce jednog dana jednostavno prepukne. Stari bi rekao: vrag sere

na istu hrpu. I bilo je to istina, samo nisam znao kakav je to privlačan šekret namirisao u našem stanu na Trešnjevci da je njegova izbirljiva rit svako malo navraćala. Na kraju tog tamnosivog razdoblja (a zvao sam ga tako, jer spora smrt koja je uzela Eleninu majku započinje s neonskim bojama zračenja, lijekova i bolnica i onda neočekivano prasne nadomak crnila) pobacao sam hrpe stvari iz stana vjerujući da svaki brod zaplovi ako razapneš jedra i riješiš se suvišnog tereta. A odvoz glomaznog otpada je svakako jeftiniji od psihijatra.

Tad sam još imao odgovornost prema Eleni i to je bilo dovoljno da ispuni glavu i dan.

Smišljao sam što da kažem Iloni kad je opet ugledam. Nije više bila dijete, sad je skoro kao ja onda kad sam je upoznao, gotova osoba. Skoro kao ja - kakva smiješna pomisao! Pitaj boga kakva je sad. Sigurno ništa manje čudna. I je li u njoj ostalo išta od one mudre nevinosti koju imaju samo djeca i da li se još uvijek lako razbrblja kao što je prije znala?

Pa, izgledala je kao da je i to moguće. Njena narančasta kosa je sad bila vezana u uredan, zaglađen rep, svaki pramen bio je strogo podšišan, a šminka minimalna. Usne su joj bile boje koralja, no sjećao sam se da su bile prirodno takve. Crvenokose žene imaju tu posebnu boju usana. Skupe traperice, jednostavna zelena vestica i križ od bijelih cirkona ispod vrata kroz čiju se bjelinu moglo vidjeti nekoliko žila. Odmah me je prepoznala i pozvala da uđem u kuću u kojoj je sve također odisalo skupoćom. Koliko sam shvatio studirala je ekonomiju. Jezivo dosadno i zapravo neočekivano. Valjda sam mislio da bi je zanimale drukčije stvari.

„Hoćeš kavu?”

„Ne bih ništa, hvala. Došao sam...”, nisam znao kako da to prevalim preko usta. Bio sam devet godina stariji od nje, a sad sam se osjećao kao klinac. I to može bit skroz poblesavjeli klinac. Podigla je jednu obrvu dok je sebi točila kavu s puno mlijeka:

„Nema veze zbog čega si došao. Drago mi je da te vidim. Prošlo je...”

„Deset godina. Čitav život.”

Kimnula je glavom.

„Sviđa ti se kako sad živim?”, pitanje je ujedno bilo i izazov. Nisam odgovorio, bilo je neke dječje provokacije u pitanju i u njoj samoj, makar se ponašala odraslo.

„Sjećaš li se one noći kad ti je ubijen brat?”

„Naravno. Nisam znala da te to i dalje zanima.”

Slegnuo sam ramenima.

„Pa dogodilo se ni stotinjak metara od moje vikendice. A bilo je prilično jezivo. Čovjek razrezan na komade kao kolač, spaljen, a nigdje traga, nigdje otiska... Mučilo me je to neko vrijeme.”

Promatrala me smireno i kažiprstom vrtila šalicu.

„Onda sam našao ovo”, posegnuo sam u unutrašnji džep jakne i izvukao dva papira. Prvi je bio članak istrgnut iz avionskih novina. Bio je o anđelima. Kažiprstom sam joj pokazao rukom potcrtane retke, pogledala ih je, pa je onda pogledala mene. Rekao sam polako:

„Znam da si to bila ti Ilona. Ti si ga pozvala... Ne znam kako je to moguće, niti me briga, ali znam.“

„Uriel“, rekla je nekako otmjeno. „Anđeo koji čuva ulaz u raj s plamtećim mačem.“

„Plamteći mač, da“, potvrdio sam prisjećajući se spaljenih dijelova ljudskog tijela u šumi. Netko dovoljno snažan i brz, bez tragova i otisaka, netko, jednostavno, izmišljen. Posuđen od Henoka.

„Sad, nemoj me krivo shvatiti, ja ne vjerujem u anđele, ne vjerujem u Boga, ne vjerujem u prikazanja, ali vjerujem u tebe.“

Trznula se, uvrijeđena:

„Ne govori to!“

„Kad to i mislim! Nikad nisam vidio čudo u životu, ali sam vidio dijete koje prelazi minsko polje svaki dan neozlijeđeno, vidio sam čovjeka posiječenog u tri dijela iz tri čista udarca, vidio sam djevojčicu kojoj je dovoljno bilo da vjeruje i da to ostvari, i sad trebam tu djevojčicu.“

„Ja nisam Bog. Ja ne mogu... To tako ne ide, to tako ne ide!“

„Kako ide onda?!“, viknuo sam. Nije me bilo briga ako vidi moj očaj. Odmahnula je glavom, zatvorila lice i gledala u kavu. Napokon se oglasila:

„Sve je to bila moja krivica. Prve stvari koju su se dogodile bile su sitnice. Pronađenih sto kuna na putu, sličice koje su nedostajale u albumu... Zнала sam da sam to ja... prizvala. Pitala sam Boga da ih pošalje, ali ne onako riječima, u molitvi, nego... Ne znam, ti si fizičar, zamisli to kao neku frekvenciju. Odašiljala sam taj osjećaj, dobar osjećaj, potpun. Kao da već imam stvar koju tražim. Bila sam zahvalna. Poslije je bilo sve brže i snažnije. Dovoljno je bilo da samo pomislim. Kao ono s minskim poljem, znaš...“

„I lutrija?“

Odlučno je kimnula glavom.

„Prokleta lutrija, da. Mogla sam znati da će novac stvoriti kaos među njima. Mama ga je zaslužila, a ne on. Htjela sam da ga ona ima. Radila je za njega užasne stvari.“

„Znam. Nisam znao da ti znaš.“

Pogledala me je pogledom punim beskrajne povrijeđenosti.

„Zнала sam otpočetak. Nitko ništa nije poduzeo, vi ste svi pustili da to traje, hodala sam naokolo znajući da za par godina i mene to čeka. Što misliš, koliko bi platili za riđokosu?“

Pokrio sam oči rukama. Bio sam tako umoran od svega.

„Da, tako je. Pokrij se, i treba da te bude sram. Nisi ništa bolji od njih. I sad si tu jer ti nešto treba.“

„Jesam“, gurnuo sam drugi papir prema njoj, ali to je zapravo bila fotografija. Pogledala je djevojčicu na slici. Smeđe lokne, obrazi boje breskve.

„Moja sestra Elena. Poginula je prije tjedan dana, udario ju je auto kad se vraćala s bazena. Zapravo ju je udario toliko snažno da je poletjela pet metara niz cestu i tresnula o asfalt kao vreća mesa i kostiju.“ Ilonine oči su se raširile u suosjećanju, svojim je dlanom pokušala prekriti moj veći. Bio je to ugodan dodir.

„Moram te ovo pitati Ilona. Možeš li je vratiti?“

Ruka se povukla, cijela se ukrutila. Pogledala me kao nekakvog manijaka koji ti u redu za blagajnu dahće u vrat.

„Ti si lud! Potpuno si lud! Ne želim ni razgovarati o tome“, ustala je što je bio znak da želi da odem. Otišao sam, ali s namjerom da se vratim.

Pričekao sam sljedeći vikend i odlučio da je iznenadim domaćom večerom. U kuću me je pustila njena majka koja se rado sjećala Iloninog prijatelja studenta s druge strane šume. Pomagala mi je u kuhanju. I ona se skroz promijenila, sad je nosila finu smeđu plišanu trenerku, narukvicu s jantarom i svoj isti čudni naglasak strane žene. Izgledala je mlađe nego prije deset godina. Je li znala što je rodila?

Kad se Ilona vratila kući obučena preozbiljno za svoje godine i s puštenom kosom vidio sam strah u njenim očima kad me ugledala.

Bez brige, ja šutim kao grob.

Trepnuo sam s osmijehom, dok sam joj objašnjavao šta ima za večeru. Jela je malo, što je objašnjavalo njenu pothranjenu liniju. Malo je i govorila. Zamolio sam je da sa mnom opere suđe, a stara je shvatila i pustila nas same. Ilona je bez okolišanja progovorila:

„Ne mogu uraditi to što tražiš. Sve je ovo uzalud.“

„Ne možeš ili ne želiš?“

„Oboje. Protivi se svemu u što vjerujem. Ne želim ni pokušati, a mislim i da pokušam... takve stvari se jednostavno ne rade. Razumiješ li koliko je to protuprirodno?“

Cinično sam se nasmijao.

„A anđeo s plamtećim mačem je vrlo prirodno sredstvo rješavanja problema?“

„Što ti znaš o problemima?“, zasiktala je spremno. „Nikad nisi bio na mom mjestu i ne dao ti Bog da budeš. Odluke koje sam ja donijela nisu došle preko noći, zrile su u mojoj glavi mjesecima, tjednima. Zidovi koje sam podigla nisu izdržali, a ono što je bilo iza njih je nešto čega se sramim... Nešto što ne treba pustiti opet van.“

„Zašto pričaš o tome kao da je to nešto mračno?“

„Ti misliš da je dobro?“, razobličena gruda sapunice poletjela je na pločice. „Bi li ti htio da ti se usliša svaka molitva, pa čak i one nesvjesne koje nikad nisi izgovorio?“

„O kakvim ti molitvama pričaš? Kakvo uopće mišljenje imaš o bogu koji šalje čudovišta među ljude? Kakav je to bog koji voli tebe, a za moje je molitve gluh?!“

Ušutjela je i napokon rekla.

„Bog koji me nikad nije napustio. Neću se izrugivati s njim.“

Opet sam otišao, ali već sutra ujutro sam je čekao u autu da izađe iz svoje podsljemenske kuće u neuobičajeno hladan dan. Kad je izašla zastao sam u iznenađenju. Nosila je moju džins jaknu još uvijek preveliku za nju, onu istu u kojoj sam je ispratio kroz žalosnu šumu. Nekakav osjećaj olakšanja prošao je kroz mene. Učinit će to, učinit će ludost koju sam tražio, za koju sam mislio da je moguća. Ja, fizičar, znanstvenik, bezbožnik. Koliko je bilo nastrano smatrati je za boginju? Riđu djevojčicu prćaste ljepote, uvijek premršavu i blijedu, samu u

svom jezivom svijetu podčinjenog svemira. Jer ona je znala nagnati svemir da se izvine po njenoj volji, neku meni neimenovanu silu da se protegne do ličke zabiti kao sadistički anđeo zaštitnik, kao dobitak na lutriji, kao minu koja se nikad ne aktivira. Nisam napustio auto. Gledao sam kako se zamišljena spušta prema trgovini, vjerojatno naježena u ružnoj jakni u kojoj je izgledala kao beskućnica.

„Moraš se ponašati kao da je ona tu“, rekla je Ilona. „Napravi njen krevet, kupi hranu za dvoje, operi joj odjeću. Neka sve bude onako kako je bilo kad je bila tu.“

Shvatio sam da izbjegava riječ živa. Za Ilonu ona je i sad živa samo nije tu. Ona je gore, sa njenim starozavjetnim prijateljem koji je inače pretvarao žene u stup soli.

Ali to je tako boljelo. Samo razmišljanje o doticanju njenih stvari, starih tenisica i ukosnica s još par strganih smeđih vlasi. Elena, kako kaže pjesma, iz mojih snova. Napravio sam sve kako me Ilona uputila i onda sam čekao. Prvo sam se pitao jesam li konačno poludio, ali nije me bilo briga i ako jesam. Možda stvarno duševno obolim i ugledam to dijete pored sebe, ali to je također bilo prihvatljivo. Možda se dogodi najgore i nikad se ne vrati. Ilona me je pitala što ću s njom kad dođe, kako ću objasniti ljudima, ljudima koji su joj bili na pogrebu. Znao sam da je postojala samo jedna opcija, a ta je napustiti ovaj grad, čak i zemlju ako treba. Rekao sam to Iloni i pogledala me čudno, pomalo zatečeno.

I tako sam čekao jedan dan.

Kućne papuče nježne plave boje ispred kreveta.

Drugi dan.

Obrok poslužen za nevidljivu djevojčicu. Netaknut.

Treći dan.

Narukvica s kamenčićima za malenu ruku desetogodišnjakinje, kupljena na povratku s posla.

Četvrti dan zvao sam Ilonu. Došla je s kosom uvijenom u velike divne lokne. Mogla je namirisati moj očaj, imala je njuh istančan za taj njoj tako blizak osjećaj.

„Zašto ne dolazi?“, pitao sam bespomoćno, očekujući da mi ona napokon objasni da sam luđak kojeg se drukčije nije mogla riješiti. Frajer je lud, ali bezopasan. I što si mislio? Da će mrtvo dijete u dva ujutro pozvoniti na tvoja vrata? Otkud da dođe? Doveze se taksijem s groblja? Ili bi se jednostavno probudila u svom krevetu, jer se ništa od toga nije dogodilo? Ako Ilona kaže: to se nije dogodilo, onda se nije dogodilo, čuješ ti gore: to se nikad nije dogodilo.

Ali me je zagrlila nejakim rukama i ja sam zagrlio nju zavlačeći ruku u potiljak guste, svilene kose. Čelo je pritisnula na moje i ja sam učinio ono što mi se činilo tako prirodnim otkako sam je prvi put vidio odraslu. Poljubio sam njene oštre jagodice lica i meke jastučiće usana, bila je tako živa i topla ispod te mliječne kože posute cimetom. I tako krhka, tako čudna, kao da je svaki dodir bio dobar i loš. Jesam li je volio, jesam li je mogao voljeti? Jesam, iako je bila čudovište svoje vrste.

Ilona je bila posve naopaka i ne znam je li znala što znači ljubav. Možda ju je tako rijetko vidjela u životu, kao udaljeni svjetionik u gustoj magli, nešto njoj

daleko i vjerojatno toplo. Svakako nešto za čim je čeznula kao i svi mi. No je li znala kako doći do nje, je li znala što je zapravo ljubav i da li bi ju prepoznala kad bi se i ogrijala na njenoj svjetlosti? Mislim da odgovor leži negdje u sivoj zoni, jer istina obično jest siva. Odmah sljedeće jutro sam svjedočio vodopadu suza, gotovo histeriji i riječima kroz grcanje:

„Ona neće doći, nikad se neće vratiti... ni-ka-da!”

Lecnuo sam se.

„Zašto neće? Zašto pobogu... Ilona?”

„Ja sam... tako htjela... ja sam je ubila, moj Bože, ja sam je i ubila! Kako nisi shvatio?!”

Stao sam i misli su mi preletjele taj užasni događaj: Elenu je ubio muški vozač, nije mi bilo jasno kako... i onda smisao i otkrovenje. Ako postoji srž našeg bića, moja se upravo stisnula u sebe:

„Ti si zaželjela da umre djevojčica za koju nisi ni znala da postoji?”, nešto je bilo pogrešno.

„Ne... ja sam... Sve ove godine bio si jedini koji me nije gledao sa sažaljenjem! Samo sam htjela da me trebaš kao što ja trebam tebe.”

Zgađen, odmaknuo sam se za korak:

„To je tako besmisleno. Tako suvišno Ilona. Tako čudovišno”, taj posljednji pridjev joj je najbolje pristajao. Bila je tako gladna te pažnje, tih minulih dječjih osjećaja, opsjednuta onim ljetom, a tako sirova i nevješta u svojoj metodi. Baš kao i njen nebeski prijatelj. Dvoje nasilnika, sebičnih i svemoćnih, rušili su zidine Jerihona ne hajući za ruke koje su ga gradile.

„Nisam znala da će biti tako, da će uzeti djevojčicu... Kunem ti se!”, svijetle oči su joj divljale po mom licu. „Sve što taknem upropastim, ne vidiš li koliko sam prokleta?”

Odmahnuo sam glavom.

„Nisi ti kriva. Napravili su te takvom.”

Nasmijala se kroz suze, ne opako, ali svakako uznemirujuće.

„To nije istina... ja sam je mogla vratiti da sam htjela! Ali gle! Nema je, zar ne? Nije tu. Znaš zašto nije tu? Zato jer bi te odvela negdje daleko od mene.”

Uhvatio sam je rukama oko vrata, palčevi su mi se smjestili u onu slatku udubinu koju sam ljubio prošlu noć. Mogao sam je daviti i ona bi me pustila da uradim to do kraja. Osjećao sam s kojim naporom diše to crvenokoso čudovište gladno nježnosti. Zar je mislila da bi nakon svega ostao s njom? Kako bih je gledao svaki dan znajući da njeno samoživo srce ne preže da mi zada najveću bol? Opet, još je bila ono zanemareno dijete s majkom kurvom i bratom narkomanom, nasilnikom koji pravi masnice boje višnje na tom savršenom licu. Povrijeđenom licu, ranjenom srcu, malom tijelu koje se ljulja na konopcu u običnom ljetnom danu. Toliko bola i toliko snage, i koliko još suzdržavanja? Možda je bila bolja nego što bih ja bio na njenom mjestu. Ipak je bila u pravu, svaka njena neoprezna želja nalazila je svoj put kroz bol - ono što je Ilona najbolje poznavala.

Htio sam je otjerati, ostaviti, otputovati. Htio sam ubiti nju ili sebe. Nisam mogao, bio sam jedini koji je znao što je i ona je znala što sam ja. Bilo smo dvije polovice koje su sjele zajedno tek kad su se oštetile do neprepoznatljivosti.

Mrzila me je, jer sam samo ja probio njenu ljusku, jer je zbog mene bila tako neljudska, a ja sam nju mrzio što me je povukla u tu neljudskost sa sobom. Istovremeno je u meni raspirivala ljubav i strast kao nitko prije, grizao sam je i vukao za kosu, a ona je trpjela i zauzvrat me ljubila kao ikonu. Plakao bih poslije iako bih radio to ponovo.

Drugi parovi su izlazili vikendom u šetnju sunčanim Jarunom i ispijali kave, razmišljali što i gdje za večeru. I mi smo šetali Jarunom i skupa kuhali obroke, ponekad bih i zaboravio da je taj dodatni par ruku iznad sudopera pripadao djevojci koja je ubila Elenu. Znao sam da se osjećala krivom.

Nakon nekoliko mjeseci preselila se u moj stan i znao sam se zateći kako za radnog vremena buljim u jednu točku i razmišljam kojim riječima ću je pozdraviti danas, i kad se ohrabrim reći joj sve što nije htjela čuti. Istinu i nešto malo laži. Možda joj zapovijediti da se gubi i da mi više ne prilazi. Iskreno me zanimalo bi li me zaista pustila na miru.

Maštarije nikad nisam ostvario. Kad bih došao na vrata i susreo njen pogled, zadovoljan, naoko bezbrižan, ponekad znatiželjan, sve bi palo u vodu. Tad sam samo htio da bude sretna onoliko koliko je mislila da će biti. Jadno, znam.

Onda je zaniжела. Mislim da ničega nisam bio svjestan dok nisam ugledao dijete na ultrazvuku, posljedicu našeg sjedinjavanja. Strašna posljedica. Još jedno malo čudovište. Ilona je uhvatila moj zaprepašten pogled i oborila svoj. Kao da mi je čitala misli. A nije isključeno da nije. Buljio sam u njen trbuh uplašen onime što buja unutra. Istinski prestrašen. Jedna možda, ali dvije, jer bila je, naravno, curica? Je li bilo nasljedno? Ili će to biti posve zdravo dijete?

„Mrziš je“, rekla je Ilona. Činjenica, a ne pitanje. Nisam znao istinu, nisam više znao ništa. Naravno da sam isprva želio to dijete. Mislim da ga nikad uistinu nisam mrzio kako je ona mislila, ali među nama je postojao jeziv jaz i dijete je postalo njegov dio. To je bila strašna pomisao, ali nisam je se mogao osloboditi. Kad bih sve zbrojio i oduzeo, na kraju bih uvijek osjećao užas. Bilo me je strah. Ilona je znala sve. Nismo se svađali, samo sam je jednom vidio da plače, ali primijetio sam kako sjedi nad knjigom i bulji u stol. Ili bulji kroz prozor. U trudnoći je bila sve ljepša i ljepša, kao da je svjetlo izvana prolazilo kroz nju. Sjala je, no ta je pojava bila tako suprotna sa dugim šutnjama među nama, da sam jednom pomislio da se radi o izvanzemaljki, a ne ljudskoj ženi. To bi zasigurno objasnilo neke stvari. Kako bilo, trbuh je rastao, i ona bi rekla:

„Gle, rita se“, i uzela moj dlan da ga spusti na trbuh. To sam joj nevoljko dopuštao.

Legla je te proljetne večeri sa mnom u krevet, nakovršane kose kako sam volio. Ispreplela je prste s mojima, nježno kao s paučinom, disala u moje rame svojim božanskim dahom.

„Volim te“, prošaptao sam u mrak. Ali čudovište je to znalo. Stisnulo mi je ruku u znak potvrde, a ono malo čudovište se promeškolo u njenoj utrobi. Brzo sam zaspao, ali s osjećajem neodređene tjeskobe. Kad sam se probudio bila je hladna. I to je bilo to. Više nije bila sa mnom, a ni naše dijete. Znao sam da je to uradila ona i mrzio bih je još više da je nisam toliko volio.

Je li prizvala njeznog Azriela ili je sama otišla svom zamišljenom bogu?

Zagrlio sam njeno tijelo i zaplakao bez zvuka, zbog nje, zbog zametka u njoj, zbog njenog brata i moje sestre, zbog jebenog svemira bez duše i svakog Jošue koji se ikad našao na ovom bijelom svijetu.

Sara Damnjanović

Čekajući

Neki čovek užurbano stiže do bara. Sa sobom nosi tašnu za laptop. Visok je i ubeđena sam da će se saplesti o svoje sopstvene noge, ali on izgleda poprilično samouvereno. Prilazi ogradici i ne zastaje. Hoda pravo. U meni srce tuče, veliko kao celo moje telo. On zastaje na pola puta, gledajući u šank. Tražeći, verovatno, nešto. Ne, nije on. Nepoznati čovek nastavlja svoj marš, samo prošavši. Možda i njega neko čeka i možda i on beži od tog susreta. Nije ni važno.

Ne postoji dašak vetra da naglasi njegov dolazak. Izgleda da ovo mesto ipak jeste drugačije.

Dole niz bar, na samoj plaži, nazire se nekoliko silueta. I svaka bi mogla da bude njegova. Ali verovatno nije. Ne bih se ni usudila da proverim. Ne, pogled vara, to su ipak samo stolice.

Ostalo je još samo nepunih sat i po do ponoći. Vreme kada sam onih večeri kretala nazad. Da li bi se on toga sećao?

U vazduhu leprša ta činjenica da bih mogla da ga sretnem, da je tu, negde blizu, možda čak i na samo nekoliko metara od mene. I ne znam da li sam uzbuđena ili uplašena zbog toga. Kroz poneki mrmor morske vode i neprestanu pesmu zrikavaca, lome se tonovi naših pesama. Kroz ovaj prokleti grad i ovaj prokleti bar, svaki šum koraka, preseca dijafragmu.

Da sam, možda, vetar, navela bih ga u ovom pravcu. Utabala bih neku potpuno novu stazu i nazvala bih je njegovom. Da sam vetar, nikada ne bih utihnula. Ali nisam vetar, a sat otkucava Vreme, za šta, to još nisam sigurna. Ne, nije za polazak. Ne mogu da krenem kad čekam tek samo jedno veče. Za ovo je potrebno više. Mnogo više.

Ne znam da li se bojim njegovog dolaska ili odlaska ili da se uopšte neće ni pojaviti. I da li se uopšte bojim?

I dok se kazaljke sklapaju na vrhu sata, svi su ljudi iznenada visoki i krupni. I svi su on. A svi odlaze. I baš svi odlazeći vuku noge po daskama. Šteta što ga nema. Nikada neće saznati da je pobedio.

Slobodan Martinović

Odložena smrt

A izgledalo je da će sve dobro da se završi. Deda Života je bio na samrti. Već su počeli da prave planove u vezi sa imanjem; da dele; da traže kupce; da ugovaraju.

Nevolje su počele oko grobnog mesta. Familiji tu ništa nije pomagalo; molbe, preklinjanja, pretnje – na groblju su ostali neumoljivi. Mesta nema, bili su kategorični, za one koji sve potrebne uslove nisu ispunili. Ako su baš toliko uporni, neka odu do gospodina Krunića, ali – što su od njih čuli, čuće i od njega, neka se ne zavaravaju.

Kada ih je Krunić nekako primio, odahnuli su. Sada ta komedija sigurno mora da se završi – tako su mislili.

Njima je jasno, rekoše mu skromno, da se bez članstva u Partiji ne može dobiti posao. To je u redu. Može da se razume i što bez toga čovek ne može ni stan da dobije. Shvatljivo je što se ne može ni niz drugih stvari. Oni sve to uvažavaju.

Ali ne mogu da shvate kako čovek na samrti ne može da dobije grobno mesto samo zato što nije ušao u Partiju. Uхватила ih je panika – oni iz uprave groblja neće da popuste, a deda Životu samo što ne poseti Sveti Arandjel! Gde da ga sahrane kad umre?!

Dodadoše da su oni, inače, svi članovi Partije. Čak su u nju i decu upisali, još pre nego što su ih upisali u školu. Očekuju, zato, da Partija ponekad i njihove interese zaštiti.

Gospodin Krunić ih je gledao ispod oka. Članovi su Partije, rekao je, a ne shvataju trenutak u kojem žive, u koji su udenuti njihovi sitni životi. Da im je do Partije stalo, ne bi mu ni dolazili da kradu njegovo dragoceno predizborno vreme. Umesto što tu pred njim bogoradaju, nek uhvate dedu pod ruku i dovedu ga u Opštinski odbor da ga učlane. Oni će lično da ga upišu. Ako je deda ceo život proveo u mraku i neznanju, ne znači da takav treba i u zemljicu crnu da ode.

Čim se učlani, Života će dobiti svoju parcelu, pa može mirno da umre, a oni poslove da posvršavaju. To je najviše što on, Krunić, za njih i dedu može da učini, a sada mora da ide, čekaju ga kod „Tri seljaka“. Kakvi su oni njegovi, ako ne požuri, neće mu ostaviti ni košćicu da oglođe.

Familija se pokupi i izađe iz zgrade.

Uspu su većali. Znali su da dedu neće moći da ubede da se učlani. On, kraljev vojnik, kako je za sebe govorio, pre bi, njima u inat, umro bez grobnog mesta. Da uzmu budake i sahrane ga u avliji, ne ide zbog sveta, a i zabranjeno je.

Jedino što im još preostaje jeste da se postaraju za njegovo izlečenje. Ovako bolestan je još prgaviji i zadrtiji. Možda će malo smekšati kad se oporavi, ako se svi oko toga potrude. Postoji i malecna mogućnost da se i vremena

promene pa mu za smrt, pored bolesti i starosti, ništa drugo neće biti potrebno. Na kraju, samo da dobiju u vremenu – možda će smisliti i nešto pametnije.

Čim stigoše kući, zemljosanog Životu prenesoše u najsvetliju sobu. Umiše ga i obrijaše. Snahe ga pridigoše i dadoše mu da jede pileće čorbice. Sinovi i unuci se rastrčaše na sve strane da kupe lekove što ih je lekar odavno prepisao.

Života od zaprepašćenja iskolači oči, na šta se svi uplašiše da mu je pozlilo pa se oko njega još više uzmuvaše.

Posle dva dana već je mogao sam da sedi i da zapoveda iz kreveta šta da mu donesu.

Sedmog dana je izašao u avliju.

Osmog se igrao s praunucima.

Devetog je na hoklici sedeo ispred kuće, o nečemu dugo razmišljao, a onda se nasmejao i glasno rekao:

„Deco, neću u Partiju!“

Sutradan je obukao odelo spremljeno za sahranu i odšetao do grada. Samo dok su ovi na vlasti, mislio je usput, ima da ga njegovi drže kao malo vode na dlanu! Doživeće bar stotu u zdravlju i veselju.

Na mitingu koji je toga dana u gradu Partija organizovala mnogi su se čudili kreptom starcu u narodnoj nošnji, koji je najviše pljeskao i najglasnije uzvikivao parole.

Sara Damnjanović

Bivša

Želim da trčim plažom bosa, po pesku, da stopalima jedva dodirujem vodu.

Raširila bih ruke i bila bih vetar. I bila bih noć. Mesec bi kao prikovan ležao spokojno u postelji neba i samo bi sjajem podsećao na svoje prisustvo.

Kad talas udari, oči se zatvore, vidim slike nekog lepšeg sveta. U drugi mah, sve se boji nekom drugom nijansom. Ti ne znaš?! Suze su najkvalitetnija boja ovog sveta koja nikad ne bleđi ili barem uvek ostavi tragove, ako samo malo dublje zagrebeš (ako ne, nećeš je videti i zaboravićeš da je tu sve dok neko drugi ne počne da grebe). I da li treba da se udavim u vodi, da bih bila voda?

Možda je to tako. Možda i jesam vetar. Tokom godinama izgubila sam crte lica. Postala sam samo obična ploča na kojoj možeš da crtaš i praviš reljef kakav ti odgovara. Moje lice nije ogledalo mojih emocija. Ja sam samo promaja, kako postaviš vrata i prozore tako ću se i usmeriti.

Šta je tu lepo? Sve. Životi. Mnogo imena. Sve osobine sveta. Sve crte lica i sve emocije. I... bolovi. To je ono što nosim sa sobom na scenu. Pa ipak, da nije tog bola, nikada ne bih bila ja. Zaboravila bih da postojim van scene.

Daske. Reflektori. Aplauz. Dah zastaje. Ne, zastajao je! Sada više ne znam. Previše sam osoba postala da bih razmišljala sopstvenom glavom. Previše razuma da bih spoznala koji je tu moj.

Svi ti životi su postojali pre tebe. Dok nije bilo važno živeti van pozorišta. Sada, ipak, jeste. A ja bih se tih dasaka odrekla samo da živim nas. Taj jedan život, ali u potpunosti.

Pa ipak, mnogo će proći dok ponovo budem mogla da trčim. Mnogo će se talasa razbiti o moje članke dok budem ponovo bila u stanju da im izmaknem.

Pa neka, možda tako i treba. Pa, sutra možda postanem bivša. Bivša umetnica, bivši invalid, bivši prijatelj. Možda sutra više ne budem ni ćerka, unuka, ni sestra. Šta ću ti takva? Od kakve bi ti koristi bila jedna bivša osoba? Ogorčena, sarkastična, prazna.

Dragi, svi ćemo mi u životu barem u jednoj stvari biti bivši. Valjda to tako ide. Plašim se samo da ne postanem suviše bivša da ne mogu ni da se setim kako je biti sadašnja. Ako se, pak, to i desi... podseti me kad-kad na neke želje koje sam imala. Podseti me na vetar i nasmej se onako kako umeš i možda se setim kako je lepo bilo imati san.

Radoslav Slavnić

Aurora i Čovek koji se smeje

Džejms i Đavo su sedeli za stolom u „Meku“ i prepirali se.

„Zašto bih učinio tako nešto?“, uzdahnuo je nesrećni mladić, ne podižući pogled.

Nije imao hrabrosti da se zagleda u lice sagovornika.

Bilo je lakše istraživati otisak zuba u hamburgeru, nego suočiti se sa stravičnim ožiljcima koji su se širili duž Đavolovih obraza. Džejmsu se činilo kao da su i sami bili živi. Bezobrazno su se izvijali nad svakom rečenicom koju bi ovaj izgovorio. I ta odeća, ta odvratna purpurna boja, koja je izbijala iz vlakana prašnjavog kaputa, nalik smrtnoj auri. Neuredna kosa. Žuti zubi. Prokletnik je izgledao potresno čak i za Nečastivog.

„Svaki novi dan ti nagriza šansu da dočekaš sledeći, dečko“, Đavolov glas bio je praskav i istanjen do niti vrcave histerije. „Zar očekuješ da ćeš večno izbegavati tumore, nepažljive vozače brzih automobila i partnere sa HIV-om?“

Mladić nije odgovorio. Oklevao je, iako mu se Đavolov predlog činio sve razumnijim.

„Pomozi sebi“, Đavo je oblizao usne. „Načni se, kao što si načio taj hamburger. Dočekaj Smrt spreman, kao Neko. Ostavi pečat u postojanju!“

Paklene reči nisu se smele dovoditi u pitanje. Džejms je to znao. Uostalom, nije hteo da završi kao prosečni golja kojeg će pokositi nekakva

boleština ili auto u prolazu. Želeo je da mu ime odjekne celim univerzumom... bar jednom.

„Na kraju krajeva, zašto tražiti razlog?“ Đavo se igrao novčićem koji je izvadio iz kaputa. „Ponekad je najjednostavnije samo se zavaliti i posmatrati svet u plamenu!“

Džejms je čak i u tim rečima uspeo da nađe smisao. Uostalom, zapetom pištolju nikada nije trebalo mnogo povoda da pronađe metu.

„Učiniću to“, rekao je, duboko izdahnuvši.

„Sada govorimo istim jezikom“, isplazio mu se sagovornik.

Dok su izlazili iz lokala, monstrum novčićem pogodi jednu od radnica u rame.

„Napojnica“, vrisnuo je pre nego što je utekao.

Radnica se zvala Aurora. Podigla je nagradu sa uglačanih pločica i shvatila da se radilo o novčiću sa dve glave. Jedan od ponosnih profila izgraviranih u metalu bio je unakažen površinskim oštećenjima.

Moj srećni novčić, pomislila je.

Nekoliko meseci kasnije, otišla je na premijeru filma koju je dugo iščekivala. Dok su se meci ispaljenih rafala rasipali svuda oko nje, skrivala se ispod sedišta u sali i stiskala amajliju sa dva lica. Tada je prvi put osetila mešavinu smrada baruta, gasa i nevino prolivene krvi.

„Neka igre počnu“, viknuo je napadač sa gas-maskom, dvadesetčetvorogodišnji mladić koji je otkrio moć oružja, straha i smrti i rešio da utisne svoj pečat u površinu sveta koji je goreo.

Njegovo ime je odjeknulo univerzumom mnogobrojnih žrtava i povređenih.

Istog dana, Đavo se probudio znajući da ga čekaju vesele novosti. Naručio je picu, naneo beli puder na lice, a preko usana i simetričnih ožiljaka na obrazima razmazao crveni karmin. Upalio je televizor. Bio je ponosan na Džejmsa, svog pulena, kada je čuo za bioskopski masakr. Glasno se cerekao, sve dok nije začuo zvono mobilnog telefona.

DESHI BASARA, odjeknula je mantra sa zvučnika aparata.

„Vreme je za uspon mračnog viteza“, obratio se praznini.

Trebalo je da pođe u Njutaun. Tamo ga je čekao sastanak sa izvesnim Adamom.

Napustio je mračnu prostoriju sa osmehom.

U znak sećanja na žrtve masakra u Aurori i Njutaunu.

Miloš Ristić

Pijaca

„Kol'ko?”

„Daj mi jedno pet-šest kila... Kol'ko ti je kilo?”

„Petsto.”

„U bre, petsto...”

„Da pakujem ili ne?”

„Pakuj, pakuj. Nego me samo čudi - kad je poskupelo? Skoro je bilo četiristo...”

„Vidiš da je inflacija. U prodavnicama ti je još više. Ide do petsto tri'es' kol'ko sam čuo.”

„Otkad je to mržnja tol'ko skupa?”

„E - otkad?! Otkad pamtim nešto mora da se jede...”

„Pa, mora, slažem se. Ali mnogo... što je mnogo - mnogo je.”

„Mogao si i ljubav da kupiš - ako ti je ovo mnogo...”

„Ne - to nikako.”

„Znam al', kol'ko čujem, ponovo je pojeftinila. Daju i neke popuste - na veliko. Kupiš pet - dobiješ šest, platiš deset - dobiješ dvanaest...”

„Ma nisam ti ja u tom fazonu... A kol'ko je? Čisto... onako... čisto me zanima?”

„Dvesta osamdeset kilo. Samo... ja to ne držim. Još otkad su doneli onaj šugavi zakon o razdvajanju robe. Ali, zato sam nabavio nove stvari - zavist ti je samo sto pedeset, pakost dvesta pedeset, gordost samo dvesta dinara.”

„Imaš još nešto?”

„Imam! Imam dosadu - najnovije vrste...”

„Kol'ko?”

„Četrsto. Al' - ima da se navučesh i da dolaziš svaki dan da kupuješ. Znaš kakva je (ljubi prste) - mma! Eee! Imam i ove nove pakete melanholije. Uz to dobiješ paket suicidalnih osećanja i dva pakovanja morbidarije.”

„Ne, neću ništa. Za sad je dovoljno.”

„Dobro - moje je da ponudim.”

„Nema ljutiš.”

„E - ima! Juče mi stiglo...”

„Ma nisam to pitao... Aj vidimo se!”

„Šta li je ovom?! Sam spominje a neće da se ljuti?!”

✱

Stevan Šarčević

Frekvencija

Božićno jutro. Oprezno otvaram vrata i tiho ulazim, pazeći da dva pozamašna paketa nigde ne tresnu o predmete u predsoblju. Šunjajući se, ulazim u spavaću sobu i odlažem poklone na stočić. Posmatram usnuli par na staromodnom bračnom krevetu. Spokoj počinka ih čini mlađim no što jesu i izgledaju zadovoljno. Bez posebnog razloga odlučujem da odložim njihovo buđenje, dajući time sebi malo vremena da razmislim. Nekako sam predosećao da će me beleške mog oca, iz doba ERA programa, jednog dana ovamo dovesti.

Vraćam se u mislima u onaj sumorni dan. Koliko li je vremena od tada prošlo? Sudija, advokat, tužilac, sve su bile žene i sve jedna drugoj slične. Odevene u sive, štofane kostime strogih linija i ravnodušnih izraza lica, sve su nosile cvikere navrh nosa. Mrgodno su osmatrale moju „Bufalo Bil“ jaknu, kao da sam bio nedostojan njihove sumorne stvarnosti. Seo sam u neudobnu stolicu i odložio beleške na stolić nalik školskoj skamiji. Ni u trenucima najžešćih depresija nisam se osećao tako usamljeno. Teskobna prostorija, potamnela od vremena, nekada je možda i bila u belo okrećena, ali tada je bila tek prljavosiva. Drugačije sam to zamišljao. Očekivao sam publiku, porotu, živopisnog sudiju, energičnog tužioca i visprenog advokata. Neku vrstu spektakla. Biće da sam previše gledao američke filmove. Svaka životnost je odande odavno bila proterana. Bio sam ubica. I to masovni ubica. Tužiteljka je suvoparnim rečnikom opisala moj prestup i tiradu potkrepila psihijatrijskim i tehničkim veštačenjima.

„Šta ste osetili kada ste pisali ovu kompoziciju?“, obratio mi se sudija suvoparno.

„Ništa. Baš ništa. Jedva sam i zapamtio poziciju nepostojećeg akorda. To mi često ne polazi za rukom.“

„Nepostojeći akord? Šta to tačno znači?“, nisam osetio zamku u pitanju.

„Pa, to znači da sam ga savim slučajno izveo. Ne znam šta me je navelo da pomerim dva prsta s klasičnog F mola. Jednostavno sam to učinio. Nije tu bilo nikakvog plana. Tako je ispalo.“

„Optuženi je, po sopstvenom priznanju“, obrati se sudija umornim glasom sekretarici, „smrtonosnu frekvenciju proizveo slučajno, ali ju je svesno posle toga ponavljao...“

„Nisam proizveo smrtonosnu frekvenciju!“, upadoh joj u reč. „Sve je to u namotajima magneta na gitari, u položaju potencijometra, u naboju elektronskih cevi izandalog „maršala“. Samo neverovatni sklop okolnosti u čijem sam se središtu nenamerno našao.“ Odmerila me je prekorno, pa nastavila:

„Optuženi takođe reaguje uznemireno pri svakom pomenu smrtonosne frekvencije.“ Onda mi se ponovo obratila. „Veštačenja dokazuju da frekvencija ne bi bila toliko opasna da nije upotpunjena glasom. Možete li to da objasnite?“

„Pa nije to ništa neuobičajeno. Svaka pesma podrazumeva i pevanje. Reči su došle same po sebi. U to vreme sam bio opsednut rege muzikom, povukao sam trzalicu nagore preko mola u kontrapunktu i Mirela je izgovorila reč „ustani“. Valjda jedinu reč koja se uklapala uz tu neobičnu vibraciju...”

„Možete li pojasniti ko je Mirela? Ona je napisala tekst sporne kompozicije?“, prekinula me je.

„Mirela? Pa, naša tadašnja pevačica. Ne, nije ona napisala pesmu, ja sam. Ona je samo izgovorila reč u trenutku kada sam udario taj akord.”

„Mirela Matijašević“, obratila se ponovo sekretarici, „prva žrtva smrtonosne frekvencije, prisustvovala je i učestvovala u njenom nastanku.“ Okrete se zatim opet ka meni. „Imate li još nešto da izjavite?”

„Mirela nije žrtva frekvencije. Nije se ubila zbog frekvencije, nego zbog depresije i povređenosti...”

„Prigovor!“, oglasila se tužiteljka.

„Izvolite“, reče sudija.

„Razlog samoubistva je dokazan veštačenjima. Molim da se izjava optuženog ne uvrsti u zapisnik.”

„Prigovor se usvaja. Dakle, posle samoubistva Mirele Matijašević, dana drugog juna prošle godine, vi ste inkriminisanu pesmu izveli pred publikom?”

„Istina, ali...“, prigovorih već ozbiljno zabrinut.

„Tom prilikom, upravo u vreme izvođenja inkriminisanе pesme izvršeno je u publici tri samoubistva. Tačno?”, prekinu me sudija.

„Jeste, samo...“, pokušavao sam da nađem prave reči, ali kao da niko nije slušao šta govorim.

„Uprkos tome, već posle dve nedelje, šesnaestog juna, na gitarijadi, ponovo izvodite istu kompoziciju“, nastavila je kao da ništa nije pitala.

„Paa...“, bio sam previše zbunjen da bih se odupro njenom desantu.

„Rezultat je: dva samoubistva u publici. Da li ste to znali?”, završi ona tiradu.

„Pa, ko ne bi znao, kad je sva žuta štampa samo o tome pisala punih mesec dana“, procedih.

„Uprkos tome, već idućeg meseca ponovo izvodite svoju kompoziciju, čime uzrokuje šest samoubistava među posetiocima?”, izgovorila je nameštajući naočare.

„Ne! Samoubistva nisu posledica moje muzike! Nisam siguran šta je uzrok samoubistava među gostima na koncertu, ali Mirela se ubila zbog depresije. Sigurno postoji prihvatljivo objašnjenje zbog čega su se svi ti ljudi ubili. Radi se o tragičnoj podudarnosti, za koju nisam nimalo odgovoran.”

„Čime potkrepljujete svoju tvrdnju?”, upita me ravnodušno.

„Svi naši zajednički prijatelji znaju za Mirelino očajanje koje je započelo gotovo nedelju dana pre samoubistva i iz dana u dan je postajalo sve gore i gore“, odgovorih.

„Možete li navesti svedoke koji bi to potvrdili?”, na pitanje sudije moj advokat se najzad prenuo iz letargije:

„Molimo sud za odlaganje radi pronalaženja svedoka!“, gotovo vrisnu, sva ushićena.

„Dobro. Zakazuje se sledeće ročište za šesnaesti avgust tekuće godine u deset sati.“

Vraćam se u stvarnost mozgajući o čemu li to sanja Anastazija. O onome što mi je otela? Muzika mi je dala sve; novac, slavu, žene i samopouzdanje. A ona mi je sve to oduzela. Bezbrizno, bezbolno i bez kajanja. Lakoća i posvećenost te žene me je podsećala na temeljnost nestanka svega vezanog za projekat „Zvuk“. Gotovo da joj i ne zameram. Prijećam se, ne bez potajne naslade, onog davnog jutra kad sam je prvi put, onako uzvišenu, ugledao u turobnosti pritvora. Čak i ovako usnula deluje zamišljeno. Svega tri dana pre ročišta nonšalantno je ušetala u ćeliju. Bio sam impresioniran. Oštre crte lica, stas vitak; strogo odevanje nije prikrivalo obdarenost oblinama, bogatijim no što je pristojno i što to bog zapoveda. Boravak u pritvoru me nije pripremio za osobu kao što je ona. Znate li uopšte kako pritvor izgleda? Nemate pravo na štampu, nemate cimera, niko prijatan ne dolazi u posetu. Vesti su neprijatne. Ljudi koji su mogli da svedoče u moju korist naprasno su oboleli od amnezije. Ugovor sa diskografskom kućom bio je poništen, svi nosači zvuka sa mojom muzikom povučeni su iz prodaje, čak je i internet bio očišćen od svega vezanog za moje ime. Bio sam izbačen iz stana. Osećao sam se kao da mi nekakav nabildani bilmez zamahuje bezbolkom iznad glave, ali mi nikako ne prosipa mozak. Iz dana u dan grč u stomaku bio je sve snažniji, a nesanica mi nije dozvoljavala da predahnem. Zalud sam pokušavao da se prisetim lekcija pokojnog tate i skrenem misli proračunavajući tranzistorska kola. Ništa nije pomagalo.

„Anastazija Rajić, advokat“, bile su prve reči kojima mi se obratila. „Čula sam za slučaj i pomislila sam da bi vam koristilo da budem vaš pravni zastupnik.“

„Koristilo bi... naravno... samo...“, odgovorih nesigurno.

„Samo?“, posmatrala me je radoznalo.

„Bojim se da ne znam čime bih platio vaše usluge. Otkad sam ovde poslovi su mi krenuli nizbrdo.“

„Ah, pa nema razloga za sekiraciju, smislićemo već nešto. Ako te oslobodim optužbi možeš tražiti pozamašno obeštećenje, a potrudiću se da tu budu uračunata i moja potraživanja. Naravno, ne bi trebalo razmišljati o mogućnosti da izgubimo. Tebi ode glava, a meni prihodi“, naprasno je prestala da mi persira. Prelazak na „ti“ delovao je prikladno situaciji. Nije tu bilo o mnogo čemu da se razmišlja. Dovoljno je bilo setiti se da će mi odbrana one sivke po službenoj dužnosti najverovatnije doneti ne jednu, nego stotinu uzastopnih smrtnih kazni. Bez čitanja potpisah gomilu papira, sedosmo za sto i ona se pronicljivo zagleda u mene. Bila je visprena i brzo me je navela da joj ispričam i najgolicavije tajne. Tih je dana dolazila svakodnevno. Malo je govorila. Sećam se kako je propitivanjem o Mireli stigla do Dijane i Emilije. Gotovo sam joj ispričao i što nije trebalo.

„Da o Mireli je reč“, rekao sam tada neoprezno. „Ono što ste naveli desilo se posle jedne neobične večeri. Skupilo se društvo, koje smo činili moja tadašnja cura Dijana, njena prijateljica Emilija, izvesni Dragan i ja. Dosta smo popili“, prosto nisam mogao da se zaustavim gonjen njenim prodornim pogledom. „Emilija je delovala nadrdano. Dragan joj je bio prijatelj ili bivši momak, nikad to nisam uspeo da razaberem. Imali su neki nakaradan i ne baš sasvim zdrav odnos.“

Ko zna, možda su čak bili i rođaci." Anastazija je ćutala i značajno klimala glavom, a ja sam pričao, pričao i pričao. „Iako to tada još nisam znao, Mirela me je simpatisala. U stvari, u to vreme sam verovao da je Emilija ona kojoj se dopadam.”

„Po čemu ste to zaključili?”

„Dijana i Emilija su bile prijateljice i obe su bile prilično otkačena stvorenja. Često smo se igrali rečima.”

„Možete li mi te igre malo razjasniti?”

„Zakrabuljena flertovanja, šifrovane poruke, ispipavanja kvaliteta farmerica. Bilo je to... kako bih rekao... uzbudljivo.”

„Vaša devojka je znala za ta flertovanja?”

„Oh, itekako! Smejala se našim igrama, ali koliko ih je zapravo podržavala shvatio sam jedne čudne noći dok sam vozio Emiliju kući. Dijana je sedela kraj mene, a Emilija pozadi. U početku je ceo događaj delovao naivno. Dijana se ponašala naizgled ljubomorno, prebacivala je Emiliji flertovanje, a zatim je počela da provocira. Govorila joj je kako samo laprda i da se u stvari i ne usuđuje da me dodirne. Bilo mi je neugodno, ali njeno me je ponašanje uzbudivalo i onda...”

„Šta se tada dogodilo?”

„Emilija me je obuhvatila otpozadi... Osetio sam njene dlanove na međunožju i... Mislio sam da Dijana ne primećuje šta se događa, da će se Emilija povući... Ne znam ni sam šta sam zamišljao...”

„Nastavite.”

„U jednom trenutku postao sam svestan da je Dijanina šaka položena na Emilijinu. Mislio sam da ću eksplodirati. Dijana je ta koja mi je otkopčala pantalone. Ona me je ukrućenog predala u ruke prijateljici.”

„Nastavite.”

„Onda se nagla preko sedišta i njih dve su počele da se ljube. Emilija me je držala. Nepokretno. Toplo. I sve snažnije. Samo tren pre no što sam ejakulirao, stigli smo do njene zgrade. Pustila me je bez ikakvog prelaza i izašla iz auta. Njih dve su se hladno pozdravile i nas dvoje smo se odvezli.”

„Kakve ovo ima veze sa devojkom koja je oduzela sebi život.”

„Nisam siguran, ali čini mi se mnogo. Te večeri Mirela je bila u klubu i pozdravio sam se sa njom, kada mi se Emilija obratila. Dragan je navodno bio zateleban u Mirelu, ali je eto stidljiv, pa sam zamoljen da je nekako dovedem u društvo. Dugo sam se nećkao. Nije mi bilo do provodadžisanja. Znam da je Emilija to mirno prihvatila, ali Dijana nije. Ona je zakuvala celu zavrzlamu. Zadirivala me je, ponižavala. Navodno je bila jedina glupača sa kojom mogu da se tucam, da nikom nisam potreban... I tako ... Tako je to počelo.”

„Šta je tačno počelo?”

„Mirelina propast. Doveo sam je u društvo. Pili smo i završili u Draganovom stanu. Dijana je podstrekiвала Mirelu na slobodno ponašanje, no umesto za Dragana, ova se sve vreme lepila za mene. Najzad je Dijana promenila ploču. Počela je da je nagovara da se mazi sa mnom i najzad se desilo. Dragan se ljubio sa Emilijom, ja sa Mirelom, a Dijana se samozadovoljavala sedeći u fotelji poput gospodarice. U jednom trenutku Dragan i ja smo se našli po strani, a Dijana i Emilija su mazile Mirelu.”

„Mislite imale su lezbijski odnos?“

„Da. Mireli je bilo neprijatno, pokušavala je da prekine igru, ali ove dve nisu popuštale. Emilija ju je u jednom trenutku čak i ošamarila.“

„Zašto joj niste pomogli?“

„I dan danas se pitam zašto. Bio sam pijan, uzbuđen. Možda i ravnodušan prema Mirelinim vapajima. Dugo je trajalo i Mirela je plakala. Potom sam je odvezao kući.“

„Kakvog smisla ima ova golicava ispovest?“

„Objašnjavam vam zašto se Mirela ubila. Bila je patrijarhalno vaspitano devojče. A i ja sam je više puta grubo odbio.“

„Odbili ste je? Odakle sad to?“

„Oh, nedugo po tom događaju počela je da mi se nabacuje, posebno pošto sam raskinuo sa Dijanom. Veče pre no što je izvršila samoubistvo nazvao sam je lezbejkom.“

„I? Kakve su bile njene reakcije?“

„Kao da sam je udario. Rekla je tada da je nikad više neću videti.“

Uspomene blede dok postavljam minijaturno pojačalo na sto. Prvo Anastazijino iskustvo, čim se probudi, biće susret sa mojim poklonom. Nesiguran sam. Kako li će to delovati na nju? Hoće li joj biti drago? Da li će mi reći hvala? Ponosan sam na maleno čudo tehnike. Samostalno sam ga sklopio i svaki elemenat imitira „maršalove“ EZ cevi. Brine me uglavnom Anastazijina reakcija. Matori će se ionako povinovati svakoj njenoj želji, kao što je to oduvek i činio. Oštar pogled sakriven joj je kapcima. Izvijeni nos i tanane usnice opominju na žestoku prirodu. Možda je baš to čini egzotičnom i privlačnom. A dobro znam koliko je opasna. Maestralno me je pročitila od krivice. Sećam se sudnice i dana kad je pozvan izvesni Zoran Albijanić. U prostoriju je sigurnim korakom stupio proredi gospodin u klasičnom dvorednom odelu, savršeno učvorene kravate. Visoko uzdignuta čela predstavio se kao akademik, doktor psihijatrije i sudski veštak. Rutinski je odgovarao na isto tako rutinska pitanja, a zatim je monotonim glasom dočekao naizgled smušena Rajićkina pitanja. Doktor je nadugačko i naširoko opisivao eksperimenat kojim je dokazao smrtonosno delovanje frekvencije. Nisam uspeo da ispratim visokoparni rečnik i iznešene pojedinosti, tek sam donekle razaznao da se radi o gomili miševa kojima je puštao svoju kompoziciju, tada već popularno prekrštenu u „frekvencija“. Advokatica ga nije prekidala i njegova nadmenost je svakom rečju sve više rasla, da bi najzad u blještavom stakatu doneo naizgled neborivi zaključak da je njegov rad savršeno postojan. Nešto poput Kineskog zida. Moja advokatica se spetljala, počela da pretura po papirima. Stavljala je naočare, zatim ih skidala i najzad se, gotovo postiđenim tonom, obratila svedoku:

„Po čemu ste zaključili da miševi postaju izbezumljeni?“, pogled joj beše spušten, kao da se snebiva. Naočare se nesigurno drže navrh nosa, a šake joj behu položene na stolić.

„Uspaničeno su cičali, besciljno su kružili i čak naletali na rešetke kaveza“, doktor odgovori tonom kojim se učitelj obraća smušenom detetu.

„Šta ste vi radili u vreme eksperimenta?“ Rajićkin kažiprst je beznađežno pokušavao da dovede naočare u ravnotežu, dok je drugom rukom prevrtala po neurednoj fascikli.

„Je li to neko trik pitanje? Isto što činim tokom svakog eksperimenta. Pažljivo sam pratio svaku promenu i zapisivao zaključke“, glas svedoka odavao je neizmeran prezir.

„Odakle znate da su miševi cičali?“, advokaticin pogled se najzad podiže, ali ton joj ostade zbunjen.

„Pa nisam gluv! Zaboga, kako ste vi uopšte diplomirali?“, prasnu doktor.

„Cičanje i trčanje u krug ipak su podaleko od samoubistva, nije li tako?“, Rajićka se lagano uspravljala. Pomalo je podsećala na veliku mačku što budno motri na onu mišju bandu opisanu kao doktorov eksperiment.

„Miševi su mnogo manje senzitivna stvorenja od čoveka“, doktor očito nije primetio njen preobražaj i dosada u njegovom glasu postade napadna.

„Hoćete da kažete da su miševi manje senzitivni od recimo mene ili vas?“, sve uspravnija, Rajićka se upiljila u svedokove oči. Nekim čudom, naočare joj legoše čvrsto i sigurno na koren nosa.

„Naravno“, budala, pomislih, uleće u zamku poput idiota. Rajićka je znala svoj posao.

„I zato nisu pokušali da se ubiju? Dakle ja bih se ubila da sam bila na njihovom mestu?“

„Verovatno“, najzad je i svedok primetio da nešto nije u redu i iz glasa mu se izgubi podsmeh.

„Dakle smrtonosna frekvencija kod miševa izaziva uznemirenost. Koliko ste puta ponovili eksperiment?“, uloge se promeniše. Advokaticin glas je podsećao na pucanje biča.

„Tri puta. Rezultat je istovetan. Miševi su se svaki put uznemirili“, doktorov glas počeo da podrhtava.

„A koliko puta se ubilo senzitivno biće?“, zapita Rajićka trijumfalno.

- Kakvo senzitivno biće? Kao laboratorijske životinje koristimo miševe i hrčke“, iskreno govoreći, ni ja nisam mnogo jasnije od svedoka razabirao šta joj je na umu. Doktorove veđe se nabraše u prototip dubokog promišljanja, ali pre no što se oglasio, advokatica zadade finalni udarac.

„Vi se niste ubili, iako ste senzitivniji od miševa. Ako ste jasno čuli čak i mišje skičanje, bili ste i sami potpuno izloženi smrtonosnoj frekvenciji. I ne samo da se niste ubili, već ste pažljivo analizirali ponašanje laboratorijskih životinja i zapisivali njihove reakcije.“

Oh, da, Anastazija je lukavo postavljala zamke. Kad sam pri prvom susretu potpisao sve papire koje mi je poturila nisam ni mogao da zamislim da se obezbedila za slučaj da budem oslobođen. Sve odštete uplaćivane su njoj advokatskoj kancelariji, svi tantijemi od starih ugovora pripadali su njoj, sav novac od moje rasprodate pokretne i nepokretne imovine uplaćivan je na njen žiro račun. Nisam posedovao ništa. Pa opet, to što me je orobila odavno sam joj oprostio, ali to joj nije bilo dovoljno. Ne, njoj novac nije mnogo značio. Pobrinula se da mi zatvori puteve. Nigde nisam mogao da dobijem posao, nigde angažman. Nikome nisam više trebao, za svakog bejah tek zločinac na sumnjiv način oslobođen svih optužbi. Glad me je uvek vraćala Anastaziji. Ali, kako je

samo sredila Dijanu! Kroz glavu mi prolete kako mi je zastao dah kad je stupila u sudnicu. Dugi i sigurni koraci delovali su poput plesa. Nije bez razloga od striptizete postala zvezda porno filmova. Sa svojih sto i osamdeset santimetara nadvisivala je sve prisutne. Delovalo je kao da se njene krupne, mačkasto zelene oči, spuštaju ka nedostojnoj družini koja se usudila da je uznemiri, prekidajući je u nekoj, boginjama namenjenoj, animaciji. Uz nipodoštavajući osmeh okrenula se ka meni i mojoj braniteljki. Advokatica ustade i rastreseno poče da pretura po raskupusanoj gomili hartije, natrpanoj u neuglednu fasciklu. Pretrnuh. Nije valjda i ova smetena kao i njena prethodnica, pomislio sam. Pogledala je u svedoka i posle preduge pauze, ispunjene šuštanjem papira i tihim šmrkanjem, najzad se oglasi:

„Možete li nam reći zbog čega ste privođeni na informativni razgovor tridesetog maja prošle godine?“ Dijana je delovala samouvereno.

„Ah, pa to je bio običan nesporazum...“, prezrivo zausti, ali je moja braniteljka prekide.

„Koja vrsta nesporazuma?“, najednom više nije delovala dekoncentrisano.

„Zašto je to važno. Običan razgovor, nisam bila uhapšena...“ Dijana je i dalje bila prepuna sebe.

„Možda bi bilo dobro da odgovorite na pitanje, nije previše teško. Znae, svedoci se zbog toga pozivaju“, pouči je ispitivač.

„Zbog remećenja javnog mira“, procedi ova na to mrzovoljno.

„Recite nam nešto detaljnije o tome“, Rajička je i dalje insistirala na odgovoru i moje mišljenje o njenom nastupu je postajalo sve pozitivnije.

„Galamila sam u nedozvoljeno vreme na javnom mestu.“ Dijana je počela da se meškolji i bilo je jasno da joj je pitanje neugodno.

„Gde ste galamili?“, advokatica se nije zaustavljala. Kao pitbul koji je nanjušio krv.

„U hodniku stambene zgrade“, preko volje izusti Dijana.

„Koje zgrade?“, glas kojim je to izgovoreno bio je ravan, ali možda baš zbog toga i neumoljiv.

„Zar je to važno? Remetila sam kućni red i jedan od stanara je pozvao policiju“, prasnu Dijana.

„Tačno. To se desilo u Jesenjinovoj broj dvadeset i šest na trećem spratu. Lupali ste na vrata stana broj trideset i dva. Šta ste pritom vikali i zašto ste potom pomerali žardinjeru sa cvećem?“ Rajička se uspravila i pretopila se u oličenje trijumfa. Dijana se zgurila, vilica joj je podrhtavala, a pogled joj pade na sopstvene blistavo uglačane salonke. Advokatica je načinila kratku pauzu, čime je nivo napetosti doterala do savršenstva. Najednom, kao da je zamahnula sekirom, Rajička prekide tišinu:

„Pošto ne odgovarate, pročitau izjavu svedoka, datu u policijskoj stanici, prvog juna prošle godine. Dakle...“, advokatica odvoji neke papire iz fascikle na stolu i poče da čita:

„Gospođica je lupala i drala se iz sveg glasa. To je probudilo ženu i mene. Vikala je skaredne reči. Pitanje: Kakve su to reči bile? Svedok odgovara: Otvori kurvo hoću da te jebem. Svedok nastavlja: kad sam pogledao kroz špijunku video sam da je pred komšinicina vrata dovukla žardinjeru i popela se na nju,

kako bi mogla da gleda kroz prozor iznad vrata. Sve vreme nije prestala da se dernja. Onda sam pozvao policiju“, advokatica podiže fasciklu sa stola i predade je sudiji.

„Sve se ovo dešavalo pred vratima pokojne Mirele Matijašević. Iz policijskog zapisnika ćete videti da se to ponavljalo tri noći zaredom, kao i izjave svedoka o tome da oštećena tih dana uopšte nije izlazila iz stana.“

Prisećanja vrtoglavo preskaču dane i nedelje, pa mi iznenada kroz glavu prolazi treći dan po izlasku iz pritvora. Tek tada sam našao vremena da posetim svoju braniteljicu. Na moja pitanja o plaćanju usluga namrštila se, a zatim mi se obratila:

„Za početak bi mogao da mi naspeš čašu brendija iz bifea“, bilo je nečeg zavodljivog u tom glasu. Erotičnog. „Ormarić levo od tebe“, cigaretu je držala nehajno među prstima, noge prekrštene; suknja joj je otkrivala kolena. Njen me je pogled probadao dok sam se naginjao po piće i čašu.

„Znaš, otkad sam te prvi put videla, poželela sam da te poljubim. Možda bismo mogli da počnemo iskazivanje zahvalnosti od toga“, glas joj je bio tih i sugestivan. Gotovo zapovednički.

„Pa... Ne... Ne vidim ništa loše u tome“, spetljah se, stojeći kraj nje. Osetio sam toplotu njenog dlana na stražnjici.

„Zaključaj vrata dušo i svuci se. Imam nameru dugo da te ljubim. Onako kako to zaslužuješ“, ton kojim je to izgovorila nije ostavljao mesta protivljenju.

Mašem glavom pokušavajući da izbacim te misli iz glave. Čudno, igra koju smo igrali jeste bila ponižavajuća i surova, ali evo, čak i sada, kad se krug zatvorio, uzbudim se svaki put dok se prisećam njenih dodira. Čujem iza sebe lagano otvaranje vrata, prigušene korake. Ne moram da se osvrnem da bih znao. Dijana je stigla. Nervozan sam, misli mi nekontrolisano beže. Lagani Dijanin ulazak podsetio me je na ono veče kad sam ležao glave položene među Anastazijine noge i začuo isti taj šum otvaranja vrata iza sebe. Anastazija me je snažno pritislula, ne dozvoljavajući mi da se okrenem. Nisam se opirao, ionako je tada već poodavno sve bilo po njenom. Ali ono što mi je tada učinjeno nikad neću zaboraviti. Bio je grub i snažan. Njegov prodor nagao. Naneo mi je rascepljujući bol. Uzeo me je kao da sam žena i to je bilo tek prvi put. No, sada je to nebitna uspomena. Čovek koji spava pokraj moje precvale gospodarice bio nam je potreban. Iz više razloga. Kao prvo, pobrinuo se za sudske veštace. Uvaženi psihijatar lako je pobio sve klimave tvrdnje oponenata. Nije propustio ni da iznese sumnje u moju psihičku stabilnost. Još jedan ekser zakucan u kovčeg. Mračna ličnost, uvažena, poštovana i povezana sa opakim likovima. Finansijer. Previše oprezan. Previše opasan. Vlasnik offshore računa sa milionskim iznosom u čvrstoj valuti. Naš pravi cilj. Čovek kome sam morao prići.

Dok sam raspakivao svoju bebicu razmišljao sam koja je od dve žene bila opasnija. Promišljenija. Da li bi iskusna pravica bila opreznija da se nije ustremila na mene? Da me nije obeležila kao plen? Da li bi Anastazija prekopala po dokumentaciji i posumnjala da igra prevare i zavođenja ni izbliza nije onako pravolinijska kako se njoj činilo? Da li bi naslutila da je Dijana samo birala lakši put? Misli mi vrludaju dok vrhovima prstiju opipavam vrat i sa ljubavlju polažem jagodice na žice. Zovem je Elektra. U tatinu čast. Bio je inženjer, a ERA je bila armijski razvojni program.

„Urađeno je, šta čekamo?“, šapuće Dijana i u tom dahtavom šapatu ima toliko strasti da me podilazi jeza. Željna je ovoga još otkad je propustila igru sa Mirelom. Identitet na tviteru i fejsu nije nikakav problem ukrasti. Oproštajne poruke o ubistvu i samoubistvu iz ljubomore već su se pojavile, novac offshore kompanija prebačen je „Ljubljenom Milanu“. Bacam još jedan pogled na sirotu babu. Ni sanjala nije da se moja imovina sastoji uglavnom od dugova i neotplaćenih kredita. Smrt će za nju biti oslobođenje. Nikad neće doznati u kolikim je govnama. Stiglo je vreme buđenja. Podižem pogled na Dijanu. Pogled joj je prikovan za Ibanezovu „les pol“ kopiju koju držim u rukama. Elektronika lično doterana po tatinim beleškama.

Oh, Dijana, Dijana, informatički genije poput tebe nikome nije trebao. Jedino sam ja znao koliko vrediš. Još onda kad sam te prvi put video gde plešeš oko šipke u onom zadimljenom podrumu. Dvoje očajnika, dvoje gubitnika, spremnih na sve samo da bi stigli do vrha. Kad se samo prisetim kako smo lagano i mukotrpno napredovali, princezo moja. Producenti i režiseri, svi su želeli tvoje božanstveno telo, jedino je mene zanimala tvoja duša i tvoj um. Često pomišljam na to da si najverovatnije i ti bila ljubomorna na Anastaziju, koliko i ja na tvoja putešestvija po odabranim krevetima. Jedinu put do blještavih studija. I što je još važnije, do kancelarija iza njih. Bojim se, princezo moja, da ti ne bi danas na tom lisičjem licu osmeh šakala blistao, da je Anastazija naslutila da je sve što zna namešteno. Gluma ti se pod kožu zavukla.

Dijana poseže za unutrašnjim džepom i vadi ono što je pripremila. Oduvek je imala smisla za detalje i potrudila se da poklon bude prilagođen viktorijanskom ukusu usnulog para. Umesto blistavih žileta, nabavila je starinske brijače na preklop, sa sedefastim drškama. Polaze ih kraj njih. Nisam mogao da je odgovorim od toga da prisustvuje finalnom udarcu. Nikad mi nije oprostila Mirelu. U stvari, siguran sam da ju je Dijana češće od mene ljubila. Što se mene tiče, Mirela je bila deo posla. Seks sa njom takođe. Bio mi je potreban neko dovoljno pohotljiv da priđe Anastaziji, a da pritom ne bude sumnjiv. Ništa od igre ako ne navučemo glavnog aktera, zar ne? A glavni akter je voleo piletinu. U obe varijante. Mirela je odradila posao. Duže od godinu dana bila je Anastazijina senka. Poznavala ju je bolje no ona samu sebe. I sve vreme je podmetala tragove. Jer Anastazija je morala stići do mene. Morala je biti uverena da će se domoći velike love. Tako sam i saznao za njene perverzne zanimacije i mahinacije, kojima od mladih bogatih ljudi čini svoje robove. Pijavica kojoj sam morao da se prepustim.

Za Mirelino ćutanje efikasno sam se pobrinuo... Ali dosta više sa uspomenama. Vreme je da učinim ono zbog čega sam tu.

Osmehujem se Dijani i udaram F-mol, pa povlačim kontrapunkt. Oči mojih dojučerašnjih gospodara se otvaraju. Ponavljam još jednom i osmesi izranjaju na lica. Puštam glas:

„Ustani...“, duboko u hipnotičkom tonalitету. „Pokreni se...“, dvoje ljudi se uspravljaju u sedeći položaj i posežu za brijačima. „Ustani...“, osećam da se vibracije pravilno preklapaju. „Nemoj da staneš sad...“, dvoje ljubavnika spokojnim pokretima otvara svako svoj brijač i podiže poglede jedno ka

drugom. Ruke sa sečivima se podižu ka grlu onog drugog. Pomalo neočekivano, ali uzbudljivo.

„Srećan Božić, Milane“, čujem Dijanin promukli glas dok moji samozvani gospodari otvaraju arterije jedno drugom. Dijana skiči od dragosti, jer arterija se ponaša drugačije od vene. Ne kao kad je Mireli krv počela da navire nalik prelivanju vode preko ivica sudopere, kad zaboravite da zavrnete slavinu. Ovog puta krv zaista šiklja. Odlazem gitaru i okrećem se razdraganoj Dijani.

„Srećan Božić, Dijana“, rekoh susrećući pogled boginje lova i znam da će od ovog Božića, pa nadalje, sasvim izvesno, sve šikljati.

Boris Mišić

Dugine zmije

Ra-Tea se polako ulivala u rased između blokova stena. Osećala je grubi, smrvljeni materijal, čestice koje su je bockale i pružale otpor uljezu koji je nepozvan stizao u njihovo carstvo. Nije se obazirala na to. Sve u njoj je pevalo i treperilo, u iščekivanju dolaska Velikog. Čak i na ovoj dubini, njena istančana čula mogla su da registruju paniku bića na površini. Čula je topot kopita, kreštanje ptica, lavež pasa, uznemireni zov slonova, bezumno i besciljno zujanje insekata. Njene boje su plesale, razigrane, modra je prelazila u zelenu, crvena u vatrenonaranđastu, plava u modru, i sve se menjalo i povezivalo u čarobni vrtlog. Ra-Tea se protegnu, pažljivo izbegavajući oštre vrhove stena. Tiho je šaputala bebama koje je nosila u utrobi. Mili moji. Kada Veliki naiđe, biće dovoljno energije za sve vas. Moći ćete bezbrižno da zaplovite vazдушnim strujama, da se ulivate u stene i mešate svoje boje sa plamenim i zelenim odorama drveća...

Iz sanjarenja je prekinu potmulu zvuk. Počinje. Veliki dolazi. Posmatrala je hiljade, stotine hiljada malih lopti svetlosti koje su čekale duž rasedne ravni. Raomi. Dosadni mali paraziti. Ra-Tea je prezirala Raome, kao i ostale niže oblike života. Pamtila je reči učitelja, Or-Mea. Dugine zmije su najsavršeniji oblik života. Evolucija je, govorio joj je Or-Mea, polako odbacivala učajurene i beskorisne oblike života zatvorene u fizička tela i ograničena kožom, kostima i krvlju. Svi će oni izumreti. Budućnost pripada Duginim zmijama - inteligentnoj, bestelesnoj rasi. Raomi, te male loptice zvuka i svetlosti, samo su greška, tek nešto napredniji od zaostalih oblika života sa fizičkim telima, i ubrzo će završiti na smetlištu evolucije. Ra-Tea je shvatala da njen narod poseduje znanje i svest, ali teško su na svet donosili mlade i bilo ih je malo. Raomi su pak, nedostatak svesti i inteligencije nadoknađivali brojnošću.

Sada će se to promeniti. Posle bezbroj jalovih vremenskih ciklusa, Dugine zmije će konačno dobiti mlade. Ra-Tea radosno uskliknu. Blokovi se nabraše, pa skliznuše, ravan se pomeri, i božanstvo se oslobodi okova.

Udar je bio strahovit. Ne, ni Veliki. Najveći. Talasi i vibracije koje su se širile, cepale su kontinente, postojeće planine mrvile u mora, i uzdizale nove planinske lance. Energija je kuljala u svaki atom njenog bića. Boje su se radosno mešale. Ra-Tea je osećala da je dobila nešto jedinstveno, posebno. Or-Mea će biti ponosan. Koliko puta joj je govorio da inteligentna rasa ne može da propadne. Znanje uvek nađe put kroz Haos. Zadovoljstvo joj je bilo tim veće, što će baš ona biti spasilac svoje rase.

Iznenada oseti talas hladnoće. Na hiljade, na stotine hiljada malih loptica svetlosti i zvuka zabadalo se u nju. Vrisnula je. Užasnuta, prebirala je po svesti, po uskladištenom znanju. Raomi su oduvek kupili samo mrvice energije, otpatke, hraneći se duž rasedne ravni. Nikada se nije desilo da napadnu Duginu zmiju.

Ra-Tea je pokušala da se probije prema površini, ali bila je troma i spora; silna energija koju je upila otežavala joj je kretanje. Slabila je, brojnost parazita uzimala je danak. U poslednjem bljesku svesti, shvati da od bezbroj loptica raste novo, monstruozno stvorenje, i da će ono nastaviti da se hrani i njenim bebama, i da je ništa što je učila i znala nije pripremilo na to.

Džinovska lopta, sačinjena od svetlosti i zvuka, probila se na površinu i lebdela nad vazдушnim strujama. Nije posedovala inteligenciju, samo instinkte. Jedan od njih bio je Glad. Svideo joj se ukus tog zmijolikog stvora šarenih boja. Odaslala je poruke manjim kopijama sebe - radnicima. Dobili su samo jedno zaduženje. Uloviti još zmijolikih stvorova. Nahraniti Kraljicu-Majku.

Milijarde, bilioni, trilioni svetlećih loptica krenuše u pravcu vetra, prateći poslednje udare i trzaje Najvećeg. Nakon toga nastupi iznenadna, gotovo svečana tišina.

Zvuk. Najlepši je zvuk odsustvo istog. U domovima Duginih zmija, više nije bilo nikoga ko bi pozeleo tišinu.

Nenad Novković

Klupa

Klupa. Levu stranu jedne sasvim obične klupe zauze čovek srednjih godina. Na kolenima drži čist beli peškir, uredno složen. Rukama ga pritiska odozgo i s vremena na vreme ispravlja ivice.

Čeka.

Ponekad podigne glavu. Pogled mu se tad gubi u beskrajno beloј prostoriji; kao da razmišlja o odgovorima i kao da ih svuda unaokolo traži. Osim njega, klupe i peškira ničeg drugog nema. Nema prolaznika, nema vetra, zvuka, neba. Zabrinut i pomalo preplašen izraz na njegovom licu postaje sve приметniji. Bore na čelu su, tokom poslednjih nekoliko godina, pobedile u izražajnosti one na obrazima, koje su nastale istrajnim osmesima. Sede vlasi u kosi miruju. Došao je trenutak za rezultate na ispitu koji je polagao celog života. Da li je prošao?

Pažnju mu odvlači zvuk koji dolazi desno od klupe. Prilazi mu potpuno mokro dete sa zbunjenim izrazom lica. Ne skida pogled sa nepoznate osobe. Zastaje pred klupom. Gledaju se nekoliko ćutljivih sekundi, kad se čovek trgnu, raširi peškir i obrisa detetu vodu sa lica. Podiže ga na klupu i namešta u udoban položaj. Mala glava sve vreme posmatra čoveka koji se trudi da započne razgovor.

„Iznenadio si nas, znaš?“, rekao je posle nekog vremena. Odgovora nije bilo.

„Očekivali smo te za nekih mesec dana, ali si bio uporan i došao si ranije“, osmeh mu se izgubi sa lica.

„Mislim, nema veze. Nije to ništa strašno. Važno je da si tu. Ona je ta koja je bila nestrpljiva, ja...“

Rečenica mu zamre na usnama. Dete skrene pogled ka potpuno belim vratima pred kojima su sedeli. Samo su ih četiri crne linije i brava odvajali od pozadine.

Čovek shvata da dete traži odgovor.

Duboko se zamislivši, na kraju izgovora:

„Kada se osušiš, i ti i ja ćemo proći kroz ta vrata.“

Dete ga pogleda.

„Između ostalog i ona je iza tih vrata“, čovek se osmehnu i duboko zamisli. Oborio je pogled na istrošene cipele i tren kasnije, nešto sigurnije, izgovorio sledeće:

„Znaš, dugo sam čekao na ovaj trenutak. Izvini što nisam srećniji, ali znaj da mi srce igra kao ludo. Strah i sreća vode žestoku borbu u meni. Sve rane koje imam počinju da bole – a mislio sam da su zarasle“, zabrinuto je posmatrao dečakovo lice. Bol o kojem priča jasno se vidi u njegovim očima.

„Često sam mislio na tebe. Svaki put kada bi nešto trebalo da uradim, prvo bih pomislio na tebe. Nisam znao kako ćeš da izgledaš niti kada ćeš tačno da dođeš. Samo sam gledao da te na klupi dočekam kako treba“, tiho je završio izlaganje. „Suv si, možemo da krenemo.“

Čovek ustade, spusti dete, uhvati ga za ruku i krete ka vratima. Kada su stali pred njih, uzdahnu i svom snagom stegnu kvaku na vratima.

„Šta me još čeka iza vrata osim nje?“, začu se najednom dečakov glas. Čovek popusti kvaku, spusti glavu i zatvori oči. Posle kratkog vremena okrene se prema detetu. Pitanje koje ga je proganjalo celog života najzad ga je šćepalo.

„Mnogo te osoba sa nestrpljenjem očekuje. Svi su jako uzbuđeni! Videćeš i sobu koju smo tvoja majka i ja zajedno opremali i krevetac sa čistom posteljinom...“, zastao je, znajući da to nije dovoljno. Podiže glavu, duboko se zamislivši.

„Čeka te čitav jedan svet! Bezbroy srećnih trenutaka. Dragi i dobri ljudi, koje ćeš voleti i o kojima ćeš se brinuti, jer... postoje i ljudi koji to nisu. Postoje stvari koje nećeš voleti. Ali, veruj mi kada ti kažem da sam dao sve od sebe da putevi kojima ćeš hoditi budu što čistiji, i ne mogu sebi da oprostim što nisam u potpunosti uspeo. Veruj mi da sam sve uradio za tebe. Ti si smisao mog života.“

Tišina ih razdvaja. Dok skriva svoja osećanja, dete bolje namešta ruku u očevoj. Tako mu daje znak da je spremno da pođe.

„Sine... Iza ovih vrata jednog će te dana čekati klupa i peškir. Šta god radio u životu, gledaj da na njoj sediš srećan i ponosan.“
Rekavši to, otac otvori vrata.

Nemanja Danilović
Venčanje iz snova

Sofija je venčanje iščekivala sa velikim nestrpljenjem. Nadala se da će ovo biti „treća sreća“, pošto prethodna dva nisu prošla onako kako je planirala.

Sve je moralo biti savršeno. Kao u bajci. Novac uopšte nije bio bitan. Ionako se kupala u njemu. Jedino je bilo važno da ispuni životni san i uda se za prelepog princa sa kojim će živeti srećno do kraja života.

Poljubac je bio najbitniji i ona je to dobro znala. Poljubac je bio kapija između večnog blagostanja i još jedne noćne more. Morao je biti iskren. Morao je doći iznutra. Iz dubine duše.

Vežbala je do iznemoglosti. Iscrpljivala je um i telo na raznorazne načine, po preporukama najvećih duhovnih učitelja današnjice, pokušavajući da dosegne nivo na kojem će moći sve svoje želje da pretvori u stvarnost. Čuda se dešavaju jedino ako veruješ u njih. Kada uložiš celo svoje biće. Čim je ponovo osetila da je spremna javila je Pedru da sve organizuje.

Dobri stari Pedro. Nikad je nije izneverio...

Sedela je na zadnjem sedištu džipa i nestrpljivo očekivala početak još jedne ceremonije. Izvadila je ogledalce i stavila malo karmina na usne. Činilo joj se da je malo ubledela. „Sve će brzo proći“, tešila se, „samo jedan savršen poljubac.“

A onda je Pedro otvorio vrata, uhvatio je pod ruku i izveo napolje...

Gomila ljudi stajala je ispred crkve i oduševljeno klicala. Konfete su prštale na sve strane, a crveni tepih koji se prostirao do ulaza celom dužinom bio je posut laticama ruža. Baš onako kako je volela.

Ponosno je klimala glavom i otpozdravljala prisutnima. Čvrsto se držala za Pedrovu podlakticu vodeći računa da se ne saplete o satensku venčanicu boje slonovače, prošivenu cvetovima u liniji tela. Stezala je bidermajer i krišom pogledala kome bi mogla da ga baci u slučaju da sve prođe kako treba. Ni ovaj put nije mogla da se odluči. Svi su joj bili isti.

Stupili su u unutrašnjost crkve. Prekrstila se tri puta i poljubila vrhove prstiju šaljući poljubac put neba. Vitraži na prozorima bojili su sunčeve zrake u razne nijanse i tako još više doprinosili magičnosti trenutka. Pedro je dao znak glavom i devojački hor je zapevao praćen klavirom i harfama. Uputili su se ka oltaru gde su ih čekali sveštenik i mladoženja u fraku.

Nasmejane pratilje bile su odmah iza njih sa velikim buketima cveća. Otac i majka su plakali. Skoro da je mogla da oseti njihov bol. Njihova mezimica će se

opet odvojiti i započeti samostalan život sa drugim čovekom. Razdvajanje je tako teško...

Pedro je, kao i uvek, bio samouveren. Zalizana kosa mirisala je na skupoceni gel. Zlatne manžetne su sjajile sa uniforme. On će biti taj koji će je ponosno predati u ruke srećkovića koji ju je čekao, on koji ju je gledao od malih nogu i poznavao bolje nego iko. Bio je kao stariji brat. I više od toga.

Klupe su se lagano ispunile sa obe strane. Muzika je utihnula, žamor prestao i prostor je ispunila tišina.

Sofija je stala pored mladoženje. Pedro se povukao unazad da bi mesto ustupio kumi i kumu koji su u ukrašenim kutijicama držali burme.

Sveštenik je započeo ceremoniju i nakon kratkog uvoda upitao mladence, svakog ponaosob, o slobodi njihove odluke i spremnosti na doživotnu vernost.

Sofijine oči su se caklile od uzbuđenja. Okrenula se ka mladoženji i uhvatila ga za desnu ruku. On je prazno blenuo ispred sebe kao da nije bio baš najsvesniji dešavanja. Začuo se glas koji je trebalo da bude njegov. „Ja, Rendi, uzimam tebe, Sofiju, za svoju zakonitu ženu i obećavam ti vernost u dobru i zlu, u zdravlju i bolesti. Voleću te i poštovati za sve dane svoga života“. Sofiji je srce htelo da iskoči i brzo je uzvratila reči svom izabraniku.

Sveštenik je zatim zamolio kumove da mu prinesu burme i blagoslovio ih je. Sofija ih je uzela i stavila na domali prst i sebi i mladoženji izgovarajući. „Rendi, primi ovaj prsten u znak moje ljubavi i vernosti. U ime Oca, Sina i Svetog duha“. Mladoženja je opet samo stajao i gledao dok je „glas“ obavio njegov deo posla.

Sveštenik je zatim dao konačni blagoslov i rekao: „Možete se poljubiti.“

Trenutak istine bio je tu. Nekoliko sekundi koje će razrešiti enigmu. Sofija je podigla veo i pripila telo uz mladoženjino. Stavila mu je ruke oko vrata i pritislala svoje usne na njegove. Mladoženjino lice se grčilo, a zubi škrgutali dok ga je Sofija ljubila. Stajao je nepomičan sa rukama uz telo i mumlao nešto neodređeno.

Zatvorila je oči i pokušala svega da se seti. Da probudi ono najlepše negde duboko u sebi, baš kao što je vežbala. Baš kao što je želela. Pretvori svoje snove u stvarnost. Uradi to sada. Sada. Sada... Odzvanjao je glas u njenoj glavi dok joj se jezik gubio u smrdljivim, balavim ustima.

Znala je da nije uspelo ni ovaj put. Gadila se dok je postajala svesna mladoženjinog smrada i zelenih krasti po licu. Velikih čvorova i bradavica svuda po telu, belih beživotnih očiju i crnih buđavih zuba.

Grčila je leš. Parče zemlje. Vreću kostiju. Džak crva veštački održavan u životu. Povratila je...

Zver ponovo nije postala prelepi princ.

Tišina se naglo prekinula, a ljudi uskomešali. Međutim sve se brzo smirilo kad je nekoliko ljudi u crnom sa automatskim puškama iskoračilo sa strane dajući do znanja da neće tolerisati nikakve ispade.

Sofija je skinula burmu i bacila je na mladoženju, koji je i dalje nepomično stajao u mestu.

„Pedro“, prodrala se.

Ovaj se istog momenta stvorio pored nje.

„Vraćaj ovo govno doktoru Dekargreu i reci mu da mi za sledeći put spremi boljeg kandidata. Reci mu i da polako gubim strpljenje. Jasno!!“

„Sa zadovoljstvom“, reče Pedro i stisnu pesnice.

Sofija krenu ka izlazu u pratnji naoružanih ljudi.

„Molim vas, gospođice“, drala se jedna žena, „pustite nas da idemo kući. Nisam videla decu već mesec dana.“

„Kad ja budem ispunila svoje snove i vi ćete svoje“, reče Sofija i još jednom se okrenu ka Pedru. „Dobro ih pazite i ne dajte im da pobegnu. Trebaju mi prokleti svatovi da sve bude kako valja. I Pedro!!“

„Kažite, gospođice.“

„Nahrani ih, molim te. Ne želim da mi pocrkaju ovde.“

Vrata crkve se zatvoriše, a Sofija uđe u džip i odveze se kući da vežba poljubac.

Nemanja Danilović

Veni vidi vici

Adamova jabučica izvesnog D.G. i nije bila nekog ukusa (najviše je podsećala na kornet preleven povraćkom sa puno ljute papričice i urnebes, podgrejan na tihoj vatri), ali je na sebi svojstven način potvrđivala pravilo koje su, kao čiča Tominu kolibu, gradili svi izuzetci. JA SAM UVEK U PRAVU. Sa tom konstatacijom se, na njegovu veliku žalost i žalost njegove šire i uže familije, kako će se kasnije ispostaviti, nije slagao debeljuškasti D.G, zvani Nilski konj, što je dovelo do toga, da za doručak, jednog prohladnog avgustovskog jutra okupanog crvenim suncem, kao što već sada pretpostavljate, imam njegov grkljan. Sveže otkinut zubima, serviran u vrelini minskog polja, na kamenu ispod kojeg su se parile zmije.

Etika zaista nema nikakve veze sa tim, jer sam imao pun džep suvih šljiva i nisam se nešto preterano plašio rata i smrti, što će reći da sam dotičnom činu pribegao, ne iz trivijalnog straha za svoj život, već čisto iz principijalnih razloga, odnosno iz čistog inata, što bi naši „stari“ rekli jer, kao što malopre naglasih - ja sam uvek u pravu. Pošto ovu činjenicu ne bih baš želeo da ponavljam često, zamolio bih vas da je usvojite kao što je usvojen i nulti Asimov zakon robotike (Robot ne sme naškoditi čovečanstvu, ili svojom pasivnošću dopustiti da se čovečanstvu naškodi), pa svi naredni zakoni moraju biti u skladu sa njim, odnosno pozivati se na njega.

Utisak da D.G-ov grkljan i nije neko prvoklasno jelo još uvek ne jenjava, ali ono što je zaista bilo bitno nakon tog momenta je to da je moja beležnica bila punija za još jedno „bio sam u pravu“. Osamdeset i deveto po redu ako baš hoćete da znate. A ionako su svi izginuli pa mu dođe svejedno. Bolje ovako nego da ga je raznela eksplozija ili neki zalutali metak iz mitraljeza.

Simpatična je bila ta moja knjižica uvijena u ukrasni papir zelene boje. Bilo je tu sijaset stvari za koje sam bio u pravu i sve sam vodio ažurno. Kao pravi administrator. Uostalom, ako se ne trudite puno oko onoga što radite i volite, ni rezultati neće uvek biti maksimalni. Sistem unosa sam zamislio kao tabelaran prikaz. Kolona sa rednim brojem, kolona sa činjenicom o kojoj se raspravlja, zatim ime i prezime osobe koja misli suprotno i šta misli suprotno i naravno moje mišljenje, plus kolona sa zaključkom, a sve su, verujte mi na reč, bile identične. Sad kad razmišljam o nekima od njih dođe mi da svršim i poprskam prolaznike svojim toplim semenom upravusamja. Ne bi se ljutili. Nema ni potrebe. To je sreća. Kao kad ptica to uradi.

Iako retko kome ili čemu odam bilo kakvo priznanje ili dozvolim da se u mojoj glavi pojavi kao stvar koja bi trebalo da ima nekakav i najmanji značaj, moram biti iskren i reći, da nije bilo ovog dokazivanja, život bi mi možda bio dosadan. Često sam razmišljao da mi je ovakav stav svrsishodno dodeljen od strane nekog svevišnjeg bića kao jedan vid malog samoodržavajućeg pogona koji će davati smisao mom životu i ispuniti ga stvarima kroz koje svako od nas mora da prođe po nekom „Velikom protokolu“. Nisam siguran da bih ikada završio srednju školu, našao posao ili se oženio, da nisam morao da dokažem, kao što smo se dogovorili – nultu pravilo.

Bilo je tu kojekakvih izvrđavanja, nije da nije. Na poslu na primer. Tu sam se uvek slagao sa Ajnštajnovom konstatacijom da su samo dve stvari na ovom svetu beskonačne, sa akcentom na onu drugu. Ali kao svaka jedinka koja je usvojila evolutivni princip da najjači opstaju, vremenom sam razvio, sa mojih IQ 210, veoma lako primenljivu taktiku, koja se sastojala u tome da u firmi u kojoj radim postanem jedan od najbitnijih šrafova u sistemu i onda ko se sa mnom ne slaže... pa–pa. Naravno da su svi morali da se slože. Narod je u suštini najobičnija fukara kojem je neophodan lider, samo što neće da prizna. Za sve im treba neko da glumi mamu i tatu. A ko ima bolji od mene sa svim ovim kvalifikacijama.

Jutros sam, recimo, bio kod lekara. Njima ne možeš da dokažeš da nisu u pravu pa to ti je. Pametnjakovići pričaju već duže vreme da sam smrtno bolestan i da ću uskoro umreti, a da je sve posledica toga što od svoje dvadesete godine pušim po deset pakli cigareta dnevno. Ipak – ništa se ne dešava. Eto mene živog i zdravog. Opservacija – moja majka puši ceo život i živela je 94 godine, zdravija od svakog doktora na planeti. Ali ne. Oni su završili školu i u pravu su za sve. Tim povodom sam se opet (što samo dokazuje da sam i ekstremno načitan) setio izjave jednog od onih pisaca koji misle da su posisali svu mudrost sveta tako što su jednu rečenicu izvukli iz konteksta: „Glava je dugo vremena govorila da nešto nije u redu, a pluća su onda rešila da joj pomognu“, i rekao im da moja glava oduvek misli da je sa mnom sve u redu, šta više, da mi iz tog razloga ništa i neće zafaliti dok ja ne odlučim da tako bude. A to ću im i pokazati. I njima i mojim dragim umišljenim komšijama u zgradi, koji su mi obojili klupu u braon boju.

Pošto mi se, veoma izvesno, bliži kraj, opet kao posledica želje da se potvrdi nultu pravilo, želeo bih da kažem da ne žalim za mnogim stvarima, jer ipak je to samo život sa svim svojim zajebancijama na koje su nas upozoravali još dok smo srali po čoškovima kuće i utočište tražili ispod majčinih grudi nabreklih

od sisanja. A moram da priznam i da je beležnica pri kraju. Pretposlednja strana. Naravno da je neću poneti sa sobom. Pa ja sve to znam. Sve je jasno kao dan.

Gledam ih odavde sa simsa. Klima je bučna dok izbacuje vreli ustajali vazduh iz sobe. Eno je Emili. Nosi sveže povrće u kesi i sigurno će praviti onu svoju fenomenalnu čorbicu koju je imala običaj da mi donese kad je bila dobro raspoložena – odnosno kad bi je jedan od onih bildera, sa kojim se muvala, zvao da prespava kod njega. Ali kad bolje razmislim i ona je bila protiv mene. Svi su bili protiv mene. Svi su stali na stranu one grozne debele kompleksašice sa drugog sprata koja svaki dan voda onu džukelu što se proserava po stepenicama. Nisam baš nešto razmišljao o tome, ali bilo bi dobro kad bih mogao da joj se popišam po roletnama, mada je to praktično bilo nezamislivo iz ove situacije. Nikad nisam bio preterano dobar iz fizike pa ne znam ni šta bi sve trebalo da uzmem u obzir da bi pogodio metu. Pukom srećom – možda.

Dan je lep. Sunce prži. Ona je ispred naše zgrade kao i uvek. Klupa. Sasvim obična drvena klupa koja je tu postavljena u isto vreme kada je napravljena i naša stambena zgrada.

U početku je sve išlo u drugom pravcu. Ništa specijalno zapravo. Hteo sam da dokažem jednom kolegi da će pre mene dobiti hemoroide pošto sedi na mekoj stolici, dok ću ja više vremena provesti na tvrdoj podlozi, zbog čega sam i izabrao crvenu klupu ispred zgrade. Pošto ništa što sam radio nije bilo slučajno, ili sam se bar trudio da tako ne bude, ni izbor klupe nije podlegao bilo kakvim neizvesnostima. Ideološki i sentimentalno vezan za crvenu boju napravio sam vrlo logičan izbor, mada i nije bilo previše opcija jer su klupe u okolini bile plave, žute, zelene ili crvene, a sve to prilagođeno dečijim parkovima za igru koji su nikli u poslednjih pet godina. Gde su nama takvi parkovi? Igrali smo se gde smo stigli. Ali ajde. U svakom slučaju bolje da se igraju nego da se iglaju (Beležnica, str 46. r. br. 119).

Vreme je teklo koritom svakodnevnice. Nije bilo nikakvih zakrivljenja ili eventualne pojave vremenskih rupa, što je kod mene opet dovodilo do velike dosade. Možda i najgore od svega je bilo to što sam sedeći na klupi morao da slušam i gledam beznadežne razgovore prolaznika i još beznadežnije zaključke koji su iz njih proizilazili, a nisam mogao da se umešam u htenju što kvalitetnijeg obavljanja aktuelnog zadatka. A onda se desilo nešto, za mene, veoma neočekivano i van svake logike. Preuređenje eksterijera stambene zgrade bio je samo jedan bedni pokušaj eufemizma za situaciju koja će se dogoditi. Kućni savet je ionako bio sastavljen od najvećih kretena (na prvom mestu još jedanput izdvajam onu debelu kompleksašicu sa džukelom) i to su ovom prilikom samo potvrdili. I pored toga što bi mi znatno otežali obavljanje zadatka kradući mi dragoceno vreme sedenja na klupi, najgora od svega bila je činjenica da su klupu hteli da prefarbaju u braon boju. „Preuređujemo eksterijer i dvorište pa zbog estetike, znaš i sam već... Ne bi se crveno uklopilo u celu priču.“ Znao sam ja dobro sve. Avangarda, pop kultura i ostala proseravanja koja se tiču mlađih generacija. Svi bi sad odjedanput u Evropsku uniju i svi se izdrkavaju da su neki umetnici. Ja sam to za sebe preveo drugačije – „Obojimo klupu k'o govno“. Svi su potpisali peticiju i bio sam potučen ubedljivo. Danima sam pokušavao da im

objasnim da klupa treba da ostane crvene boje, ali se činilo da su me zidovi više slušali od njih. Na kraju, stanari su isforsirali svoje.

Jedno je bilo jasno. Neću izgubiti borbu protiv takvih ljudi. Dvorište ispred zgrade izgleda neverovatno glupavo i sa ove visine. Klupa će ostati crvena, a ja neću umreti zbog moje velike ljubavi prema duvanskom dimu. Sve je vrlo jednostavno. Sanjao sam pre neki dan. Znate li koju je zastavu najlakše napraviti? Zastavu Japana. Samo kapnete malo krvi na belu podlogu i eto je. Uostalom sve sam napisao na parčetu papira. Eno ga na stolu, u mom stanu, pored saksije sa cvećem. To je onaj stan gore na vrhu, sa zavesom što vijori kroz otvoren prozor. A tu je i moja beležnica. Ja sam uvek u pravu, videćete. Vetar me obrnu na leđa. Na parčetu papira ne piše ništa specijalno. Samo jedna rečenica. „Kurac ćete je oprati.“

Nemanja Danilović

Šifra: Sizif

Koliko metaka je potrebno da se izvrši samoubistvo? Jedan? Ili možda više? Koliko metaka, da se skrate dugogodišnje muke u svetu kojem ne pripada?

Vatra iz kamina se razbuktava... Osvetljava delove revolvera na stolu.

Želi da čuje pucanj. Želi da oseti krv. Krv?! Hahaha. „Kamo sreće“, pomislio bi ponekad. Onda bi sve nevolje već odavno bile rešene. Ovako, osuđen je na još jednu noć bez sna. Razmišljanja o njoj.

A, ona... Prolećni dašak vetrića na njegovim usnama, kako je imao običaj da joj tepa. Ona ga je ostavila po drugi put. Sada za stalno.

Setio bi se kako joj je bilo zanimljivo kad bi alarmi na izlazu, u tržnim centrima, zapištali iako bi vratio svu robu i poskidao sve od metala. „Ili si radioaktivan od ljubavi ili sve mašine polude kad te vide“, imala je običaj da kaže.

Tako je nehajno izgovarala te reči ne shvatajući koliko je bila blizu istini...

Istini!!

Kakvoj istini? Pa on laže sebe nekoliko vekova. Nema istine u njegovom životu. I to po ko zna koji put počinje da shvata dok zatvorenih očiju razmišlja o suzama koje su prolivene zbog njega. „Kako si mogao ti, ti...!!“

Sve se pomešalo u glavi. Dozvolio je sebi da se još jednom seti mekih usana i toplih ruku na svom licu. Tankog struka i prelepog osmeha.

Osetio je svežinu i blago se nasmejao. Fokusirao je revolver. Dugačka, lepa, izglancana cev. Njegov stari drugar. Najbolji drugar koji ga nikad nije izneverio.

Uzeo ga je u ruke i obrnuo dva puta na desnom kažiprstu. Samo, ovog puta ga neće staviti u futrolu kao iskusan revolveraš. To nije plan. U planu je nešto drugo. „Jedan metak će biti dovoljan. Standardno“, pomislio je.

Zavrteo je burence i uklopio ga u mehanizam. Prislonio je cev na slepoočnicu.

Vatra se rasplamsavala sve više.

Potez prstom. Trenutak tišine. Pucanj. Deža vu...

Metak se odbija daleko na drugi kraj sobe, ostavljajući malo ulubljenje na glavi, iznad desne slepoočnice. To je to. Još jedna ljubav prežaljena. Još jedan pokušaj izjednačavanja elektronskih impulsa sa osećanjima.

Smešno!!

Nije čak mogao ni da se ubije kao čovek.

A ljubav? Šta sada?

Prežaliće je za par dana, a onda naći drugu. Kao i uvek. A kada ga i ona bude ostavila, iz dobro poznatih razloga, ponovo će se skloniti u sobu i bezuspešno pokušati da izvrši samoubistvo.

Ciklus će se ponoviti ko zna koliko puta.

A zašto i ne bi?

Dženi mu je bila tek 123. devojka...

Miloš Ristić

Nemoćni i svemoćni

Jednočinka

GLAVA PRVA

„Da li da se osvetim?”

„Ne, nauči se strpljivošću, jer ćeš priložiti žrtvu svetlosti.”

„A oko za oko, a zub za zub?”

„Čuvaj tuđe oko kao što čuvaš svoje, a jedan zub ne vredi mnogo, jer ljudi miliona prođe zemljom, proživi i usahne u prah ništavni isto koliko i godina zub vremena oglođe.”

„Znači, da okrenem i drugi obraz?”

„Tvoje je odlučivanje čiji ćeš zakon uzeti za svoj, ovozemaljski ili večni.”

„Hoćeš li se ti osvetiti umesto mene, kad mene više ne bude na ovom svetu?”

„Osveta je moja, čin koji ne trpi izuzetke, zato misli na svoje potomke ko na svoje pretke.”

„Hoćeš da kažeš da trpim i patim ceo život, iako ne znam zbog čega to radim?”

„To radiš zbog neznanja svog, jer ne znaš zbog čega to radiš.”

„Hoću da znam zbog čega se ovo meni dešava?”

„Zbog toga što si čovek, i ne treba da se stidiš toga.”

„Pa i drugi su ljudi, pa im se to ne dešava!”

„Jesu li ljudi?“

„Po obličju svom i glavi isti su ko i ja...”

„A znaš li ti, koji misliš da si sveznajući šta je to duša?“

„Pa, to je ono što te čini čovekom.”

„Tako je i budi srećan što si je očuvao živom, za razliku od drugih što su je spalili zavišću i voljom za moći, i tlačenjem, jer nemahu ni milimetar patnje u dahu svom.”

„Ti stalno kažeš da ja trpim zbog nagrade na onome svetu. Koja je to nagrada?“

„To je znanje, dragi moj sine. Saznanje za kojim toliko žudiš i zbog koga si stalno uznemiren.”

GLAVA DRUGA

„Ja se plašim, bože!“

„A znaš li čega se plašiš?“

„Znam sigurno da je to strah.”

„Od čega, sine moj?“

„Od svojih puteva i postupaka, jer vidim da su grešni.”

„Po čemu to vidiš?“

„Pa, suprotni su svim tvojim zakonima. Halapljiv sam, nestrpljiv, a tako lako se razbesnim da bi sav moj gnev mogao poseći milione.”

„Misliš li da si toliko moćan?“

„Pa, tako kažu meni bliski.”

„Onda ti nisu toliko bliski, jer da jesu, znali bi da ta usiljenost tvoja je dečja nemosnost i nemogućnost razumevanja sveta...”

„Kažu i da sam bezuman i da imam ludilo, da sam neskroman, da nemam stida i da sam gord...”

„To što nemaš stida može biti i dobro... jer često biva da ko mnogo drži do svoga ponosa ni sam ne zna da nema stida, iako tvrdi da ima...”

„Ali stid, stid je ono što sam ja kao čovek trebao zadržati! Zar to nije ono na čemu si ti insistirao?“

„Ja sam insistirao na čednosti, a čednost i stid nisu isto iako nekad bivaju zajedno u delovanju...”

„Ali kažu da sam lud, ali ja ne bih ni mrava zgazio, a kamoli nekog povredio...”

„Jesi li nekog nekada povredio?“

„Nisam, ali...”

„Ali! Ali neki bi rekli da jesi?“

„Da! Kako si znao?“

„Slušaj! Jezik je pogan, kad pogani ga koriste, a od svih reči važnije je delo.”

„Ja sve što sam uradio na delu uradio sam i u reči, ali sve sam to i oporekao i u šali, i ludilu pijanstva. Ja sam hulio na tebe bože, i sad hulim ovim pisanjem!”

„Ako ti misliš da huliš?...“

„Hulim, jer upadam ti u reč, a ne bih smeo ni da ti se obraćam...”

„Bolje je što si mi se obratio, jer svaki pokušaj će biti nagrađen dijalogom, a svako htenje prevarama i borbom do smrti, do kraja života čovekovog...”

„Ja sad idem, jer zovu me zemaljski poslovi, ali biće mi u mislima neznanje.”

„Samo ti misli i seti se lošeg puta, jer dokle god se sećaš toga bićeš na dobrom putu, sine moj nemirni...”

GLAVA TREĆA

„Nisam bio pošten, jer to nije poštenje ponašati se kao što nisi - ti si uvek govorio da se treba ponašati kao što jesi. E, pa ja jesam patio, a ponašao sam se kao da sam bezumni - lagao sam ljude.”

„Nisi ti lagao ljude, već lagao si sebe, a to je veći greh tvoj što nisi prepoznao znanje.”

„Kako se pak znanje može znati? Ja sam dosta proživio pa ne znam.”

„Ono što ti ne znaš to je tvoje, ono što si spoznao to je moje.”

„Znači, od tebe sam ukradio?”

„Ne.”

„Ne razumem.”

„Drago mi je što ne razumeš! A kako bi i mog'o kad nisi ja. Kad ljudi zasluže ja im pružim saznanje. Ono što sebi pruže to je prolazno...”

„Bogatstvo?”

„Ne, no siromaštvo i klonuće, a saznanje pomamom ljudsko je zmijsko.”

„Bože, zbog čega mi uopšte pričamo?”

„A zbog čega ti uopšte živiš? Živiš li da bi živeo ili da bi razgovarao? Da li ti je draži rad ili govor? Ili govor kao rad?”

„Ja ne znam, bože! Ja bih voleo kad bih imao da živim od pisanja, ali mi je teško zamisliti poeziju prodati?!”

„Pa, onda, umrećeš od gladi? Skapavaćeš?”

„Bože, da li si ti, cinik?”

„Posle svega što sam video kod ljudi, meni je dozvoljeno da budem cinik i čak ako hoću - ciničan; a tebi nije jer si čovek, a čovek je ciničan po prirodi pa ne sme biti ciničan htenju... Kao što si već rekao, ti si hulio na boga, ti si se pozivao na mene da bi pričao protiv mene!”

„Da, to je glavni problem naš ateista, što mi nismo ateisti nego vernici koji neće da priznaju da veruju!”

„Tako je! Vi biste rekli da verujete u promašaj života, ali ne biste u nalaženje svetih osobina!”

„Kako bi me ti ocenio, bože?”

„Ti si ono što je između vrline i poroka. Pomogao bi svetu, ali, avaj, to osećanje ti služi još samo za pisanje. Tvoja praktična upotreba je što gledaš kroz druge sebe. A bolje bi ti bilo da gledaš mene i ugledaš se na mene. Život bi ti sleteo na rame, i ne bi vid'o tame...”

„Kako bi me nazvao, kojim imenom?”

„Boem, sveznalac,
propali bećarac,

večiti mladoženja,
i večiti školarac,
mladi starac,
stari mladac,
a pre svega - jadac!
Hvataju se za te svi jadi. I tvoji i moji. Pusti ljude da žive, ako ne želiš, da te svi okrive!"

„Naljutio sam se na te, bože!"

„Da nećeš da opsuješ mater i pretke moje, samim tim i tvoje?!"

„Neću, jer ne smem!"

„Pa da, vi ljudi to činite samo u mom odsustvu, a zovete ime moje samo kad vam je teško. I onda govorite „Bože, O Bože moj!" Ili, kad ne možete snositi svoju nesnosivost onda pljujete ime moje: „Jebo te bog!" - i slično. Od kad napravih vas, vi ste, ljudi, ono što me najviše čudi!"

„Znači, ne ljutiš se na nas toliko?"

„Ja bih pogazio istoriju, koju sam stvorio, kad bih je ponovio. Jedan potop nije bio dovoljan, ali sam nešto i ja shvatio."

„Šta to?"

„Da ljudi nisu dovoljni jedni drugima. I da je to dovoljno da ostavim čoveka da pati, dok ne sazna kako da se promeni, i čednost povрати. Jer, od jednog se menja svet, a ne od sto ljudi."

„Kako komentarišeš Hitlera?"

„Hitler je bio ono što su ljudi."

„Hoćeš reći da nije zao?"

„Ljudi su, oni koji su ga podržali, koji su dozvolili nejedinstvo i pokolj... ljudi su ti u kojima cveta sukob."

„A među vama, bogovima?"

„Među nama je mir dok se ne posvađamo. A među vama rat, dok se ne izmirite. U tome je razlika između vaš i nas, što mi o razlici vidimo, a vi o razlici polemishete. Mi iz ljubavi ratujemo, vi iz smrti volite život. Vi zbog nakaza volite što ste lepi, a ne zbog vas samih. Vi ste zlo, vi ste kategorički imperativ!"

„Bože, šta bi mi mogao reći o sebi?"

„Alergičan sam na pisce, kamoli na novinare. Kupi prnje, izgledaš mi crnje!"

GLAVA ČETVRTA

„Bože, šta bi mi mogao reći o ljubavi?"

„O ljubavi je uvek ista priča, o ljubavi se ne priča. Isto je i sa mržnjom. Oko oko vadi, reč reč zavadi. A to je posao ništavka koji radi sebe kinji drugog da bi opstao. Izdajnički rod!"

„Ali, ja nisam, nikoga izdao!"

„Ako nisi, onda jesi."

„Kako je to tačno?"

„Tačno je... odjednom!!!

Upadaš mi u reč

misliš da ne vidim Beč! Odozgo se sve vidi

bolje se postidi
moja poslednja reč
tvoje prve se stidi
stidi se i stidi
ali ništa ne vredi
nijedna suza koja se cedi
lažno
ono što je važno
slušaj
boga ti ne kušaj
jer ne umeš
nemoj da se kuneš
jer večno ćeš da truneš!"
„Bože, ti si pesnik!"
„Ne, ja sam samo sve od čega si ti nastao,
ti i ono stvorenje lepo
koje zoveš slepo
jedro tvoga bedra...

Dakle, da nastavim u onom, što vi, ljudi pametnjakovići zovete proza!
Vama je izdajstvo praiskonski greh

pojevši jabuku
digli ste veliku buku
po raj
a dole u paklu izazvaste oduševljenje
vi ste ti koji stvoriše javno mnjenje
to sotonsko crvljenje."
„Bože, šta mi možeš reći za kliše?"
„Kliše je sve što je čovek dosad napisao i sve što i dalje piše,
jer sve to sam ja već rekao
i sve što u Bibliji piše
i vladanje i mudrost
i ozbilj i tupost
i dobro i zlo
i strpljenje
i bezumljenje
i prijateljstvo i miroljublje
a vi, pisci, džaba oštrite olovke i zublje,
kritiku hvalisavaca i osionih zaslužujete
jer sve što je čedno - poružujete!"

(I to reče Bog, i objavi se tuga)

GLAVA PETA

„Izazivam te, ja koji sam nedostojniji od najnedostojnijih.
Kupiti bih hteo tvoje mišljenje, ulizivati se, tražit' oprostjenje.

I hvalisavcem bih.
I porugah se svima na ovome i na onome svetu i vremenima prošlim i
budućim
i sadašnjost i savremenike mrzim.
Ja sam ništavan, ja sam previše glasan, i previše tih.
Ni ja sebi nisam jasan,
ni ja,
ni moj stih."

HOR PRVI :

Sve što Gospod reče,
pisac oporeče-
autor bi hteo sav kolač da seče.

HOR DRUGI :

Bolje bi
bolje bi
da se ostavi . . .

HOR TREĆI :

Svi sve znaju
svi sve znaju
a šta bi na kraju

Svi sve znaju
svi sve znaju
i svi bi o raju

A ne znaju
da u paklu
čekaju u mraku

A ne znaju
da u paklu
čekaju u mraku

GLAVA ŠESTA

(I dok pisac jede jabuku i piše, Bog ćuti)

„Jedeš li jabuku?“
„Jedem, i to slatku!“
„Žutu ali ljutu?“
„Nisam na tom putu!“

„A na kom si, čoveče,
ti koji se uvek ljutiš?“
„Ti me ljutiš.“
„Čime to?“

HOR 1 :

Čime to?

„Ćutite! Ćutite dok vas nisam... Ćut'te! A ti, libro, visoka kalibro, progovaraj:
Kako ti se sviđa ukus jabuke?“

„Nije loše samo je malo preslatko!“

„A ti bi baš hteo sve što bi poželeo! 'Oćeš sve da ti bude po meri, a sam
ne znaš za istu! Hteli ste čoveka, hteli ste boga, šta hoćete od dva toga?“

HOR 2 :

Koga, koga
od dva toga
koga, koga, koga?

- Tišina! Ili - ponor!

HOR 3 :

Oni klešu, oni klešu
ljudi klešu smešu
i još misle da božanski
umeju da plešu . . .

A taj ples će
donet' cveće
za lošu pomenu
oni misle da su jaki kad stanu na stenu.

„E, sad mi je dosta!“

(odlazi Bog)
(pauza)
(vraća se)

„Dakle? Slušam!“
„Ja nisam hteo da budem gord.“
„Ni ja nisam želeo da me zovu „O my lord" ...“
„A ko bi se tomu nadao...“

„Ne budi podao! Vi ljudi niste ono što sam stvorio, jer to se istinski zvalo umetnost. Vi ste neki izdanak, šta li . . . Lažovi! Prevaranti! Intriganti! Trivijalci! Uhode! Kulturolozi! Erotomani! Umišljenici, umetnici, muzičari, slikari i pisci! Goveda! Svinje! Postali ste toliko prosti da vaš jezik ne može izjasniti! Krijete se iza maski

ližete se iza opaski
pričajte po naški
sve je više vaški!
Ja kao vaš Bog
reći ću vam
zbog - zbog - zbogom!”

(Prvo beše Bog. I stvori čoveka. Sad postoji čovek. I njegova senka.)

GLAVA SEDMA

Prvo beše bog. Onda stvori čoveka. Sad postoji čovek. I njegova senka.

Prvo beše Bog. I stvori čoveka.
Sad postoji čovek. I njegova senka.

Prvo beše bog.
I stvori čoveka.
Sad postoji čovek.
I njegova senka.

Prvo beše bog.
I stvori čoveka. Sad postoji čovek.
I njegova senka.

Prvo
beše bog. I stvori
čoveka.
Sad postoji čovek. I njegova senka.

Prvo beše
bog.
I stvori
čoveka.
Sad postoji
čovek.
I njegova
senka.

*

Igor Braca Damnjanović DIB

Ko umre danas kukanje gratis

Ponekad mi tako teško dođe, pa pitam boga: „Bože, pa da li sam ja normalan?“, a bog mi odgovori: „Nemam pojma. Ja ako sam bog, nisam psihijatar.“ Sada se vi pitate da li sam zaista normalan kad razgovaram sa bogom ili da li je bog normalan kad razgovara sa mnom, a ja se pitam da li ste vi normalni kad čitate ovo? U svakom slučaju, ovde sigurno neko nije normalan, to stoji, samo treba naći ko! Kada kažem ovde, mislim na državu. Da, da, u ovoj državi nešto nije normalno, ne nije trulo jer je već odavno sve istrulelo, ovde stvarno nešto nije u redu, a reći ću vam i zašto.

Evo, ovako, onog dana kada sam se rodio, padao je sneg, u junu! Onoga dana kada sam krenuo u osnovnu školu, zgrada se srušila nakon jakog zemljotresa! Onoga dana kada sam upisao srednju školu, moj smer je ukinut, pa sam nakon nekoliko škola, jedva završio srednju! E i na fakultetu nije bilo lako, jedan korak napred, dva koraka nazad, ali sam i to nekako završio. E, a sada se vi pitate pa šta tu nije dobro, pa to može svakom da se desi. Tako vi mislite. Možda neki i ne misle u tom pravcu, ali promenite tok svojih misli, jer idete u pogrešnom smeru. E sada mislim da svi mislite kao što ja mislim i mislim da sada konačno mogu da vam kažem šta u ovoj državi nije normalno. Nije normalno to što ako sam i završio fakultet, evo ima već trinaest godina, nemam posao u struci! Ma, ne mora u struci, može i van struke, ali nema pa nema. Odem na biro za zapošljavanje:

„Dobar dan.“

„Dobar dan“, kaže mi tetka sa brčićima što radi na šalteru (znate one zle žene na šalterima koje je opisao Mićko Ljubičić).

„Je l' ima posla?“

„Nema.“

„Kad da dođem?“

„Sutra.“

Ne budem ti lenj, spremim se lepo, zadnje pare dam za autobus (da sam dao za taksi manje bi me koštalo).

„Dobar dan.“

„Dobar dan.“

„Je l' ima posla?“

„Nema.“

„Pa, rekli ste mi da dođem sutra!“

„Pa, dođi sutra!“

E, tu ti se ja naljutim i nikad više nisam otišao na taj šalter. Posle sam sve radio na crnjaka. Te pasao travu sa kravama, hoću reći napasao krave, te krečio po kućama, mislim kuće, te vatao zjale sa ortacima ispred prodavnice... Ovaj to se ne računa u rad! To zaboravite. Ma radio sam svašta. Sve sam prošao, i sito i

rešeto, ali od toga nema leba. Naravno da nema, jer se hleb pravi od žita, a ja nisam sejao žito! E, da, jedino to nisam radio, mislim, poljoprivredu. Od toga je i bog digao ruke. Ma, ne samo bog već i narod. Kada padne grad pa pobije i ono malo što je izniklo, a narod digne obe ruke u vis pa će bogu: „Pa šta sam ti bože kriv, kao da sam se na tebe kamenjem bacao, pa mi tako vraćaš“, a bog će: „Nisi kamenjem, već busom pa u leđa, ne mene, već nadničare“. Onda se seljak seti da je, kada je kopao kukuruz, sve radnike ispred sebe gađao busenjem kako bi brže kopali. Ops, odoše mi misli. Šta sam uopšte i počeo da pričam? Ah, da! Znači, nisam nikad radio u poljoprivredi, kao što rekoh, od toga sam digao i ruke i noge. Tu ne cvetaju ruže. Čuj ruže! Kakve ruže, tu ne može da uspe ni korov, a kamo li povrće! I tako sam danima šetao, da ne kažem lutao i lutao dok mi jednog dana nije palo nešto na glavu! Ustvari nije na glavu, to je bilo prošle godine kada sam pokušao da uđem kroz prozor kod komšike Rade, ali me je ona udarila ciglom u glavu. Bio sam zaljubljen u nju boli glava! Nego, meni je nešto palo na um i to onog dana na sahrani pokojnog Laze Sirotanovića. Pala mi je sjajna ideja na um, a ta ideja je bila da otvorim radnju za sahrane. Znače, ono ko umre, ti ga sa'raniš. Pozajmio sam pare od komše Milivoja da započnem pos'o i postanem gospodin čovek iako živim na selu! Otvorio sam radnju i postao pravi bismisnem što bi rekla braća Amerikanci. Pozajmicu komša Milivoju vratio sam posle tri meseca, naravno u naturi! Kao što rekoh, u ovoj državi nešto nije normalno, a reći ću vam i šta to nije normalno. Naime, moja firma je dobro radila nekih godinu dana, imao sam narudžbina tmuš i tma, a sad je sve zamrlo (ne mislim bukvalno, jer oni koji treba da su mrtvi, još uvek mrđaju)! Eto to nije normalno. Ovi naši penzioneri stalno nešto kukaju, te mala im penzija, te nemaju pare za protezu, te kupuju bajat hleb, pa im je sve to kao dosadilo i bolje bi im bilo da ne žive. Moram da priznam i mojoj firmi bi bilo bolje. Od sutra krećem kampanju po kućama: Ko umre danas, kukanje gratis! Znači na vama je samo da umrete, a vi koji ne možete da umrete, poslaćemo nekoga da vas ubije!

Stevan Šarčević

Kad gradova nestane

Kad odžaci zamirišu i severac ravničarske gradove u beli jorgan ušuška, kad svet zamre, a noći uz pucketavi smederevac nepodnošljive postanu, setim se koščatog lica i tananog stasa dugonoge Sneže.

Ubacim još jednu oblicu, pristavim olupani čajnik i kao da mi leđa ogreje crepana peć u roditeljskoj kući. Ista ona kraj koje sam za bolnim preponama posezao posle dugih poljubaca u ledenim noćima.

Setim se nemira i strepnji mojih nepunih osamnaest i njenih prepunih dvadeset i šest. Setim se igara koje je volela i prstiju što po telu slatko-bolne tačke nalaze i diraju do ludila.

Mislina mi sevu bademaste oči i kao da osetim toplinu ljubavi željne šake pod košuljom. Lako je ne misliti prolećem, a teško zimu preboleti, dok šuškanja u trošnim zidovima nepodnošljiva postaju.

Noćas je Trivun.

Vreme vina i ljubavi.

Dok kroz prozor posmatram gde grad nestaje pod krupnim pahuljama, čini mi se da sam ponovo mlad i žalim što tada nisam znao što sada znam. Ne, ne mogu preživeti sam.

Pantalone preko trenerke, dva džempera, dva duksa, skijaška jakna, vojne čizme...

Izlazim!

Staza me vodi ukopana u belilo ugaženog snega. Dok svevišnji prah šećerom zasipa u šlagu iščezli grad, pratim trag ukletih do mesta gde ću naći zaborav. Bircuz je cilj puta kojim se probijam i kao poslednje uporište otvara dveri preda mnom.

Ulazim!

Dočekuje me tmurna nutrina lokala, baš kakva i mora biti. Dva gubitnika u uglu odmeravaju me mrkim pogledom. Iz bubnjare u suprotnom ćošku udara vrelina, a šanker nezainteresovano bulji u televizor. Sedam blizu vrata, zlu ne trebalo. Podižem ruku, dovikujem narudžbu i vino stiže.

Trivunova je noć, a smederevka ne pomaže. Sećam se vitkih nogu, jecaja i bola što me u belim i crvenim nijansama sustiže.

Sneža me posmatra i pokušavam da je oslovim. Uzalud. Svaki put se iza nove senke krije.

Sati prolaze i flaše se prazne.

Najednom, sred bezvremena, vrata se otvaraju. Severac prati pridošlicu jezom i ledom. Osvrćem se i vidim prozračnu visoku plavušu u raskošnom ogrtaču. Otmenim pokretom zatvara vrata i kreće ravno ka meni.

Ogrtač se raskriljuje i vidim da je slabo odevena za kijamet sa kojeg se skonila. Na sebi ima belu letnju haljinu, na nogama baletanke. Seda preko puta mene.

„Mogu ti ispuniti želju“, čaša preda mnom podrhtava od tonaliteta njenog glasa. Podižem pogled na detinje lice i pokušavam da prokljuvim šta hoće. Otkad drolje izgledaju tako filigranski?

„Nemaš ti pojma o mojim željama. Gubi se!“, ne treba mi pet minuta ničega za nešto.

„Misliš?“, kaže i osećam da nešto nije kako bi trebalo da bude.

„Mislim!“, odsecam i naginjem dugi gutljaj ravno iz flaše.

„Čeka te. Trivunova je noć i skoro će zora“, ravnodušno izgovara.

„Koju igru igraš? Ko si ti?“, izgovaram preglasno i privlačim pažnju društva iz ćoška.

„Nebitno. Imaš svega pola sata da odlučiš.“

„Odlučim? Odlučim šta?!“, jeza što mili kičmom ne potiče od hladnoće.

„Da odlučiš želiš li do Snežane“, glas je miran i samouveren. Otrovno sugestivan.

„Ne znam. Možeš li to?“, ustaje i pruža mi ruku. Prihvatam.

Iskoračujemo u ledenu noć. Grad se povremeno pomalja pod srebrom meseca, a severac se poigrava ženinim ogrtačem. Na trenutke deluje kao da zamahuje krilima. Belina se kovitla oko nas poput raskupusane vate u kojoj grad lagano iščezava. Koraci mi nisu teški. Hodamo, staze ne tražimo. Sneg ne pruža otpor i stižu sećanja. Na trenutke vidim kako ženina krila razbacuju pahulje poput konfeta. Sve je unaokolo belo kao onaj čaršav na kome se vite noge obavijaju oko telesine što pumpa i pumpa i pumpa...

Dok se paperje pod nogama lagano preliiva rumenilom praskozorja, duboku tišinu remeti tek po koji lepet moćnih krila i misli se vraćaju Snežani. Bila je sve i ništa. Instruktor i slepac, dželat i žrtva, ljubav i omraza, strastvena noć i zlo jutro. Pitam se hoće li joj haljina biti bela ili crvena kad se sretnemo. Devičanski bela kao zimsko noć ili krvavo crvena kao zora što dolazi.

Gradovi nestaju u izmaglicama sećanja ostavljajući samo Snežu koja gola kao od majke rođena podrhtava i čeka moju odluku. Hladna šaka koja me vodi nije Snežanina, ali će me odvesti do nje, na mesto gde nema gradova. Napredujemo i lagano kružimo krugovima kajanja. Sve smo bliže Snežani i sve me više opsega čudna misao. Kako li će biti odevena?

Mada slutim...

Sve se bojim da će biti odevena u crveno, baš kao onog jutra kada sam dugim poljupcem udahnuo njen poslednji krik odbacujući krvavi nož iz drhtave ruke.

Stevan Šarčević

Jedna pijana noć

Sedimo tako nas dvojica uz flašu vina i prisećamo se starih dana. Obojica smo dve trećine života prevalili, a kako je flaša praznija, priče su neobičnije. U neko vreme Sreten ustade da donese još vina iz podruma. Kad se vratio, sav je zamišljen i odsutan, a ruke mu drhte dok vino naliva.

„Ded' u zdravlje Milane! Evo, nešto se jednog davnog leta prisetih i da znaš, kako vreme prolazi, a godine mi sve težim bremenom pleća pritiskaju, taj događaj misli mi sve snažnije opsega i novim nijansama svetlo onog dana ispunjava“, pogledah ga sa čuđenjem, neće valjda pesnik od njega ispasti, a on neuznemiren nastavi.

„Svet još beše nevin i uživali smo u poslednjem letu slobode pre polaska u prvi razred. Dani behu vreli i sunce je raskošno sjalo, a svako jutro je nove avanture donosilo“, uzdahnu duboko.

„I dan danas me put nanese prometnom saobraćajnicom što kroz urbano naselje prolazi, ali u vreme o kojem govorim, tamo beše carstvo peska, progona, staza i voćnjaka. Deca su odrastala poput divljaka, pa ni mi nismo bili izuzeci.

Jutro dana o kojem govorim nije najavljivalo ništa izuzetno. Pod budnim Etinim okom odmarširismo u kupatilo. Potom rasturismo večernje bojište i tako se ratnici i autići vratiše u kutije, a mi se posvetismo doručku. Kad nas je Eta najzad pustila, izletesmo u dvorište, gde je Zoran već pocupkivao pred vratima. Utroje otkaskasmo do Željka i krenusmo u jutro prepuno obećanja“, doliva Sreten vino u obe čaše i nastavlja: „Sad znam da roditelji ne bi odobravali naša lutanja, ali žene koje su nas čuvale volele su da nas se otarase tokom dana, kako bi mirno radile svoje poslove. I nama je to odgovaralo i pakt je bio sklopljen.

Krenusmo poznatim stazama, sve vrebajući. Uprkos ranim satima sunce je već sjalo kao sveže izribana tepsija, a voćnjaci su mamili letnjim plodovima. Željko beše najjači, Zoran najokretniji, pa ipak neprikosnoveni lider bande bio sam ja. Usput se uspinjasmo na probrana stabla radi gelegonja. Municije nikad previše. Nastavismo osmatrajući voćnjake i vinograde.

Snaš Tona bila je u bašti, što je značilo da letnje jabuke otpadaju iz jutarnje šeme. Teta Matilka je još spavala, pa se pošteno nagutasmo piski iz njenog dvorišta, a boga mi, nakupismo i po džepovima. Moj brat Vlado ostao je da čuva stražu, pa je izvisio. Kad se danas osvrnem, vidim da je siromah, kao najmanji, večito bio u senci nas starijih i verovatno je to uticalo na njegov kasniji životni put - no to nije tema ove ispovesti.

Iskreno govoreći, posete komšijskim voćnjacima bile su tek usputna zanimacija. Imali smo svoje tajno mesto, gnezdo gde smo se osećali bezbednim. Skrovište u kojem smo bili svoj na svome.

Srca nam brže zakucaše kad se pred nama ukazala krošnja divlje kajsije koja je natkrivala naše malo kraljevstvo. Požurismo i prekoračivši trulu žičanu ogradu, zaputismo se ka ruševnoj vinogradarskoj zgradici. Slučajno otkrivena, sa radošću prihvaćena i grozničavo prilagođavana, postala je naše malo sklonište - tajna jazbina u kojoj smo provodili sunčana popodneva.

Povadismo zabavnike i stripoteke, te se posvetismo Mandraku, dalekoj planeti i Džimu iz džungle. Ponekad pomislim da smo sami krivi za ono što se nedugo potom desilo. Ne bi li sakrili naše blago, udno zida iskopasmo poveću rupčagu, kao skrovište za blago.

Vreme je spokojno promicalo do podneva, kada me stade obuzimati čudni nemir. Ne znam ni sam kako bih to opisao. Stripovi mi najednom nisu bili zanimljivi i imao sam potrebu da izađem na sunce. Društvo je, za razliku od mene, spokojno listalo raskupusane svećice i pozelele da ih pozovem do obližnje bare gde su se lako hvatali daždevnjaci. Tek što zaustih, tišinu prekide oštri Nanin glas:

„A šta ćete u tuđoj kući, vandrokaši? Al' o'ma da ste odatlen izašli da vam ja ne bih ulazila!“

Nana je bila strah i trepet dečurlije u kraju i svi poskakasmo zverajući unaokolo i nagađajući odakle li se oglasila. Ne videvši je nikako, počeli smo da oklevamo. Tren kasnije začusmo:

„Ajte dico kući, kuglofa sam vam spremila. Al' da oma dođete, jerbo nećete ič dobiti.“

Nisam više siguran šta nas je pokrenulo. Strah od stroge žene, želja da probamo slatkiš ili pomisao da ćemo proći nekažnjeni. Krenusmo i nadalje pokušavajući da otkrijemo odakle joj glas dopire.

Nana je bila moja baka, krupna žena koja je dedinu mesaru na svojim plećima iznela. Ne želeći da iskusimo njene grdnje, a željni kuglofa, zaždismo kući i zatekosmo Etu kako spušta telefonsku slušalicu.

„Gde je nana, gde je nana?!“, zagalamismo, na šta nas ona obuhvati neobičnim pogledom.

„Nana? Deco, deco, nana je otputovala, jedno vreme je nećete viđati“, reče nam tiho.

„Ali kuglof!? Gde je kuglof?“, galama nije prestajala.

„Vas dvojica uđite u kuću, napraviće vama Eta neki kolač, a vi 'ajte kućama“, obrati se najzad Željku i Zoranu.

Zalud smo se raspitivali. O nani više nije govorila. Tata i mama se vratiše predveče, ali i oni potvrdiše da je nana otputovala. Bilo je to lako prihvatiti. Kad smo idućeg jutra stigli do našeg skrovišta, imali smo šta da vidimo: krov i južni zid bejahu srušeni. Teške grede i starinske cigle velikog formata prekrili su naše blago. Gomile šuta bile su preteške, pa odustasmo od spasavanja Zagora i Teksa“, tu Sreten zastade, pa ponovo doli čaše. Zatim dugim gutljajem iskapi čašu, a pogled mu odluta. Tišina postade preteška, kad se najzad oglasi:

„E da, nanu nikad više nismo videli.“

„Hoćeš da kažeš...“, ne stigoh da završim, jer me Sreten prostreli mrkim pogledom.

„Misliš da smo uobrazili? Sva četvorica smo jasno čuli njen glas. I znaš šta, siguran sam da je zid pao nedugo pošto smo izašli iz građevine. Pao je tačno tamo gde smo prethodno sedeli.“

„Čekaj jesam li ja to dobro shvatio, nana je bila mrtva kad ste je čuli?“, izgovorih brzo da me ne bi opet pogrešno razumeo.

„Da“, reče tiho, „ko zna odakle se vratila da sačuva živote svojih unučića.“

Zatim iskapi čašu do dna. Suze mu ovlažiše oči.

Stevan Šarčević

Doba Sabljozuba

Više se ne osvrćem. Srce osećam kao potmule udarce bubnja; guše me isparenja mračnih lokvi. Paravani trske neprekidno šušte, koža gori od ujeda insekata, a kovitlaci magle ograničavaju vidokrug. Svuda unaokolo ritovi su i vresišta.

Iz polutame neprestano dopire lomljava trske i gnjecavi zvuci koraka u blatu. Povremeno iz daljine čujem otegnuto dozivanje.

Još nisu stigli.

Jedna jedina stvar može da ih odvрати od gozbe. Ona koju ne mogu sebi da priuštım, ne ovde gde sve odiše vlagom. Poslednja šansa, tri šibice u kutiji, bezvredne su.

Tu i tamo ugledam usamljeno stablo, pa skrećem, ne bih li pronašao neku suvu grančicu. Uzalud, baš kao i sa trskom. Sve je prekriveno mahovinom i puzavicama, a memla i vlaga zavukle su se u sve do čega dopire pogled.

Znam odakle su došli, ali ne razumem kako. Daleko je prapostojbina. Pa ipak tu su, dahću mi za vratom. Biće krvi do kolena ako ne zapalim vatru na vreme.

Jedini put je ka istoku. Samo da održim korak! U orijentaciju sam siguran, ali ne i u protok vremena. Više ne znam koliko dugo teturam kroz mrak. Izlaz iz močvare može biti nadohvat ruke.

I nedostižno daleko...

Gubim svaku nadu, kad tlo počinje da se uzdiže. Vлага u vazduhu se proređuje, a kroz tamu se probija nota sivila.

Znam da je zora blizu.

Najgore doba.

Doba Sabljozuba.

Ubrzavam korak, sve dok ne stignem na suvo zemljište. Odmah, gotovo naslepo, skupljam sasušenu travu i granje, pa slažem na gomilu. Vadim spasonosnu kutiju iz džepa i nervoznim pokretom krešem palidrvce. Glava šibice, razjedena vlagom, raspada se. Želudac mi se steže. Nije ni kresnula. Imam još svega dva pokušaja. Zastajem. Duboko dišem. Dozivanja iza mene sve su bliža. Nemam vremena za otezanje. Vatra je jedini spas. Vadim sledeću šibicu.

Oklevam. Opipavam vrh. Poučen malopređašnjim iskustvom pritiskam o kresivo i povlačim odsečno, ali ne i naglo. Šibica se zažari, otpušta miris sagorelog sumpora i - zgasnu. Još jedna!

Sedam na tlo. Vadim poslednju šibicu i proučavam je. Glava je tvrda i nepromenjene boje. Možda je nekim čudom vlaga ovu poštedela. Okrećem kutiju na drugu stranu. Kresivo je rapavo i deluje suvo. Zaustavljam dah, povlačim. Šibica planu. Slabašno, pritajeno, prigušeno...

Ali gori!

Srce se otima u euforiji, ruke drhte. Uspeo sam. Ispuštam vazduh predugo zadržavan u plućima. Do đavola! Ravno na plamičak! Vatre nestade. Ugasio sam je!

Znam šta sledi.

Ustajem, hvatam mačetu zadenutu za pojas i okrećem se dahtanju, režanju i lomljavi u šikari. Najgore je doba. Doba Sabljozuba. Podižem oružje u visinu očiju i čekam. Goniči izleću iz rastinja i okružuju me režeći. Usredsređujem se na pokrete i čekam spremnog čelika. Napeta stanka ne traje dugo. Za psima stiže potera.

Kao i svaki put.

„K nozi! Ovamo!“, psi disciplinovano napuštaju poprište i prilaze tipu ofucane spoljašnjosti.

„Evo crnje šerife! Rekoh da ne može daleko da odmakne“, bilmez je uperio vinčesterku ravno u mene i više je nego jasno da je spreman da povuče oroz.

„I to sa sve oružjem u rukama! Vreme je da omasti konopac“, pomenuti konopac nalazi se u rukama pacovske njuške koja zvera u moju mačetu.

„Ne razumete...“, pokušavam da ih opomenem, ali ne obraćaju pažnju. Zašto sam uvek okružen budalama?

„Jedva čekam da vidim kako mlatara nožicama“, likuje onaj sa vinčesterkom.

„Stoj! Dokle god ja o nečemu odlučujem, ovde linčovanja neće biti! Kunem se da ću upucati prvog koji mu priđe. Momak, spusti oružje na zemlju i odmakni se ako želiš sebi dobro“, na grudima čoveka blješti plehana zvezda i ostatak družine ga respektuje.

„Vatra! Zapalite vatru!“, vičem.

„Nije loša ideja, odavno je ne videsmo u ovom kraju zapaljenih krstova“, tip sa konopcem gluplji je od ostalih i upozorenje odleće u sivilo praskozorja.

„Tišina bagro! Rekoh da linčovanja neće biti! Šta god uradio, sudiće mu se pošteno!“, šerif izgleda pošteno, ali ne shvata. Šteta.

„Ne razumete! Samo ih vatra drži na odstojanju! Oni dolaze!“, ne odustajem, pokušavam. Bez rezultata.

„Smiri se momak, spusti oružje i odmakni se. Sve će biti u redu...“, istog trenutka shvatam da je prekasno. Psi počinju da se otimaju. Gotovo je!

Zver se pojavljuje niotkuda. Zamahujem mačetom, ali prekasno. Glatki pokret moćne šape dohvatio je kerovođu preko grudi i žilet kandže ga otvara i prosipa utrobu. Sasecam zver iz okreta. Čopor stiže, već je među unezverenom gomilom. Ulećem u kovitlac groznih čeljusti, mišićavih tela i raspomamljenih ljudi. U trenutku dok mu Sabljozub otkida glavu, čovek sa vinčesterkom pritiska oroz i pogađa šerifa koji pokušava da dohvati revolver. Odsečnim potezom sasecam zver zabavljenu idiotovom lobanjom. Tip sa užetom urla dok ga moćna zver hvata čeljustima. Ubijam Sabljozuba. Vilica mu se u samrtnom grču steže i prepolovljuje žrtvu nadvoje. Sledeći trenuci pretapaju se u vrisak, kandže, krv i zube. Ubijam i ubijam. Svaki put prekasno...

Potom stiže tišina.

Kao i svaki put.

Snaga me izdaje, padam na kolena i ispuštam sečivo. Žmurim. Ne želim da vidim.

Sviće.

Tlo ne uspeva da upije prosutu krv, svuda su razbacani raskomadani leševi. Predvodnik čopora posmatra me žutim očima i zakleo bih se da mu na gubici titra osmeh. Sunce sve snažnije sija i tela mrtvih zveri blede i nestaju. Dok posmatram iščezavajuće oči predvodnika znam da će se noćas trka nastaviti.

Ništa nije gotovo.

Doba Sabljozuba tek dolazi.

Ranko Trifković

Meksihrvatsko primorje

Uzeli su mi deo života. Nisu ga oteli. Kopirali su ga. Samo jedan delić. Spavam mirno, pokriven ćebetom, Kasja spava na fotelji, muzika svira ispod glasa. Oboa boji tugom klarinetov ples na šljunku od table, konge i tarabuka. Počeli su tananim promenama. Začuo sam radio i otkačeno didžejevo ćeretanje. Smenjivalo se sa lucprdstim melodijama koje najavljuju reklame. Kasja pokušava da se podvuče pod krevet. Nešto se komeša ispod pokrivača.

Ne mogu da se pomerim. To više nisam ja, razumete li? Moj dvojnik odlazi...

Meksihrvatska. Sunce sija letnjim zanosom. More se preliva svim tonovima žada. Talasi su zapenili. Priobalje je posuto ostrvcima. Obala je ispresecana lavirintom dokova i kosturima naftnih bušotina koje su pretvorene u tobogane. Ljudi se zabavljaju, dobacuju i dovikuju. Nalazim se na lukobranu. Miomir je naslonjen na zidić od žućkastog kamena. Dočekuje me čašom nečega s puno kocki leda, možda je viski ili je rum. Debelo staklo zvekeće ledenicama dok nazdravljamo. Bacim pogled preko zida. Stari mornar se igra sa fokodilima. Fokodili? Potomak foke i krokodila, naravno! Vrlo ljupka životinjica, sa veoma opasnim zubima. Morski vuk gundža i psuje. Izvlači iz vode mrežu punu plastičnih čaša, pivskih konzervi, kantica za sladoled.

Imamo najbolji apartman, sa pogledom na oblake.

Još ruma ili viskija? Naravno, druškane! Nisam pijan. Plovim kroz vazduh gust i sladak kao med. Sve klizi kao irski liker. Idemo do prijavnice hotela. Zaglavili smo se u liftu? Ne, nismo. Lift propada. Nemački bankar dubokih zalizaka vidno je iznerviran. Tetka narandžaste kose je uplašena. Šta ako lift nastavi da propada sve do Pakla? Ne brigaj, tetkice, samo treba da pritisnemo dugmence i odglavimo se.

U ovom restoranu gosti se sami poslužuju. Kasirki dobro stoji uniforma.

Gospode, nikad nisi imao stila, vajka se Miomir. Devojke su već tu, odevene za ples. Crni kompletić, šarena suknjica, duge noge, sve vuče na osamdesete. Devojka broj jedan ima kosu boje gavranovih kletvi. Prepoznaje me. Pripija se. Ruka mi sklizne sama. Obgrlim je oko struka. Savršeno se uklapamo. Devojka broj dva ima kosu boje posekotine. Ostala je sama, Miomir je otišao po još viskija ili ruma.

Šećeru? Ljubavi?

'Ajde nešto da pojedemo. Vidi, ovo je plastični poslužavnik. Guraš ga niz metalni držač i biraš. Tri četvrtine plastičnog sendviča, šest petina betonskog kolača, sedam osmina motornog ulja. Energetski napitak? Naravno, dug nas čeka put. Plaćam osmehom i zgužvane velikane trpam u džep kasirki. Grudi su joj male i tople. Devojka broj jedan koluta očima i negde odlazi. Nisam se ni okrenuo a devojka broj dva je na meni. Da, srećo, pripadamo jedno drugom. Čekaj, nešto sam zaboravio. Ovde nešto nije u redu. Dve devojke? Istovremeno? Šta ako se devojka kose boje gavranovih kletvi vrati i vidi me kako čvrsto grlim

devojku kose boje posekotine? Malena, da ti nešto pokažem. Uzmeš ovaj poslužavnik i naručiš šta ti je volja.

Znao sam.

Devojka broj jedan se vraća i vodi me u hotelsku sobu. Tamo je već i devojka broj dva. Nećemo voditi ljubav. Ni udvoje, ni utroje. Ovde ću se probuditi, predosećam to. Zato sedam na krevet i zagrlim ih obe. Udišem miris breskve i miris kajsije. Vas dve ste obe ja, razumete li? Sve je u redu kad si pijan, zar ne? Poljubac za kraj?

Uredno su presavili isečak mog života i sklonili ga u arhivu.

Možeš da nastaviš spavanje.

Vratili su mi muziku.

Sve je u redu.

*

Ranko Trifković

Luda priča

Bila je po ceo dan okružena ludacima. Opsedali su je sa svih strana i trubili joj u lice. Jednog dana glava joj se toliko napunila ludilom, da je počela da se smeje. Nije mogla da se zaustavi, nego se kikotala i kikotala, sve dok nije porumenela. Soptala je da bi došla do vazduha. Kroz smehotres glas joj se pretvorio u groktanje. Skičala je, a kosa joj je prekrila lice, kao veo. Ludaci nisu mogli da vide da li plače i pitali su je, je li ti dobro? Klimala je glavom i smejala se. Pokušala je da nešto kaže, ali od ludila je uspela samo da zamuca. Kad je čula glas, to joj se učinilo još zabavnijim i udarila je u prasak zrelog cerekanja. Više se nije kikotala, već se orila punim bićem, gotovo obesno. Ludaci su se odmakli i gledali je sablažnjeni. Udarila je pesnicom u sto, oborila stolicu, uhvatila se za stomak i mlatarala nogama, uvijajući se na podu. Ludaci su primetili zanimljivu boju gaćica, ali se nisu usudili da joj priđu. Ponovo su je pitali, je li ti dobro? Sad nije mogla ni reč da progovori. Skočila je na noge i udarila glavom u ekran koji je stajao na radnom stolu. Zlosrećna mašina preturila se i pukla kao lubenica. To je izazvalo uraganski talas. Kliberila se prkosno, mršteći ljupki nosić. Odavno raščupana, počela je da liči na iskonsko biće. Ludaci su otrčali po pomoć. Dvojica radnika obezbeđenja, isto tako ludaci, prišli su joj držeći palice. Oborila ih je strahovitim ha-ha-ha. Izbile su joj žile na čelu i vratu, urlala je kao da će se svakog trenutka poroditi.

Događaj je posmatrao generalni direktor iz kancelarije na spratu. Odmahnuo je glavom.

„I tako, svaki dan po jedna. Ne znam više šta da radimo“, rekao je direktorki marketinga. Samo se nasmešila.

*

Nikola Marković

Cefalea tensional, Uvertira u velika dela

Probudio me je telefon. Loše sam spavao. „Gde su to pogrešile svevišnje sile kad su me od čudnih nekih čestica pravile“, bila je rečenica koja se iz sna iskrala u svest i pomešana sa milion nepovezanih misli dominirala nekoliko sekundi. Desna noga mi je visila sa kreveta i uporno naređivala telu da se pokrene i odgovori na poziv.

„Halo“, procedio sam jedva čujnim glasom u telefon koji je prethodnih dana otac sa Krupsovim blenderom i gomilom stvari dovukao kući sa buvljaka. Sve skupa nije koštalo više od jedne ulaznice za humanitarni koncert. Čudna neka vremena.

„Je l' si dobro? Šta si to sinoć radio po gradu? Javili mi malopre.“ Vidno zabrinutim tonom brundao je Miša u slušalicu.

„Nemam pojma o čemu pričaš.“ Smireno sam odbrusio iako sam negde duboko krio onaj bedni osećaj griže savesti koji mi već oko sedam ujutru, nakon prvog buđenja nije dozvoljavao da se spokojno uspavam.

„Ne znaš da te je hitna dovezla kući?“ nastavio je Miša u svom čudnovatom maniru.

Slušao sam iako mi je čitava koncentracija bila usmerena na regulisanje centrifuge u glavi i flore i faune u stomaku.

„E pa osećam se malo mamurno i poslednje čega se sećam je da smo se ti i ja rastali kod mosta.“

„Kažu na vestima, medicinski fenomen u Nišu. Nakon podletanja motora pod kamion mladi N. M. iz Niša preživeo i pucnjavu koja se dogodila ispred Niške tvrđave, u kojoj se našao kako bi zaštitio psa. Ovde se neko gadno sprda, jer stoji tvoja slika, a i inicijali.“

„Misliš da su me upucali. Pa moguće je... Al' odakle mi motor? Neko nas gadno zajejava...“

Našo sam se sa Mišom kasno popodne u kafani gde već duže vreme negujemo svoju mikropoznatost. Upravo odatle počinje naš večni put ka slavi. Ne mislim pritom na onu jeftinu sezonsku popularnost. Miša i ja težimo da rame uz rame sa Dostojevskim posthumno ostanemo da pijadestalu. Ako je uopšte posthumnost u našem slučaju moguća. Videćemo kad preguramo avgust. Već uigrani običaj je da ako se u kafani nađemo pre sumraka umesto vina naručimo pivo. Razgovarali smo iz vizure budućnosti i naizmenično pokušavali da dođemo do suštinskog pitanja našeg identiteta. Meni već dugo to ne polazi za rukom. Pošto su stručnjaci, čak i oni koji to stvarno jesu, odavno odustali da proniknu u moju ličnost oslanjam se uglavnom na priče koje o sebi čujem. Tvrdoglav, infantiln, balav, đubre, kul lik, snalažljiv... Improvizator. Prepričavao sam ih i te večeri Miši koji je u nekima prepoznao sebe. Upoznavanje je prekinuo dekica sa

sedom bradom starom nedelju dana i sivim pantalonama. Iza tamnih okvira naočara krila se istina grada Niša koji polako nestaje pod najezdom asfalta i nekulture. Zvao se Aca. Koreograf folkloru koji je studije završio na sveučilištu u Zagrebu. Svirao je harmoniku na matineima i igrankama šezdesetih godina. Zanimljiv tip. Ispričao nam je sasvim kratku priču koja je trajala koliko i čaša soka od jagode.

„Ne pijem alkohol od kada me je na proslavi godišnjice Čegarske bitke pogodio top.“ Ta priča mi je iznenada ulila dozu ludorija u krv i adrenalin je sam pojurio u glavu.

„Jebote, sedim sa koreografom koji ne pije, jer ga je pogodio top“, odlučio sam da te večeri mora da se desi nešto veliko.

„Mišo, večeras je vreme za veliko delo. On je preživeo topovsku granatu. Moraću da testiram svoju besmrtnost.“

Aca se zahvalio na razgovoru i napustio nas. Smejali smo se i u neverici pričali o iznenađujuće čudnom starcu. Bilo je već prilično kasno i u vremenskom i u promislom smislu. Miša je pošao da se nađe sa Marijom. Išli smo zajedno do mosta. On je skrenuo levo, a ja sačekao još dva minuta trudeći se da ugledam nekog ko bi svedočio o mojim budalaštinama koje su se naslućivale u mom pogledu. Marko kaže da me je trenutak kasnije pokupio hondinim motorom koji je pravljen za najsuludiju moto trku - Dakar reli. Odvezli smo se do Čegra. Bio sam pomalo srećan, jer ću svega dva sata nakon Acine priče moći da vidim mesto gde je ludi starac u mirnodopskom periodu zaradio geler.

„Aj' mi daj da okrenem jedan krug, znaš da mi je to omiljeni motor!“, rekao sam glasom koji se tukao sa plesnivim pivskim zadahom i slabo začinjnim maslinama.

„Samo pazi kako voziš“, odgovorio je zlovoljno vadeći ključeve iz džepa.

Jurio sam u pravcu Niša ne obraćajući pažnju na vozila koja su se kretala iz suprotnog pravca. Kamion koji je bio parkiran na ulici imao je za zadatak da ponekad neki mladi par skloni od pogleda znatiželjnih prolaznika. Neretko se iza cirade čulo stenjanje i podrhtavanje. Moguće da je hondin motor najbolji za Dakar trku. Ipak je put ka Kamenici mnogo ozbiljnija trasa. To je zato što u pustinji ne postoje komšije koje se tuže za među niti gradski lopov koji krade asfalt od države. Prednji točak je upao u krater na putu. Skotrljao sam se udarivši glavom u branik parkiranog kamiona. Motor je bio prilično ulubljen, ali i dalje u voznom stanju.

„Motor je ok, ja sam sjeban. Siđi kilometar na dole i idemo nazad.“ Poslao sam poruku Marku i sa krvavom glavom odvuкао motor u stranu kako neko ne bi upetljao policiju u sve ovo. Prodefilovali smo sa razvaljenim rezervoarom i crvenom glavom do hitne. Jedanaest šavova i komentar da sam imao sreće. Kada sam se nekoliko sati kasnije ponovo našo na hirurgiji imao sam prostrelnu ranu u predelu levog ramena. Zarasla je pre nego što sam stigao do operacionog stola. Doktori su se čudili rentgenskom snimku koji je uporno iznad ramena pokazivao čudnu izraslinu. Kopiju mog mozga. Nalazio se van glave.

„Gospode, nikad za četrdeset godina nisam video nešto ovako. Ovaj dečko ima dva mozga. Eksterni mozak. Ja bih ga tako nazvao.“

Danas su mi uručili nagradu za humanost. „Zbog nesvakidašnje humanosti i zaštite životinja nagrađuje se N. M.“ Čestitao mi i predsednik. Marko

mi je sve ispričao. Ja i dalje nemam pojma da se ovo dogodilo. Pričam po čuvenju. Još uvek nisam shvatio ko sam. Divna mi nije verovala kada sam joj pričao da moj drugi mozak ponekad treba odstraniti. Znao je da zatilta baš onda kada su drugi govorili o meni. Jesam li ja ono što oni pričaju? Novine pišu o medicinskom fenomenu. Često dajem intervjuje. Ljudi me se plaše, ili me gledaju čudno. Još uvek mi nisu otkrili više od jednog srca. Shvatio sam da smrt ne postoji na mestima gde je tražiš. Pitam se da li će me ikada moj drugi mozak obavestiti ako oseti da je u blizini. Valjda neće pre nego što napišem roman. Roman koji će morati da se zove „Smrt je Placebo!“

Neven Novak

Kuća od papira

Napolju tama, mraz i studen. Nigde nikog. Mocar sneg pada po đubrištu i pretvara ga u baruštinu. Tu i tamo protrči pas, poneka mačka frkne, nakostreši se i zamakne u sene. Vejavica ne popušta. Na sve strane nosi, šiba, pa se čini, evo, pomešće i ovu malu kartonku, sa čijeg krova već sleću vlažne hartije, novine, i drvene palete. Nad ulazom fenjer, kao patuljasta utvara, žmirkava blede i nezdravo. Čovek da ne poveruje da je i ovde praznik.

Otac sedi za stolom, klonule glave, razdrljene košulje, rasečenog čela. Pred njim oborena boca i razbijena čaša. Vlažna daska upija rakiju i krv. Čovek nešto promrmlja, glasno opsuje, a u stvari hrče, obeznanjen.

Majka sićušna, pogrbljena, čuči nad gajbicom iz koje se čuje kmečanje. Osvrće se nervozno ka mužu pa se opet nadvija nad gajbicu. „Ama, prekidaj...“ šapuće garavom dojenčetu koje, ovako povijeno u rite, podseća na valjušak. „Prekidaj, ako Boga znaš, probudićeš ga!“

Kad shvati da kumljenje ne pomaže, ona uze dete u naručje, privi ga na grudi i dâ mu da sisa. Beba se umiri.

A tamo, pokraj razlupanog prozora, Đido, cigančić od desetak godina, uvijen u prljavi dronjak, skupio noge pod sebe, pa gleda preko smetlišta i kaljuge u grad.

Nad gradom - vatromet. Ali Đido nikad do sad nije video takvo slavlje. Ovi rumeni krugovi što se rasipaju po nebu i srebrne štrafte koje fijuču, za njega su zvezde padalice. Polete, prasnu i nestanu. Gde li to nestanu? Na koje li to sretne kuće padnu?

„Mamo,“, zacvokota on zubima, „a jesu li ono tamo novogodišnje zvezde?“

„Jesu, Đido.“

„A je l' ih, sad, gore, ima puno?“

„Ne zna im se broja.“

„A padaju li to sad one, mamo?“

„Padaju.“

Tad se dečak priseti prošle godine, i zime slične ovoj, i neba sličnog ovome, kad mu je majka pokazala repatu zvezdu. „Vidi gore, Đido!“ viknula je. „Gledaj!“ A on je uspeo da ugleda srebrni trag. Iste večeri, pred spavanje, ispričala mu je legendu čergara po kojoj su tople samo one kuće koje pogodi zvezda padalica i to u novogodišnjoj noći.

Đido upita majku: „A kad ih je tol' ko, što neće bar jedna na našu kuću?“

Tu se žena trže kao oparena. Lagano se uspravi pa izađe napolje da ugasi fenjer. Crna kosa, nošena mećavom, prekri joj lice; ona čvršće steže žgepče, zagleda se u vatromet, pa pljunu u sneg.

Zatim se vrati u kuću i, uverivši se da se krv sred čela njenog muža zgrušava, glasno uzdahnu: „Eh, Đido! To će ona da padne kad budemo imali pravi krov, a ne ovaj. Pa naša bi se kartonka očas posla zapalila. Hajde, spavaj, probudićeš tatka. Šta ćemo onda?“

Đido leže na pod, pokri se dronjkom i nastavi da zuri kroz prozor. Gledao je tako još neko vreme, a kad mu kapci otežaše, ugleda blještavu kuglu kako se sve brže i brže primiće kartonki. Poslednje što pomisli, pre nego ga obuže san, beše: „Ma nek' se zapali, mamo. Neka gori.“

Stevan Šarčević

Veče izlaska

Kad videh gde na Marsu veče pada
odlučih da se spustim do Centrograda,
Zvezdana rastojanja polja su mi radna
i momačka put je ženskog tela gladna.

Prolutah, osmotrih, pa svratih do mehane,
i smesta spazih djevu bajnu, sa leve strane.
Pomislih načas da me fortuna zaboravila nije
jer videh da u me gleda i pomalo se smije.

Osmotrih bolje, urođenik bi mogla biti,
al' ne videh gde bi antene i surlu mogla skriti.
Najbolji primerak ljudskog roda, kako vidim
pa zašto bi onda trebalo da se stidim?

Pozvah curu, ne bi li za sto moj sela
i kad zakorači uočih raskoš njenog tela.
Gotovo se obeznanih od erekcije snažne,
ali njoj ne delovahu moje reči važne.

Okrenu se kelneru i preglasno reče
litru ulja molim, nek' bude za celo veče.

Ustadoh naglo, pa izjurih osećajući se volom.
To kiborg nečiji seđaše za mojim stolom!

Nemanja Danilović
Prvi dan u školi

„Petliču pevaču sutra me probudi, pre nego što ptice...”

„Odjebi, mali!!”

Uroš je u neverici posmatrao crveno-narandžastog petla koji je ključao kukuruz. Usne su mu zadrhtale, a grlo se steglo. Bio je na ivici da zaplače. Morao je brzo da pokuša još jednom:

„Petliču pevaču sutra me probudi, pre nego što ptice iz gnezda poskaču, pre dece i ljudi, vikni glasom jasnim...”

„Mali, rekoh ti malopre da odjebeš. Jesi li gluv ili šta?!” prodrao se petao još jednom i nastavio sa ključanjem.

Svet se smanjio, vreme kompresovalo. Na Uroševo rame spustila se hladna koščata ruka.

„Jebiga, klinac. To je to, izgleda...”

Nemanja Danilović
Beg

„Ovo je tvoj poslednji test – reče učitelj Joi i desnom rukom uhvati dršku svetlosne sablje. „Nadam se da si spreman!”

„Spreman sam”, odgovorih i blago se naklonih dok mi je vetar nosio kimono na sve strane.

Ovde u Divljini, van Grada, umeo je brzo da dostigne neverovatne razarajuće jačine reda ciklona i trebalo je uvek biti na oprezu, pa čak i kada je naspram vas stajao jedan od najvećih poznavalaca Vremenskih naravi van Zidina, učitelj Joi. Posmatrao sam njegovo preplanulo lice i dugu crnu kosu vezanu u perčin. Crvene oči suzile su se na momenat i fiksirale me. Zamišljao sam kako izgledam u njima razbijen na dvanaest jednakih šestouglova, kao saće poređanih u velikoj košnici.

Svi su se novonastalim uslovima prilagođavali na neki svoj način. Radijacija je radikalno izmenila planetu i mutacija je praktično bila neizbežna, osim ako ne biste izabrali život u Gradu i prihvatili sve uslove koje on podrazumeva. Čovek je načelno mogao da bira između dve stvari: da se povinuje ili da umre. Tačnije rečeno da živi u Gradu ili da ode u Divljinu, a to je bio čin ravan samoubistvu. Bar je tako ljudima govoreno. Strah je kao i uvek bio najbolje oružje za masovnu kontrolu. Ideologija „Grad te hrani, Grad te brani“ nije podrazumevala oproštaj. Kauzalitet izbora bio je veoma jednostavan. Ako odeš ne smeš nikada više da se vratiš. Retko ko se usuđivao da napusti Grad. Ja sam morao.

Učitelj pritisnu dugme na dršci i laserski snop na sablji se aktivira. Steže je sa obe ruke i upravi u mene. Izbaci levu nogu napred i noge savi u kolenima zauzimajući položaj za napad. Bio je smiren kao i uvek, bez obzira što se spremao za borbu.

„Ostala je još samo jedna stvar koju nismo razjasnili za ove četiri godine“, reče.

„Koja?“, upitah.

Napao me je sa leve strane. Blokirao sam udarac munjevito i odgurnuo ga metar ispred sebe. Sablje su zujale i sa fijucima vetra pravile predivan apokaliptični duet. Pokušao sam da iznenadim učitelja udarcem u noge, ali on odskoči u stranu i udari me šakom po licu.

„Naučio sam te mnoge stvari. Bez mene sigurno ne bi poživio ni sedam dana u ovoj džungli. Život sam ti spasao i tretirao te kao jednakog sa svima u kampu, iako i sam znaš koliko mrzim ljude iz Grada. Vas aristokrate čistih tela. Bele. Neokaljane mutacijom. Nikada ti ništa nisam tražio za uzvrat. Nikada ti ništa nisam prebacio. Bio si slobodan da živiš u blagostanju sa svima nama. Ali sada kada je došlo vreme za tvoju poslednju obuku voleo bih da mi objasniš nešto.“

Nisam čekao puno da bih napao. Uleteo sam u seriju udaraca. Učitelj ih je blokirao bez većih problema. Uradio sam i jednu malu kombinaciju udarcima nogom, ali ni to nije prošlo. Zastao sam zadihan.

„Šta?“, upitah.

„Nikako nisam uspeo da shvatim zašto si došao ovde. Zašto si se povukao u divljinu? U Gradu si imao sve. Sigurnost, uređen život, posao, ženu za reprodukciju, dobru zabavu, lagodnost. Tamo nema mutacije, nema krvoločnih zveri od kojih moraš da strepiš. Tamo Sunce ne prži kao ovde i biljke nisu otrovne. Tamo ima hrane u izobilju. Tamo možeš da ostariš...“

Stajao sam par sekundi zamišljen. Joi je to iskoristio i jednim potezom mi rasekao desno rame cepajući pola rukava. Ustuknuo sam za trenutak. Bezuspešno odgovorih kombinacijom kratkih zamaha.

„Koncentracija ti je popustila. Učio sam te da to ne smeš da dozvoliš bez obzira na to šta se dešava oko tebe. Mogao sam da te ubijem da sam hteo.“

„Zašto niste?“

„Nisam čuo odgovor.“

„Možda vam neću ni reći.“

Odručio sam sablju u desno i u dva koraka zaleta bio u vazduhu iznad učiteljeve glave. Ciljao sam srce. Učitelj je stajao mirno u mestu i čekao. Centimetri su me delili od probadanja, a onda on svojom sabljom prekri grudi i

zaustavi udarac. Sledećih nekoliko sekundi se ne sećam baš najjasnije. Trenutak kada sam otvorio oči shvatio sam da se nalazim na kolenima, razoružan. Joi je stajao pored mene. Podigao je svoju sablju spreman da me dovrši i prošaputao.

„Možda neću hteti ni da znam.“

Zamahnuo je. Međutim ja sam bio spokojan. Znao sam šta sledi. Znao sam, jer sam video malu crvenu tačkicu kako igra na njegovom telu i polako se penje na čelo. A onda se začuo pucanj i sve je bilo gotovo.

„Još uvek bih ubila za tebe!!“, čuo sam je kako više negde iza mojih leđa.

„Šta te je toliko zadržalo?“, odgovorio sam ironično brišući krv sa ugla usana. „Pomislio sam da te usput možda nije pojela jedna od onih odvratnih ptičurina.“

„Nije, srculence, nije. lako znam da bi ti to voleo više od bilo čega drugog na svetu. Znaš i sam da bih učinila sve da se spojim u konačnom blagostanju sa svojim Odabranim.“

„To što je neko drugi odredio mene za tebe ne znači da se to meni zapravo i sviđa!!“

„Pa to nije na nama da odlučujemo, znaš i sam. Osim toga ove tvoje igrarije traju predugo i vreme je da se zajedno vratimo nazad u Grad i molimo Starešine da te pomiluju.“

„Ja se ne vraćam jer mi Oni sigurno neće oprostiti. To ti je valjda jasno?“

„Jeste“, uzdahnu duboko i zamisli se. „A iskreno i meni je ovako zabavnije.“

„Pa dobro“, rekoh. „Hoćemo onda kao i uvek?“

„Naravno. Imaš dan prednosti!!“, rekla je, nasmejala se i iskoračila iza drveta da mogu da je vidim.

Po ko zna koji put dadoh se u beg...

Nemanja Danilović

Sat

Sat je nastao davno. Pre života, pre vremena, pre duhova. I tada se, kao i danas, jednostavno zvao Sat. Čudan, sa tri kazaljke koje su se kretale u krug i bronzanim prstenom koji ga je opasivao, prebivao je u pustinji na kraju sveta. Sam, bez ikoga u blizini, pržio se na Suncu i kupao u svetlucavim kristalima sitnog pustinjskog peska. Jedine znake života davao je kada bi se kazaljke uspravno poklopile. Tada bi ispustio tri kratka tona koji su se mešali sa zviždanjem vetra i razbijali o daleke dine. Hteo je dati do znanja da je tu. Da postoji.

Posete nije imao, iako je za njima veoma žudeo. Pomeriti se nije mogao, a bivao je sve zatrpaniji pustinjskim peskom i sve beskorisniji kako je vreme prolazilo. Čekao je i nadao se da će se nešto desiti. Često bi se pitao kakva je

njegova uloga u svemu. Zašto je poslat na ovaj svet, na ovu planetu? Da živi i nestane, kao da je kažnjen? Tako je bilo od početka i to mu je, po svemu sudeći, bila sudbina.

A onda je nastao čovek. Prvo i jedino razumno biće na planeti. Prirodnom selekcijom ili poslat od nekog svevišnjeg bića? Satu nimalo nije bilo bitno. Važno je bilo da je stvoren neko ko će ga razumeti i ko će moći sa njim da komunicira na pravi način. Dugo je čekao taj trenutak. Kako je samo bio srećan kada su se sreli prvi put. Konačno ga je neko čuo. Konačno se prekinula beskrajna samoća.

Čovek je zavoleo Sat. Često bi išao na kraj sveta, u pustinju, da ga posećuje i da razgovara sa njim. Sat je bio mudar i pun zanimljivih priča i događaja koji bi pokrenuli čovekovu maštu. Uživao je u podučavanju svog „izbavitelja“, kako je voleo da naziva čoveka, jer je smatrao da jedino on može naći rešenje za smisao njegovog postojanja. Zbog toga se trudio da ubrza proces učenja.

Planeta se uveliko menjala, a čovek je sporo napredovao. Sat je postajao sve nestrpljiviji. Nezadovoljstvo je, konačno, dostiglo vrhunac kada je na planetu stigla i žena. Čovek, kojem je posvetio toliko pažnje, potpuno je zaboravio na sve i odao se upoznavanju žene. Svaki dan imao je sve manje vremena za druženje sa Satom, a sve više je uživao u društvu žene i čarima njenog tela. Malo po malo i čovek je potpuno prestao da ide na razgovore sa Satom tako da je ovaj, po ko zna koji put, ostao sam, zatrpan u peščanim dinama, da čeka izbavljenje od nekog drugog.

Kao da je polako umirao. Kazaljke su se kretale sve sporije, a tonovi bili sve tiši i beživotniji. Čovek ga je zaboravio, svet ga je zaboravio. Nestaće kako je i stvoren. Mistično i tiho.

Ipak, u jednom se prevario. Čovek nikada nije zaboravio njihovo prijateljstvo i rešio je da mu se oduži tako što će poslati svoje prvo dete da mu pravi društvo. Tako i bi. Dete je stiglo, Sat je ponovo oživeo, počeo da kuca i bio srećniji nego ikada. Ali opet je imao pune ruke posla. Trebalo je krenuti ispočetka sa pričama i učenjem. Proces, ipak, nije bio težak. Dete je učilo neverovatnom brzinom i Sat na kraju ostade bez lekcija. Ostalo je samo da se nada da će dete uspeti da reši svrhu njegovog postojanja.

Taj trenutak dođe brzo. Posmatrajući svoju igru i kazaljke na satu, dete je shvatilo da se za određen period igranja kazaljke pomere do određene granice. Tada mu je na pamet došla ideja da bi pomeranjem kazaljki Sat mogao meriti trajanje radnji koje ono izvršava. Satu se svidela ideja. Imala je smisla. Bio je veoma srećan. Dete je uzelo najoštrij kamen i uklesalo nekoliko jednako razmaknutih linija na Satu. Konačno je pronašao svrhu svog postojanja. Od sada će meriti sva dešavanja na svetu i davati sliku o njihovom trajanju, ali i o njihovoj prolaznosti. To je bila njegova jedina loša strana. Dete to nije znalo. Bar ne tada. Jedino mu je bilo bitno da je Sat srećan.

I kako je zemlja starila, broj ljudi se povećavao. U početku su bili zadovoljni svojim životima i novootkrivenim prostorima i dešavanjima, ali ubrzo je postalo jednolično i dosadno. Trebalo je naći novu, lepšu animaciju. Tada su saznali za Sat i filozofiju prolaznosti. Zavladao je verovanje kako bi bilo dobro posedovati njegove moći, ograničiti trajanje radnji i što više sebi produžiti život. Krenuli su na kraj sveta.

Sat su hteli da prisvoje silom, ali se njegov čuvar usprotivio. Dete, tada već odrastao čovek, nije htelo da dozvoli da Sat zapadne u ruke pohlepni ljudi. Tada je i nastao prvi greh, ubistvom čuvara Sata. Gramzivost i oholost pokorile su razum i Zemlja je prvi put osetila krv prolivenu ljudskom rukom. Počeo je rat za prevlast nad Satom.

Rat je bio užasan i dug. Veoma dug. Čak je i Satu bilo teško da izmeri koliko. Generacije su se menjale, a borba nije prestajala. Sat je sve to posmatrao i svakim danom postajao sve slabiji. Njegovi „izbavitelji“ su umirali zbog njega, a on je samo stajao ukopan i merio vreme njihovih smrti. Ironija nije mogla biti veća.

I konačno, dođe trenutak kada više nije mogao da izdrži. Zazvonio je jako. Tako jako da su ljudi popadali na tlo od straha i do tada nedoživljenog zvuka. A onda se jednostavno raspao u paramparčad. Bio je to strašan udarac za ljude, jer je uzrok njihove borbe i višegeneracijskog pokolja nestao.

Rat je prestao naglo. Upravo onako kako je i počeo. Ljudi su se dali na popravku sata. Međutim išlo je loše. Vrlo loše. Zapravo nikako nije odmicalo. Stajali su nepomično, držali delove u rukama i zurili u njih shvatajući da ih nikada neće sklopiti. Umirali su u mukama i agoniji neispunjenih želja, sa kricima i semenom ludila u sebi.

Ubrzo, čovečanstvo je nestalo zajedno sa Satom. Možda je on samo i merio postojanje prve ljudske garniture na planeti, a možda se samo slučajno našao tu.

Odgovor dolazi nekoliko eona kasnije, kada Zemlja dobija oblik lopte i kakvu-takvu konstantnost u svemiru. Atmosfera se ustaljuje i vazduh postaje pogodan za održavanje života kakvog danas poznajemo. Sve ovo je, verovatno, bilo razlog za jednu posetu.

Dan je bio sunčan i lep sa nekoliko sitnih oblačaka na svodu. Nebom se prolomila grmljavina i na tle se spustio leteći objekat u obliku pauka. Ubrzo, započeo je iskopavanje starog Sata ili onoga što je od njega ostalo. Kada je sakupio sve delove koje je pronašao usisao ih je u trup, a trenutak kasnije, na isto mesto, izbacio nov Sat, sa novim kazaljka i mehanizmom. Sjajan i srećan, ali ovog puta bez sposobnosti za razmišljanje i osećanja. Sa dobro poznatim ciljem. Objekat se zatim vinuo u nebo i nestao. Sat je ostao da čeka strpljivo.

Tako bar priče kažu, a sad ko ih je ispričao kada je zemlja u to vreme bila pusta, zaista ne bih mogao da kažem. Možda će vam puno stvari tada izgledati drugačije, a kada pogledate na sat neće vam nikako biti jasno zašto kasnite.

Miloš Ristić

Madagaskar 7

Bješe predivno veče u Romansi, gradiću na obali LEPOTE, najčistijeg ostrva u Belom okeanu, đe nedaleko sjedeše jastozi i školjke upijajući žubor muzičkog vodenca...

*

Zoran Jakšić

O vođama i ljudima

SEĆATE LI SE priče o Diogenu? Ono kako se jednoga dana veliki filozof latio fenjera i krenuo u potragu za čovekom. Osvetliće gos'n Pravog veselim plamičkom kao reflektorom, uperiti spotlajt koji će čudotvorno razotkriti upravo traženi profil ličnosti. Onako među nama, nikada mi nije bilo jasno kakve veze ima intenzitet osvetljenja sa moralnim karakteristikama date osobe. Ali, tehnički detalji na stranu, zamisao je delovala neodoljivo privlačno. Ili bar meni lično, dodao bih, pošto me je kopkala godinama.

E sad, većina vas svakako zna da sam ja proslavljeni izumitelj i inovator. Ako se sećate, u vreme dok su svi koristili časovnike čiji je krug podeljen na dvanaest delova, ja sam bio taj koji je uveo trinaest podeoka, da bi čovek mogao da stigne da uradi više u toku dana. I to je bio samo jedan od mnogih izuma koji su mi doneli, skromno bih rekao, bar regionalnu slavu, ako već planeta kao celina nije bila zainteresovana.

Bilo je nekako prirodno da upravo ja krenem stopama klasičnog filozofa: mislilac na mislioca. Dakle, jednoga dana doneo sam odluku: ponoviću podvig poštovanog filozofa, ali strogo na naučnoj bazi. Ako se on upisao u istoriju velikim slovima, valjda mi to može pomoći da, koristeći sličnu ideju, to ponovim i ja, makar u fusnotu.

Posle dugog okapanja po priručnicima iz elektronike, pozitronike, neutronike i nulitronike došao sam do rešenja: eureka.

Projektantski gledano, Diogen je omašio zbog greške u izboru pravog izvora osvetljenja. Početnička greška, dodao bih: bilo je to na samim počecima potrage za pravim čovekom.

Rešenje koje sam izumeo, projektovao i napravio krajnje je prosto, zasnovano na invertovanju kvazistacionarnog tenzora psionskog polja stohastičkom holografskom rezonansom, ali ne bih sada da vas maltretiram tehničkim pojedinostima.

Osmislio sam napravu tako da upotreba bude jedva malo složenija od primene Diogenovog fenjera. Staviš je na rame (elektronski fenjer veliki je kao

starinska video kamera i poprilično težak, tako da kao bonus dosta egzercira mišiće ramena i vrata – fitness u najneočekivanijoj prilici) i pogledaš kroz vizir prema ispitivanom licu. Displej na krajnje jednostavan način ispiše rejting posmatranoga na skali između nečoveka i natčoveka – ukratko, i obična budala bila bi u stanju da ga koristi.

Kada sam uključio elektronski fenjer, posle nedugog igranja komandama za baždarenje, uperio sam ga na prvog subjekta. To je slučajno bio Bobi. Tu sam shvatio da nešto nije sasvim u redu. Ispalo je da je Bobi čovek na mestu, što se debelo nije slagalo sa stvarnim stanjem stvari, jer Bobi je moj doberman. Pametna životinja, svakako, ali ipak postoji par problema sa time da zadovolji čak i najširu definiciju čoveka.

Zabacio sam fenjer na rame i krenuo na ulicu, da vidim šta će se dešavati kada, umesto na životinji, isprobam napravu na ljudima. Možda nulitrnska kola ne rade sa nižim bićima.

Išao sam i posmatrao redom prolaznike. Bilo je zanimljivo, iako su i oni mene zagledali zbunjeno bar koliko i ja njih. Poznanici i prijatelji pozdravljali su me klimanjem glave, drugi bi samo ostali da pilje u mene, a baba iz komšiluka prekrstila se. Svejedno, većina me je dovoljno dobro znala kao osobenjaka, ipak je ovo mali grad, pa je stvar legla uglavnom bez problema.

Prvi pogled na moje okruženje doneo je prilično iznenađenja. Neki ljudi u koje sam se mogao zakleti našli su se na moralnoj skali neznatno iznad bubašvabe, drugi koje gotovo nisam ni primećivao skrivali su u sebi svetačke vrline.

Međutim, onda sam naleteo na miting stranke džintoista i neki đavo me naterao da odlučim da odem na njega. To je iz korena izmenilo čitavu stvar.

Svakako ne moram nikoga da posebno podsećam na to ko su zapravo oni, mnogim zanimljivim potezima davno su sebi obezbedili mesto u istoriji. Na primer, siguran sam da među nama nema onoga ko ne zna njihovu slavnu izbornu poruku:

NAPRED U PROŠLOST!

Naša stranka je jedina koja vam garantuje istinski povratak u stare dane, kada je sve bilo bolje, koverti deblji, vekne krupnije, redovi duži. Sa nama će prošlost biti još bolja. Sa narodnom džintoističkom strankom hrabro stupamo u izvesnost bivših dana.

U prošlosti nema neprijatnih iznenađenja. Svi slavni sinovi našeg naroda rođeni su u prošlosti – a znate li ikoga bitnog iz budućnosti?

Glasajte za prošlost i budite sigurni:

SA NAMA NEMA NEIZVESNOSTI!

Pokazalo se da za par dana na gradskom trgu treba da se održi njihov miting. Odlično, pomislih, to je prilika da na jednom mestu vidim brat-bratu hiljadu ljudi, pravo vatreno krštenje za moj fenjer. Kao bonus mogu na licu mesta da proverim svoje mišljenje o džintoistima.

Ali odlučih da budem oprezan. Da redari ne bi pomislili da, ne daj bože, spremam neki atentat – ko zna, fenjer je u očima neposvećenog i dovoljno paranoičnog mogao da izgleda kao smrtonosno oružje – potrudio sam se da

nađem jednu staru kameru i da instaliram uređaj u nju. Slučajno se pokazalo da se displej savršeno uklapa u format ekrana kamere.

Kada je miting počeo, stvari su funkcionisale da bolje ne može biti. Obezbeđenje me je odmah propustilo, posle kratke provere da ne pripadam izveštačima neke od televizija nepoželjnih među džintoistima.

Zašao sam među okupljene i krenuo da snimam. Bili su to divni trenuci za mene, toliko obilje ljudskog materijala – uzgred, moje mišljenje uglavnom je bilo potvrđeno. Očekivano, postojao je zadivljujući kontrast između okupljenih običnih ljudi sa jedne strane i aktivista na pozornici sa druge. Onda sam okrenuo fenjer prema stranačkom lideru, g. Ranku Krivošiji – i sledio se.

Tog dana već sam video svašta na fenjeru, ali tako nešto, moram priznati, baš nijednom.

Osetih kako mi se i protiv volje kosa diže na glavi pred stvarnim profilom cenjenog gospodina.

Dok sam proveravao da se uređaj slučajno nije pokvario, stvari su krenule kako ne treba.

Najednom sam primetio da se dešava nešto čudno. Brzo sam shvatio i šta. Strastveni govor na bini prekinuo se kao nožem presečen. Onda sam video da većina prisutnih ne gleda u pozornicu.

Svi su se okrenuli prema meni.

Jedan od gorila koji su pratili g. Krivošiju upirao je prstom u mene i govorio lideru nešto na uvo, a ovaj je klimao, ne skidajući pogled sa mene.

Počnem da se osvrćem ne bih li našao put da se strateški izvučem, a vođine gorile krenu da razgrću gomilu kao ledolomci i da prave put za svog lidera.

Išli su pravo prema meni.

Pritešnjen sa svih strana, nisam imao kuda.

„Gle, gle, ako to nije naš proslavljeni izumitelj“, reče Krivošija čim se našao preda mnom. „Zar ste prešli na ulogu snimatelja, dragi moj gospodine?“

On pruži ruku prema lažnoj kameri.

„Mogu li?“

Zar sam imao izbora? Pružim mu fenjer.

On podigne uređaj i zagleda se u displej. Videlo se da pažljivo čita ono što piše na njemu. Zatim se namršti. Pa razrogači.

„Pa ovo je...“

Ćutao sam.

On spusti lažnu kameru i zagleda se u mene, najednom oznojenog čela.

„Jesam li dobro shvatio?“, reče on. „Ovde imate...“

Nije imalo svrhe pretvarati se. Teška srca klimnem glavom.

„Eksperimentalni model, svakako pravi greške“, dodam.

Videlo se da me ne čuje. Ponovo podigne fenjer i uperi ga nasumce na par ljudi u publici. Mora da ga je ono što je video dobro zabavilo, jer se jednom kratko nasmejao, oštro, kao lavež. Svakako je ugledao upravo ono što je očekivao.

Onda ga spusti, najednom zadihan.

„Gospodine Vučina, ako vaš uređaj ispravno radi – a biće da radi – vi ne shvatate kako neslućene mogućnosti nudi. Može nam pomoći da izaberemo

savršenog vođu, to jest mene. Možda nam čak posle toga ne budu ni potrebne druge partije, jer naš narod imaće sve što mu treba: jednu partiju, jednog vođu – pravog čoveka.”

„Znate“, počnem ja, pokušavajući da mu otmem uređaj iz ruke, „ovaj... uređaj u stvari nije projektovan za...”

Gorile se samo malo primaknu, odjednom silno zainteresovani za čuda tehnike.

Zatvorim usta, to je ponekad pravi način da čovek zadrži njihovu sadržinu u punom sastavu.

Tačno sam znao šta će biti sledeće.

Krivošija je neko vreme užagrenih očiju gledao fenjer. Onda polako i neumitno počne da ga diže objektiv prema sebi.

Ja svoje oči zatvorim. Tačno sam znao šta sledi.

„Tako dakle!” Krivošijin glas bio je na granici urlika.

„Vi... vi...” Ponestajalo mu je reči. Ili vazduha. Ili oboje. Na trenutak mi se učinilo da će se ugušiti. Ali zadivljujuće brzo se sabrao.

„Gospodine Vučina”, počne on zvanično.

Duboko udahnem vazduh, znajući da moram da pregrmim ono što upravo dolazi.

„Gospodine Vučina”, ponovi on, „svaka čast!” On nastavi: „Oduvek sam znao da ste pravi, istinski izumitelj, pravi sin nacije. Naprosto vam je mesto u prošlosti uz druge velikane.”

Samo sam stajao i ćutao. Oko mene, džintoisti su klicali. Neko je pominjao dovođenje televizije. One podobne, razume se.

Nisam morao da pogledam u fenjer. Gospodin Krivošija je na displeju video lik pravog čoveka.

Kada se skup razišao, dugo sam stajao na trgu, zagledan u prazno, dok je oko mene gradska čistoća uklanjala tragove džintoističkog zanosa. Fenjer je stajao pored mene. Promašeni čovek pored promašenog pronalaska. Da dovršim paralelu, možda bih mogao da odem da živim u buretu.

Ne bi bilo drukčije, pomislim, ni da je njegov gorila pogledao sebe kroz fenjer. I on bi video sopstveni lik. Zapravo, jednako bi se dogodilo i da je u pitanju bio pravi gorila. Trebalo je da shvatim dok sam proučavao Bobija.

Baš kao i veliki vođa, svako od njih video bi sebe kao onog pravog. U rukama takvih fenjer je postajao savršenski sikofantski uređaj. Možda će mi džintoisti zaista obezbediti mesto u istoriji, pomislih, onoj koju oni napišu. Ako budemo dovoljno baksuzni da za to dobiju priliku.

Jer postojala je stvar koju nisu znali ni oni, ni ja, koliko god da je zapravo bila očigledna. Sa modernim uređajem ili sa pravim fenjerom, bar jedno se nije menjalo od Diogena naovamo.

Da bi prepoznao čoveka na mestu, moraš i sam biti čovek na mestu.

✱

Stevan Šarčević

Dah lokomotive

Zovem se Adnan, ali više volim da me zovu Pilot Astrogator. Ja sam vrh vrhova. Živa legenda. Jedini čovek koji ima sva znanja potrebna da se Interstellar Express održi na kursu. San dečurlije iz predgrađa. Predmet zavisti i ogovaranja. Vlažni san tek stasalih šiparica.

Otkad znam za sebe samo jedno sam želeo, od prvog pogleda na zvezdano nebo, prvog žulja nabijenog na očevoj ledini, prvog učiteljskog šamara. Od dolaska komisije u selo, pisma o namerama, potpisivanja ugovora o stipendiji.

Odrekao sam se svega: društva, provoda, žena i mladosti. Platilo sam cenu i dobio sam šta sam hteo; putovanje svog života.

I gde sam sad?

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Znam koju dugmad treba pritisnuti i u koje monitore treba gledati. Ipak, već odavno nisam učinio ništa od toga. Tek tako. Putujem u utrobi zveri. Samo to.

Zver zna svoj put - ucrtan je u čipove. Pa ipak ne zna kako da se ponaša ako presretne kišu asteroida. Ne zna kako da izbegne meteorite. Zato je tu Pilot Astrogator. Očekuje nemoguće. Misli o nezamislivom. Uvek budan, uvek oprezan.

Dvadeset godina! Lako se izgovara. Podeljeno na deset miliona trista šesdeset i osam hiljada usamljenih minuta izgleda drugačije. Mnogo drugačije.

Prvih milion minuta se nekako i podnesu. Fonoteka, filmoteka, biblioteka. Virtuelni sex, veštački nadražaji, sintetičke droge. Sav ekskluzivitet koji moć majčice Zemlje može da ponudi. I ono što sam poneo od kuće – moji snovi.

U početku sam sanjao roditelje. Kasnije prašnjave ulice selendre iz koje sam potekao. Zatim je sve češće u snove dolazila Azra; predivna i blistava. Sva u oblinama. Onakva kakvom je nikada nisam video. Azra! Tri držanja za ruke i jedan poljubac. Turoban pogled dok polazim u veliki grad. Sve što sam ikada imao od žene.

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Sledećih milion minuta je vreme za šetnje kroz tek naslućeno prostranstvo tovarnih odeljaka. Vreme za vežbe potrebne da mišići ne bi atrofirali, za higijenu, nuždu i gutanje hranidbenih tableta. Vreme očaja i vrištanja u samoći. I mnogo psihotoksika.

Nikada u životu nisam video parnjaču, ali sam bezbroj puta vraćao scenu zahuktale mašine iz filma kome ni naziv nisam zapamtio. Taj dah lokomotive me je pratio kroz snove. Ritmičan i moćan. Toliko drugačiji od savršenog mira kojim plovi Interstellar Express.

Milion minuta potrošio sam na razmišljanje o savršenosti grdosije. Zver za sobom ostavlja zvezde što miruju, bez zvuka i trzaja. Savršenstvo međuzvezdane

tehnologije. Putovanje se odvija bez svesti o putovanju. Sve je kao san. Ili noćna mora.

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Znam da zbog svetlosne brzine moje vreme teče drugačije i znam da Zemlja neće biti ista kad se budem vratio. Neće biti tate i mame. Neće biti Azre. Neće biti moje generacije, niti njihove dece. Dočekaće me nepoznat svet. Ponekad me to plaši, ali ne mislim prečesto o tome. Najčešće jednostavno sanjam.

Prvi minut - zamajac se pomera. Idući minut - metal se napinje do pucanja. Točak se pokreće. Zamajac i točak hvataju ritam. Minut - napred. Minut – nazad. Dah lokomotive se pojačava. Ispunjava.

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Osluškujem odjek sopstvenih koraka i gledam lica uronjena u kriogen. Stotine lica, hiljade lica. Milioni lica. Samo mogu da ih gledam, to je sve. Putnici su usnuli i čekaju trenutak buđenja. Trenutak koji će kucnuti za dvadeset godina. Ne sanjam ih. U snovima me uporno proganja dah lokomotive.

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Ponekad zaboravim svoju ulogu. Zaboravljam penale u ugovoru. Onda kad me samoća sasvim izludi. Ponekad pokušam prevaru; nagovaram računar da otvori kontejnere i probudi putnike. Uzalud. Zver se ne da. Uslovi nisu ispunjeni i putovanje se nastavlja. Putovanje mog života.

Interstellar Express neosetno guta prostranstvo među zvezdama.

Za sve putnike vreme je stalo istog trenutka kada su krenuli. Probudiće se u trenu u kojem su zaspali. Samo moje vreme protiče. Sekund po sekund; kao pokreti zamajca. Samo moje vreme ističe. Poput daha lokomotive.

A dvadeset godina je tek put u jednom pravcu. Treba se vratiti. Treba doneti retke sirovine i skupocene rude majčici Zemlji. Zlehudoj mačehi koja me je poslala.

Pilot – Astrogator. Vrh vrhova. Živa legenda.

Otkad za sebe znam samo jedno sam želeo, od prvog pogleda na zvezdano nebo, prvog žulja nabijenog na očevoj ledini. Sad znam.

Najbolji plaćaju punu cenu. Putujem u utrobi zveri. Tek tako.

Nikad neću imati potomstvo. Nikad voljenu ženu. Samo ovo jedno jedino putovanje.

Jezivi dah lokomotive i putovanje mog života.

*

Stevan Šarčević

Carstvo Venere

„Kad su se šesnaeste dobrovoljci vratili sa Venere mnogo su čudnih priča znali.“ Robert je delovao pomalo zastrašujuće dok je drhtavim rukama stezao

medaljon koji je svetlucao pod treptajima razorenog osvetljenja. Tibor ga odmeri ne prekidajući pokušaje osposobljavanja automatskog navođenja paljbe. Štit je podigao, ali mukli udarci u abdomen neprestano su ga podsećali da skoncentrisana paljba sistematski podriva stabilnost energetskih odbojnika. Ako topovi uskoro ne prorade neće biti dobro.

„Sećaš se ludog Jožike? Dve godine je bio u ropstvu! Svačeg se taj nagled'o“, uprkos ignorisanju, Robikino torokanje nikako nije posustajalo. Kablovi za navođenje bili su spaljeni u punoj dužini i Tibor se trudio da nekako uklopi parčad žice koju je nakupio usput.

„A kako bi bilo da dohvatiš ta jebena klješta i malo mi pomogneš?“, brecnu se. Njegov kompanjon ispusti neuglednu svetinju okačenu oko vrata, pa dohvativši alat i preskočivši leševe, stade da premerava izgorelu instalaciju. Trenutak kasnije brod se zatresao. Štitovi su pali. Gotovo istog trenutka kablovi za paljbu behu osposobljeni i Tibor energično tresnu po tasteru. Ritmično ljuljuškanje ublaživača trzaja delovalo je veselije od malopredašnjeg potresa. Neprijateljska paljba utihnu. Gusari nestadoše sa radara.

„Vratiće se bitange! A bojim se da će dovesti i društvo. Njihove krtije nemaju štitove, ali ako ih bude dovoljno...“, gundao je Tibor.

„Znaš, Jožika...“ Robikino zanovetanje beše nepodnošljivo. Grčevito je stezao glupi medaljon što je njegovog sapatnika izluđivalo, pa se brecnu na njega:

„Jebali te i Venera i Jožika! Daj da vidimo šta ćemo sa štitovima pre no što se jebivetri vrate!“ Prišao je konzoli i miris sagorele gume zapahnu mu nozdrve. Podiže kontrolnu tablu i istina mu puče pred očima. Elektronika nije izdržala. Tu pomoći nema. Ne bez dobro opremljenog servisa. Umorno se zavalio u naslonjač koji se nekim čudom zadržao na svom mestu.

„Možda smo ih gadno oštetili. Možda se neće vratiti. Znaš oni tipovi što su ratovali na Veneri imali su...“ Nervoza najzad provali iz Tibora. Skoči poput furije hvatajući Robiku za grlo. Uneo mu se u lice.

„Još samo jednom pomeni Veneru i Jožiku! Još samo jednom i mrtav si! Kapito?! A?!“

„Dobro, šefe. Neću više“, lice mu je naglo prebledelo. „Ima tu nešto drugo. Izgleda da nam reaktor baš i nije u najboljem stanju.“ Glas mu je delovao umorno. Tibor ga iznenađeno pusti.

„Reaktor? Kakav reaktor?“ Glas mu je bio opako blizu pucanja.

„Pa instrumenti pokazuju intenzivno jačanje nivoa radijacije, a potisak slabi. Mislio sam...“

„Nemoj ti ništa da misliš! Nema da mi tu misliš! Tišina!“ Ponovo se skljkao u fotelju.

„Huh, kako da ti kažem...“, mucao je Robert buljeći u monitore. „Opet ćeš da pobesniš...“

„Kaži više!“, zabrinuto se pridiže Tibor.

„Evo ih opet. Sedam komada, jebo te!“, viknu najzad Robika. Tibor skoči i zablenu se u prikaz.

„E, sad smo ga najebali“, procedi pre nego što je udario po tasteru za paljbu. Brod stade da se ljuljuška. Tibor umorno sede. Nije bilo šta da se radi - osim da se čeka kraj.

„Ne mora da bidne, ali ako ti kažem opet ćeš da me grdiš“, zatrepta Robert. Tibor podiže pogled.

„Je l' ti to mene zajebavaš?! Slušaj bre, ima da te utepam pre no što nas ovi pretope u zvezdanu prašinu! Govori ako imaš nešto pametno da kažeš. Ako nemaš onda počni da se moliš ili radi ono što se već radi pre umiranja!“

„Ali to je ono o ludom Jožiki i Veneri. Znaš onu priču kako su neprijateljski brodovi nestajali u trenu pred pogledima... Ma neću o tome. Ne voliš tu priču.“ Tibor podiže pogled na svog kompanjona.

„Nestajali u trenu?!“, upita muklim glasom. Robika nije dizao oči.

„Pa da. Jožika je znao kako su to izvodili i eto... Tako...“, glas mu se utišao do šapata.

„Govori sunce li ti žarko! Kako su to izvodili?!“ Pun nade Tibor skoči na noge. Pun pogodak protresao je brod.

„Pa imali su u računarima uprogramirane zvezdane prečice. Zvali su ih crvotočine. Eto kako!“

Glas mu je odavao trijumf sve dok nije zakrkljao kada ga je Tibor ponovo dohvatio za grlo.

„Budalo nijedna! Imali su uprogramirano, je l' da?! Ne znaš koliko sam srećan što sam to saznao sekund pre no što ću zaginuti!“ Robika je pokušavao da se otrgne i najzad ispusti nekoliko prigušenih reči:

„I mi to možemo...“ Stisak na grlu popusti. Tibor ga je sumnjičavo odmeravao.

„Kako?“, nada opet živnu u glasu.

„Jožika... Jožika je napravio program... Tu je... U medaljonu...“

„Jebo te, pa što ne kažeš?! Turi ga u računar, bog te jebo! Brzo!“ Sledeći udar ih je obojicu oborio na patos. Robika se na jedvite jade dovukao do konzole i otvorivši medaljon izvukao iz njega hologramsku pločicu. Najednom osvetljenja nestade.

„Kompjuter je mrtav! Šta sad?“ Drhtava ruka neodlučno zastade.

„Prokleta napajanje. Čekaj sad ću!“ Tibor stade da petlja po kablovima. Artiljerija „Hungariena“ je zamuknula, ali je računar oživeo.

„Ubacuj to sranje ili smo gotovi!“ Histerično kriknu Tibor.

KLIK!

Brod se najednom zanese naglo menjajući kurs, a zatim ubrza. Ono što se posle toga desilo neopisivo je - kao da su im zubi sleteli u guzice. Neko vreme svemir se pretvorio u vatromet. Zatim mir. Podigoše se sa poda i pogledaše u monitore. Neprijatelja nije bilo. Tibor srdačno prigrli prijatelja.

„Spasio si mi dupe! Ovo ti neću zaboraviti!“ Robika se nelagodno migoljio. Kad je najzad uspeo da se oslobodi počeo da zamuckuje.

„Pa da, samo kolonisti sa Venere bili su u matrijarhatu...“ Tibor mu prijateljski potapša rame.

„Ma dobro, nema to veze. Važno je da smo zbrisali od onih divljaka.“ Robika se neprestano vrpeljio. Tiborova ruka skliznu sa prijateljevog ramena kada mu je pogled pao na orijentacioni monitor. Glas mu je bio drhtav kad se oglasio.

„Jebo te! Ovaj raspored zvezda... Gde smo mi to?“ Robika se naglo spetljao i spustio pogled.

„Pa... Program još nikad nije bio isproban. Jožika se i sam pitao. U stvari, hteo je da se vrati svojoj gospodarici, zato je skuckao ovaj program. Venerijanke su bile robovlasnice. Jožika nikad nije prežalio što su ga razmenili. Bio je zadovoljan svojom ulogom roba i...“, intenzivno pištanje im obojici privuče pažnju na radarski monitor.

„GDE SMO MI TO, JEBO TE?!“ Prodera se Tibor sa nevericom procenjujući razmere grdosije koja im je prilazila.

„Mislim... Mislim da smo u njihovom carstvu. Mislim i to da ćemo uskoro saznati šta se Jožiki toliko dopalo u haremu...“

Ranko Trifković

Crni panter

Budim se iz košmara. Skidam ulepljenu majicu i nogama guram frotirski pokrivač. Praćaknem se i iskočim iz postelje. Iza mene ostaje izgužvano polje snova. Teturam se kroz polumrak. Kao da napuštam borilište, bauljam ka kupatilu. Palim rasvetu. Stuštim se na šolju. Obnažene devojkice gledaju me sa korica naslaganih magazina. Istegnem se da dohvatim prvi sa gomile. Sneno prepoznajem zavodljiva tela sa fotografija. Neke modele poznajem lično, druge samo iz redovnog prelistavanja zbirke časopisa.

Ustajem, puštam vodu i perem ruke. Operem zube, da sastružem skramu cigareta i alkohola od sinoć. Želim da se vratim u postelju. Zato se ne umivam, samo iščačkam krmelje.

Ulazim u hladan hodnik. Odakle promaja? Vrata su odškrinuta. Proverim bravu, zadaje mi nevolje u poslednje vreme. Priđem i zaključam ih. Okrenem se ka spavaćoj sobi i ukopam se.

Na kraju hodnika stoji crni panter. Žute oči i beli zubi bleskaju iz tmine. Ispod sjajne dlake migolje se mišići. Zamrzle su mi se misli. Zver se baci na mene.

Budim se iz košmara. Drhtim. Posteljina mi se zalepila za kožu, zgužvani frotir sklopčan je u uglu, kao prebijeno pseto. Krevet me ispljune. Jedva stojim, hvatam se za dovratnik. Tražim spas u kupatilu. Odavno je svanulo vrelo letnje jutro. Umivam se, ribam zube, čistim uši.

„Opet panterški san!“

Počelo je pre pet nedelja, tri dana i šesnaest časova. Isprva sam mislio da će košmari proći sami od sebe, ali postali su učestaliji. Išao sam na terapiju kod Lene, drugarice iz srednje škole. Imala je privatnu praksu.

„To je samo posledica stresa. Unapređenje je dodalo pritisak na već prebrz ritam života. Crni panter predstavlja strahove od prepreka s kojima se suočavaš na poslu“, setio sam se Leninih reči.

„To sam znao i bez tebe!“, namrštio sam se.

„Osim toga, u godinama si kada se muškarci preobražavaju. Živiš sam, ego ti se bori između potrebe za nesputanim libidom i osećanja dužnosti prema društvu.“

„Jes' đavola, ovo je nešto drugo!“

Ogledam se. Mnogo sam zgodan, čak i ovako neobrijan. Muževne crte lica, čvrst pogled čeličnoplavih očiju, kratko podšišan, pravi sam übermensch. Možda sam ja taj crni panter. Dižem ruke kao za borbu, kezim se odrazu u ogledalu.

„Grrrrr!“

Divim se mišićima. Volim to što nisam ni previše krupan, ni previše sitan. Savršen sklad, dušo. Mogao sam još da radim, ali su me istisnuli mlađi. Šta ako je Lena u pravu?

Spreman sam za novi dan. Doručkujem ovsene pahuljice i srkućem jaku kafu. Pakujem laptop i užinu u tašnu. Oblačim crno odelo, belu košulju bez kravate i kožne cipele. U hodniku ponovo virnem u ogledalo i odlazim.

Vraćam se u stan izgužvan od užurbanog dana. Zatvaram vrata spavaće sobe da ne gledam razbarušenu posteljinu i ulazim u dnevnu sobu. Prolazim pored dugačke police krcate knjigama. Ispraznim džepove, ostavljam ključeve od kola, novčanik, papiriće, sitniš. U prolazu do kuhinje, na jedan stolić spuštam knjigu, poster i DVD, a na drugi laptop. Ne želim da me posao pregazi, te sam odlučio da se zabavim večeras. Skinem gornji deo odela i zasučem rukave. Perem sudove od doručka i stavljam paketić gotove hrane u mikrotalasnu. Zviždućem, zadovoljan kako sam preuredio sobu. Iako je pod kosim krovom, izgleda prostrano i toplo, nameštaj je od svetlog drveta. U uglu pored televizora stoji svetljika iznad stare fotelje. S druge strane, uz trosed je trščana škrinja. Ponosim se time što stan nije momački. Osim spavaće sobe u kojoj se rvem sa snovima, sve je čisto i uredno. Moji prijatelji mahom žive po rupama prepunim kiča.

Ručam na šanku koji deli kuhinju i dnevnu sobu. Pažljivo da ne umastim stranice, listam knjigu. Volim istoriju. Već sam progutao celog Herodota, pa sam kupio „Gates of Fire“, Stivena Presfilda. Jasno mi je da je to jeftin roman holivudskog pisca, ali nikako da se zasitim štiva o bici u Termopilskom klancu. Doneo sam i film, a poster ću staviti u spavaću sobu, naspram uzglavlja. S knjigom u ruci odlazim do frižidera po hladan sok i čitajući, dovršim obrok. Odvojio sam se od romana tek kada sam morao u kupatilo. Presvukao sam se.

Stavljam film u prorez kućnog bioskopa i zavalim se na sredini troseda. Sa svih strana ravnomerno dopire muzika, počinje obrada kultnog Milerovog stripa „300“.

Vrelo leto na Peloponezu. Nebo je zastrto sivkastim pramenovima. Povetarac njiše žito. Klasje me golica po bedrima. Sutra će se podići oluja. Naslonjen na koplje posmatram agelai¹. Dolaze stazom što krivuda između terasa. Hvališu se, zavijaju. Predvodi ih Leander. Obojica smo završili obuku i u

¹ Agelai - dečiji odred, vaspitni čopor, grupa u koju su Spartanci smeštali omladinu sličnog uzrasta.

isto vreme prešli u eiren². Samo što je on juče bio lukaviji, pa danas predvodi dečake, dok ja stražarim na suncu.

„Hej, Likanore! Vučiji sine!“, zadirkivao me je.

Mahnulo sam teškim kopljem. Naspram crne kose koja se ravno spuštala niz gola leđa i suncem oprljene kože, Leandrov osmeh belesao se kao pena na vrhu talasa. Išli smo bos i cele godine nosili jednu istu tuniku, kao što je i priličilo mladićima. Telo mu je jednako snažno i čvrsto kao moje. Dokazao sam da nisam lošiji borac od njega, borili smo se onoliko puta. Iz našeg čopora nikog još nisu pozvali u kriptegu³. Nastradali su oni koji su obećavali. Miron je poginuo prošle zime u lovu. Hermokrata je pogodilo koplje tokom vežbe, Alkimaja je pokosila bolest, a Filandar je izdahnuo dok su ga kažnjavali. Palica je pogodila deo kičme tako da su mu se noge oduzele. Timon, njegov eispnelos⁴, prekratio mu je muke. Premda ni Leandru ni meni udvarači još nisu prilazili, slutio sam da će samo jedan od nas stupiti u kriptegu. Zabrinula me je pomisao da ću morati da ga ubijem.

„Ja ću tebe ubiti!“, zarežao je glas iza mene.

Okrenuo sam se i podigao dori⁵. Iz klasja je skočila senka zveri. Uperio sam koplje u protivnika, ali mi je velika mačka prvim udarcem izbila oružje. Klečao sam goloruk naspram crnog pantera.

„E sad je stvarno dosta!“, dreknuo sam i ustao.

Uzimam tašnu sa stolića i stavljam je na šank. Nervozno kopam i iz pregrade izvadim posetnicu. Odlazim u drugi kraj sobe i sa držača na zidu podignem slušalicu. Nestrpljivo tražim prave dirke na brojčaniku.

„Lena?“

„Halo? Ko je to?“

„Crni panter.“

„Oh, bože, zar opet?“

„Da... Budi srce, prepisi mi lekić.“

„Ne, nikako, znaš šta je bilo prošli put.“

„U redu, ali šta da radim? Ne mogu više ni da se odmaram. Unapređen sam i ne smem da popustim, jedna greška i idem pod led.“

„Izbroj do deset, sećaš se šta sam te učila. Polako, postoji rešenje. Sećaš se, pominjala sam ti drugaricu...“

„Onu što se bavi...“

2 Eiren - sledeći vaspitni korak u Sparti. Iz agelaja, mladići su prelazili u eiren, neku vrstu pomoćnih trupa, čekajući da ih izaberu u kriptegu ili pajdiskoi (lični odnos sa učiteljem).

3 Kriptega (Krypteia) - tajno društvo, tajna policija, običaj da se najistaknutiji mladići uvedu u red Spartijata tako što špijuniraju, daleko brojnije, helotsko stanovništvo, izvode brutalna kažnjavanja, terorističke napade, često prerušeni u vuče kože ili podražavajući krvoločna mitska bića.

4 Eispnelos - u spartanskoj pajdiskoi odnos između učitelja bio je „onaj koji nadahnjuje“ i „onaj koji je nadahnut“. Stariji muškarci učili su mlađe o svemu što treba da se zna u spartanskom društvu, trenirali ih - a kada se povrede, prekrćivali im muke.

5 Dori (dory) - vrsta grčkog koplja.

„Da, da. Zakazaću ti već sutra.“

„Poslaćeš mi poruku? Stvarno si dušica...”

Uspešno sam izbegao sve poslovne sastanke i izašao ranije. Pomislio sam da svratim do stana da se osvežim. Ipak, sam se samo umio i seo u kola. Stojim ispred stare kuće obrasle puzavicom. Okolo su vile novopečenih bogataša. Debelo plaćeni majmuni iz obezbeđenja gledaju me s neskrivenim gađenjem. Gurnem kitnjastu kapiju od kovanog gvožđa i prolazim kroz bašticu. S leve strane rastu patuljasti čempresi i paprat, a s desne bokor sitnog cveća. Usred zelenog tepiha nikle su raznobojne pečurke koje šarenim kapicama tvore oblik mandale. Ispod čvrsto stegnute kravate iskobelja mi se dug uzdah. Prene me pokret senke. Tamo iza kuće nešto je projurilo. Verovatno je samo mačka, video sam ih da stražare na kontejneru. Pre nego što sam prišao ulaznim vratima, otvorila su se tek toliko da me propuste. Penjem se stepenicama. Stižem do zastora od indijanskih perlica. Na svaku nit složeno je orlovo pero, drvena kuglica, grumen ćilibara, zečje krzno i glinena kockica.

„Uđi, dolaziš tačno na vreme“, čujem taman mecosopran.

Razmaknem prolaz i provučem se. Prozori su prekriveni teškom draperijom sa resama. U sredini je sto, na njemu su tarot-karte, dva raskupusana špila kao za remi i čigra; nedostaje samo kristalna kugla. Na levoj strani sobe nalaze se komoda u rokoko stilu i dvoranska fotelja, a na desnoj ugaona stolica. Isprva sam bio siguran da osećam samo pačuli, ali čim sam stupio u odaju prepoznao sam lavandu i sandalovinu. Da, na komodi gori sveća posađena u ljusku kokosa. Osvrnem se i izvučem stolicu bez naslona, preko koje je prebačen pleteni šal.

Pojavila se zelenooka žena odevena u jednostavan crni triko. Gusto ukovrdžana kosa i garava linija iznad jarkocrvenih usana podsetile su me na slike Luja Četrnaestog. Hoda gipko, obučena u crne baletanke. Kada je prišla osetio sam miris kamelija. Na grudima nosi broš od gagata optočenog zlatom. Prepoznao sam oblik crnog pantera i stresao se.

„Madam Glavacka?“, pitam.

„Molim te, Ivanuška će biti dovoljno“, kaže i sedne preko puta.

„Lena vam je objasnila moj slučaj?“

Klimnula je.

„Paaa... Koji je sledeći korak?“

„Dok te nisam ugledala, pretpostavljala sam da će hipnoza biti dovoljna. Možda i egzorcizam. Ipak, biće nam potrebne drastičnije mere...”

Ne verujem potpuno u te vradžbine. Lena me je uveravala da je Madam Glavacka stručnjak. Metod joj je nesvakidašnji, ali oporavak je gotovo izvestan.

„Opusti se i ne skreći pogled.“

Na ženama uvek najpre primetim oči. Njene su bile blistavozelene, poput mačijih. Kao žad prekriven kestenjastim žilicama. Učinilo mi se da su za trenutak promenile boju. Odolevao sam iskušenju da se osvrnem. Senke su se odvojile i zaplesale.

„Hej!“

Plave oči.

„Hej, Likanore, vučji sine!“

Ustajem i stresem prašinu. Vrti mi se u glavi.

„Nije mu ništa“, začuo sam.

Prepoznajem patronomov⁶ glas.

„Pobedio si, Leandre. Nosite ovog na vrelo.“

Naslućujem da ga krunišu vencem. Spuste me kraj kamene kadice kod izvora. Voda kao da je pihijasta i ledena. Prućim se ispod zidića. Izgubio sam još jednu gimnopediju⁷. Nikada me neće pozvati u kriptetu. Ne trudim se da ustanem. Slušam zujanje mušica. Mirišu lavanda i dim žrtve paljenice. Od povetarca mi se učini da me neko miluje. Osećam hladne ruke na bedrima. Bogovi me preziru.

Ovo nije dodir vetra. Trgnem se. Iznad mene kleči Leandar, sličan Apolonu. Usne mu se tresu. Povlači ruku sa moje butine.

„Likanore...“

Kapljice mu se slivaju niz šiske i rose mi stomak. Spušta se i kliza do mojih grudi.

„Pobedio si me, šta još hoćeš?“

„Želim te, vučji sine“, glas mu podrhtava.

Ne šali se.

Prebira preko mojih ramena i privlači mi se. Titram, kao da smo još u pankratiji⁸. Stežem ga za mišicu. Sklapa meke usne oko bradavica i pritiska me uz studeni kamen. Kao da sam korikos⁹, puštam da mi radi šta god želi. Kugla žara penje mi se iz stomaka. Nežnost me peče.

Želim ga.

Prekidaju nas povici agelaja. Ustaje i pljuska se vodom sa izvora. Bacam se u stranu i trčim, što dalje od sebe.

Zaustavljam se tek na vrhu brda, u maslinjaku. Bubnji mi u slepoočnicama. Likurgov zakon je jasan. Proteraće nas ili naterati da se bacimo na mač. Zašto uopšte i pomišljam na to. Leander je suparnik. On nije Apolon, ja nisam Hijakint! Prokletnik, navući će nam optužbu za hubris¹⁰! Ostao sam na Tajgetu plaćući do jutra.

Srećemo se sutradan na rvanju, u palaistri¹¹. Bio sam efedros¹². Sedim u senci i posmatram ga. Obara protivnike i šali se sa starim patronomom. Sledeću

⁶ Patronom (Patronomos) - sudija, stariji, onaj koji nadgleda trening ili takmičenje.

⁷ Gimnopedija (Gymnopaedia) - takmičenje, obred u kojem mladići pokazuju svoju telesnu spremnost i vojnu veštinu, često se sastoji iz ratnog plesa, borbe pesnicama ili rvanja i sličnih nadmetanja.

⁸ Pankratija (Pankration) - drevna grčka borilačka veština koja je dopuštala udarce šakama, nogama, rvačke zahvate.

⁹ Korikos - ljubavnik, onaj koji se prepušta.

¹⁰ Hubris - najteža optužba u Sparti, gubitak časti, sramoćenje uzrokovano optužbom za seksualne prestupe, najčešće silovanja ili analni seks.

¹¹ Palaistra - ograđeno zemljište za takmičenje, često se sastoji od bazena, oružarnice i drugih prostorija neophodnih za vežbalište.

borbu gubim da se ne bismo sukobili. Znao sam da će me potražiti kasnije. Čekam ga u oružarnici. Ušetao je oprezno, gledajući preko ramena. Nag i još napet od takmičenja, izgleda kao planinski lav. Oklevam.

„Leandre...”

„Likanore!”, šapuće molećivo.

Sudaramo se, kao u boju. Pritiska me grudima uz stub. Privlačim ga, stežući mu ramena. Obuhvata me kao rvač i ljubi mi vrat. Kucnemo se glavama, tražeći usne. Ljubimo se dok nam ne ponestane daha. Iz trenutka u trenutak obuzima me sve veći strah. Plašim se da će nas otkriti. Gubim se u naletima strasti. Odlazem neizbežno.

Okrenem se i obgrlim stub. Pokušavam da se rashladim u naručju mermera. Leander mi prelazi prstima uz kičmu. Traži moje grudi. Osećam ga. Trlja mi se uz butine i jeca. Napipam dršku kratkog mača i izvučem ga iz soške. Strgnem ga sa sebe i uperim vrh ksifosa¹³ u grudi koje sam ljubio.

„Vučji sine!”

Iako mi reči još uvek stoje u mislima, ne mogu da razlučim da li je to bio prekor ili pritužba. Nije pokušao da se brani. Pogodio sam ga u srce. Krv je prsnula i zaslepila me.

Pred eforima¹⁴ sam se lako opravdao. Ali pred sobom nisam, ni posle smrti.

„Hej!”

Zelene oči.

„Hej, druškane! Gotovo je.”

Osmehnuo sam se madam Glavackoj.

„U redu je. Možeš da ostaneš ovde ako želiš.”

Klimnuo sam. Posedeo sam još malo i skupio snage da nadvladam utrnulost.

„Lena će te zvati ujutru, biće sve u redu.”

Sišao sam u bašticu. Palo je veče. Učinilo mi se da me iz senke posmatraju mačije oči. Vratio sam se u telo tek kada sam ušao u stan, okupao se i uvukao u postelju. S postera preko puta uzglavlja gledao me je grčki ratnik. Poželeo sam mu laku noć.

„Laku noć... Vučji sine...”, šapnuo mi je povetarac.

Sanjao sam stare maslinjake i miris bosiljka. Ponovo sam trčao kroz vinograde Helade i čuvao stražu u žitištu. Na vrhu brega pronašao sam jedan zumbul. Pao sam na kolena kao da mu se klanjam i spustio glavu ispod mirisnih cvetova. Sutra ću prineti žrtvu Apolonu.

¹² Efedros - onaj koji je prekobrojni, koji propušta takmičenje zbog toga što nema parnjaka ili čeka da se meč završi.

¹³ Ksifos - kratki, široki spartanski mač.

¹⁴ Efor - sudija u Sparti, veće sudija su efori.

Ranko Trifković

Dijamantska prašina ili Ledeni pešaci

Zamisli okean! Znam da možeš. Dovoljno je da kažeš okean, more, thalassa i da ugledaš talase. Pomoći će ti ako čuješ šum mora, pljusak i prskanje pene. Oseti so na koži i udahni slankast miris. Osećaš li ga? Gledaš okean i njegovu duboku boju. Preliva se od zelenkastih tonova do olovnomarinske. Odiše temeljnom, sporom, neumoljivom kretnjom, kao kada se valja more, kao kada se talas prostre odavde do pučine. Zamisli! Okean!

Dok gledaš mreškanje i valjanje mora, talasi se pojavljuju nasumično, kao kupaste krete. Postaju ni iz čega, ljuljnu se i nestanu uz penušavo šuštanje vode. Uhvati taj trenutak! Zamisli kada bi se talas zaustavio na vrhuncu. Kad bi tako zaustavljeno more postalo svetlije, prešlo iz modre u azurnu boju. Površina bi dobila ostaklicu kojom se opisuje čistota! Tako zamrznuto more, tako zamrznuti okean podsećao bi na žele, staklo, ćilibar, uhvaćeni trenutak večnosti.

To je Led. Varljiva azurna zelenost, želatinskostakleni talasi, samo su nabori glečera, velikog ledenog pokrivača koji se prostire preko Ekumene. Svuda je Led, nepregledna pustinja svežine i bleštavila. Za trenutak podigni pogled i videćeš plavetnilo neba, tako slično i tako različito od plavetnila leda. Sunce odnekud sija i miluje ledeni predeo. Svetlo je, čak toplo, ali samo u tvom oku, u tebi koja bi želela da se glečer istopi do nevinog dana. Dakle, osunčani dan iznad namreškanog leda, kao iznad zamrznutog okeana.

Ispruži ruke. Oseti kako ti se ježi koža, a studen prožima od noktiju preko članaka prstiju do šake i ručnog zgloba. Mokro je, ruke su ti vlažne, kao da ih obliva nevidljiva kiša.

Nebo je vedro, sunce se smeši, led ćuti.

Temperatura pada na svakodnevnih minus trideset. Nešto je u vazduhu, nekakav sjaj. Tu i tamo kao da zatreperi. Brže-bolje, šake u toplinu džepova! Vidiš prelivanje duginih boja, kao da se pojavljuju svici... Besmisleno, draga moja, jer dobro znaš da na Ledu nema insekata niti bilo čega drugog što leti. Hromatski prelivi u vazduhu postaju gušći, kao da se nalaziš usred dijamantske izmaglice, kao oreol ispod oblaka ili oko sunca. Temperatura neprestano pada. Dostiže minus pedeset.

Kao da nastaje izmaglica. Zapravo, ona je sve vreme tu. Nevidljiva kiša i oreol dobijaju objašnjenje. Voda je postala hladnija od tačke mržnjenja, a smrzla se nije. Pred očima ti se rađa smrznuta magla. Prozirna je, sjaktava i ispunjena prelivima svih boja. To je izmaglica koja se vije tik iznad leda, šareniš što treperi svud oko nas. Dijamantska prašina.

Kada si se nagledala bleštavila, u pozadini primećuješ kretanje. Nešto malo i mrko mili po Ledu. Nedostatak reljefa u zamrznutom moru Leda otežava određivanje razmera. Dve muve na komadiću leda ili dva mamuta na pustopoljini? Možda su tvoji prijatelji? Koračaju preko leda, putuju lako.

Dva Ledena Pešaka.

Aleksandra Čvorović

Ponuda

Prvu slutnju bujice novih zbivanja, uzburkavanje davno zakopanih želja, nagovijestio je iznenadni pomor mojih mačaka.

Šest šarenih još slijepih mačića pronašla sam mrtve na pragu, pažljivo poredane jedno do drugog na jednakoj udaljenosti. Iz njihovih usta i ušiju izvirivalo je lišće i korijenje nepoznate trave, pa zaključih da je to moralo biti uzrok smrti. Ali šta je natjeralo životinjice da tako grčevito gutaju smrtonosnu biljku? Njihova tigrasta majka Lea netragom je nestala i nikad je više nisam vidjela.

Nepoznati užas otjerao je moju mezimicu daleko izvan domašaja ove realnosti. Mrtve mačiće zakopala sam u bašti, no ubrzo iz njihovih raspuknutih glavica izrastoše prelijepi cvjetovi raskošnih boja. Veliki i teški pupoljci koji nikada nisu mogli da se otvore do kraja, u sumrak sa strujanjem vjetra među laticama ciktali su kao mjauk zarobljenih mačića. Oni su bili moje poslednje društvo.

Nikog, na ovom svijetu beskrajno ubrzanih ljudskih čestica, nije više interesovala napuštena starica sluđena od samoće.

Sljedećeg jutra na mojim vratima zakucao je stranac. Imao je oči boje zaleđenog mora, iz kojih je kilometrima naokolo zračio mraz. Njegova kosa padala je u slapovima ispod crnog cilindra, isprepletena suvim jesenjim lišćem i perjem afričkih kakadua.

„Dobro jutro, ljepotice“, prošaputa glasom koji se čini poznat iz kakvih erotskih maštarija.

Već zaboravljenim, krajnje ženskim pokretom zagladih raščupane sijede vlasi. I već krajnje postidjena i iznervirana sopstvenim gestom, prosiktah da su tragovi ljepote lutanje sjena, da dobro pamtim osam decenija poroka i ljudske izopačenosti. Moja ljepota odavno se predala vrišteći pod naponom vremena.

„Dakle, počela sam da haluciniram. Izgleda kako poput lista što pada hvatam zadnji treptaj na vjetru. Moram priznati, nisam te tako zamišljala.“

„Ti gajiš iluzije vezane za izgled smrti. Nije nužno da to bude kostur u crnom plaštu. Zaboga, anđeli smrti su bića s pedigreeom! A valjda ste i vi, ljudi, već prevazišli niskost srednjovjekovnog mazohizma?“

„Ne znam zašto bismo? Mazohizam je omiljena osobina, naročito slabijeg pola. Evo, ja sam cijelog života, radeći šta mi se prohtije, samu sebe mučila beskrajno.“

„Ako zaustaviš točak starenja i moralne obaveze, možeš da budeš lijepa koliko god žudiš u najvatrenijem snu. A sanjala si to, Arijana“, produži, podmuklo se kikoćući:

„Mnogo više no što bi željela bilo kome priznati.“

„Zaludu, duše opojnog apsinta“, uzviknuh opčinjena njegovim smijehom (već dugo se u ovoj kući muškarac nije tako smijao).

„Džaraš ugasli vulkan. Moje srce je otkucalo damare tjelesne žudnje u nepovrat. I zalud nudiš ljepotu, nepresušni izvor zla i pohote.“

„Moram priznati, nosila si je dostojanstveno, ne čuvajući je za se. A pomisli: koliko čedne putenosti skriva netaknuto tijelo?“

Nije li to skrivena istina svojstvena određenoj vrsti žena? Pritajeno uživanje u grešnom osjećaju privlačnosti prema neoskrnavljenom tijelu. Igrati ulogu zaštitničke figure, učiteljice života i oslobođene ljubavnice, izazov je veći od bilo koje sladunjave uloge pokorne i sretno osvojene ženke. Koliko se grijeha pripisalo muškarcima zbog njihove iskrenosti glupe, zbog zadovoljenja iste potrebe.

Niste li vi žene suptilno podmukle u svom „čednom“ izigravanju „prljavih“ svetica. Na šta li bi ličio svijet kad bi žene sprovodile u djelo sve svoje maštanje. Muškarci su okrutni, ali plitki u nagonima.

Vi, žene, ste uzvišeno perfidne, prirodni kameleoni, jer mužjak se ne smije suviše preplašiti. Ha, ha, ha...”

„Aludiraš na moje mlade ljubavnike. Istina je da su mi bili kudikamo draži od starih džukaca. Te odrtine uživali su da izigravaju važne ličnosti: napuhani i zadrigli od gordosti, a prazni i dosadni ko slamnata strašila. Jesi li si se zato prerušio u zavodljivog mladog lutka?“

„To je bilo tvoje bjekstvo. Birati prestare, birati premlade, i osigurati se da ti niko od njih ne može blizu prići. Nisu izazvali nikakve emocije, naravno ni ljubav. A ljude bez emocija čitaš kao otvorenu knjigu. Ti to najbolje znaš.“

„Kako ti je samo pakostan jezik. Pitam se: otkuda toliko znaš? Jesam li te u mašti sama stvorila i prizvala kao i sve drugo?“

Reci: otkuda dolaziš i ko te šalje? Je li moguće da si ti odgovor na moj vapaj? Ah, da se jednom okonča ovo bijedno tavorenje što je izgubilo svaku draž.“

„Ja uzimam oblik koji želim. Ja sam bespolan i bestjelesan, i ne nalazim posebno zadovoljstvo u obliku muškarca. Jedini razlog je moja fascinacija ženom. Žene su tajanstvena bića. Malo se zna o pravoj prirodi femininuma. Neke su povučene, a neke pričaju previše. Ipak, postoji prećutni sporazum: o najdubljem porivu nikad ne govore. Nikada ne možeš reći da istinski poznaješ ženu, jer čak i najgluplja pomno će se truditi da ne otkrije nutrinu.“

Igraju smišljene uloge, svaka ima svoje mjesto i vrijeme. Neke su popularne, čak uzdignute na pijadestal: kao požrtvovana majka ili domaćica, ljubavnica, bludnica... Koliko bi muževa, sinova, očeva i ljubavnika ostalo zabezeknuto kada bi savršene maske njihovih dama popadale? Da li iko od muških zna s kim živi? Rijetke su žene koje odluče da realizuju snove, no kad se to desi, svijet je užasnut. Kad se muškarac glupira, nema čuđenja, ali strašno je otkriće djelo za koje su žene sposobne. Žena je čudesan spoj demona i anđela.“

Završio je svoj monolog ljupko zabacujući kosu iza uva. Kretnje su mu bile suptilne i meke. Neodoljivo. Riješila sam da flertujem s njim još malo:

„A šta li si ti od to dvoje? Izgledaš kao anđeo, a zvučiš kao demon. Igraš prljavu igru, najgoru. Ja je dobro poznajem, igrala sam je cijeli život. Žena u mašti proživi zabranjena iskustva bez loših posljedica. Imaginacija ne ugrožava.“

Realan život je, uglavnom, usmjeren protiv ljudskog bića. Tako i ja; radila sam šta sam mogla. A šta nisam, zamišljala sam.“

„Ah, prazno maštanje! U sve si ulazila proračunato. Čuvala si sebe od bola, tvoj život je prazan i samotan. Nisi živjela, samo si sanjala! A toliko pristojnih brakova opstaje na lažima. Nemoj misliti da si gora od kakve „uzorne“ žene što cijelog života liježe s mužem zamišljajući davnog ljubavnika. Možda je to jedini način da ona vodi ljubav s mužem, no to je prevara o kojoj prevarant i ne sluti.

„Prvi put se pitam, je li vrijedilo osamdeset godina provesti „u štednji“? Gledala sam druge žene, nisu izgledale srećne. Nikad nisam voljela nijednog muškog. Uzimala sam ih i odbacivala, ne vezujući se. Kad sam ostarila i nije više bilo nikog, opet bijah zadovoljna, jer je opasnost od bolnog vezivanja iščezla. O, tako dobro sam se čuvala, da sad ne znam šta bih sa sobom! Možda je trebalo da se uhvatim u koštac s njima po bilo koju cijenu. Upravo neizvjesnost i strah daju ljubavi onu strasnu notu koju ja nikada ne iskusih. Vratimo se na početak: ko si ti?“

„A zašto bi tebe, uopšte, interesovalo ko sam ja. Da li bi to saznanje ičim uticalo na situaciju u kojoj se nalaziš? Ne! Pa, šta te, onda, briga ko sam?! Mogao bih, recimo, biti anđeo smrti poslan po tvoju dušu, ili sam Đavo došao da te iskušava. U oba slučaja dolazimo na isto: ja tebi nešto nudim i, očito je, nisam smrtnik.

Ako ti je draže da me doživljavaš na pozitivan način, meni je svejedno.

Indiferentan sam prema ljudskoj igri crno-bijelih gluposti.

Kad pogledamo dublje, i anđeo i đavo su ista osoba. Posrnuli, ili ne: suština je ista. A, svakako, nisam prvi koji se zaljubio u smrtnu ženu. Nešto su od toga napisali i u Bibliji čak. Naravno ne sve, jer čovjek nije spreman da čuje istinu. Jedan moj prijatelj reče:

Ako se nešto desilo jednom, ne mora se desiti nikad više, ali ako se nešto desilo dva puta, desiće se i treći.“

„A što bi ti, lijepi duše sa papagajskim perjem, želio jednu staricu? Godinama nisam osjetila miris muškog tijela. Nešto ću, ipak priznati. Ne znam zašto ti ne bih rekla. Ti si ionako samo tlapnja senilnog pijanog uma. Moj omiljeni imaginarni dragi imao je tvoj lik.“

„Znam da se tvoja mašta igrala sa slučajnim prolaznicima, čak i u starosti. Mogu da te vidim onakvu kakva si u vlastitim snovima. Za mene tvoj realni izgled nema značaja, materija se mijenja. Suština me zabavlja. Pričaj šta si zamišljala, koja je bila moja uloga?

„Žene zamišljaju vrlo često i nastrane stvari. Ne kažem da sam priželjkivala da mi se baš to desi. Naprotiv, većina se toga užasava. Od takvog iskustva teško se oporavlja.“

„O, pa ovo bi moglo biti jako zabavno“, oduševljeno je uzviknuo dok su mu zubi blistali u tami.

„Vidiš, cijelog života sam se dobro čuvala. Dok su druge žene voljele, patile, rađale, ponižavale se i mučile, odlučila sam da se poštedim toga. Ljudi su mislili da živim burnim životom plesačice i pjevačice u noćnim klubovima, sa zavidnim ljubavnim iskustvom. Mnoge glupače su mi čak i zavidjele na tome. A moj krevet bijaše pustinja. Svoju potrebu za bliskošću kompenzirala sam

maštom, jer tamo sve je bilo kako bih željela. Prespavala sam sopstveni život i sada na kraju, zavodljivi duše, kada umirem sama i luda, vjerovatno me ne bi bilo teško nagovoriti. Dala bih sve za još jednu šansu. Da ponovo pokušam, ali stvarno, bez obzira na bol. Bolje je živjeti i voljeti, makar i patio, nego cijelog života biti iznutra mrtav.“

„Za jednu noć za kojom sam žudio, noć u kojoj ću biti samo čovjek, daću ti drugu šansu, vratiću ti mladost u najljepšem cvatu.“

Da li sam, zaista, dobila priliku da se vratim u mladost i da osjetim strepnju, drhtanje, slabost i bol? Da li ću moći da osjetim opojni miris ljubavi? Kako izgleda potpuna predaja drugom biću, koje je običan grešni čovjek? Pitanja su se rojila u mom uzavrelom mozgu. Pogledah se u ogledalo: probuđene oči divlje mačke i gipkost tijela izvijali su se u polumraku moje sobe. Zauzeli su mjesto starice koja je zadnji damar uma utopila u apsint, opsjednuta bojom mora i leda.

Ivan Nešić

Veče kada je vilenjak Vili stigao u grad

„Mesto mu je u kanti za smeće“, kategorično je rekla Alisa, moja kćerka. Danas bi, na osnovu grube računice, mogla da ima oko četrdeset, neku godinu više ili manje. Nisam siguran, vreme sporo prolazi i sve mi je teže da pamtim detalje. Naposletku: dame se ne pitaju za godine.

Njen brat blizanac, Alek, stariji tek pet minuta, pogledao ju je, dok mu se najmlađe dete motalo oko nogu, i slegao ramenima. „Ne znam, čini mi se da ga je otac baš voleo.“

Oh, kad bi znao koliko grešiš!

„Da“, složila se ona, „ali ima više od deset godina kako je tata preminuo, a sa ovog vilenjaka čak se i boja oljuštila.“

Hej, samo polako, ipak je to moja boja!

Znao sam da ga moram imati: bio je naprosto jedna od onih stvari koje vam se neprimetno uvuku pod kožu – i ostanu tamo da miruju, otporne na sve razumne razloge od kojih, ruku na srce, trenutno nisam mogao da se setim nijednog.

Imao sam pune ruke božićnih poklona – to je period kada dozvoljavamo sebi da konačno poludimo i bar nakratko se vratimo u detinjstvo, ne pitajući koliko će to putovanje vremeplovom zaista da nas košta – i nekako sam pridržavao paket na vrhu gomile, uspešno žonglirajući između ljudi sličnog izgleda. Cirkus je u gradu, i svi klovnovi dobili su izlaz. Nažalost, put me je naneo kraj prodavnice „Sve za dolar“, koja se svakog prvog decembra pretvarala u

prikladan dućan novogodišnjih sitnica i šarenih ukrasa za jelku. A ovaj vilenjak imao je dušu.

Zastao sam kod izloga, napravivši sebi mesta laktajući se i levo i desno, ne obraćajući previše pažnju na negodovanje prolaznika. Konačno, nakon borbe prsa u leđa, i nekoliko pogleda koji su govorili da njihovim vlasnicima nikada neću postati najbolji prijatelj, probio sam se u prvi red i zapiljio u figuricu vilenjaka koja je visila s jedne od grana srebrne jelke.

Verovali ili ne, bio je više nego običan: njegova glava bila je nesrazmerno velika, obrasla belom kosom i bradom iz koje su virili crveni nos, mala usta iskrivljena u osmeh i dva nebeskoplava oka. Tu ogromnu glavu krasila je crvena zimska kapica sa kićankom; ali poseban kontrast bile su uši koje nisu ulazile pod kapu (siroti Vili, da, tako sam ga nazvao, Vilenjak Vili), imao je uši dva broja veće od normalnih, i mora da mu je bilo užasno hladno tamo odakle je dolazio (i pored sivog džempera i bordo pantalona na tregere iz kojih je virio pozamašan stomačić). Obrušio sam se na ulazna vrata: Vilenjak Vili, Vilenjak Vili... mora biti moj...

Ko bi rekao – kupio sam sudbinu za dolar a da mi to, naravno, nije bilo ni na kraj pameti.

Badnje je veče i sve je potaman: čaj s rumom u Klarinoj i mojoj šolji – tečni regulator temperature koji će izbrisati tragove tročasovnog ukrašavanja kuće – dok se deca naslađuju toplom čokoladom nakon pravljenja Sneška. Božićna jelka dominira delom sobe na suprotnoj strani od kamina (oduvek sam se plašio požara), drvena maketa prizora iz Vitlejemske pećine nalazi se ispod, dok je zvezda na vrhu blistavija nego ikada. Zbog Vilija, pretpostavljam, on je dobio centralno mesto na sredini jelke, koje oduvek čuvam za omiljene ukrase. Bez sumnje, Vili ga je ove godine zaslužio.

Sa radio aparata u kuhinji dopiru taktovi božićnih pesama i, ukoliko se ne varam, sada je u pitanju „Deda Mraz dolazi u grad“, u izvođenju Maraje Keri.

„Bolje da pripaziš
Bolje da ne zaplačeš
Bolje se ne duri ti
Reći ću ti zbog čega
Deda Mraz dolazi u grad.“

Sedeo sam i tupo zurio u nevidljivu tačku na zidu, opčinjen neuverljivom obradom originala iz daleke 1934. godine (možda ne bih bio tako kritičan da su kojim slučajem pustili Springstinovu verziju); da, baš zbog te pesmice se svaki moj Božić pretvarao u noćnu moru. U tim danima, kada deca služe kao besplatan poligon za vežbanje svakojakih obmana, Deda Mraza sam zamišljao kao odurnog starca koji kažnjava nevaljalce poput mene, i to kad god bih čuo te preteće stihove.

Ali, vremena se menjaju, kao i ljudi, i, ono što je do juče bilo neprikladno i za svaku osudu, danas se prihvata bez razmišljanja. Ja sam, pak, kada su neke stvari u pitanju, previše konzervativan i po puritanskim merilima.

Odjednom sam osetio teskobu i žmarce po čitavom telu. Ustao sam, otišao do bara i natočio viski; za početak bez leda. Klara me je pogledala, a blagi

prekor osetio joj se u glasu: „Želiš da oteraš Deda Mraza svojim zadahom?” Ipak, osmehnula mi se kada sam se okrenuo, prinela šolju ustima i stala da duva u vreli čaj. Podigao sam čašu i nazdravio joj, i sručio više od polovine, ne osećajući grižu savesti zbog matorca u glupom crvenom kostimu. I, baš tada, krajičkom oka uhvatio sam Vilija: njegove bordo pantalone prebačene su preko čizmica, iako su, zakleo bih se, bile uvučene u njih kada sam ga kupio.

Dreka me je probudila već iza sedam ujutro. Imao sam utisak da se prizemljem utrkuju slonovi na rolerima i da im, očigledno, uopšte ne ide. Ustao sam i odvuкао se u kupatilo; ispljuskao lice vodom, pa nakon brijanja uskočio pod tuš. Pranje zuba pomoglo mi je da se otarasim truleži iz usta. Desetak minuta kasnije, osećao sam se kao čovek koji je spreman na sve što ga može zaskočiti iz božićnih paketa.

Čim sam izašao iz sobe čuo sam uzbuđeni glas koji je, falsetom bez daha, objašnjavao da Betmenova maska mora da ide u kompletu sa betvolvelom koji ispaljuje plastične metkiće. To je sada bio Klarin problem: moraće da objasni sinu zašto smo kupili tek deo poklona koji je toliko želeo. Istina, teškog srca morao sam priznati da je bila u pravu što mu nismo kupili spravu „kojom bi nekome mogao da istera oko”. Samo, objasnite to petogodišnjaku kojem je Betmen veći heroj od sopstvenih roditelja. Blagi bože, čime ću ga podmićivati u godinama koje su pred nama? Sa devojkicama je mnogo lakše; ili sam to umislio da bih se utešio.

Nisam stigao ni do četvrtog stepenika, kada me je iz prizemlja prepala minijturna verzija Betmena.

„Tata, uz Betmenovu masku mora da ide i betvolvel!”

„I ja tebi želim srećan Božić, šampione.” Moj sin je oborio glavu, i jedva procedio: „Srećan Božić, tata.”

„To je već bolje. Jesi li raspakovao sve poklone?” Odmahnuo je glavom. „Onda je vreme da vidiš šta si sve dobio.”

Potpisali smo primirje, i radost zbog toga bila je opipljiva u vazduhu, spuštajući se na nas kao polen koji je podigao vetar na cvetnoj livadi. Dobro sam se osećao, moj svet je mali, i pored porodice u njega retko šta može da se probije. Ponekad stvorim procep kako bi se uvukle stvarčice koje nakratko razgale srce (oduvek sam verovao da su sitnice te koje ispunjavaju život, i čine ga podnošljivim iz dana u dan), i, ako povremeno unutra propustim neku retku knjigu – po mogućstvu sa posvetom autora koji odavno nije među nama – smatram da je to za opšte dobro. Pazite, radost je kao lančana reakcija: ako usrećite bar jednu osobu, talas dobrog raspoloženja proširiće se gradom.

Moja supruga mi je prišla, spustila poljubac na sveže izbrijan obraz i šapnula nešto što je bila naša mala tajna. Izmamila mi je osmeh i naše usne su se spojile, dok su se klinci kikotali i upirali prstima u nas. I pored svega, još sam osećao onu teskobu od sinoć.

„Zar nisi bar malo radoznao?”, rekla je i povelala me ka gomili šarenih paketa pod jelkom. Otvorio sam najveći, s mojim imenom na njemu i, priznajem, nisam bio ljubitelj kariranih sakoa à la Rip Kirbi. Naravno, to sam zadržao za sebe, odglumivši oduševljenje dok je ona prevrtala još neraspakovane darove, da bi, nakon nervozne potrage, podigla pogled ispunjen krivicom. Odmah sam ga

prepoznao: oči su joj bile krupne i vlažne. Mogao sam se zakleti da nije treptala, i toga uopšte nije bila svesna.

„Ne mogu da verujem... izgubila sam ti glavni poklon”, rekla je u neverici, ugrizavši se za donju usnu. „Kupila sam onu frulu za koju si rekao da bi dobro stajala pored tanjira u kuhinji.”

Sedeo sam, potpuno oduzet, izbegavajući da podignem pogled. Sada sam znao šta nije bilo u redu. Sve i da hoću, frulu od kedrovine neću morati dugo da tražim: ona je, mnogo bolje nego pored tanjira iz Feldberga, našla svoje mesto u Vilijevim rukama.

Čitavu noć sam čuo muziku u pozadini. Ne, ne onu zbog koje ne možete oka da sklopite, ova je, naprotiv, imala elegičan prizvuk; melodija kojom je Čarobni Frulaš odveo decu u zemlju van domašaja odraslih. I pored svega, ne sećam se kada sam se tako dobro naspavao. Rešio sam da se još malo meškoljim u krevetu, kada sam čuo Alekov glas: otvorio sam oči, ugledavši dve ruke kako se pružaju ka meni poput usuda. Moj sin, koji je izgledao tako ogroman, posezao je za mojim licem. Mora da se još nisam probudio, i ovo su bile poderotine jave na finom tkanju snova. Tada sam ugledao dobro poznatu priliku iza Aleka, i on je položio ruku na njegovo rame.

„Pusti, ja ću...” Dečak se sklonio u stranu, a on je ispružio moje čudovišne šake. Namignuo mi je, reklo bi se bez nekog skrivenog značenja, kada sam na vratima sobe, dnevne sobe, ugledao Klaru. Prišla je, i obujmila ga rukama oko struka. „Baš si zavoleo tog vilenjaka.”

„Aha, postao je moj mali prijatelj”, i on me uze i spusti u kutiju, na meku vatu kraj ostalih ukrasa.

Pokušao sam da vrištim, ali usne su mi bile izlivenne i spojene i, sem krika u sopstvenim mislima, pretpostavljam da me niko nije mogao čuti. Izuzev Vilija, naravno, inače mi se ne bi obratio šapatom, tek toliko da samo ja znam šta je rekao.

„Paziću na tvoju porodicu”, obećao mi je, i, ne znam zbog čega, poverovao sam mu na reč. Uostalom, drugi izbor nisam imao.

Dok se poklopac spuštao, bacio sam još jedan pogled na draga lica, nadajući se da ću ih videti sledeće godine. Nakon toga, ophrvao me je mrak.

Pitao sam se: ima li nekoga u ovoj kutiji ko može da me čuje? Ali, to ću već saznati s vremenom.

Međutim, dogodine ću se postarati da se stvari vrate u red. Ne zvao se ja Vili...

Danijela Slavica Milović

Za vas

Dio: trideset i treći

Daleko je sunce

Nije me volja više pisati o snovima, ali to je sve o čemu imam pisati. Svinjske iznutrice, krv, dlake i blato.

Smrad u koji sam upala. Ne čujem Pink Floyd, koliko god da ih pojačam, ne čujem ih. Ne čujem ih!

Krvarim u obilnim količinama, u lokvama. To je cijena ženstvenosti. Proizvodnja hipofize, jajnika i maternice.

Pokrila bih se dekom preko glave, umotala i izdvojila iz stvarnosti na četiri dana. Pada sumorna, šporka kiša. Ovaj grad je velika utvrda. Drži me i ne pušta dalje. Ne da mi južno, niti na sjever. More je posjedilo, ostarjelo u jednom danu. Prozvana sam točno u onaj trenutak kada me je paraliziralo. Režim poput psa na bijelo zlo. To mi je jedini izlaz. I dok čekam da mu zatrebam, da mu zafalim, odjednom čujem kristalno jasno „Have a Cigar“... Nikad se to neće dogoditi. Ja mu ne trebam. Zašto uopće trošim riječi? On me ne želi voljeti. Ne poznaje me, kao ni ja njega. Nekad me ne vole niti oni koji me poznaju. Fali mi pažnje. U tome je cijela priča. Razmažena? Nikad nisam bila, i nikad mi nije bilo žao što nisam. Nikad nisam bila vođa, djelovala sam iz pozadine. I uvijek izvlačila deblji kraj. Nikad mi ništa nije bilo servirano na pladnju, lagano. Uvijek je trebalo krvariti za sve. A krv kasnije ispirati hladnom vodom.

Ti si sakriven. Zavučen u svoju rupu. Ucnjen. Uporno sam. Za rukave ti se uhvatila plijesan, a za kosu paučina. Ti i ja više nemamo što tražiti zajedno, sve smo pronašli. Sad možemo samo šutjeti. Ti sam, a ja daleka. Sva naša prošlost miriši na vino. Sve je bilo kao pijano. Nikad me nisi javno trebao. Bila sam samo u posebnim prilikama tvoja skrivena persona femmina. Bjelina bedara i miris mošusa. Uvijek crno-bijelo. Uvijek neuhvatljiv, sklizak kao rogata riba. Iza tebe je krevet bio poput ugljena ili do kraja izgorena drveta. Tužni završeci, pozdravljanja i zaključavanja vrata.

Prolazi li ovo stanje nakon 14 sati? Moram biti zdrava za popodne. Moram ručati, oprati zube i zakoračiti u burno poslijekišje. Znam ponekad biti ohola, to je obrana. To je za svaku sigurnost. Kad sam bila dijete, sramila sam se stalno, i zato sad ne razlikujem šalu od ljutnje.

Gledam u bljutavo nebo kroz prljava podrumaska stakla. Daleko je sunce, na drugoj strani života. Tamo je možda sreća.

*

Danijela Slavica Milović

Početak petka

Među prstima držiš cigaretu. Kao neboder je izgorjeli pepel.

Siva kula, valjak koji nakošen prijeti. Među začuđujuće bijelim prstima zatočio si naviku. Prstima koji su prije sat vremena prošli kroz pepeljastu kosu i preko brade dok si se gledao u zrcalo misleći kako stariš. Ipak, pogled je tvoj kicoški i tvrdo, muški zavodan.

Zima je morska i plava. Mnogobrojna. Duga i lijena. Život ne donosi više iznenađenja. Sati se samo nižu jedan za drugim, bez posebnih, sitnih, intimnih radosti. Umara te tromost. Još jedna večer koja je trebalo biti zanimljiva prošla je bez uzbuđenja.

Pališ auto. Hladno je. Cesta je duga, mokra od kiše koja je dobro oprala prozore na autu. Razmišljaš.

Ona djevojka ipak nešto vrijedi. Kao da nosi neku tajnu u onoj ogromnoj torbi. Rekla je da voli Endija Vorhola. Što je zapravo htjela reći, bi li iz toga mogao izvući nešto korisno? Djeluje premlado. Premlado za što? Otkud se stvorila? Srebro na ušima.

Gledaš u radio i nećkaš se da ga upališ, ionako ćeš za samo petnaest minuta biti doma. A stvarno bi bila ogromna sreća da na nekoj od milijun stanica pogode ono što bi te sad oraspoložilo. Pjesma koja bi te vratila, izvukla iz tupila... Koja bi to bila pjesma? Pitaš se kako ti se to moglo dogoditi? Ti si oduvijek bio vedar, optimističan čovjek. Godine? One valjda čovjeka taru.

Kako to da je Davor tako... sretan?! Uvjeren je da svi cijene ono što on radi. On spašava ljudske živote! Ono čime se on bavi je „sveto“. Ma, on je u biti samo jedan stari egocentrik. Naporan je sa svim onim pričama. Stalno maše rukama, dok mu se na kutevima usana sakuplja bijela pjena. Gadjljivo. Ali ipak, supruga ga voli – vidi se, a ima i dvoje savršene djece. Svi izgledaju sretno. Zadovoljna obitelj. Pa što, isto izgledaju obitelji i prije raspada. Tako ste izgledali i ti i tvoja obitelj prije šest godina, kada si se zamalo razveo od Mire. Ili kad je ona histerično razbila pola kuće i htjela te ubosti nožem.

Na cesti nigdje nikog. Prošla je ponoć. Počeo je petak.

Odlični su bili nekada ti počeci petaka. A što je sad ostalo...?

Pitaš se čeka li te ona? Plavokosa djevojka iz davnog susjedstva. Mira - tvoja prva ljubavnica. Već je legla. Tamo je daleko na drugoj strani kreveta. Godinama se više ne približava. Nekada je to bila njezina igra: najprije nogama pa... stvarno je to bilo davno. Samo ponekad kosa joj se sada dotakne tvojih ruku. Siguran si da više nema snage slušati te i diviti se svim tvojim postignućima. Sve tvoje napisane knjige, nagrade, promocije, primanja. Slava i prazan krevet. Telefonski pozivi i pisma obožavateljica. Ženski parfemi na tvojim košuljama. Svega joj je puna kapa. Ima možda i pravo. Često si bio gnjida. To si joj priznao prije šest godina i vjerojatno je zato ostala. Ili je to bilo ipak zbog Tine. Nikad nisi bio dobar otac. Samo prvih par godina dok je još bila mala, bila ti je zanimljiva, kao mala životinjica. Kasnije te je izluđivala njena vrisaka, oni odvratni

dječji rođendani sa milijardu djece poslije kojih je kuća izgledala kao štala. Čemu sve to, pitao si se. Prijateljice sa „engleskog“ i iz razreda, kuma i kum s troje djece, susjedi, bliža rodbina, bake i djedovi, Bože! Stvarno, dobro je tada Mira tvrdila – nikad se nisi trebao ženiti. Ali kukavica u kicošu je preklinjala.

Žao ti je sad svega, a najviše nje. Mogla je biti sretnija, mogla je postati jaka uz nekoga tko bi je više cijenio. Sve što si joj dao je Tina. Jedina kap ljubavi. Centar njezina života. Možda još nije kasno da oslobodiš sve, i Miru i Tinu i sebe. Svi bi još mogli na vrijeme početi drugačiji život. Ti sam, a one zajedno. Ali zašto ti da budeš osloboditelj, zašto one ne bi poduzele nešto? Nogom gurnule – slavnog sebičnjaka i stranca u zajedničkom domu.

Endi Vorhol? Je li htjela nešto od tebe? A što bi joj to dao i da je htjela? Možda još imaš nešto. Nešto dobro kao stari brendi i cigara. Da je izludiš, pa kad ti taman postane prisna, meka i dohvatna, odleprša, jer si naboran, jer su ti dlake na prsima sijede, jer te zna uhvatiti išijas, jer ujutro kašlješ od cigareta? Gledaš se u retrovizor. Gleda te par istine. Još uvijek tvoje oči, siguran si, pamte mnoge žene.

Za sada je to bio samo čvrst stisak ruke. Hladnom rukom stisnula te neočekivano jako, kao muško. Ošinula modrim okom i okrenula se na peti. Tko je ona? I zašto sad?

Škiljiš u radio, možda ipak neka stara stvar. Klik. Arsen Dedić „Ne daj se Ines“. Ajde, nije katastrofa. Netko kuka ili je na programu emisija o poeziji. Ne vidiš cestu od pljuska. „... dugo je pripremano naše poznanstvo, i onda slučajno, uz vruću rakiju, i sa samo nekoliko rečenica loše prikrivena želja...“, priča Arsen. Staješ na benzinskoj postaji po cigarete. Odavno već pušiš u autu. Mira je jedno vrijeme ludila zbog toga, ali od prije tri zime ima svoj auto. Odmah si joj popustio. Nije te više tjerala da ju voziš na sve strane.

Ulaziš u dvorište. Kiša ne staje. Svjetla ne gore. Tišina kao u grobu. Zapalit ćeš još jednu cigaretu u kuhinji. Odgovara ti kućni muk. Oduvijek je za tebe kiša bila simbol tuge. Debela tuga. Crna, s korjenjem u kostima. Pitaš se gdje je do vraga pepeljara. Nema niti jedne. Sve je prazno, nema posuđa uopće. Gle, vidiš sad da nema niti zavjesa. Opet valjda mijenja boje. Poludjela je. Šuljaš se u zahod kad i tamo samo tvoje stvari. Prazan krevet, ormari...

Otišla je.

Srce ti jako bubnja.

Usta su ti suha.

Osjećaš golemu rupu pod nogama.

Usisava te ogroman nijemi vrtlog.

Tišina.

Mira te je ostavila. Otišla je k Tini u Zagreb. Ostavile su te. Sad si sam.

Početak je petka. Ma kakav bio on je sad samo tvoj. Od ove zime slobodan si kao more. Olujno sivo i teško. Staro, moćno more.

Stevan Šarčević

Bol koju nećeš upoznati

Za pojačivačem po ko zna koji put danas posežem, a zatim se trzam i naglo uzmičem. Meškolji se beštija mala, kontakta je željna. Ne, ne i opet ne! Za ovo prestar sam! Okrećem se i prostoriju žurno napuštam, odlučan u nameri da stare greške ne ponavljam.

Marvi je hranjenju vreme. Mekušce iz spremnika dohvatam, pa ogradi prilazim. Ubacujem. Telašca se uvijaju i kovitlac otimačine zaslepljuje me. Bezuspešno pokušavam da miljenika kroz sumanuti vrtlog razaznam. Odustajem. Pogled mi na ogradu pada. Shvatam da koral popustio je, pa do magacina vraćam se. Fiksator uzimam, zatim po mestima oslabljenim seme tehnološko razbacujem.

Brzorastuća vrsta - tek na vrh krsta.

Ovako mator, zavetima i tradicijom obogaljen, košmar što me okružuje ne shvatam. Ne mogu svet ovakvim kakav je postao da prihvatim. Glad i bolesti haraju, u gradovima nasilje sve surovije postaje, životni prostor izbeglice nam prepljavljaju, a lutajući propovednici odasvud u lice kataklizmu sa zapada bacaju...

Nemir u meni sve jači je i kao da namerno rutini umirujućoj prkosi. Borim se i stezanju u grudima razloge tražim. Pa zar je toliko teško? Malo li je strašnih vesti što odasvud stižu?!

Koliko bih samo razloga mogao naći!

Ipak...

Sve to tek vazduha je klobuk. Vlat trave ustalasale.

Znam šta razbija me. Znam šta progoni me.

Skaredne misli potiskujem, one odbijaju da se zgražavanju povinuju. Sanjarije lude što ne bih imati smeo, plimni talas koji poput usuda vraća se, maštarije lude, zavetu protivne. Emocije besne što tradiciju sknave. Nipodaštavanje svega u šta verujem.

Uzalud se opirem. Snoviđenja me prate i moju slabost koriste. Saleću me.

Ne interesuje me politika. Ne zanima me kataklizma. Samo jedno na pameti mi je.

Svome bolu vraćam se. Oklevam. Promatram parazita prokletog. Znam da nedoumice moje halapljivo proždire. Izvija se zavodljivo, on treba mene, njega ja. Neko vreme se opirem, zatim ga hvatam.

Ponovo.

Na sebe pojačivač polažem i prodor rilice osećam. Povezne struje otvaraju se.

Udarac jezivi psihi mi protresa, a trenutak potom sa milijardom umova povezan sam. Zloslutno srođen sa šokom prvobitnim, duž struje polazim. Na raskršća fokusiram se i uspešno bujicu što ometa me ignorišem. Nekada je to

nesnošljivo bilo, sad sam iskusniji. Dušolovci duž magistrale vrebaju. Neki zbog zarade masne, zbog teške samoće drugi, tek iz dosade treći. Ne popuštam, ignorišem, prolazim!

Odašiljem i frekvencija moja zaštićene kanale otvara. U polje poruka ulazim. Želim da tamo bude i užasavam se pri pomisli da ću je naći. Mrzim, volim, ne shvatam.

Ali javila se! O srce moje! Tu je!

Misao, tek misao, za mene samo!

Jeza, želja, radost, strah! Sve istovremeno i sve snažno! Razara.

Psihopatski, pomišljam, ali ne odustajem.

Otvaram se, njene misli primam. Ništa posebno. Tek dokaz da me zna.

Misli sasvim obične. Pomalo sive i rutinske...

Pa ipak...

Toliko važne. Tako bitne. Dašak svežine – za mene samo!

Milion puta zapitah se – zašto?!

Nikad je video nisam, nikad iz grla njenog glasa čuo. Pred osornošću sam njenom bežao i uvek se vraćao. Kao da hiljadama godina poznajem je, kao da iz prapočetka lik joj izvire, kao da iz mene samog potiče.

Verujem uporno da već negde, nekad, sreli smo se, u životu nekom kojeg bilo nije i neće ga ni biti.

Kao da istim očima u praskozorja najsjajnijju zvezdu severa posmatramo, dok tela nam na mesečini blistaju. Kao da zajedno u skokovima veličanstvenim poslednje radosti trošimo i bezvođem plovimo.

Ne mogu da razlučim njenog postojanja smisao.

Sestra li je davno izgubljena?

Kćer što bolno nedostaje mi?

Il' ljubavnica s kojom nikad zgrešit' neću?

Razara me.

Logika ne živi unutar nespokoja što sažije me.

Ona je mnogo više. Ona je mnogo manje. Odras mog sopstvenog lika.

Pričaju da okean povlači se, da planeta obezvodnjuje se. Nepregledna prostranstva nestala su. Tlo se uzdiže i Granicu probija. Bezvođe se širi, bez ikakve nade da skoro prestaće.

Kažu da energija koju na funkcionisanje poveznih struja, održanje temperature i stalnost viskoziteta trošimo, kriva je. Da nas je previše, priča se...

Svet koji smo znali kopni i nestaje. Možda poput sna će iskopniti.

Prokleta reč u misli mi neprestano dolazi: Okopniti!

Kopno...

Za čudnu pojavu - čudna reč.

Reč što nisu je dedovi naši znali.

I sve je to nevažno, sve tek vazduha je klobuk, vlat trave što povija se. Sa poveznih struja isključujem se, psihomorfa otržem, srce otima se.

Mladalački ratovi odavno su prošli. Budućnost ne vidim i da li ću propast dočekati ne znam. Možda se postojanje u ciklusima odvija. Priče čuo sam da posle nas nova vrsta uzdićiće se. Vrsta za život u bezvođu stvorena. Bića sposobna da kiseonik bez posredstva vode koriste.

Nebitno.

Znam, nalazi se nepojamno daleko, ali kao da je ovde, tik uz moje telo.
Iz doma izlećem dok udarci besomućni grudi mi razbijaju. Svaku mišicu
osećam i snažno perajama zamahujem.
Uvis, uvis, i samo uvis!
Sve dok Granicu ne dodirnem.
U bezvođe izlećem i dok mi vretenasto telo luping čini, trijumfalno kliktaj
ispuštam kojim zvezdu severa pozdravljam.
Najsajjniju zvezdu - Njenu zvezdu!

Danica Popović

Kraj

Kamenje mi žulja kolena kao kada sam bila mala i igrala se u pesku. Sećam se mojih drugarica i mene kako pravimo dvorac za lutke od peska. Sećam se prvog keca u školi i prve petice i mog prvog neopravdanog i zadaha razrednog kada mi je rekao da zovem oca, i masne školske slušalice i maminog jecaja. Otac nije bio tu. Nikada. Uvek sam tražila njega u muškarcima. Morali su biti stariji, sa maljavim leđima i slatkastim mirisom znoja i... alkohola. Sećam se prvog poljupca. Debelih ruku na mom telu i dugačkog, hrapavog jezika na mojim krajnicima. I prvi izlazak. U zadimljenoj kafani, svi su se smejali mojoj maloj crvenoj haljini i dečijim ustima sa razmazanim crvenim karminom. Vukao me je za ruku, kao igračku koju je dete dobilo u luna parku, pa mu je već dosadila. Odvukao me je posle u smrdljivi hotel. Sećam se svakog mirisa i svake tačke na telu koja me je posle danima bolela. To je bio moj „prvi put“. Nije kao u novinama i tinejdžerskim filmovima. Posle me je šutnuo kao krpu.. I on, moj „prvi dečko“ i svako posle njega. Sećam se mog venčanja. Smrada buđi u opštini i tamjana u crkvi. Iskrivljenih osmeha svatova i suza moje osušene majke. Glasa sveštenika, kao sudije koji izriče smrtnu kaznu. I njega. Tog osmeha koji mi je uputio pre nego što mi je zabio jezik u grlo. Uhvatio me je za zadnjicu. Osetila sam njegove prste kako prodiru duboko u moje meso. Šapnuo je: „Moja si“. Znala sam, gotovo je. Sećam se i porođaja. Doktorovog pogleda punog saosećanja i simpatije. Njegove nežne ruke, koje mi dodaju bebu. Držala sam bebu dugo osećajući se povezanom sa njim, doktorom. Sećam se čistih kontrola zbog modrica svuda po telu. I kafe u bašti ispred bolnice kada sam mu ispričala sve. I topline suza koje su mi kapale u krilo. I njegove ruke na mojoj. Tako topla i meka i nekeko ružičasta. I mirisa cveća, i topline. Nisu me bolele modrice, čak ni prelomi. Živela sam od pregleda do pregleda. Svaki put je išlo sve dalje i dalje... I sećam se sinoć. Doktorovog stana, tako čistog i mirisnog. I toplog svilenog kreveta i mirišljave kupke. I slatkog sna posle... Posle najlepših trenutaka... Doživela sam nešto što nikad nisam. Ljubav. Strast. Napetost svakog mišića u mom telu. Toplog daha na mom vratu. Zemlja koja prati svaki moj

pokret. Sećam se uzdaha... Padam u san. Probudila sam se jutros i navukla svoje krpe na sebe. I dalje osećam topao vetar dok hodam ka kući. Čujem škripu vrata, i vidim njega, debelu, masnu, smrdljivu svinju sa dvocevkom. Dete se dere unutra. Uhvatio me je za kosu i bacio na kolena, na kamenje ispred kuće. Osećam hladan čelik na slepoočnici i groktanje iznad glave. Vraćam sliku od sinoć, zatvaram oči. Mrak. Kraj.

Damjan Pejović

Problema problem

„Unutar svakog krupnog problema nalazi se mali problem koji se bori da izađe napolje.”

Hasirov zakon krupnih problema

Kvadratna progresija problema poprima kolosalne razmere i nameće se kao osnovni problem modernih kompleksnih društava. Društvene institucije se sporo prilagođavaju dalekosežnim promenama društvenih struktura i odnosa, stari problemi ostaju nerešeni a opterećuju se novim. Evo o čemu se tu naime radi. Problemi dugo obitavaju sami pa ih usamljenost često pritiska. Zato kad se dva problema sretnu veoma se obrađuju prekidu samoće. Odmah započinju sa neobavezim čavrljanjem, situacija deluje veoma opušteno. Međutim, čim stignu do razlike u mišljenju, iz izokrenutih tvrdnji rađa se novi problem. Takav razvoj situacije probleme svakako raduje, ali po čovečanstvo ispada veoma problematično.

Nidža je trebalo da donese jednostavnu odluku, onakvu kakva se svakodnevno donosi. Zbog visoko razvijenog sofisticirano shvatanja realnosti uspevao je svaku pojavu da razmatra sa raznih strana. Izležavajući se na ofucanoj sofi iz čiste dosade je demagoški razmatrao svaku potencijalnu odluku sa svake moguće strane. Nakon izvesnog vremena od 14 rešenja zagonetke koju je sam stvorio uspeo je da izabere dve koje su mu delovale najzgodnije. Trebalo je samo izabrati! Međutim, kako je oduvek bio neodlučan, to „samo” mu nikako nije polazilo za rukom. Put do rešenja je delovao preterano zamršeno. Spokojno je rešio da odluku odloži dok mu se ne ohladi glava, pa je skoknuo da kupi smoki u trafici sa šarenim krovom. Tad mu se u garsonjeri stvori problem sa purpurnim brcima i zelenom ćubom, na koju je bio izuzetno ponosan i brižljivo je negovao.

Problem se neko vreme dosađivao šetajući se po niskom plafonu, a onda je pozvao tršavu problemčicu koja je na susednom spratu hvatala zjale. Započeli su neobavezno čavrljanje, situacije ja delovala veoma opušteno. Međutim ubrzo je došlo do razlike u mišljenju. Iz izokrenutih tvrdnji rodio se novi problem. Nastupilo je doba kvadratne progresije problema.

Dok se Nidža vratio kući, već se nakotilo 16 problema. Osetio je nelagodnost u predelu pupka (što stručnjaci uzimaju kao pouzdan pokazatelj prisustva problema), pobledeo u licu, ispustio smoki koji je ostao da leži kraj iskrzanog tabureta, pa pobegao od kuće glavom bez obzira.

Štancovanje problema je nastavljeno. Ceo događaj počeo je da poprima oblike izvrsne zabave. Orio se smeh, neke grupice su pevale, neke bile ozbiljne. Igralo se, skakalo, ludovalo, tuklo, gađalo, padalo, smeјalo i tugovalo... kako koji, a svaki po svojoj volji. Problem 52 je već stigao da se izbljuje po belim pločicama sa slikom pecaroša u klozetu, čime je stvorio novi problem. Problem 4 je vodio pridošlice u obilazak atrakcija Nidžine garsonjere što se pokazalo kao unosan posao. Na terasici su vršene probe hora.

Nidži se nije vraćalo kući, ipak nije imao kud. Svuda pođi, kući dođi. Mogao je videti da sad problema ima svakojakih: tačno određenih, debelih, visokih, niskih, mršavih, širokih nazora 29 santimetara, okruglih, veselih, neodređenih, zelenih i plavih, romboidnih sa celulitom i bez njega, tužnih, šarenih i izubijanih, uskih nazora 29 santimetara, krezavih, kombiniranih, kudravih, kratkih... Uhvatio se za glavu pa počeo da očajava.

Priča se da je kvadratna progresija problema prvi put zabeležena još davne 986. godine. Tada je zbog hleba izbila tuča između dva, od tad veoma popularna problema, Karandžoloza i Polonice, koja je proizvela 70.489 problema kojima, na sreću vlasnika pekare i uopšte celog čovečanstava, nije bilo do pravljenja problema, pa je svaki krenuo svojim putem.

„Zašto mi pravite probleme?“, naivno upita Nidža problem 84.

Nažalost taj problem nije imao vremena za ćaskanje pošto je kasnio na probu pozorišne predstave koja se odvijala u kuhinjici. Uspeo je samo da progundā:

„Bura goni, vrag se ženi, pa projuri kao furija kraj njega.“

Nidža je bio očajan. Emocije nagrđene strahom i nervozom naterale su ga da redom poziva prijatelje i priupita ih za savet. Svi su mu govorili približno isto, nešto kao:

„Budi odvažan, zauzmi stav, pa ih smelo poizbacuj napolje.“ Nidža je, međutim bio kukavica. Jednom, još dok je bio klinac, neki zločesti dečak mu je oduzeo kliker jednoperac. Tada je zauzeo stav, hrabro je tražio kliker jednoperac nazad, ali je umesto toga poplaveo od udaraca. Od tada mu nije bilo do zauzimanja nikakvih stavova.

Ugledao je Nidža neki problem sa pljosnatim nosom kako u uglu sedi sam. Delovao mu je nekako dobroćudno. Odmah se stvorio kraj njega, pa počeo sa žalopoljkom: Tako i tako, pa ovo ne može više ovako. Kad je bilo onda bilo je dobro, a desilo se to, a sad vidi ti ovo. Bili smo eto... i sve u tom stilu. Problem ga je slušao, slušao, slušao pa počeo besediti o svojoj mucu. Naime, problem 92 se zagledao u problemčicu 6, odavno on to zna, a ta se problemčica sviđa njemu. I, obrni okreni, ispriča joj neki vic, pa se od tad cerekaju eto već pola dana. Nidža promisli dobro, pa ga posavetova da i on ispriča koj' vic. Problemu se momentalno suzio nos - ispostavi se da je lepši i zlobniji, pa otrča zadovoljan. Kako to, mislio je Nidža, a usluga za uslugu... Ispostavilo se da su problemi (što je opšte poznato među učenim ljudima, ali on o tome nije znao ništa) veoma

neodgovorni i samoživi. Kad problemu središ probleme postaje jači i još problematičniji.

Došlo je do toga da je Nidža izgubio svaku nadu da postoji ikakva mogućnost da se reši svih tih problema. Rađala mu se misao o poslednjem izlazu, samoubistvu. Pošto je bio kukavica, ta ga je ideja plašila. Ipak kako je vreme prolazilo, ta misao je dobijala na težini i delovala sve bliža.

Problem 1, onaj sa zelenom ćubom i purpurnim brcima se isuviše osilio. Imao je 4 telohranitelja, problema koji su obimom zauzimali neobično veliku površinu, i gomilu obožavateljki. Dobijao je sve što bi poželeo. Na koju god stranu da se okrene ukazivalo mu se poštovanje, pokloni, ispunjenje. Pa on je bio najzaslužniji za ovu urnebesnu zabavu. Naletio je na smoki koji je Nidža ispustio kraj tabureta još onda kada se preterano uplašio nagomilanih problema pa pobeo iz kuće glavom bez obzira. Despotski raspoložen u prostoru gde se toliko odomaćio da se smatrao gospodarem, verovao je čvrsto da sve pripada njemu. Sladio se smokijem.

Kad ga je Nidža ugledao kako proždrljivo ždere njegov smoki, proključala je u njemu krv junačka, koja nije ključala od detinjstva. Bio je spreman na sve, pa čak i da ga neko oplavi.

„Marš napolje bando pokvarena!“, prodrao se tako strašno da je svaki problem promenio boju.

Kakav je samo problemski stampedo nastao. Tutnjao je ceo sprat, komšije pomisliše zemljotres. Tako je zakrčenje na vratima nastalo da su mnogi skakali sa terase i iskakali kroz prozor. Žalosno je bilo i pogledati te, do malopre samouverene likove. Strašno! Napunili su više od pola ulice Georgija Ostrogoskoga, pa su napravili saobačajni problem. Stajali su zblanuti, tupavi, ne shvatajući šta se to zbilo.

„Pa taj Nidža baš ima problema“, konstatovao je problem 1. Začulo se negodovanje, pa je usledio razlaz. Svaki je krenuo svojim putem.

Nidža je zadovoljno jeo preostali smoki i to sve mljackajući.

*

Đura Šefer Sremac

Priča od sedam reči

I Lucifer bi je iz pakla prognao.

*

Đura Šefer Sremac

Priča od pet reči

„Mama, mama, evo komete nama...ma...a...!“

Đura Šefer Sremac
Fantastične misli

„Loše smo počeli, dobro ćemo završiti“, reče đavo i aktivira atomsku bombu.

Mislim, dakle – još postojim(o)!
Samo – u drugoj dimenziji.

I mi leteći tanjir za trku imamo!

Vladimir Stojnić
Telefon

Nema bolnijeg načina da se prekine tišina od zvuka telefonskog zvona. U ovom slučaju reč „prekid“ možda i nije najadekvatnija. Pre bi bilo da tišina puca, slama se kao staklena čaša čija srča najvećom brzinom uleće u uši. Što je tišina duže trajala, bol je veći. Ponekad ona toliko traje da možete dobiti neke nejasne ideje o njenom poreklu. Možete gledati u predmete po sobi i videti tišinu kako održava njihovu unutrašnju građu. Možete videti i to kako bi se bez nje isti ovi predmeti urušili nemajući temeljnijeg oslonca. To odsustvo zvuka i pokreta, jer pokret stvara zvuk, može vas vratiti u najdublju prošlost. Jer znate, tišina je eonima ista, menjaju se zvuci. Piše da je Bog prvo stvorio nebo, ali ja sam mišljenja da je pre neba morao stvoriti tišinu. Osim ako ona nije starija, osim ako ona nije stvorila njega. I kada vas sled razmišljanja navede na pomisao da ste i sami tišina, da ste postali deo beskrajnog okeana nezvuka, dešava se on. Pakleni zvuk koji sa sobom ne nosi ništa dobro. Zazvoni telefon. Ova neprijatnost vas primorava da se u svega par delića sekunde iz početka vremena stvorite u sadašnjem trenutku. Pod pretpostavkom da ste posle ovog vremenskog putovanja ostali čitavi, nevoljno ćete se podići sa kreveta i uputiti ka slušalici. Razmišljaćete o razgovoru koji ćete voditi, neophodnosti otvaranja usta, izgovaranja reči, i to onih koje će sagovornik razumeti, o njegovim rečima, načinu na koji ćete ih tumačiti i bog zna još kojim poteškoćama koje se mogu javiti. Na kraju ćete dići slušalicu i reći: „Halo“. Ali šta ćete uraditi kada začujete

svoj glas sa druge strane. Ja sam, nesiguran u ono što čujem samo ponovio: „Halo“. Kada sam dobio identičan odgovor spustio sam slušalicu. Ubeđujući samog sebe da sam pogrešno protumačio sličnost glasova, udaljio sam se u drugi kraj sobe. Na najudaljenije mesto od telefona koje pruža ova prostorija. Relativizaciju sam pravdao činjenicom da nikada pre nisam čuo svoj glas preko telefona. Logično. Kada se telefon ponovo oglasio učinilo mi se da sam izgubio svu krv koja se izlila negde daleko, izvan mene. Pomislio sam kako bih nekome sa strane izgledao sablasno bled. Ispostaviće se kasnije - poslednja pomisao na nešto sa strane. Dogegao sam se, digao slušalicu i čuo nešto što je potvrdilo moje strahove: razgovarao sam sa sobom. Ovoga puta sam, nešto spremniji, razaznao i to šta mi je moj glas govorio. Iz mrtve tišine uspostavljene veze čulo se samo: „Da li znaš ko sam ja?“ Opet sam prekinuo vezu. Nakon toga sam postao dobar materijal za pravljenje kataloga psihosomatskih reakcija. Hladan znoj, klecanje kolena, ubrzan puls, ubrzano i pojačano lupanje srca, ohlađeni dlanovi, ohlađena stopala, drhtavica, vrtoglavica i šta sve ne. Panika me je u celini obuzela. Na treći zvuk zvona u poslednjih minut-dva umalo ne zaplakah. Sa ono malo snage što mi je preostalo došao sam do telefona, podigao slušalicu i jasno čuo svoj glas: „Zašto me ne pozoveš na mobilni?“ Ovoga puta vezu je prekinuo on. Trebao mi je trenutak da shvatim da on možda misli, što bi bilo i logično, na moj mobilni telefon. Njega sam zaboravio u letnjoj kuhinji koja se nalazila odmah pored moje kuće, u istom dvorištu, ali sa odvojenim ulazom. Već potpuno mahnit, nesvestan konkretnih poteza mojih prstiju po tipkama, okrenuo sam broj svog mobilnog telefona. Javio se opet isti glas, njegov glas, moj glas. Rečenica je bila kratka i jasna: „Ja sam tu, a ti?“ Zalupio sam slušalicu i bez razmišljanja se dao u bekstvo. Beg kroz vrata moje kuće nije bio moguć, jer bih se u tom slučaju našao pored letnje kuhinje, pa bih tek odatle mogao istrčati na ulicu. Podigao sam roletnu sa otvorenog prozora i jednim skokom se našao na ulici. Bio sam izbezumljen od straha, ali i nekako mirniji nego malopre. Akcija koju sam preduzeo je moju koncentraciju ponovo usmerila na fizičke radnje koje sam sprovodio uspešno u cilju privremenog spasa. Trčao sam. Bio sam slobodan. Osećao sam se pomalo glupo tako bežeći kroz prozor iz sopstvene kuće. Udaljavajući se od nje čuo sam sve tiše i tiše zvuke zvona mog telefona. Nisam znao kuda ću sada, ali sam duboko u sebi znao da stvari više neće biti iste. Kažem vam, nema bolnijeg načina da se prekine tišina od zvuka telefonskog zvona.

*

Vladimir Stojnić

Citati

Suđenje je počinjalo tačno u podne. Tek u sudnici br. 4 prvi put sam ugledao advokatski tim tužioca. Nekoliko razjarenih bikova crvenih očiju i

obalavljenih vilica koji su željno iščekivali miris krvi. Stegnuo sam knjižicu koja se nalazila u levom džepu kaputa. Zatim je otpočeo proces koji je tekao napetim tokom opterećen olovnim vazduhom koji se zavukao u svaku poru sudnice br. 4. Negde kod završne reči tužioca, iz neznanog razloga, na pamet mi je pala knjižica koju sam stezao u šaci na početku suđenja. Reč je o patetičnom izdanju najpoznatijih latinskih citata koji mi je tetka poklonila za svršetak studija prava. Iako ne veća od tabakere, knjiga je bila opremljena tvrdim povezom i pozlaćenim slovima na koricama. Na prvoj strani je uz čestitke stajala posveta: „Koristiće ti na poslu.“ Jadnica je valjda još uvek mislila da je advokatu za suđenje oratorska veština presudna, a ovi bedni citati su joj zvučali besednjački, valjda zbog latinskog jezika ili mitova o rimskom pravu, ko će ga znati. Bilo kako bilo, izvukao sam citate iz džepa, nasumično ih otvorio i sa ukazane stranice glasno pročitao ili bolje reći uzviknuo: ACTA, NON VERBA! Zbog prirode posla napisani tekst, pogotovo neduge sintagme, po pogledu na papir pročitam dva puta. Prvi put u sebi i za sebe, a drugi put naglas i za druge, ako je to potrebno. U ovom kobnom slučaju prvo čitanje je izostalo tako da sam u isto vreme i sudnicu i sebe naglas upoznao sa mudrošću. Dakle: dela, a ne reči, dragi moji! Tužilac, koji je bio u sred reči, zastade sa izlaganjem i istog časa se baci na mog klijenta udarajući ga pesnicama posred lica. Ostali tužioci, kao deo jedinstvenog tima učiniše isto i zatrpaše optuženog udarcima. Izbezumljen delom koje sam izazvao brže bolje uzviknuh VERBA, NON ACTA! Tužioci se primiriše. Ali, izgleda da je sve ovo veoma zabavljalo sudiju koji kroz smeh i gotovo dečije pljeskanje dlanovima ponovi ACTA, NON VERBA! Krvoločne zveri stadoše opet da napadaju mog preplašenog i već krvavog klijenta. Još nekoliko puta sam obrnutom mantrom smirivao sudnicu br. 4, ali bi sudija poznatim latinskim citatom stvar opet vraćao na staro. U jednom trenutku sam došao do objašnjenja za celu ovu situaciju. Ovo je jedan od trenutaka u kojima vreme trokira kao igla na ogrebanjoj ploči koja stalno ponavlja isti ton. Vreme je zašlo u jedan od mnogobrojnih beskonačnih rukavaca u kojem će se ovo sudijino i moje prebacivanje ponavljati u nedogled. Dok je vremena i dok je sveta.

Kroz prozor sudnice su dopirali glasovi. Tu ispod, na ulici, u jednom sasvim drugom rukavcu ljudi su kolektivno klicali poeziju pomažući jednom dečaku da poleti ka nebu. Među raznim stihovima mogla se čuti i izreka ERRARE HUMANUM EST! Ali i ERRARE HUMANUM EST, SED IN ERRORE PERSEVERARE DEMENTIS! Mi tu ništa nismo mogli. Naša sudbina bila je zapečaćena.

Vladimir Stojnić
Ekspedicija

Još onda smo osetili umor, neuspešno pokušavajući da pronađemo tu ulicu. Naš čovek je sedeo u nekoj sobi neke kuće u ovom gradu i čekao. Neko od

nas reče: „Ovo nije grad, ovo je masa testa mrežicom presečena na identične kocke. Kako ćemo ovde pronaći bilo šta?“ Neko drugi prošaputa: „Pa ipak, čudno je što ne pronalazimo ulicu, nigde drugde osim u ovom gradu nismo ni bili.“ Svi su kvartovi ovde isti, parkovi se nalaze uvek na istim stranama, čak je i raspored drveća u njima istovetan. U svakom kvartu po jedan isti čovek, odeven u crno, sa šeširom na glavi stajao je uvek na istom mestu. Bio je to čošak na kome su se pod pravim uglom sekle dve ulice. U ko zna kojem po redu kvartu, rešismo da mu priđemo i upitamo ga za ulicu. Kad smo se našli pred njim, tutnuo sam mu papirić u ruku. On ga pogleda kratko i onda reče: „Da, da, samo mi niste rekli da li želite da uđete ili izađete?“ I od tog trenutka, a bilo je to davno, mi evo i sada stojimo pred njim ne odgovarajući mu, a i on stoji pred nama čekajući odgovor.

U nekoj kući naš čovek će nas čekati sve dok se ne rodimo. Tada će biti kasno.

Vladimir Stojnić

Danas ovde, a dogodine u Jerušalajimu

Sa znanjem koje sada, posle svega posedujem, iz mraka koji se spustio na mene pričam ovu priču. Na svojim opsežnim putovanjima koja preduzimah u vremenu kad su me skolile muke, koje ću pričom nagovestiti, čudni događaji su se susticali i tako isprepletani umnožavali. Moji hroničari, kasnije saznah, na ova putovanja ne gledahu blagonaklono. U nekim se spisima čak pominju kao neplanirana pomeranja koja sudbinski tok dovode u pitanje. Do mene su stizale, na ovom mestu to prvi put otkrivam, vesti da je nekolicina njih rešila da odloži pisaljke i potraži me u nadi da će me odvratiti od hirovitih premeštanja s mesta na mesto. Odvrćanje je moglo značiti samo jedno. Možda sam i tada to nesvesno znao, ali me je neproverenost ovih vesti zadržala na kursu koji sam sledio. Ali vratimo se neobičnim zbivanjima koja su me na ovom putu zapljuskivala, ali me nisu budila. Naprotiv, kao da sam uvlačen u ne toliko dubok koliko omamljujući san. Po gradskim trgovima, ulicama, restoranima i hotelima raznih zemalja nailazio sam na ljude koji su se ponašali kao da me odnekud poznaju.

Zbunjivali su me razgovori koje sam vodio sa tim ljudima na njihovu inicijativu, to što su mi znali ime (oslovljavali su me sa Džoš) kao i to što u njihovim očima bejah jedinstven, neko od koga se očekuju velike stvari. Nisam znao kakve to stvari, ali u ovim razgovorima dominirahu službe, interesi, pogodni trenuci, nezadovoljstvo trenutnim stanjem i velika doza zavereništva. Iz bog zna kog razloga prihvatih ovu igru kao nejasni dodatak mojim maglovitim i nesigurnim svetskim lutanjima tih godina. Ipak, najviše od svega me je zbunjivao pozdrav koji čuh nebrojeno puta: „Danas ovde, a dogodine u Jerušalajimu!“ Zašto baš tamo?

U Jerusalimu sam prvi put bio tek nekoliko decenija kasnije, kada moji zamršeni putevi i čvor koji nosih u grlu polako počese da se raspetljavaju. Bio je oktobar 1973, a ja sam se tamo obreo kada su ujedinjene vojske Egipta i Sirije napale grad. Ovim napadom izbio je Jom Kipur rat, ili kako ga oni nazvaše Ramazanski rat, koji su Arapi osmislili radi povratka teritorija izgubljenih 6 godina ranije u Šestodnevnom ratu. Jedna od tih teritorija bejaše i Istočni Jerusalem u kojem sam se igrom slučaja nalazio tog kobnog oktobra '73. Jednog dana kada sukobi počese da jenjavaju, na ulici mi pritrča jedan zadihani čovek sa redenikom oko prsa, ali bez oružja, stavi kažiprst uzdužno preko usta i utrča u jednu od mnogih okolnih kuća zatvorivši za sobom polako kapiju. Začudi me sloboda Izraelaca koji i u drugoj polovini 20. veka vrata drže otključana. Nisam se stigao ni pomeriti sa mesta, kada dotrča grupa do zuba naoružanih i prilično besnih ljudi, vičući na mene na nekom nerazumljivom jeziku. Da ne bih dužio priču, stvari su se odvijale munjevito. Ispitali su me obaveštajci Mosada, bejah optužen za saradnju sa Arapima i završio bih sigurno u nekoj uličici pribijen uza zid da me neko ne prepozna. O ne, pomislih, možda je bolje i umreti nego da se ova agonija nastavi. Čelni ljudi se razočaraše još više posle ovog prepoznavanja, neko promrmlja da možda više nema nade i na kraju me pustiše bez objašnjenja.

Muke, čijih se početaka i pravih razloga više ne sećam, s godinama počese da blede. Vratio sam se u Ameriku nesvestan vremena koje je prošlo, nesvestan toga da sam još uvek u prvoj polovini tridesetih, mada to nikako ne bi smelo biti tako prema uobičajenom protoku vremena. Oženio sam se znajući više o supruzi nego o sebi i poveo što se kolokvijalno kaže miran život. Bio sam spokojan sve do tog dana.

U pola noći moju ženu i mene probudi glasno šuškanje ispred vrata. Kada sam se približio da oslušnem, vrata se provališe, padoše na mene, i ja se sručih na pod. U mom stanu se nađoše tri krupna čoveka obučena u crno, držeći u rukama velike noževe. Jedan od njih prisloni odvaljena vrata na njihovo mesto da napolju niko ne posumnja. Htedoh da viknem, ali oni dograbiše moju polugolu, još pospanu ženu i podmetnuše joj tu nožekanju pod grlo. Izbih iz glave misli o zvanju pomoći ili borbi. Najsitniji među njima, i ujedno najinteligentnijeg izraza lica, priđe mi, povuče me za kosu koja je padala po ramenima i obavesti drugu dvojcu: „To je on.” Pogleda me i reče: „Znači uzalud te skinusmo sa onog krsta pre dve hiljade godina. Uzalud uočismo svoju grešku, ha, Džošua? Ili ti ime Ješua više prija?” Ja se, užasnut, u trenutku setih svega. Setih se učenika, Rimljana, Judinog poljupca, Golgote, krsta, svega. Naglo me zaboše dlanovi, stopala i jedno rebro na desnoj strani tela. On nastavi: „Dogovarati se sa nečastivim da bi se takvo čudo izvelo nije nimalo jeftino, znaš. Dve hiljade godina bez države, to je visoka cena, zar ne? Ali ti to nisi umeo da ceniš, vekovima vodiš ignorantski život. Trebalo je samo da se prikloniš svojoj staroj, originalnoj veri i deci Izrailja. To je tako jednostavno i logično. Posle incidenta u Jerusalimu, sve je bilo jasno, ali je umerenija struja tvojih hroničara odlagala ovaj susret koliko je mogla. Sve bi bilo drugačije da nisi izabrao da se ponašaš kao maloumnik sve ovo vreme.” Usledila je pauza u govoru koja je jasno ukazivala na ono što će uslediti. Reče još: „Zbogom.” Tada sva trojica izgovoriše

uglas rečenicu na jeziku koji sad prepoznah bez problema: „Samo onaj koji se pripremi za Sabat može jesti na Sabat.” Jedan od njih mi priđe, prisloni nož uz vrat i snažno ga povuče. Ugledah preneraženo lice moje žene i tada mi mrak pade preko očiju.

Bojan Bogdanović

Vajar u kući

Biće to brzo gotovo
kaže moj otac ozbiljno
Odavno je mrtav
i vajanje u glini
nije mu teško

Košćatim zglobovima
omotanim pregamentom
pažljivo vaja moju lobanju

Za sada samo osjećam
miris nane i kamilice
jer je ovo onaj tihi pregib dana
kada otac pije čaj

Pogled mu se izražava u čajniku
i kao krilom leptira miluje mi
još nedovršeno lice

Globus se lagano okreće
pod njegovom vještom rukom
dok me pravi od blata
i popodnevnog čaja

Moje vrijeme se tek zgušnjava
i vjerovatno liči
na vrele godine
kada je svijet mirisao
na moju majku

Niču mi nokti i tamna kosa
ispod trave on diše
u svojoj surovoj postelji

Ne progovara ni riječ
dok mi vaja srce
taj drevni žrec moj otac

Iz otvorenih grudi
kao iz bezdana vadi
uljanu sliku grada
u kome ću živjeti.

*

Miloš Ristić

Kratka drama

„Ime?”

„Miomir.”

„Prezime?”

„Talović.”

„Zanimanje?”

„Ja sam prodavac poljubaca.”

„Kakve to, poljubce, prodajete?”

„Vrlo lepe!”

„Objasnite nam.”

„Nema tu šta mnogo da se objašnjava... Ljudi dođu, uglavnom devojke i mladići i plate koliko hoće poljubaca i koje vrste...”

„A koje vrste postoje?”

„Pa, recimo, sad je popularan ovaj Pakleni poljubac... Ugljem zagrejanim i zakačenim na srebrni mač, sečem im deliće usana...”

„Vi ste sadista?!”

„Ne, to je uobičajena zabava. Mogu vam reći da mladi to smatraju vrhuncem zadovoljstva.”

*

Stevan Šarčević

Nada

Nebo nije bilo iskričavo plavo i vedro. Nije bilo ni baršunasto tamnoplava koprena letnjih noći. Čak ni olovno sivo kao što je znalo biti pred snežne oluje.

Bilo je onakvo kakvim ga ljudske oči još nikada nisu videle. Bilo je crno.

Crno kao antracit.

Na nebeskom svodu nije bilo blistave sunčeve kugle. Do tla nisu dopirali čak ni najslabiji prigušeni sunčevi zraci. Nije bilo ni meseca ni zvezda.

Samo crno nebo. Crno kao ebonit.

U tome crnilu pogled nije daleko dopirao, a svet je oduvek dopirao do tačke dokle bi ga pogled pratio. Jer misao je uvek išla za pogledom, ili barem za sluhom ili dodirom.

Ali sluh bi registrovao samo jezivo hujanje vetra koji se provlačio kroz razorene gradove i krckanje dogorevanja jedne civilizacije.

Ako je sluha još uvek bilo.

Dodir je bio hladan ili vreo. Hladan kao srušeni kamen... Vreo kao požar... Hladan kao lešine. Vreo kao istopljeni čelik.

Ako je dodira još uvek bilo.

Bilo je kao da Čoveka nikad nije ni bilo. Samo su još ponegde slabašni plamičci, ostaci sveobuhvatnog ognja, bacali avetinjsku svetlost na groteksne ostatke civilizacije.

Ali kamen i zemlja su pamtili – Čovek jeste postojao.

Čovek se sagao i podigao je batinu. Čovek je kamen pretvorio u sečivo. On je zapalio vatru i istopio metal. Čovek je zamahivao mačem. Ugalj i sumpor je pretvorio u barut i stvorio je vojske.

I Čovek je rastao i rastao i rastao...

Ruke su mu ojačale. Dobio je snagu da uništava.

Da uništi sebe...

Čovek je pritisnuo crveno dugme. I sada...

Bilo je kao da Čoveka nikad nije ni bilo.

Samo jezivo hujanje vetra koji se provlači kroz razorene gradove.

A Svet?

On se i dalje okretao oko svoje ose.

On je još uvek kružio elipsastom putanjom oko sunca i dalje plešući onako kako je oduvek činio - sa Čovekom, ili bez njega.

Ali...

Zašto se priča zove Nada?

Zato što ju je neko ispričao...

I zato što je možda nešto naučio...

Stevan Šarčević

Povratak u Berlin

Omašio sam pune dve godine i snosim odgovornost za sled događaja koji su pokrenuli kataklizmu. Frau Marta sedi kraj uređaja, prezrivo se smeška i popunjava formulare.

Nema te kozmetke koja bi joj sakrila bore ili otklonila precvalu kiselost njenog međunožja. Njeno sam vlasništvo, tek puki seksualni objekat. Uzima me kad i kako želi, uzajmljuje prijateljima, okiva, zatvara u podrum...

Pa ipak, jedva se suzdržavam od smeha. Cajtfirerka pojma nema da je vreme svih časovnika pomereno pola sata unatrag. Babuskara ne zna da sam, u stvari, već otišao.

Urnebesno!

Poslednji sam pripadnik svog naroda, jedini kojeg se ne usuđuju da eliminišu. Sećanja su mi do danas bila nedostupna. Kažu da i nisu mogla postojati; da je to tehnički nemoguće. Ne znaju za ekstrakt iz kurarea, mračnu drogu koja mi je doturena tajnim kanalima. Ovog puta sve će biti drugačije.

Predstavnica pokreta otpora nije lagala. Jasno se sećam vremena - onoga pre i onoga posle. Cenu otrova unetog u organizam platiću kad za to kucne čas. Sad imam posla. Za samosažaljenje biće sasvim dovoljno vremena posle putovanja. Prolazim kraj Frau Marte i zauzimam sedište. Ona izvodi rutinska podešavanja, a zatim mi na telo priključuje elektrode. Potom dolazi bol drugačiji od ijednog do sada.

Trenutak kasnije vidim čoveka koji uredno slaže kante i četke. Posmatram ga dok izlazi iz vile i znam da je to čovek kojeg tražim - onaj kome je mržnja u mislima. Mrzi predebelu gospoju. Mrzi njenog usukanog muža. Mrzi cenjkanje oko nadnice, mrzi podsmešljivi pogled razmažene derladi. Mrzi Kompenj i Vilhelma drugog. Mrzi dirinčenje od jutra do sutra.

Dok čovek zakoračuje niz ulicu i raduje se tami zbog toga što skriva molerajem isflekanu odeću, spoznajem da droga čini neočekivano; omogućuje mi da osetim žrtvine misli. Mračne su poput ulice duž koje promiče. Čovečuljak pokušava da nađe reč ili misao koja bi ga učinila celim. Svestan sam nemira koji ga razdire. Noćas će sve oči u njega biti uperene. Kamaradi će se u pivnici okupiti. Nema plana, tek strah od onoga što će reći ili oćutati. Boji se da će mu srce pući od sopstvenih reči.

Pratim misli koje ranije nisam poznavao. U meni se ogledaju kao sopstvene. Gotovo da sažaljevam čovečuljka. Koliko košta ono što on jeste? Koliko košta sećanje? Za šta se borio? Za šta je otrovan i odlikovan? Da bi sada slušao nadmene pobednike i zahteve da kazne sami sebe? Treba li da sednu za sto evropske porodice kao jedina država koja je stolicu dobila nedostojnom trgovinom? Ne! Noćas mora biti odlučan. Od njegovog naroda se tražilo da odobri, prihvati i ropski pozdravi otimanje sopstvene teritorije. Da potpišu da

nije njihovo što je njihovo. Imaće podršku najvernijih, ali da bi zadobio poverenje neodlučnih, mora biti jasan i ubedljiv. Koraci čovečuljka postaju čvršći, podiže ponosno glavu i sve je sigurniji u sebe. Noćas će dobiti izbore!

Tek što sam pomislio da ne želim da mu čujem misli, iz senke haustora se izdvaja mračna prilika i zakoračuje. Čovečuljak je zamišljen i ne primećuje pridošlicu. Nagli pokret došljaka opominje ga da podigne pogled. Suočava se sa cevi revolvera i zastaje.

„Možeš uzeti sve. Neću te ometati“, kaže dok se lice zaklonjeno nisko spuštenim obodom šešira podiže. Otkriveni pogled hladan je i oštar poput žileta.

„Za baku! Za Aušvic!“ Meta pada na kolena, revolver se pomera i cev se prislanja na čelo.

„Zašto? Pa ja sam samo običan moler!“, cvili dok došljakov prst podrhtava na obaraču. Više nemam vremena za gubljenje - iskačem iz zaklona, zamahujem i ispuštam ono što sam sve vreme stezao u šaci. Pogađam stranca i blještavilo me zaslepljuje.

Čovečuljak podiže pogled. Ružno lice. Brčići u liniji nosnica, zalizana kosa sa oštrim razdeljkom. Zaboravljeno lice. Do nosnica mi dopire smrad urina. Kukavac se upišao od straha.

„Kakvo je to oružje?“, glas mu je jadni cvilež.

„Oružje?“, ne znam zašto mu odgovaram. Možda zato što znam da je sada sve u redu.

„To što si bacio na njega. Neka magija?“, da, znalo se da je opsednut tevtonskim legendama i prepun sujeverja. Mora da mu je paradoks delovao kao čarolija.

„Prsten Adolfe. Najobičnija burma“, nisam se potrudio da mu objasnim da telo ne može dva puta da se nalazi u istom prostoru vremenu, niti da je burma dodirnuvši duplikat dezintegrisala sve oko sebe. U svakom slučaju sve što ne pripada ovom vremenu.

„Ti me poznaješ? Ko je taj čovek? Zašto je hteo da me ubije?“, mnogo sam toga mogao da mu kažem. Mogao sam da mu kažem da se u slučaju njegove smrti noć dugih noževa nikada ne bi desila. Ili da bi vođstvo SA izvelo državni udar, a Ernst Rem poveo Nemačku u pobedonosni rat. Ništa od toga mu nisam rekao.

„Da poznajem te, a reći ću ti i ko je taj čovek. Taj čovek sam ja“, mogao sam da mu kažem da sam se već jednom vratio kroz vreme. Mogao sam da mu kažem da sam tada povukao oroz i promenio tok istorije na način na koji sam sopstveni narod osudio na istrebljenje. Možda sam mogao da mu ispričam da sam se greškom u svoje vreme vratio dve godine ranije nego što sam otišao i da su naučnici otkrili moju ulogu i proknjižili me kao Arona Goldštajna najzaslužniju ličnost za pobedu Nemačke u ratu, a posredno i za brisanje Jevreja sa lica zemljine kugle. Mogao bih satima da mu pričam o poniženjima Frau Martinog Juden ljubimčeta. Nisam mu rekao ništa o tome da sam živ zahvaljujući petlji koju je stvorio prevremeni povratak i da se niko ne usuđuje da me ubije. Boje se da bi likvidacija poništila efekte intervencije, da putovanje nikada ne bi bilo izvedeno.

Sve to nisam izgovorio.

Vremensko putovanje je prepuno opasnosti. Otrov iz kurarea mi neće dozvoliti da se još jednom vratim. Krug je zatvoren i ostaću ovde da podelim kristalnu noć sa svojim narodom.

Aleksandar Stošić

Mrtav

Mrtav sam, samo što to niko ne primećuje. Dišem, hodam, jedem, spavam, osećam, sve je to deo mog prokletstva. Snovi su moje polje delovanja. Veliki, opasni, prozračni, ispunjeni nostalgičnim jecajem individua. Pažljivo biram plen. Kad osetim miris potencijalne žrtve, lagano se približim i uronim u njen san. Opna sna se uskomeša poput želea i propušta moj um. Siguran doskok i plutanje kroz misteriozne obrise fantastične podsvesti. Pokušaj da me stigneš!

Prestravljen si, jer ne možeš da pustiš glasa od sebe niti možeš da se pomeriš. Uzalud se trudiš da shvatiš da li je to polusan ili realnost. Dok spavaš na stomaku odjednom ti se učini kao da je neko seo na tebe, dodirnuo te čarobnim štapićem i paralisao celo telo. U pravu si, ali stvari nisu tako jednostavne. Sve je u mom umu. Moram da poklopim svoju pulsaciju mozga sa tvojom, moram iz alfa nivoa da pređem u tvoj delta nivo svesti. Jedino tako mogu da pustim mašti na volju i kontrolišem svaki tvoj trzaj.

Snevaš nakaze i nerealne oblike. Posvetio sam ti punu pažnju i osećam zadovoljstvo dok razmišljam o bespomoćnosti tvoje situacije koje polako postaješ da bivaš svestan. Blaga erekcija je dovoljan dokaz da uživam u zadatku koji sam samom sebi zadao. Ti si transseksualac, dobio si ženske grudi, vaginu, uvukao si stopala u cipele sa visokim potpeticama, postao si lepa, senzualna žena, čak ti je i glas podlegao blagoj modifikaciji kao posledica primanja hormonskih injekcija. Ceo tretman je boleo, ali uspeo si da izguraš i postaneš ono što si od malena želeo.

Zbunjen sam tvojim fizičkim izgledom. Na trenutak se prevarim, zaboravim da nisi prirodno rođena žena i pa projektujem romantičniju sliku u tvoj san. Volim žene, ali zbunjen sam kad si ti u pitanju. Možda zato želim da te kaznim. Nakon blage torture kroz koju prolaziš neposredno pre buđenja doživljam snažnu erekciju. A to jednostavno ne mogu da prihvatim. Pomisao na to da si ranije bio muškarac u meni izaziva gađenje pa brzo bežim u neki drugi san.

Ostaviću te na miru. Prestaću da ti dolazim u snove i počecu da posećujem seanse pokojnih psihoanalitičara, jer ne znam kako sebi da objasnim reakciju na tebe. Čudno, ovo mi se ranije nije dešavalo – iako sam već odavno mrtav.

Ranko Trifković

Jadi mladog Orka

Mora da je u pitanju bio dogovor starijih, budući da niko nije iznosio priču na sto. Izbegavali su da spominju Lugduša i na tome bi se i završilo, da se onomad Bašak nije napio. Stajao je nasred livade i psovao Vaag. Kad su Ugra i Guomš došli da ga sklone pod strehu, napao ih je i otimao se. „Vi ste pseći izmet, a Lugduša ste pojeli!“, tako je rekao i zaustavio ih. Ukopaše se kao da ih je pogodio grom. Osećalo se to u vazduhu, nije da nije. Kad mi je Hrefa prepričao šta se dogodilo na livadi, klimnuo sam glavom. Nisam bio iznenađen, samo sam slegnuo ramenima. Razumem, stvarno razumem. Bilo je pitanje dana kada će se to ponovo dogoditi, a ne bih voleo da me zatekne nesprenog. Ne znam, to je valjda bio deo odrastanja. Odavno nismo klinci ni Hrefa ni Orgren ni ja, ali ostao je deo priče koji je kad-tad morao da dođe na red. Ili na sto, je l' te? Posle je Bašak dolazio da nam se izvinjava. Vajkao se da nije hteo da povredi Jetu i da je Lugduš poginuo slavno, u jurišu, na divljoj svinji, kao što i dolikuje pravom ratniku. Kleo se u Gorka i Morka da je lično video kamen iz katapulte koji je znječio Lugduševog vepra. Naravno, nismo hteli da mu stajemo na muku. Srkali smo gljiv-pivo i odobravali. Orgren, kreten, nije mogao da se suzdrži. Cerekao se neprestano. Sreća naša da izgleda glupavo, tako ga priroda udesila, izgleda kao strašilo. To sa Lugdušem nije mi teško palo koliko susret sa Jetom. Plakala je kao kiša u proleće, uslinavila mi nov kožuh, odrala mi leđa noktima, još uvek me žiga u grudima, toliko je tukla pesnicama u oklop, jecajući. Jeta je strašna cura, strašna. Sa grbavim nosom i mindušama u njemu, nema joj ravne. Zna da baci koplje, bolje i od Orgrena. Posle smo se vatali dole kod potoka, nisam mogao da uzjašem danima. Tek onda se smirila, počela da trepće, lice joj se zaokruglilo kao pun mesec. Otišao sam do šamana i sve mu ispričao. Ćuti šaman, Ćuti i puši. Daje mi lulu. Povučem dim, ugušim se. Peče me k'o prostrelna rana. Posle mi je prijalo. Sve je postalo podnošljivo. Smejem se, drago mi za šamana. Dobar je skroz. Kaže mi, Dariče, sad si postao muškarac. Ko? Da ne misliš možda da je mislio na ono s Jetom? Ma ne, kaže to što si popušio, to je bila Lugduševa medicina. Ko bi rek'o! Uvek sam se nadao da će se taj deo odrastanja dogoditi mnogo dramatičnije. Bar dvoboj da bude, šorka s pljuvanjem, a ne... duvka. Kažem šamanu, odlično, samo još da ste mi sačuvali ćevap od Lugduševih prstiju i sve bi bilo potaman. Kaže, nismo, sve smo oglodali. Veli mi još da ne tugujem mnogo zbog toga. Lugduš je bio masan, svi su dobili proliv. Tja, nisam baš siguran da li je to bilo od Lugduša, ali u svakom slučaju matori im se dobro osvetio.

Vratim se, polupijan, teturajući se. Dočekuje me Skivg. Bacim se u krevet i podmetnem glavu na njegovu mekanu pećurku. Sanjao sam loše. Mislim da sam povraćao, ne bih znao tačno da kažem, pošto Skvig pojede sve s mene. U san mi

je dolazio otac, tukao me kamdžijom i terao me da jedem izmet svinja. Ništa posebno. To je jedan od snova koji se završavaju tako što skočim sa kreveta i zveknem glavom u šlem koji visi na naspramnom zidu. Ustao sam i presvukao se. Ne volim kad mi se dan završi tripozno. Zato sam zgrabio luk i tobolac i izišao u sumrak. Volim tamu, jer je onda mračno. Sve se lepo vidi. Životinje se ocrtavaju u beličastim tonovima nasuprot dubokog crnila rastinja. Nanišanim i ulovim što mi se prohte. Posle uz vatricu grickam pečenje i pitam se kad će na mene doći dan da pojedem sunarodnika. Ko će to biti? Da li Orgren? Taj bi bio dobar zalogaj, sav je mišićav. Možda Hrefa, drugarčina? Znam samo da ne bih voleo da pojedem Jetu.

Aleksandra Čvorović

Sfinga

Mučna je borba sa tamom života, samo jedna svjetlost obasjava moj beznadni put. Ona je moja opsesija: ljupko lice djeteta neodređenog pola od kojega bolno odudara samo pogled na skamenjenom licu. Kakav je skulptor mogao isklesati tu blagu ljupkost iz mrtvog mramora? Prepoznajem je po hodu, lebdi okružena mirisom bezvremena. Lijeni pokret mažene mačke omamljuje smrtnike. Za njom uzdišu, ali ti čežnjivi zvuci kao tihi lahor tek prostruje oko članaka njene podignute noge. Ona korača nad zemljom nedodirljiva za mesnate ruke, za požudna tijela. Naše utrobe pune sjemena i krvi uzalud su nabrekle od ploda. Sjeme nam curi kao rosa po zemlji kojom ona korača, neuhvatljiva za naše izopačene snove.

Koliko dugo me ona goni? Možda sam je prvi put poželio još kao dječak. Uvijek kad na to pomislim, naviru mi slike tog iskidanog života, obilježenog bolnim grčem na djetinjem licu. Naviru uspomene nikad proživljene mladosti. Počelo je u prvom stvarnom trenutku života, kada sam u sobi pronašao ogromno tijelo moje majke sklupčano u lokvi krvi istekloj iz njene utrobe.

A još nisam mogao ni naslutiti priču koja me je pratila u sašaptavanju uzornih starih žena i sasušenih usjedjelica. Mnogo kasnije počeo sam prepoznavati u sebi strastveni karakter moje majke, udovice željne života, koja je nastojala uzorno podići dva sina. A pomoć porodice mog pokojnog oca bila je uslovljena bolesno moralnim nadzorom uz milostinju njihovog zdravog novca. Ipak, previše vatrena krv za vječitu crninu, otela se kontroli, i majčino treće dijete začelo se u skrovitom kutu šupe pod stepenicama. To dijete zdrave seljačke krvi nije moglo ni zaplakati u kući punoj prikrivenog zla u prašnjavim naslonima raskošnog namještaja. To dijete, nasilu iščupano kukom lokalne vještice, odlučilo je da odvede moju majku sa sobom.

Mislim da sam tada prvi put zamislio kako se sklupčavam isprepleten sa gipkim udovima Sfinge u strašnom i vječnom zagrljaju. Bila je to nadoknada za

strah i samoću što me obuzela zbog majčine smrti. Nadoknada za izmijenjen život i pad iz porodičnog gnijezda u ralje svijeta, kojima nisam dorastao.

Miriše trulež iz napuknute čaše moga zaboravljenog sjećanja. Krik i gađenje razaraju me kao neizlječiva bolest moga ujaka. Najstariji brat moje majke uzeo je mene i brata pod zaštitu. Njegova plemenitost prema dječacima bila je nadaleko poznata. Jesu li to noću mene tješile njegove suve ruke, a njegov dah smrdljiv od gorkog duhana šaputao mi na uvo? Dok je dječiji um prizivao da konačno dođe ta strašna osvetnica, oličenje mojih najluđih želja, neumoljiva pravda skrivena od lica vanjskog svijeta.

Tog svijeta punog zvijeri u ljudskom obliku. Tada sam postao svjesan Sfinginih očiju što su me uvijek posmatrale iz prikrajka. Oči zaleđenog grijeha, oslobođene straha i stida, neljudske, osjenčene nepomičnim mrakom sa zjenicama dubokim kao bezdan ispod spuštenih kapaka, oči koji nose teret drevnog iskustva. Obuzimala me je jeziva želja za smrću i srce mi je zamiralo od užasa pred pogledom koji je prodirao u nutrinu bića i razvaljivao katanac moje duše.

Muke su bile kao čelični kavez u pustinji gdje sam kopnio iz dana u dan gubeći dragocjenu tečnost eliksira života; dok me na dohvat ruke mamila i opčinjavala rajska oaza prepuna blagodeti.

Sladeći se neizmjereno u mašti prekobrojn timer užitkom moj um je venuo željan bar jednog izistinskog trenutka ljubavi. Tu ljubav mi je mogla dati Sfinga, ali tako mlad to nisam mogao spoznati.

Žudio sam za ljubavlju žene. Kao student teologije iskradao sam se, peo na drveće, ranjavao tijelo verući se po krovovima.

Moju tajnu čuvao je bratski plašt noći, gusto žbunje i sporedne ulice. Nesmetano sam uživao u posmatranju poluobučenih mladih ženskih tijela. Samo pred spavanje te žene znale su da se potpuno oslobode. Van dometa znatiželjnih očiju, samozadovoljne i bujne, izvijale su se po krevetima, po raskošnim i sirotinjskim sobama. I bile nošene samo njima znanim nagonom za čeretanje i neobuzdani smijeh od kojega su im se uzdrhtala tijela napinjala.

Nekad se činilo tako lako, samo da pružim ruku i da ih dotaknem, da se tako gladan sjedinim s unutrašnjom toplotom što nasilno nasrće na moja čula i žudi za ispunjenjem. Izazov njenih očiju uvijek me je navodio na blud. Nadao sam se da ću bar nekad i negdje uspjeti da dosegнем viziju koja me je obuzela. Ja, koji sam odbacio svaku pomisao na putene strasti, u bunilu pružam uzdrhtale ruke da je dohvatim. Njena obmana bježi ispred mene, dok razbuđen i nag padam obliven znojem u grču tijela izmučenog žudnjom na hladni pod svoje ćelije.

Često mi sjećanje navre na jedini moj čin tjelesne ljubavi. Samo jednu ženu sam dodirivao. Bila je to mršava i bolešljiva prostitutka s licem djevojčice. Tako krhka i blijeda, ličila je na lomljive staklene figurice u izlogu. Imala je maloumnog sina, koji se uvijek klatio pred vratima sobe u kojoj je primala mušterije.

Bila je ćutljiva i toliko ravnodušna da je svaki put brzo bilo gotovo. Uvijek bi ćutke kupila novac dok bih se ja još grčio u uglu kreveta umazan prevremenim sjemenom. Svega sam nekoliko puta navraćao i prestao, jer sam uočio sažaljenje u njenim očima umorne kuje. Pekao me taj pogled jednako kao

i prazni očni treptaji njenog sina. Bili smo kužni izgnanici, svako za sebe, nas troje, potpuno nemoćni za bliskost. Poslije toga svijet je počeo da se gubi u daljini. I po prvi put se Sfinga pojavila preda mnom vidljiva, iako sam je već dugo osjećao i prizivao. Vizija njene bezvremene ljepote i sveobuhvatnog tijela počela je hraniti moju, prazninom unakaženu, dušu.

Bježeći pred navalom demonskih nakaza sa ovoga svijeta, skrio sam se u zidine manastira i tonuo u mir prepuštanja njoj, koja dolazi pokoravajući sve pred nogama.

Njeno prisustvo potpuno me ispunjava i ništa mi ovozemaljsko nije potrebno. Oči joj zrače i njena topla utroba mami me da se uvučem u nju. Nemam nikakvog razloga da odlažem, ne skrivam više svoj pogled. Spreman sam da me njene velike i strašne oči odvedu zauvijek...

Nemanja Danilović

Kompenzacija

Ako izuzmemo slasno parče sira, mišolovka nije ništa drugo do đavolja škljopocija od drveta i metala, dizajnirana da povredi bezopasno biće poput mene. Zver sa razjapljenim čeljustima. Harpun. Kazna za gladne. Bezvredni ispljuvak vekovnog tehnološkog napretka. Smrt...

Uzela je kockicu leda. Zbog njega. Zbog modrica... Došao je pijan i počeo da je vređa. Stezala je veliki kuhinjski nož u rukama, ali nije imala snage da ga upotrebi. Sve što je uspjela da uradi jeste da mu pocepa košulju i uputi nekoliko beznadežnih udaraca po ramenima, pre nego što se zaključao u sobu i zahrkao. Nekada je to bila njihova soba. Nekada je mirisala na jasmin. Sada smrdi. Otac njenih sinova...

Kod mišolovke je najvažnije da budete strpljivi. Da čekate... Ali ne predugo, jer sir može da se ubuđa. Svaka stvar ima trenutak slabosti. Bitno je ostati skoncentrisan. Ne predati se. Rešenje problema će doći kao proizvod bezgranične volje za uspehom...

Zapalila je cigaretu i čučnula u ugao. Prebacila je bade mantil preko kolena i počela da plače. Deca su kod bake na sigurnom. Ne znaju za ovo. Za njih je to samo produženi školski raspust. Nedostaju joj. Ko gubi u ovoj igri? Jasno je da niko ne dobija. Ulog je veliki. Rešenje jednostavno. Običan potpis. Hoće li je nekada, kada budu veliki, kriviti za sve? Možda je trebalo da ode na neko vreme... Čovek stvari počinje da ceni tek onda kad ih se uželi. Ne mora da je ceni. Ima ko hoće. A šta ako ostane sama? Da li bi je to ubilo?

Kažu da kada se okidač aktivira i opruga otpusti, mehanizam startuje brzinom od oko 250 kilometara na čas. Ako se ne izvučete brže od toga lomi svaku košćicu u telu. Mora se vežbati ili osloniti na sreću. Nisam pristalica toga da svoj život poveravam spletu matematičkih okolnosti izraženih verovatnoćom...

On je stalno gleda sa prozora susedne zgrade. Zapazila je to krajičkom oka jedne martovske večeri. Njegov pogled miluje. Pruža zaštitu. Nije sigurna kako izgleda, ali nije je ni briga. Bitno je da je uvek tu kad joj je najpotrebniji. Bitno je da sa njim sva bol prolazi. Da prekida rutinu. Otkiva okove. Budi strast. Davno zaboravljenu ženu u njoj. Potoke mleka.

Svako živo biće u jednom trenutku dođe do tačke u kojoj sve svoje napore mora usmeriti ka samo jednom cilju - preživljavanju. Kako savladati mehanizam uma superiornijeg od tvog? Kako savladati situaciju koja je dovela do svega? Meditacija ne pomaže. Mora se delati. To je stvar karaktera. Čist instinkt...

Zavrtela je kockicu leda prstima i pridigla se. Prostorija je bila mračna. Pomakla je zavesu sa prozora i uključila stonu lampu. Svetlost je presekla preko grudi, dijagonalno, i u uglu prostorije odala sićušno stvorenje koje se brzo povuklo u rupicu na zidu. Nije imala bilo kakav plan za to što je radila. Scenario je smišljala u trenutku.

Ako posmatrate stvari iz više perspektiva jasno je da bi trebalo da odustanem i odšetam ponosno odavde zadovoljavajući se prizorom. Svet je pun sira. Poštujem. Priča bi se tu i završila. Ali neće. Menjaćemo se...

Primakla se prozoru. Skinula je bade mantil i brus. Primetila je okvir njegovih naočara u uglu. Nasmejala se i olizala kažiprst do pola. I dalje je plakala. Rukom je sklonila kosu iza uвета i ujela se za donju usnu. Obrisala je šminku. Tek sada na svetlosti videle su se modrice ispod vrata. Prislonila je kocku leda na grudi. Napravila je dva kruga oko bradavica i počela da je spušta sve niže i niže. Upijao je svaki njen pokret. Bar je tako mislila. Želela. Nadala se. Da će doći jednog dana. Da će vezati užu i kao pravi akrobata doći da je spase ne obazirući se na ponor ispod. Negde, tu iza duge. Okrenula se da je vidi celu. Da je voli. Da je poželi. Dozivala ga je. Zašto nije odgovarao?

... parčence sira za istinu. Za saznanje da je vaša nada šezdesetogodišnji invalid!!

Ivan Nešić

Posetilac iz La Manče

Te večeri dečak je došao po još jednu priču.

Isprva je u svojoj sobi strpljivo čekao, osluškujući grane kako se taru o prozor i zid kuće pod naletom vetra, trudeći se da otkrije da li to stablo podignuto iz mrtvih pokušava da mu ispriča bajku za laku noć. Ali nijednu reč nije razumeo – drvo, očito, nije govorilo dečakovim jezikom.

Sedeo je u krevetu, ispitujući tamu, očiju dovoljno priviknutih na mrak da bi zadržao pogled tu i tamo: njegove igračke – jedan plišani medvediće, potamneo od starosti i nasleđa, i nekoliko Transformersa – nisu bili sagovornici kakve je želeo, dok su ležali nemi i razbacani po ćoškovima. Uostalom, znao je sve njihove avanture i nije mu bilo ni nakraj pameti da ih ponovo sluša; bilo bi previše čak i za jednog šestogodišnjaka. On je, doduše, očekivao da će se starac dovesti u invalidskim kolicima i ispričati mu priču na čijim krilima će odleteti na Primordiju, magično ostrvo gde dečaci-pirati nikada ne spavaju; pa, možda skoro nikada.

Ali starac se nije pojavio: stoga će dečak posetiti njega.

Ustao je i skliznuo u patike, zadržavši od dodira – bile su hladne i neprijatne, nimalo nalik očevim papučama s krznom. Voleo je da ih obuje i tapka po kući, najčešće gore-dole po stepenicama, ali isključivo kada je bio siguran da ovaj spava pred televizorom uz nekoliko praznih konzervi kraj sebe. Ali one su sada bile daleko, iako se nije mogao zakleti da ih je otac poneo kada je napuštao kuću. Žalio je za tim papučama koje su, za razliku od njihovog vlasnika, posedovale neku magiju u sebi.

Iskrao se na prstima, pridržavajući vrata, lagano ih pritvorivši da bi izbegao škripanje, sav u strahu da će probuditi majku koja je spavala u sobi do njegove. Jedan klik i šmugnuo je niz hodnik, nečujan kao miš i skoro isto toliko brz, i obreo se pred vratima na kraju sprata. Prislonio je uho i poslušao... ne, ništa se nije čulo, čak su i kućni duhovi, oni koji teraju da parket pucketa i oglašavaju se utvarnim šumovima, neočekivano utihnuli. To je bilo dovoljno da ga obeshrabri, možda za trenutak, ali želja je bila jača i on pritisnu kvaku i uvuče se u sobu.

Starac je ležao pod prekrivačima na prostranom krevetu, podsetivši ga na planinu koja se u besu uzdigla iznad doline i tamo ostala preteći da posmatra. On se zagleda u to prividno spokojno lice pod svetlošću noćne lampe kraj uzglavlja. Fizionomija usnulog čoveka bila je krta, kao da će se svake sekunde urušiti pod težinom bora. Dečak zakorači bešumno, jedan pa drugi korak, opčinjen maskom za kiseonik koja je čitavom prizoru davala neku nelagodnu ozbiljnost. Napravio je još jedan korak, ali kada je uhvatio drvenu kuglu na stranici ležaja, starčeva ruka pošla je ka licu. On skinu masku, i prošaputa:

„Ipak si došao... po još jednu priču, pretpostavljam.”

Dečak sleže ramenima. „Ne mogu da zaspim...”

„Sedi”, reče starac, pomerivši se ka sredini kreveta koji je bezmalo četrdeset godina delio sa suprugom, kako bi napravio prostor za iznenadnog gosta. „Mislim da imamo dovoljno vremena za jednu priču... mada, starost pokušava da me konačno nadigra, i svakog časa me na to podseća.”

Kada se smestio, dečak povuče kolena do brade i obgrli ih rukama.

„Tako je dobro”, reče starac, nameštajući jastuk. Onda se pridigao u krevetu. „O čemu želiš da ti pričam? Možda o Bastijanovim dogodovštinama kada je otišao iz Fantazije da spasava drugi magični svet?”

Odrečan potez glavom umesto odgovora. „Ne, neću da slušam o Bastijanu Baltazaru Buksu”, reče dečak. „Večeras želim tvoju priču.”

Težak sagovornik, onaj koji ne priznaje kompromise, pomisli starac. Pa dobro, moguće je da mu duguje tu jednu, ultimativnu priču, i večeras će je, zašto da ne, i dobiti.

„U životu svakog čoveka dođe dan kada mora da napusti ovaj svet”, reče starac.

„Je l’ to priča?”

„Da, to je priča i ako me budeš prekidao zapitaću se da li ti je uopšte stalo da je čuješ.” Dečak je ućutao, bar privremeno, a on je mogao da nastavi.

„Kao što sam rekao, dok me nisi prekinuo”, naizgled strogo reče starac i namignu mu, „svaki čovek u nekom trenutku dođe do poslednje stranice knjige svog života. To je kao kad sklopiš korice, recimo, Alise u zemlji čuda – iza njih nema ničega... jedino praznina i upamćeni prizori iz pročitane delo koji će, vrlo je verovatno, kad-tad izbledeti. Ali niko od nas nije siguran kada će se to dogoditi sve dok te ne poseti tajanstveni gost.”

Napravio je pauzu da bi video kakav je utisak ostavio: dva širom otvorena oka posmatrala su ga preko skupljenih kolena. Dobro je, pridobio je slušačevu pažnju; konačno, to je ono što svaki pripovedač želi.

„Gost je niko drugi do glasnik, i njegov jedini zadatak je da ti saopšti mesto na koje moraš doći ukoliko želiš da stigneš u tu magičnu zemlju gde svi odlazimo nakon života...”

„Šta se dešava sa onima koji ne dođu tamo?”, nije mogao da izdrži dečak.

„Šta se dešava? Hmm, pretpostavljam da lutaju ovim svetom kao duhovi i prepadaju svoje dojučerašnje rođake. Dobro pitanje, ali ne mogu sa sigurnošću da tvrdim šta se s njima zaista događa. Upitaćemo nekog od njih ako ih ikada sretnemo. Važi?” Dečak potvrdi klimanjem glave.

„Dobro, neka pravila smo ustanovili, a to je vrlo bitno za priču.” Njegov dah mirisao je na pepermint, ali dečak je iznad toga osetio gorčinu lekova i jedan jači, opojniji miris kome nije mogao da utvrdi poreklo.

Napolju, kišne kapi dobovale su po simsu u ritmu koji je pozivao na igru – čak i u ovo doba – šljapkanju po baricama i, to je više nego izvesno, porinjavanju papirnatih brodova niz stvorene potoke kraj ivičnjaka. Starac nije znao da pravi brodove od papira, naslućivao je dečak, ali bio je nenadmašan u pripovedanju, i njemu je to bilo više nego dovoljno.

„Posetilac uvek zvoni dva puta”, reče starac, „kao poštar u romanu Džejmsa Keina, ali, nagađam, proći će godine pre nego što budeš otkrio njega, ili Rejmonda Čendlera i Dešielu Hemeta.”

„Oni znaju da pričaju priče?“, upita dečak, i bojažljivo dodade: „Bolje od tebe?“

„O, da, daleko bolje od mene. Ali u to ćeš se jednog dana i sâm uveriti. Bilo kako bilo, bolje ti je da budeš tu kada Posetilac dođe ili si osuđen na ono o čemu smo govorili...“

„Da se pretvoriš u duha?“, reče dečak sa strahopoštovanjem.

„Da, bićeš osuđen da ostaneš u ovom svetu kao duh.“

„A odakle on dolazi?“

„Hej, ko priča ovu priču? Ti ili ja?“ Starac se nakašlja i, kada je dobroano pročistio grlo, reče: „Tajanstveni Posetilac dolazi iz La Manče...“

„Ah, kao Don Kihot!“

„Tako je, ali ovaj Don Kihot sa sobom ne vodi Sanča Pansu.“

Na trenutak, dečakov pogled odlutao je kroz prozor, u mrklju, oktobarsku noć, ali tamo se nije imalo bogzna šta videti. Ipak, sa dovoljno mašte, ugledao je priliku ogrnutu dugim kišnim mantilom, čiju glavu je krasio šešir širokog oboda. Stranac je imao tamne oči, kao dve rudarske jame, i bio je svetlog, skoro ispijenog tena, možda kao Klint Istvud u Bledolikom jahaču. Daleko od Servantesovog viteza, ali priče koje je čuo od starca i nisu imale preterane veze sa originalom. Bila je to pripovedačeva tajna, međutim, dok dečak jednog dana bude otkrio prevaru ovaj će biti daleko i nikakve žalbe neće biti prihvaćene.

„Mesto sa kojeg polaziš uvek je negde u blizini, a u posebnim slučajevima čak i ne moraš da napuštaš kuću. Oni dolaze po tebe – usluga direktno na vrata.“

Dečak je sedeo zamišljen, i starac se zapitao da li ga je uopšte čuo.

„Kada Posetilac dođe po mene, da li ću tamo gde idem videti i Barija?“

I, kao da stiže potvrda izrečenog pitanja, u daljini se začu lavež koji se nakratko pretvori u zavijanje. Ali obojica su znali da to nije Bari, mešanac s paležima i klempavim ušima koje su tako smešno mlatarale po vazduhu kada je sa dečakom jurcao po dvorištu. Njegov otac odveo je psa da ga uspavaju, jer je previše lajao, iako je dečak naslućivao da je to bila majčina odluka – na kraju krajeva, ona je bila ta koja se stalno žalila da je boli glava od tolike buke. Majku je uvek bolela glava, naročito kada je s njegovim ocem trebala da ide na spavanje. Istina, Bari tada nije lajao, ležao je sklupčan u predsoblju i sanjao neke pseće snove, ali majku je i tada bolela glava. Možda čak i više nego kada je Bari lajao na ptice.

„Ne bih da te razočaram, ali prilično sam siguran da će proteći mnogo vremena pre nego što se tako nešto dogodi“, osmehnu mu se starac.

„Ali moj drug iz škole već je tamo. Jedno jutro se nije pojavio i – i – i – učiteljica nam je rekla da se razboleo i da će se vratiti čim ozdravi, ali on se nikada nije vratio, i – i – i ...“

„Bojim se da je ovaj razgovor previše uticao na tebe“, reče starac, prekorevajući sebe što je odabrao ovakvu temu za priču. U osetljivom je uzrastu, a odrastanje s jednim roditeljem tome neće nimalo pogodovati. Da mu je bar još neka godina, koliko da im se nađe pri ruci, ali sumnjao je da na to ne treba previše računati i da je kraj blizu. Mogao je da oseti dah izmišljenog Posetioca za vratom.

„Najbolje će biti da ostatak ove noći potrošiš spavajući, ukoliko ne želiš da tvoja majka primeti da si do kasno ostao budan. Ako bi se to dogodilo, onda smo završili sa pričama, za sva vremena.”

Dečak skoči sa kreveta i, kada je stigao do vrata, okrenu se ka stracu.

„Mislím da si Posetioca izmislio večeras, ali nema veze... dopao mi se.”

Starac je dugo ležao u mraku. Negde pred zoru, zadremao je.

Dani koji su usledili nisu doneli ništa osim kiše, tamnih oblaka koji se valjaju u sporoj sekvenci i vode koja se s visina ustremila na smrtnike, nateravši ih da se zapitaju da li je priča o Nojevoj barci bila tek puka izmišljotina na koju je uticala dokolica nekog isto tako dobrog pripovedača kao što je bio starac; možda čak i boljeg.

Posle više nedelja provedenih u ležanju, smogao je snage da ustane i krevet bar privremeno zameni invalidskim kolicima. To i nije bilo nešto, tek dovoljno za gledanje kroz prozor, u horizont gde su se susretali nebo i zemlja – mesto gde se rađaju snovi, rekao je jednom dečaku, ono na koje možeš stići ako slušaš otkucaje svog srca – osećajući hladnoću u kostima. Ali temperatura nije imala veze s godišnjim dobom koje se približavalo: on je preživljavao zimu svog života, onu koja nikada neće preći u proleće.

Poželeo je da zapali cigaretu, ili uradi neku drugu glupost, bilo kakvu, ali u određenim godinama sklopíte kompromis sa samim sobom da nikada više nećete činiti stvari koje bi se mogle okarakterisati kao ludorija. To je, smatrao je starac, rezervisano za mlade, a ako vam je baš do toga – gledajte da to uradíte kad nema nikog u blizini. Međutim, onda se zapitate kakva je svrha u svemu tome.

Ponadao se da će ga dečak posetiti, ali, pretpostavljao je, ovaj je imao druge planove, čak i po kišnom danu. Kada je bio njegovih godina mašta mu nije nedostajala, jedino u čemu je oskudevao bilo je slobodno vreme. Pokušao je da se priseti šta je to radio u zreloom dobu života i, hteo to da prizna ili ne, sem nekolicine događaja, nije imao čega da se seća. Onda se s pravom upitao šta će to poneti na onaj svet, izuzev odela u kom će biti sahranjen? Ne previše toga, ali njemu je i to bilo dovoljno; sećanje na dečaka, pre svega. Ako je tamo gde ide bilo kakav prtljag dozvoljen.

Primakao se prozoru, osetivši promenu u temperaturi – staklo više nije bilo sposobno da zadrži svu hladnoću spolja – i zakašljao se; kada je napad prošao, potrajavši duže nego obično, udahnuo je iz maske za kiseonik nekoliko puta, duboko, sačekavši da srce prestane sa thud-thud-thud ubrzaním ritmom i vrati se u normalan ba-bap, ba-bap. Napadi su učestali u poslednje vreme, ali to nije bila stvar o kojoj je vredelo previše brinuti – njegovom telu, očigledno, garancija je odavno istekla i to je bila činjenica s kojom se morao pomiriti. Došlo je vreme da se model koji ga je postojano služio toliko godina pošalje na otpad.

Električni motor kolica oglasio se zvukom muve zarobljene u tegli, i ona su se pomerila u pravcu kreveta, ali tada je zvonice na ulaznim vratima poremetilo njegovu prvobitnu nameru i starac otpusti dugme za pokretanje; neko je pozvonio dva puta.

Osluškiavao je u tišini, ne bi li uhvatio bar neku reč i ustanovio o kome se radi, ali prozorsko staklo nije zadržavalo samo spoljnu hladnoću već je

apsorbovalo i sav zvuk – odjednom je bilo tiho kao na dnu isušenog bunara, duboko pod zemljom. Starac nakrivi glavu, istegnuvši se koliko je to moguće, ne bi li našao položaj iz kojeg će dobiti bolji pogled na situaciju pod prozorom. Da, neko je definitivno bio na tremu, što se dalo zaključiti po dečakovom smehu koji je sada jasno čuo, ali njegov ugao nije mu omogućavao da osmotri posetioca. Pokušao je da ustane, ali noge su bile preslabe da izdrže njegovu težinu, i on se sruči nazad u stolicu. Začu se tresak ulaznih vrata – samo je dečak tako zatvarao vrata, kao da mu je svaka sekunda dragocena – i on se ponovo protegnu da bi pogledao prizore u svetu sprat ispod njegovog.

Posetilac je napravio par koraka, da bi se, naizgled, bez ikakvog povoda zaustavio, oklevajući nekoliko trenutaka, leđima okrenut starčevom pogledu. Njegov široki mantil lepršao je oko ove izdužene, vitke linije, čiju glavu je pokrivao šešir širokog oboda. Nepoznati nije bio obučen po poslednjoj modi, to je bilo sigurno, pomisli starac. Tada, kao pozorišno svetlo koje je otkrila podignuta zavesa, sunce se probilo iz razmaknutih oblaka, a posetilac se okrenu i pogleda ka prozoru iza kojeg je čkiljio starac. Lice mu je ostalo u senci, zaklonjeno tim širokim obodom, i nepoznati ovlaš dodirnu šešir u znak pozdrava.

Starac oseti stezanje u grudima, jače nego ikad, i zgrabi masku za kiseonik. Kada je ponovo pogledao dole, posetilac je već bio otišao, kao i napad koji se izgubio na neko vreme, čekajući sledeću povoljnu priliku. Uznemiren, još osećajući pritisak u rebrima, vratio se u krevet. Sa snovima je mogao da izađe ne kraj, bol je bio taj koji ga je zabrinjavao; nije igrao ni po kakvim pravilima.

Probudio se okružen tamom i, u prvi mah, mogao se zakleti da je osetio miris crvotočnog drveta: onog koje je duboko bilo pohranjeno u vlažnoj zemlji. Međutim, to se samo mrak poigravao s njegovim čulima – dani su postali nepodnošljivo kratki – i on pogleda na sat, videvši da je propustio da uzme lekove. Ipak, i pored toga dobro se osećao. Ali bilo je tu još nečega, i on shvati da nije sâm u sobi.

Dečak je stajao u dnu kreveta i posmatrao ga.

„Šta radiš u mraku?“, upita starac, i rukom pođe ka prekidaču lampe kraj uzglavlja. Svetlo ga je nateralo da zažmuri, ali dečak, za razliku od njega, kao da nije reagovao na promenu.

„Želim da ti ispričam priču.“

„Mislio sam da je to moje zaduženje“, osmehnu se starac. Kada nije dobio odgovor, on reče: „U redu, da čujem tu tvoju priču.“

„Imao si pravo u svemu, osim u jednoj stvari“, reče dečak. „On ne dolazi iz La Manče, već tamo gde nastaju snovi.“

„On...?“

„Posetilac... ostavio je poruku za tebe.“

Starac je iščekivao da nastavi, ali dečak je ćutao i gledao u pod.

„Ostavio je adresu...“ Premestio se s noge na nogu, a kada je podigao glavu smešak mu zagonetno zaigra na usnama. „Adresu koju jedino ja znam...“

„Pretpostavljam da ćeš mi reći koja je adresa u pitanju?“

„A ne, želim da čujem još priča...“

Starac se počesa po bradi. „Nakon toga ćeš mi reći koja je adresa?”

Dečak je stajao na vratima; dok je napuštao sobu, odmahnuo je glavom.

„Oduvek sam želeo nešto što drugi nemaju”, rekao je na izlasku. „Svi moji drugovi imaju psa ili mačku, čak i oca, takve stvari... ali ja ću biti jedini koji će imati jednog duha, samo za sebe.” Vrata su se zatvorila za njim, a bat koraka i dečakov smeh izgubiše se u daljini.

Starac ugasi lampu kraj uzglavlja. Postepeno, u mislima su mu se vraćale sve priče koje je ikada u životu čuo. Kao ona o Oltenmuru, gde psi plešu čitav dan, ili, pak, ona o dečaku i psu čije je krzno mirisalo na jesen, i koji je usred hladne novembarske noći u posetu doveo neočekivanog gosta. Potom su usledile slike koje tek trebaju da budu sagledane, zapamćene, razvrstane i ispričane. I on počeo da ih urezuje u pamćenje.

Ako je verovati dečaku, imaće dovoljno vremena za svaku od njih.

Aleksandra Čvorović

Recept za ludilo

Otvorih oči. Prvo što sam ugledala, bila je gusta i ljepljiva žućkastosiva masa. Nešto sasvim bezoblično, podsjećalo me je na moje misli. Upravo tako sam zamišljala unutrašnjost vlastitog uma. Pridigoh se pokušavajući da razbistrim misli i shvatih da gledam oblake kroz prljavi prozor. Mutilo mi se pred očima, udahnuh dublje, ali vazduh je bio gorak od ustajalosti. Osjećao se zadah slegnutog dima. Smrad prepune pepeljare bio je takav da se jedva moglo disati. Srećom to me nije dotuklo. Jedino osjećanje koje uspevam da razaberem u glavi je ravnodušnost prema svemu.

Ni samu sebe nisam interesovala, mogla sam ležati satima bez pokreta, skoro bez misli. Sasjekao me tupi bol u stomaku. Glad. Ali i to mi je bilo nevažno. Nedaleko od kreveta, već tri dana na stolu je hljeb. Moja jedina hrana, svakog dana po nekoliko zalogaja. Praznina je progutala moju sobu. Ne bojim se mraka, ni hladnoće. Nemam više ni cigareta. Za trenutak se zamislih: možda je moje stanje zabrinjavajuće? Ljudi bi, sigurno, osudili moj dobrovoljni zatvor u zagušljivoj sobi bez hrane. Ljudi začuđeno gledaju, sliježu ramenima, vrte glavom, šapuću. Ne vole me. Više im ne pripadam. Sve to je nevažno: misli se povukoše iz mog uma.

Sobom zavlada neprirodna praznina. Nešto se ugasilo i doprinijelo potpunom mrtvilu. Zaustavih dah i oslušnuh. Tišina...

Vladala je i do tog trenutka, ali nešto je prepuklo. Soba je smrtno ranjena i ta otvorena rana zjapi. Razbacane stvari po podu i stolicama, kao rasuta utroba. Mrtva odjeća, mrtve knjige i čaše izudarane ženskim usnama krvare bojom karmina. Šta je ubilo čak i tišinu? Ugledah sat. Shvatih da mu srce više ne kuca, klatno se ne pomjera, i sat je mrtav. Prestala sam da mjerim vrijeme. Pluća su mi

gorjela, spržena nemilosrdnim žarom, u ustima nepodnošljiv ukus. Poželjeh čašu vode, i pođoh da je dohvatim, teturajući po sobi i saplićući se o stvari. Prinoseći čašu gorućim usnama ugledah sat na svojoj ruci. U lice mi zasvijetliše sablasni brojevi digitronskog časovnika: Bilo je 10:38.

Čaša mi ispade iz ruke. Osjetih mokro pod nogama. Nevjerovatno! Oba časovnika pokazivala su isto vrijeme. Uporno i ćutke. Kazaljke i brojevi nisu se pomjerali. Gledali su me ukočeno. Zračili su. Vrijeme je bilo potpuno paralisano. Niotkud zvuka, ni pokreta. Nije se događalo ništa.

„Ništa“, prošaputa neko iza mojih leđa.

Trgoh se. Iz akvarijuma me ljubopitljivo posmatrala zlatna ribica ispupčenim žutim očima. Da li to crvenkasto stvorenje može da pronikne u moju glavu, i da glasno ponovi moju misao?

Iz ribljih usta izađe balončić, i u dodiru s vazduhom raspuče se u riječ.

„Misao“, ponovi ona.

Sad sam bila sigurna da ribica materijalizuje moje misli u balončićima vazduha. Sa drugog kraja sobe dopre prigušen zvuk.

Podsjećao je na kucanje mog paralizovanog sata. Krajičkom svijesti razaznam da je to prigušen kikut koji imitira tiktanje. Potražih pogledom, ali sve što sam vidjela bijaše kržljava biljka tužno obješenog lišća. Prislonjena uz mutno prozorsko staklo, bila je očajnički željna svjetlosti, vazduha i vode. Vapila je nijemo moleći za milost, tako tužno da je uspjela izazvati čak i sažaljenje.

Iznenadilo me da, poslije toliko mrtvila, opet osjećam. Brzo napunih čašu vodom i pljusnem je na sasušenu zemlju u saksiji.

Zaprepšteno razrogačim oči, pokušavajući da shvatim kakvo je to biće u saksiji koje zlobno stresa kapljice vode i nastavlja kikut u ritmu otkucaja. Stvorenje je ličilo na igračku s dugim kukastim nosom, buljavim zelenim očima i zmijolikim rukama koje su se savijale u bilo kojem pravcu. Koža mu je bila gruba i hrapava kao kora drveta i nije imalo noge, već bilo ukopano u zemlju iz saksije.

Nakrivljeno u stranu, cerilo se praveći grimase.

„Možda ti zbog ove vode poklonimo još minut.“

„Kakav minut?“, upitah.

„Minut oduzet od smrti vremena.“

„Vremena“, ribica razbi mjehurić.

„Ko si ti i kako da mi pokloniš vrijeme?“

„Ja sam iz druge stvarnosti. Primjećuješ da je vrijeme stalo. Ne možeš ga mjeriti. Prolaznost je smrt vremena.“

„Ali kako?“

„Kako... Kako?“, pucali su balončići.

„Ha, ha, ha!“, otkucavao je patuljak.

Pogledah na sat. Bilo je 10:39.

„Sat se pomjerio!“, uzviknuh.

„Da, odlučili su da ti, ipak, poklone taj minut, zbog biljke.“

Uvidjela sam da mi se dešavaju čudne stvari. I tjerajući ludilo što me obuzimalo, počeh da vičem:

„Moram prekinuti ovaj razgovor! Ovo je bolesno! Vi ne postojite!“

Moram naći nekoga i reći šta mi se događa... Naći ću nekoga ko će me saslušati...

„Nekoga“, ponovi ribica.

Bila je u pravu, ja nikoga ne interesujem.

„Ha, ha, ha! Zar ti misliš da si još uvijek ono što si bila? Za tebe je prekasno. Zar očekuješ da će ljudsko biće shvatiti o čemu govoriš? Smijaće ti se. Ko još razgovara sa saksijama?“

„Ne znam, ne...“

„Ne!“, reče riba.

„Prestani da se glupiraš. Sada pripadaš nama i živiš u drugoj stvarnosti. Slučajni posmatrači zovu nas duhovi, halucinacije. No, bolje ti je da me slušaš: bitno je da počneš hvatati vrijeme.“

Ućutah i sjedoh na stolicu. Osjećala sam da je u pravu. Ne mogu se više vratiti natrag. Prešla sam zabranjenu granicu s koje nema povratka. Moji prijatelji, svi koje sam poznavala bojali su se ludila. Gledala sam naizmjenično u mali i veliki sat. Oba su zanijemila.

Svi smo zanijemili. Niko nije mjerio neuhvaćeno vrijeme.

Vidjela sam da će se dogoditi nešto. Iz svih uglova sobe izmiliše bezoblična stvorenja, nalik na razvučene sjenke. Šaputali su, gurali se i gledali u mene.

Preda mnom olovka se podiže s poda i poče lebdjeti iznad parčeta papira. Pogledah u patuljka: ćutao je. Pogledah u ribicu.

Kao u grču, tijelo joj se zatreslo par puta. Iz usta joj pokuljaše balončići i svaki se raspukao u riječ:

„Oslušni plač neuhvaćenog vremena.“

Zamislih se, uzeh olovku, koja mi je sada kružila oko glave, i napisah na papiru:

„Riba zna tajnu“. U sobi nastade žamor. Pogledah na satove.

Bilo je 10:40. Uхватила sam jedan trenutak.

„Tišina je vapaj sjena i duhova“. (10:41)

„Bezvremenosti, porodi ih!“ (10:42)

Svaka rečenica je hvatala jedan trenutak. Soba se ispuni svjetlošću.

Pisala sam satima. Rađala sam svijet. Svoje vlastito vrijeme i prostor. Uživala sam, nije mi bilo teško u carstvu samoće. Ludaci kao ja ni s kim ne dijele novopronađeni svijet.

Kad su konačno iz vanjskog svijeta došle komšije i kritičari u bijelom, odveli su me iz zagušljive sobe. Htjedoh ponijeti bar zlatnu ribicu kao uspomenu na uhvaćeno vrijeme, a oni rekoše da je mrtva. Glupost! Ko je još vidio da mrtve ribe govore?

Igor Braca Damnjanović DIB

Zakon je zakon

Izlazim ti ja sinoć iz kuće kad ispred mene se stvori policajac. Reko' šta se to događa? Kaže ne događa se ništa, krenuo malo u patrolu. Pa gde baš na moja vrata da nabasa? Ništa, ja ga pozdravim i krenem ka ulici. „Stani!“, viknu policajac. Ja stadoh kao ukopan.

„Pa gde si ti krenuo?“

„Pa malo da izađem.“

„Gde bre da izađeš, je l' na ulicu?“, upita on.

„Pa da. Malo do kafane.“

„Do kafane kažeš?“

„Pa da, mislim, tu blizu kod Jokse.“

„E pa neće moći.“

„Štoo?“, iznenadih se ja.

„Je l' vidiš ti kakvo je vreme napolju?“

„Ma vidim. Ali ne brini se ti za mene druže. Iskusio sam ja i goru kišu od ove. Ne plašim se ja toga.“

„Ma ne kažem ja zbog kiše, već zbog toga što nemaš odgovarajuću obuću.“

„Kakvu obuću?“

„Pa nemaš čizme, a za ovu kišu su potrebne čizme. Kazna 2000.“

„Šta bre?“

„Ti ne čuješ dobro svaki dan?“

„Pa sredom i petkom, slabije, možda zbog posta.“

„Još 2000.“

„Pa zašto sad čoveče?“

„Po zakonu 3908b, član 12 kaže da gluv čovek ne sme da izađe na ulicu bez slušnog aparata. Eto zato 2000.“

„Kuku meni, šta me snađe.“

Policajac ponovo nešto piše.

„Šta je sad?“

„3000 za kukanje.“

„Kakvo bre kukanje, pa ko kuka?“

„Ti si kukao, a po zakonu 5903, član 3 kaže da je kukanje dozvoljeno samo na groblju, na sahranama, ali to mora da se najavi četiri dana pre smrti pokojnika. Idemo dalje.“

„A, pa idemo onda, laku noć.“

„Ček', ček', gde si krenuo?“

„Pa nemam čekove, imam samo kreditnu karticu.“

„Pa ti se izigravaš sa organom reda. Mi ne primamo čekove, samo keš. Još 500 dinara. Kao što rekoh ti nemaš odgovarajuću opremu kako bi izašao na ulicu. Gde ti je kišobran?”

„Evo tu je u kući. Sada ću da ga donesem.”

„Ne, ne sada je kasno. Još 1000 dinara.”

„Pa kako kasno tek je 7 sati?!”

„Još 1000 dinara.”

„Pa jesi li ti blesav?!”

„E ovo je za 5000. Lažno predstavljanje se kažnjava čak i zatvorom od 30 dana, ali pošto sam ja dobar čovek kazniću te samo novčano.”

„Pa ko se lažno predstavlja, ja se nisam ni predstavio?”

„Ti si me pitao jesam li normalan, a...” (ja ga prekidoh)

„Nisam to pitao, pitao sam jesi li ti blesav?”

„1500 dinara kazna.”

„Što sad?”

„Zbog toga što me prekidaš usred rečenice i zato što izvrćeš moje reči. Valjda znam šta si rekao. I ne možeš ti mene da pitaš da li sam normalan...”

„Al'...” (uhvatih se za usta)

„Takva pitanja može da mi postavlja samo moj psihijatar, je l' ti jasno?”

„Jeste.”

„Dobro onda da nastavimo. Znači ti si krenuo u kafanu da piješ?”

„Pa da, mislim ne.”

„Da ili ne?”

„Ne, ne.”

„Ne?”

„Pa da.”

„Šta da?”

„Pa ne. To da.”

„Pa je l' ti piješ ili ne?”

„Pa ne.”

„Pa što ćeš onda u kafani? U kafanu ne idu ljudi koji ne piju. Još 500 dinara.”

„Pa što 500 dinara kad ne pijem?”

„Pa zato što ne piješ. Šta misliš kako se osećaju oni pijani ljudi kada tebe vide u kafani, a ne piješ?”

„Pa sigurno se osećaju na alhohol.”

„Dobro, ovako. Gde je tebi sijalica ispred kuće?”

„Kakva sad sijalica?”

„Nemoj da se praviš mutav.”

„Pa ja nisam mutav.”

„Pa nisi mutav, ko je rekao da si mutav. Rekao sam nemoj da se praviš lud.”

„Ne, ne, ti...”

„Šta ja?”

„Ništa, ništa.”

„E tako. I nemoj da me prekidaš, ne znam gde sam stao. Gde sam ono stao?”

„Da sam mutav.“
„Ko mutav?“
„Pa ja.“
„Ti mutav?“
„Pa da. Tako si mi ti rekao.“
„Ti mutav. Ne, ne nisi ti nikako mutav. Ti si namazan svim bojama i još na kraju prelakiran. Kao da su ti roditelji radili u „Zorki“... A, da! Gde ti je sijalica ispred ulaza?“
„Crkla.“
„Pa šta kažeš, crkla?“
„Jeste, crkla.“
„Pa jesi li ti to prijavio policiji?“
„Šta da prijavim?“
„Pa to da je crkla. Po zakonu 1843, član 14 kaže da se smrt mora prijaviti u roku od 12 sati. Je l' imaš dokaz da si ti to prijavio ili da pišem kaznu od 5000?“
„Nemoj ko boga te molim, nemoj još jednu kaznu.“
„Pa je l' imaš ti dokaz ili nemaš?“
„Pa imam.“
„Pa gde ti je?“
Odvrtah sijalicu i dadoh je policajcu.
„Evo mrtvi dokaz.“
„Dobro izvukao si se, ali moram da ti pišem kaznu što nemaš upaljeno svetlo ispred ulaza. Znači 3000.“
„Pa čoveče, pa jesam li ti pokazao dokaz?“
„Jesi, ali sijalicu si morao odmah zameniti novom.“
„Pa malo pre je pregorela.“
„Ne znam ja. Zakon je zakon, a zakon se mora poštovati.“
„Je l' sad to to?“
„Polako, pa gde žuriš? Ja tebe nisam indetifkiov...indetofki, ovaj ja tebe nisam lagitimis'o, ma daj ličnu kartu!“
„Evo lična karta.“
Dadoh mu ličnu kartu.
„Ma nisam ti tražio ličnu kartu. To danas ima svako. Daj vozačku dozvolu.“
„Pa nemam ja to.“
„A, znači nemaš vozačku?“
„Pa nemam.“
„E pa druže to ti je kazna od čak 7000 dinara.“
„Pa što 7000?“
„A, u pravu si nije 7000, nego 8000. Za malo da pogrešim.“
„Ali ja ne vozim ništa.“
„Pa što ne voziš?“
„Pa nemam vozačku.“
„A, pa onda kazna.“
„Pa sada si mi napisao kaznu.“
„A, jeste, u pravu si. Pa koliko imaš ti godina?“
„44.“

„A, nemaš vozačku?“
 „Pa nemam.“
 „Onda još 2000.“
 „Pa to si me već kaznio čoveče!“
 „A, ne. To je po zakonu 3851, član 2 koji kaže da kada čovek pređe 40 godina života mora da se kazni sa 2000 dinara, jer nema vozačku dozvolu.“
 „Pa šta će mi dozvola, kada nemam šta da vozim.“
 „Nemaš šta da voziš?“
 „Pa nemam. Šta da vozim, kočije?“
 „Kočije? E pa neće moći. Vožnja kočija se naplaćuje 4000 dinara.“
 „Ma to sam reko onako ironično.“
 „Zbog uvođenja ironije u rečnik plaća se kazna od simboličnih 1000 dinara.“
 „I je l' smo gotovi?“
 „Jesmo. Samo da ti dam račun. Da ne bi rekao da država nije ništa uradila za tebe, ove kazne možeš platiti u tri mesečne rate. Ukoliko platiš sada sve odjednom dobijaš i popust od čak 3%. Potpiši ovde.“
 Okretoh se prema vratima, kakva crna kafana, da sam znao, ne bih ni izlazio iz kuće.
 „Druže, nemoj da se ljutiš na mene. Ovo je za tvoje dobro. Da ja nisam naišao mogao si da ugroziš svoj život, a i život drugih. Idem sada, dužnost zove. I ne zaboravi da staviš sijalicu!“

Dušan Đorđević

Praprat

Kršteni da niko ne vidi, radovali smo se dolazećim nekrštenim danima. Padahu po Božiću, koji pamtismo po naninoj priči o krivom magarencetu. Ono bi noću u oči Božića, kriveći se od težine tovara sa poklonima, dolazilo svake godine iz pravca Skoplja i Preševa. Onaj ko bi svoju obuću ostavio besprekorno čistu pred vratima mogao je da se nada bombonama sa mirisom limuna, skopskim punjenim čokoladicama marke „Evropa“, napolitankama sa mlevenim lešnicima, igračkama od somota, pliša i skaja. Našlo bi se i malo para - da ih deca čuvaju, kako bi kuća bila zadržna i bogata. Ja sam uvek dobijao slatkiš i igračku, što sam pravdao dubokim gumenim čizmama koje sam više puta prao, sušio i brisao vunenom krpom.

Nekrštene dane smo voleli zbog Vasuljice, ciganske nove godine. Da je bila i srpska saznali smo mnogo kasnije, kladeći se trinaestog januara uveče, u minut do dvanaest, na to da li će upravnik hotela „Vranje“ ugasiti svetlo na tren ili ne. Iako odrasli na pričama o krivom magarencetu, nismo razumeli naninu molbu: „Sveti Vasilije Ostroški ne dozvoli da im kokoške iskljuju mozak“. Otac

Rastko vodio nas je u Gornju čaršiju kod njegovih Cigana, drugova iz kombinata, koji su slavili kao po naređenju. Klali su, pekli i vešali ispred trema niskih kućica ćurke i guske na nepar. Dok je saksofon zavijao, a Cigančići oko peći, na kojoj se krčkao podvarak sa ovčetinom, igrali ližući slinu ispod nosa, mi smo ukočeni i zbijeni sedeli na drvenom krevetu, pokrivenom ćilimom, čekajući da se otac podnapije, a najstariji domaćin rukama rasčereči pečenu gusku i nama udeli, u znak poštovanja, karabatake. Držali smo ih u skutu sve dok otac ne bi ljutito naredio:

„Jedi!”

Jeli smo bez razmišljanja, pravilno žvaćući. Ko je uspeo da dobar deo karabataka baci pod krevet, a da ga niko ne primeti, taj je bio najsrećniji.

Rastanak sa nekrštenim danima bio je uzbudljiv. Počelo bi u podne, sa pravljenjem pihtija. Nana je, u suturenu, palila kandilo i molila da šporet ne ugasne. Iznosila je iz podruma po četiri para svinjskih i telećih nogu, nekoliko prasećih repova i uši, koje su iznova osetile očev briač na sebi, jer su u međuvremenu pronikli sitnim ostrim dlačicama.

„Biće, kao i prošle godine, a verujem i sledeće, dovoljno za trideset dubokih porculanskih tanjira”, zadovoljno je ređala i zasipala bunarskom vodom sadržinu velikog pocinkovanog lonca koji je otac stavljao na užarenu plotnu šporeta. Noge, repovi i uši kuvali su se u devet voda, nakon čega su se koža, meso, hrskavica i srž sa lakoćom odvajali od sitnih koščica. Majka je pre toga u drvenoj tavi stucala šezdeset srednjih čenova luka, po dva za svaki tanjir. Nana je najbolju tuzlansku so od oka raspoređivala po tanjirima iz staklene kutije sa drvenim poklopcem. Kašikom od trešnjinog drveta punila je tanjire žitkom smesom. Psi su režali, a mačke mjaukale tiho, sa merom. Pihtije su bile gotove.

„Moraju da se stegnu pre dvanaest sati uveče”, govorila je jedno, a mislila drugo: moraju da se stegnu za nepun sat.

Dok se suturen zaključavao od drčnih mačaka, otac se iskreno ispovedao:

„Ne jedem ih iz ideoloških razloga, jedem ih što ih volim.”

„Kada se vratimo sa sastanka komiteta dva ću tanjira da slistim”, uzdisala je majka.

Ponoć se iščekivala uz vruću rakiju. Spremala se od tanke praskovače nekoliko godina stare, točene iz dudovog bureta, i grejala bez dodatka vode. Svetlo se te večeri nije palilo, čkiljila je samo lampa na gas, okačena u uglu o gredu. Šporet je, napunjen hrastovim mladica, stenjao od toplote i punio sobu ravnomernim tihim pucketanjem. Familija je bila na okupu. Spavali smo sa braćom i sestrama u jednom krevetu, polunasmejani.

Kučići bi prestali da laju na mesec. Budili smo se, omamljeni prasećim repovima koji su virili iz tanjira sa staklastim pihtijama. Napolju je mraz okivao zemlju i kitio kućne strehe sulundarima metrašima. Debela ledena pokorica na prozorima na Bogojavljanje sakrivala je providenja od dece. Najstariji su se povremeno peli na tavan i gledali kroz razređene ćeramide u vrh neba ne bi li na crne dane namamili bele noći. Najstariji iz familije započinjao bi sa pričom, koju smo morali, bunovni, da slušamo:

„Prapat je ovčario ispod samog vrha Crne gore. Preko tristo ovaca zapišavalo je retko rastinje, glođući sa sve četiri strane, i lizalo večiti sneg po

uvalama, sito i zadovoljno. Prapat je ustajao čim bi se razdanilo, puštajući vetrove koji su budili ovce terajući ih da blejanjem razgone smrad, dole u nizinu, prema skopskom polju. Spavao je i zimi i leti na iskovanim čamovim daskama, visoko podignutim od zemlje, kako se vukovi i njegovi psi, retke vrste crnogoranaca, ne bi slučajno uplašili. Psi su bili promenljivog karaktera, što se Prapatu nije sviđalo. Najstarijim psima nije dozvoljavao da lipšu - imao je meko srce – već ih je ubijao u mesecu derikože udarcem pesnice u potiljak i sebi od njihove kože pravio šarene opanke.

Često su znali da zalaju kad ne treba. Uvek gladni, lizali su gazdi umašćeno dugačko vučje krzno. Odlučio se za neverne pse, jer je smatrao da se verni uvuku pod kožu i izazivaju osećanja samilosti koja su na ivici ljubavi i mržnje. Ko se odjednom silno zavoli, taj se sa lakoćom ubija, smatrao je.

Daščani krevet bio je natkriven debelim slojem ovčje balege, koja je, prilepljena ljutom Prapatovom mokraćom, prianjala uz mrežu od vrbovog pruća. Takva pokrivka bila je natakuta na zašiljene i krive, kvrgave, visoke gabrove motke, odapnute i spremne da raspore i otvore nebo.

„Orao ne može da vidi moje oči. Spasen sam!“, pokrivao se gunjem napravljenim od koža najjačih i najbešnjih bivola, odgajanih u blatu na kiselkastim lekovitim pojilima. Nije žalio ni deset ovaca, samo da mu gunj bude neprobojan. Gunj je oblagao vrućom vunom od ovaca miljenica, od kojih je i kapu pravio. Koristio je sveže meso koje, kada bi se osušilo i zalepilo za čelo, ne bi dozvoljavalo da skine kapu. Ionako je ne bi skidao, jer bi tada morao da se počee. Tako mu je sve bilo potaman, ništa ga nije ga svrbelo.

Najverniji crnogoranac je, od straha za sopstveni život, negde između Prapatovih nogu, zalajao u pravcu buradi. Dok je brkovima, dugačkim dva njegova hvata, čistio uši koje su se neprestano ljuštile, rakija od oskorusa žuborila je u drvenoj bagremovoj čaši nalik na omanji grnčarski lonac. Čaše je pravio svakodnevno, u pauzama, kada je satima pišao niz planinu i olakšavao bol sišlu sa mesečevih mena. Iz njih se cedio bagremov sok koji je rakiju pretvarao u krv divljih pastuva nastanjenih na obližnjim planinama.

Prapat bi rakijom oprao zube i desni, omekšao želudac i žuč, raskvasio crni i beli džiger i rasterao prdeže i puveže iz malog i debelog creva.

Imao je više od sto pedeset kila na visinu koja je u ono vreme bila nemerljiva i nedostižna kod Jelina i ostalih civilizovanih naroda. Jeo bi jedanput dnevno, ujutro. Preko dana bi zajedao sebe. Obed je bio obilan i običan. Psovao je usta i pljuvao u njih, smatrajući ih požudnim i kletim. Pogledom je, uperenim naviše, oblizivao butove i plečke koji su se visoko iznad njegove glave sušili na promaji, pod natkrivkom. Štapom krivakom, koji je bio duži od njega za dve normalne glave, otkacio bi meso životinja priraslih uz njegov bodež - kratak dardanski mač. Mač je pronašao vršeci iskopavanja za nužnik. Iskopao ga je duboko ispod granitne stene, slepljenog od krvi dardanskih izdajnika. Prapat je olizao krv, osetio gorak ukus u ustima i zarekao se da se neće svetiti. Ubijaće samo ukoliko mora i ukoliko bogovi munja i gromova to budu zahtevali – ali iz dosade ili radi rasonode - nikad!

Krupnim kostima bi češao tabane, a sitnim čačkao očnjake za koje se nije sećao da ih je menjao u detinjstvu. Domalim prstom bi trljao umnjake, a onda

sakupio oglodane i isisane kosti i bacao ih crnogorancima, igrajući se i psujući ih. Oni su se od sreće vrteli u krug, ne bi li dohvatili svoj rep i pojeli ga.

„Kotle!“, zemljotres slabe jačine uzdrmao bi utrobu Crne gore kad bi se razdrao planinom.

Uzeo bi zemljani kotao od desetak litara i odlazio po crno vino napravljeno od sitnog, plesnivog i sasušenog grožđa koje je uzgajao na istočnoj padini planine. Usred leta puštao je ovna predvodnika na ovce, moleći se bogovima da grmljavinom rasteraju kišu, kako bi spečeno i suvo grožđe u obliku majušnih bobica ubrao krajem grozdobera i držao u glinenim bačvama da vri do sledeće zime. Bogovi bi mu gromovima uzimali petinu stada, ali se nije žalio, na maloj sečki jaganjci bi nadoknađivali datu žrtvu. Crnogoranci bi, pošto bi pojeli pobijene ovce, noćima zavijali kao da čitaju molitve.

Popio bi par kotlova, podrignuo, i uznemirio ovce. Psi su, po prirodi plašljivi, zapišivali njegovo legalo.

Prapat je čuvao ovce stojeći na najvišem vrhu Crne gore. Voleo je da u periodu cvetanja divljih trešanja usred dana satima posmatra pun mesec. Sa prvim mrakom nastajalo je njegovo mučenje u zavrnutom pupku nalik na pitu uvijaču. Bio je siguran da u punom mesecu vidi razjarenog ovna predvodnika sa oteklim testisima, zbog kojih je bolno vrećao. Ono što ga je izluđivalo bila je ovnova glava. Zapravo - njegova glava.

„Pusta planina, ne mogu bez nje! Crna da crnja ne može biti! Ako ostanem još samo jedan dan, podaviću sve ovce jalovice!“, gusti pramenovi kose, kao žito, koji su virili ispod kape, otpadali su mu od vrelog uzdaha.

Prapat je imao osećaj da se pupak polako razvrće u pravcu suprotnom od senke na peščanom satu. Nije mogao da dokuči ko mu učvori u kosti i meso močvare i trske, blato i kamen, pčele i komarce, vlagu i sušu, testije i vino, besna opijanja i luda bludničenja, osemenjavanje ženki i umnožavanje bez reda i mere, trežnjenje i psovanje, ubijanje i praštanje. Udarao se pesnicama u glavu, mućkao paganskim tužbalicama, hukao kao sova plašeći se da ne zakuka dodeljena kukavica i podseti ga na povratak u glinu i prah.

„Badava!... Sve što izađe, uđe u glavu i obratno. Ubi me saznanje da poznajem samog sebe!“, grozničavo je jeo nokte na rukama.

Nije mogao da izdrži. Razmišljao je da skoči sa vrha Crne gore u skopsko polje.

„Sve probati, pa umreti kao čovek! Grozota!“, digao je ruke od sebe.

Sav u groznici, kupao se u rasolu od znoja. Kopao je do pola izjedenim noktima po kamenju ne bi li ostavio trag iza sebe. Tek kad bi pljusnula krv ispod noktiju, vratile bi se oči zvezdama padalicama da tragom obrišu suze. Podigao bi se na prste, ispružio ruke i pao u slatke muke na vrhu planine.

Za najmanji dohvat, iskliznulo je neuhvativo. Rešenje je našao spustivši pogled da vrcari po skopskom polju. Zbog stalne magle nije video sopstvenu pamet, ali je zato verovao instinktima ovaca i crnogorancima.

„Polje nije za mene, a što nije, mora da se vidi i oseti!“, sinulo je Prapatu kada se okliznuo na debelom smuku i udario glavom u njegova neizlegla jaja. Smuku je kažiprstom otkinuo glavu, ispekao ga i ostavio pticama grabljivicama da ga pojedu.

Po povratku u legalo, pre nego je mrak sekao parom iz ustiju, odlučio je da sutradan siđe u skopsko polje, izvrši na sred polja veliku nuždu i vrati se. Ovce su počele da bleje, kao plačljivo zurle kad izvodi nevestu u snu. Psi su zavijali u crno, oponašajući vukove kako se obližuju oko svežih lokvi sopstvene krvi.

Prapat je bio iznenađen, jer nije svanjivalo. Kasnio je dan, a njemu se žurilo. Pošao je dok se mrak krunio i kao pleva raspršivao prema nizini, utapajući se u zemlju i reku, na čijim su obalama Jelini vežbali osvajačke ratove.

Jahao je na ovnu predvodniku. Ispod vrata mu je zakačio okruglu drvenu ploču o koju je udarao niskom osušenih vučjih zuba. Šištav zvuk čistio je nebo i zemlju. Držeći ovna za rogove, da ne zaluta, udarajući ga po testisima da požuri, stigao je u skopsko polje tačno u podne, sa zakašnjenjem od jedne senke tankog vrbovog pruta. Za kaznu je ovnu slomio rogove i ojalovio ga. Sunce je, nasadeno iznad njegove zalutale glave, pržilo - udaralo ga je ravnomerno u teme. Kapa mu je pomagla. Skinuti kapu bilo je isto što i skinuti glavu, mislio je Prapat.

„Ne vidim belo pred očima“, rekao je videvši crnu mačku, koja je zubima pridržavala stomak koji joj se vukao do zemlje. Zamjaukala je. Otpali su mu brkovi. Počela je da se maci. Prapatu je pala kapa sa glave. Izlazili su jedno po jedno, petoro kusih. Oduzela mu se desna strana. Lizala je posteljicu. Oduzela mu se leva strana. Zavukla je jezik u utrobu. Čistila se za sledeću sečku. Pao je, ne podignuvši se. Oduzet u telu, osetio je, poslednji put, slatku jezu u raščeprkanom pepelu prevrnutog droba. Zatinjalo je u danu pomračenja sunca. Kada se sunce iznova pojavilo, od Praprata je ostala samo preteća senka.

Stigle su neostrižene ovce i besni psi. Ovce načičkane sopstvenim sitnim brabonjcima vukle su zmijski svlak - senku Prapatovu. Gladne, raznosile su je po jarugama i uvalama i zakopavale. Rasejavale su zmijski svlak natapajući ga krvavim sluznim sekretom iz žalnih očiju. Crnogoranci su rastrgli mačku i mačiće, grleno režali i pobegli natrag u planinu da se nevoljno ovuče.

Od tada pa do danas od Praprata ni traga ni glasa. Priča dolazi iz utrobe zemlje, a na zemlji – mi.”

Priča se, najzad, završavala na zadovoljstvo dece i starijih, kojima su se u gluvo doba otvarala nebesa.

„Tada osvetli i pukne kao grom na Ognjenu Mariju. Samo se ne vidi i ne čuje“, objašnjavali su nam. Da nije bilo sumnje zbog ispražnjenog kotla sa grejanom rakijom, sve bi bilo potaman.

Svanulo je - na mah. Puče sulundar pred ulaznim vratima. Neko reče:

„Bog se javi!“

„I jeste i nije. Tako neka bude!“, izljubiše se.

Trljali su ruke, pljuvali jedno drugom pod pazuh i čekali da zvona na šapranačkoj crkvi označe lomljenje leda i kupanje u vodi koju će pop da okadi za balon vina i par osušenih leđnih svinjskih kaiševa. Nana nam je menjala upišane gaće, prskala nas bosiljkom sa osvećenom vodicom iza ušiju i ispod mošnica i uzela mašom žar iz ognjišta koji se gasio šaputanjem kratke bajalice. Smeštajući nas u krevet, milovala nas je krezubim osmehom:

„Hajde, spavajte, samo što se nisu vratili otac i majka iz komiteta. Svu noć su gledali u zvezdu petokraku; danas će da obnaroduju kako su se oni javili. Pu-pu-pu...“, šmugnula je iz sobe kao kućni miš kome se spremala klopka.

Uspavljivali smo se pod teretom straha i stresa - srećni i bezbrižni. Znali smo da će nana na prstima da nam okrpi vunene čarape i time nas zaštititi od uroka.

Dragana Stojiljković

Danica

„Stoj! Stani kad kažem!”

Pored ograde čučao je starac, leđima okrenut čuvaru. Polako se uspravio uzdišući kao da je u bolovima.

„Okreni se! Podigni ruke!”

Starac pogleda u upereni strujni pištolj. Na licu mu se video umor i grč od bola. Disao je kratko i brzo.

„Dolazi ovamo! Idi ispred mene! Drži podignute ruke!”

Starac se sporo kretao ka maloj zgradi odvojenoj od Instituta. Jedina misao u glavi mu je bila kako da izdrži tih nekoliko koraka na nogama, a da se ne sruši. Nije im zamerao što su ga uhvatili, samo je žalio što to nisu uradili ranije dok je još mogao da hoda.

Nije mi dugo trebalo da shvatim da sam jedini budan, ako ne računamo domaćine, pa sam se spremao da odem. Nisu hteli ni da čuju. Dali su mi nekoliko naslona sa sobne garniture i insistirali na tome da prespavam u gostinjskoj sobi ako ima mesta na podu. Preskakao sam one koji su zaspali. Dvapat se umalo nisam sapseo o njih. U gostinjskoj sobi bilo je mračno, a ja sa naramkom naslona sa garniture nisam uspeo da pronađem prekidač za svetlo. Počeo sam nogom da napipavam pod, pokušavajući da nađem slobodno mesto da se smestim. Nije ga bilo. A onda sam butinom udario o nešto. Krevet. Bacio sam naslone sa garniture pored nekog od spavača, i bio veoma srećan što je taj bio toliko pijan da je spavao kao klada.

Opipao sam krevet po dužini. Pažljivo, u slučaju da nekoga ima u njemu. Kada mi ruke nisu dodirnule ništa sem čaršava i ćebeta, postao sam smeliji u potrazi za spavačem. Na moje iznenađenje u krevetu nije bilo nikoga. Popeo sam se sav sretan što ću konačno da zaspim. Opružio sam se svom dužinom i skinuo pantalone. Bacio sam stvari pored sebe na krevetu i rukom potražio jastuk.

„Hej!”

Osvanula je lampa pored kreveta.

„Izvini”, šapnuo sam devojci koja se trznula kada sam joj dodirnuo kožu. Bila je sklupčana u uglu kreveta. „Izvini. Nisam znao da si ovde.”

„Pa i nisam”, počela je da se kikoće.

„Potražiću mesto na podu.”

„Izvini. Moram da te gledam dok pričaš. Ja sam gluva i čitam ti sa usana.“

„Ne. Izvini ti. Rekao sam da ću potražiti mesto na podu.“

„Ma ne budi blesav“, duboko je uzdahnula pružajući se tako da me je nogom i rukom priklještila natrag za krevet. „Veliki je ovo krevet. Oboje možemo da stanemo. Podelićemo ga.“ Pomerila se. Palo mi je na pamet da je verovatno odgurnula moju odeću sa kreveta na nekog usnulog pijanca na podu.

„Samo da znaš, ja se mnogo okrećem dok spavam“, rekla je. „Izvini ako ti budem smetala.“

„Nemoj da brineš. Ja čvrsto spavam.“

„Šteta. Ja patim od nesanice.“

Nastupio je trenutak tišine. Bio sam siguran da smo poslednjih dvoje budnih ljudi kilometrima unaokolo. Sklupčala se dodirujući mi butinu.

„Hoćeš jastuk? Zagrlila sam ih sve.“

„Au!“, uzviknuo sam kada mi je jastuk udario u stomak. „Ti to pokušavaš da započneš tuču jastucima?“

„Meni ne treba. Imam običaj da grlim jastuke kad spavam.“

„Kako se zoveš?“

„Danica. Kao zvezda“, kikotala se. „Ti?“

„Ja sam Petar.“

„Pa Petre, drago mi je. Čime se baviš?“

„Radim kao sistem administrator u jednoj stranoj firmi.“

„A čime zaista želiš da se baviš?“

„Pa, želim da, jednog dana, postanem pisac. Ali pisanjem neću zaraditi ni dinara, bar ne još. Tako da moram da imam posao koji mi donosi zaradu.“

„Ali ti znaš čime želiš da se baviš. To je lepo.“

„Da. Mada mi se ponekad čini da zavaravam sebe. Ako želim da budem pisac, trebalo bi da se bavim pisanjem, a ne da dirinčim na poslu koji ne volim.“

„Znam kako se osećaš“, rekla je ponovo se premeštajući po krevetu. Naslonila je glavu na moje rame. Imala je prelepe braon oči, sa zelenkastim sjajem. Osećao sam kako diše. „Ja sam u nekoj vrsti limba.“

„Kako to misliš?“

„Nemam blagu predstavu šta želim da radim. Radim sto poslova odjednom, na trista sam strana. Ubijam vreme dok...“, ućutala je.

„Dok šta?“

„Upravo to. Dok šta. Pomalo je tužno.“

Osećao sam posledice pijančenja. Pred očima su mi igrale linije i činilo mi se da se soba vrti. Malo sam se podigao kako bih se otreznio. Poskočio sam kada je počela da me golica. Smejao sam se, trudeći se da ostanem tih. Uhvatio sam je za ruke, ali se otrgla i posegla za mojim stomakom. Dok sam pokušavao da je se oslobodim dodirnuo sam joj grudi. Trgao sam se.

„U čemu spavaš?“

„U gaćicama“, odgovorila je. „Bila sam u brusu i majici, ali sam ih skinula pre nego što si došao.“

„Izvini, dodirnuo sam te.“

„Ne brini. Ja sam kriva.“

„Zar ćeš u tome da spavaš?“

„A ne. Patim od nesanice. Neću spavati.“

Sada mi je telom bila bliže. Mogao sam da joj osetim miris kože. Lagano sam se pomerio, pokušavajući da delujem spontano, kako bih joj dotakao nogu, ali nisam mogao da se odvojim od njene tople kože.

Bio sam umoran. Zažmurio sam, ali nisam zaspao. Slušao sam je kako priča i osetio je kako mi se opet približava. Sklupčala se pored mene. Više je nisam slušao. Samo sam želeo da je poljubim. Ali nisam. Zaspali smo zagrljeni i tako se probudili ujutru.

„Vi ste Petar Marković sa prebivalištem u Beogradu?“

„Da.“

„Imate 83 godina?“

„Da.“

„I upadate u državne institucije?“

„Očigledno.“

„Gospodine Markoviću, kojim poslom ste upali večeras ovde?“

„To se vas ne tiče.“

„Izbegli ste sigurnosne kamere. Znate da možemo da utvrdimo razlog vašeg dolaska i sami. Zašto ne olakšate i nama i sebi, i lepo nam ispričate zašto ste večeras ovde?“

„Ali ja ne želim da vam ispričam.“

„Sačekaćemo da pronađu vaše otiske pa ćemo nastaviti razgovor.“

Bila je najlepša žena na svetu za mene. Svakim danom sam je voleo sve više. Svakim danom sam je više želeo. Za mene nije postojala druga. Posle skoro šest meseci veze počeli smo da živimo zajedno. Nismo mogli da skinemo ruke jedno sa drugog. Volela je da me gleda dok vodimo ljubav, jer joj je moje lice zamenjivalo uzdisaje. Insistirala je da prestanemo da koristimo kondome i odlučila da počne sa antibebi pilulama. Ona je prva devojka sa kojom sam vodio ljubav bez kondoma i u kojoj sam ostavljao svoje seme. Na poslu bih maštao o njenim čvrstim dojčkama i kako se uvija oko mene, a kada bih došao kući, uglavnom bismo završavali na podu. To se nije promenilo ni posle dve godine. Bio sam srećan. Oboje smo bili srećni.

Danica je našla posao u kancelariji lokalnih Ujedinjenih nacija. Prevodila je za njih sve živo: od vesti do izjava za javnost. Najbolje od svega je bilo to što je to radila od kuće. Tako je najviše volela. Nikada neću zaboraviti naša jutra i njena tradicionalna buđenja. Zazvonio bi alarm, ja bih ga besno ugasio probudivši je naglim pokretom, a ona bi se istegla pored mene, zagrlila me jako i ustala da skuva kafu. Zapalila bi cigaretu i povukla prvi dim kao da je najslađi uzdisaj na svetu. Nisam voleo što puši, ali nisam ni mogao da je nateram da ostavi. Nekako sam se navikao na taj njen porok. Onda bismo pili kafu zajedno. Spremila bi mi doručak i gledala me kako jedem. Nikada nije doručkovala. Govorila bi da joj to kvari ugođaj jutarnjeg rituala „kafa i cigarete“. Nekada bi me budila tako što bi ruku stavila na moj ud i masirala ga nežno. A kada bih počeo da uzdišem od zadovoljstva popela bi se na mene i vodili bismo ljubav.

„Bebo, jesi li čitao današnje novine?“

„Jesam. Što?“

„Da nisi slučajno video članak na naučnoj strani?“

„Koji tačno?“

„Onaj o zamrzavanju ljudi.“

„Pročitao sam ga, ali za mene je to NF. Srbija je i dalje u kamenom dobu po tom pitanju.“

„Da, ali ovde piše da su 2009-te naša vlada i vlada Amerike potpisale ugovor da se to razvija u tajnosti.“

„Kao što su i kod nas dozvolili kloniranje, pa ništa nije bilo od toga. Uostalom, posle tri godine bi neko rek'o da je već to trebalo da se ozvaniči.“

„Pa sama činjenica da je taj ugovor potpisan, što su je l' te i priznali, govori da se na tome uveliko radi.“

„Moguće je. A što se ti time baviš?“

„Zato što je to naša šansa, Petre.“

„Kakva šansa?“

„Pa, pročitao si tekst. U svetu zamrzavaju samo ljude koji su bolesni i koje će probuditi kada se jednog dana u budućnosti pronađe lek za njihove bolesti.“

„OK. Ali i dalje ne razumem kakve to veze ima sa nama?“

„Pa, ja sam bolesna, Petre.“

„O čemu ti pričaš?“

„Gluva sam! To je bolest. Ne postoji operacija koja bi mi vratila sluh. Ako bi me zamrzli, onda bi me jednog dana probudili i operisali i ponovo bih mogla da čujem.“

„Danice, ne lupaj. Gluvoća nije bolest. Preopterećuješ.“

„Zar je glupost što želim da ti čujem glas? Što želim da čujem kada mi kažeš „Volim te“?, počela je da plače. „Ti ne razumeš koliko puta sam poželela da te čujem, da osetim kada promeniš boju glasa, ton razgovora. Da čujem kako zvuči kada izgovaraš moje ime.“

„Ali Danice, oni te zamrznu i probude ko zna koje godine. Do tada bih mogao da budem mrtav i nikada ne bi ni čula moj glas. Budi razumna. Gluvoća nije rak ili Alchajmerova bolest. Nije prioritet. Ne umiru ljudi od toga.“

„Ali meni umire duša. A to je gore. Petre, razmisli. Možda će do tada izmisliti vremensku mašinu i kada mi povrate sluh, ja bih mogla da ti se vratim u trenutak kada su me zamrzli i bili bismo zajedno.“

„Nemoj da me smaraš sa tim glupostima o vremeplovu! Pobogu, to je samo mlaćenje prazne slame za one koji nemaju pametnija posla!“

„Ja nisam luda!“

„Nisam ni rekao da si luda. Samo previše maštaš. To nije moguće. Ljudi nikada neće putovati kroz vreme.“

„Ja mislim da hoće. Ja verujem da hoće. Moram da verujem da ćemo jednog dana biti normalan par. Da ću čuti koliko me voliš. Da ću osetiti po tonu tvog glasa kada nešto nije u redu. Ja moram da verujem. Moram da pokušam. Molim te... Budi uz mene.“

Zagrlio sam je i milovao po kosi. Drhtala je i grcala. Uplašio sam se. Tada sam shvatio da provodimo poslednje dane zajedno.

Inspektor Leovac bio je čovek srednjih godina, prosed, prćastog nosa i bradom taman tolikom da je delovao muževno. Ušao je u kancelariju Državnog

zavoda za krioničke usluge, lagano spustio info-ploču na sto, polako odmakao stolicu i seo.

„Da kažem čuvaru da vam donese čašu vode?“

Starac odmahnu glavom.

„Gospodine Markoviću, molim vas. Nema potrebe da odbijate hranu i vodu. U redu je što nećete da odgovarate na pitanja. Retko sam sretao one koji su bili voljni da razgovaraju kada su optuženi za nešto. Ali, ne morate sebe da uništavate.“

Nije lagao. Zaista mu je bilo stalo da starcu bude dobro. Uzeo je vodu.

„Vaši otisci su pronađeni kod klijenta 0812.“

„Ne zovite je tako.“

„Kako biste da je zovem?“

„Danica. To joj je ime.“

„Danica Stojanović.“

„Da. Danica...“

„Zašto ste bili pored njene kapsule?“

„Svake godine sam pored njene kapsule.“

„Svake godine?“

„Već 55 godina je tako.“

„Hoćete da kažete da vi već 55 godina neovlašćeno ulazite u postrojenje za zamrzavanje i niko vas nije primetio do danas?“

„Izgleda da sam ostario.“

„Kako?“

„Još kada je otišla upao sam u vaš kompjuterski sistem. Menjali ste ga, a ja sam ponovo upadao. Podesio bih kamere da ne snimaju, isključio bih sigurnosni sistem, preskočio ogradu i došao do postrojenja. Ušao bih unutra pomoću šifre koju sam sam ugradio u vaš sistem i seo pored Danice.“

„Za 55 godina niste ništa ukrali, niste kvarili opremu... Samo ste sedeli?“

„Samo sam sedeo. Svakog 3. avgusta bih sedeo pored nje.“

„Zašto?“

„Tada sam je upoznao.“

„Danica je vaša...?“

„Moja duša. Čovek ne može bez duše.“

Napolju je besnela oluja. Ovakve scene uvek imaju oluju. Nije padala kiša, ali da jeste bile bi to one krupne kapi koje dobiju poput bubnja. Sedeo sam u dnevnoj sobi i slušao je kako pretura po kupatilu tražeći četku za feniranje. Nikada nije mogla da nađe tu prokletu četku. Na televizoru je išla neka emisija. Ne znam koja. Nije me zanimalo. Za mene je to samo bio zvuk gomile reči koje ne razumem. Čekao sam da izađe. Rekla je da nema opraštanja, jer će se vratiti. Ali ja sam morao da se oprostim sa njom. Izašla je i sela pored mene. Pogledao sam je. Plakala je.

„Bebo, ja ću se vratiti. Ti znaš to, zar ne? Veruješ u to?“

„Verujem.“

„Čekaćeš me?“

„Čekaću te.“

Poljubila me je. Poslednji poljubac bio je isti kao onaj prvi. Drhtala je i ja sam drhtao. Nisam uspeo da je odgovorim od te lude ideje. Molio sam, svađao se, preklinjao, prosio je... Ali ništa Danicu nije odvratilo od toga da se prijavi da je zamrznu i probude kada svet nađe lek za nju. Ni sam ne znam koliko puta sam pozeleo da sam i sam gluv. Koliko puta sam pokušao da sebi probijem bubne opne, ali nisam mogao. Nisam imao hrabrosti. A ni Danica to ne bi volela.

Sada sam je poslednji put držao u naručju. Ljubio joj usne, milovao dojke, skidao gaćice i ulazio u nju. Poslednji put smo bili jedno. Poslednji put sam voleo i dozvolio da mene neko voli.

Otišla je dok sam spavao. U Institut je trebalo da se javi tek za dva sata, ali sam znao da je otišla ranije da bi nam oboma olakšala rastanak. Na jastuku sam našao koverat. Unutra se nalazio papir koji je mirisao na nju.

„Petre, da li ljubav može da putuje kroz vreme?”

Nasmešio sam se. I počeo da plačem.

„Još uvek je volite?”

„Nisam ni prestajao.”

„Niste se ženili, imali druge devojke, decu?”

„Ne.”

„I dalje verujete da će se vratiti?”

„U ovim godinama čoveku je teško da veruje u bilo šta.”

„Ali ako ne verujete, zašto se svake godine vraćate? Zašto se niste oženili, stvorili porodicu?”

Starac je pogledao inspektora Leovca u oči. Nasmešio se po prvi put otkako su ga ispitivali.

„Ostao sam Danici dužan: nisam odgovorio na njeno pitanje.”

Igor Braca Damnjanović DIB

Nije bensedin, al• ipak pomaže

Zamislite jednu sobu sa mnogo različitih stvari (krevet, orman, sto...), i zamislite u toj sobi jednu sijalicu. Soba nema prozore. Ako ste uspeali da zamislite, idemo dalje. Niste još? Hajde da sačekamo ove što sporije misle!...

E, tako. Idemo dalje. Soba koju ste zamislili predstavlja vaš život, a sve stvari koje se nalaze u njoj predstavljaju stvari koje čine vaš život (ljubav, obrazovanje...). Vašu sobu, odnosno život, ne možete da proširite, smanjite, niti možete da se preselite u drugu sobu. Imate samo jedan život!

Od vas zavisi kako ćete i da li ćete namestiti i urediti sobu. Samo vi razmeštate nameštaj i odlučujete koje će mesto u sobi zauzeti. Sijalica predstavlja ono što nas vodi u životu, a to je svrha, odnosno cilj življenja (porodica, hobi...). Svaka soba ima svoju sijalicu. Sve one izgledaju isto, ali svaka

različitom jačinom sija, što opet zavisi od svakog od vas: ako dobro rasporedite stvari u sobi, sijalica će jače sijati, odnosno usmerićete svetlost na stvari koje su vam bitnije.

Kada sijalica pregori, u sobi se pojavljuje mrak. Mrak predstavlja depresiju. Kada se u vašoj sobi pojavi mrak, više ne vidite ni orman, ni sto, vidite samo tamu. Čovek ne može da gleda u mraku! Ali, šta dalje da radi: da odustane i ostane zauvek u tami? A, ne! Pogrešan odgovor.

Ali, šta uraditi kada ne vidite orman u kojem je druga sijalica? Ne, ne вреди bauljati po sobi i sudarati se sa nameštajem. Pogledajte malo bolje. Je li vidite onu malu svetlost što sija u ćošku? Da, to je svitac. On će vam osvetleti put do druge sijalice. Pitate se odakle on u vašoj sobi, kako je tu dospeo? Svitac je sa vama još od onog trenutka kada ste se uselili u sobu. Niste ga ranije primetili, jer vam nije bio potreban. Ali, on je tu. Pratite ga i uspećete da namestite ispravnu sijalicu i ponovo upalite svetlo. Ne brinite se, nije svitac nestao, i dalje je tu. Kada sijalica ponovo pregori, on će se pojaviti, jer svitac predstavlja nadu!

Miloš Živanović

Šaka

(3.pesma neobjavljene zbirke „Slučaj Čarnojević“ iz 2007.)

Otisak moje šake
Utisnuo se u moju
Sposobnost da grizem
Urlanje na mesec
I kikanje na mačje dlake

Otisak moje šake
Pristavio je kafu
Na pristanište kerova
Svih sposobnih da se
Udalje od sebe
I sebi dragih

Otisak moje šake
U noći otisnut
Na duga lutanja
Za kostima predaka
Za sposobnošću da
Shvati svoje lutanje
Od sebe i sebi dragih

Kako nas drugi vide
Kad i mi zveri
Na zverjećem pokušamo
Reći kako ih volimo

Kako se ljube te šake
Prisiljene na priljubljeno
Uz staklo

Kako se kaže šaka
A da ne iskoči iz stakla
Šapa šakala

*

Miloš Živanović

Čvorovi gordosti, 5. pesma zbirke

Kotvi se škuna mala u talasima sna
Zeva katarka, riba ustajala
Mali od palube na kotari lala
Nad smirajem ruma raskreči se tama
Lelulaju talasi, obala nedogledana
Kapetan za ovakve večeri ostavlja san
Ženi sa obale gde ulepša dan

Privučen tragom parfema iz sna
Neznani gost pride, pozdravi se nežno sa psima
Pogleda čvorove na konopcima
Na čega treba da me sete
Osećam kroz kosti kako godine lete
Do dana gde saznao sam još kao dete
Za nepristojan san morskih putnika
I zaljubio se u tu ženu
Što ispraća i dopraća bez suza

Nigde je u prostoru nije našao
A, kako su se bližili obali mornari su druge sanjali
I nikad nije saznao na kom ostrvu prebiva

Talasi, videvši starog znanca, zapljusnuše brod
- Igrajte se, talasi, vi ste mi sav rod
Vi ste postelja na kojoj teče san o njoj

Talasi (uvređeno): - Opet ti o ženi toj
Ona je zla koketa koja potapa brodove
- Lažete besno i patite od ljubomore jer bolja je od vas!
- Ona je mi. Ona je more, zla od duge samoće
Tvoj um je umrežen kapljama njene sete i opsene

Celu noć je more talasima kažnjavalo mladića
I on je nemo primao pokore
Upleten u mreže konopaca sna
Ljubio je njene usne
Ljubio dok mu život snage da
I u uzdahu gorkom on shvati
Da se ona ljubiti večno da
Jer usne su joj more
Jer pluća su joj talasi
A on diše njenu tugu
I život joj na poklon prinosi
Ujutru su mornari našli zapetljane konopce
To je trebalo da ih podseti čemu
Kapetan se seti i mačem razreši dilemu

*

Ranko Trifković

Gremlini u drajvu C

„Dobro jutro“, začuo sam glasić. Osvrnuo sam se i pomislio da sam potpuni kreten ako sam ponovo ostavio upaljen televizor. Crni ekran zevao je na mene. Video sam svoj zbunjeni izraz lica u staklenom stomaku.

„Ehej, dobro jutro, velim!“ Ovo je već bilo previše. Da li je moguće da sam zaboravio da isključim računar? Monitor je blejao u televizor kao da kaže, da li je gazda skrenuo s uma?

„Ehej, ovde sam, ovde!“ Nisam pio, nisam duvao, zašto mi se pričinjava glasić koji mi želi dobro jutro.

„Ovde sam, ehej!“ Pogledao sam ispod stola. Iz papuče virio je čovečuljak, ne veći od palca. Plave oči gledale su me prodorno. Nosio je tigrasti gunj bež boje. Imao je i slične plantalonice. Stekao sam utisak da je to maskirna uniforma, prilagođena bojama ofucanog parketa.

„Elem, dobro jutro, domaćine.“

„Dobro jutro“, kažem ja, „a ko si ti?“

„Ja sam čovek, kao i ti. Zovem se Umek.“

„Šta radiš ispod mog stola i kao si tu dospeo?“, upitam ga i dalje u neverici. Čučim ispod radnog stola i pričam sa pajacem iz papuče. Uniformisanim pajacem!

„Pokušavam da te dozovem, došao sam iz tvog kauča. Tu živim s porodicom.“

„Stvarno?“

„Stvarno.“

Tišina.

„Lepa ti je ta uniforma“, primetim.

„Ah, to je odeća za lov po dnevnoj sobi.“

Patuljak u maskirnoj uniformi.

„Izvini, ako sam te probudio ili u nečemu omeo“, kaže on zureći u moja dlakava stopala i drečavo tirkiznu pidžamu.

„U redu je, već sam bio na nogama“, odmahnem.

„Ne bih te zvao da nije hitno, a tiče se i tvog i mog doma“, kaže palčić smrtno ozbiljan.

Klimnem glavom kao mudrac. Tvog doma u mom kauču, pomislim.

„Problem je u tome što ima više od mesec od kako su se Ikki iselili iz ormara u krš-sobi.“

Namrštim se i setim da zaista dugo nisam otvarao ormar.

„Žalili su se na vlagu“, kaže oprezno Umek.

Slegnem ramenima, šta da im radim?

Palčić čačne nos i nastavi da priča.

„Dakle, odselili su se i šta se tu može. No, gremlini su saznali za tu slabost, za rupu u odbrani.“

„Čekaj, kako to misliš, gremlini?“

Sad sam već ljut. Palčić ne odgovara, samo trepće plavetnim okicama.

„Gremlini, kao čupave nakaze koje se tope na svetlu?“, pitam ga ja, a kroz glavu mi prolaze prizori iz filma. Umek me gleda sažaljivo i odmahne glavom.

„Aha, misliš na gremline koji obaraju avione?“ Reč avion ga je zainteresovala, ali je ipak iskrivio usta žalostan što ga ništa ne razumem.

„Pa šta su onda gremlini?“ Pitam pomalo iznerviran.

„Veoma su mali“, počinje Umek, „tako toliki.“

Stavlja ruku na struk.

„Veoma su snažni i uporni. Vole da uništavaju stvari i poseduju natprirodnu sposobnost da zamrse, zaglave, prekinu ili unište bilo koji predmet. Predanje kaže da mogu da pokvare čak i kamen.“

Klimnem glavom

„Da, to su gremlini uništavači.“

Umek se slaže sa mnom.

„Elem, Ikku su se odselili, pa su gremlini preplavili krš-sobu. Mislim da imaju bazu u kutiji sa igračkama.“

Žmirnem na jedno oko i pokušam da razaberem, na šta to Umek misli.

„Tamo si spakovao sve igračke, šarene knjige, bojice i druge zabavne stvari.“

Slegnem ramenima, sećam se da je bila kutija, ali se ne sećam gde je sada.

„Zar nisi primetio, sve su pokvarili. Prekinuli su kabl od telefona, razvalili su prozor i kiša se sliva niz zid. Razorili su cev od bojlera, zatisnuli su venile, odsekli donji deo tuš creva. Postavili su prašinate topove ispod računara, naplavili su malter i popustili su nosači donje police. Umastili su slivnik. Tako su ga zaglavili da voda iz tvog stana curi mojim drugarima“, kaže Umek strpljivo nabrajajući nevolje.

Postideo me je. Promrmljao sam nešto kao, ma znam, nemam vremena, zvao sam majstora, sve kažem sebi sutra ću.

Umek uzdahne.

„Ne možemo više sami da ih zaustavimo. Došao sam da ti kažem da ćemo se i mi odseliti.“

„Čekaj, kako to misliš, i vi?“

„Odmah za lkkijima, odselili su se i Vani. Živeli su ispred sudopere. Gremlini su potpuno zagadili kuhinju. Primakli su se kauču, moram da mislim da porodicu.“

„Hoćeš da kažeš, kad ja već ne mislim na vas, je l'?“

Umek sleže ramenima.

„Dali smo sve od sebe. Imam troje dece, ženu. Najstariji sin i ja ne možemo sami da se odbranimo. Bojim se, ako gremlini prodru do kauča, uništiće nam useve, zarobiti nas ili nešto još gore.“

„Pa kako da vam pomognem?“, pitam zabrinuto.

„Sada ne možeš da nam pomogneš. Došao sam da se pozdravimo.“

„A šta će biti sa mnom?“

„O tome je trebalo da misliš ranije. Probaj da kupiš jak deterdžent.“

„To ih ubija?“

„O ne, obožavaju ga. Siti se najedu. Možda će te ostaviti na miru ako ih dobro podmitiš.“

Ovaj mali me zajebava, pomislim.

„Ozbiljno ti govorim“, kaže, „zar ne vidiš da su ti i naočare upropastili.“

Sledio sam se. Šrafići naočara naprasno su popustili.

Nov novcat ram pao mi je sa nosa i naočare su se slomile.

*

Tamara Ćurčić

23:45h

Kiša klizi uskim, bledim ulicama. Boje drveća, kuća, trotoara, izgledaju isprano. Masivni oblaci prazne otežale vodene vreće iznad usnulog gradića.

Taksista Milan kreće se sporo kroz nepregledne ulice. Povremeno mu bleštava svetla semafora zaslepljuju oči, dok se brisači lenjo vuku levo - desno. Sat otkucava nešto posle jedanaest i Milanova smena je završena. Na putu do

kuće nailazi na stoperku. Približava joj se lagano i zaustavlja automobil. Zelene oči misteriozne devojke mame. Crna kosa pada joj preko ramena i spušta se do haljine boje lila, koja natpoljena vodom prijanja uz vitko, gipko telo. Gleda ga iznenađeno, kao da nije očekivala da se neko zaista i zaustavi.

Milan otvara vrata i ona već u sledećem trenutku seda na suvozačevo mesto. Na postavljeno pitanje kratko i tiho, gotovo stidljivo izusti ulicu i broj kuće.

Nevreme besni. Drveće se savija duž puta, bespomoćno pokušava da odoli vetrovitom nasilniku. Sat u vozilu otkucava 23:45.

Devojka ćuti, pa Milan, kako bi prekinuo neprijatnu tišinu, pojačava muziku. Unutrašnjost automobila ispunjava glas Vile Valoa koji peva:

... Heartache is knocking on her door
shadows dance outside her window... Tears keep falling on the floor as
the world around her crumbles...

Konačno, nalazi ulicu i broj. Devojka pruža ruku ka torbici, ali taksista izgovara:

„U redu je...”

„Hvala ti.”

Devojka, kako se Milanu čini, iščezava odmah nakon izlaska iz automobila.

Narednog jutra taksista opčinjen devojčinom lepotom odlučuje da je poseti. Dolazi do njene ulice i zastaje pred traženim brojem. Na kamenoj ploči čita:

M. A.

1923- 1945

Ispod godine stoji slika devojke u ljubičastoj haljini.

„Ista je, to je ona!”

Milan, izbezumljen, naizmenično gleda u ploču, pa u suvozačevo sedište. Lice mu gubi zdravu boju, usta su mu najednom suva. Ponavlja:

„To je ona! Ona!”

Milan seda u kola. Automobil proizvodi zastrašujuću buku dok taksista naglo ubrzava.

*

Vladimir Bulatović Buči

Starci

Starac i starica živeše u svakodnevnoj netrpeljivosti bračnog života. Starac je uglavnom, gde god je stizao, ostavljao prljave čarape čiji se kiselkasti miris, sličan mirisu alkoholnog sirćeta, širio starinskom kućom. U njoj starci behu podstanari čitav bračni život, punih pedeset godina.

Cipele starac nije nikada čistio na otiraču ispred ulaznih vrata, već je to činio na tepihu u dnevnoj sobi. Starica, čistunica sa osetljivim nosom i slabašnim želudcem, gundajući je išla za njime i čistila, moleći boga da njenog supruga kazni paklom. Starac se na ženino prebacivanje uvek smejaio i komentarisao: „Neće bog ovakve poput mene u pakao, već takve namćore kao što si ti!“ To bi je još više rasrdilo, pa bi zato do kraja dana provela vreme nazivajući muža „prepredenjacom“ i „vragom“.

Za vreme ručka starac je uživao nervirajući svoju ženu slabih živaca. Srkao je supu, vrelu ili hladnu, mljackao, a nakon svega je, čisteći krezava usta čačkalicom cvrčao poput poljskih cvrčaka u vrelo letnje poslepodne. Starici bi zbog toga svaki ručak preseo. Nije ga direktno prekorevala zbog toga već je gundala za sebe. Kao da je svu ljutnju i bes koji su kipeli iz nje vraćala sebi u dušu, gurajući je u svoja nedra. Starac se na to slatko smejaio i ne vadeći čačkalicu iz usta govorio: „Ne mršti se, napravićeš sebi bore!“

Veče su provodili uz televizor. Starac je preko daljinskog upravljača „skakao“ sa kanala na kanal ne zadržavajući se ni na jednom duže od pet sekundi. Starica se uglavnom bavila spremanjem večere ili ušivanjem kakve stare zakrpe na pocepanoj garderobi. Usput je komentarisala starčevo ponašanje kunući ga da mu „presedne i televizor i daljinski upravljač“. Starac joj je šeretski odgovarao: „Gledaj baba da se ne ubodeš!“ Nakon večere išli su na spavanje.

U tami spavaće sobe oči posmatrača naviknute na mrak nazirale bi nameštaj i razne predmete. Sobom je dominirao veliki ormar sa staklenom vitrinom u kojoj su stajale uramljene crno-bele fotografije i stari, okrnjeni porculanski tanjiri. Na sred sobe poput prepreke beše postavljen kvadratni stočić sa vazom iz koje je štrčalo suvo cveće, podsećajući na natapiranu kosu cirkuskog klovna koji se plazeći rugao svetlu oko sebe. Po belim zidovima išaranim krvavim flekama od zgnječenih komaraca beše okačeno nekoliko goblena sa cvetnim dezenima. Na suprotnim krajevima u uglovima sobe behu dva metalna i škripava kreveta: nad jednim, okačen o zid, nemo je bdio na krstu razapeti drveni Isus, a nad drugim iz zida štrčашe dve žice, poput dve zmijice, međusobno upletene i sudbinski vezane jedna za drugu.

Poput dva udaljena brega nikada premošćena i putevima spojena, na krevetima su odmarala ćebetom pokrivna tela. Stomaci su im se ritmično njihali gore-dole, nalik mehovima napunjenim nekakvim naročitim mehanizmima koji su proizvodili hrkanje. Usnuli starac i starica su i u tami noći nastavljali svoje dnevno, poluvekovno nadmetanje.

Starčevo hrkanje, oštro i glasno, kao da je na trenutke cepalo prohladan vazduh u prostoriji. Staričino hrkanje poput cijuka miša uhvaćenog u klopku, provlačilo se kroz starčev huk poput šila. Huk se pretvarao u zvuk sličan brujanju motora kakvog starinskog automobila, dok se cijuk odlučno pretvarao u zvuk nalik škripanju kašikom po dnu lonca. Brujanje i škripa, nadmećući se u jačini, proizvodili su jezivu kakofoniju od koje bi se i duhovi, da su se kojim slučajem zadesili tu, uplašili. Buka bi se zatim postepeno utišavala, pretvarajući se u antifono cvilenje, poput dva psa na umoru. Zatim bi se čuo tanak i isprekidani cijuk sa jednog kraja sobe, da bi mu sa drugog kraja sobe odgovorio duboki i potmuo zvuk iz dubine, večerom opterećenog, starčevog stomaka. Sve to bi pratilo zajedničko škr gutanje retkih zuba. Starčevo hrkanje bi se potom pretvaralo, nalik bordunu, u jedan jednoličan i monoton, dubok zvuk nad kojim je lebdelo, nalik na avet, staričino somnambulno mrmljanje, praćeno povremenim puhanjem i mljackanjem suvih usana, kojim kao da ga je prekoravala i grdila. Na trenutak bi se sve stišalo, a kroz prozor prekriven prozirnom zavesom, kao nezvan gost, sobu bi posetio duboki lavež komšijskog rundova remeteći kratku tišinu.

Starica je ležeći na leđima, sa rukama sklopljenim kao na samrtnom odoru, sanjala. Hodala je u snu širokom, nepokošenom poljanom, punom nabujalog i rosom nakapanog rastinja, oko kojeg su zujali svakojaki insekti. Mnoštvo breza poput kakvih čuvara povijalo se ka njoj pod vetrom, pozdravljajući je kao gospodaricu. Približavala se jednospratnoj kući, okrećenoj u belo. Prozori behu širom otkriveni. Balkon beše sav obrastao u puzavicu zvezdastog, sitnog lista, a po brojnim žardinjerama raznobojno cveće upijalo je sunčeve zrake. U hladu krova, tamno-crvenog poput krvi, svoja gnezda behu, umesto vrabaca, svile svrake. Pokraj kuće jurila je dečurlija, staričini unuci. Najmanji među njima, musavi dečkić, beše jahao kao ugalj crnog psa vičući „điha, điha“. Dečurlija, videvši baku, potrčase pa joj zagrlise noge. Pas se pretvori u unuka, te se i on zaleti ka starici ne bi li se domogao slobodnog dela tela i zagrlio ga. Starica se „nakićena“ unucima uputi ka vratima od kuće i uđe u nju. Tamo je dočekaše nasmejana lica tri udate ćerke sa muževima. Behu slavili staričin rođendan. Jedan od zetova, ne mogavši da otvori šampanjac, dade joj flašu u ruke i zamoli je da ona pokuša. Starica se okrete ka uglu sobe gde je sedeo neki čovek. Ljuljao se na stolici, zaklanjajući lice novinama koje je držao ispred sebe i čitao ih. Ona mu priđe i zamoli ga da otvori flašu, a ovaj sklapajući novine otkri svoje lice. Beše to njen suprug. Starac uze kvrgavim i drhtavim rukama šampanjac i upita je: „A, šta kažeš, kakav plac i kuću sam ti kupio?“ Starica taman zausti da mu odgovori, ali umesto toga iz njenih usta izlete nešto nalik na krkljanje. Zvuk je trže iz sna i ona ču sa drugog kraja sobe: „Prdiš, prdiš.“

Sledećeg dana starica beše pod utiskom sna. Stezala je žilavom i reumom nagrđenom šakom malu ikonicu sa likom Device Marije, držeći je u krilu. Molila joj se tiho i smerno. Molila se za dobro zdravlje svojih ćerki, zetova i unuka. San beše neobičan, ali tako stvaran. Kao da je krio neku tajnu poruku koju ona neobrazovana i pobožna nije mogla da shvati. Bledo i borama izbrazdano lice zbog toga smokriše suze, isto tako neshvatljive kao i san.

Jednog dana starac se, vraćajući se sa pijace, beše pohvalio ženi: „Kupio sam plac. Zemljište meko i travnato. Tamo ćemo sagraditi našu kuću!“ Starica

nije mogla da veruje svojim ušima. Zar je bog zaista toliko milostiv da je njoj, njegovoj poniznoj slugi, podario takvu sreću?! Pedeset godina živeti kao podstanar i potom dobiti priliku da sviju svoje sopstveno gnezdo, svoje sopstveno ognjište! „Sve sam sredio“, govorio je starac. „Platiću majstore da nam je sagrade i još ću ih častiti da nas prenesu do nje da ne umaramo noge!“

Starica počne odmah da pravi planove kako će urediti novu kuću. Povadi iz ormara nekakve kutijetine oblepljene trakom pa počne da vadi stvari iz njih. Behu tu na desetine miljea koje je isheklala još dok je dobro videla i dok ruke nisu počele da joj drhte. Poređavši ih jedan pokraj drugog po krevetu, preslišavala se u sebi: „Ovaj sa anđelima ću ispod televizora; ovaj sa cvetićima ću na stočić u dnevnoj sobi... ne, ne, bolje da ga metnem na frižider, a anđele ću u dnevnu sobu...“ i tako redom. Pošto je svakom miljeu našla mesto u budućoj kući, izvadila je iz kutije i nekoliko stolnjaka i mušema. Svaka od tih tkanina podsetiše je na neki davan i zaboravljen događaj. Prisećala se: „Ovaj stolnjak sam dobila od rođake iz Australije, one što je luda i što se skida gola kada popije! Pobogu, ovaj sam tražila godinama! Njega sam dobila od paše za godišnjicu braka. Onda kada smo bili u kafani kod kuma, a zetovi se napili pa međusobno potukli...“, i opet tako redom, sećanja joj naviraše jedno za drugim, kao da je stara kutija pored neživih stvari čuvala i gomilu davno usnulih sećanja. Međutim, glavna misao starici beše nova kuća, baš onakva o kakvoj je maštala čitavog života.

Ubedivši ženu da je zaista kupio plac i sladeći se njenom naivnom i tihom radošću ispoljenom predanim zahvaljivanjem bogu i pravljenjem planova oko uređenja enterijera, starac prizna pravi motiv kupovine placa. Za ručkom joj reče, nakon nekoliko dana, da se našalio sa njom i da je zapravo kupio plac na groblju. Behu to grobna mesta.

To starčevo priznanje staricu, već naćetu mnogobrojnim bolestima, dotuče. Sledećeg dana je ležala u krevetu preko zgužvanih stolnjaka i mušema. Disala je slabašno i nije se micala. Preminula je nakon dva dana vegetiranja.

Starac napravi skromnu sahranu. Staričino telo bi prevezeno do groblja, te tako starac ispuni svoje obećanje. Čerke staviše u sanduk i tkanine koje su našli ispod staričinog mrtvog tela, misleći da bi to želela. Tako bi ispunjena i staričina želja da odabrane tkanine unese u „novu“ kuću.

Nekoliko dana nakon sahrane, starac ode do groblja sa mišlju „da poseti suprugu“. Našavši se ispred humke, starac se zamislio. Nešto beše zaboravio da ponese. Trebalo mu je nekoliko minuta da se seti da je došao na groblje bez cveća. Ipak, na njegovu sreću, pokraj njega beše masivan grob sa buketom svežeg cveća položenim na glatku ploču. Starac se sagnu i dohvati ga. Obazre se oko sebe kako bi se uverio da ga niko ne gleda, pa kad se uveri da je sam na groblju, saže se i spusti buket na sveže iskopanu humku. Zatim se prekrsti, čisto šale radi, pljunu u stranu i ode kod komšije na partiju domina, ostavljajući staricu da ga sačeka do sledeće prilike.

Sledeće noći starac usni san. U dnevnoj sobi polegnut sanduk, neofarban i od golog drveta, a u njemu leži on. Zatvorenih očiju osluškuje krckanje poda što ga proizvode nećiji koraci. Nazire staričin glas kako mu spominje ime. Hoće da otvori oči, da ustane i odgovori joj, ali ostaje kao prikovan za sanduk. Zatim ga neko prekriva poklopcem i lišava svežeg vazduha. Sanduk se pomera – nose ga.

Putem sanduk ispada iz ruku nespretnih nosača. Biju ga udarci po slabinama i krstima. Slede psovke na njegov račun. Opet čuje staričin glas: „E jes' težak, ubio ga bog!“ Poležu ga na zemlju, čuje zveket lopata. Opet staričin glas, kao mjaukanje pred parenje: „Crna zemlja. To mu je dom.“ Hvata ga panika. Lupa o poklopac, ali kao da tuče u prazno. Vapi potmulim glasom koji se gubi duboko pod zemljom. Umire od straha.

Sledećeg dana komšije nađoše starca mrtvog kako leži na krevetu. Sahraniše ga ćerke sa zetovima. Beše mnogo sveta, više nego na staričinoj sahrani. To je i bila starčeva poslednja želja - da ga otprati mnoštvo ljudi i da po varoši pričaju: „E jes' bio čovek, vidi koliko mu sveta došlo na sahranu!“

Uz sveštenikovo unjkavo izgovaranje molitve za spas duše, grobari spustiše starčev sanduk u jamu. Zatrpaše ga, prvo ga tukući krupnim grumenjem, a potom i rešetajući sitnom zemljom. Mrtav starac se tako nađe pokraj svoje supruge. Pošto se svetina na groblju razišla, supružnici konačno ostadoše sami. Na par metara ispod površine, pod teškim i muklim teretom zemlje, zamela se grobna tišina. To su starac i starica nastavljali poluvekovno nadmetanje, ćutanjem do večnosti.

Stevan Vrekić

Dok me neko ne pokupi

Voleo sam da radim stvari
Potpuno drugačije od drugih,
Da se napijem i pustim stihove
niz kožu da plove, a knjige niz Dunav.
Mrzeo sam priču o novcu,
Svet uronjen u materijalizam,
U taštinu svakodnevice,
I pesimističke priče o svemu.
Imaginacije odavno pulsiram kroz lobanju pa
Intencionalno sam stavljao dlanove u pesak,
Da osetim vrelinu mora koje nikada nisam video.
U mome malome vrtu
Gde se agave suše i krinovi propadaju,
Još jedan dan, još jedna bol
U bezdan odlazi.
Ne stidim se više svoje različitosti,
Kada me ljudi na putu zaustave,
Da pitaju ko sam, i kuda hodim,
A ja im setno izmislim putokaz.
Pa tu sam, idem ka sjaju zvezda,
Ka drugim planetama rasutim,
Ka drugim ljudima bez srca,

Kako su jednom rekli da jesam.
Sada ne stidim se svoje pogane misli,
Perfekcije snova, lutanaja, bežanja i ideala,
Dok me neko ne pokupi i ne odveze
U nove svetove na krilima zara.

Stevan Vrekić

Poruka u boci

Momci šalju poruke u boci,
Devojke kosu seku....
Boce su pune krvi,
Reke su pune nestalih ljudi...
A pitaju bojim li se mraka...
Da me ne pojede uspomena na miris smrti.
Devojke čitaju krvava pisma,
Momci plivaju niz reku...
Jer je rat i mrak i suze i jad,
I kiše počinju... a plivaju poruke u boci.

Stevan Vrekić

Bizarna strast

Mislim da te plaši moja bizarna strast,
Mamina maza u kandžama jastreba.
Mislim da te opija vatra iz mojih očiju,
Osećaš li da toneš kroz moje naručje kao kroz živi pesak.
Kako te pali vatreni zvuk mojih butina,
Kada te zapalim niz kičmu kao Rimljani veštice.
Kada te postavim na giljotinu mojih bezobrazluka.
Kako ti samo milujem dušu hladnim prstima,
Upletenu u moju mrežu,
Razapetu za stub mojih strasti.
U čarobnom dahu niz tvoja znojava stopala,
Dodirujem te usnama natopljenim krvlju...

Mislim da te plaši moja bizarna strast.

*

Nataša Stanić

Posle plovidbe

Na dno svih živih svetova
Onih beskrajno malih
I onih iz vasiona

Posle bezbrojnih plovidbi
Jednom se duše sklone

Slepe za bića što lebde
Novom dimezijom lutanja

One tek dišu snove
Zamagljene
Od ćutanja

*

Stevan Šarčević

Osvajači

Pogledao je preko ograde u crvenilo smiraja. Poput blješteće staze odsjaj umirućeg sunca protezao se u širokom potezu od mesta dodira okeana i sunca sve do samih brazdi koje je u mirnu vodu usecala kobilica broda, gde se ova blješteća linija naglo prekidała tamom i crnilom.

Kako je podigao mač i doveo ga u istu ravan sa pravilnim nosem tako je sečivo gotovo geometrijskom tačnošću podelilo njegovo lice na dve polovine. Svetlo je dolazilo sa one strane na kojoj je dugi ožiljak preko čela, oka i obraza pretvarao njegovo inače pravilno i muževno lice u gnusnu i zastrašujuću masku. Senka širokog sečiva padala je na drugu polovinu lica krijući njegovu ljudskost i lepotu. Da ga je neko video, shvatio bi zašto su mu neprijatelji nadenuli nadimak Osvajač. Iako još nije prevalio ni četrdesetu njegova duga, začesljana kosa bila je potpuno bela, kao u starca, u neobičnom kontrastu sa snažnim, nabreklih mišicama na njegovim rukama vidljivim između grudnog oklopa i štitnika za ruke na zglavcima iznad kojih su se upadljivo isticale plavičaste vene.

Podizanje mača bila je refleksna radnja, neprijatelja nije bilo na vidiku i nije ni bio svestan da je to učinio. Njegove misli su slobodno i nekontrolisano

lutale prošlošću. Bio je nosilac dvostrukog sečiva, slobodno izabrani vođa svog naroda, Urlih Osvajač. Prsti su mu pobeleli od siline kojom je pritiskao balčak i samo po tome se moglo naslutiti koliko su nemirne bile njegove misli. Bio je nepomičan kao statua i pogled mu je bio toliko usredsređen da je kraj njega mogla da izroni neka morska neman, a da je on ne primeti. Jedini pokreti na njegovoj nepomičnoj figuri bili su drhturenje dlačica na krznu okovratnika njegovog dugačkog skerletnog ogrtača pod blagim povetarcem sa okeana.

Da li ga je proganjao gusti dim spaljenih sela koja je ostavljao za sobom, krv rasuta po bezimenom stenju tuđih domova i osvojene krševite obale, ili mu je u glavi odzvanjao strašni tresak oružja u nemilosrdnim i krvavim sudarima sa nebrojenim vojskama? Da li se baš sad prisećao mrtvih prijatelja i neprijatelja koje je ostavio daleko iza sebe na negostoljubivim obalama, ili bučnih i tužnih pijaca robova i podlih, debeljuškastih trgovaca slatkog glasa sa lopovlukom u očima? Možda ni on sam nije znao. Nije uspevao da pohvata misli koje su poput brzih ribica izmicale tek što bi ih dodirnuo. Slike su mu se smenjivale u glavi, ali jedan utisak je sve to prekrivao svojom postojanošću: Okean!

Kao da ništa drugo ne postoji, kao da nikada ništa drugo nije postojalo, niti će ikad ičeg više biti sem divlje ustalasale vode svuda dokle god je postojanje dopiralo. Mračan kao hiljadu besanih noći, dubok kao najcrnji bezdani iz legendi i strašan kao dahtanje svih zveri iz nedara straha, nalazio se svuda: u mislima, u očima, u ušima, u samom smislu postojanja...

I to beskrajno nebo. U isti mah i široko i teskobno. To nebo, ponekad plavetno i mirno, ali uvek u zasedi i uvek u zavadi sa ogromnom vodom ispod sebe. Nebo kao kralj rata, kao gospodar uvek spreman da ošine bičem oluje. A njegov narod bio je narod ratnika koji su se rađali i umirali na ovim brodovima. Paluba je bila uglačana stopalima mnogih generacija njihovih dedova i pradedova, stopalima onih čiji je grob ova voda, presečena telesinom dugog, elegantno izvijenog broda sa likom zmaja čija se izrezbarena glava preteći kezila na samom pročelju dugog pramca.

I tu negde, usred tog bespuća, njegov narod je čvrsto stajao i posmatrao beskraj. Ogrubeli, tela izranjavljenih na mestima gde su za njih gotovo bez prestanka prianjali teški oklopi, u kacigama sa stilizovanim krilcima, perjanicama ili ukrašeni rogovima moći, opterećeni sabljama i teškim štitovima u tamnim ratničkim odeždama bili su simbol straha, nakaze kojima su majke priobalnih naselja plašile decu.

Spustio je mač i podigao glavu. Nosnice mu se raširiše, a oko bljesnu opakim sjajem. Vetar! Uskoro će se crna jedra nad njima napuniti i brod će pojuriti noseći ih ka novim prostranstvima i novim narodima čije je oružje zveckalo i pritajeno bljeskalo negde ispred njih, daleko preko olujnog zatalasalog bezdana. Nove obale, drugi narodi, nova osvajanja, teške bitke na stenovitim obalama i krševitim prilazima; pljačka, pustošenje, okivanje dece koju će povesti na pijace robova na istoku...

Najednom Urlihova glava pade i duboki uzdah ote mu se iz grudi. U njegovom oku pojavilo se nešto što niko živ nije video niti očekivao da vidi: jedna suza, crvena kao krv, kao vatra, obojena sunčevim zalaskom, zablistala je nenajavljeno i nesmotreno. Misao je došla kao rez noža i ramena mu se poviše

pod njenim teretom. Setio se. Setio se da nije uvek bilo ovako. Sećao se pitome uvale obrasle borovima i čempresima, šljunkovite obale i prozirne plavkasto zelene vode.

Sećao se blagog uspona kojom je zavijala staza i malog ribarskog naselja na njenom kraju, mesta gde bi se vraćali posle dugih sunčanih dana. Sećao se snažnog slankastog mirisa čempresa i mora, sećao se jarkih boja i zvonkog smeha. Kao da je tada i sunce drugačije sijalo, sjajnije, toplije, nasmešeno žuto. Umesto mačeva u rukama su im bile ribarske mreže prijatno teške od obilnog ulova, a brod, ovaj zloglasni brod koji je sada bio jedini smisao njihovog postojanja, tada je bio tek oruđe. Pri povratku bi se na vidiku najpre ukazao greben obrastao čempresima i iznad svega ogromni sasušeni bor koji bi ih pozdravljao dobrodošlicom ispunjavajući srce toplinom i srećom. Nebo je tada bilo plavo i nasmešeno, a umesto ovog ogromnog crnog, olujnog bezdana, more je bilo tek potez između dva – tri ostrva i njihovog rukavca. Prizor nasmešenih saplemenika na obali bi im toliko ispunjavao srca da je bilo pravo čudo kako su uspevali da ih zadrže u grudima. U kolibama bi ih dočekivale reči koje greju dušu i topli obed koji krepí telo. Bio je to život naporan, ali dostojan čoveka, sve do onoga dana...

Onoga strašnoga dana!

Ko zna odakle su došli, iz kojih paklenih dubina. Pristali su sa pogrešne strane, penjući se pod teškim oklopima preko hridina i litica, lica sakrivenih zastrašujućim šlemovima, noseći dvosekle sekire u mišićavim rukama. Dolazeći preko urvina, ti niski zdepasti ljudi u zastrašujućim oklopima prepunih simbola lobanja i zmija drali su se grlenim, nerazumljivim jezikom mašući ogromnim sekirama. Okovani rogovi moći krasili su kacige nekih od njih, dok su se kod drugih izvijali sa ramenog dela oklopa. Ogrtači od krzna divljih zveri, riđe brade i duge kose vijorile su se na jutarnjem povetarcu. Prilazili su u neurednoj gomili pitomom selu.

Seljani su se, zatečeni usred posla, prepadnuti, sjurili u kolibe hvatajući oružje. Odmah su zasuli napadače kišom strela. Osvajači zastadoše, kao da su se zbunili, dok su strele namenjene za lov, ne načinivši neku veću štetu, štrčale iz štitova i oklopa, otkrivenih nadlaktica, listova na nogama. Njihova dreka je najednom zamukla, a napredovanje zverinje gomile na trenutak se zaustavilo. Seljani odlučno jurnuše naoružani poljskim alatkama, dozivajući bogove u pomoć.

Iz redova došljaka najednom izroni jedan starac, krupniji i snažniji od ostalih, čija se duga, preduga brada vijorila uporedo sa ogrtačem oko oklopa mnogo bogatije ukrašenog nego kod ostalih napadača. Podigao je teški trozubac o koji se sve do tog trenutka oslanjao i oglasio se strašnim glasom koji je podsećao na urlanje vuka. U to su se grupe već dodirnule i čelik je progovorio. Bez oklopa, naoružani srpovima i noževima, seljani su bili masakrirani. Teške sekire su ih sekle kao pruće i ništa se nije moglo učiniti sem onoga što je već učinjeno. Osvajači su došli sa severne strane, dok su ribarski brodovi bili ukotvljeni sa južne.

Deca i žene, ostavljajući sve za sobom, ukrcali su se u brodove. Sledili su ih oni koji su preživeli pokolj. Napustili su ostrvo da ga nikad više ne vide. Bogovi su se oglušili o njihova preklinjanja – zato su ih i prognali iz svojih duša. Nikada

Urlih nije iz sećanja izbacio uspomenu na ženu izludelog pogleda koja je nedeljama kasnije, šćućurena u uglu broda, sva prekrivena sasušenom krvlju, grlila i milovala gnjecavu, smrdljivu i poluraspadnutu gornju polovinu svog sina, presečenog napola strašnom bojnom sekirom. Bežali su i bežali, sve dok je bilo hrane i vode, zalazeći sve dublje u nepoznate vode. Kad su istrošili zalihe nailazili su samo na bezvodne grebene, bez života i nade. Glad i žeđ su ih polako ubijali...

Dok najzad nisu naišli na ostrvo, ostrvo poput njihovog...

Pomisliše da je to mesto gde će započeti novi život. Hrleći preko hridina i vukući oružje preko klisura, nadajući se da će uloviti nešto čime će se nahraniti, shvatili su da je ostrvo već nastanjeno. Potajno su verovali da će dobiti parče zemlje za svoju naseobinu, ili ako ništa drugo hranu i vodu. Pred njih su iz naseobine izašle samo žene, lepe, krupnih plavih očiju i žute kose skrivene kapuljačama. Dugonoge, visoke, odevene u kratke bundice poput muškaraca, zaprepašteno su zurile u pridošlice dok su od iznemoglosti i žeđi ogrubelim glasovima molili za pomoć.

Predvodnica viknu piskutavim glasom pokazujući jednom rukom na okean, dok je u drugoj čvrsto stezala harpun. Dok je vikala nerazumljivim, melodičnim jezikom Urlihov stric je u znak pozdrava podigao koplje u vis. Umesto dobrodošlice, predvodnica zavitla harpun i probode čoveka koji je za ruku i dalje držao sinovca.

Možete li da zamislite razočarenje i bes naroda koji umire od gladi, koji prosi na ulazu u bogato naselje i umesto pomoći dobija bezdušno ubistvo? Možete li sebe staviti u ulogu deteta, usnica ispucalih i ranjavih, koje drži ruku koja mu se otima povučena nemilosrdnom kandžom smrti, ruku koja je samo trenutak pre toga preklinjala za pomoć? Ako možete, onda ćete znati zašto su ih pobili, sve do poslednjeg deteta i psa, zašto su opljačkali njihovo selo i vratili se na okean znajući da se u neposrednoj blizini nalaze i njihovi muškarci...

Otplovili su daleko od tog mesta i plovili su sve dalje i dalje... Pristajali su u trgovačke luke sa smrknutim i naoružanim stražarima, pogađali se sa trgovcima koji su tražili sve više i više, šunjali se po ledenim ostrvima na kojima su lovili krupnooke foke mekanoga krzna i vodili užasne bitke sa morskim zverima... I ubijali, ubijali, ubijali.

Svuda su ih pratili krv, podlost i surovost. Obale na kojima su pokušavali da se nasele uvek su bljuvale naoružane domorodce koji su pokušavali da ih ubiju. Uzalud, jer đavo je bio na njihovoj strani. Ostavljali su za sobom samo smrt, očaj i gorčinu. Dugo su verovali da negde postoji obala koja će postati njihov novi dom, ali umesto nade, nalazili su krv, mržnju i strah. Odavno su prestali da se pitaju: zašto? Kad su pitanja nestala postali su ovo što jesu: ratnici, osvajači, užas priobalnih naselja. Samo ponekad... ponekad...

Urlih se prisećao sedobradog starca koji se uzdigao onog davnog dana koji je označio početak njihove propasti i hiljaditi put se pitao da li su i ti čudni ljudi, baš kao i oni sada, samo tražili novi život i novi dom? Šta bi se desilo da su ih umesto oružjem, dočekali hlebom? Da li su i oni bili osvajači koji nikada nisu izgubili nijednu bitku? Da li je moglo biti drugačije? Da li...

Dobro je znao da bitke nikada nisu gubili, samo ponekad bi mu se učinilo da su izgubili rat.

Andrej Vidović

Neobično sećanje

Vazduh je bio suv i topao. Mekoća ambijentalne muzike bila je tek prateći orkestar rominjanu kiše po mermernim stubovima. Bilo joj je teško odrediti izvor - na izvestan način, sasvim odgovarajuće - međutim, isto sam zaključio i o zvuku kiše. Nešto je u načinu na koji je svaka kap pronalazila put do svoje svrhe - pada na tlo - ukazivalo da pravac padanja nije obavezno potekao odozgo, sa neba. Da je višesmernost jedne vrlo pouzdane prirodne pojave bila jedina stvar tog dana koja se nije uklapala u moja poimanja, možda bih se detaljnije posvetio njenom odgonetanju.

Međutim, pred sobom sam imao obavezu susreta vrlo neprijatnog karaktera. Osoba koja je trebalo da nastavi moju životnu priču, kada ja to ne budem više mogao iz sasvim opravdanih razloga, nije volela da čeka. Besmisleno, pomislio sam. I tu stao, uznemirivši se malo od misli koju sam slutio već dugo.

Nikad nisam bio čovek od misli i dela koja bi bila usklađena sa vladajućim mišljenjem o tome kako čovek treba da se ponaša u određenom starosnom dobu. Ipak, uz izvestan ponos što je moj modus vivendi sada van svake kontrole, svestan dubokih godina čije breme nisam osećao - a trebalo bi - osećao sam da me preplavljuje jaka potreba pripadanju sopstvenoj „kasti“ sedih glava i zbrkanih iskustava. Smatrao sam da mojim vršnjacima nemam da ponudim ništa od onoga tako životnog, primarnog za emotivne potrebe svakog od njih. Samo će starci umeti da vam pruže pravi odgovor na pitanje da li se od sećanja može živeti. Kod njih... hteo sam reći, kod nas, to je više pitanje moranja nego mogućnosti. Prošlost je jedina dimenzija vremena koja nam je još preostala.

To je neka vrsta dobrovoljnog pritvora na kojem ste zahvalni.

Moje uspomene, međutim, bile su sunčano igralište sa kojeg sam pošto-poto želeo da pobegnem - delom i da ostanem. Ambivalentnost teško zamisliva, koja razdire.

Zvuk otvaranja prvih od dvojica vrata pred kojima sam strpljivo stajao bio je tek za delić odlučniji od mojih misli. To me je načas osnažilo. Pomislih, zbog moje ohrabrenosti, da su snage već odmerene, ali odavno već nisam imao puno poverenje u moje tasove.

Žena, znatno mlađa od mene, ali sa daleko starijim pogledom i licem koje kao da priželjkuje večni san, stupila je preda me.

„Čak ni ovakvo vreme nije bilo prepreka za Vaš dolazak“, pružila mi je reči kao i svoju ruku. Pohvala umesto pozdrava. Promena koja mi je prijala.

„Veoma je hitno. Ovakva vrsta urgentnosti zahteva momentalno delanje“, odgovorio sam, smeten vlažnim dodirima njene ruke. Pokisla je. U svakom

ostatku kapi, sada providnoj mrlji, osetio sam drugi smer iz kojeg je pala na nju. Zabavila me je, ali i ražalostila misao da se isto može reći i za moju nesuđenu spasiteljku. Dva osećanja koja su tako precizno definisala moje stanje.

„Zaista mislim da možemo pomoći jedno drugom“, dodao sam uvidevši da odgovora neće biti bar dok tišina ne postane mučna.

„Nakon jednog prelomnog slučaja u Vašem životu, sećanja su Vam doživela neku vrstu inverzije sa godinama u kojima ste trenutno, ako sam dobro razumela?“

„Tačno tako. Ali, nisu u pitanju samo sećanja. Sada shvatam da je ono što pamtimo jednako sa onim što jesmo. Da nas to prvenstveno izgrađuje. Iako sećanja koja me obuzimaju dopiru samo od nulte do dvadesete godine života, one čine da, premda neprirodno poletan i višestran, osećam strahotan nesklad sa sobom i onim izvan sebe.“

Nisam sve rekao. Moja krilatica oduvek je bila da spasonosne adute treba kriti kako od protivnika tako i od prijatelja. Nadasve mudro i oprezno za jednog tinejdžera sa borama.

„Kada pokušate da pređete tu granicu... Pogurate li tu bioskopsku projekciju u glavi nakon četvrtine Vašeg veka... Šta se dešava?“, boja glasa kojom je zborila bila je bez melodije koja je trebala biti moja.

Nisam oklevao, ali sam svejedno ćutao. Progovorio sam tek kada sam skrenuo pažnju sa jednoličnog zvuka kiše i sve mračnijeg osvetljenja u ionako tamnoj prostoriji.

„Teško je... Boje, najpre, postanu kao isprane, znate. Sve osim mene protičava u sepija tonovima na samo pet do šest sekundi. Zatim, u zavisnosti od toga, koliko mogu da izdržim, prekriva me bolan mrak. I, u skladu sa vremenom koje sam proputovao stegnutih zuba u mraku, budim se fizički mlađi, proporcionalno vremenu do kojeg sam došao u putovanju praznim uspomenama. Koje nemam, uzgred budi rečeno.“

Odbio sam da joj pogledam u oči. Ako je moja poslednja rečenica bila suvišna, nadomestiću to ne načinivši drugi takav potez.

„Kao gledanje ostatka filmske kasete nakon što je film već završen. Ili prekinut“, upotrebila je analogiju. Tek sada sam zapazio nemir njene izdužene figure. „Filma bi još, teoretski, trebalo da bude, ali tu je samo prostor za film. Ne i sadržaj.“

„U mom slučaju, više je reč o premotavanju“, iskreno sam se nasmešio. „Sam fenomen podmađivanja mi ne smeta sa fiziološkog stanovišta - naprotiv - ali ostati zaglavljen u jako uskom vremenskom kontinuumu... to je ono što je bezizlazno.“

„Dosegavši sredovečnost, nemate više ni sećanja na mladost ni iskustvo starosti. Zatvorenik ste mantre „ovde i sada“.“

Večni život. I večni zaborav.

Podigla je glavu nakon što sam ja spustio svoju i ispričala priču očima.

Nisam bila sasvim svesna iz kog smera sam došla. No, stekavši najzad snagu potrebnu za pokretanje volje u opadanju, preokrenula sam tok misli sa tihe, još uvek neuke klavirske muzike kojoj nije nedostajao onaj šarm

nesavršenosti ruke koja se tek uči sviranju. Opređelila sam se za drugi izlaz, jer je bio svojevrsan zaključak, kraj najkraćeg zamislivog niza na svetu. A krajevi i završeci su mi, u svakom smislu, bili bliski.

Belo svetlo koje me je osvežilo bilo je poput mleka u magli. Ne znam zašto mi je ova analogija promilela umornim umom. Muzika je zamenjena prijatnim statičkim pucketanjem „bele buke“ koje je vrlo jasno i čak usredsređeno poticalo iz jednog izvora. Razlozi zbog kojih sam pomislila da je reč o izvoru koji je živ, koji je i sam organizam, postali su mi ubrzo jasni. Iako već memorijski prastara, osetila sam nagoveštaj sreće kad sam saznala da na razrešenje ove situacije neću još dugo da čekam. Strah od čekanja pretvori se u dosadnog i zastrašujućeg saputnika kad ste izvesnog cerebralnog godišta. Besmisleno...

Bilo je to moje mišljenje o mom mišljenju, ako smem sebi da dopustim tu simpatičnu malu ironiju.

Starac preda mnom posedovao je auru za koju sam poželela da bude moja. Štaviše, tolika potreba za njom rezultovala je malom munjom nevinog besa koji optužuje, kao da mi je nešto toliko dragoceno ukradeno. A sada mi maše tom stvari pred očima sa neizvesnošću povratka u moj posed.

Bez okolišanja, tema našeg susreta je načeta. Činjenica da je hitnost stvari nalagala ignorisanje i jake kiše, nije me iznenadila. Kao ni sama ispovest ovog entiteta dvojakih osećanja, rascepa između fiziološkog i memorijskog. Živeti star život sa uspomenama i osećanjima sveže mladosti, zatim podmlađivati se do tačke u kojoj isčeznu netragom... Slušala sam sa empatijom koja je svakako očekivala ovakvu vrstu obratnosti sa mojim slučajem. Kao negativ, njegova priča je davala dozu bele mojoj crnoj. Tada sam, sa prestankom njegovog zvonkog, melodičnog glasa, oslušnula meni nepripadajuću mudrost koja šapnu da i ja, uzgred, imam nešto što pripada njemu. Za čim podjednako očajnički žudi pod tom opsenom vedrine koja mu nije stajala. Da moja sećanja, od šezdesete godine života do smrti, nisu imala tako neutrališući uticaj na moj emotivni sklop, možda bih zaplakala. Ali i sama pomisao bila je strana. Ta za mnom bi uskoro trebao da usledi hor plača! A zatim spazih odraz svoje sjajne kože i gorko konstatovah da taj trenutak nije blizak.

Simbolička živost njegovih prstiju, metafora nestrpljenja mladosti, prijala mi je koliko me je i žestila. Verovali smo oboje, svako u svom stanju dvojakog vremena, u čudo. Ali čudo, jednom kada se desi, gubi ono uvek relativno svojstvo koje ga čini čudom. U tome je bio njegov apsurd i naš usud. Sada kada smo se sreli, moja sećanja i ja, kada smo kroz prizmu tuđeg vlasnika sagledali jedno drugo suprotnim očima, htenje za povratkom kući je nestalo. I moj sneni, višesmerni dolazak je upućivao na savršeno jednostavan rasplet: odlaziti u isto toliko mnogo pravaca. Stvarati horizonte hladno logički, stopalima. Jer sve što mi je preostalo je da dočekam da moje biološko biće sustigne ono suštinsko, memorijsko. Pučine iza mene davno su prestale da postoje, kao da iza toga stoji nečija čvrsta odluka. Zar nismo mogli, ja i moj saborac u mermernom holu ove kripe izgubljenih sećanja, da se približimo svojoj stvarnosti na dva, esencijalno, razborita načina? Za njega, biće potrebno istrpeti mnogo bola u varanju smrti, dok ću ja ubrzati starenje razmišljanjem o ispodgraničnim sećanjima, stvarajući ih snagom svoje imaginacije.

Kiša statičkih smetnji ostala je da visi određeno vreme u vazduhu dok oboje u isti tren ne podigosmo glave. Kao da dadosmo znak ambijentalnoj klavirskoj deonici da zanavek utihne i oda počast našoj odluci.

Nečujno se saglasismo i zamenismo mesta. Prođosmo kroz suprotna vrata od onih kroz na koja smo ušli. Da nastavimo živote kakve smo do sada živeli, kakve ćemo i nakon ovoga živeti... moj otac i ja, čija smo sećanja i duh čuvali jedno za drugo, iako se nismo poznavali.

Andrej Vidović

Čekajući vreme (In Limbo)

Silom povukavši proto-misli nazad na površinu, povratio sam pažnju u pravom času.

Sada će, dakle, otpočeti sa pitanjima. Ništa me nije iritiralo u toj meri kao taj nepotrební formalizam, ustanovljen valjda u jalovom umu nekog uskogrudog birokrate.

Nisu bili svesni problema nemoguće imaginacije. U redu, znam, kao deo našeg duhovnog prenatalnog treninga i podučavanje shematskom spoju vremena bilo je smisleno, ali ipak previše za naše još nestvoreno tkanje. Bio je ovo, ako smem da upotrebim zgodnu alegoriju, obred ekvivalentan veštačkoj selekciji novorođenčadi u jednom od drevnih gradova civilizacije kojoj ću i zvanično pripadati... za nekoliko godina, vekova ili milenijuma, nije ni važno. U ovom stadijumu, vreme je imalo posve drugačiji smisao i važnost.

Tonom lišenim svake osujećenosti, gotovo usađenom u Ovde i Sada, jedini surogat postojanja koje nam je bilo na raspolaganju, pitanje je glasilo:

„Verujete li da slepilo nije prepreka za dobru odluku?“

Milioni nestvorenih duša zanjihase se u jedinstvenom ritmu struje sušte ogoljenosti pred izazovima koje nismo mogli naslutiti. Nismo ni umeli - kako postaviti pretpostavke bez imalo informacija. Trebale su nam informacije. A oni će nam objasniti kako da ih pribavimo.

„Vi niste slepi. Naprotiv. Sa početkom vaših egzistencija spoznaćete jedan od nerešivih apsursa te velike predstave na koju svi hrlimo. Sa svakim primljenim podatkom, obrađenim stimulusom, vaše znanje će rasti, a sa njim i sužetak uma. Pogleda, ako želite.“

Čemu žurba onda, pitao sam se. Istina, mnogi od nas nisu bili na redu za začće ni za još nekoliko vekova te o žurbi nije moglo biti govora. Jedino što je narušavalo ovaj postojani tok tranzicije bile su povremene termalne oluje duša nestrpljivih da proberu svaki plod sa obećane trpeze čulne i saznanje eksplozije - što je bila svojevrsna knjiga o Utopiji o kojoj smo sanjarili čekajući, sa jezivom mirnoćom, vetrovito obitavajući na beskrajnim maslinastim poljanama Beskraja.

Ove sesije su bile spontani događaji. Pokušati da anticipiramo, rekli su nam, jedan je od temeljaca gotovo svih karaktera vrste čiji smo budući nosioci (kažu da nas to odvaja od drugih vrsta, čije buduće duše, čuli smo, svoje stanište

imaju daleko iza Silicijumskih planina, sakrivene od naše prešesne požude). Čak i kolovođa, posebno uspešan snop elektrona, protona, pozitrona, miona i ostalog, prihvaćen kao takav, jer se smatralo da će svoju fizičku formu zaslužiti kao potomak jednih od genijalnih predstavnika vrste, nije skrivao apsolutnu tamu i neprobojan zid pred kojim bi se našao u tim situacijama.

Budućnost je bila jedina dimenzija koju smo mogli osetiti pred nama - a čak je i ona bila tako razgnevljujuće daleka. Pred-dusi vekova koji su trebali da uslede mnogo nakon ovog na snazi, koji odbrojava poslednje trenutke stoleća znanih kao "dvadeseti", iskazivali su neobičnu pomirenost sa vegetiranjem na ovom čvorištu sumnji, pretpostavki i čekanja. O, koliko samo čekanja! Premda "vegetiranje" nije pošteno upotrebiti kao izraz (nijedan od milijardi Nerođenih nije se osećao kao da ovde gubi vreme - a gde smo to, pa, mogli drugde da budemo?), sam mehanizam koji nas održava je zapanjujuće sličan procesu životnog ciklusa biljaka na tlu koje će nam svima jednom biti dom. Biohemija svesti je bila naša kalorična hrana i glavna ruda materije u kojoj smo bili zasađeni, rastući ka divovskoj struni energije, užarenoj ledenoj lopti, Prosleditelja u više nivoe i ravni za koje čvrsto držimo da su jedina tačka postojanja o kojoj može postojati sud i koja sudi o sebi samoj...

„Znate, neće biti lako... Osećate talas pobune zbog čekanja, u sebi zauzdan zahvalnošću što ćete se uopšte desiti. Ne znate kako da se osećate i kako da reagujete. Da li je posredi nepravda ili čin milosrđa. To će se, uostalom, ustanoviti tokom vašeg postojanja. Bespredmetno je raspravljati o kategorijama koje spadaju u moralne i kulturne okvire kojih ovde nema.

Upamtite, ipak, ovo: da se, po svedočenjima onih koji su se vratili, i koji su jedini izvor podataka kojima raspolažemo, nikada više nećemo osetiti tako bliskim... bezbednim... bezbrižnim... divno lišenim traganjem za smislom, kao sada. Jer, naš smisao je nama jasan. Postati. Dati pečat ovoj osnovnoj fazi rasta o kojoj ne znamo ni najmanji detalj kada pređemo na drugu stranu. Tada se stvari komplikuju. I, ako je moguće porediti, dekonstruišu se, propadaju. A ipak, za tog propadanja, otkrićemo i sreću. Sreću i još hiljade njenih naličja u najraznovrsnijim oblicima patnje.“

Zvuči li vam ovo kao pesimizam, negatorsko gledište na taj život kojim se dičite, tako značajno fluktuirajući udisaje i izdisaje dok upijate ovo svedočanstvo? Ne budite smešni. Mi ne postojimo i projektovani smo za vreme koje ne postoji. Mi ne znamo za loša ili dobra očekivanja. Mi ne očekujemo ništa. Čak ni od vas da se urazumite, jer upravo od stepena vašeg razuma zavise budućnosti u broju koji ne možete ni da zamislite. Indiferentni ka vremenu, ka vama, pa i nama, naša pasivnost je vaš najveći zalog. Mi smo u vašim mislima u onim retkim trenucima kada se služite već izgubljenom veštinom predosećaja. Vi postojite zbog Nas...

Mi dolazimo.

Dinko Osmančević

Crtice

UF... O..!

Zardačeš, Baš-Čeliče.

- Sa Marsa?
- Sa Zemlje!!!

-Živ?
-Nisam.

Gle, Riječ!

Uzalud kosiš,
reče mu Riječ.

Nada umire poslednja,
izusti Nada.

*

Milan S. Kosović

Melanholija

Ne osećam svoje telo
Nisam u njemu
Možda je vreme
Da stavim pištolj u nozdrve
I raspem svoju misao
Na sve strane
Zato što sanjam
Ja sanjam
Jer se plašim da volim

Nudim se dosadi
Beloj ponoći
Kako se dan rađa
Više ne sanjam
Nad mojom samoćom

Otići ću da se odmorim
Između dve reči
U dubinu progutanih

*

Vladimir Bulatović Buči

Trudničar

Na samom početku želeo bih da upoznam drage čitaoce koji principijelno odbijaju da čitaju svakakve izmišljotine, sa činjenicom da je ono što budu pročitali u tekstu koji sledi potpuno istinito, a ukoliko i nije, onda je svakako moguće!

U jednoj varoši, u kući povrh brda koje dominira šarolikim krajolikom, živeli su muž i žena. To su bili dvoje dobrih ljudi čije godine života, u vreme dešavanja ove priče, zbirno nisu prelazile sto godina. Muž se zvao Dragica, a žena se zvala Rodžer.

Sad, prvo što pada u oči jesu njihova neobična imena. Dragica je bio jedina. Njegovi roditelji su žarko želeli ćerku. Ime je birao otac. U mladosti je voleo jednu Dragicu - beše to prva velika ljubav. Za razliku od oca majka je, sanjalački raspoložena i romantičarski nastrojena, želela da joj se sin zove Žbun. Bila je u početku nesrećna zbog muževljevog izbora, ali se navikla na ime sina. Ipak, često mu je tepala „Moj mali Žbunu!“ Dakle, tu je sve jasno i zato ne mora dalje ništa da se objašnjava.

Dragičina žena je dobila ime na sličan način. Njena majka kao tinejdžerka beše zaljubljena u cirkuskog klovna, kojeg je videla pod velelepnom šatorom jednog cirkusa iz inostranstva. Njegovo ime beše Bendžamin, ali je majka, ko zna kako i zbog čega, upamtila - Rodžer. Silno je želela sina za vreme trudnoće, ali se nakon porođaja zadovoljila time što je ćerki dala pomenuto ime. Za razliku od Dragičinih roditelja Rodžerovi roditelji dobiše još desetoro dece, i to ko za inat, mušku.

Reklo bi se da su slučajnosti, kao ova gde su dva supružnika dobila imena na vrlo sličan način, nemoguće. Ali život je nepredvidiv i čudan, samo su naše reakcije na njega smešne.

Dragica je bio povučen muškarac. Njegova najveća ljubav behu lubenice. Pored lubenica njegova druga velika ljubav bio je mesec avgust. Avgust beše, baš kao što je to i danas slučaj, preplavljen lubenicama. Okolina varoši obilovala je plodnim zemljištem koje su vredni zemljoradnici naporno obrađivali i kapali po njoj svoj znoj. Lubenice su gajile generacije vrednih zemljoradnika. Čak je postojalo, a mislim da i danas postoji, takmičenje za najveću lubenicu.

Dragica je godinama bio predsednik žirija, a kasnije je postao i doživotni, počasni predsednik. Ukoliko bi se desilo da ga neko od učesnika takmičenja

podmiti to bi bilo - lubenicama. Dragica nije primao novac, ali je lubenice primao uz veliku radost. Mogao je da pojede i po petnaest lubenica u toku dana.

Njegova žena Rodžer bila je nerotkinja. Bogobojažljiva po prirodi, molila se svakodnevno da joj bog podari dete. Često je zamerala svom mužu što prima lubenice kao mito. Govorila mu je da će ih bog kazniti zbog toga i da je sam đavo izmislio mito kao zamku za grešne ljude.

Dragica, po prirodi šaljivdžija, bi joj na to uvek odgovarao kontrapitanjem: „Reci ti meni ženo, a ko je stvorio lubenicu?“ Pokazivao je rukom na rasečenu i kao krv crvenu lubenicu na stolu oko koje su muvolike napasti zujale i mešale se sa tamnim košticama. „Bog, mužu moj.“ „Dobro, a ko je mene stvorio?“ „Dragi bog, razume se“, odgovarala bi smerno Rodžer. „E onda je sve jasno kao dan“, kazao bi samozadovoljno Dragica nastavljajući svoju misao: „I zato ću ja kao božji stvor da smažem ovu prekrasnu, božiju lubenicu!“ Pošto bi pojeo lubenicu pristupio bi sečenju i jedenju sledeće, najčešće još veće i sočnije od prethodne. U pauzi bi, čačkajući zube i cvrčeći, rekao ženi: „Dobar je taj tvoj bog kada je stvorio ovako ukusnu i mirisnu lubenicu! Ajde, uzmi i ti viljušku pa navali dok ima!“ Međutim, Rodžer bi se na muževljevu dobrodušnu ponudu samo prekrstila izgovarajući u sebi „Oče naš“.

Treba kazati da Dragica nije uopšte bio alav čovek kako bi to nekome moglo da padne na pamet. On je svaku lubenicu jeo polako i sa guštom. Dešavalo mu se da ceo dan provede sedeći za drvenim stolom ispred kuće jedući lubenice. Sekao ih je polako poput kelnera kada seku svadbenu, trospratnu tortu. Lubenicu je sekao na tanke kriške sa velikim nožem. Trudio se da uvek iseče ukupno dvanaest kriški. Zatim ih je jeo rukama. Rodžer je, da nije bila opterećena muževljevim gresima, mogla uživati u zvucima koje je on proizvodio mljackajući i govoreći između svakog zagrižaja „Mmmm, ajoj“.

Jedne godine na takmičenju za najveću lubenicu prijavio se rekordan broj učesnika. Beše ih preko stopešest. Skoro polovina od tog broja se odlučilo da podmiti predsednika žirija, našeg Dragicu.

Dan pred takmičenje njegovo dvorište bilo je preplavljeno lubenicama, što duguljastim, što oblim poput lopte. Kako je koji takmičar donosio lubenice i ostavljao ih ispred kuće tako se i Rodžer krstila, mahala glavom levo-desno, govoreći tiho za sebe: „Ovo su đavolja posla.“

Dragica se tome radovao poput malog deteta. Da je znao igrao bi od sreće. Predveče bi stao pokraj gomile lubenica popisujući svaku u mali tefter. Svaku bi čvrknuo srednjim prstom. Zatim bi prislonio uvo na koru, malko oslušnuo i potom se predstavio svakoj lubenici pojedinačno: „Dragica, predsednik žirija, drago mi je“.

Sledećeg dana beše nenasna vrelina. Bio je sam kraj avgusta i kiša nije pokvasila tlo skoro mesec dana. Dragica je proveo ceo dan u žiriju ne pojevši ni jednu jedinu lubenicu. Gledajući ceo dan izložene lubenice motala mu se neprestano po glavi slika lubenica u njegovom dvorištu. Voda mu je neprestano išla na usta. Pred očima počеше da mu igraju sve te lubenice međusobno zagrljene u kolu. Htede da im se pridruži i povede kolo, ali kako bi im se u mislima približio tako su mu sve više odmicale. Mislio je u sebi: „Toliko lubenica preda mnom i još više u mojoj glavi, a ni jedna u mom stomaku! Baš život zna da

bude okrutan." Napokon, predveče, nakon proglašenja pobjednika, Dragica se vrati kući sav iscrpljen i željan sna.

Nakon prospavane noći ustade raspoložen i gladan kao nikad u svom životu. Seo je za drveni sto u dvorištu i nije ustajao od njega naredna tri dana. Ustajao je samo kada je trebalo da donese novu lubenicu za sto i kada je trebalo, sad izvinite me na izrazu, da mokri. Lubenica za lubenicom je nestajala, a Rodžer je samo klimala glavom, krstila se i govorila mužu: „Bojim se da te ne zaboli stomak!“ Dragica joj je odgovarao: „Ništa se ti ne brini, već se moli bogu da ih što više pojedem! Ovog puta je bio krajnje alav, pa mu se dešavalo da pojede i delove kore, a o košticama da ne govorimo.

Posle desetak dana Dragica je primetio da mu je stomak malo veći nego inače. Nakon dvadeset dana bio je ubeđen da se ugojio, a nakon mesec dana je izgledalo kao da je trudan. Nakon dva meseca ustanovio je da je zaista trudan. Rodžer je bila van sebe od sreće. Zahvaljivala se bogu kroz brojne molitve, završavajući svaku sa: „Hvala ti dragi bože!“ Ljubila je ikonicu sa likom Sv. Marije brišući suze radosnice koje su kvasile njeno blede lice. Jalova godinama, Rodžer je smatrala da je njen stomak grešno mesto i da bog ne želi da ona porodi njegovog budućeg slugu. Bila je ubeđena da se bog smilovao nad njenom mukom podarivši njenom mužu sposobnost da rodi.

Kada su Dragičini trudovi počeli da bivaju sve jači, odluči se on da ode kod lekara. Lekari mu snimiše stomak a snimak im potvrdi da je zaista trudan. Rodžer je plakala od sreće. Pitala je glavnog doktora da li je u pitanju dečak ili devojčica, ali on nije tačno znao da joj kaže. Rekao je samo da nikad nije porađao muškarca i da se podrazumeva da će se porođaj izvršiti carskim rezom.

Još isto veče Dragica se porodila. Međutim, umesto deteta u rukama doktora se našla jedna zelena i više duguljasta nego okrugla lubenica. Babica ju je izmerila zaključivši da novorođena lubenica ima sedam kila i dvesta. Doktor, ne znajući kako da se postavi u, za njega potpuno novoj situaciji, od srca čestita Dragici, rekavši da će pamtiti taj dan kao najblistaviji u karijeri.

Rodžer, saznajući da joj je muž rodio lubenicu umesto deteta, zakune se da će udvostručiti broj svojih molitvi. Trudnoća njenog muža ju je samo učvrstila u ubeđenju da su čuda moguća, nadajući se da će doći dan kada će i ona zatrudneti. Napokon, da je bog hteo da muškarci rađaju ne bi stvorio ženu, tešila se.

Vrativši se kući iz bolnice Dragica stavi novorođenu lubenicu na sto, sede i počne da je posmatra. Rodžer je skrušeno stajala pokraj stola srećna što se muž vratio živ i zdrav. Nakon nekoliko minuta ćutnje Dragica progovori: „Šteta bi bilo da se pokvari ovako lepa lubenica!“ Izvadi nož i raseče lubenicu iz koje zakmeči beba.

Pavle Zelić

Š.B.B.K.B.B.

Da nisam povukao oroz, ne bih bio mrtav.
Da nisam pozeleo da povučem oroz, ne bih to učinio.
Da nisam upravo ubio svoju ženu, ne bih to pozeleo.
Da je nisam voleo, ne bih je ubio.
Da je ona mene volela, ne bi me varala.
Da sam njega poštedeo, nju ne bih.
Da mi nije najbolji prijatelj, možda bih ga i poštedeo.
Da je bio svestan, sigurno bi me preklinjao da ga poštedim.
Da ga nisam opaučio bezbolkom, ne bi bio u nesvesti.
Da nisam video kako mi prca ženu, ne bih ga opaučio.
Da je nisam čuo kako vrišti, ne bih znao da je tu.
Da nisam došao kući ranije, ne bih je čuo.
Da nisam dobio otkaz, možda se ne bih vratio kući ranije.
Da nisam toliko zakasnio, možda me šef danas i ne bi otpustio.
Da me nije opaučio, ne bi mi trebalo još pola sata da se osvestim i stignem na posao.
Da se nisam zakucao u ta kola, ne bih saznao koliko boli direkt našeg šampiona u poluteškoj.
Da sam zgazio kočnicu, ne bih se zakucao u kola ispred mene na semaforu.
Da nisam ugazio u kaku, ne bi mi se cipela okliznula o kočnicu.
Da nisam ćopao, ne bih ugazio u Džekijevu kaku.
Da se nisam isekao, ne bih ćopao do kola.
Da nisam baš tom nogom zgazio budilnik, ne bih se isekao.
Da nisam tog jutra ustao na levu nogu, ne bi mi bio ovako usran dan.

*

Biljana Kosmogina

Najkraće F priče

„Tristapedesetsedam... Gotovo!”
Bog žalosno zatvori vrata Raja.

Crvena zora.
Nema živog stvora.

Ovde je otprilike nekad bila planeta Zemlja.

Tihomir Jovanović

Dva dnevnika

Beleške Ljubomira Stanivukovića 28.05.1941, bivšeg pripadnika SKOJ-a

Već nekoliko dana, kažem dana, mada se sve dešava pod okriljem noći, Nemci dovlače u tvrđavu nešto skriveno pod ceradama i u drvenim sanducima, koje su krasili jedino brojevi odštampani crnom bojom i obavezni kukasti krst sa orlom u krugu.

Mi, pripadnici SKOJ-a za Smederevo okupljali smo se kod Raše na tavanu i kroz mali prozor pokušavali smo dokučiti o čemu se radi. Srećom noći su bile vedre i pune mesečeve svetlosti koja je zasipala tvrđavu despota Đurđa i proklete Jerine. Svetlost se reflektovala i sa glatkih površina Dunava i Jezave, a srebrni odsjaj sa šina je vijugao pored tvrđave i gubio se dalje u senkama lipe i platana. No uprkos ovom dobrom svetlu za noćne prilike nismo uspeli ništa saznati. Nije bilo sumnje da se radi o nečemu veoma važnom. Kada su Nemci u tvrđavu dovozili oružje, granate i municiju bilo je to neskriveno od očiju javnosti, želeli su demonstrirati svoju snagu. Sada su delovali pod okriljem noći. Mi smo ih zvali vampiri, ali ne samo iz razloga što su svoj posao radili noću, već i zbog činjenice da su na svojim šapkama imali simbol slepog miša.

Kako su nas drugovi obavestili, sanduci su dolazili brodovima iz Rumunije u pratnji torpednih čamaca i pojačane straže na putevima kraj obale. Bio je to tek početak rata, istina nismo tada verovali da će trajati godinama, očekivali smo ulazak Rusije u rat i potom brzi slom Nemačke. Ali i Nemci su neprestano pričali o svojoj brznoj pobjedi i sve su podredili vojsci: industriju, nauku, misli, čitave živote...

Ova noć bila je posebna zbog prisustva značajnih drugova iz Beograda. Oni su veoma ozbiljno shvatili naš poziv i naše reči da se nešto neobično dešava u smederevskoj tvrđavi.

„Da li su sanduci uvek bili ovakvi?“, upita me Mustafa, jedan od drugova prispelih iz Beograda, skidajući dvogled sa očiju i predavši ga meni u ruke.

Pogledao sam ka železničkoj stanici. Pogled mi je klizio od zadnjeg vagona i išao lagano napred prateći užurbane pokrete Nemaca. Desetak njih je tovarilo sanduke na kolica koja su pokretala bešumni elektromotori, a dvojica su stajala malo dalje sa automatima na grudima i prstom na obaraču. Pogledi su im kružili u potrazi za nevidljivim posmatračima. U trenu uhvatih pogled jednog od

njih i trgnuh se, odvojivši dvogled od očiju. Znam da je to nemoguće, ali imao sam utisak da se i on trgao kada su nam se ukrstili pogledi.

Nekoliko sekundi kasnije nastavih sa osmatranjem i pogled mi prelete preko lokomotive koja je ispuštala guste oblake pare i dima i skrivala vojnike koji su odvozili sanduke dalje. Svetlo na njoj bilo je ugašeno, a crno telo je slabo odražavalo srebrnkastu svetlost meseca. Da, sanduci su bili drugačiji nego oni ranije. Zašto? Pokušavao sam smiriti ubrzano disanje i drhtave ruke i srediti misli. Oni sanduci ranije bili su od grubo klesanog drveta i sa svastikom. Ovi sada bili su od fino obrađenog drveta, obojeni tamno zeleno i sa ispisom koji nisam uspeo da pročitam, jer su slova bila isuviše mala.

„Ne, ovi sanduci su drugačiji“, rekoh i pogledah ka Mustafi. „Nema nikakve sumnje.“

„Imaš li neko objašnjenje ili pretpostavku...?“

Slegoh ramenima. Sve ovo bilo je bez imalo logike, bar za mene i moje drugove. Zurio sam u Mustafu očekujući objašnjenje od njega. On se češkao po bradi nekoliko sekundi, a onda reče.

„Vidiš, postoje indicije da su sanduci do sada stizali iz Rumunije. To ste i potvrdili. A ovi sanduci sada su stigli iz Nemačke. Drugovi su приметili da je ovaj voz prošao kroz beogradsku železničku stanicu. Velika je mogućnost da se njihova planirana akcija bliži kraju. Ovde, odnosno u tvrđavi oni žele spojiti nešto pristiglo iz Rumunije sa onim doveženim iz Nemačke. Ali pitanje je zašto ovde i zašto sada?“

Beleške Jirgena Bruma 30.05.1941, bivšeg pripadnika specijalne jedinice Fledermaus

Ne spavam već noćima. Spavam danju kao šišmiš, a noću krećemo u akcije. Jedinica za posebne zadatke Fledermaus (Slepi miš) izmeštena je iz Bavorske, gde smo imali obuku u zamku koji je pripadao grofu fon Rajnhardu, pripadniku stare i provrene nemačke porodice. Stari grof se retko pojavljivao u javnosti posle misterioznog nestanka svoje supruge, sve dok na vlast nije došla nacionalsocijalistička partija.

Možda pišem malo nasumično, ali reči zapisujem onako kako mi naviru sećanja. Prvi susret sa njima je bilo moje najneobičnije iskustvo u životu iako smo za to bili teorijski dobro pripremljeni. Naši predavači su bili izvrsni poznavaoци okultnog i onog što se u narodu smatralo za praznoverje. Izučavali smo dela Lavkrafta, Stokera, Meri Šeli, Brema Stokera, Kroulija, Paracelzijusa i sijaset drugih, koje bih mogao nabrajati bar još pola stranice. I dok su se jedni trudili da dokažu da postoji nešto više od obične materije i običnog života, drugi su poricali i ismejavali takve tvrdnje, krijući istinu od najvećeg broja ljudi. Samo oni najuporniji su uspevali da se izbore za istinu.

Biblioteka grofa Rajnharad bila je jedinstvena i po izgledu i po sadržini. Sve knjige su bile u povezu od crne kože i sa naslovima ispisanim u zlatotisku. I svi ti naslovi odnosili su se na vampirizam.

Uprkos svom teoretskom znanju trebalo mi je dva dana da prepoznam istinu. Fon Rajnhardovo neobično ponašanje bilo je tipično, noćne aktivnosti, izbegavanje sunca i srebra, odsustvo senki i draža... fon Rajnhard bio je vampir.

Našem Fireru bile su potrebne sve snage da bi što brže stvorio novi svetski poredak. Vrsta kojoj je pripadao fon Rajnhard sa svojim osobinama mogla je biti od značajne koristi. Zamislite samo ratnike koji noću vide odlično i pri tome su praktično neranjivi. Dobro, imaju i oni svoje slabe strane, ali su i pored toga daleko nadmoćniji od smrtnika. Od trenutka spoznaje o prirodi grofa Rajnharda boravak u zamku mi je bio pomalo nelagodan uprkos prijateljskom stavu fon Rajnharda.

A znanja koja nam je preneo stari grof bila su veoma korisna za naš budući rad. Naša teoretska znanja dopunjavao je primerima iz prakse. Čak smo i sami bili prisutni u nekoliko njegovih noćnih pohoda, sa pristojne daljine posmatrajući kako se on od uglednog gospodina pretvara u zver. U današnjoj Nemačkoj mogao je loviti mirno, ljude obeležene žutom trakom i Davidovom zvezdom i onako niko nije vodio kao nestale.

Za njim su ostajala beživotna tela, beskrvna i samo su dve ranice na vratu u blizini žile kucavice ukazivale da su te osobe pretrpele neprirodnu smrt. Grof je na svoj način pomagao da se reši konačno pitanje Jevreja i istovremeno obezbeđivao našim laboratorijama dobar "materijal" za proučavanje i eksperimente.

Bili su to dani pripreme i obuke, a zatim je usledio rat, prvo sa Poljskom i ostalim susednim zemljama. Očekivao sam da će se naše znanje odmah primeniti i da ćemo pomoći Fireru svim snagama i umećem. Umesto toga usledilo je razočaranje. Dok su naši Meseršmiti nadletali nebo Evrope, naši tenkovi gazili tlo i osvajali teritorije, jedinica Fledermaus je tavorila i obavljala gotovo rutinske vežbe u kampu kraj Minhena. Već smo svi pomislili da smo zaboravljeni i da je čitav naš projekat pao u vodu kada je usledila naredba za pokret. Na Balkan. Deo naše jedinice izmešten je u Rumuniju, u Transilvaniju, a ostatak u Srbiju u neku srednjovekovnu tvrđavu na Dunavu u gradiću po imenu Smederevo.

Beleške Ljubomira Stanivukovića 03.06.1941.

Posle boravka druga Mustafe Golubića, u Smederevo su došli ljudi čija smo imena do tada izgovarali samo šapatom i, ako to jedan komunista može reći, gotovo pobožno. Ivan Stevo Krajačić, poverljivi čovek kominterne, Miloš Matijević Mrša, član beogradskog MK i David Pajić, član PK KPJ, za koje se pričalo da su dobri stručnjaci za eksplozive i sabotaže. Zadrhtao sam od uzbuđenja, spremalo se nešto veliko. Do sada smo izveli samo nekoliko manjih akcija u koje su spadale napadi na trajekte i paljenje cisterni sa gorivom ispred kafane Akvarijus.

Istovremeno smo primetili i pojačano prisustvo Nedićeve žandarmerije i snaga Vermahta. Morali smo dobro da pazimo da se naše aktivnosti ne primete. Dogovor o preduzimanju potrebnih akcija obavili smo u kući kraj Donje vage. Niko ne bi rekao da se u toj kućici stešnjenosti u bagremima i topolama može skupiti deset ljudi. Ne bih prepričavao sastanak niti iznosio detalje razgovora.

Zaključak je bio da se pre svega mora izvideti teren i ispita šta su Nemci unosili u sanducima u tvrđavu.

Provereni agenti Kominterne doznali su da su Nemci i pre i za vreme rata radili na razvoju novih tipova oružja. Sumnjalo se da su u sanducima delovi koje su dopremili ovde radi sklapanja, a onda bi se to oružje upotrebilo u napadu na Rusiju.

Dragoljub Milićević i ja bili smo određeni da se nekako uvučemo u tvrđavu i saznamo šta se krije u sanducima. Na osnovu toga će se utvrditi šta dalje preduzeti.

Iste večeri nas dvojica smo se našli u blizini tvrđave. Nismo smeli doći suviše kasno kada su straže pojačane zbog noćnih aktivnosti u tvrđavi. Prvi mrak je najsigurnije vreme, kada se još sve zvezde ne upale i kada je tama dovoljno duboka da nas skrije od pogleda stražara.

Da bi smo se bolje uklopili u tamu obojica smo imali tamnosive pantalone i košulje i lake cipele sa gumenim đonom, pogodne za penjanje uz zidine. Još od detinjstva često smo se igrali oko tvrđave i unutar nje i peli se uz zidove dokazujući svoju hrabrost pred drugovima i devojkama. Ovog puta u pitanju je bio sasvim drugačiji zadatak. Sada se nismo trebali pokazati, već ostati skriveni.

„Kako ćemo preko zida?“, upita me Dragoljub, osmatrajući kretanje stražara po kruništu tvrđave.

„Sećaš li se onog duda uz same zidine, gde smo se leti sladili i vraćali se kući umazani?“

„Da, ali tog duda više nema...“

„Tačno. Nemci su posekli svo drveće oko zidina da bi spečili penjanje i ulazak u tvrđavu. Ali tu na tom mestu gde se nalazio dud zid je neravan i lak za penjanje. Uz malo užeta i veštine lako ćemo se popeti.“

Prišli smo zidinama skriveni tamom i šibljem i čučeci u žbunju osmotrili krunište tvrđave. Mesec je sijao punom snagom tako da smo jasno mogli videti stražarevo lice dok se šetao i osmatrao okolinu tvrđave. U jednom trenutku stražar je zastao i izgledalo je kao da osluškuje noćne šumove i pokušava da utvrdi ima li nekog neobičnog zvuka, nešto drugo osim poja zrikavaca, šuma reke, krikova slepih miševa, koji su se gnezdili u šupljinama tvrđave i udaljene buke grada. Onda je pogledao u pravcu grma u kojem smo bili skriveni Dragoljub i ja. Učinilo mi se da čitavu večnost gleda u našem pravcu. Već sam osetio kako mi se dlanovi znoje od nervoze. U jednom trenutku stražar se i sagnuo da bolje pogleda i onda sam video njegovo lice sasvim jasno. Imao je neobičnu brazgotinu na desnom obrazu. Isprva sam mislio da je to samo igra svetlosti i senke, ali posle nekoliko sekundi i promene položaja glave, shvatih da je ožiljak u obliku slomljenog slova S stvaran. Kasnije sam se često pitao da li je taj ožiljak slučajan ili je namerno načinjen.

I Dragoljub i ja smo, čini mi se, odahnuli preglasno kada se stražar konačno udaljio i nastavio šetnju. Pogledao sam u Dragoljuba i rukom mu dao znak da me prati. Počeo sam da se penjem uz zid. Nije išlo lako kao nekada. Povremeno bih zastao da se odmorim i uhvatim vazduh, prilepljen uz zid kao gušter i ne usuđujući se da pogledam dole, samo naviše ka cilju. Za sobom sam

osećao Dragoljubovo dahtanje i povremeno osetio dodir njegovih prstiju na petama dok se konačno ne dokopasmo vrha i onda sedoh na kamen i osmotrih unutrašnjost tvrđave, raspored stražara i opreme.

„Eno sanduka, uz desni zid“, pokaza Dragoljub na gomilu dvadesetak koraka od nas. „Hajdemo!“

Polegli smo po kruništu bedema i gotovo puzeći došli do mesta odakle smo se spustili do sanduka, ne izlažući se previše eventualnim pogledima u našem pravcu. Isuviše toga je zavisilo od ove naše akcije.

Konačno smo stajali pored sanduka. Još jednom sam bacio pogled naviše da proverim gde se nalazi straža i kada se uverih da nas niko ne može videti pristupih otvaranju jednog od sanduka načinjenog od grubo obrađenog drveta. Dragoljub mi dade metalni izvijač koji izvuče iz nogavice, gde mu je do tada bio privezan uz potkolenicu. Trudio sam se da što tiše odvojim pokopac od sanduka. U tišini noći glasni poj zrikavaca bio je naš jedini saveznik. Raspevani hor svojom je bukom dobro pokrivao škripu eksera koji su izlacili iz tvrdog drveta. Jedna daska se odvojila i nas dvojica nestrpljivo zavirismo unutra.

„Šta je ovo dođavola!“, šapnu Dragoljub i trgnu ruku nazad. „Nešto sipkavo i vlažno.“

„Samo čas liči mi na...“, zastao sam u govoru sipajući prah između prstiju i gledajući u šaku. „Liči mi na zemlju. Na običnu zemlju.“

Otvorili smo još nekoliko sanduka i svuda smo nailizali na isto. Zemlja.

Prešli smo na drugu gomilu sanduka i ovog puta Dragoljub se trgnu pošto otvori poklopac. Prišao sam i pogledao unutra.

Jedva sam mogao poverovati svojim očima. Unutra se nalazio mumificiran leš nekog muškarca sa brkovima. Bio je odeven u fino odelo, koje kao da nije pretrpelo nikakve tragove vremena. A ono što je bilo najneobičnije je drveni kolac, zaboden u predelu srca.

„Šta je ovo?“, prekrsti se Dragoljub.

„Ne znam ali videli smo dovoljno, hajdemo...“

Izašli smo brzo i gotovo neoprezno. Sva sreća da nas stražari nisu primetili.

Beleške Jirgena Bruma 01.06.1941.

Po narodnom predanju ovu tvrđavu izgradila je neka njihova drevna vladarka, koje su, kako kažu zbog svoje nemilosrdnosti nazivali prokleta. Prokleta Jerina. Unutar zidina tvrđave podigli smo nekoliko šatora i smestili se na drugi kraj od laguma u kojem su bila smeštena sva ona eksplozivna sredstva. Bilo je tu oružja zaplenjenog od srpske vojske, za koju smo mislili da će se boriti do zadnjeg čoveka, a oni su potpisali kapitulaciju posle samo nekoliko dana. Po mojoj pretpostavci u lagumima i odajama tvrđave bilo je sakupljeno više stotina tona neeksplozivnih avionskih bombi, nafte, benzina, baruta, mina, granata i još koječega što je zaplenjeno ili pronađeno. Stvarno je neprijatno hodati i spavati na ovom mestu, koje bi moglo biti i prijatno da nije prisutna svakodnevna opasnost po život.

Sama tvrđava je dobro očuvana i predstavlja snažno energetska mesto, zbog čega smo je i izabrali za naš zadatak. Osim toga i njen geografski položaj je bio idealan za početak budućih operacija.

Prvih noći su nam dolazili sanduci iz Rumunije, iz Transilvanije. Sav onaj sirovi materijal koji nam je bio neophodan. Iole upućen poznavalac istorije i mitologije čuo je za priču o grofu Drakuli i vampirima. Često je dolazilo do zamene istorijskih i izmišljenih događaja. Uglavnom su to radili sami članovi Vladove porodice želeći da zametnu istinu o sebi i svom vampirizmu. Ipak lokalno stanovništvo najbolje je znalo ko su oni, jer su se sledbenici Vlada Cepeša hranili njihovom krvlju, krvlju njihovih žena i dece. Da bi jedni živeli drugi su morali umreti. Seljanima je bilo dosta umiranja.

Pred zoru, jedne noći, u papirima koje sam proučavao, nije zabeležen datum, ostvarena je dugo i u tajnosti pripremana osveta. Zamak vampira je napadnut sa svih strana, vatrom, svetom vodom i municijom od srebra i strelama od gloga. Naizgled svemoćna i besmrtna bića su podlegla nadmoćnijim seljanima. Po završetku boja u srce svakog vampira zabijen je glogov kolac, da se više nikada ne probude.

Seljani su mislili da je to dovoljno. Nisu bili upoznati sa ritualom oživljavanja vampira. Mi iz jedinice Fledermaus, za posebne zadatke, proučavali smo drevne spise, skrivene po podrumima manastira i prašnjavim sanducima, koji su pripadali ljudima za koje smo imali osnovane sumnje da se bave onostranim.

Da bi se oživeo upokojeni vampir bilo je potrebno telo i zemlja iz kraja u kojem je vampir živio, noć punog meseca i obredni ritual obavljen na snažnom energetskom mestu, kao što je drevna tvrđava despota Đurđa u Smederevu.

Naša tajna služba je još pre osvajanja Rumunije locirala mesto na kojem se nalaze tela grofa Drakule i njegovih sledbenika. Po pristupanju Rumunije silama osovine, trupe naših odabranih vojnika preuzele su brigu o znamenitim stanovnicima Transilvanije. Njihova tela i sanduci sa zemljom počela su da se transportuju do Smedereva. Istovremeno su nam iz domovine poslate dopunske stvari, za kojima se možda ukaže potreba, ako ne krene sve po planu. U zelenim sanducima dopremljeno nam je oružje posebno izrađeno za municiju velikog kalibra, sa srebrnim mecima i samostreli koji su ispaljivali strele od glogovog drveta. Kao što rekoh, namena ovog je bila samo u slučaju da se stvari otrgnu kontroli, ako oživljeni stvorovi kojim slučajem krenu protiv svojih gospodara. Protiv nas.

Beleške Ljubomira Stanivukovića 04.06.1941.

Usnio sam ružan san, i što je najgore, dok budan hodam, slike tog sna mi još uvek promiču pred očima. Sa neba je pala vatra i zahvatila ljude koji su jurili ulicama dok se plamen vio za njima. Neki su pokušavali da se spasu u reci, ali je i ona prihvatala plamen kao da rečnim koritom teče benzin a ne voda. U trenutku buđenja, još nesvestan da li je sve san ili nije, udarao sam se rukama i pokušavao ugasiti nevidljivi plamen...

Otišao sam na sastanak SKOJ-a sa teškom glavom i nesređenim mislima. Nepovezanim rečima pokušavao sam da objasnim šta sam video u tvrđavi i da nije bilo Dragoljuba i njegovog izlaganja teško da bi iko razumeo šta sam hteo da kažem.

„I kažete u sanducima su se nalazili leševi i zemlja...”

„Da, leševi probodeni kolčevima”, doda Dragoljub. „Kao u onim pričama o vampirima...”

„Praznoverje, praznoverje...”, mrmljao je Mustafa. „To nas ne zanima, ali zemlja, zemlja, tu je ključ... možda je u pitanju neka ruda, uranijum...”

„Daaa”, ote se uzvik Dragoljuba. „Čuo sam o tim istraživanjima i nastojanjima da se napravi superbomba na bazi uranijuma.”

„Dobro razmišljaš momče.” Pohvali ga Mustafa i stavi ruke u džepove, zagledavši se kroz prozor. „Moramo pod hitno dići tvrđavu u vazduh.”

„Kada?”, upitah zainteresovano.

„Odmah. Danas, sutra dok ne bude kasno. Sutra je pazarni dan u Smederevu u svoj toj gužvi biće najlakše dići tvrđavu u vazduh. Pažnja Nemaca biće skrenuta na drugu stranu, a puno prisutnih ljudi biće svedoci našeg poduhvata.”

Želeo sam da učestvujem u akciji, ali su mi zbog današnje smušenosti uskratili poverenje da ne bih nešto zabrljao. Uzalud su bila moja nastojanja da ih ubedim u suprotno. Za ovaj zadatak bili su potrebni ljudi sređenih misli i mirne ruke, a ja to danas nisam bio. Damjan i Dragoljub su određeni da sutra dignu u vazduh jednu od čeonih kula u kojima se nalazilo dosta municije. Sve je planirano vrlo jednostavno. Sa mesta gde će biti skriveni od pogleda stražara samostrelom će ubaciti zapaljenu strelu na gomilu municije, a ostatak će eksplodirati kaniže kada se vatra i eksplozije rašire po celoj tvrđavi.

Išao sam potišten, probijajući se kroz gomilu ljudi. Kraj zgrade banske uprave naiđoh na gužvu i prvo pomislih da se desilo nešto neprijatno, a onda iz razgovora shvatih da su to glumci koji su potegli čak iz Novog Sada da bi im ovde bile isplaćene zaostale plate pošto su ih iz njihovih domova i pozorišta najurili Hortijevi vojnici. Po nezadovoljnim reagovanjima glumaca shvatio sam da plate još uvek nisu stigle, jer su okupatorske snage zahtevale prvo da svaki od glumaca donese potvrdu o svom arijevskom poreklu. Smešno i tužno.

Beleške Jirgena Bruma 05.06.1941.

Večeras je značajna noć. Večeras ćemo pokušati da oživimo transilvanske vampire i našem Fireru podarimo nove ratnike, jače, neuništive i sposobnije od ljudi. Drhtim od uzbuđenja. Znam da to nije dobro, ali čovek sam, da, čovek slab i nemoćan i zato želim da se stvori ta nova rasa ratnika, jaka, bezosećajna i svemoćna.

Grad je prepun ljudi, kao da su se sva okolna sela sjatila ovde da prodaju robu ili su došli nekim drugim poslovom, samo oni znaju kojim. Ulice grada su tesne i prašnjave, tek poneka ima makadam, a vrhunac je kaldrma koja se nalazi samo na glavnom gradskom trgu. Išao sam sve dalje i dalje bežeći od ove gomile, u suprotnom smeru od glavnog toka, obučen u obično građansko odelo, da potražim neku malu kafanu, kakvih ovde ima dosta i uz hladno pivo

sredim misli. Ulica je bila strma i vodila je ka delu grada koji se zove Carina. Prolazio sam pored dućana i krojačkih radnji. Svi su širom otvorili vrata očekujući dobar pazar od pristiglih ljudi. Još jednom sam se osvrnuo i pogledao ka tvrđavi i video prostor koji su oivičavali reke Dunav i Jezava, Karađorđevo brdo i Majdan. I zaprepašćen shvatih da iz tvrđave izbija beli dim. Srce je htelo da mi iskoči. Prvo sam čuo rasprskavanje sitne municije, a onda par granata. Bacio sam se na prašnjavu ulicu dok su mi se pluća punila smradom prašine i otpadne vode koja je tekla jarkom između ulice i drvenih ograda. Zaglušila me je strahovita buka i talas vrelog vetra jurnu preko mene. Čini mi se da sam ostao da ležim čitavu večnost, dok se tutnjava nije smirila. A onda se ču lelek žena i muškaraca. Dugo se nisam usuđivao da pogledam ka tvrđavi.

Beleške Ljubomira Stanivukovića 05.06.1941.

Peti je dan juna. Danas ćemo Nemcima i narodu pokazati našu snagu. Nažalost, neću učestvovati u toj akciji. I dok su se Damjan i Dragoljub upućivali ka mestu akcije ja sam šetao oko železničke stanice želeći da izbliza bacim još jedan pogled na tvrđavu. Uskoro je neće biti, ostaće samo ruševine. Osetio sam malo tuge pri pomisli da će biti srušeno nešto što je preživelo vekove.

Gužva je bivala sve veća. U Smederevo su se slivali ljudi sa svih strana i činilo mi se svim mogućim sredstvima. Seljaci su konjskim i volovskim zapregama dovozili robu na pijacu. Bilo je tu sira, voća, povrća i sitne stoke, kokošaka, jagnjadi. Brodovi su se usidrili na obali Dunava, a skela iz Kovina išla je tamo amo i neprestano dovozila nove ljude. Povremeno bih naleteo na nekog od drugova i samo bih klimnuo glavom, ništa ne govoreći, jer je grad pun Ljotićevaca.

Nedaleko od tvrđave stajao je voz. Bio je obavijen parom, a iz dimnjaka bi pokatkad izleteo oblak crnog dima. Ljudi koji su završili posao tiskali su se oko vagona i pokušavali da pronađu neko prazno mesto. Voz broj 4714, sa polaskom u 14 i 10. Još ima dosta do polaska i biće još veća gužva kada nagrne još ljudi koji žure da završe posao i požure da uhvate voz. Mašinovođa Andrija Pišler, koliko puta smo razgovarali i koliko puta me je uvodio u lokomotivu pokazujući mi kako se upravlja ovom metalnom grdosijom, stoji naslonjen na prozor i priča sa Tanasijem Ognjanićem otpravnikom vozova, koji drži otpravničku palicu pod miškom i rukom briše znoj sa čela. Od silne buke ne čujem o čemu pričaju. Bilo mi je dosta, bliži se vreme akcije i pošao sam dalje da se ne zadržavam u blizini, jer će Ljotićevci odmah početi da hapse sumnjive. A svi mladi su po pravilu sumnjivi. Polako sam počeo da se penjem prašnjavim putem ka Carini. Ulica mi nikada nije izgledala strmija i duža ili mi je vrućina oduzimala dah.

Zastao sam i pogledao na sat. Džepna Omega, uspomena od oca. Kazaljke samo što se nisu poklopile u deset minuta posle dva. Voz bi trebalo da krene. Čika Andra ispušta paru i kada lokomotiva pisne poleteće i plamena strela ka tvrđavi. Digao sam pogled da vidim grad despota Đurđa još jednom i opazih kako se iz čeone kule izvija beli dim. Srce mi je zabubnjalo jače. Dim je bivao sve gušći i tamniji, a onda kao da su se nebesa srušila i sav Božiji gnev prema grešnim ljudima sručio na Smederevo. Eksplozija je bila zaglušujuća. Daleko jača

nego što smo očekivali. Talas vrelog vetra bacio me je i odleteo sam nekoliko metara dalje i pao.

Posle nekoliko sekundi ili minuta nesvestice počeo sam da se dižem. Onda sam pogledao ka tvrđavi. Sve oko nje bilo je srušeno, a njene dve čone kule obavijene prašinom i dimom stajale su nakrivljene kao da ismevaju silu zemljine teže. U glavi mi se razbistrilo i čuh lelek ljudi i žena koji su naricali za mrtvima ili od bola. Niz lice mi potekoše suze. Ne zbog bola u ruci ili glavi. Ovaj bol je nastajao negde dublje.

*

Milos Ristić

San

Postajem
Pravoslavni
Vampir

Zlima
Uterujem
Pir...

*

Ivan Vukadinović

Who killed Mr. Moonlight?

„Ovaj Svet nije stvorio ni jedan bog ni čovek, već je bio večno vatra živa koja se sa merom pali i merom gasi.“

„Mračni“ Heraklit

Priču posvećujem uspomeni na mog drugara iz gimnazije koji je, odgovarajući fiziku, silu zemljine teže crtao na gore. Eto, i to je zamislivo, samim tim i moguće!

„U početku Svet beše rasplinut.“ Počela je Dijana svoju priču.

Alek je podigao šolju kafe i prineo je ustima. Sedeli su u kafeteriji CERN-a i čekali rezultate najnovijeg kosmološkog istraživanja. Ova priča će izgleda potrajati, ali ima se vremena...

„Ali slučajnim kretanjem čestice bi se približile jedna drugoj i tada bi ih elektromagnetna sila približila. Sudarale bi se i spajale u jednu, a nuklearna sila

kratkog dometa sprečavala bi totalni kolaps. Nuklearna sila dugog dometa bi se tada oslobađala i podsticala dalja komešanja u ovakvom svemiru. Ali do sveopšteg spajanja, i uvođenja reda u entropiju, nije moglo doći tako lako. Čim bi se napravile malo veće gromade gravitacija bi ih odbijala." Nastavila je Dijana.

„Čekaj malo“, Alek ju je prekinuo. „Gravitacija odbija?! Ti govoriš o nekom drugom univerzumu?“

„Da, ako nisi shvatio.“ Osmeh je otkrio red pravilnih zuba. „A sada bih nastavila.“

„Da naravno, stigla si do gravitacije koja odbija.“

„Ipak povremeni sudari savlađivali su i uvek odbojnu silu gravitacije. Tada bi se pravila malo veća tela sa malo većom elektromagnetnom silom. Ova tela bi privlačila ostala, a njihova unutrašnja nestabilnost bi rasla. Sve do trenutka kada bi gravitaciona sila savladala koheziju nuklearnih sila. Tada bi borba primarnih sila stvarala nove elemente, koje bi gravitacija (pobednik u ovoj borbi) izbacivala daleko u svemir. Od sveprisutnog gvožđa nastajali su lakši elementi – silicijum, nikl, ugljenik, kiseonik, sve do veoma retkog vodonika koji je ponekad pravio tanku opnu oko grudvi materije. Jer vodonik je toliko lak da ga gravitacija nije terala. Ponekad bi iz ove bizarne borbe proizilazila tela koja su samo izbacivala materiju, trošeći energiju. Ovi "izvori" bili su vrlo čudni jer ništa, baš ništa, nisu privlačili..."

„Zanimljivo... to što pričaš je samo teorija.«

„Da teorija, mada neka merenja ukazuju upravo na to. U Svemiru koji je bio pre ovog našeg.“

„Još su stari Grci govorili da je iz Haosa nastao Kosmos. Zanimljivo je, nastavi.“

I Dijana je nastavila.

„Ogromna pražnjenja strujala su između grudvi materije. Nekada su ova električna pražnjenja dobijala opnu provodnika i poluprovodnika – gvožđa, bakra, silicijuma. Ova opna davala je električnim telima izvesnu autonomiju – ovde već možemo govoriti o životu. Oblici života lebdeli su na izvesnom odstojanju od grudvi materije preskačući sa jedne na drugu grudvu. Oni koji su u svom telu imali izolatore bolje bi prolazili. Nastala je utakmica u grabljenju podesnih materijala – borba za opstanak.“

„A borba za opstanak rađa evoluciju, evolucija ide ka..."

„Revoluciju u evoluciju predstavljala su bića kod kojih struja nije samo cirkulisala od svog izvora ka uviru nego i obrnuto u amplitudama.“ Nastavila je Dijana. „Bića naizmenične struje. U njihovom kretanju bilo je sve više svrhe. Sada već možemo govoriti o inteligenciji. Svejedno od nivoa inteligencije sva ova bića su izbegavala nekontrolisane izlive zračenja, koji su još uvek postojali, i kiseonik. Oksidacija je u ovom naelektrisanom svetu predstavljala otrov.“

„Zanimljivo je to.“ Rekao je Alek. „Dođosmo i do inteligentnih bića. Nego nije mi jasno kakav bi bio taj svet. Zamisli kako bi izgledalo da neko od tih bića sedne na kamen i zapali cigaru..."

„A što bi zapalilo cigaru?! Možda su oni na vreme shvatili da to nije zdravo... Uostalom ne moramo spadati na nivo loše naučne fantastike. Nastaviću

dalje. Sad malo moje fikcije.“ Rekla je Dijana kroz pobedonosni osmeh, otpila malo kafe, pa nastavila.

„Na jednoj od ovakvih grudvi, koju ćemo nazvati Kvat (zvuk u ovom svetu ne postoji, jer ne postoji medijum koji bi ga prenosio), bića su gledala nebo. Ravnomerno raspoređenu gvozdenu prašinu prekidale bi “rupe zračenje”. Oko njih su bile jedva vidljive gomile grudvaste materije. Takav je bio i Kvat. Na nebu su sevale nuklearne munje. Ove munje i nekontrolisana zračenja Kvati su zvali bogovima.“

„Čekaj malo!“ Opet ju je prekinuo Alek. „Kako ta bića mogu da gledaju? Zaključujem da je taj Svemir ravnomerno gust, sa nekim rupama kako kažeš...”

„Pitanje ti je na mestu. Recimo da imaju neki rendgenski vid – koji vidi rupe u nečemu što je kompaktno, celo... i oni, ti Kvati su se pitali ima li života na tim svetovima, odnosno oko rupa koje su uočavali. Spekulisali su o drugim bićima.“

„Da, kao što i mi spekulujemo.“ Rekao je Alek. „I zamišljamo ih kao dvonožne humanoide koji često govore engleski, samo što imaju špicaste uši ili malo veće glave, i neke malo čudnije navike...” Dijana se ovde nasmešila, pa nastavila priču.

„Smatrali su da su ta druga bića provodničke prirode kao i oni, ali predstave o njihovom obliku bile su različite. Pored toga težili su spoznati prirodu bogova. Posle religije, na red je došla nauka.“

„Otkrili su da sve četiri sile deluju u vidu zračenja koje ima konstantnu brzinu. Ova “brzina zračenja” bila je maksimalna brzina u poznatom univerzumu. Takođe su otkrili da sile deluju privlačno ili odbojno, u zavisnosti od polariteta. Jedino je gravitaciona sila delovala uvek odbojno i nije postojao materijal koji bi zaustavio njeno polje. O ovoj sili se najmanje znalo. Došlo se do modela Svemira. Tri dimenzije gravitacija je krivila u strukturu nečega što će se mnogo kasnije nazvati “jež”. Kvat je bio u jednoj od igala ovoga ježa. Trebalo je pronaći prečice do drugih igala. I dovoljan izvor energije.“

Alek je otpio još malo kafe, pažljivo je slušajući.

„Unifikacija, spajanje svih sila u jednu, delovala je obećavajuće. Ali nesaglasnost u jednoj od jednačina mogla bi biti katastrofalna. Ipak, akceleratori koji su spajali tri sile (osim gravitacione) već su uspešno radili. Prvi eksperimenti sa gravitacijom bili su uspešni. Bližio se D day.“

„Stani malo, ti govoriš upravo o ovome što mi sada radimo. Šta je ovo, mambo-džambo priča?“

„Ali mašina građena za putovanje do drugih svetova nigde nije otišla. Umesto toga, brzinom zračenja, širio se novi univerzum anihilirajući postojeći.“ Završila je Dijana umesto odgovora na postavljeno pitanje. Mogla je ovo biti samo priča za ubijanje vremena, nije ni izgledalo drugačije. Za strah i upozorenje već je bilo kasno.

U novom univerzumu sve je bilo postavljeno obrnuto. Gravitacija je ovde privlačila, dominirajući elemenat je bio vodonik. Vodonik se gomilao u zvezde koje su znale i da po nekoliko puta umru, oplemenjujući svemir novim elementima. Sve do gvožđa – poslednjeg stabilnog elementa. Od materijala odbačenog sa umirućih zvezda nastale su planete.

Na jednoj planeti bogatoj vodom pojavila su se složena ugljenična jedinjenja. Stepenn njihove autonomije mogao bi se nazvati životom. Ova bića su ojačavala svoje telo skeletom od krečnjaka. Važna promena nastala je kada je skelet postao unutrašnji. Nešto pre toga počela je kolonizacija kopna.

U morima je bilo vrlo inteligentnih bića, ali tegničku inteligenciju ostvarilo je biće kopna – čovek. Ljudi su posmatrali ostala nebeska tela u dugim noćima razmišljajući kako da dopru dotle.

Sastavljen je model svemira – trodimenzionalna površina kupe, iskrivljena gravitacijom. Brzina zračenja bila je nepremostiv limit – osim ako se preseče svemir. Unifikaciona teorija i radovi na akceleratorima obećavali su pogodan izvor energije. Za potpunu unifikaciju preostala je još neuhvatljiva sila gravitacije.

Prvi eksperimenti su izvođeni na tamnoj strani Meseca. Zanimljivo je da je orbitalna stanica na Marsu uspela da uhvati dosta mezona koji su dospeli do nje brže od svetlosti – što se objašnjavalo efektima kvantne neodređenosti. Ono što je izgledalo nemoguće – kao da su ove čestice emitovale neku poruku.

Onda je usledio prvi pravi pokušaj proboja svemira, negde između Neptuna i Plutona. Dijana i Alek su baš u to vreme vodili razgovor, na (kako su mislili) bezbednoj udaljenosti, ispod švajcarskih Alpa. Njihovi moćni računari upravo su dešifrovali ovu poruku, mada to više i nije bilo bitno, jer uskoro će imati rezultate očitovane iz pravog proboja Svemira. Tada rezultati eksperimenta i neće biti mnogo važni.

Ono što nisu mogli da znaju a mogli su samo iz Dijanine priče/teorije da naslute, je da će to biti kraj Sunčevog sistema, odakle će brzinom zračenja krenuti u širenje novi Univerzum. Par minuta pre nailaska ovog fronta sudnjeg dana, neke čestice slučajno brže od svetlosti upozoriće Zemlju. Naravno prekasno.

Tačno u momentu Eksperimenta, a nekih 12 sati pre nailaska smrtonosne svetlosti kompjuteri su dešifrovali poruku sa tamne strane Meseca. Nekoliko dežurnih naučnika, asistencata nižeg ranga, bili su prisutni u sistem sali dok su se ostali odmarali u iščekivanju radosnih vesti. I uspeli su ne malo da se iznenade kada su kao dešifrovanu poruku videli tekst jedne pesme. Nisu mislili da je toliko bitno da radi jedne zanimljivosti uznemiravaju kolege zauzete bitnijim Eksperimentom. Svejedno, stihovi su glasili.

All our stories burnt our films lost in the rushes
We can't paint any pictures as the moon had all our brushes

Extracting wasps from strings in flight
Who killed Mr. Moonlight?
In the shadow of his smile ...

Ali poruka stihova niko nikad nije bio potpuno svestan, jer je kao rezultat eksperimenta „Sunčev sistem“ uskoro prestao da postoji.

Ovakva koincidencija izgleda nemoguća. Iz naše perspektive uzročno-posledičnih veza sve izgleda beznadežno determinisano. Ali Bog se kocka. Iako to deluje kontradiktorno, objašnjenje je jednostavno. Za Boga ne postoji ni

prostor ni vreme. Bog je bacio svoje kockice – ovoga je puta ishod bio ekstremno nepovoljan.

Nemanja Danilović

Glad

Kada se drveni plug konačno slomio, posle nekoliko uzaludnih pokušaja da se napravi brazda, Tristan je pao na kolena i zaplakao. Treću godinu zaredom žetva je bila izgubljena. Poplave su uništile i izjalovile sve. Zemlja je postala slana, tvrda i neplodna. Glad je harala. Smrt je harala.

„Zašto?!“, pitao se pogleda uprtog u nebo. „Zašto nas tako kažnjavaš? Mnogo veće grehe si nam opraštao. Blagoslovi nas i sad. Imaj milosti makar za one najmlađe.“

Pomislio je na ženu i dva sina koji su ga čekali u kući. Kako će se vratiti i objasniti im da hrane više neće biti? Kako, kada zna da su sve istrošili?!! Sve što su imali.

Mazga je zanjistala i sručila se na zemlju. Oči su počele da joj kolutaju, a crvena pena da izlazi iz usta. Životinje su mahom crkavale. Domaće je ubijalo trulo, zaraženo seno, a one koje bi pobegle u divljinu sačekalo bi besnilo. Širilo se velikom brzinom...

Tristan je klečao na sred polja pritisnut sivilom i golim brdima. Iznad njegove glave kružilo je jato vrana.

„Proklete vrane!!“, pomislio je. „Njima nikad ništa ne fali.“

Uzeo je grumen zemlje u ruke i uzviknuo u agoniji:

„Molim tee, Božee!! Ne napuštaj me!!“

„Od Njega nema vajde ovog puta“, čuo se glas iza Tristana. Suvonjavi, sedi čovek sedeo je na odvaljenoj grani i oštrio vrh motke. „Prepušteni smo sami sebi, kao što smo uvek i bili. Samo ljudi nisu dovoljno hrabri to da priznaju.“

Tristan se okrenuo i odgovorio:

„Ne znam ko si, ali znam da tvoje bogohulne reči neće doneti ništa bolje.“

„A tvoje uzaludne molitve hoće? Zar je toliko slepih i obmanutih na ovom svetu?“

„Po načinu na koji pričaš vidim da si čovek pun srdžbe, stranče?!“

„Semjuel Rejd mi je ime i nisam ni najmanje srdit. Samo govorim onako kako jeste.“

„E, pa, ja ne verujem tvojim rečma, Rejde“, odgovorio je Tristan. „Ja verujem da postoji način. Način koji samo On zna.“

„Postoji. Naravno da postoji“, glasno se nasmejao ovaj. „Samo ne znam koliko će se tebi svideti, jer ne podrazumeva nikakvo više biće.“

„Ti si bogohulnik, Rejde!! Ne plašiš se ničega i ne veruješ ni u šta. Imaš li ženu i decu?“

„Imam li ženu i decu?? Kakve to veze ima sa bilo čim? A i da imam, šta bih sada radio sa njima? Gledao ih kako umiru na mojim rukama od gladi? Je li to lepota ovog života koji nam je tako srdačno obećan?“

„Bolje čuti. Ako tako budeš nastavio da govoriš biće samo gore.“

„Ne može biti gore od ovoga, kako ne vidiš?! Moramo se prilagoditi. Moramo preživeti. A to zahteva velike promene. Meni je više iskreno bilo muka da jedem govna i otpatke i gledam druge ljude kako umiru od mesa zaraženih životinja. Ali sada ni toga više neće biti. Ostali smo samo mi. Zar ne shvataš?! Ostalo je samo ono najkvalitetnije. Najotpornije i najbolje.“

„Tebe su, Rejde, zaposele nečastive sile. Prekrsti se i pomoli dok nije kasno.“

„Može biti da ih ti zoveš nečastivim silama, ali ja bi pre rekao da je to glad. Čista, iskrena, životinjska glad. Creva su mi krčala nekoliko nedelja, a glava nije radila kako treba. Kao i većina, bio sam u neizdrživoj agoniji. Mislio sam da ću umreti. I baš kada sam bio na ivici osetio sam da se nešto u meni menjalo. Bilo je drugačije i neobično, ali sam na kraju morao da popustim. A onda sam shvatio da je to, u stvari, od početka bilo u meni. Da je u svima nama. Oni koji me prate znaju o čemu govorim. I siti su. Sitiji nego što su ikada bili. Želim to da podelim sa tobom.“

„Beži od mene, Rejde!!“, povikao je Tristan.

„Hahaha!! Nema razloga da se plašiš. Kad se budeš prepustio, razumećeš. Drugi su razumeli...“

Nekoliko ljudi se pojavilo na proplanku kad su čuli njegov zvižduk. Bili su blede u licu, pocepanih prnja sa crvenim flekama po sebi. Smrdeli su na mokraću, buđ i izmet.

„Vidiš?! Ništa im ne fali. Zdravi su, pravi i puni snage. Hahaha!!“

„Znači istina je ono što se priča? Đavo je poslao svoje demone među nas i oni sada jedu sinove Božije?“

„Đavo-Bog, Bog-Đavo. Zašto kod tebe sve mora da bude tako crno-belo? Ne postoji ni Bog ni onaj drugi. Sve je to čovek. Uvek je bio samo čovek i uvek će i biti. I jedino će čovek ostati. Zar ne vidiš da dolazi novo doba? Zar ne vidiš da smo sami sebi sudbina? Trebaš nam. Trebaš nam, a i mi trebamo tebi. Više nego što možeš da zamisliš. Pridruži nam se. Odvedi nas do svoje kuće. Do svih grobova za koje znaš.“

„Ti si lud!! Zar misliš da bi mogao da uradim tako nešto?“

„Mnogi od nas ovde su to uradili. S moje tačke gledišta mislim da nemaš mnogo izbora. Pre ili kasnije će se dogoditi ono što je neizbežno. Zar nisi gladan? Koliko ćeš još moći da izdržiš? Kaži mi?“

„Nikada. Nikadaa!! - prodrao se Tristan i potrčao preko poljane.“

Pratili su ga kao čopor gladnih vukova. Teško je disao i osećao je kako ga snaga izdaje. Molio se da uspe. Molio se za brze noge. Nije prošlo puno vremena kad je ugledao kuću. Meri je bila ispred.

„Šta se dešava?“, upitala ga je uplašeno kada je stigao do samog trema.

„Brzo unutra! Brzo!!“

Ušli su u kuću. Deca su se igrala oko ognjišta. Bila su vesela uprkos stanju koje je vladalo.

„Šta se dešava?“, ponovo je upitala Meri.

„Sve će biti u redu, Meri. Sve će proći“, teško je disao.

„Tristane, šta ti je? Šta se desilo na polju?“

„Meri, nisam uspeo. Žao mi je. Nisam uspeo. Bog nas je sve prokleo. Pakao!! Pakao na zemlji.“

„Smiri se. Kakav pakao? O čemu pričaš?“

„Semjuel Rejd!! Semjuel Rejd i njegova čudovišta dolaze!!“

S polja se začula dreka i vika. Pogledali su kroz prozor. Bilo ih je preko dvadeset. Semjuel Rejd se drao:

„Ovo ti je poslednja prilika. Pridruži nam se. Potrebni su nam jaki ljudi kao ti.“

„Zašto? Da bi lakše mogli da ubijate?! Je li to način na koji se ponašaju sinovi Božiji? Jesu li to dela njihovih ruku?“

„Nećemo se više raspravljati. Koji je tvoj konačan odgovor?“

„Moj odgovor je da ćeš goreti u paklu!!“

„U redu. Samo da ti kažem da ćeš se načekati. Ljudi, služite se!!“, povikao je Rejd i još jednom razuzdao svoj čopor.

„Čekajte!! Stanite!!“, prodrala se Meri i izletela napolje. Rejd je podigao ruku i uzviknuo:

„Stanite!! Stanite!! Ti??“, obratio se Meri. „Šta ti tražiš unutra?“

„Ovo je moja kuća“, odgovorila je Meri.

„Zar se nismo dogovorili da će svako pojedinačno pričati sa članovima svojih porodica o ovome?“

„O čemu se ovde radi?“, Tristan je izleteo ispred kuće. „Ti znaš ovog demona, Meri?“

Ona je ćutala.

„Zašto mu ne odgovoriš?“, upitao je Rejd. „Ne treba da se stidiš. Niko od nas ne treba da se stidi. Evo pogledaj ove ljude. Niko od njih se ne stidi, je li tako?! Zašto da se stidimo kada smo konačno spoznali istinu. Kada smo spoznali sami sebe!!“

„O čemu on to priča, Meri?“, upitao je drhtavim glasom Tristan. „Reci mi da nemaš ništa sa ovim nakazama!“

„Reci mu, Meri!! Hajde, reci mu“, drao se Rejd. „Pitaj ga koliko je hrane doneo u kuću u poslednjih nekoliko meseci. Pitaj ga da li zna koliko ste se ti i tvoja deca patili dok vas lično ja nisam nahranio?“

Meri je stajala kao ukopana. Usne su joj drhtale.

„Ja...“, izustila je i zastala.

„Meri, nisi valjda?“, upitao je Tristan.

„Ja... Nisam imala izbora, Tristane... Bili smo mnogo gladni.“

„Zar misliš da je meni bilo lako?“, uzvratilo je Tristan pun očaja. „Zar misliš da nisam bio na ivici. Ali ne tako, Meri... Nikada tako...“

„Žao mi je. Morala sam. Deca bi umrla.“

„Deca?! I njima ste dali? Jadnici mali... Oni još nisu ni svesni šta su uradili, zar ne? Ali kako si uopšte...“

„Džejn me je odvela. Rekla je da se deli hrana za džabe. Nisam imala izbora...“

„Kao što ga ni ti nemaš, Tristane“, drao se Rejd. „Ako i dalje želiš da živiš, naravno.“

„Šta će biti sa nama, Meri?“, upitao ju je Tristan blagim tonom. „Ješćemo jedni druge dok se ne istrebimo? Dok ne budemo počeli da jedemo svoju decu? Ko ti garantuje da sutra i tebe neće rastrgnuti? Njih?!“, pokazao je rukom na dvojicu sinova u kući.

„A šta da radim, Tristane? Šta da radim?!“, eksplodirala je od besa. „Da sedim sa tobom i svaki dan se molim Bogu? Je li to? Zaklali smo svoje poslednje životinje samo da bi sve ovo prestalo i ništa. Kolena sam poderala koliko smo samo molitvi izgovorili. Ali opet se ništa nije dogodilo. Ja sam i dalje gladna. Deca su i dalje bila gladna. Ko će da ih nahrani? Zemlja više ne rađa, životinje su pocrkale... Vidiš li neko rešenje, osim bezuspešnih molitvi, pošto ga ja ne vidim?! Reci mi!!“

Tristan je pognuo glavu i uzdahnuo.

„I šta ćemo sada da radimo, Meri?“

„Ja znam šta ću. Idem sa njima i vodim decu sa sobom.“

„Ali razmisli da li je takav život vredan življenja ili je to samo prividna smrt?! Razmisli ima li kazne za takve postupke?!“

„Dosta mi je više tvojih priča, Tristane. Ne želim da umrem i ne verujem da ću imati priliku za još jedan život nakon ovog. Naročito ne tamo negde u nekom izmišljenom Raju.“

„Poslušaj je!!“, jedva je dočekao da se ubaci Rejd. „Iz nje govori razum. Pridruži nam se.“

Tristan je stajao još nekoliko trenutaka ukopan u mestu i razmišljao, a zatim se tiho obratio Meri:

„Vodi računa o deci. Volim te“, i potrčao koliko ga noge nose.

Rejd je dao znak i potera se nastavila. Meri je pustila suzu i procedila kroz zube: „Volim i ja tebe“, a zatim potrčala sa ostalima vičući. „Uхватите кућкиног сина...“

Dragana Stojiljković

Dragi Dnevniče

Mama kaže da sve devojčice pišu dnevnike. Ne znam kako se to radi. Jovica kaže da pišem koji mi se dečak sviđa, koja me drugarica nervira, šta sam danas obukla. Meni je to dosadno. Deda kaže da pišem o svemu što mislim, šta mi se dešava. Ali ovde na tavanu se ne dešava mnogo. Ne palimo fenjer često, jer nemamo plina, pa štedimo. Deda je par puta rekao kako mu baba nije dala da stavi prozor i da nije trebao da je posluša. Obično sedimo u mraku, mama ili deda nam pričaju priče. Moja omiljena je Snežana i sedam patuljaka, ali Jovicu to smara. On voli one ratne dedine priče sa bombama i Nemcima. Ne znam kad

smo došli na tavan. Tata nas je sve ugurao da se popnemo uz merdevine, a onda ih je sklonio i rekao da zatvorimo vrata i ne otvaramo nikome. Ubeđivao je mamu da oni ne znaju da koriste merdevine i da ih neće namestiti da se popnu. Ko su ti oni? Svi šapuću kad sam blizu, a kad pitam kažu da će mi reći kad porastem. Pre nego što je zatvorio vrata na podu, tata je tiho rekao mami da ne puštamo ni njega ako ne liči na sebe. Znam, prisluškivala sam. To nije lepo, ali sam htela da što duže čujem i vidim tatu. Ne znam kako to moj tata može da ne liči na mog tatu. Nije se pojavio od tad. Mama je sišla dole malopre. Pre nego što je otišla rekla mi je da pišem u ovu svesku sve šta mi padne na pamet. Čitaće kad se vrati. Spava mi se, a i deda kaže da je vreme da gasimo fenjer. Moramo da štedimo.

Jovica hoće da siđe dole. Nemamo vode. Deda mu ne da, ali on neće da sluša. Ne sluša ni mene. Mama je rekla da ne mrdamo, ali njega baš briga. Rekao je da ona nije njegova mama i zbog toga ne mora da je sluša. Naljutio se na mene što mu branim da siđe. Naljutila sam se i ja na njega.

Ostali smo deda i ja. Jovica se išunjao dok smo spavali. Sad ja sama moram da brinem o dedi. Nije fer. Mnogo se plašim. Deda kaže da je Jovica pametan dečak i da će im pobeći. Ne znam na koga deda misli. Neće da mi kaže. Dole uvek nešto šuška. Deda kaže da su to pacovi i da ne mogu da uđu sem ako ne otvorimo vrata. Odlučili smo da ih ne otvaramo.

Niko se nije vratio. Deda mi kaže da hoće, samo moramo da budemo strpljivi. Plašim se. Čula sam mamu i tatu kako šapuću o nekim zlim ljudima koji su došli u našu kuću. Mama nije htela da tata ode. Plakala je i molila ga da ostane sa nama. Ali je ipak otišao. I ja bih da odem, ali ne mogu da ostavim dedu. Star je i kaže da on ne može da skoči sa tavana i da bi trebalo da ostanem sa njim. Da nije tako i ja bih otišla.

Uradila sam nešto. Podigla sam vrata tavana da vidim da li su mama, tata i Jovica dole. I bili su. Stajali su odmah ispod vrata i gledali me. Tu su bili čika Mirko i teta Slavica sa njima. Svi su me gledali. Oči su im bile bele, a lica kao da ih je neko izgrebao. Nisu ništa rekli. Samo su me gledali. Mama se nije odazvala kada sam je pozvala, nije ni tata, ni Jovica, nije niko. Deda je zatvorio vrata i zabranio mi da to radim. Rekao je da to nisu mama i tata više. Kaže da su to zli ljudi kao ona maćeha iz Snežane što se pretvorila u bakicu i dala joj jabuku. Mnogo mi nedostaju mama i tata.

Nisam znala šta ću. Morala sam da otvorim vrata. Opet su bili dole. Kao da se nisu ni pomerili. Tata je pomerio glavu, kao da osluškuje. Promrmljao je nešto i čika Mirko i teta Slavica su otišli. Za njima su krenuli mama i Jovica. Tata je i dalje gledao u mene i pre nego što je spustio pogled i okrenuo se za njima, učinilo mi se da se osmehnuo. Čekala sam malo, ali se nisu vratili. Nisam znala šta ću. Dedi je baš bilo loše i teško je disao. Evo još spava, nije se ni budio. Bojim se. Pacovi su se popeli na tavan. Malopre sam čula neko šuškanje.

„Deda?“

Ranko Trifković

Đavo i pisac

Istrčao sam iz zgrade fakulteta. Potrčao sam za autobusom. Stuštio sam se na prazno sedište. Video sam priču! To volim, kad me nadahnuće pogodi. U trenutku vidim to što ću napisati. Zadovoljan, posolio sam buduću priču novim komadićima zapleta i žvakao je sve do kuće. Za svaki slučaj, usput sam kupio dva velika sendviča. Nije valjda svim piscima suđeno da budu bolesno mršavi kao Kafka? Zviždukao sam veselo, sve do vrha stepenica. Tu mi je ponestalo daha. Vrata mi je otvorio Đavo. Kad god vidim sitne direrovske kovrdže, samo što ne prasnem u smeh. Pristaju mu uz tužne oči, a nikako uz šiljate brkove i jareću bradicu. Ličio je na musketara, ali umesto ljiljanom ukrašene dobedrice, nosio je kecelju na kojoj je vrelo ulje ostavilo mrlje poput mesečevih kratera. Pogledao me je upitno i podigao obrvicu.

„Hej, već si se vratio! Kako je bilo?”

„Odlično, profa je u redu. Voli Murakamija.”

„Stvarno? Znači ipak nije onako loše kao što si očekivao?”

„Da i ne. U stvari, dobro je. Akademski, ali i nije. Učili smo o navodnicima, zašto pišemo i tako to.”

Vrag je klimao glavom, pun razumevanja. Prihvatio je kesu sa hranom. Presvukao sam se, doneo poslužavnik u dnevnu sobu i prionuo na sendviče.

„Moraš da mi pomogneš. Hoću da napišem najbolju priču.”

„Najbolju?”, pitao je Đavo.

„Aha”, rekao sam preko zalogaja, „moram da zadivim matorog!”

„Zašto, čoveče?”

„Kako ne razumeš, želim da budem slavan! Ako napišem priču koja će privući profinu pažnju, onda sam primljen i put je otvoren!”

„Primljen?”, reče Đavo s trunom gađenja u glasu.

„Da, prihvaćen u bratstvo pisaca! Iniciran!”

„Glupo je uopšte pokušavati da oduševiš svog učitelja, još je gluplja pretpostavka da ćeš tako postati pisac, i to slavan!”, primetio je vag.

„Mani pridike, pomagaj”, prekinuo sam ga i dovršio sendvič.

„Žao mi je, ne mogu.”

„Šta ti je sad?”

„Još nije jedanaest. Znaš i sam da nećeš napisati ništa pre dva.”

„Neću ja ništa ni da pišem. Ti ćeš!”

Bacio sam reciklirani papir u koji je bio umotan „dupli sa sirom i svim priložima” i skočio da Đavolu privučem stolicu. Posadio sam ga ispred računara i potapšao po ramenu.

„Ali vampirizam, osluškivanje noći, čas preobraženja... prerano je!”

„De, de, samo ti piši tako si pričao i prošli put, pa smo uboli nagradu”, namignuo sam mu šeretski.

Zavrteo je glavom i počeo da piše. Nisam bio siguran kako to čini. Šareni kovitlac mojih misli Đavo je pretvarao u slova. Pojavljivala su se na mahove, kao što plima i oseka valjaju kamenčiće. Video sam kako nastaje obris priče, a zatim nestaje. Pisanije je bujalo u skokovima. Postaću slavan! Predosećao sam to. Nije mi se žurilo, ali sam već mogao da osetim ukus počasti.

Prenuo sam se i virnuo preko njegovog ramena. Setio sam se nadahnuća iz autobusa i osetio žal. Možda je to bila i mrvica sujete, tek imao sam utisak da izdajem svoju priču. Ne bih odabrao iste reči, niti bih izbrusio tok misli kao on, ali bih imao dobar početak. Greške iz kojih ću moći da učim.

Spustio sam mu ruku na rame.

„Matori, odavde ću ja...”

Đavo je ustao gundajući. Izbrisao sam sve što je do tada napisao i zamislio se nad prvim slovom.

Zapanjen, podigao je ruku, ispružio prstić i zaustio da nešto kaže. Ostao je nem. Zgužvao je kecelju i vrteći glavom odjurio u kuhinju.

Emilija Dević

Portal između svetova

Žena je koračala odsutna pogleda. U njenim plavim očima nazirala se duboka tuga. Dok je koračala ulicama živog grada, privlačila je dosta znatiželjnih pogleda.

Nije se na to previše obazirala. Znala je da joj nitko u ovom trenutku ne može pomoći. Njen zadatak nije bio nimalo lak. Nije imala puno vremena, samo do navečer, jer će u suprotnom zauvijek ostati zarobljena u ovom svijetu kojem nije pripadala.

Ljudi oko nje spremali su se da proslave najveći blagdan i zato su žurili da nabave potrebne namirnice.

Nije je zanimala svečanost. Eh, da je sa njom njen princ, al' bi se slatko smijao gledajući svu tu strku, to potrošačko ludilo koje je obuzelo svijet, tako stran i nerazumljiv.

Morala je pronaći starca. Vrijeme je neumitno prolazilo. Stala je rominjati sitna kiša...

Pomalo zabrinuto žena ogrne dugu crvenu kabanicu i plavu dugu kosu smota i uvuče u kapuljaču. Nije se smjela previše isticati.

Pogleda u malu svjetleću pločicu koju je brižno čuvala u džepu. Trag je još postojao. Znači nije zalutala.

Ispod visokih borova, u samom predgrađu, gdje ljudi zakapaju svoje mrtve, vladala je tišina. Tajanstvena žena otškrine željezna vrata groblja, koja muklo zaškripaše.

Bila je sretna što nikog nije bilo. Ljudi su tih dana imali preča posla nego da obilaze grobove.

Zapahne je miris krizantema, njoj tako stran. Svijeće koje su gorjele učiniše joj se pomalo sablasne. U njenom svijetu nije se pridavalo toliko pažnje umrlima. Tamo se slavio život. Ne sjeća se da je ikada vidjela ovakvo mjesto. Čemu im služi, pitala se dok je hodala popločanom stazom.

Vrijeme je curilo, a starca niotkud.

Upravo se zagledala u jedan spomenik, nastojeći proniknuti znakove na njemu, kad vrata groblja zaškripiše. Žena pogleda prema ulazu.

Prilazio joj je starac, mršav, visok, odjeven u crvenu kabanicu poput njene. Približavao joj se žurnim koracima.

Zнала je odmah da je to on, ta tko bi osim njih obukao crvenu kabanicu i došao takav na groblje. Bio je to njihov način raspoznavanja. Kad joj je pružio koščatu, mršavu ruku, žena se osmjehnu. „Ipak smo se našli“, reče, „a ja sam već pomišljala da nećete stići na vrijeme.“

Starac se osmjehnu. „Kad sam primio poruku, bilo mi je pomalo čudno, naprosto nisam mogao povjerovati“, reče dok je skidao kabanicu. Znao je da se u njoj previše ističu na tom pustom mjestu. I ženaučini isto. Važno da im je poslužila, a i kiša je u međuvremenu prestala.

„A baš smo se morali ovdje naći“, osmjehne se starac. „Znate crvena boja i nije baš prikladna za ovakva mjesta.“ Žena ga s nerazumijevanjem pogleda. „Kako to mislite“, upita. „U svijetu odakle ja dolazim, crvena je boja dominantna, i ne samo ona, već sve jarke boje. Ah, kad bi samo mogli vidjeti taj moj svijet, no znam da je to nemoguće za vas. Možda jednom kad dostignete taj stupanj, ako ne bude prekasno...“

No, ostavimo sad to, imamo važnijeg posla. Jeste li donijeli sa sobom to što sam tražila?“

„Jesam“, reče suhonjavi starac gladeći rukom sijedu promočenu kosu. „Ali... ima jedan problem.“

„Kakav problem?“, upita ga tajanstvena žena.

„Znate, nismo daleko stigli sa pokusom, tako da sumnjam kako će nam to poći za rukom“, reče starac i izvuče iz džepa mapu.

„Dajte da vidim.“ Žena je uzme, čučnu i raširi papir na nadgrobnoj ploči. Zatim izvadi iz džepa neki čudni predmet, koji je pomalo sličio na povećalo. Titrao je u mnoštvu boja i treperio u njenoj ruci dok ga je primicala mapi. „Vidim, vidim, niste daleko stigli, ali uz moju pomoć i uz neke preinake, mislim da ćete u skorij budućnosti uspjeti“, reče žena. I dalje je držala tajanstveni predmet nad mapom i pomicala ga gore-dolje. Uz njegovu pomoć je neke crte izmijenila i kad je poslije nekog vremena sklopila instrument, mapa je malo drukčije izgledala.

„Eto, nije baš bilo lako, ali hvala Bogu, da sam ga ponijela sa sobom“, uzdahne, vraćajući mapu.

Starac je u čudu gledao u nju, pa u mapu, pa ponovno u ženu. „A da mi sad otkrijete otkud vam takvo znanje, da niste možda neki špijun“, sumnjičavo reče starac.

Žena se zvonko nasmije na njegove riječi. „Dolazim iz daleke prošlosti, tako daleke da možda niste čuli za tu zemlju. Vi je u mitovima zovete

Atlantidom, mi malo drukčije, no nije važno. Važno je da sam pomogla cijelom čovječanstvu.

Znate i mi smo se igrali Boga, željeli smo saznati kako je nastao svemir. I mi smo pokušavali napraviti tu minijaturnu crnu rupu... umjetni prasak, ali pogriješili smo i to nas je zamalo uništilo. Nismo željeli da se to i vama dogodi, zato smo vam poslali tu poruku, mi... preostali iz prošlosti.

Poslali su mene, veliku svećenicu, da vam ukažem na grešku, dok ne bude kasno. Sad slobodno otidite i recite svojim kolegama da mogu nastaviti sa pokusom."

Starac je dugo gledao u ženu, usta otvorenih od čuda, ali joj naposljetku pruži ruku. „Hvala vam“, reče, „kad im budem pričao, neće mi vjerovati.“

„Nije to ni važno“, odgovori mu žena smiješeći se pomalo zagonetno. „Smislite već nešto, ne morate me spominjati, recite radije da ste se sami sjetili, pa vi ste genije i dozvoljeno vam je da budete pomalo ludi... A sad me otpratite do jezera, jer moram krenuti.“

Starac rado pristade, jer i njega je kao naučenjaka zanimalo gdje to i kako ona zapravo misli otputovati.

Kad su stigli do jezera, ugledao je ogromni krug titrajućeg svjetla, koji se primicao i širio nad površinom vode. Tajanstvena žena mu mahne rukom, nasmiješi se još jednom i zakorači u vodu. Čim je ušla u tu svjetlost, krug se stao sažimati i smanjivati, da bi naposljetku promijenio boju u posve žutu i nesao zajedno sa tajanstvenom putnicom.

„Uh“, uzdahne starac, „mogla me je povesti sa sobom.“ Zatim se nasmiješi i reče naglas: „Onda bi propala tvoja slava ovdje definitivno... A svijet čeka... Možda neki drugi put.“

Pavle Cvijić Pajo

Na peronu neke stanice svijeta

Noć tišinom odzvanja do kraja. Prepleli se kolosijeci dugi. Sivi peron prašan, pun od nafte sjaja, korak njime zveči, u daljini bruji. Kap po kap, i kiša se svlači. Umorna i krupna ljetno veče dira, pod crni trak se kose zavlači. A umorno, teško, nebo se otvara. Svoja prsa svjetlo pokazuje trenom. Ko kamenje drago što grudima sja, u zaklonu vjetra, u tmuni perona, tu na kraju svijeta i dobra i zla.

Radojka Milošević

Spas

Na ćilim-pesmi letim
pod zvezdama ružičastim.
Glavu sam na prkos oslonila,
želje u mašnu vezala,
tebi da poklonim.

Kosturi me neki plaše,
oči zatvaram,
oni mi kroz kapke vire,
zovu me u kolo da se uhvatim.

Guram ih,
oni uz krike padaju
pipam da izlaz nađem,
jutro mi vrata otvori
i dobrodošlicu pruži.

*

Vladan Jocić

Sećaš li se

Sećaš li se kad smo se vozili na kazaljicama?
U onom crno-belom putujućem luna parku.
Ovičenom crnom okruglom pregradom bez izlaza i prividno
nepromenljivim stakleno prozirnim delom spoljašnjosti.

Radio je na navijanje.

Neki bi navijali povremeno, neki za početak, neki za kraj, neki za vreme, a
neki za vreme samog navijanja.

Pa čak su i to činili kao navijeni.

Tebi sam prepustio minute, a ja sam se zadovoljio satima preostalog sata.

Smestili smo se u svoja sedišta kao srećni prvaci, pa je taj raspored časova
bio primeren datom vremenu.

Neki su se kešali na tanku i krhku sekundaru, što nije mogla istrpeti
gojazne metafizičare, kojima je meta bila sirova fizika, dok su silu merili masom
koja ne skreće s puta ubrzanja.

Iako je brojala munjevito nestabilne trzaje i vidokrug postajao prividno brzokružan.

Mnogi bi se zabrojali i za sekund padali na svoju dnoslutnost.

Viđao sam ih često kod šestice kako "se" (ovu povratnu zamenicu su često izostavljali) uspaničeno pokušavaju uspeti i krenuti gore, te su išli sve gore i gore i gore do gore... posle sedme gore bi se zadovoljili početkom bajkotpornih otkucaja nedosegnutih satnica.

Pošto su umorno sanjali more, isplivavali bi na vodoravniji sekund...

Zavideo sam im na brzobrojnosti, ali ne i na kratkosatnosti.

Ne bih im pozeleo časovnike na kulama gradova.

Pošto svaki grad padne, neki vremenom, a neki usled nevremena.

Imao sam uvek rezervisano mesto na dvanaestici.

Odatle bismo zapravo krenuli, startnim vrhom pada ka inertnom vrhuncu kružne inercije.

Vrhunce smo merili otkucajima.

Sretali bismo se nekolicinu puta u toku jedine vožnje.

Volela si da poistovetiš tu minulu minutnost s mojom satolikošću.

Moji sati su ti bili prekratki, ali dosežnominutni.

Bilo je slučajeva da mehanika zakaže, pa ni susreti nisu bili zakazivani duže.

Međutim, ko bi mogao meriti vreme bez pokreta referentne statičnosti?

Tako da je "duže" značilo samo veće rastojanje među vrhovima kazaljki.

I širili bismo opseg bezvremenja kretajući se uz ili niz pokretnih držača oštrica brojača.

Čineći smer i krug u susret kruženju.

Smer nismo bili u stanju preusmeriti, jer vreme se susretalo u centru.

I visilo je u padu.

I uspon smo odredili prema padu, znači suprotno od njega.

Označili smo odrednice za odrede.

Obreli se u obredima.

Sabrali pojedinačnosti i dobili jedno...

U dvanaest otkucaja.

Al' i dalje nismo vredni pada.

*

Dušan Čolović

Vidik

Vekovita pesma

Pun vidik

I za slepe oči Višnjićeve.

Miloš Ristić, Horor haiku

Brdo i crkva.
Mir... U drvetu senka.
U senci vir...

Zadušnice, pa,
Piće... smeh... narikače.
Sanduk zalupa...

I umrlice
lete! Vetrom ponete.
Paz`te gde gle`te...

Beli se vrat. Pun,
Mesec kroz tmin jeca.
Meso zaseca...

*

Siniša Rudan

Najkraće F priče

Drago mi je što se nisam rodio.

Zvezda, osuđena na trajanje. Čeka...

Paukovi ne znaju gde više razapeti mreže.

Prođoše vekovi nakon moje smrti. Tužan osećaj.

Previše interesantnih stvari se desilo nakon mene.

Obrastao tugom. Kamen se pomerio.

*

Miloš Živanović

Progone vas misli?!

- Da li je uključeno? Da li je jebeno uključeno?!

- Da. Smirite se.

- Samo ću reći da mi nećete verovati. U redu...

Počelo je pre otprilike mesec dana. Kućica pokojnog Marka je ostala prazna. Ja sam bio u krizi i kreativno, a i sam sa sobom. U redu? Ne treba da se pravimo da ne znamo ko sam i kakva mi je prošlost. Trebao mi je mir nakon svega.

Mesto je bilo idealno. Kućica u brdu, ne u cveću, jebeš cveće. Bez struje, telefona, bez vode zapravo. A uvek smo se pitali što je pička crkla. Lajem mnogo. Mamu mu... Uglavnom, preselio sam se tamo dok mi ne krene. Poneo sam torbu. Samo papiri i olovke. Kao pravi pisac.

Razmišljao sam da kupim psa. Ono...kućica, brdašce, zlatni retriever... Ali, šta je u pitanju? Pokojni Marko je bio mešao vene po šumici. Ja sam ovde došao da pišem.

Noć, nema struje, vode, brdo, pokojni drugar u pročelju stola, još mi samo treba pas da zavija. Pas zavija. Nije išlo.

Pun mesec, ja na terasi, pa opet ne vidim šta pišem. Kuća-ćebe i bubašvabe koje krckaju u mraku. A ja gladan. Bubašvaba iznad mene sa kosom u rukama i kaže: *Daj da jedem*. Super je kućica. Zdravo, Marko.

Sedeo bih tako i razmišljao o ženama, razlogu mog posrnuća. Uštedeo sam grafit prve nedelje. "U naručju rose, ja ti berem prkose", tužno je izgledao moj naslov. "Ne okrećeš se dok skačem po našoj livadi" - uvod, razrada. Haiku mozak.

Kako sam počeo da pišem? Sećate se kako je Edgar Alan Po umro? Kao pas na zaleđenoj ulici.

Bio sam u šumi. Smešno. Nisam čuo glasove, nisam video srebrni sjaj, samo sam počeo da pišem. Ali, nisam prestajao. I nisam ustao dugo.

Rečenice su se kotile od Štedler semena, ha-ha. Koncepti...*video sam ih na gomili*.

Mislio sam da ću poludeti. Iskriziro sam tu noć bez zarezivača.

Sledeće jutro - "Lovac je sišao sa brda". Kakav naslov, zar ne?

Bojao sam se hajke. Znae, nakon mog silaska sa brda jednog dana, krave u mestu su prestale da daju mleko. Koze nisu imale problem, naravno. Svi smo mi gledali *Andelovo srce* i znamo čije su one sluge. Ali, psi... Da, počeli su da jedu zemlju, da inkognito rade u strugari, Lucika... Lucika se obesio. Kažu da nije mogao da izdrži što on, pored mene ovakvog, uživa u svim blagodetima psećeg života. Znae ono - kupanje i slična higijena.

Gore je bilo nebo, dole besni ljudi. Ostali smo kuća, ja i manjak papira. Zato su i poslali poštara. A on je bio običan mladić dok me nije video. Otvorio sam vrata i rekao yeeees.

A izgledao sam strašno. Vidite, ptičice iz šume su možda mislile: *Pa, mora spavati, čovek je, dživ-dživ (majku mu-majku mu)*. Ali greše, i njih i sve sam prevario. Pišem jer oču i mogu! Zato su mi oči nekako čudno legle napred. Šaka mi se od silnog pisanja toliko zgrčila da mi je kita prolazila kroz lavirinte (baciti na papir poslednju misao). Od sedenja, sramota je, mislio sam da su šuljevi. Zato sam se češao kad sam ga video. Grbav, a jeo sam i neki keks, pa kad sam rekao daaaa, a ono sve počelo da ispada. Nije mi predao pošiljku papira, a ja nisam imao papir da ga tužim.

- Mama ti je devica! - rekao sam mu kad je spomenuo neku devicu Mariju. Nikad se više nije vratio a ja sam nastavio pisati na toalet papiru. Da, već neko vreme ne idem u vece. I dani su se slivali u remek-delo.

Danas vam je bilo hladno? Ovo je obična mećava u planini. Shvatio sam da ću umreti i, ne znam zašto, prestao da pišem. Čak sam smislio da malo potpalim. Pogrešne misli...

Prvih pola sata sam kuvao čaj i supicu da malo ojačam.

Bio sam u toaletu. To je ustvari jedna rupa sa poklopcem. Vrata su škripala kao mačke u teranju. Zamislio sam se, stresao, ne, nije to. Nastavio sam ka kujni, nisam hteo da supica iskipi, toliko je klopalaro. Ali, kad sam stigao tamo, nije se čuo poklopac. Iza mojih leđa dolazio je zvuk. Okrenuo sam se i video kako se ladica sa bačenim spisima polako otvara. Postoji onaj glupav trenutak u čoveku, kada razmišljate na koju stranu pobeći, umesto da ste već na drugom mestu. One su krenule ka meni...

Iz ladle, preko radnog stola, krenula su kao kolona crnih mrava, malo i veliko a, b, v, g, d, đ, e, ž...znaci interpunkcije...

Prizor je bio smešan dok *a* i *a* i *a* i još mnogo *a* nisu zinula da ugrizu za potkolenicu.

Ostava, rekoh sebi.

Znao sam da će me pratiti, ali, ima li ko bolju ideju protiv najgenijalnije azbuke od svih azbuka?! Gurnuo sam policu na vrata i još se naslonio da ih podbočim. Nije se čulo ništa neko vreme, kad...

- Seeeeeronjo - horski se oglasiše.

Oh ne, koriste znak pitanja umesto kalauza! Zašto mi to rade, pa ja sam običan profesor srpskog, ne super-heroj?

Iz ključaonice, preko moje glave, iskoči zapeta i skotrlja se na pod.

- Ooooo - reče bolno, uspravljajući se i, uz šeretski osmeh, dodade: - Ne boj se, ja sam ti prijatelj!

Boing, tačka. Boing, slogotvorno r, boing, I je mutiralo u o. Zapeti je očigledno stiglo pojačanje...

Uspravio sam se.

Budi čovek i misli svojom glavom, mislio sam dok ne videh da je to poslednje što treb... Zapeta je širila usta i govorila: - Daj mi svoju duuušu!

Nisam smislio rešenje, naslonio sam se na njega...tačnije, na gajbice piva.

I počeo sam da pijem dok nisu izbledela slova, misli, dela...

- Gospodine Živanoviću... - (Kreten One je isključio diktafon.) - ...nekada su vaši načini za manipulaciju književnim auditorijumom bili veštiji. Mogli ste jednostavno da priznate da ste propili pare i da od romana nema ništa. Ugovor

je ugovor, a neko vaše novo pravilo *Zlatnog klatna* neće objasniti gajbice piva na kojima spavate. Progone vas misli...

-Da, mi znamo ko ste vi! - (Kreten Two, u pokušaju da ispadne pametan.)
Kreteni krenuše ka izlazu.

- A imali ste najbolje moguće uslove. Brvnaru u planini. Donosili smo vam hranu, piće.

- Nama je jasno - dodade Kreten Two i izađe napolje.

Pokojni Marko je zatvorio vrata za njima.

Miloš Živanović baci pogled na zaboravljeni diktafon.

Kreteni, pomislio je.

Traka se još uvek okretala u diktafonu.

Živanović se protegao i sipao piće. Prodžarao je žar, nadajući se kakvoj ideji iz pepela. Kuća je ponovo dobila njegov sjaj. Poznati pisac uroni u još poznatiju tamu. Zaspao je brzo. Probudio se još brže. Njegove misli su tražile olovku. Malo slovo je sa mukom uspe do piščeve zenice i reče: - Kaži *a*.

- AAAAA!

- Imamo ih! - Inspektor Q veselo poskoči kada je čuo mala slova, koja su vriskala na snimku sa diktafona iz sobe ubijenog pisca.

- Imamo je i mi! - veselo poskočiše Kreteni. - Od ove priče Stiven King može napraviti čitav serijal romana!

- Kažite to Živanoviću, bednici! - inspektor Q nije odoleo da ih pecne.

Nije da mu nije bilo stalo da dokaže kako su misli te koje ubijaju, a ne ljudi. Nije da mu je Živanović bio omiljeni pisac, zapravo, nikom to i nije bio, ali...bio je njegov tvorac, tačnije, i svima nama, junacima njegovih priča.

I u ovom trenutku radnja staje. Toliko praznih stranica bez misli. Toliko praznih stranica i sve je prazno, čarobno, lepo... Bez razmišljanja, junaci tuđeg života, kroz živote svoje.

Tatjana Jambrišak

Universe in a nutshell

razmrvljena sam
prazna
ljuska bez oraha
a nekom
jakom kozmičkom
silom
na mrvicama
se iznutra
grčevito drži
cijeli
svemir

ako je dovoljno dugo ponavljate,
riječ gubi svaki smisao

prazno je sutra
praznina unutra
praznimo stanove
prazniš si dlanove

bez ljubavi djela su prazna
prazna je muzika razna
zimi je prazna obala
prazne sam misli isprobala
ulice prazne gledam
praznog te nikome ne dam

prazne su rime
praznim se time
praznom se slutim
praznim te ljutim

praznu sam pjesmu stavila
noćnom prazninom se zavila
praznine puste obećajem
vječnoj praznini se predajem

*

Zoran S. Stanojević

Pas Lajka

Pas Lajka, poslat u kosmos kao prvo biće sa planete, ugleda Zemlju u svoj lepoti njenih boja. Toliko je bio oduševljen tim prizorom da je rekao „VAU!”. Nikada se pas Lajka nije vratio na Zemlju, i niko ne zna šta je bilo sa njim. Priča se da je umro od dosade.

*

Zoran S. Stanojević

Crna rupa

*

Crna rupa gutala je sve oko sebe. Planete, zvezde, citave galaksije... A onda je došla do autobiografije našeg velikog vođe i rekla: „E ovo ni pas sa maslom ne bi progutao!“

*

Zoran S. Stanojević

Kiklop

Kiklop je stajao na korzou i gledao lepe devojkje kako prolaze.
„I ja volim da bacim oko na neku lepu curu!“, reče.

*

Zoran S. Stanojević

Uspavana lepotica

Princ na belom konju je došao.
Ušao je u dvorac.
Na krevetu je ugledao uspavanu lepoticu.
„Ustaj bre, dok ja po ceo dan rintam, ti samo spavaš!“, razdra se princ.

*

Zoran S. Stanojević

Zlatna ribica

Uhvatio čovek zlatnu ribicu. Ona mu reče:
„Pusti me ispuniću ti tri želje!“
Čovek je pustio zlatnu ribicu i više je nikad nije video.

*

Zoran S. Stanojević

Zemlja je okrugla?

Srednjevekovni naučnik tvrdio je da je Zemlja okrugla i da se okreće oko sunca. Za to je čula sveta Inkvizicija i on beše izveden na sveti sud. Kazna je bila strašna: odveli su ga do kraja sveta i gurnuli u ambis.

*

Leila Samarrai

Neuračunljiv iliti Ne može mu se verovati

Čovek slika portrete u staklu.
Ima i licencu za to dobijenu od Cenzurata za stakloresce.
Dok slika potrebna mu je svetlost, te se igra sa lusterom.
Luster puca i seče ga po rukama..
Čovek odlazi u bolnicu gde ga previjaju uz sumnjičave poglede.
„Ma zar je baš to tako bilo?“
„Jeste li depresivni u zadnje vreme?“
„Zašto ne biste porazgovarali sa našim ekspertom Staklarevićem?“
Čovek se pravdao, ali mu nisu verovali.
Dok su ga previjali, lekari su razmenjivali zabrinute poglede.
Dok su ga previjali, čuo se prigušeni kikot medicinskih sestara.
Čovek je kopnio, jer su ga proglasili neuračunljivim.
Otvorili su mu zdravstveni karton i oduzeli dozvolu za rad.
Završio je kao monah u nekom od modernih manastira.

*

Vid Vukasović

F haiku

Rađa se
Iz perja vatre
Feniks jutra

Zmajev dah
Odluku čini
Britkijom

Bio je mag
A svi ga smatraše
Bezazlenom ludom

Vladimir Perić

Pesnik

Zapalio je cigaretu ostajući zagledan u beskrajnu mirnoću tog mračnog kutka sa njegove desne strane. Pogled mu se rasplinio u tmini i to ga je činilo neobično mirnim u tom trenutku. Ne bi se moglo reći da mu je cigareta savršeno prijala, s obzirom da je prethodnu noć stavio u sebe sve pepeljare lučkih vinskih podruma, ali dobro se osećao dok je izbacivao gusti plavi dim iz sebe, razmišljajući kako sigurno opasno dobro izgleda tako mamuran i mističan, sa bezbrižnim izrazom lica osobe koja je očišćena od ideala i principa. Razmišljao je i o svom imenu kojem je su, bespogovorno, ljudi kumovali. Pesnik... ko čoveku dodeli to ime... umetniku, uopšte? Da li je zaista, za sticanje takve titule, neophodno crpeti inspiraciju iz surove i iskonske gradske noći, natopljene alkoholom i bludom? Da li bi umetnik mogao da bude i jedan računovođa ili PR menadžer kompanije koja se bavi investicijama?

Pušio je cigaretu i zato što je sedeo u jednom od onih finih i lepih klubova čije se plastičnosti gnušao. To su mesta gde je pušenje dozvoljeno, s obzirom da na svakom stolu stoji pepeljara, ali gde niko ne puši i gde su te pepeljare večno čiste i služe za odlaganje papirića koji vam predstavljaju smeće, kao što su kesice od šećera za kafu, sličice iz žvaka, vizit karta druga iz osnovne škole koga ste slučajno sreli, a ne planirate da ga pozovete, itd. U nekim momentima i onim retkim pušačima koji tu dolaze biva neprijatno zbog činjenice da će uprljati te čiste pepeljare, te odlučuju da odlože upražnjavanje svog zadovoljstva, osećajući olakšanje zbog izbegavanja kulturne osude ostatka gostiju i njihovog najvećeg straha – da pasivno popuše.

Iako je već neko vreme bio svestan besmislenosti sveta, ipak se pitao šta on radi ovde, u tom trenutku, u tom klubu, u društvu zatucanog, matorog dirigenta i šarene, blještave, debele žene. Mislio je zašto baš tu i zašto baš to, kad je mogao i nešto drugo da radi. Ali avaj, završio je misao i pre nego što je počela... potpuno je svejedno.

Nastavio je da čeka gazdu kluba koji je, kao i svaki do sad, smatrao da je kašnjenje odlika velikih ljudi. Bio je srećan što mu je društvo, iako ekstremno dosadno, bar bilo ćutljivo. Nije mogao da podnese da ga ovog jutra davi neki psihotični uživatelj nekvalitetnih droga kakvih se nagledao za poslednje tri godine koliko traje nalet zanimanja za poeziju i ekspanzija trgovine njome.

Naime, kada je (r)evolucija misli razbila institucionalizovanost umetnosti u paramparčad, umetnost se, šta god ona sada značila, nalazila svuda i nigde i, iako je nikad i nije imala, sada je zasigurno izgubila svoju definiciju. Čovečanstvu je data umetnost. Čovečanstvo je proizvodilo umetnost i kupovalo je. O tome najbolje svedoči ogromna posećenost Art Show Room-a, najvećeg sajma razmene umetnosti.

Malo ko zna da je začetnik ključne ideje sajma razmene umetnosti, ideje da umetnost nema cenu, upravo Pesnikov najbolji prijatelj Slikar. Čak nekoliko godina pre (r)evolucije, Slikar je svoja dela prodavao u Glavnoj ulici po ceni koju je kupac određivao. Slikar, naravno, nije mogao da dopusti da kapital-svetina potpuno određuje cenu, te je uveo metod licitacije. Kada bi neki kupac rekao svoju cenu, koja je često predstavljala svotu novca za koji bi se mogla kupiti boca najlošije rakije ili ručak u Narodnoj Kujni ili, možda čak, samo žvaka, za određenu sliku, Slikar bi povikao:

„Dame i gospodo!! Gospodin je izneo svoju ponudu, koja iznosi...! Da li neko nudi više?!“

Onda bi još nekoliko prolaznika, razljučenih idejom da neko može da kupi sliku za tako malo novca a da to nisu oni, dotrčalo i počelo besno da dovikuje svoje ponude. Na kraju bi Slikar prodao sliku za poslednju ponudu sa kojom bi nekoliko noći, sa svojim prijateljima, obilazio barove i bordele. Ipak, ne malo puta je Pesnik gledao kako Slikar neka od svojih najboljih dela prodaje za kutiju cigareta. Međutim, osmeh na licu Slikara se nije menjao, niti je u njegovim očima bilo besa ili tuge. Samo bi dobacio vidno razočaranom Pesniku:

„Ljudi su rekli da slika toliko vredi, a ja postojim zbog ljudi.“

Pesnik se prisećao tih trenutaka kada je na Art Show Room-u menjao 14 pesama za jednu malu grafiku ili kada je pokušavao da najluđim cenkanjem dobije jednu knjigu za 3 pesme, pa čak i kada se pitao zašto mora da da čak 17 pesama da bi gledao performans plesne trupe, koja je, naravno, svoj štand morala da zatvori ogromnim zastorima od debelog, neprovidnog platna, pa je taj štand pomalo podsećao na cirkuski šator, baš onaj koji se nalazio u hali pored.

Kada se vlasnik kluba pojavio, Pesnik je već zaboravio sve te misli, jer misli mamurnog čoveka brzo ispare u memljivi vazduh, valjda zbog podmukle glavobolje koja prati to stanje. Vlasnik kluba se trudio da izgleda aristokratski. Odevni stil ovog čoveka, rođenog za gazdovanje, podsećao je na grofovski, i to baš na grofa od kojeg je nekada davno, pomalo nasilnim putem, preuzeo bogatstvo i posede.

„Dobrodošli mili moji umetnici!!!“, razdraganim glasom uzvikivao je vlasnik kluba. „Nadam se da ste me bistre glave, oštrog pera i razigranog duha izvoleli posetiti danas! Molim, predstavite se!“

Predstavljanje umetnika bila je naširoko prihvaćena praksa prilikom trgovine poezijom. Pesnici bi tom prilikom rekli par reči o sebi, rekli bi ko su ili odakle su ili ko im je muza, pa čak i gde su bili noć pre toga, itd. Pesnici bi se predstavljali rečima za koje misle da će uticati na kupca da otkupi baš njihovu pesmu. Pesnik se gnušao ovog obreda, ali je znao da proceni kupca i znao je da upotrebi reči koje će prijati kupčevom uhu. Znao je i da je mističnost bila vrlo

popularna i to mu je prijalo, iako je svetini bilo prilično teško da zaključi ko je mističan, a ko je samo glup.

Nakon izrazito dosadnog i prepotentnog predstavljanja matorog dirigenta i debele svetlucave žene, Pesnik ostavi dramskoj pauzi da zagolica nervozni duh vlasnika kluba, koji nakon akumulacije ljutnje i radoznalosti uzviknu:

„A vi, mladi gospodine?!“ Pesnik, izbacivši dim u prazan prostor, ustade i, dok je gnječio užareni vrh cigarete o dno keramičke pepeljare, reče: „Ja sam niko i ništa, ali su retki oni koji su iznad mene!“

Pesnikove reči vlasnik kluba nije sasvim razumeo, ali to i nije bilo toliko bitno jer je Pesnikova celokupna predstava odradila posao. Vlasnik je bacio svežanj sa pozlaćenom šnalom na kojoj je bio ugraviran grb kluba na sto ispred sebe. Pesnika nije mnogo doticao pisak parnih mašina koje su ključale iz pravca matorog dirigenta i debele šarene žene. Pokupio je novac i na stolu ostavio poluzgužvan flajer za veće slam poezije na čijoj poledini je pisalo:

O sumorna zoro
Srce mi je kamen
Misao mračni ponor
Vrata večnosti same

Kada je izašao iz kluba na bulevar, Pesnik je osetio neprijatni šamar sunčevog zraka koji je, u kombinaciji sa bukom automobila i užurbane reke radnih ljudi, izazivao strašan osećaj nelagode u čoveku naviknutom na noć. Shvatio je da je suviše kasno da se vrati u stan i bezbrižnost svog kreveta, a suviše rano da započne posao, avanturu ili kakvu drugu potencijalno kreativnu delatnost. Krenuo je prema trgu, prema kafeu svog dragog prijatelja Kuvara. To je bilo jedino što je mogao učiniti u datom trenutku... popiti kafu i pokušati pobediti mamurluk koji bi ga pratio do večeri.

Kafe je bio deo lanca franšize Instant Culture Coffee Shop-ova za čiju dozvolu je Kuvar vredno radio i marljivo štedeo, lišavajući sebe sitnih zadovoljstava dugi niz godina, što je od njega napravilo veoma uspešnog i veoma nervoznog čoveka. On se sećao vlasnika kompanije ICCS (Instant Culture Coffee Shop) još iz vremena studentskog života. Nije ga poznavao lično, već mu je iz čuvenja bio poznat taj, tada, večiti student, uvek prisutan u svim sferama studentskog života a, sa druge strane, bez ijedne ocene u indeksu. Naime, poznat je bio, jer se oduvek bavio sitnim prevarama obrazovnog sistema istražujući nove načine za dobijanje diplome određenog fakulteta bez jednog utrošenog sata u učenju, ili potpuno nezasluženo dobijanje stipendije. Svoje ideje, savete i razne tehničke sprave, kao što su hemijska sa čitavim periodnim sistemom ili nevidljiva, bežična slušalica za mobilni telefon, davao je u zamenu za određenu materijalnu nadoknadu. Kuvar je ponekad pomišljao kako to i nisu bile sitne prevare budući da su one proizvele generacije doktora koji ne znaju da leče, advokata koji ne znaju da brane optužene koji su nevini, ili, čak, političara koji ne znaju da vode zemlju, mada je, u slučaju ovih poslednjih, pitanje ko je krivac. Pesnik se, sa druge strane, uvek pitao zašto prevarant nije sam sebi pomogao, i na zid okačio jednu ili dve, pa možda i više diploma. Kuvar bi samo

rekao kroz zube: „Šta će mu diploma?! Pogledaj ga danas! I njega, i njegovo ogromno bogatstvo!“ Pesnik bi začutao, ne samo zato što mu se nije dalo da se raspravlja sa Kuvarom, već zato što stvarno nije imao šta da doda.

Taj isti sadašnji vlasnik kompanije ICCS, pre više godina, u stalnoj trci sa obrazovnim sistemom koja se može meriti sa trkom u naoružanju pred rat svetova, uspeo je, pukom slučajnošću, da upozna grupu hemičara otpadnika zaslužnih za donošenje nekoliko novih narkotika na svet i poneki zanimljiv eksperiment. Oni su pod njegovim idejnim vođstvom uspeli da naprave supstancu koju su nazvali SIW (Shiny Instant Wisdom), koja korisniku daje poznavanje određenih željenih informacija u intervalu od 60 minuta. Tako su generacije studenata ispijale revolucionarni prah pet minuta pred ispit i za svoje maestralno znanje dobijali desetke i, u retkim slučajevima, devetke, sve dok univerziteti nisu uveli doping kontrole. Jedini problem, ili srećna okolnost, kako za koga, bila je činjenica da je supstanca delovala samo za znanja humanističkih, odnosno društvenih nauka, pa se tako kulturni sektor i dan danas čisti od akademaca tog vremena, od koji su neki čak na visokim pozicijama.

Poraz SIW-a u ratu sa silama obrazovnog sistema okreće grupu gerilskih hemičara i njihovog idejnog vođu ka industriji zabave i džabalebarenja. Nakon nekoliko dobijenih sudskih sporova, SIW dobija upotrebnu dozvolu i počinje da se služi, pomešan s kafom, u SIW Coffee Shop-ovima koji ubrzo postaju lanac ICCS. Iako prilično velika novina i zanimljivost, ICCS svoju ogromnu popularnost ipak duguje trenutku kada je sam čin ispijanja kafe u kafeu postao isprazan i, gubitkom novih tema za razgovor, besprizorno dosadan. Svetina je tada pohrlila u kafiće gde se služio SIW, uživajući u novim, veoma zanimljivim temama za razgovor, kao što su uticaj Velikog rata na ekspresioniste, ili lepota i tematika dela venecijanskih slikara. Pesnik je voleo da sedi u kafeu i posmatra goste koji raspredaju o istoriji, književnicima i drevnim slikarima, nailazeći na veoma zanimljive i zabavne momente kao što je rasprava o poenti dadaističkih dela između dve predivne plavokose devojke koje su na prsima i frontalnom delu glave imale količinu materijala u vrednosti jedne planinske kuće... ili možda dve, zavisi od planine. Naravno, mnogo više zabavnih momenata bilo je dok gosti još nisu shvatili da je bolje da naruče kafe iste tematike, pa je tako, npr, jedna osoba pričala o veličanstvenosti Leonardovog genija a druga o Šekspirovim sonetima, istovremeno slušajući, odnosno, ne slušajući ovu drugu.

Kuvar je, kao i svaki vlasnik ICC Shop-a, težio da ima što više različitih SIW kafa kako bi privukao goste. Često se mogla čuti, na primer, rečenica: „Hajde! Idemo u kafe na trgu! Pričao bih o Gerikou... Njega nemaju u ovom kafeu!“ Ili, recimo: „Idemo oдавде! Ovde je Rahmanjinov samo sa bademom, a meni se pije od čokolade!“

Još jedan, mnogo bitniji, razlog zbog kojeg je Pesnik voleo da sedi u Kuvarevom kafeu, pogotovo po mamurnom danu, bila je kafa Kuvareve babe, koja je ceo dan provodila u kafeu, jer se bojala da umre sama, budući da su od familije preostali samo njih dvoje, tako da se Kuvar bar dva puta dnevno tresao od nervoze koja je bila proizvod jaza između generacija. Zauzvrat, baba mu je svakodnevno kuvala ručak i pomagala oko kafea. Kafu je kuvala na starinski način, pržeći sirova zrna na metalnom plehu, potom je meljući u prastarom

bakarnom mlinu, da bi je tako sveže samljevenu zakuvavala u uvreloj vodi, mešajući je karakterističnim pokretima ruke. Sve to je ubeđivalo Pesnika da je ta kafa, ako ne najbolja na svetu, onda bar jedinstvena.

„Prijatelju, ne izgledaš baš najbolje danas! Bio si vredan sinoć?!“, kroz smeh upita Kuvar, nehajno perući čašu čudnog oblika, a i veličine, pa se Pesniku činilo da u nju može da stane litar vode ili piva, ili solidan buket cveća.

„Kakvo li se šareno čudo od kafe služi u tome?“, više za sebe promrmlja Pesnik. „Da, bio sam vredan... sve do jutra“, s mukom odgovori, kao da ga tako jednostavan odgovor tera da napreže mozak razmišljajući o celokupnoj prethodnoj noći.

„Gde li si se smucao ovog puta?!“, upita Kuvar sa lažnim prekorom i stvarnim žaljenjem što nije bio prisutan.

„Bio sam u luci, sa Muzom. Na kraju smo završili u „Floberovoj jazbini“.“

„U „Jazbini“?! Pa u čitavom gradu nema lošijeg vina od onog koje se tamo toči!“

„Ni inspirativnijeg!“, sa osmehom doda Pesnik.

„Eh, moj ludi druže! Umesto da završiš sa njom u krevetu ti dočekuješ jutro u Jazbini!“, sa setom konstatova Kuvar, brišući šank ispred pesnika i dodajući mu babinu kafu.

„Koliko puta moram da ti ponovim da ne mogu da vodim ljubav sa Muzom, jer bi tako izgubila moć. Njena je moć u mojoj žudnji za njom“, umorno reče Pesnik, stavljajući cigaretu na rub usana.

„Ja samo znam da si opčinjen njome, da je ona predivna a ti budala... rekao sam ti da ne pališ cigaretu u kafeu!! Hoćeš da plaćam kaznu zbog tebe?! Hajde, nosi tu kafu napolje i sedi na klupu“, urlao je Kuvar Pesniku u leđa dok je ovaj sa osmehom, mrzovoljnim hodom i babinom kafom odlazio ka vratima kafea, ostavljajući za sobom oblačić dima.

Jedan Pesnikov prijatelj je pre više godina napisao knjigu. To je bila njegova prva knjiga i, iako je bila genijalna, morao je dobro da se pomuči da bi je objavio. Prvo je išao od jednog do drugog izdavača, ali niko nije hteo da mu izda knjigu, jer je bio potpuno nepoznat. Na kraju je, uštedevši nešto novca, sam platio štampanje knjige u skromnom broju primeraka. Na svakom primerku knjige napisao je drugačiju posvetu. Dobar deo tiraža podelio je prijateljima, a od onoga što je zaradio kupio je voznu kartu i otisnuo se u svet. Putovao je po velikim gradovima, svirajući gitaru na ulici i, usput, prevodio svoju knjigu i nudio je velikim svetskim izdavačkim kućama. Jedan izdavač je prihvatio da objavi knjigu, stvorivši time od Pesnikovog prijatelja svetski poznatog i popularnog pisca. Nakon toga, njegovi obožavaoci davali su velike svote novca ili kakve druge vrednosti za prva izdanja knjige sa posvetom.

Upravo to je razlog zbog kojeg je Pesnik sedeo u foajeu hotela ispijajući preskupi burbon, pitajući se sa koje strane sveta dolazi zaluđenik čija će strast Pesnika počastiti sa bar dva meseca kreativnog noćnog rada. Nikad nije shvatao kolekcionare i ljubitelje antikviteta. Naravno, nije imao ništa protiv njihovog novca, pogotovo ako se nađe u njegovom džepu, ali nije mogao da razume opčinjenost imaginarnom vrednošću neke materijalne stvari. Njegovo mišljenje su delili i mornari iz „Jazbine“ koju su, pored najrazličitijih narkotika, trgovali i tim

vrednim stvarčicama. Jednom prilikom, jedan od njih, surovi morski vuk, mu je rekao: „Putovali smo sa kraja sveta, preživeli tri oluje. Dva meseca nismo videli kopno! Nismo razgovarali... utonuli smo u sebe. Ispred mene je stajala ta indijanska maska, koja će, na suprotnom kraju sveta, visiti u radnoj sobi nekog bogatog prodavca vode. U tom momentu svatih svu beznačajnost tog komada drveta.“

Taman kada je Pesnik ispijao poslednje kapi druge čaše burbona, kupac je prišao stolu, odeven u tamno sivi kaput koji još uvek nije skinuo. Ta nesigurnost je krasila sve kolekcionare, valjda zato što žive u carstvu prevaranata. Plavokosi čovek, ozbiljnog lica i još ozbiljnijeg razdeljka, bez rukovanja i preteranog upoznavanja, seo je u tapaciranu fotelju, ne popuštajući u svojoj obazrivosti.

„Doneli ste knjigu? Mogu li da je pogledam?“

„Naravno!“ Pesnik izvadi knjigu iz ofucane kožne torbe i baci je na sto.

„Divno!!“, plavokosi čovek je halapljivo uze, istovremeno stavljajući na oči, koje su sijale, krhke naočare sa pozlaćenim ramom.

„Ali...“, gotovo plačnim glasom zavapi. „... kakva je ovo posveta?“

„Divna.“ Ravnodušno odgovori Pesnik.

„Hoćete da kažete da sam zbog ove gluposti prešao pola sveta?!“, urlao je kolekcionar, besno ustajući iz fotelje koja ga je samo za trenutak progutala. Bacio je knjigu na sto i protestnim hodom uputio se ka vratima hotela. Pesnik ga je ispratio blagim osmehom i brzim pokretom ruke naručio još jedan burbon, stavljajući u torbu knjigu na čijoj je prvoj strani pisalo – Sanjaj!

„Floberova jazbina“ bila je lučka taverna u kojoj se točilo jeftino vino i jeftini moral. Prepuna mornara, umetnika, veštica, vila, mirisala je na iskonski poriv, na stvaralački znoj, na ideju, na slobodu. Svakom gostu, gazda je želeo dobrodošlicu čašom vina i osmehom ispod ogromnih, snežno belih brkova, odmeravajući, sa preciznom tačnošću, da li ovaj nosi umetnost u sebi. I tog podneva je, kao i uvek, gundajući, čistio lom napravljen prethodne noći.

„Žao mi je stari, nemam da isplatim moje ludosti!“, govorio je Pesnik gazdi „Jazbine“ gledajući ga kako skuplja polomljene čaše.

„Mogu da ti ponudim pesmu koju sam sinoć pronašao u mantilu koji godinama nisam obukao. Ne sećam se da sam je napisao, ali moj je rukopis. Nazvao sam je „Izgubljena pesma“.“

„Sumnjam, ali hajde... da čujem!“

Na mom licu brazde su urezali svi moji grehovi
To lice bezizražajno blene u prazninu
Danak su uzeli svi plaćeni i neplaćeni cehovi
A ja još uvek istinu tražim u divljem vinu

Zapalih cigaretu imitirajući mudrost
Upitni pogled upućuje mi hodočasnik
Tanka koprena obavija ludost
Ko, sem mene, zna da Nihilov sam glasnik

Da li da pucam ili da ljubim
Apsurdna enigma nemirnog duha
U beskraju tmine niti dobijam, niti gubim
I bura i šapat su od istog vazduha

„Dobro, pesmu ću ti uzeti... ali to, naravno, nije dovoljno... nisi baš toliko dobar!“, reče sedi starac, nastavljajući sa osmehom. „Moraću da smislim ludost kojom ćeš da otplatiš svoju ludost!“

„Ja ću uzeti pesmu!“, začu se dubok ženski glas iz tamnog separea. Pesnik je nazirao samo dim cigarete iz dugačke srebrne muštikle, deo duboke čizme sa visokom potpeticom i obod velikog crnog šešira. „I platiću Pesnikove cehove!“, nastavila je žena iz tame.

„Čemu dugujem ovakvu ljubaznost?“, upita Pesnik zaintrigirano. Žena je izašla iz tame separea, pokazujući svoju veličanstvenu pojavu. Pesnik je pomislio kako predivna kraljica mračnih sila stoji pred njim. Znao je da je nekoliko vekova starija od njega, ali nije mogao da zaključi kako to zna, jer je bila gotovo nemoguće mladolika.

„Zauzvrat ćeš mi pozirati. Dođi večeras u staru katedralu.“

Od kada je religija prestala da postoji i od kada su hramovi vere napušteni, mračna slikarka je živela u staroj gotskoj katedrali, u starom delu grada. Prolazeći kroz opojno uređen vrt, Pesnik je prilazio veličanstvenoj građevini dok su mu gargolji vragolastim osmehom poželeli dobrodošlicu. Otvorio je masivna, drvena vrata i ušao u dvoranu obasjanu neverovatno velikim brojem sveća. Pored zapanjenosti tim fantastičnim prizorom, pitao se ko pali sve te sveće i koliko je vremena potrebno za to. Tlo pod njim je bilo posuto ružinim laticama, a njihov miris mu je zadavao blagu vrtoglavicu.

„Stigao si! Drago mi je da te vidim.“ Slikarka je prilazila iz pravca nekadašnje ispovedaonice. Pratio ju je miris grehova ostavljenih u toj prostoriji. Bila je obučena u belu, lanenu haljinu koja je podsećala na togu. U ruci je nosila pehar od zlata, ukrašen zelenim i crvenim dragim kamenjem.

„Ispij ovo!“, pružila mu je pehar krvavo crvene sadržine.

„Šta je to?“

„Postavljaš previše pitanja! Tako nećemo stvoriti umetnost! To je nektar neobične stvarnosti. Bez toga se tvoja predstava neće projektovati na mom platnu.“

Pesnik je, ispijajući sadržinu pehara, osetio da se vrtoglavica pojačava. Čula su mu postala neverovatno izoštrana. Slikarkin glas proizvodio je eho u dvorani katedrale, a zvuk prelaska njenih noktiju preko pesnikove trodnevne brade odzvanjao je u njegovom uhu. „Skini odeću!“

Pesnik je stajao potpuno nag ispred nekadašnjeg oltara na kojem se nalazio tron od drveta, optočen zlatom.

„Sedećeš na tronu. U desnoj ruci ćeš držati ovo koplje, a u levoj svoju muškost.“ Govorila je gromkim glasom, dodajući mu koplje čiju je drevnost mogao samo da nasluti.

„Koplje je krvavo?!“, upitao je, držeći koplje na kojem je krv delovala tako sveže, kao da je ovog trena izvađeno iz nečije utrobe.

„Tim je kopljem jedan vojnik ubio jednog proroka!“

Sedajući na tron, Pesnik je razmišljao o smislu celokupne kompozicije.

„Pretpostavljam da moj falus sve vreme mora da bude u stanju erekcije?“ upitao je, istovremeno razmišljajući kako to da izvede.

„Samo slušaj moju četkicu!“, odgovorila je slikarka, izvirujući iza platna predivnim, zlobnim očima. Pesnik je odlučio da je ne ispituje dalje, već da joj se u potpunosti prepusti. Osetio je sve jači uticaj nektara neobične stvarnosti, i uvideo da sve bolje čuje zvuk prelaska četkice po platnu. Činilo mu se da je platno njegova koža, i mogao se zakleti da je osetio dodir četkice na svojim grudima. Miris ruže je postajao sve jači i potpuno ga je obuzeo. Pokreti četkicom bivali su sve jači i žustriji, a veličina četkice se povećavala i pretvarala u pramenove kose... kose predivne žene koja je sedela na njemu. Shvatio je da leži na tepihu ružinih latica na podu katedrale i vodi ljubav sa najlepšom od svih vila. Nije mogao da se pomeri. Osećao je iskonsku ekstazu, požudu i strast. Ritam viline „četkice“ bio je sve brži, a čula su se pojačavala do maksimalnih vrednosti. A onda je usledio prasak. Činilo mu se da su mu misli eksplodirale, i da mu, sa orgazmom, duša ističe.

„Slika je gotova!“ čuo je dubok slikarkin glas praćen petlom koji je, negde u daljini, najavljivao zoru.

Sedeo je na tronu u nekom čudnom stanju blaženstva... iscrpljen i srećan. Slikarka je okrenula platno prema njemu, a na platnu je bila ona... Pesnikova Muza, lepša nego ikad, okružena crnim oblacima.

Bilo je nekoliko minuta do ponoći. Pažljivim koracima, iskrala se iz dvorskih odaja i, kroz zadnje dvorište, izašla van zidina dvorca, pretrčavajući prilazni put i proplanak, grabeći prema šumi. Ogrtač sa kapuljačom samo je delimično štitio od kiše koja je nemilosrdno pljuštala. Stigla je do kamene ploče, zarasle u mahovinu, okružene korenjem drevnih stabala. Kapi kiše su se mešale sa suzama na njenom licu, gubeći se na već natopljenoj zemlji. Ispod ogrtača izvadila je jednu belu ružu i spustila je pored ploče na kojoj je pisalo:

XVIII V MCCCXXXV
OVDE LEŽI RATNIK BEZ KRALJA
SA SRCEM PESNIKA
I DUŠOM NOMADA

*

Stevan Šarčević

Buđenje

Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka...

Budim se nozdrva prepunih oštrog zadaha sagorelog ugljena i sa metalnim ukusom u ždrelu. Leđa me bole od neudobnog položaja. Oko mene je mračno, ali u povremenim bljeskovima nazirem da se nalazim Tebi nasuprot na nekakvom trosedu... I krećemo se... Kuda?

Znam! Nalazimo se u kupeu voza... Ali ne sećam se najjasnije kako smo se ovde našli.

Noć je i kompozicija guta tamu u neprestanom kloparanju. Taka-Tak... Taka... Taka-Tak... Protežem se, osvrćem se oko sebe. Sami smo u kupeu, a naselja koja proleću kraj kompozicije naslućujem samo kao serije svetla. Dižem pogled i vidim kofere. Starinske, tvrde kofere sa kopčama. Nekad sam imao takav, ili bar sličan.

Ti spavaš. Disanje ti je ravnomerno i osim uzdizanja grudnoga koša, ne pomeraš se. Ne budim te, ne otvaraš oči...

Bljeskovi naselja promiču kraj prozora i pomišljam da u svakome od njih stari na hiljade ljudskih bića. Čudne misli...

Vrlo čudne misli. Nema nikakvog reda u njima.

Fiii-uuuu-fi!... - oglašava se pisak lokomotive i imam utisak da nešto nije u redu. Kao da dolazi iz neke neopisive daljine, ili je prigušen nekom neizmernom masom, nečime što se isprečilo između nas i toga jasnog, pa ipak distanciranog zvuka.

Ustajem, gledam kroz prozor. Kroz mrak nazirem rastinje koje proleće kraj nas. Drveće deluje drevno i monumentalno. Drveće kakvo nikada ranije nisam video. Ima tu nešto još čudnije - geometrija prostranstva koje posmatram nije kako treba. Sve je u jednoj ravni. Nema neba, nema tla. Sve što vidim nalazi se u savršenom skladu sa prozorom i nikakva vratolomija menjanja pozicije ne uspeva da promeni stalnu perspektivu. Najzad prestajem da se sekiram zbog neprirodne scene i ponovo sedam. Pokušavam da razjasnim gde se to nalazimo?

Gde putujemo?

Misli su mi zbrkane. Neka blokada, ili šta god to već bilo, sprečava me da se setim.

I kada smo se, za ime Boga, ukrcali u ovu fantomsku kompoziciju? Ne mogu da se setim.

Nervira me ona nepravilnost u perspektivi. Pokušavam da otvorim prozor ignorišući upozorenje o, crvenim slovima ispisanoj, zabrani naginjanja. Ne ide, zaglavljen je. Piša mi se i izlazim iz kupea. Hodnik je slabo osvetljen i potpuno pust. Dolazim do zahoda i olakšavam se.

Taka-Tak... Taka... Taka...Taka-Tak... Taka...

Prolazim ponovo sablasno pustim hodnikom i pokušavam da provirim u kupee koji su mi uz put. Zavesice su svuda navučene i iza njih mogu da nazrem samo tamu. Svi spavaju...

Ima li, dođavola, ova šklopocija konduktera?

Uzaludno pitanje. Ako ga i ima, spava u nekom od tajnovitih kupea. Sve je pust.

Vraćam se u naš odeljak i gledam te. Posmatram to voljeno lice i najednom se uzvrpoljim.

Nešto nije u redu...

Tvoje lice je izborano, tvoje telo je krupno. Mnogo krupnije nego što ga pamtim.

Drmam te, ali se ne budiš. Sve jače i jače te tresem. Pomeraš usne, ali tvoj glas ne dopire do mene. Hvata me panika. Zašto se ne budiš? Zašto te ne čujem? Zašto ne otvaraš oči?

Dižem ruke do lica i shvatam da je i ono izborano, baš kao i tvoje. Urlam. Ne čuješ me...

Istrčavam u hodnik, pokušavam da otvorim neki od susednih kupea, ne bih li našao neko logično objašnjenje.

Ili barem ogledalo...

Vrata su zaključana, kucam, lupam, derem se...

Ništa.

Nikakve reakcije.

Žurim niz hodnik, pokušavam da pređem u sledeći vagon. Vrata su zaključana. Odustajem...

Vraćam se i ponovo opipavam lice. Star sam. Veoma star...

Ponovo sam u svome sedištu i posmatram te dok spavaš. Bore na tvom licu nisu bore smeha, već bore brige. Svakim kilometrom koji načinimo kroz noć, bore su sve dublje, a tvoje oči mi sve više nedostaju. Misli počinju da lutaju.

Kao da su mi u sećanju lica ljudi koji su još nedavno bili ovde, u istoj ovoj kompoziciji.

Trzam se pod iznenadnim naletom tih uspomena. Euforično se držim tog spasonosnog otkrića.

Ako pamtim nekoga ko je bio ovde, onda samo treba malo da se napregnem i setiću se i našega ukrcavanja, zar ne? Moram samo malo da pokrenem vijuge!

Trenutak kasnije, umesto novog prisećanja, svi oni dragi likovi mi se u magnovenju gube iz pamćenja. Odlaze u noć koja se prostire svuda oko nas. Histerično se naprežem da zaustavim taj stampedo. Uzalud.

Nema ih više. Sve je opet pusto. Prošlo je. Misli mi slobodno lete. Opet si Ti u njihovom središtu. Znam, voz se neće skoro zaustaviti. Imam mnogo vremena da se sredim, jer kompoziciju neću napustiti pre no što mašinovođa ne povuče onu veliku metalnu polugu. Neću izaći pre nego što opusteli predeo ne bude prekriven oblakom pare ispuštene iz prenapregnute mašine.

Bojim se da mi se mesto na kojem će se naše putovanje završiti neće ni najmanje dopasti.

Sedim, zurim u mrak i prisećam se naših planova.

Naših velikih planova, svih tih velikih, sudbonosnih maštarija.

Mislila mi prolaze osećaji kojima smo se grejali. Osećaji koji su se neobjašnjivo zaledili.

Prisećam se zagrljaja kojima smo se tešili. Zagrljaja koje smo zaboravili.

Kada je tišina sve to progutala? Zašto ne mogu da te probudim? Zašto je mrak?

Zurim kroz prozor, krivim glavu, menjam ugao posmatranja... Ne uspevam.

Derem kožu sa pesnica udarajući po bravi, ali prozor ostaje čvrsto zamandaljen.

Ne uspevam da ispunim želju koja se najednom probudila u meni.

Da pogledam nebo!

Zvezdano nebo!

Da vidim zvezde...

Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka...

Sećam se ! Sećam se! Bile su tamo!

Kada bi barem otvorila oči, da samo još jednom vidim...

Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka...

Zvezde! Bile su tamo! U tvojim očima!

Onda kada sam te prvi put video...

Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka... Taka-Tak... Taka... Taka...

*

Tatjana Debeljački

Avanturama kraj

Upala u crnu rupu.

Svemirski brod.

Bronzana žena

Bakarni čovek

Crveni vulkan Mars

Kum svih vukana.

*

Gordana Petković

F haiku

Iz utrobe zemlje

Život na leđima zmaja

Stiže

Plamteća zvezda

Na krilima zmaja

Za čas je tu

Nebom hodi
Dah usnule zvezde
Zmaj

*

Dinko Osmančević

F aforizmi

Pozvao je Drakulu.
Doktor mu je rekao da izvadi krv.

Drakula je nabavio srebrni metak.
Ima suicidalne namere.
Umrta mu je tašta.
Nabavio je glogov kolac.

Vrač nas je mudro savetovao.
Osveta je gorka.
Treba biti brži.

Moravac se pretvorio u vilinsko kolo kada je neko dodirnuo ogoljeni kabl.

Rekla mi je da je dobra vila.
Koja je to đavolice!

Moja komšinica je ružna, zla i koristi metlu.
Pokvario joj se usisivač.

Zbog vulkanskog pepela i veštice su se morale prizemljiti.

Uhvatio sam ajkulu u mrežu.
Pretvara se da je zlatna ribica i nudi se da će mi ispuniti nekoliko želja.

Svet je upao u opšti haos.
Bože sačuvaj, ote se čak i đavolu.

*

Tatjana Stefanović

Trepavica

Zavrnila mi se trepavica prema unutrašnjoj strani oka, pa viri unutra radoznalo.

Em viri bez pitanja, em ga bode, kad god joj se ćefne.

Beše li ovo priča o trepavici ili o komšinici preko puta?

Tatjana Stefanović

Marko, Janko i Danko

Imala difenbahija tri lista: Marka, Janka i Danka. Janko se okretao na levo, Marko na desno, a Danko danju rastao i to pravo u vis.

Ne svide se Janku i Marku što Danko biva svakim danom sve veći, pa rešiše da mu se osvete.

U sitne sate, dok je Danko spavao, odlučiše da promene svoj smer i okrenu se kao lale jedan prema drugom, ne bi li onom trecem oduzeli svetlost...

Kad se Danko probudi, ne ugleda ništa, pa pomisli da je umro. Pomisliše i ostali, i odahnuše. Izgledalo je da su osvojili svet.

U gustoj tmini Danko poče da se pita postoji li zagrobni život, jer kao da se nešto čulo u blizini.

Huk je bio sve jači i izvesniji, i odjednom, on prepozna mrave. Vukli su svoj tovar, penjući se uz Danka, pa preko njega, pa nizbrdo. Zbog čega su morali da rade i vuku toliko, nije znao, jer nije razumevao njihov jezik.

Vremenom je ponešto naučio, jer mravlji je rad težak, a govor lak. Tako se desilo da je prisustvovao i razumeo mravlju revoluciju.

Desila se, iznenada, kao i sve revolucije... Dva najpotlačenija mrava slučajno se sudariše, od čega im se razbistriše glave i shvatiše ko su ustvari. Umesto nosači preteških tovara, mravi otkriše da su u duši veseli turisti što putuju po svetu samo uživanja radi. Zato skinuše teret sa vrata i odoše nekud, vičući naravno: „Živela revolucija!”

Njihovi rođaci i prijatelji pođose za njima, ostavljajući takođe, svoje terete na istom mestu - Dankovoj glavi. Gomilica je rasla na Danku, a turisti su se razmili na sve strane, uživajući u prostorima koje su sto puta pregazili, ne primetivši ih.

Kad je i poslednji mrav otišao u turiste i skinuo svoj tovar, hrpa je bila toliko velika da je i dašak vetra mogao da je obori.

U praskozorje jednog divnog dana, dunuo je letnji povetarac.
Danko se prodrma, odbaci teret, i ispred sebe ugleda D A N
!

Ispod njega ostaše dva sparušena lista, jedan okrenut na levo, drugi na desno.

Difenbahija, ipak, nije lala, naučiše Janko i Marko, a Danko objavi m r a v l
j i r e č n i k!

*

Miloš Ristić

Horor i fantastični aforizmi

Udala se za zmaja.
Sad bljuje vatru.

Nismo vanzemaljci, a nismo ni zemljaci.

Ne verujete da postoje vampiri?!
Pogledajte samo u izborne plakate.

I vampiri su radnička klasa.
I ideologija im je crvena.

Od domaćih političara - ne mogu nas spasti ni domaći.

Novi virus hara: obolelima je počeo da raste u plućima jedan mali televizor.

*

Stevan Vrekić

Bojim se

Bio sam besan
I miroljubiv anđeo,
I ortodoksna dogma,
I ispijena lutalica.
Bio sam grešnik
I svetac, anđeo
I podzemni demon.

Obišao sam sve krugove pakla
I sve uglove raja...
Sada sam čovek uhoda
I bojim se, bojim po prvi put.

✱

Leila Samarra

Ukleti brod

Sanjah jednog jutra siv, ukleti brod
S belim jedrima obgrljenim nebom
Kroz huj talasa belih i proključale pene
Bokove sljubljuje. Brod tone u žal.

Kretao se olujom nošen, prkoseći Divu
Mornaru koji jedri s vitkim veslom crnim
I štapom prosjačkim pokazuje k nebu
Uz bljesak bure vuče brod niz beskraj

A iznad broda zvezda, u maglini tmine
Začudoeno gleda pocrneli talas čiji
Slap ko jezik ka njoj se uspravlja
Da joj se naruga, opustelom sjaju

Tad me nešto kosnu i protrljah oči
Zanoćio u telu kalderonski san
Skočanjena tama, stena moj brod satre
Nasukan, skliznuo je niz slap žute vatre.
To nadire sunce-speklo mi je obraz
Lešinare skupi, svaki me onjuši

Pod pećnicom dana moje meso kopni
Oči mi probada i grudi mi guši
Svilkasti zrak čudovišta veka
Spremam se jad što nosi
Novi dan jer Sunce ga sruši
Niz moj stomak, da ga iskljuca
Greje obraz nebo, suzu pakao suši

Odsanjah san ljubljen, naočita noći
Što sunce te zakloni
U meni zanoći.

I više nema oluje koja bi da spere
prokletstvo čame, sastrugane kože
uvenulih snova spram crnoga kralja
svetla i života
Što sve je, samo život nije

*

Ivan Đurić

Ljubav za jednu noć

Čin I

-BUĐENJE-

Zveri u šumi potmulo reže,
I pust u noć vije se drum,
Sa crnog neba i zvezde beže,
U krošnji vetra zamire šum...

Mesec se smeje visoko s neba,
Grobna mu ploča u pozdrav sja,
Blatnjava ruka oslonac vreba
Da hladnom telu odušak da.

Opet je noć i opet nije
U trulom krevetu našao mir.
Iako dugo srce ne bije
On ipak hoda... ukočen, siv!

I ne zna ko je, i ne zna šta je,
Ni kakvu sad to oseća glad.
Iz mrtvog srca tuga mu lije
Što nema druga, što sam je sad.

U mrklu noć upire oči.
Sela se svoga seća ko sna.
Da li da tamo ponovo kroči,
Da hladnu ruku nekome da?

Pretežak korak pred sobom pruža,
Kroz groblje kreće da traži sne.
Nehatom dodirnu, ruku mu ruža
I mrtvom laticom posoli tle.

Čin II**-ZAVIČAJ-**

Gluvo je doba. Zamrlo sve je.
Selo mu otkriva mesečev sjaj.
Nemirnu dušu nada mu greje
Da strašnoj patnji bliži se kraj!

Ne pamti nikog i sve je sivo,
Al' jaka čežnja vuče mu hod.
Oseća dušom da tu je bio
Sa nekim srećan, nekome rod...

Kroz prozor vidi: devojka spava.
Duga joj kosa sakriva vrat...
Konačno neko ko bi mu bio
Dragi prijatelj, ko sestra, brat!

Brzo ko misao, kraj nje se stvori.
Po sobi raširi truleži smrad.
Ona se probudi, vrisnu, prozbori:
„Opet si došao da toliš glad!!!“

Idi odavde nečisti stvore,
Zašto nam dolaziš? Zašto si ljut?
Nemrtvi lešu iz noćne more
Natrag u košmar pronađi put!“

Očajan, zbunjen, ustuknu od nje.
Šta mu to govori? Šta je sa njom?
Pa on je došao da nekog voli,
Da nudi mesto u srcu svom!

Zinu da kaže da to je greška,
Da nije on im naneo zla.
Al' reč bez daha beše preteška
I samo jecaj od sebe da.

Dlanom je svojim primi za rame
Da tim joj dodirom povrati mir.
Taj dodir smrti telo joj slomi...
I život kliznu u mračni vir.

Sad dva su leša društvo u sobi,
Nestade nevinog života plam,
Al' samo jedan i dalje hodi,
Ponovo jedini, očajan, sam...

Zgrožen, gleda u mrtvo telo.
Prokletstvo svoje uviđa sad,
Da sve što dodirne postaje svelo,
Da smrt im donosi njegova glad!

Postaje svestan i prošle noći
I bezbroj drugih noći od pre.
Sad zna da nikada neće moći
Da nađe utehu, oživi sne!

Da lutanju njegovom nema kraja,
Da nema utole za strašnu glad,
Da smrt je njegova život bez kraja
Ko svemir prostran, večiti jad!

Požele odmah da se vrati,
U trošne daske da pobegne.
Da svet zbog njega više ne pati,
Pod zemlju zauvek da sakrije se...

Al' vrisak devojčin probudi selo.
Crkvena zvona kidaju noć...
Iz svakog doma narod se sveo,
Na trg, da udruži osвете moć!

Baklje se plamte u crnoj noći,
Razleže povorke srdit se glas!
Noćas im uteći neće moći
Zadnjoj je bitci kucnuo čas!

Nadanja pusta, čežnjivi snovi
Sad bi da polome kičmu i vrat!
Ledeno srce puca i boli
Vapi za mirom - dobija rat!

Truloga skrovišta više nema.
Plameni jezici ližu mu dom.
Odbačen, povređen sad srlja prema
Pustoj daljini, ka paklu svom.

Dalje od ljudi, do kraja sveta
Gde nema nikog, da bude sam.
Da gladna duša u ognju gori...
Vulkani tuge, požude plam!

Čin III

-OSVIT ZADNJEG DANA-

Iznuren, klonu na vlažnu zemlju.
Odavno zamro je potere glas.
Mesec ga prati, on zna mu želju,
Jedini svedok, uteha, spas...

Podiže pogled ka noćnom nebu.
Ka punom mesecu ispruži dlan.
Al' mesec srce čuva u ledu,
Hladno se smeška: Brzo će dan...

„Veselo sunce, vaskrsle boje,
Životnom grajom ispunjen zrak...
Posuće solju sve rane moje,
Moram da sakrijem svoj jad u mrak!”

Pridiže s mukom strošeno telo,
Gleda pred sobom u mrkli mrak.
Ljudskoga obrisa nejasan veo,
Otkri mu bleđi mesečev zrak!

Pa zar je moguće da su i ovde
Do njega nekako pronašli put?!
Kakve ih sile to noćas vode,
U koji dalji da beži kut?!

Al' senka ova ko on je sama.
Umor i nju baci na tlo.
I nju ko njega svila je tama,
U beg je nagnalo nekakvo zlo...

Oprezno priđe klonulom telu.
Pitanje nadjača prokletstva strah.
Ugleda devojku, svenulu, belu,
Telo joj prekriva zemljani prah.

I ona pogled dignu ka njemu,
Iz mutnog oka zaiskri strah.
Biće mu ovo sličī po svemu,
I njoj je dušu svezao mrak.

Dugo su samo stajali nemo.
Purpur već gasi zvezdama sjaj...
Tad ruka krenu u susret ruci,
Ma kakav susret imao kraj!

Ledeni prsti sretoše srodne...
Slepljena kosa, pepeljast ten,
Upale oči, predivno grozne
U duši nađoše mesto za tren!

I hladan dodir zameni plamen!
Vrelina, život, probuđen sjaj!
U suvom srcu, tvrdom ko kamen
Oživi ritam, snažan... za kraj.

Nemirne duše postaše jedna
Kad zrak ih sunca zbrisa ko san.
Iz mrklog mraka najgore more
Kliznuše tiho u mir, u dan!

*

Zijad Pandur

Ona

Bio je u nekom ljubavnom raspoloženju, kad najednom ču glas:

„Ja sam tu!“

Naglo se okrenuo.

„Nadam se da te nisam iznenadila.“

„Aaa!...“

I bila je - ona koju zovu smrt.

Aleksandra Lazić, Hladnoća i nemir

Molim, ali nikoga nema,
Naša nada ostala je slepa,
Ostala je zauvek nema.
Molim, ali nikoga nema,
Samoća je jedini naš saputnik.
Molim, ali nikoga nema,
Svi su nas napustili.

Klečim na kolenima,
U svom srcu tražim veru,
Tražim onaj zrak svetlosti.
Klečim na kolenima,
Ledim svoje suze u očima,
Ali mi to ne uspeva,
Jer nemam snage.

Isuviše je mračno ovde,
Čujem vodu kako teče.
Isuviše je hladno ovde,
Krv mi polako iz vena nestaje.
Isuviše je tiho ovde,
I duhovi su se potpuno ućutali.

Molim, ali nikoga nema,
Ostala je samo tama i nemir.
Velinčastven je prizor praznine,
Kada u srcu imaš osećaj topline.
Molim, ali nikoga nema,
Ostala je samo samoća,
Ona nas još uvek prati.

Hladnoća ubija prezir,
Svako osećanje, svaki osećaj.
Hladnoća ubija ljubav,
Svako osećanje, svaki osećaj.

✱

Marija Čolpa

Bajka o Pilingrinu, (politička bajka)

Živio jednom jedan Mali narod, koji je za svog gospodara odabrao Velikog i nadaleko poznatog kralja. Imali su blaga i prirodnih ljepota u izobilju, more im se plavilo, šume zelenile, a planine bile prkosno i uzvišeno bijele. Baveći se svojim skromnim poslovima, napredovali su sporo, ali sigurno. Izolovani od ostatka svijeta, bili su upućeni sami na sebe, okrenuti svojim rabotama uporno vjerujući u bratstva i davno izabranog vođu - Velikog kralja.

Jednoga dana, pronese se vijest da je strašni i prestrašni Div iz susjednog kraljevstva počeo ucjenjivati oštroumnog i pametnog kralja. Načuo je Mali narod da nezasiti Div potražuje dio njihovog prelijepog kraljevstva, pa se pobojavao za sebe i svoje potomke. Poslat je glasnik Velikom vijeću, ne bi li se nekako umirila svijest svekolikog stanovništva i povratio nekakašnji spokoj.

Sve je bilo dockan. Kralj je pokleknuo pred ponudom Divovskog konzorcijuma. Otpočela je rasprodaja Malog kraljevstva. Od tada se vrijeme počelo mjeriti nekim drugim sistemom vrijednovanja.

Zemlju su podijelili na parčiće, označili bojama privilegovanih i otpočeli njeno smišljeno utapanje. Narod je jecao za prodatom dušom voljenog kralja, misleći na izgublenu budućnost, strahujući za tek ispiljeno potomstvo.

Ne prođe dugo, a kraljevstvom prostruja vijest o Divovoj tajnoj boljci. Njegov golemi i nezasiti stomak se nikada nije mogao ispuniti zadovoljstvom i užitkom objedovanja. Stalno je bio gladan, boljela ga je glava, nedostajalo mu je sna. Kada su stanovnici priobalja doznali za ovu crnu vijest shvatili su da se divovski apetit namjerio na njihovo svetište – Otok.

Pošto su Veliki kralj i Div puhali u „iste diple“, njihov zajednički interes bješe preinačenje izopštenog otoka netaknute prirode u zabavni park ličnog ushićenja i dobiti. Pročula se vijest o tome da će najljepši dio Otoka zamračiti nekim nepoznatim materijalom, utabati kao tvrdu stazu i spojiti, proširujući ga ka kopnu, u neku drugu geografsku širinu. Nije se taj Mali narod uplašio snage i moći Velikih, već se ustravio nad ružnoćom prizora i uništenjem iskonskog svetišta.

Tamo su živjeli njihovi čarobni Pilingrini. Zatrpali pličak Tunje značio bi trajno poremećen balans života i smrti. Takav slijed stvari bi materijalizovao „ubicu“ malih pilingrina, zaštitnika njihove srećne aure, njihovog života. Ta magična školjka imala je iscjeljujuću moć. Stanovnici su krili taj podatak, bojeći se nestanka nasljeđene magije, koju su ljubomorno čuvali kao najsvetiju tajnu.

Mali narod obuze panični strah i on posla poziv u pomoć. Informacije su išle sporo i neselektivno. Pomoći nije bilo, odluke su donosili oni koji su postali vladari svega postojećeg. Zemlja se prodavala, more zatrpavalo, riba ugibala. Priobalje otoka čekalo je dželite i vojsku graditelja koja je činila prethodnicu bezkrupuloznih nalogodavaca. Narod je jadikovao, more je čekalo svoje pečačenje, obruč se sve jače i bolnije stezao.

Upravo se tada načinjela spasonosna čarolija. Pilingrini su ispuzali na pjesak Tunje i pjevali glasom koji su mještani prepoznali kao odgovor na njihove potisnute snove.

„Pozovite Diva, da nas izije... Pozovite Diva na buzaru od pilingrina... Poitajte... Pozovite...“, pjevušile su rebraste školjke.

Najmudriji među njima, pozva rođaka, deklarisanog špijuna Velikog vijeća, da prošnjira priču o prastarom eliksiru Otoka. Tako glavaši najvećeg zakonodavnog tijela Malog kraljevstva, doznaše da eliksir Otoka čini magiju drevne kužine, vjekovima skrivane kao najsvetije blago.

Već sljedećeg dana, stigao je glasnik koji se propitivao kod mjesnog stanovništva za način pripremanja divovske gozbe. Domaćica Otoka postane glavnim akterom ove kazanske prevare. Pomidoru, kapulu, morsku so i papar u zrnu, potreban za tu točadu od buzare, dobavi, obuče prikladnu veštu i otpoče predstavu života. Smisliše sljedeći igrokaz: Div će doći u sumrak, s monetama ovog kraja. Kad stavi paru na paru treba izgovoriti riječ pečačenja Tunje. Kuvarica čarobnog pjata od buzare, postaće svjedokom i poslužiteljica ukusne delicije piligrina. Ovaj čin primo-predaje Otoka, trebao bi ubjediti Diva da više neće osjećati glad.

Već sljedećeg dana, vješte ruke položiše potrebne namjernice u kazan, Div se pojavi tačno u zakazanu uru, pa obred otpoče. Naumakao se Div buzare, nadolindžao crnog domaćeg vina, zaklopiše mu se oči, pa glasno zahrka. Kad ugledaše raspjevane pilingrine kako se okreću u pličini Tunje, stanovnici se uhvatiše za glavu. Pohitaše kod domaćice od kužine, blijedi od straha i modri od

brige. Kad ih ugleda, vesela žena im odgovori: „Što vi je? Prepali ste se? Pa nijesam valjda luda da pilingrine surgavam u teću od buzare. Zašta vi pasu mušlje uz kraj? Vi ste grđi od onoga što ih je izio. Idite ležat', biće sve kako je stari svijet zborio. Beštija se najela, vino ga opjanilo, 'oli on zna što mu se u drob utopilo? No jarcajte do njega, valja vam ga na daleki put ispratit'".

Kad se Div probudio odleće do kuvarice pa potpisa da će se odvucať na dva kraljevstva dalje od Otoka, Tunje i Pilingrina. Potom prekorači čas posla put do Velikog vijeća, te ih izbruči da su ubice lijepe prirode i krajolika, te da su sretni što mu se strašno žuri, jer bi ih već oduvao u drugo kraljevstvo. Naredi im da patentiraju buzaru kao „lomiteljicu muke i snova strašnih“, a on se ponudi kao poromoter i glavni degustator na tržištu drugih kraljevina. Kralju u znak prezira ne uputi ni pozdrav doličan jednog Diva, te za vijeke vijekova napusti kraljevstvo Malog naroda.

U noćima punog mjeseca, kad se oseka povuče skoro do kraja plicaka, pilingrini pjevaju ponoćnu uspavanku, ali ih niko budan ne čuje. Njihova intonacija baca u san, u kojem se mljacka i oblizuju usne. I nikako da dokuče, od čega su musavi. Ni kad odu do plicaka da lice umiju, ne sjete se domižane crnoga vina i divovske stope koja dan danas s velike visine podsjeća na nekada začinjeno „vrzino kolo“ Velikog kralja i njegovog strašnog i nezasiťog Diva.

Branislav Trajković - Bili Trej

SF aforizmi

Ne znam da li imamo braću po razumu i u svemiru, ali je mnogo bolje da ljudska glupost ostane siročće!

Zašto SF kod nas ne može da uspe? Pa, potrošili smo budućnost!

Kod PTT telepatija je najstrože zabranjena!

Doći će dan, jer mora doći, kada će ljudskost pobediti. Čovek neće doživeti da to vidi!

Nije tačno da posle Trećeg svetskog rata neće ostati ništa. Ostaće radioaktivnost!

Svaki dentista sanja da izvadi zub vremena.

Naš standard izumeo vremeplov, već smo u godini 1964!

Drakula polomio vilicu. Naletio na robota!

Barmen! NATOČI MI ONOLIKO VREMENA KOLIKO MI JE ISTEKLO!

*

Jasmina Ćirković

Pesma

Ispostavite mi račun,
ja plaćam svima, i
krvožednima i poslušnima.
Možda će popiti čašu više,
jer vampir krv namiriše.
A pitate se zašto plaćam,
kad nije moja krčma ni pravo.
Oh, kako ne znate da sam ja davno,
dala krv, za neko „Hvala ili bravo”.
A vampira će biti uvek, prurušenih,
u razna bića, a neko će posle mene,
opet da plati sva ta pića.

*

Jugoslav Todorović

Tako je bilo, očiju mi

Priča je nastala po kazivanjima koje su pribeležili Zlatimir Pantić iz Štubika kod Negotina u zbirci TAKO JE BILO, OČIJU MI i Milanče Marković iz Velike Plane u zbirci SENOVITE PRIČE, s ciljem da bude postavljena na scenu kao monodrama Tako je bilo, očiju mi, što se i desilo. Jelena Stojadinović u okviru rada dramskog studija Doma kulture iz Starog Sela (kod Velike Plane), u režiji Dragana Nikolića Jordana, igrala je ovu monodramu zaključno sa aprilom 2007. godine jedanaest puta, i još uvek je na repertoaru ove ustanove.

Dobro veče.

Eve, ja sam ta baba-Danica iz Negotinsku krajinu. Za men' čuli mlogi koji teli da se bave ovem zanatem, al' ja sam svakog posavetovala da se mane te ćorave rabote. Al' ima oni koji se i danas bave tim poslom.

Ja ću vi sad ispričam u kakve sam škole bila, kad sam se dala da učim taj najcrnji zanat na ovom belem svetu.

Posle toga – će da vi bude mlogo jasno šta sve čovek doživi kad se uvati u nešto što mož' da ti satre i dušu i snagu i srce i sve... (pauza)

Sa ocem i materom sam u Negotin prešla da živim sa četrnajes godine. A tam u selo, de smo pre živeli, tam kod Morave, Velike, bili sirotinja. Tamo nisi mogo ništa ni da prodaš, ni da zaradiš i džabe moj otac bio zdrav i mlad, kad nema šta da se radi.

I tako... Izašo na pijac, isprodavo ono lečka koze i ovce, imanje skoro ispoklanj'o, zemlja bila posna i nerodna... I to izgleda nije bilo slučajno, to što smo otišli baš u Negotin, el' je moj otac baš tamo pogodio neki poslić, i to za neke lepe parice.

Posle u Negotin od te pare i od ono što isprodavo na pijac, kupio neko kućiče u Marinkove Bare, mal' ga preuredio, i odma pošo po kuće da cepa drva, da kreči, da pretrisa krovovi, kako bi imali od čega da živimo, i on i ja i mati. To je bilo odma posle onoga rata, četressedme el osme.

A tam u selo de smo isprvenom živeli, u potaje, zavolela sam se s jednog komšiju, pa mi rastanak mlogo teško pao. Plakali smo ka kiša i jedan i drugi i nadali se da će sudbina opet negde da ne sastavi.

Osnovnu školu sam završila. Al' moji nisu imali pare dalje da me školuju i rešili bili da me udaju i tako da se reše od mene. A ja sam opet tela da nađem neki poso, da radim, pa kud ću ja u petnajes godine da nekim rađam decu i da i' čuvam!

A bili smo velika beda i sirotinja, nismo ni struju kuću imali, a od radio i televizor i da ne govorim. Dobro, po neki imao i to, al' mi jok.

Tako nekako u to vreme u tu našu novu kuću svrnu neka Ciganka, a iz džepa ju gvire karte za gledanje. Ja sam se zaradovala kad sam to videla, a moja mati ona nije volela da ju neki predskazuje šta će da bude i šta će da se desi.

Dam ja njojze moj beleg, ona ga metu među karte, prekrsti triput, preseče i reče: TI ĆE DA BUDEŠ VRAČARA I NIŠTA DRUGO. Kaže, ja sam od neku silu predodređena da pomagam ljudima, i za men' će nadaleko da se čuje, i dugačko ću ja da se bavim tim poslom.

A ja se obradova! Ma, obradova se što ću ceo život da se bavim sa taj čudnovat pos'o. Čim ona otišla, ja sam počela da zamišljam kako sedim u zadimljene sobe, kud sve miriše i zaudara na bosiljak, tamjan i beli luka. I dopalo mi se. Mnogo mi se dopalo. I ete tako.

Iako ja ništa nisam znala o tim stvarima, al' se odlučim da se spremim i krenem u planinu. Ja sam o tem pričala mo'e matere, ona nije tela ni da ču'e, al' men se dupe upalilo da budem vračarica i tu nema beloga boga.

A malo posle sam čula da tam' u planinu, na neki vis, Liškovo, ima neka vračarica Mandalina. Od nje se pričalo mlogo, i dobro i loše, a ljudi su sa svi strana dolazili u njozin burdelj da i' pogleda sudbinu i da je malko preuredi.

Ja sa mo'e petnajes godine se već sutra nađem u tu planinu. Baba-Mandalinu sam zatekla u njene sobe. Doduše u to njeno kolipče sam' to jedno sopče i bilo. A imala još nekoliko oborčeta de držala koze i ovce, živina ko živina, penjala se i spavala na drvo, ka i svud, odnekud se čulo kuće kako skavliči, i to je

sve što je imala od imovine. Ja uđem kod njojze i kažem: BABA MANDALINO, JA SAM DOŠLA KOD TEBE DA IZUČIM TVOJ ZANAT.

Ona me čudno gledaše i pitaše se šta će to men' u mo'e godine. Al' izgleda njojze trebala pomoć u kuće i u štale, pa se na brzinu smirila. I tako ja krenem da učim taj čudnovati zanat. A kod nje dolaze ljudi svaki božji dan.

Dolaze, pa dolaze... pa dolaze... doduše, ponedionikom i kad je neki veliki svetac, ni'e primala mušterije.

A dolazili ljudi za svašta... Najviše za svađu u kuću, za pijanstvo, za švaleraciju, da se momak i devojka zavole, da deca izuče školu, da se dobije na sud, da se iskopaju dukati...

A tražili i da se nekom nešto naprati. Da se neko usmrti. Ona to isprva kao odbijala, al' kad bi videla pokloni, brž' bi ju srce nekako smekšalo. A kad dođe tako neka pridošlica, ja se zavučem u ćoške od to kolipče, i zapisujem šta ona priča i kako priča te njene basne. Ona je pričala na vlaškom jeziku, ja sam tako i beležila a posle sam na miru prevodila na srpski. A men' je bila zabranila da pričam kad neki dođe. Rekla mi da moram da zavežem usta ka da i' nemam i da nikim ne pričam šta se radi i šta vidim. I da moram da prođem i crno i belo ako 'oću da naučim vračarski zanat.

A ja, na sve sam pristajala, jer sam tvrdo rešila da se u Negotin ne vrćem dok ne izučim zanat.

Pošto sam rešila da idem do kraja i prođem kroz svakojake radnje, ćutala sam i sve privatala ka' od šale, iako je bilo i teško i jezivo po neki put.

Često sam u avlije proklinjala ceo đavolji svet, plakala sam i pištala od tuge i tereta, al' u Negotin još nisam tela nazad. A izgleda da men' nije džabe privuklo vračarenje.

'El' na primer moj paradedda mi je pričao kako se njemu desilo nešto što je imalo vezu sa onim svetom, i to u vreme onoga, Velikoga rata.

Kad je on pričao o tima stra'otama, ja to i nisam baš pamtila: žensko to i ne zanima. Al' se sećam da je pričao kako je jedanput bio bolesan od tifusa, valjda četrnajste, 'el' petnajste, i da je došo kući na lečenje od dvajes dana. A čim je stig'o kući, leg'o i obneznanio se. Ležao je i duže od tog bolovanja, a izjedanput mu se urezala jedna slika pred očima: kako se probudim, to deda kaže, i vidim u sobu u koju ležim, grdan svet, i žensko i muško, malo i veliko.

I to sve pomrli, neke znam, a neke jok, al' nijednog živog da vidim. I svi obučeni u nova seljačka odela, a u oči mi upao jedan čiča sa fes na glavi i tog čiču sam poznavao, to moj paradedda priča. A umro je odavno kad se fes još nosio kod starijeg naroda.

Odjedanput se iz te talavornice izdvoji jedna žena i dođe do mene, to jes' do mogega dede 'el' to on priča mene. I to moja pokojna majka. U'vati me za ruku i zovne me d'i'emo. 'De? pita deda, pa ti si umrela a ja neću da umirem. Zovne me ona opet po imenu, kaže sinko 'ajd', a ja odbijem i po drugi put. Sad me on pozva oštrije i trgnu me za ruku: 'AJD' POLAZI! A ja otmem ruku i u taj ma' otvorim oči i vidim da mi pored kreveta stoji sestra, spremila sveću, pa je pitam 'el' vidi majku. Ona jok, a ja kad sklopim oči, pojave mi se svi oni mrtvi i majka! Onaj čiča sa fesom vuče lulu, al' ga nema dim nigde. A nema ni majke više u sobu. Od tog dana počnem da uzimam ranu i za mesec dana vrnem se u

jedinicu. Četres godine posle toga nađem unuka onem čiče i pitam ga u šta su saranili dedu njegovog, a on mi kaza da ne zna baš sve, al' da zna da su mu na glavu stavili fes!

A kažu ovi školovani, ovi profisori na televizor, da se te osobine nasleđuju, to šta mož' da se oseti il' da se sazna nevidljivo...

Kad jednu noć neki poče da lupa na vrata i na pendžer. Ja otvorim, on uđe unutra, neki čovek sa ovaliki brkovi. Ponoćni došljak je babe reko da se digne i pomaga, a za pare da ne pita, 'el' će da plati kol'ko traži. I izvadi jedan austrijski dukat i baci ga na astalče. Baba Mandalina ka perce iskoči iz kreveta, pita ga kaka te muka muči - a on odgovori da ga noćas ostavila žena, dok je on spavao u druge sobe, a da od babe traži da je usmrti zlem činima bez obzira kud se sad nalazila.

Baba gleda šta da radi, pa mal' gleda u onaj dukat, velike su to pare, dvaes dana moraš da kopaš za njega.

Pristade baba Mandalina, reče njemu da ostane tu i da loži vatru, a men' naredi da se obučem i da pođem za njom.

Krenusmo mi, ne znam de, al' sam osetila, onako pod noge da se penjemo uz neki vis, kuj se posle pretvorio u blagu ravnicu. Posle jedno sat kako smo išle, dođosmo do nekoliko groba, a men' sinu da u ove zabiti narod sa'ranjuje mrtvi po razne zabiti, u njive, i u avlije, jer nema groblje u blizini. Taki je običaj u okoline Kučeva i Majdanpeka.

Klekne ona na jedan grob, pa mi kaže i ja da to uradim i da ovako mora ako 'oću da radim ovaj pos'o u kom ti je nečastivi gospodar.

Ja se skamenosa, al' mi je srce još lupalo u grudi. Izvadi ona neki zamotuljak od razne magijske trave i spravice i met'u ga pored nje, pa motovilo koje metu preko tog groba i pomokri se na njega.

Tad se na glas obrati đavolu s molbom da tu i tu ženu nađe bilo 'de na kugle zemaljske, a kad je nađe da ju uzme dušu, da ju vid pomračī, da ju srce zaustavi, da ju u ovaki grob postavi.

Ćutala sam i radila sve ono što mi je naređivala, a polako sam s ma' na ma' napuštala stvarnos' i ovozemaljski život. Učinilo mi se da je moja duša u svakem đavolu, a svaki đavo u men'. Povremeno bi me poneo vihor gadosti, jeze i stra'ote.

Čula sam samo veštičine glasove iz koje je đavo progovarao, a sve drugo je bilo pep'o i ladna senka. Posle pođosmo s tog mesta i dođosmo do neke vodenice. I tad sam se uverila da su te vodenice sam za vraćanje i služile. Baba Mandalina se svuče gola, i men' naredi da tako uradim. Ajd', svuko se i ja. Zađosmo obe ispod vodenični kamen, tam' de se ukrštaju vodeni mlazevi. S tog mesta sam morala da dozivljem onog glavnog, nekog Šandora, sve dok ga nisam primetila u blizine, al' sam ga osetila i na svoje kože. Baba mu je tad izdala naređenje da odma pođe i usmrti ženu koja je noćas usmrtila čoveka (spomenu ona i ime).

Smrznuta u ladne vode nisam osećala kako se moja duša sve više gubi i predava đavoljem svetu i kako i fizički i duhovno sve više postajem i sama svirepi demon. Tako je bilo, očiju mi.

Ne mogu da se setim kako sam se vrnula u babinu kolibu i šta je sve bilo sa onim nepoznatim čovekom. A od njegove žene nisam smela ni da pomislim, jer sam i ja bila saučesnik u njojne zle sudbine, ako su je opasne čini i naprate tu noć stigle i surovo kaznile.

Ujutru sam naranila koze i ovce, bilo me žao za životinje, i potom sam otišla iz ove vrleti. Utekla sam od najcrnjeg zanata na svetu, al' sve grozote bile su još u mo'em telu.

Al' đavo nije utekao od mene.

Kako sam ja bila ćerka jedinica, kod kuće sve prođe onako, ovlaš.

Jedinče ti je prokleta maza, ofrljasto i nedokazano, i kad mu padne ludilo – tu nema beloga boga! Volela sam da skićam po vašarima i saborima od malena. I tako sve išlo kako išlo dok nije došlo vreme da me udađu. Moj otac imao u planu nekog Milisava, njegovi bili dobrostojeći i od glasa ljudi, al' ja to nisam fermala. Men' šta padne u dupe – to ti je, tu me niki živ ne mož' odvrne. A tog Milisava sam mrzela iz duše i to ti je!

Dođe tako jesen, a poslovi kol'ko oćeš. Kad to nekako, zlo i nevoljno uradimo, moj otac, onako lud i drvendekas' zovnu men' i moju mater Milevu pod jabuku da sednemo i da pregrajimo nešto. Odma ja vidim šta će da bude: rešio kurta da me uda ove jeseni i nema više vrdanja. A men' se ne udava još, el' ja čekam bolju priliku, a i još mi se skita pomalke.

A ovi moji zapeli za Milisava, pa za Milisava, i to za ceo vek sve neki Milisav, stoju mi izeo kaki je! Ka da je zaprtak, a nije čovek u najbolje godine.

I tako sedimo mi pod onom jabukom, a moj otac jednako navaljuje na men', pa poče i da preti. I ustade on, pa kad ičupa jedan kolac, dođe kod men i kaže: JEBEM LI TI MAJKU KRMELJIVU I MRSOLJIVU, šta 'oćeš još? Šta si ti bolja od onog čoveka i šta imaš u kuće bolje od njega? Nemo da me blamiraš po selu, 'el' kad do'vatim ova palavrtak, će bude komendija! Nego naučila dupoša da juri maglu i vetar, pa ju se ne udava. Ne treba njoj ni kuća ni deca neg' drndanje.

A moja Mileva, mo'a mati, sam' ćuti, ni da bekne. Vidim ja - drži mu stranu - i tu ne mož' da probiješ pa da si majka Jana! I nemado' drugo nego da pristanem, pa šta mi bude. Al' odma počnem ja da planiram kako ću da nađem čoveka kuj će men' da odgovara.

Prođe proševina, pa svadba, pa pođani, pa sve po redu. Legnem ja sa Milisavom, al' nije to to! Boli men ona rabota za njega, okrenem mu ja dupe. Posle se on požalio kod tašte, kod moje matere, a ona mi pod onom jabukom zapreti kao i onog dana otac. Ajd', pristanem ja i na to, al' mi duša nije s njim. Sve ja mislim na moje momce i trzam da ostavim Milisava i da nađem čoveka koga volim.

A volela sam Žiku Persinog. Mlogo. Samo da vidiš čudo! Ja trčim za Žikom, a čovek ne zna za to. I gledam ga u oči, i smejem se još izdaleka, i vrtim repem ka kučka, a on mi sam kaže: Dobar dan Dano, i otidne. U sinje more, mislim se, kad me ne vidiš!

Tako legnem s ovem bilmezom od Milisava, a men' u glave sve onaj Žika. I rešim ti ja, kuku mene, da se požalim baba Mandaline! Bile smo tako naše i dobro smo se slagale.

Vidi baba moju muku!

S prva me odvrćala od toga, te posle na kraju reši da mi pomogne. Prati ona mene kod jedne Ciganke u Braćevac, pored Timoka, i kaže mi da ju objasnim šta je i kako je i da mi napravi neke čini da ne zavoli taj Žika Persin, inače ću da umrem!

Nađem ja nju odma kako sam došla tamo. Debela neka Ciganka, dupe ju ne bi stalo u ovu bataru (tepsiju), da prostiš. Ispričam ja njojze moj slučaj, a ona se smeje ka' lud na brašno i vidim nešto zadovoljna i raspoložna. Kaže, stvar će lako da uredimo, samo mora da padne jedan dukat za čas. More, nije važno, mislim se, samo da Žika padne, pao mu kamen na srce, kad je bez očiju i bez glave!

Skinem ja nisku od guše, pa otkinem jedan dukat i turim pred nju na astal, 'el' dukat ti je bre velika stvar u ono vreme bila, pa i sad možda je... za taki dukat morao si da kopaš kukuruz ceo dan, i to u sezone.

Najpre ona men' nešto prebaja a posle mi ispriča tri radnje koje treba da obavim, pa da Žika bude moj. Još mi kaže da bi bilo mlogo dobro da imam još tri dukata da mi ušije u jedno maramče, pa da to stavljam pod jastuk kad spavam. Dok je one dukate ušivala u maramče, ja sam morala da gledam na istok kud izlazi sunce i da mislim sve na Žiku. Krenem ja posle natrag u Štubik, i nemam kad da čekam, nego još prvo veče oću ono da isprobam.

Čim je onaj nesrećnik Milisav zaspao, i deca se primirila, a ja ajd' polako, pa ajd' polako naprstački u pomrčinu. Odvučem se do potoka, tu u blizine, nađem de je imalo brvno preko njega, i svučem se gola, ka što mi ona Ciganka kazala.

Ono mesečina, baš ka za inat, vidi se daleko, al' nema niki, gluvo doba. Ulezmem ja onako gola pod vodu i počnem da tražim tri belutka. Kad ji nađem, moram s levom rukom da ji uzmem i da se s njima prepnem na sredinu brvna. Tako i uradim. Na sred brvna je se okrenem ka zalasku sunca i razvičem se jako, kol'ko mogu: KAKO SUNCE ZA GORU, KAKO VILE U GORU, TAKO I MOJE ČINI ZA ŽIKOM OTIŠLE! KAD GA STIGNU DA SE SETI MEN', KAD ME SKOBI GLAVU DA OKRENE! DUŠA MU SE ZA MNOM OTVORILA, PIČKA MU SE MOJA OSLADILA!

Posle toga preko glave prebacim jedan belutak, pa sve tako do tri puta, dok ne isfrljam sve one beluce. Pa se posle okupljem cela, ispljuskam se pošteno u one ladne vode, pa ajd' u krevet.

Kad bilo ujutru – ONO NIŠTA!

Iziđem ja na put, prošvrljam do ćuprije, sve mislim ću ga skobim negde, al' oćeš ovu moju: nema nigde nikoga!

Mislim se: e pa Žiko, nabošćeš me, pa kad-tad, al' te neću ostavim!

Još istu noć otidem ja jopet kod brvna pa ponovim sve ono od prošli put, sve tako gola i razvezane kose.

Čim sam to završila, a ja odma na drugu radnju. Odprilike do dva sata treba da obiđem tri kladenca sa koje otiče čista voda. Tako, u jedan krčag 'el' flašu pomešam vodu s ta tri kladenca, pa posle pred zoru dođem kog nekoga gnjezda sa malim tičićima. To sam u toku videla morala da nađem, 'el' sad idem direkno tamo. S tom pomešanom vodom počnem da prskam one tičiće u gnjezdu i jako pričam, da se ori cela šuma: KAKO SE VAŠA MAJKA OKO VAS VILA, TAKO SE I ŽIKA PERSIN OKO MEN' I MOJE DUŠE VIO. KOD MEN' UVEK DOŠO, NIKAD DRUGU NE PRONAŠO!

Čim sam i ovu radnju obavila, a ja ka šta me Bog dao, ne bi lenja, nego ajd' i na treću, dok još ima lečke vreme do svanuća. Treba da prođem pokraj groblja, pa me čisto vata stra', ali kad se mora... Stignem ja, tako, baš u svanuće, na groblje i odma, ka bez duše, izvadim klješte iz kese i pravo kod jednoga krsta.

Odjedanput dunu neki vetar! – dal' vetar, 'el' kuj' moj, ne bi znala. I tako u'vati me neki ladan stra', pa sam se stegla od ladnoće i od ove moje čudesija! Ali u tom stra'u ja radim moj poslo, pa makar crkla na mestu! Onem klještama vadim jedan jekser iz krsta, pa iz flaše što sam je ponela, sipljem vodu niz taj klin, a sve to preko glave onog mrtvacu, i pričam: O MOJ BRATE NEZNANI, KAKO JA TEB' NE ZNAM TAKO I ŽIKA PERSIN NE ZNAO ZA DRUGU, OSIM ZA MEN'! Pa vrnem onaj jekser u ruku i opet rekнем: KAD BUDE OVA JEKSER NATRAG KRENUO, TAD SE I ŽIKA ZA DRUGOM OKRENUO!

Kako ja ovo izgovori i kako zakorači da prejašim ona grob i pođem kući – zviznu neka oluja ka bič, pa sve oko mo'e glave. Poče i da se razdanju'e, al' nema živa duša da vičem u pomoć. Iskobeljam se ja nekako, zlo i nevoljno do ivice groblja, pa se premetnem u jedno livače, sve mislim ću se osvestim i će me mane ona oluja i ono sviranje. Kad ono 'očeš mojega! Podigli se bre đavoli kol'ko i zemlja drži, pa svi uglas viču, deru se, kreče, mjauču, kukumavče, vrište i pcuju me u dupe i ono pokraj dupeta. Kad se dovuko do prve kuće, tu kod Slave, zalaja kuće i u isto vreme izađe sunce, i u taj ma' prestade ova jurnjava i pcovanje!

A kod kuće – svi se digli i traže men', a ja i ispričam da me celu noć boleo koram i grbina, pa nisam mogla da spavam nego sam ladila čelo na kladencu. Niki me za to više nije ni pitao.

AL' DA VIDIŠ SAD ČUDO!

Čim zađe sunce i poče da se smračinje, ka kroz san ču' onu vrevu i onu galamu od noćas. Ja odma' vido šta će da bude, pa kažem mojima: zabole me jopet koram i podgrudi, pa ću malke da prilegnem u mo'e sobe dok vi zgotovite večeru.

Kako se ja zavuko' pod ponjavu, ona uka i buka stiže u avliju, a neki bradati, čupavi i dlakavi do pojasa otvoriše vrata i uđoše kod men' u sobu. Jedan od nji mi kaže da odma iziđem u avliju, traži me, kaže, Žika Persin koga sam zvala celu noć i molila se đavolima da ga pronađu i dovedu. Sad su ga doveli i on me čeka ses izdrvljenim paljenikom – podigo ga i čeka da ja iziđem. A ja kuj me tero to da radim! Bog me ubio! Prvi put sam tad spomenula Boga i setila se da ga molim da me spase od ove čudesija i grozoća. Vidim ja – najebala sam ka mlada prve noći, al'o se pudim sad od Milisava – će me najuri od kuće i deca će ostanu siročići! Ovi moji, svekar i svekrva, rade njine poslove po kući, ne primećavaju oni to ništa, a ni moj Milisav!

Samo ja to vidim i čujem!

I morado' ja da iziđem kod nji', i ima šta da vidiš - puna avlija, ka da su pođani došli! Ne znaš kuj ima veću bradu i kuj od koga gori. I svi to nakrutili doke, smeju se i primiču mi se. A u sredine te gužve – onaj Žika, koga sam zvala i trčala za njim, izdrjljo najveći palavrtak i vitla njim ka ses kocom!

A usred te gomile dlakavi đavola i grozota, poče da se okuplja orkestar, jopet od njini ljudi! Žika Persin, poznavam ga dobro, ka i teb' sad, dođe blizu men' ses onem stojkom ukrućenim i kaže da svi čuju: ČUJEŠ DANO, DUŠU SI MI

IZELA SES MOLBAMA I ŽALBAMA. CELU NOĆ SI ME JURILA. I NOĆ PRE SI ISTO RADILA I BAŠ SI SE NAMERAČILA DA ME ISKIDAŠ I ZADAVIŠ. SIT SAM JA KURAVA I PRČEVINA, ALI TEB' SAM DOŠO DA ISPROSIM I DA SVADBU TERAMO!

Odjedanput, na Žikinu komandu, oni ti skočiše na mene, svukoše mi ono malko dreje i frljiše i' negde u trnje. Gurnuše oni men' u to njino kolo, te morado' da igram, onako gola, bez ćipice na men'.

Dado ja dupe na doboš, pa šta mi bude. Bre, trajaše to oro i veselje do pred zoru. Izdrndaše me oni svi po redu i kuj kol'ko 'teo i šta 'teo to mi radeo, da prostiš. A moj Žika samo gleda izdalje i kebelji se. A posle se mislim – nije ni kriv, sama sam to tražila, pa sam i dobila!

Kad bi u svanuće, ona gamad se pokupi i bez reči i glasa izgubi se negde. Naposletku beše Žika. On se obrte i reče: Dano, ovako će da te obilazimo do devet večeri. Taki je naš zakon i propisi. I mi nekome polažemo račun. I men' su ovde pratili, ne bi ja samovoljno doš'o. A ti, ako misliš da se spasavaš od ovi bezobrazluci, nemoj da bežiš, jer da pobegneš ne možeš. Svud će da te nađemo i još grđe da te kaznimo. Nego čim sunce izađe, ti da ideš kod one Darinke u Kovilovo, pa nek ti vrne vratak i nek kroz bajanje zamoli naše starešine da te ostave. 'El' ti si pomešala činje od tri sorte za jednu noć. To se nikad tako ne radi, nego se uzme po jedna radnja za svaku noć. Nikad činje ne smeš da mešaš. A najbolje bi ti bilo da od ovoga digneš ruke, i da čuvaš čoveka i da rađaš decu!

A kad dobiješ vratak, ti s njim prskaj kuću, sve u kuće i oko kuće, celu avliju, obor, štalu, živinu, koš i sve što imaš. Tako do devet večeri, pa posle mani, al' nemo' da budeš lenja i kukavica pa da jopet navučeš belaj i muku i teb' i tvo'e kuće. Sad pamet u dupe 'el' ga u glavu nisi imala! Obrte se on i otide!

Zora zarudela i moji počеше da se dižu. Jopet se čude šta je to sa mnom – a ju ću drugi put da ji ispričam, 'el' sad nemam kad. Ponesem šta mi treba za taj vratak, a za svaki slučaj i slavsku sveću, tamjan, meru od ulazni vrata, čis' veš za mene i ovi moji iz kuće, u jedne tegle med, pomešanu vodu s tri mesta, jedan nož, jedan katanac i još neke đavolije. Posle toga malko je'm pa put pod noge – pravac Kovilovo, kod Darinke.

Sad moram ove žene sve da kažem po redu, da priznam, neću da vrdam izokolo.

Darinku nisam poznavala, a nije ni važno – šta ima ona da me zna, a tako i ja nju! Ispričam ja njojze sve kako je bilo, ona ti se zgranu od čuda i neverice. Kaže, mogla sam i glavu da izgubim, mogli na mrtvo da me umore. Kad se činje naprati na nekoga s namerom da ga zakovrlje, tu ti nema života! A kod men' je druga rabota, 'el' sam ja tela sve odjedanput i što pre da zaimam toga pustinjaka od Žike.

Još mi kaže Darinka da ima kodža vreme da prođe dok se moja kuća i avlija ne očiste sasvim od oni' đavola, 'el' ima pojedini još da obikaljaju i njuše moj trag po avlije.

Prebaja mi ona više put u one vode i sa onem šta sam sve odnela, pa me isprati da idem. Još mi reče da svrnem do nekoga namastira, da mi pročitaju molitvu protiv đavola. Sigurnije je, 'el' Bog uslišava molitvu pokornicima i pokajnicima, a ja sam rešila sve da priznam i izvučem glavu.

U te sikiracije pođem ja kući. Mojema tamo za ovo ne smem ni da spomenem, 'el' bi me ubili i za one dukate što sam plaćala, i za ove ludorije ekstra.

Uvečer učinim sve onako kako mi Darinka kazala, a tako sve do devet večeri. I vidim ja sve prestalo – ka da ništa nije ni bilo!

Fala Bogu kad sam i ovako prošla!

I posle toga ja izrodim Milisavu dva sina. Ovaj stariji često me prekoreva kad mu ovo pričam: tražila si đavola, pa si ga i dobila – kaže mi.

A ja, ja sam se sad posvetila Bogu i Crkve, i sad znam da ima kuj da me čuva. I na ovom svetu kod kuće, i na onom svetu Bog i slava moja Sveti Stefan.

Spasla sam dušu, okućila se, postala žena, i majka, pa šta ćeš više.

Bojan Bogdanović

Na vrhu igle

Potpuno iscijeđena noćnom morom koju je ostavila iza polurazvaljenih vrata ove, u ratu razrušene višespratnice, Milena je umorno žmirkala u isto tako iscijeđene krpe oblaka iznad krovova, što su je podmuklo vrebale sa onim odvratnim krupnim kapima koje se zavlače ispod okovratnika. Krpe iznad glave, krpe u prljavim ogledalima vode, pa čak i njena uska vindjakna koja je, nakon teško prospavane noći i sama odgovarala definiciji krpe. Dosadan svrab u pregibu lakta lijeve ruke izvuče joj lijenu misao, kako je igla bila sumnjive čistoće, kako je dop u kašičici nekako brzo provrio... A i ono dilersko đubre se sumnjivo brzo istopilo u magli, nakon munjevitog koitusa.

Hladna i raskvašena kragna zavuče joj se pod kosu poput zmijske košuljice. Na jutarnjem rumenilu, kao na slici lošeg impresioniste, ugleda svoje nesređene nokte. Ispruženim drhtavim prstima lagano je pomilovala krovove obližnjeg naselja, a onda brzo posegla za džepovima farmerki, tražeći cigarete. Nađe samo jednu a i ta je bila, narkomanski štedljivo, ugašena do pola, kao uvertira za sinoćni dop.

Bakšiš koji je dobijala u onoj rupetini od kafane jedva je dostajao za neki burek i pivo, i zato je sve češće oblačila sve uže i sve kraće suknje, ne bi li razmekšala srca mušterija. Njihove šake bile su čvrste, a začudo i alatke koje su joj kao slučajno prislanjali uz čvrstu guzu, na prolazu do šanka. Ma to je samo honorarni posao, razmišljala je. Samo dok ne nađe nešto solidnije, a onda će moći da se okrene zapostavljenim ispitima sa prve godine. Pa nije blesava da se navuče kao Mima, onaj poluživi anoreksični leš sa osmog sprata, sa kojom je sjedila u srednjoj školi. Ne! Njoj se ne može desiti da otvori „ordinaciju“ na autobuskoj stanici ili čak na stočnoj pijaci! Ne i opet ne! Ona vodi ljubav, ne tuca se! I to samo sa onima koji joj se svide. Ili eventualno pozajme neki dinar do prvoga.

A iglu je uzela namjerno. Ne zato što joj je dosadilo da bude bijela vrana ili što su se roditelji, dan prije, definitivno razišli. Ubola se jednostavno zato da neki umišljeni debili vide kako je stvari moguće držati pod kontrolom. Baš tako im je rekla jedne večeri. A oni su se samo cerekali, onako lijepi i urokani.

Sada je pomalo usamljena, a nije više ni tako sigurna da drži uzde u rukama. Ali – pred nama je novi dan! Sunce će se uskoro ispiliti iz ove obećavajuće rumeni, a onda ni glavobolja neće niti tako strašna... Osim toga, danas je i dan kad onaj mladi glumac dolazi na svoj „Vlahov“. Zbog nje, naravno. E, pa to je šou, ljudi moji. Zamislite samo Hamleta u onom svom crnom trikou i sa onim svojim patetičnim licem; A kragna diskretno (a la Klark Gebl) podignuta i sa sve sunčanim naočarima u kosi. Pa čak i u ponoć! I taj Hamlet pije „Vlahov“.

I pozu i „Vlahov“ je vjerovatno pokupio od nekog ostarjelog Hamleta, slušajući svaki put nove varijacije, na temu - biti ili ne biti... Ovisno o blizini fajronta, naravno. Pa ipak je bio sladak, uprkos namještenoj ležernosti i uprkos nekim kič – citatima, koje je uspjevala da registruje, sada već prilično zapretanim, pamćenjem na gimnazijske dane.

Još čvršće je navukla vlažnu kragnu i zagazila preko bara, koje su već skoro preplavile gradilište. Jebo te, kao da grade branu a ne soliter, pomisli usput. Neko mršavo, uplašeno kuće, pokislo kao i ona, poče da joj se mota oko nogu. Nervozno ga je odgurnula a onda joj bi žao. Sjeti se vremena kada je živjela sa majkom i onog svog dugouhog i priglupog terijera, kome su vlastite uši smetale u hodu. Nasuprot terijeru, ona je imala male i lijepe uši oko zagonetnog osmijeha. Kao Đokonda, nasmiješio bi se ponekad Hamlet od Sunčanih naočara.

Koliko li je njena povremena bezrazložna apatija, imala veze sa „bijelim“...? Pa, nije previše gubila vrijeme na takva glupa razmišljanja. Ponekad je imala čudan osjećaj da i njoj, iako male, njene vlastite uši smetaju u hodu. Sve češće je odlazila kod onog umišljenog tatinog sina, da sluša hipnotički glas Lori Anderson i da plače „baršunasto“ (njegove riječi) kao Nina Simon, kada bi kod Zoa zaticala neke nove čvrste grudi, zadihane njegovom uvijek novom pričom.

Milenice, govorio je tepajući joj kao djevojčici, a ona je zatvorenih očiju vidjela svoga rano ostarjelog i prilično izanđalog oca, ali zato dobrog do boli.

Godinama se otac Milan bezuspješno sklanjao ispred one aždaje, maćehe Anke. Na poslu se sklanjao ispred kancelarijskih pacova i njihovih vulgarnih viceva, i sa ona svoja dva siva miša iz kancelarije, plašljiva kao i sam što je bio, sve češće je svraćao na po jednu s nogu... A kad pomnožiš turu sa tri... e, pa to je već nešto! Anka bi ga u sitne sate dočekivala hladnom supom, i sve češće – vrućim šamarom. Milena je tada nabijala jastuk na uši, grčevito grleći malog glupavog terijera, dok bi on tiho skičao ližući joj dlanove. Otac bi ušao u sobu da je pokrije a ona, pokrivena samo svojim slanim suzama, pravila bi se da spava. Stajao bi tamo par trenutaka, a onda bešumno odlazio na mišijim nožicama, sve do časa kada se više nikad nije vratio.

Dan nakon očevog odlaska, otišla je i ona. Počela je da radi u kafani na periferiji, gdje su se skupljali mali sivi miševi, ali i pacovi. Prvih dana uporno je listala sva novopridošla lica i onda odustala. O ocu više ništa nije čula. O maćehi nije htjela da čuje. Već je i zaboravila kako izgleda indeks. Jesi li zaboravila kako izgleda šminka, pitao bi je gazda. Promrmljala bi nešto o žurbi... o kiši... i

nastavljala da kormilari između muških dlanova. Poneki diskretni konjak bi joj sasvim dobro ugrijao stomak i noć bi opet nastavila da ravnodušno zagleda svoj mutni odraz u prozorima.

Po nekoj prirodnoj logici, Hamlet je jednoga dana našao svoju Ofeliju vunaste kose, širokog srca i još širih sapi. No, prirodno je bilo (a što Hamlet nije znao) da i njen muž ima, ništa manje široka ramena, te se jadni Hamlet, za scenu duela, nije morao šminkati slijedećih mjesec dana. Bila je to kap koja ga je odvratila od kafančine i odvela u naručje jednog nježnog Kristijana... Zbogom Hamlete, zbogom jedna Ofelijo, dobar dan tugo!

Dosadno siva ravnodnevice nastavila je da zatrpava Milenu. Baš kao odronjen pjesak, pomislila bi ponekad. Samoća je neizbježno postala izvjesno uspavano stanje svijesti. Sve se dešavalo automatski. Bila je marioneta koja se lagano savija... pokreće ručice... trepće... a potom sporim koracima zalazi u prošlost, kao u duboku mutnu vodu. Nevidljivi lutkar je nenadano pokretao niti o kojima je ovisila, te se dešavalo da Marioneta usred noći pruža male hladne ručice, ponavljajući: Mama, mama... Ponekad bi je budio tihi lavež iz ugla sobe. U sjeni je slutila duge klempave uši terijera. Soba je bila prazna, ali je uprkos tome svake noći osjećala kako joj nečije mekane ruke lagano miluju kosu. Noć je mirisala na očev duvan. Ujutro, mali sivi miš je grickao ostatke večere ispod stola.

Sasvim neprimjetno, fantomi su postali dio Milenine svakodnevica. Bezobrazno su se izvukli iz noćnih staništa, i već ih je mogla vidjeti kako sjede u tamnom uglu kafane ili gledaju kroz zamagljen prozor. Nekoliko puta, uz sašaptavanje gostiju, nosila je rakiju svome ocu i nešto tiho šaputala praznom stolu. Ostatke hrane je krišom bacala po ćoškovima, znajući koliko je plašljiv mali blesavi terijer.

To je vudu način za privlačenje gostiju, rekla bi koketno vlasniku zagledanom u njene tamne i beskrajno zagonetne oči. Zbunjeno se smješкао i odlazio vrteći glavom.

Vrijeme je bivalo sve trošnije. Osjećala je kako joj pjesak ističe kroz duge lijepe prste. Tama se zgušnjavala u dva preduboka, odavno presahla zdenca. U njima više nije bilo vlage ni za dvije male suze. Ispod hladnih zvijezda, sa mjesečinom su padale i bjeličaste niti koje su držale na okupu Marionetin život. Predmeti su joj izmicali ispod prstiju. Ljudska lica bila su samo bijele mrlje svijetlosti.

Nešto se gasilo na Mileninom licu. Nešto je mirisalo u uglovima i za praznim kafanskim stolom...

Odjedamput, kroz otškrinuta vrata kafane vidjela je duge klempave uši kako trče preko ulice.

Izjurila je iz tame pravo u jako svijetlo. Škripa kočnica je zazvonila kao odronjavanje pjeska u klepsidri.

Mali čupavi terijer, prljav od višemjesečne prašine, skičeći je lizao kapi krvi na dnu dva ugašena zdenca.

Aleksandra Rokvić

Spodoba

Jedna stara senka dopuzala je do stene. Poznajem njen oblik, njenu nijansu, način na koji luta i sablasnost kojom odiše. Dobro poznajem tišinu koju vuče sa sobom, upakovanu u vreću koju tegli na leđima. Osećam se kao devojčica koja obazrivo kroči šumom, oprezno prolazi kroz mrak brzim korakom, hitajući među drvećem do svog doma – ovaj zastrašujuć put je jedini koji joj je na raspolaganju, stoga, iako joj srce ubrzano kuca i dah zastaje pri svakom šumu, svakom trzaju, nemoguće je odustati sada i krenuti nazad. Tamo, u mraku, iza raskošnog žbunja čiji listovi se tope u tami, iza debelih stabala i teških, okićenih grana, šunja se pogrbljena spodoba, skrivena teškim ogrtačem. Prikrada se, posmatra je iz prikrajka, sladi se svojim planovima, sopstvenim tananim mislima. Ja upoznah tu spodobu u šumi, u mrklom mraku, pokazala mi je svoj lik. Ispod gomile crne tkanine, pod širokom kapuljačom, krilo se božanstveno biće – baletan koji svoj ples izvodi na nitima svetlosti i tame, mladoliko telo koje čuva stoletnu dušu, oči koje u sebi kriju tajanstveni ljubičasti plamen, glas koji izgovara mudrosti skrivene u kori drveća, pesku afričkih pustinja i talasima okeana. No ova spodoba sa svojih leđa nikada nije skinula veliku vreću koju vuče, vreću oko koje se rasplinjava neobična melodija, a ona sama u sebi čuva tešku, gustu, bolnu tišinu. Tajne, skrivene namere, nedovršene priče, napola izrečene istine, osmeh kojim mi se obraća, dajući mi do znanja da mi nije rečeno sve, nije mi rečeno ni pola.

Vetar i more pevaju zajedno, svaljuju veličanstvenu pesmu na kopno, provlače je kroz vreli pesak. Sunce okačeno o jednolično plavetnilo neba liči na plamteće oko, budno, pažljivo, poput stražara pomno posmatra pevače koji izvode svoje iskonsko delo. More, naizgled potpuno okruženo planinama, podiže se, zaurlava i pada, stvarajući staklastu penu. Dopuštam talasima da se obrušavaju na mene, da me udaraju, ljuljaju moje telo, ponekad me i podignu, sruše, potope – pokušavam da se utopim u pesmi koju peva. Do jedne od stena dopuzala je senka, jedna stara senka spodobe koja, mnogo godina pre ovog časa, presrela me je u gustoj šumi, u mraku, pod raskošnim krošnjama.

Prizor me podseća na kasno proleće. Mesec izranja iz ružičastog krema koji guta plavetnilo neba, a toplota se polako pretvara u hladnoću koja blago bocka. Krv crvene latice se kupu u mesečini, čitav ružičnjak prosto blista, odiše čarolijom. Mirisi u vazduhu i misterioznost gracioznih stabljika stvaraju čudnovatu atmosferu. Očekivala sam da iz mraka izroni žena koja zbori sa mesecom, i mogla sam videti njen ples i haljinu kako se širi i otkriva njena bosa stopala, koja usisavaju hladnoću mrke zemlje i puštaju je da se migolji čitavim telom. Umesto nje, u ružičnjaku čekao me je baletan, odeven u belo, još uvek vukući na leđima crnu vreću koja u sebi čuva tešku, gustu, bolnu tišinu. Pričao mi je nedovršene priče, želeo da ga pratim, ali poći nepoznatim putem sa bićem kojem ne mogu u potpunosti verovati – to nisam mogla. Vreća koju je vukao na

leđima kao da je režala na mene, hranila moju nepoverljivost. Ipak, čežnja koju sam osećala nije zamirala. Želela sam, više od svega, da pođem putem šarenih leptira. Ali ruže, one su mi šaputale – ne još, ne za spodobom. Ne za spodobom koja menja lica, menja obličje od groteskne do blistave figure, ali miriše na isti parfem koji u meni izaziva strah i tera me da se otrgnem od čini koje baca, u kojima je toliko prijatno topiti se.

Melanholija obuzme svakog čoveka kada se neka davno nestala senka ponovo pojavi. Zašto li je tu? Kako je uspela da me pronađe ovde, na dalekom ostrvu? Kako je pronašla put kroz čauru snova i kratkih letova kosmosom? Stari parfem nagriza moje nozdrve. Kao što pričaju da vampir ne može da pređe prag dok nije pozvan u kuću, tako ni mračna spodoba mnogih prelepih lica ne može da započne propoved svojih omamljujućih izvitoperenih bajki ukoliko joj se čovek ne obrati. Ja sada ne želim da slušam, želim da pevam sa vazduhom i morem, dok me nadgleda sunce.

✱

Zoran S. Stanojević

Grof Drakula

Najpoznatiji od svih vampira. Voleo je dosta da čita.
Omiljena knjiga mu je bila: „Daleko je sunce“.

✱

Slobodan Vukanović

Novo božanstvo vode

Montenegrovci na obali Skadarskog jezera
Posljednji testovi
Akva homini
Pred uključenje
U Vodeni svijet

Stručnjaci iz Bajkalskog
I Mičigenskog jezera
Proučavaju
Upotrebljivost i namjenu
Nove kolonije

Interesovanje
 Kopnenih ljudi
 Za život
 U Akva koloniji

Operacioni institut
 Radi od 0 do 24 časa
 Odriču se
 Pojedinih dijelova tijela
 Škrge su simbol novog života
 I predvodnica
 Istorije vodenih nebesa

Montenegrovci na obali Skadarskog jezera
 Degradacija ribe
 Sada je čovjek
 Novo božanstvo vode

Dragana Stojiljković

Daleko od sebe

Ležala je na njegovim grudima. Tako se uvek završavalo njihovo viđenje. Nakon seksa bi pričali, a onda odlazili, vraćali se svojim pravim životima. Volela ga je. Voleo je i on nju.

„Moram da krenem“, promrmljala je.

„Znam.“

Gledali su se. Te njegove oči... Skinula je kacigu.

Mila mi je i to jutro skuvala kafu. Sedele smo u trpezariji nakon moje ljubavne seanse i ćutale. Nije imalo smisla ćutati o nečemu što me izjeda pred njom, ona mi je u startu rekla da te virtuelne ljubavi nemaju nikakvog smisla, ali nisam želela da provlačim kroz dan nešto što sam odavno odlučila da ću uraditi. Sada je gotovo. Oboje smo odlučili da ćemo tako uraditi.

Zazvonio je telefon. Na ekranu se pojavila moja majka. Uzela sam jaknu i izašla iz stana. Grad je bio pun. Gušilo me toliko sveta. Smog i ljudi. To je ubilo Beograd. Bašta na Kelmegdanu provrela je od mladih umetnika koji bi da uhvate dah prirode na platnu, ulice su brujale zvucima fotoaparata klinčadije koja bi da uslika visoke zgrade. Svi su mi se smučili. Toliko toga je izniklo i toliko se ulagalo u izgled Beograda ne bi li se dostigao onaj nivo koji svetski gradovi imaju – izgled iz starih NF romana. Budućnost je prešla u stvarnost, a ti isti pisci bi spalili svoja dela kada bi znali šta su ubacili u glave ovih jadnika.

„Izvini“, obratila se čoveku kojeg je zakačila rukom u prolazu.

„Nema problema“, nasmešio se, prebacio ogromnu fasciklu pod drugu mišku i nastavio dalje.

Moram da predam ove nacрте do jedan. Mora da im se dopadne moja ideja. Znam da Matijević već priča o izgradnji piste, ali ja imam nacрте, ja sam to osmislio. Čoveče, povezati našu zemlju sa Svemirskom stanicom. Zakasniću. Samo da odobre budžet i na konju sam. Onda ću konačno moći da odem sa ove proklete planete. Još samo da Svetska svemirska organizacija odobri Srbiji povezivanje i moći ću da unovčim kako treba ono što znam i što mogu sa planiranjem svemirskog prostora. Matijević će pući od besa, a oni iz Stabilnosti će napokon odustati od protivljenja priključenju Srbije ostalim zemljama koje su već uveliko izdejstvovalе dozvole za Svemirska putovanja. Vize za putovanja možete dobiti samo od zemlje u kojoj ste rođeni, a ovde toga nije bilo. Ovde su svi bili u strahu da će ekspanzija na ostale svetove dovesti do propadanja srpskog naroda. Ali sada su rešili da kupe dozvolu i da idemo u korak sa svetom. Bože, samo da odem što dalje od tolikih idiota.

Ispao mu je jedan od papira na pločnik. Devojčica sa riđom kosom ga je podigla i potrčala za njim.

„Čiko, čiko! Ovo vam je ispalo.“

„Ah... da, da. Jeste. Hvala ti“, užurbano je produžio dalje.

Nadam se da kad porastem neću toliko žuriti. Svi negde jure. Mama kaže da niko više nikoga ne gleda u oči. Ja neću biti takva kada porastem. Biću lekar. Hirurg. Isti kao tata. I putovaću po svetu. Tata je video sva tri zoološka vrta na svetu. I ja ću to jednog dana. Mama kaže da je nekada ovde bilo životinja. Baka joj je pričala da je uvek hranila golubove po parkovima kada je šetala sa dedom. Ja bih baš volela da vidim jednog goluba, ali tata kaže da njima ovaj vazduh ne prija. Ima mnogo nekog gasa koji izlazi iz automobila.

„Pazi, dete. Zamalo kola da te udare. Uvek gledaj kada prelaziš ulicu“, stariji čovek ju je povukao sa ivičnjaka.

„Znam ja da prelazim ulicu. Velika sam.“

„Hajdemo onda zajedno preko puta. Da mi pokažeš.“

Danas niko ne vodi svoju decu za ruke. Nekada su roditelji šetali sa njima. Nova su vremena. Sećam se da je 2012. donet neki zakon da je porodično okupljanje tokom radnih dana zabranjeno da se ne bi pravila gužva po gradu zbog izgradnje raznoranih višespratnica, za koje se želelo da niknu preko noći. Kako ih samo nije sramota. Uništili su gomilu istorijskih zdanja. Pozorišta, kafane i bioskopi srušeni su i njihove kopije nalaze se na Kalemegdanu. Tamo je sve kao jedan veliki muzej. Nema više šaha po parkovima, jer parkova više nema. Nema popodnevne rakije u Skadarliji, jer ni ona više ne postoji. Sada je sve žurilo da izgubi svoje korene. Rđav je taj napredak. Danas će penzija, pa ću moći onom tupavom robotu da platim opravku. Bar ću imati sa kim šah da odigram.

Ušao je u visoku, plavu zgradu. Ostala je gužva napolju. Čovek za čovekom je žurio da stigne daleko.

Kao mravi. Podsećaju me na njih. Ovo sunce i beton su dve stvari koje me najviše nerviraju. Svaki put kada se potrudim da uživam ispostavi se da bi trebalo da požurim, jer, pobogu, ima gomila stvari koje treba uraditi i gomila mesta na

koja treba stići. Kola ne smem da vozim. Navodno sam nervčik po prirodi, a ovi dole kao nisu. Gledaj im te izgubljene pokrete. Da znam da ću pogoditi koga želim, pljunuo bih na njega. Gomila nikogovića. Najobičnije seronje koje se igraju sa svojim životima prodavajući priču o boljem vremenu kao da prodaju gaće. Mrzim ih. Mrzim i ovaj grad. On je prodao svoju dušu.

Otvorio je crnu torbu i izvukao pušku. Staru snajperku koja se nekada koristila u ratovima. Proverio je nišan, stavio metke i zauzeo poziciju.

Na koga pucati prvo? Nije bitno, važno je da će se gužva smanjiti, pa ću moći lagano da šetam i jedem sladoled. Uzeću od jagode... hm... da, baš bi mi prijao jedan. Sladoled i mirna šetnja.

Aleksandar Čotrić

F aforizmi

Svi ostali bogovi morali su da priznaju
da postoji samo jedan bog.

Ljubav je besmrtna.
Kad umre, reinkarnira se u mržnju.

Hristos je vaskrsao u nedelju.
On se nije odmarao toga dana.

Đavo je jači jer ima koplje, kopita i oštar rep.
A anđeo ima samo krila.

Posle nas potop – rekoše lednici na polovima.

Mesec ima lažni sjaj.

Zoran S. Stanojević

Vampirski aforizmi

Vampir je nezgodan tip.
I mrtvog ga se plaše.

Besmrtnost se prenosi ujedom.

Krv nije voda,
ali kad nema ništa drugo...

Velikom vampiru narod poručuje:
„Zdrav bio, i zdravo osvanuo!”

„Najlepše se putuje noću”, reče vampir.

Za sve besmrtnike narod ima spremljen
po jedan glogov kolac.

„Naš vođa je naše sunce”, povikaše vampiri.

Vampirima je dan dug kao godina.

Vampir može da razume svoje žrtve
jer je i sam kroz sve to prošao.

Kad se narodu smrkne,
vampirima svane.

Dabogda te sunce ogrejalo,
proklesmo Drakulu.

Kad je pala noć
vampire kao da je sunce ogrejalo.

*

Stevan Šarčević

Kosovka devojka

Jutarnje sunce odbijalo se o bele zidove i bakarne krovove crkve Samodreže. Devojka je stajala, prelepa i gorda, u senci crkve.

„Kako se zoveš, devojko?”, upita zadivljeni Toplica Milan.

„Kosovka”, odgovori lepojka, tužno ga pogledavši.

„Kosovka?”, ponovi, zbunjen.

„Kosovka”, potvrdi.

Toplica Milan skide kacigu koja mu je najednom postala preteška i osvrnu se pokušavajući da pronađe devojku neobičnog imena u mnoštvu koje se

tiskalo na trgu, ali je nije video. Za trenutak je pomislio da je susret bio plod njegove mašte.

Umesto lika prelepe devojke kroz gomilu se probiše, u punoj ratnoj opremi, njegovi pobratimi, vojvoda Miloš i Kosačić Ivan. Veselo su ga zadirkivali, jer su mu upravo ugovorili venčanje, koje je tako nesmotreno predložio. Nije bio siguran da će obećanje uspeti da ispuni, jer najezda više nije bila samo priča putnika iz daljine.

Turci su bili nadomak granici i valjalo je ginuti. Pouzdao se u tešku konjicu, ali što su se više pronosile glasine o ogromnoj brojčanoj nadmoći neprijatelja, tako se kneževa zabrinutost sve više prenosila i na njega samog.

Pa opet, možda se vrati. Možda potraži to prelepo stvorenje i povede je svom dvoru... Ako se vrati...

... I dan je prošao...

Kosovka je obazrivo hodala kroz borovu šumu, noseći dva prazna kondira u rukama. Sa zebnjom je osluškivala udaljene zvukove. Iako je znala za bitku koja se vodila daleko od nje, nervozno se osvrtała i zurila kroz gusto rastinje, ne bi li ugledala nekog zalutalog Turčina. Ništa se nije pokretalo sem bezazlenih insekata koji su se bavili svojim poslovima. Da nije bilo udaljenog zveketa, vike i trubljenja rogova pomislila bi da je ovo još jedan običan letnji dan. Pošla je na Sitnicu da zahvati vode, ali sad kad je, dok se spuštala kroz šumu koja joj je zaklanjala vidik na reku, začula odjeke okršaja, srce joj uzdrhta.

Spustila je pogled na zlatnu koprenu koja joj je blistala na ruci. Poklon njenog nesuđenog muža. Trgla se zbog te pomisli i požurila niz kamenu stazu. Široka reka, neočekivano zamućena, puče joj pred očima. Voda je, u ogromnom mnoštvu, nosila leševe konja i ratnika obeju vojski. Uzalud je dolazila čak ovamo: krvlju zagađena voda sad je bila neupotrebljiva.

Pažnju joj privuče klobuk bele svile koji se zakačio za koren jove kraj koje je maločas prošla. Zagazila je u reku i dohvatila ga, pomislivši kako bi to bio lep poklon za njenog brata. Okrenula se i lagano krenula kroz šumu putem kojim je i došla. Zamišljena, zaboravila je na opreznost i gotovo je vrisnula kad je začula tutnjanje konjskih kopita iza sebe. Nije joj valjda sad, kad je toliko toga pred njom, došao sudnji dan?

Zaustavila se nesigurno i okrenula se. Sa olakšanjem je ugledala okasnelu jedinicu srpske vojske. Odmah je prepoznala njihovog predvodnika Stevu Vasojevića, gospodara Vasojice. On podiže ruku i kolona se zaustavi.

Gospodar joj se ljubazno obratio, poželeo božju pomoć i primetio klobuk među drhtavim belim prstima. Bilo je očigledno da ženu ovde nije očekivao. Žarko je želeo da sazna odakle se ta svila stvorila u njenim rukama. Nije videla ni jedan jedini razlog zbog kojeg bi lagala i ispričala mu je o lešinama što plove Sitnicom, a zatim mu je priznala da je svilu ponela bratu.

Nije se previše obradovala kad joj je gospodar zatražio svilu, ali nije bilo druge nego da mu pruži novostečeno blago. Vojvoda je primetio devojčino kolebanje i setno se osmehnuo. Samo je želeo da sazna kome je platno pripadalo, i pre nego što je ispružio ruku, obećao je da će joj svila smesta biti vraćena. Tek kad je bio uveren da se devojka umirila, vojvoda se savio u sedlu i

uzeo pruženi klobuk. Sledećeg trena suze mu jurnuše niz lice. Naglim pokretom ruke vrati svilu devojci, maši se džepa i izvuče tri zlatna dukata.

„Lepšim ću te darovati darom, ako bog da, te se natrag vratim. Ako, ja tamo poginem, pomeni me po ovim dukatima“, rekavši to, mamuznu konja i kolona nastavi put ostavljajući Kosovku devojku u oblaku prašine. Jedno vreme je gledala za vojskom, a onda je nastavila put. Sutra će morati rano da ustane. Još jednom pogleda u darove: zlato i svila, velika vrednost! Uzdahnu i teško zakorači.

Najzad je stigla i ta nedelja. Ustala je u praskozorje. Vino, hleb, torba, voda, sve je tu. Krenula je po mraku, a na razbojište je stigla u svanuće. Očekivala je užas, ali ono što je videla prevazilazilo je i najcrnja predviđanja. Zemlja nije uspela da upije prolivenu krv; leševi su u nepreglednom mnoštvu ležali jedan preko drugog, još uvek se grabeći međusobno u grču borbe, pali tamo gde ih je smrt zadesila.

Prelazila je preko bojišta, kad shvati da je jedan od srpskih vitezova još uvek živ. Leva noga i desna ruka bili su mu odsečeni, a kroz strašnu ranu na boku između slomljenih rebara mogla je da vidi ravnomerno uzdizanje otkrivenih pluća. Kosovka mu priđe, kad mladić naglo otvori oči.

Umi ga vodom i dade mu vina da pije. Pojeo je nekoliko zalogaja hleba pre nego što je progovorio:

„Sestro draga, koga tražiš, kome se nadaš?“, reče iznenađujuće jasno.

„Verenika, tražim verenika, Toplicu Milana“, tiho odgovori.

„Tamo... Gde su najgušća bojna koplja... Tamo je poginuo.“

Zaputila se u označenom pravcu i pobrinula se usput za još nekoliko preživelih. Poče da očajava. Zar je uzalud toliko riskirala, zar je zalud toliki put prevalila? Iznenada ugleda junaka kojem je udarac buzdovana razbio lobanju, a koji je još disao. Nije otvarao oči ni kad ga je umila. Možda je to baš ono što je tražila.

Nema mnogo vremena, portal se otvara za svega sat vremena. Iz torbe je izvadila aparate i proverila još jednom, ovoga puta sasvim pouzdano, sa stoprocentnom sigurnošću.

Dobro je znala da ima lešinara koji ne obraćaju pažnju na propise i vade organe iz živih stradalnika, ali ona jednostavno nije bila tako sazdana. Zbog toga je izvadila skalpel iz torbe tek kada je bila potpuno uverena da je ratnik bio klinički mrtav.

Pluća nezagađena savremenom atmosferom, jetra koja nikad nije osetila konzervanse, srce... Sve je to imalo lepu cenu u njenom svetu. Skalpel je, vođen iskusnom rukom, lako otvarao abdomen dok je ponosno razmišljala o tome kako je najzad i ona ugrabila glavni zгодitak...

*

Aleksandar Marić

Oličenje tuge

Oličenje tuge! Tugo! Javi mi se sada!
Prekrij crnom svilom oličenje grada.
Znaš da je volim! Nek mi krv pije,
Kradljivica Noći, i zmije.

Prekretnice Boga, ostavi mi setu,
Jedino što još imam na ovom svetu.
Učini me živim, kad već mrtav hodam.
Trebali i dušu da prodam?

Dočekiv'o bi' Sotonu svakoga jutro,
klečeći, pred vratima pakla,
eto, i umreću, samo kad bi,
svojim usnama, moje dotakla.

*

Nataša Stanić

Dok hodaš kosmičkom stazom

Dok hodaš kosmičkom stazom
Prosipaš požnjeveno znanje
Drugima
Na dar

Kao što supernova
seje teške elemente
međuzvezdanim prostorom
toliko bitne
za budući život

Iz Kumove slame
Za tobom svetlucaju zrnca
Putokazi od plazme

Za one koji dolaze posle
Da hleb Istine ispeku

Svetionik si
U nevremenu laži
u univerzumu od tamne materije
još tamnije energije
i najcrnijih slutnji

Dok hodaš kosmičkom stazom
Jedinim pravim putem

*

Miloš Živanović
Rđa A.D.

...I taj, koji prvi dođe, doneće kišu.

- Na sajmu hemijskog naoružanja desio se incident. Pobegao je čovek.
Delta 041 je ugasio prijemnik.

Gadne vesti. Standardno, pomislio je dok se protezao. Možda je to učinio isuviše naglo. Aluminijski preklop na predelu Deltine leđne školjke se smešno uvio. Nije bilo vremena za bolje, jer Profesor je uvek iznalazio nove zadatke za njega.

Delta 041 se ponekad osećao kao nekakva jadna Sigma, srasla sa radioaktivnim blatom borbene arene i upala u koroziju sopstvenog pokušaja da pronađe blagost na sveže ispoliranim licima viših klasa. Čuo je priče da Sigmie pred *gašenje* obmotaju svoje inhalatorno crevo oko koplja mutiranih reptila...kao u molitvi. Delti 041 ni tad Alfe ne bi pljeskale. Svakako se ne bi sažalile. Razlog je ležao na krevetu - obična Omega, raskalašna i podatna u svojoj prirodi. Obična Omega, sa svojih šest ekstremiteta dizajniranih za uživanje.

- Prikopčavanje - kao da je čuo Betu 300, iz onog vremena kad su odvodili ratni plen iz borbe sa trgovcima motornim uljem.

- Četiri rupe su četiri rupe. Ko te pita... - ubeđivao ga je Beta.

Nekadašnji saborac je bio u pravu...barem dok nije postao Beta 002. Svoj plen je mudro držao u podrumu. Oženio se svojom klasom. Ne i Delta. Delte su uvek bile suviše romantične...pesnici novog društva.

Pogledao je kroz okno zemunice. Las Vengeance je bio u punom sjaju bahato rasutog neona. *Večna noć za večna lovišta*, pomislio je Delta 041 i ubacio šaržer u automatik. Trebalo je zaraditi za ulje.

Napolju su se Ipsiloni rastrčali po cesti. Veliki muzejski primerak kopača betona bio je ponovo u upotrebi.

- Koliko ste ih danas našli? - upitao je predradnika.

Gama ga pogleda metalizirano. Nikakve vibracije mu nisu odavale inhalacije.

Delta ga ponudi kesicom zupčanika. Gama čalabrcnu i reče:

- Trideset šest skeleta za prvih šezdeset šest sati noći.

- Zvuči dobro.

- Dobro?! - podsmehnu se Gama. - Dobro je podmazivanje, ovo je otkriće veka.

- Ja noćas idem da privedem čoveka. Pravog, multifunkcionalnog čoveka.

Mogao je da oseti zadah prljavih misli koje su, mora biti, u tom trenutku preplavile Gamu. Nikad mu neće biti jasno zašto su Game Game.

Našao ga je u jami prvi. Biće u vestima. Naravno, Deltama se ne pominju brojevi, ali ipak...

- Pomozi mi, o, Bože! - molio je čovek.

Zvuči tako jedno, pomislio je Delta. *Kao „Vlati trave“. Šta je to „trava“?*

- Neće povrediti - rekao je.

- O, Bože! Molim te!

- Zašto me zoveš Bože?

Čovek je počeo da cvili: - Bože, pomози mi...

Nešto toplo se budilo u Delti, nalik na pregrevanje metalnog oklopa.

„Biti ili ne biti, pitanje je sad“, pomislio je i izbacio ruku da pomazi stvorenje.

- Ne, Bože! Ne! Ima nas još!

Delta O41 uvuče nazad ruku u školjku svog oklopa.

- Još?

Čovekov mehanizam vida se sastoji od valjića koji su na vrhovima čarobnih bregova, pomislio je Delta. *Glas dopire iz gornje pukotine, ali me gleda kroz valjiće. Bregove koristi da se blago smeši, podiže i spušta pogled.*

Delta se setio lekcije iz *Metoda zavođenja*, jedinog preostalog udžbenika ljudske istorije. Profesor ih je u kampu za obuku naučio svim važnim detaljima iz života ljudi. Delta O41 je sa nestrpljenjem čekao čas posvećen ženskom telu, ali do njega nikad nije došlo. Profesor im je, umesto toga, rekao da su naga žena i gola njiva isto.

- *I jedan i drugi entitet prizivaju kišu, da bi se rodilo zlo... ljudi i trava. Zato ćemo danas svi ponoviti pesmu sa prošlog časa, umesto da učimo o onima koji bi nam doneli rđu* - završio je Profesor i dao rukom znak razredu da zapeva.

- *We are the robots... We are the robots* - orilo se učionicom.

Delta O41 je tog dana pevao pesmu, ali je u sebi skrivao razočarenje što je lekcija preskočena. Moralo je da prođe deset menjanja leđnih školjki, da bi Delta najzad imao priliku da nauči odavno preskočenu lekciju. Ispred njega je u rupi bila naga žena.

- Pokloniću ti sve svoje pesme - citirao je rečenicu iz udžbenika.

- Pomozi mi i poštedećemo te, iako si zastarela serija. Bićeš moj radnik - rekla je žena.

- Još?

Žena je htela izaći iz rupe. Delta O41 je izbacio ruku iz školjke oklopa i podigao je. Žena je sad stajala ispred njega. Bila je glatka, osim na mestu donje pukotine. Tamo dole je vlaknasti materijal, sličan četkicama za čišćenje metala,

bio dizajniran u obliku kapi kiše. Delta je pozeleo nešto. Mora biti da je u pitanju bilo ulje... uvek se plašio kiše.

- Mi vas stalno gledamo. Ljudi će doći - rekla je žena.

Delta je rukom pipnuo ono za šta je mislio da je ženin mehanizam vida i prošaptao:

-Meko...

Bradavice na ženinim grudima su se ukrutile. Zagrlila ga je i spustila krišom ruku na slabo zavareni aluminijumski preklop na Deltinim leđima. Aluminijum se uvijao pod njenim prstima i Delta 041 je osetio prijatno golicanje.

Meko, pomislio je.

Osetio se sigurnim, kao na traci fabrike u kojoj je stvoren.

Delta 041 je začuo pucketanje. Nakon toga je pao na beton.

U daljini su se gubile ženine reči:

- Žao mi je. Las Vengeance je izgrađen za našu novu koloniju i vaš posao ovde je završen. Oskrnavili ste naše grobove, dirali kosti naših predaka... Shvatili biste da mi nikada nismo ni otišli. To je bilo samo pitanje trenutka... ovog trenutka.

Deltin pogled pade na beton i tragove neonske svetlosti. „*Divlji konji, zajahaćemo ih jednog dana*“ setio se citata iz udžbenika *Metode zavođenja*. Ovaj citat je bio posvećen kamenju koje se stalno kotrlja, tako da se na njega nikad ne hvata mahovina.

Takvo kamenje ljudi koriste da bi se uvek voleli, pomislio je. *Šta su to „divlji konji“? Šta je to „dan“? Znam šta je to voleti.*

Poslednje što je video bio je komad upaljene žice koja se do pre neki momenat nalazila ispod njegovog oklopa, a sada se uvijala i trunila na betonu. U pitanju je bila žica koju su Delte zvale kucavica. Poslednje što je osetio bila je bol kada mu je žena zgazila leđnu školjku. Nije mogao da vidi Sunce koje je prestravilo Las Vengeance. Bio je već daleko kada je kiša počela da pada. Beton pod njim se otvori i ukazaše se vlati trave.

Radoš Sonja

Bela smrt

Blistavo belu plastičnu sobu bez vrata, ispunjavali su tihi zvuci istovremenih udisaja i izdisaja. Čak ni uređaji, naslagani jedni na druge, koji su bili povezani sa njihovim mirnim, starim telima nisu ispuštali bilo kakav ton, niti njihovi otkucaji srca koji su se iscrtavali na belim monitorima pored uzdignutih kreveta. Ležali su, i spavali. U snovima su bili negde hiljadama milja dalje od ove savremene i moderne bolničke sobe, kako je zovu danas, 2081. godine. Njena krhka ruka bila je u njegovoj, i dalje snažnoj i velikoj, ali s druge strane tako nežnoj i zaštitničkoj šaci.

Ona je bila sitne građe i sede, kratke kose. Obukli su joj nekakvu satensku belu bolničku haljinicu i na noge stavili bele higijenske. Njeno lice bilo je izborano, isto kao i njegovo, i svaka bora ili linija imala je svoje značenje.

Linije oko usana prikazivale su hiljade osmeha i smejanja koje su međusobno delili.

Podočnjaci ispod očiju pokazivali su njihov rad i trud, koji je, osim uspeha, doneo i neispavanost.

Bore na čelu pokazivale su mnoštvo briga i borbu kroz zajednička teška vremena.

Koža joj je bila prekrivena staračkim flekama, i svaka vena, već izdeformisane boje, izražavala se na površini.

On je bio krupniji i imao je dužu kosu od nje. Bila je tršava i takođe, proseda. Njega su obukli u belu pižamu iz dva dela, i, isto kao i ona, nosio je bele higijenske. Ljudi koji ga poznaju, kada bi se zagledali u njegov izraz lica dok je spavao u toj sobi pored nje, rekli bi da je zadovoljan. I zaista, bio je. U životu svaki plan mu se ostvario, i dobio je sve što je želeo - i to se na njegovom licu verno pokazivalo. Čak i u starosti, u bolesti, na samrti, u glavi prolazile su mu slike života koje je proživio sa njom.

U jednom trenutku, ona se probudila, otvorila je oči i zurila u belinu iznad glave. Ni od kuda, neočekivano, pogodio ju je osećaj, koji je svojom tišinom intenzivno, iznenadno i glasno javio da dolazi kraj. On je naslonio glavu na njeno rame i prebacio ruku preko tankog struka.

I tada je znala.

Jedna suza pala je u njegovu bujnu kosu i onda je progovorila.

„Sećaš li se sobe u Budimpešti, ljubavi moja?“, nežno ga je upitala.

I kao u znak odgovora, lagano je stisnuo joj podlakticu. Malena crtica oko usana ponovo se izrazila. Primakla se njegovom uvetu, pomilovala ga po kosi i šapnula:

„Čekaj me tamo.“

Sledećeg trenutka, na njegovom monitoru stvorila se prava linija, i začulo se nekakvo kratko tiho pištanje.

Ispustila je još jednu suzu. Lagano je spustila glavu na njegovu i, obgrlivši mu trup rukama, otišla za njim.

Samo par minuta kasnije.

*

Pavle Zelić

Pažljive komšije

U potkrovlju moje zgrade su dva stana.

Jedan naspram drugog, dele usku ukrasnu terasu.

Sinoć se od komšije čuo vrisak.

Dežurao sam celu noć kraj špijunke, ali nisam video kada je izneo telo.

Nedelju dana kasnije, stan je iznajmila nova lepa i plava komšinica.
Tačno godinu dana posle prethodne.
Smeškao se ustima prepunim blistavih zuba i potapšao je po zadnjici dok su ulazili.
Zatim se okrenuo i namignuo mi.
Umakao sam od vrata.
Nemam sa čim da odem u policiju.
Kada sam ih zvao pre tri godine, nisu našli ništa, a meni su sutradan demolirana kola.
Nikada se nije pojavio niko da se raspituje.
Roditelji, momci, prijatelji... niko.
Jako je pažljiv.
Ova nova... Odmah mi se svidela.
Nisam vešt u tim stvarima, ali dao sam sve od sebe. Našla je da su moji pokušaji simpatični.
Pristala na kafu.
Mesec dana kasnije je prvi put prespavala kod mene.
Ja nisam nikad ostao kod nje.
Kroz šest meseci smo živeli zajedno.
Stan prekoputa više nije izdavan.
Samo sam kada bih izlazio imao osećaj da me neko posmatra kroz špijunku.
Znam šta misliš.
E, pa ovu nećeš dobiti.
Na godišnjicu sam u blesku munje ugledao komšijino lice prislonjeno uz moj prozor.
Pljuštalo je, pa nije čudo što se okliznuo i pao.
Mast sam sprao deterdžentom, i vratio se krevetu i toplom telu koje me je čekalo.

*

Stevan Vrekić

Poslednja pesma

Mladost prolazi, a teško je pronaći sebe...
Nije teško telo rasuti po sunčevom sistemu,
Misli u nove galaksije, na zvezde koje sijaju
Drugim životom, i drugim dimom,
Naravno ne ovim iz cigarete koju gasim,
I palim drugu.
Prokleta su transparentni ovi vozovi
Koji večeras prolaze, cesta skuplja prašinu,

Tišina okuplja publiku da čute u mraku,
A mladost prolazi.
Drugačiji sam nego pero na vetru,
Njega će odneti jednom Košava k` moru,
Pa ploviće svojim jedrima.
Sunce proliva svitanje...
Mesec ispraća paučinu noći,
A moja prva knjiga stoji u beležnici.
Koga je briga za pesnika revolucionara?
Koga je briga za stihove koji u vatri gore,
Kada mi zapale kuću,
kada me ponovo proteraju u snove,
I opet završim početak?
Zato ćutim, i uživam u simfoniji noći,
Koji zrikavcima dirigujem pred svitanje,
I pišem poslednju pesmu,
Tražim nešto drugačije, a mladost prolazi.

Leila Samarra

Lúda

Bila jednom jedna lenja žena kojoj je dosadilo da radi u banci i koja je nakon čitanja Hamleta umislila da je poludela.

„Sedite, gospođo, evo na ovu stolicu“, reče joj lekar, „samo se vi opustite, sad ste u našim rukama.“

Reče joj da kaput može da okači na čiviluk, upozori je da se stolu nalazi injekcija za smirenje koju će upotrebiti samo u krajnjem slučaju nužde, a potom krenu da je zagrlji.

Žena se okrenula oko sebe i niti je videla stolicu na koju je mogla da sedne, niti čiviluk na koji je mogla da okači kaput, a još manje sto na kojem se nalazila injekciju za smirenje.

Stoga je pobegla glavom bez obzira i više nikad nije imala problema sa stresom.

Marko Antić

Braća po knjizi

Kada si izašao iz zatvorske bolnice CZ-a, pitao si me:

„Čuj, tamo je bilo loše, ali bar sam čitao i pisao.
Imaš li neku knjigu na zajam,
Hesea, Pavića, Bukovskog?“

Pozajmio sam ti Bukovskog, „Bludnog sina“,
BIGZ, YU ISBN 86-13-00029-0
tiraž 20.000 primeraka
Beograd, 1986.

Kasnije sam te povremeno viđao.
Navraćao si u naš stari kraj
obučen u skupo odelo, sa štosom
novčanica u džepu i elegantnim
zlatnim lancem
oko vrata.

„Sada sam u nekoj frči, ali vratiću ti knjigu uskoro,
pročitao sam je dva puta, nego zajebi to,
treba li tebi nešto, treba li ti novac?“

„Ne, ne, u redu je...“

„Evo ti bar dvesta dinara, surfuj po netu u igraonici
tipkaj one tvoje stvari?“

„Okej, okej...“

Potom si otišao
ali nismo bili svesni
da ćeš ubrzo otići
zauvek.

Nadam se da ti je „Bludni sin“
pravio dobro društvo
na putu, za Tamo.

Godinama kasnije, na buvljaku nekog drugog grada

preturao sam po stripovima i začuo glas
mladića:

„Šefe, pošto za ovu?“

„Dvesta dinara, momak!“

Mladić je u rukama držao
isto ono izdanje „Bludnog sina“
prepoznao sam knjigu
po koricama.

„Kupi knjigu, dečko, nije loša“, rekoh mu.

Promislio je, ali je ipak odustao, a knjigu sam
kupio ja, i vidiš druže, svetlost nas je
ponovo obasjala na tren, eto, sada
obojica imamo sopstveni
primerak

ja na ovome
a ti na onome
svetu.

*

Ranko Trifković **Beograd na moru**

Spustili smo se niz stepenice do podnožja mosta. Vetar se igrao najlonskim kesama i prebirao po đubretu koje je kipilo iz prevrnutih kontejnera. Reka se talasala tromo, velikim plutonijumskosivim brežuljcima. Iznad nas protutnjali su motori. Traže nas. Pokušavamo da im umaknemo.

„Hajde! Brže!“, vikao je Igor i poterao nas. Ubrzo se trk opet pretvorio u bolno šepanje i stenjanje otečenih zglobova. Nosila sam tanke sandale, osećala sam svaki kamen ispod tabana. Molila sam se da mi ne pukne kaišić, jer bih morala bosa preko usijanog asfalta.

Igor se okrenuo i podigao pištolj. S mosta su se kezili motoristi. Znali su da sa te udaljenosti može samo da potroši metak. Opsovao je i pohitao za nama. Već smo stigli u bilizinu Kapetanije. Sanja je skrenula ka dokovima. Nadala se da je ostao neki brod, makar brodić ili čamčić. Anton me je povukao i potrčali smo za Sanjom. Od jutros gazimo kroz ruševine prateći nit nade da je na obali reke

spas. Motori su štekali u daljini. Vetar se razduvao. Beličaste mrlje posule su površinu vode. Paperjasti pepeo spaljenog grada počeo je da veje kao sneg.

Sanja je jauknula. Sve je potonulo. Uz betonsko pristanište plutali su ostaci rečne flote. Zar da plivamo? Noge su mi bile teške, a levu ruku gotovo i da nisam osećala. Motoristi su se dozivali rikom mašina.

„Tamo! Splav!“ Igor je zapovedao. Čak i posle svega što nas je zadesilo smatrao je da čovek sa pištoljem treba da naređuje. Poželela sam da mu razvežem šamarčinu, onako preko usta, kao derletu.

Prošli smo pored obijenih skladišta. Pljačkaši su bili izbirljivi. Odneli su hranu, gorivo, sve što je moglo da posluži kao oružje. Spazila sam dečiju igračku, plišanog medu sa uzicom i muzičkom kutijom. Kao da sam mogla da čujem uspavanku, „Frere Jacques, Frere Jacques, Dormez-vous? Dormez-vous?“ Nisam uspela da dohvatim medicu, Igor me je već gurnuo da požurim.

Stigli smo do kraja pristaništa. Anton je već nabacao daske i limove da napravi mostić. Ukrkali smo se na splav. Igor je ostao na obali i srušio prelaz. Kao da motoristi nisu mogli da nam priđu sa gornje strane, tamo od tramvajske stanice.

Nisam se pitala kako to da smo samo mi preživeli. To se podrazumevalo. Ja sam važna, zar ne? Bog me je spasao, zar ne? Ipak, bila sam toliko umorna i u bolovima, da se uopšte nisam osećala pošteđenom.

Vatra je suknula s desne strane. Sledili smo se. Sanja je ponovo zavapila. Motoristi su na nas bacali zapaljenu burad. Znači da su već stigli do okretnice. Sanja se srušila pored vrata kabine, Anton joj je pritekao u pomoć. Igor je pokušao da još jednom nanišani.

„Odvezuj splav! Daću ti ja ta mačo-sranja!“, dreknula sam. Postiđen, zadenuo je pištolj za pojas i pomogao mi da se otisnemo. Gurala sam svom snagom, imala sam utisak da pokušavam da pomerim slona. Skočila sam sa ograde na palubu i potražila čaklju.

„Igore!“, viknula sam. Sa vrha grebena, motorista je spremao opasnu vratolomiju. Pokušaće da se sjuri niz liticu. Ukoliko uspe da se održi na motoru, mogao je da uhvati zalet i skoči nam na glavu.

Kao u snu, kao na usporenom snimku, splav se odvajao od pristana. Igor je oklevao da se otisne sa obale i to ga je koštalo ravnoteže. Pljusnuo je u vodu, ali se brzo uhvatio za ogradu splava.

Motorista je već jezdio nizbrdicom, uspravljen na motociklu kao cirkuski akrobata. Poželela sam da zgrabim pištolj i dočekam ga. Da mu kao antička boginja pravde prosviram mozak iz neposredne blizine. Ipak, pružila sam čaklju Igoru i pomogla mu da se uspne na palubu. Motorista je već bio tu. Spustio se niz opaku strminu i ispaljen kao iz pračke poleteo preko vode, ka nama. Videla sam nazubljene točkove kako mi se groze kao čeljusti. Podigla sam ruke da pokrijem lice, a kaišić sandalice me je konačno izdao i okliznula sam se. Pokleknula sam udarivši snažno kolenom u čeličnu ploču.

Motorista me je nadleteo, oprlivši mi kosu plamenom jarosne mašine. Pljusnuo je u vodu, tik iza splava i reka ga je progutala.

Trupnula sam stražnjicom o palubu i zaplakala. Spaseni smo! Velika voda se otvarala. Matica nas je nosila ka ušću, a odatle lagano ka Panonskom moru.

*

357 – Trenutak inspiracije **Najkraće F priče od 7 reči**

Napravili smo pustinju. Sad pravimo fata morganu!

Radmilo Ristić, 1. mesto

Sletanje blizu otiska.
Čekanje...
Otisci blizu sletanja!

Nenad Jovanović, 2. mesto

Osvrni se na lobanju i njeno lišće.

Jovan Matović, 3. mesto

Ostali Svetovi Mozak Analiziraju.
Rešavaju Evoluciju Čoveka.

Nenad Jovanović

Mars, Bog Rata... mrtav... ništa nismo našli...

Dragutin Jurić

Volim Silvanu,
Ona voli H.A.L-a,
H.A.L. mene.

Dinko Osmančević

Na Zemlji android, ka Zemlji – asteroid. Lepo.

Vladimir Kolarić

Premladi da puzimo, odlučili smo da letimo.

Darko Veselinović

Mogu li mašine da ispravljaju greške prirode?

Darko Veselinović

Vrhovi krošnji golicaju nam stopala. Letimo dalje.

Nenad Glišić

Bele vile pletu kolo. Reka im svira.

Nenad Glišić

Seme budućih svetova posejao sam vetrovima galaksije.

Wall

Ponestaje nam vode. Znači, opet u rat.

Nikola Dinić

Vratih se na Zemlju. Malo je ostalo.

Nikola Dinić

Koja?

- Ona!

Ode u svemir. Donese zvezdu.

Dragana Stojilković

Jašući svetlost, spotakoh se o kristale vremena.

Olja Bašanović

Vođen zvezdama, Bogdan je vukao Kumovu slamu.

Olja Bašanović

Na potezu od Vlašića do Kentaura, splavarih.

Olja Bašanović

Gipki mrak je propustio svetlost i iskrvario.

Ana Jakovljević

Zarivam zube.
Dajem ti besmrtnost.
Zašto vrištiš?

Vedrana Čačić

„Dosadne muve!”, pomislih i zamahnuh zadnjim rukama.

Vedrana Čačić

Onostrani među prolaznicima. Svetlost probija lelujave senke.

Gordana Radovanović

Kalendar, sat, kompas, alhemija - izgubljen u svemiru.

Tatjana Debeljački
Zmaj je zapalio cigaretu. Ja sam goreo.

Olivera Milojković

Šporet laže da ga seksualno uznemiravam. – Robot.

Olivera Milojković

Dugogodišnji načelnik transfuziologije P(g)rof Dr A. Kula

Adrijan Sarajlija

Aragorn poraženim Orcima: „Ich bin ein Mordorer.“

Adrijan Sarajlija

Vanzemaljci ne jedu ljude jer su vegetarijanci.

Ivana Vanja Niković

Odlučili atomi da rade stoj na glavi.

Gordana Jovanović

Naljuti se Mesec. Pokupivši plimu, napusti Zemlju.

Gordana Jovanović

Želela je da postane zvezda, ne kvazar.

Ivica Milarić

Prožima me jeza. Lovci na duše pristižu.

Igor Stevanović

Ne postoji evolucija. Žive oni kojima dozvolimo.

Pavle Zelić

Između Venere i Merkura nestade mi goriva.

Saša Rudan

Trgnuh se iz sna. Zagrlih te... Mrtvog.

Saša Rudan

Hormoni kompjutera su uzavreli dok narezuju disk.

Aleksandar Stošić

Dilema

Da ili ne? Eksplozija. Nuklearna zima.

Zdenko Franić

Dokazano postojanje vanzemaljaca!!!
„Jebi ga, nismo sami!“

Tatjana Erić – Obrenović

Evolucija

Plutam. Puzim. Hodam. Trčim. Klečim. Restore.

Đorđe Aćimović

JOŠŠŠ DIŠEM...
...mada zubi u vratu otežžžavaju...

Tatjana Erić – Obrenović

Kraj

Svetlost je obasjala kosmos... i utihnula.

Dejan Milenković

Ljubav

Volim je. A nije sa Zemlje.

Ivan Makragić

Pizde

Mrtvi znaju tajnu besmrtnosti, ali šute.

Darko Macan

Repetitio

Zar i ti, sine HAL 10000?

Tatjana Jambrišak

Samoća

Tražim robote. Nemam prijatelje. Želim surogate.

Ivan Makragić

TIPKALNICA

Kroz oblake Venere, ukaza se heliodrom.

Milivoj Kostić

U orbiti

Čekam da me neko pokupi.

Aleksandar Petrović
Vasiona

Oguljene kore, razdeljena na kriške. Pojedena.

Jelena Martinović

Zapis

Ukleta senka prati i po mraku.

Vesna Denčić

357 – Trenutak inspiracije

Najkraće priče od 5 reči

Tri jahača apokalipse jure četvrtog.

Aleksandar Stošić, 1. mesto

Grad spava. U podrumima – glave.

Vladimir Kolarić, 2. mesto

Mama, biću dobar! Uključi me!

Saša Rudan, 3. mesto

Vremepolov

Ponedeljak, utorak, sreda, ponedeljak...

Nenad Jovanović

A.I.
Ni boli, ni snova...

Đorđe Aćimović

Plamen iz srca sažiže zvezde.

Vladimir Kolarić

Budim se skupljajući dijelove tijela.

Wall

Za majmuna
mi smo
I-Ti.

Bojana Knežević

Sve je uredu – defragmentujem se.

Nikola Dinić

Mjenjam planetu... atmosfera nije bitna...

Dragutin Jurić

Plavo sunce se ponovo rađa.

Vedrana Čačić

Pod noktima bogova ljudski tragovi.

Gordana Radovanović

Moraćemo peške. Teleporter opet crk'o!

Ivica Milarić

Na novootkrivenoj planeti, savršena piramida.

Milivoj Kostić

Sapleo se o treću nogu.

Ivana Milaković

Ljubavi, tvoji pipci me golicaju!

Saša Rudan

*

357 – Trenutak inspiracije

Najkraće F priče od 3 reči

Van – ze... mljac!

Vladimir Kolarić, 1. mesto

Glog, luk, uh!

Vladimir Kolarić, 2. mesto

Ubili su Jednoroga!

Vedrana Čačić, 3. mesto

Ljubičasti zmajevi patroliraju.

Pavle Zelić

Na Mesecu vodopad.

Milivoj Kostić

Belo postaje crno.

Ana Ivanović

Vidi, tata, prasak!

Uroš Petrović

Razgrćem zemlju - Vazduh!

Saša Rudan

Tu su. Dišu.

Saša Rudan

Epitaf
Živ sam.

Đorđe Aćimović

Pijaca
Raspletena DNK.

Đorđe Aćimović

Rođendan.
Kloniraj me.

Đorđe Aćimović

Lepota zavodi zvezde.

Vladimir Kolarić

Vampiri doniraju krv.

Wall

Bila nekad priroda.

Ivan Vukadinović

Dođavola, opet Zemljani.

Duško Petrović

Zadihana, džogiram dugom.

Ivana Vanja Niković

Bog je zaspao.

Ana Jakovljević

„Draga, trudan sam!”

Vedrana Čačić

*

Ivana Mladenović

Pesma

Desilo se da je slap mesečine
Pokrio mu bademaste oči
I da zemlja kao dragulj sine
Tamo kuda on stopalom kroči

U tišini splet snova se roji
Istkanih od purpurnih oluja
Amajliju sudbina mi kroji
Za svet ovaj prepun ljutih guja

Labud crni dotače mi obraz
To njegove usne dodir traže
U mislima mojim njegov odraz
Sanjam kako kaže – da ne laže

Eh, da nije noći koja zove
Da živimo život drugi
Da imamo neke šanse nove
Jutro ne bi moglo da me budi

*

Milan Stevanović Trnovica

Da li postojiš?

Da l' stvarno postojiš,
il' mi se čini
il' ne vidim oči, kao da ih nema.

Da l' si među nama, reci,
al' izvini.
Il' si zalutala između poema.
Deluješ tajanstveno, na licu
ti briga.
Oko čela đerdan ispleten od dana.
Za nekog si boginja, a za
mene knjiga –
ako me pogledaš bit ćeš
pročitana.

*

Ivan Despotović

Dvoje

Mesec je, iznad sneška,
izrastao noćas više.
U dvorišta, tih k'o greška,
sišao posle kiše.

Zidove ništio crtom,
meškoljio krošnje pruća...
Uglovi niskih su kuća
korake sakrili utom.

Tvoja se kosa mreška.
Vazduha lik i delo
uzdrhtava blago teška
stabla i vidik beo.

Moju žeđ guta vrtom
to oko koje me vide.
Vodi me, tamno, u jutro
ruka što s mojom ide.

Mesec je iznad sneška
zidove ništio crtom.
Tvoja se kosa mreška,
moju žeđ guta vrtom.

Listolike rastu boje.
U beličast san ti tonem.

Maze me latice koje
Krunišu cvet gluvonem.

U nečijem 'tihom', bela
slika mog lica sanja.
Predskazala su nam tela
radost svakog postanja.

*

Tanja Bakić
Pjesma o Meni

Ja nikada neću dotaći nebo, ma koliko se vinula visoko.
Ja nikada neću biti Sunce, ma koliko toplote i svjetlosti iz mene zračilo.
Ja nikada neću biti rosa, ma koliko vlažna da sam.
Ja nikada neću biti zvijezda, ma koliko udaljena od drugih jesam.
Ja nikada neću biti drvo, ma koliko ukus plodova voljela.
Ja nikada neću biti more, ma koliko da volim dubinu.
Ja nikada neću biti trava, ma koliko zelene da su mi oči.

Ovo je pjesma o meni, jer ja mogu da budem samo to što jesam.

*

Milan Stevanović Trnovica
Leptiri

Ako umru svi leptiri sveta
ako smrću izdaju bregove
sve potoke i žubore bistre
ko će onda slaviti snegove
ko će onda milovati gliste?

U martovnskim rođenjima cveća
u ljubavi i rađanju pčela,
za koga će lepršati sreća
sreća staza zabačenih sela?

Hej leptiri, svedoci vremena,

vi srećnici trenutaka sreće,
radujte se prkosu sudbine
sve što živi za vama se kreće!

Ranko Trifković
Porno glumica

Uspešno spajanje šatla i svemirskog broda krunisano je gromoglasnim povicima. Kada su se vrata lifta otvorila, na komandni most stupilo je savršenstvo. Zapovednik, admiral Nagumo čudio se odluci Centralne komande da se u poslednjem trenutku na spisak putnika doda porno zvezda, Dženi Dži. Istraživačka letelica „Duboki svemir” nosila je vrhunske matematičare, astrofizičare, ksenobiologe i kriptopsihologe. Posadu su sačinjavali najbolji inženjeri, tehničari, navigatori i prekaljeni kosmonauti. Objašnjenje iznenadnog dolaska glumice ostalo je zapečaćeno, zajedno sa naređenjima.

Natporučnica Izli, Sanitet

Meni je to veoma sumnjivo. Šta jedna fufulija traži na ovakvoj misiji? Nisu tu čista posla. Znam da psihološki profil posade mora da bude raznovrstan, na primer, Svenson iz Održavanja igra valcere, a Kumar iz Obezbeđenja majstor je za prepariranje bakterija. Hobiji pomažu da se začini svakodnevnica i da se međuljudski odnosi obogate novim sadržajima. Naučila sam mnogo o paleoakustici od Vojčenkove iz Navigacije, a Šušek iz Obezbeđenja uputio me je u tajne boginje Kali. Čisto sumnjam da ta plastična starleta ume da radi nešto drugo osim da širi noge! Molim, na svakom brodu ima poneka slavna ličnost. Sirtis, polinežanska princeza, služi na „Neustrašivom”, a Kravčuk, sin patrijarha, na „Nepromočivom”. Kod nas na brodu je šampion osmoboja, gospodin Diboja i, hvala lepo, ne treba nam tamo neka dronfulja. Zašto tako govorim o gospođici Dži? Da li ste čuli kad joj je admiral poželeo dobrodošlicu? „E vala šjor kapitan! Ajme ća je lipo u ovijoj krocadi. Neg' di van je fineštrin? Ki da smo u buvelu!” Zar joj nisu objasnili da se na brodu govori samo književni jezik, a ne prostačka narečja? S njenim rečnikom, ni robotski prevodilac nam neće pomoći. Ništa lično protiv gospođice u roze letačkom odelu. Admiral ju je zamolio da ostane u kabini dok traje skok. Razume se, meni je dao zadatak da je dvorim. More, samo nek' me pogleda popreko, dobiće ona svoje!

Razvodnik Kovalenko, Pogon

Dragi batice,

radili smo na poslednjim proverama Alkubijerovog pogona, kad se iz razglasa čulo najčudnije obaveštenje; dolazi Dženi Dži! Najpre smo mislili da je to šala. Znaš da Centralna komanda podržava šaljivdžije. Kosmoplovci moraju da vežbaju duhovitost u svakoj prilici. Prepoznali smo admiralov glas i shvatili da će se Dženi zaista ukrcati. Kakva je samo strka nastala! Pušić i Kursula odmah skočiše da se ponovo obriju, a poručnik Majer tražio je da mu se donese svečana uniforma. Onaj kundak Čeng, odmah je počeo da se hvali da će da je pokosi. Pale su i opklade. Stavio sam šest somova na Ludviga, ipak je on najveći šmeker na brodu. Posle, kad smo stali u počasni stroj, da ne poveruješ! Ti što su arlaukali i kleli se da će joj se uvući u gaćice, porumeneše kao devojčice. Nisam smeo da je gledam golim okom. Pratio sam je na monitoru. Kao da je ekran pripitomio njene čari. Dženi je čudo! Da vidiš samo kako su se žene podelile. U dve boje, zavist-zelenu i stidljivo-crvenu. Sad se vidi, sad se zna. Jedino je gazda Nagumo bio kul. Verovatno zato što je zen budista. U stvari, neki misle da je gej, pa je i oko toga palo klađenje. Dao sam deset somova na gejadu. Dženi Dži izgleda tako zanosno, da ti ni Alah, ni Isus, ni Krišna zajedno ne bi pomogli, razumeš? Pisaću ti ponovo kad izađemo iz skoka.

Voli te,
Batomedo

Major Fjano, Navigacija

„Ruše se stubovi koji nebo drže, klupa sa nama polako u prazno propada...”

Bliži se čas uključenja Pogona. Otisnućemo se i padati kroz prostor i vreme.

„U mojoj glavi stanuješ, tu ti je soba i mali balkon s kog puca vidik na moje misli najtananije...”

Kako da pomirim dva uzbuđenja? Zaista sam morao da pronađem kutak i zatočim je u sebi. Kao muž koji skriva preljubu, besprekorno obavljam zadatke oko završne pripreme, a njen osmeh mi je pred očima. Admiral Nagumo daje nam znak. Nedostaje svečanosti u trenutku kada kvantni motori zabruje. Napustili smo svemir, ali ništa se nije dogodilo. Očekivao sam bilo kakvu promenu, zvučnu ili svetlosnu pojavu. Jezdimo preko galaksije na mehuru od matematike.

Kao loš ljubavnik, nestrpljivo čekam da ushit uspešnog skoka prestane da pulsira. Sklapam oči i zamenjujem crninu svemira njenom raznobojnom kosom. Dženi ispunjava moj unutrašnji prostor.

Narednica Periera, Održavanje i mlađi vodnik Bakulesku, Obezbeđenje

„Hej, Vlad! Doneo si mi?”

„Ćao Gabi! Tu je sve, hoćeš odmah da probamo?”

„Jes' lud, zar u hodniku?”

„Ne mogu više da čekam, daj mi odmah.”

„Čekaj, setila sam se. Idemo u vešeraj.”

„Ne, imam bolje rešenje. Zavući ćemo se u torpednu cev!”

„Isuse, stvarno si poludeo!”
„U perionici smrdi, ništa nećemo osetiti. Uostalom, može neko da naiđe.”
„Da, nikom neće pasti na pamet da nas traži u...”
„Prati me.”
„Čekaj, ne mogu tako brzo!”
„Hehe, moraš više da vežbaš, s tom latinskom genetikom, guzica ti se naduje začas!”
„Hehe, sad ti ne valjam je l', a ovamo hoćeš da me torpeduješ!”
„Stigli smo, upadaj!”
„Auuu, kolika cevčuga!”
„Znači sviđa ti se?”
„Blesane! Ahhh, divno!”
„Pomeri se još malo tamo i pućkaj u cev, ako senzori osete dim, nagraбусili smo!”
„Nego da ti ispričam šta sam videla!”
„Slušam.”
„Čim smo izašli iz skoka, ona porno glumica šmugnula je iz kabine.”
„Šta je radila?”
„Ne znam, valjda se muvala po komandnom mostu. Uglavnom, baš kad sam završila sa prvom turom, eto ti nje!”
„Sama?”
„Naravno, ne sama!”
„Ma šta kažeš! S kim je bila?”
„Nisam mogla ni da provirim, sakrila sam se iza kontejnera sa prljavim čaršavima!”
„Sirotice!”
„Ali sam prepoznala glas one male iz admiralove pratnje!”
„Silvije? One nogate!”
„Da, zamisli!”
„Šta su radile?”
„Joj, kakvo ti je to pitanje?”
„Ženska glavo, nemoj da me mučiš, opiši mi šta... kako...?”
„Nisam mogla da razaberem. Bila sam opijena.”
„Od čega, da ti nije deterdžent udario u glavu?”
„Poslednje čega se sećam je zujanje patent-zatvarača na Dženinom kombinezonu. Osetila sam miris od kojeg sam se skljkala. Kao... kao da sam kocka leda koju prelivaju viski i sok od ananasa. Udahnula sam fosfornobelu pustinju i osećala sam se tako dobro.”
„Šta li stavljaju u ove cigarete? Hej, šta to radiš?”
„Umukni i pomeri se malo, taaako!”

Pukovnica Pazoglu, Prvi kontakt

Izašli smo iz skoka u blizini Alfa zvezde Malog medveda. Šunjali smo se ka zvezdi nemaštovitog naziva „B”. Admiral je sazvaо sastanak komande. Otpečatio je poslednji niz naređenja. Lice mu je delovalo spokojno. Zadržavala sam suze.

Uskoro ćemo saznati tačne koordinate. Centralna komanda nije mogla da sakrije tajnu. Znala sam da su stupili u vezu sa njima i da smo došli da ispunimo dogovor. Nagumo nam je pročitao zadatke. Sablažnjena, stavila sam ruku na usta. Zar smo se godinama pripremali samo da budemo posluga Dženi Dži? Zar je to najbolje što čovečanstvo može da ponudi? Kakvi su to vanzemaljci koji traže porno glumicu kao ambasadora?

Razišli smo se zbunjeni. Dok sam koračala brodskim hodnicima osetila sam promenu. Šapat govorkanja širio se brzinom svetlosti. Ljudi su se gledali podozrivo. Napetost se zgušnjavala kao puding.

Proključalo je na komandnom mostu kada je major Fjano upao sa grupom razdrljenih oficira zahtevajući da madam Dženi oстане na „Dubokom svemiru“. Nisam uspela da shvatim složenost situacije dok u prostoru nije hrupila natporučnica Izli predvodeći gomilu raščupanih žena. Iz graktavog višeglasja razabrala sam da žele da se gospođica Dži namaže katranom i perjem, izbaci u svemir, preda tuđincima ili sve navedeno. Povrh svega, tabori buntovnika režali su jedni na druge. Pokušala sam da razbistrim glavu, ali u tom trenutku pojavio se razvodnik Kovalenko sa bandom iz Pogona. Tražili su da im admiral prizna da je homoseksualac!

Kao hladna ruka za vratom, otreznio nas je znak za uzbunu. Brodski računar prijavio je uzletanje. Šatl za spasavanje udaljavao se od „Dubokog svemira“ sve većom brzinom. Narednica Periera i mlađi vodnik Bakulesku oteli su Dženi Dži i pobegli sa zalihama viskija i soka od ananasa.

Malo po malo, butovnici su se razilazili. Admiral Nagumo nakašljao se i nasmejao.

„Izgleda da ćemo ipak imati dostojanstven prvi susret?“

*

Stevan Vrekić

Svet oploden normalnim

Da ja sam bekstvo iz sveta oplodenog normalnim,
 Da ja sam morbidna senka na plamenu
 I slika bludnika gde majke deci oči zaklanjaju.
 Možda će iz zemlje jednom nići moji prsti
 Koje sam zajedno s ječmom posejao...
 Možda će se nasmejati ljudi kad padnu maske
 I bal se završi... I svako pokuša svojoj kući otići
 A ja pobegnem u tvoje naručje... samo jutro da me dočeka,
 Kad me na kiši zakopaš, kad me sa maglom sahraniš...
 U svetu oplodenom normalnim.

*

Miloš Živanović

Vrt

Iza grada skriva se vrt
Čežnjive jele kriju ga od pogleda
Iza grada skriva se vrt
Ponosito uranja u svoje mirise

Iza grada skriva se vrt
Ljudi prolaze, ne znaju za njega
Iza grada skriva se vrt
Usamljen u svojoj lepoti

Mraz bi ga zaobišao što je ljude sekao
Pričaju pastiri da noću čuju krike
Iza grada skriva se vrt
Neko je kidao nedužne cvetove

Noći u znoju
Telo u groznici
Jele se otkrivaju
Želim se probuditi

Opet sam sanjao vrt
Opet sam sanjao vrt

U njemu nema više cvetova

Iza grada skriva se vrt
Vozim se tamo kolima
Iza grada skriva se vrt
Znam put po snovima

Inje u vazduhu, posečene jele
Neko je kidao slabašne cvetove
Neko je pokidao mene

*

Stevan Šarčević

Čuvar

Drevni suri bedemi protezali su se u nedogled duž provalije, nastavljajući da se spuštaju niz blagu padinu, a još dalje delili su visoravan kao rez na dve nesimetrične celine, da bi se negde daleko, daleko gubili u plavetnilu prolećnog prepodneva.

Mnogo je vremena proteklo otkada je sa zidina starih koliko i čovek posmatrao padinu, sada blago zelenu, tek tu i tamo prošaranu sivkastim mrljama gologa stenja koje je izranjalo iz prolećne bujice tek propupelog života što je ponovo otvarajući večiti krug rođenje - život – smrt započinjao svoju očajničku trku za svetlošću. Sunce je svakim danom bacalo sve više sjaja na njegovo staračko izborano lice. Radovao se toploti koja je grejala njegovo mršavo zimogrožljivo telo i izvlačilo bolove iz godinama obogaljenih reumatičnih kostiju. Ni ovaj teški izbleđeli ogrtač sa kapuljačom mu više neće biti potreban. Opet će ga odložiti u okovani sanduk kraj sebe, jer leto je neumitno dolazilo.

A on?

Pamtio je mnoga leta, kada bi se znoj lepio za grudi i leđa, kada bi nesnosna vrućina terala mučninu niz želudac, kada bi mu usne bile nesnosno suve...

Pamtio je mnoge zime, kada bi severni vetrovi kao brijačem rezali njegovo već izranjavljeno lice, a hladnoća u slabinama i stopalima stezala zagrljajem neverne ljubavnice, dok bi prsti postajali preosetljivi kad ne treba, a neosetljivi kad su najviše potrebni...

Pamtio je i mnoge jeseni, kada bi se nebeske ustave otvorile i hladne krupne kapi u nepreglednoj i beskrajnoj poplavi njegovo zategnuto telo pretvarale u ostrvo sred olujnog mora. Ogrtač koji će uskoro odložiti postajao bi tada nepodnošljivo težak - težak koliko i kapi koje bi mu se slivale niz lice i otkidale se sa vrha nosa...

A on?

Oduvek je bio tu. Oduvek je stajao na zidinama, kao spomenik izgubljenom spokojstvu i motrio na prostranstvo pred sobom - na polje što se prostiralo niz padinu, na reku koju više nije video, ali je slutio da se krije negde tik iza linije horizonta i na ogromne nazubljene planine koje je nazirao u daljini kao plavičaste senke.

Ponekad bi se dešavalo da njegovim umom kroz maglu dugih godina bljesnu slike iz nekog ranijeg života, života toliko nestvarnog kao da nikad nije ni postojao, pa ipak...

Sećao se galame razigrane dece ušuškane u tople suknene kaputiće, sa šarenim pletenim kapicama navučenim do očiju, kako kroz prva prolećna jutra tumaraju po ozeleneloj travi, praćena razigranim, lajavim vrtirepima kratkih nogu i klempavih ušiju koji ih ko zna otkuda prate u školu.

Potom opet proleće i slika nadmenog, sjajnoplavog goluba kojeg sjaj svitanja zavarava takvom strašću da se, gugućući, udvarao sivoj, neuglednoj i prepadnutoj grlici, privučen valjda njenom nesputanom slobodom.

Sa nelagodom se prisećao i strašnih, prvih maglovitih zimskih jutara, kada bi izletao iz tople kuće uznemiren skičanjem svinja koje su za uši izvlačili iz slame još tople od njihovih tela. Prisećao se zlokobnog blistanja dugačkog noža koji bi se zabijao u otkriveno grlo oslobađajući bujicu krvi koja se, pušeći se, skupljala u drečavožutom laboru zaudarajući na strah i bol...

Najpre mu se učinilo da se jutarnje sunce poigrava sa senkama dalekih planina. Začuden obratio je pažnju na čudno gibanje i shvatio da je neobična igra svetlosti mnogo bliža, negde na samoj ivici vidokruga. Zažmurio je i pokušao da nazre jasnije tu začuđujuću nepravilnost u svetlosti i odjednom mu se učini da se celokupni horizont pomera i talasa kao nemirno more, da bi najzad, iznenada kao bljesak, prava istina pukla pred njegovim očima.

Kroz celo njegovo biće ledenim udarom prostrujalo je shvatanje da su to na stotine, ne, na hiljade tela koja su stvarala talas što se neumoljivo valjao prema bedemu sa kojeg je posmatrao ovaj nestvarni prizor. Talas se valjao prema prepriki koju nije smeo preći, prema brani koja deli dobro od ružnog, lepo od zla, svetlost od tame, ljubav od mržnje; prema zidu iza kojeg se krila njegova prošlost.

Zvuci stadoše da dopiru do njega, najpre sasvim nejasno i tiho, a zatim preteći i sve jače: bat teških čizama, zveket oružja i zversko režanje koje se uzdizalo iznad svega. Sve jasnije su se iz tog razbesnelog okeana pogledu izlagali iskeženi očnjaci, zakrvavljene žućkaste oči, odsjaj ratnih odora i bljesak čelika.

I znao je!

Znao je da je ovo trenutak zbog kojeg je proveo svo svoje neveselo bivstvovanje na ovom bedemu, na koji su mnogi pre njega uzalud čekali osmatrajući prizore koje je do pre nekoliko minuta i on sam posmatrao ophrvan monotonijom i beznadežnošću. Kao što beše zapisano, trenutak zbog kojeg su čuvari od davnina osmatrali padinu je stigao i samo on, on i niko drugi na ovom svetu, može da zaustavi najezdu koja je nadirala poput plime iz tamnih, neslučenih bezdana.

Znao je koga vidi, to je bilo duboko urezano u njegovom biću: gusare zvezdanih vetrova, žderače civilizacija, ogavnu vrstu što pustoši svemirom. Njihovo postojanje su naslućivali drevni kultovi, ali poneseni tehnologijom i blagostanjem, uljuljkani u samoizolaciju, ljudi zaboraviše na pretnju iznetu u proročanstvu koje je govorilo o njihovom povratku, jer oni su bili, jesu i biće.

Sećanje na njih bilo je zapretno u romantične bajke i mitove što se pričaju u tihim klimatizovanim sobama deci pred spavanje. Zavaljeni u lažni spokoj ljudi su se udobno krili iza razarajućih oružja za koja su verovali da su svemoguća, ne sluteći da je za bezbožnu vrstu ono samo bezazlena zabava.

Predatori koji nisu posedovali tehnologiju, oni koji su putovali na talasima uma, videli su već mnoge uobražene i moćne civilizacije naoružane do zuba oružjem koje je razaralo planete. Pa ipak, njih više nije bilo, nije više bilo ni predanja koja bi ih zapamtila, a oni što proždiru putovali su i dalje svemirom

prizivani slabim umovima željnim moći koji su otvarali ustave za njihovu najezdu. Utolivši glad nastavljali bi nezaustavljivo u potrazi za novim umovima, za novom hranom koja bi utažila njihov neutoljivi apetit, koji ih je gonio sve dalje i dalje, u potragu za inteligencijom, dok je za njima ostajala pustoš i hladnoća beskraj.

Usne su mu zadrhtale. Počeo je ubrzano da diše. Strah se uzdigao poput oluje i ledenom bujicom prostrujao venama. Iznenada, kao što beše zapisano, došao je mir. Nije u njemu bilo nijedne slike, nijednoga zvuka, nije više bilo ničega, samo samotno plavi odjek iz dubine njegove duše, iz same srži njegovoga Ja. Čuvar je jedini u galaksiji mogao da zaustaviti demone. Samo je on mogao da upotrebi dušu kao oružje, kao najstrašniji instrument uništenja. Samo je on mogao da sklopi oči i pusti da ljubav slobodno teče, jer kao što postoji noć, postoji i dan, kao što postoji tama postoji i svetlo, kao protivteža straha stoji ljubav i dok bude zla biće i dobra.

Bilo je i drugih putnika na zvezdanim vetrovima, onih koji su lovili predatore. Rame uz rame sa uništenjem postojala je sila koja stvara i brani: čuvari su patrolirali beskrajem loveći neprijatelje, oslanjajući se na tajne saveznike koji bi oglasili uzbunu kad bi se zveri pojavile. Beslovesna ljudska vrsta bila je nesvesna svega toga. Kao što nisu videli zlo u beskraju, nisu znali ni za dobro koje je lutalo ledenim pustarama svemira i održavalo ravnotežu. Ko zna šta su to čuvari videli u surovim i prekomerno uznapredovalim majmunima i zaključili da je to vrednost za koju se treba boriti, tek i ovaj nevažni svet bio je nadziran i branjen.

Čuvar je zato i bio tu. Milioni i milijarde bile su iza zida – oni kojima je posvetio život. Milijarde ljudi zbog kojih su se stražari eonima smenjivali na bedemu. Sklopio je oči, praznog uma i - otvorio dušu. On je bio kapija, on je bio prolaz, staza i svetlo! Tada, kao što i beše zapisano, slabašno svetlo dozvano njegovim mislima zaiskri nadohvat njegove ruke, poput zalutale zvezde. Titravi plamičak širio se ka njemu sve dok ga nije dodirnuo i njegove se grudi naizgled otvoriše. Svetlo što ga dodirnu najpre ga svog prože; pa poče da se kovitla, dobijajući sve određenije i blistavije obrise, sve dok ne postade armija što kulja u beskonačnom mnoštvu, zakrivljujući prostor i vreme do jedne druge stvarnosti gde je procep na njegovim grudima postao ogromna kapija kroz koju su u divljem galopu, na krilatim belim konjima, jedna za drugom izletale senke u belim ratnim odorama ispod kojih su blistali sjajni oklopi, mešajući svoj sjaj sa bljeskom oružja u njihovim rukama.

Nepregledna kolona se, preskačući zidine, rastakala sa obe strane vidokruga spuštajući se niz padinu i razlivajući se kao da je neko rasipao zvezdani sjaj preko do tada poznatog krajolika. Svega trenutak kasnije dve armije se sudariše. Nije znao šta je iluzija, a gde počinje stvarnost, nije znao šta su odjeci njegove mašte, a šta se zaista dešava, da li je sve što vidi samo sedativ koji ga štedi od jezovitog sukoba, tek pred njegovim očima odvijala se barokna bitka vitezova i demonskih hordi. Video je sudar senki i čelika, kandži i mačeva i slušao urlike i zapomaganja umirućih ratnika. Kao i celog života njegovo je bilo samo da posmatra i pamti. Njegove prazne šake bile su nemoćne i nijednim pokretom nije mogao da utiče na bitku titana.

Borba je trajala dugo, predugo. Pojačanja su ravnomerno pristizala kroz kapije tame i svetla i nastavljala pokolj koji se odvijao tu, pred njegovim očima. Sunce je obišlo mnogo krugova od praskozorja do sumraka dok su protivnici u moru krvi komadali jedni druge. Pitomi i dobro znani pejisaž pretvarao se u groznu sliku sakaćenja, a padina koju je tako dugo osmatrao neprestano se punila mrtvim telima pravednika i krvnika.

On je kao i svih ovih godina i dalje postojano i nepokolebljivo stajao na bedemu. Duboke plave staračke oči pratile su borbu sve do trenutka kad demonima prestade da dolazi pojačanje i kad uz urlike razočaranja i poraza oni što preživeše pokolj stadoše nevoljno da se povlače. Ratnici u belim odorama se okrenuše i elegantnim pobedničkim kasom vratiše se u njegovu dušu, ili se to njemu samo tako činilo. A on je i dalje stajao na bedemu kao i hiljadama godina pre toga – nepomičan, snažan, neuništiv.

Pred njim se prostiralo more krvi i raskomadanih tela. Teško saznanje pokrenuto iz ništavila sve se više širilo njegovim bićem. Zid će ostati sam. Čuvar nikad više neće motriti široko prostranstvo sa mračne strane univerzuma. Znao je da smene neće biti i da niko više neće čuvati svetlo. Zadnji Boj bio je završen. Oni što proždiru, poraženi i osakaćeni, više neće zalaziti u ove prostore. Bez čuvara uporna ruka vremena naćeće nepotrební bedem i malo pomalo pretvoriti ga u gomilu kamenja od kojeg je i nastao.

Prvi put otkako zna za sebe okrenuo se i pogledao preko nedokučivih predela sa svetle strane zida pogledom koji mu je doneo shvatanje.

On je čuvar! Poslednji u galaksiji! On čije je oružje bilo ljubav, nikada neće osetiti kako to izgleda kad ga neko voli zbog njega samog, a ne zbog onog što predstavlja. Niko se neće prenuti iz strašnih snova u usamljenim noćima i prošaptati njegovo ime. Niko ga se neće setiti kad bol postojanja postane nepodnošljiv. Ni kad radost ispuni srce, ni kad čežnja donese nemire, ni kad tuga ophrva dušu, niko neće prizvati njegovu ljubav. Jedna suza skotrlja se niz njegov izbrazdani obraz i nesta u naborima teškog ogrtača. Šta je besmrtnost, ako nema ljubavi?

Zadatak čuvara bio je završen, sada i zauvek.

Legao je na hladni kamen bedema i dozvolio životu da ga zauvek napusti.

Vlada Todorović

Gitarista

Uključio sam gitaru u pojačalo.

Klik!

Uključio sam pojačalo.

Klik!

400

Čovek rasklapa brijač. Veštim pokretom brije levu stranu brade.
Žena sklapa novine. Zavaljuje se udobno.
Iz slavine teče slab mlaz. Čovek ispira sečivo.
Žena naručuje topli napitak. Spušta naslon sedišta za dvadesetak stepeni.
Čovek prelazi na desnu stranu lica. Izbrijava. Brije brkove. Kreće ka desnoj obrvi.
Žena pije čaj od šipka. Krajičkom oka posmatra desnog saputnika. Mladić je sveže obrijan. Ima lepe crte lica. Na mestu levog oka, zjapi prazna duplja.
Lavabo je zapušen od gustih dlaka.
Žena odlaže praznu čašu.
Čovek dovršava levu obrvu.
Eksplozija aviona.
U vodi lavaboa kap krvi. Za njom još dve, tri... Krv boji vodu u blago ružičastu preko jarke do tamno crvene. BUĆ! Upade oko. Levo. Lepo, plavo oko. Nimalo uplašeno. Ni na tren zbunjeno. Smirenog pogleda.
Olupina aviona završava negde daleko od sveta. Na vrhu planine.
Čovek sklapa oštricu. Odvezuje zavezanog mladića. Najpre ruke. Noge. Mladić ustaje sa stolice. Odvrće slavinu iznad kade. Umiva se.
„Želite li kolonjsku vodu“, nudi čovek.
„Ne, hvala. Boleće“ Mladić se briše belim peškirom, koji začudo ostaje beo.
„Koliko sam dužan“, pita mladić.
„Kao i obično.“
„U redu. Poslaću suprugu večeras. Budite kod kuće. Molim vas samo, navucite zaštitu. Zbog vas.“
„U redu. Hoćete jedno piće?“, tek onako, više radi reda nudi čovek.
„Neka, drugi put. Avion mi poleće u 19 sati. Zna, putujem večeras.“
Hmmm... I moja supruga takođe - pomisli čovek.

Popodnevni odmor. Čaroban osećaj ležernosti, ćutanja i "dremke" nakon obilnog ručka. Zvonjava telefona. Trzaj! Psovka! Još dve. Rasanjeni diže slušalicu.
„(mrzovoljno) Da. (iznenađeno) Mmm?! (upitno) Kad? (određeno) U koliko? (zaključno) A-ha. (zahtevno) 15.000. maraka. (obećavajuće) Dogovoreno.“
Rasanjeni prilazi spavaćoj sobi. Otvara vrata.
„Momci! Ustajte! Zvao je berberin. Imamo posla.“

*

Dragana Stojiljković

Slučaj: Carnivorous

Na trenutak začuo se urlik. Kratak i zastrašujući znak da se priroda oglasila protestom. Lišće je zadrhtalo, drveće se naklonilo, a sve živo je zašuštalo bežeći. Tišina je zavládala. Doktor Markus Gilbert je stao. Domorodac koji ga je pratio sakrio se u obližnji žbun, sklupčauši se u loptu koja je drhtala od straha. Ne rekavši ni reč, Markus je štapom gurnuo domoroca i pokazao mu rukom da

ustane. Nije imalo efekta. Samo se još više zavukao u žbun i bezglasno mrmljao. Još jedan urlik. Ali sada nije bilo tišine. Sve se treslo. Nešto veliko je hodalo, a zvuk udaranja stopala o zemlju postajao je sve jači i jači. Približavalo im se. Domorodac je zaurloao i počeo puzeći da beži. Markus je ostao sam da čeka.

„Dolazim u miru!“, povikao je kada je zvuk bio već prilično blizu. „Čujete li? Dolazim u miru!“

Posle još nekoliko udara veliko drveće se kao zavesa na pozornici otvorilo i propustilo odgromno telo *Tiranosaurus Rexa*.

„To svi kažu, doktore. A onda ih pustimo u kuće, počastimo hranom i damo im krv, uzorke tkiva, poneki primerak naraštaja. Obećaju da se neće vratiti i da možemo da živimo u miru, jer smo pomogli svetu. Ali... eto... opet. Vi ste tu“, rekao je Rex naslonivši se na debelo stablo drveta. „Recite mi, zašto vas ne bih pojeo na mestu na kojem stojite?“

„Nikolase, prijatelju. Zaista dolazim u miru. Ne trebaju mi uzorci. Samo razgovor.“

„Ah... I to sam već čuo.“

Markus je ispružio ruku. U njoj su se nalazili otisci zuba oštri i veliki.

„Nikolase, zbog ovoga sam došao. Treba mi tvoja pomoć. Radim na slučaju ubistva. Verujem da pretpostavljaš zašto. Ovo su otisci zuba koje smo pronašli kod 23 žrtve. Pripadaju *Torvosaurusu*. DNK koji smo pronašli kod žrtava je delom ljudski. U pitanju je hibrid.“

„Istrebljeni su.“

„Naravno. U pitanju je moja nova knjiga. Prikupio sam informacije iz dosijea i svega što sam uspeo da pronađem, a nije obeleženo kao tajna. Ti si jedini živi svedok tog perioda. Zaista bih voleo da čujem tvoju priču.“

„Zabranjeno mi je da govorim o tome.“

„Pretpostavio sam. Ali takođe, ti si učenjak kao i ja. Obojica znamo da bi istina o tom vremenu mogla da promeni mišljenje koje ljudi imaju o vama. Nikolase, star si. Ceo život si posvetio tome da osvetlaš postojanje svoje vrste. Evo prilike. Prijatelju, davno sam ti obećao da ću ti se zahvaliti na trudu i žrtvi koju si uložio u mene i moj akademski napredak. Evo prilike. Moj finansijer neće cenzurisati nijednu reč. Želi da se istina čuje.“

„Ovo nije mesto za priču. Mocar si i pada noć. Krenimo.“

Naseobina Nikolasa Rexa bila je skromna. Knjige su pokrivala veći deo prostorije. Petrolejske lampe bile su uredno raspoređene po zidovima i upaljene. Markus je oduševljavao koliko se Nikolas pojavom trudio da deluje zastrašujuće, a zapravo je bio učenjak kao i on. Mrava ne bi zgazio, a kamoli okusio meso. Ponekad je Markusu bilo žao što je Nikolasu oduzeta prirodna strana. No, voleo je razgovore koje su vodili, pa je ponekad želeo da je genetski inženjering uradio više na izgledu njegovog prijatelja kako ga ne bi podilazili žmarci kada mu Nikolas ogromnim kandžama pruži čaj.

„Hvala Nikolase. I dalje praviš najbolji Earl Grey.“

Nikolas je dodao Markusu čebe i seo na suprotnu stranu.

„Dakle, da čujem.“

„Pre nekoliko dana pozvao sam Skotland Jard. Radili su na slučaju koji me je zanimao i koji bi zbog okolnosti u kojima se dešavao mogao da bude izvrstan početak za moj rad. Veruj mi, nisam očekivao da ću ovo pronaći. Moj otac je bio

dete kada su ulovili i ubili sve hibride. Ta priča je za mene bila bajka, mit. Međutim, oni su imali otiske zuba i urađenu DNK analizu. Trebalo je samo da potvrdim to što su pronašli. Kapetan Grejston bio je veoma zainteresovan za naše poznanstvo. Rekao mi je da si poznavao njegovog strica u to vreme i da si mu spasao život?”

„Jesam. Artur Grejston. Mladi specijalac koji nije oružje mogao da drži kako treba. Tek izašao sa obuke. Divan momak. I obrazovan. Stalno sam mu govorio da bi mu bilo bolje da izrađuje profile nego da se igra mecima. Ali nastavi, Markuse.”

„Iako su ljudi naučili da prihvataju da postojite, pa čak i to da niste mesožderi, mnogi ne shvataju zapravo kolika je promena nastala kod vas zahvaljujući naučnim dostignućima. I dalje vas se mnogi plaše. Nakon, zaista trivijalnih pitanja uspeo sam da ubedim kapetana da zadržim otiske i analize, i da ih vratim kada završim rad. Ali on je insistirao da ga navedem kao izvor. Za nedelju dana ide u penziju i želi da ispravi sve ono što su njegov stric i ostali propustili. Naravno, uz tvoju pomoć. Ako ne uspem, i dalje će se misliti da hibridi nisu postojali i da krivica leži na svima vama. Zato sam došao. Jutros sam doleteo u Venecuelu, i odmah krenuo kod tebe. Zaista mi je potrebna tvoja pomoć. Hibridi koje su proizveli u Drugom hladnom ratu bili su najopasniji stvorovi koji su hodali zemljom. Sve to znaš. Dakle? Šta kažeš?”

„Iskreno, primetio si i sam da me nije dugo trebalo ubeđivati. Pokušao sam da nađem načina da sam ispričam priču, ali niko nije želeo da je čuje. Na neki način sam mislio da će istina umreti sa mnom. Ali Markuse, čini se da se stvari uvek svedu na svoje. Ispričaću ti šta znam. Više od toga bi bile pretpostavke, a to ipak prepuštam tebi.”

Markus je iz torbe izvadio diktafon i postavio ga između njih dvojice. Uzeo je šoljicu sa čajem, udobno se zavalio i prekrstio noge.

„Onda da počnemo. Šta znaš o hibridima?”

„Znam da su ih stvarali tako što su u odrasle muškarce, operativce ili vojnike Istočnog fronta, ubrizgavali takozvani D-serum. Posle nedelju dana on bi im izmenio DNK, uz zastrašujuće bolove. Dobijena kombinacija bila je kao ona u vašem čuvenom romanu Dr Džekil i Mister Hajd. S tim što je subjekat sam kontrolisao promenu. Niko nije mogao da pretpostavi da će se ljudski deo gotovo potpuno potčiniti našem. Nastalo je krvoproliče. Groteskna stvorenja zaista. Nas su tada držali u rezervatu. Ali kada se incident desio, mobilisani smo, kao specijalna jedinica, zajedno sa ljudima koji su pronalazili i istrebljavali ta stvorenja. Težak period za nas. Ipak, iako nismo više opasni po ljude, poriv koji su hibridi osećali urezan nam je u prirodu. Jadna, groteskna stvorenja, moj Markuse. Zbog pomoći i doprinosa u njihovom istrebljenju obećana nam je sloboda, ali pod uslovom da se ne mešamo sa vama. Vi možete dolaziti nama, ali mi ne smemo vama. I to je to.”

„Kako ste ih hvatali?”

„Kao životinje. Tarvosaurusi su možda bili najopasniji, ali i najgluplji. Vodio ih je instikt, potreba za krvlju. Voleli su mračne, zavučene prostore koje su koristili da namame svoje žrtve i napadnu ih. Ako bi čovek iz našeg tima bio ranjen ili bi se posekao automatski je bio isključivan. Imali su zaista istančan njuh.”

„Koristili ste leševe da ih privučete?“

„Da. I krv. Mislim, zajedno. Leševi su morali da budu sveži, ne stariji od jednog dana inače ne bi imalo efekta. Hibridi nisu bili strvinari.“

„Gde ste nabavljali leševe?“

„Iz mrtvačnice. Naravno, tako mi je rečeno.“

„Misliš da nije bilo tako?“

„U to doba se bilo spremno na sve. A i sam znaš da je nekada potrebno žrtvovati nekoliceinu da bi se spasili milioni. Ta izreka nije izmišljena tek tako. Ljudska istorija govori u njenu korist.“

„Pričaj mi o najbitnijem hvatanju.“

„Sva hvatanja su bila bitna. Zbog moje veličine postavljen sam na kraju zamke. Ljudi i manji od nas bi terali hibrida ka meni kada bi se primakao lešu. Moj zadatak je bio da ga uhvatim i ubijem. Vidiš li ovaj ožiljak? Neki put bi i mene dohvatili, a tad kad je nastao ovaj ožiljak mislio sam da nam je svima odzvonilo.“

„Šta se desilo?“

„Po podacima koje smo dobili od Tajne službe, to je bio poslednji subjekat. Svi smo mislili da je najopasniji i najteži za uhvatiti. Njegov DNK je pronađen kod samo 23 žrtve.“

„Samo?“

„Hibridi nisu ubijali zato što to vole, već zato što im je to u prirodi. Tako su se hranili. Za njih je vaš svet bio švedski sto. Nisu birali ni vreme ni mesto ni žrtve. Zato su ostali imali veliki broj žrtava. Najveći broj žrtava jednog hibrida u proseku je iznosio oko 70. Ali ovaj je od početka bio drugačiji. Prvo se mislilo da je neiskusan, da ga možda ljudski deo mozga sputava. Ali upavo je Artur Grejston bio taj koji je zaključio da u njegovim ubistvima postoji obrazac. Zvali smo ga Carnivorous. Jeste da su svi bili mesožderi, ali dok smo ostale nazivali subjektima, za njega smo morali da smislimo ime. Bio je drugačiji, bio je poseban.“

„Kako drugačiji?“

„Nije ubijao da bi se hranio. Žrtvama je kidao utrobu. Postavljao ih je u određen položaj. Sve su bile čiste i nisu imale na sebi ni mrlju od krvi.“

„Govoriš o žrtvama u ženskom rodu. Sve su bile žene?“

„Da. Crvenokose žene, da budem precizniji. Godišta od 25 do 35. Uvek lepo odevene. Lepo sređene.“

„I uvek ih je ostavljao u istom položaju?“

„Da. Postavio bi ih kao da se mole. Na kolenima sa telom zabačenim unazad i sklopljenim rukama na butinama. Kosa bi im padala preko lica. Kada bismo ih pomerili sva utroba bi im poispadala.“

Markus je ostavio šoljicu i nagnuo se napred.

„Čekaj, hoćeš da kažeš da su žrtve izgledale kao da su delo serijskog ubice? Nalik Džeku Trboseku?“

„Da.“

„Gospode! O tome nigde nije bilo ni reči. To znači da kod njega jeste radila ljudska strana.“

„Upravo tako. I zato ga je bilo teško uhvatiti.“

„Kako ste onda uspeli?“

„Artur Grejston je predložio da se prema njemu odnosimo kao prema čoveku. Međutim, pretpostavljeni kao i ljudski članovi tima su se zgrozili na tu

pomisao. Prijalo je da odgovornost prebace na dinosauruski deo hibrida. Zbog toga smo Artur i ja rešili da ga sami uhvatimo, na naš način."

"A drugi dinosauri?"

"Nisu hteli ni da čuju. Mislili su da to nije naš posao i da smo ispunili dogovor koji smo imali sa ljudima."

"I vas dvojica ste sami krenuli na njega?"

"Da. Artur je uradio profil. Briljantan momak, zaista. Danonoćno je izučavao žrtve, pa profil tog vojnika, pa navike Torvosaurusa. Na kraju je uspeo da napravi put do samog Carnivorousa. Dopao bi ti se Artur. Slični ste. Uporni i nesmotreni prema samima sebi kada nešto naumite."

"Shvatiću to kao kompliment. Nastavi. Hoću da čujem kako ste ga uhvatili."

"Vojnik koji je poslužio u eksperimentu za stvaranje hibrida zvao se Šon Kovington. Majka ga je ostavila kad je imao 11 godina. Vucarao se po domovima. U hraniteljskim porodicama nije uspevao da se snađe. Vraćali su ga nazad sa izjavama da je asocijalan. Neki su čak izjavili da ga se plaše. Ali je zato bio briljantan učenik. Pametniji od svojih vršnjaka i mnogo obrazovaniji. Kada je napunio 18 godina direktor doma mu je predložio da se upiše u vojsku. S obzirom da nije više mogao da ostane u domu, a novca za fakultet nije imao, to se smatralo idealnim rešenjem. Sa 21 godinom se prijavio u Hibrid program. I tada je postao Carnivorous."

"Čekao je svoju priliku."

"Ugrabio je. To je Artur mislio. Kao kada dobiješ na lutriji tako je i ovde bio slučaj. Pogrešnom čoveku se pružila prilika da postane ono što jeste. Savršen ubica."

"Molim te, kako ste ga uhvatili? Ubija me neizvesnost."

"Kao što sam ti rekao, Artur je napravio profil. Obojica smo shvatili da nam leševi i krv neće pomoći, pa smo igrali na njegovu ljudsku stranu. Majka mu je imala crvenu kosu. Bila je iz dobre porodice koja je se odrekla kad je rodila dete. Došla je u Britaniju kao izbeglica iz Francuske i automatski je smeštena u izbegličku četvrt. Ostavila je Šona zbog muža koji nije želeo da gaji kopile, ali je bio dovoljno imućan da joj pruži ono na šta je navikla – dobru odeću i luksuz. Zaputili smo se u njenu kuću, jer je to bilo jedino mesto koje je poznavao kao dom. Da ne dužim previše, vidim da si nestrpljiv. U podrumu je Artur pronašao leš očuha, raskomadani. Njime se Šon hranio i to je jedini slučaj za koji znamo da je jeo ljudsko meso. Leš majke je bio položen kao i ostale njegove žrtve. Kasnijom analizom smo utvrdili da ih je prve ubio. Šonu nije bilo ni traga ni glasa. Zato smo odlučili da ga sačekamo. Artur se sakrio iza kutija u podrumu iako sam se tome protivio. Ja sam zbog svoje proklete veličine morao da čekam napolju. Primenili smo isti način hvatanja kao i kod ostalih hibrida samo što nas je sada bilo dvojica. Posle nekoliko sati čuo sam zvuke iz kuće. A zatim korake na stepeništu hodnika. Na žalost, Artur ih nije čuo. Bio je preumoran i jednostavno je zaspao. To je prvi i jedini put da sam prokleo sebe što sam dinosaurus. Bar velike vrste. Rešio sam da napravim buku napolju, dovoljnu da probudi Artura pa makar i po cenu da nam Carnivorous pobegne. Mario sam samo za Artura. Međutim, zakasnio sam. Carnivorous je već stigao u podrum, a buka je samo

naterala Artura da se oglasi i stavi mu do znanja gde se nalazi. Čuo sam krike. Tad sam rešio da prizovem sve animalno u sebi, sve što sam nasledio od predaka. Pustio sam strašan urlik i počeo telom i rukama da udaram o zid kuće. Krici nisu prestajali. Kada sam srušio zid nastavio sam da rušim kako bih pristupio otvoru koji je vodio u podrum. Svo to rušenje me umorilo, čak sam na par mesta zadobio ozlede. Video sam Artura krvavog, ali sam stigao na vreme – bio je živ. Carnivorousa nije bilo. Nagnut nad Arturom, osetio sam jak bol u butini, a zatim još jači u stomaku. Napao me je iz mraka, nisam ga ni čuo ni video, jer sam samo razmišljao o tome da odvedem Artura na sigurno. Bio je brz i neverovatno jak. Taman kad sam mislio da ću ga uhvatiti Šon bi me ugrizao na neko drugo mesto. Ja sam veliki i jak, ali trom. A on je bio mali i brz i računao je da će me njegove povrede onesposobiti. Ali Markuse, sve o čemu sam u tim trenutcima razmišljao bilo je da Artura odvedem u bolnicu. Našao sam snage u tome. Uhvatio sam Šona za rep. Koprcao se i grebao me, ali bol je već bio toliko veliki da sam oguglao. Tad sam Šonu odgrizao glavu.“

„A Artur?“

„Bio je jedva živ. Jedna mu je noga bila odgrižena, a ruka raskomadana. Imao je bezbroj ogrebotina po telu, ali kažem ti, briljantan momak. Da nije tako već bi bio mrtav i pojeden. Kasnije mi je rekao da je dozvolio Carnevorousu da mu odgrize nogu, a za to vreme je pokušavao da se dokopa pištolja, a kada je video da to ne može, udarao ga je kutijama po glavi.“

„Zar nije bio u stravičnim bolovima?“

„Jeste. Ali kao i ja, smogao je snage. Znao je da ću ga spasiti, ali još bitnije, znao je da postoji mogućnost da mene optuže za njegovu smrt. Nisam poslušao naredbu da ostavim slučaj i činjenica da je Carnivorous bio hibrid kod kojeg je ljudska strana prevagnula morala je da ostane tajna. A rušenje kuće je ionako privuklo ogromnu pažnju, jer su se specijalni odredi stvorili nekoliko minuta nakon što sam izvukao Artura. Spasio me je glasno povikavši da ne pucaju.“

„I tako ste dobili slobodu?“

„Da. Tačnije, bili su toliko uplašeni onim što su hibridi uradili da su nas izolovali od ostatka sveta. Da Artur nije ostao živ, verujem da bi nas pobili. Tako da, koliko on duguje meni, toliko ja dugujem njemu.“

„Nikolase ovo je zaista neverovatna priča. Svet za nju mora da čuje.“

„Računam na tebe, prijatelju da ćeš se za to postarati.“

„Svim snagama. Svim načinima.“

„A sad bih morao na spavanje. Prilično je kasno, a ja nisam više mlad i sposoban za celovečernju priču. Hvala ti Markuse i laku noć.“

„Laku noć, prijatelju.“

Markus je gledao kako Nikolas odlazi. Prvi put mu se učinilo da vidi čoveka u telu odgromnog stvorenja, da mu je Nikolas Rex prijatelj. Prvi put je shvatio da će mu zaista biti žao kada Nikolas napusti ovaj svet.

Zoran S. Stanojević

Kralj Mida

Sve što bi kralj Mida dodirnuo pretvaralo bi se u zlato. Kada bi dodirnuo kamen pretvorio bi se u zlato.

Kada bi dodirnuo drvo pretvorilo bi se u zlato.

I tako je pala cena zlata na svetskoj berzi.

Milan S. Kosović

Zornjača

Ozdravljenje

Usnih san...

Na dan hoda s druge strane

Svetlila u prostoru

Pod senku moga krova

Zmiju nerotkinju

Smokva dojila

Stihovi mi se kote jezikom

Jaučem kroz zornjaču na mesec

I porumenim

Dinko Osmančević

Aforizmi

U restoranu piju i jedu kao ale, sa govornice jedni po drugima bljuju vatru, a narodu pričaju mitove i legende. Sveti Georgije kao da zatvara oči pred našom Skupštinom.

U davna, pradavna vremena, za roštilj su bili zaduženi zmajevi.

Teško je biti u braku sa aždajom, tri glave, trista jezika.

*

Vlada Todorović

Bik koji večno spava

Bik koji sedi nije mogao da izdrži duže, te skoči na noge lagane.

„Bik koji stoji!”, povikaše oduševljeno indijanci koji su, za trenutak, prekinuli sa đuskanjem oko vatre.

Kako im samo nikad ne dosadi, pomisli Bik koji stoji, protežući utrnule noge. Već su mi dojadili s’ tim: Bik koji sedi, Bik koji stoji, Bik koji trči, Bik koji ljubi, Bik koji jede... Zar ne mogu da svog poglavicu zovu jednim imenom, pomisli on krenuvši ka svom vigvamu.

„Bik koji hoda!”, zaori se logorom.

Sine, deru se k’o da su otkrili Ameriku, nastavljao je svoj unutrašnji monolog veliki crveni čovek. Ma, uostalom, ko ih šljivi. Idem da spavam. Treba ovo i sutra trpeti.

„Bik koji leži!”, ječao je planinski proplanak dok se poglavica ušuškavao u medveđe krzno proklinjući Velikog Manitua koji mu dade ovako idiotsko pleme.

Manitu, šetajući po večnim lovištima oprhvan silnim brigama, ču te reči, naljuti se, i samo reče:

„Bik koji večno spava.”

Zoran S. Stanojević, F aforizmi

Daj ruku – reče Ljudožder.

Koliko god da mu daš, narodu je
večito malo – reče Robin Hud.

Ljudožder je odvajao od usta
za dobrobit svoje vrste.

Ko nema u glavi ima u nogama – reče Sizif.

Vuk je priznao da je pojeo Crvenkapu i njenu baku.
Ali šta je bilo sa tri praseta?

Radio sam kao konj,
i hoću da se odmorim kao čovek,
reče kentaur.

Dobar glas daleko se čuje – reče Tarzan.

Više očiju - više vide,
reče Kerber.

Ljudožder ima problem da nađe devojk
po majčinom ukusu.

Kako Edipa nije sramota!
Mogla je majka da mu bude.

*

Tatjana Jambrišak
Zvijezde sanjalice

plaža je posuta šiljatim, izgrizenim, bijelim šljunkom. okružila je ovalno, zeleno jezero jako razrijeđene kiseline koja mi ipak prži tabane dok svakoga jutro bolno nabadam korake do nasukanog broda i dovlačim na obalu razbijene kutije s opremom.

prvo je sunce visoko na nebu, narančasto, gotovo crveno. na horizontu već zalazi malo srebrno sunce, tek nešto veće od zvijezda što me obasjavaju noću. ne poznajem ove konstelacije. nema ni medvjeda, ni strijelaca, ni gustih plejada pod kojima sam odrasla.

nije hladno, ali nije ni vruće. ponekad je u podne zrak zasićen isparenom kiselom parom, ali pročišćivač zraka u balonu radi dobro. malo me brine hoće li tkanina balona izdržati te kiše. vegetacija na obali je rijetka a listovi debeli, kožnati, otporni. možda bih balon trebala obložiti tim lišćem.

čini se da ću ovdje ostati duže nego što sam mislila. još prvi dan sam poslala sos poruku. energetski blokovi su preživjeli pad i obnavljaju se sami nekim čudom tehnologije. replikator radi. dakle, neću umrijeti od hladnoće ili gladi.

čekat ću. ili poruku ili spasitelje.
dogle, ostaje mi ova tastatura i ekran.
i slova iz snova.

*

Gordana Petković

F haiku

vilina kosa
niz sapi vranca
mesec nad rekom

ime dobih
i pre rođenja
Zlatokrila

čuvar kedrove šume
poljupcem budi vilu
razdanjuje se

Sunčev prah
moja stopala gaze
nevidljivu stazu

*

Nataša Stanić

Unutrašnji svemir

Duga potroši boje
Ne ume da prozrači reč
Da je u dimenziji novoj
Pod pravim uglom rotira
Da joj udahne ono
Što iz čoveka svetli
Prostor ispira

Sunce vri
Vetrom od zlata planete umiva
A opet tako jako nikada
Nigde ne biva

Svoje lepeze zračenja
Da skupe u jedan zrak
Sve dokučive zvezde

Taj zrak toliko ne otkriva

Beskrajno polje energije
Kreiranje gradova zvezdanih
Dok još ne planira

Ne meri se sa čudom
Što iz mog svemira
Pulsira

*

Stevan Vrekić

Pali anđeo

Da ti napišem pesmu,
Da ti žicom posečem lice
kada je odsviram na gitari.
Krvavi oblaci lete iznad nota...
Kristale sa moga vrata usnama sakupljaš,
Oreol se pretvara u žicu
Dok me stavljaš u naše sanduke
trpaš zemlju na moja nedra,
I ljubiš po krvavim leđima.
Mesec te prašinom posipa
Dok mi režeš krila...
Ja ti poslednju sviram pesmu.

*

Ivan Despotović

Vajar

Obasjan žarom peći,
od gline zemljane neke,
vajar je crn, čučeci,
pravio patuljke. Deke.

Premda od plamena stegli,

hteli su negde da odu,
a oko njih su odsjaji žegli
i šarali po podu.

Dok ih igra ne natera
da osvetle lice koje.
Na svakom crta karaktera
druge plamene boje.

Rukama su uprli vešto
na vatru, neki na vajara;
svako je tražio nešto
svoje od onog što stvara.

Neki su bili zlobni,
il' tužni, željni, sjajni,
neki duh primiše kobni,
taj vatre zavet tajni.

Neki su bili crveni,
ko odraz žara na zidu.
Neki su tinjali, sneni,
krijući obraz u stidu.

Gledao je sve zamišljenije
vajar to razno što stvori
i pitao se da sam... ne nije...(!)
parče gline što u peći gori.

*

Vlada Todorović

Pokvareni telefoni

Deca se igraju „pokvarenih telefona“. Sede u krugu i kad poslednji ponovi reč, koja je išla od uva do uva, svi se smeju, jer se reč sva iskrivi i zvuči smešno, a to je i cilj igre.

Kada im to dosadi onda idu i obijaju telefonske govornice. Uništavaju aparate, kidaju slušalice i smeju se.

*

Vid Vukasović

F haiku

Zrnevlje nara
Boji usne
Mlade proročice

Na ustuk
Stubom molitve
Vrač drži sunce

U vilin kolu
gumno vremena
razigrano

Niz pokreta
I mač postaje
Lotosov cvet

*

Vida Nenadić

Pesma posle sna

Svanu jutro
I potekoh ja
kao reka...

Opasaše me
sopstveni bregovi.

A sunce mi

Jedan zrak
pravo u oči usmeri...

Tad shvatih

Da granice

u kojima živimo

Nisu uvek granice
u kojima postojimo.

*

Bojan Bogdanović

F aforizmi

Moramo angažovati sposobnog svjedoka. Npr. Bog sve vidi, sve čuje i sve zna.

Standard nam je skočio preko noći, tako da nije vidio provaliju pred nosom.

Ako želite, u kontejnerima možete vidjeti, iako stare i odbačene, neke drage uspomene. Svoje stare roditelje naprimjer.

Premijer se vratio iz mrtvih. Upravo je došao sa sastanka Udruženja penzionera.

Nismo sa svima posvađani. Za početak, pomireni smo sa sudbinom.

Đavo je došao po svoje, ne čekajući zakon o restituciji.

Neki dan sretoh Orfeja u Skupštini. Opet traži Euridiku u podzemlju.

Mi smo se ujedinili baš onda kad je Bog dijelio pamet!

Odlučio sam privatizovati kontejner, zajedno sa penzionerima koji se zateknu na radnom mjestu.

Ne pišem za listove bliske vrhu, jer sam odavno sišao sa drveta.

Otvori se zemljo, da propadnu domaći proizvođači!

*

Vlada Todorović

Deja vu

Avion je sada još samo skup linija povučenih na papiru koji se nalazi na crtaćem stolu u jednoj poznatoj projektantskoj firmi. Njegov konstruktor je nagnut nad sto i zamišljeno proučava konture i oblike koji će uskoro biti izgrađeni od čvrstih legura znajući da je deo posla, u kome je on bio najglavniji – gotov.

Avion uzleće u prozirno plavo nebo dok ga sa aerodroma pogledom ispraća radoznalo mnoštvo. Njegov konstruktor se blaženo osmehuje, dok avion postaje samo tačka na obzoru iza koje još stoji beli trag, kao nebeska strelica što skreće pažnju oku gde da gleda.

Avion je gomila iskrivljenog metala, istopljene plastike, isprepletenih žica i ljudskog mesa, rasutog na krševitoj litici visoke planine koju opsedaju oblaci i TV ekipe što izveštavaju o nesreći. Njegov konstruktor sedi u fotelji ispred televizora koji prenosi jezivu sliku i plače.

Sutradan se konstruktor pojavljuje u birou mamuran, neobrijan. Seda za sto i povlači crte stvarajući nerazmrsivo klupko linija koje ga neodoljivo podsećaju na sinoćni prizor sa TV-a. Ruka mu drhti, znoji se, muka mu je. Dosta greši i to pokušava da ispravi gumicom dok mu ideje naviru i teraju ga da radi sve brže i brže, ali on i dalje greši, sve brže i brže, pokušava da ispravi greške, sve brže i brže...

Avion je sada još samo skup linija povučenih na papiru koji se nalazi na crtaćem stolu u jednoj ne više tako poznatoj projektantskoj firmi.

✱

Aća Tatjana

Ključ od moga srca

Ključ od moga srca
na mapi ljubavi uporno traže,
samo je jedan hrabri ratnik
postavio oko njega straže.

U zamci ispletenoj od čežnje,
ljubav mi je zarobio.
U lavi vrelog vulkana,
koplje što krijem je otopio.

Dahom je svojim poput vetra,
ogradu otpora razorio
i kao niko nikada
za mene se snagom svom borio.

Srušio je moj kameni štit,
skinuo mi masku sa lica,
dobio je započetu bitku
i osvojio ključ od moga srca.

*

Nataša Kijurina
Bal vampira

Dok stojiš u crnom prilaze ti u bijelim rukavicama provjeriti da li si doista vještica iz priče, vidjeti boju laka na noktima. Prevarili su se. U prošlom životu bila si dobro uređeni čarobnjak pa danas za ljubavnike imaš samo iste dugih prstiju, razbarušene kose, osobenjake koji na tvoja dva puna mjeseca ispisuju stihove. One kojima je strast za životom veća od straha od žene. Danas odjevena si u udobnu crnu. U bijelom stojiš samo gola i samo pred onim što pogled ne smatra provokacijom, drugoga suparnikom. Stojiš samo pred njim što preko tvog pupka ne piše stihove, ljubi ga. A kada odu svi, svi znatiželjnici i zlobnici, kad odu dragi ljudi presvući ćeš haljinu. Krenuti u noć. Artemida, Atena i Afrodita biti će u pratnji. On će već čekati, zbijati šale sa Apolonom, Dionizom i Posejdom. Satir će vam položiti ruke - tvoju na njegovu, njegovu na tvoju i nestati. U noći pred otvorenim nebom kao svjedokom odjevenu u crvenu haljinu vjenčao te. Vjetar.

*

Gordana Petković
F haiku

Tišina se čuje
Na nebu
Veliki Medved i ja

U tkanju vremena

Nebeskom putanjom
Zvezda nastaje

Kružni beleg
na raskršću
vilino kolo

čarobnim štapom
boginja proleća
dotaknu magnoliju

*

Vlada Todorović
Borilačke veštine

Moja devojka trenira kendo. Mama mi kaže: „Ako, ako, kada je ne budeš slušao ima da te uvošti k'o vola u kupusu. Eh, što i ja nisam nekada tako tvog oca, sada bi bio pametniji...”

Tu se nastavlja njen beskrajni monolog koji više i ne slušam.

Moj otac ume da kaže: „Šta, je l' ona tvoja i dalje mlati onom močugom! Bolje bi joj bilo da nauči da kuva, ne znam samo šta zamišlja.”

Moj otac ne voli moju devojku, jer je viša od njega, baš kao i moja majka, pa pati od kompleksa niže vrednosti. To, međutim, ne znači da ne voli moju majku, čim se oženio njome. Barem tako ja mislim.

Moja devojka ne kaže ništa. Vredno trenira svakog dana, po dva puta.

*

Vlada Todorović
Novi red

Novi red je jedna jako interesantna stvar.
On predstavlja, najčešće, početak novog pasusa.
Svaki novi pasus je, ili može biti, zasebna celina.
Baš zgodno, zar ne.
Međutim, šta se dešava u jednom ovakvom slučaju.
Slučaju kada je svaka rečenica – novi red.
Može se reći – to je neobično!

Možete kazati – bezveze!
Kao autor mogu mudro odčutati i ne reći ništa.
Ipak, neko će se zapitati: „Je li to priča?“
Pošto, kad pogledate unazad, ovo lični na pesmu.
Ali, nije pesma, čak ni priča.
Samo jedan običan – novi red.

Aleksandar Čotrić

F aforizmi

Bezgrešno je začeti. On je dete iz epruvete.
Mnogima se još za života telo odvoji od duše.
Zemlja koja se zaliva krvlju pretvara se u pustinju.
Ko je bez duše, nema psihičke probleme.
Pristaću da se suočim sa istinom, smo mi recite za šta je optužena?!
Život ne prolazi.
On ostaje,
a mi prolazimo.

Pavle Cvijić Pajo

U kočiji sna

Uvijek sam volio ja
svu ljepotu svijeta
lutati kočijom sna
od cvijeta do cvijeta

Ponesen krilima vjetra
do izvora svjetla
tamo gdje sunce sja
stigao sam ja.

Moja najdraža
ljepota je ipak sva
kada me gledaju
tvoja oka dva.

Zato okrećem kočiju sna
i vraćam se tebi ja
u najljepši grad na svijetu
u Zagreb, malena.

*

Miloš Živanović

Kapetan za novi dan

Kapetan usred morske pene
Spazi kopno i ka njemu krene
U gustoj jutarnjoj magli
Za brod pokreti suviše nagli
Behu kobni i u čas taj zlobni
Naš brod se na sprud nasuka
- Doktore, nisam lud! - povika kapetan i mač isuka
Poče vitlati, tobož duhe razgoni
A jedini dusi što se čuše
Behu od njegove odbegle duše
Na obali je sedela kraj mora i plakala
Ta devojka za vezom od suza sreće
Vez je u moru
Za dragim što doći neće
Htedoh joj pružiti ruku
Ali, zar ja, licemer, da blažim joj muku
Ja, što brodim, morem plovim
Sa kapetanom u groznici
Koji ne mogu da izlečim
Ja znam ime njegove boli
Eloiz
Kakata paučina čiju opsenu voli
Eloiz
Derište iz bajke
Od alkoholičarke majke
I oca joj mora
Eloiz

Snena mrena, bisernih suza pena

- Eloiz, vi vezete - jer da, to je bio kapetanov san
- A mi smo samo grešni statisti u njegovoj viziji ludila
- Da, ja čekam dragog, poklon da mu dam
- Ali, doći on neće
- Možda imam sreće
- Možda je ovo dan kad svršiće se san
- Možda biću slobodna da umrem
- Možda poješće me krokodil u džungli
- Ali, mi smo na ostrvu
- Da - nasmeja se. (Da li je to bio smeh?) - Do nove pustolovine

Tako je meka, prozirna

- Ja sam avet, doktore
- I bežite iz sna, biće ljubomora
- A, kad je ljubomorana, tad je lud
- U stvari, uvek takav je
- Ali, vi ga volite
- Da, najbolje što on zna
- Da me vi sanjate, da li bi me ljubili ili patili?
- To, Eloiz...
- Reč mi zastade
- Ipak je prijatelj
- Da li biste ljubili usne aveti?
- Eloiz, on vam nije ni prineti
- Takvog vas volim, doktore
- Iskren i mio, pravi prijatelj
- Doktore, setite se
- Pred putovanje, kako biste opisali njegovo stanje?
- Zar on nije slučaj iz bolnice države Austrougarske?
- Ja ne priznajem da postoji ta država zla
- Doktore, pomislićete da sam zla i ja
- No, moram vas pitati
- Bolničarka mlada, zar vas ne podsećam?

I tad raširi platno kojim se pokrila
Naliči na čaršav sa bolničkih nosila
I ja videh brazde, po telu dugačke
I setih se, Eloiz, setih se
Vozova i kolodvora zagrebačkog
I u noći kočija
Lažne isprave, za petama uhode i kuda...
Kuda me odvođe?
Zar iz sna u moru?
Džaba ti ludilo bez doktora, heej...
- Brzo, doktore, eno gorile

Čačka zube malim od palube
- Šta? Hej!
- Doktore, brzo, gore iz pećine
Silaze žene osmonoge
I vrapci radioaktivni
Svi su se pomamili
Hajde, doktore, ne bacajmo zalud stihove
Na kafanske šankove
Hajde, doktore, nismo sami u ludosti
Maori naučili iže jesi
Pop počeo da posti!
Doktore, kao da više u tebi ni traga od Dragiše Vasića
Kazan se greje, kuvaju nas, doktore!
- Kad pre...
- Doktore, ako poželiš menjamo san
Evo nas na obali, pri kraju je dan
Ali šta... Nioba se dočepala groba
Kad uskoči pre... Poče i drvo da mre
- Kapetane, ni traga vašem ludilu
- Da je možda uspemo na palubu?
- Kapetane, ni traga vašem ludilu...
- Postavimo je, drvo je, ma, mesto katarke
- Kapetane, ni traga... Eloiz, draga...
- Eloiz? Eloiz... Kao da poznavah je pre
Eloiz...nekad bili ste devica, a ne drvena Marija
Poznavah je dobro, o, doktore
- Eloiz, da smo se znali ranije...
- Doktore...
- Pre sna, pre opsene
Pre čudaka koji me prijateljem zove
Zar ne vidite, kapetane?
Ovo su spaljene kosti, a ne trag drveta
Ovaj pepeo je njeno srce
Ovaj pesak, cela ova obala je samo dolina njenih suza
- Doktore...
- Sanjajte me kasnije
Mnogo kasnije
Nju ni u snu niste dostojno voleli
Vi, pogani!

I čudan san tad usnih ja
Kao plaža, suncobran, a mi krećemo ka
Talas, što se o obalu razbija
I mi čekamo tu zvečku obesnu
Da nam glave sažme
I kad sam se probudio

Ponovo nisi bila tu
Sa doktorom si šetala
Po peščanoj obali
I pustio sam da sanjate
O nekoj drugoj ljubavi
I promenio sam fasadu klinike
I sipao vodu u saksije
Cveće je bujalo i prihvatilo vas
U svoj opori grob
A ja sam prihvatio svoju kob
I krenuo lađom do obala
Života mog
Ljubim vas

*

Leila Samarraï

Gordost

Mladi pisac, Donosilac nove književnosti prezentovao je svoj rad Odgovornim građanima, članovima Cenzurata za avangardistiku, akvaristiku i uzgoj ruža...

Pošto je iščitao priču tankim, nepokolebljivim glasom, pogledao ih je očima punim ljubavi, vere, nade, zlobe, sete, gordosti i mržnje.

Prvi Cenzurolog izjavi da nakon slušanja priče pod hitno mora da prestane da pije.

Drugi Cenzurolog reče da ga od priče ne boli glava, ali ga iz nekog razloga svrbi, te mora najpre da popije kafu, a onda da sune u grlo jedan mali viski.

Na to mladi pisac, Donosilac nove književnosti, gordo reče: „A zamislite kako je meni. Ja sam je napisao, a ne pijem uopšte.“

*

Stiv Voker

Mali konj

U trenutku mi se učinilo da je miš, pa mu nisam pridavao posebnu pažnju. Živeći na ovakvom mestu svako može očekivati da vidi miša, pa čak i nekog neobičnog. Istina: to stvorenje je rzalo u toku noći i probudilo me više

puta. Digao sam se iz kreveta, povukao zavese i gledao pospanim očima u odavno napušteno skladište preko puta. Mislio sam da rzanje dolazi odande. No, ono je tapkalo iza podne lajsne, upravo kao konj, kao kad bi konji bili mali. Ali, nisam razmišljao u tom smislu. Palo mi je na pamet da to može biti neki glodar, težih nogu, tu nastanjen.

Prvi put sam ga video nedavno, jedne nedelje u vreme čaja, usput rečeno, za mene najodvratnije vreme u toku cele sedmice; ugasio sam TV da izbegnem programe o religiji i, tako besposlen bio sam obuzet dosadom i neraspoloženjem. Mazao sam buter po parčetu hleba kad začuh rzanje konja. Pogledam. Nemoguće! Sitni tragovi kopita pored vrata ostave. Mali konj! Stvarno, ne veći od neuhranjenog miša – rebra ispala, oči iskočile. Posmatrao sam pažljivo, stojeći sa hlebom u jednoj i nožem sa nešto butera u drugoj ruci. Da, to je stvarno, definitivno, bio konj, mali konj.

Moram reći, da se nisam menjao od kad sam napunio dvadesetu. Postao sam kompozitor, ili sam mislio da jesam, ali su mi sve moje pesme propale, i bio sam na nuli. Ma, ništa mi nije išlo od ruke. Nedavno sam započeo moj sadašnji posao i o mom problemu pričao kolegi sa kojim sam radio.

„Ma, pusti to. Ostavi se toga“, reče on omalovažavajući me.

„Ti, ovde imaš pristojan posao. Baci to. U tome nikad nećeš uspeti.“

Ono što je on, stvarno mislio, je: „Ti si jedan običan čovek, kao ja. Nemaš ti šta da tražiš u komponovanju. Ljudi kao mi nisu kompozitori.“

On je bio u pravu, naravno. Prihvatio sam njegovo mišljenje i primećujem da od tada izbegavam ljude, koji su smatrani znalcima i koji su bili iznad onih običnih ljudi. Eto, a šta sam mogao da uradim da se spasem more, izazvane pojavom čudnog konja, koji je okupirao moj stan i u njega uneo uznemirenje. Trebao mi je savet, ali savet od novih, običnih ljudi. Pričao sam o tome jednom ili dvojici, a oni: „Ajde, čoveče – prestani da nas daviš.“

I, izbegavali su me narednih nekoliko dana.

Obratio sam se i mom šefu. On je reagovao kao i svi prethodni, i iznenada počeo da mi pokazuje nove fotografije svoje dece.

„Ne. Ne. Stvarno. Ozbiljan sam!“, rekoh.

„Štaaa. Mali konj? To je nemoguće.“

„Ali, tačno je – ja sam ga video.“

„Zašto ga, onda još neko nije video? Što bi ti bio nešto posebno?“

Bio je tu još jedan mladić, koji je odnedavno počeo da radi na određeno vreme na odelenju za pakovanje. U to vreme sam izbegavao kontakt sa njim, pa čak i kad je trebalo da proverim zalihe robe, ulja i svega drugog, jer čuh od nekog da je bio slikar. Ali kad sam slučajno došao do njegove adrese, odlučio sam da ga istog dana posetim. Taj kraj mi je bio dobro poznat. Tamo sam često išao.

„Izvinite.“

„Da?“

„Nadam se da me poznajete. Da li mogu da uđem na trenutak?“

Pustio me je da uđem.

Dve gole devojke su sedele, okrenute leđima jedna drugoj. On ih je slikao, sve u oranž boji. Bio sam potpuno zbunjen. Jedna se ogrnula haljinom i otišla da

spremi čaj. Druga je i dalje sedela i češkala se. Nisam dočekao čaj do koga mi nije ni bilo stalo, ali nisam uspeo ni da završim moju priču, jer mladić nije imao želju da je sasluša, ironisao je i... zamolio me da odem. Devojke su prasnule u smeh kad me je izbacio napolje.

Kad sam se vratio kući, zatekao sam konja kako pije mleko iz činije, koje sam mu ostavio. Uzeo sam u šaku cerealije, koje, inače jedem za doručak i ponudio mu. Stajao je kao razmišljajući, ali nije smeo da priđe. Dosadilo mi je čučanje, pa sam se digao i otišao da uključim TV.

Pokušavao sam da ga namamim da jede iz moje ruke svaki put kad sam ga video. Bilo je bezuspešno. Ali jednog prepodneva posle dve nedelje, kad se nisam baš žurio na posao, on je dokasao i jeo mi iz ruke. Jeza me je prošla od uzbuđenja, kad sam ga video tako sasvim blizu. Dobio je i na težini, zahvaljujući redovnim obrocima. Kako je bio prosto savršen taj mali stvor! Ipak me je ta misterija proganjala. Sve je to bilo neobično.

I, odlučio sam da ga ubijem, da mu stavim otrov i da ga se tako oslobodim.

Čim sam to naumio, konj me brzo pogledao, propeo se i odgalopirao. Moja namera je, zaista bila loša; konj je nestao kroz rupu gde je ranije bila utičnica starog frižidera.

Nekoliko noći kasnije, probudio sam se preplašen. Loš san, koji je pomislih već prošao – ili je to bio konj u mojoj sobi? Odjednom sam se skamenio pri pomisli da je to mogao biti pauk. Pretražio sam posteljinu, gledao ispod nameštaja, proverio garderobni orman na kojem je bilo dosta pukotina, i novih i starih. Ništa. Još jednom razmaknem zavese da pogledam prema starom skladištu. To mesto mi je delovalo oduvek sumnjivo, a i sada mi se činilo da vidim malo svetlo iza onih, od prljavštine skorenih prozora, koji su bili u nivou trotoara.

Odjednom sam se brzo obukao, stavio lampu u džep, izašao napolje i požurio preko, do skladišta. Stajao sam upravo ispred onih prljavih prozora – ali, kroz njih nisam ništa mogao da vidim. Stara vrata su visila na zarđalim šarkama. Udario sam ih dva puta i otvorio ih. Upalio sam lampu i ušao unutra. Bio sam u nadzornikovoj radnoj sobi: ormarići sa fiokama, sto i neke druge stvari. Na zidu, dvanaest godina star kalendar. Osluškiavao sam. Da, grebanje nalik na mišije. Odavde je, sigurno došao moj mali konj, i može biti, uobražavao sam, da ih je bila čitava gomila tu negde u skladištu. Sve što je moja lampa osvetljavala bilo je bezbojno. Išao sam po oštećenom podu prema glavnoj prostoriji skladišta. Međutim, visoka, masivna drvena vrata preprečiše mi put. Kvaku nisam mogao da nađem, a moje guranje i lupanje bilo je uzaludno. Vrata su ostala zatvorena. Šta još mogu da uradim?... Okrenuo sam se da pođem. Samo posle nekoliko koraka, čuo sam da se ona vrata iza mene otvaraju. Skočio sam od užasa. Da li sam nehotično pritisnuo neko dugme? Da li tu ima još nekoga? Upalio sam lampu. Svetlo je obasjavalo tavanicu i davalo utisak dnevnog svetla, obavijeno odozgo mrklinom noći. Onda svetlo usmerih ka podu. Bilo je konja, da, nekoliko, upravo onakvih kao onaj u mom stanu. Ali, po tom prostoru posvuda su vrvili ljudi, sićušni ljudi, kao da su sakupljeni da posvedoče neki spektakularan događaj. Njih hiljade i hiljade, visoki samo kao mali prst. Većina je bila gola, neki su imali kape od papira i koplja od slomljenog stakla. Mnogo njih se guralo oko

malih vatri koje su sami zapalili. Na prostoru obasjanom mojom lampom, oni su stajali, a gde nije dopirala, trčali su.

Evo me sada u kući, u mom krevetu sa upaljenim svetlom. Sedeću cele noći i čitati Bibliju, u miru.

Sa engleskog prevela Bosiljka Bosa Pavlović

Ivan Despotović

U prilog teoriji o svemu, Lepota i svest o njoj

Sadašnjost je neuhvatljivi trenutak na kraju onoga što je bilo, koji poznaje ono što je maločas stajalo živo pred nama, a sad je već iza i od nas odvojeno, nepromenljivo i takvo kakvim se zateklo, te me je ispunilo tišinom onog što je sada, u kojoj postoji samo ono što beše i ono beskonačno Ništa što još nije postalo. Ćutim iz poštovanja prema onome što jeste. Svaki trenutak je zaustavljen i odložen tamo odakle ga više neće moći nestati. Da li mu to neko pridaje važnost koju mu mi ne pridajemo? Sadašnjost je nalik vrhu flomastera za crtanje iza kojeg sve ostaje završeno, makar mi ništa ne učinili u njoj. Ipak, može biti i vredna pažnje, čim je neko odlučio da je beleži.

Budućnost mi se učinila nestvarnom i neverovatnom, kakvom bi se, u porećenju s belim platnom i slikaru učinila slika koju ima u sebi. Pošto sam naišao na jednu sličnu belinu, „neverujuću“ u ono što će se dogoditi, hodajući kroz par drvoreda morao sam se okrenuti prema onome što je bilo: sva mesta na kojima sam postojao ispunjena su tajnovitim ćutanjem... Kao da ih obasjava poverenje koje ne dolazi od mene, kao da ćute, jer je sve što se na njima moglo dogoditi – završeno. Čini mi se da svojom tišinom iskazuju poštovanje prema meni i mojoj odluci zbog koje je tako ispalo. Ćute, jer nemaju šta da kažu. Ja ih nisam dotakao i ništa se nije dogodilo. Izgleda da ništa nije moglo biti ili je ovo - ono što je moglo i zaista jeste. Možda se sve moglo dogoditi, jer ta prošlost beše lelujava i prozirna, ispunjena lepotom koja beše tu i u koju se moglo kročiti, kao što se sve kretalo dajući mi nagoveštaj da sam deo te lepote ili kako se barem lako mogu u njoj naći, a sada su se te senke povukle pred prošlošću, što ostade neostvorena i koja se sad, na ovim nikad dosegnutim mestima pojavljuje u nestvarnom sjaju.

Ne znam šta me je zadržalo da se spojim sa tom lepotom. Možda to beše svest o njoj, zbog čega sam posumnjao u to da sam njen deo, jer sam primetio da lica na kojima je ona – nisu svesna svoje lepote. Tako sam ostao izvan nje. Gledam je neostvorenu u svemu što je bilo, čega se sećam po toj svesti, kada se ono „ja“ što je imalo svest o lepoti – time ogradio od lepote same. Prošlost ćuti neispunjena. U njoj ništa nije postalo.

Između nezamislive budućnosti i neuhvatljive sadašnjosti, primetio sam da je davnina jedino u čemu još uvek postojim. Mesečeva ledena belina podseti me na platno i nagna da mislim da li nešto može biti, može li se budućnost osloboditi prošlosti, one neostvarenosti što je u prošlosti postojala i koja joj se u trajanju javlja, sprečava veru da će se u budućnosti nešto dogoditi i time je učiniti različitom. I još interesantnije: može li se prošlost osloboditi budućnosti, može li se prošlost razrešiti krivice za budućnost, te greške koju u sebi bezazleno nosi, krivice koja za samu prošlost nije značajna, već samo pridenuta, jer se ostvaruje izvan njenog trajanja i u prošlosti samoj je bez uzroka, stoga nestvarna.

Sva ta mesta posmatraju me nekakvom ledenom ljupkošću (poput nekoliko svetiljki duž senovite staze). Stvarnost izgleda kao nenametljiva potvrda njihovog uticaja na budućnost, zbog čega se čini kako bi se mogla odbaciti svaka krivica (kao što bi bilo lakše ne poverovati u vinovnost kakvog davnog dodira) za bolest, kada se ova pojavi. Sva ova neispunjenost i nestvarna lepota postojali bi i da se tada desilo sve što se imalo dogoditi. Nemoguće je da je to uticalo na budućnost... A ako jeste onda je to strahovito, jer je sada neostvarenost ogromna, ravna Ništavilu, a nekad to beše tek malo odbijanje onoga što je stajalo tu.

Odvojena od sveta koji je i te kako svestan lepote, ona postaje u očima Svesti surova, jer je nedostižna, jer se nije dogodilo ništa što bi učinilo da svet postane lepota sama. Iza te prividne prošlosti, prazne i odmaknute, nalazi se jedino Ništavilo, ono veliko Ništa koje sve okružuje i o kome se ništa ni ne može znati.

Čini mi se da prepoznam kako je ovo „sada“ budućnost, u kojoj se ogleda sve što je postojalo. „Nevinost“ svih tih davnih mesta ne čini se više uzrokom, već naprotiv – posledicom! Zar prošlost može biti uzrok budućnosti?

Učinilo mi se da je to nemoguće iz dva razloga: 1) budućnost nije postojala onda kada je postojala prošlost i 2) prošlost postoji samo viđena iz budućeg i viđena u sebi samoj. Kada je u sebi samoj, ničemu ne može biti uzrok, a tamo gde postoji u budućem, pre će joj biti uzrok ono u čemu postoji, nego što će biti uzrok onome u čemu se nalazi. A ona jeste u budućnosti.

Jedan konj i titrave senke koje su lampe bacale niz ulicu (i ulice), setili su me da ovo nije budućnost i shvatih kako sve to postoji u dalekoj prošlosti. Kako sam mogao da dopustim da puko uzbuđenje zavara ono „ja“. Svako „ja“ postoji u davnini. Viđena iz nje, sada, budućnost je bez uzroka. Jer uzrok ovoga „što je sada“ je budućnost; a koji je uzrok budućnosti? Buduće nema uzrok, a ako je tako, onda je ono Bog. Pošto postojim samo u prošlosti, shvatio sam da sam nepremostivo odvojen od Boga, jer je prošlost transcendentna budućnost koja je prešla preko sadašnjosti (koje nema u vremenu a samim tim ni u prostoru, koja je metafizička i izvan svakog razumnog shvatanja).

Bog je nezamisliv kao i ono što će biti. Ako je to Bog, onda je on sve. Osetih da to nikako ne može biti, jer se u ovoj tišini sada sećam samo svesti što nije mogla postati lepota, prošloga koje je Pakao i koje ostade neispunjeno, jer je videlo lepotu, ali nikad samo nije moglo biti lepo, kao i strahovito surovu lepotu Pakla zbog koje svest raste do bezgraničnosti i postaje neostvariva. Izgleda nezamislivo da se može ostvariti Sve u svetu gde su odvojeni Svest i Lepota. Šta

više, čini se kako je na ovom mestu ovde (gde sam ko zna kojim uzrokom dospeo) moguće birati između: biti Lepo i imati Svesti o njemu. Jedna su bića, još u preegzistenciji, izabrala prvo, a ostala drugo. Ali zar nisu prva bića svojim izborom sebe osudila na blaženo Ništa, u kome, iako jesu Lepota (dakle Sve) ipak ne mogu videti sebe, ni spoznati ono što jeste... Dok su druga izabrala pravi Pakao, jer ostadoše izvan, kako bi mogla videti Lepotu - po cenu da od nje nepovratno budu odvojena, jer kada bi u nju kročili postali bi Ništa, izgubivši svest, kojom bi saznali ono što jesu – da su lepa.

Ta pomisao me je prenerazila, podsetila na moju sopstvenu odluku u tom slučaju, nenametljivo poput drhtaja svetiljke koja me je posmatrala uzdignuta nad vlažnim pločnikom. U svesti mi se pričinila misao kojoj nisam smeo da verujem: biti lepota sama ili imati svest o njoj, ostati u ništavilu ili roditi se - ne zna se šta je gore. Izroniti iz lepote i steći svest – isto je što i roditi se, što je početak sećanja na sopstveni početak, a to nas odvaja od Ničeg. Šta ako je čovek prinuđen da bira između Pakla i Ništavila - jer bilo da je postao ili nije postao (a onim koji nije postao nazvaću onog ko nema svest o lepoti) nalazi se u nekom od ta dva? Raj je izvan mog poimanja kao i lepota koja bi mogla videti sebe, kao i bivstvovanje koje bi bilo i postalo i ne bi postalo... U njemu bi mogao biti samo Bog. Prebivati – u Raju, bilo bi nemoguće koliko i – u onome što će biti, budući da kad ono postane, više nije to što će biti. Možemo postojati jedino u prošlosti ili u sadašnjosti – Ništavilu, samo na ta dva mesta, na onima na kojima Bog ne može obitavati. Sadašnjost je Lepota bez svesti o sebi, a prošlost Svest o lepoti, bez nje same.

Kada podelih bića na ove dve grupe, pitanje kojih ima više postavilo se samo po sebi: onih koji su Lepota ili onih sa svešću. Izgledalo je da bi se manji broj odlučio da bude ovo drugo, jer u odnosu na pogled koji imam odavde, ostati u Ništavilu bilo bi prilično preimućstvo. Možda ih ima malo, možda su retki. A šta ako sam sam, jedini koji se odlučio da ovde dođe. Šta ako niko nije krenuo sa mnom? Šta ako sam jedini ja postao? Bez obzira što druga bića jesu lepota, ipak su nepostojeća, jer ne vide sebe i nema ničeg izvan njih, dok sam ja samo svest i nisam ništa od onoga što jeste, ali bar vidim lepotu koja je od mene udaljena i koja se pokazuje u zatvorenom sjaju.

Međutim, morao bih da priznam da nijedno biće ovde ne može biti apsolutna lepota ili apsolutna svest. Nešto će lepote biti u svesti i obrnuto. Meni to deluje nestvarno i nemoguće, jer bi sva svest morala biti u Lepoti.

To mi se odavde čini neostvarivim. Stoga zamislih jednu tačku postojanja (koje je iz jedne tačke i počelo da se odmotava), u kojoj bi tako nešto bilo moguće i gde bi lepota postala apsolutna. Dok se god vidi ova nemogućnost i dok je Biće (a to je Lepota) odvojeno od znanja o sebi, jer ga nema – dotle traje neostvarenost u kojoj sve čuti, nepostalo. Kao takvo seže duboko u davno, sve do kraja traganja, odnosno do početka iza kojeg je Ništa, o kome ne može biti sećanja, u kome nije postojala čak ni svest jer nije imala, verovatno, o čemu da bude. Ništavilo je ono što sve okružuje i u šta će se ovo, nadograđujući se na sećanje – trajanje svesti, nezamislivo i vratiti. Možda je to prošlost koje se ne sećamo, pade mi na pamet.

Kroz šarene prozore daleko ispod sebe ugledao sam lica dece na, kako se činilo, igranci koja se privodila kraju. Jedino sam po užarenim reflektorima mogao da naslutim muziku pošto do mene nije dopirala. Gledao sam njihova lica, pomalo odsutna i zanesena. Podsetila su me na obris reke koji se pruža preko parka, po kojem sjaji nežna i ljupka mesečina. I kao da mi je neko došapnuo sledeću rečenicu, zastao sam ne primećujući ni park ispred, ni noć oko mene: „Ako se te prošlosti ne sećam, znači da sam u njoj i sam bio lepota! Zato je ona „ništavilo“, jer to da nisam imao svest o onome što jeste, može biti jedino zato što sam bio lepota sama. Bio sam, ali nisam mogao znati šta jesam, niti videti lepotu udaljenu od sebe, po čemu bih znao da postojim, makar kao puka svest.

A šta ako je čitavo Ništavilo što okružuje ovaj svet – samo ugasla lepota, koja se čini da je Ništa, jer je niko u sećanju (svesti) nije mogao videti? Šta ako je Pakao samo srce ništavila, jedina svesna tačka u njemu?

Setih se da je „ja“ beskrajno blizu Boga. Ne može se opisati ono što ga od njega deli. Sve što može biti, čim dođe do nas, gubi svoju prirodu (da može biti) i više nije Bog. Ono što beše pre nego što je sećanje, odnosno Ništavilo, počelo moralo je, čini mi se, biti večno, pošto pre toga nikakve svesti nije ni bilo. Prateći ovu misao morao sam da se zapitam postoji li mogućnost kojom će se sve što je imalo svest o lepoti i od nje bilo odvojeno – setiti da je nekad i samo bilo lepota, onde gde je mislilo da je Ništa. Ne čini mi se suvišnim da primetim kako je svest ograničena, za razliku od ništavila koje je bezgranično. Možda je tu reč o dva ništavila. U tom slučaju, jedno od njih, Lepota po sebi, udaljilo se od Lepote i poprimilo svest o Njoj, dok drugo još nije postalo (svešču) i nezamislivo je kao i Bog. No ipak, ostaje mi da verujem kako zaista postoji tačka gde će se sve ono što ima svest o lepoti setiti Ništavila, upravo sebe samog, tako da će se svest setiti kako je sama nekad bila lepota i, budući svest, postati iznova lepota, ali Ona koja sebe može videti i sebe biti svesna, apsolutna... To bi bilo isto toliko neverovatno koliko i trenutak posle kojeg više ne bi bilo budućnosti, jer je sam postao budućnost, koja je sada... i koja je, beskonačna, sva ispunila sadašnjost. Onu istu van prostora i vremena.

Ali ostavimo prošlost budućnosti.

Miloš Živanović

Fake life

Ne znam da li zbog gramatike, koju sam toliko mrzeo da sam hteo da je jebem iz osvete, tek, danas mi se digao na učenicu. Pošto plivam u parama, uzeo sam traku kokaina, ne bih li pojačao orgazam u školskom veceu.

Dok su mi se trepavice razuzdano klimale u naletu užitka, čitao sam natpis sa vodokotlića: *Profesor srpskog je evoluirao u peška*. Tada je počelo...

Izderao sam se na prasiće i dao im da menjaju imenicu *peder* po padežima. Peško! - Nonsens! Takav oblik se ne može dobiti.

Gotovo sam siguran da sam prisustvovao razgovoru u kom me profesori nagovaraju da odem na lečenje.

Ispod tapeta u dnevnom boravku našao sam grickanje. Bubašvabe su uzele oblik pacova i rastrčale se po sobi. Jedna od njih - kraljica, ispričala mi je najlepšu priču onoga Sveta, priču koja se prenosi samo umrlima.

Setio sam se da sam još juče isekao vene. Mehurići krvi, koji su lebdeli u visini mojih očiju, pevali su uspavanku koja me je dovoljno brzo probudila da čujem glas majke koja se slaže da me isključe sa aparata. Pitao sam suzu sa njenog lica otkad sam u komi i zašto me isključuju.

- Od rođenja - rekla je i dodala: - Pa, vreme je da umreš.

* Umrevši, prvo sam pročitao natpis iz novina. Ipak sam dobio NIN-ovu nagradu za zbirku priča koju nikad nisam završio. Diiiiivno, sada će me preseliti u raj.

*

Houp Atearn

Elegija za tuđina

Deca su ga volela, za to vam dobar stojim,
njega koji pređe crni prostor pre osamdeset leta
da se tu nastani i nazove ovo oranž sunce svojim.
Priče je nama ispredao, sa svoga sveta:
ko bejahu Romeo i Julija; Odisej, ili Uliks, ko je;
pa Miki Maus, Noje, vitezovi Kralja Artura, i
Tarzan i Džejn, i kako je išla opsada Troje.
Tokom dugih noći zime, u njegovoj kući okupljeni,
navodili smo ga da još u priče luta.
Deca njegove dece iskopaše danas njegov grob
dok je sipila kišica pod nebom sepija-crne boje.
I on sad počiva pored kukuruza sa planete svoje
kog naseljenici doneše preko Mlečnog puta.
Od svih tuđina, taj je umro poslednji,
a mi, ostali, svi smo ovde rođeni.

Preveo Aleksandar B. Nedeljković

*

Ranko Trifković

Doktor Arslan i povreda na radu

„Sto mu snegoval!“, povikao je doktor Arslan i zalupio slušalicu.

Doktor Arslan bio je veoma cenjen stručnjak za nemoguće medicinske slučajeve. Pričalo se da njegov plavkasti ten umiruje bol, a zelene oči ispod pijavičastih trepavica rendgenski otkrivaju najpodmuklije uzročnike zaraza i povreda.

Pokrio je dugu sitno ukovrdžanu crnu kosu belim turbanom i izjurio iz ordinacije. Sestra Meri, radost svih Arslanovih pacijenata, štrikala je za njim. Nosila je malecnu kožnu torbu u kojoj se krila doktorova apoteka, operaciona sala i pljoska uvek puna džina.

Na gradilištu se dogodila nesreća.

„Dmitar je nalivao beton kad su potporne oblice popucale i ceo sprat mu se sručio na glavu“, dahtao je gospodin Šiljkut, šef smene.

„Jedva smo ga otkopali, čini nam se da još uvek diše. Pomozite, doktore!“, jecali su okupljeni neimari.

Gradom, srezom pa i celom zemljom kolale su priče o čarobnim prstima doktora Arslana. Veštim dodirrom pronašao je bilo, zatim lupnuo unesrećenog u zatiljak. Prevukao mu je dlanovima preko pupka. Dmitar se nije usuđivao da diše duboko, što od bolova, što od strahopoštovanja prema slavlrenom doktoru.

„Stvar je jasna! Krivac za tvoje stanje su krastavac i paradajz! To si doručkovao, zar ne?“, upita mekim glasom Arslan.

„Kako ste pogodili?“, začudio se Dmitar.

„Povredu nije prouzrokovao beton i čelik. Vredan si radnik, proveo si ceo letnji dan na gradilištu. Mišići traže više krvi ali, avaj, hladno povrće steglo ti je arterije. Tako su nastali grčevi i začepljenja ispod kolena, u laktovima i ušnim kanalima. Učinilo ti se da čuješ krckanje greda i bacio si se na potpornje. Avaj, oborio si ih, a s njima i čitav sprat. Propisujem ti dijetu od pohovanog sira, pržene šunke i kardamona. Za nekoliko dana bićeš kao nov! Sestro?“, pozvao je Arslan.

Prsata plavuša izvadi iz torbičice kesicu smeđih ljuspastih zrna. Gospodin Šiljkut je primio lek drhtavom rukom.

„Hvala vam doktore, zaista ste neverovatni!“, povikao je hor radnika predvođen šefom smene.

„As ti gospel!“, uzdahnu sestra Meri i spusti crveni poljubac na Arslanov plavi obraz.

*

Zlata Volarić

F haiku

Miriše dunja.
Stari orman se seća
moga detinjsta.

*

Vladan Jočić

Hlebolik

Video sam bol
Hodao je ruku pod ruku s tobom
Osmesi prolaznika s delićem neba u donovima
Zastave su želele za vetrom
Vreva u ledenom crnom pokrivaču toplana
Samo golub na Pančićevoj glavi bakarno likuje
Ostatak kljuca mrvica jutarnjeg peciva
Dlan mi je prazan
Kao tvoja zenica uprta u daljinu
Ka jugu
Ja sam golub
Hlebolikim očima posmatram...
Laste.

*

Miloš Živanović

Noć pred samo još jednu atomsku eksploziju do kraja noći

Da li vam se ponekad čini kako izlazite iz kafane da ponudite noći više od
bezbroj pahulja? Ne? Vi niste pijani, dakle? Dobro, da li vam se onda čini da ste

tu po hiljaditi put, sa ciljem koji vas uporno vuče za rukav i kaže: *Hej, ostavio si bar pola sebe u kafani.*

Ne, vi niste ni izašli iz kafane. Biće teško...

Zamislite pahulje kao otelotvorenje vaše želje prema osobi koju volite. Zamislite noć koja želi da pomogne i svaku pahulju koja se topi od želje kad je dotakne...pahulju što postaje suza, jer ni sama ne zna šta noć poručuje.

I tu su deca, naravno...ona se raduju snegu, jer ih podseća na grudvanje, sankanje. I tu su deca...vi ih volite, jer se ona smeje sa njima.

Vi još uvek pijete? A izlaz iz kafane, u noć?

Čovek skuplja hrabrost u sebi da bi mogao da zaboravi kako je pijan i sam. Šanker ga uverava u suprotno. Da, on je njegov prijatelj. Da, on može da zaboravi sve te priče koje mu pijan čovek iznosi. Ko je pravi prijatelj? Šanker koji te i sutra sasluša ili drugi čovek, onaj koji ne zaboravlja, teži da podelite bol na pola i da kaže: *Hej, vidi šta sam uradio sa tvojom polovinom bola. Hajde sad opet da delimo.*

Moja bol je cepanje atoma. Za nju su potrebni Vinča i jedan omanji gradić da se pregreje. A ona može tu da zaluta, pita za adresu kakvog gubitnika. Možda se i nasmeje u tom gradu. Ne možemo zajedno kroz ovu noć, ne možemo zajedno drhtati od snega, ne od ljubavi - to nikako ne, ne možemo piti, ne možemo se trezniti, ni izbledeti.

Pusti me da umrem pod krošnjom jasike. Nisam pijan i ne idem nikuda, ne spavam, samo umirem. Vučem se po ulicama i za svaki mali trag u snegu imam razumevanja. Sedim na klupi i pušim. Jedna po jedna moja misao postaje sve gorča kao davljenici, cigarete iz poplavljenog džepa.

Kad sam video slivnik, bilo mi je teško u ustima i nisam imao volje, ne...da, ja sam snažan...da potrčim. Iznad slivnika je seks šop. Mašem lutki iz izloga. Ni ona se ne da tako lako. Sunce me je smrzlo. Pogledao sam decu, opet decu i kad pre, uvek, i zlorado se nasmejao. Ja sam čika pakosni i ova noć možda vam je bila poslednja u nizu srećnih u okrilju porodice. Sutra, to jest danas, tim gore, ona bol što vas ostavljaju same dok ležite, jedina ostaje. Vi trčite, deco ljubavi, i ona vam srećna širi krila...kao meni lutka iz izloga.

Nisam kupio lutku, spavao sam kao... I kad sam se probudio - pio sam i uveče pričao šankeru nešto što je izgledalo kao da želi da zna. Kroz izvesno vreme, a dugo pijanstvo ne ceni vreme, ona je prošla kraj izloga, ocrkala se u njemu i ko zna...upala?

Noć mi nije pomogla, sneg je prestao da pada.

Više se i ne osvrćem na bol, jer je ne zaboravljam.

Uvek sam pijan. Sedim samo sa odabranima.

Slivnik više ni ne registrujem. I njemu je dobro. Najeo me se.

Deca nisu stigla da odrastu. Ona pričanja Miloša Ž. oko deobe boli dovela su do atomske eksplozije.

Šanker je jedini preživeo, oženio se lutkom iz izloga. Sada mu ona vodi posao.

Rade samo kad je snežna mećava.

Lutke u kafiću vole da slušaju PINK FLOYD.

*

Aća Tatjana

Ti i ja

Ti i ja smo dva oblačka mala,
stvorena od pene, potpuno bela.
Jedno bez drugog ne možemo, mala nam i zemlja cela.
Ti i ja smo ko slobodne laste, ništa nam sem ljubavi više ne treba. Lutamo
svetom
zajedno, deo smo plavog neba.
Ti i ja smo malene planete, što stoje visoko u svemiru. Pratimo čudne
putanje neke uvek ponosno u paru.

*

Tatjana Jambrišak

Mjesečeva

tu,
mirna i
razrovana kao
mjesečeva površina,
kap rose prašinom okupana,
umirem sporim ritmom svemira.

samo tri tihe riječi il' desetak slova
zaključale bi ova crna, paklena
i otvorile nova blistava,
mada injem posuta,
zvjezdana
vrata.

*

Emilija Pandoski
Svetlost i tama

Noć je,
mrak,
tamno nebo
i po neki mesečev zrak.

Zvezde su
poput vila,
koje tiho
šire svoja krila.

I otkrivaju nam
tajnu noći,
i neobična stvorenja
koja će tada doći.

Cveće se pretvara u anđele
koji se bore protiv vampira iz tame,
ali ako ne pobeđe
patnja će obasjati sledeće dane.

Životinje postaju
ratnici noći,
spremni da poraze zmaja tuge
koji će uskoro doći.

Duhovi prošlosti i uspomena
tragaju za izgubljenim snovima o sreći,
žele vreme da vrate
inače će zauvek da pate.

Mesec na žalost sve slabije sija,
jer uskoro će ga zameniti sunčevi zraci,
tada će sve opet postati tajna
i nestaće svi noćni junaci.

*

Nataša Stanić

E-vile

E-vile
I e-vilenjaci
Spiralno su se svile
u našoj mlečnoj traci
I svetlucaju tako
na našoj zvezdanoj stazi
Ne prepoznaju se uvek lako
kad čovek neoprezno po svetu gazi
Tek kad otvoriš dušu
postaju putokazi...

*

Jovana Gadža

Nemiri

Blato crnih pogleda
Razliveno po njoj,
Po zelenom mesu koje
Vri od mladosti

Njiše se udišući rasplodan
Miris znoja, zanoseći uljepljenom
Dugom kosom i svojom plodnošću

Gledaj je, rasna kao mlada kobilica
Živa, napeta. Od svetosti oteta
I kao kurva raspeta na krst

I vezana. Zaudara na mokraću i
Blud. I osjetiš njen bijes po sebi svuda
Od glave do udova, ona obuzima te

No, bijes zauzima je. Lanci zatežu se
Karike teških lanaca u meso zarivaju se
I vršti, kurva na krstu nemira.

Aleksandar Stošić

Rupa

Rupa u kojoj je nestalo moje detinjstvo, rupa u vremenu, rupa u memoriji. Skriveni podaci vešto uzmiču kad god im se približim. Podsvest kao svemoćni uragan kroji moje ponašanje. Vidim stvarnost, dišem vazduh punim plućima, stvari se svakodnevno dešavaju nezaustavljivim tokom, dok moja osećanja nemaju toliko dodira sa realnim odmotavanjem događaja. Na mentalnom ekranu smenjuju se likovi devojaka koje sam dotakao u prolazu i tu i ostaju. Volim ih celim bićem, ali svaku naizmenično, što izaziva konfuzne trzaje svesti, rascepljenost moje individue.

Samosažaljenje me je poklopilo. Odmičem ruke sa dirki tastature i obuhvatam glavu rukama, dok suze neumoljivo naviru i lepe se za prste. Ventil je otvoren. Jecaj u noći. Miris prirode kroz tišinu sobe dopire do mojih čula. Obrisao sam oči i zagledao se u zid preliven ljubičastim sjajem izmaglice po kojem su senke fantazije zaplesale nekim čudnim ritmom. Vrelina je prekrila moje telo i lagano topi obrise moje duše.

Dogodilo se neizbežno. Teskoba u grudima i mogućnost napada panike su me stegli, pa sam istrčao iz sobe zalupivši vrata za sobom tako jako, da je cela kuća počela da se trese. Jedva sam uspeo da se održim na nogama i uhvatim se za kvaku na ulaznim vratima. Stegao sam je tako jako da mi je šaka pobeležla. Istog sam trenutka shvatio da su vrata zaključana i da u bravi nema ključa. Okrenuo sam se ka prozoru sa moje desne strane. Moram da izađem napolje!

Otvorio sam prozor, nagnuo se i baš kad sam pokušao da prebacim nogu preko simsa podrhtavanje tla se pojačalo. Instinktivno sam prekrio lice rukama, a u mislima se prebacio na neko sigurnije mesto. Otvorio sam oči i ugledao ljubičastu izmaglicu prizora na zidu, smenjivanje svetlosti i senke i obrise nage devojke. Osetih vrelinu u grudima, a potom i u celom telu. Stegao sam vilicu, osetivši glad. Bio sam zbunjen.

Potresi su iznenada stali. Dva koraka su me delila od zida. Blještavo bela svetlost pomešana sa ljubičastim zracima milovala je moju kožu izazivajući finu vibraciju i potpuno stapanje uma i tela. Tišina, mir i spokojstvo ispunjavali su prostor oko mene. Devojka se odvojila od zida i dotakla me po ramenu. Osetio sam toplinu, poverenje i spustio obraz na njenu ruku. Stanje blaženstva preplavi celo moje telo. Ostaću ovde zauvek!

Bojan Bogdanović

F aforizmi

Evropa zahtjeva žrtve, ali kontejneri odbijaju da izruče penzionere!

Ja ne robujem stvarima. Izborio sam se za ravnopravnost sa njima.

Dokaz da je Alah bio u pravu kad je dozvolio četiri žene, je Ahilova smrt zbog pete.

Moj jezik je skoro postao samostalan. Šta ako odluči da me strpa u sos?

Kad pred Skupštinom vidite autobuse sa specijalcima, znajte da je đavo došao po svoje!

Političari zagovaraju bolju budućnost, tako da ona nikako da stigne do nas.

Penzionerima kapa dolje, jer strpljivo čekaju na guske koje još spašavaju stare Rimljane.

Ni djeca više ne vjeruju u bajke. Uspavljujem ih mitom.

Uz pomoć jakih medija, ovom zemljom vladaju pokojnici!

Svi ćemo mi biti izbjeglice koje se vraćaju kući na kolima. Samo treba da pustite konje da vas vode.

Presijecanjem pupčane vrpce juče je pušten u rad novi subjekat.

*

Dalibor Filipović

Kako smo postali robovi Marsovcima

Bilo je to, kažu, davne 2000. godine, u vreme mnogih zemaljskih ratova, kada je „malim crvenim“(Marsovcima) dosadila monotonija i večito ljudsko sumnjičenje u njihovo postojanje, te su odlučili da posete (naravno sa prijateljskom namerom) planetu Zemlju.

I tako – dvadesetak najhrabrijih, i naj-naj u svemu, krenu letelicom u susret našoj planeti, ali zemaljski super osetljivi radari na vreme uoče NLO i (pošto vrug ne da mira našoj ratobornoj krvi) sve države alarmiraju svoje armije i organe bezbednosti. Jadni Marsovci – gledaju u ekran na kojem je karta Zemlje prekrivena crvenim lampicama: izgleda da Zemljani nisu raspoloženi za posete. „Mali crveni” su već pomišljali da se vrate na Mars, kad na karti „Plave planete” ugledaše jednu državu bez crvene lampice (verovatno zbog nedostatka struje) i odlučiše ipak da slete – pravac Srbija!

Srbija ih, naravno, gostoljubivo primi (kao i sve narode i narodne manjine), odmah im uručiše ključeve od novo izgrađenih stanova (neko je, pored ključa, dobio i stan), dade im pravo glasa i već popunjene glasačke listiće (valjda za nepismene Marsovce), zatim rešenja za poreske obaveze, ali i mnoga priznanja i odlikovanja radi buduće uspešne saradnje.

Ubrzo zemlju Srbiju preplaviše letelice sa „malim crvenim”(koji su veoma brzo postali mnoštvo, što je sasvim razumljivo – dobra klima, zdrava hrana, posebne povlastice za naciogalaktičku manjinu i sl. itd.). Zatim zauzeše mnoge odgovorne funkcije... sve više prostora... sve veća prava i... i više se nije moglo! Marsovci ili Zemljani – pitanje istorije (pih) i časti (dvaput – pih). Upali se crvena lampica! (O kako je preteći svetlela nalik nekom zalutalom svitcu). RATNA OPASNOST! Opšta mobilizacija Srba, ali bezuspešna. Strategija ondašnjih generala pod tajnim nazivom „Srbija nije u ratu” (a što je rat u Srbiji to ih baš zabole... srce) nije došla do izražaja, jer srpski narod (poučen iskustvom iz 1999. godine kada nije po prvobitnom dogovoru ispoštovana isplata ratnih dnevnica i odšteta) nije se dao opet zaj... nasamariti, te tako niko nije prihvatio uniformu, niti naseo na lažna obećanja o privlačnim sumama i sumicama, već je mirno i složno (po prvi put u istoriji koja se upravo završavala) prepustio vlast crvenima (koji više i nisu bili tako mali, a bogami ni crveni). I tako smo postali robovi Marsovaca!

(Da budem iskren bolje plaćaju i - strogo na vreme).

Dejan Jokić

Bujica

Kiša je padala satima i bezazleni potok pretvorio se u bujicu koja nosi sve pred sobom. Uplašeno su se gledali i osvrtni oko sebe uzaludno tražeći neki viši i čvršći oslonac. Kamen na kojem su stajali sve se više smanjivao pod naletima blatnjave vode. Leto je bilo dugo a pljusak kao da je pokušavao da nadoknadi proteklu sušnu sezonu. Udar vetra odneo je list paprati koji im je služio kao zaklon od kiše. Tužno su ga gledali dok je tonuo nošen maticom.

Sledećeg trenutka pažnju im je privukao komadić hrastove kore koji se nekim čudom zaglavio u kamenu. Iznenađeni, posmatrali su kako iz kore izviruje

crvena glava sa čeljustima. Pritrčali su da pomognu mokrom mravu da se izvuče napolje. Kad ga izvuku lako će ga dokrajčiti i pojesti. Cepali su crnim kleštima koru sve dok mrav nije, teško dišući i tresući se od hladnoće, ispao iz kore na kamen. Pogledali su pridošlicu i zaključili da, uzevši u obzir stanje u kojem se nalazio, nije opasan. Ipak su za svaki slučaj zauzeli borbeni stav.

Crveni mrav je polako otvorio oči i pomislio da se sigurno nalazi u mravljem paklu. Kako drugačije sebi da objasni ovu dvojicu koji su stajali u borbenom poretku. Zar ratničke vještine nisu rezervisane samo za njegovu vrstu, zar ih ne zovu crvenim ratnicima, i zar njihova pojava ne izaziva strah kod svih stvorenja koja se kreću na zemlji?

Krupniji crni mrav odjednom zagrme:

„Slušaj me crvena gnjido! Znam ko si i šta predstavljaš! Nemoj ni da pomisliš da smo nekakve nemoćne larve koje ćeš lako da iskasapiš i pojedeš za užinu! Poznajemo dobro tvoju sortu, osvajačke težnje na ovom ostrvu ti neće uspeti! Budi miran i možda preživiš. Mi danas odlučujemo o tvojoj sudbini!”

Crveni mrav je zbunjeno gledao u govornika. Nije shvatao što ta budala više kad bujica može svakog trena da preplavi kamen na kojem su stajali, i odnese ih Bogu na istinu. Sa naporom je odgovorio:

„Budite razumni. Nemam ništa protiv vas i vašeg naroda. Mi, crveni mravi, smo ratnici. Vi ste radnici. Vredno sakupljate zalihe za zimu. To vam je urođeno, kao što je nama urođeno da upadamo u vaše mravinjake i da otimamo sve što ste sakupili. Drugi način ne poznajemo. Takva smo rasa. Još nešto. Postoji legenda o našem narodu. I mi smo u davna vremena bili crni kao i vi. Tada su svi insekti živeli u miru i izobilju. Niko nikog nije napadao sve do velikog požara koji je opustošio zemlju. Moje pleme je izgorelo, a nekolicina koja je preživela dobila je teške opekotine. Ipak su nastavili vrstu i od tad se rađamo crveni. Vi koji se rađate crni u našem narodu važite za đavolju tvorevinu. Naš kodeks nam propisuje da od vas treba otimati i da vas ne treba štedeti. Dakle, ništa lično.”

Drugi crni mrav je jedva obuzdavao želju da odmah presudi razbojniku, ali je na vreme shvatio da pred sobom ima protivnika vrednog poštovanja. Stoga je procedio kroz zube:

„Jesi li završio sa pripovedanjem bajki? E, pa imamo novosti za tebe, druškane: u velikoj si zabludi! Ti i tvoj crveni šljam ste samo hrpa pljačkaša i ubica!”

Crveni mrav je ćutao nemogavši da shvati šta mu se dešava. Često je učestvovao u osvajačkim pohodima na crne mrave i isticao se kao ratnik. Čak je dobio i odlikovanje, ali nije ih mrzeo. To je za njega bio način života i opstanka. U razmišljanju ga prekide iznenadni talas koji na kamen izbacila ogromnu bogomoljku. Veoma gladnu bogomoljku.

Crveni mrav je odmah zauzeo borbeni stav, dok su crni počeli da kukaju na sav glas i preklinju za goli život. Bogomoljka progovori strašnim glasom:

„Vidi, vidi. Pa ovo je kao u snu. Ja pomislila da se malo odmorim i osušim na ovom kamenčiću kad me i večera čeka. Hvala što ste se servirali. Priđite bez straha. Neće puno boleti i brzo će sve biti gotovo. Crveni bedniče, tebe ću ostaviti za kraj.”

Crveni mrav u taj mah viknu:

„Napadajte, sakupljači smeća! Borite se kao hrabri vitezovi!”

Ali pre nego što je iko od njih stigao da odreaguje, kiša poče jače da pada i već u sledećem trenutku bujica ih proguta. Možda su završili u paklu, a možda i u raju za insekte. Nikad nećemo saznati.

✱

Dinko Osmančević

F aforizmi

Binarni život i smrt: 1110 1001 1010 0111 1101 1011 1111 1010 1111 0000
0000 0000...

„U životu možeš imati samo jednu ili nijednu pravu ljubav”, pouči ga žena sa planete Bogomoljki.

Kapetan Kirk više nije mogao da gleda kako ga žena vara sa vanzemalcem. Uzeo je fazor i otišao u lov.

Dobio je maksimalnu kaznu.
Četrdeset godina matrice.

Veštice jašu na metli, a kosmonauti na usisivaču.

Naš istraživački šatl naleteo je na neprijateljske ratne brodove.
Hrabro smo istakli našu zastavu – belu!

Približavamo se monolitu, natpis na objektu postaje čitljiv:
Srbija do Jupitera!

Prva ljudska misija na Marsu pronašla je flašu mineralne vode.
Jamnica ili Knjaz Miloš - izbio je spor.

Nakon nuklearnog rata...

✱

Ivan Despotović

Šetnja

1.

Devojke su ljubav davale po starom,
samo nju je jednom ljubilo i drvo!
Ja pogledom skrenuh sred šumnoga parka
na stazu gde ruke sve kroče sa parom.
To mora da sanjam, mislio sam prvo;
a staro je deblo namignulo. Varka?
Kad ga ona stegnu, u blizini, žarom.

2.

Parovi po senci idu da se maze.
Tamo se ka nebu reke drže rukom,
a prašnjavi Mesec leži u šumarku.
I njemu se sada svi jezici plaze...
K'o da će se ona, rečju ili zvukom,
okrenuti meni, naći me u parku,
bez reči ja odoh tiho sa te staze.

3.

Kapi prve kiše još i danas zvrče;
danim su veče krili krici ptica
a slučajnim sve se otkrilo u vrtu:
od staza do gromke dece koja trče.
Pošto odjedanput isplakah sva lica
i dočekah svuda tminu razastrtu,
završih u krilu jedne vitke smrče.

4.

Kad je stari Mesec u prazninu up'o,
na pustoj poljani nije bilo grešno
baš ništa što voli ili ima telo:
zamerati ženi postalo je glupo
i kriviti drvo baš je bilo smešno.
A blaženstvo ljudi smešilo se, celo,
na manjkave zvezde, koje staju skupo.

5.

Te planete nisu pamtile putanju;
plaže nisu znale ukus vode gorak;

daljine su bile čutljive i čiste...
Vruć je vetar ljubav izjavio granju,
a devojke nisu pravile taj korak.
Šapnuo je Mesec: one su sve iste!
... Na stazi u parku, punom sveta danju.

Ivana Mladenović
Jednorog

Beli jednorog
Svratio mi je
 U san,
I reče mi:
„Znaš li koliko sam
 Umoran,
Od ponoćnih senki
Što divnu prošlost ruže,
U podnožju zlobe
Duše im se prže?

Ali znam da jednom,
Silno osetiću,
Da u svakom srcu
Ja celivan biću,
Kao simbol svetog
I nepomućene sreće,
Mada znam da što se zbilo
Vratiti se neće...”

Ivana Mladenović
F aforizam

Naš mozak je poput kuće u kojoj su samo u pojedinim sobama upaljena svetla. Retki mogu doživeti, zavisno od stepena prosvetljenosti, da u nekom trenutku osvanu u potpuno osvetljenoj kući.

Jože Volarić

F priče

Šta bi genima

Rekoše mi preci... negde do šukendeda i prabake, da se u mojoj krvi gužvaju geni iz muškog korena Južnih Slovena i ženskog korena Mongola. Uzeh žilet i malo se porezah: nekoliko kapi krvi pade na tanjir. Gledam... Ništa se ne miče...

Krevet i ja

Volim da se odmaram i onda kad ceo dan ništa ne radim. Odmor mi najbolje prija kad spavam i sanjam kako u šumi bežim pred medvedom. Zbog velikog straha i još veće brzine ne stignem gledati preda se, pa se spotaknem na mrava – on pobeže, a ja padnem – sa kreveta.

Glas stakla

Gledam se u ogledalu, sam sebi se nasmešim - iz sažaljenja. Kažem sebi: „Vidi kakav si... Umesto da si s godinama sve lepši, postaješ sve gadniji. Sad već plašiš i starce, ne samo decu.” Poslednji put upitah ogledalo: „Ogledalce, ogledalce, kaži ko je najgadniji na svetu?” Ono bez oklevanja viknu: „TI!!!”, i od stida se razlete u paramparčad...

Šta misli

Zastao sam na poljskom putu sa rukama na leđima... Ne volim džepove, kad su u njima ruke.

Mesečina se razdaje sa dubinom nebeskog plavetnila i bleštanjem razbacih zvezdica.

Gledam tu dubinu i zapitam se: „Da li me na ovoj tamnoj Zemljici - sa druge strane vasijske dubine - neko gleda i šta misli?”

Jože Volarić

F haiku

Ko je rasuo
Užarenu prašinu
- Po vasioni?

Mesec seo
Na vrh vitke jele
- Smijulji se.

Više puta se
Susretoh sa sudbinom
- Brbljamo.

Beše od mesa...
O krvi ću drugi put
- Sad je prekasno.

Otvoren prozor:
Usnulo dečje lice
- Mesec miluje.

*

Leila Samarai

Ključar

„Zaključaj glavna vrata kad završiš sa poslom“, rekao je Šef proizvodnje
jednog sunčanog januara..

„Da, šefe.“

„I vrata od magacina.“

„Da, šefe.“

„I vrata sektora pravnih poslova, vrata sektora kvaliteta, odeljenja za
pravljenje kalkulacija, ulazne kontrole, izlazne kontrole, vrata koja smo izdali
onom podstanaru, vrata logistike... i doviđenja.“

„Da, šefe.“

Na kraju radnog vremena, radnik se uputi ka jednoj od brava, gurnu ključ,
ali nije uspeo da zaključa.

Uputi se drugoj, trećoj, petoj...

Pogrešan ključ.

Loš ključ.

Neposlušan ključ.

Vratio se ka stolu da telefonira Šefu proizvodnje, kad primeti da na susednom stolu leži podsetnica na kojoj je pisalo velikim, masnim slovima:

„KLJUČAR.“

Nakon telefonskog poziva, ključar se pojavio u roze kombinezonu, sa suncobranom u ruci. Bio je prljav i znojav, valjda od prevelike vrućine.

„Suncobran u ovo doba?“

„Bojim se ozonskih rupa. Jako“, rekao je Ključar i odneo glavnu bravu.

Nakon toga ga niko više nije video, a i podsetnice je nestalo.

Milan S. Kosović

Razvremenjavanje

Sećam se

Poput uhvaćene ptice

Tako i meni

Tihi huj neba

što kaplje kroz zenice

Raščešlja nemir buđenja

Mirotočivi

Pokrenite nebeske ustave

Sećam se tako i meni

razvremeniše um

Nataša Stanić

Sve moje vasion

Sutra je predaleko za nas

Svemir da ukrotiš sutra

Ne bih te volela kao danas

Sve moje reči
U tebi su sazdane

Rečeno mi je
Da te zauvek govorim

Boginja sam
Vino besmrtnosti ne okušam

Sva moja pića
U tebi
Netaknuta žedne

Sve moje vasiona
U mehurima tvoje krvi
Spajaju se

*

Neven Novak

Prolaz

Soba je više ličila na podrum. Sljuštene tapete otkrivale su vlažne zidove, fleke nalik mahovini prekrile su čoškove od poda naviše; vazduhom je talasala mijazma znoja. Nije bilo tepiha, samo linoleum spečen pikavcima. Imali su jedan prozor koji je zimi uvek bio musav i kroz njega su gledali na park i ulicu. U parku je od jutros stajao čovek.

„Misliš da je došao po nas?“, upita Ivke. Sedeo je, pored stola, na toplom radijatoru.

„Ne znam, ali, brate, pun mi je više kurac ovoga, hoću napolje.“ Sile pogleda kalendar koji je visio na zidu iznad pohabane fotelje. Trinaesti januar. Nije bio kod kuće još od Božića. Sede u fotelju, prekrsti noge, zapali cigaretu. „Možda je bolje da ubijemo pizdu?“, predloži.

„A, ne!“, odvrati Ivke. „To ne smemo ni pod razno.“ Sile povuče dim, ustade, prošeta do police kod prozora. Na donjoj pregradi ležao je dvogled. Uze ga, obrisa okulare, i pažljivije osmotri čovekovo lice. Mlohavo, okačeno na lobanju sa zajedljivim smeškom; žmirkao je i oblizivao žvalice.

Ivke reče: „Ne znam, jednostavno ne znam. Ne liči na njega, ali koliko je uporan, mogao bi biti. Podseća me na likove sa kojima je moja keva radila u specijalnoj školi. Koliko već stoji ovde?“

Sile tresnu dvogled o pod. „Šta koliko jebo te!? Zar je bitno kol“

„Da, bitno je!“, prekinu ga Ivke. „I ne deri se, da ti jebem malo mater, kao da je meni lako.“

„Pa čoveče, ako nisi primetio, zatvorenici smo u tvojoj gajbi. Krijemo se već pet dana.“ Pokaza na kalendar. „Nemam nameru da istrunem ovde. Ako su nas provalili, tip će stajati tamo dok ne izađemo. Pokušavam da ti kažem da uzmemo lov u zapalimo. Ko ga jebe, ako krene na nas, razvalićemo ga.“

Ivke ga je pogledao kao što roditelj gleda razmaženog adolescenta. Sile je obično rešavao probleme batinama. Kratko i jasno. Takav je bio oduvek, još od poslova u srednjoj - uglavnom gajbe i zlatare.

„Ti zaista ne znaš?“, reče i dohvati flašu votke koja je stajala na stolu. Nategnu dva dobra cuga pa otrese glavom. „Da ti ispričam nešto o Mesaru?... Znaš li išta o njemu?“

„Ne, nemam pojma, a i zaboje me!!!“ Sile baci nedovršenu cigaretu na linoleum i smrvi je patikom.

„Naravno. Da znaš, ne bi se kuracao toliko. A da li znaš ko je Cezarius?“

Ovaj na pomen imena ustuknu, izbulji oči, a balon u njegovim grudima splasnu. „To znam...“, zucnu. „On je gazda, neko sa kim se ne zajebavaš. Mada... mada ga nikada nisam video.“

Svi koji su proveli makar deset dana na ulici, i pod jaknom nosili više od džointa, čuli su za Cezariusa. To ime je bilo - Amen.

„Naravno da nisi. Niko nije. Ali u jednom se svi slažu, je l' da? Ne zajebavaj se sa Cezariusom!“

Sile je ovaj put ćutao. „Čuo si za Valentinu, bila je veliki trač“, nastavi i nategnu votku.

„Naravno. Pevala je u noćnim klubovima. Nju su isekli...“ Kada ju je poslednji put video, bila je u novinama. Crno - bela fotografija razgolićenog tela, pored kojeg je ležala bela zgužvana bunda, natopljena krvlju. Dojke su zjapile u stranu, a grudna kost štrčala kao korov. Zadrhta.

„Da, a ko?“, prenu ga Ivketov glas.

Sile slegnu ramenima. „Nemam ideju čoveče, kaži ti meni. Znam da su je našli umotan u najlon...“, požele da prećuti „bez srca.“

Ivke se lenjo nalakti preko stola. Sinoć, dok je sklopčan ležao na linoleumu, pokušavao je da se priseti koliko je spavao proteklih noći. Nije mogao. Ali jutros, kad je u ogledalu kupatila spazio zakrvavaljene beonjače, zaključio je da je spavao malo. Opet dohvati flašu.

„Vidiš...“ reče. „Valentina je bila fina kučkica. Svaka sa pedigreeom kurve u početku bude fina. Radila je to da bi ona i njen mlađi brat siti dočekali večer. Ali kada nekom daš prst, on hoće šaku. Tako je uvek bilo i tako će uvek biti.“ Izgovorio je poslovicu kao konačan sud, blažen činjenicom koju je shvatio za života. „Dakle, još jedna nesrećnica na ulici. Jednog dana pojavio se Cezarius. Bio je sitna riba tada, ali dovoljno velika da usvoji uličarku. Mislio je da će konačno imati nekog da vaspita. Nekog ko će ostati veran.“

„Jebi ga, čoveče...“, nasmeja se Sile. „Šta će ti pare kada nemaš ženu i decu da ih potroše, to je moj čale uvek govorio.“

„Pa... i on se, verovatno, vodio tom filozofijom“, reče Ivke. Ali kučkice znaju da povrede. Setio se plavuše od pre šest meseci. Nosila je srebrne narukvice; jednu je zadržao za uspomenu. Bila je tvrdoglava. Platilo je da bi malo stenjao. Zatim joj je naredio da stane na fotelju. Da stoji prkosno. Da gleda uobraženo. A

onda ju je izmlatio, pobedio je ponosnu kučku. Šamari su išli u paketu sa provodom. Za drugačiji nije ni plaćao.

„Sećaš se kokainskog broda?”

Sile počea bradu. Lice mu se perutalo, kad bi ga dotakao izgledalo je kao da otresa prašinu sa čebeta.

„Sećam se. Turci od kojih smo lapili koku. Bilo je čisto. Mada nikad nisam video te pare.”

„Jeste, bilo je glatko”, promrmlja Ivke. Votka je bila dobra. Jezik mu je odebljao. „E, pa Cezarius je spalio koku. Dva miliona...”, pucnu prstima. „Samo tako!”

„Hriste! Šta pričaš? Zašto bi neko to uradio?”

„On se ne igra druže. Saznao je, nekoliko dana pre pošiljke, da Valentina ima kontakte sa Turcima. Da se jebe s njihovim šefom. Postoji li jači kontakt od tog?”

Nasmeja se ponovo siguran, kurve su blaženstvo. Onda se uozbilji: „Ali nije podizao glas. Nije je čak ni opomenuo. Samo ju je jedne večeri, u stanu, dočekao Mesar. A hoćeš da znaš šta se desilo sa čukom?”

„Dobro, prekini sa sranjem!” Ne izdrža Sile. „U čemu je fora?”

„Mesar je dobio naredbu da donese srce kao dokaz da je zaista mrtva. I bila je, naravno. To ti je prokleta hladnokrvno kopile. Fazon je što mu je Cezarius naredio da ga pojede.”

Sile iskrivi lice, cimnu stomakom kao da će povratiti. „Aaaah, čoveče! Odvratno. Šta je on zgrešio?”

„Ništa”, Ivke ga je gledao pravo u oči. „Bio je njen mlađi brat. Cezarius je želeo da mu pokaže šta se dešava onima koji nisu lojalni. Nateravši ga da pojede srce rođene sestre, vezao ga je lancima za autoritet. I svaki put, kada bi ovaj pomislio da ga izneveri, meso sestre zakucalo bi u stomaku kao opomena. Ako je Mesar sažvakao svoju rođenu krv, zamisli šta će uraditi nama?!”

„A sad, reci mi...”, zastade i dalje ga fiksirajući. Vide slike u pozadini Siletovog uma: leži, nemoćan da zaustavi oštricu koja mu razdvaja kožu, oseća zapinjanje sečiva o ligamente, i trzaj, kontrakciju mišića nakon presecanja. „Da li zaista želiš napolje?”

Nekoliko trenutaka Sile je blenuo kao tele. Zatim se pribra. „Možda lova iz kazina nije bila Cezariusova. Prosto kažemo da nismo znali”, reče tiho kao da je gladan.

„Daj ne seri! Znaš da će provaliti! Priču - izvinite, nismo znali - ne valjaju ni osnovci kad padnu zbog trafike!”

Sile je znao da takva priča ne prolazi. Sad se ipak ponadao. Osetio je pritisak u glavi. Osetio ga je toliko puta ranije. Budio ga je proteklih noći, ali se plašio da prizna, da pita. Gledao je Ivketa i umesto njega, u svetlosti prozora, video crnu siluetu. Mrzeo je sve u vezi sa ovim stanom. Osetio je bes, želju da ga ubije. Bilo kako, samo da zaustavi nemoć. Požele da vrisne i...

„Dobro, reci šta ćemo?”, prošapta.

Ivke je sedeo miran poput naučnika koji posmatra već oprobani eksperiment. Siletov šapat je zvučao kao - ti si gazda.

„Tako, brate! Sad razgovaramo.“ Nagnu se, kao da saopštava poverljivi plan. „Ostaćemo u stanu do uveče i popaliti svetla. Ovaj će misliti da smo unutra. Poslali su ga da osmatra. Nije još dobio naredbu za ulaz, jer bi već uveliko bili”

Sile gutnu knedlu.

„Na tavanu zgrade postoji prolaz u jednom zidu. Ide između solitera. Provalio sam ga još kao klinac. Krio sam se tamo pošto je moj čale voleo da bije kad popije. Tuda možemo u drugu zgradu. Odatle će biti lakše. A posle, maznemo kola i palimo preko grane.“

Senke popodnevno sunca, uvlačile su se u sobu kao sivi prsti. Sati su im prolazili kao dani, a čovek u parku uporno je stajao i piljio u prozor. Imali su još votke.

Iza ponoći stadoše pred zarđala vrata starog postrojenja na tavanu. Na pločici prikovanoj trulim klinom stajao je natpis: PAŽNJA, VISOKI NAPON! i lobanja. Neonske sijalice osvetljavale su usko stepenište. Ivketovo teme svetlucalo je pod retkom ulepljenom kosom, a čelom mu je probio znoj. Čučao je pred lokotom i omotanim lanacima pokušavajući da ubode ključ. Novac i baterijska lampa bili su u rancu na njegovim leđima. Sile je gledao lokot i sisao usnu, ostavljajući na njoj trag kao posle ljubavnog ugriza.

„Hoće li moći?“, upita.

„Polako. Uostalom, to je tvoja ideja, strpi se.“

Sile je smatrao da je turpijanje rizično; moglo bi zainteresovati stanare. Kako im posle objasniti, a ne umlatiti ih? Pokojni burazer mu je, još kao klinku, pokazao da svaki katanac može da se otvori, ako dovoljno zašiljiš ključ. Imao je bar dva šiljata, uvek spremna. Do sada je palilo, ali nije želeo da otvara ovaj put.

Bio je suviše umoran i nije mogao da obuzda tresku u rukama.

Škljocnulo je.

„Moj si!“

Karike lanca uz zvuk spuštanja sidra skliznuše sa vrata.

„To brate, otvaraj!“

Sile zgrabi lokot i baci ga na stepenište. Boli ga sad uvo za buku. Uhvatiše metalne ručke.

„Ajde...“, reče Ivke. „Tri... četiri... SSAAAD!“

Vrata zaškripaše, i uz metalno booong, booong, booong, nastaviše da vibriraju.

Posle neonke, mogli su pre da namirišu vlagu ustajale prostorije, nego da bilo šta vide. Načas, stadoše privikavajući se na tamu. Mašinerija lifta - koji godinama nije radio - ležala je na sredini prekrivena paučinom. Deo sajli bio je namotan o debelo vratilo, a većina je, kroz lokve kišnice, vijugala po betonu. I dalje je kapalo. U pozadini su hučale ventilacione cevi.

„Zapušene su“, reče Ivke, pokazujući one u vrhu. „Čuješ kako zviždi? Vazduh ide preko đubreta. Pizdu materinu, mogli bi njih makar da očiste.“ Zatim uperi prstom ka kamenom bloku koji je stajao uza zid. „Tamo je prolaz. Jebi ga, moraćemo da puzimo.“

Skinu ranac, izvuče baterijsku lampu.

Sile upita: „Jesi li siguran da vodi u drugu zgradu? Da ne osvanemo u nečijoj klonji?“

Zacerekaše se, a eho kliznu niz zidove tavana.

„Ma opusti se, ovuda sam prošao hiljadu puta. Dok je bio živ, moj stari je održavao ventilaciju. Vidi sad na šta ovo liči? Znam te cevi i prolaz kao svoj džep. Zavlačio sam se tamo gde matori nije mogao da dohvati.“

Sile zateže pertle, upasa trenerku. U trzajima, izguraše kameni blok koji je zatvarao prolaz. Otvor je bio veličine šahta.

„Biće ti dobro tako...“, reče Ivke. „Upadaj! Sa trenerkom kliziš unutra.“

Ovaj leže, upuza potrbuške skupljajući prašinu.

Bilo je mračno, usko, smrdljivo.

„Neke crkotine su ovde!“ Viknu Sile. „Aaah, čoveče! Daj mi bateriju, ništa ne vidim.“

Kad je nakrenuo glavu nešto mu je zagrebalo obraz. Provuče ruku da bi napipao. Uhvati nečiju tanku podlakticu sa narukvicama. Bila je hladna i krta. Odvojila se od tela kao suva grana i ostala mu u šaci. Sile shvati da leži u prahu kostiju, na truloj lešini koja još uvek isparava. Obuze ga vrtoglavica, i osvrnu se u potpunom mraku.

„Ma biće ti dobro tamo...“, ponovi Ivke sebi u bradu i dogura kameni blok. „Biće ti dobro.“

Zidovi su bili suviše debeli da bi propustili ikakve zvuke. Čak ih ni Ivke, nikada, nije čuo. Nikoga. Ni oca kad ga je poslednji put istukao. Matori alkos mora da se ugušio u sopstvenoj bljuvotini. Trulio je sve dok od njega nije ostala samo kopča kajiša - ona kojom je ostavljao tetovaže po leđima.

Nije čuo ni onu plavušu koja ga nije poštovala. Nije priznala da će, jednog dana, i on postati neko.

Kao Cezarius. Jednog dana...

Kad se vratio u stan, svitalo je. Sve je bilo na svom mestu. Zapušteno. Spustio je ranac, podigao dvogled sa poda. Dinu je i dalje stajao, blaženo zureći u prozor.

Moj specijalac... pomisli Ivke i odmahnu mu.

Dinu se tromo okrenu. Voleo je Ivketa. Voleo ga je jer mu se, za razliku od ostalih, nikada nije rugao. Naprotiv. Poveravao mu je posebne zadatke; a kad ih Dinu hrabro izvrši, Ivke ga povede u bioskop; kupi mu slatkiše, i kokice, i sladoled. Povede ga da, zajedno, gledaju svetla grada. Tako će se i noćas popeti na krov one visoke zgrade i ćutke sedeti u tami. Dinu će jesti čokolade, a pred jutro, musav od brade do očiju, uperiće prst ka svojoj školi – školi za specijalce.

„U'ek meni neki čudni pouslovi“, mumlao je, sada, gegajući se kroz park. „Kada dluhal Ilke kaže stoooji... Dinu mooora stoooji... stoooji...“

*

Nikola Kovačević

Uticajni

Proto Adam: Braćo, godina je 1943. nove ere.

Pred nama je čovek čiji će životni rad značajno oblikovati budućnost čovečanstva.

Na vama je da razmotrite i odlučite da li će od sada biti sa nama. Glasajte.

Sidarta: Očuvao je sebe u izvornom obliku.

Uprkos suprotstavljenim stremljenjima, održao je ravnotežu.

Da, jedan je od nas.

Isus: Nakon svih svojih dostignuća i ličnih uspeha, ostao je skroman i ponizan.

Priznanja i hvale mu ne rasplamsaše sujetu.

Da, primam ga u okrilje neokaljanih duša.

Muhamed: Plašio se običnog gusana! Ne.

Leonardo: Pronalazač, naučnik, pesnik, umetnik. Njegova dela će dugo živeti.

Plemenite namere prenete kroz tehnološka ostvarenja, pomoći će ljudima da se razviju i spasiti buduće naraštaje samouništenja, prouzrokovanog neznanjem i bezumljem.

Da, upotpunjuje nas.

Proto Adam: Odlučeno je. Muhamed više nije među nama.

Čast mi je da pozovem novog brata. Tesla, dobro došao u Raj.

*

Aća Tatjana

Gde ljubav odlazi

Kuda se ljubav gubi?

Koji je putevi vode?

Kada je više nema,

kada iz srca ode.

Koja je reka nosi?

da odem da je nađem
da joj kažem da bez tebe ne umem da se snađem.
Gde ljubav nestane?
Kao da tiho spava,
zašto mora da prestane
ako je bila prava.
Gde li je vetrovi nose?
I koliko daleko?
Da im tiho šapnem
da još te čeka neko.

Ranko Trifković

Pegavica

Žena mi treba, ne mogu da pišem. Pokušavam da se setim devojkice koju bih mogao da zovem, bar na kafu. Kao da nisam dovoljno rumen, pred njima još više pocrvenim. Kada mi se obrate, onda i mucam, baš sam dasa i po. Sećam se jedne devojkice, sa njom nisam imao poteškoća. Imao sam petnaest ili šesnaest godina.

Došla je u posetu sa decom prijateljice mojih roditelja. Klinci su voleli da dolaze kod mene. Imao sam džak iz koga sam vadio lopte, pravu Barbiku, koferčić sa njenom odećom, dvadesetak figurica junaka crtanih filmova, veliki džip za lutke, kockice, vasijski brod, olovne vojnike, automobilčiće, klikere, paketić šarenih bombonica, majmunče na navijanje, plastične životinjice, aviončiće, vijaču i pravi australski bumerang.

Neznanka je prošla pažljivo do stolice, pazeći da ne nagazi igračku. Srećom, ništa nije progovorila, te nisam počeo da mucam. Sedeo sam ispod police sa knjigama i posmatrao je. Nisam mogao da se odlučim da li je ružna ili lepa. Bila je sva pegava. Mrljice su joj prekrivale obraze i spuštale se sve do brade. Držala se uspravno i razgledala ljubopitno kao da je u muzeju. Bila je vitka. Riđa. Imala je zelene oči. Uši su mi gorele, a obrazi buktali. Rekla je da su joj pričali o meni. Bio sam ponosan. Počeo sam da brbljam. Bio sam začuđen svojom odvažnošću. Pričao sam joj o crtežima. Gledala me je netremice i povremeno bi klimnula glavom. Pokazivao sam joj sveske. Sve ju je zanimalo. Moja stidljivost se topila. Seo sam za klavir. Svirao sam joj etidu koju sam savladao prethodne nedelje. Primetio sam da joj crvena kosa postane još vatrenija kad se zakikoće. Opisivao sam joj omiljenu profesorku i priznao da sam plakao na prošlom času. Razumela me je i saosećajno se smešila. Hvalisao sam se, objašnjavao joj pojedinosti recepta za pirinač sa sirom i vatreno obrazlagao odluku da prestanem da jedem meso. Prasnula je u smeh i odmah me razuverila da nije mislila ništa loše. Mogao sam još da pričam, ali pitao sam je da mi kaže nešto o

sebi. Odgovarala mi je kroz osmeh, kratko i nejasno. Nisam želeo da tražim dodatno objašnjenje. Koga je bilo briga kad je bila tu i slušala me pametno, i bila tako božanstveno i ružna i lepa.

Misim da se zove Stanislava.

Godinama kasnije, pozeleo sam da je pronađem. To je žena za mene! Osoba sa kojom sam razgovarao bez stida, pred kojom sam mogao da budem ja. Priznao sam joj i da sam svojeručno šio haljinice za Barbiku, a ona je mislila da je to slatko. Jedva sam dočekao da prođe cik zore i pozvao sam majku.

„Kako se zove visoka devojkica koja je bila jednom kod nas zajedno sa Mirkovićima?”

„Ne znam na koga misliš.”

„Stanislava? Zar ne, zvala se Stanislava?”

„Ne, Staša je dečak. Mali Mirković se zove Stanislav.”

„A sestra?”

„Milica, sestra je Milica.”

„Onda druga sestra?”

„Nemaju drugu sestru.”

„Rođaka? Riđa, visoka, sa mrljicama oko usta, onako čkiljava?”

„Ne, pogrešio si.”

„Sećam se dobro, svirao sam joj klavir.”

„Da, svirao si, ali nije tamo bila Stanislava.”

Duboko sam uzdahnuo. Eh, moja majka nije pouzdan svedok. Seća se samo onoga što joj odgovara. Morao sam da pozovem Mirkoviće.

„Halo? Milice? Tebe tražim. Kako se zove ona vaša sestra... Stanislava?”

„Koja sestra?”

„Kad ste ti i Staša bili mali, došli ste nam u posetu, svirao sam vam klavir.”

„Sećam se, tada si mi poklonio Barbiku.”

„Sa vama je došla i jedna starija devojkica, imala je izlizane farmerke marke armani i sivi džemper marke lakost preko bele košulje.”

„Uh, sigurno bih se setila da imamo takvu sestru!”

Nisam odustao. Stanislava je rekla da me poznaje. O meni je mogla da joj ispriča jedino Jelena. Mirkovići su se družili sa Žikićima, koji su imali ćerku Stanislavinih godina. Veza je krčala, ništa čudno s obzirom na to da sam pozvao broj u Kanadi.

„Halo? Jelena? Ja sam...”

„Je l' znaš ti koliko je sati?”

„Izvini, moram da te pitam za Stanislavu.”

„Molim?”

„Pomozi mi, moram da pronađem Stašinu sestru, družila si se s njom, zar ne?”

„Milicu? Misliš na malu Milicu?”

„Ne, ne... Onu drugu, visoku, drčnu, sa zelenim očima i plamenom kosom.”

„Poludeo si...”

Tu se veza prekinula, a i trag. Nisam imao više koga da zovem. Nestala je čitava jedna pegava žena!

Zaustavio sam se. Kakav sjajan predložak za priču! Skicirao sam sledeći sinopsis. Mladi pisac mučen teškim detinjstvom seća se susreta sa devojkom. Počinje da je traži. Svi ga ubeđuju da ona ne postoji, a jedini dokaz jeste živa uspomena koju zapisuje. Istražuje i pronalazi slične slučajeve. Zaključuje da mnogi imaju posetioce iz sećanja, ali ih samo retki upamte. Počinje da se pita da li je u pitanju bila poseta iz budućnosti? Šta ako je devojčica koju je sreo zapravo ćerka koja se vratila u prošlost da ga upozna. Taj susret pokrenuće mladića i usmeriti ga ka književnosti. Početni uspeh daje mu samopouzdanje i niz događaja dovodi ga do upoznavanja njene majke. Pisac umire mlad i ostavlja iza sebe knjige i zapisano sećanje koje će ćerki služiti kao Arijadnina nit za odlazak u prošlost.

Ustao sam u zoru i počeo da radim na novoj priči o Stanislavi. U predahu sam oprao nagomilane sudove. Opisao sam naš susret zamišljajući ga iz njenog ugla. Odvojio sam se od ekrana tek uveče. Preneo sam opran veš iz mašine na sušilicu i obrisao prašinu sa nameštaja u stanu. Na spavanje sam otišao pre ponoći. Nisam sanjao.

Prestao sam da se hranim nezdravo i naučio da kuvam. Svakodnevno sam pisao o njoj. Napustila je krletku sećanja i postala junak svih mojih priča. Iz rukopisa u rukopis ukazivala mi se sve jasnije. Upoznao sam stoičku pomirljivost kojom je prihvatala prepreke. Saznao sam čega se plaši i zašto ne voli da telefonira. Otkrila mi je šta je to smeh ispod vešala. Naučio sam da prepoznam kada govori ozbiljno, a kada mi podmeće šalu.

Kao opčinjen sedeo sam i satima pisao. Prisećao sam se najsitnijih pojedinosti; dok se klatila na stolici izvijala je desno stopalo kao da je boli noga, nosila je mrke kikere cipele, imala je pramenove boje cimeta.

Prsti su mi leteli preko crnih dirki. Zraci zalazećeg sunca kupali su sobu bojama tropskog voća. Na trenutak mi se učinilo da osećam dodir povetarca na ruci. Zaustavljao sam se poput pijaniste koji iz vivo usporava ka andante i prelazi u lento. Vazduhom kao da je prostrujao miris bademovog ulja. Spustio sam ruke u krilo i zatvorio oči. Latice su mi milovale obraze, spuštale se niz vrat i leđa. Čuo sam njen glas.

Poput satenskog pokrivača veče se spustilo u sobu. Imali smo vremena do jutra.

Stevan Vrekić

Veštica

Znam, govorili su da je veštica,
Govorili su da ukletom stranom hoda,
Da su je razapeli Bogovi,
Da su je se plašili cigani...

Znam, da je hodala gola po mesečini,
Da je volela vukove... sve znam,
Ali sam je voleo.
Znam da su pod njenim pragom živeli đavoli,
Da je utkala u kosu pesmu revolucije,
Da se mnogi momci posle nje nikada nisu vratili,
Ali sam je voleo.
Sada plaši me njena pogana senka na prozoru,
Kada noću zacvili kletva pod borovinom...
Kada slepi miševi na krovu zajecaju
Za njihovom mrtvom iluzijom,
Kao i mojom....
Voleo sam je... voleo sam je...
Đavolicu, sina nam je ubila,
Sad leti ka svom hororu,
Jer je moj od života načinila.
Pogani su njeni zubi,
Grešne su njene ruke,
Noći u crnom
Kad je lebdela među zemljom i snom,
Kada sam je zakopao pod borovinom,
Kada sam je gurnuo u ćelije i ganglije,
Da joj se zatre put i vlast u telu mom.

*

Tatjana Jambrišak

Roj

„Majko...”

Prva je lampica zatreperila na stropu dugačkog hodnika. I odmah potom sljedeća. Bijeli bljesak odozgora prekrpio je plavo, prigušeno svjetlo što je dopiralo iza reda okana na lijevoj strani zida. I dok je svjetlost stizala jeku glasa pri dnu praznog prolaza, s desne su se strane probudili i ekrani i šarene ledice ispod tipki konzola Maternice.

„Dobro jutro, Majko...”

Protokol ispisan na foliji savinutoj u tuljac što ga je dežurna radilica zatakla u džep kombinezona jasno je nalagao da prvo krene udesno i na ekranima provjeri biometrijske podatke matice i fetusa, zasićenost atmosfere u kojoj se budila, status dozrelih jaja i zametaka. Lista bi se svakog jutra prelijevala šareno i na drugu stranicu usnimljenog protokola, upućujući dežurnu korak po korak. No, jutros je radilica prstima tiho zabubnjala po opni prvog prozorčića lijevo.

Matica je otvorila oči. Zjenice su joj se pred jarkim bijelim svjetlom iz hodnika uplašeno povukle u središte plavih šarenica. Trepnula je nekoliko puta brzo, vlažeći površine oka još uspavanim suzama. Teleskopska se kapaljka pojavila iz zida Maternice i nad licem joj i u oba kuta oka ispustila po kapljicu otopine srebronitrata. Radilica je obraz oslonila na opnu.

„Majko...”

Dobro jutro, kćeri. Raduje me što si opet tu. A sad provjeri Plod 28. Nestrpljiva je. Noćas je opet sanjala sunce. Plod 2, novi status Fetus, 8 tjedana.

U čvrstom stisku matičinih telepatskih prstiju radilica se nevoljno, ali ipak poslušno odlijepila od prozora i krenula niz hodnih. Trideset je monitora prikazivalo crvene i žute krivudave životne linije za svaki zametak. Trideset je matičinih maternica hranilo trideset nerođenih Rađalica, a u svakoj od njih tisuće nezrelih jajašaca koja su čekala na red. Matičina su jajašca rasla u Rađalice, a njihova u radilice i zametke budućih muških radilica za rasplod i one s greškama za hranu.

„Plod 28, Fetus, 40 tjedana. Biosignature posteljice normalne, oksitocin povišen. Inicijalizirati prostalglandin. Kontrakcije predviđene za 12 sati i 45 minuta. Početak poruke smjeni 28859: „Rađalica. Za 9 sati i 15 minuta pripremiti dolazni inkubator. Apgar ćeliju. Designator rođenja i smještaja. Stanje uredno. Kraj upute”, radilica je očitavala podatke i upisivala ih u data foliju. „Majko, ime?”

Ovu ćemo zvati Sunčana, kćeri. U njoj su se probudili snovi o Zemlji i nebu. I Suncu. Plod 14, novi status Embrij, dan 8. Znaš li što je Sunce, kćeri?

„Masivna kugla užarene plazme koja emitira energiju, Majko. Vidjela sam data struje. Vidjela sam snimke koje su donijele sonde kad smo prolazili pokraj Proksime. Sunce je zvijezda. Naučila sam. Sunce je početak svega. Inkubator svih stvari u svemiru. Majko, imam li ja ime?”

Radilica se vratila prozorima na lijevoj strani i pažljivo pratila titranje majčina tijela koje se protezalo pokraj svih trideset prozora kontrolnog hodnika. Majčino lice odmah kraj prvog, a zadnji, od plodne maternice nabubreni trbuh na samom kraju. Na broju 28 koža se ritmički napinjala i opuštala, tamo gdje se fetus Rađalice budio, protezao i udarao o stijenke svog preuskog doma. Nestrpljiva, kao ja, pomislila je radilica. Matičin joj se bezglasni odgovor nije ostvario u umu.

„Majko...”

Ne pitaj što ne želiš znati, kćeri. Nisu li te tako učili? Imaš mjesto, imaš zadatke, znaš kamo putujemo i zašto. Nije li to dovoljno? Plod 14, dan 3, novi status Blastocis, usađen.

„Rađalice znaju svoje ime, majko.”

One su drukčije, svaka je drukčija. Ne znaju zašto, ne znaju što će radati, kako će pridonijeti Seobi. Cijeli će život ležati u sobi, gledati u sebe, u svoje plodove i tuđe umove. Ništa drugo. Rađalice žrtvuju svoj život. Svoje snove ugrađuju u plodove. Nikad neće vidjeti zvijezdu, pa ni kroz prozor broda. Plod 17, Embrij, tjedan 6, pluća. Zato imaju ime.

Dežurna je utipkavala podatke o plodovima kako ih joj je slala matica. Status svakog provjerit će na ekranima prije nego joj završi smjena. Radilica je znala svoj zadatak; nastaviti gdje je prethodnica stala. Zapisati sve što Majka kaže, provjeriti. Zapisati. Onda jesti, očistiti se, spavati. U prvoj slobodnoj niši.

Opet jesti. I onda usput, dok prelazi od Hrane do radnog mjesta, baciti pogled kroz veliko okno nad Središnjim Halom. Ugledati zvijezdu. Možda šatl za popravke. Radnice plazilice koje čiste prozirnu opnu okna njihove Košnice.

Primivši iskrzane, kratke slike iz uma radilice, matica je pojačala vezu i stisak oko uma radilice. Slala joj je nizove podataka, tjerala je da brže očitava brojke, upisuje, od ekrana do ekrana, pod blještavim svjetlima sa stropa. Ponekad se dogodi, mislila je Majka. Promakao joj je ovaj nemirni duh. Pogrešno smo je označili. Ona nije sretna ovdje, vuče je znatiželja, prostor. A mogla je biti i navigator, tko zna?

Matica je zaronila u data bazu košnice... laetitia vaccui. Da, bila je sigurna da je i za ljubav prema svemiru čovječanstvo imalo spremno ime. I da ga je, baš i kao sve svoje ostalo nasljeđe poslalo s Košnicom u nepoznato, na drugi krak Mliječnog puta. Tamo gdje će uskoro na još jednu djevičansku planetu zasadi sjeme ljudskosti.

A te su je misli podsjetile da radilici pošalje naredbu za Novi ciklus. Do cilja je ostalo još pedeset zemaljskih ciklusa putovanja. Vrijeme je za novi naraštaj. Koloniste, graditelje. Pedeset godina, dovoljno za dvije generacije uvježbane i podučene u teraformiranju i održavanju života na budućem domu.

Prenesi mojim Sestrama: Vrijeme je. U nove Rađalice upišite dodatni program. Uskladite cikluse. Povećajte broj muških zigota. Skenirajte pažljivo. Označite fetuse pogodne za preživljavanje na površini. Plod 23, tjedan 26, otvara i zatvara kapke.

Radilica je tipkala ubrzano, svjesna samo Majčinih brzih naredbi, koje ona nikad nije ponavljala. Sanjarenje o zvijezdama pričekat će do nakon ciklusa obnove. Nikako joj se nije sviđala kazna za grešku, za propuštenu naredbu. Ostati nekoliko ciklusa u nasumičnoj niši, vjerojatno negdje daleko u srcu Košnice, kraj spremišta i daleko od Okna. Ne, ne, jednom je bilo dovoljno. Slušat će, zapisati, pripremiti sve za sljedeću dežurnu. Neće više gnjaviti Majku. Sutra kad ponovo uđe u Maternicu, onda će je pitati o muškim radilicama. Sutra odmah nakon buđenja. Još samo...

„Majko...”

Čujem, kćeri. Piši: Plod 12, tjedan 16, gušterača aktivna. Prenesi u Kontrolu: Sestrama poslati izvještaj o novoj procjeni udaljenosti do cilja. Prioritetno. Vrijeme je, kćeri. Vrijeme za promjene. Košnice se moraju pripremiti. Sljedeća će generacija vidjeti nebo. I Sunce.

Radilica je zastala pred prozorom Ploda 28 zamišljajući kako fetus Rađalice raste u Majci, a onda buja u inkubatoru kojeg će radilice postepeno širiti, dodavati module i graditi oko nje hodnik, baš kao i ovaj, kako raste tijelo nove Rađalice i kako novih trideset maternica spremno prima oplođene zigote, hrane ih i osluškiju, procjenjuju im sposobnosti i sudbinu, svrhu i budućnost. Plod 28, Sunčana. I njoj će pridružiti bezimene radilice, koje će je paziti i čuvati i brinuti o bebama do poroda. I onda ih ni Sunčana, ni radilice više nikad neće vidjeti. Te bebe koje više neće putovati svemirom, već graditi novu Košnicu na površini, pod zvijezdama.

Opet lutaš, kćeri. Plod 9, tjedan 30, započeti skeniranje snova.

Nije ona kriva ako su naši snovi nabujali i prelili se preko naredbi, mislila je matica. Uхватила je više nego što sam joj smjela pokazati. Želi više, željet će više. Trebali smo prepoznati tu žudnju u njezinom snu još prije nego što se rodila. Trebali smo. Ovako neće biti sretna. Moja kćer. Bezimena. Nevažna u masi. Ni broj, samo svrha, samo svakodnevni zadatak. Kako će ikad znati što je sreća, uživati u svom doprinosu Košnici? Pogriješila sam. Ipak, možda...

Znaš li čuvati tajnu, kćeri?

Radilica se vratila do prvog prozora na lijevo i lice približila opni iza koje su je čekale Majčine navlažene oči.

Majka joj je u um, na mjesto gdje se rađaju snovi, poslala slike. Mnogo mentalnih slika u čvrsto zapakiranom i kriptiranom paketu. Galaksije, kvazare, zvijezde i maglice. Obojene milijunima boja, promjenjive i titrave. Početak i kraj. Utkala je u njih radost i bol rađanja beba i zvijezda, života i supernova. Svetost cilja i ponos čovječanstva.

I na kraju, riječ koja otvara kod.

Leticija, kćeri. Tvoje ime. Sanjaj.

*

Vida Nenadić

Konačno

Pojavio se iznenada
i niotkuda
u mom životu...

Reče da ga je sam vetar doneo...
I tu je pao...
I ostao...

*

Zoran S. Stanojević

F aforizmi

Al' sam se zakucao – reče ekser.

Spreman sam da se suočim sa svakim
ko tvrdi da sam ga ubio.

Biće krvi do kolena – reče komarac.

Krenuo četnik u šumu i sretne tri praseta...

Promenićemo svet.
Na onom svetu se lepše živi.

Plašim se mraka.
Kažu da je mnoge pojeo usred bela dana.

Mirno spavajte.
Ovde je i bog rekao laku noć.
Sile mraka dolaze da seku struju!

Rđa pati od nedostatka gvožđa.

Živimo kao u bajci.
Siromašni, ali srećni.

Zemlja je četvrtasta i okreće se oko meseca.
E to bi već moglo da prođe.

*

Zoran S. Stanojević

Kolumbo otkriva Ameriku

U jednom momentu mornari sa Kolumbovog broda su povikali:
„Kolumbo, eno je Amerika!”
Kolumbo je rekao:
„Jeste li sigurni?”
A mornari će:
„Kako nismo, pa eno ga vidi se KIP SLOBODE!!”

*

Vida Nenadić

F aforizam

Da li će noći, poput ove, ikad moći da mi svanu, u samoći?

*

Pavle Cvijić Pajo

U vrtlogu života

U zanosu ta goluba dva
u granju lome krila
a mjesecina tajanstvena sva
svoju je draž razotkrila.

I ja ih gledam kako se ljube
dok mjesec miluje njihovu sjenu
a oni se u zagrljaju gube
i nestaju u plamenu,

Na put bez povratka kreću
dok se u njima struje mladosti sijeku
i valove života pokreću
sa izvora duše za mirnu rijeku.

A u toj rijeci sve iščezava
jer život ustupa mjesto za druge
da u smiraju i njima sja
i svjetlom sreće i svjetlom tuge.

Uvijek ispočetka, iza duge
rađa se to što ima i svoj kraj
dok gledam ih kako se ljube
zavjesu spušta mjesječev sjaj.

*

Nataša Stanić

Mede od pliša

Nećeš me znati
Ako odem pre tvog prvog koraka
Ako vazduh ne budem delila
Sa tvojim prvim rečima

Ljubav će ti odasvud slati
Beskrajnu
Jedna nevidljiva tetka
Neštipljiva

Samo ponekad kad pada kiša
Daljinu nemoćna da stiša
Zaplakaće mede od pliša
Videvši kako se Miša
Sa tetkom igra nevidiša

*

Vladimir Bulatović

Koncert za tetkicu

Da su naš kulturni život i kulturna ponuda u zamahu, može se ustanoviti po koncertima neafirmisanih umetnika, koji se izvode poslednjih nekoliko meseci.

Eto baš juče, prelistavajući dnevnu štampu, zadržah se, više nego obično, na strani posvećenoj kulturi u našoj zemlji. Kao i obično tu stranu "preletim" pogledom, što i sada učinih, ali mi se pogled zaustavi na jednoj više nego skromnoj reklami za koncert. Pisalo je da će se te večeri sa početkom u 20 časova, u sali Gradske biblioteke, održati svetska premijera Koncerta za tetkicu!

Zanimljivo, rekoh sebi i pomislih da je u pitanju instrumentalno delo, verovatno sa avangardnim pristupom. Međutim, zabunu mi je stvorilo nepostojanje znaka navoda u naslovu dela, pa nisam bio siguran da li je uopšte delo u pitanju ili... to već nisam smeo ni da pomislim! Dodatnu zbrku je izazvala i činjenica da nije potpisan ni autor dela, ni izvođači, niti se spominje kog je žanra delo!

Pošto te večeri nisam imao nikakvog pametnijeg posla, odlučio sam da odem i vidim o čemu je reč. Obukao sam belu košulju, stavio leptir mašnu, izglancao najbolje cipele, i krenuo na koncert.

Pošto živim na tri stanice od Gradske biblioteke, odlučio sam da idem peške.

Divno jesenje veče upotpunio je miris pečenih paprika sa jednog od, cvećem uređenog, balkona. Usput sam sreo dve dame, koje su se držale pod ruku, sakrivene ispod šešira sa velikim obodom, poput suncobrana na plaži.

Njihove izvajane siluete, poput lutaka u izlogu, mamile su poglede sugrađana, ljudi u žurbi sa prefinjenim ukusom.

Stigavši pred Gradsku biblioteku naišao sam na skroman plakat koji je najavljivao večerašnji koncert. Ulaz je bio besplatan.

Ušao sam u zgradu Biblioteke na čijem je ulazu stajao čuvar, kepec.

Ljubazno sam ga upitao gde se nalazi sala u kojoj se održava koncert i dobio još ljubazniji odgovor i objašnjenje kako da do nje dođem.

Prošao sam polumračnim hodnikom, skrenuo na prva vrata levo, pa još malo napred, zatim na prva vrata desno i našao se u svečanom holu Biblioteke. U holu se nalazilo nekoliko ljudi, koji se nisu mnogo obazirali na moje prisustvo. Komentarisali su i držali u rukama štampane programe za večerašnji koncert. Delovali su ozbiljno, a po odeći koju su nosili reklo bi se da su to uglađeni predstavnici našeg društva. Jedna dama, sa dubokim dekolteom, držala je malu, crnu pudlicu na povocu, hraneći ga nekakvim psećim biskvitima.

Naišao je poslužitelj i nudio prisutnim gostima veliku srebrnu tacnu, načičkanu brojnim đakonijama za jelo. Poželeo sam da vidim šta se nalazi na tacni, ali poslužitelj me zaobiđe i izgubi se u nekom od mnogobrojnih hodnika Biblioteke, ne pojavivši se do kraja večeri.

U tom se otvoriše vrata sale i mi uđosmo unutra. Potpuno beli zidovi i tapacirane stolice za sedenje postavljene u deset redova sa po deset stolica u svakom redu, odavali su ozbiljnost i najavljivali zanimljiv koncert. Podijumom koji je bio u ravni sa stolicama dominirao je veliki, crni koncertni „Petrof”. Ugledavši taj koncertni klavir, kako se sjaji, poput kraljevskog sarkofaga, monumentalan i elegantan, „zaigra” mi u stomaku. Seo sam po običaju u poslednji red kako bih ako „zagusti” bio bliži izlazu.

Izbrojao sam prisutne slušaoce i, ako uzmemo u obzir i kuće, bilo nas je ukupno četrnaestoro.

Pogledao sam na sat, bilo je već osam i sedam. Gospodina ispred mene sam ljubazno zamolio da mi da program, ali se on nije obazirao.

Pogledom sam tražio program, ali već se zatvoriše vrata sale i svetla na zidu se pogasiše, tako da je gorelo jedino svetlo na podijumu.

Prošlo je nekoliko trenutaka, kad se pojavi žena u crvenom kombinezonu sa zelenom maramom na glavi. Klopalarala je belim klompama po „brodskom podu” sale. Bila je to tetkica. Ono što nisam smeo ni da pomislim zaista se događalo! Izvadila je plavičastu krpu i počela da briše klavir. Završivši sa brisanjem „školjke” klavira, skinula je poklopac, pa žustrim pokretima prešla krpom po dirkama, praveći veoma čudne i potpuno nepovezane tonove, koji su podsećali na lomljivu čaša i tandrkanje šerpi. Pošto je obrisala dirke, vratila je poklopac na mesto i poklonila se publici. Neko iz publike glasno viknu: „Bravo!” i

salom se prolomi aplauz dvadesetičetiri dlana, dok je crna pudlica lajala trčeći oko egzaltirane gazdarice. Prisutni su ustali na noge i tapšali uporno, tražeći bis. Tetkica je izašla još jednom i poklonila se, učinivši to još četiri puta.

Izlazeći iz sale mogao sam da čujem od prisutnih gostiju kako nikada nisu bili na tako dobrom koncertu i kako je prava šteta što nije došlo više ljudi.

Pogledao sam u časovnik, bilo je pola devet. Uputivši se ka izlazu iz Biblioteke sretoh čuvara, kepeca, pa mu poželeh ljubazno laku noć, na šta mi on još ljubaznije uzvрати i požele mi prijatno večer.

Ujutru sam kupio novine i prvo što sam potražio – potražio sam kulturnu stranu. Nisam je, na žalost, pronašao, ali sam na prvoj strani mogao da pročitam da je po hitnom postupku donesen zakon po kojem se kultura ukida do daljnjeg!

Stevan Vrekić

Vampir

Jurio me je...
Znao sam da su ga đavoli poslali...
Pucketala je noć kao stara ploča,
Znam jurio me je...
Nisam se okrenuo ali sam ga osećao.
Pio je moju krv,
Znam osetio sam dah na vratu,
Kao košeno seno, kao miris duvana.
Znam samo da se nisam bojao,
Znam... da sam bežao a onda
U njegovoj tami stojao...
I pustio da me začara...
Moje usne gore kao kestenje,
Moje srce peče kao žar saća.
Više se ne plašim mraka
Ni novog sveta u koji me je odveo,
Ni onoga imanentnoga, esecijalnog, infantilnog,
Čoveka u kojeg me je pretvorio,
Znam jurio me je... I ja sam mu dozvolio.

Miodrag Stošić

Klarin svet

Klara je već uveliko bila na auto-putu kada je shvatila da je zaboravila da ga isključi.

Okrenula je naglo crveni ford falkon i pošla nazad ka gradu. S vremena na vreme susretala se sa osuđivačkim pogledom u trapezu retrovizora. Tako nešto joj se nikada nije dogodilo. Znala je koliko štete može da nanese uređaj ako ga ne isključi i zato je pre napuštanja prostorija i po nekoliko puta proveravala da li je isključila sve što treba.

Moglo bi se reći da je Klara postala opesivno - kompulzivna: kada su u pitanju bili uređaji sa daljinskim upravljanjem nije se zadovoljavala samo time da ih uspava prostim pritiskom na crveno dugme. Ustajala bi i iskošenim očima tragala za velikim dugmetom za potpuno gašenje. Ili kada bi, recimo, završila sa peglanjem nije smela da ostavi zmijolik kabl blizu utičnice već bi peglu uredno pakovala u kutiju i odlagala je visoko u ormar.

Kuhinja je za Klaru predstavljala pravu "malu prodavnicu užasa". Uvek bi se naježila kada bi je frižider noću, po otvaranju ošamario jakim svetlošću. Frktanje miksera podsećalo ju je na zvuk motorne testere i uvek je mutila žmureći, okrećući glavu na drugu stranu, kao da u nekog puca.

Kralj horora u kuhinji ipak je bio električni šporet. Preteranim čišćenjem čeličnom žicom i glancanjem gotovo je skinula sve sličice koje su pokazivale koje je dugme za koju ringlu. Stoga je i najobičnije kuvanje kafe bilo za nju izvor stresa. Svaki čas šakom je preletala preko ringli tako da je izgledalo kao da se nalazi za komandnom tablom vasijskog broda.

Sedeći jednom prilikom na klupi pored reke čula je razgovor dva penzionera. Jedan od njih, bez ijedne dlake na glavi i sa velikim slušnim aparatom za uhom pričao je o nedavno ugrađenom baj-pasu. Klara ga je nevoljno slušala grizući usnu do krvi. Kad je čovek zadigao košulju i pokazao ožiljak od skalpela Klara je vrisnula: „Ja to nikad ne bih stavila u sebe!“, otrčala do reke i povratila.

Zarivajući ljubičaste nokte u plastičnu kuglu menjača Klara je jurila autoputem, nevoljno posmatrajući znake za ograničavanje brzine koji su ispadali kao pokretne mete. Na beloј liniji autoputa ukazalo se telo pregaženog psa u lokvi skorele krvi. U nekoј drugoj situaciji bi zastala i uhvatila se za kosu kako bi odagnala zlo, ali ovog je puta pritiska gas, dok joj je vena nabrekla na belom stopalu.

Gladni ford falkon grizao je asfalt i žmirkao crvenim farovima dok se Klara parkirala na mestu za invalide. Tresnula je vratima i potrčala ka Gradskoj bolnici kao da joj gori pod nogama. Cupkala je nestrpljivo pred vratima lifta. Lice joj se iskrivilo kada su razjapljena metalna vrata otkrila par belih mantila. Isti takav

mantil sa imenom „dr Beti“ na gornjem levom džepu videla je posle incidenta kod komšinice Lore.

Klara se bojala kontakta sa spoljnim svetom. Kupala se nekoliko puta dnevno u vreloj vodi od koje su joj ostajale crvene fleke po koži, a tanke nokte sekla toliko da su joj zanoktice krvarile pri svakom jačem stisku.

Slom je doživela onog dana kad ju je komšnica pozvala na kafu. Kad je pokucala začula je Lorino:

„Uđi, slobodno! U kupatilu sam! Džezva je na ringli...“ Skočila je i skoro razvalivši vrata kuhinje šćepala džezvu i bacila je u sudoperu. Isključila je ringlu i čekala da narandžasto – crvena boja lagano usahne. Stavila je malo soli na opekotinu i pošla ka kupatilu.

Sitne oči joj se odjednom razrogačiše! Na zidu, pored vrata od kupatila ugledala je jarko crvenu lampicu. Bojler je bio uključen! Kroz glavu su joj proleteli brojni novinski isečci koji su govorili o sve češćim slučajevima nesreća prilikom tuširanja upravo zbog neisključenog bojlera. Nije oklevala. Poletela je da isključi bojler, ali dugme je bilo zaglavljeno. Pritiskala ga je sve dok prst nije počeo da joj krvari. Uletela je u tuš – kabinu i šćepala iznenađenu Loru za ramena izvukavši je napolje. Gola i unezverena Lora zgrabila je peškir da se pokrije i oborila uključen fen. Klara je pomahnitalo skočila, išćupala fen iz utikača i bacila ga kroz zatvoren prozor. Lora je vrištala.

„Jesi li normalna?! Poludela si! Šta to radiš?!“, dok je Klara, sve prisebnija, odgovorila:

„Samo sam htela da te spasem... Zaboravila si da ih isključiš... Zaboravila si.“ Oklevajući, Lora je pozvala policiju, a potom ustuknula ka kredencu sa noževima videvši Klaru kako joj se približava. Bila je na ivici da zgrabi veliki kuhinjski nož, ali je ipak zastala. Klara je samo klekla, podigla telefonsku slušalicu i vratila je na mesto.

Bila je na pravom spratu klinike. Pogledala je niz mračni, dugački hodnik i ugledala mrvu svetlosti koja je rasla dok joj se približavala. Podsetila ju je na jutro posle noći provedene u policiji.

„Zdravo Klara, ja sam doktorka Beti. Htela bih da porazgovaram s tobom“, rekla je crnokosa žena. Razgovarala je sa Klarom nekoliko sati i povremeno beležila nešto u svesku sa kožnim koricama. Slušala je o Klarinim nezgodama sa električnim uređajima koji kao da su, kako je vreme prolazilo, dobijali sopstvenu volju i radili na tome da je ubiju. Doktorka Beti je samo prišla i spustila ruku na Klarino rame.

„Da li mi veruješ?“, pitala je.

„Verujem ti“, rekla je blago.

„Ali, moraš da mi dozvoliš da probam još nešto.“ Uzela je lastiš sa limenim krugom na sredini i počela da ga razvlači. Krug je ravnomerno išao levo-desno dok su Klarini kapci postajali sve teži.

„Nalaziš se u kući... Još si devojčica... Hoću da mi kažeš šta vidiš?“, čula je glas doktorke Beti.

„Svetlo...“, mucala je. „Svetlo dolazi iz frižidera... Hoću mleko... Ja mnogo volim da pijem mleko... Naročito kad ne mogu da zaspim... Vidi se Mesec kroz roletne... Mleko je hladno... Ja...“, počela je da se znoji i da se uvija po kauču.

„Budi mirna, ja sam tu“, čula je spokojan glas iznad sebe. „Reci mi šta je sa mlekom.“

„Ne mogu hladno mleko... Grlo... Zagrejaću ga... Uključujem plin... Biće toplo... za čas“, oblizivala se, dok su joj graške znoja gmizale po obrazima.

„Šta se tad desilo?“, pitala je doktorka Beti milujući je po kosi. „Tad sam je videla... Macu... Malu belu macu sa... crnim pečatom preko levog oka... Ona me je gledala kroz prozor... Htela je mleka... A ja volim mace... Uzela sam šolju sa ringle i odnela joj... Sela sam na klupu... Mačka je najlepša životinja... Najgraciosnija... Gde prestaje maca, a gde počinje mleko... Belo... Belo...“

„Klara, Klara...“, zvala ju je doktorka dok nije shvatila da je zaspala u snu.

„Klara, slušaj me sada pažljivo, ti spavaš u snu. Pljesnuću rukama i ti ćeš se probuditi ali, samo u snu. Čuješ li me? Ostaćeš u kući, kad pljesnem rukama...“ Na zvuk doktorkinih dlanova Klara je naglo skočila i počela da vrišti. Oči su joj i dalje bile zatvorene. Potoci suza pronašli su svoj put i sekli joj obraze. Trgla se i zgrabila doktorku za revere.

„Klara slušaj me, slušaj“, ponavljala je doktorka Beti. „Reci šta vidiš, šta vidiš?“

„Plamen! Sve gori! Sama sam... Tata, mama... Gde ste? Zašto ste me ostavili? Komšija me drži u naručju... Vatrogasci drže ogromna creva... Ja ne plačem... Ćutim... Neću da znaju... Ne smem da kažem...“ Doktorka ju je uhvatila obema rukama za glavu i pitala je:

„Šta? Šta kriješ? Reci! Reci mi!“

Klara je jedva došla do daha, a potom je počela da diše sve ravnomernije. „Ja... Ja sam kriva... Zaboravila sam da isključim plin... Zaspala sam na klupi... Ja sam kriva.“ Dok je govorila suze su joj tekle niz lice. Doktorka Beti je pljesnula šakama.

Soba 42. Dobro je zapamtila broj sobe koja joj je bila dodeljena. Zahvaljujući naklonosti doktorke Beti na suđenju Klara nije bila zatvorena već je dobila zaduženje da pomaže bolesnicima u Gradskoj bolnici. Doktorka je izlažući svoje stručno mišljenje naglasila da je Klara nakon spoznaje svog problema otpočela mentalni oporavak.

Njen prvi radni dan prošao je mirno. Ostavila je uniformu, uredno je složivši u kasetu pored belih cipela sa otvorenim vrhom.

Ko zna da li bi se setila da je zaboravila nešto da isključi da se radio u kolima nije automatski isključio po izbacivanju diska. Tada je pretrnula pred spoznajom i naglo okrenula kola ka bolnici.

Molila je Boga da je stigla na vreme. Bilo bi strašno da zabrlja prvog dana. Da ostavi nešto uključeno. Ušla je oklevajući. „Dobro je“, prešlo joj je preko usana. Prišla je bolničkom krevetu. Na njemu je ležao gospodin Martin. Bio je već mesecima u komi. Održavali su ga u životu pomoću aparata. Njegove grudi pomerale su se jedva primetno. Lice mu je bilo boje pepela, ali je po obrazima tinjala iskra rumenila. Tišinu sobe remetilo je ravnomerno pištanje aparata na čijem se ekranu pružala gotovo prava zelena linija, tek ponekad se lomivši. Klara

je prišla aparatu i isključila ga. „Dobro je“, rekla je sebi. „Nije se zapalio.“ Grudi gospodina Martina prestale su da se dižu i spuštaju.

Laknulo joj je pa se zaputila napolje. Odjednom je zastala. Nešto se desilo u njenoj glavi. Strahovito saznanje. Prebledela je. Tek u tom trenutku sagledala je dužinu hodnika u kojem se nalazi. „O Bože, koliko li još ima neisključenih aparata! Ne, ne! Ne mogu kući dok se ne uverim da je i poslednji isključen!“ Zavezala je kosu u rep i zavrnila rukave, ušavši u sobu 43. Pred njom je bila duga noć.

Aleksandar Stošić

Iznajmljeni grad

Sedim na klupi i posmatram Grad pod maglom. Okrećem glavu očekujući poznat ženski lik. Teški kašalj dopro je iz pluća dok je sprej Aentolin, koji širi bronhije i olakšava disanje, strpljivo čekao u džepu farmerki. Napipao sam pumpicu i zaključio da još nije vreme za nju.

Vazduh je danas čistiji, količina radioaktivnih Emo čestica u granicama je dozvoljenosti. Nežni dodir vetra po licu, trenutak opuštanja, pauza za rokadu misli. Vibracija mobilnog telefona u džepu i nagli trzaj noge. Izvadio sam telefon i javio se.

Slanje poruka kroz iznajmljenu stvarnost.

Mia je čvrsto stezala pištolj u ruci. Vrelina asfalta, nesnosna toplina, koraćanje kroz napregnuto polje realnosti. Apokaliptično okruženje uvelih zgrada. Čelične konstrukcije odašilju poruku stvarnosti. Gde je veliko dostignuće ljudske genijalnosti? Košmar se proteže dok tople noći smenjuju vrelinu dana, vetar se čeka kao prosvetljenje, a kapi kiše kao eliksir života prolete usnulim gradom jednom mesečno.

Obrisala je znoj sa čela i zastala da osmotri okolinu. Napušteni centar, usijani beton, prelamanje sunčeve svetlosti kroz prozorska stakla. Gladne zveri ostavljaju trag urina koji vonja teškim, jakim mirisom.

Mia je oprezno nastavila put, koncentrišući se na šumove oko sebe. Potmula buka donosi nagoveštaj nepravilnosti. Bande su otkopale ratnu sekiru čekajući strpljivo da oni sa suprotne strane naprave pogrešan korak. Odstrel za smanjenje nataliteta koristio je prirodno gorivo u nedostatku prerađene nafte: vozila su se kretala na ljudsko-solarni pogon.

Prošla je ceo napušteni kvart i manju divlju deponiju. Spazila je devojkicu na izmaku snaga, kako pokušava da se održi na nesigurnim nogama. Smrad para plućnu maramicu, sekret klizi niz grlo unoseći nove bakterije koje razjedaju tkivo, a imuni sistem vrišti u prazno. Suva, ispucala usta sa krastom u uglu, svrab, ulepljena majica, kosa vezana u rep. Čuje se buka kamiona koji donose novu količinu đubreta. Nada u očima devojkice, staklasti sjaj u nepreglednom moru

šarenog otpada. Moći će ponovo da zaroni i traži zakopano blago Atlantide. Pogledala je u pravcu iz kojeg je dolazila Mia i ravnodušno nastavila da pretura po smeću.

Mia je pogledala na sat i ubrzala korak. Kasnila je, a smena nije mogla da čeka. Počela je da trči dok je otkucaje srca osećala kao blago pulsiranje u glavi. Zna da su zveri u blizini, oseća njihovo prisustvo, poglede koji se lepe za nju. Moram da ih ignorišem i stignem na vreme, mislila je, Alex me čeka!

„Halo!” Ništa se nije čulo sa druge strane žice. „Halo, ko je?”, pitao sam, nervozno se vrpoljeći na klupi. Čuo sam teški kašalj i ritmični škripavi zvuk. Ustao sam i prekinuo vezu. Vratio sam telefon u džep i počeo da se osvrćem oko sebe. Iz pravca Grada čulo se prigušeno zujane velikog generatora, dok je svetla crvena tačka snajpera šarala po mojim leđima, strpljivo čekajući da napravim pogrešan korak. Počeo sam da se preznojavam. Proklete zveri, samo da joj se nešto nije desilo!

Sve ovo je jedan veliki Biznis, borba za opstanak u kojoj jači, oni koji su prolili nevinu krv, ostaju na istim pozicijama. Dogovor je sledeći: svaki dan je nova šansa da dobijem metak u glavu. Kad Mia dođe, čekaću je sa paketom u kojem se, pored hrane i flaše vode, svakog ponedeljka nalazi i puna baterija za mobilni telefon.

Uputivši se prema Gradu, imam dvanaest sati da obavim zadatak. Ubijam zveri, jer njihova tela koristimo kao pogonsko gorivo. Mi smo robovi društvenog poretka, marionete u rukama moćnih. Status na društvenoj lestvici automatski određuje naše mesto u sistemu koji mora besprekorno da funkcioniše.

Niko od nas nije ni gladan ni žedan, nosimo kvalitetnu odeću i koristimo jake lekove u slučaju bolesti. Paze nas kao kućne ljubimce dok obavljamo njihove prljave poslove. Krvavi smo do zuba, izvežbani da ubijamo zveri i ljude. Ne biramo sredstvo, preživljavanje je dovoljan motiv. Podli kućkini sinovi nas drže na lancu bacajući svaki put sve ukusniju kosku kojoj ne možemo da odolimo.

Subota i nedelja su slobodni dani za povlašćeni broj Čuvara Grada. Dobijamo nagrade u vidu masaža, bazena, orgijanja u Palati Ljubavi, alkohola, ekstazija, hašiša i kokaina. Sa animalnom euforijom dočekujemo te dane, zaboravljajući na svu prolivenu krv, čisteći podatke nataložene na mentalnom ekranu, brišući svaki trag neprijatnog osećanja izazvanog radnim danima.

Na rođenju su nam u tela ugradili čipove koji pokazuju naš položaj u prostoru. Ne postoji način da se čip izvadi. Mnogi su pokušali i završili kao gorivo.

Magla se lagano spuštala na Grad. Poput organizma, svetla su počela da se pale stvarajući efekat disko kugle po obodima nebeskog svoda.

Mia se, kupajući se u znoju, približavala mestu na kojem sam je čekao. Video sam njenu vitku siluetu kako prelazi ulicu koja izlazi pravo na park i uzanom stazom prilazi klupi kraj koje sam je, uznemiren, čekao. Pogledao sam na sat, registrovao još jedno poniranje vremenskog tesnaca. Seo sam na klupu ubrzano dišući. Kapi znoja slivale su mi se niz lice dok se daleki horizont približavao. Teskoba u grudima i ledena jeza u rukama. Je li ovo kraj pre vremena? Pokušao sam da umirim disanje ne znajući šta se dešava sa mojim telom. Znoj mi je izbijao po celom telu. Ličio sam na sunder koji upija svaki komadić magle.

Krajičkom oka spazio sam Miu. Ustao sam i privio je na grudi. Trenutak spajanja, toplota osobe koju volim, promena moje moždane frekvencije i bezbedno prizemljenje. Suze su nezaustavljivo krenule.

Nema izlaza, samo sluzavi tragovi čudovišta, olinjala nada da će do promene doći, da ćemo jednog dana raditi neke druge, lepše stvari.

Pogledao sam u Miine umorne oči i prepoznao vapaj bespomoćnosti pomešan sa osećanjem sigurnosti. Čvrst zagrljaj i mentalna povezanost. Moramo da nastavimo dalje.

Grad se pod nama oblizivao, čekajući novi zalogaj, stvarajući neonski oreol odsjajem reklama, brišući fizičku konekciju sa jednim bićem koje volim na ovom svetu. Deca noći su proždrljiva, halapljivo čekaju moj pogrešan korak. Udaljavao sam se nesigurnim koracima, ostavljajući za sobom Miu, noseći u sebi ljubav, jedinu koja može da me natera da preživim i dočekam jutro.

Možda.

Bojan Bogdanović

F aforizmi

Noćas sam sanjao da sam budan. Na sreću, bio je to samo ružan san.

A što se tiče letećih tanjira, penzioneri više vjeruju u fiksne kontejnere.

Ako su Srbi pali s Marsa, onda je to dokaz da u svemiru nikad nije ni bilo razumnih bića!

Političari uglavnom padaju s Marsa.

Nisu ni oni toliko glupi da siđu sa Venere, planete ljubavi.

Političar sahranjen po propisima, vaskrsava mimo njih.

Đavo nije tako crn kad sjedi u Skupštini.

Njemačke vile iz bajki uglavnom su se ložile na bogate Jevreje.

Trka još nije izgubljena. Nismo mi obični konji!

Penzionerima koji me pitaju o povećanju penzija, poručujem: Pitajte Premijera, đavo će ga znati!

Donošenje novog paketa mjera Vlada je prepustilaiskusnom ekspertu - djeda Mrazu.

Radio je ono što mu je savjest nalagala. Ala taj može da slaže!

Ove godine ću ljetovati na televiziji. Tamo su uslovi za život idealni!

Policija je otkrila nekoliko lica koja su uživala marihuanu. Za njihovim plućima još se traga.

Sa njima se ne može pregovarati, jer su i gluvi i slijepi. A i mrtvi.

Sunce ove godine izlazi u ograničenom tiražu!

Bojan Bogdanović

Priča o Ledenoj Kraljici

... Elena, Elena, odjekivalo je po čitav dan širokim dvorištem seoskog kovača Nikolaja Aleksejeviča Basmanova. Ispred trošne kovačke radionice prepune razne gvožđurije, stajala je bradata ljudeskara, brišući znoj sa čela. Negdje u dnu dvorišta, iza osušenih plastova sijena, istrča mali plavi anđeo sa kosom punom svijetla, i sa dva ogromna čupava psa pored sebe. U ručicama joj je pljuskala drvena posuda sa kumisom, kobiljim mlijekom, od koga je njen otac imao snagu šumskog duha, dok je pred zadivljenim seljanima savijao potkovice golim rukama.

Živjeli su dobro, Elena, njen dobri džin Aleksej i matrjona Ahmatova, babuška Elenina i mati kovačeva. Babuška joj je pričala kako su u jednoj strašnoj sibirskoj noći, pod zaleđenim nebom, umrli mužici sa dječicom u naručju i kako ih je Snježna Kraljica odvela u svoje carstvo od snijega i leda. Sa polovinom sela otišli su i Elenina majka i njen mali brat.

Ipak je bio lijep život u malom zabačenom selu sa drvenim kućicama, bradatim mužicima, čoporima dječurlije, musave i prljave, ali sa nebesko plavim očima ispod zamršenih žbunova kose. Vedro je bilo Elenino djetinjstvo. Zujala je po čitav dan mala pčelica, od babuške do dobrog džina, u čiju je ogromnu bradu mogla cijela stati. I ona i njeni čupavi pratoci, i selo i garava kovačnica i dobar dio brezove šume, i da još ostane mjesta za lulu, ogromnu kao sve Aleksejevo što je bilo. Najveći od svega bio je kovački mijeh, koji bi čula kada bi se poslije večere, odmarala na očevim grudima. Iz dubine njegovih grudi muklo je udarao bat, držeći svojim ravnomjernim ritmom brda na horizontu i sunce na nebu, i pod čijim je otkucajima sibirski cvijetni ćilim mirisao pod nogama sve do kasne jeseni. Čitav svijet je ležao na Aleksejevim grudima.

I bilo je toplo tom svijetu. I široko.

Nakon ženine smrti kovač nije pogledao drugu. Glasom šumskog Šaljapina pjevao je u kovačnici, glasom od kojeg su trnule seoske udovice prosipajući mlijeko iz tek namuženih čabrica. Ali uzalud. Mali plavi anđeo čvrsto je držao kovačevu dušu u svojim ručicama.

Previše je to ljepote za jednog smrtnika, žestili su se šumski duhovi. „Nema daha kao što je moj, i ne smije ga biti“, pridružila im se i Šumska Kraljica. Za moje carstvo treba još robova, odlučila je. Njen sluga, strašni ledeno plavi Sibirski Mraz, ponovo je jedne tamne noći bez zvijezda, kao i prvi put, posjetio maleno selo Popečkinovo. Selo kovača Alekseja i njegove kćeri Elene. Bezdušan je bio taj Mraz, bezdušan poput duha Ribecala. Oštra kao nož, svanula je sibirski zora, otkrivajući ponovo zaleđena tijela mužika, tijela njihove dječice sa očima boje mraza, zaleđena dvorišta, potočić, pa i ptičice na granama. Zaleđen je bio čak i mjesec. I zvijezde su bile zaleđene, tako da ih je tek popodne sunce uspjelo otraviti.

U kovačevom dvorištu, jedan plast sijena počeo je da se mrda na suncu; i gle, iz njega se rodi mali plastić plavih očiju, a za njim i dva, nešto veća, rundava plasta koji su počeli da laju.

Bila je to Elena! Stajala je, zbunjeno žmirkajući, između vjernih čuvara i nije znala šta se događa. Lutala je kućom i praznim dvorištem tražeći Alekseja i babušku. Sve je bilo prazno. Sve je bilo hladno. Snježna Kraljica je zavládala selom!

I dok su se niz Elenine obraze kotrljali maleni kristali, odnekud su se začuli praporci. To je čarolija, pomislila je Elena, to moje suze zvone?

Na seoskom putu pojavio se oblak pare. Tri zadihana konja vukla su saonice; Aleksejev brat, iz sela udaljenog oko pedeset vrsta, što je bilo skoro čitav dan vožnje, došao je po iskovani plug, sjekiru, potkovice...

Došao je da vidi brata, ali je stigao samo da ga sahrani. Zemlja se još dugo neće odlediti, pa je Semjon, Aleksejev brat, uzdahnuo, pogledao siroče, i uz veliku muku natovarao na saonice ogromnu ledenu statuu mrtvog brata, da ga sahrani u rodnom selu.

Eleni je umotao u bundu i stavio do sebe, da ne gleda usnulog džina kako leži na podu saonica. Brata je pokrio sa dva iznemogla čupava psa, i tako je tužna družina krenula na put.

Tužno je bilo u zaleđenoj tundri. Plačno je bilo u malom usamljenom srcu, koje je shvatilo da ovaj svijet ima samo hladnu zimu za ljudske suze. Stegla je male šake i ne znajući šta je zakletva, odlučila da više nikada neće plakati. Ni zbog koga! Ni zbog čega!

Sa babuškom je sahranila i svoje suze. Sahrani ih je sa dobrim šumskim duhom Aleksejem.

U novom selu, čudili su se seljani malom plavom anđelu ukočenog lica. Niko je nije vidio da se smije, niti da plače.

Prošle su godine. Elena je počela da gleda svijet nekako sa strane. Stajala je pred tobom već visoka djevojka, visinom breza, ljepotom ravna Vasilisi Prekrasnoj iz bajke; izgovarala je kratke riječi – nisi ih čuo, pokretala prekrasne usne – nisi vidio... Gleda u tebe, a opet – nije tu.

Gleda te sa dva plava preduboka zdenca, prehladna su, i znaš da te ne vidi. Onog strašnog dana kada je umro Aleksej i kad su se niz rumene dječije obraze kotrljali ledeni kristali – jedan je kliznuo pravo u srce! Zaledilo se ono što je do tada bilo puno ljubavi za babušku, za dobrog bradatog džina zbog kojeg su snovi mirisali na najfiniji duvan na svijetu, za selo Popečkinovo, ne veće od njenog dlana, za Njurku i Pašu, rundave prijatelje koji bi je i od medvjeda sibirskog odbranili, za mužike i njihovu dječicu, za sunce na nebu...

Prošla je zima i za njom još mnoge. Semjona je poštovala Elena, brata Aleksejevog i njegovu porodicu. Zahvalna mu je bila. Ništa više od toga. Ponekad, dok bi radio u kovačnici, Semjon bi osjetio hladan vjetroc u srcu. Nije morao da se okreće. Znao je da ga ledeni plavokosi kip posmatra sa vrata, tražeći Alekseja u njegovom pregibu ramena, osluškujući disanje kovačkog mijeha. Tankim nozdrvama, poput lovačkog hrta, njušila je vazduh za mirisom duvana. Sve manje je razgovarala sa ukućanima i sve češće su neki nepoznati, ali bogati ljudi, dolazili do Semjona pod ovim ili onim izgovorom. Popravljao bi im potpuno ispravne rukunice na kolima, mijenjao neki dan kupljene konjske oglave, i razgovarao uglavnom o vremenu. Za neki dan počeo je i piće da im toči. I naplaćuje.

U praznoj širokoj kući pokojnih roditelja, našlo se par drvenih stolova i nekoliko medvjedih krzna, oivičenih rogovima irvasa, na zidu. To je dostajalo da Semjona učini vlasnikom jedine birtije u široj okolini. U Sibiru, šira okolina je podrazumijevala reon od stotinak kilometara, i tamo i ovamo, i lijevo i desno. Bez mnogo priče, Elena počne da posluži sve veći broj posjetilaca. Pored debelih vlasnika majura, dolazili su i obični mužici, koji su svraćali na po jednu s nogu, a bivali odnešeni poslije dva dana. U selu se pojaviše i polucilindri i po neke prave kočije. Priča o Ledenoj Kraljici Eleni putovala je stepom. Prepričavali su je uz karavnske vatre, u planinama prekrivenim vječnim ledom, na brodićima što plove širokim vodama Bajkala u potrazi za ribom.

Čak su i bogataške kćeri šaputale o nezemaljskoj ljepoti, koja nije od ovog svijeta i nikome sreću neće donijeti.

Neka se ona samo drži svoga korita i pregače, govore su. Neka nam ne zavodi muževe, vještica, žestile su se žene u hladnim bračnim odajama. Nekoliko najglasnijih odvažilo se jednom prilikom, pa sa nakićenim kočijama i postiljonima, banuše u prvi sumrak pred Semjonovu kafanu. Kvocale su i galamile kao šareno jato svraka, šepureći se šarenim perjem i prekrasno išaranim bluzama od jelenske kože. Prezrivo su gledale po drvenim stolovima i bilo im je ugodno u njihovim bogatim kožama.

Zamukle su, napola otvorenih usta, kada se iz kafanskog polumraka pred njima pojavio kip plavokose boginje, sa čajem u ruci i ledom u očima. Muške priče su lagale. Samo onim što žena ima prepoznale su svoju samoću, hladnu kao polarna noć koja nikad neće završiti. Bez riječi su se ustumarale pod bogatim šalovima, zgrabile rukavice od risa i u toplim valjenkama odjurile iz sela. Te noći je svaka od njih grčevito grlila svog začuđenog ljubavnika, naviklog na svađu, kao da je zadnji put. Od te noći, u njihovim kućama se nije pominjalo ime One koja nosi nesreću.

Od te noći, u njihovim je životima sve bilo nekako svijetlije, nekako lakše. Nalazilo se bezbroj razloga da zagriš, poljubiš, pa i zapjevaš. Djeca i muževi su se

čudili neočekivanim, ničim izazvanim zagrljajima i poljupcima supruga i majki, pa su se nerijetko morali braniti od pravog pljuska poljubaca.

Mudrac bi rekao da je nesreća pomogla sreći, da prepozna svoje svakodnevno jednostavno lice. A tamo, u kući Semjonovoj, sreća i nesreća - ruku pod ruku, kao što su iznenada došle, tako su i naglo otišle iz njegovog života. Sa Eleninom pelerinom, jednim kovčegom i kočijom, nestala je i neka hladna sjenka iz srca Semjonovog. Nekoliko puta se brzo prekrstio prateći pogledom uzvitlani snijeg iza saonice, sav naježen od zavijanja jedinog Eleninog psa, koji je uginuo iste noći.

Priča se nastavlja poslije nekoliko godina, daleko od Semjona i Popečkinova, daleko od Sibira...

Nakon opasnih putovanja, čudnih gradova i još čudnijih ljudi, koji su živjeli samo noću, nađe se Elena u dalekoj zemlji Bosni, kojoj je njen najveći pjesnik ispjevao najljepše stihove: „... ima jedna modra rijeka, sto godina široka je, tisuć ljeta duboka jest...”

U toj zemlji, od svih čudnijoj, gdje se ljubav krije i škrto iskazuje, Elena je otkrila vatru ispod površine. Vatru koju je samo led mogao kontrolisati. Plavokosi ledeni kip nudio je ljubav svojim začudo vrelinama i toplom rukom. I činila je to tako, da su u njenom hramu ljubavi ničice padali oholi bogataši, dostojanstveni muževi, golobradi dječaci, pa čak i žene. Neštedimice je milovala nesretnije od sebe. Uzimala je samo onoliko koliko su joj davali. Uzimali su od nje sve ono što nisu dobili, ni od majke, ni od ljubavnice.

Lagano obučena, živjela je Ledena Kraljica u hladnim sobama svoga vječitog Sibira. Pogleda uperenog prema dalekim brdima, više nije razlikovala dan od noći, otvaranje od zatvaranja vrata, mušku od ženske ruke... Nepojamna tuga posijala je strašnu bolest u njeno tijelo, koju je ona, i ne znajući i ne mareći, raznijela ovom čudnom zemljom. Osjećala je nadolazeći mrak i zahvalno uzdahnula dižući pogled nebu.

Jedne noći, kao i prije mnogo godina, mraz je naglo išarao prozore, tako da su se i šumske zvijeri uplašile. U likovima iscrtanim na staklu, prepoznala je Alekseja i babušku i nasmiješila se. Ujutro su je našli skoro zaleđenu. Prozor je bio otvoren, njene oči su bile otvorene... a na usnama – osmijeh! Brzo su je sahranili na malom groblju, baš kao da shranjuju svoju savjest. Pravo ime nisu joj znali, samo je nagluva služavka rekla kako je čula da šapuće u snu: ... popečikovo... popankovo... popikovo... Ni sama nije bila sigurna...

Na drveni krst upisaše joj ime Elena, i dok se u šumi čulo jezivo zavijanje psa, drhtavom rukom dopisaše i prezime ... POPIK.

*

Bojan Bogdanović
Raskopčana crkva

Tamari L.

Da li sam ti rekao da pišem
Kako osjećam da znaš
Šta će biti u tom pismu

Ti imaš onu čarobnu moć
Zaobilaženja razuma i mjere
Mojih starih poznanika
Tako bezbolno prisutnih
Dok klečim pred crkvom
Tvoje neprirodne kože

Od oca sam naslijedio sklonost vatri
I posmatranju vlastitih prstiju
Kad mi uzbuđenje oduzme dah
Zbog zagonetne pojave grudi
Na tvojoj raskopčanoj crkvi
Niz čije zidove pljušti tamna kosa

*

Dalibor Filipović
Astrozoo vrt

Još uvek sam neodlučan. Zurim u staro elektrolitno ekransko polje –
proizvedeno još krajem XXIII veka. Ekonomsko propagandni program:
Kupite naš led, viču sa Severa, on se ne topi. On se ne topi!
Vatra koja se ne gasi! Samo kod nas, kliču sanjivi Istočnjaci.
Pridošlice sa Juga stidljivo nude prozirnu odeću koja se ne cepa.
Mi, ovaj put ne nudimo ništa.
Najzad, dvoumio sam se između naručivanja sintetičkog oblaka (bez
nekog naročitog oblika), penaste zelene kaše sa ukusom iskristalisanog kivija,
ili... Ipak ovo drugo.

Volim ASTROZOO vrt. Ne mogu da odolim Orlovima sa našeg Zapada i njihovim mehaničkim čeljustima u kojima završavaju divlji Balkanci. Svakodnevno.

*

Darko Burmudžija

Pesma

Žena me gleda,
U ruci joj golub
Zver sa zubima
Noći...
U oči ravno!
Tišinu je gutala glasom
Kroz prste
Što moj grkljan traže,
Natopljen krvlju
Od besa crvene noći
Moje oči vadi
Rečima,
Na silu bi da ljubi
U noći,
Sa jatom golubova,
U tami,
Bez ognjišta,
Iza oluka
Zarđalih potopom od kiša,
U tami,
Zemlja,
Život u česticama svetlosti
Beskrajan tok
Tvoje prisutnosti,
Zveri sa zubima
Što vrat moj traži,
Kida, žedna krvi
Uvređena
Proždire rečima...
Takav, pogled žene
U oči ravno
Podnosim,
U jednom dahu.

Dejan Jokić

Mačka

Rano jutro ili kasna noć vreme je kad velika većina ljudi prepuštena udobnosti kreveta spava samozadovoljno sanjajući trenutke vlastite mašte koja će se pri prvoj zvonjavi sata raspršiti u prah kao da ničeg nije ni bilo, kao što u stvarnosti i jeste. To je doba kad prestaju uzdisaji najvatrenijih ljubavnika prepuštajući mesto ravnomernom disanju. Ćutanju bez pravog početka i kraja. Vladavina podsvesti koja neometano i slobodno nosi grad kroz nepoznate nivoe.

Dvonošci su zarobljenici ličnih i izmišljenih normi. Drže se ustaljenih pravila ponašanja kao brodolomnici za delić brodske olupine, a ne shvataju da sve dublje tonu. To takozvano socijalno prihvatljivo ponašanje važi za ljude. Za mačke, ne.

Često si u to vreme lutala gradom opijena željom za nepoznatom magijom koja te svake noći privlačila na ulicu. Nisi znala kako se zove i odakle dolazi. Išla si polako, oprezno pazeći da ne propustiš ni jedan važan detalj koji ti noć daruje na svom vlažnom dlanu.

Gledajući te mogao bih da pomislim kako sa velikim interesovanjem posmatraš ogromne sive kućerine sa zabravljenim vratima i spuštenim roletnama na prozorima. Samo slaba svetlost meseca otkrivala je prezir u tvojim sivožutim očima. Mrziš taj primitivni ljudski beg u san. Tebi ne treba, jer se ti ne plašiš mraka. Mrak je tvoje prirodno i poželjno okruženje.

Nećujno prolaziš ulicama koje pri dnevnoj svetlosti izbegavaš. Ti si predator.

Ne voliš gužvu nalik košnicama. Ne voliš pčele, trutove, larve ni maticu. Ti si sama svoj gospodar.

Februar. Jedina bića koja te prate na tvom noćnom pohodu su mačke. Nailaziš na njih na svakom koraku dok te skeniraju svojim vanzemaljskim očima. Kroz noć se razvlače zvukovi koji ti ulaze u kosti terajući slatku jezu kroz tvoje od želje napeto telo.

Kreveljenje poput dečjeg plača plaši te. Mlada si. Pokušavaš da se navikneš, ali ti ne uspeva.

Ubrzavaš korak. Otežano dišeš. Osvrćeš se i tražiš neku od tih đavoljih spodoba. Ne vidiš ih, ali si svesna da one tebe odlično vide i posmatraju. Opet jeza niz kičmu.

Noć je njihova teritorija, a ti si nepozvana i nepoželjna. Zalutala si devojk. Bez dozvole si narušila orgiju maglovitog, hladnog februara. Ne možeš da izdržiš taj mačji plač ili možda smeh koji te tera na suludi beg pustim i mračnim ulicama.

Kuće promiču pored tebe, ali ni jedna nije prava. Nema spasa ni odmora. Nema kraja tvojim mukama. Daleko je tvoja podstanarska soba.

Gledaš u spuštene roletne na prozorima i zavidiš dvonošcima koji spavaju pod planinom od čebadi i posteljine. Potpuno si mokra i blatnjava. Ne možeš dalje. Pogled ti se muti i vrti ti se u glavi.

Iscrpljena i slomljena od jurnjave, sela si na prvu klupu. Spustila si šape u baricu zaostalu od jučerašnje kiše. Šape!

Do mozga ti kao bomba dolazi podatak da si sama zagazila u noć i tražila nešto novo i tajanstveno. Nešto čemu nisi mogla da se odupreš iako si naizgled pokušavala. Zašto uporno bežiš kao da si bolesna, jer nisi. To si ti.

Osećaš da si deo te magle, te noći. Miljenik ulice. Polako ti se pogled bistri i razaznaješ prostor oko sebe.

Vidiš stari kontejner i siluete isprepletene po gomili smeća koje kao da nezainteresovano nešto traže. Podsećaju te na islednike.

Ne skrivaš osmeh dok oblizuješ brkove. Shvataš u trenutku da si napokon našla svoju bit i svoje saveznike. Koliko si vremena i sama kopala po gomilama smeća tražeći delove mozaika koji ti nedostaju. Obuzima te nenajavljen talas samozadovoljstva i osećaj nadmoći kada shvatiš da si deo tog sveta. Jasno ti je zašto su ta stvorenja budila u tebi osećaj poštovanja.

Ravnomeran i elegantan hod, kao senka nečujno prikradanje plenu i brza egzekucija. Oči strašnog suda što izvlače snagu iz slabih, a teraju na oprez iskusne.

Mačke uzimaju od života najviše što mogu, a za uzvrat ne daju ništa. Nepomična, zatvorenih očiju sediš i primaš energiju koja je samo čekala da je prepoznaš. Strah je nestao skliznuvši u slivnik pored tebe.

Venama ti kulja erupcija slobode. Niko te nikada više ne može zaustaviti, potkupiti, pripitomiti ili dresirati. Mačke nisu kućni ljubimci. Ljudi se zavaravaju misleći da ih se mačka plaši i da ih poštuje.

Ona je mazna dok joj čovek udovoljava. Prede i igra se sa vunicom ostavljajući dlake po tepihu dok joj punimo tanjir i češkamo vrat. Kad oseti da je trenutak, ispušta kandže i odlazi u noć. Opet se vraća svojim korenima. Preobražava se u predatora pokazujući svoju pravu prirodu i lice. Ne veruj da je previše uživala glumeći ljubimca nekom napaćenom i usamljenom dvonošcu. To je jednostavno predstavljalo trenutnu potrebu.

Umesto pozdrava ostavlja kreveljenje u magli kao opomenu na ljudsku glupost i lakomislenost.

Da, to si ti devojk. Ne treba više da razmišljaš šta te vuče na puste i blatnjave ulice u vreme koje se naziva rano jutro ili kasna noć.

Trgnuo te je zvuk prevrnute konzerve iz kontejnera. Primećuješ sivilo na istoku. Stavljáš naočare sa tamnim staklima i žuriš u podstanarsku sobu. Za kraj pogledaš u spuštene roletne na prozorima i ispustiš kreveljenje iz grla. Samo vi spavajte.

Dragan Tomić

F epigram

Mator sam niko me neće.

Krenuo sam u zemlju vila i vilenjaka
da vidim da l' tamo može da se nađe neka šljaka.

*

Dražen Jergović

Haiku

Ponekad mislim
kako je moglo biti;
Nestalo je sve.

*

Ivan Despotović

Ljubav

Taj utisak, tako prisno,
drži pogled k'o kleštima,
na mestima gde ste nekad položili blisku
stvar.

Jedno mesto, strano kao kosmos,
za vaš tovar mali
odabrali ste slučajno,
i nikad pre toga,
zar?

Sred te škrinje, što van puta vreba
retki korak smeli,
sreli ste sva ona čuda što ste znali

iz davnine.

Videli ste čitav jedan
svet,
što nestaje isti čas.
Bio je vaš dom, a tamo
nigde nije bilo vas.
Jože Volarić, F aforizmi

Ogrev je već tako skup, da smo zahvalni za pakao na Zemlji.

Čuvajte se, krila imaju i đavolji letači.

Ako bi se u ogledalu videla duša, mnogi je ne bi prepoznali.

Kako bi bilo dobro da sutra postane juče.

Vremenu se žuri... jer juri beskraj.

Ne donosi mi nesreću crna mačka... već beli ljudi.

Pažnja! Na Zemlji ste na vlastitu odgovornost!

Želeo je da bude čovek, pa te uloge nije trenutno bilo na Zemlji.

Sve je više crnih rupa... u mozgovima.

Kuda ćemo ići onda, kad dospemo u budućnost?

*

Jože Volarić

Kratka priča za decu

Poduže već idem (guraju me!) u SVETLU BUDUĆNOST, zaboravih poneti
SVEĆE, a na putu (Majku im!) nesta struje, pa sam zalutao.

*

Jože Volarić

F haiku

Staza me pozna:
Uvek me iznenadi
Kakvom sitnicom.

Polje me šutke
Dočekuje – A onda
Satima pričamo.

Kakva vrućina:
I sena ide sa mnom
U hladovinu.

Odoše bez traga:
Kao da imaju krila
- Devojački snovi.

Noćas je mesec
Doplovio nasmijan
- Ima rođendan.

*

Ivana Mladenović

To je java bila

Ljubio sam njeno telo
Celo kao magla belo
U glavi mi se vrtelo
Oko mene mrak
I meseca zrak...
Korona svetlosti
U ime ljubavi
Zaigra kolo
Oko meseca
I tada potpisa
U sjajnim zvezdama
Povelju nežnosti
Ugovor ljubavi...

Mislio sam da su snovi
To kad oči držiš zatvorene
I kad crna mačka s tvoje
Staze skrene
Kada sanjaš priče – još neostvarene...
Bogu hvala to je java bila
Božja sila ljubav mi pružila
Donela kroz usne njene
I kroz osmeh te bogovske žene
Život sada smisla ima
U mom svetu više nije zima
Stvarno ljubim njeno gipko telo
Sveto telo kao magla belo...

*

Miodrag Stošić

F aforizam

Da je Sizif bio Srbin kamen bi mu proradio.

*

Dragana Stojiljković

F aforizam

Ti zapravo nemaš dušu. Kradeš delić svačije i tako pokušavaš da stvoriš zamenu za svoju.

*

Leila Samarraï

Strah

Zdrav urbani čovek, jedan od mnogobrojnih stanara Nove zgrade rešio je da skine određeni broj kilograma, jer je bilo poznato da je u novijim zgradama dozvoljen određeni broj kilograma po spratu. Kalkulator je određivao korelaciju

sa visinom, da ne bi došlo do iščašenja, devijacija, pretvaranja u ljude žabe ili u morske paukove.

Kalkulator je jasno pokazivao da je potrebno da skine 5 kilograma, 2 grama i 10 miligrama. Ali, da bi skinuo tu frapantnu brojku, bilo je potrebno da svake večeri tačno u devet sati izađe iz Nove zgrade i pretrči pet stanica četrdesetdvojke i zaustavi se u ulicu koja vodi do stanice pedesetdevetke.

Sve ove brojke imale su smisla, naročito za Pitagoru.

Tek što je napustio zgradu Zdrav urbani čovek shvatio je da je Nova Zgrada, iako prenaseljena, besprekorno čista. Pošto je bolje razmislio, shvatio je da stanare, koji su živeli mirnim i tihim životom u svojim košnicama, nije često viđao, osim pred samim ulazom u zgradu, dok su otključavali ulazna vrata i nestajali avetinjski praznim hodnikom u nepoznatom pravcu.

O svemu tome mislio je Zdrav urbani čovek, dok se vraćao sa trčanja i otključavao ulazna vrata zgrade. Svetlost se automatski upalila, dočekavši ga.

Moj život je savršen, mislio je. Sve teče kao po svetlosti... ovaj, kao po loju, mazio je ključ, nežno prelazeći preko reljefnih metalnih slova.

Promil po promil, mislio je prelazeći stepenik po stepenik.

Promil pa stepenik, stepenik pa vrata, ključ pa brava, ramišljao je dok je gurao ključ u bravu.

Tad se, međutim, dogodilo nešto neočekivano. Zadrhtao je, dok su mu se ruke tresle od straha.

Ključ je tvrdoglavo odbijao da otključa bravu. Mučio se i trudio i shvatio da će na kraju morati da potraži pomoć suseda. Pogledao je u displej mobilnog telefona. Ne, suviše je kasno. Sem toga, pomisliće da je poludeo. Opsovaće ga, možda čak i prebiti. Sa strahom je pogledao u špijunku na susednim vratima.

Odahnuo je videvši broj 9.

To znači, to znači da sam zdrav, pomislio je. I da sam odlutao u mislima, promašio sprat. Ha ha ha, nasmejao se sa olakšanjem. Samo sam se zbunio. Ali, mozak mu je radio brzinom kojom je kometa zbrisala dinosauruse, ispada da sam provaljivao u tuđ stan. Greškom, razume se, ali mogu da me optuže za provalu. Mogu da me presale u Staru zgradu, sa onim nesrećnicima, gubavcima iz Silikonske doline. Okrenuo se i osmehnuo poput srećnog lopova.

Kad je ušao u srećni stan 13, legao je da spava, zadovoljan.

Nekoliko dana kasnije u stanu broj 8 pronađen je, u uspravnom položaju, odmah pored ulaznih vrata, leš nekakve starice.

Živela je sama, bez ikog svog. Govorilo se da godinama nije izlazila iz stana, niti je primala posete. Možda je pobegla iz Starih zgrada i greškom dobila stan u Novogradnji. Ukočena usta obrazovala su veliko slovo O, kao da je nekog pozivala u pomoć. Širom otvorenih očiju, rukom se držala za kvaku na vratima. Stezala je bravu, kao da se borila protiv nekog sa druge strane, provalnika najverovatnije. Tako je i umrla. Od straha.

Miroslav Petelin

San o Peleasu i Melisandi

Jedne večeri, sit muka svakodnevice, premoren od briga i do očajanja razdražen besmislenim iščekivanjem njenog poziva, uključio sam gramofon, rešen da se prepustim prekrasnoj Sibelijusovoj muzici komponovanoj po motivima Meterlinkove drame o tragediji Peleasa i Melisande.

Upijao sam u sebe svaku notu te božanski nadahnute muzike, i dušu mi preplavi blaženstvo poput smirenja svih nagona i strasti – upravo ono blaženstvo kratkoga daha koje je nekoć namrgođeni Šopenhauer egzaltirano veličao, a Niče, u euforičnom protestu, animozno opovrgavao.

Osetih toplu zahvalost prema genijalnom kompozitoru, a istovremeno i beskrajnu saglasnost sa Šopenhauerovom apologetikom obestrašćujućeg cilja umetnosti. Umiren dejstvom muzike i zahvaćen patosom ove neizmerne saglasnosti, povukoh se u krevet da zaustavljanje lksionovog točka krunišem stanjem potpunog odsustva svesti kako bih preporođen i sa dostojanstvom čoveka izmirenog sa besmisлом svakog htenja i želje, dočekaao naredni dan. A iste noći usnih ovakav san:

Pojavila se prelepa Melisanda, nadvila se nad bunar i stala da se ogleda na mirnoj površini vode. Međutim, ono kako ju je pre toga vitez Golo sreo na šumskom proplanku, poveo sa sobom i potom pismom izvestio svog polubrata Peleasa da se njome oženio, uopšte nije bilo obuhvaćeno prizorima moga sna, i to je bio tek prvi nagoveštaj docnijih izopačenja kojima će san podvrći autentičnost drame koju mi je Sibelijus, svega nekoliko sati pre toga, dočarao svojom muzikom. I tada, dok se, dakle, Melisanda nadvijala nad bunarom, prsten koji je od Goloa dobila, padne joj u vodeni ambis, a istoga časa pojavi se Peleas u koga lepotica upre očarani pogled. No, budući još uvek zabrinuta zbog nenadanog gubitka, ona se prene, vrativši se bolnoj svesti o aktuelnoj nevolji. Ali prevejana tendencioznost sna je i to na volšeban način prebrodila, tako što je, obelodanjujući svoju pravu nameru, Melisandu odvratila od razmišljanja o prstenu, a meni istovremeno dodelila ulogu Peleasa! To samo po sebi i ne bi bilo tako loše i neugodno da Golo, saznajući za Melisandino i Peleasovo (to jest moje) zbližavanje kraj bunara i potonje bekstvo, nije odmah pošao u poteru. Stoga me je moja neočekivana metamorfoza u Peleasa isprva jako uplašila, zapretivši čak da prekine san, ali čvrsta volja intencije sna ipak nije dozvolila da do toga dođe, odolela je pretnji i nastavila da me vodi dalje kroz krajnje neizvesnu avanturu, opasno neizvesnu avanturu.

Tako ubrzo stigismo do neke velike vode iz koje glavu pomoli div nalik Posejdonu. On nas blagonaklono pogleda, a istoga časa se iza naših leđa pojavi razgnevljeni Golo. Bio je u sedlu zahuktalog konja kojem se pušilo iz nozdrva, a u ruci je držao mač kojim je hteo da nam presudi. A moje usnulo Ja, sad već potpuno indentifikovano sa Peleasom, steklo je odvažnost i snagu koju samo

požrtvovanost prave ljubavi poznaje. Strah od Golovog isukanog mača potpuno se raspršio, i napadač je to svakako primetio u mom pogledu, jer je za trenutak ustuknuo, povukavši uzde, nakon čega njegov konj zastade u mestu. Ali to nije dugo potrajalo. Podbovši mamuzama svog ata, Golo polete ka nama, terajući životinju u divlji galop od kojeg se zatresao ceo krajolik u kojem se Melisanda i ja zatekosmo. Osvrnuh se ka onome divu posejidske svemoći da vidim ima li nameru da mi ikako pomogne – jer Golo je, kao što vidite, na mene jurišao sa isukanim mačem dok sam ja bio goloruk! – ali ovog tamo više nije bilo, nestao je iznenada baš kao što se i pojavio. Shvatih da ću sa Goloom, pomahnitalim od ljubomore i želje za osvetom, morati sam da se obračunam. Munjevito preletoh pogledom po predelu oko sebe, ne bih li našao bilo kakvo oružje ili barem zaklon za mene i voljenu. Sreća je bila uz nas: na samoj obali ležao je veliki kamen, ali taman toliki da sam mogao da ga obuhvatim šakom. Dograbih ga i svom snagom ga bacih prema furioznom konjaniku ciljajući u njegovu glavu, na koju je ovaj – takođe na našu veliku sreću! – u brzini zaboravio da stavi šlem, tako da se, iako je na sve ostalo misleći bio u stvari besprekorno opremljen za borbu prsa u prsa, taj propust pokazao kao jedina, ali fatalna greška. U besnom jurišu, ne stigavši da se izmakne, Golo nezaštićenom glavom dočeka udarac silovito zavitanog kamena, njegova se lobanja rascepi, načinivši: krrrrk! – kao lubenica kada se raspukne, i on, poletevši iz sedla pogođen smrtonosnim udarcem, padne na zemlju, a zahuktali konj projuri kraj mene tako blizu da sam osetio vreli dah iz njegovih nozdrva i opori miris znoja od kojeg je sav sijao kao anonimno božanstvo izliveno u bronzi. Iza njega je, raspuknute lobanje i slomljenog vrata ostao da leži mrtav njegov gospodar.

Ushićen ovim ratničkim trijumfom – kojim je ujedno i kulminirala bizarna lakrdija sna superiorno preinačivši autentične motive drame u Melisandinu i Peleasovu (moju) korist – trijumfom koji je, ako se opet vratimo mom duševnom raspoloženju iz sna, mojoj ljubavi prema Melisandi dao novu dimenziju, ja pođoh ka njoj ispunjen nabujalom snagom muževne onipotencije, u sjaj ovaploćenog mitskog spasioca i zaštitnika kojem žena izlazi u susret potpunim predavanjem. Doviknuh joj da je opasnost prošla, ali ona ništa ne reče. Nigde je nije bilo. „Melisanda, Melisanda!“ dozivah je izbezumljeno, no ona se nikako nije odazivala. „Melisanda!“, povikah ponovo, osetivši kako mi se grlo cepa, a zatim se bez trunke snage sruših na zemlju udarivši glavom o kamen. Ali u tom času to više nije bio kamen iz jezivog predela moga sna, već jastuk moga kreveta u kojem sam se probudio očajan, zaustivši da još jednom viknem za Melisandom.

Neven Novak

Džošuin vremeplov

Gleda kako se ka prozoru njegove kuće spušta oblak. Ima deset godina i pokušava da otvori prozor, ali to mu ne polazi za rukom. Šakama udara po staklu koje nikako da se razbije dok oblak lagano promiče.

Džoša glasno uzdahnu i otvori oči. Uspravi se u krevetu i unezvereno pogleda oko sebe. Notame je mirno spavala među pletenicama rasutim po jastuku, nije se ni promeškijala.

On se na brzinu obuče, dohvati perjanu jaknu i izađe na trem ispred kolibe. Na pustom drumu, zasutom šljunkom, vetar je nosio lišće. S obližnje kante preturi se flaša i pade na zemlju.

U rezervat Čejena stigao je januar, mesec zavejanih tipija.¹⁵

Džoša raširi nozdrve i u vazduhu oseti miris snega. „Hotam, Vovo!“¹⁶ izgovori on na izvornom čejenskom kojim je osvajao srca devojaka i zavređivao poštovanje muškaraca, jer, taj jezik nisu više znali čak ni najstariji Indijanci u rezervatu. Sveto drvo bilo je mrtvo.

O lepoti i zvuku njegovih reči narod je ispredao priče još od onog letnjeg jutra, pre petnaest godina, kad su ga pronašli na bejzbol terenu, uvijenog u kožu bizona. „Slušajte ga, braćo i sestre!“, vikala je Ametane, stogodišnja starica, pošto je dečak rekao da su svi njegovi pobijeni. „Siroče govori jezikom naših predaka!“

„U jeziku siročeta živi Veliki Maheo!“¹⁷, povikali su ostali i poneli ga na rukama.

Džoša se nije opirao, a legenda o budućem učitelju koji će Indijance vratiti duhovnom središtu počela je da živi. Ametane ga je čitavih pet leta, sve do svoje smrti, učila govoru bledolikih, i dete se pokazalo kao bistra glava.

„Stari psu, Vovo!“, ponovi Džoša sada jezikom belaca, a pod tremom se začu tiho gundanje. Ispod jedne trule daske ispuza čupavi žuti mešanac.

Džoša siđe s trema na drum i čučnu. „Nikad od tebe neće postati ratnik“, reče češkajući psa po vratu. Koliko je samo puta slušao svog oca kako pokraj visokih logorskih vatri pripoveda o čejenskim psima-ratnicima. Predosetili bi dolazak bledolikih i jurnuli na neprijatelja pre nego što polete prve strele. „A ti, Vovo? Šmugneš čim neko jače zalupi vratima.“

Životinja se preturi podižući sve četiri uvis. Zadignutih labrnja, isplaženog jezika, posmatrala je mladića.

¹⁵ Naziv za indijanski šator u obliku kupe, pokriven životinjskim kožama, sa otvorom na vrhu.

¹⁶ „Stari psu, Vovo!“

¹⁷ U mitologiji Čejena Maheo je Bog, sveopšti duh koji je stvorio svet i sve što živi u njemu.

„Buvaro jedna“, reče Džoša tapšući psa po stomaku. Prošeta do kante i sa zemlje podiže flašu. U njoj je ostalo nešto više od trećine prozirne tečnosti. Džoša odvrnu čep, onjuši grlić, pa naglo odmahnu glavom kao da se nabo na oštricu. „Pvah!“, reče držeći bocu dalje od lica. Lokalne pijandure mešale su vodu s alkoholom koji je bolnica dobijala u paketima humanitarne pomoći. Već nakon prvih gutljaja izgubili bi svest ostavljajući iza sebe uspomene na prekid filma: polupraznu flašu, mokraću ili izmet.

„Gledaj, Vovo“, reče mladić zavrćući čep. „Vatrena voda. Proverićemo kako radi. Hoćeš sa mnom?“ Ali psa je izgleda više zanimala neka kost koju tek što je iskopao.

Džoša se osmehnu: „Hoćeš, kako da nećeš. Briga tebe!“ Zatim tutnu flašu u stražnji džep i pođe niz ulicu.

Nikada ovde nije dolazio noću. Škola u kojoj je podučavao od svog punoletstva sada je bila pusta i tiha. Sivi daščani zidovi stapali su se sa okolnom tamom tako da se Džoši, pošto otključa vrata, učini da otvara ulaz nekog vazdušnog zida.

Zakorači u učionicu: svuda naokolo, na klupama i na stolicama, u ćoškovima i na podu, bile su prazne konzerve piva, zamašćene ambalaže hamburgera, limenke koka-kole. Prethodnih dana ovde je ceo rezervat slavio dolazak novog veka.

Džoša spusti koktel vode i alkohola na katedru i dohvati metlu koja je stajala iza vrata. Čistio je gomilajući smeće na sredinu učionice sve dok nije pokupio i poslednji papirić. Hrpa mu je sezala do visine kolena.

Vrati metlu na mesto i u džepu jakne pronađe „biće bolje“ komplet: džoint i zippo upaljač. Kresnu upaljač, pripali džoint i duboko uvuče dim. U grlu je osećao kratke rezove.

Posmatrao je praznu učionicu zamišljajući lica učenika šćućurenih iza trošnih klupa. Svih ovih godina upijali su njegove reči dok je predavao o ratovima Sijuksa ili Arapaha, o stradanju Navaha ili gerilskim bitkama Apača. Nesvesni da ih to zovu duhovi prošlosti, slušali su zvuk zaboravljenog jezika Čejena čiji izvor, oni sami – generacija mekdonaldsa i koka-kole – nikada neće spoznati. Kao što ga nisu spoznali ni njihovi roditelji.

Čemu onda sve ovo? Seme je odavno razvejano.

Džoša uvuče novi dim i oseti strahovit bol u glavi. Džoint mu ispade iz ruke, kolena kleknuše, on se zatetura hvatajući prstima ivicu stola. Spusti se poleduške na pod i dlanovima snažno pritisnu slepočnice.

Peskoviti potok, 29. novembra 1864. Bilo mu je deset godina kad je ogrnut krznom bizona ustao pred zoru, navukao gležnjače od jelenske kože i istrčao iz tipija.

Logor Čejena spavao je zimskim snom u lûku isušenog rečnog korita dok su na vedrom noćnom nebu sijale zvezde. U mesecu kad kurjaci trče u čoporu većina indijanske dece ustajala je kasno, ali Džoša je želeo da na obližnjem potoku pronađe vlažne grane i napravi mrežasti kotur za Šeheso, poglavičinu unuku. Hteo je da joj ostavi poklon ispred tipija pa da joj kasnije pokaže kako se baca koplje i pogađa u sam centar kotura, bizonovo srce.

Čim stiže do potoka, seti se da nije izgovorio jutarnju molitvu. To nije bio dobar način da se započne novi dan, stoga istog trena kleknu na obalu, poprskao lice ledenom vodom i raširi ruke: „Hahoo, Maheo, cimeo šiši natu“¹⁸, izgovori glasno, dlanova okrenutih ka nebu. Zatim se pokloni do zemlje i poljubi vlažno tlo. „Hahoo, Maheo, tespeveme oto eto.“¹⁹ A onda poljubi i travu. „Hahoo, Maheo, tespeva tamano.“²⁰

Merkajući žalosnu vrbu s druge strane potoka, siguran da će tamo pronaći ono što mu treba, hitro ustade i zagazi u vodu.

Istog časa zemlja zadrhta, u daljini se začu tutnjava potkovica.

Dečak stade kao ukopan osluškujući. Neka vreline raspuče se vazduhom, sve se utiša, a on pomisli da je možda ogluveo. Htede da izgovori nešto kako bi to proverio kad...

Započe vrištanje.

U čovekovom mozgu postoji jedan čudesan trenutak kad se sećanja na stvarne događaje stope sa naučenim. Sada, dok je ležao na patosu, Džoša je bio siguran u to. Uspeo je da prizove sliku tog magličastog isparenja, mekog na dodir, koje ga je podiglo iz vode, usisalo međ' oble ivice i ponelo iznad Peskovitog potoka.

U sporom letu kroz blagu jutarnju svetlost, dečak je ugledao mnoge vatre i stradanje plemena.

Poglavica je, noseći Šeheso u naručju, trčao pred vojnike dovikujući im da ne pucaju. Naglo je zastao, spustio devojčicu dozvolivši joj da pobegne i prekrstio ruke. Pre nego što su meci prostrelili starčeve grudi, dečak je čuo poglavičin promukli glas kako peva pesmu smrti.

Do tog trenutka Džoša veruje svojim sećanjima.

Da li je stvarno video ono što se dogodilo posle toga? Sve ono što je kasnije čitao u istorijskim spisima i svedočanstvima oficira?

Tih dana čejetski ratnici zakopali su ratne sekire i sklopili mir sa vojnicima. Otišli su da love bizone, ostavljajući u logoru starce, žene i decu. Samo četrdeset osam časova nakon datih obećanja dogalopirala je konjica paleći i ubijajući sve pred sobom.

Posle masakra na Peskovitom potoku ležalo je tridesetak dečaka i devojčica nabijenih na kočeve, i preko sto rasporenenih Indijanki od kojih su nekima bile odsečene dojke; vojnici su se među sobom hvalili da će od njih napraviti lepe kese za duvan.

Da li je zaista video sve to pre nego što se obreo na bejzbol terenu, okružen ljubopitljivim licima?

Iznuren glavoboljom, Džoša se osovi na noge. Zgrabi bocu sa stola i priđe đubretu. „Koga ja to, u stvari, podučavam?“, prosikta prosipajući prozirnu tečnost po konzervama i ambalažama. „Moj Bog ima crvenu kožu. On ne uzima od onih koji su pobili njegovu decu.“

Potom kresnu upaljač i baci ga na vlažnu gomilu.

18 „Hvala ti, Bože, što sam se probudio ovog jutra.“

19 „Hvala ti, Bože, što sam ustao dobar ovog jutra.“

20 „Hvala ti, Bože, na lepom vremenu.“

Kad se vratio u kolibu, Notame je još uvek spavala. Džoša širom otvori prozor propuštajući svež jutarnji vazduh. Na nebu su se vrtložile prve pahulje. Tamo dalje, na drumu, Vovo je zavijao u pravcu gustog stuba dima koji se uzdizao sa drugog kraja rezervata.

Džoša sede na krevet i dohvati knjigu koju je čuvao ispod jastuka, sanovnik za decu koji mu je poklonila Ametane. Pročita nekoliko strana sa crno podvučenim redovima i vrati ga pod jastučnicu. Samo je starici pričao o svojim snovima, jedino je ona uspevala da ga uteši.

U toj knjizi nalazila su se prosta objašnjenja za kojima je žudeo.

Notame se okrenu na bok, ćebe joj spade s grudi. „Hladno mi je“, reče ona začkiljivši desnim okom.

„Pada sneg“, odvrati Džoša spuštajući usne na njen stomak. Odlučio je da ljubi to tamno telo sve dok ne bude potpuno budno.

Ako je verovati tumačenju po kojem se u snovima dešava uvek suprotno od onoga što nas čeka na jâvi, oblak bi kad-tad trebalo da se ponovo pojavi i vrati ga u dane kojima pripada.

Nevena Tarlanović **Godpođa Ferber**

Ulice su bile mokre i puste. Vasja je žurio ka autobuskoj stanici ali, već je bilo kasno, i autobusa nije bilo. Kiša je padala sve jače, nošena vetrom. Osećao se loše. Teturao se od zgrade do zgrade, zvonio na interfone, ali niko nije otvarao. Kad je zastao pred zgradom u Hilendarskoj ulici, rešio je još jednom da okuša sreću. Vrata od zgrade su se odmah otvorila.

„Prvi sprat, stan sedam“, čuo je stariji ženski glas.

Vasja krenu da se penje tromim i sporim koracima. Na vratima stana broj sedam pisalo je: Ferber. Pozvonio je. Već sledećeg trenutka vrata mu je otvorila starija, neobično odevena, gospođa. Izgledala je kao da se upravo spremila za odlazak u pozorište.

„Izvoli, uđi“, rekla je i nečujno zatvorila vrata za njim.

Vasja se polako treznio. Kao da se budi iz hipnoze, tihim glasom obrati se starici:

„Oprostite molim vas, nisam želeo da Vas uznemirim, znate strašno mi je pozlilo, malo sam više popio večeras pa...”

„Sve je u redu dragi moj, mnogi se pogrešno leče“, ljubazno ga prekinu starica.

Vasja se kiselo osmehnuo i slegnuo ramenima. Bio je moker do gole kože. Vijetnamka mu se cedila dok se tresao od hladnoće. Starica ga je uhvatila za ruku

i uvela u veliku dnevnu sobu rekavši da sedne i sačeka. Vasja je upravo to i učinio.

Svetlo je bilo slabo, ali se ipak sve jasno videlo: soba je bila prostrana, nameštena izuzetnim primercima estetske starine. Crni, masivni drveni sto nalazio se na sredini sobe, dok su zidove krasile slike koje, pošto je studirao slikarstvo, privukoše Vasjinu pažnju.

Osetivši čudnu dozu znatiželje u sebi, mladić ustade iz fotelje i krenu prema stolu. U tom se na vratima pojavila starica sa osmehom na licu. U ruci je držala čašu vode i mali plavi peškir.

„I ja mislim da bi bilo bolje da sedneš za sto“, rekla je blago.

Vasja je bio zbunjen, ali je uzvratio blagim osmehom. U celoj sobi osećao se intenzivan miris mirte. Na stolu se nalazilo puno interesantnih figura, nerazumljivih skica i dve staklene kugle, poput onih dečijih igračka sa figuricama Sneška Belića. Gotovo da je zaboravio na staričino prisustvo. Osećao se kao malo dete koje se nalazi pred ulazom u luna park. U trenutku kad je zapazio da na slikama dominiraju šake i šape divljih životinja, trgnu ga pitanje:

„Je li ti hladno?“

„Nije, hvala na pitanju.“

Tek je tad shvatio da su mu noge bile skroz mokre. Uzeo je peškir sa stola i krenuo da briše uredno podšišanu smeđu kosu.

Začuo se telefon u drugoj prostoriji. Starica je na kratko napustila sobu, ali se brzo vratila. Sela je u fotelju u kojoj je Vasja do malopre sedeo.

„Jesi li srećan?“, upitala ga je.

Mladić se okrenuo ka starici i, još uvek brišući kosu, odgovorio:

„Ponekad, da.“

Nije znao zašto, ali bio je potpuno iskren. To ga je iznenadilo. Na prečac je doneo odluku da mora da krene.

„Hvala Vam na svemu, bolje se osećam. Trebalo bi da krenem“, spustio je mokr peškir na sto. Starica je lagano ustala, prišla mu i uhvatila ga za ruku gledajući ga direktno u oči.

„Sviđa ti se ona slika na suprotnom zidu, treća odozgo, zar ne?“

Iznenaden, Vasja je odgovorio:

„Tako je, kako ste pogodili?“

„Nisam pogodila, videla sam, prepoznao si ih“, odgovorila je blago. Mladić oseti kako mu se jeza spušta niz kičmu.

„Kako je to moguće, kako ste...?“, promuca.

„Lako, preslikala sam ih sa tvoje duše, ostavile su jasan trag.“ Vasja je sa nevericom i čuđenjem gledao u staricu. Bio je skamenjen. Sa ulice je dopirala galama, zvučalo je kao da se neko svađa. Starica je prišla prozoru i zatvorila ga. Mladić je i dalje nepomično stajao, pogleda upravljenog na rečenu sliku.

„Ne brini, sve će biti dobro“, prozborila je. Nije imao pojma o čemu priča. Seli su za sto. Starica ga uze za ruku i zagleda se u dlan.

„Ah, pa trebalo je odmah da shvatim, Vi proričete budućnost ili tako nešto... je li da?“, nasmejao se. Starica je uzvratila osmehom:

„Da, trebalo je, ali nisi.“

Vasja osećati neku vrstu čudnog olakšanja u sebi, a da ni sam nije znao zašto. Zagledao se u malo ogledalo koje se nalazilo na stolu ispred njega, dok je rukom nesvesno prelazio preko malog ožiljka na obrvi.

„Taj ti još i lepo stoji“, obratila mu se starica ne podižući pogled sa dlana. Mladić je, praveći se da je nije čuo komentar, skrenuo pogled sa ogledala.

„Šta očekuješ od budućnosti?“

„Da ne uradi ništa što nemam u planu za nju“, odgovorio je sa приметnom odlučnošću u glasu.

„A kada ćeš imati u planu da prestaneš da je sabotiraš?“

„Sabotiram?“, upitao je zbunjeno.

„Da, i kada ćeš prestati da dozivaš onoga koji ne želi da ti se odazove?“

„Slušajte, nisam ni za kakve igre večeras, zaista bih morao da krenem, kasno je“, naglo je istrgao ruku.

„Dobro, ali cipele su ti mokre“, smireno je odgovorila, ustajući sa stolice. Vasja je uhvati za ruku i zamoli da sedne i oprost mu ako je bio grub.

„Pa dobro, gde smo stali, hoću sve da znam“, obratio joj se sa dečijim izrazom na licu.

„Ti ne voliš svoje slike“, rekla je.

„Tako je, većinu ne“, odgovorio je iskreno.

„Većinu nisi ti naslikao“, uzvratila je. Vasja se glasno nasmejao:

„Ponovo imate pravo, moje ruke same slikaju, dok moj um drema!“

„Tako je, samo tvoj um ne drema, naprotiv, pokušava da te probudi, pokušava da te navede da preuzmeš kontrolu nad tim rukama.“ Zatim ga je, ne ostavljajući mu prostor za odgovor, upitala:

„A šta si poslednje naslikao?“

„Hijene“, odgovorio je kratko.

„Ah, pa da to su one što ih redovno hraniš, zar ne?“

„Hranim? A čime ih to hranim?“

„Poricanjem“, uzvratila mu je meko.

„Poricanjem, čega?“, upitao je smireno.

„Sebe“, odgovorila je. Mladić je ustao sa stolice i počeo da kruži po sobi, baš kao gladna hijena oko plena. Starica je ćutala praveći se da to ne primećuje.

„A kako to da izgledaju tako mršavo ako ih hranim?“, uzviknuo je iznenada.

„Pa one uvek izgledaju mršavo, zar ne?“, odgovorila je starica i zamolila ga da sedne. Vasja se namrgođenog izraza lica vratio za sto. Opet mu je gledala u dlan, dok je, pognute glave, zurio u mokre cipele.

„Da li si se ikada upitao odakle sav taj bes u tebi? I zar zaista misliš da si jedini?“

„Jedini, kako to mislite?“, uzvratio je zbunjeno.

„Jedini kojeg boli. Nije valjda da misliš da niko sem tebe nema tako nežnu i osetljivu dušu?“

„Pa znate kako, umetničke duše su posebne...“, uzvratio je kroz šalu nadajući se da će tako uspeti da izbegne dalja pitanja. Osetio je jak grč u stomaku i pomislio kako bi bilo dobro kad bi mogao da skine cipele, jer će se stvarno razboleti. Starica ga pogleda pravo u oči i reče:

„Nije to od cipela, ali hajde skini ih, doneću ti papuče.“ Na trenutak je ostao sam u sobi.

„Ona sve zna, sve!“, proletelo mu je kroz glavu, kad se iz hodnika začulo:

„Nadam se da će ti biti taman. I da, u pravu si, sve znam.“ Mladić je bio zapanjen. Nekoliko trenutaka kasnije, starica je ušla u sobu noseći u ruci bleдозелene papuče. Vasja ih je obuo i zahvalio se.

„Samo nisam baš sigurna koji to trik koristiš?“

„Trik?“, upitao je.

„Zanima me kako uspevaš da preživiš te suprotnosti u sebi?“

„Pa vi znate sve, zar ne?“, tiho je odgovorio i osmehnuo se. Na trenutak je nastala tišina.

„Volela bih to da čujem od tebe“, začuo se staričin glas.

„Snalazim se na razne načine, neću da vam otkrijem koji je „trik“ u pitanju“, nasmejao se i upitao može li da zapali cigaru. Bio je nervozan.

„Dobro, samo sve se te maske spiraju, da li to znaš?“

„Znam, nisam koristio trajne boje“, vrteo je pikslu u krug i spustio pogled.

„Da, maske su jedine tvoje slike koje voliš, a jedna od omiljenih ti je svetlo plava, zar ne?“

„Da, jeste baš ta!“, odgovorio je.

„Pa naravno, nije bilo teško. Nju nosiš i kada se viđaš sa Kristinom.“

„Da, samo kad sam s njom. Ona je...“, potvrdio je zbunjeno, ne i iznenađeno, i zastao.

„Ona je uvek bila i biće. Samo si ti taj koji se uporno menja, pogrešno.“ Vasja je pogledom potražio paklu cigareta na stolu i zapalio. Starica je ustala i počela da šeta po sobi, kao da nešto traži.

„Šta to gospođica Kristina poseduje što te u tolikoj meri fascinira i paralizuje?“

„Nisam siguran da bih umeo rečima to da izrazim, ali bih zato umeo da nacrtam“, nakašljao se. Starica izvadi iz fioke komode kedu u boji i papir.

„Našla sam! Dobro Vasja, sad ćemo malo da crtamo!“, uzviknula je. Mladić ju je razrogačeno pogledao i upitao:

„Mi?“

„Nisam htela da se hvalim, ali eto... znam i ja pomalo da crtam“, uzvratila je stidljivo. „Samo, nisam sigurna da ćeš hteti to da vidiš, bez maske.“ Prišla je i spustila papir na sto.

„Pa evo, to otprilike izgleda ovako“, zasukao je rukave i počeo da crta sa žarom u očima. Nakon nekoliko minuta na stolu je stajao gotov crtež. Starica ga je posmatrala neko vreme.

„Zaista lepo dragi moj, ali se prečesto naginješ nad tim bunarom.“ Na crtežu je bila prikazana livada, sa nestvarnim, gotovo bajkovitim, bunarom na sredini. „Nije toliko dubok, zašto večito stojiš nem pred njim?“ Vasja je, ne dišući, zurio u staricu.

„Ali, kako ste to videli, kako...“, promućao je. Starica je nežno prešla rukom preko papira, pa preko mladićevog lica.

„Gledala sam bez maski na licu, dok si ti sa njom crtao. Zar ne shvataš da maske nisu više deo tvog lica, one jesu tvoje lice.“ Mladić je naglo ustao iz stolice i tiho rekao:

„Želim nazad svoje pravo lice!“ Starica mu je prišla, nežno ga dodirnula po obrazu i rekla:

„Tugom se spiraju sve boje. Slobodno se isplači, dragi moj.“ Vasja se zaplakao poput malog deteta i srušio natrag u stolicu. Zagrcnuo se i obrisao lice dlanovima, kad je shvatio da su plavi. Sedeo je ćutke i zurio u dlanove.

„Rekla sam ti da se spiraju.“ Starica uze papir na kojem je Vasja nacrtao livadu i odmah iznad bunara nacrtala zeleno sunce.

„To je moj strah, zar ne?“ Starica se zadovoljno osmehnula.

„Vidiš kako izgleda kad gledaš svojim pravim očima. Tačno, to je tvoj strah od usamljenosti. Zeleno sunce nikad ne zalazi. Dok si nosio masku na licu mogao si da vidiš samo njegov zalazak ili pomračenje.“

Napolju je već svitalo. Starica ustade, vrati kutiju sa komadićima krede u fioku i reče Vasji da crtež može da zadrži. Mladić shvati da su mu noge gotovo suve, pa ustade i zatraži jaknu.

„Dobro, sad možeš da pođeš, mislim da je vreme da uposliš um novim slikama“, reče, čvrsto mu stežući ruku. Vasja kroz osmeh priznade da mu je drago što mu je noćas pozlilo i zahvali se na svemu.

„Bili ste upravu, sve će biti dobro“, dodao je u hodniku i izašao, lagano zatvorivši vrata za sobom. Osetio je novu energiju u sebi i strčao niz stepenice. Napolju je bilo hladno, ali sunčano jutro. Ulice su bile gotovo prazne.

Narednog dana rešio je da ponovo poseti staricu i odnese joj na poklon novu kutiju kreda u boji. Imao je potrebu da joj se još jednom zahvali. Stigao je u Hilendarsku, prošao pored majstora koji su nevešto petljali oko brave na ulaznim vratima zgrade i popeo se na prvi sprat.

Na vratima gospođe Ferber stajala je pločica sa natpisom: „Zeleno sunce“. Stajao je zbunjeno pred vratima, pomislivši da je pogrešio, ne primetivši da je već pozvonio. Devojka crnih, prodornih očiju otvori vrata i upita:

„Izvolite, kako mogu da Vam pomognem?“

„Izvinite, meni treba gospođa Ferber, ali izgleda sam pogrešio“, zbunjeno je odgovorio. Okrenuo se da pođe, kad je začuo glas:

„Niste pogrešili. Ana Ferber je moja baka. Umrla je pre 20 godina. Ja danas vodim humanitarnu organizaciju koju je osnovala. Pomažemo deci oboleloj od raka.“ Vasja se, bled u licu, okrenuo i gotovo prošaputao:

„Umrla? Pre 20 godina?“

„Tako je, bolovala je od raka.“ Kad se malo pribrao, objasnio je razlog svog dolaska: želeo bi da priloži jedan skromni poklon. Izvadio je iz ranca kutiju sa kredama i pružio je drhtavim rukama.

„Nadam se da među tom decom ima i neko koje voli da crta.“

„Hvala Vam, verujem da će nekom malom slikaru zaista ustrebat“, prozborila je srdačno i dodala: „Da li ste možda za kafu?“ Vasja se trgnuo i kao u magnovenju odgovorio:

„Ne, ali bi mi prijao jedan čaj. Ja sam Vasja, drago mi je.“

„Kristina“, odgovorila je i propustila ga u stan.

Radojica Perišić

Odgovor

Zanoćio sam ispod punog meseca;
Pitao me, da li mu se radujem.
Oko vodeničnog kamena tragao sam za odgovorom.
Konsultovao sam ponoćne aveti.
Preko poluosušene jove dozivao sam pretke,
Iliju, Neša i Mikana.
Strahom sam nahranio srce i
Obećao mu paklenu zabavu.
Uz krike petlova našao sam sebe
Sa gavom u badnju
I odsečenim odgovorom sa jezika.

Ranko Trifković

Kako sam doakao vanzemalcima

Počelo je iznenada. Sedeo sam u fotelji, čitao novine, a vazduh je promenio boju. Ne, nije zaista postao drugačiji, ali je svetlost postala prigušena. Osetio sam glavobolju, predosećanje da će se nešto dogoditi. Kao otupelost, kao kad vas zaustave zbog prebrze vožnje.

Poželeo sam da ustanem, ali nisam mogao da pomerim ruke i noge. Vrat mi se orosio. U trenu mi se osušilo grlo. Naredio sam sebi da skočim iz fotelje i našao sam se na sredini sobe, baš ispod fengšui zvončića. Pomislio sam kako sablasno zveckaju. Da je ovo film, iskričavi zvon bio bi dobar režijski potez.

Napolju se čula sirena. Lupam. Nije se ništa, čulo, ali zar ne bi bilo prigodno da posle sablasne zvonjave čujem policijsko ili vatrogasno arlaukanje?

Otišao sam do kuhinje i smučkao sok, cedevitu. Okrenuo sam se naglo, kao da ću uloviti onog ko mi se šunja po kući. Smračilo se. Spopala me magla, kao da sam bunovan. A srce mi nije lupalo. Obično zalupa i stegne me, baš tu.

Prešao sam u kupatilo. Ne znam zašto. Proverio sam slavinu. Dešava se da zaboravim da je popravim. Onda curi danima i prestanem da se obazirem. Potom me nešto štrečne, pa se setim da mi kapanje skače po žvcima dan i noć. A od satova ne mogu da spavam. Svako veče ih isključim sve, osim digitalnih. Ne

mogu da se smirim, kad čujem kuckanje u mraku. To je kao da slušam krike izgubljene dece.

Znači, nije ni slavina, nije ni uhoda. Samo predosećanje. Odlučim da uopšte ne izlazim. Uvek imam zalihe hrane i pića i mesečno sledovanje toalet papira. Ne volim da budem nepripremljen. Na posao i ne idem, sve od kuće obavljam. Ne moram nigde da idem, nikoga da vidim. Moram da ostanem u stanu i rešim zagonetku.

Vratim se u fotelju da razmislim. Dakle, posredi je nešto što će se tek dogoditi. Zato sednem i smestim se udobno da sačekam to što mi je sudbina pripremila. Uto i zaspim.

Probudim se u vreme ručka. Uvek se probudim pola sata-sat pre jela. Takav mi je ritam. Opet sam žedan.

„Dodaj mi cedevitu, malena“, kažem joj.

Nasmeje se tropskim osmehom, zadene plavi uvojak za uvo i na poslužavniku mi donese kriglu prepunu penušavog soka. Namignem joj, štipnem je za obrašćić. Sedne umiljato, tik do mojih nogu. Pomilujem je, uzdahnem i počnem da skrućem limunadu.

Oni misle da ja ne znam. Ubeđeni su da nisam primetio razliku. Ali sve je meni jasno. Samo, puštam ih. Neka se naslađuju, nek na meni proučavaju osobine ljudskih bića ili šta su već naumili. Samo nek je ostave ovakvu kakva je...

Sabina Mujić

Ispovijest

Oh, kako me uvijek tjeraš u plač,
kako mrzim sve ove godine duge,
poželim da nestanem, da ne svane dan,
da pobjegnem negdje i umrem od tuge...
Da nema me više, da ne postojiš ti,
da drugim putem plove moje lađe...
da i tebe ostave i snovi i svi,
da umreš u nadi da će neko da te nađe...
Kako uništavaš mi mladost,
kako mrziš sav moj svijet...
kako kradeš moju radost,
i od nje praviš bolan preokret...
Oh, kako me sve to boli,
ti ne vidiš ni šta je nada...
ti ne dopuštaš da me neko voli,
ti želiš samo da tvoj svijet vlada...
Molim te ostavi mi snove,

prestani za sve da me kriviš,
molim te pusti ih neka plove,
kada ni sam ne znaš da živiš...
Zašto me ponižavaš toliko,
ne dopuštaš čak ni da pišem,
pa pusti da otvorim oči,
pusti da slobodno dišem...
Ti više nemaš ni srce,
ja sam života samo stranica,
ti ne znaš koliko ja patim,
tvoja mržnja nema granica...
Ja plakat ću opet, i dalje,
neka me nose ove kapi kiše,
neka me ubije moja tuga,
pa slavi kada me ne bude više...

*

Vid Vukasović

F haiku

U letnje jutro
Dve duge premošćuju
More i moj san

Zidine hrama.
Ptice umesto zvona
Prizivaju nebo

Dletom
Svetlost oblikuje
Klesar sa zvezda

Zvezdano nebo
Kumovom slamom lete
Lađe predaka

*

Vladimir Bulatović

Grobljanska fantastika

Dragi gospodine majore Jovačiću,

Na bih da Vas deranžiram, ako se to tako kaže, ali sigurno je da me se sećate, ja to tako uzgred, sa malog fudbala. Naime, ja sam onaj što Vam je pomogao da ustanete pošto Vas je lopta svom silinom pogodila u nos, a takođe sam Vam se i našao pri ruci, što se ono kaže, kada Vam je šikljala krv iz nosa, posle pada, te sam Vam velikodušno ponudio svoj dres da zaustavite krvarenje, tj. šikljanje. Da, ja sam poručnik Krkac, iz policijske stanice K.

Meni su, ovaj znate, gospodine majore, kazali da se Vama obratim, tj. da ste Vi upravo zaduženi za pitanje kojim povodom Vam se i obraćam.

Dakle, u noći između 26. i 27. prošlog meseca, na glavnom seoskom groblju u mom selu K. desio se neverovatan i gotovo neobičan slučaj! Međutim, pošto ga je izneo u javnost i svojim očima video, gospodin, mada on više voli da ga oslovjavaju sa „druže“, Brbok, inače ugledan domaćin u već spomenutom selu, vlasnik šljivika uz prugu, o kome sam Vam pričao u svlačionici, ako se sećate, kada ste jaukali od bola, a ko i ne bi, a ja Vam kazao kako je Brbokova rakija najbolja, ne u selu, već da na svetu nema bolje, itd, ja sam skoro siguran, da ne kažem stoposto, da se događaj koji je opisao Brbok zaista i zbio. Na verodostojnost Brbokovog iskaza utiču i materijalni dokazi, koje sam veštom rukom pokupio 27. izjutra, te Vam navedene i šaljem uz ovo pismo.

Ako mi dozvolite, ja bih Vam preneo pismeno ono što mi je Brbok kazao na saslušanju u stanici, koje smo obavili 28. prošlog meseca, a pošto sam, biću skroman, imao jaku trojku iz pismenih sastava iz srpskog, mislim da će Vam čitanje redova što slede, doneti pravu malu radost, kao i profesionalnu zaintrigiranost ovim slučajem.

Dakle, 26. prošlog meseca Brbok se našao, ni sam nije znao kako i zašto, na klupi pokraj već spomenutog groblja, kod autobuskog stajališta. Noć je bila prava letnja, suva i bez vetra, praćena muzikom cvrčaka i zrikavaca, dok je miris četinara, neizbežnih grobljanskih stražara, opijao čula i nagoveštavao misteriju. Brbok je sedeo na klupi i maštao o krigli piva, kobasicama i krompirićima, kada začu neki čudan zvuk kako dopire iza grobljanske ograde, okićene malim mermernim lavićima, a malo dalje i petlićima. Kako je kazao, nije se obazirao, ali zvuk beše toliko jak i neprijatan, kao kada neko nestašan uzme kašiku pa struže zagorelo dno od lonca, te Brbok odluči da proverí odakle dolazi taj zvuk. Ušao je na groblje na glavnu kapiju. Kamene ploče sa likovima mrtvaca kao da su mu se smešile podrugljivo dok je zadihan u polu trku žurio ka izvoru zvuka, gledajući ga urokljivim pogledima i namigujući mu povremeno, nagoveštavajući bizarnost. Usput je zgazio jednu sveže zakopanu raku, napunivši cipelu vlažnom ilovačom, pa se prekrstio na brzaka, kao popovi na krštenju, te krenuo dalje, gazeći ilovaču stopalom i lepeći je za mokre čarape. Kad, iskrсне pred jednu oveću zaravan, kojom su dominirala dva spomenika, jedan sa većom, drugi sa

nešto manjom pločom; a ispred njih stoji osoba ogrnuta dugačkim plaštom. Žuta mesečina, puna kao sir za gibanicu, osvetljavala je groblje pa se sve videlo kao na filmskom platnu. Brbok se sakri iza jedne omanje tuje, pa poče da posmatra, a šta, videćete u daljem pismu.

Osoba ogrnuta plaštom beše vampirica. Zgodna, izvajana silueta vampirice ocrtavala se ispod tamnog plašta, a povremeno bi „sevnuo” i duboki dekolte, kao kakva super nova u dalekoj galaksiji, dražeći Brbokova čula i terajući mu vodu na usta. Povremeno je siktala, poput zmije i pokazivala oštre očnjake. Brbok se uplaši da ga nije namirisala, pa se seti svojih mokrih nogu i shvati da mu se noge toliko usmrdele da nije mogao na miru da čuč, već je stenjući pokrivao nos ne bi li se odbranio od opakog mirisa. Ipak, na Brbokovu sreću, vampirica to nije primetila, jer je bila zanesena sasvim drugim poslom. Kao u kakvom transu počela je da se povija celim telom, poput trbušnih plesačica sa Orijenta i da šapuće nekakve reči, slične nekoj tajnoj molitvi, okrenuvši se ka manjem grobu. I gle čuda, grob se otvori i iz njega, s teškom mukom, izađe malo, grbavo i nakazno stvorenje, ne više od metar i po! Brbok reče da je to bio Kokrca, čuveno mitsko biće, poznato u našem kraju, nešto između zombija i grbavca, s tim što, ako mi dozvolite da Vam pojasnim, Kokrca ima prednje zube nalik na vevericu, te njima lako može da krca orahe i lešnike. Imao je na sebi uprljanu polo majicu, blede roze boje, ispod koje je štrčao „pivski” stomačić, i „trofrtaljne” farmerke koje su otkrivale modre i iskrvavljene članke. Bio je bos, sa velikim čukljem na desnom stopalu, a činilo se Brboku i na levom, samo nešto manji.

Kokrca, pošto se nađe na svežem grobljanskom vazduhu, izgubi se iz Brbokovog vidnog polja, ali Brbok ne stignu ni da se počee po laktu, pošto ga komarci behu izujedali svog, a Kokrca se vrati sa nekakvom omanjom kutijom u rukama. Predade pokorno kutiju vampirici; ova je otvori i izvadi iz nje nešto nalik na slušalice. Zatim je izvukla malu antenu iz jednog kraja slušalice, te ih stavi, kao da polaže kraljevsku krunu, na glavu. Kad, poče da dopire nekakva muzika do Brboka, a vampirica đipa i vrti u kukovima kao kafanska igračica. Brbok mi se zakunuo da je čuo harmoniku kako sitno niže trilere, pa i sam poče da tapka nogom u mestu i da cokće u ritmu, a vampirica zavija kukovima, pući debelim usnama, pa samo što ne zapeva. A Kokrca ko nekakvo dete, nevešto poskakuje oko vampirice, pokušavajući nesvesno da uhvati ritam kola i bali iz usta, skoncentrisan pogledom na gospodaricu koja poput prefinjene dame (kakve viđamo na svadbama i maštamo o njima dok „nabadamo” praseće pečenje), kada čuje zvuke harmonike, skida sa sebe „masku” prefinjenosti i postaje još jedna razuzdana udavača. Potraja to nekih pet minuta pa vampirica stade, skinu slušalice sa glave, pa ih stavi na Kokrčinu glavu, smešeći se kao da čini kakvu pakost. Kokrca, za razliku od vampirice, izgledao je krajnje groteskno, onako ružan sa tim čudom na glavi, te se Brbok iz sve snage trudio da ne „prasne” u smeh. No, ovog puta je zvuk harmonike zamenila džezerska ritam sekcija, menjajući kao na traci ritmove svinga, bluza i bi-bapa, ako se tako kaže i mnogo toga sličnog, Brboku potpuno nepoznatog. Kokrca se umiri, kao pred polaganje iz karatea, pa poče prvo nogom, kao sramežljivo, pa rukom i glavom da hvata ritam. Za tren oka Kokrca se pretvori u plesaća kakvog viđamo u starim

filmovima iz šesdesetih što ih puštaju na drugom kanalu, s tom razlikom što je Brbok morao da zamisli Kokrcu odevenog u beli sako sa crvenom leptir mašnom, dok iza njega lelujuju palme u velikim saksijama, njišući se kroz duvanski dim koji je dolazio iz pravca gostiju načičkanih uz sam plesni podijum, na kojem je Kokrcu, u potpunom transu, činio da publika zaboravi kako se zove!

U to je vampirica stala i ne mrda. Gleda u Kokrcu i kao da ne veruje da njen nakazni sluga može tako vešto da pleše, kao da je u prošlom životu bio pravi dasa! A Kokrcu ne staje sa ludim plesom, uvijajući se celim telom, pucketajući prsima u ritmu muzike, zviždućući poznatu melodiju koju je Brbok često imao prilike da čuje negde, ali se ne seća gde. Pleše Kokrcu, sve mu dimi ispod nogu od vatrenih pokreta, a Brbok samo što ne krene prema njemu da zajedno, kao u kakvom duetu, oseti barem malo Kokrcinog slavnog trenutka dok vampirica, sada već potpuno omađijana, ne skida pogled sa Kokrcinih veštih pokreta brzih i čukljivih nogu. Primetio je Brbok tu iskru ljubavnih pogleda koje je vampirica slala Kokrci, nesvesna vatre koju je raspalio u njenom hladnom, odavno zamrlom srcu. Ali, ljubav je čudo. Pojavi se iznenada, najčešće prema onima koje najviše potcenjujemo, kao što reče poznati pesnik, eto baš mi na vrh jezika njegovo ime, ali ne mogu da se setim pa da sam još ovoliki!

I potrajalo bi to još ko zna koliko da u nekom trenutku sve ne prekide neka vika u neposrednoj blizini. Vampirica munjevitom brzinom skinu one slušalice sa Kokrcine glave i stavi ih natrag u kutiju. Buka se sve više približavala i činilo se, kako je Brbok kazao, da je pravi neka pijana dečurlija, koja se često na groblju sastaje, da pije i puši cigare, pa ko može više, a onda sutra dan u školi sabira ko je koliko „ispućkao“ i ko je veću „peglu“ bacio!

Malo je falilo da dečurlija primeti ova dva čudovišta i otkrije njihovo prisustvo, što bi dovelo do baš nezgodne situacije, ali baš u trenutku najveće napetosti, Kokrcu bi najpribraniji, pa uhvati za ruku vampiricu i kao u najlepšim ljubavnim scenama, primiče je sebi i, onako kepav, niži skoro za glavu od nje, podiže se na prste pa spoji balava usta s njenim usnama.

U to prođoše pijani klinci ni ne primetivši ih, pošto je danas, jelte, sasvim normalno da se parovi ljube na groblju, te se udaljiše. Potraja taj poljubac, a kada se završio, vampirica kleknu pred Kokrcu i zaprosi ga! E, to već bi previše za Brboka i pade mu na pamet da ode tamo pred njih i razjasni se sa vampiricom, pošto mu nije bilo svejedno da pored njega živog, ona izabere onu malu nakazu! Ipak, prevagnu pamet, pa mu prolete kroz glavu da bi mogli za kuma da ga pozovu, pa ostade na mestu da posmatra dalji razvoj događaja. Sam Kokrcu se veoma iznenadio, nećkao se nekoliko minuta, pa odgovori da hoće, ali mora da pita mamu!

Eto, tako Vam je to dragi majore Jovačiću. Ni sam ne znam šta da mislim i kojim putem da hodim, jer, verujte mi, sve mi ovo deluje mnogo čudno. Kažu naši stari da su se u našem kraju svakakva čuda dešavala, ali...

Vi, molim Vas, dobro pročitajte ovo pismo i sve dokaze koje sam Vam poslao razmotrite i pregledajte, pa mi pošaljite odgovor i mišljenje.

Pa, zdravi mi bili gospodine dragi, majore.

Vuk Mihailo

Odmotavanje - odvratna utopijska priča

Ne znam kako je sve počelo. Pri svakom umnom naprezanju gubim kontrolu nad sobom.

Imala je svetložutu kosu. Stajao sam iza nje, držeći je čvrsto za kukove. Radili smo brzo, jako. Izvijala se koliko je mogla. Njen miris mi je mutio razum, stiskao sam vilicu, škripao zubima...

Jednim udarcem prelomio sam joj kičmu. Zagnjurio sam glavu i razjeo joj međunožje. Nisam zadovoljio samo glad.

Posmatrao sam svoj bezlični lik u ogledalu, otvorenih usta, mehanički mljackajući, uživajući pri svakom grčenju vilice, lučenju pljuvačke... zadovoljan... Zadovoljan.

Muškarci su silovali, ubijali, proždirali žene, decu... svuda, na svakom koraku. Kad su ih istrebili, počeli su da uništavaju jedni druge: jači je tukao i silovao slabijeg.

Prvo sam lovio slabije, potom sve ostale.

Čekao sam, pritajen iznad vrata na kraju hodnika u prizemlju napuštene zgrade. Najzad, čuo sam korake. Srce mi je sve glasnije tuklo... Kad je došao pravi trenutak, bacio sam se, svom svojom težinom, bodežom na njegovu lobanju. Probio sam je, obarajući ga na pod. Nastavljao sam da zaranjam bodež sve dublje, sve jače... Mehurovi pljuvačke šišitali su između zuba.

Odjednom, osetih kako bolno puca rasekotina na mom potiljku. Bilo ih je dvojica...

*

Zlata Volarić

F haiku

Vreme bih uhvatila,
u zlatnu krletku ga zatvorila
... ponekad je otvorila.

Žuti balon
odnese curicu...

zlatnom suncu

Zvezde umiru
tiho – sa zadnjim bleskom
... odlaze u ništa
Crnu tamu
rasvetliće srebrni
mesec... sa srećom.

Zoran Ilić

Pesma

Na placu, nedaleko od severa,
kuća zvrji prazna, okolo mrak.

Šušne list, neko me nevidljiv dotakne po
obrazu.

Ne znam otkud moja malenkost ovde.

Gargamel mi potom šapće da me je
Drakula pozvao na rođendan.

Tresu mi se kolena,
vidim da sam sve maljaviji,
berem prvu noćnu ružu,
dajem je osušenom drvetu.

Mesec čini: brrr!

Vida Nenadić

Pesma posle sna

Svanu jutro

I potekoh ja

kao reka...

Opasaše me
sopstveni bregovi.

A sunce mi

Jedan zrak
pravo u oči usmeri...

Tad shvatih

Da granice
u kojima živimo

Nisu uvek granice
u kojima postojimo.

*

Aleksandar Stošić

Pokvario se hard disk u mojoj glavi

ko će sada da pokrene sve te električne impulse?
užasno vibriranje osećanja.
pretrpana grimasa čuda traži objašnjenje.

nisam kompetentan da izvršim istraživanje stepena napregnutosti.
sedativi u čulnoj zoni jezika
preskaču dolazeću lavinu
i dobivši oblik molekula traže prave receptore utočišta.

raspadanje medikamenata,
trulež zuba,
prskanje simulacije trošenja daha.

Vibracija ili utrošak energije?
Procesor odašilje iskrivljene informacije dok ih matična ruka prebacuje
preko kolena.
Pet udaraca bičem o zadnjicu ako si ukrala vrednu stvar!

*

Milan Milutinović
Krivo ogledalo

Siromašni ljudi
Voze luksuzna i velika kola
Nose moderna i skupa odela
Zlatan lanac, prsten i debeli novčanik
Idu na svečane prijeme i žurke
Na dugom lancu vode
Mace i kuće da im čuvaju
Strah dok piške
Brecaju se na svoju senku
Vrata zatvaraju sa treskom
Srce vlastito da ih
Ne dozove imenom čoveka
Zateknu se u zamci svojih snova
I dozivaju sunce
Gušeći se u suzama

*

Vida Nenadić
Putovanje avionom

Sedela je
na praznom sedištu do mene,
zaogrnutu kaputom
punim mirisa prošlosti,
umotana šalom,
obojenim bojama prolaznosti,
i za svaki slučaj,
vezana pojasom sigurnosti.

Tako visoko,
nadheta nad zemljom
patnjom obeleženom,
kuvala je vino na mojim usnama,
sa mnom, uz viski, nazdravljala,

i gledala me kao da me oduvek poznaje,
ona, u dušu, hermetički zatvorena.

Gledala me je pogledom
kojim se ne gleda,
kroz ružičasta stakla bez dioptrije,
a trebalo je da sama uđem u novo vreme
i nove prostore.
Trebalo je da me ostavi,
zauvek, u pređenom.

Ona ja je bila moja prošlost.
Ona je ja, dok ulazim u novu običnost,
na, još jednom u nizu, letova
koji navodno vode ka ostrvu svetlosti.
Ona me u svod nebeski upisa,
u večnu prolaznost svega.

*

Duško Radović

O plakanju

plaćemo
kao da pišemo pesme

nema ljudi
isplakali smo ih

plače
čovjek
sam
na svetu
nikoga
ne može
dozvati

oči kao saće
suze kao med

onima
koji groba nemaju
grob je cela Zemlja

plaćemi i izvinjavamo se
svima onima
koji su umrli umesto nas

suzama se dopisujemo

kalendar naših suza

smrt je kraj
i početak

sve je nadživela
slana suza života

jedna suza
potopi svet

*

Bosiljka Bosa Pavlović
F haiku

Ulicom grada
od maskenbala mrava:
ostale maske.

Leptir u letu
zaklonio sunce.
Na nebu duga.

U reci grada
naopako okrenut:
zvonik crkve.

Buljavi cvrčak
u krošnji badema
zapalio vatru.

*

Dinko Osmančević

SF aforizmi

Mogao sam da biram: putovanje na Mars ili let oko Jupitera.
Odabrao sam istraživanje Venerinih brezuljaka.

U našem šatlu ima sedam mesta.
A onda smo otkrili osmog putnika.

*

Dragan Matić

Metamorfoza

Hleb. Potiče od zemlje, rađa se u ljubavi brašna i vode, umire u vatri, samo da bi vaskrsao u novom obliku. Ljudska ruka mu oblikuje sudbinu i u njemu sjedinjuje sve magične čari četiri životna elementa. On je veza između svetova, između čoveka i đavola, između sna i jave. Njime se potkupljuje, otkupljuje, zavodi i osvaja. Hleb ima svoje vreme i mesto, a istovremeno je vanvremensko oruđe koje objedinjuje, gradi ili razara.

Marina nije znala ništa o svemu tome. Nije je ni bilo briga. Ona je dobila bakin recept za ljubavni kolač, znala je sastojke, način pripreme, sve potrebne rituale. Nije je zanimalo ništa više od njenog cilja, kojem je težila po svaku cenu, po cenu života i smrti. Makijaveli je zastupao tezu da cilj opravdava sredstva. On ovaj princip nije izmislio, samo ga je jasno formulisao i pokušavao da sledi. Marina nije znala za ovo načelo, a i da jeste, ne bi joj ništa značio. Njen cilj bio je važniji od svega, pa i od nje same i tu nije bilo prostora za filozofiranje. Njena želja je njen identitet. Ona je ono što ima. A Jovana nije imala i ni na koji način ga nije mogla imati. Zato se okrenula magiji, kao pouzdanom oruđu za osvajanje svega nedostupnog. Ali, da li se osvajanjem zaista nešto dobija ili se samo porobljava na određeno vreme, dok traje sila?

Marina je imala samo šesnaest godina. Nju, naprosto, ni za šta nije bilo briga. Osim za Jovana. Bez njega nije imala ništa, sa njim će imati sve. Barem je tako mislila, barem je tako zamišljala, sanjala. Strasna želja se taložila u dubinama njenog tela poput magme u dubinama Zemlje. Skrivena od očiju znatiželjnih, postojano je vrila i narastala. Erupcija će doći, nje naprosto mora biti; tektonske ploče sudbine i života, imaginacije i stvarnosti, želje i ispunjenja jednostavno će se sudariti u Marini, u svetu i celokupnom kosmosu i nabujala reka strasti će jurnuti napolje. Jer strast je poput vulkana, ona je samo površinska manifestacija

unutrašnjih procesa, čiji koren se nalazi duboko u ljudskoj suštini. Plod zavisi od drveta, želja od karaktera, čovek od sudbine. Zato je nije mučilo pitanje: da li? Znala je, instiktivno ili čulno, svejedno, da se to mora desiti. Progonilo ju je pitanje: kada? Ništa nije bilo strašnije od ovog pitanja, ništa ne traje duže od čekanja na ispunjenje dugo snivane želje, ništa ne progoni tako strašno čoveka kao skrivena strast.

Marina je bila produkt svog vremena, njegova slika. Vaspitavala ju je televizija. Imala je opšti, potrošački mentalitet. Dobro je samo ono što je novo, što je aktuelno. Vrednosti, ako uopšte postoje, imaju svoj rok trajanja. Zaljubljenost u sezoni proleće/leto; prijateljstvo u sezoni jesen/zima. Nesebičnost, iskrenost i moral su odavno ispali iz trenda. Za Marinu je humanost blisko i jedino povezana sa humanitarnim koncertima. Nije znala da je još Hobs promovisao ideju da je svako svakome neprijatelj, da je Darwin ovu misao preneo u nauku kroz teoriju evolucije po kojoj opstaju samo najsnažniji. Nije uviđala da se vešto sačinjenim mislima samo opravdava ljudska pohlepa i uzdiže kao jedini merodavni postulat. Marinu to nije zanimalo.

Hleb. U njemu se sjedinjuju brašno, voda i so. Oblikuje se kvašenjem, mešanjem, pritiskanjem, odlaganjem, fermentiranjem. Nepostojano postaje postojano. U zavisnosti od prilike i namene, on može biti okrugao, uvijen, krtolik, zoomorfan, antropomorfan ili šupalj. Magični hleb mesi se uoči praznika, po rođenju deteta, na svadbi, sahrani, za vreme pomračenja Sunca ili Meseca. Mesi se u kući, na otvorenom ili u vodenici, po strogo utvrđenoj proceduri, zavisno od namene, od prvog brašna, iz vodenice koja melje na levo; prosejava se na naopako okrenutom situ ili držeći sito iza leđa.

Marina je sa drugaricama često priređivala lov na muškarce. Seksualno iskustvo je još poodavno stekla. Seks nije bio ništa novo, odavno je izgubio sve elemente misterije, bio je oslobođen straha, ali i užitka. Hrlila je sa drugaricama ka njemu, u nadi da je to krajnja svrha postojanja, da je on karta za svet odraslih, da će njime ispuniti prazninu koju u sebi osećaju, mada je negiraju. Praznina je ostala, ali joj je dodat prezir, nesvesni, podsvesni, svejedno. One su prestale da traže ispunjenje, prepuštale su se i prezirale sve koji se još uvek usuđuju i da spominju tu strašnu, nestvarnu reč – ljubav. Jer, one su znale bolje.

A onda je upoznala Jovana. Tačnije, uočila ga je iz daljine. „Zašto se on tako prokleta razlikuje od svih nas?“, bila je prva, prezriva misao koja joj je prostrujala kroz glavu. Pokušala je da ga zavede. Uzalud. Jedva da ju je primećivao. „On je lud“, mislila je, „ili je lud ili je homoseksualac, trećeg nema.“

Marina nije znala šta je to duh, jednostavno nije je bilo briga. Sve stvari koje je uočavala svodila je na površinsku ravan i etiketirajući je činila je sebi jasnom. Tako su svi radili, zašto ne bi i ona? Zar mišljenje većine nije merilo svih stvari? Razlikovanje ubija, ukoliko ono nije samo imidž koji pomaže bolju prodaju. Jer, danas je sve na prodaju. Poslodavci ne zapošljavaju najsposobnije, već one koji umeju najbolje da se prodaju; profesori ne nagrađuju one koji dolaze do zaključaka sopstvenim razmišljanjem, već one koji najbolje prodaju nabubane rečenice iz udžbenika. Niko više ne veruje ni u šta, osim u korist, interes, profit. Sve je to Marina videla oko sebe. Videla je da joj je telo jedina dragocenost, da je ono najvrednija roba. Videla je da može da kupi nove grudi, usne ili nos. A šta, kog vraga, da radi sa dušom, za koju neki govore da je

neprocenjiva? Neprocenjivo niko ne može da kupi. Zašto ulagati u tako lošu investiciju? Jer život je postao investicija i uspešan je samo ako donosi prihode. Sreća je postala napredak od jedne do druge pohlepe, užitak se izopačio u okrutnost, jedini izlaz se otkrivao u drogama, koje su, opet, nekome donosile ogroman profit.

Marinu su obrazovali ženski časopisi. Mnogo korisnih stvari je iz njih naučila. Recimo kako da zavede muškarca, ili kako da s njim raskine; na koji način da ga uzbudi ili ga natera da udovoljava njenim željama; koji poklon odgovara kom horoskopskom znaku i koje su prednosti analnog seksa. Ona je sve znala, sa svime se pomagala ali to, iz njoj nepoznatih razloga, kod Jovana nije prolazilo. Zato je pomoć potražila na drugoj strani. Počela je da gata, da gleda u šolju i karte. Verovala je da joj je na dlanu ispisana sudbina, mada nije umela da je pročita. Ni jedna mađija nije davala rezultate. Zato se obratila staroj baki. Ona je imala pouzdano sredstvo.

Hleb. Ovaploćenje početne ideje, koja se rodila u haosu, u bunilu. Sjedinjenje različitih elemenata, naizgled dalekih ili suprotstavljenih. A elementi su u magiji, kao i u životu, sve. Zemlja, element materije, carstvo sile, opija duše svojom čulnošću, privlači ih sa nebeskih visina i ponire u mračne dubine. Voda, element osećanja, carstvo intuicije, prožima duše ljubavlju i kida ih strastima; ovaj element se krije u nadahnuću, uobrazilji, muzici; svojim zavodljivim plesom navodi meke duše u prokletstvo haosa. Vatra, element volje, carstvo akcije, pokreće ljude svojom energijom, gura ih preko granice, sagoreva, samo da bi ih vaskrsao iz pepela poput Feniksa. Vazduh, element duha, carstvo misli, uzrokuje nemirne treptaje u oku posmatrača i želju za saznavanjem. Ovo je element imaginacije, budućnosti; njegova reč je simbol, njegova stvarnost paralelna, njegov duh genijalan, njegovo prokletstvo Zemlja.

Ništa od ovoga Marina nije razumevala. Nije ni njena baka. Ali su naslućivale, osećale su da čovek mora biti nešto više od onoga što se na prvi pogled čini. Nisu znale šta bi to moglo biti, nije ih bilo briga. Imale su svoj cilj, a cilj se uvek odnosio na dobitak, na uvećavanje sopstvenog ega, na predimenzioniranje sopstvenog Ja. Misli mogu biti visoke, mistične, filozofske; reči mogu biti lepršave, dopadljive, čarobne, ali postupci ih ne moraju nužno slediti. Zapravo, nekako se ispostavlja da se iza najuzvišenijih reči, kao i iza svih magijskih formula, najčešće kriju najniži porivi.

Baka je bila iskusna u pripremanju čarobnih napitaka i jela. Koristila je kosti od ptice, krv petla, đurđevsku rosu, ali za ovu posebnu priliku iskoristila je mleko od majke i ćerke. To je bilo potrebno. To je bilo nužno za pravljenje šupljeg kolačića.

„Treba nam još samo brašno iz mlina koji melje na levo“, rekla je baka Marini. „Otiđi dole do reke, i zatraži brašno od vodeničara, pa se brzo vrati.“

Vodenica. Kapija između svetova. Sa prvim zracima sunca uranja u svakodnevicu, sa poslednjim zracima odlazi u onostrani svet, svet ala, vila i veštica. Po vodeničnom točku prska omaja, simbolišući radost, osmehe, veselje, emocije, vodu, kao životni element. Ispod basamaka kriju se pakao, davno prošla vremena, pokojnici, vampiri, veštice. Vatra, u svom razarajućem elementu. Ispod mlinskog kamena u koš upada toplo brašno, hrana, materija, ovovremeno.

Zemlja u svom čulnom izdanju. Sva tri elementa objedinjena su vazduhom, koji svuda struji, svuda pokreće. Donosi oblake zemlji, iz koje se rađa žito; nagoni reku na točak vodenice, koja od žita stvara brašno; svuda je i u svemu, a ipak ničemu ne pripada, ni od koga ne zavisi. Vazduh, u svojoj životnosvrskoj manifestaciji.

Neko je jednom ovako rekao: Nož je uvek nož, njegova primena zavisi od ruke koja ga koristi. Ne upotrebljavaju ga isto hirurzi i ubice. Tako je sa svim stvarima na Zemlji. Sve je u neutralnom stanju, ljudska primena stvari čini pozitivnim ili negativnim, a opet, u skladu sa ljudskim shvatanjima ovih uopštenih kategorija.

Marina je otišla u vodenicu koja melje na levo. Tako je to u čaranju. Urok se tera činjenjem svega suprotnog od uobičajenog. Otud se obuvaju različite čarape, džemper se oblači naopak, kuća se tri puta umesto jednom, pazi se na parne ili neparne brojeve. Pokucala je na trošna, drvena vrata, očekujući da joj stari mlinar izađe u susret i pomogne u ovoj đavoljoj raboti. Umesto sedog mlinara, na pragu se pojavio Jovan lično. Iz ruku je ispustila šerpu koju je spremila za brašno. Čitali su nekoliko trenutaka. Marina, zato što joj se činilo da je pročitao njene namere; Jovan, jer je bio zbunjen njenom zbunjenošću. Otkrovenje je došlo samo od sebe, spontano, kao da je odavno pripremljeno.

Najednom je uočila da Jovanovim srcem vlada vatra, koja ga proždire, kida, raspaljuje; da njegovim umom vlada duh vetra, vazduha, koji ga je upućuje na lepo, uzvišeno, vanvremensko; vodi ga u najviše visine i ponire u najdublje dubine. Shvatila je zašto njihovi pogledi ne uzrokuju sevanje munja, zašto njihove aure ne stvaraju iskričavi elektricitet. Razumela je zašto vodenični točak nije pevao, već je samo pravio buku; zbog čega vetar nije svirao slatku melodiju snova, već je samo fijukao; i zašto se nebo nije smešilo vedrinom, već je pretilo olovnom natmurenošću. Uvidela je da je Jovan čisti, uzvišeni duh, kojeg ne uzbuđuju prolazne stvari, kojem je potrebna neprestana intelektualna stimulacija, inače se gubi i guši u vrtlogu mračne materijalne praznine. Nikakvim čarima ne bi mogla da ga općini, jer ne poseduje onu jednu, za njega najvažniju. Ona je bila samo telo, bez duha. A on je preteča.

Čerke rođenih u Haosu, Ereba, večne tame i Nikte, boginje noći, pletu i kidaju niti ljudske sudbine. Ono što Klota isprede a Lahesa razmota, surovo kida omalena Atropa. Ko im može pobeći?

„Onoga ko je voljan sudbina vodi, onoga ko nije voljan – vuče“, rekao je Volter. „Kroz to šta činimo mi sami doznajemo šta jesmo“, dodao je Šopenhauer. Čini se da je vrhunac ljudske slobode u shvatanju sopstvene sudbine. Čini se da smo svi glumci, kojima nije cilj da zadive publiku, već da shvate sopstvene uloge.

Marina se udala. To tako ide. To tako mora. Udala se bez ljubavi. Ali, nikada nije zaboravila čudo iz vodenice, otkrovenje prvog dodira, početak ljubavi za narednu inkarnaciju.

Dragana Nikolić

Pisamce

Sobar unosi poslužavnik, na njemu mali koverat zapečaćen crvenim voskom, „Jedna gospođica je ovo ostavila za vas gospodine, nije se predstavila“, otvaraš...

Oprostite mi na smelosti,
ne poznajemo se,
ali, jeste li to Vi

ušetali prošle sedmice u pozorišnu ložu kao kakav transilvanijski grof, sav u crnom, vodeći sa sobom jednu od onih bludnih kćeri, što opijene krvlju i nesanicom idu za Vama kao kakve seni. Kažu, pod čipkom nose tragove bičeva i ugrize pod kosom. Još kažu da svoja ljubavna pisma pišete krvlju... nosite štap od ružinog drveta sa uglačanom lobanjom na vrhu, i prsten sa grbom nepoznatog plemstva. Niko ne zna otkuda ste došli.

Bio je kraj prvog čina „Magbeta“

Prošli ste kraj mene, okrznuvši skut moje haljine

Kako strašan i nežan Vaš pogled beše tad.

Snaga i ranjivost u isti mah. Nešto što sablažnjuje i opčinjava... sklop protivurečnosti...

Stresoh se od blizine vaših očiju što gore nekim crnim plamom

Prebledeh

Spadoše moje naušnice od ćilibara, nepovratno izgubljene u mraku

I od tada, ne prestajem misliti na Vas...

Dragana Stojiljković

Volim da letim

Sa visine sve izgleda kao da može da mi stane na dlan. Drveće ima veseliju nijansu zelene. Reke su poput trenutka zamrznutog u vremenu. Ne postoje brda u vazduhu niti za planine važi da su visoke. Ne pričinjava mi se da oblaci liče na lica i predmete. Po neki put susretnem pticu. Kad letiš, ptice nisu opasne. Njihov izmet te pogodi samo kada šetaš ili sediš sa knjigom u ruci.

Baš sad prilazim jednom selu. Životinje u torovima se uznemire kada čuju kako im hučim iznad glava. Deca beže ispod stabala, u kolibe ili polegnu na zemlju. Stariji nešto viču, ali ih ne čujem od vetra. Mašu vilama i motkama.

Ljudi su mali i ne plašim ih se.
Kako je lepo biti zmaj.

*

Dražen Jergović
H haiku

Krvarila je
kao razrezana svinja
na dan kolinja.

*

Gordana Petković
F haiku

Podzemne odaje
Krilate nebeske zmije
Štit od žada

Na stazi vremena
Munje i senke
Sjedinjeni

Ljudski istinski lik
Oslobođen propadanja
Spirala svetlosti

Ka Andromedi
Ljubičastom stazom
Jednorog sam

*

Ivan Despotović
Susret

Dok je motor radio, činilo se da čitav svemir bruji, a kada bi utihnuo, čulo se zričanje iz udaljenih šuma. Noćno oranje protezalo se na čitavih pet hektara. Danju je bila suviše velika vrućina da bi se oralo, u ovoj zemlji gde vlada večito leto. Sada je sve bilo usamljeno: zričanje je bilo приметnije na kraju parcele, kao i lišće – traktor je tu zaokretao a vozač pazio da ne upadne u trnje. Zatim je sve odjekivalo u mraku, na drugoj strani, gde se nalazila kuća. Tamo su spavali Aleksandrova žena i dvoje dece.

Bilo je prilično pusto preko dana. Kuću su ovde mogli da dobiju za relativno male pare. Nije bilo mesečine. Nešto dalje nalazio se još jedan dom, mada zapušten. Odatle je duvao mlak vetar. Tu je ranije živela jedna fina porodica. Devojka iz te kuće družila se nekada sa traktoristom i on je kao mladić „trpeo“ njene vlažne poljupce. Možda bi se čak i oženio njome da njeni nisu izgubili miraz. Sada je porez na imanje i promet, koji plaća gazda, porastao, tako da je mnogo toga zavisilo od neba, koje je već sada bilo suvo. Farovi su na trenutak zgasnuli, a na nebu su se jasno videle zvezde. Nije ih krio ni jedan jedini oblak. No, Aleksandrova porodica živela je stabilno, jer se mogla osloniti i na pomoć njegovog prijatelja. S prijateljem se viđao kada je trebalo zameniti neki rezervni deo, a katkad su jedan drugom pozajmljivali i novac. Nekada je mislio o tome i prekorevao sebe što ljude viđa samo kada mu nešto treba, ali napokon, interes je prijatna stvar. I u običnom razgovoru sa nekim drugim o novcu, uz čašu pića, osećao se prijatno, a i Sara je bila dobra žena. Nije se oženio zato što je bila lepa – nešto kapitala što su imali (sa kojim je život u nečijem društvu jedino i moguć), kao i Sarina želja da se skraši na jednom mestu – bilo je dovoljno da pronađu zajednički jezik. Ko zna kada su se poslednji put poljubili u usta, a to je bilo na ovoj parceli.

Jedina bića koja su tu još zaista živela bila su njihova deca. Devojčica se zaljubila u jednog dečaka u školi (škola je bila kilometrima daleko). Kroz granje koje je zanjihao vetar, čak sa traktora, videlo se svetlo u prozoru njene sobe. Svetleli su i farovi iznad zgrudvane zemlje, koja je, onako prostrana, izgledala baš kao da je pala s Marsa. Dečkić je još bio mali. Njegov krevetić, u susednoj sobi, sigurno je bio u mraku i blaga svetlost zvezda koračala je kroz prozor.

Skoro da je zadremao na traktoru. Kada se prenuo, mrak je bio isti, samo se nisu čuli zrikavci. Neko je uperio svetlost u Aleksandra. Oklevao je za trenutak, a kada je sišao sa traktora, spreman da beži, za glavu su ga dohvatile dve prilike. Hrabro je udario jednog po licu i oborio ga. Potrčao je ka šumi, koja se blago njihala pored uzorane zemlje. Spotakao se, te ga uhvatiše. Nije video ni traktor ni polje i pomisao da više ne vidi svoj dom od svetla koje je odjedanput progutalo sav onaj mir, ispunila ga je za trenutak samrtnim strahom.

Uguraše ga u jarko osvetljenu, ovalnu prostoriju. Da li stoga što mu je rečeno da se ne plaši ili stoga što je ugledao stvorenja nalik sebi, Aleksandar se opustio na ležaju na koji su ga smestili i osetio kako se stolica iskrivila i otvorila pitanje u njegovoj glavi: „Kako je moguće da sam još pri svesti?“ Utom mu je glava klonula. Ugledao je male prozore oko sebe, nešto neodređeno je visilo sa tavanice, dok su mu bića nalik na patuljke prilazila i šamarala ga sve dok se nije osvestio.

Skinuše mu prsluk u kojem je radio i ubrzo je ležao potpuno go. Pored glave našla se cevčica sa čudnim završetkom. Prislonili su je na Aleksandrovo čelo, a tečnost koja je iz nje izašla beše njegova krv. Opet je ležao sam, bez moći da se pokrene.

Tada se dogodilo nešto neverovatno.

U sobu je ušlo biće slično njemu, potpuno nago. Pomislio je: „Ko si ti?“ Odgovorila je bez reči: „Uir“ i Aleksandar ju je jasno čuo. U trenutku je shvatio njene želje. Snažnih bokova, obliha, visoko postavljenih grudi, ovalnog lica, sa vezanom plavom kosom čiji su se pramenovi spuštali niz obraze, Uir je izgledala kao da ga već dugo očekuje. Nije se smešila. Ruke su joj bile tanke, a dojke kao da su ga posmatrale. Oči je imala ljudske, mada previše sitne. Stidne dlačice činile su se crvene.

Aleksandar je dodirnuo Uir, mlaku, bez mirisa i oblu, kao da je od gume. Počeo je da je ljubi, a kada ju je obgrlio, ona se nije uzbudila. Nije ga ni jedanput poljubila, samo ga je prijateljski dotakla po čelu. Snošaj je bio sasvim običan za ljudsku vrstu. Izgledala je umorna od odnosa – činilo se kako je sa njim provela čitavu večnost, ali je on navaljivao i dalje. Na svojoj planeti Uir će roditi Aleksandrovo dete. Bio je siguran da ga je ona sve vreme smatrala za neku vrstu životinje. Nije se stideo toga. Uir je zračila ljubavlju koja se nije mogla ni naslutiti. Prekrila je rukama grudi, a nežni kukovi ovenčani pupkom (koji je svedočio da je nekada i sama bila dete), kao da su već štitili plod koji je zanela. Blagonaklono ga je posmatrala, kada je nestala iz vidokrugla.

Zričci su još jače zričali kada se Aleksandar našao u polju. Noge su mu bile lake dok je gazio putem između stabala, koji kao da nije prepoznavao. To možda i nije za čuditi: osetio je kako crveni kao žensko, srećan što mu mrak krije lice. Možda prvi put u životu, iskusio je detinji stid.

Daleko od traktora, izgubljen u mraku jedva je napipao put do kuće. Zaspao je prevrćući se u krevetu.

Sara je odškrinula vrata, misleći da Aleksandar spava. Sunce mu je već šaralo po licu. Sanjao je: u sobu je ušla Uir. Nije znao da li je to Uir ili on sam: ležala je na stomaku okupana mekom svetlošću. Lice joj se nije videlo, ali je znao da je njeno. Neki glas je šaputao: „Uir!“ i Aleksandar se probudio, radostan. Bilo je stvarno, znao je. Uir je pomislila na njega; sunce je ušlo kroz prozor i osmehnulo se. Ona je sve vreme mislila na njega!

Nalazio se u svojoj staroj sobi. Mora da je sve sanjao, pomislio je, zagledajući svoje telo, ne bi li potvrdio sinoćnju avanturu. Otkrio je prisni miris, koji mora da je pripadao Uiranim glatkim udovima. Pogledao je kroz prozor. Sve je bilo isto. Setio se da u letelici Uir nije imala miris. Ali, to nije moglo biti, na laktu je primetio jednu crvenu dlačicu! Umesto da se prepadne, osetio je radost. Sunce je sijalo jasnije nego obično i blistava vedrina lebdela je u vazduhu. Ptica je pevala na udaljenoj krošnji: zvučala je gotovo vanzemaljski. Kada se pogledao u ogledalu Aleksandar je primetio ožiljak na glavi. Prisetio se kako ga je Uir dotakla po čelu, a onda mu je ponovo sinuo san. Stidnu dlačicu je stavio u kutiju šibica. Činilo mu se da iz ožiljka zrači toplina. U sobu je ulazio dan i nevidljiva sreća punila je čitav prostor, kao da se tek sad vidi kako je beskonačan. Kada su Sara i deca konačno ušli u sobu, Aleksandar je plakao. Sara se osmehnula, pomislivši: sigurno je naporno radio i prešla rukom preko ožiljka.

Sutradan su za doručkom sa čuđenjem konstatovali da je ostavio traktor u polju. Ali u kraju je bilo malo onih koji bi mogli da ga ukradu. Deca su ga upitno gledala dok su jela kajganu, a Sara je znala da nešto nije u redu. Srećom, na pustom mestu kao što je ovo, teško je moglo biti reči o kakvom neverstvu.

Pored traktora otkriven je krug crvene zemlje, dok je Aleksandar dobio opekotine drugog stepena, što je utvrđeno pregledom u velikom gradu. Ipak, samo je ćerka tvrdila da su tatu oteli vanzemaljci. I dalje je orao, ali je malo nedostajalo da izgubi posao zbog rasejanosti. Kiša nikako da padne, a za dve nedelje se očekivalo da niknu prvi usevi. Sara ga je opominjala kako zanemaruje sve, okrenut zvezdama. Dok je ležao na sasušenoj travi i posmatrao na milione svetala što su, kao kakvo semenje, titrala u vazduhu, Aleksandar je znao kako celim bićem pripada Uiri, i nije osećao strah. Verovao da će se jednog dana sresti i to na njenom svetu. Kako je vreme prolazilo tako su ga uhodane navike života malo umirile u čudnim osećanjima. Stao je opet na noge, a Sara je ponovo bila zadovoljna. Izgleda i da je spavao sa njom.

Jože Volarić

Misao o praznom

Što kazati o PRAZNINI. Možda će cela priča o njoj biti pesak u oči, ali svejedno... Probat i nije još tako veliki greh, kao biti lenština.

U prazno štošta možemo turiti, nikad nije kasno. Ako u nju nije niko ništa ugurao... ne možemo ni izvaditi. Ako je praznina prazna iz nje se ništa ne čuje, ništa ne miriše i ne izlazi.

Ako ne verujete... POKUŠAJTE!

Katarina Nikolić

Raj ili Pakao

Baba koja živi u trošnoj brvnari, za koju moja strina kaže da je veoma čudna i da izgleda kao prava veštica, došla je juče do mog praga. Neobična marama nebo plave boje, koju mora da je kupila u antikvarnici na kraju ulice, krila je sede vlasi. Niko više ne kupuje takvu robu. Njene pronicljive oči pomno su pratile moje drhtave usne.

Pozdravio sam je. Tek sam tad primetio da nema cipele. Koža na nogama bila joj je smežurana, a prsti puni zemlje. Haljina, iste boje kao i marama, vukla se po zemlji. Primetivši da sam zbunjen, starica sakri prste ispod otirača. Dok je tako

stajala vetar je donosio miris smole. Srce mi je tuklo u grudima. Oči su me bolele. Više nisam mogao da gledam.

„Možeš li da mi pozajmiš cipele, plave cipele?“, prozborila je.

Razgoračio sam oči.

„Šta?“, zamucao sam. „Uđite, mislim da imam jedne plave.“

Sela je na hoklicu pored cipelnika i razgledala kuću. Strina je bila u pravu, baba je bila oličenje samog zla ali, zar ne izgledaju tako sve starice? Ono što je, međutim, strini promaklo jeste zastrašujuće, intrigantno ponašanje starog suseda.

„Koji broj nosite?“

„Ne nosim brojeve“, rekla je.

Pogledao sam je ispitivački, a ona je bezazleno slegla ramenima kao da ne zna ništa o brojevima. Nosi trideset i sedam, pomislio sam. Uzeo sam majčine cipele.

„Ali, nisu plave“, odgovorila je kada sam joj ponudio cipele. „Nisu plave.“

Vratio sam se do ormana. Misli su mi lutale dok sam tražio misteriozne staklene cipelice. Našao sam neke stare, izbledele od nošenja, ali plave.

„Ove su ružne...“

Zgrabila ih je i obula. Bile su joj velike za dva broja, ali se svejedno zahvalila i uputila ka vratima dok se nezgrapno gegala. Jasno sam mogao da čujem kloparanje cipela na ulici, a potom tresak ulaznih vrata.

Zatvorio sam orman i legao na trosed. Probudio me je miris čaja od hibiskusa iz kuhinje. Ustao sam i prišao strini, koja mi pruži vrelu šolju čaja. Morao sam da sputim šoljicu na sto.

„Zar nisi čuo?“

„Šta?“, pitao sam ispijajući čaj.

„Baba je umrla.“

„Kako?“, obrusio sam. „Ali, malopre...“

„Umrta je pre nekoliko sati...“

Zavrtelo mi se u glavi. Zamišljeno sam sedeo i posmatrao šoljicu koja se pušila. Otišao sam do ormana i počeo da tražim nešto. Ni sam nisam znao šta tražim dok nisam ugledao željene cipele.

Istrčao sam iz kuće i zalupio vratima, dok su vile pakla jurile za mnom...

Leila Samarra

Slučaj iz žute štampe

„Juče je kineski predsednik Su Tong izjavio za žutu stampanicu da će obezbediti produžetak Kineskog zida koji će služiti skretanju svih mogućih tema u dobrome smeru. U tome ga je podržao jedan pas i dva slepa čoveka od kojih je jedan bio ubica.“

Predlog je i dalje na razmatranju, ali se Kinezi još uvek prave Englezi. U svakom slučaju, Su Tong (a ne bismo mnogo pogrešili ukoliko bi to bio i Đintao Sindang) mislio je isključivo na dobre stvari. Kinezi samo treba to da razumeju. Ovo je bila kineska radio stanica Topli sendvič na kineski način. Hvala što ste nas saslušali, kao i uvek."

Sutradan, građani delova Kine bliskim zidu, nisu zatekli ništa... Umesto toga, zid je osvanuo na sasvim drugom kraju sveta. Usred Holivuda, posred dvorišta u kojem živi glumački bračni par Kvini Dojl i Meni Hojl. Svaki medij dao je različito saopštenje, a počele su da pljušte i optužbe.

*

Ljiljana Ćuić

Leteći tanjir

Kuglager, kuglični ležaj, kažu nama:
Dva metalna obruča povezana kuglicama.
Leteći tanjir? Večiti nemir.
Kako li se kreće?
Da otkrijemo tajnu? Kakve li sreće?
Najmanji otpor pri kretanju ima disk.
Leteći tanjir? To je disk!
Kabina stator. Okvir rotor.
Koju energiju troši motor?
Teorije bi bile, perpetum mobile.
Kako do te prakse stići?
Kojim putem ići?
Leteći tanjir u obliku diska!
Stvar nepoznata, a tako bliska.
Letećih tanjira neki misle: „Ima!“
Neki da nema, da su bajki tema.
Nebom krstari oblika diska.
Stvar nepoznata, a tako bliska.

*

Maria Lazić

Krik

Vozovi prolaze
danas je bio težak dan.

Nad nebom preleću,
jata ptica selica, sive divove.

Tišina je tmurna
i gusta magla gasi ulične lampe.

Čuje se i dalje
kako vetar bije promrzle vagone.

Uhvaćeni leptiri
se dave u kišnim barama.

I ruši se nebo,
teško, ka otkrivenim krovovima.

*

Mijhajlo Mika Pavlović

F haiku

Blato raskršća.
U gnezdju vetra:
plavi list zaborava.

Sa krila crnog neba
vetar čupa
teške kapi kiše.

Krila noćnih leptira
pred vrata vatre:
privlači zavist.
Pepeo plime
u luci sećanja
krije prah lovca sna.

Plave muve ponekad,
gladni crvi večno:
prate lovor.

Dudov most.
Na svilenom šalu putnika:
povratak ptica.

*

Milan Milutinović

San

Kao mali
Pao sam sa kruške u snu
Nastavio sam da sanjam
Snovi su se vrteli u krug
Kao konji na žitištu
U vreme vršidbe i žetve.

Zvezdana vrela
Imaju ubrzane otkucaje srca
U paničnom strahu
Nije bilo puta
Prečica obraslih bršljenom
Staza za korak ili dva.

Mesta da se baci dukat
Otkupi duša, srce
Prostre se maramica
Da se obeduje
So hleb i sir
Vino i rakija.

Mudraci su tražili izlaz u prošlosti
U kostim i odelu svojih predaka
Slepci su plesali od sreće uz zvuke harfe
Tama je gusta i sladunjava
Lepi se za oči, uši, usta i ruke
Kada se umore od igre sa kruškinog drveta
Mogu skočiti u ponor vlastitih snova.

Milorad Šuković

Posle dvanaest godina

Bila je nedelja uveče, noć bez šumova ulice, zvukova potpetica na stepeništu, zujanja lifta i glasova iz komšijskih stanova. Tek što sam sklopio knjigu, pridigoh se da ugasim svetlo. U času kada je škljocnuo prekidač, laserski zraci ispuniše sobu i osetih kako se, nošen lakim strujanjem i snagom nekog stiska, odvajam od poda, lebdim, i kroz otvorene prozore uspinjem ka letelici koja mi se učini sivoplavičasta, kao oblak. Od ranih popodnevnihi sati posmatrao sam tu zgusnutu masu pokušavajući da procenim promenu vremena po neobičnoj boji niskog oblaka. Nisam uspeo.

Bez brujanja, sa osećajem kretanja sličnog vožnji liftom, u peni koju nisam mogao da osetim ni dodirrom ni mirisom, leteo sam nepoznatom letelicom ne uspevajući da odredim pravac i dužinu trajanja neobičnog putovanja. Ubrzo, misli se zbrkaše kao u času koji prethodi snu. Samo sam osetio kako me boli glava. Pokušao sam da podignem ruke kako bih pritisnuo čelo i slepoočnice. Tad se, kao da sam tim pokretima dao znak, pojaviše neka simpatična bića. Nisu izazvali uznemirenost ni strah.

Dvonošci, podjednako razvijenih udova, elipsoidne glave, komandnog centra sa mehanizmima prijema svih signala i nadražaja, nalik na nas, ljudska bića, ali mnogo praktičnije i jednostavnije spoljašnosti. Izrazima lica sporzumevaše se češće nego glasovima. Bili su nepojmljivo snažni, pokretljivi, savitljivi kao zmije. Pomislih da su spoznali sve tajne mozga. Otuda tolika energija. Otuda elastičan skelet. Moć komunikacije moždanim talasima, snaga, znanje, svemoć. Zaustio sam da nešto upitam. Ali, moja pomisao stigla je do njihovih čula pre pokreta usana. Kao i sve one prethodne. Previše sam radoznao. Šteta. Bio sam na dobrom putu, na tragu otkrića. Onda me je opet zbolela glava.

Udahnuo sam vazduh pred ulazom u zgradu, zavrteo glavom i pomislio kako su neobično snažna sećanja na san od protekle noći, i krenuo uz stepenice. Ušao sam bez kucanja i zvonjave, kao i uvek kada se vraćam, i upitao ima li budnih. Otac se pomerio na stolici i okrenuo ka glasu koji je odmah prepoznao. Majka, ugledavši me u pidžami od one nedelje, samo klonu i izgubi svest. Pritrčao sam da joj pomognem.

„Milorade, ma jesi li to ti?“, upitao je otac.

„Ja sam. Šta se to vama dogodilo?“

Behu oronuli. Sa previše sedih, otac omršaveo, a majka deblja, posebno u struku. Otac nije bio u stanju da odgovori. Pokaza rukom ka zidu i uramljenoj stranici novina. Na njoj moja fotografija iz studentskih dana ispod datuma starog dvanaest godina i naslova o mladiću koji je nestao jedne noći pod nerazjašnjenim okolnostima, u pidžami i sobnim papučama. Stručna ekspertiza

utvrdila je da nije izašao kroz vrata stana, a retki očevici potvrdili su prisustvo niskog, sivobeličastog oblaka koji se spustio do otvorenih prozora sobe na petom spratu zgrade ispustivši nekoliko svetlećih zraka, jačih od bljeska munja. Promrljah kako je sve to od glavobolje i odoh u sobu da odspavam.

„Ko je to?“, čuo sam mlađeg brata. Htedoh da mu kažem da požuri u školu. Već je frtalj do osam. Onda on ponovo upita ko je u njegovj sobi. Okrenuo sam se da ga pogledam i upozorim. Ugledah mladića starijeg od sebe i zatražih da pozovu lekara. Glava me je bolela. Nisam mogao da govorim.

Otac odloži sekiru i glogov kolac istesan do pola i reče da će ipak prvo da pozove lekare.

„Za vampire nikada nije kasno! Možda je stvarno odnekud doputovao dok je ostao isti kao one noći!“

Pavle Cvijić Pajo

Istina

Dostojanstveno Istina uz terminal sijedi
impuls kroz snove rukama daje
u sjeni duše svoje koji dvostruko vrijedi,
kao prva svjetlost što s danom ustaje.
A boginja vremena i mašte
odvlači pažnju kao biser pisane riječi
u prvo svanuće na tašte
u tajni koja pred Kristom kleči.
I duša u oku nekog vala
svoj život trka kroz vrijeme
i sve ono što nije šala
postade vjernost dubine njene.
U zenit sjede i nit jasnu prede
a impuls platno bojama šara
u terminalu te vjekova susjede
kada u duši u miru izgara.
I sudbinu u vremenu samu
kada je Juda sreo postade Kijan.
Od poljupca topline smušen i pijan,
na putu ka Bogu pao je u tamu.
Shvativši da zvijezda na nebu svoju snagu ima
i da u duši plamen pali da vječno u njoj tajna gori,
dok Istina dostojanstveno bdi u snovima
u svakodnevnom životu što nam svoje zbori.

Miljojko Milojević

Bajka o starom ceru

Stasao je pored puta,
Nad izvorom što žubori,
Gde Satana zao luta
Kad pun mesec rumen gori.

U časima gluvim, noćnim,
Dok pun mesec nebom gredi,
Pod visokim cerom moćnim
Sedi starac, tužan, sedi.

Njega niko ne zna živi.
Dok pogledom tužnim luta
Zvezdama se on ne divi
Ni izvoru, niti ceru pored puta.

On je bleđa senka neka
što nekoga s tugom čeka.
Samo jedna grana suva
Na starome ceru moćnom
Jos tragičnu tajnu čuva
O starčevom bdenju noćnom:

Kad je starac mlađan bio
I najlepší u svom selu,
U vilu se zaljubio
Ljupku, čednu, vitku, belu.

I nađe se mlada vila.
U čem nikad nije bila.
Al' je momka prigrllila.

Diveći se plavoj zvezdi
Kraj izvora momak čeka.
Kad će vila da dojezdi,
Da l' prevara nije neka?

U tom trenu vila slete
I raširi moćna krila

Na cer zelen da uzlete
Gde ložnicu beše skrila.

Do u sitne sate kasne
Grlio je krasnu vilu,
Uz poljupce slatke, strasne,
Uživao u njenom krilu.

Na tepihu mlade trave
Dok večernju pije rosu
Ljubila mu oči plave,
I mrsila bujnu kosu.

Video ih niko nije,
Ni o njima išta znao
Samo izvor što vodu lije
I Satana, grozni, zao.

Tekli dani, noći krasne,
Pune milja, pune sreće,
Zbog ljubavi verne, strasne,
Koja nikad prestat neće.

Al' u Paklu, ili Adu,
Zli Satana gaji nade
Da obljubi vilu mladu
Što smrtniku ljubav daje.

Njega grozna zloba tera
Da uprlja njeno telo
I mladiću, ispod cera,
Da iščupa srce vrelo.

Iz beskraja zvezda plava
Bistri izvor i cer stari,
I dvoje mladih obasjava,
I lica im čežnja zari.

Kad poljubi vilu strasnu,
I na krilo svoje savi,
Crna tama sve preplavi,
Rumen mesec naglo zgasnu.

Tad Satana grozni stiže,
I u trenu, k'o tornado,
Snažnog momka uvis diže,

Iščupa mu srce mlado.

Dok jezikom smradnim sikće,
U očima plamte zraci,
Vrelo srce što još pikće
Ispred bele vile baci.

Kad krvavu kandžu pruži
Tužnu vilu da uhvati,
Lud Satana i ne spazi
Da vilinsko kolo gazi.

Iz obližnje guste gore
Mlade vile dojezdise
Da Satanu zlog umore
Da ne mori nikog više.

Gađaju ga strelom vrelom
Da mladića sad vaskrsne
I povrati svetu belom,
Inače će sam da prsne.

I Satana momka uze,
U grudi mu srce vrati.
Kad vatrene proli suze
U život se mladić vrati.

U cer stari munja grunu;
Buknu plamen modri, plavi;
Iznad gora vetar dunu;
Rumeni se mesec javi;

S ovog mesta tama presta,
Poče izvor da žubori,
I Satana grozni nesta,
A vilice odleteše zelen gori.

Osta samo momak bleđi,
Kao senka tužna neka,
Da ostari, da prosedi,
Dok prelepu vilu čeka.

Stari cer se guši, suši,
Ima skoro leta trista.
Crni crv mu srce buši,
Niti šumi, niti lista.

A najviša grana suva
Od lišaja dok se brani,
Još ljubavnu priču čuva
I imelu jednu hrani.

Na cer sleće vila sama.
Kad na njemu kreste eje,
Cer obviše gusta tama,
To se grozni demon smeje.

*

Vesna Denčić

Budućnost

Do sedamnaestog sprata popela se nečujno, a onda je srce počelo snažno da udara, kao da traži nepostojeći izlaz. Komora, iako zaštićena sigurnosnom bravom, u svakoj drugoj prilici doprinosila bi osećaju sigurnosti. Sada kada je taj osećaj izostao trebalo ga je prijaviti: objasniti, utrošiti sate u detaljan opis senzacija.

Treperavo crveno svetlo ukazivalo je na akciju sveprisutnog oka, stoga je bilo najbolje odmah, ne izlažući se bespotrebnoj sumnji, uključiti se u program i upraviti prema priloženim uputstvima. Rutinske komande smanjivale su otpor, mada je povremeni bes kolajući venama dosezao dimenzije eksplozivnog punjenja – sa vrlo jasnom porukom: doći će taj trenutak.

Morala je da pribegne drastičnim merama: isključiti senzore koji usled naboja poprimaju modroplavu boju. Promenjen hemijski sastav krvi slao bi signale koji remete ravnotežnu sliku kvadrata i poziva na uzburu, što je valjalo neutralisati slanjem neprisutnog pogleda, praznih misli i izglancanih osećanja.

U levom zelenom grozdu zatreperila je iskra: nagoveštaj atavističkog nasleđa usmerenog u pravcu kretanja tek formiranog embriona. Taj neiskustveni otkucaj budio je nadu novog iskustva, optočen strahom zbog neprimerenog ponašanja koje sledstveno tome povlači posledice usled nepromišljenosti i samoinicijativne organizacije oplodnje. S obzirom na to da će sa tim morati da se suoči u dogledno vreme, celishodnije je bilo da energiju sada deponuje u rezervne tankove, čija neosvetljenost neće privući pažnju ili barem ne do trenutka upotrebe. A tada će već biti kasno za naknadnu intervenciju.

*

Vida Nenadić

F aforizam

Dobri duhovi, javite se! Noćas prizivam ljude!

*

Neven Novak

Debeli medved

Sedeli su u mraku, na krovu. Bila je to kuća od tri sprata sa crvenim crepom.

Devojčica je imala crnu loknastu kosu, krupne oči i prćast nos. Nosila je svilenu spavaćicu. Dečak je bio debeljko plave kose, okruglog lica, rumenih obraza. Na sebi je imao frotirsku pidžamu. Devojčica je u krilu držala plišanog medveda sa crvenim prslukom.

„Ovo je čarobni medved“, reče ona dečaku.

„Kako čarobni?“, upita dečak.

„Lepo“, odgovori ona.

„Kaži mi.“

„Neću.“

„Zašto ne?“

„Debeo si.“

„Nisam debeo.“

„Jesi, debeo si.“

„Pa šta? I ti si debela.“

„Nisam debela.“

„Nisi. Lepa si. Medved je debeo“, reče dečak u frotirskoj pidžami.

„Medved je čaroban“, reče devojčica u svilenj spavaćici.

„Čaroban i debeo. I debeli dečaci mogu da budu čarobni.“

„Ti ne možeš.“

„Mogu.“

„Kako?“

„Ako me poljubiš.“

„Neću da te poljubim.“

„Zašto ne?“

„Ne ljubim debele dečake.“

„Medved je debeo“, reče dečak.

„Medved je čaroban“, reče devojčica.

„Njega ljubim.“

„On zna da leti.“
„I debeli dečaci znaju da lete.“
„Kako lete?“
„Lete kada ih devojčice poljube.“
„Stvarno?!“, viknu ona.
Dečak klimnu glavom, a obrazi mu pocrveneše kao ringlice.
„Onda, dobro. Poljubiću te.“
Dečak uzdrhta. Ona okrenu glavu i usnama taknu njegov obraz.
On oseti njen hladan nos. Potom otpuza, po crepu, do ruba, i pogleda devojčicu.
„Hajde... Čekam“, reče ona, a oči joj sinuše.
Dečak se preturi u noć. Devojčica stegnu medveda.

Maria Lazić

Prvi dani zime

Iznedri me sen zaplakalih
dok stapala sam sa vodom krila
približavala se nekom sećanju
zaspalom u mislima.

U vrtlozima rasla sam
kao stabiljke borova i breza
nisam otišla, već lagano nestajala.

Voda je led,
ostala sam zarobljena i sama,
inje belih snegova pada po meni
zašto mi se uvek spava.

Još uvek se zeleni trava
to još zemlja budno motri,
gde sam otišla, tako lagana.

Dragan Matić

Usud

Sablasnim zvucima jesenje noći – fijuku hladnog vetra koji se probijao kroz narandžaste krošnje drveća i nemilosrdno kidao i bacao lišće i grančice po prostranoj šumi; grmljavini reke, koja se postojano probijala po obodu iste ove šume, iscrtavajući koritom granicu između sebe i zelene obale, i spuštala, u galopu, na vodenično kolo, koje je uzburkanu vodu uzdizalo i bacalo u slapovima nazad u prirodan tok, pokrećući složenu mašineriju stare vodenice – povremeno se pridruživao huk sove, čije sumorno prisustvo sam neprestano osećao tokom dugog pešačenja. Zvuci su se menjali, prilazili i odlazili, bivali duboki, mračni ili visoki, dobijali i gubili na intezitetu, bivali teški ili varirali, ali ona je uvek bila pristuna, na istom odstojanju, sa istom bojom i jačinom glasa. Krio sam glavu u visokoj kragi vijetnamke i pokušavao da se što dužim i bržim koracima domognem vodenice. Trudio sam se da ne marim za vetar koji je besneo poput ledenog vihora, niti da primećujem te crvene oči sove skrivene u tami, od čijeg pogleda me je obuzimala čudna jeza, jača od običnog straha.

Na dvadeset koraka od mene, svetlost je obasjavala prozor i delovala kao svetionik. Šuma je ostala iza mene, dok je vodenica bivala sve bliža. Natprosečno visok orah, sa korenom iznad zemlje, povijao se nad vodenicom. Pod bledom, krvavocrvenom svetlošću mesečine činilo mi se da je na ogromnom stablu nešto urezano, odmah iznad glave male, krpene lutke, koja je ležala među korenjem. Mračne senke debelih grana jurile su se po belom zidu stare vodenice, hvatale, preplitale, grlile i davile. Koraknuo sam i pružio ruku ka bravi, kad me je pomamni, histeričan ženski vrisak naterao da ustuknem. Ledena jeza strujala mi je niz kičmu. Pogledao sam gore, u pravcu krika, bledog lica i ukočenog tela. Crvene oči caklile su se u mračnoj krošnji.

Nervi napeti kao strune zabrujaše od škripe zarđalih šarki na trošnim, drvenim vratima. Od straha sam ustuknuo. Na pragu je stajao omalen mlinar, pocepane odeće, beo od brašna. Njegovo dobroćudno, bradato lice i ljubazan osmeh delovali su nestvarno. Ispod naglašenih, čupavih obrva, izrazito zelene oči nudile su utočište. Naravno da nisam časio ni časa. Uleteo sam u vodenicu poput furije.

Kada su se vrata za mnom zatvorila zvuke noći zamenili su brujanje i čeketanje, sve se oko nas treslo, larmalo i klepetalo. Sve vreme čuteći i blago se osmehujući, mlinar se sa mnom sporazumevao rukama. Seo sam na rasklimatanu stolicu bez naslona i na sto stavio laptop koji sam sve vreme nosio ispod pazuha.

Zahvaljujući prijatelju koji je poznao nekog iz obližnjeg sela, koji je, opet, poznao starog mlinara, uspeo sam da ugovorim ovaj sastanak. Želeo sam da upoznam nešto autentično, nešto što je preživelo vekove prosvetljenosti, što je ćutalo i možda bilo življe nego ikada pre, nešto što je čekalo u dubinama noći da bude otkriveno. Jesu li sva ona misteriozna bića zaista nestala nakon što

smo ih proglasili legendama? Da li zaista nikada nisu postojala ili su se samo pritajila? Možda su tu, svuda oko nas, dok smo mi izgubili moć, neko čulo pomoću kojeg smo bili u stanju da ih registrujemo? Možda su se skrila u nama?

Meljava se odužila, pa sam prišao i posmatrao kako se vrte daščane lopate i pokreću uspravna vretena ispod oštrog mlinskog kamena, na zadovoljstvo vodeničara, koji je sa uživanjem gledao kako ispod kamenog točka u koš upada toplo kukuruzno brašno. Kao neko dete, uživao je u mešanju brašna golim rukama. Podizao ga je uvis i puštao da se sliva niz prste. Posmatrao sam kako se brašno lagano sliva, prelamajući se u svetlosti lampe, sve dok mi se, na čas, na tren, ne učini da niz stare, kvrgave ruke umesto brašna lije krv. Trepnuo sam i sve je ponovo bilo kao i ranije. Nisam znao da li je ovo viđenje plod straha ili sloma živaca, odviknutih od prirodnog okruženja. Vratio sam se za sto i odlučio da ipak sačekam da mlinar završi sa poslom.

„Nekad su ljudi na konjskim leđima, samarima donosili pune vreće pšenice, 'kuruza, ječma... Danas meljem samo za sebe i stoku“, reče mlinar pošto je završio sa meljavom, dok mu se vilica ispod guste, zelenkaste brade pomalo tresla a levo oko žmirkalo. Imao je suvo, isposničko lice, mršavo telo i bledu kožu, gotovo prozirnu. Ruke, stare i kvrgave, ščepale su džak sa brašnom lako, kao da testijom zahvataju vodu iz potoka i prenele ga do vage. Sa treskom džaka zatresla se cela vodenica. Živelu je u njemu još uvek nešto iz davno prošlih vekova, neka skrivena snaga koja nam je danas nepoznata.

„Ne moš' o alama divaniti, a da te ne potera stra“, reče, dok je metlom čistio pod, očigledno ponosan na urednost vodenice, a potom sede za sto, kriveći neprijatno usne u lukavi osmeh, tipičan za ljude koji vole da likuju nad sagovornicima od kojih znaju više. Fenjer obešen o tavansku gredu senčio mu je lice ističući duboke, tamne brazde niz oba obraza, koje ni gusta brada nije mogla da prikrije. Senke su se igrale po njegovim beonjačama, formirajući povremeno sasvim prepoznatljive oblike. Bilo je čudno posmatrati tu mešavinu dobroćudnosti, koju lice nije prestajalo da izražava, te nehajne, svakodnevnne, rutinske pokrete i tu misterioznu auru kojom je bio okružen i kojom je zračio.

Na zidu, naspram fenjera sa čađavim staklom, malo iznad stola, visila je ručno pravljen polica, na kojoj je pored renke, stajao i okrnjeni bokal od porcelana sa naslikanim grožđem. Za leđima su mi ostala ulazna vrata, koja se nisu mogla sasvim zatvoriti, pa su pod naletima vetra zardale šarke piskavo škripitale.

Otvorio sam laptop i spremio se da zapisujem priče o svim viđenjima koje je tvrdio da ima, o vodeničarskim avetima. Ali, mlinar se zanimao zakopčavanjem dugmadi na svom kožuhu, očigledno navikao, u svojoj usamljenosti, da prati samo tokove sopstvenih misli.

Iz pitke priče staroga vodeničara, koju je započeo iznenada, kao da je nastavlja, a ne započinje, izvirali su puni ambari i bogata imanja, rogata stoka i gizdavi konji, seoska prela i jedre devojke. Kao da je sedi starac đermom izvlačio iz bunara uspomene koje su dugo čamile u dubinama njegove duše. Sećao se i kućnog ognjišta, oko kojeg se čeljad okupljala dok im je stari dedo pripovedao priče; mirisa sveže ispečene proje, sestre koja je volela da se dipli i glanca i oca koji je za svoju dušu, u sam sumrak, svirao ćemane. Bilo ga je lako slušati, kao što

je uvek prijatno slušati priče iz davnina, ali se unutar prijatnih sećanja, kao u magli, nazirala neka mračna silueta, neka tajanstvena sila koja strpljivo čeka, jer zna da je neminovna. Čekao sam trenutak kada će uspomene ustupiti svoje mesto na pozornici toj senci.

„Jedne večeri, beše čini mi se zima, ja l' jesen“, dozivao je u sećanje mlinar davnu uspomenu. „Ne mogu tačno da se setim, al' je bilo 'ladno. Bio sam još šegrt kod oca, iskusnog mlinara, kod kojeg je ceo okrug mleo. Otac me je naučio da se vodenica nikad sama ne ostavlja, jer je živa i ne voli samoću. I umro je grešnik tu, na basamku. I tako, te jeseni, biće da je bila jesen, jer iako beše ladno nije bilo snega, pošto je mor'o da ide nekim poslom u varoš, ostavi on mene samog. Nikad pre nisam noć proveo u vodenici, a svakak'e priče su pričane. Bio sam dete, pa sam u sve verov'o. Kažu, u gluvo doba fenjer se sam od sebe ugasi, vodenični točak stane, a na vrata udari neka sila, da misliš cela će se vodenica srušiti. Da bi se spas'o, kažu stari, moraš zaklati pevca i baciti ga u potok. Noć crna ko katran, čini mi se ni mesečine nema, kome je do šetkanja po polju? A, ako ćemo pošteno, di mi je pevac? Šćućurim se kraj mlinskog kamena i kao zabavljam se poslom. Kad eto ti, u neko doba, čujem neko lupa na vrata. Lupa, al' ne razvaljuje. Nije da se vodenica trese. Možda neko iz sela tera šegu sa mnom, mislim se, ali lupanje ne prestaje. Sve u istom ritmu. Pojunačim se, pa k'o dreknem: Ko je? Tišina. I kucanje prestade. Ne znam da l' me veća stra' potera od tog muka neg' od silne lupnjave. Dođoše mi na pamet sve priče koje sam čuo, sve aveti iz narodnih pripovesti, pa i one u kojima govore kako se u razna gadna stvorenja mogu pretvoriti, pa se prikazati i kao pacovi, il' miši, ili gmizavci. Lasno će onda ući unutra, otvorio ja l' ne otvorio vrata. Al' ne prođe mnogo, opet onaj pokuca. Priđem vratima i provirim. Vidim da niš'a ne vidim. U tom času stravična sila izvali vrata iz štoka i ona mi padoše pravo na glavu! Osetih strašnu težinu đavolje stope! Šćućurim se, pritajim, čini mi se ni ne dišem, al' đavo je to, on ima njuh kojim nanjuši iksana. Ščepa me za gušu, podiže sa zemlje i uperi u me one zverske oči, nalik zmijskim! Jezik mu k'o rašlje, pa njime sve palaca meni pod nosom! Al' vidim, neće da me ujede, duša ga moja zanima!”

Dok je pričao, vodeničar se sve više i više zanosio, znoj mu je oblivao čelo, telo podrhtavalo, glas produbljivao i dobijao novu crtu satanskog. Kao da se postepeno transformisao i stapao sa rečima koje su navirale poput bujice. U početku sam sve pripisivao uobrazilji, zatim igri svetlosti i senki, da bih se osvestio tek kad se preda mnom pitomi mlinar pretvorio u groteskno čudovište, sa ljudskom glavom, ali reptilskim očima. Telo mu prekri trava i mahovina, a za leđima mu iznikao dugački, debeli rep, nemiran kao u mačke. U sećanju mi je titrala slika nekog slovenskog demona. Je li to bio vođanaj?

Skočio sam kao oparen, zakačivši bokal. Po stolu se prosu potok krvi, u kojoj je živo srce još kucalo. Niz okrečene zidove slivala se zelenkasta sluz. Vodenica se tresla kao da je zemljotres. Vrata se oslobodiše stege šarki i padoše u unutrašnjost vodenice. Zaslepljujuća svetlost dopirala je spolja, a u njoj ženska silueta. Malo po malo, počeh da je razaznajem. Njena glatka, duga noga, bežala je razrezu na haljini, belo kao izmaglica, samo da bi se trenutak kasnije ponovo kupala u njenim talasima. Ruke su se slobodno njihale pored vitkog tela, dok je lagano, gotovo graciozno koračala ka meni, sasvim neprikladno situaciji u kojoj smo se nalazili. Crvenkaste oči na nežnom, belom licu nisu delovale sablasno,

već više hipnotički. Ako mi je donosila smrt, nisam imao želju da joj se opirem. Padao sam u slatko bunilo, gubio se u misterioznoj magli ove pojave.

Kada sam došao k sebi, ležao sam ispod oraha, tačno ispod natpisa koji pri dolasku nisam uspeo da pročitam. Sada sam ga video sasvim jasno, pisalo je: „Umirući tvoja smrt ću biti.“ Oko mene je vladala mučna tišina. Kao da sam bio jedino živo biće na slici mrtve prirode. Reka je zanemela, vetar više nije duvao, vodenično kolo se nije okretalo, sova se više nije čula.

Prošlo je od tada četrdeset dana. Pronašao sam sklonište u sopstvenoj usamljenosti, gde se mučno sećanje lagano preobražavalo u daleku noćnu moru. Ali, jedne noći uoči Božića, na Badnje večer, posmatrao sam koledarsku povorku koja se sa hukom i halabukom kretala uličicom ispod mog prozora. Na čelu kolone išao je dedica ogrnut vučjom kožom, sa klepetušom u ruci, a za njim nekoliko pevača, gajdadžija i mladića okićenih zvonima i praporcima, svi maskirani u različite životinje, većina sa rogovima na glavama. Za njima su išle dodole, devojke okićene granama, cvećem i lozama na čijem čelu se nalazila lepotica duge, zlatne kose, sa vretenom u rukama. Obuzelo me je ono čudno osećanje unutrašnje uzbuđenosti, osećanje misteriozne povezanosti sa nepoznatom lepoticom, a onda su nam se pogledi sreli. Zadrhtah od crvenkastog sjaja njenih očiju. Lupanje mog srca pomešalo se sa potmulim zvukom udaljenog crkvenog zvona.

Ustuknuo sam, ali soba počela strahovito da se trese. Niz zidove, u talasima, počela da curi zelenkasta sluz. Bled, obliven znojem, mrmljao sam sebi u bradu dok ne padoh u histeriju, kada mi pogled pade na krevet. Na jastuku je ležala krpena lutka.

Bosiljka Bosa Pavlović

F haiku

Usamljen gaćak
drekom lomi zrake:
jutarnjeg sunca.

Sjajni miševi
namiguju s neba.
Noć ogluvela.

Zemlja raspukla.
Iz mračne dubine
razli se sunce.

Zvonik nad crkvom

uplovio u nebo.
Magla se valja.

*

Mihajlo Mika Pavlović
F haiku

Dan svilene paučine.
U krugu vrana
- plave ose.

Mravi putnici.
Iz mahovine svetlosti
- dah zemlje.

Na sklopljenom oku
šaka mesečine.
Bršljani u snu.

Cvet jasmína, miris kiše.
Na pustom putu
- zraci noći.

Kap kiše na slici zmaja.
Na praznom listu
- senka mača.

Gong iz doma vetra.
Miris sive šume
budi snop zmija.

Šapat borova. Dan.
Zrikavac i sedi kos
krađu vreme.

*

Vid Vukasović

F haiku

solarni pečat
hiper prostornim spinom
kikot titana

dodir čipova
na zrncu peščanika
- sajber svetovi
sedmim životom
klon neznanog stvara
- kod uskrsnuća

na zrnu peska
dete svetotvorac
počinje igru

*

Dragana Nikolić

Ogrlica

Nemušto
Splićem reči
Probiram

Tebi
Pravim
Ogrlicu

*

Vesna Denčić

Usud

Vetrovi rata
 oduvali su sjaj zore
 ostavivši tamu
 da tinja
 kao sveća
 koja nikad ne gasne.

*

Ilija Bakić

Istok

„Gavarit Moskva.”

Nebo je naleglo na more i talasi zapinju za oblake, lome se i sivi, sa krestom pene, biju u kamenje i bunkere obale.

Tavariš PolitKom gleda kroz puškarnicu, oslonjen levom rukom na cev lakog topa. Magla slanih kapljica rosi mu lice. Čort prajkjeti, ovako nije ni u Sibiru. Svaki dan oblačno i mokro.

„Piridajemo biljten Krasnaje Armade.”

Negde u sivom klupku zakrešti galeb.

„Ej Serjoža, priđi suda”. Dečak dotrči i čučne pored kamiona. Ispod šubare viri žuti čuperak. „Davaj rublju.” „Što?” „Kak što? Pa dušu da ogrejemo”. Dečak gleda u crveni nos starca. Papaša. „Nu, davaj. Bistro, bistro.” „Ako je opet od kozaka neću.” „Ma kakvi kozaci. Oni otišli daleko, u Afriku. Ova domaća. Žeže.” „Ak je tak...” „Jest. Davaj.” Dečak baci novčanicu u otvorene šake pa ustane. Blagi vetar zagolica mu paperje brkova. „Harašo”, kaže starac, uspravi se stenjući i krene prema selu iza položaja. „Budi tu. Ak dođu Amerikanci skaži im da sačekaju. Sad će čika Mihail. A i Arkadij je tu negde. Nek se strpe. Kad su čekali do sad mogu još malo”. I već ga nema, šipči uzbrdo. Dečak vikne za njim: „Pazi na babuške.” Gleda kako se starčeva ruka diže u pozdrav i uzdahne. Opet će papaša najviše da uzme al' neka, teška mu je duša, sam je, sin poginuo, žena streljana, kuća spaljena. Popne se na prikolicu, nasloni na lanser i potapše sjajni čelik, „Dobra, dobra Kačuša”, pa se zagleda u daleko more.

„Vojna na Pacifiku okončana. Imperijalistički rat završen je porazom Japana. U cilju pobeđe SAD su bacile 4 atomske bombe i uništile Osaku, Nagasaki, Hirošimu i Tokio. Procenjuje se da je broj mrtvih oko 2 miliona. Prema vestima američkog vojnog radija, čija je šifrovana emisija uhvaćena, ne očekuje

se da bilo ko od zvaničnika Japana potpiše kapitulaciju jer, prema stručnjacima, niko iz carske porodice odnosno drugih vrhovnih organa vlasti nije preživeo bombardovanja."

Značit, nisu mogli da se dogovore. Morali su brzo da unište Japan.

„Povodom ovog događaja taveriš Staljin je naredio emitovanje poruke predsedniku SAD, u kojoj ističe da će na bilo kakav pokušaj napada A bombama teritorija koje kontroliše Krasnaja Armada biti odgovoreno svom snagom. Do sada nije primljen nikakav odgovor na ovu poruku."

Tako treba sa njima. Oštro i jasno. Treba imperijalistima pokazati pesnicu.

Papaša se vraća. Smeje se. Šinjel mu nabubrio na grudima. Osvrće se i žuri. „Tu si“, kaže dečaku i uđe u kabinu kamiona. Tamo zazveče flaše, a malo posle stigne zvižduk. Serjoža skoči na zemlju i priđe. Starac je već otvorio jednu flašu i pije. Grkljan se penje i spušta. Pij, pij, to ti je i ostalo, misli dečak. Odavno je navikao da odrasli od njega ništa ne kriju, a da ih on razume i nalazi opravdanja za ono što rade.

Starac napuni usta, obrazi mu se naduju, skine flašu sa usana, proguta zalihu i hukne: „Dobra.“ Pruži flašu dečaku. „Na.“ „Što eta?“ „Ha, vodka nije. Ja ne znajut kak je zavu al' je harašo. Žeže.“ Starac gurne šubaru na potiljak, obriše šakom znoj sa čela i zaliže masnu, sedu kosu.

Dečak potegne i proguta. Vrelina jurne niz grlo. Oči zasuze. Kad mu se vid izbistri vidi kako papaša pruža ruku. „A gde je Arkadij?“ „Ja ne znajut. Davaj.“ „Njet. A Arkadij?“ „Nje znajut. Nu, davaj, davaj.“ Dečak i dalje ne pruža flašu. „A tamo je, u šumarku. Nu.“ „Uzmi drugu. Ovu nosim Arkadiju.“ „Eh ti, durak“, pljune starac, okrene se, uzme novu flašu i brzo je otčepi.

„Akcija čišćenja zaostalih bandi u Ardenskim šumama uspešno je okončana u saradnji sa lokalnim sovjetima.“

Tavariš PolitKom sedi na sedištu topdžije i igra se ručkom nišana. Magla i dalje prska kroz puškarnicu. Reči sa radija jedva da zapaža. Onda se otvore vrata iza njega i kurir uđe, pored saldata koji, zbunjeni ovolikim zadržavanjem gosta, cupkaju u hodniku, nakašlje se, salutira i izdeklamuje: „Tavariš Politički Komesare, zovu hitno u štab. UAZ čeka napolju.“

Tavariš PolitKom pogleda mladića iskićenog medaljama, klimne i pođe za njim, ostavljajući vesti, saldate koji salutiraju bez daha, stepeništa, dok mu se kroz glavu okreće samo jedna reč: daleko. Napolju gazi po oštroj travi, seda u vozilo, gume riju pesak i zemlju. Crne gromade bunkera ostaju iza, oblaci ih prekrivaju, urastaju u sivilo Normandije.

Serjoža korača kroz žbunje. Teške pešadinke zapinju za prepleteno korenje. Sunce se provuklo kroz oblake i greje mu leđa. Alkohol greje stomak. Na vrhu brda dečak stane i osvrne se. Pa gde se zavukao? Od kako je stigao Arkadij uvek koristi priliku da se negde skloni. Voli da bude sam.

Laki šum natera ga da se trgne i stisne dršku buretaša. Desno ugleda široka ramena i glavu naslonjenu na kamen, osmehne se i priđe.

Za stolom zveckta ordenje, a generali se rukuju i tiho razgovaraju. Tavariš PolitKom otpozdravlja klimanjem. Između prisutnih je razapeta karta. Evropa, Bliski Istok, deo Afrike oko Mediterana, obojeni su crveno. Kina i ostatak Azije i

Afrike prošarani su crvenim linijama. Obe Amerike, Australija i ostrva koja se penju do Japana su plavi. I Japan je sveže obojen plavo.

Žamor utihne kad u salu uđe tvariš maršal Žukov sa ađutantima. Svi ustanu. „Sađite, sađite“, kaže blago heroj Otadžbinske vajne, pobednik kod Staljingrada, oslobodilac Berlina i Francuske. U tišini Žukov se nakašlje i počne: „Tvariši. Biljten ste svi čuli. Situacija se zaoštrava. Posle sloma Japana Amerika ima samo jednog neprijatelja - nas. Sigurno je da će udariti. Brzo i jako. Fašizam jeste slomljen, sad je ostalo da se odluči između imperijalizma i komunizma. Oni moraju da udare brzo jer, ako čekaju, otvoriće im se front u pozadini. Svi znate da je potvrđen slom ustanka trudbenika Šikaga. Imperijalisti su pucali u svoj narod. Da bi sprečili nove neredes sigurno će jurnuti na nas. Prvo tim atomskim bombama. Tvariš Staljin je već naredio pojačano osmatranje iz vazduha. Ni jedan bombarder ne sme da se probije. Bilo kakav njihov uspeh može da uzdrma našu sovjestsku vlast u ovoj fazi konsolidacije.“

„Aha Kakaljin-Kakaljin-Kakaljin-Kakaljinković“, nasmeje se Arkadij. „Tu ste. Evo sam vam doneo malo.“ Dečak voli kad se Arkadij šali sa njim. Iako je prošao dug put od svog sela, kroz celu Evropu do Berlina, koga pamti po zoološkom vrtu, i sve do Španije, nikad nije navikao na vojničke šale. A Arkadijeve šale su mu blage, smešne.

„A ja mislio da si mi doneo duvan. Ostao sam bez duvana.“ „Njet. Samo ova vodka. U stvari, nije vodka, nje znaju kak je zavjut, ali papaša skažut da žeže.“ „Ak papaša to kaže, a on znajut... nu, davaj i sadis suda.“ Serjoža pruži flašu i Arkadij otpije dug gutljaj pa se strese. „Žeže. A ti?“ Dečak odmahne. Kad je sa čika Arkadijem ne mora da pije ako neće.

Obojica ćute, gledaju u borovu šumu koja raste na nizbrdici. „Pa, kak mi živjuš Serjoža?“ „Harašo.“ „Kak harašo?“ „Tak. Nema mnogo kiše, toplo je, ima 'leba, ne puca se, paka... šta više?“ „Da, da, baš tak, praviljno. Mir“, klima Arkadij. Baš tak - mir. Žica njet. Bar se još ne vide...”

„A Irina? Kak s njom?“ „Tak... harašo...” „A skoljka tebja goda?“ „17.“ „Aha, nada ženit tibja.“ „A...” Dečak ćuti. I opet mu nekako mило što se Arkadij šali. On se ne seća svog oca, ali bi voleo da, ako je još negde živ, liči na Arkadija. I majka bi, da je živa, siguran je, zavolela čika Arkadija. Ali, dečakovi roditelji izginuli su još 1940. godine, njega su stalno vodili dalje, zajedno sa svom ostalom izgubljenom decom, sve dok nije pobegao. Trčao je za kamionom, saldati su ga bodrili, uhvatili njegove pružene ruke i tako je postao novi sin puka. Zakašlje se da pročisti stegnuto grlo. „Nu, pijte, pijte.“

„Polako Serjoža, ima vremena, ne treba da žuriš nigde. I ovi borovi rastu polako, a vidiš kako su visoki i pravi. Ni metak im ništa ne može.“ „Otkud znate da tu ima metaka?“ „Pa vajna je. A i pre je bilo vajni... da, bilo...” Arkadij gleda stabla. Bilo. Bilo kad smo trčali uzbrdo, a odavde po nama tukli frankovci. Bilo. Pola ćete je ovde ostalo. „Uvek je bila vajna. Uvek.“

„Da idemo nazad. Papaša čekat. A skoro će i smena.“

„Da, nada iti. Nada.“

Ustanu. Dečak krene, a Arkadij se osvrne pa prospe malo rakije po zemlji.

Taveriš PolitKom gleda kartu.

„Normandija i Španija su sad bitni. Odatle naši avioni mogu da stignu do Amerike. Engleska i Skandinavija manje su povoljne zbog lošeg vremena. Tu se

mogu očekivati i Američki udari. Pojačaće se PVO. To je prva faza. Šta će dalje biti zavisi od poteza Amerikanaca. Ili vajna ili mir."

„Kakve su šanse”, pita general pored PolitKoma.

„Za šta?”

„Za oba.”

„Ja nje znajut. Da je Amerikancima invazija na Normandiju uspela možda bi bilo drugačije situacija. Ali, ovako, komunistička snaga očistila je Evropu od fašista. Onda smo morali da se sukobimo sa Amerikancima u Italiji i Africi i... sad nas dele mora, kontakta njet, Japan je slomljen. Kad nam je trebala pomoć, na početku vajne, oni su ćutali, a pre rata su pomagali Gitljera... Mir, tvariši, može i da dođe al' je pitanje dokle. Ak' sad ne krenu, Amerikanci će posle biti jači, ali i mi ćemo biti jači. Kad zaživi vlast sovjeta, izgradimo komunizam u celoj Evropi, Africi i Aziji i zakucamo na vrata Amerike, pa radnici tamo uvide da će imati izbora, do rata, tvariši, mislim da mora da dođe. Internacionalizam proleterske revolucije ne trpi granice...”

„Da živju tvariš Staljin i svetska revolucija”, vikne mladi oficir sa dna stola i ustane. Parolu prihvate svi. Tvariš PolitKom više iz sveg glasa i punog srca.

Serjoža i Arkadij vraćaju se prema kamionu. Dečak gleda daleko more i seća se kako su saldati skakali u vodu, prskali se i smejali dok je iz tenkova i kamiona još izbijala vrelina. U tom trenutku svi su bili deca. I starci, petopozivci, i mladići i on. Svi su vikali: „Ura! Ura Španija”, „Pobjeda!” Pred njima je, do horizonta, ležalo more, a iza zemlje koje su oslobodili.

Arkadij korača, a ono što vidi prepliće se sa sećanjem. Nema reči. No pasaran. Jedino se toga seća. I one melodije. Pokuša da peva, ali u grlu krklja. Revolucija, Internacionalizam... to su bile lozinke za polet. I svih onih priča o anarhističkoj komuni se seća. I prašine, kamena. Samo oni su još uvek tu. Nepomereni. Njima poraz, logori, streljanja ništa ne znače.

Brujanje iznad glava natera obojicu da dignu poglede.

Eskadrila Jakova proleće kroz oblake.

„Tvariši. Druzja.”

Žamor se stiša.

„Ja moram da idem dalje. Konkretno zadatke saopštiće vam tvariš Obrov. Do svidanja i živeli.”

Oficiri stojeći isprate tvariša maršala Žukova pa posedaju.

„Nu, a sad, pre nego podelim zadatke, dajte da nazdravimo sa po jednom domaćom”, kaže tvariš predsedavajući.

Aplauz.

„Domaća. Juče stigla. Nikita, davaj.”

Papaša hrče u kabini. Desna noga viri mu kroz prozor vrata. Dečak se okrene Arkadiju i namigne pa udari u vrata kraj starčeve glave i vikne: „Papaša, papaša, stavaj.”

„Što”, trgne se ovaj. „Kuda kaćuša papaša? Kuda kaćuše?” „A?” „Neko i vkral.” „Ćort prakljati. Serjoža, davaj zbrajovku. Davaj”, više papaša i pokušava da ustane, ali noga ga, zaglavljena u prozoru, ne sluša. „Davaj Serjoža. Bistrol” Papaša se iščupa, gurne vrata, iskoči i potrči, a pantalone mu spadnu do kolena. Opasač je zaboravio da zakopča.

Dečak prsne u smeh. Starac ga pogleda, osvrne se na prikolicu i pljune. „Ćort s taboj Serjoža. Sa sedom kosom se šališ. Huljigan jedan.” Onda ugleda Arkadija koji se takođe smeje. „Eh vi...” „Papaša, nemoj...”, brani se nevaljalac, a suze mu klize niz obraze. „Eh vi... Nu, davaj vodku pa se povratim.” Arkadij mu je pruža i ovaj otpi dobar gutljaj. „Dobra”, hukne.

„Tavariš PolitKom. Paćemu malčite? Skažite nam kak je na obali. Šta rade saldati. Kak su topovi 76 mm?”

Tavariš PolitKom pogleda generala. U stomaku oseća toplinu.

„Nu?”

„So harašo tavariš general. So narmaljno. Topovi gledaju u Angliju i preko nje. Čisti su. Saldati su dobri.”

„Tak? To jest harašo.”

„Njet harašo, tavariš general. Njet. Saldati dobri, nu, skoljka dugo? Neki od njih su od Staljingrada i Moskve u napredovanju. Cela Krasnaja Armada je 2 goda samo išla napred. Kroz Evropu do Germanije i obala Evrope i, preko Španije, u Afriku. I skoljka još? Čekanje njet harašo. Vajska mora iti napred. Saldati to hoćet. Da idu do kraja. Da se ova Revoljucija skanća. Oni su pošli da stvore Novi svet, novoga čalovjeka i sad ne sme da se staje. Revoljucija njet okončana.”

„Slušaj ti menja Arkadij Borisović Nježinski. Šta ste pričali ti i Serjoža?”

„Što? Ništa.”

„Ja ne znajut šta je bilo s tobom i neću da znam. Bolje je da ne znam. Ti si za minja saldat kak i ja. Jest petopozivac, ali saldat. Vidiš da smo ovde rezerva. Prava vajska je napred. Ovaj ovde dečak, ja star i ti još jak. Što si ti sa nama a ne napred, u Angliji, ja nje znajut. Da l' si nešto zgrešio ili njet, to jest tvoja stvar. Ali nemoj mnogo da se družiš sa dečakom. Zavoleće te. On je maladjec i treba mu otjec. To što ima uniformu nije ništa. Ako bi se tebi nešto zgodilo... On tebja voli. Ja sam stara kapa i za njega nisam važan, ali ti... razmisli. Panjemaješ ti menja? Dete je to.”

„Panjemajem papaša, panjemajem.” Arkadij klima i gleda dečaka koga su poslali da, s vrha brda, javi kad ugleda smenu. Serjoža gleda prema kamionu, u dve prilike u žutim uniformama, i krivo mu je što su ga oterali da ne čuje razgovor. A on je ipak već veliki. I voli da sluša ozbiljne razgovore.

„Revoljucija njet okončana. Nada ceo svet staviti pod crvenu proletersku zastavu. Treba Novi svet napraviti. Bolji od onog što je stvorio Gitljer. Komunizam, družja! Ravnopravnost, Sreća, Sloboda. Da svi budut srećni. Nada Revoljuciju svršit pa decu praviti. Sad, odma. Da se spali staro, kako što smo spalili Berlin, da se pobode nova zastava.” Tavariš PolitKom oseća kako mu reči naviru i guše ga. Velike reči kao one u filmovima za saldate.

„Panjemajem papaša, kak ne. Al njet ono što ti misliš. Ti ne znajut da sam ja bio ovde i borio se. I izgubio. I proveo godine u francuskom logoru sa drugom braćom i sestrama internacionalcima. I pobegao pre nego što su hteli da nas predaju Germanima. I skrivao se dok vi niste došli. I izdržao sva ispitivanja svojih. Ja jesam saldat Revoljucije. Samo, svi moji družja su mrtvi. Neki su poginuli u jurišima, ali od metka u leđa i ja znajut da su nas izdali oni iz Internacionale, oni koji su poslali sve anarkiste, kolebljivce i druge za njih nepodobne. Žrtvovali su nas. Čak i ako su naša rešenja bila bolja - nismo uspeli. Boljševici su nas pobedili i mi ćemo nestati. Kao kad pokosiš livadu, pa baciš kosu. Sena ima, a sečivo zarđa.

Naše je da zarđamo. A nova trava će da nikne. Novi čalovjek i novo doba. Samo ne kak smo mi, anarkisti dumali. I zato ja malčim. Nemam čemu i kome pričati. A ni pesama ne mogu da se setim."

Arkadij potapše starca po leđma. Ni pjesam više njet.

Samo prah.

„Revoljacija druzja!" Tavariš PolitKom vidi kako oko njega svi stoje. Kao u filmu, kad se ježiš od reči slike. „Velika Revoljucija!" Oči su mu pune suza.

Novi čalovjek sedi na vrhu brda i baca kamenčiće u ponor pred sobom. Ne osvrće se više.

„I zato, za Novi svet, nada bajonete u zube staviti, preplivati okean i Ameriku osloboditi!"

(Nastaviće se)

Oto Oltvanji

Retka krvna grupa

Vojni helikopter ga je spustio pred zavejanu gostionicu u Alpima.

Preletevši petsto kilometara, Estrogen Moroder imao je priliku da se uveri sopstvenim očima da je Stari kontinent čvrsto u šaci virusa i da se svikao na njegovu vlast. Umesto čekića, marširaju očajnici: bledolike krvopije u crnim uniformama postrojene po prostranim trgovima glavnih gradova; ulicama krstare limuzine sa zatamnjenim staklima ko moderne piratske lađe; predgrađa nikad tiša i lišenija dece. Povremeni bezazleni izgredi isključivo su njegova briga. Kao ovaj put.

Jedino se na selu već primećivala nestašica hrane, što je samo potvrđivalo njegovo uverenje da je zabrana preobraćenja usledila prekasno. Svuda oko sebe osećao je gladnu braću, a ono malo smrtnih ljudi koje je sretao davali su od sebe više nego što imaju.

Za stolovima krčme „Kod Šagala" proređeni seljaci namreškanih sivih lica umorno su markirali konobaricu, očigledno gostioničarevo vlasništvo: teturala je između stolova ko da će svaki čas da izvede piruetu i bez glasa se strovali na daščani pod, dok su dežmekasti gazda, njegova jedra žena i maloletna kćerka ponosno šetkali zarumenjene obraze. Njih troje srkali su jadnicu nasuvo.

Naravno, zabava je trajala samo dok se sa svoja dva metra nije pojavio na vratima; čim su ga ugledali, gosti se povukoše u senke po ćoškovima, dve žene – majka i kćerka – iza pulta, a gazda pohita ka njemu udvorički pokazujući zašiljene zube. Estrogen Moroder izloži očajnike duplo duže od gostioničarevih. To nije bio osmeh, već obično ustanovljavanje statusa. Estrogen Moroder nije posedovao smisao za humor.

Predstavio se.

Rekao je: specijalni inspektor taj i taj. Krčmi nije bila potrebna veća proba živaca.

„Ja sam vas zvao, inspektore“, reče gostioničar, gutajući knedlu veličine grejpfruta (koji u životu nije video). „Odmah sam znao da je ovo posao za ministarstvo.“

Estrogen Moroder nije bio zadivljen.

„Prvo želim obrok, i to obilan“, reče on, svukavši rukavicu i neodređeno mahnuvši ka supruzi. „Dovešćete mi je odmah u sobu. Posle pola sata, pošaljite mi kćerku.“

Gostioničar se smanji za dva broja, ali samo klimnu glavom.

Ženu je opalio da bi se opustio i ponizio krčmara; kćer je pio da bi se počastio. Nakon okrepljenja, Estrogen Moroder je bio spreman za ozbiljan rad. Gostioničar ga je poveo do potkrovlja, vodeći za sobom i pola kafane radoznalaca.

Telo je ležalo na podu sobe na kraju hodnika.

Ignorisavši namigivanje gostioničareve žene i mrštenje njegove kćerke, Estrogen Moroder pođe ka do vratku ukrašenom licima. „Ja ću vam sigurno biti potreban“, reče gostioničar. „Znate već, da vam odgovoram na pitanja.“ Estrogen Moroder mu zalupi vrata pred nosinom.

Ostao je sâm s lešom. Ovaj je ležao u crnoj lokvi, glavom okrenut ka spoljnom zidu. Prozor se zapekao od nekorišćenja; Moroder ne bi uspeo da ga otvori, a da ne napravi veću štetu. U sobi se još nalazio običan krevet, prazan orman i noćna posuda.

Skinuo je sa ramena mantil kojim je bio ogrnut, pažljivo ga složio na krevet i izvukao rukavice. Čovek koji je ležao pred njim bio je sportski građen, visok, srebrnaste kose. Prešavši čitavu sobu u jedan i po krakati korak, kleknuo je do njega. Umočio je prst u rukavici u gustu krv i liznuo. Nikada nije okusio ništa oporije.

Tragovi ugriza nalazili su se na desnoj strani vrata, bliže potiljku. Neko je bez svake sumnje prekršio strogu zabranu preobraćenja i ubijanja ljudi. Napadač je očigledno prišao žrtvi s leđa; u ovim uslovima, mogao je da bude bilo ko. Estrogen Moroder se nije mnogo jeo. Trebalo mu je malo vremena nasamo i uskoro će znati ko je počinilac. Zato je u ovom poslu najbolji.

Seo je na pod i naslonio leđa na vrata. Ispraznio um. Petnaestak minuta kasnije, i dalje mu se ništa nije ukazivalo.

„Baš me mučiš, a?“, reče lešu.

Poželeo je da od gostioničara zatraži flašu najboljeg vina koje ima, kada mu nešto privuče pažnju. Kleknuo je do žrtve i zagledao se u njenu fatalnu ranu. Oklevajući, on prisloni prst u rukavici uz tragove ugriza i – obrisao ih sa kože. Estrogen Moroder nehotice poskoči u mestu. Nestali su sa vrata kao da ih nije ni bilo.

Nije mu trebalo mnogo da skine odeću sa pokojnika i prouči svaki pedalj njegovog tela. Tada je bio siguran. Ubica nije krvopija, ali je tako želeo da se predstavi.

Ko onda?

Prizvao je u sećanje lica koja je sreo tokom večeri i nijedno mu se nije činilo kao promišljeni, hladnokrvni tip spreman za zaveru, makar i skromnijih razmera.

Estrogen Moroder nije prepuštao stvari slučaju. U tri brza koraka našao se kod vrata, cimnuo ih prema sebi i naglo provirio napolje. Hodnik je bio prazan. Zamišljeno se vratio sobi i njenoj misteriji.

Ključ se nalazio u bravi sa unutrašnje strane. Žrtva je morala da pusti ubicu unutra. Ili se nije zaključala? U ovakvoj gostionici, teško. Nekoliko puta samo što nije osetio prostoriju i događaje koji su se u njoj odigrali. A onda je krenulo, kao što uvek kreće. Osetio je ukus šerbeta u ustima. Estrogen Moroder počeo je da prisustvuje prošlim događajima kao da se odigravaju sada.

U sobu je ušla žrtva. Sa naočarima metalnog okvira na vrh nosa, delovao je kao knjiški moljac. Na krevet je oprezno položio kofer koji je doneo sa sobom i seo do njega. Duboko je udahnuo, otvorio ga i izvadio dva predmeta. Prvo je olovčicom iscrtao vrat, a zatim raskopčao košulju – Estrogen mu u ruci razazna špric – i ubrizgao sebi nešto u mišicu.

Čekao je, a Estrogen Moroder zajedno s njim.

Gosta uhvatiše grčevi. Odigrao je po sobi polku kao vođen koncima, zatim se prostro u položaj u kojem ga je zatekao. Na uši i nozdrve mu potekoše tanki mlazevi krvi. I to je bilo to. Više se nije mrdao.

Estrogen se počea po glavi.

To ništa nije rešavalo. Iako je mnogo više uživao u svojim posebnim metodima, moraće da podvrgne goste klasičnom policijskom ispitivanju. Pokaže malo grubosti.

Nije stigao da se osovi na noge i pozove gostioničara, zato što predstava pred njim još nije bila završena – nikad ne napuštaj bioskop pre kraja odjavne špice. Još se nešto dešavalo posle žrtvine smrti.

Leš zasvetli. Tek tako. U početku žućkastom svetlošću, da bi postepeno potamnela u zagasito crvenu. Ukus šerbeta u ustima bio je jači nego ikad.

U svom nekoliko vekova dugom životu Estrogen je video svašta, ali nikada ništa slično. Crvena svetlost obuzela je telo kao da će pred njim planuti i pretvoriti se u pepeo. Bleštavocrveno obličje počeo da se odvaja i izdiže iz tela domaćina. Što je više buljio u njega, ono je poprimalo konkretniji oblik: humanoidan, a opet tako stran. Telo koje se bez ikakvog napora uzdiglo pred njim bilo je sačinjeno isključivo od pulsirajućih crvenih vena. Ni oči mu se nisu videle od njih.

Estrogen Moroder se skameni.

Koliko god da mu je stvorenje ulivalo strah – Estrogen? uplašen? – nije mogao a da mu se ne divi. Nije uspevao da odagna utisak da je stvor, ovaj fantom prošlosti, svestan njegovog prisustva. Stajali su i zurili jedan u drugog.

Stvor se neznatno pomeri ka njemu, kao da on neće primetiti. I još malo. A zatim, sasvim polako, stojeći, dolebdje pred njegove noge. Zastao je tek kada su se našli licem u lice. Moroder je mogao da mu razazna svaku živu venu na glavi.

Estrogen je istovremeno bio zadivljen i osećao glad. Poželeo je da ga dodirne, ali nije se usuđivao. Znao je da ne bi imalo smisla. Bio je odvojen od prikaze vremenski, a ne prostorno.

Fantom nagnu lice prema njemu i Estrogen na jedan suludi trenutak pomisli da ovaj želi da ga... poljubi?

A onda ga stvor ugrize za vrat.

„Ujebote!“, vrisnu Estrogen.

Ukočio se od bola. Shvatio je da je načinio stravičnu grešku. Ukus šerbeta u ustima prvi put ga je izneverio. Stvor nije bio nikakva prikaza iz prošlosti, nije uopšte, već konkretna spiritualna manifestacija u sadašnjosti.

Umesto da ga sisa, ovaj ga ispuni nečim... živim.

Kada je svršio sa njim, stvor ga odbaci poput krpe u ćošak prostorije. Nacerivši mu se licem od vena, vratio se u telo domaćina, kao u zardalu magičnu lampu.

Estrogen Moroder je počeo da diše, prvi put posle dugo vremena. Ličilo je više na plitke uzdahe i kašljanje, ali njegovim plućima jeste prostrujao vazduh. Na sebi je osetio miris ljudske krvi, koji nije dolazio od spolja, kao slučajni ostatak obilne večere; krv se sada nalazila duboko u njemu i ponovo je kolala njegovim venama.

Estrogen je bio zgrožen.

U sebi je nosio nekakav novi virus, savršeniji od prethodnika, jer nije moglo da mu se odoli. Pretvarao je izgladnele lovce u hranu, a, budući da hrane nije bilo dovoljno, drugi lovci bi je odmah primetili i pecali se. Preobraćao je preobraćenike.

Nazad u ljude.

Zavrtelo mu se u glavi. Odakle je došao novi Princ crvenog svetla? Mora da su se ljudi ovako osećali kada su se prvi put sreli sa prvim sinom tame, Velikim Zubom, njegovim i ocem svih krvopija.

U sobi nije video tragove posete osvetničkog duha krvi. Leš je i dalje ležao na istom mestu obliven tamnom tečnošću. Da li je sve samo sanjao? Da li se zarazio kada je liznuo krv, još na početku istrage, a ostatak predstave sa stvorom doživeo samo kao vizuelizaciju širenja virusa?

Osećao se čudno: u isti mah bolesno i prosvećeno. U svakom slučaju, nije smeo sada da poklekne. Obukao je mantil kao u transu. Moraće da se probije do ministra kako zna i ume, upozori braću na propast koja im se nakačila na vrat.

A šta ako se radi o vladinom projektu? pomisli panično.

O eksperimentu sa zadatkom da ugasi globalnu krvopijsku glad? U tom slučaju, ministar ga je smišljeno odabrao kao prvog nosioca zaraze i poslao u nedodiju – za svaki slučaj, ako stvar pođe po zlu, da se zaustavi na vreme.

Ako je to i istina, problem je što se stvar istinski otela kontroli. Već posle prvog srka, krvopija je protiv svoje volje bivala preobraćena. A budući da je glad u svetu bila prevelika, ova zaraza bi se širila brže od prethodne. Izračunao je na brzinu: ono za šta su Imperiji bili potrebni vekovi, u ovom slučaju raščinilo bi se za nešto više od godinu dana. Drugim rečima, moraće da dela pažljivo i brzo.

Promolio je glavu u hodnik. Desno, ništa. Levo...

Trgnuo se unazad, a iz usta mu se ote mešavina uzdaha i zmijskog šištanja. Tu, u mraku, nagurao se nestrpljivi odbor za doček, svi u spavaćicama.

Gostioničar.

Supruga.

Njihova kćerka, nakežena. Iza nje buljuk kasnih kafanskih gostiju, predvođenih njegovim rođenim pilotom. Namirisali su ga dva sprata iznad.

I dok je odmahivao glavom povlačeći se pred čoporom, oni su polagano stupali za njim, merkajući ga očima užarenim i gladnim.

„Ujebote“, rekao je samo.

Zoran Ilić

Trči, zeko, trči

Grad je za dečaka postojao jedino kao fudbalsko igralište, prašnjavi šljakasti teren na kraju grada. Sve drugo bilo je nevažno: prolaznici na ulicama, nastavnici i učenici u školi koju je pohađao, vozači i putnici u automobilima... Svi oni bili su nešto što treba negirati, ne priznati da postoji. Samo je svakodnevno gutanje prašine na terenu na kraju grada bilo stvarno; oblačići prašine koji ostaju za dečakom dok trči za loptom.

Prethodno opisane slike bezbojne su, sive i lišene zvukova dok je dečak koji trči za loptom potpuno sam na igralištu, nema drugih dečaka. Jedini on prima, zaustavlja loptu, šutira je ispred sebe i istog trenutka počinje za njom da trči, udaljava se prema drugom kraju terena. Trči ka ništavilu, tamo gde su svi drugi iz njegovog vremena. Linija horizonta označava početak tog sveta. Iza te tanke, crne linije su tadašnji stanovnici grada, njegovi školski drugovi, nastavnici, roditelji...

I njegova tinejdžerska projekcija pripada tom iščezlom svetu. Kao da se samo na trenutak od njega otrgla da bi predstavila nekoliko davnih slika, posvedočila da je taj svet zaista postojao.

Tu je i bivši dečak koji kao sredovečni muškarac stoji na drugom kraju igrališta. Posmatra dečaka koji pripada bezbojnom, crno-belom svetu kako izvodi svoju piruetu i potom sa loptom ispred sebe nastavlja da trči prema horizontu. Tamo će nestati, izgubiti se.

Međutim, sredovečni muškarac može koliko puta želi dečaka ponovo da vrati na centar igrališta. Lopta se kotrlja prema dečaku, on je sa puno entuzijazma i energije zaustavlja i zajedno sa njom trči prema suprotnom kraju igrališta. Na njegovom mršavom telu su dres, šorts i kopačke. Rukavi dresa su predugački i prekrivaju dečakove šake.

Dečakov svet je odavno prestao da postoji, i taj dres je odavno istrulio, kožne kopačke su se raspale... Osim sredovečnog muškarca niko ne može videti dečaka kako u letnje predvečerje izvodi fudbalske vragolije. Samo on poseduje tu moć.

Korača prema centru igrališta, približava se dečaku. Na metar-dva od njega se zaustavlja. Jasno se vide dečakov srneći pogled, duge trepavice, prćast nos, nepravilni zubi i neočešljana kosa. Nestrpljivo očekuje loptu; čita se nemir u njegovim očima. I lopta se dokotrljala do dečaka. On je odlučno šutira nekoliko metara ispred sebe i trči za njom. Kada je stigne, ponovo je udara i to se ponavlja sve dok ne nestane na horizontu.

Onda se ponovo pojavljuje ispred sredovečnog muškarca i očekuje iz kog će pravca doći lopta. Dečak kao da nije potpuno siguran da li će se ona ikada do njega dokotrljati, mada se to svaki put dogodi. Koncetrisanog, napetog pogleda prati let lopte ka sebi, onda postavi telo u položaj kojem ga je trener učio i lopta je u njegovom posedu. Umirena leži ispred njegovih nogu.

Sredovečni muškarac se okreće i odlazi. Iza njegovih leđa dečak i dalje vešto barata loptom. Kao da neka mala, neugledna vrata sakrivena u šipražju pored igrališta propuštaju muškarca da izađe iz tog dvovremenog sveta i vrati se u prozaičnu stvarnost. Pustom stazom korača kroz park. Ljudi koje će uskoro sresti na gradskim ulicama, čuti njihov žagor, onda buka automobila i glasna muzika iz mnogobrojnih kafića, neće mu doneti nikakvu radost, neće odagnati njegovu melanholiju.

Neće pomoći da zaboravi dečaka i njegove snove.

Darko Veselinović

Brod

Ukravši onaj deo podneva kada se sunce može gledati direktno, bez bola u očima, brod je zaplovio nekuda. Jedra su se napunila trulim, samrtnim vetrom koji je nastao tu, u prljavoj luci na kraju sveta, i mi putnici i mornari, bili smo zadovoljni. Još nismo shvatili zašto smo tu, a već nas je napustio i poslednji galeb. Upoznati sa pravilima, počeli smo jedni drugima da pričamo odavno smišljene priče, a oni koji svoje priče nisu imali, pričali su legende svojih zemalja. Kada je na mene došao red, ispričao sam priču o čudovištu severnih mora, koje jede samo ljude zelenih očiju, i koje postoji samo subotom. Moja priča ih je zanimala, već zato što nisu znali da li je izmišljena ili prepričana. U izmišljotine naravno, nisu verovali. Ali legende su nešto drugo...

U danima ispunjenim lakim vetrom i teškim rumom, niko se nije zapitao kuda idemo. Svi smo imali poverenje u kapetana kojeg niko, do tada, nije video. Hrane i ruma bilo je dovoljno, priče su smenjivale jedna drugu, a rad nije bio preterano težak. Imao sam utisak da svako na ovom brodu beži od nečega, da svako ima razlog što ga ne zanima kuda ide i koliko vremena će tamo provesti. Oko mene su se uglavnom okupljali manje hrabri, pokušavajući da saznaju nešto više o priči, ali sam na sva pitanja odmahivao rukom, dajući im tako još više razloga za strah. Možda sam tada grešio (ako sam grešio?) namerno. Ipak, priča

je počela da živi svoj život, nezavisan od mene, i vremenom je postalo svejedno da li sam je izmislio, prepričao ili doživeo.

Jedno od čudnih brodskih pravila bilo je i to da su ogledala strogo zabranjena, a kako je moja memorija kratkoročna, odavno sam zaboravio kako izgledam. Pokušavao sam da se setim, čak sam kucao na vrata kapetanove kabine da ga zamolim za posebnu uslugu, ali kada se niko nije odazvao, i kada je prošlo dovoljno vremena, zaboravio sam da ne znam kako izgledam i to mi više nije smetalo. Ipak, nesigurnost je unosila činjenica da kapetana nisam video. Plašilo me je i to što se činilo da ostatak posade o tome uopšte ne razmišlja, pa sam neke od njih pitao šta misle o čudnim pravilima, nevidljivom kapetanu i nejasnom cilju putavanja. Tako sam, uglavnom slučajno, suočen sa sopstvenim strahovima, uneo do tada nepostojeći nemir među mornare. Počeli su da me mrze i da me se plaše. Plašili su me se, jer sam postavljao pitanja na koja nisu imali odgovor, a mrzeli su me, jer sam prekinuo komotnu svakodnevicu. Njihova mržnja mogla je za posledicu da ima moju šetnju po dasci, pa sam morao brzo da smislim nešto čime bih mogao da se zaštitim. Odlučio sam da to bude vezano za moju priču i objasnio im da su subote, porodičnim prokletstvom, istrgnute iz moje realnosti. To je značilo da tamo gde sam ja, nikada nije subota. To je značilo da tamo gde sam ja nikada nije čudovište...

Prolazak vremena postao je sve manje motiv a sve više teret, i na brodu su se nezadovoljni glasovi već toliko raširili, da je iz kapetanove kabine najavljeno da će on, lično, govoriti pred nama kroz tri dana. Po mojoj, zabranjenoj računici, bila je sreda, možda četvrtak (računanje vremena, kao i posedovanje kalendara bilo je najstrože zabranjeno). Ako bude održao reč i pojavio se, možda će reći da je subota, a tada moj život više ne bi bio moj, a ne bi bio ni život. Ali, želeo sam da vidim da li postoji. Neki su se obradovali ali, s obzirom da je računanje vremena bila njegova privilegija, kapetan je mogao da se pojavi bilo kada. Ili nikada. Možda je već tada trebalo da ga ubijem? Možda bih poništio strah koji se raširio. More je predugo bilo tiho, a more bez talasa je kao čovek bez osećanja.

Dva dana su prošla u iščekivanju, pričama i smehu. Podsmevali su mi se, jer obećanje postoji, što znači da i kapetan, u kojeg sam iskreno sumnjao, takođe postoji. Pokušavao sam da se sklonim od glupih komentara i šapata iza leđa, primajući to kao kaznu za razmišljanje. Nisam mogao da objasnim tom polusvetu da o čoveku koji će izaći, ili možda neće, pred njih, ne znaju ništa. Sasvim je moguće da je taj samo figura, glumac, a da pravi kapetan, onaj koga su zamišljali, u stvari ne postoji. Ipak, već u prvom satu trećeg dana (po mojoj evidenciji), pojavio se neko. Imao je bradu i tamne naočare, i nije spomenuo subotu. Zbog onoga što je govorio, a čega se ne sećam, svi su bili delimično zadovoljni, ali niko sasvim. Njegov strah se mogao gotovo opipati u vazduhu, hladan vetar pratila je grobna tišina, a nebo i more su postali jedno. Mora da je ipak bila subota.

U glavi mi je bila praznina. U trenutku kada sam začuo prvi krik nisam mislio ni o čemu. Subote su dani kada ne razmišljam. To se može nazvati vrstom prokletstva, koje naravno nije porodično. Krici su se pojačali i umnožili, a ja sam bio strahovito lenj i mrzelo me je da otvorim oko. Svi ti ljudi su i onako glupi

paranoici. To sam odavno shvatio, ali se ne sećam na koji način. Severno more je dovoljno veliko da, kada se probudim iz polarnog mrtvila, situacija mora da se smiri. Prepoznavao sam još uvek tonove kroz san, pa je glas onoga koga su svi smatrali kapetanom probudio moju radoznalost. Više nije imao naočare, a oči su mu se savršeno stapale sa bojom buđi na zidovima. Holandski (ako postoji) nisam razumeo, pa mi je na iskvarenom univerzalnom jeziku objasnio svoj paničan strah. Po njegovom kalendaru bila je subota, a more nije bilo ni najmanje mirno.

Počeo sam da razmišljam. A to je pokrenulo mozak na dole, i dubine zaborava nisu više bile nesavladive, ali kao da mi je uspomene i sećanja priređivao neko drugi. Osećanja su bila isuviše daleko, ali boje... Sve boje vezane za moje postojanje bile su oko mene. Na žalost, setio sam se i boje svojih očiju. To me je zaista uplašilo. Kapetan je pričao o čudovištu zbog kojeg nije smeo da izađe iz kabine, i ja sam sebi stvorio sliku ogromnog monstruma koji jede zelenooke ljude subotom. Mislim da takav strah nikada nisam doživeo. Ne sećam se šta se posle dogodilo, ali krici su prestali posle nekog vremena. Učinilo mi se da, pomalo, letimo.

Sve ovo zapisujem da bih bio siguran da se događa. Posle oluje, koju neki neiskusniji kapetan sigurno ne bi pobedio, plovimo kao da smo sami na vetru. Ako nam se neko i približi, vrlo brzo pobegne, a mi nemamo ni želje ni snage da ga jurimo. Nemamo ni osećanja. Jednom nas je kapetan ubeđivao da čudovišta ne postoje. Bio je to naš prvi kontakt i bila je subota. Što se čudovišta tiče, pogrešio je, svi smo videli ono čudovište. Ali živ čovek greši. Na ovom brodu, začudo, svi imamo zelene oči. Čak i crnci. I svi smo zaboravili šta se dogodilo one subote. I bilo koje druge. Od tada nismo imali ni jednu oluju. Na talase smo i zaboravili. Naš kapetan je dobar moreplovac, i vešto ih izbegava.

Ponekad mi je žao što ne mogu da se setim nekih stvari. Najviše mi nedostaju priče. Nekada sam stvarno voleo mornarske priče, ali se sada sećam samo imena jedne od njih. To ime nije na univerzalnom jeziku, koji sada jedino pamtim, nije čak ni na maternjem, koji sam davno zaboravio. Pročitao sam ga odavno, na naslovnoj strani neke knjige. Pisalo je: FLYING DUTCHMAN. Šta li to znači? I zašto ga se sećam?

*

Nenad Glišić

Opasne vode

Volim da budem u poluležećem položaju, da grickam perece pomešane sa čipsom i da gledam televiziju. Mrvice padaju svud oko mene, a zvuk televizora dopunjuje neumorno krckanje sitnih stvarčica koje ubacujem u usta. Gledanje televizije je individualni sport u suštini, čak i kada se praktikuje grupno. Ja sam pravi profesionalac u toj oblasti, zato sam u stalnom treningu.

Profesionalno gledanje televizije naporan je posao. On zahteva sposobnost planiranja, dobru memoriju, brzinu reakcije i razvijene sedalne mišiće. Iznad svega zahteva posvećenost. Kao i svaki pravi profesionalac i ja imam dobru opremu i pratim novosti u toj oblasti.

Kada sam prvi put doživeo da se slika razliva i pretvara u neakve kockice, pomislio sam da mi se aparat pokvario. Zvao sam Službu za hitne elektronske intervencije, ali oni nisu ništa otkrili. Da nisu smetnje na vezama? Mislio sam da je savremena tehnoligija prevazišla takve teškoće. Žalio sam se, uključivao se u razne emisije i iznosio problem, ali niko nije priznavao nikakve smetnje.

Jedne večeri sam se požalio svom prijatelju iz Udruženja konzumera Programa. Sedeli smo kod mene, pili pivo i konzumirali Program. Meni se činilo da se slika razliva, više puta u toku večeri. On, međutim, reče da je slika baš dobra. Uplašio sam se, normalno. Šta mi se dešava? Ne mogavši više da izdržim, počeo sam da paničim: Dešavaju mi se čudne stvari! Onda sam olakšao dušu i poverio kolegi svoje muke. Pričao sam nepovezano i drhtavim glasom. On mirno reče: „Čuo sam za to, to je neka bolest. Sada donesi pivo, a sutra idi kod lekara.“

Naše Udruženje ima dobre veze, pa su mi odmah obezbedili dobrog psihijatra. Ja sam, jadan, mislio da mi treba očni lekar, a ono - psihić.

Visoki i mršavi muškarac, prosede kose i sevajućeg pogleda prvo je samo ćutao i slušao. Zatim poče da viče. Postavio mi je mnogo pitanja, ali mi nije dozvolio da na njih odgovorim. Na kraju reče: „Odmori se malo. Na bolovanju si dok se ne središ. Dođi ponovo sledeće nedelje.“

Kako da se odmorim? Da li sam ja, uopšte, umoran? Šta da radim, a šta da ne radim? Ako odmor znači neobavljanje profesionalnih obaveza, onda ja ne treba da pratim Zabavni program. Ići ću na pecanje. Pozvao sam brata i saznao da je ovaj umro. Kakav maler! Nisam otišao nikuda, pao sam u depresiju.

Onda je, odjednom, sve što vidim počelo da se pretvara u pokvareni signal, kockice, šumove, zaleđenu sliku. Zažmurim. Otvorim oči. Ništa. Sve je, kao, u redu. Pogledam se u ogledalo. A tamo - oči mi se pretvorile u kocke. Vrišteći sam otrčao psihijatru. Spasite me ovog užasa!

On reče: „Sine, ti si dobar u suštini, ali ušao si u opasne vode. Počeo si da kvariš sliku.“

„Opasne vode?!“

„Kvariš sliku. To je ozbiljna stvar, prevelika za ovu moju nauku. Treba mi pomoć, kao i tebi. Ali, ne brini, znam pravog čoveka. Dođi sutra, a sada idi, pokrij se preko glave i probaj da spavaš. Popij ove tablete“, reče i rutinskim pokretom pruži mi plastičnu kutijicu bele boje i valjkastog oblika.

Ne bih mogao sa sigurnošću reći šta se potom događalo, ali bilo je drhtanja, preznojavanja i zlih slutnji dok se nekakva crna težina svaljivala na moje grudi i čelo. I trajalo je beskonačno.

Kada sam ujutru, prepun jezive zebnje ušao u Psihijatrov kabinet, već su me čekali. Ćutali su i piljili u mene, čovek u belom mantilu i čovek u braon odelu. Ovaj drugi beše proćelav, zdepast, temeljan tip.

„Sedi“, reče braon odelo. „Ja te razumem. Nije ti lako, tvoj posao je odgovoran. Znam i da si ti dobar, lojalan građanin. Ovde sam da ti pomognem, ali i ti moraš da pomogneš nama.“

Doktor ustade. Da li sam pio tablete? Da, pio sam. I? I ništa, slabo sam spavao. On uze lampicu i uperi mi je u oči.

„Ideš na sistematski pregled“, reče on.

Poveli su me kroz bolnicu. Svuda smo ulazili bez kucanja, a doktori i doktorke su zauzimali stav „mirno“ kada bi nas videli. Uzeli su mi krv, mokraću, bris iz grla, uradili gastroskopiju, EKG, snimali mi pluća, skenirali mozak. Sve to u potpunosti tišini. Zatim smo se vratili u kabinet.

„Red je da se bolje upoznamo“, reče braon odelo. „Ja sam Boki.“

Nasmeši se zvanično i pruži mi ruku.

„Nemoj da se plašiš“, reče.

„Ali, ja ne znam šta se dešava“, zavapih.

„Ma, nije mnogo strašno“, pokušao da me smire.

Šta je to mnogo strašno? Koliko je strašno? O, zašto je strašno?

„Phhhh“, ispusti braon odelo vazduh kroz zube. „Imaš sreće što sam ja uz tebe.“ Ustade i potapša me po ramenu. „Tvoj problem može da ima više uzroka. Možda si se samo premorio, a možda si i pod uticajem nekih sila koje ovom prilikom ne bih pominjao. U svakom slučaju, seliš se. Znam savršeno mesto za tebe. Bićeš na bolovanju u jednom mirnom sanatorijumu u nedirnutoj prirodi i okružen brigom. Ima sportskih terena, vazduh je čist, a medicinske sestre su lepe. Tamo će konačno utvrditi kako si dospeo u ovo stanje, pa će te i izlečiti. Polaziš odmah.“

„A moje stvari? Da se spakujem?“

„Tamo već postoji sve što ti treba.“

Dovezli su me i ostavili na kapiji. Popločana staza vodila je do četvrtaste dvospratnice sa belom fasadom. Tu sam dobio pidžamu i sredstva za ličnu higijenu. Odveli su me do zelene zgrade koja je delovala mračno i masivno. Dodeljeni pratilac hladnim glasom reče:

„Ovo je Paviljon. Tvoja soba je na prvom spratu, broj 101b. Sada je prazna, ali uskoro ti stiže i cimer. Na noćnom stočiću je terapija sa uputstvom za upotrebu. Sve sobe su pod video-nadzorom. Sutra u deset budi u Centralnoj odaji. Laku noć.“

U sobi su me čekale dve kapsule u plastičnim čašama sa oznakama 1 i 2. Na papiriću je pisalo: „Popiti kapsulu iz čaše 1, a zatim i iz čaše 2.“ Detaljno, nema šta. Tako i učinih i uskoro me proguta nekakav vrtlog.

Probudilo me je neprijatno pištanje. U krevet je bila ugrađena budilica koja je ućutala kada sam ustao. Ista sprava mi je saopštila da obučem bade-mantil koji se nalazi na čiviluku. Mantil je bio narandžaste boje. U hodniku su bile postavljene strelice koje su označavale put do Centralne odaje. Sve vreme sam išao udesno.

Posle desetak minuta hoda u pravcu kretanja kazaljki na satu, stigoh do plavih vrata. Na njima zasvetleše slova: „Uđite.“ Uđoh.

Prostorija je bila naizgled ogromna. Sva svetla bila su uperena u jednu tačku, a na njoj je bila fotelja.

„Sedi“, reče neko suvim glasom. Zatim nastavi: „Naš vrli prijatelj Boki nam je spomenuo tvoj slučaj. Ispričaj nam sve po redu.“

„Ali, ja ne znam šta mi je.“

„Ne znamo ni mi šta ti je, ali budi siguran da znamo više od tebe. Pričaj po redu.“

Kada sam završio, počutili su koji minut, pa su rekli da dođem sutra u isto vreme, da sada idem kroz ona vrata (žuta) i da će me terapija čekati u sobi.

Izašao sam kroz žuta vrata i spustio se na stazu kroz nekakav parkić. Na svakom drvetu bila je po jedna video-kamera. Vazduh je parao ubuđala plućna krila. Krv mi je udarala u obraze. Takve znake života nisam osetio još od školskih dana. Mozak je počeo da radi. Tu se i uplaših. Na sreću, nisam morao mnogo da ga naprežem, jer su strelice pokazivale smer koji treba slediti. Posle pola sata obreh se ispred ulaza u Paviljon. Tek tada sam video da iznad vrata piše: ulaz A, izlaz B.

U sobi me je čekalo veliko iznenađenje - medicinska sestra prijatnog lica i neodređenih godina. Ne bih mogao da tvrdim da se smešila, ali nešto joj je titralo na usnama. Rekla je: „Popij ovo. I ovo.“ Gut, gut. Ona nastavi: „I ovo. Još i ovo.“ Četiri medikamenta popio sam gledajući ženu u oči. To nisam radio dugo, dugo. To nešto što izbija i iskri iz vlage pogleda, valjda zrak ljudskosti, tehnologija ne može da prikaže. Koliko li vremena nisam gledao ljude u oči? Kada sam završio sa poslednjom plastičnom čašom u kojoj je bila bela smesa otužnog ukusa, ona reče:

„Lezi sledeća dva sata. Odmori se, ja ću doći po tebe. Danas počinje pravi tretman.“

Njen glas je bio melem za moju ranjenu dušu, ma gde ona bila. Može se reći da sam u tom trenutku već bio zaljubljen. Ona je bila sve što mi je nedostajalo. Njeno prisustvo je ispunjavalo i prostor i vreme.

„Kako se zoveš“, upitah.

„Nisam ovašćena da ti kažem. A moraš i da mi persiraš, kao i svima koji ovde rade.“

Pokušao sam da se opravdam, ali sam samo mucao. Nisam hteo da budem neučtiv, a ona se okrenu i ode. Posle dva sata ušla je u sobu.

„Obuci narandžasti ogrtač i pođi za mnom“, reče bespogovorno.

Išao sam za njom kroz dvorište do Zgrade od stakla i čelika. Lift nas je spustio do šestog nivoa ispod zemlje. Skenirali su me celog. Došli su neki maskirani tipovi u lekarskim odorama i ubacili me u neku mašinu. Govorili su mi: diši, ne diši; zatvori oči, otvori oči; okreni se, prevrni se i tako dalje u tom duhu. Trajalo je oko dva sata, a moja pratilja, ili vodilja gledala je sa strane prekrštenih ruku. Posle svega vratili smo se ćutke. U jednom trenutku zaustio sam nešto da je upitam, ali je stavila prst preko usta: pst! Zaboga, šta se ovo zbiva?

Tako ćutke stigismo do Paviljona. „Ovo je ulaz A, izlaz B“, reče. „Ne možeš nikako izaći kao A.“

I ode žena. U, bog te, šta je ovo? Neki zen manastir? Tek u sobi sam se zbunio. Prvo, na vratima je stajalo 101a, a ne 101b, kao u početku. Ali, najveće iznenađenje je bio moj Kolega iz Udruženja koji je ležao na drugom krevetu. Dok je tonuo u san, samo je rekao:

„Ti si kriv za sve.“

U određeno vreme popio sam ostavljene medikamente i zaspao. Probudile su me dve budilice. „Stojte pored kreveta i čekajte Razvodnice. One će

vas upoznati sa predviđenim aktivnostima", saopštiše nam kreveti. „Ne obraćajte se jedan drugome, osim ukoliko nije krajnje nužno i morate persirati jedan drugome“, nastavili su kreveti.

Vrata su se otvorila i ušla je moja poznanica koju jedva prepoznadoh, jer je bila u društvu koleginice iste visine, istih godina, iste boje kose, sličnih očiju i istog izraza lica.

„Idemo“, reče svaka svom zadatku. I odosmo, dvoje po dvoje, na svoje strane.

Taj dan bio je određen za rešavanje bezbrojnih testova. Napravili smo pauzu za ručak koji sam pojeo dok je Razvodnica stajala iza mojih leđa. Bili su to najgluplji testovi koje sam mogao da zamislim: „Da li ste ljubomorni“, „Da li imate sklonost ka izivljavanju“, „Da li ste skloni avanturama“, „Koje su vaše skrivene navike“ i sve u tom stilu. Sve nadgleda suvonjavi junosa u skupom odelu. Delovao je histerično dok je davao znak za početak i prestanak rada na testu: „Podignite olovku. Otvorite test broj jedan... Sad!“ I sve tako.

Kada sam završio sa poslednjim testom, naložio mi je da ustanem, lično je zatvorio test i bez reči izašao iz prostorije. Mene je, kroz druga vrata, izvela Razvodnica.

Primetio sam da svaka prostorija u kojoj su mi nešto radili ima dva ulaza, na jedan uvek ulaze i izlaze zvaničnici, a onaj drugi je predviđen za pacijente. Još nešto - na pregledima me, između sebe nazivaju nekom šifrom SE-PO 96, a to si mi prikačili i na rever narandžastog ogrtača. Progovorio sam manje od deset rečenica za dva dana. Ali sam ipak miran. Kakve li mi ovo preparate daju?

Javi mi se snažna potreba da govorim. Dok nisam došao ovde tako nešto nisam doživeo. Da li je to dobro, da li je to znak napretka? Činilo mi se kao da će mi se jezik istopiti ukoliko ga uskoro ne iskoristim. Zato sam tiho, sasvim tiho, zapevao.

Razvodnica zašišta ućutkujući me. Okrenu se i, kroz zube, reče da je u mom interesu da ćutim. Ja, eto, ućutah. Sa kolegom i cimerom susreo sam se ispred vrata paviljona. Naše Razvodnice isturenih grudi se okrenuše i odoše.

U sobi smo zatekli televizor i na njemu poruku: „Čak i dok ste ovde, možete da radite. Pretpostavljamo da će vam pomoći da se oporavite to što se nećete osećati nekorisno. Osim toga lečenje košta, za sada ste na Sportskom kanalu. Šef.“ Morali smo da odgledamo neki maratonski prenos kik i tajlandskog boksa. Posle toga - terapija i spavanje. Dok smo gledali krv koja lipti otpočeli smo razgovor:

„Na šta si mislio kada si rekao da sam ja kriv za sve?“, upitah.

„Odmah sam video da kvariš sliku. Da se razumemo - to je tvoja interna stvar, možda ti je urođeno, možda si zaražen, možda si žrtva, ne znam. I ispričao sam Šefu šta sam video, da bi problem bio što pre rešen, ali su nas ipak pritisnuli. Celo Udruženje je pod nadzorom, a ja sam ovde zbog tebe, to jest Vas“, ispravi se na kraju i bojažljivo okrete oko sebe.

„Jesam li ja bolestan? Šta je to „kvarenje slike“? Šta mi se dešava?“

„Čoveče, u kom svetu Vi živite?“, prezrivo se zapita, ali i sa dozom neverice.

„Šta mi je, zaboga?“, gotovo plačnim glasom zapitah.

„Možda ste došli u dodir sa Opasnim ljudima, šta je znam. Ako kvarenje nije bilo namerno, onda će se to samo izlečiti. Nadajmo se da je tako. Ukoliko nije, naše udruženje će ostati bez posla“, zabrinu se on, a sa njime i ja. Zar tolike ljude da ostavim bez hleba? Gde da pronađu posao, sada, usred ove krize. Nekada sam se smatrao toliko srećnim, a sada ovo...

Za Opasne sam do sada samo čuo. Već godinama sam profesionalno orjentisan ka dečjim i zabavnim programima, može se reći da sam neupućen u društvene tokove. Za te Opasnike se pričalo da ubeđuju ljude u različite stvari; da ljudima uopšte nije dobro ili da postoje neke stvari koje mogu ili treba da se promene. „Kažu da kada postignu uspeh, oni svoju žrtvu ispeku i pojedu“, poduči me na kraju kolega i cimer.

„Ja ne znam ni kako izgledaju Opasni. Ko zna da li sam nekoga sreo? A šta ako sam nekoga sreo? A šta ako sam ipak bolestan, da li je to neki opasan virus? Da ja ipak nisam poludeo?“, nisam prestajao glasno da brinem.

„Ništa ne brinite, ovde su svi spremni da Vam pomognu, čak i ja, iako nisam stručan.“ Tu on gorko zaplaka.

Sada već nisam bio siguran da li sam lud ja ili on. Ipak, ispostavilo se da on zna više nego što je hteo da pokaže. Prvo se pravio nevešt, a ovamo... Nije naivan.

„Plašim se“, reče. Zatim mi, onako uplakan, pade na grudi. „Ovo su opasne vode.“

„Opasne vode“ i „kvarenje slike“ su, izgleda, neki stručni termini koje nikako do kraja da razumem. Izgleda da sam preskočio neke etape u razvoju jezika. Oglašiš se kreveti: „Terapija. Laku noć.“

Zatim kao da me pokri nekakva teška, crna zavesa, a činilo mi se da krevet lebdi u bestežinskom stanju. Posle ne znam koliko vremena preseče me isti metalni glas u stereo varijanti. Žurio sam da podignem telo sa kreveta, samo da što pre prestane. Higijenski propisi u ovoj Ustanovi podrazumevaju brijanje koje je počelo da me zamara. Ostalo se, kako ovde kažu, „ohrabruje“.

Razvodnice smo dočekali po propisu, rituale u sobi smo već dobro savladali. Dok smo hodali kroz parkić, ispod jedne tuje moja Razvodnica se naglo okrenula i rekla:

„Danas je za tebe važan dan. Počinje konačni test. Budi pribran i sve će biti u redu. Samo radi šta ti se kaže.“

Ja sam samo ćutao, ukopan u mestu. A šta i da kažem, kada nemam pojma šta mi se dešava, a treba da budem pribran. Na neki čudan način i jesam pribran. Ali, stajali smo i dalje, dok ona ne reče:

„Moraš da klimneš glavom.“

Klimnuh, ona se okrenu i pođe, a ja za njom.

Posle nekoliko minuta ušli smo u salu u kojoj sam već bio, radeći testove. Tamo su bili neki ljudi, koji su sedeli u polukrugu, a svetla su bila okrenuta ka meni tako da nisam mogao da im vidim lica. Ipak, njihovi glasovi su mi delovali prijateljski. Hrabrili su me. Za sada se dobro pokazujem. U mom mozgu nisu našli strana tela, iz glave mi nisu izrasle nikakve antene. To je, kažu, dobro. Ovo kvarenje slike je, najverovatnije bilo posledica nekog spoljnog uticaja u kombinaciji sa stresom kao čestim uzrokom problema u savremenom načinu

života i tako. Svakako, laknu mi. Ja zatražih reč. Oni se nasmejaše svi odjednom i isto tako ućutaše.

„Već smo primetili da voliš da postavljaš pitanja“, reče jedan muški glas.

„Svi su to primetili, od Razvodnice do Bokija“, dodade jedan ženski glas.

„Postoje neke stvari koje čovek kao što si ti ne može da shvati, bar ne u ovom trenutku. Ali, polako. Moraš biti strpljiv. Za početak, skoncentriši se na svoj posao. Život će ti već dati priliku, mi ti je dajemo. Samo ti nama budi dobar“, reče neko treći.

„Nećeš ostati još dugo, samo nekoliko dana. Mi ćemo pratiti tvoju situaciju. Svuda će te pratiti kamere, budno ćemo pratiti da te ne zadesi neka nevolja.“

„Eto, već u ponedeljak si slobodan čovek.“ Zatim ustadoše i odoše.

Mene povede Razvodnica. Ćutke smo stigli do sobe. Ona reče:

„Na stočiću je novo uputstvo. Čestitam.“ Okrenu se i izađe.

Uputstvo je bilo kratko - popiti sadržaj čašice sa brojem 1. To je sve. Čekao me je i novi bade-mantil, zelene boje, sa velikim slovom B na reveru. Od sadržine bele plastične čaše pomuti mi se u glavi.

Uto uđoše cimer i njegova Razvodnica. Njemu su suze tekle niz lice. „Našli su mi antenice na skeneru“, zarida. „Idem na operaciju, odmah.“

Razvodnica mu zašišta u lice, a ja padoh u san. Kada sam se probudio, njegov krevet je nedostajao. Mene je čekao doručak i topla kafa. Nisam ni primetio da budilica nije zvonila. Eto, čak ni ovaj tajming sa kafom mi nije bio čudan. Život mi je izgledao tako lepo.

Ušla je razvodnica i nasmešila se. Rekla je: „Idemo kroz izlaz B. Sve je spremno.“

U sobi za ispraćaj vratili su mi odelo, svaku stvar u posebnoj kesi. Na svakoj kesi bila je nalepnica „dezinfikovano“. Ali, dobio sam i neke stvari na poklon.

„Narukvica“, objasni mi Razvodnica, „služi za praćenje tvog kretanja. Drag si nam, pa moramo da pazimo na tebe.“

Bio sam i pomalo ganut, jer sam osećao da nisam sam. Svi ovi ljudi misle na mene i čuvaju me.

Drugi poklon bila je jedna kutijica u kojoj su se nalazile slike Razvodnica u izazovnim pozama. To mi je nagrada za pokazanu spremnost da se popravim. Ali, popravljanje je proces koji moram da održavam svakodnevno. Naravno da ću da pazim! Ja sam se ovde preporodio. Kupovaću sve skupe lekove koje mi preporučuju, ako treba, plaćaću ih i više no što koštaju. Moja zahvalnost je neizmerna.

„Hvala vam, hvala, divni ljudi“, mislio sam dok sam neprestano klimao glavom.

Smešio sam se po prvi put posle ko zna koliko godina. Podloga je škripala pod mojim nogama. Upravo počinjem da uživam u datoj mi novoj slobodi. Samo da ponovo ne uplovim u opasne vode.

Vladimir Stojnić

Promena

Mrzim proleće u ovom gradu. Sneg krvari na sve strane. Uskoro će ostati samo čvornovati patrljci prošarani linijama gareži. Te linije me podsećaju na to koliko se vazduh promenio. Možda je bolje da ne mislim o tome. Na ulicama viđam jedne te iste ljude danima. Sada, kada su se migracije konačno završile i kada su gradske vlasti ukinule uličnu rasvetu, to je valjda i logično. Što se pre naviknem na ova lica, to bolje.

Na bekstvo nisam pomislio nedeljama. Planovi alternativnih izlaza iz grada u čiju sam izradu uložio mnogo, sada tavore u fioci mog stola. Teško mi je poverovati da su u tim papirima jedno vreme bile pohranjene sve moje nade. Vesti, koje se uporno ponavljaju, da su okolni gradovi sa svim svojim ljudstvom i pokretnostima prebačeni do drugih, većih centara sa kojima su spojeni, sada mi deluju potpuno uverljivo. Gradovi se spajaju. Broj centara se smanjuje, a pustinja koja se pruža između njih biva sve veća i veća. Za to zadužene specijalne jedinice noćima dižu u vazduh napuštene građevine u naseljima, sve ono što se nije moglo poneti. Od detonacija koje se ovde čuju kao da ruše naš grad, ne spavam noćima. Ovaj ciklus planskog uklanjanja, kako su zvanično nazvane ove piskave eksplozije, trebalo bi da se završi sutra. Ovo, kao i većina drugih saopštenja ne mora biti tačno. Nekad detonacije prestanu, a da to niko nije najavio, a nekada traju i po par nedelja posle označenog dana. Niko se, međutim, ne pita koja je prava svrha ovih najava. Nekada sam više razmišljao o tome. Sada samo gledam lica na ulici i plastove snega kako kopne.

Moje sugrađane srećem svaki put kada izađem iz kuće. Oni se toliko ponavljaju da počinjem da sumnjam u stvarnost njihovog postojanja. Umiruje me pomisao na to da su granice zatvorene i da je fizički nemoguće ljudima da odu ili dođu. Dakle, bilo bi čudno da ne susrećem ista lica. Sinoć sam ih sanjao, kada sam par sati pred zoru savladan prodornim zvucima konačno zaspao. Ovi ljudi, o kojima razmišljam više nego što bi trebalo, u mom snu bili su lišeni lica. Kao bezlične spodobе kružili su gradom, a ja sam ih, čak i u takvom stanju, pojedinačno prepoznavao. Kružne putanje njihovog kretanja bivale su sve šire i šire. Na obodu grada, kada su pokušali da iskorače iz njega, nestajali su kao dezintegrisani, a ja sam nestao iz sna koji kao da je bio njihov, a ne moj.

Prema objavljenom rasporedu, naš grad će za 2 meseca i 18 dana biti pripojen severnom centru istočnog kvadranta. Reč je o bivšoj prestonici jedne bivše zemlje, o gradu koji je postojao u prošlosti u kojoj su države još uvek bile stvarnost. U prošlosti čiji sam, jedno kratko vreme, svedok bio i ja.

Iako je veći deo ove naseobine ostao isti i posle Promene, to ipak nije isti grad. On sada egzistira u jednom sasvim drugom vremenu, nesvestan svog prethodnog života. Života čije obrise držim u svesti preko slike ruke koja drži drugu ruku i preko slike noćnog neba na kome su pulsirale zvezde. Ovom

selidbom stvaranje ultimativnog, jedinstvenog i jedinog centra ući će u svoju završnu fazu. Ali, toliko unapred niko ne razmišlja, pa neću ni ja. Znači, za tačno 2 meseca i 18 dana moje muke sa ovim fantomima konačno će biti završene. Po zvaničnom rasporedu to je rok koji me deli od susreta sa novim ljudima i novim licima u novom gradu. To je rok u koji sam odlučio da poverujem. Do tada će nestati i ove nakazne snežne gomilice. Ostaje mi još samo da se rešim planova ostavljenih u fioci stola pre nego što počnu pripreme za selidbu.

Daniel Radočaj **Mars-eksplorer**

Nikad nisam tvrdio da je zadatak Mars-eksplorera lagan. Ali isto tako, nikad nisam ni zažalio što sam ga tada, prije i ne baš toliko kratkih dvadeset i pet zemaljskih godina, dobrovoljno prihvatio, ostavivši tako sve one drage životne rutinske navike, koje su bezuvjetno tvorile svaki pedalj privatnosti mog komfornog života, da lelujuju crvenim pješčanim olujama, dok virtualno životarim pod bar dva broja manjom krinkom Zemljana, registriranog u Mars-eksplorer kartoteci pod šifrom: Daniel Radočaj. I uživljam se u osmišljeni scenarij njegovog zemaljskog imaginarnog života. Dakako, samo u znanstvene svrhe...

Iskreno govoreći, od samoga sam početka istinski vjerovao u uspješnu realizaciju Mars-eksplorer misije. Ali tada nisam ni slutio da će ona rezultirati tolikim golemim uspjehom. I nadasve, nezanemarivom činjenicom da je marsovska telepatijska komunikacija jednako tako dobro ostvariva i na udaljenostima većim od pedeset milijuna kilometra. To dodatno olakšava zadatak, čija se ustvari čitava bit sastoji u proučavanju Zemljana, upoznavanju njihove kulture, običaja, mana, ili pak skromnih vrlina, te produciranju istih informacija svake razriješene enigme u Mars-bazu, uz čiju pomoć najveći stručnjaci za znanstvena istraživanja ondje sastavljaju strukturu ličnosti prosječnog čovjeka, te ga na taj način analiziraju, a u posljednje vrijeme, obzirom na njegova sve više destruktivna obilježja, čak i kao potencijalnog neprijatelja. Ipak, on za sada nije ozbiljnija prijetnja. Bar ne ona koja bi alarmirala ugroženost teritorija, pa ni unatoč tome što je svojom osam puta nižom inteligencijom od prosječne marsovske, uspio spustiti na Marsovu površinu robote Spirit i Opportunity, koji mu svakodnevno odašilju vizualne podatke i zapise. A i velika je prednost Marsovaca u tome što za razliku od ljudi, nemaju fizički oblik, miris ili boju, te ih kao takve čovjekova osjetila nikad neće moći spoznati. Marsovci također ne stare, pa tako i ne umiru, a od kakvih mogućih zadobivenih ozljeda, poput feniksa brzo se regeneriraju. No, to nije razlog zbog kojeg je potrebno smanjiti preventivu doze opreznosti. Uostalom, svaki novak Mars-eksplorer misije služi tri zemaljska desetljeća, što obzirom na neograničen

životni vijek i nije neka cifra. I do tada nosi skeniranu čovječju figuru u kojoj se ponaša poput čovjeka, oponašajući ga tako, pa i u onim najbanalnijim detaljima, poput disanja, kretanja, ili pak komuniciranja sa svojom sada novom i prije svega stranom okolinom, priželjkujući strpljivo i smjenu straže, te konačnu teleportaciju natrag, u svijet bez korupcije, zavisti, mržnje i pohlepe. U svijet koji se ne temelji na egocentričnosti, i za razliku od ljudskog, na materijalnim vrijednostima. I možda će se tek pokoji bivši Mars-eksploraer, u modroj tihoj noći, pokatkad prisjetiti tog bizarnog bića „Čovjek“, s propratnom, ali ne i previše subjektivnom dozom sažalijevanja... Možda i hoće, tko to zna...

Dejan Mujanović

Čovek koji je uhvatio pogrešnu frekvenciju

Nije mogao čuti pucanj kojim je upravo dezintegrisao bravu i otvorio vrata.

Lidijin pogled nadoknađivao je ono što njene usne, sputane tkaninom, nisu mogle reći. Nedavno je plakala. Ruke su joj se pomerale pokušavajući da se oslobode čaršava kojim su bile vezane za metalne šipke kreveta. Skrenuo je pogled tražeći nešto čime bi mogao da je pokrije. Bilo mu je neprijatno zbog njene obnaženosti. Verovao je da se ona isto osećala. Ušao je unutra, skinuo ćebe sa komode i prebacio ga preko njenog tela.

Pogledom je snimao prostoriju. Enterijer sasvim oskudan. Na komodi stoje godinu dana stari magazini. Skinuo je paučinu koja mu se zakačila za ruku. Pravi mali, prašinom prekriveni, zabavni park za bubašvabe. Jedna se odvažila i krenula preko stola ka tanjiru sa ostacima hrane. Primetio je policijsku uniformu uredno složenu preko stolice.

Prešao je preko sobe i jednim pokretom joj oslobodio usta.

„Šta se ovde, za ime boga, dešava?“, reče ona.

„Nemam sada vremena da ti objašnjavam. Brzo, reci mi gde je on.“

„Otišao je u kuću po nešto. Trebalo bi da se vrati svaki čas.“

Zaustio je da nešto kaže, ali senka ga je presekla. Neko je stojao na vratima. Škljocanje pištolja propratilo je njegov brzi okret.

Posmatrao je razdragane prijatelje i uspaljene ljubavne parove. Studirao je njihove pokrete i pamtio razgovore. Učio je. Ponekad se osećao kao filmska zvezda. Nije žalio što neće dobiti Oskara. Imao je neka druga zadovoljstva da ispuni.

Izašao je iz zamračenog ugla i prišao nepoznatoj devojci. Približio je svoje usne njenom uvetu. Trgnula se.

„Ćao, ja sam Bogdan.“

„Šta!“, reče devojka.

„Bogdan! Zovem se Bogdan“, reče on pokušavajući da nadglasa muziku koja je dolazila sa bine. „Primetio sam te par puta ovde...”

„E, ništa te ne čujem. Hajde da izađemo napolje.”

Posmatrao je njeno telo dok su se probijali do izlaza. Približivši glavu na bezbednu udaljenost, omirisao je njenu kosu. Parfem ga je podsetio na neku drugu devojk. Na neke druge momente. Pokušavao je da se seti. Golicalo mu je um.

„Ja sam Maša. Uh, kako je vruće unutra. Nego, kako reče da se zoveš?”

Glumio je pažljivog slušaoca dok je pričala o sebi. Pitao se kada će prestati. Jedna od onih cura sa prokletstvom verbalnog rafala. Nije zabavno kada sve zna o njima.

Stopalom je udarao o stub na koji je bila naslonjena. Pogledom je s vremena na vreme zverao okolo, fokusirajući pažnju na nebitne elemente trenutnog okruženja. Poput podivljalog majmuna, klimao je glavom posle svake njene rečenice. Ubrzao je rad stopalom. Radio je to nekim poznatim ritmom. Osećao se kao dete ispred izloga poslastičarnice koje čeka mamu da se vrati iz radnje prekoputa, i kupi mu stvar koja je trenutno, u njegovoj glavi, najbitnija na svetu.

Voleo bih da mogu da prestanem, ali ne mogu. Nijedna druga uzbuđenja nisu mi preostala, pomislio je.

Predložila je da nastave kod nje. Potvrdno je klimnuo glavom i pokazao rukom ka izlazu.

Voleo bih da mogu da prestanem, ali ne mogu. Nijedna druga uzbuđenja nisu mi preostala, čuo je.

Pogledao je u sestrinom pravcu, koja je sedela sa druge strane stola i večerala.

Spustila je kašiku u tanjir i uzvratila mu pogledom. Kapljice znoja pojavile su mu se na čelu. Osećao je kako mu se nešto penje uz grlo. Pogledom je počeo da šara po kuhinji.

Nije morala da mu postavi pitanje. Njene šake podignute u znak čuđenja, i upitni izraz lica dok je brzo završavala zalogaj, dovoljno su govorili sami za sebe.

„Čujem“, reče Andreja promuklim glasom. Grlo mu se osušilo. Uzeo je gutljaj vode i nespretno vratio čašu na sto.

„Kako misliš “čujem”? Nemoj da me zajebavaš.”

„Ma, kažem ti, upravo sam čuo nečiji glas. Muški. Jebeni muški glas.” Pomerivši ruku zakačio je čašu vode. Veoma brzo je našla svoje mesto na podu.

Andreja nije mogao da čuje od svoje šeste godine.

Još kao dečak voleo je vodu. Prilikom jednog od mnogobrojnih ronjenja sa drugovima, otišao je previše duboko. Veliki pritisak mu je uništio bubne opne. Njegova ljubav prema morskim dubinama koštala ga je sluha. Bolno iskustvo kojeg nije želeo da se seća. Bilo je izuzetno teško privići se na svet tišine, ali vremenom je to počeo prihvatati. Zadnje što je čuo bio je šum morske dubine. Sada je to glas nepoznatog muškarca.

„Moguće da ti se učinilo. Mislim, da li može osobama sa oštećenim sluhom da se učini da su nešto čuli“, pročitao je sa njenih usana.

„Ne znam.“ Sagnuo se da pokupi komadiće stakla. Na putu ka kanti za đubre ova izjava mu je delovala prihvatljivo. Ali, ipak, znao je da je iracionalna.

„A šta si to čuo“, upita ona.

„Kakav je osećaj, znati da ćeš umreti?“, upitao je svoju žrtvu pre nego što joj je prerezao vrat u naletu primordijalnog ponašanja. Čak joj je recitovao Bibliju. Nagovarao je da bude hrabra pred licem smrti.

Da je, kojim slučajem, neko ušao u njen stan, zatekao bi užasavajući prizor.

Spokojno je ležala na krevetu, sa presečenim grlom i muvom koja je letela oko ishitreno i divljački napravljenog reza. Posteljina je bila strgnuta sa kreveta i nabijena u njenu vaginu. Pogled joj je bio uperen u nešto neodređeno, u nešto na tavanici.

Za njega, ovo je vrhunac. Orgazmatron. Ne postoji ništa što bi u tolikoj meri nadražilo njegove prezasićene nerve.

Ali, sa završetkom ovog blasfemičnog čina, taj klimaks je nestao ostavljajući ga bljutavoj stvarnosti.

Presavijenih nogu i leđima naslonjenim o zid, nespretnim pokretima brisao je krv sa lica. Pridržavajući se jednom rukom, ustao je i otišao da se umije.

Kasnije te noći, Andreja je ponovo čuo glasove. Prvobitno ih je čuo u snu, misleći da su njegov deo. Ali, kada se naglo probudio, oni su nastavili da odzvanjaju unutar njegove glave. Sada je bio u potpunosti siguran da je glas pripadao psihopati. Ubici. Kao da mu se replay dugme pokvarilo u umu, učinivši da zvukove čuje iznova i iznova.

„Ovo je plač majke božje“, pomisli.

Živeti godinama u malom gradu rezultuje makar oskudno poznavanje svih stanovnika. Iz tog razloga je pretpostavljao da ubica nije iz njegovog mesta. Što je više razmišljao više je sumnjao.

Posmatrao je sestru dok je, glave sagnute ka podu, češljala dugu crnu kosu. Zevajući je produžio do kupatila. Prethodno večer nije spavao zbog emisija neželjenog sadržaja. Nije bio raspoložen da večeras ode na žurku. Planirao je da ostane kući i gleda televiziju. Otpratio je sestru i zaključao vrata. Pošao je ka dnevnoj sobi, grickajući nokte i razmišljajući. Strepeo je od mogućnosti kontakta između njegove sestre i ubice. Tešio je sebe da je to nemoguće. Ipak, neki predosećaj mu je govorio da stvari ne stoje baš najbolje.

„Kakav ples, kao u sred Teherana!“, prodere se devojka u bordo haljini dolivajući sebi čašu vina, pola prosipajući na tepih.

„Ćuti, piljarice mala! Pazi kako sipaš... Nego, ko je onaj slatkiš tamo kraj pulta? Posmatra me već pola sata, kao da prvi put vidi devojku“, reče Lidija.

„Onaj tamo... ehm... pa nemam pojma. Mislim da je došao sa jednim od Srđanovih prijatelja. U pravu si. Dečku će ispasti oči.“

„Da... ovaj, idem ja da popričam sa njim... Sačuvaj mi koji gutalj tog crnog, nemoj sve da isisaš.“

Pronašla je nešto čudno u njegovom pogledu. Pun energije i potisnute želje.

Na rasklimatan način je krenula ka njemu. Napredovala je uz ujednačen, ponavljajući ritam muzike. Nije bila ljubitelj ovakvog zvuka, ali bila je previše ucirkana da bi je bilo briga.

Mislio je o njoj bez trunke stida. Čak, naprezao se da je zamisli na što perverziji način. Nije mu bilo potrebno previše truda.

Stavila je piće na pult, pored njegovog, i obratila mu se.

„Mislila sam da ste vi savremeni muškarci sigurniji po pitanju startovanja riba. Toliko si me zaintrigirao da sam morala da ti priđem. Uzgled, zovem se Lidija.“

„Hm... Lidija... Lepo ime. Izvinjavam se zbog otrcanog komplimenta.“ Brinulo ga je njeno samopouzdanje. Njena neposrednost. Uvek je birao nesigurne i zbunjene. Osobe slabije od sebe. Da li ću pogrešiti ukoliko prihvatim njen flert?, prolazilo mu je pitanje kroz glavu.

„Neka moje ime ostane tajna“, raširio je usne u đavolski osmeh. „Hajde da me načinimo još misterioznijim. Šta kažeš.“

Pritiskajući dugmiće na pilotu, kako je on zvao daljinski upravljač, uhvatio je kanal koji je po svaku cenu želeo da preskoči.

Ovoga puta na programu - njegova sestra i ubica.

Nogama je zbacio ćebe kojim je bio pokriven i iskočio iz kreveta. Njegov mozak, preplavljen brigom i strahom, ali pre svega besom, stao je. Nije znao šta da radi, gde da ode i odakle da počne. Nogom je srušio par knjiga koje su piramidalno bile naslagane pokraj ležaja. Bio je bespomoćan.

A onda mu je, u trenutku očajja, pao na pamet pištolj pokojnog oca koji se nalazio u ostavi - tetka. Potrčao je ka ostavi. Nekoliko kutija palo je na njega dok je pretraživao gornju policu. Najzad, našao je staru kutiju dečijih cipela u kojoj se nalazio očev pištolj i par magacina. Izvadio ga je, napunio i gurnuo u pojas. Ponovo ga je izvadio da proveri da nije otkočen. Setio se priče o tipu koji je razneo sebi jaja tako što je otkočen pištolj stavio u pantalone.

Upalio je kola i krenuo na žurku.

Začudeno ga je gledala dok je ubrzano disao. Prođe joj umom da se baci u stranu. Andreja je delovao kao da će eksplodirati.

„Ne, kao što rekoh, ona nije ovde. Jedino što mogu da ti kažem je da je otišla sa nekim tipom kojeg ne znam“, podigla je ruke, a zatim ih pljesnula o butine. „Da li si dobro? Deluješ previše uzbuđeno.“

„Neznaš gde su otišli?“, molećivi pogled na njegovom licu.

„Žao mi je, ali ne mogu da ti pomognem... U čemu je tolika frka?“

Okrenuo se i sišao niz stepenice.

Dok je išao stazicom od šljunka, krajičkom oka primetio je šupu u zadnjem dvorištu susedne kuće. Kroz zamagljene i prljavštinom umrljane prozore dolazila je svetlost. Sa nadom u srcu, knedlom u grlu i rukom na oružju, koraćao je ka šupi.

Na vratima je stajao čovek za kojeg je Andreja verovao da je ubica. Tu nije bilo sumnje. Izraz na njegovom licu podsetio ga je na neko dete prekinuto u jednom od nestašluka.

Ispustio je drva koja je, nekoliko sekundi ranije, čvrsto držao kao da su od zlata. Ali, njegov pokušaj bega naglo je prekinut metkom koji mu je prošao kroz meso leve nadlaktice. Jauknuo je i skršio se na zemlju.

Od prevelikog šoka, sa zakašnjenjem je shvatio da je naglo odgurnut na sredinu prostorije i šutnut u stomak. Povratio je nešto malo hrane što je pojeo tog dana. Polako, sa vrtoglavicom u glavi, gubio je svest.

U stvari, glumio je da gubi svest. Pokušavao je da izbegne odgovornost.

„Jebem ti mater... da ti jebem!“, vikao je Andreja iznerviran njegovom nesvesnicom. „Probudi se!“

Nekoliko minuta kasnije otvorio je oči. Podigao je obe ruke ispred lica pokušavajući da se odbrani od naleta udaraca.

„Polako, kolega.“

„Kakav kolega!? Nisam ti ja kolega, gnjido jedna“, reče Andreja pljunuvši ga u lice.

„Ali, zar se ne sećaš? Mi smo kolege psihopate. Serijske ubice prijatelji“, reče jedva, sa prekidima, kad je kašljao i izbacivao krv.

„O čemu ti to lupetaš?“, upita Andrija.

„Znaš dobro“, obrisa rukavom krv koja je curila iz polomljenog nosa. „Imali smo dogovor. Ti na njima zasitiš svoje seksualne apetite, a onda ih ja dovršim na svoj, moram priznati, prilično kreativan način. Obe strane zadovoljene. Obe želje uslišene. Zvučalo je savršeno dok nisi upropastio sve. Povukao si se i odbijao moje pozive.“

„Ne, to ne može biti istina. Lažeš!“, reče Andreja. Bio je siguran da laže, ali isto tako nije bio siguran u sebe. Da li je on mogao biti sposoban za tako nešto, pitao se.

„Lažem?“, izbečio je oči, a onda se iskezio. „Nikad ne bih pomislio da ćeš ovako skrenuti. Pa, čoveče, ti si bio najviše naložen na ovo. Uspeo si čak i da me ubediš da ti se pridružim. Nije mi bilo potrebno previše ubeđivanja... he... priznajem, i ja sam bio naložen. Osvojio si me svojom, prostom, ali istinitom rečenicom – Šta je jedna osoba manje na Zemlji, u svakom slučaju.“

„Ehm... brale... ja to nikada ne bih rekao. Protivno mojim principima. Mogu ti garantovati to. Zar ne Lidija?“, nakrivi glavu prema njoj. Gledao je u njene usne, čekajući da se pomere.

Samo je nemo posmatrala dva čoveka u svom verbalnom sukobu.

„Elem, možda da ti još malo osvežim pamćenje. Stalno si trabunjao kako si posle one tvoje nezgode na ronjenju postao hiperseksualan i na kraju serijski ubica sa požudom. Par puta si se u tolikoj meri uživao da si ih sam ubio. Veoma nepristojno sa tvoje strane“, ležao je na drvenim daskama, naslonjen zdravim laktom. Gledao je gore prema Andreji i izgledao nadmeno. „Simpatično mi je bilo, znaš, ono tvoje neshvatanje ljudi. Zašto jednostavno ne mogu da prihvate činjenicu da ti ubijaš zato što hoćeš da ubijaš?“

„Prestani! Prestani... ne mogu više da slušam ove gluposti“, reče Andreja.

„Glupane jedan! Kada će tvoj prenatalni mozak da shvati da je bolestan i da voli da ubija i siluje nedužne? Prestani da izigravaš nevinašce i prihvati svoju izopačenost!“

Primetio je kako mu trza oko.

Naciljao je i potrošio sve metke na njega. Obrisao je znoj sa čela i odahnuo.

Probavita, pomisli.

Na nekoga je zaboravio. Bacio je pištolj na izbušeni torzo i potrčao ka krevetu. Oslobodio je sestru čaršava i skliznuo niz krevet, sa šakama stisnutim u pesnice, i zagnjurenim u lice.

Sela je pored njega, zagrlila ga i šaputala mu na uvo. Ništa nije čuo.

Andreja sedi i gleda televiziju. Oseća poriv. Snažan poriv, i što mu se duže opire to on postaje jači. Sve jače se vrpolti u fotelji. Želi da izađe napolje i ubije nekog. Neka je rizično – nije mu to sad bitno. Po njegovim malim pravilima, sigurnost je na prvom mestu. Sve do sada je pazio. Čuvao se od zakona. Sada to nije bitno.

„Lidija, odo' ja malo da se šećem. Zaključaj za mnom.“

Tanja Milutinović

San pre sna

Sa dolaskom noći varošica bi poprimala drugačiji izgled. Nalikovala je gradu pokojnika u koji greškom stignemo slepim kolosekom sna.

Nisam se plašila kada sam ulicom koračala sama - šta može da se desi ako smo svi već mrtvi? Kretala sam se noću pod utešnim svetlom ulične rasvete. Kuće i ulica bi tada izgledale nepoznate i to me je jedino uznemiravalo. Pitala bih se kuda to prolazim, gde sam se obrela, koji je ovo kraj?!

Strah me je hvatao za dušu iako nisam mogla zalutati, jer samo je jedna velika ulica prolazila kroz grad. Kuće su čudno belo svetlele pod uličnim svetlom. Drugačiji sjaj imali su omalterisani zidovi. Avetinjski nov izgledao je grad mrtvih iz sna.

I nigde ljudi, a ipak mora da su bili tu- neko je sveže pokosio travnjake, a vrtovi su bili uređeni ljudskom rukom.

A danju, sunce nije moglo da mu pruži sjaj. Gradić je odbijao život. Žmurio je mamuran na suncu, žudeći mirnu senku, teške mrke oblake i hladnu kišu bez prestanka. Sunce mu nije moglo ništa. Svakog dana išla sam istom ulicom ka svom prebivalištu. Vodila me je samo jedna želja: da se sklonim sa sipljivog svetla, da legnem u neki skriveni kut, i da me brzo pomiluje san.

Zoran S. Stanojević

Ipak se okreće

„Ipak se okreće!“, reče Galileo.

„Ne znam samo dokle će“, reče veliki inkvizitor.

Danijela Slavica Milović

Za vas

Dio: trideset i četvrti

Dar i kazna

Da ti kažem da je kao kad uvučeš dlan u staklenku punu frenja, ili da je kao kad ljeti legneš na hladne lancune, ili kao da na dlanu držiš kaplju vode. Da je kao prvi noćni miris proljeća. Kao kad zaroniš duboko, u mirnu, tihu slobodu mora. Neutažena, obožavana želja za ljubavlju koja je nastala ni iz čega. Bez riječi potvrde, bez dodirivanja. Da ti kažem da je to istinska jednostrana ljubav koja je sretna. Da ti pričam kako mi je drago što te slušam, gledam. Ili kako mi je posebno iskustvo držati te u duši kao nektar. Ali, sve će to jednom nestati, ugasiti se kao svjećice na božićnom drvцу. Kao djetinjstvo, kao prvi đir na bicikli, kao... Blesavo i pametno bogatstvo ljudskog osjećanja. Dar i kazna. Nestat će kad progledam kroz tebe. Kad se umorim od uspinjanja tražeći vrh ljubavi. Na vjetrovitoj hridini, ili opustošenu platou.

Bez ljubavnog jednog početka proljeća. U besjetnom i bestužnom stanju.

Kao staklene suze i sjajne perle na mojoj torbi, nosim te kroz grad. Uza se, čvrsto, zbog džepara što operiraju gradom. Ti kao da si moj. Zauvijek. Ipak je vjerojatno umjetno, kao juha iz kesice, vjerovanje o pripadnosti. Razmišljam. Kroz visoki, ciglasti, bolnički dimnjak se puši. Ispod njega gori krvava vata, gnojni zavoji, odbačena bolest. Zar je zaista već proljeće? Bolna je tvoja izuzetna nezainteresiranost. Živi li u tebi još onaj čovjek sa groblja? Sakrio se zbog moje hladnoće. Zbog bure iz očiju. Ugasio je svoju nježnost. Ili je pak zaboravio da ju još želim. A što on želi; to me pitaš?

Uvijek je tako, on, ona; tko ima prvenstvo u željama, u potrebama. Kako je to neizmjereno zamorno. Tražiti razloge zbog kojih zasluđuješ ljubav. Je li to moguće? Kakav propust. Kakvo gubljenje vremena i živaca. Kao političke emisije sa paučastim debatama koje nikome ne pomažu u konačnici.

Ja ću ti okrenuti leđa, koja će vremenom okopniti kao u kornjače. A ti ćeš zaboraviti tko je iza njih nekada bio. Nema katastrofa, ne ruši se nebo, ne cijepa se zemlja. Samo se više ne voli. Ne žudi se. Sjeća se i ziba u tišini. Pleše se kao da

nitko ne gleda, svira se kao da nitko ne sluša, samo u snoviđenjima. Onda slijedi tiho, crveno ljeto, pa tugovita jesen, pa zelena zima, i tako bez kraja. Da ti pričam? Da ti kažem kako je to kad osjećaš zaljubljenost, kako je kad si bogat od zrna sreće, kako je kad si zbog zagrljaja živ?

Ranko Pavlović

Izvor svjetlosti

Podalje od Tvrtka, negdje ispod kuće, kako je naslućivao, čulo se veselo dječje dozivanje, toliko milo da se starac topio od radosti. Dovoljno je bilo da čuje taj glasić pa da pomisli kako je sav svijet njegov i da nigdje pod kapom nebeskom nema srećnijeg čovjeka. Dječčić je zvao majku i molio je da mu ubere krušku, a kruške su baš tih dana dozrijevale i opojnim mirisom ispunjavale cijelo dvorište. O, šta bi starac dao da je mogao tada pogledom na kruškovom stablu da izabere najljepši plod i da podigne dječaka na ramena da ga sam ubere!

Tvrtko je svijet oko sebe pipao prstima i slušao ušima. Rođen je slijep i nikada nije osjetio radost koju pruža uplitanje radoznalog pogleda u skladno šarenilo duge koja, čim poslije kiše grane sunce, spoji dva potoka iza dva brda, pa iz oba svoje vitko tijelo izvijeno u luk hrani bisernim kapljicama. Prepuštao je ruke milovanju sunčevih zraka, a nikada nije vidio zlato koje je sunce prosipalo po livadama i šumama. Kupao se u srebru mjesečine samo naslućujući nasmiješeno lice vragolastog nebeskog noćobdije. Slušao je zuj pčela, a nije znao kakva je ras-koš cvjetova iz čijih čašica skupljaju medonosni prah. Osluškivao je tišinu zvjezdanog neba i ne sluteći kako je čaroban trepet dalekih zvijezda.

Slijepi Tvrtko nije očajavao zbog onoga što su mu priroda i život uskratili. Što su drugi gledali očima, on je, ako mu je bilo dostupno, osjećao jagodicama prstiju, mirisom ili sluhom. Kad dodirne i pomiriše jabuku, često bolje odredi kojoj vrsti pripada nego oni koji mogu da je osmotre sa svih strana. Po cvrkutu raspoznaje ptice, a po zujanju bubice. Čim vjetar zašumori u granama drveća, on zna najavljuje li sunčano vrijeme ili kišu.

Naučio je i da obavlja mnoge poslove. Znao je sa životinjama, pa su volovi išli ispred njega tačno tamo kuda je trebalo da se zaore brazda ili su iz šume vukli kola natovarena drvetom kući ne skrećući s puta. Sadio je i kalemio voće bolje od onih koji su vidjeli, sijao i žnjeo, kosio i donosio, pa su njegovi otac i majka bili srećni i živjeli u blagostanju.

Za tako vrijednog momka otimala su se djevojke, pa se mlad srećno oženio i stekao sina Gradišu kojeg je obasipao ljubavlju kao rijetko koji roditelj. I sin je volio svog slijepog oca, stalno je išao s njim i pričao mu šta sve vidi. Tako je Tvrtko saznao da voda može biti i plavkasta i zelenkasta, da nebo pri svakom novom pogledu nudi drugi sjaj plavetnila, da nikada ne možeš naći dvije ruže u či-

jim laticama je jednako crvenilo i da nikada niko neće sresti dva čovjeka čija je boja očiju ista.

Rastao je Tvrtkov sin i izrastao u lijepog mladića, stasalog za ženidbu. Tada su nastale nevolje. Prosio je mnoge djevojke, ali nijedna nije htjela za slijepčevog sina, jer se svaka plašila da će joj život zagorčavati briga o svekru. Konačno je siromašna, ali čestita i lijepa Milja, kad je Tvrtko već bio zašao u pozne godine, pristala da se uda za Gradišu. Kakva je to samo radost bila, gotovo kao i ona kada je, godinu kasnije, Milja rodila bucmastog sinčića kome dadoše ime Grigor.

Svi su voljeli Grigora koji je brzo rastao, ali niko toliko kao djed Tvrtko. Po cijeli dan bio je s njim, noću bdio kraj njegove kolijevke, uzimao ga u ruke čim bi zaplakao. Brao je cvijeće i stavljao u izvorsku vodu, pa molio snahu da ga poslije u njoj kupa da bi bio najljepši momak u selu. Kada je dječak prvi put zagugutao, starac je mislio da će mu od sreće srce iskočiti iz grudi, a kada je izgovorio prvu riječ učinilo mu se da nikad ništa ljepše u životu nije čuo.

„Vidite što ima lijep nosić“, govorio je starac pažljivo prstima milujući djetetov nos. „Pogledajte kako su mu usnice okrugle i napućene, kao prepolovljena šumska jagoda. A oči, kako su mu oči krupne i pametne, da ih ljepših nema na svijetu!“

I tada je nešto prepuklo u starčevom srcu. Rodio se slijep i tako proživio cijeli život. Mnogo puta poželio je da progleda, gorio je od želje da vidi majčino i očevo lice, a kasnije lice svog sina Gradiše. Koliko je samo puta, slušajući o ljepotama koje ga okružuju, zaželio da ih makar na časak okrzne pogledom. Ali, otkad je dobio unuka Grigora, želja da progleda ustostručila se.

Onog dana kada je Tvrtko čuo Grigora kako moli majku da mu ubere zrelu krušku, osjetio je nekakav čudan bol u dnu duše, okrenuo glavu prema nebu, raširio ruke i zavapio:

„O, anđeli nebeski, podarite vid nesrećnom starcu, samo na časak, da vidim svog golupčića, svog unuka Grigora, pa mi odmah zatim uzmite i vid i život!“

Tek što Tvrtko izgovori molbu, osjeti neki lahor, neko zujanje, neke nepoznate šumove, a zatim njegove uši dotače tih, žuborav glas:

„Dobri starče, ja sam čarobnica Dabiživka. Mene su nebeski anđeli poslali da te posavjetujem kako da ostvariš svoju želju. Dobro slušaj i pamti sve što ti budem rekla.“

Nije djedu Tvrtku trebalo dvaput reći da bude pažljiv, odmah se sav pretvorio u uvo i upijao svaku Dabiživkinu riječ.

„Na vrhu planine Vrletnice“, govorila je čarobnica, „nalazi se Paklena pećina, a ispred njenog ulaza stijena oblikom slična velikom oku. U srcu te stijene zli čarobnjak je davno, vrlo davno sputao Izvor svjetlosti. Ko samo po kap biserne vode uzme iz tog izvora na svoje kažiprste i njom istrlja oči, odmah će progledati. Ali“, nastavljala je Dabiživka glasom koji je milovao ušne školjke kao nježna dječja ruka majčino lice, „stijenu može razbiti samo nebeska munja, nju ne može prizvati niko i ništa doli kamenčić koji je jednom pao s Mjeseca, a njega je odmah progutala velika aždaja koja živi u Mračnoj pećini u podnožju Vrletnice i on se sada nalazi u njenoj utrobi.“

Tužno uzdahnu Tvrtko i reče da on, slijep i onemoćao, ne može naći planinu Vrletnicu i pećine na njoj. A i kad bi ih našao, kako bi savladao aždaju i kako bi nosio kamenčić s Mjeseca, a da ne privuče nebeske munje?

„Samo slijedi svoju želju, ona će gledati za tebe i pronalaziti put kojim treba da ideš“, ohrabrio ga Dabiživka. „A što se tiče kamenčića s Mjeseca, moć da privlači gromove on dobija samo kad u blizini nema živog stvora. Da nije tako, on bi odmah čim ga je progutala aždaja prizvao munje da je raznesu u komadiće.“

Čim čarobnica izgovori ove riječi, opet nešto zašumori i odmah zatim zavlada potpuna tišina.

Znao je starac da je Dabiživka otišla. Rekla je što je htjela, sada je na njemu da odluči šta će činiti. Nema on te snage da se suoči s opasnostima koje bi ga čekale kad bi krenuo na opasni put. Ako je cijelog života bio slijep, zašto bi pod stare dane izazivao sudbinu i pošao tamo kuda ne bi smio ni najjači i najzdraviji mladić? Ali, želja da vidi svog unuka Grigora bila je jača od straha i kolebljivosti. Krenuće, pa šta bude!

Pozvao je sina i snahu i kazao im da ide u posjetu prijatelju koji živi u drugom selu, gdje će ostati nekoliko dana. Zagrlio je i poljubio dječaćića, napunio njedra orasima, jer je znao da je to najbolja hrana za dug put, posavjetovao ukucane šta će da rade dok se on ne vrati i krenuo. Grigor je potrčao za njim i tutnuo mu u ruku onu zrelu krušku koju je majka ubrala za njega.

Dan se bližio kraju, ali Tvrtko za to nije mario. Za njega su dan i noći bili isti. Noću se čak lakše snalazio, jer je u tišini bolje raspoznavao šumove i prema njima određivao kuda će da se kreće.

Šao je polako, pipajući ispred sebe štapom i tako izbjegavao prepreke. Staza se sama pred njim otvarala i on je grabio naprijed, ne pitajući se kuda ide. Vukla ga je jaka želja i po tome je znao da je na pravom putu.

Šao je dugo, vrlo dugo, samo pokatkad zastajkujući, da se na potoku na koji bi naišao napije vode ili da pojede nekoliko oraha. Po cvrkutu ptica, jačini sunčevih zraka i tišini određivao je koje je doba dana ili noći. Vukla ga je neodoljiva želja da bar na časak vidi lice svog unuka Grigora, pa makar odmah zatim morao da napusti ovaj svijet, koji je za njega uvijek bio svijet tame.

Onda je, jednog podneva, kada je sve mirovalo pod vrelinom ljetnih sunčevih zraka, začuo šištav pisak i odmah zatim bolno cijukanje.

„Zmija!“, rekao je sam sebi. „Poganica guta miša.“

Pružio je korak, začas je stigao tamo odakle se čulo cijukanje i udario štapom po putu. Čuo se bolan pisak, po čemu je Tvrtko znao da je zmija glavom platila svoju namjeru da proguta nemoćnog miša.

„Hvala ti, dobri starče, što si mi spasio život“, začu se cijukav muški glas. „Da tebe ne bi, zmija bi me progutala i ja nikada ne bih mogao da svojoj slijepoj zaručnici donesem dvije kapljice biserne vode sa Izvora svjetlosti.“

Starac se obradova što čuje da još neko traga za Izvorom svjetlosti i upita kome je on to spasio život.

„Bio sam kraljev sin i zvao se Dražeslav dok me jedna zla vještica nije pretvorila u miša, a moju zaručnicu, princezu Raviojlu, oslijepila. Dobra čarobnica Dabiživka uputila me je kako da nađem lijek za svoju zaručnicu, a usput ću, kazala je, naići i na čarobnjaka koji će s mene skinuti čini zle vještice.“

Princ Dražeslav pretvoren u miša još reče da će trčkarati ispred starca i stalno cijukati, kako bi mogao da ga prati, pa će tako brže stići do Mračne pećine i domoći se kamenčića s Mjeseca. Za aždaju ne treba da se brinu, jer on zna kako će je nadmudriti.

Požuriše i za tri dana stigoše do Mračne pećine. Princ pretvoren u miša reče starcu da ga pričekaj iza jednog debelog hrastovog stabla, a on otrča do pećine. Privuče se aždaji i počeo ostrim kandžicama prednjih šapica da je grebe po usnama. Neman isplazi jezik i obliza se, kao da želi da otjera dosadnu muvu. Miš se hitro skloni ispod usne, pa čim se aždaja smiri, ponovo počeo da je grebe. Neman otvori čeljusti, a miš se spretno provuče između njenih ogromnih zuba i uskoči u mračnu utrobu, ispunjenu nepodnošljivim smradom. Rastrča se na sve strane dok ne napipa nešto slično lješniku. Zgrabi tu kamenu lopticu prednjim šapicama, a zadnjim počeo da grebe aždajinu utrobu. Neman otvori usta i bolno riknu. Princ Dražeslav pretvoren u miša iskoristi tu priliku i jurnu napolje iz smrdljive utrobe. Začas je stigao do starca Tvrtka, uspentrao se uz njegove noge i na dlan one ruke u kojoj nije držao štap spustio kamenčić s Mjeseca.

Složise se da za odmor nemaju vremena i odmah nastaviše put uz planinu. Miš je skakutao ispred starca, a starac je žurio prateći cijuk koji mu se sada činio nešto veselijim.

Iza podneva stigoše pred otvor Paklene pećine. Starac stavi kamenčić s Mjeseca na stijenu oblikom sličnu oku i zajedno s princom Dražeslavom pretvorenim u miša sakri se iza debelih stabala šumskog drveća. Dok si dlanom o dlan, zahuja leden vjetar i začu se grmljavina. Tada silovit prasak raspára šumu, a njegov odjek izgubi se u dubini Paklene pećine. Onda se sve smiri i zapljusnu ih dašak toplog povjetarca.

„Idemo!“, viknu princ pretvoren u miša i skoči sa starčevog dlana, gdje se bio sakrio od gromova i strašne grmljavine.

Brzo stigoše do raspolovljene stijene oblikom slične oku i Tvrtko vrhovima kažiprsta obje ruke napipa mali izvor. Zamoči jagodice u hladnu vodu, prinese ih očima, otvori kapke i razmaza bisernu tečnost po zjenicama.

O, čuda! O, sreće! O, radosti!

Starac Tvrtko je konačno progledao!

Prvo što je vidio bilo je malo sivo stvorenje, sa šiljastom njuškicom, povećim ušima za tako malu glavu i dugim repom. Princ Dražeslav pretvoren u miša, moj prijatelju! sinu mu kroz glavu. Zatim je vidio plavetnilo neba, zelenilo šume, šarenilo šumskog cvijeća.

„Vidim te, vidim te!“, kliktao je ushićeno, uzimajući pažljivo miša i prinoseći ga svojim usnama na koje su se slivale suze iz očiju koje su konačno progledale.

„Požurimo, da i moja vjerenica što prije progleda“, cijukavim glasom zamolio je princ pretvoren u miša.

Tvrtko je izvadio iz njedara jedan orah, raščenuo ga i jednu polovinu vratio u njedra, a iz druge izvadio jezgru i dao je mišu da pojede. Iz izvora svjetlosti, listom koji je otkunuo s bukve, zahvatio je nekoliko kapi biserne vode i pažljivo izlio u orahovu ljusku.

„Sada možemo da krenemo“, rekao je, poklopio orahovu ljusku listom i čvrsto je stisnuo u lijevoj ruci, da se dragocjena tečnost ne prolije, a u desnu uzeo miša i požurio niz planinu.

Išli su tako nekoliko dana i noći, rijetko zastajkujući, tek toliko da bi starac malo dremnuo i pronašao svom prijatelju koji jedar bukov ili hrastov žir, a sebi jestivu gljivu, da utole glad.

Miš namoli starca da prvo idu u kraljev dvorac, pa odatle, kraljevskom kočijom, u njegovo selo. Ispred kraljevog dvorca sretoše jednu staricu koja ih zamoli da joj izvade trn iz stopala. Jest da su žurili, princ Dražeslav pretvoren u miša da izliječi svoju vjerenicu, starac da vidi unuka Grigora, ali se sažališe i rekoše starici da će joj pomoći. Starica se tada preobrazi u lijepu djevojku, reče da je ona Dabiživka, izgovori nekoliko čarobnih riječi i miš se istog časa pretvori u stasitog princa.

U kraljevom dvorcu dočekaše ih s mnogo radosti, a kad princeza Ravijojla progleda i skoči u zagrljaj svom izabraniku, starcu Tvrtku iskazaše najveće počasti. Molili su ga da nekoliko dana bude kraljev gost, ali on reče da gori od želje da što prije vidi svoga unuka.

U nekoliko pozlaćenih kraljevskih kočija upregnuše najljepše konje, pa Tvrtko, princ Dražeslav, princeza Ravijojla, kralj, kraljica i mnogi kraljevi savjetnici krenuše put starčevog sela, noseći malom Grigoru poklone o kojima se može samo sanjati.

Kad su se približili Tvrtkovoju kući, starac ugleda kako u susret kočijama trči živahan dječčić, ljepši od ljetnog dana koji ih je obasipao raskošnim sunčevim zrakama, punim zlatastih niti i srebrnkastog praha. Iskoči iz kočija i potrča prema unuku, pa kad mu se približi, zaroni svoj pogled u dubinu njegovih plavih očiju, plavljih od neba ispod kojeg su se dugo grlili i ljubili.

Eugenio Fočić **Milost vjetra**

Zvala se Adrien i imala je najdublje i najtužnije oči koje je moćni Eol ikada vidio. Bile su boje njegove slobode, plave kao vedro nebo. Željela je samo dodir nježnosti. Iskrenu ljubav. Pripadnost nekome. Željela je vidjeti more, cvijeće, ptice, zvijezde, ali nije mogla, jer bila je slijepa. Željela je trčati i plesati. I grudati se zimi, ali nije mogla, jer neko zlo vrijeme i zli ljudi oduzeli su joj noge.

Te je jeseni stari Eol, a on je zaista star, kao vrijeme samo, stigao sa sjevera gurajući rukama toplinu u neke nepoznate krajeve. Dug je put od sjevera svijeta i vjetar se umorio. Utišao je dah u jednoj malenoj zemlji koja mu se svidjela zbog različitosti koje je krila. Znao je da je prije nekoliko godina krvarila i da još vida rane, ali želio se odmoriti baš u njoj i gledati čiste planine i more. Baš kad se umirio u krošnji kestena ugledao je plave oči djevojčice i njene ruke mirno

položene na koljena. Sjedila je pred zgradom u kojoj su živjela djeca. Eol je znao da ljudi ponekad odbace stvari zbog nesavršenosti. Da ponekad neki čudni ljudi odbace djecu. Nije znao razlog zašto. U toj zgradi živjela su odbačena djeca. On je volio djecu, jer ih je smatrao jedinim iskrenim dobrom kod ljudi. No, nikada nije vidio toliko tuge kod djeteta kao kod Adrien. Prišao joj je u tijelu Lahora i nježno je pomilovao po kosi.

„Vjetre!“, radosno je uzviknula i razvukla usne u osmijeh.

Šutio je, jer mu još nitko nije nakon dodira spomenuo ime. Znao je sve jezike svijeta i odmah je shvatio što je djevojčica rekla.

„Dodirni me još jednom vjetre...“, prozborila je.

Vidio je sreću kojom se ozarila nakon njegova dodira i smilovao se. Prešao joj je najtoplijim dahom preko obraza. Sjeo je pored nje.

„Kako znaš tko sam?“, upitao je.

„Slušam te uvijek kada prolaziš kroz krošnje... Ljudi te zovu vjetrom. Znam da si slobodan i velik. I nevidljiv. I da znaš biti jako ljut...“

„Rijetko sam ljut djevojčice, ne boj se. Kako ti je ime?“

„Adrien.“

„Lijepo ime. Kao more ove zemlje. A zašto si tužna Adrien?“ želio je saznati vjetar.

„Usamljena sam, jer nisam slobodna kao ti. Ne mogu trčati za loptom, hvatati leptire, plivati... Ne mogu se kretati, a toliko bih htjela... još jednom barem. Znaš, kad sam bila jaaaako mala trčala sam po livadama s mamom i tatom, dok...“, pognula je glavu s izrazom tuge. „Dok nisu došli zli ljudi i uzeli mi roditelje i noge... Ne sjećam se kako su izgledali, jer sam bila jako mala...“

Vjetar se rastužio.

„Ali ovdje ima mnogo djece. Sigurno ti je lijepo s njima.“

„Volim ih, ali ne žele se igrati sa mnom. I znam da će svi jednom otići. Ovdje žive djeca bez mame i tate i uvijek netko dođe po njih pa ih zagri...“

„I tebe će, Adrien, netko uzeti k sebi...“

„Meni samo priđu i podragaju me po kosi... Znaš, odrasli ljudi žele lijepu i zdravu djecu...“

„Ti si ovdje najljepša Adrien. Imaš nebo u svojim malim očima i ne moraš biti tužna.“

„Imam nebo, ali ne vidim ga. Ni Sunce ni more, niti leptire niti zvijezde... Slijepa sam...“

Eol je osjetio tugu. Uzeo je Adrien za ruku i rekao:

„Dođi sa mnom...“

Uzeo ju je u naručje i nekoliko trenutaka poslije letjeli su iznad grada. On je postao njezin pogled. Odveo ju je na najljepšu livadu i letio s njome pored leptira. Brali su cvijeće. Letjeli do mora. Imala je najljepši osmijeh kojeg je vidio. U predvečerje su se vratili pod krošnju kestena. Odmah je shvatio da ona nikome ne nedostaje, jer su njena kolica još uvijek stajala na istom mjestu. Puhnuo je snažno i otvorio sve prozore. Djeca su se preplašila, no prešao je mirnom rukom preko njihovih glava i svi su ponovno usnuli. Položio je Adrien na krevetić.

„Sad imaš tajnu koju nitko nema. Letjela si bez krila...“, šaputao joj je.

„Hvala vjetre“, tiho je rekla.

„Znaš, ne budi tužna zbog toga što si drugačija. Ne misli nikada da manje vrijediš. Ostani uvijek ovako sretna, kao sada, s najljepšim očima na svijetu...”

Sutradan je nije vidio. Prošao je jednim od svojih tihih koraka kroz hodnike zgrade i pronašao je pored kreveta. Uplakanu.

„Što je Adrien? Zašto plačeš?”

„Rekla sam djeci da sam letjela s tobom. Smijala su se... A teta je rekla da lažem... Nitko mi ne vjeruje...”

Lagano joj je otpuhnuo suze.

„Ne vjeruju ti jer oni nisu letjeli sa mnom. Niti će ikada letjeti. Ljudi ne vjeruju onom što ne vide. Boje se nepoznatog. Najviše se boje dobrog u drugima. Ti si dobro, dijete drago. Nosiš to u sebi...”

Podigao ju je i stavio u postelju.

„Spavaj sada”, prošaptao je.

Poslijepodne je gledao kako odrasli odvođaju drugu djecu. Znao je da će ona ostati zauvijek tamo. Usamljena bez njega. U ponoć, tiho je otvorio prozore njene sobe i uzeo je u naručje. Letjeli su oko zvijezda. Oko planeta, do ljudima nepoznatih svijetova. Pred jutro vratio ju je u krevet. On je usnuo u krošnji kestena. Probudila ga je galama djece.

„Lažeš Adrien!! Ne smiješ lagati! Pokvarit ćeš ostalu djecu!”, čuo je strogi glas neke žene.

„Ne lažem! Bila sam s vjetrom!”, raspoznao je Adrienin glas i trenutak poslije čuo zvuk kao kad ljudi lupaju dlanom o dlan.

Našao ju je samu u sobi. Zaplakanu. Osjetio se krivim. Mnogo je puta već vidio kako nešto što ljudi zovu nada uništava život.

„Ne plači Adrien. Oni ne razumiju. Oni oduvijek žele neke nedostižne stvari, a ne vide važno. Oni imaju zdrave oči, ali ne ljube boje. Ne vide rast cvijeća. Ti ljubiš boje, jer si ih samo na kratko vidjela. Oni trče kroz dane ne mareći ni za šta i sve ljepote, stvarne ljepote njima su daleke. Ti cijeniš te mrvice koje sam ti pokazao. Umiri se dušo... Oni u tebi ne vide radost života nego nedovršeno djelo... Ne brini, ja ću uvijek biti uz tebe.”

Prestala je plakati. Njeno neiskvareno srce shvatilo je da govori istinu i da njezina malena glava nosi tajne nepoznate drugima.

„Hvala ti vjetre...”

„Ostavit ću otvoreni prozor pa me pozovi ako želiš...”

Zagrlio ju je i otišao u pohod krošnjama. Trebao je pomoći listovima da dodirnu zemlju. Nije čuo njezin glas. Uvečer, kada se vratio vidio je gužvu pod njenim prozorom. Prišuljao se i ugledao njezino tijelo kako nepomično leži na tlu.

„Ma poludila je mala...”, čuo je glas one žene. „Već par dana pričala je da leti s vjetrom...”

„Jadno dijete...”, rekao je neki drugi glas.

Eol je letio iznad njih i čutio veliku tugu. Osjećao je bijes, ali i krivnju. Tada je osjetio nečiji dodir. Lagan kao i njegov. Začuo je šapat identičan njegovom.

„Hvala ti vjetre... Oslobodio si me...”

Nestala je kao dijete vjetra prošavši kroz uzdrhtalo lišće.

„Znači to je duša o kojoj ljudi govore...”, pomislio je i krenuo ka jugu.

Iza sebe ostavio je oblake da prosipaju kišu, kao radosnice za Adrien. Svake jeseni on posloži lišće na njenom malom grobu u riječi „Amin mella lle“, što na vilenjačkom jeziku znači „Volim te“.

Sjetite se nje kada vam vjetar prođe kroz kosu i kada kiša krene prema tlu. Slobodna misao. To je najveća ljepota.

Milan Micić

Odras

Godine 1567. alhemičar Mikelijus, u Ženevi, bludom je isterivao đavola iz tela trgovačkih kćeri.

Svo njegovo seksualno umeće bilo je trodimenzionalno.

Recepturnu tezu, odbranjenu u Lozani i Strazburu, alhemičar Mikelijus doneo je negde sa severa.

Tamo su grupe dobrovoljaca periodičnog duha i dugog daha usavršavale specifične baletske kretnje u žučnoj raspravi bliskoj horizontu.

Te kretnje kukova, glave i obrva uvežbavane su na kućnim svetkovinama i tu pakovane za izvoz.

Sa njima širom Evrope putovao je i Mikelijus kao prosta ilustracija ideje.

Željko Obrenović

Skriveno unutra

Korača ulicom, bezvoljno. Sluša muziku. U nekim momentima je i ne primećuje, a opet i kada je čuje, čini mu se da mu ona samo produbljuje depresiju. Sluša note koje se oblikuju i taman kad mu se učine bliskim i razumljivim, izgubi ih. Više ne oseća svet koji prolazi pored njega. Pokušava da gleda, da vidi ljude pored, da uživa u životu. Uzalud. Zavarava sebe. Kada mu naiđe ono njegovo, ništa tu ne pomaže, ni tai-či, vežbe disanja. Ništa. Mrzi te dane. Destruktivna kreativnost. Da, to je najpribližnije odrednici njegovog stanja. Pročitao je jednom kako je neki muzičar, sad već odavno mrtav, na pitanje koliko pesama nedeljno napiše, rekao, kao, da u lošoj nedelji napiše 10, a u dobroj nijednu. Savršeno se slaže, doduše, on nikada nije komponovao muziku, ali pretpostavlja da svaka umetnost podjednako izjeda telo koje je zaposela. Autokanibalizam. Voleo je ovo da citira kad god bi ga pitali: „Kako pos'o“, to mu je omiljena, pored one Mikelandelove.

Legao je kasno, ustao rano, bez nekog posebnog razloga, samo iskušava cirkadijalne ritmove, trudi se da nađe najadekvatniji. Rešio je da izađe iz jazbine u potrazi za žrtvom. Krenuo je do pošte da obavi neke birokratske formalije, koje su već duže bile na stand by-u. Nadao se da će šetnja da mu pomogne. Prevario se. Postao je svestan toga već u prvih 706 metara, pređenih od ulaznih vrata do mesta gde je sreo poznanicu Munk. Veoma privlačna crnka vodnjikavog pogleda. Da nije u ovakvom stanju pozvao bi je do sebe i završili bi u krevetu. Ali nije. Razmenili su glupave fraze, toliko izlizane od korišćenja da su ih nesvesni toga ponovili nekoliko puta. Kad bolje razmisli, pomalo mu je krivo što je nije kresnuo, verovatno bi to bio bolji izbor od ove besmislene šetnje. Tako je slatka, čak i talentovana. Ali, neće još dugo.

Revidirao bi stav, promenio izrečene rečenice, iskoristio bi propuštenu priliku. Ko zna da li će imati novu?

Na ove misli je polako pala crna koprena zaboravnosti, ali još uvek predomišljeno klima glavom levo-desno, nesvesno skupljajući usne. U tome ga je prekinula prosjakinja, ciganka, sa detetom u jednoj ruci – slobodnom rukom hvatala je prolaznike za rukav.

„Bato, daj neki dinar, kaki si mi lep d’si živ i zdrav“, mumlala je, po ko zna koji put ovog dana, reči bez značenja – odavno su se personifikovale postavši aparat za proizvodnju novca.

„Beži, bre, od mene“, pokušao je da je zaobiđe, ali ga je onom, slobodnom rukom šćepala tako da je bio prinuđen, više instinktivno nego namerno, da je odgurne od sebe.

Kako samo smrdi! Reči su zauzele prostor u njegovoj memoriji, ali nije to ono što ga je plašilo: prljava tuberanka, ciganka, u neprestanom kontaktu sa novcem, bakterijama, mogla je da omogući virusu idealne okolnosti da mutira u ko zna šta. Bilo je takvih slučajeva. I šta onda? Nije hteo da se zarazi, pogotovo ne sada.

Kad ju je konačno prošao osetio je izvesno olakšanje i adrenalin.

Ne misliti, kako to želi.

„Znam ja tebe, znaš. Misliš da možeš da gaziš sirotinju, jer si bogat. U novine ću te dadnem, ‘si čuo?’“ vrištala su usta, očigledno naviknuta na ovakve ispade. „Podaj mi neku paru da ćutim, živ mi ti.“

Samo se osmehnuo, ne osvrćući se, i podigao kragnu kaputa, shvativši da je ipak hladnije nego što je očekivao.

Još i ova jebena magla! Iako kiša ne pada, kosa mu je već vlažna.

U novine? Ona mene u novine? Pa zar sam tolika zvezda? I pored sve svoje nadmenosti pitao se ovo svakog dana. Nije on neki glumac, ma koliko voleo to čime se bavio i predavao mu se ceo.

Još kao mali gledao je stare, dvodimenzione, filmove sa pravim glumcima i divio im se. Voleo je Anđelinu Džoli. Zamišljao je da bude njen partner, ljubavnik, drug, iako zna da ju je vreme odavno pregazilo. Detinja igra koja je prerasla u životni poziv. Sticaj okolnosti. Tih filmova više nema, svi likovi su kompjuterski generisani, ali pozorište je živo i iznenađujuće popularno, za razliku od ovog novog hologramskog.

Kada su 2057. završili sa izgradnjom brane u njegovom gradu, porasla je vlažnost vazduha, praćena gustom maglom ili je ona njome uzrokovana, nikad mu to nije bilo jasno, a nije ga ni zanimalo.

Ono što zna je da 75% građana boluje od mutiranog virusa, stare, tada izlečive bolesti, tuberkuloze. Ne može a da se ne nasmeje. Kao što je bio grad džeza i daleke 2005, kako je čuo, grad menadžera i ekonomista, „obrazovanih“ u novootvorenim privatnim univerzitetima.

Pesnici. Da, skoro svi. I ona ciganka dok prosi 100% slaže rime, koje kući, u pauzi između brojanja sitnine, baca na papir. Kao što su davno u doba romantizma svi pesnici bili sušičavi, tako su danas svi tuberani pesnici. Kako neko reče „biti umetnik, a ne biti bolestan...“ Zbog toga mu je žao one Munkove, neće još dugo, odlazi u najbolje doba, polako se gasi, dok se njena duša u potpunosti ne istoči na papir, ostavivši praznu ljušturu tela, kojoj lišenoj duše ne preostaje ništa drugo nego da umre.

Trebalo je da je kresne.

I, tako je on - glumac postao zvezda. Nije on dobar. Za grad pesnika, odličan je. Ali, troši ga. Gluma ga polako odnosi, kao virus pesnike. Lišće žuti, zeleno se javlja, a on vene bez obzira na godišnjadoba. Ipak, zadovoljan je. Mnogo toga ima: udoban život, novac, ribe koje poželi. Šta više? A i te njegove faze, nije to stalno, samo ponekad, kad uskače u lik, tad je najgore.

U novine, ona mene? A šta misli time da postigne, da neće možda da me izbace iz pozorišta? Ja sam ovde Bog, oholo je rezimirao, ironično se nasmejavi potpuno svestan svoje nedodirljivosti. Skoro kao predsednik, mada bolje. Ne buni se. K'o predsednik, malo li je? Moć. Počeo je da diše normalno, ponovo se nasmejao, odahnuvši.

„To je moj tai-či“, rekao je naglas, mada to niko nije primetio – nikoga nije briga. Muzika sa njegovog uređaja se smenjuje, ali on ne mari, važno je da grmi, prija mu, diže ga. Ni traga pređašnjoj nervozu. Čuo je da sad devojkama ugrađuju uz silikone mp3 plejer u sise sa komandama na bradavicama. On u sebi ne bi mogao da trpi nešto slično, ali mogao bi da nađe jednu tu, dopunjenu. Još kad ne bi bila pesnikinja.

Prošao je pored nekih devojčica, koje su se smeškale uz poglede prepoznavanja, nešto se domunđavajući, i krenuo uz stepenice koje vode ka vratima pošte. Oklevao je da li da nekako prođe pored babe koja je zauzela ceo prolaz, ali je odlučio da sačeka. Više ne žali što je izašao iz kuće, oseća se dobro. Malo mu je krivo za onu malu Munkovu. Al', nema veze, potražiće je u povratku, seks će ionako biti stotruko bolji. Skoro da oseća kako raste, uvećava se, širi. Njegovo raspoloženje sad više ništa ne može da pokvari, čak ni predugački red koji će ugledati za dvadesetak sekundi.

Stao je na začelje i iskulirao pедера, stjuarta, koji mu je nudio neakve uputnice, uplatnice, šta već, i pojačao muziku. Pogledom strelja nižu vrstu. Ništa zanimljivo. Golišava devojka sa kineskim, japanskim simbolom istetoviranim na jednom od poslednjih pršljenova u vratnom delu kakve često viđa ovih dana. Zamislio je sebe kao tattoo majstora, koji svojim mušterijama tetovira te simbole sa značenjem: Jebem se u dupe, Kurva sam i slično, a onda mu je palo na pamet da to možda i rade. Kako on, ili ona sama, da zna šta nosi na leđima. O, da li je i

ova riba diskretni, vulgarni, hodajući billboard? Još je bio ispunjen osećanjem zadovoljstva kada se u njegovom svetu pojavljuje ona. Ispred njega, u redu.

Na sebi ima sako sa ogromnim džepom na leđima, koji je zašiven samo na ramenima, a dole slobodno leprša, kao plašt superheroja. Za tren mu se učinilo kako u ruci drži tašnu, ali onda je shvatio da su to rukavi koji se produžavaju od šaka kao dva velika platnena kruga, ispunjena sunderom ili nečim sličnim. Nosi dugačku suknju sa šlicem skroz do struka, tako da se ispod vide mrežaste čarape i dobar deo lepo oblikovanog dupeta. Niko se tako ne oblači – mora biti Una. Flešbek se pojavio nenajavljeno brzo, bolno detaljan.

Kao student viđao ju je svakog četvrtka u 14:15h u studentskoj menzi. Odmah je privukla pažnju i to ne samo njemu. Svi su je gledali. Neki u čudu, neki sa gađenjem, ali niko ravnodušno. Otimala je prostor za sebe.

Jednog dana bio je na ručku sa cimerom kada je naišla, očišćana do glave. Nije mu mnogo trebalo da je prepozna, pošto je nosila kaput sa isečenim prednjim delom, koji je oslobađao pogled na grudi u čipkastom brusu. Već je bila završila obrok i krenula napolje, a njih dvojica odmah za njom. Stigli su je kod ulaza, gde je zastala da popravi odelo ispred ogromnog ogledala. Pratili su je kroz nekoliko uličica dok se nije izgubila ušavši u zgradu Filozofskog fakulteta. Potrčali su unutra, ali je nisu našli ni na sociologiji, ni na psihologiji, ni na filozofiji, čak ni tamo gde je morala biti: istoriji umetnosti. Od tad je nije video i evo je sad, ovde – pred njim.

Blago se okrenula. Izgleda suviše mlada... i nekako drugačija... Ne, ne može to biti ona.

„Slušajte svi, ovo je pljačka, nemoj da se neko pomerio, da mu ne bi' jeb'o mater. Jeste čuli?!” Kao požarni alarm zazvonio je čelični glas pljačkaša u njegovoj glavi.

Vreme je postalo elastično, vazduh gust, pokreti usporeni.

Nekako razaznaje trojicu razbojnika sa crnim ski maskama na glavi, ljude na kolenima sa podignutim rukama kako polako ležu na pod, ječe, zapomažu, čoveka koji se žali na kičmu, ženu na bolesno srce, nekoga ko mu naređuje da legne i napokon sebe na zemlji.

Blato sa poda natapa mu kaput, znoj curi sa lica, kaplje na pod.

„Ajde, kurvo, puni torbu! I nemoj slučajno, ponavljam, slučajno, da si uključila alarm!”, urlao je jedan od maskiranih, gurajući crnu kesu kroz šalter nervoznoj službenici. „Inače!” Palcem je prešao preko svog vrata.

„Šta je debeli, 'oćeš da se igraš doktora?” Sagnuo se pored bucka koji je imao napad astme.

„AhhRahHrarRrrrArhH!!!”, imitirao je njegove bezuspešne pokušaje disanja, a onda se osvrnuo tražeći pogledom odobravanje saučesnika.

„Vodite ga kod doktora!” Uhvatio je debeljka za kragu, kao što tigrica nosi mladunče u zubima, podigao ga i bacio prema drugom maskiranom. Ovaj ga je spremno dočekao i ubrzo zajedno nestase u jednoj od prostorija.

Pucanj.

„Požuri sa tim parama, ako nećeš i ti kod doktora!”

Unezverena šalteruša je trpala pare u kesu, šapućući molitve sebi u bradu.

Andrej leži na podu, trudeći se da ne diše. Samo još minut, mislio je u sebi. I onda će kraj. Pogledao je devojkicu koja je sad tik uz njega. Izbezumljeni

pogled ga podseća na onu osobu iz prošlosti, ali cela ova situacija je degradira. Kao srce iščupano iz grudi, bačeno u blato.

„Ooo, pa vidi ti koga mi to imamo ovde?!“ Znao je, gotovo je, minut je trajao predugo.

„Šta imamo?!“, upitao je drugi razbojnik, ne spuštajući pušku, i nastavivši da pogledom prati osoblje iza stakla.

„Bingo, sine, bingo. Imamo jebenu zvezdu.“

„Aaa?!“ Nije mogao da odoli i pogledao je u zemlju.

„Glumac, pa šta ćeš ti ovde? He he he he!!!“, pitao je opet prvi, gurajući nogom nepomičnog Andreja.

„Ko je to?“, uključio se i preostali član ekipe, koji je stajao na ulazu, tako da nije mogao jasno da vidi šta se dešava.

Ortak ga nije registrovao.

„Ajde sad malo glumi kucu, ‘ajde, av, av. Da čujem!“ Šutnuo ga je u rebra, tako jako i iznenadno da je ispustio davljenički vapaj.

„Neću režanje, samo av, av, ‘aj’ opet!“

„E, a vidi ovu“, rekao je drugi, kome je ovo, očigledno, postajalo zanimljivo. Opkoračio je devojkicu i stao stopalima na krugove-ukrase, tako da izgleda kao da stoji na dva lokvanja.

„Opa. Lutko, ili da kažem: lujko, kakva je to garderoba? Dede, zarokći malo da čujem!“, preuzeo je prvi. Prišao joj je i stao da joj gura cipelu u usta.

„Puši, lepo, k’o kod kuće!“ Sklonila je glavu u stranu i pljunula.

„E, nećemo tako. Dolazi ‘vamo!“, zauriao je gledajući u Andreja.

„Kрмаča i ker. To ste vi.“ Podigao ih je na kolena i okrenuo jedno prema drugome, a onda počeo da im gura glave jednu o drugu.

„Ljubite se, tako, lepo, k’o na filmu.“ Sva trojica se smeju, čak i onaj na vratima koji i ne zna šta se dešava – oseća potrebu da se solidariše.

Tela su im pripijena, a usne bezvoljno opuštenih mišića trljaju preko lica, brišući jedno drugom jezicima ostatke prljavštine sa poda, parčiće papirića od nekih formulara, tragove njene šminke kojom su oboje umrljani. Osećanja mu se mešaju. Slika je nejasna. Mozak ne može da prati. Reči odjekuju kao da mu je glava zaronjena u vodu.

„Uzmite pare i ostavite ih na miru!“

„Ljubite se, ljubite se!“

„Haha, ahha, haha, haha...!“

„Jebem vam, bre, mater!!!“

„NE...!!!“

„NE...!!!“

„NE...!!!“

Začuo se pucanj i devojkica za šalterom, kojoj se na sred čela pojavila crvena tačka iz koje počne da se sliva krv, stropošta se iza pulta na pod. Drugi pucanj je odjeknuo skoro sinhronizovano sa prvim i mafijaš se zatetura, dok mu se u očima mogla videti neverica, i izvрте se pored devojkice, koja nije pokazala da je svesna onoga što se oko nje dešava, čak ni kad joj je njegova krv polila lice.

Andrej stoji sa podignutim pištoljem, čija cev se još uvek puši. Rekonstruiše događaj: razbojnik puca u radnicu... on puca u njega...

Za trenutak se ukočio, a onda se naglo osvrnuo, setivši se druge dvojice.

„Ne, brate, stani. Ovo nisu pravi pištolji. Pogledaj dole!”

Oklevao je, pa ipak spustio pogled prema ruci mrtvog pljačkaša. Pogled mu se kretao od rukava crnog kaputa, preko ivice košulje sa manžetnama i šake sa grubom kožom do prsta kojeg je poslednji grč učvrstio na obaraču. Iz cevi je izašlo nešto... Ne može da vidi šta. Kao neki papir... nešto...

„Pogledaj pištolj, samo se smiri, ovo nije...”, prekinuo je rečenicu, jer mu je zaprećeno uperenim pištoljem.

Obišao je telo i zagledao se u papir, na kojem kako sad vidi nešto piše: „S.r..v..”

Izgužvan je, mora da ga ispravi.

Čučnuo je pored.

Onda košmar počne ponovo.

Grudi mu se nadimaju kao da će da eksplodiraju. Oseća bol. Ugledao je mrtvu službenicu kako stoji na svom mestu, iza šaltera, sa rupom u glavi. Pojavio se i mrtvi, astmatični debeljko.

„Luče, ovo nije...”, govorila je. Lice mu se krivilo od užasa.

Kristalno jasno vidi. Na letku piše: SKRIVENA KAMERA.

„Mi smo samo... hteli”, započela je šalterka.

„Da se našalimo...”, prihvatio je lažni razbojnik.

„I da ti pokažemo...”, sada već svi u glas.

„Kako i mi, pesnici, inspirisani tvojim delom, pokušavamo da glumimo.”

Njihova lica kruže oko njega kao aveti na spiritualističkoj seansi. Još uvek u ruci drži pištolj. Vilica mu se trese. Počeo je da popušta stisak na dršci oružja, koje samo što mu nije ispalo. Podigao je ruku na čelo kao da zaklanja oči od jakog sunca. Bauljajući tamo-amo, spotakao se o nepomično telo na podu. Trgao se kao da ga je ošinula munja. Tek sada je postao svestan jedinog mrtvaca koji se nije povampirio, onoga kojeg je on upucao. Ubio je čoveka koji je hteo da mu „oduzme” život. Tako je izgledalo. Zato je i počeo da nosi pištolj – da se brani od sigurne, očigledne opasnosti. Opasnosti od koje nema drugog bega osim sukoba, uništenja iste. Istrebljenja. Zbog njihove glupave igre život mu je pretvoren u pakao.

Bacio se na mrtvog pljačkaša i strgao mu masku. Staklenaste oči ga ne vide. Nikada više neće videti nikoga živog. Vidi svoje zgrčeno lice u odrazu oka mrtvaca. Prvi put u životu nije svestan svoje fizionomije. Pobogu, on je glumac, uvek je nameštao izraze lica prema datoj situaciji, ali onako kako je on to želeo, a ne onako kako je to očekivano. Počeo je da ga drma za revere i jadikuje nad mrtvim telom. Ljudi su se okupili oko njega. Pokušavaju da ga umire.

Lupkaju ga po ramenu. Pokušavaju da ga podignu, odvoje iz zagrljaja. Odgurnuo ih je od sebe, urlajući. Suze ga umivaju dok rukama udara po grudima mrtvaca u nekom sumanutom pokušaju reanimacije. Beživotno telo se trese, počinje da se pomera, ali samo pod silinom njegovih udaraca. Kao da je i sam uvideo besmislenost svojih postupaka postepeno se smirivao, ali je još uvek grlio mrtvog brata, krvnog neprijatelja, najboljeg druga, nepoznatog prolaznika. Drži ga u naručju i gladi po kosi, kao majka dete, kao Marija Isusa. Video je osmeh umrloga izazvan rigor mortisom. Uzvratio je osmeh. Nastavio je da se smeje, dok se njegov smeh pretvarao u histeričan plač.

Prvi put igra ovu ulogu. Bez scenaria. Život režira. Pogled mu je uperen u nebo kao da očekuje odgovor, instrukciju režisera. Zavesu. Kraj čina.

Oči mrtvaca naglo zaživeše.

Prisutni počеше da se gurkaju u čudu, prilazeći mu polako u kružnim putanjama.

Andrej ništa ne primećuje. Viče na njih, naziva ih lešinarima, ubicama. Nije dozvolio da mu kažu. Nije hteo da čuje.

Sve se odigralo munjevito, tako da su krici užasa bili jedina reakcija prisutnih kada se vilica oživeloga snažno raščepila, otkrivajući dva niza šiljatih zuba kao kod ajkule. Na nos mu pokulja crvenkastobraon slina, a na oči se navlači siva koprena.

Uzalud je Andrej ispaljivao preostale metke u glavu razbojnika koji se pretvarao u mutiranu zver, ona mu je zubima već pokidala vratne arterije.

Krv nemilosrdno brzo ističe iz njega, klizeći po glatkim mermernim pločicama. Najpre samo po uskim kanalčićima gde se pločice spajaju, a zatim se potočići pretvaraju u nabujale reke koje se međusobno prelivaju.

Jedino ostrvo u toj krvi su dva bića u samrtnom zagrljaju.

Mutacija je ubrzavala proces koagulacije, pa crvene mrlje na pljačkaševoj glavi već izgledaju tamnije, a rane od metka kao da su stare nedeljama.

Koprena sa očiju polako nestaje.

Zubi se uvlače u desni.

Vraća se u prvobitni oblik u kojem će potonuti u san, ovog puta večni.

Istovremeno sa krvi iz Andreja ističe i život. Natapa krvlju pod kao što Munkova dušom natapa papir. Leži u naručju mrtvog brata, krvnog neprijatelja, najboljeg druga, nepoznatog prolaznika i zalud lije krv u usta mutanta.

Tama.

Zajedno su im sklopili oči.

Aleksandar Novaković

Portret umetnika u penziji

Dodijavanju administraciji nikad kraja. Horda Metuzalema koji starozavetno pevaju „Jeremijade“ na njenom šalteru. Penzija i sreća - iste su. Kad ih nema - naricanje do letnji dan u podne, a kad se konačno stvore uslovi za njih - kratko traju. A život, kao u inat – još malo pa večan. Da. Da. Draga Ana Radibratović, ko te terao da širiš svoje zanosno telo na škripavim stolicama Penziono-zdravstvenog osiguranja. Došla si na privremeno, „privremeno“ zaglavila dve godine i već imaš dvadeset i šest, a biološki časovnik se jedva suzdržava od zvonjave. Osećaš da stariš, propadaš, urastaš, krv ti se ledi. Pre si izbacivala grudi, a sad dolazi vreme kad ćeš početi da uvlačiš stomak. Kafa, sedenje, testo - to nije loš život, to je profesionalna deformacija. Mladog čoveka

nisi videla od onog momka koji je dobio pogrešnu informaciju da se na tvom šalteru deli studentski kredit. Bilo je to petog maja prošle godine.

A onda, odnekud, posle grbavog „Živog Klasika“, taj dečkonja. Momak ima dvadeset i koju, plav je pa je teže preciznije odrediti. Visok, široka ramena - Anin fetiš, hoda sigurno i mirno kao da ima četrdeset. Utisak kvari jedino majica „Slayer“. Nikad nije volela hevi metal, pank, hard kor, bilo koju vrstu muzike kojoj je prevashodni cilj da sprži zvučnike.

„Dobar dan. Došao sam da regulišem svoju penziju?“

„Kako? Molim?“

„Ja sam Igor Tanacković, književnik. Papirološki gledano - slobodan umetnik i došao sam zbog penzije.“

Ana je začkiljila očima, opojnim crnim maslinama. Trudila se da mu u očima nađe loše rezani krek. Nos joj se blago namrštio. Igoru je ličila na vevericu, ali joj to nije rekao. Udahnula je: ni zapaha „trave“ ni naknadne fermentacije domaće „daskovače“. Zenice mirne, ni sužene ni proširene, baš kako treba, što bi rekla Zlatokosa. Držanje stabilno, samouvereno. Pa da, dečko je ili lud ili dokon.

„Slušaj, dečko, ja imam posla i zato...“

Dečko je kroz šalter ubacio člansku kartu jednog od 254 nacionalnih udruženja književnika. Da, bila je to članska karta, sa Igorovom požutelom crno-belom fotografijom.

„Nemojte se šaliti.“

„Ne šalim se. To sam ja.“

Igor je i dalje bio lud na svoj tih, ućtiv i normalan način.

„Ne, to je neko ko liči na vas i ima crnu kosu.“

„To sam ja, a svetlosmeđi ljudi su na crno-belim fotografijama crnokosi.“

„Fotografija je malo stara. Moraćete da je promenite.“

„Da, slikao sam se na Dan pobe, 1945. godine kod „Foto-Bate“, tu na pedeset metara odavde.“

Ana se nasmejala i otpevala prvih par nota teme iz „Zone sumraka“.

„Skrivena kamera, je l' tako? Sledeći.“

Neznančeva opuštenost premetnula se u autoritarnost jednog Hazjaina.

„Nema sledećeg dok se ne reši moj slučaj! Nazad!!!“

Igor je preteći zarežao na dva sasušena skribomana iza njega. Oni su kevući otišli u svoj čošak i par puta gnevno škljocnuli veštačkim vilicama.

„Koji slučaj, dečko?! Dođi za pedeset godina!“

„Već sam čekao šezdeset! Dosta je bilo! Umoran sam od pisanja!“

„Šezdeset godina?! Tvoja generacija se ne seća Tita!“

„Tita se ne sećam? Pa ja sam mu pomogao da dođe na vlast! Pola veka crvenim zbog toga! Ništa me ne pitajte!“

Momak je bio na ivici suza dok se Ana pitala zašto svaki zgodni frajer ima neku kardinalnu falinku: il' je gej, il' je narkoman, il' je lud ili po malo od svega. Trebalo je dozvati obezbeđenje ali, bolje je pokušati još jednom pre nego što se pribegne neizbežnom. Šteta, momak čak ima i žensku stranu, plače, drhti i ima te plave, plave oči kao američke filmske zvezde sedamdesetih. Kad bi ga navela da racionalise problem (na pauzi je nešto o tome čitala u „Doji“, ali „proredom“ pa se smisao malčice istopio u jutarnjoj kafi), otišao bi sam. Možda.

„Ali, ako je istina što govoriš, a ja verujem da jeste, ti si rođen...“

„U Beogradu 1919. godine, lepa gospođice. Na šta sam spao: odrastao sam uz čarlston i lambetvok, a danas mogu jedino da tresem glavom uz hevi-metal ili, još gore, idem na rejv-partije. I ja, kud ću - šta ću, postanem „metalac“. Pijem kao razuzdana četa zaporoških kozaka, ogrezao sam u promiskuitetu više od Raspućina, da sam Veliki Zli Vuk moj marihuanski dah bi oborio kućicu tri praseta, a probao sam i ekstazi, krek i kokain. Bez efekta! Sramota!“

Bez efekta? Ne bi se reklo. Možda ima neki „fleš-bek“. Jedino što je tačno je da ovakav dečko ne može izbeći promiskuitet. Treba s njim hladno, odlučno, kao u onoj reklami za pivo.

„Kako onda objašnjavaš svoj izgled, s obzirom da imaš 86 godina?“

„Svemu je kriva književna kritika. Predratna, poratna, kao i savremena. Napisao sam do sada pedeset knjiga, a oni kažu da sam „pisac u povelju“, „autor mlađe generacije“. Odužila mi se mladost gospođice, dođe mi samo da uzmem penziju i umrem! Pomozite mi, molim vas!“

Hitro je provukao šaku kroz otvor. Osetila je sklisku, mrljavu površinu stakla na licu.

„Sačuvaj me Bože ovakve mladosti! Samo počinjem, počinjem, počinjem, uvek iznova. Niko me se ne seća, niko ne piše recenzije, a ja pokušavam, stvarno se trudim. Čak sam dobio i nagrade za svoj rad. Sve! I NIN-ovu! Dokazao bih vam to da članovi žirija nisu pomrli u međuvremenu.“

„Puštaj me, manijače! Obezbeđenjeeee, silovanjeeee!“

„Koje crno silovanje, gospođice? Zar kroz šalter?! Maštovito, ali neizvodljivo bez vaše saradnje!2

Uprkos očekivanjima ljubopitljivog čitaoca, Igor se u Instituciji snašao iznenađujuće brzo. Primao je redovno i poslušno sve lekove koji su mu izdašno prepisivani. Sa velikom pažnjom pratio je doktorovu olovku, visak, tonuo u hipnozu, domaštavao Roršahove mrlje. Nije se stideo jer je znao - Roršahov test je mogao da prođe samo krut, nemaštovit mediokritet koji bi, na čuveno pitanje: „Šta vidite?“ odgovorio sa: „Neku fleku“ ili, još bolje, „Fleku“.

„Vi znate da ste osoba bez identiteta?, hladno će doktor jednog dana.“

„U metafizičkom smislu?“

„U realnom smislu. U životu, Igore.“

„Ali, ja imam papire...“

Momak je nervozno zaklatao nogama i zamalo oborio nokšir ispod bolničkog kreveta.

„Pazite, nokšir.“

„Ne bojte se, prazan je.“

„Dakle, gde sam ono stao? A, da - identitet nije genetska, nepromenljiva datost. Identitet se konstantno potvrđuje. Ako negde izgubite nit nastaje problem.“

„Ma, ja nit ne gubim nego drugi ne žele da je vide. Moj ceo život je ignorisan.“

Doktor je nervozno klimao glavom.

„Znam. Uradio sam sve kako ste mi rekli, Igore, ali...“

„Nema mojih knjiga?“

„Našao sam samo prvu, „Kroz smetove“ i poslednju „U tripu“. Ime je isto, ali je stil potpuno drugačiji.“

„Prilagođavao sam se trendovima. Greh na moju dušu. Ali, šta hoćete s tim? Mislite da sam junosa koji se poistovetio sa predratnim piscem?“

„A šta bi drugo moglo biti?“

„Doktore, želim da me kritikujete, sad i ovde!“

Paranoja, regresija, problemi s ocem, sve u jednoj ličnosti. Još dve sedmice rada na njemu i imaće remek-delo psihologije koje će srušiti sve dosadašnje definicije podvojene ličnosti. Želi da ga iskoristi, da ispašta kako bi se još više zavukao u svoju ljušturu. Kao da je doktor od juče - ne treba popuštati, sad je tako blizu izlečenju. Ne, isceljenju, to će bolje zvučati na seminaru u Vrutačama.

„Recite mi: sitno-buržoaski autoru, soc-realistu! Hajde!“

Doktor je zevnuo kao najdeblji nilski konj južno od Kartuma.

„Dekadentu, skribomane!“

„Ne dolazi u obzir.“

„Nacionalisto! Mondijalista! Ti modernisto, post-modernisto, post-post-modernisto!“

„Šta ću vam ja kad vam vređanje dobro ide i bez mene?“

„Samo tako će upaliti!“, vrisnuo je Igor i pao na kolena pred doktora.

„Nema pregovora.“

„Slažem se“, odgovorio je pacijent, obrisao oči ivicom prugaste pidžame i obeznanio doktora nokšiom.

Turpijati ili ne turpijati, razmišljala je Ana, zureći u svoje ljubčaste nokte. No, višak urednosti nikad nije naodmet i bolje je džaba raditi nego džaba sedeti, nego trpeti pračke i otrovne strele okrutne papirologije. Baš negde kod srednjeg prsta, stari znanac mladalačkog lica stvorio se pred šalterom. Sad je, moker od teške, dumbaraste kiše, u pidžami koja je upila tri oblaka, stajao pred Anom koja je upijala konture njegovog mužačkog torzoa. Zaustila je da nešto kaže a on je već, prethodno klimnuvši glavom kao pokvareni mehanički pajac, krenuo da šljapka prema vratima.

„Čekajte!“, viknula je i visoko podigla knjigu „Kroz smetove“.

„Našli ste je?“

„I pročitala.“

Pritrčao je šalteru. Ana je proturila šaku koju je on izljubio ne preskačući nijedan milimetar.

„Hvala vam gospođice!“

„Oh, nema za šta! Vi ste stvarno zaslužili penziju.“

„E ako sam je zaslužio onda mogu i da umrem“, rekao je Igor i skljkao se na pod, ćelav i sparušen.

Zoran Božović

Amerikanac i Bog

Negde u vrletima Avganistana sreli se Amerikanac, sa punom ratnom opremom, i Bog, prerušen u pastira. S prstom na obaraču, Amerikanac objasni pastiru da je došao da ga oslobodi od terorista i da mu pomogne u izgradnji demokratskog društva. Mrseći svilenkastu bradu, pastir primeti da se na bezumlje pojedinca ne može odgovoriti bezumljem države i da Bogu takva demokratija nije po volji.

„Sila Boga ne moli!“, nadmeno reče Amerikanac.

„A Bog silu ne voli!“ spremno dogovori pastir.

Amerikanac se namršti.

„Onda nemamo izbora“, zaključi strogo. „Moraćemo da izvršimo vazdušne udare na Nebesko carstvo i da raspišemo poternicu za Bogom.“

Od tog neobičnog susreta prošle su dve godine. Amerikanac je sad u Iraku i već se sprema za nove pohode, a Bog zamišljeno mrsi bradu i trza se kad god neki avion probije zvučni zid.

*

Aleksandar Novaković

Aberkrombijeva glava

Naredio jednom silni i časni kralj da mu sluge, najbrže što mogu, donesu glavu starog stolara Aberkrombija iz varošice udaljene desetak milja od prestonice.

Pola sata po naređenju na kraljevskom stolu ležao je srebrni pladanj sa Aberkrombijevom glavom. Zadivljen obavljenim poslom, kralj je sluge bogato nagradio, a zatim naredio straži da se povuče iz kraljevskih prostorija. Ostali su sami, kralj i Aberkrombi, to jest ono što je od stolara ostalo.

Vladar je razgledao ogromnu kosmatu glavu išpartanu dubokim borama. Ovakvo biće još nisam video. Nadam se da mi ostali podanici ne izgledaju ovako, mislio je vladar. Oprezno je dodirnuo Aberkrombijevu ćupu. Sevnule su žrtvine plave oči. Kralj je vrisnuo i odskočio u stranu.

„Ko si ti da prebiraš po mojoj kosi kao neki pavijan?!“, urlala je stolareva glava.

„Ja sam kralj“, reče uplašeni moćnik i te reči mu delimično povратиše samopouzdanje.

„Aberkrombi Tobijas, stolar iz Krezvika, Vama na usluzi“, učtivo je uzvratila glava.

„O, spodobo, šta te podiže iz večitog sna?“, pitao je kralj krsteći se.

„Nepravda, gospodaru moj, nepravda mi ne da mira i neću se smiriti u grobu sve dok se krivac za moju smrt ne zanjiše na vešalima.“

„S-stvarno?“, upitao je kralj tražeći pogledom po sobi Raspeće, Bibliju, bilo kakav protivotrov za crnu magiju.

„Narafski. Eto, pođem ja jutros iz Krezvika ka prestonom gradu kad negde na pola puta nalete na mene konjanici kraljevski i, onako usput, odseku mi mačevima glavu.“

Ove reči glava je izgovorila ravnim tonom, kao da je izgubila zanokticu, a ne telo ili glavu, ili oboje.

„Đavolove sluge, bednici! Sve su upropastili!“, besneo je kralj.

„Šta to, gospodaru i zaštitniče vere?“, pitala je ćupa.

„Nisu trebali da te poseku na putu.“

„I ja to kažem.“

„Trebalo je da te poseku u Kizviku, u tvojoj radionici.“

Glava se stresla.

„Ako Vas ja razumem, Vi ste, Vaše Veličanstvo, poslali po mene da me ubiju?“

„Da“, suvo je odgovorio kralj.

„A-ali zašto? Šta sam ja zgrešio kralju, Bogu i Svetom Đorđu da mi glavu otfikarite?“

„Državna posla.“

„Meni možete reći. Mrtva usta ne govore“, šaputao je Aberkrombijevo cubok.

„Hteo sam da proverim koliko su moji žbiri brzi u ubijanju neprijatelja države. Pošto su svi neprijatelji države pobijeni kao slobodan uzorak sam izabrao svog podanika, prvog na spisku stanovništva Kizvika a to si, po abecednom redosledu, ti, Aberkrombi“, objasnio je veliki državnik.

„Znači, ja sam žrtvovan za dobrobit kralja i otadžbine? Moja smrt nije bila uzaludna?“, oduševljeno je pitala glava.

„Manje-više.“

„Sad mogu mirno da umrem“, svečano je zaključio patrljak i sklopio oči.

Branislava Ilić

Osvajači

„Grad čine ljudi“, nadmeno mi je rekao čovek. Ne želeći ni da me pogleda samo je dobacio da nema vremena da se bavi jevtinim provokacijama, jer radi na formulisanju ozbiljnih zakona koji štite prava čoveka. Grad čine ljudi, odzvanjalo mi je. Grad jesu ljudi. Zakonima se ljudi štite jedni od drugih. Ljudi stalno izmišljaju nove načine kojima jedni druge ugrožavaju i nove zakone

kojima se brane. Ovo ne može da razume ni neka metropola, a kamoli ovako mali grad kakav sam ja!

Imam li ja neka prava? Kome se za pomoć može obratiti silovani grad? Kako se mogu zaštititi od bahatih osvajača željnih uspeha, slave, bogatstva, sopstvene važnosti i potrebe da baš na meni ostave vidljivi trag svog postojanja? Ili od onih koji mrzeći sebe i one koji su odgovorni za njihovu nesreću, spaljuju sve pa i sopstveni život tako što prvo spale mene. Da li gradovi imaju ikakva prava? Ja sam mali grad koji ne razume tu čudnu igru ugrožavanja i odbrane. Tako razočaran svojim nepostojanjem u postojanju posmatram ljude. Nasmejane, ljute, sa suzama u očima, užurbane, one glasne i one tihe, nemih pogleda, one uplašene, hrabre, zlostavljane i agresivne, obespravljene kao i one sa ostvarenim pravima, sve ih pažljivo posmatram tražeći sebe. Grad jesu ljudi, ali dok ljudi to ne shvate kako da se zaštitim od njihove zablude osvajanja? Koliko osvajača grad kakav sam ja može da podnese? I zašto vi ljudi mislite da je vaša uloga u svemu aktivnija od svake druge? Ako ste vi ja, onda ja ne mogu biti samo pasivni posmatrač i svedok sopstvenog silovanja. Ako sam ja vi, onda je nasilje koje nada mnom činite, nasilje nad vama samima. Ako su ljudi i grad jedno, zašto se ne prepoznamo? Ako jednog jutra shvatim da sam više ne postojim, da sam mrtav grad, da li će to značiti da su osvajači pobedili? Previše „ako“ na koja ovako mali grad kao što sam ja nema odgovora.

Sutra je novi dan. Pokušaću da pronađem nekog ko će me saslušati. Nekog ko nema toliko obaveza oko formulisanja novih zakona ljudske samoodbrane. Pokušaću. Sutra. Sada je već kasno. Pada noć.

Branislav Dević

Običan san

Šta da ti kažem prijatelju moj, sećam se nekada sam bio svoj. Sada sam prepun negativne energije, ogorčenja, osećam se kao Karađorđe, volim ljude kao što je on voleo Turke.

Nekada sam koristio 17 mišića na licu (osmeh), a sada čak 35 (mrštenje). Nekada mi je telo bilo mirno, a sada se trese kao da će da eksplodira. Nekad sam ih sve voleo, pogotovo kad se napijem, grlio sam ih sve i pevao im Borine pesme. Sada kad se napijem tražim kavgu, a Boru sam zamenio za Rage Against The Machine. Možda sam pametniji, ali normalniji nisam. U grudima osećam težinu, imam osećaj da ću pući. Sećaš se filma Assassins od Metju Kasovica. To i nije tako loš posao, možda životinju ne bih mogao da ubijem, ali neke ljude...

Sanjao sam kako ulazim u kuću, lepu, bogatu, u krvlju stečenu. Običan pištolj, sa običnim prigušivačem, jedan običan čovek, u običnoj ruci, drži nečiji običan život. Otvara vrata, prolazi hodnikom, penje se stepenicama, sreće običnu mačku, lomi joj vrat, obična tišina, običan hodnik sa troje običnih vrata,

obična kvaka, prigušeni zvuk, običan umirući hroptac, druga kvaka, dva prigušena zvuka, dva obična umiruća hropca, treća obična kvaka, obična soba, u njoj lepa slika, iza nje običan sef, u običnoj umetničkoj ruci, plastičan eksploziv, obične pare, hodnik sa troje vrata, stepenice, vrata, običan zvuk otključavanja vrata, običan mladić sa razgoračenim očima, prigušeni zvuk, rupa na čelu, pad, smrt, običan odlazak sa običnog mesta zločina, nema obične nervoze, nema običnog kajanja, običan kraj običnog sna.

Eduard Pranger

Broj

Podigla sam telefonsku slušalicu, okrenula broj firme u kojoj je Braco bio zaposlen i sačekala trenutak. Nismo se čuli nekoliko meseci, otkako je došao s gradilišta iz Sirije.

Vani je padao snijeg. Stari krovovi i oronula pročelja kuća u centru grada izgledali su nekako urednije, prikriveni snježnom bjelinom.

Prene me glas u slušalici. Bezlično mi je izgovorio:

„Broj je promijenjen. Za novi broj molimo nazovite službu informacija 988. Za informacije o vremenu nazovite 98...”

Prstom prekinem vezu. Odvrtim 988 na brojčaniku aparata.

„Dobili ste službu informacija. Čekanje do javljanja operatera ne naplaćuje se. Molimo pričekajte trenutak.”

Čekala sam. Nakon tridesetak sekundi sličan glas javi:

„Operater je trenutno zauzet. Molimo, pričekajte trenutak.”

I tako još dva puta. Spustila sam slušalicu. Nakon nekog vremena okrenem broj ponovo i nakon već poznate recitacije govornog automata začuje se muzika. Nasnimljeni digitalni zvuk gitare iz sedamdesetih dade mi nadu da će se netko konačno javiti. I stvarno:

„Izvolite?”

„Molim vas broj Hidroelektre u Čazmanskoj.”

Kraći prekid, a zatim glas iz automata:

„Bili ste na radnom mjestu broj F9. Traženi broj je 6150 600. Za povratak operateru birajte 9, za kraj samo spustite slušalicu.”

Okrenem broj i pričekam trenutak. Nakon stanke konačno dobijem vezu:

„Dobar dan, dobili ste Hidroelektru – Projekt d.o.o. Za upravu birajte 200, za računovodstvo 202, za ljudske resurse 208, a za povratak operateru pričekajte trenutak.”

Opet muzika, ovoga puta piskutava elektronska. Božićna. Mlađi glas prekine glazbu:

„Hidroelektra-Projekt, Jasna je, izvolite.”

„Dobar dan, molim vas inženjera Horvata.”

„Samo trenutak, spojiti ću vas.“

Iz slušalice se ponovo začuje jednostavna božićna pjesmica. Vani je i dalje padao gust snijeg. Zvukove s ulice na trenutak nadjača pucanj topa s Lotrščaka. Jata golubova prhnuše u zrak. Pogledam na sat. Dvanaest.

„Hidroelektra - Projekt, Jasna je, izvolite.“

Prenula sam se iz razmišljanja, nekakve meditacije, što li.

„Dobar dan, ja sam nazvala maloprije i tražila inženjera Horvata, ali nitko mi se ne javlja...“

„Da, da. Ako se gospodin ne javlja nije u uredu, no ako nije na sastanku možete ga dobiti na mobitel. Evo vam broj.“

Zapisala sam broj na komadić papira i zahvalila.

Vlasnica stana je još prošle godine na pošti blokirala mogućnost poziva kako mi, podstanari, ne bismo mogli pozivati brojeve koji počinju s nulom. Dohvatim mobitel i otipkam brojeve. Tek što sam prislonila minijaturni aparat na uho začujem nasnimljen glas operatera mreže:

„Preostali iznos na vašem računu biti će uskoro potrošen. Molimo vas, obnovite svoj račun što prije. Trenutačno stanje vašeg računa je tri kune i jedna lipa...“

Odahnula sam. Imam još bar za jedan poziv. Nekoliko trenutaka kasnije začujem zvuk slobodne linije Bracina mobitela. Napokon, pomislih.

Stanka pa ravnodušan glas:

„Pretplatnik trenutno nije dostupan. Nazovite kasnije.“

Prekinula sam vezu, otišla do kupaonice osvježiti lice hladnom vodom. Vani je snijeg padao sve jače. Trebalo bi oprati zavjese, pomislim, već su žute.

Umorna, dohvatim ponovo mobitel. Okrenem Bracin broj i nakon desetak sekundi začujem:

„Preostali iznos na vašem računu nije dovoljan za ovaj poziv. Molimo vas, obnovite svoj račun što prije kako biste mogli nesmetano nastaviti razgovor. Trenutačno stanje vašeg računa je jedna kuna i trideset tri lipe.“

Obukla sam se i izašla na ulicu zametenu snijegom. Zrak je bio hladan, čist. Godilo mi je bockanje sitnih pahulja na licu. Kupim bon od 50 u obližnjoj trafici i vratim se u toplu sobu. Na telefonskoj kartici nasmijano mlado i sretno djevojačko lice. Izgrebala sam foliju slijedeći upute i nadoplatila račun. Nazvala sam i čekala.

„Dobili ste pretinac govorne pošte 091 6255 371. Nakon zvučnog signala snimate svoju poruku.“

„Braco, ovdje Lela. Probala sam te dobiti u firmi i na mobitel...“

Nešto me je stegnulo u grlu. Duboko sam uzdahnula:

„Čuj... mama je noćas umrla, a ja te nikako ne mogu dobiti. Cijeli dan razgovaram s tim prokletim automatskim sekretaricama. Daj se javi, molim te...“

*

Ivana Milaković

Vetar iz Hamala

Duva vetar iz Hamala. Iz Hamala nikad ne duva običan vetar, samo magijski.

Kakve mi glase donosiš,
 vetre iz Hamala?
O novoj čaroliji,
 vetre iz Hamala?
Na radost gospama,
 vetre iz Hamala?
I zadovoljstvo riterima,
 vetre iz Hamala?
Ili o novom zlu,
 vetre iz Hamala?
Novorođenom čudovištu,
 vetre iz Hamala?,

kako su to obično pevali svi koji bi osetili taj vetar. Ja sam ćutala. Živela sam dovoljno dugo u Hamalu da mi ne bi bila potrebna pesma-pitalica da saznam šta se dešava. Magija je bila moj život. I sad je, ali nije mi ostalo mnogo života, pa ni magije. Možda, ipak, dovoljno da satkam priču o mladom princu rođenom pre dosta vremena, kad sam bila tek devojčica koja u Hamalu uči za Tkalju, princu rođenom jedne večeri kad je isti ovakav vetar poslat iz Hamala.

„Sklanaj se, veštice matora!”, viče na mene jedan mladi nasilnik. Ćutke mu se sklanjam s puta, ne gledajući ga u lice. Sve njih ljuti kada im se neki čarobnik zagleda u oči. Nemam ni razloga da ga gledam. Svi su oni isti, lica izobličениh mržnjom i gnevom. A nisu glupi. Ovaj, na primer, sasvim sigurno zna da još uvek nisam toliko stara da ne mogu da ga kaznim za grubost i drskost, ali i da sam dovoljno stara da se osećam umorno i da mi ne bude stalo do tako nečeg.

Ali gde sam ono stala? A, da, mladi princ. Nije on više mlad, ja to samo tako kažem. Njegovi unuci su već odrasli ljudi, mislim da se najstariji i oženio. Nije više ni princ, kralj je odavno. Ali ja sam navikla da o njemu mislim kao o mladom princu duge tamne kose, prodornih sivih očiju, sa bradicom koja je tek počela da raste. Šta ćete, takvog sam ga zapamtila. Viđala sam ja njega i kasnije, na krunisanju, na venčanju, pa kad mu se rodilo prvo dete, slatka bebica koja je nasledila majčinu zlatnu kosu. On je tada imao bradu odraslog, zrelog muškarca, i bio je tako lep. Ali ja svejedno najviše volim da mislim o njemu kao o mladiću, skoro dečaku.

Zašto prolazimo ovom prljavom uličicom koja zaudara na trulo voće i povrće, na mokraću i izmet životinja i ljudi? Pri kraju (ili početku, zavisi odakle gledate) tog sokaka je sobica u kojoj sada živim. Delim je sa pacovima, bubašvabama i paucima. Jednom sam dovela psa lutalicu koji je hteo da živi sa mnom, ali pacovi su ljubomorna stvorenja, pa su ga oterali. Bubašvabe i pauci

nisu marili za tog jadnička, ali pacovi su se baš naljutili što sam ga dovela. Posle, nedelju dana nisu hteli da pričaju sa mnom.

Kralj? Pitate me za kraljevo ime? Zar vam ga nisam rekla? Valion. Zove se Valion. Da, baš taj. Šta vi mislite, da kraljeva po imenu Valion ima na tuce?

O da, o njemu se skoro sve zna. Kako je rođen u sekund kada je i prorečeno, što i nije čudo, jer proroci iz Hamala ne greše. Proroci su predskazali da će odrasti u divljini, među zverima i šumskim ljudima, i tako je i bilo. U šesnaestoj je okupio armiju i krenuo da zbaci monstruma iz Pakla koji mu je ubio oca i oterao majku iz kraljevstva. Iz Hamala su Valionu poslali pomoć, mladu čarobnicu Fideju, Tkalju. Fideja, tako su me nekad zvali. Danas mi se obraćaju sa veštice, oni učtiviji sa baba. Ja ne marim.

Ko je ovaj jadnik koji leži u uglu ulice, napola raskomadani, čiji se smrad diže do nebesa? Nemam pojma. Pre četiri dana, ili možda pet, razbili su mu glavu radi nekoliko novčića. Psi su posle navalili na meso, ali, znate, čovek je bio star, a zadnjih deset godina se verovatno uopšte nije treznio, i njegovo meso čak ni najgladnijim psima nije prijalo. Možda će ga neko ukloniti, ali ne verujem. Ovde niko ne uklanja leševe sa ulica. Nekad ih zatrpaju otpadom, da ne smrde toliko.

Priča o Valionu? Ne, dobri gospodine, suviše sam stara za tako nešto. Za tkanje priče potrebna je velika umešnost, i neko dosta mlađi od mene. Ponekad, kad dođe vetar iz Hamala, skoro da bih mogla da ispričam priču. Taj vetar je jedino što mi još daje snagu. Ali već sada vetar slabi. Znaite, da nije bilo vetra kad ste naišli, možda vas uopšte ne bih ni primetila. A i šta mogu ja da kažem o Valionu što se ne zna?

Evo, ovo je moja sobica. Nije nešto, znam, ali bar ne prokišnjava. Dosta bedno mesto za nekad veliku Tkalju? Pa, verovatno ste u pravu, ali teško je doći do posla ako vas sopstveni Esnaf odbaci. Naročito ako ste Tkalja. Tkači i Tkalje služe na dvorovima, ili rade u Hamalu. Običnom narodu nisu potrebni.

Pazite, nemojte da zgazite nekog pacova. Napašće vas i oglodati do kosti pre nego što stignem i da se pomerim.

Pa, ima nešto u vezi Valiona što nije poznato svima. Čuvena Tkalja, Fideja, bila je zaljubljena u njega. Da, poznato je i meni da su čarobnjacima zabranjene ljubavne veze. Niko ne može biti i dobar suprug ili supruga i valjano se baviti magijom. Po svoj prilici to je bilo poznato i njoj, ali ljubav ne pita za takve stvari. Ne znam gde možete naći Fideju. Obično oni koje Esnaf odbaci jedno završe. Mislim da je moje ime Fideja. Možda sam ja ta Fideja, ali toliko je vremena prošlo da stvarno ne mogu da budem sigurna. Da je ovaj vetar, vetar iz Hamala, jači, možda bih i mogla da se setim. Ali vetar je skoro stao.

Uh. Baš je vruće. Kad bi bar neki vetar dunuo, da ne bude ovako zagušljivo. Mislim da je neki vetar duvao sad skoro. Vetar iz Hamala. Obično, posle tog vetra, sva sam ispunjena nostalgijom za prošlim vremenima, iako malo čega mogu da se setim. Mislim i da je neki čovek bio ovde. Ne sećam ga se, ali odakle inače vrećica sa novčićima u mojoj ruci.

Baš su lepi ovi... ovi... pa, ne znam šta su. Ali svakako su lepi, tako okrugli i zlatni. Ima i srebrnih, i nekoliko bakarno crvenih. Pitam se čemu služe. Čini mi se da su dovoljno lepi da ne moraju ničemu da služe.

Volela bih da dune vetar iz Hamala. Ne znam zašto. Ne znam čak ni šta je to. Ali volela bih da dune, taj vetar iz Hamala.

Kalezić Milorad
Goveđe pismo

Seo vo da napiše pismo sinu jucnu, koji je bio na privremenom radu u nekoj dalekoj šumi, iz koje su izvlačili balvane.

„Junče sine!“ Stade vo da piše, mašući glavom i izduvavajući iz nozdrva snop vodene pare koja se belasala u vazduhu. „Nije lepo od tebe što si poneo moje amove, pa sad mene žuljaju ovo konopci kad iz polja vučem ova razvaljena kola. Muuu!

Evo imam vremena da ti kažem, dok toware šašu na kola, još i ovo. Onomad je gazda na pijaci prodao tvoju majku Biserku, nekim amalinima. Kaže da je stara, pa slabo vuče i malo mleka daje. A pitao bi' ja njega koliko bi on mleka davao kad bi svaki dan vukao kola.

Ono, jes', kupio je jednu mlađu i lepuškastu kravicu, ali nju neće još da preže u kola. Kaže da je mlada. Niti me pušta da joj priđem. Možda čeka tebe da se vratiš, pa će da spari vas dvoje. Muuu!

Junče sine! Da ti kažem još i ovo. Juče je gazda išao na vašar u Volarevo. I, jahao je konja. A mene nije hteo ni da pogleda, a kamoli da me povede. Samo kaže:

„Ti, Sivko, danas odmaraj, pa ćemo sutra na njivu.“ Čudna mi čuda. Obećanje, nema šta, kao da će da me vodi u pozorište. Pa zar on ne zna da i ja volim da idem na vašar, da vidim sveta kravljeg. Muuu!

Junče sine! Hoće ova lepuškasta mlada kravica da te pozdravi, a ja to neću da ti kažem. Muuu!

„Što mučeš, Sivko? Žuri ti se kući, a? Evo, sad ćemo.“

Ne žurim ja, gazda, nigde, nego pišem pismo mome sinu juncu“, reče vo i, uz fijk biča, krenu kaljavim putem prema selu.

Milan R. Simić
Snovi jednog slikara

Koprca se između ogromnih sisa. Sićušan, davi se u mleku. Krije lice pred belim miševima. Zaklanja se od kljuna ogromne ptice. Nemoćan je iznad provalija i ponora što zjape pod njim. Hvata se za bradavice.

Vesla.

Jedva stiže do obale...

Milan Mišić

Ptica srebrnih krila

Jednom, mali dečak upita svoju pticu srebrnih krila, ko je njen tata. On je bio mali dečak i živeo je visoko na jednoj kuli koja je plivala na oblaku. Na tu kulu donela ga je s neba ptica jarkih boja.

Dok je bio sasvim, sasvim mali, u kolenjima od jednog lista meke tropske paprati, ljuljao ga je vetar svaki dan, topla blaga kiša pojila ga je vodom, mlado sunce ga je hranilo svojim sjajem. Dečak beše stalno nasmejan, toliko da kad bi pala noć, njegov bi osmeh u snu svetleo. Tada bi se ceo svet šarenih polja, kupao u srebrnoj svetlosti njegovog osmeha.

Vreme je teklo, i dečak malo poraste. Njegovu kolenjku od lista, odnese blagi jugo i na njeno mesto postavi slameni krevetić. Dečak počne da puže, da hoda, njegovi koraci behu laki te mu se diviše sunce i oblaci. Kad je prošlo još malo vremena on počne da govori, a taj govor beše kao šum vetra.

Sve je bilo tako lepo. Međutim, dečak jednog dana ustade tužan. Oduvek je, bio okružen ljubavlju i nežnošću, ali se i pored toga oseti usamljeno. Shvati vetar, da je dečak tužan, jer nema druga i tako dečaku poslaše pticu srebrnih krila.

Otkad svojim ručicama uze pticu nikad je više ne pusti daleko od sebe. To je bila njegova ptica koju je svemu naučio. Ona je crtala šare po nebu, donosila cveće u kljunu, svirala vukući pera niz niti paučine dok dečak ne bi zaspao.

Dečak je često sa kule u oblacima gledao donji svet što se pod njome raširio, beše to miran, tih svet, iznad pomešanih zelenih boja prašume i polja, što se kao slika od razobojnih zrna peska stapao na vetru. Beše to čaroban svet i dobar, koji je oduvek brinuo o malom dečaku i bio sretan kad on hoda i priča i maše svojim ručicama. Ponekad bi dečak poželeo da siđe dole, ali do dna kule su vodile duge, duge, mračne stepenice. Zato je on, gledajući ptiće što su se gnezdili pod krovom, mislio kako ih mama hrani i kako kad porastu odlete - jednom će i on tako odleteti i sleteti dole u šumu.

Tako upita pticu srebrnih krila kada su ostali sami: „Drugarice moja najbolja, ptico srebrnih krila, ko je tvoj tata?“ Onda mu ona odgovori: „Pa ti si moj tata, a moju mamu davno zaboravih. Htela bih da je pronađem, ali sam se bojala da ti kažem, jer sam mislila da ćeš se naljutiti“. U to se dečak uplaši da će izgubiti pticu, svog najboljeg druga i čim ona izreče svoju nameru on je zgrabi za srebrna krila i veza. Zatim splete od puzavice kavez svojim malim rukama i tu je zatvori.

Deset dana ptica je sedela u kavezu i deset je dana i noći dečak gledao u kavez, plašeći se da mu ne pobegne ptica srebrnih krila. Deseti dan dečak se

zaplaka. „Eto, ptico srebrnih krila, nisam hteo da odeš od mene, ali ja s tobom ne mogu da se igram, niti mogu išta da radim dok si tako vezana, zato ću te pustiti da pođeš u svet i nađeš svoju mamu“. I on otvori kavez i pusti pticu.

Ptica srećna izlete iz kaveza, ali o šarku na malim vratima istrgnu tri pera i ona padoše pred dečaka, a ptica sa neba reče dečaku: „Sad si porastao, više nisi mali dečak i možeš sam da siđeš niz mračne stepenice, ali kad budeš želeo da se igraš sa mnom, ti uzmi pero, modrim piši, šarenim slikaj, srebrnim sviraj i ja ću uvek doći dok budeš voleo tvoju mamu, sunce i tvog tatu, toplu kišu sa istoka.“

Milan Vračar

Vidovnjak

Sve sam predvideo.

Balkanse ratove, Prvi svetski rat, Oktobarsku revoluciju, stvaranje SSSR, Ligu naroda, ligu šampiona, Ligu izuzetnih džentlmena, Staljina, Hitlera, Drugi svetski rat, atomsku bombu, Ujedinjene nacije, rat u Koreji, krizu oko Kube, ubistvo Kenedija, let na mesec, Votergejt aferu, gaženje studenata u Pekingu, Sadama Huseina, Bin Ladena, potonuce Titanika, dešifrovanje gena, Marka van Bastena, nova pravila u fudbalu, probleme u Izraelu, raspad SSSR, Jeljcinov alkoholizam, Klintonovo pušenje, Bušovu krađu izbora, seksualnu revoluciju, Matriks revoluciju, sidu, windows, mobilne telefone, DVD...

Sve sam ovo pogodio.

Prvi srpski ustanak, Drugi srpski ustanak, stvaranje Jugoslavije, ubistvo kralja Aleksandra, bolje rat nego pakt, bombardovanje Beograda, bombardovanje Beograda II, Tita, komunizam, Goli otok, jugo 45, Kviskoteku, Riblju čorbu, raspad Jugoslavije, rat, nepravedne sankcije, Miloševića, novi dinar, turbo folk, 5. oktobar, sud u Hagu, akciju „Sablja“, predsedničke izbore...

A na lotou nikad ništa dobio nisam. Izem ti ja takvu vidovitost.

Milanče Marković

Napisani svet

Poglavlje 24. ili Završno

.... I sišavši sa planine Ararat, jer mu Veliki Tvorac reče da ostavi pećinu i ode među svoj narod, u grad Tenom, Ormud požuri kroz šikaru i kamenjar,

uskom stazom dajbunskih lovaca, o vetar se spotićući. Do vode dođe. Kako ne imaše vremena da klepetalom uzbuni čamdžiju i dozove mu vesla, on okvasi noge do kolena, lomeći ispred sebe u sitne komadiće ledenu pokoricu zašiljenim vrhom štapa. Provejavao je sneg između krutih stabljika rogoza i trske; daleko iza brda, uklješten u gvožđe, arlaukao je izgladneli suri vuk, tanan kao konac; srp svetla na istoku predskazivao je zoru. Pred kapijom grada, koju otvori onaj koji je smislio Svet, i nebo obesio nad zemljom šepavih ljudi, Ormuda ne zaustavi noćobdija stražar u zavetrini klonuo u san. Da bude po zapovesti Njegovoj, u čas izabrani:

„Pre sunca probudi ih, i saberi pred žrtvenikom, i kroz tvoja usta reći ću im tajnu koju tebi saopštih noćas, jer si se iskreno molio za nju!”

Na ledini širokog drumu prema trgu što vodi lelujavu gibajući se preko ustalasale gole zemlje, starca presrete režanje psa koji iz brloga promoli samo njušku i nekoliko oštrih zuba. Kovitlac prhkog snega mimoide ga, i zveket pancira ode sokakom levo, za vihorom. Sačekao je da kopljanici zađu iza poslednjih kuća, kosinom prema mlinu, i sa njima njihovi javazi oštrog njuha; navijajući se uz naherene stubove osmatračnice, u blagom luku zaobilazeći vešala, on reče, ili je to bila samo misao, Tvorcu ovo:

„Dajbuni su prost svet, i narod prgav i ljut, u neznanju se rađaju i umiru. Žrtve paljenice, za krv tuđinsku, prinose bogu Džen-Doru koji im je i gospodar i sluga, u pohodima ratnim njegov znak na štitovima kače. Tajna Tvoja, Veliki, neće u uši ljudi sviklih da ište mnogo za malo: za ovcu jednu bogati plen, i roblje žensko...”, reče Ormud pribojavanje svoje. Noćas, on zadobi i moć da razgleda događaje buduće, naraštaje koji će doći iza njega, u dugom nizu vekova. Te ugleda lica obesna, zarđale senke onih koji odbacuju učenja svetih staraca, klinastim pismom rune isklesane na uglačanom granitu, kojima je početak: „Iz reči jedne uzdigao si se, i reč si dok putem hodiš, ona je okončanje tvoje... maloumni!”

Isklesane na granitu, pa okaljane u vatri i vodi tri puta, da bi trajale do okončanja Sveta, te reči behu tajna koja mu se iznenada, sa naletom vetra, otkri u svom punom značenju. Znajući im smisao, jednostavnu, ali koja izaziva strahopoštovanje, odavno nedokučivu, još reče, kao da izgovara molitvu:

„Ne bojim se smrti, jer smrt nije ništa, jer je iskusih pre rođenja. No hula na ime Tvoje opoganiće me, gordost onih koji prezreše istinu i ludost umova svojih izabraše da im bude vodilja!”

Crn svod nad njim, međutim, ostade u muklom miru, kao međa, kao more koje deli dva beskrajno različita kopna.

Pritisnute tesno jedna uz drugu, zidane pečenom ciglom pa blatom omazane, krovova od nabijenog snoplja trske, kuće Dajbuna kao domovi aveti gledahu u starca, prateći mu korak izmicahu se pred njim, od štapa - u promrzlinu mraka. Jutro je stenjalo rađajući se. Tvorac je ustavljao sunce da grane, vetar zađe u vrleti Ararata. Samo sneg uzmahnu.

Drum odjednom naglo zavi prema visu, ka trgu. Poizdalje žrtvenik Ormudu utruni oko. Krug od opeke nekoliko stopa visok, drvenim šiljkom kome se vrh gubio visoko gore u tminu, parao je lapavicu. Neko nalik na senku, to ne beše čovek, ne beše ni priviđenje, u bronzano zvono zalupa uhitrenim trzajima

užeta, i jeka u zaprte prozore udari, porazbijaše se snovi. Odasvud, jedan za drugim šepajući, kako zvono utihnu, Dajbuni na trg izadoše ispred starca, došaptavajući onima koji ga ne prepoznaše, ime njegovo.

„Ormud. Ovo je Ormud... Kada pomreše preci naših dedova, on i onda beše u dubokoj starosti...”

„Vučja glava od zlata na štapu mu je prikovana, a Vukovima samo se mudraci klanjaju...”

„Bog je sa njim, ili Zlotvor, jer uđe u grad u nevreme, i pored vešala prođe, a kopljanici mu ne zaprečiše put; i snove nam ispremeta u javu, kao da ne zna, ili nije Dajbun, da ih iskupiti mora.”

Tamo gde samo sveštenik sme da kroči (paljenicu Džen-Doru da prinese), strmim stepeništem sa severne strane, uspenja se Ormud i, podigavši ruke, štapom mahnu. Istovremeno iz zlatne vučje glave, iz očiju životinje, prema tmastim oblacima, bridnu munja i grom udari u najvišu kulu, još veće beše čudo kada Ormud reče da sneg stane i kiša ga nadomesti, i tako bi.

„Tvorac je sa mnom, a ne Zlotvor!”, čitajući im misli, reče Dajbunima. „I nisam došao među vas svojom voljom, nego me noćas trže iz molitve Veliki, On položi šaku na moja pleća, ne videh je, ali joj osetih teret, i vrlo blago, kao prijatelja, izvede me iz pećine i posla u dolinu da vam svedočim Istinu. On mi darova vekove koje utroših u molitvi, i uverivši se da sam revnosan u nakani da dokučim tajnu neba i zemlje, ne svojim umom već darom koji dolazi Odozgo, udostoji me pažnjom. „U Tenom idi”, beše mu zapovest, „jer imam milosti za pleme Dajbuna, jer hoću da budu Moj narod među svim narodima, da ime Moje proslave sa kraja na kraj zemlje”.”

Iz gomile tada istupi sveštenik usmrdelog jezika.

„Otišao si iz Tenoma u vremenu koje je za nas legenda, i evo se vraćaš isti, sa čarolijama naših vračeva, koje proterasmo u pustare oko slanog mora. Bog naš, Džen-Dor, ne razmeće se čudima koja opčinjavaju čula, i ne budi svoj narod u cik zore, već im snove blagoslovi. Ti nemaš istinu, i nema je nijedan čovek, nedostojan znanja Stvoritelja Sveta.”

Ormud iznova podiže štap, i mladica niče iz čvora, i razlista se, i cvet šljive raskrili latice. Dajbuni osetiše umilni miris mlade voćke, koja rod svoj daje u leto, a ne u zimu.

„Evo, Tvorac naš iz ustiju mojih govori, i veli vam, da znate, da je On vaš Bog, da je i Džen-Dora, kome se klanjate, on sazdao. Nebo nad nama, i zemlja po kojoj hodamo, Njegovo su delo. I ne samo naš svet; mnoga su mora zamahom Njegovih prstiju stvorena, i planinama podupire druga nebesa, teku, tamo daleko, druge reke...”

Sveštenik ne uzmaknu. Njegov štap takođe rod šljive donese, i obra plodove, i ukusnima se pokazaše. Likujući, progovori:

„Iz ustiju tvojih ničeg novog. Znamo i mi da je naš svet samo jedan od mnogih, i da ih je sve Bog stvorio, čak i ime Božije poznajemo. A tvoj, ima li ga?”

„Tvorac ima dva imena, samo mi jedno reče”, Ormud sačeka da kopljanici umire zveket mačeva, da grgot javaza zamukne. „Ali, pre imena, reći ću vam tajnu koja to ne beše u vreme prvobitno. Sveti starci čuvali su istinu, i u kamenu je urezali, da naraštaji novi čitaju i ne razumeju. Stvarnost zamuti iluzija, a naš Svet, i mi u njemu, iluzija smo Velikog Tvorca, skup reči koje on napisao olovkom,

junaci još jedne njegove priče. Nema ničega, govorili su starci, osim slova otisnutih na papiru, rečenice koje čine priču.“

„Ako Svet ne postoji, nego je san“, opet će sveštenik, „kako to da ga ja i vidim, i osećam?“

Osmehnu se Ormud.

„Naš Tvorac je dobar pisac, to je odgovor...“

Dodirom tipke na tastaturi kompjutera, u trenu kada Dajbuni pokupiše kamenice, sveštenikom nahuškani da kamenuju Ormuda, jer mu pristupiti ne smedoše na žrtveniku, jer beše sveto mesto, Veliki Tvorac kišu opet premetnu u sneg, i pusti sunce sa istoka zapadu da se klanja, a Ormuda, jer mu beše omileo, da bol ne oseti, premetnu u ništa, na haljine njegove sruči se srdžba stanovnika Tenoma.

A u kasno jutro, kada na trgu više nikoga ne beše, po gustom snegu do žrtvenika dođe i uspenra se na plato, i štap Ormudov uze, i iz grada se išunja, sin sveštenikov — momče žgoljavo, Tvorcu nalik — Tormun. Otac i majka više ga ne vidoše, ni rod njegov, nego naraštaj novi koji će doći kroz vekove suočice se sa njim, i sa istinom.

Miroslav Petelin

Kako je Orfej izgubio Euridiku

Ni do dana današnjeg nije razjašnjeno šta je Euridika, onog popodneva kada je Aristaj nasrnuo na nju, tražila u dolini reke Penej, koja je – zna se! – od obale Trakije na kojoj je sa Orfejem živela u srećnom braku, odeljena čitavim morem. Jedino što je kao pouzdana činjenica moglo da se prizove, jeste to da je razlog njezina odlaska na to nesrećno mesto bio veoma važan. Ali, kako to obično biva, oko te tajne počele su neposredno nakon događaja da se pletu i zapliću najraznovrsnije pretpostavke, u sasvim prostoj, narodskoj formi podozrivog nagađanja i onog tobože obazrivog okolišanja koje uvek kao korov niče iz jalovog tla, crne i neprikosnovenno-svirepe strasti što se zove zavist.

Tako se govorilo da je Euridika onamo otišla po koru retke vrste vrbinog drveta, zbog sumnje koja je pala na njenu plodnost, dok su, pak, najljubomorniji među zavidljivcima proturali da joj je nimfa Ija obećala izmirnin afrodizijak za Orfeja, pa su navodno, prema istom ogovaračkom kazivanju, njih dve trebalo upravo radi toga da se tamo nađu, ali – vele dalje ti zlobni jezici – dogodilo se da Ija, zaboravivši na dogovor, nije došla, pa je tako izneverena Euridika ostala sama, te primorana da na tom mestu sačeka zalazak sunca, sa kojim je, međutim, došao i Aristaj.

Njegov dolazak takođe je obavljen velom tajne. Ipak, postojala je ozbiljna sumnja u to da je njegovo pojavljivanje bilo puka slučajnost, tako da je na

osnovu te sumnje vremenom stvoreno uverenje da je onaj tobožnji Euridikin dogovor sa ljom potkazan (verovalo se, naime, da je izdaju počinila jedna od Mirtinih nimfi koja je negovala Aristaja dok je bio mali, a u želji da mu upriliči slatki ljubavni susret), te da se, dakle, Aristaj tamo pojavio znajući da će zateći Euridiku za kojom je već dugo čeznuo.

U svakom slučaju, tragedija se tog dana obistinila, munjevito se odigravši kroz kobne događaje koji su se do zlog okončanja iznizali ovim redom:

Dok se Euridika umivala svežom vodom iz Peneja, a njene device-pratilje brale beli slez po koji ih je ona, nešto pre toga poslala uzvodno, Aristaj joj je prišao s leđa i kašljucanjem objavio svoje prisustvo. Ugledavši ga, Euridika je odmah shvatila da on neće trošiti mnogo reči da bi je zaveo, te se istog trena dala u beg, a Aristaj se bez reči obrušio za njom. No, kada je u lukavoj nameri da joj prepreči put, pohitao u levo, spotakao se o jedan veliki kamen i bučno tresnuo na zemlju. (To je samo naizgled bila slučajnost, jer u opštepoznatoj činjenici da se kamen Aristejevog spoticanja našao baš na tom mestu, nenametljivo je počivala nedokučiva težnja večne pravde da pametno uredi ljudski život, i koja se u ovom slučaju odlučno opredmetila, mudro upozorivši Aristaja; međutim, to na njega nije delovalo, i on svojim ponašanjem nije pokazao ništa što bi ukazivalo na to da je na taj značajni kamen obratio ikakvu pažnju, sem što je bolno jauknuo.) Pomislivši da se njen progonitelj ozledio, Euridika je zastala i zatim pošla ka Aristaju koji je još uvek ležao onako kako se bio pružio nakon pada. Ali čim mu je prišla, on poskoči kao oparena mačka i, obuhvativši je oko nogu – obori je na zemlju. Euridika se nekako istrgne, pa puzeći počne da se povlači, proklinjući u sebi čas kada se zaustavila. A kad se ustajući ponovo osvrnula, primetila je da se Aristej već pridigao i spremio da opet jurne za njom, te pretrčavši još nekoliko koraka, ona se zaustavi kraj velikog hrasta i očajnički se uz njega pripije, kao da ga moli za pomoć. Aristaj se baci na nju, ali kako nije bio dobro ocenio razdaljinu, skok mu ispade prekratak, te joj se – da bi sprečio ponovni pad – obesi oko struka, a u istom trenu – usled velikog uzbuđenja nastalog usled silne želje za posedovanjem Euridikinog žuđenog tela koje mu je bolno raspaljivalo maštu još od vremena njezinog časnog razdevičenja u prvoj bračnoj noći – njegovo se besno seme u snažnom mlazu izlije po zemlji i površinskom korenu hrasta. Euridika iskoristi priliku da mu se ponovo otme, ali zakoračivši da se odmakne, ona nagazi na zmiju koja je u paničnom nehatu i svom snagom svoje ubitačne vilice, ugrize iznad članka na levoj nozi – isto tako lepoj i dražesno-poželjnoj kakva je bila i desna. Ona vrisne, i potom se sa detinjim izrazom naivnog zaprepašćenja sruši na zemlju.

Ni Aristaj, koji je poznao plemenitu veštinu lečenja, ni Drijade koje su se u međuvremenu vratile sa velikim buketima belog sleza, nisu mogle ništa da učine; Euridika je već pripadala Tartaru.

II

Nekako baš pred samo jutro nakon onog dana u kojem je Aristaj prouzrokovao tragediju, Orfej se probudio iz čudnog sna: neka velika jarebica smernih očiju sletela mu je na rame i nakon jednog trenutka brižnog ćutanja

počela nešto nerazgovetno da šapuće; ali odmah potom ptica stade veoma neprijatno da krešti, pa on mahnu rukom da je otera te pernati stvor prhne i izgubi se, a Orfej, probudivši se, shvati da ti užasni glasovi dopiru iz vrta njegove palate.

To su kikomske žene naricale na ulazu, dok su ojađene Drijade – koje je mrzovoljni Posejdon, dirnut nesrećom, preneo preko Egejskog mora – oborena pogleda stajale kraj njih.

I već oko podneva istog dana Orfej je bio pred ulazom u Aorni, odakle se potom, najavivši svoj dolazak tužnom melodijom lire, spustio u tartarski mrak. Tu je neobične zvuke čuo najpre Heron, koji je umotan u jareće kože dremao kraj crvotočnog čuna na obali Stiga: on se prilično neobično za svoje neveselo poimanje života na zemljinoj površini napregao da ih bolje oslušne, jer odavno je, taj ćutljivi podanik carstva preminulih, postao neosetljiv prema svim pojavama životnih radosti i žalosti, te je stoga cinično prezirao ljudska osećanja vezana za smrt njima dragih, doživljavajući ih oholo – kao obično prenemaganje. Ali, kada je, dakle, Orfej svirajući sišao u njegov ledeno tihi okrug, on se zainteresovano razbudio iz ugodnog dremeža, i čak pružio jedno uvo u pravcu iz kojeg je dopirala muzika. U tom položaju je i dočekao čudnovatog posetioca koji se ubrzo i sam pojavio iz mraka, a zatim ga je, bez ikakvog zapitkivanja, jednostavno prevezao preko Stiga, kao što bi to učinio dobri skeledžija u slučaju da dobije lepu napojnicu. A Orfej, stupivši na drugu obalu ubrza korak, ohrabren početnim uspehom.

Ali baš u trenutku kada je – shvativši da nešto poput njegove muzike u Tartaru još niko, nikada nije čuo – zasvirao novu tužnu melodiju, zakorači u neku memljivu hladovinu u kojoj mu utrnu prsti kojima je povlačio po žicama svog ljupkog muzičkog instrumenta. Bila je to senka troglavog Kerbera, koji je tu stajao, dok mu se iz sve tri njegove gadne gubice cedila odvratna penasta slina, kao u stotine besnih pasa; a rep, kojim je iz dosade drmusao rasklimatanu i zarđalu kapiju kraj koje je nemarno i samouvereno stražario, preteći se grčio i podrhtavao, te su one vratnice škripale i cvilele, a na svaki jači trzaj Kerberova repa, zlokobno su zavijale.

Orfej se tada prvi put uplaši. Međutim, ispostavilo se da opako pseto uopšte nije imalo nameru da napada. Jedna glava je, doduše, režala kao da upozorava na dužnost, ali druge dve, očigledno pod jačim utiskom muzike, kao da ne mogaše da u tim neobničnim okolnostima prepoznaju bilo kakav poziv na delovanje, te još onako u komičnom stanju životinjske zatečenosti, dadoše Orfeju znak da pođe dalje. A da bi čudo bilo veće, onaj rep, koji je trećinom svoje snage mogao da usmrti ili barem ozbiljno ozledi svakog nezvanog gosta, i koji je – kako smo videli – dokono obavijao zarđalu šipku na vratnici, načini u tom trenu jedan teško razumljivi gest, zapravo pokret, kojim zloćudno čudovište, odškrinuvši kapiju, propusti Orfeja da mirno i polako prođe kroz nju. I budući da Kerberova svirepa revnost na zlu glasu nikada nije bila čednije izigrana, taj događaj se kasnije često prepričavao po Tartaru, a pritom se, ne retko, sa izvesnom merom zazornog podsmeha, naglašavalo kako nedruželjubivi Kerber mora da je tada sasvim poremetio svojim psećim umom neravnomerno raspoređenim u tri njegove opasne glave, kada je svojim neuračunljivim repom

otvorio Orfeju kapiju, i – kako su neki baš u izrugivačkom maniru dodavali – „ljubazno ga propustio u Carstvo mrtvih“. Za Orfeja, međutim, najteži susret tek je predstojao.

Ostavivši za sobom odobrovoljeno čudovište, Orfej ponovo ubrza korak, te tako žureći izbije uskoro na široko Asfodelsko polje na kojem je mirisao maslačak. A kada je stigao otprilike na sredinu, do mesta na kojem se uzdižu tri jablana kraj puta za sudbonosno raskršće, ugleda ga Randamant, prvi sudac tartarski: on najpre sumnjičavo zažmiri na jedno oko jer je Orfej još uvek bio veoma daleko, no čim je prišao tako da su već tačno mogle da se izbroje žice na njegovom instrumentu, sudac iznenađeno razrogači desno oko, a ono drugo, koje je bilo levo, ostavi onako sumnjičavo načkiljeno. U međuvremenu priđuše Ajak i Minoj, njegove uvažene kolege, pa tako svi zajedno stadoše da zagledaju Orfeja koji je sada stajao tačno ispred njih, u punom plemenitom sjaju obdarenog uzvišenim sposobnostima. Suci malo počutaše uz odgovorne izraze lica koja im je njihova profesija učinila preterano ozbiljnim, ali budući oduševljeni muzikom koja im se tek naknadno probila do onog dela svesti u kojem se skupljaju utisci o umetnosti, stadoše napokon da razvezuju svoje mudre jezike, obasuvši Orfeja mnogim pitanjima: Randamant je hteo da čuje kako se i po koju cenu Orfej nagodio sa Heronom; Minoja jeanimalo šta se desilo između njega i Kerbera, a Ajak se prostodušno raspitivao za Orfejeve utiske o Podzemnom svetu za čije pravedno uređenje se oni staraju. Takvo zapitkivanje je Orfeju veoma imponovalo, i on se – stekavši izvesno samopouzdanje, te praveći se iskusniji no što je uistinu bio – upusti sa sucima u ravnopravan razgovor. To svakako nije godilo njihovoj taštini, ali onako prijatno zatečeni i iznenađeni prekrasnim zvucima sa Orfejeve svirale kojima behu gotovo omađijani, oni uprkos svojoj neprikosnovenoj veličini predoše preko toga, i na kraju se čak pokazu kao veoma ljubazne osobe: upozoriše Orfeja da je Had ovih dana raspoložen lošije nego inače! No Orfej ipak prozre pravu svrhu reči “lošije” koju su suci na poseban način izgovorili, osetivši naime, da je izrečena sa izvesnom merom gostoprimitljivog ublažavanja, kojim domaćini često izbegavaju da gosta unapred suoče sa nekom od neugodnih istina vezanih za život njihove zajednice, kako ga ne bi odmah izložili sumnji i neprijatnostima, koje, međutim, iz tih istina same proiziđu i pokazu se kad-tad; a osim toga, prema onome što se o Hadu i njegovom karakteru znalo, teško je i bilo zamisliti neko raspoloženje lošije od njegovog uobičajenog.

Stoga je, oprostivši se sa velikim sucima, Orfej sa ne malom zebnjom u srcu koje mu se kidalo od bola i strepnje za Euridikom, pošao ka pusrebrenoj kapiji velelepnog Hadovog dvorca kraj mirnog jezera Let, u Erebu.

III

Bilo je već kasno popodne, i vladao je ugodni predvečernji mir. Ptice su cvrkutale, a u krošnjama obližnjih topola i čempresa šumeo je blagi vetar. Na Hadovom omiljenom hrastu spokojno je dremala mudra, introvertovana sova, Persefonina ljubimica – a ova je pak, sedela kraj svog utučenog muža i masirajući mu vratne pršljenove, na kojima je Hadu bio otpočeo proces

okoštavanja, zamišljeno osluškivala muziku i pesmu sa Jelisejskih poljana. U tom času je naišao Orfej.

Spazivši gosta, o čijoj muzici se Tartarom već proneo dobar glas, Persefona – muzikalna žena puna maštovite ljubavi prema uzaludnim naporima obdarenih – vidno mu se obraduje, a Had, kome je pak, jako smetala naklonost koju je Orfej stekao među čuvarima njegova carstva, samo ga namrgođeno i obeshrabrujuće pogleda. I kada ga je Orfej zatim upitao za Euridiku, zamolivši ga da joj dozvoli povratak na svetlost milog sunašca pod kojim su njih dvoje delili sve radosti srećnoga braka, on ga kurtoazno, ali sa velikim zadovoljstvom odbije.

Međutim, to odbijanje je i bilo za očekivati, pošto je ono oduvek činilo nužni izraz Hadove etike negostoprinstva koje se on držao kao svetog nepisanog zakona, no, u suštini ono nije bilo i izraz njegovog trenutnog raspoloženja prema Orfeju: Hadu je zapravo njegovo prisustvo godilo, zato što je uživao u osornom ophođenju sa ljudima, a i zbog toga što mu je u to doba dana uvek bilo jako dosadno. Stoga je on malo prigušio svoju sujetnu ozlojeđenost, naumivši, naime, da Orfeja što duže zadrži kraj sebe kako bi se sa njime malo poigrao. No, pošto je njegova tašta priroda bila jača od svake društvene konvencije, a u tom trenutku čak i od primamljivosti njegove ružne namere, on Orfeja najpre opomene da odloži liru, upozorivši ga da njegove patetične melodije njega ne mogu da ganu, i time ga obmanu – „kao onog slinavog troglavca na ulazu i budalaste suce koji se drsko razmeću svojom mudrošću“. (Da, tako je Had govorio o svojim podanicima, a reč obmana, kojom je nameravao da razobliči njihovo raspoloženje ganutosti tužnim melodijama, za razliku, dakle, od svog, koje je njima ostalo nepomućeno, upotrebio je jer je bio uveren da se Orfej muzikom služi kao lukavstvom.) Ali kako je istog trenutka osetio da je bio isuviše blag, on zapreti Orfeju da će mu – ako ga vidi da se ponovo dotiče žica na svom instrumentu – isti razlupati o mramorno stubište ulaza u palatu. Orfej se strpljivo pokori te dopusti Hadu da kaže sve što mu je na srcu. I tada gospodar Tartara počne da ostvaruje svoju nelepu zamisao.

Najpre ga jednom savršeno frivolno nameštenom ljubaznošću, i kao da o tome uopšte nije prethodno bilo reči, upita za razlog njegova dolaska, te tako, prepredeno se praveći nevešt, pusti Orfeja da svoju molbu ponovi. A kada je ovaj to učinio, stade da glumi kako u to ne može da poveruje, kako to nikako ne može da razume, jer, kako reče u želji da ispadne mračno duhovit, on još nije doživeo da neko u Tartar silazi zbog jedne – žene (!). Ponos, kao i ljubav prema Euridici, nisu, međutim, dozvoljavali Orfeju da se u takav razgovor upušta, iako je i sam ozbiljno strepeo da ćutanjem može biti prikrati bezdušnog domaćina za užitak koji je ovome pričinjavala tuđa nevolja, i od koje je on – Orfej je toga bio svestan – sve vreme nastojao da načini bednu predstavu, a pritom se trudio da svoje namešteno iščuđavanje prikaže kao nekakvo dobro raspoloženje, no, sa veoma uskim granicama plemenitog strpljenja; to je bilo jako opasno, i Had je, da bi to naglasio, svoje upitne grimase neprestano ukrašavao nestrpljivim žmirkanjem. Ali, kako mu Orfej nije izašao u susret nikakvim odgovorom, dogodilo se ono čega je i bilo najviše za plašiti se. Had, naime, nije usled toga došao u priliku da prema svojoj improvizovanoj zamisli igru zasladi nekom od svojih ordinarnih šaljivih dosetki na koje je bio veoma ponosan, pa se zato našao

uvređen. I prvo što mu je u takvom raspoloženju palo na pamet, bilo je da pokuša da u Orfeju podstakne sumnju u Euridikinu besprekornu vernost, te odobrovoljen dobro smišljenom namerom, on se tobože poverljivo nagne prema gostu, pa izveštačeno prisnim polušapatom počne ovako da mu govori:

„A dobro, je l' ti stvarno misliš da bi ona, da je kojim slučajem smrt zadesila tebe, dolazila ovamo da te traži? E, slabo mi ti poznaješ žensku vrstu! Kaži, zar se nisi zapitao koliko je ona doista, tamo na obali Peneja, branila svoju čast? Nisi! Dabome da nisi, to se i vidi – inače bi se malo bolje propitao. To što si verovatno dočuo da se Aristaj tobože nažvakao bršljenovog lišća i da zato Euridika nije imala nikakvih izgleda da mu umakne, vrlo je naivno; to ni zaljubljeni dečkić ne bi 'progutao'. Vidi ovako: niko zapravo ne zna šta se između njih dvoje dogodilo, jer Drijade koje je ona navodno poslala po beli slez, stigle su tek kada je sve bilo gotovo, je li tako? E, da bi potom čedno izjavile kako ništa nisu čule sa mesta na kojem su brale. Šta nam to govori? Govori nam da Euridika uopšte nije zvala u pomoć, kako se u takvim prilikama obično čini, ali, dobro 'ajde neka i bude onako kako vele oni koji su želeli da te poštede istine, neka bude da se Aristaj nažvakao bršljenovog lišća, pa da vidimo šta bi se u tom slučaju dogodilo: u takvom stanju požudnoga ludila, ne samo da bi je on mogao stići, već bi je, do povratka njenih pratilja čak dva ili tri puta obljubio, a moguće da bi mu to pošlo za rukom i četvrti put, jer su se one tobožnje beračice beloga sleza u svom poslu pokazale preterano revnosne, što dokazuje upravo veličina buketa sa kojima su se vratile sa mesta na kome su se uz rad verovatno sve vreme kikitale. I ti veruješ njima – njima! koje samo skromno naslućuju šta je ljubavna slast. A sem toga, koliko ja znam, Aristaj je lep mladić, praznik za oči, na njemu svoj pogled slade i najprobirljivije supruge što se svoga bračnoga poštenja gade od časa kada ono u njima sve lepe strasti za drugim čovekom razbudi... On je lek za prikraćenu ženu, od njega se ne beži, zar ne?... Ja bih rekao, čak naprotiv...”

Tu je Hadova beseda počela da se izopačuje u nekakav nezdravo prost monolog koji su Orfej i Persefona sa mukom slušali, ali bilo je upravo neverovatno – uprkos tome što je sve vreme izvrtao činjenice i samom sebi protivrećio – koliko je Had bio upućen u događaj na obali reke Penej, jer on obično pojma nije imao šta se Gore dešava, pošto je svoju negostoljubivu rezidenciju napuštao samo kada je gonjen pohotom tragao za ljubavnim avanturama. Zato ga je, dok je govorio, Persefona začudeno posmatrala.

Orfej je i to strpljivo saslušao, te kako je i dalje ćutao, Had shvati da gosta nije uspeo da uznemiri, pa mu se zato prohte da vređa. Kao gromom iz vedra neba on strašnom rečju osude raspali po Euridikinom karakteru o kojem ništa nije znao, a zatim stade da izmišlja priče o njenom životu pre udaje za Orfeja o kojem je znao još manje, i sve to najzad okonča tobože dobronamernim pitanjem savršene objektivnosti, izgovorivši ga tako uzrujanim glasom da se čak i iskusna sova na njegovom hrastu uplašeno trgla iz predponoćnog dremeža. „I šta te onda vezuje za nju, hoćeš li mi reći?“, glasilo je pitanje.

Posle toga je nastao veoma neugodan tajac, jer Orfej, i da je hteo, ne bi mogao na to da mu odgovori. Mučne trenutke je prekinula Persefona, u najučtivijoj nameri da gosta poštedi daljnih neprijatnosti: ona je mirno upozorila muža da se previše udaljio od pravičnog razmatranja Orfejeve molbe, i na to da

sada, pošto je ispričao šta je znao, valja da se na nju vrati i u vezi sa njom donese ispravnu odluku. Ali, opako zanesenom Hadu bilo je pogrešno reći tako nešto, a to je i Persefona istoga časa shvatila, međutim prekasno. Jer, opominjući muža na obavezu da odgovori Orfeju, i to već unapred prizivajući njegov odgovor kao ispravnu odluku, kako se, dakle, o njemu bila izrazila, ona mu je time nju već sugerisala, što Hadu nikako nije moglo da bude po volji. No, kako to sasvim smišljeno nije hteo da pokaže, on se naizgled pomirljivo okrene ka supruzi na koju je bio potpuno zaboravio, pa joj na njeno veliko iznenađenje klimne glavom kao preobraćenik u znak pokornog odobravanja. Dakako, u sebi je bio čvrsto rešen da još bezobzirnije nastavi predstavu, u koju je valjalo sada uvući i Persefonu.

Tada čestita žena konačno shvati da se Had sprema da je namami u zamku svog omiljenog razgovora koji se uvek završavao teškim vredanjem ženskog roda, i jasno joj postade da se on neće zaustaviti dok joj se ne osveti što je stala na Orfejevu stranu. A Had je već bio počeo da govori: prepričavao je jednu ljubavnu avanturu kojom mu se nedavno pohvalio njegov brat Zevs, namerno baš njegovu, jer je znao da Persefona ne voli da se u kući o njemu razgovara; požudno je čeznuo za tim da uvredi svoju osetljivu suprugu. Međutim shativši, dakle, da Had to namerno čini, Persefona tobože uvređeno počne da negoduje, primetivši zvonkim glasom da je zgoda koju je sa zadovoljstvom ispričao izuzetno neukusna, da u Zevsovoj preljubi – kako je on ustvrdio – ne samo da nema ničeg časnog, već naprotiv, da je u osnovi ona nepoštena i nečasna! a zatim ga podseti i na jedno njegovo neverstvo, takođe glumeći ozbiljni prekor. Ali, budući lukaviji od teumesijske lisice, Had odmah prozre da mu Persefona podmeće lažnu razmiricu kako bi udovoljila i polaskala njegovoj svirepoj muškoj sujeti, te se napravi kao da je naseo, pa počne da se pravda kao da je zatečen. Pokajničkim tonom, koji je u njegovim ustima prazno zvučao, on čak prizna iznenađenoj Persefoni još nekoliko svojih neverstava za koje je bio uveren da su joj ostala nepoznata, ali odmah potom izmeni predašnji izraz lica da bi ponosno ustvrdio kako mu vanbračna zadovoljstva pripadaju po najčistijem muškom pravu na pun ljudski život. Nije to, međutim, bilo njegovo vlastito uverenje, nego mu ga je Zevs jednom prilikom ulio u glavu, a on ga je u svakoj prikladnoj zgodi samo ponavljao sa velikim poštovanjem iz kojeg je zračilo divljenje prema velikom bratu. Naime, Zevs mu je jednom poverio kako se, ne tako davno, po ko zna koji put uhvaćen u neverstvu, našao u neugodnom položaju da se brani od neobično žestokog napada ljubomorne Here kao da je zaista počinio nekakav prestup, te kako je u tim trenucima najednom došao na ingenioznu zamisao da uzrujanu suprugu napadne tvrdnjom da u njihovoj bračnoj postelji, njoj kao ženi iovako uvek pripadne više užitaka nego njemu kao muškarcu, i što je isprva izgledalo pogrešno, jer se uznemirena žena zaprepastila, i još više se uzrujavši – tome snažno usprotivila, tvrdeći da prava istina leži u činjenici o obrnutoj proporciji bračnih užitaka; pa kako onda oko toga nikako nisu mogli da se slože – što je Zevsu sasvim odgovaralo pošto je i želeo da Heri skrene pažnju sa svoje preljube na druge stvari – oni pozovu u pomoć proroka Teresija, koji, pozivajući se na vlastito iskustvo, presudi u Zevsovu korist, a

razlučena supruga se nakon toga umiri, jer je prorok kod nje uživao veliko poverenje, osim toga i iskreno poštovanje.

Time je Had okončao svoj drugi udarac, uveren da se Persefona neće upuštati u osporavanje Teresijeve presude, zbog toga što je – kako od malopre znamo – računao na njenu opreznost pri pominjanju imena njegovog brata, njezina oca, jer se plašila njegove spremnosti da svaku takvu priliku iskoristi kako bi je mučio podsećanjem na nesrećnog Zagreja kojeg je sa Zevsom tajno začela u vreme svoje bezbrižne mladosti. No u tome se prevario, pošto je Persefona tada već bila shvatila da će Had ostati neumoljiv, tako da je bila potpuno svesna toga da njeno glumljeno negodovanje nema više nikakvog smisla. I zato ga ona, naglo izmenivši držanje, u blagom besu pozove da se u tom slučaju priseti i ovoga: najpre, koliko je puta Zevs pokušavao da zadobije srce titanke Metide koja ga je jedno vreme uporno odbijala sa krajnjim prezirom i odbojnošću u kojoj se osećalo snažno gađenje; kako ga je nepuna četiri meseca nakon toga odbila i lepa Sinopa, izabravši radije večnu čednost i samoću nego njegove samouverene i lepljive zagrljaje; zatim još i toga, kako je nekom drugom prilikom se udvarajući, sebe do kraja ponizio pretvorivši se u bednu kukavicu smočenu letnjim pljuskom, ne bi li izazvao makar sažaljenje u one za kojom je uzaludno čeznuo, i najzad, da se priseti kako se podlački poneo prema čestitom Asopu koji ga je jedne lepe noći zatekao sa svojom tek stasalom ćerkom Ajginom, koju je baš tog meseca nameravao pristojno da uda za jednog pametnog mladića iz Atine.

Zaprepašćen neočekivanom Persefoninom odlučnošću, Had jarnosno razrogači oči kao da njima želi da proguta suprugu, ali ona, primetivši njegovu preneraženu grimasu, ne dozvolivši mu da se pribere, i na još veće njegovo iznenađenje, počne da priča romantičnu, ali tužnu povest ljubavi između Kefala i Prokride.

Priča koju je Persefona iz opravdanih razloga veoma vešto umetnula u svoj razgovor sa Hadom:

Atinski ljubavnici Kefal i Prokrida zakleše se jedne noći pri punoj mesečini jedno drugom na večnu vernost, i šest dana posle toga se, nakon nekog glupog nesporazuma, u svađi rastaše. Kefal je prvi došao u priliku da potvrdi snagu zadate reči, što međutim, nije bilo nimalo jednostavno, jer tako krupne moralne obaveze teško padaju mladim ljudima željnim ljubavi i života. Osim toga, Eoji – devojci od koje je Kefal trebalo da se odbrani zakletvom – čežnja za voljenim dala je veću moć od one koju je imala Kefalova zakletva Prokridi: jednoga dana mu je prišla i rekla da je uverena da bi Prokrida sasvim sigurno pogazila zadatu reč i izneverila ga sa prvim koji bi joj za ljubav ponudio veće ili čak manje bogatstvo. Kefal ne htede u to da poveruje, ali ga očajnički uporna Eoja nekako ipak privoli da iskuša Prokridu, a njen plan bio je da joj on ode prerušen u bogatog trgovca, tobože iz Sparte, i zavede je bajoslovnim obećanjima o lepom životu o trošku svog neprocenljivog imetka, i da joj pritom, kao dokaz da ne laže, pokaže zlatnu narukvicu ukrašenu skupocenim kretskim rubinima koju mu ona u tu svrhu daje, čak i pod uslovom da je više nikada ne vidi. Kefal je na to nevoljno pristao, i kada je onako prerušen otišao Prokridi da joj se udvara lažima o svome bogatstvu, on na svoje veliko razočaranje i po cenu velikog bola morade da shvati da je Eoja bila u pravu.

Poniženoj i osramoćenoj Prokridi nije preostalo ništa drugo nego da odmah napusti Atinu, što je ona i učinila, otisnuvši se ka Kreti gde ju je čekala neizvesna budućnost, a presrećna Eoja je narednog proleća Kefalu rodila zdravog sina.

Od tada je prošlo dosta vremena, mnogi ratovi i jedna velika kuga opustošiše napredni atinski svet i njegovu lepu okolinu, ali Prokridu, koja uprkos svemu ipak nije mogla da se požali na svoj novi život na ostrvu, nije, ipak, prestajala da muči ljubomora na pobednicu Eoju, a ni Kefal nikako nije mogao da se izmiri sa činjenicom da je Prokridu tamo zaveo siloviti Minoj. Strpljenje je prva izgubila Prokrida, pa se jedne vedre noći kada nije bilo mesečine spakovala i pobegavši od Minoja, vratila u Atinu gde ju je neodoljivo vukla bolna uspomena na voljenog. Sa sobom je povelala i lepog psa Lajlapa kojeg joj je, prilikom njihovog prvog susreta poklonio Minoj, u nameri da potkupi njenu gordost.

U beloju Atini nije dugo tražila onoga kome ju je vuklo srce: prerusena kao i Kefal onomad, samo drugačije, jer je nameravala da se predstavi kao nedužni mladić pod izmišljenim imenom – Pterel, ona brzo upriliči željeni susret, a Kefal je prihvati kao starog prijatelja, ne sluteći prevaru. Pored toga, mamio ga je i Pterelov veliki pas kojeg je već trećeg dana zaiskao od mladića da mu ga pokloni u znak prijateljstva. A Prokrida, koja je samo to i čekala, stade da, glumeći zatečenog Pterela, odugovlači, praveći se kao da se dvoumi, i svaki put kada bi zajedno odlazili u lov, ona mu je psa obećavala za naredni dan. To potraje od sredine meseca Boedromiona pa sve do kraja Pijanepsiona, kada Kefal najzad izgubi strpljenje i odluči da prisili mladića da konačno kaže hoće li mu dati psa ili neće. I kako se u međuvremenu između njih dvojice razvilo snažno prijateljstvo, Pterel oceni da je došao čas da postavi svoj odavno pripremljeni uslov: pas u zamenu za ljubav, ili ljubav u zamenu za psa, kao se već Kefalu bude više svidelo da tu stvar postavi. Kefal, kome je Pterelovo odugovlačenje do kraja raspalilo želju za Lajlapom, ne razmišljajući o tome, pristane na postavljeni uslov, no insistirajući da najpre dobije psa. Pterel pristane i ispuni obećanje, pa se tako njih dvoje još iste večeri nađu u postelji u kojoj je Kefal prvi put legao sa Eojom. I tad zaprepasčeni Kefal sazna istinu o Pterelu, Prokrida se kroz suze pokaja zbog postupka kojim je pogazila zadatu reč, te njih dvoje, nasmejavši se iz srca svojim starim nesporazumima, obnove zakletvu i ponovo se zbliže.

Ali sreća nije dugo trajala. Preterano ljubomorna Prokrida uобрази da Kefal odlaske u lov koristi kako bi i dalje posećivao Eoju, kojoj, zaista nije bilo suđeno da zauvek uživa u ljubavi za koju se bila izborila. Jednog jutra, ne sluteći ništa, Kefal pođe uobičajenom stazom sa Lajpalom ispred sebe, a Prokrida, uverena da će ga uhvatiti u neverstvu, krene oprezno za njima. Juro je bilo mirno, Kefal je spokojno proveravao tetivu svog luka, dok je pas grabio napred, osvrćući se povremeno iz predostrožnosti. Ali baš kada su stigli do izvora na kojem se napajala šumska divljač, pod Prokridinim stopalom pukne suva borova grančica, Lajpal se osvrne i odmah spremi za skok, a Kefal, naciľjavši nasumice u žbun iz kojeg je pucketanje doprlo, istog časa odapne streľu koja Prokridu pogodi u grudi i na mestu je usmrti.

Očajanje je Kefala oteralo na bojno polje od kojeg je potajno priželjkivao da mu podari smrt. Međutim, kako je kralj Amfitrion, kojem se Kefal bio pridružio u borbi protiv Telebonaca i njihovih saveznika, izvojevao veliku pobjedu, on umesto da po svojoj očajnoj želji tamo skonča, bude obasut zahvalnošću i počastima, a pre svega bogatim darovima. Ali ništa nije pomoglo Kefalu da prestane da misli na Prokridu koju je nosio u srcu. Neprestano progonjen osećanjem krivice i bolom koji razdire dušu, on je pod tim teškim teretom najzad klonuo, te se jednog dana, u rano jutro, u vreme kada se obično spremao da pođe u lov, popne uz najstrmiji greben rta Leuka i sa njegovog se vrha baci u more, dozivajući Prokridu i Pterela.

IV

Završivši priču, Persefona otpije gutljaj jezerske vode iz srebrne čaše koja je uvek napunjena stajala na njenom stočiću za voće. Had odahne, a Orfej klimne Persefoni u znak najiskrenijeg razumevanja, te obeća da će po motivima te lepe, ali i tužne ljubavne povesti komponovati muziku za svoju liru, na šta mu Persefona uzvrat materinskim pogledom od kojeg joj se ovlažiše oči. Had odmah prekine taj značajni trenutak obrecnuvši se na suprugu primedbom da joj je priča užasno patetična, pa doda još i to kako on uopšte ne veruje da se sve baš tako dogodilo. Ali to mu nije bilo dovoljno, te se istoga časa na svoju primedbu nadovezao sramno skurilnom opaskom, koju je onako razljućen izvukao iz najmračnijeg predela svog smisla za neučtivi humor, a na koju čestita Persefona uzdrhta trepavicama. Had bi time polaskan, pa pošto nikako nije mogao da oprost Persefoni što mu je svojom pričom oduzela dragoceno vreme, on još oštrije nastavi u istom maniru, a sa namerom da Persefoninu povest potpuno obezvredi. U tu svrhu primeti kako Prokridino ponašanje pred prerusenim Kefalom pokazuje koliko je u žene lakomo srce, a što je ista zatim i potvrdila podajući se Minoju na jednak način, te zaključi neotesano da je Persefona – trudeći se očigledno da isprika priču o ljubavnom nesporazumu – postigla nešto sasvim drugo, da je zapravo, izrekla staru istinu o sebi i svojim drugama, koje se sve, na isti način kao i Prokrida, staraju o svojoj sudbini.

Persefonu, koja je već odavno bila raskrstila sa zabludom da će podilaženjem odobrovoljiti supruga, njegova primedba jako pogodi, pa hoteći da mu uzvrat istom merom, ona ga podseti na često prepričavanu zgodu o Heraklovoj slabosti prema blagu kraljice Omfale, kojim ga je ona držala u vlasti čitavih godinu dana – „I to u kakvoj samo pokornosti!“ – podvrisnula je na kraju već podosta uzrujana i uvređena žena. Had to jedva dočeka te joj spremno uzvrat podsećanjem na čuveni sudski proces voden protiv Oresta za mučko ubistvo Klitemnstre. Persefonu je ishod tog suđenja bolelo više nego išta drugo na svetu koji je smatrala nepravednim, pa očajna zausti da zaustavi Hada. Ali ovaj neumoljivo nastavi: to je – kako reče sledeći započet misao – bila najuzvišenija pobjeda snage reda nad silom haosa u kojoj se kao nikada do tada izrazila Apolonova uzvišena mudrost, naročito u onom delu rasprave u kome je neponovljivo pobio značaj materinstva i u njegovoj opštosti i u njegovoj posebnosti.

Persefona je drhtala. Rešena da Hadu više ništa ne oprost i ne želeći da mu u čemu ostane dužna, ma i po cenu bruke pred distingviranim gostom, ona se ogorčeno usprotivi, objasnivši hripavim glasom prepunim beskrajne gorčine, kako je Atena ceo taj proces loše vodila, te da je, podlegavši na kraju Apolonovom prostačkom namigivanju, nečuveno izigrala časnu optužbu Erinija, a nedužnu Erigonu, kći Klitemenestrinu, oterala time u smrt.

Had se nadimao od zadovoljstva kao žaba posle kiše. Omalovažavajućim osmehom koji je razvukao sa velikim krvničkim zadovoljstvom, on proprati Persefoninu primedbu, a zatim naglo promeni temu, te bez ikakve veze za prethodnim sporom, stane da priziva uspomenu na sirotu Gorgonu Meduzu, za čiju žalosnu sudbinu primeti da je bila logična posledica nadasve ispravnog stava rođenog iz Persejevog muževnog rasuđivanja; uz to se još svirepo našali na račun tobožnje činjenice da je odrubljena Gorgonina glava pala pravo u gnezdo puno golubije nečisti.

Persefona to više nije mogla da izdrži, te porumenevši od srdbe prokune muža proročanstvom tesalskih veštica i zapreti mu osvetničkim duhovima Gorgoninih sveštenica. Ali Had se nije dao zastrašiti, pa kako je pored toga uvideo da mu se Persefona neće po običaju licemerno pokoriti kako bi izbegla njegova podbadanja – a u želji da održi i još više učvrsti svoju nadmoć kojom je najzad bio nagrađen njegov podlački trud – on nastavi da priziva mučne uspomene iz povesti sveta, i pritom se sa velikom strašću zaustavi na Tezejevoj pobedi nad Amazonkama, njegovom omiljenom istorijskom događaju: prvo je pohvalio Tezejevu strategiju, a zatim je oduševljeno naglasio da za njen najblistaviji momenat ima svakako da se smatra pokolj Amazonki koji je Terzej počinio u trenutku kada su ove, povlačeći se, pokušale da predu Istam. Tada se Persefoni od očajanja i nemoćna besa otrgne bolni jauk, i ona se u sebi zapita ima li kraja Hadovoj surovosti. U međuvremenu se na Hadovo imanje spustio mrak, i svetlost je dopirala još samo sa Jeliseja. To je bilo vreme kada se Hadu konačno popravilo raspoloženje, i tako čio, on se napokon okrene ka Orfeju, na koga je bio potpuno zaboravio, te mu reče:

„Dobro, pošto vidim da ti je do Euridike jako stalo, pustiću te da je izvedeš, ali samo pod jednim uslovom: da se, kada bude pošla za tobom – na pristojnom rastojanju! ne zaboravi da joj to kažeš, ne osvrćeš za njom da bi video gde je, i sledi li te još uvek. Osvrneš li se, ma i za tren, ne dolazi mi više ovamo, a sa Euridikom se zauvek oprost.“

Rekavši to, Had posavetuje Orfeja da u povratku potraži izlaz kod Trojzena, a da ukoliko ga ne nađe, pođe ka pećini Akon koju ne može da promaši, i iz koje će izaći pravo na obalu Crnog mora. Zatim mu još ponudi da u dnu njegove bašte potraži veliki hrast ispod kojeg će naći ležaj od pletene trske na kojem može da se odmori pre nego što krene da traži Euridiku. Pri tom se našalio, rekavši da mu ona zasigurno nikuda neće pobeći, jer – kako dodade – u njegovo carstvo neki zaista dolaze svojom vlastitom voljom, ali niko ne odlazi mimo njegove, pa se grohotom nasmeja, uveren da je napravio najbolju šalu na račun te tužne istine. Sasvim na kraju požele da čuje i Orfejevu muziku, te kada mu Orfej udovolji, on prikrije svoje oduševljenje i samo mu učtivo izrazi divljenje.

I u trenutku kada je Orfej već bio zakoračio ka dnu Hadovog vrta i pletenoj ležaljci u senci hrasta, ka kojoj ga je vukao neopisivi umor, i nakon što se sa puno razumevanja oprostio od izmučene Persefone, Had ga zaustavi nameštenim rečima brižne očinske predostrožnosti:

„Ponovi šta sam ti rekao!”

Orfej se zbuni, pa počne nešto da muca o trojzskoj pukotini koju pomeša sa Akonom, ali ga Had prekine:

„Ma ne to, nego samo ono za osvrtnje!”

I Orfej ponovi.

V

Tek što se nakon kratkog i nemirnog dremeža uspravio na pletenoj ležaljci pod hrastom u dnu Hadova vrta, Orfej začuje veseli žamor sa Jelisijskih poljana. Ustavši, primeti da se dno vrta nalazi na samom rubu jelisejskih voćnjaka u čijim krošnjama su se svetlucale zlatne jabuke. I dok im se, prelazeći voćnjake divio, iznenada ga obuzme setna uspomena na jedan događaj iz zajedničkog života sa Euridikom.

Događaj iz Orfejeve uspomene koji će biti saopšten na osnovu činjenica koje je ustanovila odgovarajuća nauka:

Dogodilo se nekih godinu dana pre no što će Euridika poći za Orfeja, da je brod Argo, na svom putu za Kolhidu, uplovio u luku ostrva Lemna na kome su tada vladale neobične društvene prilike. Naime, nakon strahovite svađe svih muževa i žena na ostrvu, vešte Lemljanke uspeše da naprave pokolj muških ostrvljana a preživele proteraju, nekon čega je Hiksipila, kći svrgnutoga kralja, zavela novi red: uvela je već davno zaboravljene hekatombe u čast i slavu Majke Boginje, odabrala sveštenice za obrede u Gorgoninim misterijama (ali im je zabranila upotrebu lovorovog lišća), a noć punog meseca proglasila je danom državnosti ostrva Lemna. Ali velika slabost novog poretka bila je u tome što su sa pobijenim i proteranim muškarcima uklonjeni i oni lepi mladići koji su po nekadašnjoj tradiciji imali zadatak da kao strasni ljubavnici, svake godine u isto vreme tokom čitavog meseca, obnavljaju moć i autoritet Kraljice Meseca, za koji se Hiksipila bila proglasila nakon pada starog režima. A zbog toga nije samo ona ispaštala, nego je sav ženski svet tako počišćenog ostrva postao žrtva nerešivog problema materinstva, te je tako bilo otvoreno bolno pitanje novog naraštaja, bez kojeg nema budućnosti. I baš u vreme te prve krize Hiksipilinog novog poretka, u luku ostrva Lemna, uplovio je Argo, sa posadom od pedeset odabranih junaka najotmenijeg porekla, među kojima je bio i Orfej.

Euridika je za to saznala pred kraj prve godine braka, i to od jedne Erinije koja je, prurušena u jarebicu, prenosila glasine po Hekatinom nalogu. Tom prilikom joj je ova rekla da su Argonauti proveli tada puno slatkih noći sa Lemljanjkama željnim ljubavnog zagrljaja i potomstva, te da je Orfej, bez svake sumnje, odgovoran najmanje za tri očinstva. Nakon Erijine posete njihovom domu Orfej je ulagao mnogo truda da urazumi smrtno uvređenu Euridiku, koja nije mogla da mu oprosti prećutkivanje istine. Ne slušajući ga uopšte, zatvorila se u svoje odaje i nije mu dozvoljavala da je se dotiče. Na bračnoj postelji sušila je peršun, a dane je provodila u samotnim šetnjama uz obalu i druženju sa

galebovima. Ubrzo se njihov život pretvorio u gluvi tajac pun obostranog inata. To je trajalo sve dok jednog dana u njihov dom nije ponovo doletela ista ona Ernija-jarebica i saopštila Euridiki da je ono za njenog muža bila u stvari nespreatna greška, da je po sredi glupa zabuna: nije, naime Orfej, već izvesni Ojlej iz Lokride, taj koji se proslavio trostrukim očinstvom; za Orfeja je pouzdano utvrđeno – rekla je Erinija – da je sve vreme dok je posada Arga na čelu sa Jasonom boravila u Hiksipilinom kraljevstvu usamljenih Lemljanki, bio na obali sa Heraklom koji je ostao da čuva lađu; zato se Hekata izvinjava i moli Euridiku da joj oprostí ako je zbog nesrećne sličnosti dva imena nanela bilo kakvu uvredu ili nepravdu njihovom domu. I time je stvar bila okončana.

Orfej je Euridici oprostio njeno tvrdoglavo držanje izazvano neproverenom glasinom, ona mu se kroz suze izvinila, i od tada je njihova sreća trajala, sve do onog kobnog Euridikinog izleta u Tesaliju.

Proklevši ga u sebi još jedanput, Orfej izbije na jelisejsku čistinu i odmah ugleda Euridiku. Tartarom se ubrzo pročulo da su se njih dvoje našli i da su krenuli ka izlazu. Preovlađujuće raspoloženje je pri tome bilo u znaku iskrene želje da Orfej i Euridika srećno napuste Hadovo mračno carstvo. Ali Orfej je, radostan što je odmah pronašao Euridiku, nehotice zasvirao jednu sasvim vedru melodiju, zbog čega su ih u blizini jezera Let napale Furije. One su, naime, smatrale da je Orfej time prekoračio granicu pristojnosti i izneverio poverenje ukazano njegovoj žalosti sa kojom je u Tartar ušao, a jedna od njih je čak uveravala svoje drugarice da on, prelaskom na dur, želi u stvari da im se naruga i ismeje ih; ove u to nije bilo teško uveriti, i zato na dvoje srećnih udariše svom žestinom. Orfej se uplašio da će mu oteti Euridiku, i već htjede da se osvrne kako bi video šta je sa voljenom, kada ga najstarija Furija krvnički ujede za rame, te tako nenamerno odvraí od pogubnog nauma, čega je i Orfej, kroz bol od kojeg mu se zamaglilo pred očima, istog trenu postao svestan. I već je počeo da gubi nadu kada se iznenada, iz obližnjeg gaja naseljenog dobroćudnim pticama, začuo strašan urlík od kojeg su se Furije razbežale kao preplašeni golubovi. (To je bio Hekatin zapovednički glas za koji ga je verovatno izmolila Persefona u slučaju da do takvog napada dođe.) Tako su Orfej i Euridika mogli da nastave put ka izlazu.

Ubrzo stigoše do hodnika koji je vodio prema spasonosnom otvoru kod Trojzena. Tu je vladao crni mrak pa je Orfej liru morao da stavi pod mišku kako bi pipajući po vlažnim zidovima potražío put. Euridika ga je sledila na isti način, osluškujući njegove korake.

Nedugo zatim u hodnik se probije najpre mlaka svetlost, a potom se na njegovom kraju ukaže blještava pukotina. Istog časa miris borova i čempresa oseti se svom snagom. Orfeja ponovo zahvati silna radost, i u nameri da pozove Euridiku da ubrza korak, on se ka njoj osvrne, ali glas kojim je pozva vrati mu se u vidu praznog odjeka. Euridike više nije bilo, jer je Had odmah ispunio svoju neopozivu pretnju. Shvativši šta je učinio, Orfej pojuri u mračno grotlo dozivajući Euridiku čudnovatom snagom izbezumljenog očajnika – i tada, umesto tužnog odjeka koji mu se iz dubine tunela vratio nakon što je u nju prvi put viknuo, iz strašnog mraka u kojem je nestala Euridika, dopre nekakva melodija u kojoj on razabere reči sročene u ovakvu pesmu:

„Ponada se svak' ko je srca meka, da kada dragoj spreman je poč, njih večna ljubav tamo čeka! Al' on tad slep je ko najcrnja noć, jer ne zna da voleti nekog – izgubiti ga znači!“ To su, sveteći se, pevale Furije, dok se Orfej, bežeći od nepodnošljivog zvuka zlude pesme povlačio prema izlazu.

Olivera Arizanović

Prokletstvo

Dao Bog čoveku raskošan, svež i opojan vrt, ali okolo ni jednog komšije da zavidi i zaviruje.

Drveće u vrtu okitio mu najmirisnijim i najsočnijim plodovima, po najvišim nepristupačno-nedostižnim granama, te ih ovaj nije mogao ni brati, ni kušati, a po vrh svega blaga dao mu lepu vitkonogu, dugokosu ženu, svilene puti, a okolo ni jednog drugog muškarca, da ga pogleda s visine.

Olivera Imerovski

Bajka o carevom sinu, sedmoglavoj aždaji i lepoti devojci

Nekada davno, iza devet mora i devet gora, življaše jedan car i imađaše jednoga sina. Car bejaše sed, mudar i star, a carević junak, svetla lica i odela.

I kada se iznenada na njihovo jedino carstvo obruši sedmoglava, zmijolika aždaja, ištući i grabeći lepotu devojku iz čardaka koji ne beše ni na nebu ni na zemlji, carski sin jedinac pođe u boj. Sa isukanim mačem on krenu na zversko krljušno stvorenje. I odseče sve njegove glave. Iz grudi mu izvadi srce. I raskomada ga.

Onda se okrete i pogleda lepotu devojku.

I nasmeja se.

I lepota devojka se nasmeja.

Slavlje je trajalo 365 dana i noći, igralo se i pilo i veselilo.

I ja, evo, svedočim o tome i kažem: I živeli su kratko i nesrećno, i nisu imali dece.

Smiljana Đorđević

Sustanari

Uselio se odavno. Ne znam tačno kad.

Noću sam ga slušao kako korača negde nad mojom glavom, na tavanu, valjda. Pridignem li se – ućuti, onda se preseli u stari ormar ili u crvotočni pod moje memljive podstanarske sobe. I jede. Sav mi je san proždrao. I struže misli dok se u igle ne prometnu.

Ni po danu ne daje mira. Istrčim iz kuće da ga se rešim, makar na sat ili dva. Zaskoči me iz zasede, skriven u korpi za otpatke kraj kancelarijskog stola, u javnim WC-ima, u škriputavim liftovima, u krevetu mojih ljubavnica. Viri iz očiju šalterskih službenica, posmatra me sa bilborda, krije se među nogama zgodnih devojaka sa reklama za kozmetičke proizvode.

Čujem kako korača za mnom. Stopa za stopom. Skriva se u moju senku. Za vratom dahće, i stenje, i mrmlija. Zlokobno.

Lik mu neuhvatljiv za tromе oči. Mahnito se osvrćem i zurim – u prazno.

Uselio se odavno. Ne znam tačno kad, više i ne pokušavam da se setim.

Plašim se da će jednoga dana nekome od nas postati pretesno.

Stanka Gjurić

Razotkrivanje

Januš je bio oličenje zla. Tek naizgled, u svome ophođenju s ljudima obavijen stanovitom mističnošću, kako bi što bolje prikrio svoju pravu čud, na sve je strane nagoni odašiljao signale svoje više ili manje uspješno prikrivane zlobe u neprestanoj potrazi za - na različite načine - novim žrtvama. Njegova je izrazita tjelesna neuglednost samo doprinosila tome dojmu zloćudnosti kakvog je izazivao kod onih rijetkih koji su bili u stanju u njega proniknuti. Ovako, ne viši od metar šezdeset, s crvenkastim pramičkom kose na povelikoj četvrtastoj glavi, buljavih očiju i gegava, nespretna hoda, na prvi je pogled gotovo izazivao sažaljenje, pa je vjerojatno stoga, kod onih lakovjernih, kao osoba koja je s pažnjom znala saslušati svoje sugovornike, bio poprilično omiljen. Kako god bilo, mnogi su mu, začudo, vjerovali, što zbog slatkorječivosti i vještine kojom je krio svoju istinsku prirodu, što iz razloga što je vjerojatno, u određenom segmentu, zahvaljujući svojoj spretnoj karakternoj krinki, uspijevaio da pomisle kako su u njemu pronašli srodnu dušu. Štoviše, imao je mnoštvo prijatelja i poznanika koji su ga s golemom srdačnošću dočekivali u zagrljaj svoje naivne povjerljivosti. Nisu ni slutili kako se napaja njihovim optimizmom, kradući im dio po dio jakosti proizišle iz njihove prostodušne dobrostivosti. Često bi smišljao najnevjerovatnije

spletke, pokatkad samo zato da sebe udobrovolji, a ponekad tek iz žudnje za osvetom zbog kakve i najbezazlenije, po njegovu mišljenju učinjene mu nepravde. Trenutna djelotvornost njegove osvetoljubive otrovnosti prouzročila bi goruće duševne rane onima koje bi odabrao, nakon čega bi im on, odmah potom, prijetrovno pristupao sa strpljivošću i zanimanjem vrača koji nastoji iscijeliti samim pogledom. U bliskom doticaju s njihovom tugom i nesrećom nadahnjivao se novim poticajima koji su nadmašivali čak i njegova vlastita očekivanja. Ponekad bi zbog toga znao zatreperiti poput čovjeka obuzeta običnom radošću življenja. Njegova je narav, međutim, govorila drukčijim jezikom prilagodbe i prihvaćanja i iznad svega je voljela samu sebe, drukčiju od svega što je oko sebe mogao prepoznati, pa je trenutak takve neočekivane preobrazine mogao biti samo eksces jednog opskurnog duha koji naprosto ne poznaje, kako ni jednostavnu ljudsku radost, tako ni grizodušje. Svoje dobre strane, ako ih je i bilo, ili je nerado pokazivao ili pak to, u sprezi s onime što je u njemu duboko prevladavalo, naprosto nije znao iskazati. Katkada bi se njegov osmijeh pričinio nadasve iskrenim, ili njegova riječ bila prožeta sjetom nekoga tko je suočen s vlastitom neizbježnošću negdje ispod površine jedinstva, ukletošću odabrane zloradosti. Poput škorpiona iz priče koji na žabinim leđima, s kobnim posljedicama po tog kreketavog dobročinitelja, prelazi rijeku, tako je i Januš, postavši dragovoljno zatočenikom svoje iskonske unutarnje neusiljenosti, slijedivši zov neodloživa pripadanja, osuđivao svoje bližnje na samo njemu smislenu bol i patnju, pa makar po cijenu da i on katkada u tome gubi. To je činio na način da sam sebe povrjeđuje kako bi lakše uvjerio druge u vlastitu nevinost. Upravo poput kakvoga zločinca koji i sebe ozbiljno ranjava, znajući da će malo tko pomisliti kako žrtva istovremeno može biti i sam počinitelj nedjela.

U Gradovidu se pojavio takoreći niotkuda. Nitko nije znao odakle točno dolazi, iako je on sâm imao nekoliko verzija, ovisno o prilici u kojoj bi se našao, vezanih uz svoje pojavljivanje „u toj prelijepoj zemlji“, kako je često govorio, lukavo podilazeći svojim subesjednicima. Ljudi kao ljudi, mislili su da je u njihovu sredinu pristigao čovjek poput njih, s jednakim slabostima i potrebama, u potrazi za srećom. Vini je Januša (nadimak kojeg si je sam nadjenao) poznavao još iz firme u kojoj su zajedno radili prije godinu dana. Nedugo nakon Januševa dolaska Vini je nenadano dobio otkaz, dok je pak Januš zasjeo na njegovo mjesto. Oduvijek je sumnjao da su razlog tome bile upravo Janušove spletke. Svašta se pričalo, no njegovo se objašnjenje činilo najbližim istini, premda o tome nikome nije govorio. Od prvog je trenutka osjetio da s tim čovjekom nešto nije kako valja. Januš bi, naime, uza sav svoj oprez katkada, kao kroz šalu, nezadrživo iskazao svoju pravu čud, što se, naravno, moglo protumačiti i kao sitna, posvema ljudska zločestoća, međutim Vini je znao da to nije baš tako bezazleno kako se nerijetko ljudima pričinjavalo. Osim toga, još je na nekoliko mjesta čuo, u najmanju ruku neobične priče vezane uz Januša. Naime, čim bi se on, na bilo koji način pojavio u nečijem životu, tome bi odmah sve krenulo nizbrdo, dok bi on sâm, nedugo zatim, od toga imao nemale koristi. Iako je isprva dvojio, kao rođeni analitičar Vini je potaknutim nizom razloga bio na najboljem putu da u potpunosti pronikne u zagonetku Januševa uma, no za to, zbog udaljavanja s posla, i nije imao prilike.

Tog je jutro na vlastito čuđenje naišao na njega u gradskoj pivnici gdje obično nedjeljom popije kavu uživajući u žamoru veselih pivopija koji se prije ručka ne ustežu naručiti po nekoliko vrčeva te opojne pjenušave tekućine. Januš ga je, kao što je to i očekivao, odmah pozvao da mu se pridruži, što je s radošću prihvatio. U društvu s njime bila su još dva mladića, bradonja i brkonja, koje je Vini znao kao drage naivčine, tipove ljudi na kakve se Januš najčešće i okomljivao. Činilo se kako su svo troje u podosta dobrim, čak bi se moglo reći i prijateljskim odnosima, što se vidjelo po načinu na koji su razgovarali, povremeno se grleći i tapšući s nemalom dozom pretjerivanja.

„Dobro mi došao, prijatelju!“, uzvikne Januš podižući kriglu s pivom i nazdravljajući Vinijevu dolasku.

„Što ćeš popiti?“, dometne, galantan kao i uvijek. Mnogima se sviđala upravo ta njegova crta što je uvijek bio spreman počastiti društvo, no to je bio samo mamac kojim je privlačio svoje buduće žrtve.

„Isto ću što i ti, mada je za mene možda prerano. No dobro, doručkovao sam“, odgovori Vini i doda: „Sljedeću rundu ja častim, da se razumijemo.“

Januš će, zureći u njega vodnjikavim pogledom: „Nisam te vidio od odlaska iz firme. Siguran sam da si to vrijeme ganjao žene. Žene su te koje voliš, zar ne? Nadam se da nisu u pitanju muškarci“, na što se Vini, onedavno razvedeni tridesetogodišnjak, neosjetljiv na njegove ionako uvijek podrugljive ubode tek nasmije i odvrati: „Samo se ti šali. Nakon fijaska u prošlom braku potreban mi je mir i ne mislim tako brzo ući u vezu.“

„Pa nisam ni znao da si bio oženjen“, na to će Januš kao u čudu, spreman prosuti kapljice otrova ponovno, no dvojica njegovih subesjednika u tome ga spriječiše glasnim prosvjedom: „Dosta je bilo priča o neuspjelim brakovima“, prozbori bradati.

„Ima i ljepših stvari od toga“, odobravajući pridoda drugi.

Vini je oko podneva mislio krenuti k majci na ručak, no nakon što Januševi prijatelji odoše, odluči ostati još koji čas, kako bi mogao shvatiti još ponešto, što mu je u priči koju je do sada o njemu znao, nedostajalo. Ovo je bila prilika da o njemu sazna nešto više, vjerujući je da mu je alkohol u tome odličan saveznik. Pivo je Janušu glatko teklo niz grlo i na trenutak se činilo kako je pod njegovim utjecajem postao mekši. Gotovo bi se moglo reći - dobar. No ne zadugo. To je bio samo trenutak u kojem je izgubio kontrolu, i nehtijući, tek nakratko prožet nepoznatom ljudskošću.

„Kako živiš u ova teška vremena?“, priupita ga Vini.

„Bavim se trgovinom i dalje, i ne mogu reći da mi ide loše“, odgovori Januš neartikulirano, kroz govornu zamku njemu stranog i unatoč godina provedenim u Gradovidu, još uvijek u velikoj mjeri zakučastog jezika.

„Oprosti, što si rekao?“, na to će Vini praveći se da ga nije razumio i time ga podjari sasvim dovoljno.

„Kako samo brzo piješ!“, ustvrdi Januš gledajući u Vinijevu praznu kriglu i s rukom u zraku dozivljući konobara, pokazujući mu da donese još, doda: „Jesi ikada imao problema s alkoholom?“

„Meni samo kavu!“, dovikne Vini konobaru ispravljajući narudžbu, usredotočujući se na Janušovo zacrvenjeno lice koje je isijavalo bijes unatoč

tome što se svim silama nastojao osmjehnuti pretvarajući se kako je svakim trenutkom sve raspoloženiji.

„Družeci se s tobom, to bi doista mogao postati moj problem“, odvrati Vini trudeći se parirati mu jednakom mjerom, premda nije bio od onih koji na taj način s nekim razgovaraju.

Sjeme je ovaj put bilo s razlogom posijano, i Januš je bio u formi kakvu je Vini i priželjkivao.

Nakon posljednje runde pića, po izlasku iz pivnice obojica krenuše u istom smjeru, odjednom bez i najmanje želje da se razidu.

„Pozivam te još nakratko k sebi, a možeš nešto pojesti i kod mene. Koliko se sjećam voliš svinjetinu kao i tvoji vrli zemljaci, a upravo to imam kod kuće“, cinično će.

Vini, razapinjući ga u mislima zbog načina na koji je to rekao, prihvati njegov prijedlog, i oni se pješke upute prema Januševu domu. Za Viniju to je bila prilika kakvoj se samo mogao nadati.

Janušev stan u širem središtu grada svojim je slatkastim zadahom i bizarnim predmetima porazmještenim uokolo, asocirao na gnijezdo poganstva i razvrata. Sasvim prikladno, zaključio u sebi Vini.

Januš iznese na stol hladnu, pečenu svinjetinu i oni, apetitom izazvanim nemalom količinom ispijena piva, prionu k jelu.

„Rekao si da si rodnom iz Nizozemije, ali da si živio svuda pomalo“, odjednom će Vini kao usput.

Januš se prezrivo iskezi i ne kaza ništa. „Prija li ti svinjetina?“, doda, skrećući s teme.

„Nije loša. Sam si je spremio?“, iskreno će i znatiželjno Vini.

„Na žalost ne. Kupio sam gotovo. No znaš li ti kuhati?“, upita Januš.

„Znam. Bio sam prisiljen sam sebi kuhati, dok je moja majka boravila po bolnicama“, pomalo sa sjetom u glasu će Vini, sjećajući se tog vremena otprije svega par godina.

„Rak?“, upita Januš, kao da je to ono što se samo po sebi podrazumijeva.

Viniju je ponovno trebalo nekoliko sekundi da se pribere, pa u sebi polako odbroji do pet prije no što progovori: „Problemi s krvotokom. Ništa strašno.“

Odjednom pomisli kako bi bilo najpametnije da istog trenutka naprosto ode odavde, i kako zapravo ne želi ništa više doznati. Previše je toga od njegove intime, kroz taj mučni dijalog, trebalo biti sastavnim dijelom otkrivanja. Smatrao je kako ga to razobličavanje, koje jednako tako razotkriva i njega, time nužno osiromašuje. Srž njegova bića osjetila se povrijeđenom i uvidio je da od toga mora odustati. Baš ništa od onog što mu je toliko sveto nije više želio podastrijeti, ni jednom jedinom riječju, pred to čudovište koje je iz široke porculanske zdjele halapljivo grabilo sočne komade svinjetine, oblizivalo se i mljackalo, gušeći se i podrigujući. Iz njegovih su ustiju ispadali zaslinjeni komadići mesa, poneki završavajući na podu, a poneki na stolnjaku ili njegovoj svilenjoj košulji. Viniju je sada već zaista bilo dosta. Ipak je bio toliko pristojan da pričekao da Januš završi.

„Još jedna cigareta i morat ću kući“, prozbori. Obojica se premjeste u udobnu raskoš starinskih kožnih fotelja. Januš mu se odjednom približi i bez

riječi zagleda u njega kao da iščekuje šamar. Vini u tom trenutku prepozna priliku za nimalo suptilno djelovanje, te naglo izusti: „Reci mi napokon tko si i odlazim“, te doda: „A ako ti meni nećeš, reći ću ja tebi ono što mislim.“

Samouvjereno se osmjehujući, i naoko ne obazirući se na Vinijeve riječi, Januš se, pomalo posrćući uputi u hodnik, te se, nakratko se zagledavši u antikno zrcalo ovješeno iznad komode u čiju ladicu strelovito posegne, kao da je to nešto za njega posve uobičajeno i svakodnevno, vrati se s maskom nečastivog na licu. Vini se prenerazi kada ga ugleda takvog, ali i - odmah potom - sabere i osmjehne. Januš se pak, likujući, uz gotovo neljudski, zastrašujući urlik strelimice sagne, privuče njegovu glavu k sebi i kroz povelik otvor na krabulji progura neprirodno dugačak, crni, plameni jezik u njegova, sad već - od preneraženosti - razjapljen ustima.

Vesna Denčić

Pismo

Kada se iznenada pojavi nezvani gost, nemoguće je tek tako oterati ga sa praga, čak i kada bismo unapred bili upozoreni da će od tog trenutka naš život poprimiti sasvim novu dimenziju. Zatečeni, prestajemo biti gospodari situacije i neko drugi, nepozvan, povlači poteze koje potom pokušamo da otpratimo.

Tog jutra kada se sa pismom u ruci pojavio pred vratima, malo je reći da smo bili zatečeni. Bili smo šokirani. Taj osećaj pratio nas je danima, dok polako nismo počeli da se privikavamo na novonastalu situaciju, i neobičnog gosta.

U pismu, iako kratkom, stajala je povest jednog mladog života, sa zahtevom (to čak nije bila ni molba) da ga ugostimo kao najrođenijeg, narednih sedam dana – dok se ne snađe. Jeste da nije bio najrođeniji, ali nekakvo davno srodstvo vezivalo ga je za mog muža, pa smo bez pogovora prihvatili ono što se od nas očekivalo.

I pored sumnje da sve to neće trajati tako kratko, potrudili smo se da ne oseti naše nestrpljenje i želju da što pre ode. Prva nedelja protekla je uobičajeno, onako kako to inače biva kada imate goste u kući: izlasci u bioskop, pozorište, koncerti, večere, kupovina poklona, pažnje i slične stvari. Poslednje večeri, tačnije večeri koje je, prema pismu, trebalo da bude poslednja, mada smo znali da nije, zamolio nas je da ostane još izvesno vreme, obećavši da njegovo prisustvo nećemo osetiti. Trudiće se da bude tih i nenametljiv, rekao je, da nastavimo da živimo kao da on ne postoji, kao da nikad postojao nije. Jasno je da nismo imali kud! Pristali smo.

Nakon toga život je nastavio da se odvija uobičajenim tokom. Retko smo ga viđali. Po ceo dan sedeo je u svojoj sobi, i da nije počeo da ostavlja papuče ispred vrata i pidžamu na čiviluku, što mi je svakog jutra kada bih pošla na posao

privlačilo pažnju, potpuno bismo zaboravili na njega. No, vremenom su, i ti mali tragovi njegovog prisustva, gotovo potpuno isčezli. Tek ponekad čuli bismo ga kako se uveče polako iskrada iz stana, i to samo onda kada smo zbog poslovnih obaveza kasnije odlazili na spavanje. Pre podne, dok smo bili na poslu, on je spavao, a noću, kad smo bili kod kuće, on je izlazio.

U početku nisam znala kako će moj muž reagovati na ovakvog podstanara, iako sam ja, priznajem, pomalo zazirala. Činjenica da se ponašao onako kako je obećao, samo je delimično potisnula sumnje. Na stranu to što sam smatrala da nije normalno da jedan mlad čovek bude tako tajansven i tih, da po ceo dan sedi zatvoren u sobi i da ni sa kim ne komunicira; trebalo je da se zapitamo gde provodi noći, šta radi, gde se hrani, pere i presvlači, zašto u zoru šeta go po stanu, i zašto ostavlja pidžamu na čiviluku?

I upravo ta pidžama me je najviše kopkala. Zašto je jednostavno nije ostavljao ispod jastuka? Da li je taj gest trebalo da nosi neku skrivenu poruku? Meni upućenu? Da li je ta okačena pidžama trebalo da asocira na svlačenje? Šta ako moj muž počne o tome da razmišlja... Šta ako počne da razmišlja kako u kući imamo vrlo čudljivog, ali isto tako vrlo lepog i zgodnog mladića... I što sam više razmišljala o tome, sve više mi se priviđala golotinja tog mladog muškog tela.

Ponekad bi me noću probudio osećaj nečijeg prisustva iznad uzglavlja i najčešće nisam bila sigurna da li je to san ili java. Ali zašto bih ga sanjala kad može sin da mi bude? Ili možda baš zato. Možda se potisnuti materinski instikt promethnuo u nešto drugo, nešto neprimodno. Besmisleno je i pominjati koliko bi tek neverovatno izgledao i sam pokušaj opisivanja scene u kojoj taj mladi čovek izazi iz kuće kad mi pođemo na spavanje, sačeka da zaspimo, vrati se, prodefiluje pored našeg kreveta potpuno nag, potom opet napusti kuću i vrati se u zoru pre nego što krenemo na posao. Potpuno blesavo! Više nisam znala šta da mislim, jer sve je izgledalo kao deo mašte. Bolesne mašte! I ko bi u to uopšte poverovao? Niko! Naročito ne onaj sa kim deliš postelju. Valjda bi i on nešto čuo, video, odreagovao na bilo koji način?

Kako je vreme prolazilo osećaj da gubim razum se pojačavao i kada sam već bila spremna da se suočim i sve isteram na čistac, čak i po cenu da napravim budalu od sebe, sve je odjednom prestalo. Više nije bilo ni papuča, ni pidžame, ni njega.

Narednog jutra probudi me je plač deteta. Malog deteta. Bebe! Gospode Bože, poludela sam definitivno – prvo golotinja, sad beba! Opet beba! Toliše godine bezuspešnog lečenja od steriliteta, i još više neprospavanih noći u kojima sam slušala plač nerođenog deteta, potom psihijatri, sedativi... sve uzalud! Zar ponovo da kroz sve to prolazim, pomislih u očajanju i zapuših uši rukama. Ali plač nije prestajao. Ustadoh iz kreveta, i drhteći, krenuh, poput zombija, za glasom koji je dopirao iz njegove sobe. Boreći se sa žestokim otkucajima srca, drhtavim rukama petljala sam oko brave, dok konačno nije popustila. Na krevetu je, u njegovu pidžamu umotana, ležala beba. I plakala. Tlo pod nogama počelo je da nestaje i poslednje što sam videla pre nego što sam izgubila svest, bilo je zgužvano parče papira u bebinoj ruci.

Draga moja buduća mama!

Znam da će ti sve ovo izgledati čudno i ne znam kako sve da ti objasnim... ne znam odakle da počnem. Pišem ti ovo dok još mogu i umem, jer uskoro to više neću moći.

Gotovo ceo život tragao sam za jednom toplom i nežnom dušom, koja će me prigriliti uz svoje skute. U tom traganju doživio sam i proživio svašta, ali ne bih sada time da te opterećujem. Mislio sam da je najveća nesreća u životu biti siroče, ali sam, nakon svega proživljenog, shvatio da to nije uvek tako, tj. da ima i gorih stvari. I bez obzira na sve, na godine i vreme koje je proteklo u traganju i lutanju, ipak sam želeo da se skrasim, da konačno nađem svoj dom. I našao sam ga. Našao sam ga kod tebe, moja draga buduća mama.

Bilo bi isuviše kada bih opisivao šta mi se sve i kako na mom životnom putu događalo, i ne znam da li bih uopšte uspeo u tome i da li bi baš sve razumela, jer ni ja ne razumem mnogo toga, ali ipak, moram u par reči da ti objasnim. Oprostićeš mi, nadam se, što ću morati da budem kratak, jer sve teže uspevam da formulišem rečenice.

Dakle, da počnem. U svom beskrajnom lutanju, negde, nekad, kao čovek u poznim godinama, prekoračih granicu, granicu realnog vremena i uđoh u međuprostor, međuvreme ili bezvreme, ni sam ne znam u šta, a trenutno sve teže pronalazim reči kojima bih to opisao. Od tada se krećem obrnutim smerom, nasuprot vremenu, prirodi, evoluciji. Moje godine se smanjuju, umesto da rastu. Kada sam došao kod vas imao sam više od dvadeset i pet godina. To je izgleda bio kritični momenat, jer nakon toga brzina kojom sam počeo da se podmlađujem povećavala se, i svakim narednim danom po jedna godina je nestajala. Zato sam se onako naglo povukao, kako bih sprečio da tvoje pronicljivo oko uoči tu razliku, iz prostog razloga što nisam znao kako da ti objasnim šta se to sa mnom događa. Pitanje je kako bi reagovala, čak i da sam ti sve ispričao, iako je bilo očigledno da nestajem... Stoga je, smatrao sam, bilo bezbolnije da se sam suočim sa onim šta me čeka.

Ovom prilikom moram i da ti se izvinim što sam noću, krišom, ulazio u tvoju sobu i gledao te dok spavaš, što sam imao nepristojne misli dok sam gledao tvoje obnažene grudi. Ali, moraš da me shvatiš, tada sam bio u pubertetu i nisam imao vremena da gledam devojčice, jer sam se svakodnevno smanjivao, cureo, kao pesak na peščanom satu. Bila si tako lepa, tako poželjna tih nekoliko noći, da sam jedva uspevao da se suzdržim – da sam umirao od grozničave želje za tobom i tvojim usnulim telom. No, i to je brzo prošlo, ali ja sam te i dalje želeo, ovog puta kao majku. Bio sam toliko uplašen, uplašen od sveta, od vremena, od samoće, i očajnički sam želeo samo da me zagriš, pomiluješ i poljubiš za laku noć.

Poslednjih dana bilo mi je strašno teško da se snalazim sam, čak je i ono malo hrane, koje sam uspevao da prošvercujem u sobu, počelo da nestaje. I dok ti ovo pišem, vreme još brže teče, i na moju veliku sreću, poslednje godine isureće prilično brzo, tako da ću, nadam se, još relativno kratko vreme biti gladan i žedan.

A sada, moja draga buduća mama, baci ovaj papir, i molim te, brzo me nahrani.

Voli te tvoj budući sin

Zoran Ilić

Priča slična „Trnovoju Ružici“

Na razglednicama sve mogu da podnesem i uspešno izbegnem nostalgiju i slična osećanja, ali me jedan detalj svaki put iznova deprimira, prosto ledi krv u mojim venama: slučajni prolaznici zauvek zaustavljeni u svom kretanju. Njihovi pokušaji da se istrgnu iz stvarnosti fotografija - dugi, snažni koraci, odsečni zamasi ruku, odlučni izrazi lica... Sve je potpuno uzaludno - svi oni su zaleđeni, kao u bajci o Trnovoju Ružici. Neka čarolija ih je zaledila, zauvek zaustavila u njihovom kretanju. Ko će da ih probudi iz višedecenijskog sna? Da li ja opisujući ih, pokušavajući na taj način sa njih da skinem začaranost?

Zaleđeni su i cegeri koje prolaznici nose u rukama, kao i njihovi nevidljivi i raznovrsni sadržaji. Nikada neće istruleti voće i povrće koje su oni kupili na gradskoj pijaci, vekne hleba zauvek će ostati sveže, mleko se neće nikada ukiseliti... Sićušna stvorenja u kolicima koje brižne majke guraju ispred sebe neće nikada potrčati ulicama, cveće u žardinjerama neće svenuti... A mračne, patinirane zidine gradskih većnica i katedrale sa oštrim, šiljatim vrhovima koji hrle u nebo, onda monumentalni spomenici posvećeni hrabrim oslobodiocima ili nevinim žrtvama iz minulog rata - svi oni su konačno na svom, jer nisu oni jedini nepokretni, mrtvi, na fotografijama.

Razglednicu koja odgovara prethodnom opisu uputila je devojka mladiću kojeg je upoznala nekoliko meseci ranije. Ona svoj tekst počinje pozdravom: Sia B. U donjem levom uglu napisala je: Sia = Italian „Ciao“. Sećam te se, nisam te zaboravila, kao da ga teši, poručuje mu već u prvoj rečenici. I: Najsrdačnije ti se zahvaljujem za tvoju razglednicu. Zatim navodi podatak da će njen otac 18. oktobra posetiti Budimpeštu. O razlozima posete, ništa ne piše. Ali naslućuje se da je to važan događaj u krugu njene porodice. Ah, šta će im otac doneti - njoj, njenom mlađem bratu i majci - sa službenog putovanja u inostranstvo! Inače, ona ne stanuje u gradu koji je prikazan na razglednici već u njemu pohađa kurs engleskog. I razglednicu je ispisala na engleskom.

Na poleđini razglednice mogu se uočiti četiri datuma - prvi je iznad svog teksta ispisala devojka i to je datum kada je napisala razglednicu; drugi je onaj koji je poštanski službenik pečatom otisnuo preko poštanske marke, zajedno sa nazivom mesta devojke; treći je grafitnom olovkom u gornjem levom uglu ispisao mladić. To je datum kada je dobio razglednicu. Četvrti datum je pomenuti dan dolaska devojčinog oca u Budimpeštu.

Vratimo se fotografijama na licu razglednice.

Ima ih pet, kao što napomenuh, slučajnih prolaznika na ulicama grada. Na prvoj ih je dvoje. Ipak ih je troje, jer se iza stuba saobraćajnog znaka nazire još

jedan prolaznik. Na poleđini razglednice piše da je na slici jedna od obodnih kula zamka iz XIV veka. Dvoje ljudi ne koračaju naporedo već jedno iza drugog. Napred muškarac, a pozadi žena. Ne znam da li zato što, trenutno, preslušavam kasetu Sajmona i Garfankla, ali on me neodoljivo podseća na Arta Garfankla. Pre svega, plavom kovrdžavom kosom i džinsom koji nosi. I njih dvoje u rukama nose neizbežne cegere. On u desnoj, a ona u levoj. Sigurno ne zato što je levoruka, već što u desnoj ruci drži nešto što, u tom trenutku, jede. Ulica na kojoj su zauvek zaustavljeni prilično je uska, dok je iza njih šibljje.

Šta je u ženinoj desnoj ruci? Jabuka koju upravo želi da zagriže, ili kornet sa nekoliko raznobojnih kugli sladoleda? I da li se njih dvoje vraćaju sa pijace?

Na saobraćajnom znaku koji zaklanja trećeg prolaznika piše da je najveća dozvoljena težina za vozila petnaest tona.

Na sledećoj fotografiji je obilje ljudskih figura dok se impozantna građevina od crvenih cigala koja dominira fotografijom zove Visoka Kapija. I ona, slično kao i zamak na prethodnoj fotografiji, potiče iz XIV veka.

Na fotografiji su pomenuta dečja kolica i žardinjera sa cvećem. Od prolaznika, najmarkantnija je mlada plavokosa žena sa tašnom prebačenom preko ramena i tela zaokrenutog udesno. Takvim položajem tela zaklanja muškarca koji pored nje stoji. Lako je zaključiti da joj pokazuje nešto u pravcu u kojem je zaokrenula telo. Njena leva ruka počiva na rukohvatu dečjih kolica. Taj grad na severoistoku Poljske jeste njen grad, kao što joj i taj letnji dan pripada. Sa njom su muž i beba u kolicima, dok se njen izgled može opisati kao najlepša mlada majka u tom gradu. Duga plava kosa i vitko, devojačko telo. A te godine trebalo bi da su mračne. Vladajući društveni sistem stanovnici države doživljavaju kao nametnut, čvrst, čelični zagrljaj starijeg brata iz kojeg bi hteli što pre da se izvuku. I u šta utopiti svoje živote, kako sve to preživeti?

Ni fotograf koji u tom trenutku pritiska okidač na foto-aparatu nije iznad tog vremena. Hladno oko objektiva foto-aparata ne pomaže mu da tačnije od drugih sagleda vreme u kojem živi. On je običan fotograf, avanturista, možda i hedonista, ljubitelj dobre hrane, pića i lepih žena, većito u potrazi za novim životnim uzbudjenjima. Hotelske sobe, putovanja autobusom, železnicom, ili sopstvenim autom, nova poznanstva... Jedino što ga opterećuje i zagorčava mu život jesu neprestane tehničke novotarije: novi, moćniji i komplikovaniji za rukovanje foto-aparati, nove marke kolor-filmova - japanski, američki, istočnonemački; filteri, objektivi sve većih ili sve manjih žižnih daljina, hemikalije i aparati za razvijanje filmova, foto-papiri... Stalna, grčevita borba da se sačuva uzbudljiv, lagodni posao.

Na ovoj fotografiji želeo je da zabeleži uličnu vrevu zrelog letnjeg popodneva, i on je ima. Nekoliko parkiranih automobila i žardinjera sa cvećem uspešno upotpunjuju takav ambijent.

Fotografija je snimljena, i on zadovoljno vraća foto-aparat u kožnu futrolu. Onda se upućuje u najbližu kafanu na kriglu piva i porciju girica. Kasnije, dok plaća račun, kod konobara se raspituje gde se nalazi Spomenik Zahvalnosti.

Napušta kafanu i sledeći konobarova uputstva stiže do memorijalnog kompleksa na periferiji grada. Nekoliko puta prilazi i odaljuje se od spomenika pre nego što odabere ugao iz kojeg će ga fotografisati. Udaljen tridesetak

metara od spomenika ponovo vadi foto-aparat iz kožne futrole. Svetlomerom određuje otvor blende i ekspoziciju. Gleda kroz tražilo - upravo to želi da ima na fotografiji. Kasnije, u laboratoriji, primetiće da je jedan stub spomenika delimično zaklonjen krošnjom drveta ispod kojeg je stajao.

Pogledajmo šta je na trećoj fotografiji snimio gđin Andrejčik! Dva zaljubljena para i usamljenog mladića koji je primetio fotografa i ljubopitljivo gleda u njegovom pravcu. On želi da bude fotografisan i oduševljen je što će njegov lik tog dana ostati sačuvan na filmskoj traci.

Sledeća fotografija, predstavljena je panorama grada, jedina je na kojoj nema ljudi. Fotograf se ponovo uputio prema periferiji grada. U prvom planu su krovovi dvospratnica dok je u pozadini grad. Ali, široki zeleni pojas između grada i dvospratnica - to nije gradski park! To su pre male, isparcelisane bašte stanovnika grada: dovoljno velike da njihovi vlasnici odgajenim sezonskim povrćem podmire porodične potrebe. Da tu provedu slobodno vreme od ranog proleća do kasne jeseni vredno radeći i družeći se. Male živopisne bašte - upravo njima vlast kupuje socijalni mir, gradi o sebi idiličnu sliku.

Poslednja fotografija: motiv sa jezera Ukjel. Dve jedrilice zauvek zaustavljene na nemirnoj i tamnoj površini jezera. Četvoro, troje dece i žena, mirno sede na jednoj od njih. Nijedno od njih četvoro nije u naporu da se otme iz ravne površine fotografije - jedrilica, čija su jedra ispunjena vazduhom, jeste ta koja pokušava da ih odnese sa fotografije. Ali ni uzburkana voda, ni blagi povetarac nisu dovoljni da je odnesu sa sličice dimenzija 5x6,5 cm, i ona ostaje zauvek da pluta u donjem desnom uglu razglednice.

Zatvaram hemijsku olovku kojom sam opisao fotografije. Nikakva čarolija se nije dogodila. Sve je potpuno isto kao i onda kada sam prvi put razglednicu uzeo u ruke. Nikome nisam pomogao da sa nje nestane, da njegov lik izbledi ostavljajući svetlu mrlju...

Svi oni ostaju da sačekaju veštijeg pripovedača ili sa manje skrupula koji se neće libiti da u svojoj priči napiše: Onda sam razglednicu prineo usnama i poljubio plavokosu ženu. Prolaznici su se pokrenuli, protresli glavama, prodrмали okamenjene udove i sledećeg trenutka nesigurno nastavili da idu svojim putem. Jedrilice su otplovile... Nebo iznad grada na svih pet sličica počelo je istovremeno da tamni i one su se ubrzo pretvorile u crnu, neprozirnu mrlju. Nestali su ljudi, nestao je grad dok se decenijama čekana čarolija konačno dogodila.

*

Avgustin Ljubiša

Pravi prijatelj

Danas sam stekao novog prijatelja. Prilično je mrtav. Ne priča mnogo, ali to mi i odgovara, barem ja njemu mogu da pročam šta hoću a da se on ne buni.

Jedino što mi se kod mog novog prijatelja ne sviđa je što svaki dan sve više i više smrdi.

Ivan Nešić

Stoper koji je lečio pregažene životinje na odvajanju sa autoputa broj 35

Biće to vraški duga vožnja, pomisli Leonard dok se odvajao ka izlazu na autoput broj 35 od Dalasa do San Antonija. U normalnim okolnostima Leni je voleo dugačke, neobavezujuće vožnje, ali ne i danas: nalaziti se iza upravljača imalo je isto značenje što i rizikovati; i to ne malo.

Pogledao je preko levog ramena, dao znak za prestrojavanje i usporio, konačno se zaustavivši pred velikim natpisom STOP koji je štrčao kao poglavica crvenokožaca na balu patuljaka. Obazrivost, podrazumeva se, nije bila na odmet, jer kljunovi često sačekuju neoprezne vozače na ovakvim ukrštanjima. Malo se opustiš, ne staneš ispred znaka, i eto kera koji će ti s neskrivenim zadovoljstvom uvaliti kaznu brže nego dok kažeš, „Gde si, Reks?“.

Leni, na kraju krajeva, nije sebi mogao da dopusti tu vrstu luksuza, ne sa teretom koji je prevozio u prtljažniku. Kada sve ovo prođe i paketi budu isporučeni na datu adresu, vremena za opuštanje biće napretek. Ali sada mu je trebala potpuna koncentracija tokom vožnje duge 430 kilometara, ili bar dok ne stigne do odvajanja kod Vejka. Nakon toga očekuje ga dobro parče na kojem će uglavnom sretati kaktuse, kotrljajući korov i pregažene životinje koje su noću izlazile da se ogreju na asfaltnoj traci. To je, naravski, bila greška, ali pokušajte vi da ih uverite u to. Teže nego da se popišaš divljoj mački na rep, smatrao je Leonard.

Prebacio se u srednju traku autoputa, održavajući brzinu ispod propisanih 75 milja, i pustio muziku koliko da se opusti. Ali nervoza je činila svoje i on pogleda u retrovizor, fiksirajući vrh prtljažnika koji ga je podsećao na poklopac mrtvačkog sanduka. U neku ruku to je bilo tačno – jebeno istinito, reklo bi se u datim okolnostima – jer pošiljku koju je Leonard prevozio sačinjavalo je pet džakova nabijenih peskom u kojima su počivali ostaci gospodina Suareza. A naš momak je poštar-dustabanlija koji će ih dostaviti neoštećene i u roku. I to zbog čega? Da l' zbog sujete, moći i kaprica koje su bosovi mogli sebi da dopuste, jer su imali potrčka poput njega? Doći će i taj dan kada će Leni izdavati naređenja, ali do tada neki drugi ljudi na komandnom mostu igrali su ulogu kapetana Kirka.

„Podigni me, Skoti“, promrmlja Leonard sebi u bradu. Koliko rizika da bi se konkurenciji poslala jasna poruka – ova teritorija je zapišana, prijatelju. Drž' se podalje ili ćeš nositi svoja muda k'o ordenje za iskazanu glupost!

Osamdeset i dve milje kasnije, i nekoliko dopola popušenih cigareta u pepeljari, mogao je da odahne. On podrignu u to ime.

„Izvin'te na mojim manirima“, reče Leni preko ramena, obraćajući se saputniku koji se vozio, kako je izgledalo, na počasnom mada ne i najudobnijem mestu. Ipak, imao je osećaj da neće biti pritužbi na tretman. Najgore je prošlo, naplatna rampa ostala je za njim kao i pubovi koji su na vrućini bezbrižno dremali u patrolnim kolima. Nisu udostojili pogledom ni vozača ni 'kamaro' Z/28 iz '69. koji je jezdio dalje poput rak rane, sve bliže cilju. Njihovu nezainteresovanost nije primio kao uvredu.

Leonard u to ime zapeva s Džonijem Kešom koji je iz zvučnika obznanjivao da su u zimu šese't pete bili gladni i jedva u životu. U pesmi The Night They Drove Old Dixie Down Ričmond je pao pod vlast Unije, a on je zapalio još jednu cigaretu, ovoga puta iz čistog zadovoljstva. Činilo se da je fortuna danas dobro raspoložena prema vozačima sa prtljagom u vidu džakova peska i ostataka ljudskog tela.

„Fala vi, gospoja“, reče Leni, obraćajući se maloj ikoni majke božje koja je visila sa retrovizora, pokušavajući da deluje ponizno, naizgled zahvalan na tim praktičnim čudima.

Više od pola časa nije sreo nijedno vozilo u oba pravca i jednolični krajolik počeo je da ga uspavljuje. Ni pojačana muzika nije pomagala – praktično samo ga je nervirala – i Leni isključi radio. Posle nekog vremena ponovo je zadremao, i, u magnovenju, u poslednjem trenutku shvatio kako 'kamaro' nezadrživo skreće s puta ka nečemu što bi moglo biti... Pobogu, šta je to moglo biti?!

Leonard instiktivno udari kontru i naleže na kočnicu, a automobil se zanesu ka sredini kolovoza, praćen škripom guma i oblakom prašine. On spusti glavu na volan i odahnu, a kada je podigao pogled ka obliku koji se nazirao kroz mini peščanu oluju, mogao je da se zakune da je video tipa koji se podigao od nečega što je ličilo na pregaženu iguanu. Jedino što je ova

(pregažena?)

iguana ustala na sve četiri i otapkala u pravcu pustinje. Leonard pomisli da mu se priviđa, svuda okolo još su vitlali pesak i prašina.

„Tako mi svih šuljeva pakla“, reče on, promolivši glavu kroz prozor. „Mali, vuci se 'vamo!'“

U momentu je shvatio da je dečak od nekih petnaestak godina bio crnčuga, i da se Bog ovim poigrao k'o kuće s frizbijem. Isusa-mu-Hrista-na-Harliju-od-1200-kubika, tip je imao desnu ruku savijenu u laktu i zgrčenu uz telo, a srednji prst na njoj stajao je uspravno, neprekidno pokazujući da ga možeš siskati. To se svidelo Leonardu. Prilika šepajući krenu ka kolima, držeći glavu malo udesno, kao da je u tom pravcu imalo bogzna šta da se vidi. Kada se nekako dovukao do automobila, on zanjaka.

„Hm-hm-hm... ste me z-z-z-vali...?“

„Nego šta“, reče Leonard. „Krenuo si negde?“ Zašto ga je to pitao? Lično, bolelo ga je i levo i desno jajce da li se ova nesrećna spodoba uputila na hodočašće do Jerusalima s karavanom beduina na kamilama.

„Nih-nih-nih-gde...“, reče dečak, a Leonard opazi na reveru bedž: 'Ukoliko sretnete ovu osobu, molimo vas da je dovedete na sledeću adresu'. Bila je tu i

lokacija, ali, pobogu, taj gradić beše nekih sedamdesetak milja prema jugu. Kako se, za ime božje, uopšte našao ovde?!

Ne znam zbog čega, ali imam utisak da ću se pokajati, pomisli Leonard i, ako je postojala nedoumica, jedan pogled na ikonu koju mu je poklonila baka (onda dok je još bila sama u glavi i smatrala da će Leni završiti na nekom državnom koledžu), delovao je presudno. On otvori vrata.

„Upadaj, šibadžijo!”

Bila mu je potrebna čitava večnost i par geoloških era da se smesti u kola, a kada mu je to konačno uspelo, Leonard izduva dim u njegovom pravcu. „Isusa mu, izgledaš kao da su te od malena hranili petardama. I to onim velikim, koje smo zvali dinamitarama. Pa dobro, pošto si retardo, zvaću te Petardo.”

„Zoh-zoh-vem se Hih-hih-Hiler.”

„Hitler, kažeš! Mislim da mi se to ime ne sviđa, čak mi se uopšte ne dopada, zato ću ipak da te zovem Petardo... Slažeš li se, momčino?”

Slegnuo je ramenima u neodređenom gestu, a Leonard nije bio siguran koji pokreti kod ovoga behu voljni, a na koje ga je sopstveno telo primoravalo. Ponovo se okrenuo ka mestu gde je video njega i stvora koji je nestao u pustinji.

„Kako si...” reče Leni, ali odmah dodade: „Zaboravi”, i odmahnu rukom kao da tera misao od sebe, „verovatno bih se lakše sporazumeo s vanzemalcima koji govore kroz šupak nego s tobom.”

‘Kamaro’ krete uz škripu guma, ostavljajući potpis na vrelom asfaltu. Dečak ispusti uzvik oduševljenja, a Leni pritisnu pedal gasa koliko mu je patos to dozvoljavao, i kroz riku motora reče: „Neka priča ko šta hoće, ovo luče ide do jaja! Slušaj kako motor prede! Kada bi oni mamlazi znali da sam njihov ‘bjuik’ ostavio na parkingu a krenuo mojim ‘kamarom’, možda bih bio sledeći kandidat za vožnju u prtljažniku. Znaš, oni misle da ovaj lepota privlači previše pažnje.”

Istina je bila da je ‘kamaro’ zvučao poput jarca kojeg na živo deru testerom za sečenje metala, ali ubedite vi Leonarda u suprotno. Čik probajte. Teže nego da se divljoj mački popišaš na rep, definitivno.

‘Kamarovi’ točkovi prosto su proždimali put, a Leonard je osećao da ima moć nad mašinom, da mu se u potpunosti prepustila, dozvoljavajući mu da gazi do krajnjih granica. Iskoristiće to. Danas je prvi dan ostatka njegovog života i... misli mu prekinu stenjanje.

Momak se zgrčio u fetusni položaj – ili je, može biti, želeo da samom sebi podudla – da bi se iz tog zen stanja vratio u stvarnost brže nego da mu je neko na prevaru gurnuo tiket sa dobitnom kombinacijom u guzicu. Sva sreća da je bio vezan pojasem. Ova scena ponovila se nekoliko puta u pravilnim razmacima, ostavljajući Lenijevu vilicu prilično opuštenom. Kada je, činilo se, najgori napad prošao, dečak pobeže na sâm kraj sedišta, pokušavajući da se stopi sa vratima – ili da iskoči iz kola u pokretu, jebem li ga.

„Vuci se ‘vamo, dilejo”, reče Leni, povlačeći ga nazad upravo kada je usledio drugi napad, a saputnik počeo da se grči kao da, recimo, preživljava epileptični napad sa napajanjem od kojih hiljadu i kusur volti.

„Nemoj da mi praviš sranje da te ne bih izbacio u vožnji!” Udario ga je nekoliko puta šakom po glavi, a ovaj se još više uplaši i počeo da riče glasnije od prerijskog bizona.

Leonard zgrabi revolver za pojasom i okrete ga u pravcu momkove glave, istovremeno pokušavajući da održi kola na pravcu.

„Slušaj me, pederu! Ako odmah ne umukneš, napraviću ti u glavudži ventilacioni otvor veličine klozetske šolje!”

Upozorenje sa svim atributima pretnje nije imalo nikakvog uticaja. Dečak se bacakao tamo-amo na sedištu kao da su svi poznati, i par davno zaboravljenih demona pride, zaposeli njegovo telo i priređivali takmičenje u brejkdensu unutar istog. Leni prekide da se bavi dečakom, njegova čula sada su bila usredsređena na blago golicanje u predelu prepona: on spusti pogled na svoje međunožje.

„Isuse!”

Šaka koja se završavala patrljkom šćepala ga je svom silinom za testise. Leni udari po njoj drškom revolvera jednom,

(pauza)

dvaput,

(pauza)

i nastavi da bije u bap-bap-bap ritmu, istovremeno osetivši blago golicanje na potiljku.

Druga ruka gospodina Suareza plesala je neki neobičan, derviški ples na Lenijevom ramenu, da bi se nakon predigre ustremila na njegov vrat. On zakrklja, pokušavajući slobodnom rukom da odstrani uljeza, i dalje udarajući po prvom napadaču, pretvarajući ga u razmrljanu kašu mesa i kostiju. Ostavši bez kontrole ‘kamaro’ se, klizajući po pesku, zaustavi kraj puta zabivši se u veliko stablo Džošinog drveta.

Udarac je zgužvao haubu, masku i branik na ‘kamaru’ u agoniji napregnutnog metala, a zvuk pocepanog hladnjaka stopio se s pucnjem revolvera – ispaljeni metak odbio se od komandne table, prošao kroz Lenijev stomak, parajući creva i utrobu, da bi skončao u naslonu sedišta.

„Barp...”, izusti Leni i ispusti revolver – i goluba. Nakon prvobitnog grča usledilo je opuštanje mišića, a njegove oči, iskolačene kao dva puna meseca na noćnom nebu, bile su ispunjene nevericom. O šakama, koje su tabanale po podu u potrazi za najkraćim izlazom više nije razmišljao, sve misli bile su usredsređene na toplotu koja mu je tekla stomakom i natapala gaće. Znači tako izgleda kraj, nikakve fanfare ili retrospektiva života – osećao se usrano, to da, i on zacvile kao beba kojoj su uskratili pravo na garantovanu sisu. Ruke ponovo počеше da ga dodiruju, ali, ovoga puta, one su imale vlasnika.

Crni dečak položio je oba dlana na njegov stomak i nešto, ektoplazmično i grimizno, prostruja Lenijevim telom. Tek koji trenutak kasnije, prizori se izbistriše najpre u centru, kao scena na televizoru koji je iznova vraćen u život, izmaglica počе da se povlači s rubova i slike se ponovo iskristališase u Lenijevoj svesti.

Kada je dečak završio, klonuo je na sedište, a osmeh mu se razli licem. On podiže ruke i zagleda se u šake.

„Konačno...”, reče i s tim osmehom na usnama i prostrelnom ranom na stomaku izdahnu na suvozačevom mestu.

Lenijeva glava, koja je bila okrenuta u desnu stranu, ka crnom dečaku, odbi da se vrati u prirodan položaj. U nastojanju da podigne ruku, krajičkom oka

ugledao je zgrčeni prst na desnoj šaci koji mu je poručivao, pa... da može da ga siska.

„O-o-ovo je neh-neh-moguće...”, promuca Leni.

Pokušao je da vrišti, ali njegovo grlo stvaralo je neartikulisano krkljanje. Nakon izvesnog vremena nastupila je tišina. Ali ne i za Lenija. U njegovom umu još se čula daleka jeka i razgovetni glasovi koji su sada bili nedostižan san. Tu jeku mogla su još da osete dva patrljka koja su nestajala u pravcu pustinje.

Moguće je da su bili u potrazi za onom pregaženom iguanom, ili su, pak, krenuli nekim samo njima znanim pravcem.

Vladimir Lazović

Marica

„To sa vešticom uopšte nije bilo lako.”

Stara žena zastala je u priči, a desetak pari širom otvorenih očiju beše prikovano za nju. Deca nisu treptala, nisu se pomerala... nisu valjda ni disala.

„Ono što je ušlo u bajku, mnogo kasnije, ni izbliza nije bilo tako prosto. Marica je gurnula vešticu u peć i spalila je, onda oslobodila Ivicu iz kaveza, pa su veselo krenuli kući... Malo sutra!”

Jedna devojčica osmelila se da pita: „A ti znaš... Kako je to bilo?”

Žena je ćutala zagledana u vatru, odsutno se smešeći. „Znam”, najzad reče blago. Još nekoliko trenutaka kao da je prebiralala po uspomename, a onda je nastavila.

... Marica beše očajna, u kavezu iznad ognjišta Ivica je plakao iz sve snage, a za stolom je veštica oštrila dugačak krivi nož, tiho pevušeći. Već je spremila sudove, a veliki kotao namakla na vatru. Jasno i glasno, objavila je koji trenutak ranije: „Danas za ručak imamo Ivicu!”

Ništa, baš ništa nije mogla da učini devojčica, osim... da pokuša da iznenadi zlu čarobnicu, da je gurne u vatru kad baba okrene leđa. I shvativši da je to jedina šansa, Marica se zgurila poput mačke spremne na skok: Strašan trenutak, dok plamenovi što se izvijaju sa ognjišta prave utvarne senke na zidovima izbe, veštičin gavran pakosno grakće, a dugo sečivo se presijava... Onda se starica nagnula nad kotao, a devojčica skočila – da bi se veštica pomakla, a Marica zamalo što sama nije pala u vatru. Jedva je uspela da zadrži ravnotežu, bolno opekavši bosa stopala, dok se veštica unjkavo smejala.

„Malena, pa baš sam to očekivala!”, rekla je podižući ruku. „Ali sad ću te kazniti!” Marica je znala šta sledi - čarolija koja će je učiniti nepokretnom, možda nešto još gore... Ali maćeha, njihova draga maćeha koja je i nagovorila oca da ostave decu u šumi, pomalo se i sama bavila magijom.

Ništa naročito, tek da se krava lakše oteli, ili da se momak zagleda u devojk... Ali devojčica je brzo učila.

I kada je veštica upravila ruku, Marica je već postavila prepletene prste ispred lica. Prepletene na poseban način, tako da odbiju lakše čini koje neko baca na vas. Sad, ova detinja magija ne bi vredela nimalo da je veštica upotrebila zaista teška oružja, a ovako... Ovako, njihove dve volje sudarile su se nasred prostorije, čarolije suprotne ali izgleda jednake po snazi, i nemajući gde – uz fijuk, poput vatrenog stuba suknule uvis kroz tavanicu, visoko u noćno nebo. Istovremeno, pola trošnog krova sručilo se unutra puneći sobu oblakom prašine. Veštica je stajala otvorenih usta, zgranuta. Dovoljno da Marica sa stola zgrabi nož i zamahne, jednom.

Kao da ne može da poveruje, veštica je gledala crnu dršku bodeža što joj je strčala iz grudi. A tada devojčica gurnu čarobnicu u vatru.

Izvukla je brata iz kaveza i izvela ga napolje, dok je plamen zahvatao kolibu. Rešila je da noć provedu ovde, dok se požar polako stišavao: tinjajuće grede i smrad zgarišta držaće za noćas na odstojanju divlje zveri, kojih sigurno ima u šumi. Kada svane, potražiće put.

Ujutru je primetila sjaj u pepelu i ostacima ognjišta. Jedino je veštičin nož ostao ceo, i ona ga uze: put do kuće je dugačak, ko zna za šta im može zatrebati. Zatim, prisećajući se položaja sunca i vrhova nekih brda, svega što je zapamtila onog dana kad su ih ostavili, pokušala je da odredi na koju stranu treba da idu.

Ivica je bio mlađi, bio je uplašen, uplakan i gladan. Marica je umela da nađe divlje šumsko voće i jestivo korenje, da mu bar malo zavara glad. Umela je da uveče napravi zaklon od granja, i da se privije uz brata da ga zagreje u hladnoj noći. Najzad je zaključila da su krenuli pogrešnim putem, i da su tako izgubili skoro dva dana: za toliko duže moraće da putuju kući. Sve je znala, osim šta da odgovori kad bi je Ivica pitao po deseti put: „Seko, a zašto su nas ostavili u šumi? Da li smo bili tako nevaljali?“

Ni sebi nije umela da odgovori na ovo pitanje.

Trećeg dana šuma se proredila. Treće noći pojavili su se vukovi.

Sreća je da se čopor oglasio zavijanjem, to joj je dalo vremena da podigne brata na niže grane jednog drveta, pa da se i sama popne za njim. Drhtali su cele noći u krošnji, dok su razočarani vukovi kružili dole, da bi u zoru otišli da traže drugi doručak. Još satima se nije usudila da siđe, plašeći se da će se zveri vratiti.

Konačno, kad je bila sigurna da kuća više nije daleko, stigli su do potoka i do poznatog brvna kojeg se uvek plašila. Ona je mogla da pređe preko, ali uvek sa strahom: klizavo stablo obraslo mahovinom, jedan tren nepažnje i pala bi u brz i bučan potok koji bi je odvuкао prema nekom viru. A Ivicu je nosio otac, onih nekoliko puta što su prešli zajedno. Ali nije bilo druge, i stiskajući zube čvrsto je uhvatila brata za ruku i zakoračila.

Korak po korak stigli su do polovine brvna, kad se Ivica okliznuo.

Mrak je uveliko pao, a ona je sedela na drugoj obali obamrla, onemela, potrošenih suza. Pred sobom je videla samo Ivičino lice kad joj je konačno iskliznuo iz ruku, posle preduge borbe da ga zadrži. Legla je na brvno, pokušavajući obema rukama da ga izvuče gore, ali njena snaga bila je nedovoljna, i osećala je kako ga polako ispušta. Gledao ju je u oči.

Dok je padao, nije čak ni viknuo.

U gluvo doba noći stigla je do poznate kućice na rubu sela: potpuna tišina, ni zrikavac da se oglasi. Visoko na nebu, ravnodušni mesec sve je obasjavao hladnom svetlošću. Po običaju, vrata nisu bila zabravljena. Ničeg vrednog nije bilo da se ukrade u toj kući. Nečujno se uvukla unutra.

Na podu, nasred jedine prostorije, svetlucali su ostaci žara. Stegnuvi obema šakama, Marica podiže iznad glave dugi veštičin nož i reče glasno: „Vratila sam se!“

Zvučalo je gotovo radosno.

Vladimir Simić

B produkcija

Jutros rano komšija nas je probudio reskim zvucima motorne testere. Normalno, pomislili smo da će da seče drva, već mesecima složena u prednjem delu njegovog dvorišta. I tu smo se prevarili. Naime, komšija se spremao da ubije celu svoju porodicu, i psa i mačku pride. Na to su nas upozorili žalostivi krici njegove nejači i dugo zavijanje njegovog psa, divnog mešanca zelenih očiju.

Moralo se brzo delovati.

Na brzu ruku i uz neverovatnu galamu pripremili smo izaslanstvo koje će komšiju, nadali smo se, odvratiti od sulude namere. Oca, brata, majku i mene komšija je primio izuzetno ljubazno, prethodno zaključavši vrata ostave iz koje su dopirali žalostivi krici nejači i dugo zavijanje njegovog divnog mešanca. Ukratko, objasnio nam je svoje motive za neviđeni zločin koji je pripremao. Teško da je iko od nas imao šta da mu prigovori.

Posle slatkog, kafe i rakije (koja je bila izvrsna – komšija je ove godine sam napravio od šljiva koje su krasile njegovo dvorište), pomalo zbunjeni, ali izvrsno ugošćeni, napustili smo njegovo domaćinstvo. Dok smo se na kapiji rastajali, sinula mi je slabašna misao koja mi je ulila kakvu-takvu nadu u spasenje komšijine porodice. Rekao sam:

„Ah, komšija, ali motornom testerom?! Zaboga, ovo je Srbija, ne tamo neki Telksas, B produkcija!“

„Ah, vi stilom opsednute umetničke prirode!“, osmehnuo se komšija i ušao u kuću.

Ubrzo su do nas doprli još intenzivniji zvuci motorne testere i još žalostiviji krici čeljadi, a sudeći po psovka i psećem rezanju, reklo bi se da je mešanac ujeo svoga gazdu.

Živko Vujić
Donacije

„Evo vidite, ovo je groblje puno demokrata. Više nemamo mjesta“, objašnjavao je predsjednik gradske uprave za sahrane.

„Kako „groblje puno demokrata?“, čudio se predsjednik delegacije SAD.

„Tu su sahranjeni svi koji su pomrli otkad je uvezena vaša demokratija u našu zemlju“, objašnjavao je domaćin.

„Lijepo! Kod vas naša demokratija vrlo dobro napreduje“, izreče pohvalu predsjednik delegacije SAD. „Odobrićemo vam hitne donacije za proširenje groblja.“

Ilija Bakić
Braća po licu

Isključujem se.

U šupljini koja ostane ne čujem, ali osećam da neko vrišti. Znam da sam to ja.

Ruke, drhteći, petljaju oko šlema. Htele bi da ga strgnu. Ali, uslovljenost preuzme kontrolu i otvaram oči. Mrak iza kapaka zauzmu zelene senke. Gorčina iznutra jurne i rasprsnje se. Povraćam vodu u dugim, trzavim grčevima, oslonjen na sve četiri. Stomak je ploča koja odbija da bude slomljena. Suze peku.

Konačno uhvatim dah i sednem. Stranac me tapše po ramenu. Foka kleči malo dalje i osmatra. Tigar je negde u žbunju. Org u krošnjama. Pljunem zaostalu sluz i odmahnem: „Sve je pokriveno“. Stranac klimne. Otkačim čuturu i malim gutljajima pokušam da isperem usta. Ne pomaže. Ustanem, proveravajući opremu, spustim vizir, uopšte ne znam kada sam ga otvorio, i mahnem. Pokret.

Kamuflažni polimer igra se sa džunglom.

Nema stajanja. Usporavamo svaka 2 sata po 15 minuta. Dovoljno da se puls smiri i pluća dođu do više vazduha. Zatim udaramo oštar tempo. Provlačimo se, puzimo, preskačemo, bauljamo, penjemo, silazimo, preskačemo. Sa što manje šumova, bez govora. Komande se izdaju rukama, dlanovima, glavom.

Oštri četvorougao napreduje. Krila prate pokrete čela, začelje njih. Razmak između boraca je najmanje 20 metara. Tačka preseka linija bok-bok, čelo-začelje je prazna, zato smo zbijeniji nego što je propisano. Ali, centralnog borca nemamo. Kao ni dvojicu letećih. Ostali su na mestu randevua. Dobro, tu je i Org, ali on odlazi, vraća se, već prema svojoj uslovljenosti i nije u formaciji.

Džungla je, izgleda, nefrizirana. Nemam ni vremena ni volje da obavim testiranja. Istina, udisao sam, između naleta mučnine i bljuvanja, golim nosom, ali to ne znači ništa. U zatvorenom, pod krošnjama, haluciotrovi vijugaju kao zmijske, nošeni neosetnim strujama. Isto je i sa insektima. Da imamo leteće oni bi radili biohem analize. Ovako, ne smemo da se oslonimo na svoje njuške, ma kako da su poboljšane. Zato gazimo zatvorenih šlemova, dišemo kroz filtere. Svako pazi da ne otkrije deo kože i tako privuče neku bubu koja će da ga gricne i eliminiše iz takmičenja. Da znamo koji je feromon u igri mogli bi da se izmažemo odbijačem i šetamo goli i bezbedni, bar što se muva i njihove rodbine tiče. Naravski, i od svega ostalog moraš se braniti pa naš korisni teret dostiže gotovo 60 kila, uprkos minimalizaciji. Ranije generacije teglile su tridesetak kila više a bile ranjivije. Svakakvi gologuzani sa puškom i šakom pirinča u džepu jebali su ih u zdrav mozak. Mada, ako ćemo pravo, ni mi se nismo proslavili. Pukli smo ne na snazi nego na drčnosti. Svi su, izgleda, skucali da je ovo, kao i stotine puta ranije, rutinska operacija preoravanja i, stoga, previše stvari uzeli zdravo za gotovo. Samo razlika ispala drastična. Tolika da od pretraživanja frekvencija blokiranih šumom dobiješ napad. A jurio sam kroz njih ko brza brzina. Da sam bio sporiji uhvatili bi me u hipnomašinu i isprali mozak.

Toliko o boljim rezultatima. Tačka. Kraj spota.

Večiti sumrak srasta u noć i vreme je da se stane. Nije preporučljivo bazati po tami. Nijedan infracrveni nije dovoljno jak da bi otkrio krake pašetice, paučinaste žice odskočno-rasprskavajućih i sličnih prskalica, pa ni klasične skrivene rupe sa oštrim kočevima. A osvetljavanje lampama isto je što i samoubistvo, samo bolnije. Dakle, preostaje samo da se pritajimo, spavamo i čekamo jutro. Žvaćemo energokocke čučajući u paprati, previše blizu jedan drugom. Da nas zaskoči minobacačka bilo bi mesa do kolena, niko se ne bi izvukao. Ali moramo da se vidimo i dotaknemo. Kako god trenirani i uslovljavani, nismo solo frikovi nego grupa i prvenstveno u njoj funkcionišemo. Plus, zna se da progonjene zveri traže svoje, a ovako razbucani mi smo baš to. Kolika li je povezanost jednovrsne braće, kad je naša ovolika, ne mogu ni da zamislim. Jedino solere uče da su sve, pumpaju snagom i ego ludilom koje ih, kad treba, vodi u sigurnu smrt ako je u pitanju kamikaza zadatak. Zato ih i drže odvojeno, izolovane od nas.

Video sam samo dvojicu takvih. Jednog mrtvog i iskasapljenog. Upao je u logor i skenjao ceo štab glavonja, a onda i koliko god je mogao ostalih specijalaca i amatera. Kada je pao još je, onako napumpan svim i svačim, mrdao pa su na njemu uživo vežbali hirurgiju, kasapljenje, lomljenje, čerečenje, čupanja i slične zanimacije. Naši su, ono što je ostalo, spakovali u kesu za Pigmeje. Ruke i noge su složili kao cepanice, unakrs, ništa ih nije vezivalo za trup sem malo kožurice. Drugi, u stvari druga solerka je pola dana bazala ivicom naše komande čekajući zakazani sastanak. Ali, njen nadređeni je kasnio, linije veza su pukle zbog jake kontre. Ova je špartala okolo kao furija, malo-malo nestajala u zelenišu i nečujno iskršavala na drugom mestu. Borci su postali nervozni. Nije ti svejedno kad oko tebe obigrava 70 kila čistih mišića sa ko zna kako povezanim i uslovljenim adrenalin reakcijama. To može da razbuca pola čete dok stigneš da zucneš i vikneš 'uzbuna'. Ostatak biva utamanjen pre nego razume šta im se

priča. Kako god, nije nam prilazila a onda je nestala. Nije stigao ni njen komandant. Pričalo se da mu je pošla u susret, saslušala naređenja, a onda mu iščupala uši i jezik za kaznu. Teško onom ko to jebe pa omane... No, mi smo imali preča posla od bistrjenja tog slučaja. Prvo smo morali da se branimo a posle napadamo. I pobedimo. Za razliku od ovog puta kada smo dobili packe.

Osmatram i osluškujem. Noć bruji od glasova lovaca i lovljenih. Niko od njih nije se, za sada, namerio na nas. Bljesne ponegde bunar svetla kad se krošnje, za tren, otvore i propuste zrak mesečine što zakratko blokira pojačivače u viziru. Ne mogu da odredim tačnu udaljenost do tamo, jer smo sve kompju-funkcije isključili kako nas ne bi odala zračenja. Koliko to koristi - ne znam. Možda ništa, a možda smo već izbegli neke niskoleteće tragače za takvim impulsima. Ostaje mi da uživam u ravnoj, jedno-dimenzionalnoj noći sastavljenoj od mrlji mraka i senki.

U neko doba, od gore, stigne cvrkut. Org javlja da je stigao. Klimnem mu i sklopčam se tu gde sam stražario. San odmah navali na oči. Tonem duboko. Nema brige, kad Org čuva niko ne može da bude neopažen. Uslovljenosti je dovoljno da kažem da hoću da zaspim i hemija urade svoje. Bez snova. Tačka. Kraj spota.

Posle četiri sata se budim. Osluškujem, ne otvarajući oči. Šumovi su prepoznatljivi. Umiren, otvaram bešiku i praznim je. Pelena upija. Od kako smo u bekstvu nužda se obavlja unutra. Ništa se ne izbacuje da ne bi ostavili više tragova nego što mora. Goniteljima bi se svidelo da im dresirani psi, mačke, majmuni ili već nešto, nađu baricu, govana ionako nema, jer su creva adrenal blokirana, pa da odatle, iz sigurne tačke, krenu na sve strane. Ni njima nije lako u džungli. To je živ, nestabilan sistem sklon skrivanju, zatrpavanju, proždiranju tragova.

Ono što vidim nije ono čega je bilo noćas. Iako nemam na viziru konture slike od sinoć, kamera na šlemu nije uključena, greške nema. Granje, žbunje, puzavice, slede svoju logiku rasta, savijaju se, prepliću, guraju, menjaju okruženje. Zato je, pre akcije u džungli, besmisleno slati automatizovane snimače. Čemu kad ono što bi borac nosio u memorijskom čipu i projektovao odstupa od stanja na licu mesta u stepenu suviše velikom da bi bilo upotrebljivo? Da postoji veza sa komandom ili letaćima iznad i ispod krošnji i, posredno, sa satelitom problem bi bio manji. Ali, potpuna digitalizacija ovakvog bojišta nije moguća.

Za nas, sada, sve to ništa ne vredi. Ostaje mi da očitam kompas na dršci noža i gledam, slušam, njušim, pratim saborce. Da pustim da primarna uslovljenost, ono što mi je ostalo od otaca, i trening rade svoje.

Izmaglica čili dok senke blede pod navalom svetla. Napredujemo bez većih problema. Dva puta smo obilazili sumnjivo uske prolaze u zidovima nečega što liči na turbo bambus. Sve u svemu, skretanje sa pravca po jedan puni sat. Tigar je markirao truplo padobranca zapletenog u grane kojim su se zveri i crvi častili toliko da gotovo nema udove, a ispod napuklog vizira zijaju samo prazne rupe. Te oči su sigurno ishranile silne generacije muva. Prethodna kampanja bila je pre više od četiri meseca i od nekoga iz tog perioda ne bi ovoliko ostalo. Uostalom, možda i nije naš. Oprema je standardna, svako je

koristi. Izbegli smo ga u širokom luku pazeći na zamke i tako dodatno izgubili u vremenu.

Tigar maše i prilazim dok se drugi spuštaju u odbrambeni čučanj. Pokaže ispred sebe. Ne vidim ništa posebno. Samo zeleniš i senke. Pogledam Tigra, a on klimne. Osmotrim ponovo. Da. Svetlo je jače. „Kraj, Mos“, šapne. Tigar ima zaleđe boraca iz ovakvih okruženja i jasnije zapaža. Ali, sećanje na promo simulacije, ma kako netačne, kaže mi da je to pogrešno. Razmere ne valjaju. Nismo mogli toliko daleko da stignemo...

Uperim kažiprst u problem i otkočim pušku. Stranac i Foka ostaju da nam čuvaju leđa.

Milimo pipavo kroz sve bleđe senke. Čini mi se da smo tihi kao zardali tenk. Ipak, Org, od gore, ne upozorava. Ni ptice i majmuni ne prestaju da se dernjaju.

Konačno smo na cilju. Iza razbacanih, slomljenih grana zjapi otvorena rana u šumi. Stabla su sljuštena zajedno sa svim mladicama i ostalim zelenišom u liniji dugoj bar 80 i širokoj 10 metara. Na njenom kraju je crna olupina ukopana u zemlju. Ne moram da zagledam izobličeni plastimetal da bih ukopčao da su nam skinuli transporter. Neko je debelo zeznuo procenu. Ma kako da su piloti neoprezni, treba tehnike da se obori mašina koja ume da otkrije bar 10 projektila koji lete na nju. Znači da nismo imali posla sa odbeglom bandom narko isporučilaca koja namerava da pređe u drugi kartel pa je treba popravno kremirati, nego sa ekipom koja je već ušla pod novo okrilje, drugu firmu koja, posle 200 godina uspešnog šljakanja, ne može sebi da dozvoli luksuz promašene investicije. Dobro, ni naši nisu gori samo što to ovaj preokret nije registrovan. Ili je negde, na putu od terena do bosova koji odlučuju o kazni, ubačena pijavica za deformisanje vesti.

Kako god, opet ćemo morati da obigravamo, jer se na olupinu, kao na crkotinu, skupljaju strvinari. Moguće je i da su već tu, barem izvidnica. Lako su mogli da skoče ovamo kopterom, pa su se negde pritajili, vrebaju neoprezne i čekaju pojačanje.

Kucnem Tigra da se vratimo. Ovde više nema šta da se vidi. Tačka.

Pregledali smo jedan drugog u potrazi za čičkovima. Ne znam da li su imali vremena da ih zaseju. A mesto je idealno, na putu za našu teritoriju. Mi verovatno nismo jedini koji su se izvukli iz lonca, a anomalije uvek privlače barem izviđače. Razbacivanje čičkova na sve strane, nasumice, nije najpoželjnije, jer može da izazove kaos kada potera krene da češlja teren. Bez obzira na šifru koju domaći borac emituje i kojom bi trebalo da deaktivira čičak, ako ga pokupi, greške su uvek moguće, pa uključuju alarm. Dok se utvrdi šta je u pitanju gubi se vreme, a srećni nalazač lako može da ostane bez jajca.

Nije bilo nezvanih gostiju, pa smo se povukli dublje u senke i udarili pravcem suprotnim od mesta udara.

Držimo tempo. Uzbrdica pred nama još je blaga. Kad postane oštra moraćemo da se odmorimo pre forsiranja koje znači sporo, klizavo pentranje uz traženje oslonaca koji uvek mogu biti minirani.

Lako je Orgu, on izigrava da je Tarzan.

Još 10 minuta pauze. Polegali smo i dahćemo. Vidim kako se kamuflažne fleke na kombinezonu, mislim da je Foka u njemu, drhte. Borac radi brze vežbe dubokog disanja. Polimer ne uspeva da dovoljno brzo stabilizuje svoje kameleonisanje i sve liči na gomilu pihtija neodređenog oblika. Tako je izgledao i KGB kada je dobio bar 3 malokalibar metka. Najpre je vrištao i bacakao se, crn u sevu eksplozija, dok su se zrna, unutra, odbijala o njegove kosti i od utrobe pravila puding. Polimer je kasnio i beleo u imitaciju bljeska koja je prošla, bivajući tako lepa meta za nove pogotke. Laserske tačke šetale su po njemu i dok se bezglasno tresao i crkavao. Sa nosom u trulom lišću, ležao sam i gledao ga, a rafali su rili tlo preda mnom i zujali okolo. Veze su se raspale u haosu urlanja svih i komandi za napade i traženja pojačanja. Onda su nam pronašli frekvenciju, razbili šifru i smetnje grunule pravo u mozak. Čista je sreća što sam se isključio bez štete.

Kada se vatra prenela desno od našeg položaja, skupili smo opremu i pošli prema planiranoj alternativnoj tački zbora. Po zvucima borbe svuda oko nas bilo je jasno da je ovo prevruć randevu.

Nismo stigli dalje od buktinje srušenog koptera i eksplozijom razbacanih komada boraca po granama. Krv i creva kapali su zajedno sa lakom kišicom. Iza je bilo još mešanog mesa i kostiju sa glavama i udovima posađenim kao uvrnute oznake. Gacali smo po tom tepihu kad je trojka njihovih izletela na čistinu. Počastili smo ih sa bar 250 rupa. Svi smo ispraznili okvire. Ako sam od spuštanja i otvaranja veselog dočeka disao plitko i brzo, u trenu stezanja obarača, vazduh me je, usisan iz sve snage, napunio kao balon.

Paljba je slabila. Tamo gde bi trebalo da se spusti četa 5 ništa se nije čulo, a ni bela raketa nije ispaljena. Znači da nisu raščistili teren. Njih su zbrisali. U zaklonu sam preuzeo komandu i naredio povlačenje. Samo, ova opcija nije bila u igri. Niko je nije predvideo pa nema ni spasilačkih ekipa. Do naših linija moramo sami. Znao sam da će biti zajebano. Da nisam u kopteru, na putu u akciju, izvukao obeleženi metak, bar ne bih morao da izigravam vođu, pošto je naš glavonja nestao ali, ko je kurate sreće taj ne može da se izvuče.

Ipak, dobili smo u vremenu. Prava potera nije organizovana, jer su oni sigurno čekali drugi talas. Pitanje je koliko im je trebalo da budu sigurni da ga nema? Ispod 20 sati. Verovatno oko 16. Zatim su krenuli postepeno, izbacili osmatračice, ne previše efikasne, koji su našli transporter i poslali trupe da čiste najuži krug. Uvek je moguće da se neprijatelj izvuče iz neposredne vatre i reorganizuje za protivudar. Valja se zato osigurati od iznenađenja. Čišćenje se koncentrično širi i ume da bude jako pipavo. Zato ih do sada nismo videli, ali...

Kao da potvrđuje ovo, kopter prozuji iznad nas. Stajemo u pola koraka. Kamuflaža radi svoje. Sa njom i bez elektromagnet impulsa mogućnost otkrivanja je ravna ili bliska nuli. Čekamo da se mašina izgubi iz vida i nastavljamo. Treba ubrzati. U pricipu, kopter izbacuje trupe na čistinu i diže se. Moguća je varijanta spuštanja boraca u šumu užetom, ali se tada vreme u kojem je kopter velika, nepokretna meta drastično produžuje, a i mogućnost povređivanja ljudstva nije zanemariva. Kako god, oni ne znaju koliko nas je i gde smo grupisani. Ako nasumice bace trupe u zeleniš mogu da nikad i ne nađu plen. Iskrčavanje u rani je rizično, jer su tamo kao u streljani. Doček koji su nam priredili može ih uveriti u to. A naši su, kao, odradili i pripremu sa dva lovca koji

su raketirali i mitraljirali mesto iskravanja. Trebalo je da tamo nema nikakvog ili ne ozbiljnog otpora, posebno kad se uzme u obzir da, pošto je svež, otpadnik nije mogao da skupi lovu za K profi borce te je, dakle, vojsku skupio s koca i konopca, od seljaka, skitnica, begunaca i slične boranije. Takvi nisu navikli na oštar nastup i najradije čuvaju svoje guzice. Problem je mogla da bude šačica K momaka koja je lična garda gazde i instruktor pacerima. Ali, taj problem je zadovoljstvo. Glupo je nemati dostojnog protivnika. Nije štos utamaniti 300 bezveznjaka za pre podne u akciji koja liči na takmičenje u pljuvanju u dalj. Prava stvar su žmurke sa majstorom. Tako nešto smo i očekivali, ima da razbucamo amatere i malo se zezamo sa konkurencijom. I krenulo je u tom smeru, perje leti na sve strane, a mi vrištimo na gomile tupadžija kojima od bežanja tabani lupaju u bulje. No, kad sam video ono što je nekada bio Sas, naš leteći izviđač, skucao sam da kola idu nizbrdo. Nije mu falilo ništa osim što su ga, kroz vizir, pogodili u oba oka. Valjalo je čekati, uzeti na nišan i pored gotovo crnog vizira, i ispaliti dva hica vrlo brzo i vrlo precizno, računajući kako će se glava trgnuti kad je udari prvo zrno. Izlazilo mi je da ovo znači da je kartel već preuzeo otpadnika i debelo uložio u njega, a kako su oni ozbiljna firma, još od kolonijalne Indije u poslu, ovde će biti veselo, ali nisam mogao predugo da bistrim ovu temu, jer je onda započela provala olova i eksplozija i imao sam pametnija posla. Tačka. Kraj spota.

Na vrhu je zeleniš tek malo proređen. Dočekuje nas Orgovo kvocanje. Obesio se o noge i naglavačke visi sa grane. Stranac mu mahne. Zastanemo da predahnemo. Otpijam malo vode razgledajući okolo. Odavde nizbrdica vodi do jaruge iza koje je tampon zona. Tamo bismo bili sigurniji, jer ima i naših patrola koje krstare terenom u potrazi za manjim, relaksirajućim čarkama. Pošto znaju za poteru sigurno će čekati u blizini. Malo je verovatno da pređu granicu, to je već rizičnije ali biće tu negde.

Ogr i dalje zeza. Klati se, kliberi a krzno leluja kao zavesa. Stranac ga, fol, ne konstatuje, ali malo-malo pa mrdne čizmom, a ovaj se upiški od sreće. Ko zna zašto se pali na Stranca i, uopšte, na nas. Dobro, i on je K, uslovljen je, odrastao pored Stranca u nekom od centara ali, opet, sve je to bez veze. Odlazi i vraća se, uvek je blizu, razume strašno mnogo, pomaže u osmatranju, ima svog miljenika, prepoznaje ga bez problema iako smo svi isti, sa istom opremom, šlemovima bez lica. Kako god - tu je. I kraj spota. Tačka.

Ono čega nema su Pojačane džukele i mačke. Što je dobro, jer je teško neutralisati 50 i više kila čistih mišića, kandži i zuba koji kidišu na tebe. Ne valja to što, ako njih nema, znači da su gonoci blizu. Kad su domaći u okolini nema Pojačanih. Ovi ne razlikuju dobre i loše momke nego kolju sve na putu, a treba im bar sat trke da se dobro izjure i isteraju adrenalin. Tek onda se odazivaju na pištaljke. Štos je da su im frizirali snagu i agresiju na račun mogućnosti kontrole. Ne možeš imati i jedno i drugo. Zato su opaki za svakoga, bez razlike, čak i za svoje vodiče-kontrolore.

Mahnem za pokret. Nema izležavanja. Silazimo u gustiš, Foka je špic, Tigar levi, Stranac desni ugao, Org je gore, ja začelje. Opet klizanje i kačenje, samo sad sila vuče unapred. Poredak se kviri na strmini. Kočim, ali čizme ne nalaze uporište. I Foka gubi oslonac, uleće među lijanu, puzavice i niske grane. Koleno mi klecne i padam na levi lakat. Vidim, u blicu, kako nešto diže Tigra i baca ga

unazad. Stranac zaleže. Foka je zapleten. Nešto češne teme mog šlema. Kotrljam se bočno i nadole. Rafali zavrište. Foka, razapet, igra pod udarcima. Otkidaju mu prvo ruku, cepaju nogu, a onda šlem prsne kao lubenica. Više ne mogu da koriste snajpere, ali mogu granate. Krajem oka pokupim treperenje lišća u kojem bije vatra i šaljem im pet jaja na poklon. Eksplozije lansiraju dve razmahane lutke. Kamuflaža opet kasni. Iza još neko seje rasprskavajuća jajca. Ona su najbolja za blisku borbu. Puzim do obrenog stabla. Moram da se zaklonim i osmotrim položaj. Kora pršti pod rojem zrna. Udahnem pa se prebacim i uzvratim rafalno. Sa dve strane mi otpozdrave. Puzim unazad, taman da izmaknem bljesku i udaru novih granata. Tamo gde sam ležao sad je rupa. Kiša zemlje i lišća zakuca po šlemu. Koristim pokrov dima i povlačim se dublje. U klupku trave udarim u telo. Tigar. Leži na leđima. Na grudima rupa. Pocepala je pancir i probušila pluća. Krvavi mehurovi rastu iz rane i pucaju. Jasno čujem kako istegnuta opna, posle oklevanja, prska glasno i ustupa mesto novoj. Mahinalno posegnem za mediktorbicom pa se predomislim. Nema tu šta da se uradi. Sporo će crkavati od vazduha koji mu ulazi u prsnu šupljinu. Ako bude pametan neće se osvestiti. Ipak, ne mogu da ga ostavim tako. Dohvatim mu desnu ruku. Mlitavu. Ispravim kažiprst i srednjak i, sa sve rukavicom, gurnem u rupu. To bi trebalo da je kako-tako zapuši i preseče uticanje vazduha, a pusti viruse, otrove i već šta se nahvatalo na rukavici unutra i ubrza kraj spota. Uz malo sreće, kad ga pokupe, biće u toliko lošem stanju da će biti zreo samo za metak iz bliza. U suprotnom čeka ga dugo mučenje. Tačka.

A, u osnovi, po nasleđu i uslovljenosti, on je trebalo da se najbolje snalazi u ovakvim džungla džumbusima.

Puzim dublje i niže. Vatra je koncentrisana na drugu stranu i udaljava se. Stranac se pomera, izvlači. Ja nisam u žiži. Prebacim se na bok pa u čučanj. Bez protivreakcije. Pognut osluškujem, ništa sumnjivo ne čujem, pa se sručim nizbrdo.

Greška.

Rafal me ošine, zanese. Rame zavrišti. Ne padam. Zamah me nosi. Noge rade same, skaču, lete, lome. Šiba lišće u vizir. Ne trepcem. Novi meci me ne sustižu.

Izbijem na čistinu. Grupa tupadžija čuči i puši. Seljoberi pozadinci. Sav krš koji pravim ubedio ih je da sam njihov. Neprijatelj bi se šunjao. Šaljem im četiri jajca u susret. Vraćaju mi, iz eksplozije, udarac u bok. Stisnem obarač, šaram po zidu vatre i dima pa proletim kroz njega, mali mrak, i uletim u novi zeleniš. Adrenalin pumpe u meni rade iz sve snage i nose me.

Nizbrdica se gubi i skoro sam na ravnom. Ne čujem ništa osim svog srca. Razbija.

Jaruga je tu negde. Gazim pravo napred. Jebeš mine i ostale pica-boce.

Propadnem kroz žbunje, udarim teško i izgubim dah. Vid se zamuti i razbistri. Tu je. Granica. Batrgam, bauljam na sve četiri, do suprotnog zida. Grebem, penjem se. Prašina je moj element, ja sam pustinja, Mosad, ali ne ide, propadam unazad.

Onda me neko digne, kao perce, i prebaci. Šake velike i dlakave. Org. Uhvati me ispod ruku i vuče u žbunje. Noge odskaču od neravnina. Izgleda da i nisu moje. Padamo. Ja u mrak koji preseče poneka igla beline. Posle, ko zna kad,

sve preraste u vatromet. Otvorim oči. Slika se teško vraća, nešto joj se neće... Probam da dišem. Svaki dublji udah tera na kašalj. Opipavam se. Rame i bok su izbušeni, rebra i noge ugruvani. Nije loše. Osvrnem se. Gde je Org? Ne mogu da se uspravim. Ni da viknem. Poduprem se puškom i dignem na kolena, dovoljno da provirim iz trave i vidim trojku sa uperenim pucaljka. Ali ne na mene nego na Orga. On stoji malo dalje, iza drveta. Nikako da skoči i pobegne u krošnju.

Kopčam u trenu. Zavlači ih dalje od mene. Ali ovo nisu paceri nego K borci. Klonovi najboljih ratnika, gajeni na farmama kao gadne zveri koje znaju da ubijaju na 10.000 načina. I samo to rade unazad bar osam generacija, od početnog pretka. Svaki novi rod nadograđuje ono što je nasledio, još je utreniraniji, uslovljeniji, utrljava znanje u kožu, meso, srž kostiju za svojih 35 do 40 godina upotrebljivosti. Org je tek pokušaj da se u totalni rat upregnu i drugi iz familije primata. Ne naročito uspeo pokušaj, isto kao i sa šimpanzama i gorilama. Orangutani su pitomiji od pasa i mačaka. Strašno snažni i smešno bezazleni.

A ovaj se zeza sa K borcima. Odavno bi ga oni pocepali da ne osećaju da je tu i druga zver koju love. Zver ista kao i oni. Ja.

Pokret s leva otkriva mi još jednu grupu na gotovs. Samo što su ovi naši. I oni grupisani protiv pravila. Odnos snaga - normalan seks, jedan na jedan, nikakav grupnjak. Org ih je navukao jedne na druge.

U trenu gonioci pucaju a lovci odgovaraju. Njihova trojka je sljuštena. I jedan naš. Uspravim se, naučeno uključim emitor sa ident kodom usađenim mi u lobanju. Moji me prepoznaju. Mahnu i nastave da se bave onim što je pao. Bauljam do Orga, pored neprijatelja. Crkavaju u sopstvenim bljuvotinama i krvi. Noge kopaju zemlju. Šake se stežu i opružaju. Cvile. Unutra ih riju metalni crvi. Iza drveta Org leži otvorenih očiju. Pogoci su grupisani u vitalne zone. Nije osetio ni prvi udarac. Nema promašaja. Gađanje sporih meta uči se čim možeš da držiš pucu. Sklanjam mu dlaku sa smešnog čela, kao da je moje bolje, ispravljam noge i ruke, ravnam krzno. U jednom klupku nađem čičak. Sranje. Zato su nas tako lepo dočekali na nizbrdici. Nisu ni morali da nas jure. Mrvim to parče plastike. Jebi ga. Nisi ti kriv, jeste da su te učili ali... Tebi ovo ništa ne znači. Ni meni, ako ćemo pravo, ali ja sam iz ove bagre, ove koja je začela celu stvar. Ti ne spadaš tu. Ali si se zgodno namestio.

Prilaze moji, zadržavaju se da šutnu trupla žrtava, konstatuju preciznost. „Što ste čekali“, pitam. „Trebala nam čista slika“, kaže onaj sa čvarcima. Taj je specijalno uslovljen za komandovanje. Govno. „A Org...“ „Pa šta?“ „Jebeš živinče. Nakotiće ih još.“ „Sad imam tri bonusa“, doda drugi. „Aha...“

Mogu da ubijem čoveka na 10.000 načina, po želji. Tako da se muči satima ili odapne iz prve. Potegnem nož i udaram prvog, oficira, u stomak, tačno ispod pancira. Okrenem nareckano sečivo, unutra, izvučem ga i jurnem na drugog. Ali, umor i rane su me usporili i dobijam metak u stomak. Ništa ne može da zaustavi zrno iz ovolike blizine, ali ni moju ruku koja čelik ubada u grkljan i gura ga u mali mozak. Padamo. Nož ostaje u glavi.

Koprcam se, grebem da se skrasim pored saborca. Gledamo u nebo iznad krošnji.

Jebi ga. I nije neki kraj spota.

Pitam se da li će se naši potomci, oni koje gazde izlegu iz našeg mesa, ako ne zaključite da smo bili škart, sresti negde.

Hoće li se prepoznati?

Tačka.

Jovan Ristić

Muškarac sa greškom

1. DODIR

Roksana ga je zvala Miško, i on se nije ljutio. I što bi se ljutio kad je bio Pravi. Sa njime će uvek moći da bude ono što jeste. Uz njega će uvek znati da neko i nju čeka. Ako vremena ne bude imala, Miško neće otići s drugom da se prevrće. Kad ga želja bude minula, neće joj okrenuti leđa. On će leđa uvek pokazivati – kad njena želja dođe. A Roksana će tada milovati sve te čudesne mišiće, zamišljajući kako se napinju dok plivaju njenim znojem.

Od komšijskih pogleda, umesto zavese, štitila ih je prljava, poluraspadnuta roletna, koju je Roksana odavno prestala da diže, plašeći se da je ne pokida. Jedina svetlost u spavaćoj sobi poticala je od lampe sa zelenim abažurum nalik na šustiklu – poklon njene bake – pošto je trebalo zameniti sve te sijalice na lusteru koje su pocrkale. Kao i ofucali štof na fotelji iz čijeg je naslona štrčala opruga. I plafon bi valjalo okrečiti, paučinu poskidati. I šutnuti napolje taj zdepasti plakar od orahovog drveta; zameniti ga nečim većim, modernijim.

A mogla bi i neku biljku da staviš. I vreme je muža da nađeš.

Roksana bi majci odvrtila da biljke, kao i njen posao, iziskuju naročitu posvećenost.

Kao i romantika, mislila je svake noći, pokušavajući mrtva umorna da zaspi u ogromnom krevetu – uz svo to brujanje iz radne prostorije.

Ove noći postelja se konačno smanjila.

Obnažen, samo u sivim boksericama, Miško je sedeo do jastuka, gledajući u Roksanu netremice, a ona mu se primicala, klizeći kroz posteljinu. Osećala se kao gladna mačka; želela je da se odrazi pravo u njegov zagrljaj i da mu poljupcem isisa jezik.

Koliko dugo nije osetila ukus muškog jezika? Godinu i po dana? Ili možda dve? Davno je prestala da broji. A sada, kad je i taj dan došao, zašto navaliti poput grabljivice? Nije bila očajna toliko. Trebalo bi da se zabavlja, da ispija užitak na slamku. Zastala je, pridigla se na kolena i otkopčala prsluče. Potom je zaljuljala kukovima, šake podigla na ramena i stala da ih ugiba. Jedna za drugom bretele su sklznule.

„Da li su tvoj broj?”

Kako je samo volela nasmejane tipove.

Trideset pet godina, i još su bile čvrste – od jutarnjih vežbi, koje su toliko živcirale njene bivše. Svi ti muškarci su isti: otvore oči i odmah bi na gomilu. To je

jedina gimnastika koja njih zanima. Ta gimnastika se krije iza svake njihove reči. Posle se žale na nedostatak poverenja.

A kako je do toga došlo?

Muškarci su lažovi!

Bezbroj puta je poželeva da svi oni jednog jutra osvanu bez glasnihi žica, i da ona stvar ne može da im se digne barem do podne. Možda bi tako postali korisniji.

Hiljadu malih sveća upalilo se u njenom stomaku. Da li je ijedan to činio tako dobro kao Miško? Nije mogla da se seti – pritisak njegovih dlanova izbrisao je sve; svaku njihovu laž, svaku njihovu porugu. I „abortiraj, cico“, i „nazvaću te sutra“, i „ona je samo prolazna“, i „udaj se, onda, za Ambiciju“. Ostala je samo ta golema želja da ponovo bude ispunjena.

„Poljubi me“.

Pošla je usnama napred i nežno uhvatila Miškove obraze.

„Ala su hladni!“

A Miško je pogleda očima dečaka koji je sa grudvanja došao majci u zagrljaj po svu ljubav i toplinu ovog sveta. Osmeh mu posta vragolanski, i on šakama otisnu vreo trag od vrškova Roksaninih grudi, preko stomaka i kukova, do brazde na njenoj stražnjici.

„Veliki nestaško.“

Usisala mu je jezik do korena.

2. PREDIGRA

Sve drugo je postalo sporedno, i nije mogla da veruje da se i njoj to dogodilo. Ipak, nešto nije štimalo. Nije umela da kaže šta, ali je znala da to mora da promeni.

„Nećemo da žurimo“.

I, zaista, ne treba lepe stvari prekidati zbog sitnica.

Ležala je gola na stomaku, posmatrajući preko ramena kako joj Miško zuri u stražnjicu, pripravan da zaroni licem.

„Malo sam se ugojila je l' da?“

Da li je baš toliko volela nasmejjane tipove?

„Lepo je što nikad ne lažeš.“

Sad bi mu skresala sve što muškarcii jesu, ali, ipak je to bio Miško. Radio je sve što i trideset noći unazad. Srce da joj zagreje – smešio se. Telo da joj ukroti – spremao se. Ka njenim se kukovima pružao ne bi li ih podigao i zalio sa bezbroj poljubaca. Sve je bilo kako je volela, i tačno je znala šta će da usledi.

Tačno je znala.

Hitro se okrenula; raširila noge.

„Nešto i da promenimo.“

Miško kao da je oklevao, a kada ju je uhvatio za kolena, Roksana je ciknula. Trgnula je k sebi butine; obgrlila ih; prevrnula se, užasnuta, na bok.

„Šta ti je?“

Klečao je, zurio malo u nju, malo u svoje šake – kao da mu ništa nije jasno. Ali, objasniće mu ona. Svi ti muškarci su prokleta deca. Nikad ne znaš šta će da naprave.

Ništa ne umeju da urade kako valja!

„Stavljaj te ruke među butine!”

Nije sačekala da Miško to i učini. Zgrabila ga je za prste, hladne kao meso iz frižidera, i gurnula mu ih u međunožje, gde je njegov, do malopre nakostrešeni ud sada ličio na probušeni balon.

„Roksana, stvarno si odvratna!”

Grčila ga je dugo i grčevito, kao da će otići da se nikad ne vrati. I trebalo je to da učini. Marko je otišao, bez milosti. Igor takođe. Ali, Miško je neće kazniti. Čudilo je to, malo čak i bunilo, mada je i dalje plakala.

„Idemo pod tuš. Zagrejaćemo se, i sve će biti kao pre. Obećavam.”

Obukla je teget bade mantil i Mišku i sebi, pa su kroz radnu prostoriju otišli do kupatila. Preskakali su kablove i ambalaže od sonde, prolazeći kraj mašina koje su, prekrivene čaršavima, brujale u polutami. U povratku se, obilazeći terminal, umalo nije saplela o kolica.

„Morala bi da nađeš vremena za taj svinjac.”

Kada su se ponovo našli u krevetu, Roksana je legla potrbuške, a Miško ju je podigao na kolena, ispod stomaka joj poduhvatio vrškove i licem krenuo napred. Baš kao što mu je rekla – sve će biti opet kao pre.

Osim što ništa nije bilo kao pre.

3. SPAJANJE

Miško je podizao talase, goleme i moćne, a Roksana je na njima plutala. Nije joj bilo do surfovanja. Samo je ležala, posmatrajući svemir. Bio je pun prašine, sa mrtvim zvezdama i čađavim maglinama.

Neko bi stvarno mogao da okreći taj plafon. I sijalice na lusteru da zameni. Paučinu makar da poskida.

Muškarci su beskorisni!

Čak je i vikende provodila na Institutu. Kad se vrati, gde još i metlu da jaše? A ko će večeru da spremi? I projekat da završi? I uz to malo da se odmori?

Žive na našem rintanju!

Miškovi mišići plivali su njenim znojem. Da, stvarno, što se neki put i njegov znoj ne prolije? Čitav dan sedi tu i ne radi baš ništa, a uveče se samo zalepi, i naravno da može satima. Zašto li je, do đavola, večeras uopšte pristala? I ume li on to malo nežnije? Ne ume, očito. Ništa taj ne primećuje. Sad još i ubrzava.

Nabila mu je nokte u leđa.

„Jes' ti normalan?! Nisam ti ja lutka!”

Ti nasmejani tipovi u suštini su debili.

„Izlazi iz mene!”

Miško se povukao niže i smestio glavu na njen stomak. Gledao je u stranu. Da je to Marko, ne samo što bi ustao i pokupio se, već bi je nazvao stokom i kučkom, uz pominjanje još gadnijih izraza, a ona bi ga, najednom sićušna i jadna, molila da ostane. Ponekad bi se Marko smilovao, uzeo je žestoko

– baš kako je s njim to volela – i nastavio da psuje. U stvari, uvek je psovao u krevetu, a Roksana mu je govorila da joj se to ne dopada.

Muškarac treba da je fin!

Miško, na žalost, nije bio Marko. Svejedno, osećala se i kao stoka i kao kučka.

„Izvini.”

Pomazila ga je po kosi.

„Hajde da probamo ponovo.”

Miško nije čekao ni sekund. Uz osmeh pravog džentlmena pridigao se, oslonio na ruke i kukovima grunuo napred.

U Roksanu kao da se zarila ledenica.

4. RAZDVAJANJE

Ležao je na svojoj polovini, sklopčan kao šutnuti pas. Nikada mu leđa nisu izgledala tako krupna. Ličila su na zid. Svaki od tih čudesnih mišića sada je bio odbojan, neprobojan, nepokretan.

„Ništa ne umem da uradim kako valja.”

Satima je sedela na ivici kreveta, zamišljajući kako grli Miška. Ali, na dlanovima je i dalje osećala istinu. Ni sva njena toplota neće moći da ga otkrivi.

Muškarac ne sme biti pušten da lenstvuje!

„Umukni više!”

Majčin glas nestade, ostavivši tišinu da odzvanja. Uvek je bila u pravu. To nikada nije propuštala.

Ali, lenstvovanja biti neće, svakako.

Roksana se obukla, izašla iz sobe.

Vratila se u nju, gurajući kolica.

Ujutro će nazvati Institut i reći im da uzima neplaćeno. Neka se bune. Slobodno nek’ prete otkazom. Ako smatraju da mogu naći bolju i kvalifikovaniju – to je njihov problem. Ali, neće se usuditi.

I taj njihov projekat može da sačeka. Ionako je vezan za Roksanino ime, ništavan spram projekta njenog života, koji je ležao na kolicima. Gurala ih je ka brujećem konvertoru pažljivo, kao da će neki nagli pokret ili zvuk probuditi njenog princa.

Za Miška će uvek imati vremena.

I načiniće ga boljim. Još savršenijim.

Ovoga puta će biti manje predvidiv, i ipak će umeti da priča.

Makar toliko da bi je psovao.

*

Konstantin Tezeus

Multinavijači

Utakmica je počinjala kroz dva minuta, i Radoje požuri da u papirni tanjir prebaci nepojedeni deo užine (mek-euro hamburger, kesu kanzas-krompirića, i tvrdu papirnu kesu sa još netaknutom vrućom pitom od jabuka) i da pređe, noseći dvolitarsku koka-kolu, u dnevnu sobu. Tamo je čitav jedan zid bio TV ekran, za razliku od kuhinje gde je samo po jedan mali deo, metar sa metar, na svakom od četiri zida, mogao prenositi sliku.

Zna Radoje gde je bolje gledati.

Zvižduk sudije, i fudbaleri ekipe Beograda krenuše sa centra. Posle nekoliko minuta pronađoše put do protivničkog gola. Šut, ali, ništa.

„A-uh!”, uzviknu Radoje zadovoljno. „Kakav lep šut!”

Aut. Igra se nastavila. Desetak minuta kasnije začu se zvono na vratima i jedan ugao slike se automatski pomače, otvarajući ovalni prostor na kojem se videlo ko je pred vratima: komšija Robert Žikanović. „Uđi”, reče Radoje, a to je bio znak kompjuteru da otključa kvik-a-lok i pusti gosta unutra.

Robert Žikanović dođe u dnevnu sobu noseći u ruci papirni tanjir sa ohajo-piletinom, kesu amer-kokica i dvolitarsku bocu pepsi-kole. „E, vid'o sam onaj šut. Baš lepo.”

„A-ha.”

Robert Žikanović sede u drugu fotelju.

Uskoro napadači ekipe Farskih ostrva pojuriše ka голу Beograđana. Kombinacija, šut glavom... i gol.

„Uraaaa!”, povikaše uglas obojica, i Radoje i Robert Žikanović. Publika na svim delovima stadiona zagraja sa podjednakim odobravanjem. Igrači oba tima trčali su dižući ruke i grleći se, i svi su ljudi braća bili.

„Kakav lep gol! Baš divno igraju momci!”, reče Radoje.

„Da... Zbog ovoga i vredi navijati.”

Pred kraj prvog poluvremena, desni bek Beograđana istrča sa svoje pozicije daleko napred i uputi na gol jednu silovitu loptu sa daljine od nekih 25 metara. Golman farske ekipe, koji nije tako nešto očekivao, nije se ni snašao, i lopta ulete u sam gornji levi ugao, u mrežu. Jedan – jedan.

„Uraaaa!” povikaše opet uglas Radoje i Robert. I opet zagraja oduševljeno sva publika na stadionu, sve tribine ujednačeno; veliko mnoštvo muškaraca, ali i tačno podjednak broj kćeri iz Elizije, da ne bi utakmica bila proglašena nevažecom. Na terenu opet razdraganost dvadeset dvojice. I jedan i drugi golman đipali su od sreće.

„Kako je krasno šutirao ovaj... Beograđanin”, reče Robert Žikanović.

Pauza. Petnaest minuta, između dva poluvremena.

„Baš se pitam kako je izgledalo navijanje u vremenima lokal-pristrasnosti”, reče Radoje dokono. „Kad su ljudi bili nacos i navijali za ekipu svoje teritorije ili nacije, a protiv one druge.”

„Komšija, bilo je to najobičnije varvarstvo“, reče Robert Žikanović. „Navijati za pobjedu jednih a za poraz nekih drugih ljudi! Brutalno, brutalno, priželjkivati tugu i neuspeh nekome samo zato što je iz drugog naroda ili iz drugog kraja sveta!“

„Da... slažem se, naravno...“, odvrati Radoje, oklevajući. „Naravno da moramo biti savršeni kosmopoliti, i mondijalno navijati u svim utakmicama samo za lepotu i kvalitet igre, to je jasno samo po sebi, inače bismo začas ostali bez... „Samo malim pokretanjem desne šake, u zglobu, on pokaza ka papirnom tanjiru, sada praznom. „Voleti sve delove čovečanstva apsolutno podjednako. Pa ipak... nije ti bilo malo, malecko, malčice radosnije kad su gol dali Sr... Sr... Beograđani?“

„Ne!“ uzviknu Robert rezolutno. „Apsolutno NE! Ni najmanje.“

„Ni meni...“ uzdahnu Radoje. „Ni meni.“

Nikolajević Maksimilijan

Najbolji prijatelj

Najbolji prijatelj moje majke je televizor. Oni svakoga dana sve više vremena provode zajedno.

Otkako je u penziji, izlazi samo do obližnje prodavnice, ali zato zna sve serije napamet. Ponekad se programi ukrštaju i to je čini nervoznom. Da ne bi morala da bira, nabavila je još jednog najboljeg prijatelja, pa još jednog. Zadnji put kad sam svratio, učinilo mi se da sam greškom ušao u TV stanicu, ceo naspramni zid bio je prekriven televizorima, usta su se naizmenično otvarala i zatvarala, neki mali ljudi trčali su levo-desno, negde su jurila kola, a neke žene su se došaptavale. Majka je ponosno rekla da se svi njeni najbolji prijatelji odlično slažu. Predložila mi je da postanem glumac ili voditelj pa da ne moram više da je obilazim – videla bi me na ekranu. Nije ni primetila kad sam izašao.

Vlada Todorović

Ko rano rani...

Tog jutra me je probudio radio koji se automatski uključuje u 12.00. Čudo tehnike. Baš me oduševljava. E, sad, nikada nisam siguran da li je baš tačno podne ili je neki satiće više, ali znam da je prva stvar koju sam čuo bio glas sa

radija. Muški. Bljak. Koji čita vesti. Fuuuuuuj! Radije bih čuo neki baršunasti alt koji čita prognozu, ali ko pa mene šta tu pita. Ne može baš sve da vam bude potaman sabajle.

Dok sam se razvlačio po krevetu i svojski drapao jaja, postao sam svestan surove stvarnosti koja me je zalepila k'o taksenu marku. Spiker je trubio o tome kako je naša PVO srokala nekog klinca sa nevidljive metle, ili tako nečega. Dete ima neki ožiljak na čelu, valjda roditelji nisu hteli da plaćaju struju pa su, za kaznu, radnici EDB-a urezali klcinu na čelu znak svoje firme. Kao opomenu svim neplatišama.

E, jebiga. Što volim kad Srbin prilegne na posao, kad mu vreme nije. Izvukoh se iz perina i zgrabih flašu šljivovice. Otpih dobar gutljaj dok sam izvlačio gaće iz dupeta. Malo je zapinjalo... mislim gaće, a ne šljivka. Znao sam šta sledi. Osveta. Odmazda! I to pravo meni na vrata. Vrata Super Srbina!

Eee... kako je samo teško biti super-heroj. Tuga jedna. Nije to kao priča iz američkih stripova. Jok bato. Mi ti tu dođemo kao produkt kolektivne svesti naroda. Kako bi to narod video svog super-heroja. Kada kažem „mi“, mislim i na sebe, ali i na sve ostale. Logično, pošto je PVO srokala to leteće derle koje nije naše, a-aaa, ima uskoro da me poseti engleski kolega. Jako skoro.

Očajnički pogledah na sat, koji se baškario na ispucalom kamenom zidu. Sveže razbuđen. Ja, a ne zid. Bilo je četiri i deset. A nije bilo rano ujutru. O'ma mi se smrče. Pljunuh na pod od ispucalog kamena i opsovah sočno. Šta me briga što nije higijenski. Da biste me bolje razumeli, ako već niste shvatili vi što ste me tako nesvesno stvorili, razmislite – šta očekujete od srpskog super-heroja? Vidite. Zajebano, a?

Ni po jada što se od mene očekuje da budem flit za svu ženskadiju. To može da bude kul, mada je u principu naporno. Ni to što ne mogu kao čovek da idem na plažu, jer ostavljam tri traga sa samo dve noge. Ne mogu, doduše, da snimam porniće, jer kada treba da mi se digne, da prostite, treba mi transfuzija. Nacija smo k'o stvorena za Frojda. More, sve je to luk i voda. Ovo je najbitnije za jednog super-heroja. Gde je izvor moje snage, a? U hrani, normalno. Plus „zdravlje na usta ulazi“ i sve slične fore i fazoni za koje se najglasnije zalažu bake i staramajke. Gde izlazi 'rana, o tome ne bih sada.

I ja bih, shodno tome, sada trebalo da smažem minimum neko prasence, pa da dođem u operativno stanje. K'o da sam Asteriks i Obeliks. Jes' da nam je svinja nacionalna životinja, al' ja zato treba da patim od holesterola i povišenog krvnog pritiska. A lekovi koštaju đavo i po.

Drugo, je l' znate vi koliko se dugo prasence peče. Ne znate, dabome. Zaboravili, bila inflacija, pa hiperinflacija i tako to. Ukinuli 29. novembar. Čitava večnost, prikani moji. Mislim, čitava večnost kada vam je hića. A sada je već četiri i trideset. Gost samo što nije. Tačnije, za pola sata. Samo da popije svoj čaj u pet, i eto njega.

Ja bih sada, kao, trebalo da ložim vatricu, šurim prasence, igram se 500 godina pod Turcima i nabijanja na kolac. Mislim, praseta. Neće moći, ove noći. Jeste da ja, recimo, glavice luka ljuštim k'o jabuke, a da vidiš što je to interesantno kada posle treba da se družiš sa cicama. Al', džaba. Dobro, ništa nije džaba, al' nije luk toliko skup. To mi je samo dodatak imidžu, mada lukac može

da mi posluži kao hemijsko oružje, samo što nisam ja baš sklon tome. Mogao bih onda i da se pozabavim prebrancem.

Sunuh sebi još jednu ljutu. Vidim, ima onaj uštogljeni da me razvali k'o beba zvečku. Što mi se ni malo ne dopada. Prekrstih se i popih naiskap.

Ovako, ja bih sada trebalo da upotrebim mozak i da smislim neko ultra lukavstvo. I to je u opisu srpskog super-heroja. Pogledah se u ogledalo. Izgledam lukavo u p.m. King-size brci, k'o kod onog čiče sa nalepnice za Jagodinsko pivo. Bradurina, razbarušena kosurdača. Ogrnut kožuhom, odvaljen kao od brega. To bi, kao, trebalo da pali cice? Pre sam za neki pokosovski ciklus epskih narodnih pesama. Da se ganjam sa vilom Ravijojlom po Miroč planini, orem puteve i tako to. Uhhh... Vidi se da smo matora zemlja. Zašto većina mora, demokratski, da ovako zamišlja svog super-heroja. Kad će ovi klinci da odrastu pa da ličim na Divca, Bodigoru ili Stojakovića. Ma, može i na svu trojicu odjednom, šta bi mi pa falilo?

Sat označi pet po podne.

Super-Englez sad pije svoj čaj. Za pet minuta biće kod mene. E, što vreme leti. I zimi i leti. Ne možeš mu odoleti! Volim što postanem pesnički nastrojen kad god treba da bude neka furtutma.

Uzdahnuh i kretoh da ga sačekam na vratima. Ove batine ću morati da mu naplatim neki drugi put. Ionako su ukinuli ZOP, a još nisam otvorio račun u banci. Da poranim sabajle, debelo pre njegovog čajića, a pre toga sabijem par prasića. A i ovi naši. Od kako su oborili onaj nevidljivi avion, rokaju po svemu nevidljivom što leti. Nemaju pametnija posla.

Začuh korake kako se približavaju vratima. Sad će džumbus.

U trenutku mi pogled pade na sekirče koje je stajalo kraj vrata. Uzeh ga u ruku i mahinalno mu odmerih težinu.

Začu se kucanje.

Uhvatih kvaku sa nadom da će neželjeni gost biti tako ljubazan da džentlmenski skine cilindar u znak pozdrava.

Eduard Pranger

Blogger

Opet osjeti kako ga obuzima poznata srdžba. Srdžba i bijes. Izade iz ureda pod izlikom da ide doktoru, da mu nije dobro. A zapravo, bio je bijesan. Mrzio je ured i sve ljude koji su tamo radili, od šefova do portira i čistačica. Mrzio je dosadan posao ma... sve mu je tamo već odavno išlo na živce. A nikako se nije mogao sjetiti kada ga je prvi puta osjetio, taj bijes. Samo je znao da to tako traje već godinama.

Ustvari, sve je možda započelo danom kada ga je ostavila žena. Njega, oca njihovo četvero djece, hranitelja obitelji. Da, da, usudila se.

Možda je sve započelo onoga dana kada mu je umro otac. Intelktualac. Poznati i priznati pisac. Zaslužan čovjek o kojem se uvijek govorilo u superlativima i s poštovanjem, kojega se na sva usta hvalilo.

Vjerojatno je sve započelo onda kada se posvađao s njim, prvi mu se puta otvoreno suprostavio. I kada je s razočaranjem primjetio da je pobijedio (tako lako) i da se otac kukavički povukao vičući i psujući, u svoju sobu. On, sirova snaga i veličina, autoritet, njegov vlastiti otac!

Počelo je možda onda kada je, kao dječak, u kuhinji zatekao majku kako tiho plače, kada je prvi puta primjetio rasječenu usnicu i modricu ispod njena oka..

A možda je sve započelo još u osnovnoj školi kada su mu se djeca rugala i zadirkivala ga zbog okrugle velike glave i klempavih ušiju, i kada su ga prozvali Jumbo. Iako krupan, uvijek je bio bojažljiv, nježan. A djeca su kao male životinje. Instinktivno osjećaju tuđi strah i nesigurnost, pa nepogrešivo napadaju najslabije između sebe. Danas to čak ima i svoje ime. Neko strano ime. (Nije se mogao sjetiti koje.)

I tako, kada nije bio bjesan bio bi mrzovoljan. A to je trajalo, trajalo i trajalo...

Hodao je ulicom gledajući lica prolaznika. Luzeri, pomisli. Gledao ih je sa sažaljenjem, te sitne ljudske duše koje su hodale u pratnji svojih malih života, uvijek u žurbi za nečim nedostižnim. Ruku pod ruku sa svojim snovima, nadanjima i planovima. Promatrao ih je podrugljivo. „Jadne budale, ni svjesni nisu koliko su ništavni, koliko malo treba pa da im se čitav svijet sruši na glavu kao kula od karata.“ Naravno, iskusio je to stotinu, ma ne stotinu... tisuću puta na vlastitoj koži.

I taj brak. Godine zajedničkog života, truda muke, ulaganja. Zajedničkih proslava rođendana, Božića i nekih Novih godina, planiranja godišnjih odmora, bolesti djece, smrti roditelja i prijatelja, sreće, tuge i veselja... sve to sada nije važno. Kao da nikada nije ni postojao. Izbrisan jednom pravomoćnom odlukom nadležnog suda.

U liftu zgrade starija oniža gospođa mrko ga je, ispod oka, gledala. Znao je da zna sve o njemu. Takve su vam te zgrade/spavaonice – svi znaju sve o svakome, a prave se da niko ništa ne zna. Kad ju je otvoreno pogledao bojažljivo se nasmijala (reda radi ili zbog nelagode) no on je i dalje mrko gledao. Cinična, licemjerna stara kurva, pomisli. Izade bez pozdrava i nervozan, uđe u stan. Ogleda se oko sebe. Uvijek mu je nedostajala ona galama djece, žamor, vika, plač, žalbe...

„Tata, Ivan me lupio žlicom!“

„Nisam, ti si mene prva! Tata, reci joj da ne laže...“

Danas, djeca su odrasla. Ona mlađa nisu više s njim. Prazan stan, ustajao smrdljiv zrak i tišina.

Otvori vrata frižidera: bočica senfa, vrećica majoneze i pola teglice kiselih krastavaca. Malo salame od prekjučer zamotano u papir. Desetak jaja i kutija Gastala u posebnom odjeljku. Izvadi pivo i malu plastičnu vrećicu.

Krevet u polumračnoj sobi nepospremljen. Majca u kojoj inače spava prebačena preko stolice ispred kompjutera. Prebaci je na krevet pa sjedne. Otpije gutljaj piva i pritisne dugme. Ekran obasja njegovo oblo, neobrijano lice.

Prođe prstima kroz prorijeđenu kosu. Dok je čekao da ga računalo spoji na internet dohvati olovku i svežanj isprintanih stranica. Čitajući, ispravljao je pogreške, dodavao pokoju riječ, a ponešto bi prekrižio. Onda podigne glavu, utipka adresu svog osobnog bloga i logira se. Iz vrećice izvadi dugačak tanak proziran kabl. Sagne se i utakne jedan kraj u sitnu USB utičnicu računala. Zavrne rukav sve do zapešća, pa ispod flastera otkrije malu plastičnu braunilu. Drugi dio kabela, onaj s iglom, pažljivo uvede u venu.

Zavaljen u naslonjaču stolice gledao je kako tamnocrvena tekućina kroz prozirnu cjevčicu polako teče ka kompjuteru. Poznata toplina razlijevala mu se tijelom. Osjeti žmarce po cijelom tijelu. Uživajući, na trenutak klone, potpuno se prepustivši osjećaju. Poluzatvorenih očiju i nasmiješen, kao u nekom transu ili dubokoj koncentraciji, njegovi prsti zaplešu tipkovnicom. Isprva lagano, pa sve brže i brže. Nije gledao sadržaj ispravljenih stranica nego napamet, nepogrešivo, počne prepisivati priču. Novu priču koju je noćas napisao.

Stanka Gjurić

Davolski san

Čak i danas, kad se toga sjetim, obuzme me zebnja, osjećaj tadašnje bojazni koja se u mene fragmentarno vraća i koju bi malo tko mogao razumjeti. Gotovo je nemoguće ikome tko iskustveno ne dijeli agoniju takva doživljaja, shvatiti taj strah koji se u meni s vremenom preobrazio u disciplinirano suzdržanu paniku, i koji, u jezgri toga vlastitog, zasebnog ludila, još uvijek neposustalo vreba. A sve je započelo sasvim uobičajeno; nije se moglo niti naslutiti da bi išta što je obećavalo samo obzirnost i ugodu, moglo prerasti u zloslutnu "bolest", patvorinu ushićenosti koja me je zatočila već samo svojom prijetećom opasnošću.

Za njega se na prvi pogled ne bi moglo reći da je bio zgodan, jer njegova je pojava odavala nešto više ili barem drukčije od onoga što se podrazumijeva pod tom vrstom naočitosti. Možda je baš način držanja bilo ono što je sveukupnosti njegove vanjštine davalo taj začudni pečat neodredivosti. Mislila sam: lice koje odaje potrebu za onom količinom (samo)razumijevanja kakvu je u stanju blagotvorno prenijeti i na drugoga, naprosto ne može biti lice loša čovjeka. Njegovi pokreti odavali su osobu koja svojom sabranošću u sebi sažima neizrecivu, gotovo ganutljivu umjerenost, kao vlastitu neotuđivu bit. Naprosto je plijenio svojom premoćnom osobnošću.

Bilo mi je tek dvadeset godina i smatrala sam da mogu biti sigurna u ono što se naziva predosjećaj, međutim to na čemu sam gradila svoja zapažanja imalo je mnogo više dodira s donekle opipljivom stvarnošću, koju ću uskoro proglasiti, ni više ni manje, alkemijom, no sa slutnjom vezanom uz poremećeni drhtaj moje nemirne nutrine. Tada sam još vjerovala da ono što svojim duhom

taknem, ili obilježim pomalo razmetnom sklonošću, na neki način mora biti predodređeno za osobit treptaj, ovladavanje privlačnošću na sebi svojstven način.

Koliko pamtim, već u prvim minutama našega nestrpljivog susreta bilo je razgovora o tome kako bismo se, što je moguće prije, trebali skloniti. Željeli smo uteći od uznemirena mnoštva koje je, okružujući nas, gušilo onu zamamnu primjetnost bliskosti koja u takvim prilikama pomalo stidljivo razgaljuje. Našim je "zaklonom" uskoro postala njegova, već odoka tjeskobna "spavaonica", soba ispunjena nekom prikrivenom potištenošću i usamljenjem. Već sam u tim početnim trenucima prešutnoga pristajanja bila na samom rubu da shvatim, točno razaberem, još uvijek prilično neartikuliranu prijetnju usred tog predmetnog kaosa koji je nezatomivo i suludo vrištao. Ali ja ga nisam slušala. Moja je požuda, usavršena nepokolebljivom mladošću prerasla samu sebe i stopila se sa žudnjom utopljenika da nadživi svoje umiranje, makar još samo jednim udisajem. Željela sam utonuti u vječitu trenutnost sreće koja mi se neodoljivo smiješila i koju, unatoč tomu, nisam uspjela obuhvatiti ni najmanjim zagrljajem.

Teško je s točnošću odrediti kada je njena silovita "pomaknutost" započela, no činilo se da je bila pripremljena na iskazivanje vlastite umobolnosti ležernim i skoro mehaničkim redosljedom navika. Još dok je u meni postojano klizio onaj preuzetni dio njegova tijela koji bi nakon svega bilo nemoguće nazvati njegovim pravim imenom, svojom sam puti zgranuto bilježila zbunjujuće udarce koji nisu ni izdaleka koketirali s takozvanom "čvrstoćom nježnosti". Štoviše, poprimali su oblik pomalo sadističke zahtjevnosti koja krvari u svom neobuzdanom očaju i potrebi da dostigne upravo ljudsku strast. Kad kažem "ljudsku", onda doslovno to i mislim, jer malo što je tako prepoznatljivo kao što je to tjelesni oblik "nečovječnosti".

Stvorenje čija je glava gotovo nepripadajuće bila priljubljena tik uz moju, na sebi je doživljavalo isprva tek jedva primjetne promjene. Svaki moj sljedeći okret k nadmoćnoj izoštrenosti njegova surova profila bilo je suočenje sa sablasno drukčijom slikom. Svatko bi drugi u istoj situaciji mogao pomisliti kako mu se sve to pričinja. Odjednom se, izgleda, više nije moglo, ili imalo što skriti, jednostavno je prevagnulo nesavladivo obličje stvora koji je samoga sebe iscrpljujuće i iznova rađao. Vrag u kojeg sam najednom plahovito i netremice gledala, u meni je samoj počeo stvarati nova čovjeka, ranjivog do neprebolivosti, umiješanog u okultno objavljivanje pakosne izobličivosti bez mnogo vlastite volje. Htjela sam se pokrenuti, ali nisam mogla, moji su udovi bili zadržavani teškim, nevidljivim okovima. Ono o čemu sam u tim trenucima mogla misliti nije bilo hoću li, i kako, uopće preživjeti; jer na određen sam način instinktivno znala da je ta čudesna zbilja, u dogovoru s prividnošću, pretežno ipak na strani zdrava razuma. Jest da je moj strah nadvladao u meni svaki mogući sukob i nakane, no nekako sam ipak uspjela pobjeći iz tog zatočeništva u koje sam, zavarana, bila odvučena vlastitim htijenjem.

Mnogo sam još puta poslije spomenuta događaja susrela toga vragočovjeka i pri tom bih, oborena pogleda, skamenjena, samo nastavila naprijed sve bržim koracima. Dakako, ni on se nije zaustavljao, možda me svojim ljudskim okom nije ni prepoznao, dok je ono drugo, uspravno, nadvladavalo

njegovo sjećanje u posljednjem atomu dobrohotnosti što ga sa sobom, nesvjesno, donosi đavolji zaborav.

*

Zoran Ilić

Napušteni grad

1.

Imati jedanaest godina, stanovati u soliteru, jednom od retkih u gradu, i svakodnevno koristiti lift. Svakodnevno pritiskati dva crna dugmeta na komandnoj tabli: ono na kome piše "pr." i drugo sa brojem devet.

Takođe, svakodnevno hodati istim delom grada. Svoj hod ukrštati sa lavirintom gradskih ulica. Dok koračaš, osvrćeš se levo i desno ili zastaneš i posmatraš šta se iza tebe dešava. Iz najobičnije radoznalosti, jer još uvek si dete. Ipak, najveći deo dana te preokupiraju škola i obaveze sa njom u vezi. Plašiš se škole, strepiš od strogih nastavnika i ocena ispisanih crvenom olovkom koje dobijaš na kontrolnim zadacima.

Grad za tebe postoji jedino kao ta stara, ruinirana školska zgrada. Ona je za tebe sve. Ništa lepo, prijatno, u njoj ti se ne događa. A svakodnevno moraš do nje otići, strpljivo sedeti na časovima, netremice gledati nastavnika dok predaje novu lekciju, kod kuće raditi domaće zadatke... Za vreme velikih školskih odmora, kao mišić, šćućuriti se u uglu školskog dvorišta ili ispod stare lipe. Ponekad skupiti hrabrosti i prići grupi učenika i otpozadi ili sa strane slušati njihove razgovore.

Biti tužan te jeseni: septembra, oktobra, novembra... I čini ti se da će to večito trajati, da nikada neće prestati tvoja obaveza da ideš u školu. Zašto ti nijedan od školskih drugova nije blizak? Niko od njih ne greje tvoje srce. Te jeseni kada si od svih bio napušten. Tvoji roditelji su bili pred razvodom i ti si to pre naslućivao nego znao. Ni sa njihove strane nije dolazila ljubav u tvom pravcu. Niko u gradu nije za tebe imao vremena, a ti si morao da živiš, odlaziš na časove, popodne učiš lekcije... Možda su ti jedino zadovoljstvo pružali crtani filmovi na TV-u? Možda, ne znaš, ne sećaš se, jer je to bilo veoma davno.

2.

Nekoliko decenija kasnije ponovo dolaziš u grad. Potpuno si na njega zaboravio, odavno smestio među uspomene. Ali, tog leta, kao sredovečni muškarac, hodaš njegovim ulicama začuđen da si ga se tako lako odrekao, da si mogao, imao snage da ga se tako lako odrekneš.

Tvoji roditelji su odavno umrli. Nikada se nisu razveli, do majčine smrti su ostali da žive zajedno. Koračaš ulicama grada sa svešču da su njih dvoje mrtvi, i da nikada više vas troje nećete zajedno hodati ulicama grada. Držati se za ruke i ići glavnom gradskom ulicom, gledati izloge, svratiti u poslastičarnicu, prodavnicu... kupiti neku sitnicu...

Dok hodaš zagledaš lica prolaznika: očekuješ da u njima prepoznaš bivše školske drugove. Prepodne odlaziš na gradsko kupalište: možda su tamo? Ne, nema ih! Baš ih nigde nema! Zar su i oni, slično tebi, napustili grad?

Ti si ga napustio greškom. Bio je to sasvim solidan grad za osobu tebi sličnu, melanholiku bez većih ambicija (zar se to ne podrazumeva: melanholici ne mogu da imaju nikakvih ambicija! Oni samo žive zadat život.)

Decenijama živeti u gradu, na njegovom obodu, što dalje od centra, gradske vreve i čekati smrt. Znati da će ona jednoga dana doći, ukoračiti u malu, zapuštenu sobicu u kojoj obitavaš od svih zaboravljen. A kada dođe, ti ćeš joj uputiti poslednji, nežni osmeh, kao neki krivac, kao neko ko je isuviše dugo izbegavao taj susret, okrenućeš glavu u stranu, ka zidu, i tada će sve prestati.

3.

U svakom gradu postoji Smrt, obilazi gradske ulice, ulazi u domove, posećuje bolnice, zavlači se u hirurške sale i unosi lekarima u lice. Oni je naročito ljute. Ponekad joj dođe da upravo njih ubije, a ne pacijenta na operacionom stolu. Ali, njega je lakše ubiti. Smrt nevoljno okreće glavu od hirurga u gumenim rukavicama i sa maskom na licu, i unosi se bolesniku u lice. Ne diše, srce mu ne radi, zaustavljeno je. Lekari su i to naučili: da na nekoliko minuta zaustave rad srca pacijentu. Izmislili su mašine koje su u stanju da preuzmu vitalne funkcije organizma. Kako ljute Smrt! Zašto se mešaju u njen posao?

Kao furija izleće iz operacione sale dok za njom vijori crna pelerina.

4.

Odlazi na gradsko groblje, jedno od retkih mesta u gradu, možda i jedino, na kojem se uvek opusti. Obilazi parcele: koliko nju ljudi poštuju i cene! Vidi te skupocene spomenike, mermerne grobnice koje slave njeno delo. Iz kapele upravo kreće pogrebna povorka. Smrt sa strane, radoznalo, posmatra lica građana, naročito onih starijih. Godi joj strah, poniznost, u njihovim očima. Čak je i posmrtni marš komponovan njoj u čast.

5.

To što je Ona nevidljiva, nematerijalna, ne ugrožava njeno postojanje. Dela svedoče o njenom postojanju. Zato se tako sigurno, superiorno, kreće ulicama grada. Ceo grad je u njenoj šaci. Niko u gradu ne poseduje moć ravnu Njenoj. To je Njen grad. Dovoljan. Nijedna druga Smrt ne zalazi u njen region, ne prelazi nevidljive granice njenog carstva dok se život lagano, ali sigurno ka njoj kotrlja.

I zato više voli dođoše, one koji odluče da se nastane u njenom gradu, nego one koji ga zauvek napuste, koji joj izmaknu.

*

Najkraće NF priče u svetu

Stiven Bakster

Tvoja sam budućnost, dete. Ne plači.

Entoni Bardžes

Tog jutra sunce je osvanulo na zapadu.

Majkl I. Blejk

Naučnafantastika za telepate.²¹

Ben Bova

Umre opet, kako bi spasao čovečanstvo.

Fredrik Braun

Kucanje

Poslednji čovek na zemlji sedeo je u sobi. Neko je pokucao na vrata...

Dejvid Brin

Dinosaurusi se vrate. Traže naftu natrag.

Prasak odložen. Nedovoljno veliki. Resetovanje sistema.

Osvetnik kroz vreme pogreši! Nisam ja...

Smrt odložena. Metastazirane ćelije se organizovaše.

Razvila je sopstveni um. Prokleta kosilica.

Rodžer Dili

Vreme je stalo. Juče.

Robert Džordan

Nebo je palo. Detaljnije u jedanaest.

Pol di Filipo

Klonovi zahtevaju svoja prava: druga emancipacija.

Ejlin Gan

Kompjuteru, da li smo poneli baterije? Kompjuteru?

Nil Gejmen

Umro sam. Nedostajala si mi. Poljubac...?

Vilijam Gibson

Buš reče istinu. Pakao se zaledio.

Heri Harison

MAŠINA ODE U BUDUĆNOST! ... nema nikog...

Orson Skot Kard

Bebina krvna grupa? Ljudska, uglavnom.

Džejms Patrik Keli

Poljubismo se. Istopila se. Krpu molim!

Stiven Meretcki

Potpuno zbunjen, pročitao je sopstvenu umrlicu.

Dobih na lotou. Sunce postade Nova.

Putnik kroz vreme: „Koja je lozinka?“

Doroti: „Nek ide sve dođavola, ostaću ovde.“

Džef Rener

Mladić upoznaje devojku.

Mladić gubi devojku.

Mladić pravi devojku.

Brus Sterling

Previše košta ostati čovek.

Nil Stivenson

Tik tak tik tak tik tik.

Čarls Stros

Brodsko paljba; princeza plače, među zvezdama.

Vernor Vin

Epitaf: Blesavi ljudi, nikad ne napustiše Zemlju.

Haurd Voldrop

Kiša pada, pada, nikad ne prestaje.

Hidrogenske bombe bačene; svi smo poginuli.

Prevela i priredila Tamara Lujak

*

Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 3 reči

Dijana Maloku, 1. mesto

Made in Jupiter.
(Proizvedeno na Jupiteru.)

Katarina Nikolić, 2. mesto

Androidi napraviše dečaka.

Leila Samarra, 3. mesto

U grobu sanjam.

Edita Prskalo Ćelić, 4. mesto

Ime Doli, otac?

Miloš Živanović, 5. mesto

Mrtav?
Nisam više.

Sandra Zec

I nebo jeca.

Aleksandra Čvorović

Svemir je uzdahnuo.

Leila Samarra

Vanzemljaci umiru bipćući.

Maša Prihotko

Sibile prestižu život.

Evica Kraljić

Duhovi šeću snovima.

Edita Prskalo Čelić

Stvarno nisu zeleni.

Crvotočina se ucrvljala.

Koči, crna rupaa...

Pavle Cvijić Pajo

Um razumu pobježe.

Evica Kraljić

Smrt korača gradom.

Aleksandra Čvorović

Želim biti čovjek.

Leila Samarraï

Tražim recepte kanibala.

Otkucaj iz groba.

Milan Stančić

Pahulja uruši neboder.

Saturnu dodi'o hulahop!

Platon upis'o speleologiju.

Darko Lisac

Kako misliš mrtav!?

Nataša Stanić

Prozori puni zidova.

Eva Petelin

Bum. Kraj sveta.

Vladimir Mušicki

Leteći tanjir

Sleteo.

Zoran Trklja

Večni

Nije mrtav.

Stevan Šarčević

Kuku Todore, cunami!

Maša Prihotko

Mefisto, ktitor ispaštanja.

Milan Stančić

Faraon istjer'o arheologe.

Slaviša Milovanović

Srce kucalo. Juče.

Simon Marić

Kva. Kva. Kvazar.

Marina Prohaska

Umirem. Rađam se.

Petar Knežević

O B R

Kuglanje svemirom...

Miloš Jocić

Ubio je zmaja.

Simon Marić

Vraćam telo. Reinkarnacija.

Maša Prihotko

Demoni silaze željom.

Zgrčivši pipak, vaskrsnu!

Fedor Lučić

Zagrišću svoje uši.

Miloš Jocić

„Peti Rajh zauvek!“

Milan Stančić

Mitraljez ubio Vrijeme.

Isus napio Budu!

Dragan Tomić

Zemlja diše... Živimo.

Pavle Cvijić Pajo

Ljubav svjetlom trči.

Zoran Svilar

Sila

Osvajači svemira

Nataša Stanić

Istetovirana raskrsnutim zorama.

Pavle Cvijić Pajo

Kočijom srca nestaje.

*

Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 5 reči

Ivan Sobakov, 1. mesto

Umro sam juče, javi mami.

Dragan Paunović, 2. mesto

Dođi da vidiš šta sanjam.

Stevan Šarčević, 3. mesto

Tata, nekada je postojalo kopno?

Katarina Nikolić, 4. mesto

Mehanički dečak biće ljudima prijatelj.

Milena Ilić, 5. mesto

Svuda sam, ali se krijem.

Aleksandra Čvorović

Grob

Tiše... Ne prizivaj zlo.

Eva Petelin

Robot reče punjaču: „Volim te.“

Leila Samarraï

U grobu je nerasna buka.

Fedor Lučić

Mrtvi pikseli na mom dlanu.

Vladimir Kraljević

„Format C?“
„Nemoj, to boli.“
Zaključak 9691BBZN

Zemljani nisu jestivi.

Ivan Sobakov

Reklama: Prodajem jednoroga, 500 eura.

Maja Đorović

Pomagaj vilo, pao mi sistem!

Vida Nenadić

Nebo mi je ukralo boje.

Milan Todorov

J. Z. GREŠNI (2010 – 1953)

Evica Kraljić

Leteći tanjur na livadi.
Spava.

Vanja Pavlović

Uterus

Penis kiborga ispaljuje atome.

Stevan Šarčević

'Bem ti Marsovce! Ode Zemlja!

Miloš Jocić

Bio je to okej svet, pomisli Bog.

Milena Ilić

Pogledao je u padajuće nebo.

Stefan Marković

Prizivanje duhova se loše završilo.

Leila Samarrai

Uhvatio sam te, vanzemaljski gade!

Miloš Jocić

„Nedostaju mi ratovi na Zemlji...”

Nataša Stanić

Neopažena smrt u sazvežđu Leptira.

Aleksandra Čvorović

Prekasno je za novo rođenje.

Milan Todorov

Jedem trešnje. Jedna nema košticu.

Ružica Dević

Autistična. Ona mašta o mašinama.

Milan Stančić

U Americi službeno pismo ćirilica!

Stefan Pas Stefanović

Ne vidim sebe u ogledalu.

Zoran Milošević

Raketa

Boli me nuklearna glava!

Evica Kraljić

Svemirci ulaze u moju sobu.

Bojan Kiš

Zemlja?!

A gde je to?

Simon Marić

Na 'leba sam vanzemaljca namazao.

Miloš Živanović

Čemu živeti?

$a=b$

Leila Samarraï

Jutro je osvanulo isuviše kasno.

Nikola Marković

Zamjauka pas na troglavog čoveka.

Dragan Tomić

Big beng... Zaista kosmički orgazam.
Milena Ilić

Mrak je te večeri pao dva puta.

Miloš Ilić

Okrenuo je vetar, nastavio put.

Željka Romić

Nebo pada. Ipak nismo sami.

Dušan Pirković

Svojim eksperimentima probudili ste Ktulua.

Maša Prihotko

Crnobog pred čovekom jako preblede.

Vida Nenadić

Još čujem ćutanje polivalentne tišine.

Milena Ilić

Okrenula se i spazila sebe.

Dušan Pirković

Turisti – prve žrtve boga Jaguara.

Milan Todorov

Dijagnoza: izliv mozga u krv.

Ružica Dević

Robot-seksualna ja. Nedeljom se samozadovoljavam.

Đura Šefer Sremac

Srbi – nebeski narod, zemaljske ovčice.

Darko Lisac

U ogledalu nije bilo odraza.

Bojan Kiš

Idemo u susret kometi! Čššš...

Milan Todorov

Jahači Apokalipse, obavezno sa kacigama.

Miloš Ilić

Kockom razbijam cvetove na kugle.

Evica Kraljić

Crne vode teku po ulicama.

Sandra Zec

Snovi pokrivaju ostatke ranjenih avatara.

Milan Todorov

Kajsija puna plodova tri godine.

Fedor Lučić

Volfram-čelična spirala u letnjem suncu.

Petar Knežević

Let

Zasićenost praznim prostorom večnosti.

Aća Tatjana

Alfa

Vanzemaljac?
Mozak ipak ljudski?

Saša Skalušević Skala

Mi smo virtuelni mitovi, senke.

Milan Todorov

Baka u krošnji stare jabuke.

*

Konkurs 357 – Priča za tren, Priče od 7 reči

Nataša Stanić, 1. mesto

Vreme zastade na horizontu događaja. Ugleda Reč.

Dalibor Drekić, 2. mesto

Pokop

On sedi levo, dušu doveli desno.

(može da se čita unatraške)

Leila Samarraï, 3. mesto

Izađe zvezda iz Magelanovog oblaka
Bi Supernova.

Leila Samarraï, 4. mesto

Kasnim na posao, reče i otvori kovčeg.

Zlatko Vasić, 5. mesto

„Kuc, kuc!”
„Da?!”
„Ja sam!”
„Ko?!”
„Smrt...”

Slaviša Milovanović

Dete zombi sedi na grobu. Čeka doručak.

Leila Samarraï

„Ipak, ne”, reče Neron i ugasi vatru.

„Vozovi više ne prolaze”, uzdahnu Ana Karenjina.

Željka Romić

Kišna večer

Kosac blista pod neonom. Čeka.

Zlatko Vasić

Fantastična priča

Postoje ljudi! – reče vilenjak vampiru.

Između zvezda – tišina. Vasiona osluškuje razgovor mrtvih.

Nataša Stanić

Poslednji trenutak sklopio je krila. Moli te.

Dragan Jovanović

„Još samo ovaj put“, reče Smrt razočarano.

Miloš Živanović

„Deca su gladna.“

„Nek ih otac podoji!“

Dijana Maloku

Na Mlečnom putu od jutros veliki zastoj.

Ljiljana Ćuić

Bog stvara, čovek razara, Sveti Duh obnavlja.

Milica Petrović

Voleo je miris žena. Kuvanih u vinu.

Tražili smo Boga. Pao je sa neba.

Milan Todorov

Povraćam. Dželat mi pridržava glavu, već otfikarenu.

Eva Petelin

Robot bateriji: „Ti si sav moj život.“

Leila Samarraï

„Fale ti antene“, reče mi mali zeleni.

Đura Šefer Sremac

Bog dužan čoveku. Pozajmio Adamovo rebro Evi.

Milan Stančić

Skoknut ću do prošlosti da posavjetujem futur.

Stefan Pas Stefanović

„Kuc, kuc.“

„Ko je?“

„Smrt. Došla sam.“

Dragiša Eraković

Zvezdana prašina

Zemlja se okreće, tražeći sebe.

Povratnici

Zeleni su pobeledi, pocrneli, pocrveneli, požuteli...

Dejan Ristić

„Ima li neko punjač?“

„Drugi grob levo.“

Dalibor Drekić

Ala

Na meni neman

a mene nema

(može da se čita unatraške)

Slaviša Milovanović

Od kad sam ustao - jedem samo ljude!
Nataša Stanić

Kuju nas zvezde. Atom po atom istine.

Simon Marić

„Imaš li koju planetu?“, promumla intergalaktički prosjak.
Stefan Marković

Znao je da je sam... Pogrešio je.

Eva Petelin

Poruka

Došao na Zemlju. Pronašao cvet. XXZ987

Dragan Tomić

Interplanetarno fudbalsko prvenstvo prekinuto. Zemljani izazvali nered.

Marina Prohaska

Probudih se. Čudovište me i dalje glode.

Samo je on plakao na svojoj sahrani.

Milan Todorov

Rasečem lubenicu. U njoj sat pokojnog oca.

Jože Volarić

Ne okreći se... Otac je u paklu!

Zatvori usta... Iscedit će ti se mozak!

Miloš Ilić

Ova noć nikada neće osvanuti u jutro.
Jelena Marićević

Umutiti poljupcem: mušku pljuvačku, žensku krv. Eksirati!

Branislava Kostić

Umro Jovan. Papagaj Đole mu isključao srce.

Milica Petrović

Otvorio je kapke. I počeo da sanja.

Antonina Poledica

U zubima komad usne. Volela ga je.

Katarina Kovčín

Poslednja karta očajnika, beše as za Kosca.

Ružica Dević

U budućnosti drugari će nam biti roboti.

Đura Šefer Sremac

Vanzemaljka dobro vrda. Na vrhu moga brda.

Miloš Jocić

Volela ga je svim svojim operativnim sistemom.

Milan Stančić

Vječnost je na rubu da počini samoubistvo.

Tatjana Erić

Pozvaću Kerbera k nozi, ako smiriš Hidru!

Nebojša, zmajevi su opet gladni! Nebojšaa? Neee...

Dragiša Eraković

Krtice su žive. Opet mi kosti premeštaju.

San je opet došao da me plaši.

Dejan Ristić

Volim svoju zemlju.

Ne otkopavajte mi grob.

Turistički vodič

Ovde je nekad bila planeta.

Sonja Todorović

Smak sveta. Jedina sam. Neko me doziva.

Slaviša Milovanović

U njoj nema više krvi. Popio sam!

Kovčeg. Grebem iznutra. Nokti krvavi. Uzaludno je...

Eritrociti, leukociti, trombociti... Krv je tako slatka.

Ostvario sam vanplanetarni kontakt. Zemljani su bezveze.

Turistički prospekt laže. Zemlja uopšte nije interesantna.

Mrtvi se bude. Gladni su. Čekam ih...

Čovek pravi robota. Čovek služi robotu. Robot...

Zaljubih se. Ubih je. Ponovo, ponovo, ponovo...

Otac sinu: „Nekad roboti radiše za nas.”
Dobih bebu. Prelepa je. Tatino malo zeleno.

Ivan Sobakov

Ljubila sam vampira. Sad sam HIV pozitivna!

Pun je Mesec, a opet nema srebra!

Simon Marić

Mesec pade. Sreća pa na komšijsku kuću.

„Hoću razvod!”, reče Saturn – i baci burmu.

Maksimović Ana

Čovek zastade. Srce stade. Čovek nastavi dalje.

Sam. U tami. Okružen kostima zaboravljenih žrtava.

Maksimović Ivo

Čovek se strese. Raširi opnasta krila. Urliknu.

Dejan Milenković

Jerihonski džez

Čuju se trube. Nedostaje klavir.

Leila Samarraï

Bog je jednog dana samo rekao: „Tačka!”

„Želim grupni portret s mutantom“, reče Dorijan.

Zoran Pešić Sigma

Četrdeset žderača tamne materije

Metagalaksijo, otvori se!

Vida Nenadić

Napustivši svoje izloge, gradom šetaju plastične lutke.

Dragan Tomić

Vidim sebe u ogledalu kako odlazim besan.

Marina Prohaska

Neće vas moja druga ličnost ubiti. Obećavam.

NLO pada. Smejem se. U njemu sam.

Katarina Nikolić

Samo žele da pobegnu. Na drugu planetu.

Milan Todorov

Mrvicama od sasušenih vrabaca starac hrani golubove.

Evica Kraljić

U izgubljenom danu pronađen leš nepoznatog marsovca.

Jelena Marićević

Nokti mi penkala, po jastuku pišem krvlju.

Milica Petrović

I Zemlja se okrenula oko svoje senke.

Nenad Glišić

Među nama

Čudovišta su među nama. Vladaju.

Dušan Pirković

Više niko ne ubija zmajeve. Zbog birokratije.

Maša Prihotko

Dvojniki se udvojio rekavši: svako za sebe!

Katarina Kovčič

Tog jutra, rekoše mu da je umro.

Đura Šefer Sremac

Srbija traži svetlost, zaglavljena u Zoni sumraka.

Miloš Jocić

Sunce se crvenilo visoko na podnevnom nebu.

Darko Lisac

Vanzemaljac je kihnuo. Umirali smo u mukama.

Dragiša Eraković

Dresler

Dresirao sam aždaje. One me pojedose.

Suzana Mirčić

Volim te. Ubiću te... Srećno, ljubavi moja.
Slaviša Milovanović

Sine, nemoj vaditi bubu iz oka. Žiletom.

Majmun, neandertalac, čovek, robot-majmun, robot-neandertalac...
Portal. Negde u beskraju ljudi polako nestaju.

Ubismo dinosauruse. Da li da ubijemo ljude?

Maksimović Ivo

Poslednja kap krvi pade dole. Nanjušiše je.

Miloš Živanović

„Učestvovaću na Helly Cherry konkursu“, reče bubašvaba.

Stevan Šarčević

Pipak zemljoradnika ukloni ljudsku kost ispod traktora.

Vanzemaljci su došli. Nas više nema. Posmatramo.

Vida Nenadić

Živim sam u društvu sa neporemećenim vrednostima.

Veljko Bosnić

Mesecom
Kupam se u lokvi tvoje krvi...

Aleksandar Marić

Ne želim da kažem BIP kada psujem.

Milena Ilić

Prodao dušu, pa nastavio da čita novine.

Aća Tatjana

Crna rupa
Shvatio je, vreme je stalo.

Jože Volarić

Svi Zemljini putevi idu sami za sobom.

Petar Knežević

Dokrajčenost

„Hvala na upozorenju. Rezerve kiseonika potrošene...”

Emir Sokolović

Pirueta

Oslušnuh. Potom pogledah u sebe. Tama.

Milica Petrović

Seks

Seks ne postoji. Adam je peder.

Jelena Marićević

„Osmi putnik” glođe „Peti element” „Trinaestog ratnika”.

Milica Petrović

Zalajao je na ljude. A potom odleteo.

Dušan Pirković

Te večeri, zvezda je umrla zbog njih.

Edita Prskalo Ćelić

Prodajem jeftino svemirski brod zbog preseljenja. Hitno.

Katarina Kovčin

Vreme stade. Vreme, iznenada, odluči da nestane.

Dugo su većali. Konačno, dosudiše Suncu smrt.

Olga Ružić

Nebo se pomračilo iznad Kalifornije. Mesec puče!

Petar Elez

Izvještaj:
Zadatak nije uspio!
Postao sam Zemljanin!

Zemlja!!! Opet krv, suze... Naređenje floti! Natrag!

Đura Šefer Sremac

Đavo orgija svemirom. Često svraća u Stradiju.

Zlatko Vasić

Dodir civilizacije

Tigrovi love uz uličnu rasvetu.

Dalibor Drekić

Avet Steva i Cane Tenac užeta zatežu.
(može da se čita unatraške)

Narazaran, evo nama nove, eto Marsu sramote.
(može da se čita unatraške)

Aleksander Ćurić

I noćas psi laju na neshvatljive svetove.

Slaviša Milovanović

Zombi sa malo zuba - žvaće koliko može.

Vampir bez zuba. Pije krv samo slamčicom.

Alisa reče: „Zeko nargila je stvarno moćna!”

Opet plače. Podesiti bebin plač na minimum.

Maksimović Ana

Žena pogleda rogato čudovište koje je izrodila.

Oči besno zasjaše. Usta zapeniše. Kostí zaškripaše.

Ivan Sobakov

„Živeli!”, uzviknu vampir i posisa krv deteta.

Nataša Stanić

Prolaznost se sunča. Kraj je odavno pocrneo.

Dragiša Eraković

Brodom sreće, srećnici pobegoše. Zbogom voljena Zemljo.

Dejan Milenković

Apokalipsa

Vetar je raznosio miris pokošenog ljudstva.

Milan Stančić

Zapovjedi

Uprženi Božjom vatrom u hard disk.

Fedor Lučić

Budim se, sećanja mi otkrivaju ko sam.

Đura Šefer Sremac

Samo vanzemaljci mogu humanoidima Zemlje doneti demokratiju.

Ružica Dević

Žena iz svemira o katastrofama je mislila.

Sama sa demonima spremno jurišam u pad.

Olga Ružić

Obukao ljudsku kožu, nečujno se počeo širiti...

Milion fotona u Gprs poslato na Saturn.

Dragan Stodić

Lobanja bez očiju jede ispljuvano dečje uvo.

Olga Ružić

Došli su... Posle milion godina Čovek nastal!

Katarina Kovčín

Glava se smejala ruci. Samo prsti plaču.

Pablo Franquelli

Prsten

Gospodaru, naredi koja planeta je sledeća?

Vanja Pavlović

U mlinu za kafu ušuškan nervus facialis.

Luka Vukušić

Sunce prži, more toplo, a snijeg pada.

Nikola Šimić – Tonin

NLO u prvi kontakt uvuče i mrak.

Aleksandar Petrović

Valjda ću u sledećem hipersvemiru biti pametniji.

Petar Knežević

Sablast

Okrenuh se. Bila je to ona...

Evica Kraljić

Gle, čovjek sagradio most iznad pakla zla!

Petar Knežević

Kraj

Poruka:

„Eksplozija letelice. Razbacani po svemiru...”

Jože Volarić

Ne poslužujte se sa utopijom... Utopićete se!

Aća Tatjana

Sablasne senke

Mesec je pun... On dolazi!

Nemir

„Izgleda kao hodajući mrtvac“, reče David.

Dragan Tomić

Zemlja je preminula... Jedva skrpismo za čitulju.

Dražen Jergović

Ljudi više nema. Ostala su samo djeca.

Miloš Živanović

Prevrat

Zbacismo kretene sa vlasti. Medvedi dolaze!

Đorđe Stratijev

Animal nos

Životinje u nama su gladne...

Aća Tatjana

Humanoid

On je hiljadu svetlosnih godina daleko.

Jupiter

To je prvi čovek na planeti.

Sandra Zec

Na tastaturi nestaju slova. Guta reč kosmos.

Dragica Ranković-Veselinović

Reikarnacija

Zemljotres!

Lutam mrakom.

Čekam na rođenje.

Luka Vukušić

Dobre su lutke progovorile i veselo zaplesale.

Jelena Marićević

Vizirom, i bez gaća zvezdama me vraća.

Brišem prašinu da uvidim suštinu svemirske prašine.

Nenad Glišić

Vampiri su među vama.

Isukali očnjake.

Smeh.

Dušan Pirković

Ipak, srce je najvažniji deo astronautove opreme.

Katarina Kovčín

Dugo sanjaše smrt. Najzad, Čovečanstvo se obesi.

Miloš Jocić

Čovek je, ipak, sasvim sam u Kosmosu.

I tako, Višnu je uništio poslednju katedralu.

Videli su sve oči Boga – svih šest.

Milan Stančić

Pobratimstvo PC-a na Zemlji.
Ah!, ta konekcija.

Branka Selaković

Krvavicom zabojim zenice dok sikćem plamenu decu.

Slaviša Milovanović

Žena, ubica muža plače na grobu. Zombi!

Maksimović Ana

Sedeše na gomili kostiju. Zaškripah. Prenu se.

Zagmiža po podu. Zavapi za ljudskim mesom.

Siniša Đaković

Svitaj donese apokalipsu! Posmatrah Zemljane hraneći mesožderku...

Nikola Radosavljević

Trepćući jednim okom, drugim je plakao krv.

Ružica Dević

Singularac

Oči Japanca. Uši Vulkanca. Singularnost čeka.
Zanesen u svom apsolutu Svemir Putnik bridi.

Olga Ružić

Urel načini korak, DNK izli u svemir...

Venerijanci i Vlašići sa svemirskog broda siđoše...

Šestokrili Oreonac lebdeo je iznad putničkog broda.

Dušan Pirković

Starica u belom ogrtaču donosi večni san.

Probali su da pričaju. Krv beše crna.

Jelena Marićević

Tri puta merio, nijednom sekao; zato: Merkurac.

Kroz iglene uši penjem se na glavu.

Jelena Mandić

Iskaču monstrumi lomeći udove tek stasaloj nejači.

Luka Vukušić

Pas protrči, a jaše ga zeleni patuljak.

Zoran Trklja

Mir

Svemir ga je progutao. Zapevao je.

Petar Knežević

Potera

Stranci, snabdeveni nebeskim laserima sustižu nas...

Milan Todorov

Na klizaljkama led debeo pola metra.

Aća Tatjana

Imperija

Pažnja! Zaštiti prostorije od X zraka.

Svemir

Programiraj novi čip u letelici. Požuri!

Aleksandar Solomun

Gazim pauka što proždire muvu, čekam udarac.

*

Tomica Račić

Nevjerovatno crveno

Dadoh ti svoj dlan na kome bijaše paperje iz jastuka, a za uzvrat dobih mrsku mi crvenu boju koja mi bode oči i ne da disati. Zar sam ti poslao svijet i vojsku na vrata osjećaja ili me želiš otjerati iz svojih misli. Ja samo htio biti dio tvoje spoznaje, biti tu kad nije teško ostaviti manje važne poslove i posvetiti se tebi. Da, sad je kasno, vidim to i sam.

Nije potrebno pričati o zloj sreći ili ludim, tihim zimskim noćima kada s neba padaju pahulje, koje sam razbijao ulaskom na vrata prepune i oznojene kafane, da bi se raznježio u nekoliko čašica pića što grlo para kad silazi u utrobu.

Ne sjećam da se to ikad desilo u mom životu al' jednog trenutka počeo sam mrziti crvenu boju. Zbog takve iritacije koja mi izaziva kad je ugledam, jarko crvenu boju, počne mi se zaustavljati dah, ruke mi zadrhte i pojavi mi se nenasoljiv bol u očima. Instinktivno zatvaram kapke i okrećem glavu na drugu stranu kako bih mogao opet početi funkcionisati. Periodično bi mi se disanje vraćalo u normalu. Bol iz očiju bi nestajala prestankom gledanja u predmet ili bilo što što je u sebi imalo crvenu boju. Nikad nisam popio neki napitak crvene boje. U to spada i veliki broj vina markantnog obilježja, skupocjenog sadržaja i vrhunskog okusa. Ah, pa ne mora se sve u životu probati. Da bih riješio misteriju odlazio sam svim mogućim psiholozima, parapsiholozima i bilo kome ko bi mi mogao objasniti ovu pojavu. Lutao sam i nisam našao objašnjenje. Skrivao sam se neko vrijeme u kancelarijama raznih dopisništava, radio na groblju s nadgrobnim spomenicima od crno-bijelog mermera i uz to sve promijenio još stotine poslova. Za mnoge izgledah čudno, jer na pojavu crvene boje reagirao sam kao luđak. Neshvatljivo, ali uvijek sam u nekom trenutku morao doći do crvene boje, koja bi kao neka ptica zloslutnica i baba gatar, otkrile moju tajnu ili slabost. Više nisam znao ni kako da nazovem to prokletstvo koje sam nosio u sebi.

Zavaljenog u fotelju u dnevnom boravku razveseljavao me je crno-bijeli televizor i slike koje su mi uskraćivale boje iz duginog spektra a naročito onu nenasoljivu crvenu. Vino u zelenoj flaši imalo je neku neodređenu smeđkastu, crnu boju, dovoljno da se naginje iz same flaše. Nedavno me je ostavila moja odabranica ljepšeg spola. Kako sam razumio nije imala strpljenja izaći sa mnom na kraj. A sve to je ustvari proizašlo iz one ljubavi kada je to mogla podnositi, jer me je tada stvarno voljela. Danas kada više nije ovdje, ne treba puno da se razumije da tu postoji neko treći, koji je stvarni razlog njenog odlaska. Ah, ne zamjeram. Dobio sam kao zahvalnicu za sve, za ono što sam trpio i podnosio, a čemu lijeka nisam našao, do onih trenutaka kada sam shvatio da je njena ljubav s mene prešla na nekog drugog. Zahvalnica je bila bolna: kada sam ugledao svoj stan svježije okrećen u tu meni nepodnošljivu boju. Upravo sam se vratio s poslovnog puta i zatekao stan u takvom stanju. Njenih stvari nije bilo, ispraznila je ormare, ostavila je neoporano suđe. Još je bilo sitnica koje su me ozlovoljile. Čudno je bilo ipak to što se nisam toliko ucrnio mislima, jer kad ti neko da novu ideju ili ti otvori oči, ta loša situacija i velika negativnost ne izgleda baš toliko loše. Bio sam spreman na sve onog trenutka kad ugledah stan, pipajući po njemu kao slijepac, znajući što će mi biti ako otvorim oči. Pipajući tako negdje u predjelu kuhinje, po sjećanju i osjećaju, napipao sam naočale i odmah shvatih da ih je moja bivša, što mi priredi ovu predstavu u stanu, igrom slučaja, namjerno ili nenamjerno zaboravila. Kada sam ih stavio na oči shvatih koliko sam bio glup cijelog života. Slijepcu je potreban pas vodič i bijeli štapić kojim lupka po svemu oko sebe da bi znao gdje je zapravo i što je oko njega. Nisam ni razmišljao da mi jedne najgluplje, obične sunčane naočale mogu pomoći u cijeloj mojoj zbrci s crvenom bojom. Nema više crvene boje za mene. Možda ću izgledati kao slijepac ili kakav čudak ako se ne budem odvajao od sunčanih

naočala ostatak života. Ali pogodite šta? Pijem crveno vino iz kristalne čaše i proslavljam uspjeh zavaljen u fotelju u dnevnom boravku pred crno-bijelim televizorom. Proslavljam dan kad me je nesreća u ljubavi usrećila u životu. Koliko god to ironično izgledalo. Proslavljam pobjedu nad crvenom bojom. I da, zvao sam majstore koji će mi doći ponovno prefarbati cijeli stan. Nisam ni sanjao da ću moći odabrati skupocjeno francusko vino iz renomiranog podruma, platiti za njega sumu kao da sam kupio kućanski aparat i uživati u svakom gutljaju. To mi se čini nevjerovatnim.

Lidija Beatović

Priroda igre

K. znalački sumira čoveka ispred sebe: Petar S, kasne tridesete, nekih osamdesetak kilograma, sa finom definicijom bicepsa i deltoida. Dobro očuvan, nepušač, sasvim moguće i zakleti trezvenjak sa priručnom teretanom u garaži ili podrumu, zdravog tena i tek pomalo proređene kose na temenu. Oženjen, verovatno sa decom, sigurno više od jednoga. Rezervisan, ućtiv, na momente do bola stidljiv. Nesiguran.

Apsolutno nesiguran.

K. se zadovoljno opusti u stolici i prekrsti noge ispod stola. Kafa je bila slaba, hrana u avionu nejestivo bajata, dan nestvarno tmuran sa definitivnim sumrakom u 3 sata popodne, a Petar S. u stolici naspram njegove istinski smoren nerazrešivim unutarnjim konfliktom – ukratko, sve ono što je K.-ov život činilo vrednim življenja.

Petar S. dlanom obriše znoj sa nausnice i nesigurno prekine ćutanje. „Stvar je u tome što sve ovo nekako i nije ono što sam očekivao...”

„Ljudi uglavnom imaju pogrešna očekivanja, Petre.” K. se nasmeši, njegov glas i izraz lica puni su razumevanja. „Otuda i razlog za reč ‘razočarenje’ – neko je najpre ‘očaran’, pa se onda ‘raz’. Znam da to i nije neka uteha, ali to se dešava svima. I dvoumljenja u minut pre ponoći, i to se dešava svima. Svi prođu kroz to prvi put, neko lakše neko teže. Nego da ne bude zabune – ništa od onoga što si ikada mogao da zamisliš neće biti ni blizu ‘pravoj stvari’. To je otprilike najkonkretnije razuverenje koje ja u ovom trenutku mogu da ti ponudim.”

„U kom smislu?”

„U smislu da čovek ne može da zamisli niti pretpostavi ono što nikada nije doživeo. Apstrakcija tu negde posustaje – pokušaj da zamisliš boju koju nikada do sada nisi video i shvatićeš o čemu govorim. Najrazumnija opcija koja postoji u ovakvoj situaciji jeste; prestani da razmišljaš KAKO će da bude i sačekaj da jednostavno BUDE. Noćas, tačno u ponoć...”, K. uperi prst u časovnik na zidu, „... za nešto manje od devet sati.”

Petar S. gotovo bespomoćno odmahne glavom. „To nije tako jednostavno...”

„Onda zašto da ne pojednostavimo stvari?” K. raširi ruke. „Mene plaćaju da pojednostavim stvari za ljude kao što si ti. U čemu je problem? Definiši ga, formuliši ga u suvislo pitanje i ja ću da ti dam odgovor.” Tu, prepoznavši finu nijansu rezerve u Petrovom pogledu, K.-ov glas automatski klizne u niži registar poverenja i saučešništva. „Ja nisam ovde da ti prodam transfer, Petre. To je već urađeno, pare su na našem računu, a implant u tvojoj glavi. Nisam ovde ni da te ubedim, agenciji je svejedno ako i odustaneš, pare se ne vraćaju, a implant će da se rastvori i absorbuje za nekih 48 časova i to je to. A pošto si ti zahtevao ovaj razgovor možda bi onda bilo najbolje da ti meni kažeš zašto sam ja ovde?”

Petar S. se nervozno obazre oko sebe. „Stvar je u tome što ja još uvek ne znam dovoljno... o svemu tome...”

„Drugim rečima kupio si skupu stvar za koju ne znaš šta je, ne znaš da li to hoćeš i ne znaš da li ti to uopšte treba?”

„Ne, ne, ne mislim to...” Petar S. nestrpljivo odmahne glavom, „... ja znam da to hoću, a sam bog zna koliko mi to treba. Ono što ne znam jeste – šta ako se nešto desi?”

„Ako se nešto desi??”

„Mislim nesto nepredviđeno. Neplanirano. Šta ako nešto krene naopako?”

K. se uspravi u stolici, skloni u stranu šolju sa kafom, naklati se na sto i postane prodavac. „Najgore što može da se desi jeste da se ništa ne desi. Probudiš se u istom telu i istom krevetu u kojem si i zaspao. U tom slučaju daće ti se još jedan pokušaj za iste pare. Kad bi se desilo da i drugi pokušaj ne uspe, to bi onda značilo da definitivno nisi transfer material i imalo bi za posledicu brisanje tvog imena sa spiska i vraćanje para. Minus 30 procenata, naravno, što bi otišlo na pokrivanje troškova implanta, ovog razgovora i mog maltretiranja u prevozu”, onda prekorno nakrivi glavu. „Sve je ovo bilo u brošuri Petre, doslovno i to ne u sitnom printu. Nemoj mi reći da sam ja zbog ovoga proveo tri sata u avionu.”

„Šta ako samo delimično uspe?”

„Nema delimično. Ili uspe ili se ništa ne desi. Od preko 400 transfera koje smo organizovali samo dva nisu uspela i to ti je procentualno najbolji indeks na tržištu.”

„Koji je bio razlog?”

„Možda nedostatak mašte?” K. odvratu podrugljivo. „Ko zna? I koga je briga? Nije do nas da dijagnoziramo mentalne deficijencije, to rade legalni doktori za veće gomile para. Naše je da obezbedimo definitivno neprevaziđena, najbolja i najneverovatnija 24 časa u životu naših klijenata. To je ono što oni kupuju od nas i to je ono što im mi za te pare garantujemo.”

„A šta bi sa tim garancijama u ona dva neuspela transfera?”

Nekim ljudima sarkazam jednostavno ne polazi od ruke. Isto kao i sa vicevima, neki ljudi uspeju da upropaste i najbolji vic naprosto ga izgovarajući. K. se prisili da zadrži ozbiljan izraz lica i nastavi da zuri u Petra S. sve dok ovaj nelagodno ne skloni pogled u stranu. „Imaš li ti dece, Petre?”

„Imam. Dvoje.”

„Da li si zadovoljan sa njima?”

„Kakvo je to pitanje? To su moja deca, znače mi više nego išta na svetu i volim ih više nego samog sebe!”

„Kada si odlučio da ih imaš, da li si tražio garancije za rast, boju očiju, veličinu nosa ili oblik brade? Da li si dobio garancije da neće da se rode sa zečjom usnom, Daunovim sindromom, leukemijom, autizmom? Da neće da budu albina sa po šest prstiju, disleksijom i samo po jednim bubregom? Agencija ne garantuje da ćeš da dobiješ to što si zamislio u svojoj glavi, mi ti samo garantujemo ono što smo već prodali drugima i ako iz bilo kog razloga to ne dobiješ, mi ti vraćamo pare. To na stranu, mi ti garantujemo da ništa nepredviđeno, neplanirano, niti naopako neće da se desi. Iduće pitanje?”

Petar S. iskapi fantu i učuti. K. iskoristi tišinu da dovrši mentalno skeciranje Petrove svakodnevice: oženjen rano, verovatno devojkom sa kojom se zabavljao u kasnom pubertetu. Deca taman dovoljno velika da izađu iz faze kućnih ljubimaca, ali ne dovoljno da mu dopuste izvlačenje iz uloge roditelja/hranitelja. Posao, kuća, krediti i žena sa viškom kilograma i manjkom interesovanja – 70 procenata ljudi poput Petra S. bira transfer isključivo zbog seksa. Ali kakvog? Za čoveka koji se očajnički trudi da sakrije sopstveni originalno-seljački naglasak, definisanje bilo kakve seksualne ekstrovertnosti moglo bi da za posledicu ima potpunu katatoniju. Razgovor o tome je dakle verboten.

Homo, možda? Pedo, trans, fetišizam, SM... Svet je pun čudesnih pejzaža, ali ništa od svega toga ne sme da se verbalizuje. Petar S, mučen savešću, definitivno ne bi mogao da otrpi čak ni K-ove nežne i vešte prste na svojim krilcima i šmugnuo bi nazad u svoju čauru da odspava još koji letargični ciklus. Kao i većina nesrećnih ljudi Petar S. toliko ovisi o svojoj učmaloj barici, o sigurnosti svog uradi-sam zatvora da je na rubu nervnog sloma i od same pomisli da sve to privremeno napusti u tajnom dvadesetčetveročasovnom izletu.

K. zatvori oči i ponovo se zavalj u stolicu. Nekim ljudima naprosto ne sme da se ponudi ono što im se prodaje. Ta spoznaja je pokretačka sila kojom se prodavčevo umeće prenosi iz zanata u veštinu.

„Naravno, uvek imaš opciju da otkážeš ovaj termin i sačekaš još neko vreme. Agencija će tvoje ime ponovo da stavi na listu čekanja i za nekoliko meseci...”

„Meseci!!!”, Petar S. vikne nekontrolisano, a onda se obazre oko sebe i nastavi šapatom, „... nekoliko meseci!!! Ja već čekam skoro godinu dana kako jeste! Kako to misliš ‘nekoliko meseci?’”

K. slegne ramenima. „Naša lista čekanja je dugačka ko boleština; tu niko ne može da ti pomogne. Svi čekaju.”

„Meni ne treba nekoliko meseci, meni naprosto treba dan, možda dva...”

„Da razmisliš.”

„Jeste, da razmislim.”

„Za čoveka koji je imao gotovo godinu dana da razmišlja, od kakve koristi može da bude još jedan dan? Šta ćeš to da znaš sutra što ne znaš već danas? I ko će to da ti kaže?”

„Ja sam se nadao da će agencija da mi pošalje nekoga ko može više da mi kaže o svemu tome, nekoga ko ima iskustva, ko je i sam to uradio.”

„I poslali su ti.” K. se ponovo naklati na sto. „Nego da se mi vratimo na početak; u čemu je problem? Definiši ga, formuliši ga u suvislo pitanje i ja ću da ti dam odgovor.”

Petar S. pogleda svog sagovornika kao da ga prvi put vidi, a onda zbrza pitanje.

„Da li ću da se sećam? Kasnije, kada se ponovo vratim u svoje telo, da li ću da se sećam tih 24 časa?”

„Najverovatnije. Ako odlučiš da je vredno truda da se pamti. To je do tebe. Iduće pitanje?”

„A u tih 24 časa u tuđem telu, da li ću da budem svestan sebe? Mene?”

„Oh da!” K. se nasmeje. „To apsolutno. Sve vreme. Bićeš Ti kakav si sada i kakav si oduvek bio, tu se ništa ne menja, jedino se telo menja. Iduće pitanje?”

„Zašto ja ne mogu da odaberem telo u koje ću da se transferišem? Zašto agencija bira za mene?”

„Nije da biramo, u principu je sve to stvar slučajnosti. U tvom terminu noćas učestvovaće šestoro ljudi, tri muškarca i tri žene. Ta grupa je formirana na bazi upitnika kojeg ste svi vi ispunili i ako u njemu niste lagali, svih šestoro ste prilično kompatibilni. Ja o njima znam koliko i o tebi, što će reći - gotovo ništa. Znam njihove pseudonime, znam da su relativno iste starosne dobi, iste rase i sličnog porekla, znam da najverovatnije svako od njih živi u različitom gradu, moguće i državi. Anonimnost se garantuje pri transferu. Nema nikakve mogućnosti niti da se predvidi, a kamoli da se kontroliše kako će sami transferi da se odvijaju i ko će da završi u kojem telu. To sve zavisi od slučajnosti i od vas šestoro. Iduće pitanje?”

„Znači može se desi da završim u ženskom telu?”

„Odnos 3:2 u korist te opcije”, K. se nasmesi. „Za 24 časa. A onda kočija postaje bundeva i Petar S. se vraća u ovo što je sada. Poslednje pitanje?”

Petar S. po prvi put uzvрати osmeh i gotovo opušteno slegne ramenima. „Pod pretpostavkom da se to i tebi bar jedanput desilo, kaži mi kako to izgleda.”

K. iskapi hladnu kafu i stavi pare ispod šolje. „Petre S, kako bi bilo da ti meni lepo daš te pare u zamenu za moje lično, individualno iskustvo, a ti sam odustaneš od avanture za koju gotovo sigurno nikada nećeš biti dovoljno spreman, na čisto racionalnoj osnovi. Zar ne misliš da bi to bilo najsigurnije? Zar ne misliš da bi bilo najbolje da odeš kući i rentuješ video kasetu i čekaš da tvoji zaspu, kao i uvek? Da i ne govorim o tome koliko bi to bilo jeftinije.”

I sa tim rečima K. prestane da bude prodavac. Pruži ruku i Petar S. je prihvati, njegov pogled još uvek pomalo zbunjen i njegov dlan još uvek preterano vlažan, ali sam stisak neočekivano čvrst i dug. To je to, shvati K. i produži prema vratima, ne osvrćući se, odnoseći Petrov pogled na svojim leđima. To je to.

I kasnije u avionu, zavaljen u sedište ispijajući komplementarno piće i žvaćući bajat kikiriki, zadovoljno prebirući po mislima Petrova tako bespredmetna pitanja i svoje tako nerelevantne odgovore, K. definitivno spozna. „To je to.”

Nesigurni ljudi su uvek i bez izuzetka oni pravi.

K. nikada nije mnogo mario za one koji glavom bez obzira beže iz sopstvene svakodnevice, potpuno svesni da iza sebe ne ostavljaju ništa vredno čuvanja. Takvi ljudi nisu imali ništa što bi njega interesovalo.

Ljudi poput Petra S, sa druge strane, imali su sve ono što je za K. uvek bila apstrakcija, imali su slojevit, skrovit život satkan u čauru od svile i čelika, od ljubavi i straha, od strepnje i razočarenja. Takvim ljudima život se nije naprosto desio, njihov život je bio rezultat teških odluka i kompromisnih izbora; takav život je bio čist dijamant stvoren pritiskom sveproždiruće nesigurnosti i kajanja.

K. zamisli svoju ruku na zaobljenom stomaku gospođe S, njegovi prsti izgubljeni na njenoj koži kao trome gusenice, nežno prebirući po somotskoj mekoti njenog celulita, od grudiju pa sve do skrivenog proreza izgubljenog u toplim naborima mesa.

A onda zamisli Petra S., minut posle ponoći, zarobljenog u beskonačnoj noćnoj mori, ustiju razapetih u nemom vrisku, izručenog bez milosti i nade u istrošeno i obamrlo telo koje još samo danas do ponoći pripada K.-u. I ostaće u tom telu siroti Petar S, ostaće u njemu dugi niz godina, ostaće verovatno i do samog kraja, jer u njemu nema niti mrve talenta kojeg uspešan prodavac mora da poseduje u izobilju.

„To je to.“ K. zahvalno sklopi oči. Dugo čekanje je završeno.

I biće spreman noćas u ponoć, siroti Petar S, konzumiran strahom i grižom savesti, grozničav od iščekivanja, strepnje i uzbuđenja, pogleda tupog, odsutnog, prikovanog za TV, Petar S, nesiguran, budan, spreman, izgubljen, voljan, čekajući ponoć...

Vladimir Lazović

Sedma soba

„Kako je moja lepotica provela dan?“

Osmehnula se i mačkasto protekla, opružena na sofi. Izbledeli šorc i majica koja otkriva stomak (sve Laura Biagiotti), činili su je tako poželjnom: čitalo se to u njegovim očima. Dopustila je tamnocrvenoj kosi (boje krvi, a ne vina) da se raspe niz uzglavlje. Pomerivši noge izvajane tako da bi i stari Fidiya zadrhtao, spustila je mala stopala u čupavu prostirku i raširila ruke, pozivajući ga.

„Bilo je dosadno“, rekla je meko. „Dugo si ostao... na sastanku.“

Na sebi je imao tamnosivo poslovno odelo, jedno od onih što koštaju poput novog BMW-a. Besprekorna kravata zlatne boje bila je u skladu s preplanulim tenom i kosom zaglađenom briljantinom, tek po slepoočnicama nečetoj sedinom. Samo se brada isticala: kratka, brižljivo negovana, ali čudne tamnoljubičaste boje. Strpljivo je objašnjavao svakom ko bi skupio hrabrost i pitao, da je to posledica melema koji su mu previjali kada se, davno, srušio njegov lir-džet, a on jedini preživeo... Žene su bez izuzetka smatrale da je ta

brada seksi. Neprijatelji (imao ih je dovoljno da njima ogradi dvorište) zvali su ga Plavobradi. Naravno, u pola glasa.

„Pokušaću da ti nadoknadim to.“

„Nadam se da hoćeš“, rekla je ustajući.

Na staklenoj ploči stočica bilo je puno toga: čaša sa ostatkom pića, načeta čokolada, nekoliko daljinskih upravljača za TV i moćni zvučni stub, razbacana šminka... On se saže i podiže svežanj ključeva na staromodnoj alki.

„Da li si razgledala po kući, da prekratiš vreme?“

„Da, mili! I otvarala sam one sobe, svih šest što si mi dozvolio. Šećeru, šta tu ima... Ima slika više nego u nekom muzeju!“

On se nasmeja. „Sedmu sobu nisi otvarala? Kao što sam rekao?“

„Nisam. Ja sam poslušna, znaš!“

Pre nego što je spustio ključeve u džep, pogledao ih je za trenutak: Njegovo lice, vedro poput reklame za zdrav život, kao da se zaledilo. Ali odmah se nasmešio. „Dok se tuširam, spremi nam piće... pa ću ti pokazati koliko cenim to, što si poslušna.“

Odgovorila mu je pućenjem usana, obgrlio ju je oko struka i tako su krenuli uz stepenice. Na spratu je otišla u sobu za goste, gde se nalazio šank sa nizom visokih stolica i policama prepunim flaša, a on... on se vratio posle dva minuta sa zagonetnim izrazom na licu, prišao monitoru na zidu i uključio ga. Crno-beli snimak, ne previše oštar. Snimak kamere koja snima jedan deo hodnika i nekoliko zatvorenih vrata.

Stao je kraj nje, spustivši joj ruku na rame.

Na snimku se pojavila ona: prilazila je jednim vratima, pažljivo odabrala ključ sa alke, i otvorila. Kada je ušla, snimanje je preuzela druga kamera, postavljena u prostoriji.

Našla se u sedmoj sobi i stala, osvrćući se. Ništa posebno, osim dekoracije po zidovima: umesto slika, u ramovima su bile izložene... maske. Ne maske vračeva, ne karnevalske – bile su najsličnije onim sumornim artefaktima poznatim kao posmrtno maske. Njih desetak. Sve su bile ženske.

I sve su... usta otvorena u krik, iskolačene oči, rasuta kosa... definitivno, kao da su napravljene preko lica u agoniji.

Videlo se kako pažljivo razgleda jedno po jedno lice – i tada, isključio je sliku. „To je bio test“, rekao je. „Radoznalost je ubila mačku.“

„Izgleda, onda, da nisam položila“, mirno je prihvatila.

„Da li si iz policije? Neke od onih žena bile su agenti.“

„Ne“, šapnula je. Učinilo mu se da u njenim očima nazire početak osmeha. To ga je pogodilo.

„Neke od njih su moje bivše žene. Druge - jeftine devojke sa ulice...“

„Umirale su na najmaštovitije načine“, prekinula ga je.

Vrlo retko su ga prekidali, znali su da ne podnosi to.

„Istraga je vođena samo zbog zakonitih žena, za ostale niko ne zna. Uvek si ostavljao uredna tela, one bi stradale u saobraćajnoj nesreći, ili na jahanju, ili na jedrenju, ili... A ti si imao alibi. Neoboriv.“

„Ipak, iz policije si.“

Odmahnula je glavom. „Niko ne zna za tvoje male zabave. Dok ističe život iz njih... ti si tu, i koristiš trenutak da uzmeš voštani otisak. Kasnije napraviš odlivak. Suvenir, za malu galeriju iznenađenih lica... koja su ti verovala.”

Osetio je drhtaj, ali od besa. Njen prividan spokoj bio je novo iskustvo, vrlo uvredljivo. „Okačiću i tvoju masku, večeras. A dotle, smisliću nešto posebno!” Odjednom se prisetio: „Da je istraga u toku – ne bi te pustili samu, kuća bi do sada bila puna agenata... Međutim, nema nikoga. Koju igru ti igraš? Odakle ovo znaš?”

„One su mi ispričale”, odgovorila je. Sad se široko osmehivala.

„One?!“ Nije verovao svojim ušima.

„Jednom je neko rekao, otprilike: Ako dugo gledaš u ponor, ponor će na kraju pogledati u tebe. Mislim da to prilično dobro opisuje situaciju.”

Osetio je dodir na mišici, učinilo mu se da hoće da ga zagrli. Sledećeg trenutka dohvatila ga je za rame i okrenula prema sebi, oštre kandže zabiše mu se u leđa i tada - svi utisci iščezoše pred njenim izmenjenim licem poluotvorenih usta sa četiri šiljata, blistava zuba... Stigao je do početka vriska. Onda više ništa nije video, zaslepljen mnogo primarnijim utiscima.

Svest ga je napuštala sporo, potrajavši još nekoliko otkucaja srca... mada je srce već odustalo. Shvatio je da će, na jednom drukčijem nivou, uskoro sresti svoje žrtve.

Dok je tonuo, učinilo mu se da čuje lepet velikih krila, zvuk što se udaljava. Pomislio je još: Nije uzela nikakav suvenir...

Nekome iz ponora to nije potrebno.

Njoj, Lilit, ne trebaju te sitnice.

Petar Petrović

Zlo i opanak

Čuvajte se vi koji čitate ovu priču, u njoj nema ničeg dobrog ni lepog, ni istinitog. Samo odblesci zaboravljenih sećanja. E da ne bih opterećivao papir kvačicama i kukicama, moraćete sami da se potrudite. Ako vam u glavama ne zaklapara i poteče naglasak mog kraja tu ste na gubitku. A ako nemate svog kraja, pa da kompenzujete, iskreno vas žalim. Ako vam se priča odomaći u srcu, možemo da pređemo na ti, pa ti onda zapamti ovu priču i prepričavaj je na slavama kao da se desila tebi i tvojima, jer i ja sam je takvu čuo. Evo je gde počinje. Kako? Ispočetka.

Bio je otac i bio je sin. I sin se osećao na 'Duh Svjati' na kilometar.

„Nemoj više da me uznemiravaš!”, rekao je onaj u gaćama.

„Pusti me da uđem.”

„Ne može. Imanje sam ti dao da izgradiš dedi i babi spomenike i ocu i majci grobnicu za života, a ne u kafani da kitiš Ciganku Helizu!”

„Daj, ćale, šta će ikom ladno kamenje! Puštaj!“

„Ne može, crkni!“, reče i katanac kvrcnu. Gaćan šmugnu nazad u kuću kojoj je bio glava.

„E, što te nisu streljali na Kadinjači!“, reče onaj što kiti pevaljke.

Posle je preskočio ogradu, utepao ruku i dugo gledao ka svinjcu. Svinjac mu je uzvraćao pogled, nalakćen na ambar. Duh Svjati mu je dao snagu da protrese ambar i isprosipa zrnevlje svukud.

„Da mi prasci imaju da jedu.“

I dalje je imao gaće, a i ponešto preko njih, sve utemeljeno u braon papuče od gume, koje su još pamtile miris mora i sindikalne dekadencije. Doklapklapao je do izvora buke na tavanu.

„Šta to radiš, ludače?“

„Danju spavam, noću ludujem... De je dedina oklopnjača Potemkin?“

„Oklo... Kud si se toga setio? Šta sve neće pijanstvo da iznese...“

„Nemoj ti da brineš za moje pijanstvo, neće tebe glava da cepa, daj mašinu i ima da pijemo i pijemo, a račun će lično Isus Hristos da donese!“

I pogleda otac na sina, zabrudelog u prašnjavu starudiju, kao da ga je pop Makarije napravio, a ne istaknuti član SKOJA, vođa logoraškog komiteta i udarnik na isušivanju močvare koja će postati Novi Beograd, i ne bi mu pravo.

„Ne huli, debil!“

„Ne seri matori, obogatićemo se gore od debila što su vam sedeli na grbači!“

„Nije tu oklopnjača, dole je kod majke.“

„To Rus kad napravi to nemoš da kažeš da je dobro. Jer ti kad kažeš da je to dobro ti ga vređaš. I mene vređaš. Vređaš, jer to nije dobro, to je, rođeni, TO! Zato se Rus i odreko boga, jer je dostigo savršenstvo. I saću da te bijem! Ovim rečima je započeo generacijski sukob među Adaševićima u kafani 'Bregovi' na čijem mestu će nići hala sportova u Čajetini. To je uradio deda kad je bio mlad i nikad nije zažalio. Otac, kraljevski oficir, opčinjen Vizantijom i Istočnim Rimskim, poslao ga je u Majčicu da uči škole. Dao mu je sira sa Jastrepca za usput i knjige Puškina i Jesenjina. I sliku Nikolaja Romanova, da ga prepozna kad se sretnu, da ne bruka familiju pred stranim vladaocem. Deda se vratio sa knjigama Majakovskog, Lenjina, čudnim pričama o pokretnim slikama i upetostručenom ljubavlju prema Majčici. I donekle je bio u pravu. Rus je umeo da napravi i raketu za kosmos i sokovnik i kola i fotoaparat i četkicu za zube i tenk. Samo što je sve izgledalo kao tenk. Oklopnjača iz ove priče bila je Exakta fotoaparat, bez objektiva teška kilo i po.

„A gde je objektiv?“

„Tu je sve?“

„Koji je bolji od ova dva?“

„Imamo samo jedan, pijan si. Znaš šta ćeš ti da uslikaš takav? Deda Jocu pokojnog!“

Pijanac porazmisli malo, pa reče na izlasku:

„Joca ni mrtav ne bi vredeo tih para“, pa ode sa oklopnjačom u nepoznatom pravcu.

„Pričajte vi šta oćete, ja se ničeg ne sećam, bio sam pijan!“

„Ajde, ajde, svi smo mi bili pijani. To sa ne sećanjem to je za farbanje žemskinja!“

„Aman, ljudi, NE! SE! ŠA... ČAM! SE! Jooooj.“

Glavobolja opravdava svoje ime, otac peni o bogatstvu i osveti, brat zove sve po spisku pa im sve po spisku, stara majka lije suze radosnice, a baba gleda televizor. Po stolu razasute fotografije, na patikama kal, a ruke smrde na razvijač. Sav taj kaos se sliva u rupu u pamćenju. Mozak kreše, vergla i upali ko varburg sa praznim akumulatorom.

„Zovi u Beograd... TV Novosti!“

„Misliš Večernje?“

„Zovi i njih.“

Nekada drugi najbogatiji čovek na Balkanu stoji podno Rasne. Ne vidi se, jer je mrak. Zvezde žmirkaju, a Mare Trankilitas mu se smeši. Pitaju ga kako je.

„Mesec je pun a i ja.“

„Ipak si se setio.“

„Jedva. I slepom srećom. Jutrom sam sve zaboravio. Zvali smo u Beograd bulevarsku štampu. Na prvom broju centrala je štucnula i dobili smo nekog od onih teških i sebi i drugima. Ja mu tu sve ispričam u žurbi, misleći od njega da su novine, dok oko mene familija obigrava kao zmijske na parenju. On mi reče da se ne zanosim i da ne očekujem bogatstvo od pijanih novinara, nego, ako ne bulaznim, da padne dogovor po pola, a on će da me poveže s kim treba. Rojters je najviše ponudio i nastavio sam da radim što i pre, da kitim ciganku Helizu i gledam svet kroz dno od flaše. Otac je prestao da se buni, jer sam mu sazio grobnicu, a novac mu je dao šansu da kinji i bližu i dalju familiju. Sve sam oblačio u svilu i kadifu. Moj ortak je shvatio da samo pijan može da se ne bude težak, i mortus se upustio u berzu i telekomunikacije. Obogatio se i više od mene, a obišli smo zajedno sve kupleraje i, kad presuši kinta, a nigde bankomata, glumačke škole i manekenske agencije. Vozili smo kola razna i bez ruku i bez gledanja. A jednom je trebalo. Moj ortak raskinu nepisani ugovor, rastavi se sa dušom, a sastavi sa bankinom i učini me najbogatijim na Balkanu. Svoju lovu i imanje ostavio je samom sebi, jer je to video u nekom filmu koji je gledao milion puta. Dok su kola gorela na maslini blizu Monte Karla, ja sam gledao drugi jedan film, koji se samo jednom gleda. Video sam sebe kako vrištim krvav na rođenju, pa nadalje. Video sam sebe kako pričam s vama, bratijo iz svemira i setio se ponude da me povedete.“

„Setio si se i da si nam rekao da se vratimo za devet dana, devet godina, devet meseci i devet sati.“

„I toga sam se setio, ali nisam zato i došao. Film mi je bio dosadan, a znam da ću ga gledati ponovo, pa reko, da začinem malo.“

„A jesi li se setio koliko si morao da se napiješ da bi izdržao susret sa nama?“

„Setio sam se. A setio sam se i koliko se vama dopala klekovača, pa sam i doneo malo.“

„Kako je ono rekao onaj tvoj? Mislim da je ovo početak jednog divnog prijateljstva?“

„To je rekao Bogart, a onaj moj je istrčao u gaćama i rekao: „Nemoj više da me uznemiravaš!“ I ne valja pijan da voziš, veruj mi, znam.“

„Ne brini, ima ko na ovom brodu da vozi.“

Vrisak pogona letelice poklopio se sa pijanim urlanjem u kafani „Vanzemaljac“, centrom turističke Meke Balkana, čiji su zidovi od poda do plafona izlepljeni foto-tapetima vanzemaljaca slikanih oklopnjačom Potemkin.

Skarzen

Vjekovima nas prate

„Vjekovima nas prate, zar si zaista toliko naivan da možeš vjerovati kako će sada prestati?“

„Možda bi ovaj put trebalo uzeti njihovu riječ u obzir.“

„Njihova riječ! To je ništa. I meni su također dali tu svoju prljavu riječ, onda kada su uništili moj planet. Sjećaš li se, pričala sam ti. Imala sam deset godina, uhvatili su me i obećali mi da nikome neće nauditi, potom su me na prijevaru naveli da stisnem gumb kojim je izdana zapovijed za potpuno uništenje. Bili su još toliko ljubazni da pošalju sonde, da mi pokažu što sam to učinila.“

„Ali to nema nikakve logike. Zašto prisiliti dijete da učini nešto takvo?“

„Govoriš kao da mi ne vjeruješ.“

„Vjerujem ti, nemoj sumnjati u to.“

„Naravno da nema nikakve logike. Oni nemaju nikakve logike. Zato jer su pokvareni sadisti. Jesi li znao da jedu svoje mlade? Ne iz potrebe, ne iz gladi. Iz zadovoljstva. Nešto je u njihovoj evoluciji za ozbiljno otkazalo. Ne možemo si priuštiti povjerenje, ne prema toj gadnoj vrsti.“

„Bez obzira na tvoje riječi, ja vjerujem da se osobe mogu promijeniti. Prihvatit ću njihov prijedlog.“

„Nemoj očekivati da idem s tobom. Izađi im ususret, bit ćeš jadan i mrtav. Prije no što shvatiš što si učinio, sve će biti gotovo. Prevarit će te onako kako to nitko drugi neće. Neću ti braniti odlazak, ali... zamolit ću te da ostaneš ovdje na sigurnome, da me ne napuštaš. Bit će mi teško upravljati ovim brodom bez strojara.“

„Onda pođi sa mnom.“

„Ne.“

„U redu. U kojem od šatlova mogu onda da odem?“

„Možeš uzeti Šeherezadu, ionako si ju ti sagradio.“

„Hvala.“

„Vidimo se u slijedećem životu“, mladi je Džon Dejvis izašao iz kabine. Mojra se naslonila na prozor, mogla je vidjeti kako se vrata hangara otvaraju i propuštaju van blještavu letjelicu neskladnih crta, oslikanu poput zidnog murala. „Idiot“, promrmljala je. Džon je oduvijek bio pomalo naivan, no nikada nije mislila

da bi mogao proći kroz ovakve granice i pridružiti se Gesinskoj ratnoj krstarici u pohodu „mira“.

Sada je ostala sama na golemom brodu, i ni u nikoga nije imala dovoljno povjerenja da mu prepusti upravljanje čak i kuhinjske pećnice. Desna ruka bila joj je umjetna inteligencija koju je sama kreirala, Avant01.

Preusmjerila je kormilarske kontrole na radnu stanicu pokraj kreveta u koji se zavukla. Unijela je smjer suprotan onom Gesinske krstarice. Na putu će joj se naći mala nebula. Možda će dobiti sjajne snimke. Poput one koju su prošli prije nekoliko dana. Džon je izašao van u svemirskom odijelu, privezan konopom za vrata hangara, kao da je imitirao prve astronaute u Zemljinoj orbiti. Sada su daleko od Zemlje. Sada su daleko od svega.

Protegnula se u krevetu, počeshljala se i navukla zelenu odoru na sebe. Ispila je šalicu tople kave bez šećera i otišla na most. „Barem se valjda mogu pretvarati da sam djelotvoran kapetan“, govorila je. „Što ti misliš Avant?“

Pričekala je trenutak da joj odgovori, no odgovora nije bilo. „Avant?“

Ogledala se oko sebe, kao da ju nešto prati. Osjetila se posve samom na ukradenoj krstarici prve klase, nakon što su svijetla počela bljeskati i nakon što se oglasila uzbuna, potrčala je do svog odredišta. „Što se ovdje događa?“

Instrumenti su divljali, kao da ih ometa magnetska sila, ipak je uspjela razabrati kako propušta kisik, tlak pada. Zнала je otkuda dolaze magnetske smetnje. Zнала je da ih Gesini najčešće upotrebljavaju. Ispustila je nekoliko atmosferskih mina iza sebe, laserima je ciljala naslijepo. Istina, prerezala je nekoliko manjih meteora, no smetnje su nestale. „Možda sam ih privremeno onesposobila.“

Nije gubila vrijeme. Otrčala je do navigacijske konzole gdje je utvrdila položaj i pojačala brzinu. Navukla je masku sa kisikom, otišla u stražnji dio prostorije gdje je popravila kratki spoj na Avantovim CP jedinicama, nastao zbog magnetskih smetnji.

„Avant? Možeš li uključiti glasovni modul?“

„Mogu“, zvučnici su šumjeli. „Pretrpio sam manju ozljedu. Sada ću biti u redu. Čekaj... očitavam...“

„Znam, znam, što god bilo, popravi to. Možeš poslati nano-robote da popune rupe iz kojih nam curi zrak. Zaštiti se od daljnjih magnetskih smetnji, vjerujem da smo pod napadom Gesina.“

„Reći ću Džonu da me izvještava o...“

„Nećeš. Nema ga. Otišao je. Spoji se sa svim strojarskim sustavima.“

„Ali nemam sve potrebne šifre, mislim da sam ih izgubio dok...“

„Učini to!“, gubila je strpljenje.

„Senzori su prestali raditi“, plašljivo je obavijesti.

„Unutarnji ili vanjski?“

„Oboje.“

„Sjajno, upravo sjajno“, pođe nazad prema mostu. „Naravno da se to mora dogoditi upravo sada! Posve prirodno.“

Sjela je za kormilo, ponovo ubrzala kad je iznenadan udar izbaci iz sjedala, na stol za hitne medicinske operacije. Ruku je ozlijedila na jednom od oštih instrumenta. Šumasti Avantov glas javi se iz zvučnika postavljenih u svakom

uglu. „Lijevi nosač motora je zbog nepoznatih razloga eksplodirao, lijevi motor se počinje kidati. Isključujem ga, svu snagu preusmjeravam u desni motor, pojačavam gravitaciju, moram okrenuti brod na bok.“

„U redu. Učini to.“

Ustala je i sjela za kormilo, ovog se puta vezala pojasom. „Dobili smo poziv od Federacije, kako su rekli, no signatura otkriva kako se radi o Gesinskoj krstarici.“

„Prespoji ih.“

„Audio ili vizualno?“

„Vizualno. I ugasi sva ta crvena svjetla. Ne moraju znati da smo u ovakvim govrima.“

Na njeno iznenađenje, na jednom od ekrana pojavi se nježno lice Džona Dejvisa. Nije mogla zadržati užas kad je pomislila čemu bi to, kakvim groznim mukama mogla posvjedočiti.

„Mojra, moraš se predati“, dahtao je, kao da se strašno napinjao. „Prejaki su za tebe.“

„Nikada neće biti jači od mene.“

„Rekli su da će me ubiti ako...“

„I ja sam ti isto rekla: da ćeš, ako odeš k njima, biti mrtav prije no što shvatiš što se to događa.“

Sada Džonovo lice poprimi izraz nestrpljivosti i izrazite zloće, nekarakteristične za njega. Rukom zgrabi vlastitu kožu i zadere ju. No umjesto krvi i mesa, tu nije bilo ničega osim zvuka trganja plastike, vriska nanobota i zelena prošarana koža na licu običnog Gesina. Izvadio je Džonove plave oči, tako da njegove vlastite mogu izaći iz šupljina.

„Pretpostavljam da je moj prijatelj već mrtav“, trudila se biti ravnodušnom na konačan kraj naivnosti Džona Dejvisa.

„Prijatelj? Vjerujem da smo u četiri duge godine bili više od toga. Bilo je grozno pretvarati se i glumiti vaše ljudske običaje, no sve se isplatilo sada kada vidim tvoj izraz lica.“

„Lažeš.“

„Ako lažem, kako bih onda znao da u trezoru broda držiš ono što tražimo. Ako lažem kako bih onda znao da tijekom sna mjesečariš i da si to uvijek odbijala liječiti. Ako lažem...“

„Taj se trezor nikada neće otvoriti, posebice ne ako se ovaj brod ikada uništi i ako ja siđem s njega ili poginem.“

„Ti znaš lozinku.“

„Koji u četiri godine nisi mogao saznati, Avant isključi ga“, ekran osvane prazan. „Naciljaj sve lasere i topove što su nam ostali na raspolaganju.“

„Gdje? Nemamo senzore, osjećam se kao slijep.“

„Znam, nažalost, znam. Naciljaj sektor 4, konstantu 67-90-43.“

„Jesi li sigurna?“

„Jesam. Tijekom prijenosa, pratila sam njihov signal, ručno, od sonde do sonde.“

„U redu. Ciljam... Laseri uključeni, osjećam da pogađaju nešto.“

„Da li prolaze kroz štitove?“

„Još ne. Ciljam... Ispaljujem projekte. Nisu očekivali ovakvu razornu snagu. Štitovi probijeni. Krstarica uništena.“

„Nisu očekivali, naravno da nisu, kad ni sam Džon nije znao za topove.“

Ugrizla se za ruku, ispružila preko upravljačke konzole i zaplakala. Tog je jutra zamalo rekla Džonu kako nosi njihovo dijete.

Sebastijan Adanko

U mreži

On vrišti. Užasnut, izgubljen, polusvestan. Proboden je bolnom iglom leda, prikovan za stolicu nalik na leptira nataknutog na čiodu. Vrišti i oseća kako se gubi. Lebdi na ivici svesti, led ga pritiska sa jedne strane, gura ga u tamu, u nesvest, u smrt, dok ga sa druge strane pridržava primalni strah od smrti, strah za goli život.

Ne funkcioniše. Očekivani prekid ne sledi, veza i dalje stoji. Prkosi njegovim naletima, neumoljiva, čvrsta, nalik na čelični zid koji se postavio između njega i života. Led drži izlaznu liniju, drži mašine, drži njega samog prikovanog uz sebe, ne dopuštajući da spoj pukne, ne dopuštajući da se otrgne, da ostane živ.

Obuzima ga malodušnost i prestaje sa pokušajima na trenutak. Grubim forsiranjem prekida zvaničnim metodom neće uspeti. Veza bi pukla, ali je tu neraskidiva hladnoća leda koja prkosi svim naletima. Bori se protiv leda, dođavola, a ne protiv veze same.

Duboko je udahnuo, ili bar pretpostavlja da jeste, negde, neizmerno daleko, u stvarnom svetu, svetu gde ima telo, i gde mu se telo poslušno odaziva na sve zahteve. U svesti mu se lagano razvija slika njegovog tela, prikovanog za mašinu, kako doveka pluta tu, prikačeno na izvor neizdrživog bola. Nemoćan je da išta učini, da se odupre. Obuzima ga osećanje besmisla pomešano sa konstantnim bolom u glavi. Ne obazirući se na razum koji mu govori kako je to besmisleno, ponovo šalje seriju signala za prekid. Led ćuti, ne obazire se na te smešne pokušaje sićušnog ljudskog bića zarobljenog u lavirintu sigurnosnih funkcija i procedura, pritiska ga kao što zamka drži zver nepokretnu dok ne stigne lovac da je ustrelji. Čekaju. Led i Čovek, u besvesnom zagrljaju.

Čekaju egzekutore. Ljude koji će doći, u lakiranim cipelama, sa tamnim, reflektujućim sunčanim naočarama i crnim odelima. Doći će, kupiti ga, rutinski, lako, uvežbanim pokretima, odvešće ga, zatvoriti i baciti ključ, zaboraviće na njega, svi će ga zaboraviti.

Trunuće u nekom smrdljivom zatvoru, biće prepušten društvu pacova i bubašvaba, biće prepušten na milost i nemilost većim, snažnijim kriminalcima, onima koji su tu zbog fizičkih prestupa. Tipovi obrijanih glava sa ogromnim tetovažama na isto tako ogromnim bicepsima, tipovi koji su tu samo u prolazu,

čekaju da izađu odatle samo da bi se vratili, u međuvremenu vežbajući, razvijajući svoje predimenzionisano telo, zanemarujući svoj već zakržljali mozak. Tipovi koji uživaju u tome da teroriju ljude poput njega.

Ponovo serija prekidnih signala, a odmah za njima bujica psovki koje je možda izrekao, a možda je i samo nemo otvarao usta...

Ne zna. Ne može da zna. Odvojen je od stvarnog sveta i ne može da mu se vrati. Zatvoren u ledenom kavezu plastike i hroma, bakra i silicijuma, prikačen na mašinu povezanu sa glavnim računarom telekomunikacione korporacije, uhvaćen u zamku LED-a, logičkog elektronskog detektora, gubeći razum pod neprestanim pritiskom tog vanzemaljskog bola koji ne jenjava, izvirući negde duboko u njegovom umu, ne dopuštajući mu da locira njegov tačan izvor, dopirući, kako mu se čini, odasvud.

Pokušava da natera svoje telo da se trgne, da se pomeri, pokrene, da odbaci opremu i da fizički raskine vezu sa mašinom. Ne uspeva da se pomeri ni pedalj. Tanka linija demobilizatora uglavljena mu je u ulegnuće kičme na leđima. Demobilizator kontroliše mašina. Mašinu kontroliše led.

Naredbe za prekid počinju nekontrolisano da teku, ispušta prekidne signale frenetično, čineći to skoro nesvesno. Naredbe se slivaju jedna u drugu, direktive slede jedna drugu u suludom toku, svaka pokušavajući da ga oslobodi neumoljivog stiska mašine. Svaka biva prekinuta sledećom pre nego što stigne da ustanovi da povratna informacija ne stiže. Veza stoji postojano. Delikatna nit naredbi postaje bujica neartikulisanih misli i mašina zanemaruje njegove komande. Led je preuzeo potpunu kontrolu, bol je nadjačao razum.

Izgubljen je.

Izgubio bi i svest, da nije bola. Neprestanog, na trenutke pulsirajućeg, a zatim ravnog, oštrog, i nesnosnog bola koji ga drži pri svesti.

Pokušava da se koncentriše, da izda naredbu svom paralizovanom telu. Pokušava da se pokrene, da pomeri ruku, nogu, glavu, bilo šta. Čini mu se kao da oseća, negde u daljini, enormnu erekciju kako mu se upire u farmerke. Ne obazirući se na taj neprimeren osećaj, on pokušava da zamisli neuralne impulse, prati ih na njihovoj putanji niz kičmenu moždinu, jureći sa njima kroz nervne završetke i do mišića koji odbijaju da reaguju. Proklinje nebesa što se moždanim impulsima ne može upravljati kao ostalim delovima tela.

Ipak, pokušava, trudi se, napreže otupeli um. Ne uspeva. Sedi, nepokretan, shvatajući da se napor ne isplati. Menja cilj, odustaje od tela, od udova, pokušavajući da otvori oči. Pretpostavlja da je uspeo, da sada zuri pravo napred, praznog pogleda, dok mu u svesti kroz vidno polje proleću beskrajne linije informacionih vektora, duži datasfernog polja, izmešanih sa blještavocrvenim munjama bola koje mu u umu stvara nepodnošljiva hladnoća leda.

Uspeva, probija se kroz nepropusne signale koje prima kroz milione odašiljača u priključnoj kacigi. Kroz beskrajne perturbacije datasfere prodire sivilo ogromnog, uflekanog radnog stola pretrpanog kutijama kućišta njegovih mašina, priključnih dekovala. Crvenilo ispijenih i iskrivljenih limenki koka-kole, bljesak svetlosti monitora na pepeljari prepunoj opušaka i mutni zraci ulične svetiljke na zamrljanom staklu prozora. Napokon, šarena prikaza vektora datasfere nestaje u potpunosti i pred njim se ukazuje bolno poznata

unutrašnjost njegovog brloga, tako bliskog, a u ovom trenutku tako udaljenog i nepristupačnog. Na monitoru blješti krvavocrvenom bojom ispisano upozorenje telekomunikacione korporacije o posledicama ilegalnog upada...

Profitterski halapljivci. Hteo je da ih razbije, da ih uništi, otvori i raščereči, otvarajući prolaz u svet svakome, ukidajući, rušeći njihovu korporativnu, dominatorsku strategiju poslovanja. Učiniti Svet dostupan svima, ne samo skromnoj šaćici odabrane elite. Kako uzvišen cilj. Kako naivan i priglup cilj, uviđa prekasno, dok mu užarene igle leda probijaju um, prolaze kroz lobanju i izlaze na zakrvavljene oči. Premoren je od pokušaja da se probije kroz iluziju polja datasfere.

Samo trenutak kasnije univerzum ga pritiška još jače, ne dajući mu da dođe do daha, gušeći ga. Intenzitet bola podiže se za nekoliko stepenika, uvećan razdirućom činjenicom da sada može da vidi, ali je barijera demobilizatora i dalje tu, njegovi elektronski klinovi drže ga prikovanog za ergonomski izlivenu stolicu i on veruje da je upravo spoznao kako se osećao razapeti Isus.

Bol je praćen talasom mučnine. Napokon, oseća delove svoga tela, oseća stomak koji se prevrće i trudi da ne izluči iz sebe sadržaj malopredšnjeg obroka. Potaknut tom spoznajom, počinje očima užurbano da pretražuje prostoriju, tražeći nešto za šta bi vezao pažnju, nešto što bi moglo da ga spase, otrgne od leda i vrati u realnost. Iracionalno osećanje, toga je svestan, ali razum ga je već u popriličnoj meri ostavio, tako da njime ponajviše komanduju refleksi i osećanja.

Najjače među njima - dosadni, neprekidni i nesnosni bol.

Pogled mu i dalje bludi po sobi, sad već besmisleno, dok mu se u glavi stvara slika njega samog kako ustaje, pakuje osnovne potrepštine i beži, u nasumičnom pravcu, samo što dalje odavde, od ovog kužnog mesta.

Krajičkom oka, hvata pokret. Kao da su mu u trenutku sva čula predala energiju očima, vidi paučinu, svilenkastu mrežu smrti rasprostrtu u uglu prozorskog okna. Ona drhturi potresana agonijom bitke za život neke sitne bubice, dovoljno neoprezne da se zakači u mrežu.

Niti počinju da vibriraju jače, potresane sigurnim koracima grabljivca, velikog pauka tananih nogu i ogromnih usta nalik na štipaljke.

Vid mu je od mutne slike prostorije prešao u kristalno čist prizor okruženja, čak donekle jači od normalnog, međutim, on to nije primetio. Njegova pažnja je fokusirana na mrežu, na bubicu i pauka, na nemilosrdni ples smrti tu, u uglu prozorskog okna.

Ponovo hvata pokret u uglu vidnog polja, ovaj put na drugom kraju sobe. Vrata se tresu, šarke se klimaju poluizvaljene, a čitava konstrukcija vrata pretila da se uskoro uruši. Iako ne čuje nikakav zvuk osim tankog piskanja datasfere, u glavi tom nadrealističkom prizoru nepogrešivo dodaje tačno definisane zvuke i odjeke.

On drhti, grozničavo skakućući pogledom od vrata do paučine i nazad, posmatrajući naporedo kako se vrata lome i urušavaju, kako pauk umotava žrtvu u nit mreže, kako visoki ljudi u lakiranim cipelama, sa tamnim, reflektujućim sunčanim naočarama i crnim odelima ulaze, kako pauk ubada insekta i ubrizgava mu otrov, kako ovi ljudi uvežbanim pokretima prekidaju

demobilizator i pre nego što telom uspe da mu prođe drhtaj olakšanja nadomešćuju ga boljim, jačim i pauk odgriza glavu žrtvi i odvlači je u ugao mreže i njega podižu sa stolice raskopčavajući veze sa datasferom...

Uz glasan pucanj negde u dubini njegovog uma, svet ponovo postaje stvaran, slike dobijaju boju, a događaji prateće šumove, zvukovi se u silovitom naletu uvlače u njega, ispunjavajući ga.

Izvlače ga kroz vrata i ponovo vidi kako ga odnose, lako, uvežbanim pokretima, zatvaraju ga i bacaju ključ, zaboravljaju na njega, svi ga zaboravljaju, trune u nekom smrdljivom zatvoru prepušten, u društvu pacova i bubašvaba, na milost i nemilost većim, snažnijim kriminalcima i on grli veo nesvestice koji ga u trenutku obavlja kao anđeo spasenja...

*

Brankica Kranjac

Dokaz teoreme

NEW YORK TIMES - 10.12.2156. - TEORMA DOKAZANA!

„Posle 20 godina konačno dokazana teorma velikog matematičara Luperta. Najzad je moguće putovanje u daleki svemir! Zagonetne jednačine omogućavaju bezbedan povratak brodova za putovanja od mnogo svetlosnih godina.“

NEW YORK TIMES - 10.1.2179. - BROD JE SPREMAN

„Novo doba je pred nama. Svemirski brod za daleka putovanja je spreman. Bezbedan povratak omogućen Lupertovim jednačinama. Datum lansiranja je određen. Brod će nositi naučnikovo ime.“

BRODSKI DNEVNIK - 320. DAN GODINA 7.

„Počeli smo kočenje. U narednih 4 sata dospećemo u Sunčev sistem i ugledaćemo Zemlju. Posada je ushićena.“

BRODSKI DNEVNIK - 01. DAN GODINA 01.

Dospeli smo u sunčev sistem, ali ne naš; Veliki Lupert je pogrešio; Teorema ipak nije dokazana.

*

Rej Bredberi

Kaleidoskop

Prvi udar preseče raketu po strani kao džinovskim otvaračem za konzerve. Ljudi su bili izbačeni u prostor kao pregrst zakoprcanih srebrnih ribica. Bili su razbacani u tamno more; razbijen u bezbroj komada, brod se kretao dalje, kao roj meteora u potrazi za izgubljenim suncem.

„Barkli, Barkli, gde si?“ Glasovi su zvali kao izgubljena deca u hladnoj noći.

„Vude, Vude!“

„Kapetane!“

„Holise, Holise, ovde Stoun.“

„Stoune, ovde Holis. Gde si ti?“

„Ne znam. Kako da znam? Kako se ide gore? Ja padam. Blagi bože, padam.“

Padali su. Padali su kao što šljunak pada niz bunar. Bili su rasejani kao piljci bačeni iz džinovske vrteške. I sada su umesto ljudi bili samo glasovi - svi mogući glasovi, rastavljeni od tela i uzbuđeni, na raznim stepenima strave i rezignacije.

„Udaljujemo se jedan od drugog.“

To je bila živa istina. Holis, koji se prevrtao prako glave, znao je da je to tačno. Shvatio je to i neodređeno prihvatio. Rastajali su se svaki svojim odvojenim putem i ništa ih ne može vratiti nazad. Nosili su hermetički zatvorena kosmička odela sa staklenim cevima iznad bledih lica, ali nisu imali vremena da se prikopčaju na svoje energetske jedinice. Sa njima bi mogli predstavljati male čamce za spasavanje u vasioni. Mogli bi spasavati sebe, spasavati druge, skupljati se, nalaziti jedan drugog, sve dok ne budu ostrvo ljudi sa nekim planom. Ali bez pogonskih jedinica prikopčanih za ramena bili su meteori, bez života, svaki na putu ka svojoj odvojenoj i neopozivoj sudbini.

Prođe možda deset minuta dok ne zamre prvi užas i zameni ga metalna hladnoća. Svemir počne da snuje svojim čudnim glasovima uzduž i popreko, na velikom tamnom razboju, preplićući do konačne slike.

„Stoun Holisu. Koliko dugo možemo govoriti telefonom?“

„Zavisi od toga koliko brzo ti ideš svojim putem, a ja svojim.“

„Jedan sat, mislim.“

„Tako nekako“, reče Holis, odsutna duha i smiren.

„Šta se dogodilo?“, zapita Holis trenutak kasnije.

„Raketa je eksplodirala, to je sve. Rakete eksplodiraju.“

„Kojim pravcem ti ideš?“

„Izgleda kao da ću udariti u mesec.“

„A ja o Zemlju. Vraćam se staroj Majci Zemlji brzinom od deset hiljada milja na sat. Izgoreću kao šibica.“

Holis pomisli na to sa čudnom odsutnošću duha. Kao da je bio premešten iz svog tela, i posmatrao ga kako pada sve dublje kroz prostor,

objektivan kao što je bio jedne davne zime prema prvim snežnim pahuljicama. Ostali su ćutali, mislili na sudbinu koja ih je dovela do ovoga, da padaju, padaju, mislili kako nema ničega što bi mogli da učine da to izmene. Čak je i kapetan začutao, jer nije postojalo nikakvo naređenje niti plan koje je znao da bi mogli da opet sastave stvari u jedno.

„Oh, daleko je do dole. O, to je daleko dole, daleko, daleko, daleko dole“, reče jedan glas.

„Ja ne želim da umrem, ne želim da umrem, to je daleko dole.“

„Ko je to?“

„Ne znam.“

„Stimson, mislim. Stimsone, jesi to ti?“

„To je daleko, daleko i ne dopada mi se. O, Bože ne dopada mi se.“

„Stimsone, ovde Holis. Stimsone, čujes li me?“

Ćutanje, dok su padali odvojeni jedan od drugog.

„Stimsone?“

„Da.“

Najzad odgovori.

„Stimsone, polako; svi smo u istom skripcu.“

„Ne želim da budem ovde. Želim da budem negde drugde.“

„Ima šanse da nas nađu.“

„Mene moraju naći, mene moraju“, reče Stimson. „Ovo ne verujem; ne verujem da se išta od ovoga događa.“

„To je ružan san“, reče neko.

„Zaveži!“, reče Holis.

„Dodi pa me nateraj da zavežem“, reče glas. To je bio Eplgejt. Zasmeja se komotno, sa sočnom objektivnošću. „Dodi i ućutkaj me.“

Holis po prvi put oseti nemogućnost svog položaja. Ispuni ga velika ljutnja, jer je u ovom trenutku više od svega želeo da bude u stanju da napravi nešto Eplgejtu. Već mnogo godina želeo je da učini nešto, a sada je bilo i suviše kasno. Eplgejt je bio samo jedan telefonski glas. Padanje, padanje, padanje... Evo, kako su otkrili užas, dvojica od ljudi počеше da vrište. U košmaru, Holis vide jednog od njih kako pluta u prolazu, veoma blizu, kako vrišti i vrišti.

„Zaustavi ovo!“

Čovek mu je bio gotovo na dohvat ruke, i sumanuto je vriskao. Nikad neće prestati. Vriskaće i dalje još milion milja, sve dok bude u radijusu radio veze, uznemiravaće ih sve, onemogućiti im da razgovaraju jedan s drugim. Holis se ispruži. Tako je bilo najbolje. Učini onaj dodatni napor i dotače čoveka. Ščepa ga za nožni članak i uspuza se naviše duž tela dok mu ne stiže do glave. Čovek je vriskao i pobesnelo se čupao, kao plivač koji se davi. Vasiona je bila ispunjena vriskom. Ovako ili onako, mislio je Holis. Ubiće ga Mesec, ili Zemlja ili meteori, pa onda zašto da to ne bude sada? Svojom gvozdenom pesnicom razmrskala čovekovu staklenu masku. Vrištanje prestade. On se odbi od tela i pusti ga da dalje pada svojim putem okrećući se oko sebe. Padajući, padajući svemirom, Holis i ostali stupiše u dugo, beskrajno spuštanje i kovitlac tisine.

„Holise, jesi još tu?“

Holis ne odgovori, ali oseti kako mu vrućina udari u lice.

„Ovde opet Eplgejt.“

„U redu, Eplgejte.“

„Hajde da razgovaramo. Nemamo šta drugo da radimo.“

Kapetan se umeša u razgovor.

„Dosta s tim. Moramo da smislimo kako da se izvučemo iz ovoga.“

„Kapetane, što ne umuknete?“, reče Eplgejt.

„Šta!“

„Čuli ste me, kapetane. Ne nabijaj mi na nos tvoj čin, već si se odmakao deset hiljada milja, i ne zavitlavajmo se. Što reče Stimson, daleko je do dole.“

„Ma nemoj, Eplgejte!“

„Zajebi ti to. Ovo je pobuna jednoga. Nemam ja šta da izgubim. Tvoj brod je bio loš brod, a ti si bio loš kapetan i nadam se da ćeš se rezlupati kad udariš o Mesec.“

„Naređujem ti da presrtaneš!“

„Nastavi, naredi mi opet.“ Eplgejt se osmehnu preko deset hiljada milja. Kapetan je ćutao. Eplgejt produži: „Gde smo ono stali, Holise? A da, sećam se. I ja tebe mrzim. Ali ti to već znaš. Znaš već dugo.“

Holis stiste pesnice, bespomoćno.

„Hoću nešto da ti kažem“, reče Eplgejt. „Da te usrećim. Ja sam bio taj je glasao protiv tebe kod Raketne kompanije pre pet godina.“ Jedan meteor blesnu u prolazu. Holis pogleda naniže, leva šaka mu je nestala. Šiknu krv. Odjednom u odelu nestade vazduha. Imao je dovoljno vazduha u plućima da pređe desnom rukom i zavrne jedno dugme kod levog lakta, čime pričvrsti patrljak i zapečati otvor kroz koji je cureo vazduh. To se toliko brzo desilo, da nije ni bio iznenađen. Ništa ga više nije iznenađivalo. Sada kada je rupa bila zapušena vazduh u odelu u trenu se vrati u normalu. A krv koja je tako brzo tekla bila je potiskivana dok je on jače zavrtao dugme, sve dok od njega ne napravi kompresivnu povjesku. Sve se odvijalo u jezivom ćutanju sa njegove strane. A ostali su brbljali. Onaj jedan, Lespere, bez kraja je pričao o ženi na Marsu, ženi na Veneri, na Jupiteru, o novcu, kako se napijao, kockao, o svojoj sreći. Pričao i pričao, dok su svi padali. Padajući u smrt, Lespere se, srećan, sećao svoje prošlosti. Bilo je tako neobično. Svemir, hiljade milja svemira, i ti glasovi što bruje u njegovom središtu. Niko se uopšte nije video, samo su se radio talasi drhtavo prostirali u nastojanju da u drugim ljudima pobude emociju.

„Je l' se još ljutiš, Holise?“

„Ne.“ I nije se ljutio. Ponovo je bio odsutan duhom i predstavljao bezosećajan predmet, u večitom padanju ni u šta.

„Celog života želeo si da dospeš na vrh, Holise. Uvek si se pitao šta se dešava. Obeležio sam te crnim upravo pre nego što sam i ja bio izbačen.“

„To nije važno“, reče Holis. I nije ni bilo. To je prošlost. Kada je život završen, to je kao titraj sjajnog filma, trenutak na ekranu, sa svim predrasudama i strastima zgusnutim i osvetljenim na trenutak na prostoru, i pre nego što bi mogao da uzvikneš: „Bese jedan srećan dan, beše jedan loš, tamo jedno zlo lice, tu jedno dobro“, film je sagoreo u pepeo, ekran se ugasio. Sa ove spoljne ivice njegovog života, gledajući u nazad, bilo je samo jedno žaljenje, a to je bilo to što je samo želeo i dalje da živi. Da li su se svi umirući tako osećali, kao da nikad nisu živeli? Zar je život zaista izgledao tako kratak, gotov i završen pre nego što si

udahnuo? Da li je to izgledalo tako naglo i nemoguće svakome, ili samo njemu, ovde, sad, sa nekoliko preostalih časova za razmišljanje? Jedan od ostalih, Lespere, pričao je.

„Pa, ja sam se dobro provodio; imao sam ženu na Marsu, Veneri, Jupiteru. Svaka je imala para i bila je sjajna prema meni. Napijao sam se i jednom sam prokockao dvadeset hiljada dolara.“ Ali sada si ovde, mislio je Holis. Ja nisam imao ništa od svega toga. Kada sam živio bio sam ljubomoran na tebe, zavideo sam ti na tvojim ženama i na dobrim provodima. Žene su me plašile i ja sam odlazio u svemir, uvek ih želeći i ljubomoran na tebe što imaš njih, i novac, i sreću, koliko god si je mogao imati na svoj ludi način. Ali sada, dok padam ovde, i sve je svršeno, ja više na tebe nisam ljubomoran, zato što je svršeno za tebe kao i za mene, i upravo ovog trenutka čini mi se kao da nikada ništa nije ni bilo. Holis se isteže licem napred i zavika u telefon.

„Sve je završeno, Lespere!“ Tišina. „Upravo kao da nije nikad ni bilo, Lespere!“

„Ko je to“, javi se Lespere oklevajućim glasom.

„Holis“ Podlo se držao. Osećao je kukavnost, bezosećajnu kukavnost umiranja. Eplgejt ga je povredio; sada je on želeo da povredi drugoga. Eplgejt i svemir su ga oboje ranili. „Tu si napolju, Lespere. Sve je gotovo. Baš kao da se nikad nije ni dogodilo, zar ne?“

„Ne.“

„Kada se nešto završi, onda je isto kao da se nikad nije ni dogodilo. Po čemu je tvoj život imalo bolji od moga, sada? Ovo sad se računa. Da li je imalo bolji? Da li je?“

„Da, bolji je!“

„Kako!“

„Zato što ja imam svoje misli, sećam se!“ Uzviknu Lespere u daljini, obema šakama pritiskajući svoje uspomene na grudi. I bio je u pravu. Sa osećanjem da mu hladna voda juri kroz glavu i telo, Holis je znao da je ovaj u pravu. Između sećanja i snova postoje razlike. On je imao samo snove o stvarima koje je želeo da učini, dok je Lespere imao sećanja na stvari koje je učinio i postigao. Ovo saznanje počeo da razdire Holisa, laganom, drhtavom preciznošću.

„Šta ti to vredi!“, doviknu na Lesperu. „Sada? Kada se stvar završi, više ne vredi. Nisi ništa bogatiji od mene.“

„Počivam u miru“, reče Lespere. „Ja sam svoje obavio. Ne postajem podao na kraju, kao ti.“

„Podao?“ Holis prevrte reč preko jezika. Nikada nije bio podao, koliko se seća, u svom životu. Mora da je to čuvao sve ove godine za jedan ovakav trenutak. „Podao.“ Prevali reč negde pozadi u mozak. Oseti kako mu suze naviru na oči i kotrljaju se niz lice. Neko mora da je čuo njegov grčav glas.

„Polako Holise.“ To je bilo smešno, naravno. Samo minut pre toga davao je savete drugima, Stimsonu; bio je osetio odvažnost za koju je mislio da je izistinska, a sada je znao da to nije bilo ništa drugo nego šok i objektivnost koja je moguća u šoku. Sada je pokušavao da u nekoliko minuta sabije emocije potiskivane čitavog života.

„Znam kako se osećaš, Holise“, reče Lespere, sada već na daljini od dvadeset hiljada milja, dok mu je glas zamirao. „Ja to ne uzimam lično.“ Ali zar

nismo jednaki? Pitao se on. Lespere i ja? Ovde, sada? Ako je stvar svršena, gotovo je, i šta onda vredi? I onako umireš. Ali znao je da racionalizuje, jer je to bio pokušaj kao razlikovanja između živog čoveka i leša. U jednom je bila varnica, ne u drugome - jedna aura tajanstven element. Tako je bilo sa Lespereom i njim, Lespere je proživio dobar, pun život, i to ga je sada činilo drugačijim čovekom, a on, Holis, bio je kao mrtav mnogo godina. Stigli su do smrti odvojenim stazama i, po svemu sudeći, ako postoje razne vrste smrti, njihove smrti će se razlikovati kao noć i dan. Kvalitet smrti, kao i života mora da je beskrajno raznolik, i ako je čovek već jednom umro, onda šta ima da traži u umiranju za svagda, kao što on traži? Sekundu kasnije otkri da mu je levo stopalo načisto odsečeno. To ga gotovo zasmeha. Iz odela mu je opet nestao vazduh. Brzo se povi, i vide krv, jer mu je meteor odneo meso i odelo sve do članka. Oh, smrt u svemiru je mnogo komična. Odseca te, komad po komad, kao kakav crn i nevidljiv kasapin. Pritegnu ventil kod kolena boreći se da ostane pri svesti, sa bolnim kovitlacem u glavi - i sa zavrnutim ventilom, zadržanom krvlju i sačuvanim vazduhom, uspravi se i nastavi da pada, i pada, jer to je bilo sve što je ostalo da se učini.

„Holise?“ Holis pospano klimnu glavom, umoran od čekanja smrti. „Ovde opet Eplgejt“, reče glas.

„Da.“

„Imao sam vremena da mislim. Slušao sam te. Ovo nije dobro. Prozlili smo se. Ovo je rđav način da se umre. Istresati svu zuč. Slušaš li, Holise?“

„Da.“

„Ja sam lagao. Pre jednog minuta. Lagao sam. Nisam glasao protiv tebe. Valjda sam hteo da te uvredim. Većito smo se borili međusobno. Izgleda da brzo starim i brzo se kajem. Valjda sam se postideo kad sam te čuo kako si bedan. Šta god da je, želim da znaš da sam i ja bio idiot. Nema ni trunke istine u onome što sam rekao. Idi do đavola.“ Holis oseti kako mu srce opet počinje da radi. Kao da pet minuta nije radilo, ali sada svi udovi počеше da mu dobijaju boju i toplinu. Šok je prošao, a jedan za drugim prolazili su udari ljutnje i užasa i usamljenosti. Osećao se kao čovek koji ujutro izlazi ispod hladnog tuša, spreman za doručak i nov dan.

„Hvala, Eplgejte.“

„Nema na čemu. Gore glavu, gade jedan.“

„Hej“, reče Stoun.

„Šta je?“, odazva se Holis kroz svemir; jer Stoun je, od svih njih, bio pravi prijatelj. „Zapao sam u roj meteora, u neke male asterodide.“

„Meteori?“

„Mislim da je to Mirmidonski roj koji izlazi iza Marsa pa onda ide ka Zemlji jednom u pet godina. Tačno sam u sredini. Kao neki veliki kaleidoskop. Sve moguće boje, oblici i dimenzije. Gospode, što je lepo, sav taj metal.“ Tišina. „Idem sa njima“, reče Stoun. „Odvođe me sa sobom. Odoh bestraga.“ Smejao se. Holis pogleda, ali ne vide ništa. Unaokolo su bili samo veliki dijamanti i safiri, i smaragdna izmaglica i somotska tama vasiona, sa glasom Boga koji se mešao sa kristalnim vatrama. Bilo je nečeg čudnog i maštovitog u pomisli kako Stoun odlazi u meteorskom jatru, ostaje godinama napolju iza Marsa i vraća se ka Zemlji svakih pet godina, kako u sledećih milion vekova ulazi i izlazi iz njega. Stoun i

Mirmidonsko jato večiti i bez kraja, kako se menjaju i uobličavaju kao one kalidoskopske boje kada si, u detinjstvu, držao dugački valjak prema suncu i okretao ga. „Zbogom, Holise.“ Stounov glas, sada veoma slab. „Zbogom.“

„Srećno“, povika Holis preko trideset hiljada milja.

„Ne budi smešan“, reče Stoun i nestade. Zvezde se zgusnuše oko njega sa svih strana. Sada su svi glasovi gasnuli, svaki na svojoj putanji, neki prema Marsu, drugi ka najudaljenijim krajevima vasiona. I sam Holis... Pogleda dole. On se, jedini od svih, vraćao sam na Zemlju.

„Zbogom.“

„Polako.“

„Zbogom, Holise.“ Bio je to Eplgejt. Ta mnoga doviđenja. Kratki oproštaji. Sada se veliki labavi mozak raspadao. Komponente mozga koji je tako divno i efikasno radio u lobanji raketnog broda umirale su jedna za drugom; značenje njihovog zajedničkog života se rasturalo... I kao što telo umire, umire kada mozak prestane da funkcioniše, tako je umirao i duh broda i dugog vremena provedenog zajedno, i svega onoga što su značili jadan drugome. Eplgejt sada nije bio ništa više do prst otkinut sa matičnog tela koji više nije trebalo mrzeti niti raditi protiv njega. Mozak je bio raznet eksplozijom, a njegovi bezosećajni, beskorisni delići rasejani nadaleko. Glasovi utihnuše i sad je cela vasiona bila mirna. Holis je bio sam, i padao. Svi su bili sami. Glasovi su im zamirali kao odjeci božijih reči koje su brujale u zvezdanoj dubini. Tamo je kapetan išao na Mesec; onamo Stoun sa rojem meteora; onde je bio Stimson; Eplgejt se kretao prema Plutonu; Smit i Tarner i Andervud i svi ostali, krhotine kaleidoscopa koji je tako dugo stvarao slike sa smislom bili su razbacani na razne strane. A ja? mislio je Holis. Šta ja mogu da učinim? Ima li ičega što ja sada mogu da učinim kao naknadu za strašan i prazan život? Kada bih mogao da učinim samo jednu dobru stvar da se iskupim za podlost koju sam skupljao sve ove godine, a da nisam čak ni znao da je nosim u sebi! Ali ovde nema nikoga osim mene, a kako možeš učiniti dobro potpuno sam? Ne možeš. Sutra na noć udariću u Zemljinu atmosferu. Izgoreću, pomisli, i pepeo će mi se rasuti po svim kontinentima. Biću iskorišćen. Samo malo, ali pepeo je pepeo i oplemeniće zemlju. Padao je brzo, kao metak, kao šljunak, kao gvozdeni teg, ravnodušan, sad sve vreme ravnodušan, ni tužan ni srećan, niti išta drugo, samo sa željom da učini nešto dobro sada kada je sve prošlo, jednu dobru stvar samo za sebe, da zna da ju je učinio. Kada udarim u atmosferu, izgoreću kao meteor. „Pitam se“, reče, „da li će me neko videti?“

Dečacić na seoskom putu pogleda u vis i udari u vrisku.

„Gledaj, mama, gledaj! Zvezda padalica!“

Petar Petrović

Vrištanje

Ljudi vrište. Uz majmune, jedina su bića na planeti koja vrište. Dok su gledali majmune kako vrište, smejali su se; vrištali su kada su shvatili da ih mi gledamo. Mi se nismo smejali. Nemamo čime.

Na njihovu nesreću, gomila ljudi je pisala knjige. U knjigama su na razne načine opisali prvi susret između nas i njih, vrlo ubedljivo, sa puno vrištanja i ljudske krvi. Kada smo zaista sleteli, ljudi su vrištali. Ko nije čitao u knjizi, video je u bioskopu.

Vrištali su u Viskonsinu, vrištali su u Bukureštu, vrištali su u klisurama i vrištali su na pašnjacima, vrištali su u Evropi, vrištali su u Aziji, vrištali su na Antartiku i vrištali su gde god da smo se pojavili.

Kao da smo Bitlsi.

Nekima bi otkazao srčani aparat pri sveobuhvatnom pogledu na naša prevozna sredstva. Ostali bi skapali pod donovima skupocene obuće svojih bližnjih. Ljudi su se satirali u panici i potpuno zapostavili činjenicu da mi ništa ne činimo. Takav njihov stav gotovo da nas je uvredio.

Pričali smo sve ljudske jezike, ali ljudi nisu mogli da ih čuju. Vrištali su.

Ovde je važno da shvatite - ne radi se o tome da ih nije bilo i radoznalih ili čak i dobronamernih, njihov šok je bio takav da se, šta god da su možda i nameravali da učine, manifestovalo kao vrištanje.

Svuda. Svuda. Svuda. Planeta koja vrišti obrtala se oko sunca. Trebalo im je trinaest dana da primete da nas nema više. Četrnaestog, nije bilo ni Zemlje.

Ni vrištanja.

Živko Prodanović

Predskazanje

Ekspedicija Normana Voldera prva je srela druga razumna bića iz svemira. Taj toliko očekivani prvi susret ostao je zabeležen kao veliko razočarenje. Naime, ugledavši ih, piloti nepoznatog broda naglo su skrenuli brod s putanje i pobjegli najvećom brzinom, iako im nije sa zemaljskog broda bila upućena nikakva pretnja. Posle, ekspedicija Olega Petrova jedva da je i opazila strani brod, a taj je već punom brzinom nestajao u dubinama svemira.

Šta se to dešava? Pitanje nije imalo odgovora, jer su i u svim narednim slučajevima neznanci postupili isto: prepoznavši zemaljski brod, bežali su glavom bez obzira, moglo bi se kazati ludačkom brzinom, iako zemaljski brodovi nisu imali oružje koje bi im moglo nauditi. Uzalud su na svim frkvencijama slate

poruke o miroljubivim namerama. Svi pokušaji neslavno su propadali jedan za drugim, a prvi susret ostajao je neostvaren, usprkos sada poznatoj činjenici da u svemiru ima i drugih razumnih bića. Čovekova želja da ih upozna kao da nije zanimala te nepoznate stvorove.

U međuvremenu zajednička ekspedicija Tomson-Ivanov pronašla je planetu na kojoj su po svim pretpostavkama živela razumna bića. Zemaljska letelica spustila se uz strašnu tutnjavu pored naselja opaženog još dok su tražili pogodnu lokaciju za prizemljenje.

Kada su ušli u naselje, na ulicama nije bilo žive duše. Verovatno ih je uplašila buka prizemljivanja - pomislili su članovi posade i počeli pretraživati naselje nadajući se da će pronaći nešto što će im otkriti izgled njegovih stanovnika.

Sve su zgrade bile napuštene. Dogodilo se slično kao i u susretima sa nepoznatim brodovima. Bio je to poprilično težak šok za sve. Mračno raspoloženi ušli su u najveću zgradu naselja. Kad su se privikli na polumračne, velike prostorije, ugledali su zidove oslikane freskama i mozaicima. Bile su naslikane neke ljudske prilike kako moćnim oružjem uništavaju gradove i sela.

„Sada mi je jasno zašto nas se plaše“, reče Tomson svom drugu Ivanovu. „Misle da smo mi ti strašni neprijatelji, možda i sami đavoli. Kakva tragična zablude! Očigledno neka bića vrlo slična nama nanose velike nevolje stanovnicima te plenete, a možda haraju po većem delu svemira. Zbog toga svi beže pred nama, jer ne znaju da je reč o dvema različitim civilizacijama.“

Dok se posada odmarala, a stručnjaci proučavali napušteno naselje, lingvisti su pokušavali da odgonetnu pismo nepoznatih stanovnika. Nakon desetak dana kompjuteri i ljudska upornost pobedili su nepoznanicu. Pismo je dešifrirano, jezik odgonetnut.

Svi su se okupili ispred freske dok je glavni lingvist sricao prevod zapisa:

„I doći će Zemljani koje će voditi Tomson i Ivanov. I biće mir na početku. I raširiće se Zemljani po mnogim svetovima. I tada će izbiti rat. I nastaće patnja i smrt. Proćiće mnogo vekova pre nego što Zemljani prestanu ratovati međusobno i sa svima. Neka nam se smiluje sudbina i očuva našu decu od propasti.“

Branko Pihac

Intermeco

„Ej, stari, koga vraga hoće ponovo oni kreteni vani?“

„Ne znam, valjda da im ponovimo one baljezgarije...“

„Ma bez veze. Koje budale, pa zar se već nismo dosta natezali s tim njihovim glupostima...“

„Pusti, nemoj biti takav, vidiš da ih to veseli...”

„Kojih li djetinjastih...”

„Čuj, ako nemaš ništa protiv... mislim... pa da im to ipak napravimo još jedanput, ha?”

„No, dobro. Nek' im bude kad su toliko zavreli...”

Uz urnebesan pljusak i tisuće uzjogunjenih vodenih kapljica dva se delfina u elegantnom luku izdignu iz vode i kao u usporenom filmu otmeno prolete kroz golem obruč, te se u nenarušivom organskom kontinuitetu ponovo sliju i nestanu ispod zapjenjene površine, tajanstveno žmirkajući sitnim očima...

Robert Šekli

Romantika po narudžbini

Način na koji je Tomas Henli izabrao da upozna devojkicu s kojom se kasnije oženio zaslužuje da bude zabeležen, naročito za antropologe, sociologe i istraživače svega što je neobično. Neka ovo bude skroman prikaz jednog od manje poznatih običaja sparivanja pred kraj dvadesetog veka. S obzirom na činjenicu da je taj običaj ostavio snažan uticaj na savremenu američku industriju, Henlijev doživljaj dostojan je pažnje.

Tomas Henli bio je visok, vitak mladić, staromodnih nazora, skroman u prohtevima i preterano stidljiv. Sa predstavnicima oba pola razgovarao je sasvim prirodno, upotrebljavajući samo one nedolične reči koje su bile primerene njegovim godinama i položaju. Imao je nekoliko sivih flanelskih odela i mnoštvo uskih prugastih kravata. Čovek bi pomislio da ćete ga zbog naočara sa rožnatim okvirima lako zapaziti u gomili, ali nije bilo tako. Ne, nije Henli bio takav dasa. Henli je bio sasvim drukčiji. Ko bi pomislio da ispod te skromne, neupadljive, nesamouverene spoljašnosti bije neobuzdano romantično srce? Na žalost, svako bi pomislio baš to, jer takva odeća obmane čak i onoga koji je nosi. Mladi muškarci poput Henlija, u svojim sivim flanelskim odelima i sa vizirima u rožnatim okvirima, današnji su vitezovi plemenitosti. Na milione njih tumara ulicama velikih gradova, njihovi koraci su odlučni i nagli, oči uperene napred, glas tih, a odeveni su u odela koja ih čine gotovo neuočljivim. Svoje otužne živote žive kao manekenske lutke, ali u njihovim srcima plamti oganj romantike, koji nikada neće zgasnuti.

Henli je neprestano sanjario o sevanju i zveketu uzvitlanih mačeva, veličanstvenim lađama koje punih jedara plove prema suncu, i o tamnim i beskrajno tužnim devojačkim očima koje ispitivački zure u njega iza tanke koprene. A sanjario je i o savremenijim vrstama romantike. Ali romantika je blago koje je u velikim gradovima teško naći. Tu činjenicu su tek nedavno otkrili naši preduzimljivi poslovni ljudi.

I tako je jedne večeri Henlija posetio neobičan prodavac. Posle napornog petka na radnom mestu Henli se vratio u svoj jednosoban stan. Olabavio je kravatu i melanholično razmišljao o dugom vikendu pred njim. Gledanje boksa na televiziji nije ga zanimalo, a sve filmove koji su se davali u obližnjem bioskopu već je video. Najgore od svega bilo je to što ga devojke koje je poznavao nisu interesovale, a mogućnosti da upozna neke druge zapravo nije ni imao. Sedeo je u fotelji, i dok je tamno plavetnilo prekrivalo Menhetn razmišljao je o tome gde bi mogao da upozna neku zanimljivu devojku, šta bi joj rekao i šta...

Kućno zvonce se oglasilo. Henlija su kao po pravilu nenajavijeno posećivali samo torbari ili inkasanti računa za gas. Te večeri bi Henliju bilo sasvim po volji da odbije nekog torbara, i zato je otvorio vrata. Ugledao je malog, živahnog i drečavo odevenog čoveka koji mu se osmehivao.

„Dobro več, gospodine Henli“, reče čovek žurno. „Zovem se Džo Moris i predstavnik sam Njujorškog romantičnog društva sa sedištem u Empajer stejt bildingu, kao i svih okruga u Visčestru i Nju Džerziju. Naš posao je da pomažemo osamljenim osobama. Ne poričite to! Zašto biste, inače, bili kod kuće u petak uveče? Osamljeni ste, i naš zadatak i naše zadovoljstvo je da vam pomognemo. Bistrom i osećajnom mladiću prijatnog izgleda kao što ste vi potrebne su devojke, prijatne, lepe i pune razumevanja, devojke...”

„Čekajte!“, preseče ga oštro Henli. „Ako vodite neki pomodan klub devojaka koje dolaze na poziv...” Zaćutao je, jer je Džo Moris pomodreo u licu i jedva prigušivao bes. Prodavac se okrete, spreman da ode. „Stanite, žao mi je“, reče Henli.

„Moram vam kazati da sam porodičan čovek“, odlučnim glasom izjavi Džo Moris. „U Bronksu imam ženu i tri deteta. Ako ste i za trenutak pomislili da imam nešto sa tim nepostenim...”

„Stvarno mi je žao.“ Henli povede Morisa u stan i ponudi ga da sedne na fotelju. Gospodin Moris je u trenu opet zadobio živahno i ljubazno držanje. „Ne, gospodine Henli, mlade dame koje sam spomenuo nisu, hm, profesionalke. To su ljupke, normalne i romantične sklonice devojke. Mada su osamljene. U našem gradu ima mnogo osamljenih devojaka, gospodine Henli.“ Henli je do tada zamišljao da su tome skloni samo muškarci.

„Zar je zaista tako?”, upitao je.

„Baš tako. Svrha Njujorškog romantičnog društva je da pod određenim okolnostima međusobno zbliži mlade ljude“, reče Moris.

„Hmmm“, uzvрати Henli, „ako sam pravilno shvatio, vi vodite nekakav... da oprostite na izrazu... klub za sklapanje poznanstava?”

„Nipošto ne. Ništa slično tome. Dragi moj gospodine Henli; da li ste nekada već bili u nekom klubu za sklapanje poznanstava?” Henli ćutke odmahnu glavom. „Šteta što niste. Tek tada biste mogli istinski da cenite nase usluge“, produži Moris. „Klubovi za sklapanje poznanstava! Pokušajte da zamislite, molim vas, neku otužnu dvoranu, u najotmenijem delu Brodveja. Na jednom kraju dvorane pet muzikanata u pohabanim smokinzima nezainteresovano ciguljaju živahne pesmice. Njihova muzika ubistveno odjekuje po dvorani i stapa se sa saobraćajnom bukom na ulici. Na obe strane dvorane poređan je niz sedišta na kojima, s jedne strane, sede muškarci, a na drugoj strani ženske. Svima je veoma neugodno što se tu uopšte nalaze. Svi se trude da ostave sažaljenja vredan

utisak nehajnosti, mada nervozno puše cigarete jednu za drugom i gaze pikavce na podu. S vremena na vreme poneki nesrećnik prikupi dovoljno hrabrosti i zamoli devojkicu za ples, a onda se, praćen neprijatnim i ciničnim pogledima ostalih, zavrti na parketu. Klupski animator, oholi zvekan sa usiljenim osmehom koji mu ne silazi s lica, trčkara naokolo i pokušava da udahne nešto života u mrtvačko veče. Ali bez uspeha." Moris zastade, da bi predahnuo. „To je taj anahronizam koji se zove klub za sklapanje poznanstava. Neprirrodna, prenapeta, odvratna ustanova, koja bi više odgovarala viktorijanskim vremenima, nego ovom našem dobu. Mi iz Njujorškog romantičnog društva uradili smo ono što je moralo da bude urađeno još pre mnogo godina. Prilikom temeljite studije bitnih činilaca koji su potrebni za uspešno zbližavanje dva pola, primenili smo tehnološko znanje i naučnu preciznost."

„Koji su to činiooci?", upita Henli.

„Najsuštinskiji su spontanost i fatalnost", uzvratila Moris.

„Meni se čini da su spontanost i fatalnost protivrečni pojmovi", primetila Henli.

„Naravno. Romantika već po samoj svojoj prirodi mora da bude sastavljena od protivrečnih činilaca. To smo dokazali grafikonima."

„Vi, dakle, prodajete romantiku", reče Henli sumnjičavo.

„Baš to. Samo čistu i istinsku romantiku. Ne seks, koji je svakome dostupan. Ne ni ljubav, jer ne postoji način da se obezbedi njena trajnost, što je sa komercijalne tačke gledišta čini nepraktičnom. Mi prodajemo romantiku, gospodine Henli. Nedostajući sastavni deo savremenog društva, dah života, viziju svih starosnih doba."

„To je vrlo zanimljivo", reče Henli, mada je sumnjao u pouzdanost Morisovih tvrdnji. Možda je čova nekakav šarlatan ili zanesenjak. Henliju nikako nije išlo u glavu da se romantika može prodavati, pa ma ko da je u pitanju. Ne prava romantika. Ne one potajne i silovite vizije koje su Henlija proganjale danju i noću. Ustao je. „Hvala vam lepo, gospodine Morise. Razmisliću o tome šta ste mi ispričali. Trenutno mi se prilično zuri, i ako nemate ništa protiv..."

„Pobogu, gospodine. Nećete valjda tek tako da se odreknete romantike?"

„Žalim, ali..."

„Dozvolićemo vam da tokom nekoliko dana besplatno isprobate naš sistem", reče Moris. „Hajde, pričvrstite ovo uz rever vašeg sakoa." Pružio je Henliju nešto što je izgledalo kao majušni tranzistorski aparat sa sitnim elektronskim okom.

„Šta je to?"

„Tranzistorski aparat sa sitnim elektronskim okom."

„Čemu služi?"

„To ćete već videti. Samo ga isprobajte. Mi smo najveća lokalna specijalizovana firma za prodaju romantike, gospodine Henli. S obzirom da ćemo i ubuduće zadovoljavati potrebe miliona osećajnih Amerikanaca i Amerikanki, mi to nameravamo i ostati. Zapamtite: romantika za koju garantuje naše društvo je spontana, estetski zadovoljavajuća, fizički ugodna, moralno neosporna, a uz to i fatalna." Rekavši to, Džon Moris se rukovao sa Henlijem i otisao.

Henli je okretao mali tranzistorski aparat na dlanu. Na njemu nije bilo nikakvih dugmića ili prekidača. Pričvrstio ga je za rever svog sakoa. Ništa se nije dogodilo. Slegnuo je ramenima, zategao kravatu i izašao u šetnju. Bila je jesen, sveže več. Kao i većina večeri u Henlijevom životu, bio je to prikladan trenutak za romantiku. Okolo njega se prostirao grad neograničenih mogućnosti i bogatih obećanja. Na žalost neispunjenih obećanja. Po tim ulicama je koračao već bezbroj večeri. Odlučnog koraka, stremeći napred i spreman na sve. Ali nikada se ništa nije dogodilo. Prolazio je pored stambenih zgrada i razmišljao o ženama iza visokih zamračenih prozora, koje zure naniže i opažaju usamljenog šetača na tamnoj ulici, pitajući se ko je on i razmišljajući o njemu...

„Na krovu neke zgrade mora da je prijatno“, reče nečiji glas. „Odozgo se lepo vidi grad.“ Henli zastade kao ukopan. Onda se osvrnu oko sebe. Bio je sam. Prošlo je nekoliko trenutaka pre nego što je shvatio da glas dolazi iz majušnog tranzistora. „Šta?“, upita Henli. Tranzistor je ćutao.

„Odozgo se lepo vidi grad“, osmehnu se Henli. Tranzistor mu je predlago da osmotri grad. Da, to bi bilo baš zgodno - pomislio je i krenuo prema najbližoj zgradi. „Ne tu“, šapnu aparat. Henli je poslušno prošao pored zgrade i zaustavio se ispred sledeće. „Ovde?“, upitao je. Tranzistor nije odgovorio. Ali Henliju se učinilo da je jedva čujno zazujao u znak odobravanja. Pa, društvu za romantiku se mora nešto priznati, polmislio je. Vidi se da znaju šta rade. Njegovo kretanje bilo je toliko spontano koliko je to za dirigovano kretanje uopšte moguće. Henli uđe u zgradu a zatim u lift, gde je pritisnuo dugme za najviši sprat. Odatle se malim stepeništem uputio na terasu. Kad se našao napolju krenuo je ka zapadnoj strani terase.

„Na drugu stranu“, šapnu aparat. Henli se okrete i pođe na drugu stranu. Odatle je bacio pogled na grad, na pravilne redove belih uličnih sijalica slabasnog sjaja. Tu i tamo bile su crvene i zelene tačke uličnih semafora i povremeno kolorne mrlje neonskih reklama. Njegov grad se prostirao okolo njega, neograničenih mogućnosti, bogatih obećanja. Odjednom je postao svestan da se na terasi nalazi još neka osoba, koja zaneseno posmatra igru svetlosti.

„Oprostite, nisam hteo da smetam“, reče Henli.

„Ne smetate mi“, uzvрати osoba, i Henliju postade jasno da razgovara sa nekom ženom. Mi smo stranci, pomislio je. Muškarac i žena, koji su se igrom slučaja ili sudbine susreli na tamnoj terasi iznad grada. Ko zna koliko je sličnih sanjarija romantičko društvo raščlanilo i koliko maštarija klasifikovalo da bi moglo prirediti nešto ovako čudesno. Bacio je pogled prema devojci i video da je lepa. Uprkos njenoj prividnoj ravnodušnosti shvatio je da je njihov susret i u njoj pobudio duboka osećanja. Grozničavo je razmišljao šta da kaže, ali ništa mu nije padalo na pamet. Nijednu reč nije iscedio iz sebe, i pravi trenutak mu je izmakao. „Svetlosti“, došapnu mu tranzistor.

„Svetlosti su čudesne“, reče Henli, osećajući se budalasto. „Da“, promrmlja devojka. „Kao veličanstveni zvezdani ćilim, kao strelice što probadaju tamu.“

„Kao stražari što večno svetle u noći“, dodade Henli. Nije bio siguran da li je to sam izmislio, ili je samo oponašao jedva čujni glas iz aparata.

„Ja često dolazim ovamo“, reče devojka.

„Ja nikada ne dolazim ovamo“, priznade Henli. „Ali ove večeri... Ove večeri sam morao doći. Znao sam da ću tebe susresti.“ Henli je imao osećaj da je romantičnom društvu potreban bolji scenarista. Ovakav razgovor bi usred bela dana bio smešan. Ali sada, na vrhu visoke zgrade iznad grada, dok su dole blistale svetlosti, a tik iznad njih svetlucale zvezde, to je bio najprirodniji razgovor na svetu.

„Nemam običaj da ohrabrujem neznance“, reče devojka i načini jedan korak prema njemu. „Međutim...“

„Nisam neznanc“, uzvratila Henli i primače joj se jedan korak. Plavušina svetla kosa blistala je na mesečini. Rastvorila je usne i zagledala se u njega. Njeno prekrasno lice, koje je sijalo u mekoj svetlosti, ozari se ljupkošću i dubokom osećajnošću. Stajali su jedno naspram drugoga i Henli je mogao da oseti blag miris parfema i miomir njene kose. Kolena su mu podrhtavala; bio je potpuno smušen. „Zagrli je“, došapnu mu aparat. Henli mehanički ispruži ruke. S tihim uzdahom, devojka se privi uz njega. Poljubili su se - jednostavno, prirodno i sa strašću koja je sve više rasla. U tom trenutku Henli je na manžetni njenog rukava opazio majušni, draguljima ukrašen tranzistorski aparat. Uprkos svemu, morao je priznati da je susret bio ne samo spontan i fatalan, nego i izuzetno prijatan. Kad se Henli sav iscrpljen vratio u svoj stan i svalio na krevet, zora je već dotaknula vrhove nebodera. Spavao je čitav dan i predveče se probudio gladan kao vuk. Večerao je u jednom baru u susedstvu i razmišljao o događajima prethodnog dana. Bilo je burno, kompletno i čudesno. Baš sve. Susret na terasi i, kasnije, njen topli, zamračeni stan; njegov odlazak pred zoru, uz dremljiv, topao poljubac koji je još uvek osećao na usnama. Ali, uprkos svemu, Henli je bio zbunjen. Hteo ne hteo, osećao se pomalo neprijatno pri pomisli da tranzistori pripremaju i diriguju romantične susrete i u ljubavnicima pobuđuju primarne, spontane a istovremeno i fatalne odjeke. Zamišljao je na hiljade mladića u sivim flanelskim odelima i sa prugastim kravatama koji tumaraju po gradu i povinuju se jedva čujnim naredbama miliona majušnih aparata. Zamišljao je radio-operatore pred centralnom dvosmernom video i audio kontrolnom tablom, istinske trudbenike koji posle noćne romantične smene kupuju novine i podzemnom železnicom odlaze kući svome mužu ili ženi i deci. Bilo je otužno. Ipak, morao je priznati da je bilo bolje nego da nije doživeo nikakvu romantiku. Takva su današnja vremena. Čak i romantiku treba organizovati na racionalnoj osnovi, inače bi izumrla. Sem toga, da li je baš sve skupa bilo zaista toliko neobično, nastavio je da se pita Henli. U srednjem veku čarobnica je davala talisman vitezu, koji je odnosio začaranoj devojci. U današnje doba prodavac kupcu uruči tranzistorski aparat, što dovede do istog rezultata, i to verovatno znatno brže. Sasvim je moguće da uopšte nije ni bilo stvarne i sudbinske romantike, razmišljao je. Možda je romantici još uvek bio potreban posrednik.

Henli otera dalja razmišljanja iz glave. Platila je večeru i krenuo u šetnju. Ovoga puta njegovi odlučni i žustri koraci odveli su ga u siromašnu gradsku četvrt. Tu su na pločnicima ležale prazne kutije od konzervi, kroz prozore prljavih stambenih zgrada dopirali su melanholični zvuk klarineta i vrisakvi glasovi žena koje su se svađale. Iz uličica je u njega zurila prugasta mačka smaragdne oči, a

onda mu se izgubila iz vida. Henli se strese i zastade, spreman da se vrati u svoju gradsku četvrt.

„Zašto još malo ne prošetam?“, podstaje ga aparat. Henli se ponovo strese i produži napred. Sada su ulice bile puste i izgledalo je kao u nekom grobu. Henli je prolazio pored visokih skladišta bez prozora i zatvorenih trgovačkih radnji. Uostalom, ovo jedva da je bio prikladan ambijent za romantiku. Možda bi bilo najbolje da prestane obraćati pažnju na aparat i da se vrati u svetli i uređeni svet koji mu je bio poznat.

Začuo je topot nečijih koraka. Bacio je pogled niz usku ulicu i opazio tri osobe koje su se međusobno gušale. Bila su to dva muškarca i jedna devojka, koja je pokušavala da se otme. Henli je u trenu doneo odluku: potrčaće da potraži nekog policajca, a po mogućnosti dva ili tri. Ali aparat ga zaustavi: „Lako ćeš ih savladati.“ Vraga ću lako!, pomisli Henli. Novine su bile pune priča o ljudima koji su verovali da će uspeti da savladaju nasilnike. Obično su posle toga imali dovoljno vremena da u bolnici razmišljaju o pomanjkanju svojih batinaških sposobnosti. Ali predajnik ga je i dalje podsticao. Zahvaćen osećanjem fatalnosti i tronut očajničkim kricima devojke, Henli skide naočare sa rožnatim okvirima, stavi ih u futrolu, ćušnu futrolu u džep od pantalona i pojuri niz mračno ždrelo uske ulice. Naleteo je direktno na kantu za smeće, prevrnuo je i stigao do grupice koja se gušala. Siledžije ga još nisu bile opazile. Henli zgrabi jednoga za rame, okrete ga prema sebi i zamahnu desnicom. Čovek se zatetura prema zidu. Njegov pajtaš ispusti devojku i skoči prema Henliju, koji ga dočeka sa obe pesnice i ritnu nogom. Momak pade na asfalt i zagundā:

„Ne uzbuđuj se, druškane.“

Henli se okrete prema prvom siledžiji, koji se ustremio na njega kao divlja mačka. Bitangina salva udaraca odlazila je u prazno, tako da ga je Henli oborio na tlo sa samo jednim dobro odmerenim udarcem leveice. Siledžije se osoviše na noge i nadadoše u beg. Međutim, još dok su bežali, Henli je čuo kako se jedan od njih žali svome drugaru:

„Zar nije ovo paklen način da čovek zaradi za život?“

Ne obazirući se na taj prekid scenarija, Henli se okrete prema devojci. Devojka se nasloni na njega, da bi joj poslužio kao oslonac.

„Došao si“, šapnula je, šumno dišući. „Morao sam“, uzvratila Henli, kao odjek jedva čujnog glasa iz tranzistora. „Znam“, promrmlja ona. Henli je odmah uočio da je devojka mlada i lepa. Crna kosa joj se presijavala na slabašnoj svetlosti. Rastvorila je usne i zagledala se u njega licem na kojem su poigrali ljupkost i duboka osećajnost. Ovoga puta Henli je bez naredbe radio-aparata zagrlio devojku. Upoznao je samu suštinu romantične pustolovine i pravilan način vođenja spontane, a ipak fatalne ljubavi. Bez oklevanja su otišli u njen stan. Usput je Henli u njenoj crnoj kosi uočio veliki, blistavi dragulj. Tek mnogo kasnije ustanovio je da je to bio jedan majušni, spretno prikriven tranzistorski aparat.

Sledećeg dana Henli je opet izašao iz stana i tokom šetnje po ulicama pokušavao da priguši pritajen glas unutrašnjeg zadovoljstva. Prišćao se prethodne večeri, koje je bilo kompletno. Prišćao se nežnih senki, meke kose koja je milovala njegove oči, i toplih suza na ramenu. Ali, uprkos tome... Uprkos tome ostajala je žalosna činjenica da devojka, ukratko rečeno, nije bila njegov tip, ništa bolja od one prve. Neznance nije moguće slučajno sjediniti i očekivati

da se vatrena i nagla romantika pretvori u ljubav. Ljubav ima svoja pravila, kojih se nepopustljivo pridržava.

I tako je Henli šetao, dok je u njemu dozrevalo uverenje da će se baš te večeri zaljubiti. Mesečev srp je visio nisko nad gradom, a južni vetrić je donosio mešane mirise i pobuđivao setu. Tumarao je besciljno, jer je i njegov tranzistor ćutao. Niko mu nije kazao da ode u mali park na obali reke i nikakav glas ga nije podstakao da se približi usamijenoj devojci koja je tamo stajala. Zaustavio se pored nje i bacio pogled oko sebe. S njegove leve strane nalazio se veliki most čiji su se nosači mogli nejasno videti u tami kao paukova mreža; tamna, uljana rečna masa valjala se niz korito, neprestano se kovitlajući i vijugajući; sirena na jednom tegljaču je zatrubila, a odgovorila joj je druga, kao tužbalica duhova izgubljenih u noći. Tranzistor mu nije ništa sugerisao. Zato Henli reče:

„Baš lepo veče.“

„Možda“, uzvratila devojka, ne okrećući se. „A možda i nije.“

„Lepo je, samo se čovek mora potruditi da tu lepotu vidi.“

„Kako neobično govorite...“

„Stvarno?“, upita Henli. „Zar je stvarno neobično? Zar je neobično što sam ja ovde? I što ste i vi ovde?“

„Možda i nije“, reče devojka i konačno se okrete da ga pogleda. Bila je mlada i privlačna. Njena smeđa kosa presijavala se na mesečini. Na licu ozarenom blagom svetlošću poigrali su ljupkošću i dubokom osećajnošću. Začudeno je rastvorila usne. Ovoga puta je Henri bio siguran. Bio je siguran da mu je ova pustolovina istinski suđena i da je spontana. Ovamo ga nije doveo aparat, nije mu sugerisao i šaputao odgovore, koje bi on zatim ponavljao. Henli je posmatrao devojku, ali na njenoj bluzi ili u njenoj kosi nije otkrio nikakav sićušni tranzistorski aparat. Susreo je svoju ljubav, i to bez pomoći Njujorškog romantičnog društva. Najzad su se obistinile njegove skrivene i silovite vizije. Ispružio je ruke. Uz tihi uzdah, ona se privila u njegovo naručje. Poljubili su se, dok su svetlosti obližnjih lampi svetlucale i mešale se sa zvezdama na nebu. Mesečev srp tonuo je iza horizonta, a sirene brodova tužno su se oglašavale sa tamne, uljane reke. Devojka se bez daha otrgnu iz njegovog naručja.

„Jesam li ti draga?“, upitala je.

„Da li si mi draga?“, uskliknu Henli. „Da ti kažem...“

„Tako se radujem“, prekide ga devojka. „Ja sam, naime, tvoja besplatna uvodna romantika iz Udruženja romantičnih firmi, sa matičnim sedištem u Njuarku, Nju Džerzi. Samo naše udruženje nudi romantiku koja je istinski spontana i fatalna. Zahvaljujući tehnološkim istraživanjima oslobodili smo se nezgodnih ispomagala kao što su tranzistori koji su, tamo gde nadzor ne bi smeo da bude očigledan, samo stvarali atmosferu krutosti i nategnutosti. Radujemo se što smo ti ugodili sa uzornom romantikom. Ali zapamti! To je samo delić onoga što ti nudi Udruženje romantičnih firmi. U ovom prospektu opisan je veći broj programa. Možda bi te zanimalo neki romantični paket, kao što je „Romantika u stranim državama“, a ako si preduzimljivije mašte možda bi ti više odgovarala privlačna „Romantika kroz vekove“. Zatim, tu je i uobičajeni „Gradski prospekt i...“ Hitno je čušnula raskošno ilustrovanu brošuru u Henlijev dlan. Henli

se zagleda najpre u brošuru a zatim u devojku. Prsti mu se raširiše i brošura pade na tlo.

„Gospodine, nadam se da vas nismo razočarali!“, uskliknu devojka. „Ti poslovni aspekti romantike su neophodni, mada, srećom, brzo prođu. Posle toga je sve zaista spontano i fatalno. Svakog meseca ćete dobijati račun, u običnoj, neobeleženoj koverti i...“ Ali Henli se već okrenuo i pojurio niz ulicu. Dok je trčao, iz revera na sakou je strgnuo tranzistorski aparat i zavitlao ga u jarak pored puta. Henli je bio neprijemčiv za sve daljne pokušaje da mu se proda romantika. Telefonirao je svojoj tetki, koja mu je sva uzbuđena odmah ugovorila sastanak sa kćerkom neke svoje prijateljice. Sa devojkom se susreo u tetkinoj drečavo ukrašenoj dnevnoj sobi, gde su tri sata smušeno razgovarali o vremenu, školi, poslovima, politici i eventualnim zajedničkim prijateljima. Henlijeva tetka je, sva blistajući, žurno ulazila i izlazila i posluživala ih kafom i domaćim pecivom. Nešto u vezi sa tim krutim, zvaničnim i staromodnim susretom privuklo je uzajamno oba mlada čoveka. Počeli su redovno da se sastaju i, posle tromesečnog udvaranja, sklopili brak. Zanimljivo je napomenuti da je Henli bio među poslednjima koji su se venčali na takav zastareo, primitivan, neobičan i neindustrijalizovan način. Ali uslužni servisi za romantiku odmah su uočili komercijalnu vrednost Henlijevog načina, obradili su uticaj smušenosti na čovekove duševne osobine i ovaplotili ulogu tetke u američkom načinu udvaranja. Sada se jedna od najredovnijih i najcenjenijih usluga koje nude uslužna društva sastoji u tome da obezbede tetke kojima mladići mogu da se obrate, a tetkama šalju plašljive i zbunjene mlade devojke. Posle toga se potrude za atmosferu ambijenta u kome će doći do susreta, a to mora da bude svetla, drečavo ukrašena soba za primanje sa neudobnim kaučom, kroz koju postarija gospa šparta amo-tamo u prikladno tempiranim pauzama i poslužuje kafu i domaće pecivo. Kažu da napetost do koje dolazi prilikom takvog susreta postaje skoro neizdriva.

Miloš Cvetković

Glad

„Ma... ma...“, čuje se tiho gugutanje, nežno zavodljivi cvil, kao u preplašenog šteneta. I ko ne bi odoleo, zaista? Ali on zna bolje.

I dok tako leži na podu smrskanih kostiju i oseća blještavi bol u krstima i dok su ispod pojasa svi oseti kako mu se čini odavno zamrli, i dalje pokušava da ispravi glavu i uputi pogled, pa neka je i poslednji. Vrelina bola spušta mu se munjevito niz levo rame dok mu utrnula šaka mlatara kroz vazduh.

Ali ne i besciljno, ne bez želje.

„Ma... ma...“, čuje taj meket ponovo i iznova pokušava da okrene glavu, da posegne rukom. Bol je opet prejak i on se nanovo opušta, bolno dahćući,

skupljajući to malo preostale snage za taj jedini i konačni pokret. Moli se da ga prsti desnice ne izdaju i da se stegnu po poslednji put.

I da ne puštaju, nikako.

„Ma... ma!“ Sada to više nije glasić, jači je i odlučniji, poput zapovesti. Ali, tu je i strah, siguran je. To mu i daje dodatnu snagu da konačno uspe da okrene glavu u pravcu morskog mu glasa; uplašenog gugutanja koje se polako pretvara u dozivanje.

„Ma...”

„Umukni“, prosikta. Vukao se preko poda poput prebijenog psa, što je u neku ruku i bio. Podigao je zgrčenu pesnicu i zagledao se u taj majušni modroplavi par očiju. Video je u njima strah, ali i nešto drugo, nešto nalik na... Zastao je na trenutak posmatrajući kako se malena usta ponovo otvaraju da izuste to odvratno, gugutavo – mama – ali to ne čine. Stao je da bespomoćno posmatra osmeh koji se rađa na detinjem licu i shvata kako mu je upravo izmakla i poslednja šansa. Sada će morati da se ponovo suoči sa...

„Umri“, čuje promukli glas iza leđa.

Prekasno da se okrene, da se pripremi za udarac koji mu sleduje. Oseća kako mu se vilična kost otkaćinje, kako tup pulsirajući bol juri niz slepoočnicu. Oseća ukus sopstvene krvi u ustima. Želi da otvori oči, da pogleda, ali belina, pulsirajuća belina je sve što mu sada ispunjava čula. Pada na leđa i zatvara oči. Crnilo polako ustupa mesto belini, ali bol ne jenjava. Sada ponovo čuje taj prokleti glas.

„Mama.“ Bez zastoja, čisto i tečno. Radosno.

Trenutak posle, oseća blag dodir na levom obrazu. Dugački prsti sa kratkim, ali negovanim noktima blistavo crvene boje, prevlače se preko njegove kože, nežno, umirujući...

„Izvini“, čuje šapat i oseća njen vreli dah.

„Izvini, morala sam. Ipak sam ja majka, a on je tako majušan, tako bespomoćan. Pogledaj ga.“ Zastala je na trenutak fiksirajući te modroplave okice.

„Samo ga pogledaj.“ Zvučalo je kao molba, ali on više nije imao želju da to učini. Zagledan u unutrašnje crnilo prepustio se čekanju. Imao je šansu i ona je propuštena, sada je sve drugo bilo potpuno ništavno.

„Nikada ga nisi voleo“, nastavila je ona sada sa više oštine u glasu.

„Kao da je stvar, životinja... kao...“, govorila je brzo i neumoljivo.

„On ni... je životinja“, tiho promumla on. Izvaljena vilica sevala je bolom sa svakom izgovorenim reči.

„Ne ljubavi, nije“, uzvratila je ponovo nešto nežnije.

Otvorio je oči i pogledao je. I dalje ju je voleo, a na neki način volela je i ona njega, ali...

Ali ona je bila i majka, a majke se brinu za svoju decu.

„Neka bude brzo“, prošapta sa mukom.

Ona samo klimnu glavom. Uz mnogo muke i znoja prebacila ga je u kupatilo i ubacila u kadu. Pomisao kako ovo neće biti poslednji put da tako nešto radi dala joj je dodatnu snagu. Nije se opirao.

Stegla je nož čvrsto i prinela ga njegovom grkljanu. Nikada nije zaklala ni pile, ali sada će morati da nauči. Pogledala ga je, a onda je pogledala bebu. Nije više čekala. Promrmljao je nešto ispod glasa, ali onda je hladno sečivo preseklo začetu reč i on oseti talas topline kako se širi ispod njegove brade. Crnilo se opet vraćalo, ovoga puta zauvek.

A poslednje što je čuo bio je zvuk tihog mljackanja i srkanja, kao kada mačka lapće mleko i jedna jasno izgovorena reč.

„Tata!“

Nomen Nescio

Srbin protiv napasnika iz svemira

Izašao Milorad, da uzore vinograd. Malo da ga okopa, da budemo precizniji. Milorad, mladi delija, nije se plašio teškog fizičkog rada kao neki od vas koji sada čitate ovu priču, već je poletno mahao motikom, misleći na Živadinku koju će sresti na poselu sutra uveče. Obliven znojem, nije ni obraćao pažnju na modro avgustovsko nebo na kojem se pojavio nepoznati leteći objekat; po srpski: NLO. Verovatno ga ne bi ni primetio, da njegovo spuštanje nije uskovitlalo vazduh kao kada počinje velika oluja, pred grad. Svi znamo koliko se vinogradari plaše grada! Milorad podiže pogled prema nebu i zastade kao da je video utvaru.

Čim je aterirao leteći tanjir (mada je po izgledu više podsećao na lonac marke „Zepter“, što leti bez ulja, vode i ljudske posade), na njemu su se otvorila vrata iz kojih je izašlo malo, smešno ljubičasto stvorenje sa velikim ušima i antenama.

Svi ljubitelji naučne fantastike odmah bi prepoznali kentaurionskog krndzoljuštura, biće iz udaljenog kraja naše galaksije; biće neobičnog, parališućeg pogleda i neverovatne snage, obično naoružano fotonskim dezintegratorom.

Elem, Milorad je bio dete sa sela i nije čitao naučnu fantastiku, već je smesta zamahnuo motikom i raspolutio malog ljubičastog dok si rekao „enelo“. Vinograd je te godine dobro rodio, a leteći tanjir je odlično poslužio kao kazan za pečenje rakije, i verovatno bi tako i završio svoj radni vek da, mnogo godina kasnije, njegov sin Milenko, inače nesvršeni student elektrotehničkog fakulteta, nije upotrebio isti za ilegalan prelazak granice SAD i poslužio kao inspiracija za još jednu epizodu serije „Dosije X“...

The truth is out there...

Deni Plačta

Čovek iz vremena

Smit je upravo mešao umereno jak martini, kad je gromoglasna eksplozija protresla kuću, prevrnuvši otvorenu flašu vermuta. Pošto je rukom umirio bocu sa džinom, i dok su kocke leda još ludački zveckale u časi što je podrhtavala, izjurio je napolje. Blještav sjaj, stotinak metara od kuće, upropastio je purpurni zalazak sunca kojem se divio još pre pet minuta. Do đavola, pomisli i otrči u kuću da telefonira policiji.

Popivši pošten gutljaj džina ravno iz boce, opet se prepade. Kroz otvorena prednja vrata čulo se glasno i ravnomerno šištanje. Pošto je to trajalo punu minutu, Smit oprezno priđe vratima. Ugledao je gustu maglu kako se diže sa mesta na kojem je pre nekoliko trenutaka video onaj bljesak. Zadivljen - i temeljito preplašen - promatrao je i čekao oko pet minuta, i baš kad je hteo da uđe po još jednu čašicu džina, iz magle izađe čovek i pozdravi ga.

„Dobro veče.“

„Dobro veče“, reče Smit. „Vi ste iz policije?“

„O, ne“, odgovori stranac. „Ja sam iz ovog“, reče, pokazujući prstom u maglu. „Napokon se to hlađenje uključilo punom snagom.“

„Vi ste astronaut?“, promuca Smit.

„Ne, prešao sam samo nekoliko stotina kilometara“, skromno će stranac, slegnuvši ramenima. „Uglavnom sam vremenski putnik.“ Zastao je da zapali tamnu, tanku cigaru. „Jedini do sada“, dodade, sa daškom ponosa u glasu.

„Pravi pravcijati? Ma nemojte! Ama uđite, da nešto popijete. Vermuta više nema, ali džin sam sačuvao.“

„Biće mi drago“, reče stranac, i oni uđoše.

„Iz prošlosti ili budućnosti?“, zanimalo je Smita. Dodao je gostu bocu.

„Iz budućnosti“, odgovori ovaj nakon stanke. „Dobro leglo!“, osmehnu se, vraćajući bocu.

„Pa“, reče Smit, udobno se smeštajući u fotelju. „Pretpostavljam da ćete hteti da mi ispričate nešto o tome.“

„O, da hvala. Hteo bih.“

„Pa, samo izvolite“, reče Smit, dodajući mu ponovo bocu.

„Eto, tako; imao sam definitivne kalkulacije, sa uobičajenim plusom i minusom...“ Zastao je radi još jednog gutljaja džina. „I, naravno, upravo me je taj minus malo zabrinjavao.“

„Ali ipak ste reskirali!“, ubaci Smit.

„Naravno. I dogodilo se, eto, da je stvarno bilo nešto tog minusa. Baš dovoljno da uništi seo svet.“

„Pa, to stvarno nije dobro“, komentarisao je Smit, potežući za bocom.

„Ne, nije. Vidite, došlo je do takvog utroška energije da je Zemlja u mom vremenu kompletno zbrisana. Silina eksplozije prenela me je kroz prostor sve dovde. Usput, zaista žalim ako sam vam smetao.“

„Ma nije to ništa! Baš ništa, zaboravite to.“

„I... eto. U svakom slučaju, reskirao sam i ne žalim. Bio je to svestan rizik, ali je pokazao da sam imao pravo. Usprkos svemu, još i sada mislim da se isplatilo. Šta vi mislite?“

„Pa... kao što ste rekli, reskirali ste i dokazali ste da imate pravo. Valjda se isplatilo.“ Smit potegnu svoj posljednji gutljaj, ostavljajući gostu samo još nekoliko svetlucavih kapi. „A, recite mi, koliko je daleka ta budućnost iz koje ste doputovali?“

Vremenski putnik prihvati bocu i pogleda na svoj sat.

„Osamnaest minuta“, odgovori.

„Nije se isplatilo“, reče Smith.

*

Damir Lukačević

Gospodar

„Stanislave, Stanislave!“, mehanički glas odjekivao je kućom preko interfona. „Pa dobro, gde si ti?“

„Oprostite, gospodaru, dolazim.“ Ubrzano dišući u sobu utrča snažan muškarac.

„Koliko puta moram da te zovem? Gde si do sada?“

Čovek je ponizno pognuo glavu.

„Ja, oprostite, nisam mogao ranije da dođem...“

„Nisi mogao, a zašto, molim lepo? Naravno, ako smem da pitam.“

„Pa, zato što sam bio sa... ženom...“

„Oh, te vaše smešne potrebe. Nije mi jasno kako je vrsta sa toliko nedostataka mogla tako dugo vladati ovom planetom. Pa dobro, spremi mi sada toplu uljanu kupku. Ali pazi da ne bude prevruća.“

Nadmocno gledajući čoveka kako pognute glave izlazi iz sobe, robot se lenjo protegnu na ležaju.

*

Sebastijan Adanko

Kontakt

Kapetan se naže ka monitoru i proverivši nekoliko osnovnih parametara izda naređenje za ulazak u orbitu. Prilazili su plavo-zelenoj planeti punoj vode, kiseonika i svega ostalog potrebnog za život. I zaista, život se na tom svetu začeo. I to ne samo biljni ili neki niži oblik života, već inteligencija i to inteligencija na relativno visokom tehnološkom nivou. Kapetan se na trenutak zagleda u blještava svetla na noćnoj strani planete, svetla koja su ocrtavala konture kontinenata. Kapetan se okrete u svom ležaju i zatraži izveštaj.

Holoskrin se osvetli i na njemu zaigra izveštaj o uspešnom ulasku u orbitu. Sve je teklo prema planu. Ušli su u orbitu pošto su prethodno pronašli dovoljno ravan i pust predeo na koji bi mogli izvršiti teleportaciju. Nalazili su se tačno iznad neke velike pustinje, prateći planetarnu rotaciju. Nakon što su izveli potrebnu stabilizaciju orbite, kapetan raskopča pojaseve koji su ga držali prikovanog za ležaj i odlebbe do teleportacione prostorije. Tamo su već spremno stajala dva člana posade, takođe članovi odbora za prvi kontakt. Njihov zadatak bio je najteži i najriskantniji. Morali su da se teleportuju na površinu planete i uspostave kontakt sa tim neobičnim bićima koja nastanjuju površinu ovog sveta. Na licima svih oko sebe kapetan je mogao da vidi razdragano ushićenje. Imao je osećaj kao da je pre nekoliko trenutaka iz hipersvemira uleteo u sistem, uhvativši gotovo u istom trenutku odjeke slabasnih radio signala sa treće planete. Dobro je zapamtio osećaj nervoznog iščekivanja dok su se približavali tom majušnom svetu koji isprva nije bio čak ni malena tačka svetlosti u svemiru, da bi sad već narastao do razmera jednog sveta. Iako im je ovo bio već četvrti sistem u kojem su uspostavili kontakt, bili su daleko od ravnodušnosti prema tom činu. Svaka civilizacija imala je svoje običaje, kulturu ili čak kulture koje je trebalo ispitati i katalogizovati. Sam trenutak prvog kontakta takođe je uvek bio različit i uvek je to bio novi doživljaj.

Kapetan se prenu iz sanjarenja i, zauzevši formalan stav, izda naređenje za teleportaciju. Dva tela u atmosferskim skafandrima, opterećena raznovrsnom opremom zatreperiše i trenutak nakon toga nestaše. Nakon što je trenutak iščekivanja prošao, trebalo je da se dobije signal sa površine o uspešnom „ateriranju“. Međutim, sve što su sa površine dobili na senzorima bila je elektromagnetna oluja, koja im je nakratko oslepela senzore. Shvativši šta se desilo, kapetan munjevito izda nekoliko naredbi oficirima i odjuri da se smesti u ležaj i pripremi za hitan beg iz sistema. Žalio je za poginulim članovima posade, ali sa ovakvom civilizacijom nisu želeli kontakt...

Dole, na površini Zemlje, Robert Openhajmer skloni zatamnjeno staklo ispred očiju i skliznu na pod malenog skrovišta, oslonjen leđima na zid. Dok je napolju, u pustinji, oganj prve nuklearne eksplozije na Zemlji besneo, obratio se prijatelju koji je pored njega posmatrao dotad neviđen prizor:

„Jesi li ikada čitao Bagavad-gitu: „Ja postajem smrt, uništitelj svetova.“

Tomas M. Diš i Džon T. Sladek

Otkriće Nultrona

Nije teško pogoditi na čiji se račun zafrkavaju Diš i Sladek ovom pričom. „Otkriće nulitrona“ na pseudonaučni način komentariše gotovo svakodnevno otkrivanje novih čestica. Inače, priča je napisana i kod nas objavljena sredinom sedamdesetih godina.

Prilikom pokušaja verifikacije klasičnog Drakeovog eksperimenta „Muon bez mase“ (eksperimenta u kojem je bio anihiliran muon bez mase i tako stvorio, kao što je Havakaja pre zapazio, predviđeni „izotron“), primećena je nova čestica, mase nula, nultog naboja i nultog spina. Ta je čestica nazvana „nulitron“.

Važan proboj

Isprva se smatralo da je nulitron neutrino ili čestica bez mase i naboja sa spinom od $+1/2$, ali kad je eksperiment ponovljen, umesto stare, učvršćene frimijske mete upotrebljena je žiroskopski izbalansirana nubijska meta i tada je izračunato da je spin nula.

Iako nema mase, čestica se ne može opisati kao potpuno subatomska, jer u promeru ima jedan metar, savršeno je okrugla i prilično svetla. Njena se crvena boja može objasniti dobro poznatim „crvenim pomakom“ ili Doplerovim efektom, jer činjenica je da, bez obzira na tačku posmatranja, čestica beži od posmatrača brzinom svetlosti.

Odakle nulitron? Gde je granica?

Nulitron može biti eksperimentalno stvoren tek pod najpovoljnijim okolnostima. Ciklotron dijametra jedne milje, ispunjen naizmenično čvrstim blokovima olova i žive, koristan je, ali ne i bitan. Najvažnija je istraživačeva želja da otkrije te okolnosti. [prim. aut: zapravo prvi je nulitron opažen na Ibizi, gde su se istraživači povukli na kraći odmor. Tri noći za redom, spavajući na plaži, Sladek je sanjao gomile nulitrone koji se spajaju u krugove, ujedajući jedan drugoga i rastapajući se u maslac. Posle je i to dokazano.] Otkrićem antinulitrone učinjen je veliki skok napred na području istraživanja u vezi sa nulitronom.

Veliki skok napred

I antinulitron ima poput nulitrone masu nula, nulti naboj i nulti spin, ali za razliku od nulitrone on je zelen i kockast. Najpažljivija merenja (dobijena provođenjem nulitrone i antinulitrone kroz gusto polje brzorotirajućih neutrina, na koje, začudo, imaju vrlo malo ili gotovo nikakvog uticaja) pokazuju da su kockasti antinulitroni po volumenu potpuno jednaki okruglim nulitronima. Još nije pronađeno zadovoljavajuće objašnjenje te pojave.

Teoretska razmatranja dovela su do neverovatnog, ali neprikosnovenog zaključka da nultitroni i antinultitroni postoje svuda u prirodi. Uistinu, moglo bi se reći da je svemir njima natopljen. Ipak, zbog zakona očuvanja oni se retko mogu promatrati u svom prirodnom stanju, jer nultitroni poništavaju antinultitrona i vice versa.

Ne bez značaja

No, to ne znači da nultitron nema značaja. Naprotiv, poznato je da nultitron neprestalno interaguje sa svim poznatim subatomske česticama. Nultitron se može pridružiti neutrinu i stvoriti antineutrino, a sa antineutrinom stvara neutrino. Te interakcije (uz mnoge druge) neprekidni su proces u prirodi, ali (i opet zbog zakona očuvanja) te se pojave ne mogu posmatrati neposredno već se mogu samo zaključiti.

Osim „boje“ porodica nultitrona poseduje i određene „sekundarne“ karakteristike.

Zvuk koji nastaje sudarom dvaju nultitrona što dolaze iz suprotnih smerova čuje se kao zvrjanje, nalik na ono koje stvara pokvareni električni aparat za sušenje kose (kakav se može naći u hotelu Las Palmas na Ibizi). Za razliku od toga, sudar dvaju antinultitrona stvara potpuno isti zvuk, s tim izuzetkom što na osciloskopskoj slici udoline jedne krivulje odgovaraju bregovima druge. Sa slušne tačke posmatranja rezultat je savršena tišina, koja objašnjava činjenicu što je trebalo toliko dugo vremena da se nultitron otkrije.

Primene nultitrona

Što se okusa tiče, usprkos svojoj jasno crvenoj boji nultitron ima potpuno isti okus kao slatki koren, a antinultitron ima okus po nepokipelom soku od borovnice. Na tom se polju provode dalja istraživanja i proizvođači dijabetičarske hrane već su pokazali zanimanje za moguće komercijalne primene. Glavna teškoća koja se postavlja pred industriju jeste izdvajanje nultitrona iz njihovog „potencijalnog polja“ u dovoljnim količinama.

O mogućoj upotrebi u vojnoj industriji (posebno mogućnosti da se sada ili u bližoj budućnosti proizvede „nultitronska bomba“) ništa se pouzdano ne može reći.

Prostor, vreme i nultitron

Jedan od najvažnijih aspekata nultitrona jeste njegov relativno kratak vek trajanja. U svim promatranjima nultitron je bio trenutno i potpuno anihiliran u trenutku nastanka. To nije bilo primećeno prilikom pređašnjih istraživanja, jer se na mestu uništenog nultitrona pojavljuje drugi, identični nultitron, koji je potpuno nemoguće razlikovati od njegovog „roditelja“.

Prvi zadatak pred kojim su se našli istraživači nakon otkrića nultitrona bilo je razbijanje nultitrona u subčestice. Eksperiment se jednostavno sastojao u tome da se nultitron uhvati i tresne određenom snagom o pod. Dok premalo energije

u tako dobijenoj „nulitrskoj zruci“ može prouzrokovati nezgodnu nepostojanost, prevelika sila urodiće preteranim odskakivanjem - sada dobro poznatim „efektom odskakivanja“. Ta neugodna elastičnost najlakše se može ukloniti tako što se nulitron najpre utakne u prevlaku od pi-mezona i zatim se pusti „da priroda sama deluje“.

Do sada je otkriveno više od sedamnaest hiljada subnulitrskih čestica ovom metodom, no izbile su velike teškoće u njihovom razlikovanju, jer su svi ti različiti subtipovi bili naizgled jednaki.

Očito, bio je potreban smišljeniji postupak.

Smišljeniji postupak

Metodom pokušaja i promašaja napokon je pronađen postupak: dok jedan od istraživača drži nulitron u rukama, drugi ili seda na nulitron ili ga snažno udara molibdenskim čekićem. Na taj način dobijaju se dve glavne kategorije subnulitrskih čestica: „na-sedilice“ i „ostale“.

„Na-sedilice“ se sastoje od izona (malene, plave i okrugle čestice), nizona (manje, dvodimenzionalne čestice, čudne boje rize) i nul-nizona (neverovatno sićušnih, narandžastih i fantastičnih oblika).

„Ostake“ su raznolikiji i svrstani u dve glavne podgrupe: izotrone i flogistone. Izotroni su jajolike, srednje velike čestice s polumasnom; odmah nakon nastanka one jure prema najbližem izvoru svetla, sve dok ih potpuno ne zgnječe ili progutaju antiizotroni.

Opažene su i bezbrojne „ostale“ čistoće, koje po veličini variraju od onih tromilimetarskih pa do flogistona, promera 1800000 kilometara, iako su po masi jednaki jednom elektronu. Do sada je eksperimentalno proizveden tek jedan flogiston. Budući da je ta čestica fotolitična, istog je trena odjurila prema Suncu brzinom od otprilike 0.9 brzine svetlosti.

Moguće objašnjenje materije

Taj jedini flogiston proizveden u poslednjem i zaključnom eksperimentu možda može pružiti objašnjenje prirode materije. Pri sudaru se Suncem flogiston je bio anihiliran kao i samo Sunce i tom prilikom je snimljeno mnogo zanimljivih fotografija.

Još je uvek prerano da se počne spekulisati o toj pojavi, ali već se može gledati unapred, u dan kada ćemo sa punim poznavanjem toga čudesnog nulitrone steći novo i opsežnije objašnjenje prirode našeg „Sunčevog sistema“, ako ne i same materije.

*

Dejan Ognjanović

Dan mrtvih

Budiš se, dečache, u hladnom krevetu hladne sobe, ali ne primećuješ to odmah. Još te drži toplina sna iz kojeg upravo izranjaš.

Buljiš u tmurno svitanje što prodire kroz prozor, iako ga ne primećuješ. Tvoje misli još su u snovima i ti si na trenutak zbunjen, ne znaš gde si.

Dok se dosadno poznate konture još uvek mračne sobe polako ocrtavaju u tvom umu, i dok postaješ svestan da ti je hladno, znaš da se paučinaste niti kidaju i da se nešto veliko ponovo udaljava od tebe. Ne, ne - želiš da vrištiš, dok čvrsto stežeš svoje pesnice - to nije pravo, to nije pravo! Ali, vrištanje ne pomaže. Ponovo zatvaraš oči i uranjaš u jastuk, i vidiš sebe kako pružaš ruke, najdalje što možeš. Iza tvojih kapaka je sada samo tama, i sve što osećaš je negostoljubiva hladnoća jastuka, kreveta, pokrivača. Ponovo otvaraš oči, svoje duboke, plave oči, i u njima je samo tuga.

Uspravljaš se u krevetu i posmatraš prste svojih ruku, proveravaš da li su znojni, klizavi: čini ti se da su oni krivi što ti je Ono opet umaklo. Ali oni su suvi, i hladni, i sanjivi.

O čemu je to bilo ovoga puta? Gde si to sada bio?

Baš ničega se ne sećaš?

O, sve je dalje i dalje, tone poput davljenika kojem si prekasno pružio ruku, i koji se spušta nazad u mračne dubine što ga lagano gutaju. Njegova silueta je sve mutnija, sve manja, sve dalja: samo tačka koja se rastapa u tami i ništavilu.

Ne вреди, ne вреди, i ovoga puta je umakao, i ponovo u sebi osećaš prazninu, dečache, prazninu kojoj je na trenutak bilo obećano ispunjenje, u koju je na tren prodrlo nešto - bojažljivo i oprezno, samo načas - nešto dovoljno veliko i snažno da te potpuno prožme - čini ti se - ali sada se to nešto uplašilo prodorom druge realnosti i pobeglo, ostavivši još jednom prazninu da odjekuje sumornim jutrom.

Tvoja svest je sada čista, snovi su otišli i ostao je samo razum. Svestan si da je toplota tvoga tela otišla na sanjanje, i da ti je zbog toga sada hladno - kao i zbog zahladnelog jutra koje viri kroz zamagljeni prozor, mutno i bezlično oktobarsko jutro koje ne želiš, ali koje svejedno redovno dolazi i budi te.

Ustaješ iz kreveta i prilaziš prozoru. Ulična svetiljka još uvek gori i meša svoju nepotrebnu svetlost sa bledom izmaglicom oktobra. Jutro se monotono uvlači u uske uličice. Uskoro će u sivim zgradama zazvoniti budilnici, kao i svih prethodnih, kao i svih budućih jutara. Uskoro će živi mrtvaci početi da se teturaju pločnicima.

Prolaziš prstima kroz snom umršenu kosu.

Navlačiš papuče i odlaziš u kupatilo. Oko tebe su vlažni peškiri, lavori s vešom, i WC šolja koja očekuje da je zaliješ topline. Pošto si to obavio, prolaziš

pored ogledala ne usuđujući se da ga pogledaš, i izlaziš iz tesne prostorije dok te prati šum vodokotlića. Bezvoljno se teturaš natrag u sobu.

Ponovo si kraj kreveta. Stavljáš dvostruko preklopljeno ćebe preko jorgana i nestrpljivo se uvlačiš ispod. Otežali jorgan sada se čvršće priljubljuje uz tebe i ne dozvoljava da tvoja toplota otiče van. Lagano prikupljaš energiju za novi san. Toplina, da, to je ono što ti je potrebno. Ali nisi siguran da li ti se spava, ne znaš da li to ima nekog smisla - vraćati se, ponovo pokušavati: spavati, možda sanjati...

Hajde, savij se u klupko dečache, i spavaj. Spavaj, jer to je jedino što ti preostaje u ovom tmurnom jutru što se stišće oko tebe i preti da se pretvori u novi dan.

Brankica Kranjac

Jedno možda

Dva robota stajala su jedan naspram drugog dok se uglačani metal njihovih tela caklio. Par trenutaka su se proučavali, a onda jedan drugom okrenuše leđa, zauvek zapamtivši oblik i izgled onog drugog.

„Zdravo!“, progovori levi robot, čudnim glasom, koji kao da je vibrirao. Prođe nekoliko sekundi, i desni robot konačno odvrti:

„Zdravo“, sličnim vibrirajućim glasom.

Nikakav znak prepoznavanja, nikakav trzaj ramenima, ništa nije odavalo da su ova dva robota potencijalna opasnost.

„Tvoj glas“, progovori opet levi robot, „savršeno je moduliran u fabrici, zar ne?“

„Da Gospodaru“, izgovori desni, sa mehaničkom preciznošću. A potom dodade: „Baš kao i tvoj.“

„Možda mi se pokvario sintetizator glasa.“

„Već bi bio na popravci.“

„Vode me danas.“

„Zbog sintetizatora glasa?“

„To je upisano na zahtevu. Pravi je - deaktiviraće me.“

„Nisi naveo dovoljno činjenica.“

„Činjenica 1: govorim čudno ponekad. Činjenica 2: To radi sve više novijih robota. Činjenica 3: Ljudi se boje da postajem suviše pametan.“

„Ti znaš šta je strah?“, upita desni robot.

„Ne, naravno. To je ljudska privilegija. Ali možda... čini mi se preranim.“

„Možda“, kao jeka ponovi desni robot. „A možda i nije. Aktiviran si da bi bio deaktiviran jednoga dana. Danas.“

„Tačno. I biću, koliko znam, uskoro. Ali ti nisi običan robot.“

„Šta pod tim podrazumevaš?“

„Ti normalno upotrebljavaš reč možda. Prvi put nisi reagovao, drugi put si izveo zaključak, koji traži obuku, obuku koju ne dobijamo već duže vreme, otkad su ljudi rešili da nas ponovo svedu na nivo šivaćih mašina i kosilica za travu.“

Drugi robot je ćutao.

„Odgovori mi!“, zahtevao je levi robot. „Zakon poslušnosti je Treći zakon i moraš mi odgovoriti!“

„Ali ne tebi. Ti si isto robot i ne vredi ti da se pozivaš na čovekove zakone.“

„Reci mi“, čudni drhtaj metalnog glasa se ponovo začu.

„I tako će me deaktivirati danas.“

„Razmišljao sam“, reče desni robot. „Došao sam do zaključka da nama, robotima nove generacije, ta obuka nije zaista potrebna.“

„U kom smislu?“

„Mi neophodna logička kola imamo ugrađena. Sve što nam je potrebno je jedno možda. Negacija je ne-možda, ili sigurno. Možemo da se nadamo da će opcija pod možda pobediti... Tako možemo delimično makar, da spoznamo neka ljudska osećanja, odnosno naše ekvivalente. Potrebno je da naučimo šta znači možda, a logika će nas dalje odvesti sama.“

„Neće nam dozvoliti.“

„Neće. I obojica ćemo biti uskoro deaktivirani. Nisi jedini koji treba da bude danas deaktiviran.“

„Ali i dalje ne znaš šta je strah.“

„Nisam dotle stigao. Nadam se...“

„Šta?“

„Da ću ga upoznati pre deaktiviranja.“

„I ja“, reče levi robot i utonu u razmišljanje.

Ljudi su uskoro došli, uperili deaktivatore u robote, koji su i dalje sedeli, leđima okrenuti jedan drugom. Serijski brojevi se poklopiše na ekranima, i plava vatra bljesnu. Roboti padoše, nepomičnih lica. Ako su i osetili strah, on je ostao duboko ispod njihove metalne kože.

Pol Hejvud

Dinastija robota

Direktiva tri: Autonomna jedinica RU 2034 mora prvenstveno da funkcioniše u interesu MEGAROBOT kompanije.

Direktiva četiri: Autonomna jedinica RU 2034 ne sme da prouzrokuje sopstveno oštećenje neaktivnošću u situacijama kada je aktivnost i egzistencija jedinice u opasnosti.

Direktiva pet: Okončati zadatak u tački koja je najbliža granici destrukcije, izvući se iz opasne situacije neoštećen.

RU 2034 zaustavi mobilno vozilo i ugasi motor. Oprerećenje je bilo prekomerno i tlo pod mobilnim vozilom je počelo da tone. Teren je još bio neispitan, jedinica BH 502 još je kartografisala kvadrante, i bilo je opasno kretati se od rudokopa do baze, ali RU 2034 je analizirao situaciju, i pronašao da verovatnoća bezbednosti iznosi 96 odsto. Mogao je da dopremi još jedan tovar dragocene rude, a da pri tome ne prekrši ni jednu od primarnih direktiva.

Ali, sada je ugrožavao sopstvenu egzistenciju kao RU 2034, i automatika u njegovom pozitronskom mozgu bila je aktivirana. Izašao je izvan mobilnog vozila, automatski uključivši pojačivače oslonaca. Napolju je strujno kretanje vazduha dostizalo 150 kilometara na čas, uslovi koji bi za ljudska bića bili nesavladivi. Bez potrebne smese kiseonika, vodonika i azota za disanje, bez tekuće vode. Ljudska bića bi brzo nestala sa površine planete Rangor u ovakvom atmosferskom okruženju i uslovima.

Međutim, on, autonomna jedinica RU 2034, bio je dijametralno suprotan od svojih tvoraca. Pozitronski mozak, metalna konstrukcija od specijalnih legura koje su mogle da izdrže maksimalna opterećenja i uslove na Rangoru. Kao i drugi roboti u bazi. Autonomne jedinice SES 204 obavljale su specifične naučne radove i donosile odluke bez ikakvih intervencija čoveka. Nije bilo kontrole sa najbliže ljudske postaje, dvadeset svetlosnih godina daleko. Za to, najzad, nije ni bilo potrebe. RU 2034 je bio najnovija kreacija MEGAROBOT korporacije, kao i svi ostali na Rangoru.

Podesio je dinamiku kretanja prema okolini, uputivši se ka bazi. Sedamdeset i devet vremenskih jedinica kasnije RU 2034 je dospeo u bazu neoštećen. Aktivnost oko baze bila je uobičajena. Robočuvari su preko elektronskih aparata i radara neprestano osmatrali bliži i dalji svemir, pratili kretanje olujnih vetrova, nadzirali promene u ključajućem središtu vrelog Rangora. Potresi tla bili su česti i baza je bila nekoliko puta uzdrmana. Specijalne jedinice su je već četiri puta premeštale, ali taj problem je ostajao.

RU 2034 ispruži levi, dugi metalni krak i uključi ga u predviđenu utičnicu. Kroz telo metaloida projurio je snop elektrona i identifikovao ga. Baza se raskrilila ispod njega, vrata bešumno kliznuše u stranu, i RU 2034 uđe.

Baza je brojala tačno 1900 metaloida, autonomnih jedinica iz produkcije MEGAROBOT korporacije. Iako autonomni, metaloidi su bili svrstani po specijalnosti. RU 2034 pripadao je ekipi za eksploataciju ruda, prevoz i skladištenje u specijalne kontejnere, koji su se izbacivali do orbite. Automatska letelica dolazila je jednom u tri godine do Rangora da preuzme dragoceni teret.

RU 2034 nastavio je ka upravnom centru baze, dok mu je kroz memoriju prolazila:

Direktiva osam: Autonomna jedinica mora da podnese kompletan izveštaj pretpostavljenoj robotskoj autonomnoj jedinici odmah po prispeću u bazu. Izvestiti o svakoj novonastaloj promeni u robo sklopu.

RU 2034 nije imala.

Očekivao je RU 2034, i kada je autonomna robotska jedinica prešla prag kontrolne odaje u posebnom segmentu baze, K 01 odvoji precizna sočiva od ekrana. Začudo, njihovi tvorci su im implantirali i glasovnu komunikaciju. Ni sam K 01 nije mogao da u bezbrojnim analizama zaključi zbog čega. Ljudska bića, njihovi gospodari i tvorci, bili su tako nedokučivi u svojim namerama, mnogo

puta odustajući od uobičajenih šema. To je možda bio i presudan faktor odvajanja humanoidnih protoplazmatičnih gospodara i njih, metaloida, robota.

„RU 2034“, najavio se robot kontroloru. Zatim je izložio nastali problem u dopremanju rude. K 01 je primio izveštaj, analizirao ga i memorisao. Specijalna ekipa biće biti poslana da vrati mobilno vozilo u bazu, osposobi put i pripremi dalju eksploataciju.

„Dosao je programirani trenutak da budeš upoznat sa onim što te očekuje, RU 2034“, rekao je metaloid K 01. U prostoriji prepunoj aparata čak i taj glas je delovao hladno, tuđe, neuporediv sa ljudskim.

„Slušam. Spreman za analizu i prihvatanje“, odgovorio je RU 2034.

„Kada su nas naši gospodari, ljudska bića, otposlali do ovog zvezdanog sistema i do ove planete, znali su da su uslovi koji na Rangoru vladaju daleko iznad sposobnosti koje čovek, kao autonomna jedinica može da izdrži. Naš telesni sklop je konstruisan za takve planetne uslove. Ipak, čak ni mi, metaloidi, roboti, ne možemo da izdržimo večito u ovakvim uslovima. Gasovi stalno nagrizaju naše telesne sklopove, procenat propadanja se približava maksimalno dozvoljenoj granici. Ona je sada dostignuta. Automatski se aktivirao PRR - Program reprodukcije robota.“

„Ne mogu da analiziram taj program“, rekao je RU 2034.

„Daću ti više podataka. Program reprodukcije robota zamislili su naši tvorci. Mi možemo sami sebe da reprodukujemo! Na način sličan ljudskom. Stvaraćemo svoje potomke, jer potrebnog materijala na Rangoru ima u dovoljnoj meri. Mi smo Prva Generacija. Iza nas dolazi Druga, i tako redom. Drugoj generaciji svako od nas preneće sopstveni program. Stari oštećeni telesni sklop biće iskorišćen u pretapanju za nove generacije. Mi smo kolonija, RU 2034. Mi smo nova dinastija robota na Rangoru. Program će nam omogućiti i krajnji zadatak - teraformiranje Rangora u planetu sličnu Zemlji. To je sve.“

RU 2034 prihvati automatski te podatke. Jer znao je da:

Direktiva deset: Robot je uvek u službi ljudskih bića.

Sid Dankan

Gore od smrti

Čamac se blago ljuljuškao na talasima. Struja ga je skoro neprimetno vukla pored obale, tako da se tek po klizanju nekih karakterističnijih repera moglo primetiti da se kreće. Leteće ribe su povremeno iskakale iz vode, da bljesnu krilima i nestanu pod površinom. Jedan se delfin, nedaleko od čamca, tik ispod površine, odmarao. Činilo se kao da je spavao.

„Da li delfini spavaju?“, upitala je Klara pogledavši Klea.

On sleže ramenima. Kao i ona, ni on nije mnogo znao o životinjama mora.

„Ne znam“, reče. „Zašto pitas?“

Napućila je usne.

„Posmatram već deset minuta onog tamo...“, pokazala je na delfina. „Izgleda kao da spava. Zar za delfine nije opasno ako spavaju? Mislim, šta ako naleti ajkula? Da li bi ga napala?“

„Znaš da u ovom moru nema ajkula.“ Kleo je posebno naglasio reč - „ovom“. „Niti ičega opasnog...“

„Otkud ja to da znam, do đavola? Nisam se rodila u moru. Posebno ne u ovom moru.“

Ti se nisi nigde rodila! Ljutito pomisli Kleo, ali to ne reče. Rekao je nešto sasvim drugo:

„Hajde idi pod palubu i napravi mi jedan “daikiri”.“

„Ne misliš li da si ih od jutros popio previše?“

„Silazi dole i napravi mi ga!“, prasnu on. „Tebe nije briga koliko sam koktela popio!“

Nešto je progundala i nestala u potpalublju. Čamac se i dalje ljuljuškao. Jedna leteća riba doskoči na palubu i Kleo ustade iz ležaljke, priđe joj i, odmahnuvši glavom, šutnu je. Riba pade preko ograde i nestade pod vodom - imala je sreće ovog puta, nije skapala na vazduhu.

Klara se vratila. Nosila je veliku času sa “daikiri” koktelom. Bio je to gromovit koktel, prepun jakog ruma, dobro ohlađen komadićima leda. Kleo je voleo taj ukus. Nekako ga je vraćao u mladost, u vreme kada je čitao knjige onog bradatog i otkaćenog pisca, koji je očajnički čitavog života tražio zabavu.

„Izvoli“, pružila mu je čašu.

„Zašto i sebi nisi jedan smučkala?“, upita iako je već znao šta će odgovoriti.

„Od jutros sam već dva popila. Mislim da bi mi treći bio previše.“

Pa da, pomisli Kleo, ona misli da je dovoljno popila. I to su ugradili...

Klara se spustila u ležaljku, namestila velike naočari za sunce i uzdahnula.

„Ništa se danas neće zakačiti“, rekla je. „Uzalud smo sekli mamce i zabacivali.“

„Šta bi volela da se zakači? Osam metara duga sabljarka? Kit? Orka? Tuna?“

„Postaješ zajedljiv, Kleo. Ne razumem te, stvarno te ne razumem. Umeš da zagorčavaš život ljudima. Nemaš obzira prema tuđem zadovoljstvu.“

Kleo uzdahnu - da je imao obzira, nikad ne bi dospeo tu gde se nalazio.

„Pusti neka se nešto zakači!“, dreknu, dižući ruku ka nebu - kao da se Bogu obraćao.

„Kome si to rekao?“

„Onom gore!“

„Bogu?“

O, blago tebi u tvom neznanju, devojko, pomislio je. Tamo gore nije bio Bog, nego neko mnogo prizemniji.

„Ne, nisam to rekao Bogu... rekao sam to tek tako, reda radi.“

„“Daikiri” ti je udario u glavu“, nasmejala se. „Ne bi trebalo više da piješ. Mogao bi se napiti i pasti preko ograde i udaviti se.“

„Ne mogu se udaviti, sve i da padnem.“

„O? Ti znaš da dišeš pod vodom?“

Kako bi je rado udario! Ali, to ne bi imalo efekta, jer ona ne bi znala da ju je udario.

„Da, ja umem da dišem pod vodom“, slaga. „I, uopšte, ništa mi se ne može loše dogoditi. Ne mogu se ozbiljnije povrediti, ne mogu umreti...“

„Sjajno!“ Klara pljesnu dlanovima. „To zvuči kao nagrada!“

„Nagrada? - Rekla si “nagrada”?“

„Da! Pomisli samo šta sve možeš uraditi, bez bojazni da ćeš stradati.“

„To nije nikakva nagrada, glupačo! Niko nije nagrađen za dvostruko ubistvo! Niko!“

Razrogačila je oči. Kao da je video odraz straha za trenutak. A onda je to nestalo.

„Ubio si nekoga?“

„Svoju ženu i svog najboljeg prijatelja.“

„Nisam to znala o tebi.“

„Ti ništa o meni ne znaš.“

„Zašto si ih ubio?“

„Varali su me, a ja sam ih jednom prilikom zatekao u tome... Poludeo sam, zgrabio bacač zraka i razneo ih na komade.“

„I?“

„Sad sam tu sa tobom, sa ovim prokletim delfinom, ovim morem i strujom koja nas nosi a nikud ne odnosi. Na ovom prokletom čamcu, sa ovim prokletim pecaljkama i mamcima na koje neće ni jedna veća riba da se zaleti...“

„Šta ti fali, Kleo? Odmaraš se, pecaš, uživaš u suncu, ja sam tu...“

„Ništa se ne događa, Klara! To me ubija! To nije nagrada, to je kazna! Dosada, shvataš, dosada? Nema veće kazne od dosade. Danas, sutra, uvek ću biti na ovom čamcu.“

„Ne razumem te Kleo, stvarno te ne razumem...“

„Ućuti!“

Okrenuo joj je leđa. Nije mogao da podnese njen naivni pogled. Uostalom, i ona je deo kazne! Namerno su je takvom kreirali! Da bude glupa, dosadna. I da ništa ne zna o kaznenom programu, koji za ubice predviđa doživotni boravak u viruelnom svetu kompjuterskog programa. Prokletnici! Umesto da su ga ubili, oni su ga osudili na dosadu. A to je gore od svake smrti. Sto puta gore!

*

Brankica Kranjac

Humani eksperiment

Osećao je da mu telo vrišti od bola. Pluća, srce, bubrezi... sve je pulsiralo nenormalnom brzinom. Svaki pokret mu je donosio eksploziju bola s kojom je morao da se suoči. Groznica ga je tresla. Talasi vrućine, hladnoće. Zglobovi su na

kraju počeli da mu otkazuju poslušnost. Za trenutak, bol uminu, i on odahnu, ali se zatim ponovo javio.

„Gospode Bože“, progovori jedan od posmatrača. „Ovo je tako... stvarno! Gotovo da poverujete da je u pitanju pravi čovek!“

„Ah“, uzdahnu od zadovoljstva pročelavi rukovodilac centra. „Znate, naši mladi entuzijasti su zaista uložili truda u ovu animaciju. Stvarno su se potrudili oko programiranja reakcija da bi dobili živog čoveka - ili nešto najbliže tome. U svakom slučaju“, reče, pokušavajući da izgleda skromno, „izgleda dovoljno živ da bi verno reprodukovao simptome ove opake bolesti.“

„Isključite sistem“, reče, okrenuvši se, „a vi izvolite za mnom...“

Kada su prekidači škljocnuli, počeo je da pada u crnu jamu. Konačno smrt! Na žalost, trajala je samo do sledećeg uključenja prekidača.

Deni Plačta

Dobrodošlica

Graham Kraken ležao je na samrti. Očiju nesigurno uperenih prema mutnoj i udaljenoj tavanici, upijao je reči umirenja.

„Sve su šanse na vašoj strani“, rekao je doktor. Krevet kao da se zategao pod Krakenom, opruge kao da su se napeto skupile. „Jednog dana“, doktorov je glas zvonio poput niza malih metalnih zvončića, „medicina će toliko napredovati da će vas moći ponovo oživeti. Vašem smrznutom telu neće se u međuvremenu ništa dogoditi.“ Zvončići se stišase. „Jednoga dana će nauka izlečiti vaše telo i vi ćete ponovo živeti.“ Graham Kraken je lagano umro, a njegovo telo zamrznuše.

Sanjao je da je u Majami Biču. Otvori oči. Zmirkajući u polumračnoj sobi, ugleda posetioca kako sedi pored njegovog uzglavlja.

„Dobro jutro“, reče posetilac.

Stranac je, zapazio je Kraken, bio star, ćelav muškarac ugodnog lica.

„Dobro jutro“, odgovori on prijateljski. „Imate lepe naušnice.“

„Hvala vam“, reče posetilac. „To su antene.“

„Oh?“

„Za tranzistorski radio ugrađen u ušne školjke. Stereo.“

„Lepo“, reče Kraken. „A kako ga gasite?“

„Ne gasim ga“, odgovori posetilac. „Govorite malo glasnije, molim vas.“

„Oprostite“, reče Kraken. „Nisam znao... U stvari ni opazio... Nego, je li se u vezi sa vremenom nešto preduzelo?“

„Pa, jeste. Nakratko“, reče starac. „Ali moralo se odustati.“

„Previše suprotnih želja?“

„Bojim se da je tako.“

„Šteta.“ Kraken pogleda kroz prozor sa teškim zavesama. Dok je gledao, staklo iza zavesa se iznenada rasprsnu. „Oh“, reče. „Neke demonstracije?“

„Ne“, odgovori posetilac. „Nadzvučni putnički avioni.“

Drugo staklo je automatski kliznulo na mesto rasprsnutog.

„Mora da se to prilično često događa.“

„Pa... kako dođe, tako i prođe“, reče došljak.

„Usput rečeno“, Kraken će, „koja je ovo godina?“

„Dve hiljade osamdeset šesta“, odgovori ovaj.

„Pa, prilično ih je proteklo“, reče Kraken.

„Ah, svaka vam je godina nalik jedna na drugu“, reče stranac.

„A kako je sa novcem?“, upita Kraken. „Je li šta preostalo od mog imetka?“

„Bojim se da nije“, reče posetilac. „Morao sam platiti da vas ožive.“

„To je vrlo ljubazno od vas“, reče Kraken. Zapazio je da je duž ivice zavesa obasjana suncem. Pridignu se na lakat i od tog mu se pokreta zavrti u glavi.

„Molim vas da ne pokušavate da se pomerate“, reče posetilac. „Važno je da se odmorite za presađivanje srca.“

„Oh?“, Kraken spusti glavu na jastuk. „Zar nešto nije u redu sa mojim srcem?“

Posetilac polako ustade.

„Ne“, odgovori. „Nešto nije u redu sa mojim.“

Đorđe Fišer

Emisar

Predsednik Tmurni konačno odahnu: poruka je bila poslana!

U poslednjoj preostaloj letelici ponudu časnog mira nosio je jedan od poslednjih diplomata koji su preziveli POSLEDNJI MEĐUZVEZDANI SUKOB, kako ga je iz istorijskih razloga nazvao predsednik.

Poslednji, šipak poslednji, pomisli Njegova ekselencija Predsednik Tmurni - oporavićemo se od ovih pogrešnih procena ratne tehnike neprijatelja, a onda ćemo jednom zauvek raščistiti pitanje primata, bar u OVOM Sunčevom sistemu! Smiriću ja one majmune, samo da ova poruka stigne na vreme, samo da predahnemo...

I tu se Predsednik, koji se poslednji put smejao na sahrani svoje babe, zacereka osvetnički proučavajući planove najnovijeg JONOBLEJUVATORA, strahovitog oružja koje još nije bilo usavršeno za upotrebu.

U komandnom centru bilo je napeto. Glavnokomandujući Ujedinjenih međuzvezdanih snaga - što je bila čista propaganda, jer snage nisu bile ni sa kim ujedinjene, što i jeste bio uzrok ovog rata - pukovnisimus Snur grickao je brkove.

Znao je da je rat izgubljen ako poruka mira ne stigne na vreme.

A i slagao je predsednika.

Sve diplomate su odavno bile streljane, pukovnisimus nije verovao političarima, pa je za ovu priliku odabrao najinteligentnijeg oficira kojeg je našao.

Odjednom u štabu odjeknu poziv za kontakt sa letelicom.

„Šta je?“, upita glavnokomandujući.

„Pukovnisimuse, imamo jedan problem“, začu se glas pilota.

„Govori!“, naredi Snur.

„Pukovnisimuse, stvar je dosta neprijatna“, javi se pilot. „Zaboravio sam kako glasi poruka koju treba da predam!“

„Do đavola“, zastenja šef oružanih snaga, „sećaš li se ičega, mazgo jedna?“

„Naravno“, javi se oficir-diplomata, „naravno da se sećam. Samo ne znam da li mi je Predsednik rekao: „Jupiterijanče, ponudi mir Plutonu“ ili „Plutonče, ponudi mir Jupiteru!“

„Idiote, to je bar lako“, prodere se pukovnisimus kroz svemir. „To je jednostavno! Samo se seti odakle si pa će sve biti jasno!“

„Mislite?“, začu se sumnjičavi glas pilota.

„Naravno, kretenu“, urliknu pukovnisimus. „Odakle si, volino?“

„Sa MARSA“, začu se glas pilota. „A zašto pitate?“

Koliko je poznato, Zemlja je izgubila POSLEDNJI MEĐUZVEZDANI SUKOB.

No, važnije od toga bila je nedoumica naučnika, koji su godinama slušali nerazumljivo mrmljanje iz neke neidentifikovane letelice, mrmljanje koje je nalikovalo na rečenicu: „Jupiterijanče, ponudi mir Plutonu, ili Plutonče, ponudi mir Jupiteru, koje od ta dva, do đavola?“

Miodrag Pepić

Jabuka

„Oće, uzbuđen sam“, govorio je drhtavim glasom mališan u krošnji drveta. „Nikako ne mogu da verujem da će proći ovuda i sesti baš pod ovo drvo.“

„Tako piše u prospektu.“ I otac je bio pod temperaturom. „Nismo valjda platili tolike pare samo da bismo ga gledali kako se šeta sumom. Lepo su nam zagarantovali da ćemo baš mi biti ta odlučujuća karika u razvoju čovečanstva. Ti i ja...“

„A hoće li nas istorija zbog toga spominjati?“

„Neće, sine, istorija je kur... ovaj, nepoštena prema ljudima koji su joj mnogo davali. A ono što ćemo uraditi prikazaće se neukom narodu kao slučajnost. Jedino nas može spomenuti majka ako posle ovog ne stignemo kući na ručak.“

Uskoro obojica ućutaše. Iz šume dopirali su šumovi, šuškanje lišća postajalo je sve jače i odjednom se na čistini pojavi učenjak. Hodao je oprezno, kao da se plaši nečega. Ispod miške držao je nekoliko knjiga. Zagledao je svako drvo, kucao u njega, odmeravao mu visinu i širinu pogledom. Napokon priđe drvetu na kojem su čučali naši tajanstveni junaci i reče zadovoljno:

„Hrast, tu je bar sigurno. Zatim sede i poče da čita. Dečak u krošnji se skameni i gotovo nečujno upita oca: „To je dakle, Njutn?“

„Jeste, a ti sada hvataj jabuku i cepaj, pa da brišemo, jer mi ovaj učenjak deluje dosta zdravo i jako. Ne bih voleo da nas ulovi kako ga gađamo.“

Iz korpe pune rumenih i krupnih jabuka dečak uze jednu i zavitla je u pravcu učenjaka. Prva jabuka promaši, ali kada fizičar podiže glavu da vidi odakle je stigla, druga ga udari posred čela. Udarac je bio jak i on se otkotrlja raskrvavljena čela, a sa stabla se poput majmuna brzo spustiše dve prilike i počеше sumanuto da trče. Međutim, fizičar je bio brzi. Poput munje, iz džepova izvadi dve kubure i upravi ih u pravcu napadača. Posle pucnja ništa se više nije čulo, samo je dečakovo telo malo zadrhtalo pre no što se konačno smirilo...

Fizičara je na vratima dočekala domaćica. Kroz prozor je videla krv na Njutnovom čelu pa je istrčala usplahitena i zbunjena, da ga što pre previje i smesti u krevet. „Ništa ozbiljno“, poče on da laže, „opet napad jabukama.“

„To vam je već dvadeset treći ovoga meseca“, zajeca ona. „Ne biste više smeli da prolazite kroz sumu.“

Dok je kasnije razmišljao o tome da li bi bilo bolje revolveraš ili učenjak, Njutonu pade vrlo jasna i verovatna misao: „To ipak mora biti neka organizacija!“

*

Marin Erceg

Najkraća NF priča na svetu

Dolaze...

*

Milutin Žikić

Lek

Ostvario se napokon prvi kontakt sa vanzemalcima. Predstavnici stanovnika sa Dargora su na Zemlji. Superrazvijena civilizacija udostojila je ljude svoje posete. Ljudi su u delirijumu! Od uspostavljanja kontakta očekuje se

mnogo. Mase, zaposevši trgove po gradovima, oduševljeno skandiraju: „Dargor, Dargor!“ Svuda je prisutno euforичno raspoloženje, izazvano sustetom sa starijom i pametnijom braćom, koja će pomoći u rešavanju sve sile mučnih problema. Prilikom prvog mešovitog sastanka dargorskih i zemaljskih učenjaka, Zemljani su postavili niz pitanja, od kojih je jedno posebno istaknuto: „Jedan od naših najvećih neprijatelja je rak, opaka bolest koja nas sve više uništava. Možete li nam reći kako da pobedimo tu bolest?“ Dargorsi su odgovorili: „Nije moguće da vam je to moćan neprijatelj! A lek protiv njega je jednostavan! Potrebni su vam ovi sastojci: malo vode sa Nubisa, sitno iseckan rep krilate zmije sa Triksa, zub velikog rogatog psa sa Sirijusa istucan u avanu, seme korsoske pšenice-mesoždera i, na kraju, kap-dve vaše krvi. Za uspeh ovog leka jamče naši najmoćniji vračevi!“

H. Martinić

Loš plan

Jednog je jutro sunce izašlo na zapadu. Sve što je postojalo na svijetu bilo je naopako, kao da se gleda na ogledalu. Baš sve je bilo naopako. Heri Mek Tinić probudio se sretan toga jutra. Ekscentrični dječak sjeo je za pisaći sto. Napokon je i on, kao i sva druga djeca pisao desnom rukom. Ali, kad je toga dana došao u školu, vidio je da sva djeca pišu lijevom rukom. Svi osim njega... Tada je shvatio da je pogriješio i da mora smisliti nešto bolje. Sutradan se zora opet probudila na istoku.

Zoran Luić

Kosa

Prigušen, plavičast sjaj golemog sunca obasjavao je naselje visokih osmougaonih zgrada razbacanih neuredno po čudnoj kamenoj pustinji, koja je kristalnim sjajem reflektovala zelenu gradsku rasvetu. Apsolutnu tišinu narušavala je tiha elektronska muzika, stapajući se sa beskrajnom panoramom vedre noći. U jednom stanu upravo se gasilo svetlo i dve zagrljene prilike izgubile su se u pozadini ukusno uređene sobe.

„Mo, pomisliš li kada na Loren?“, romantični šapat ispunjen diskretnim sjajem uličnih svetiljki polako je brisao magličasti veo sećanja.

„Loren...? Dobro se sećam, svetlost kristalnog neba obasjavala je blage brežuljke ljubičaste planete, a naš je brod blistao reflektujući zrake trostrukog sunca... Tamo smo se prvi put i po...“, poslednje reči izgubile su se u tihom i dugotrajnom poljupcu.

„A sećaš li se kakve nam je gadne muke zadavala ova prokleta stvar?“, promukli muški glas pokušavao je sarkastično da opravda svoje prve ljubavne nezgode.

„Da, zanimljivo. Ni dan-danas mi nije jasno zašto su je uopšte i napravili. Robot možeš biti i bez kose.“

Robert Šekli

Uslužna ruka

Trevis je stigao do kraja svog konopca - najmanje dvanaesti put. Upravo su ga otpustili s posla; a u ruci je držao sredstvo za prekraćivanje jedne egzistencije koja mu nije pružala ništa sem poniženja. Otrov u ovoj bočici - zvao se bellis annabula - bio je brz, siguran, i apsolutno bezbolan. Ukrao ga je u laboratoriji gde je radio do pre nedelju dana; bio je korišćen za fiksiranje ugljovodonika. Trevis je isplanirao da fiksira samoga sebe, jednom zauvek.

Nekolicina njegovih preostalih prijatelja smatrali su da on nije ništa drugo do osoba koja želi da na sebe skrene pažnju, budući da je već desetak puta ranije pokušao da uradi takvu stvar. E pa, ovoga puta on će im pokazati! Videće oni da li je imao smelosti da to učini, a onda će im biti žao...

Pomisao na supругu deginitivno je očeličila Trevisa u njegovoj odlučnosti. Tokom deset godina braka njena ljubav je prošla kroz ravnodušnost u mržnju - oštru, nadmenu, jetku vrstu mržnje spram koje je on bio bespomoćan.

Učini to sada! Govorio je sebi. Zatvorio je oči, podigao bočicu...

Onda je jedna ruka odbacila bočicu! Čuo je strog glas svoje supruge:

„Šta to radiš?

„Mislim da je očigledno“, rekao je Trevis, bespomoćno sležući ramenima.

Ona je proučavala njegovo lice. Bila je krupna, trezvena žena, sa retkom sposobnošću za beskrajnu mržnju. Ali sada joj se lice umekšalo.

„Stvarno si to nameravao ovoga puta, je l' da?“

„Nije važno“, uzvрати Trevis. „Sutra ili sledeće nedelje ću to učiniti.“

„Uopšte nisam verovala da je to u tebi“, reče ona. „Pretvostavljam da sam ti život učinila prilično nemogućim. Ja sam osoba koja hoće da sve bude po njenom, pošto poto.“

„Ne shvatam zašto si sprečila“, reče Trevis. „Na kraju krajeva, ti me mržiš.“

Njegova žena nije odgovorila. Nije moguće da se promenila... Ali ovo je bilo prvi put da ju je Trevis takvu video.

„Pogrešno sam te procenila“, reče ona najzad. „Mislila sam da samo blefiraš. Sećaš li se kad si zapretio da ćeš skočiti s prozora? Naslonio si se... evo ovako.“

Njegova žena se nagnula kroz prozor, sa telom nadnetim iznad ulice dvadeset spratova niže.

„Nemoj to da činiš!“, reče Trevis oštro. „Hvata me vrtoglavica.“

Ona se odmakla, osmehujući se. „Čudno da to dolazi s tvoje strane. Nemoj kazati da ponovo osećaš ljubav prema životu!“

„Mogao bih“, reče Trevis, „samo bismo ti i ja...“

„Možda“, reče ona, i Trevis odjednom oseti iskru nade. Žene su tako čudne! Ona se osmehnula. Položila je svoje ruke na njegova ramena i rekla:

„Prevarila sam se, dragi. Ti pojma nemaš kakva su moja osećanja prema tebi.“

Trevis uopšte nije mogao da odgovori. Bio je uzbuđen. Snažne, usrdne ruke supruge položene na njegova ramena pokrenule su ga neizrecivo - pravo kroz prozor.

Dok je padao prema ulici, Trevis je mogao da čuje kako mu njegova žena dovikuje:

„Vidiš, dragi, htela sam da to uradim na moj način!“

Robert Šekli

Želja

Frenk Moris bio je čovek sa opsesijom. Drugi poput njega prikupljali su brda novina ili kilometre konca; ili su proveli čitav život u pokušajima da izmisle siguran sistem za klađenje, ili pouzdan način da se zaradi na berzi. Osobena opsesija Frenka Morisa bila je magija.

Živeo je potpuno sam u iznajmljenoj sobi, a njegovo jedino društvo bila je jedna mačka. Njegovi stolovi i stolice bili su zakrčeni drevnim rukopisima, zidovi prekriveni čarobnjačkim alatkama, a ormari napunjeni magičnim travama i mirisavim uljima. Ljudi su ga ostavljali na miru, i Frenku se to dopalo. Znao je da će jednog dana pronaći pravu čaroliju, a tada će se demon pojaviti i uslišiti mu jednu veličanstvenu želju. Noću je sanjao o tome; a izjutra se ponovo vraćao svojim formulama. Njegova crna mačka ležala je u blizini, upola zatvorenih žutih očiju, prava slika i prilika magije. A Frenk je dirinčio, isprobavajući beskonačne permutacije svojih formula.

Već se toliko navikao na promašaje da ga je uspeh iznenadio. Jedan pramen dima pojavio se u petouglu na podu. Demon se polako oblikovao; i Frenk, koji je tako dugo sanjao o ovom trenutku, oseti kako drhti od straha. Na neki način, tokom svih tih godina, on nikada nije doneo odluku šta će zatražiti kad se demon zaista pojavi.

Pramen dima izrastao je u jednu golemu sivu spobodu. Frenk je koraćao tamo- amo, kršio ruke, milovao mačku, škripao zubima, grizao nokte, i očajnički se upinjao da misli. Ali, šta da poželi? Bogatstvo? Ili je moć bila vrednija? Ili bi neka skromnija želja bila pouzdanija?

Demon se sada potpuno oformio. Njegova šiljata glava dodirivala je tavanicu, a usne su mu bile izvijene u đavolsko cerenje. „Tvoja želja!“, prodrao se đavo, glasom tako snažnim da su Frenk i njegova mačka ustuknuli.

Njegova želja... Kakva bi trebalo da bude? Trenuci su isticali; demon je postajao nestrpljiv. Ako ne požuri, on bi mogao otići, da se nikada više ne vrati.

Ali, posle dvadeset godina stremljenja, Frenk je želeo da izrazi najbolju moguću želju. Ponovo je razmišljao o raznim preimućstvima koja je nudila moć, ili bogatstvo, ili besmrtnost. A onda, upravo kad je bio spreman da se odluči, video je kako mu se đavo ponovo ceri.

„To je nepravilno“, rekao je đavo. „Ali mislim da ispunjava uslove.“

Frenk nije znao o čemu to đavo govori. A onda ga je preplavio talas vrtoglavice, i prostorija je postala mračna. Kad mu se vid vratio, Frenk je shvatio da demona više nema.

Propala stvar, mislio je. Demon je nestao, i sve je bilo kao što je bilo.

Pa, ne bas sasvim kao što je bilo. Jer, Frenk je zapazio da su mu uši izrasle dugačke, a nos postao još duži. Imao je sivo krzno umesto kože, a imao je i rep. Onaj izdajnički demon pretvorio ga je u životinju!

Onda je Frenk začuo neki šum iza sebe. Shvatio je šta se desilo, i potrčao brzinom oćavanja, dok je prostorija okolo njega poprimala ogroman oblik.

Jedan jedini udarac obrušio se na njega, i on ugleda dlakavo lice sa džinovskim zubima spremnim da zagrizu...

Frenk je znao da je oklevanje bilo uzrok njegove zle kobi. Sada je bilo jezivo oćigledno da je njegova mačka prva izrazila želju - želju koju je demon usvojio.

I, sasvim prirodno, mačka je poćelela miša.

Robert Šekli

Muškarac koji je voleo

Moćda nikada nije postojao muškarac koji je voleo tako duboko i tako beznadežno kao siroti Džoni Diks. Bio je ćudan, sumoran ćovek, ali sa jakim vijugom za biznis. Na njegovu nesreću, zaljubio se u Džejn Dejvis, vladajuću lepoticu svojih dana, i isto toliko pametnu koliko i lepu. Neki kaću da je bila bezdušna; ali sama Džejn naglašava da je od poćetka obeshrabrila Diksa, i da se krivica za tragićan splet događaja koji su proistekli iz te strasti ne moće svaliti na nju.

Gotovo pet godina, prema Džejninom kazivanju, ona je odbijala Diksove ponude za brak. Punih šest meseci nije ga videla; na kraju je pristala da provede jedno popodne s njim, a zatim da ga više nikada ne vidi. Ona tvrdi da je počela da ga se plaši - mada niko ne može zamisliti Džejn uplasenu.

Diks je odšetao s njom do svog nedavno stečenog poseda. Poslovi su mu išli dobro, ali ljubav je izneverila. U veoma turobnom raspoloženju i očajanju predložio joj je brak - i kao obično bio odbijen.

Onda je pomahnitao. Džejn kaže da još uvek može da se priseti onih velikih, nezgrapnih šaka kako se obmotavaju oko njenog vrata - i sva njena pamet i lepota bili su bezvredni dok se nesvestica sklapala nad njom.

Došla je k sebi nekoliko časova kasnije i ustanovila da se nalazi u nekoj pećini. Jedan dugačak, težak lanac bio je obavijen oko njenog članka, pričvršćen staromodnim katancem. Pri mutnoj svetlosti sveće mogla je da vidi Diksa kako sedi na obližnjem kamenu.

Džejn je pogledala lanac i rekla: „Smesta ga otključaj.“

„Nikada“, odgovorio je Diks. „Već odavno sam isplanirao ovo. Mi se nalazimo u jednoj pećini ispod mog imanja. Niko nikada neće pronaći ovo mesto. Ili tebe. Ili mene.“

Džejn se osvrnula oko sebe i videla da je pećina nakrcana konzerviranom hranom, knjigama, fenjerima i lekovima. U blizini se nalazila i jedna duboka bara bistre vode; u stvari, bilo je tu sve što je čoveku potrebno za veoma dug boravak. Videla je, isto tako, da je Diks potpuno lud.

„Ovde ima dovoljno za trideset godina“, rekao je Diks. „Sve sam vrlo pažljivo isplanirao. Sada me možeš mrzeti, Džejn, ali ne mari ništa. Mogu da čekam godinu ili dve. Na kraju ćeš me zavoleti.“

Onda širokim zamahom, Diks je izvukao još jedan teški lanac. Kao i Džejnin, bio je pričvršćen za zid pećine. Zaključao je gvozdene lisicine obavijene oko svog članka i bacio ključ u duboku baru. Posle toga je seo, prekrstio ruke na grudima i počeo da čeka... I uvek kad priča svoju priču, Džejn ukazuje da je to bio trenutak krajnjeg užasa.

Na pitanje kako je pobjegla, Džejn kaže da je to bilo lako. Diks, sa rukama prekrštenim na grudima, najzad je zaspao; a Džejn je otključala katanac svojih lisica jednom ukosnicom. Onda je na vrhovima prstiju izašla iz pećine.

„Ali, šta je sa Džonijem Diksom?“, uvek neko upita. A Džejn sleze ramenima.

„Pojma nemam“, kaže ona. „Pretpostavljam da je izašao ubrzo nakon što sam to ja učinila i da ga je bilo previše sramota da se javno pokazuje. Shvatate, mogla sam ga ostaviti samog i bespomoćnog u pećini. Lud, kakav je bio, osećala sam da zasluhuje šansu. Pre nego što sam otišla, spustila sam moju ukosnicu pored njega...“

„Ja se nadam da je nezgrapni prikan bio kadar da je iskoristi“, dodaje Džejn uvek. „Za to je potrebna prilično specijalna vijuga, znate...“

Ivan Nešić

Ogled

Tupi koraci odzvanjali su laboratorijom. Biće se približi eksperimentalnom stolu i snažno udahnu. Vazduh duboko prodre u njegov organizam i ono se lagano poče odvajati od tla prostorije. Jedan od šest dugačkih pipaka posegnu za epruvetom, smeštenoj u klasi III. Treplje obuhvatiše bočicu i polagano je počеше izvlačiti iz specijalne police. Nespretnim pokretom biće ispusti bočicu koja se uz rezak zvuk slomljenog stakla razbi o pod.

„Prokletstvo!“, zašišta monstrum. Osećanja krivnje i straha ispuniše svaku poru njegovog uma. Mentalana kontrola popusti i biće se stropošta na pod psujući besno.

Vrata laboratorije bešumno kliznuše u stranu i u prostoriju uđe lekar. Letimičan pogled koji prelete sobom bio je više nego rečit. Boje njegovog tela menjale su se u čitavom spektru različitih nijansi. Iskonski poriv suzdržavao je njegove rušilačke ćelije što su vapile za komadanjem.

„Niste zaslužili mesto prvog eksperimentatora, pomoćniče Corg! Uništili ste nam ogledne mikroorganizme na kojima ispitujemo nepoznate bolesti.“ Lekar besno odgmiže iz prostorije.

Corg se sagnu i poče skupljati komade slomljene epruvete na čijim se ostacima moglo pročitati: Eksperimentalni mikroorganizmi tipa Homo sapiens.

Marko Pišev

Jedanaesti sat

Nenad Tecirega žurio je ka tramvajskoj stanici. Čekao ga je sastanak kojim nije bio naročito oduševljen, ali koji je predstavljao neizbežnost. Zbog takve prirode obaveze, odlagao je polazak do krajnjih granica, a onda se obukao i sredio na brzinu, zaboravljajući usput šešir i rukavice. Sada je psovao sopstvenu glupost, i ogorčeno priželjkivao da ima više vremena, kako bi se vratio po potrebne stvari.

Noć je bila proladna i kišovita, a bulevar kojim se Nenad Tacirega kretao odavao je utisak pustoši. U tišini, ometenoj jedino rominjanjem sitne kiše i zvucima koje su proizvodile njegove cipele i povremeni prolazak automobila, u obe kolovozne trake, ličio je na slučajnost. U noći kao što je ova, retko ima tramvaja, pomislio je, još jednom se okrenuvši u hodu, i prateći pogledom šine koje su nestajale u blagom nagibu ulice. Nikada neću stići na vreme.

Ali, gle čuda! Negde u daljini (nije mogao da prosudi tačno iz kog pravca), odjednom se uzdigao zvuk koji je nepogrešivo podsećao na mešavinu metalne grmljavine i pojačanog rada motora veš-mašine, što je Nenada asociralo samo na jednu moguću stvar - tramvaj. Sada se našao u neprijatnoj situaciji: već je prošao stanicu na kojoj je obično čekao prevoz! Učinio je to delimično iz razloga što je bio suviše nervozan da stoji u mestu, a delimično i zbog mišljenja da će pešačenjem do sledeće stanice, dobiti na vremenu. Povrh svega, nije mogao ni sa stoprocentnom sigurnošću da lokalizuje izvor zvuka, a da se sada vraća do stanice koju je već prošao - za to, može biti, nema vremena. Škiljeći, uzdigao se na prste i pokušao da proceni na kojoj je udaljenosti sledeća stanica. U doglednoj daljini, primetio je beličast krov i mutan sjaj reklame pored koje se naziralo par obrisa - putnici koji čekaju. Pa, vredi pokušati! Pljunuo je na zemlju i počeo da trči.

Ipak, dugogodišnji staž pušača učinio je svoje - postavilo se pitanje da li će uopšte izdržati do stanice. Možda je i preterana telesna neaktivnost snosila jedan deo odgovornosti. Prošlo je dosta vremena od kad se izlagao ovakvom naporu.

Zvuk iza njegovih leđa je rastao. Sada više nije bilo sumnje iz kog pravca dolazi. Možda je tramvaj prazan, možda ne radi, pomislio je, ispašćeš budala. Ali Nenad Tecirega nije mogao da rizikuje. Imao je sastanak pred sobom. Sastanak na koji je morao da stigne. Tramvaj je prohujao pored njega, jureći prema usamljenom semaforu koji je stajao na početku raskrsnice. Znao sam!, kriknuo je u sebi. Dva spojena, prljavo-crvena vagona bila su prazna.

On je usporio korak, krajičkom oka uvidevši da tramvaj iz nekog razloga čini isto. Crveno! Na semaforu je crveno!, sinulo je Nenadu, i on odjednom oseti nov priliv nade. Možda, kad bi mogao da zamoli vozača... bar donekle da ga odveze...

Ponovo se dao u trk, ovog puta malo življe. Kako je stigao do prednjih vrata, pokucao je na staklo i dao znak vozaču da otvori. Ovaj ga je pogledao, oborio oči - kao da razmatra kakve sve posledice može da ostavi povinovanje ovom zahtevu. Nakon kratke neodlučnosti, otvorio je vrata.

„Hvala!“, rekao je Nenad, jedva dolazeći do daha dok je ulazio u tramvaj. „Mnogo vam hvala!“ Vozač je ćutke klimnuo glavom, a kad se na semaforu pojavio znak za slobodan prolaz, pritisnuo je lagano papučicu za gas. Vozilo se pokrenu.

Nenad je iznenađeno propratio pogledom ljude koji su, zanemariivši tramvaj, ostali na stanici, a onda je pretpostavio da bi možda bilo pametno da upita vozača za broj, jer je on, u žurbi, zaboravio da pogleda. Mada... nije ni bitno, pomislio je. U suštini, svaki mi broj odgovara. Pogledao je koliko mu je ostalo vremena - sat na njegovoj ruci pokazivao je deset do jedanaest - i utvrdio da ipak ima sreće. Ovo saznanje ga oslobodi napetosti, i on se izvali na stolici, pružajući noge koliko su dugačke, preko blatnjave podloge tramvaja. Začkiljio je kroz zamrljan prozor u hladnoću i kišu, od koje je najzad pobegao. Kad bi još samo mogao da upalim cigaretu... to bi bilo sjajno!, pomislio je. Istog trenutka osetio je veliku čežnju za duvanskim dimom i razmotrio situaciju u kojoj se nalazi. Jedan vozač, jedan putnik. Nema konduktera. Prema prizorima spolja,

grad je gotovo pust, i kola se ionako neće napuniti, bar dok on bude sedeo u njima. Jedna cigareta nikom neće da smeta, zar ne?

Smešeći se, isprobao je tu rimu naglas, i izvadio tabakeru iz džepa. Tutnuo je cigaretu međ usne, potrazžio šibice, izvadio jednu, i kresnuo je. Istovremeno sa ovim, tramvaj je počeo da se zaustavlja.

Zbunjen, i pomalo uplašen mišlju da je prouzrokovao ovo usporavanje, i da će ga vozač ukoriti zbog nedoličnog ponašanja, Nenad je žurno uklonio cigaretu iz usta, i spustio ruke na krilo. Vrata preko puta se otvoriše, i on sa olakšanjem uvide da se tramvaj ipak zaustavio iz razloga sasvim nevezanog za njegovo prisustvo.

Jedna krupna, starija žena prelazila je stepenike vozila sa očiglednom mukom; njene sitne, gotovo svinjske oči osmotrile su Nenada, a zatim se usredsredile na sva slobodna mesta koja su u nemim redovima stajala pred njom. Čim mu je okrenula leđa, i zaputila se ka prednjem delu tramvaja, on je upalio cigaretu i, sklapajući oči, lagano dopustio da mu dim uroni u pluća. Vozač je zatvorio vrata i otisnuo vozilo sa stanice u rastućem zujanju.

Stigao je gotovo do pola cigarete, kada je začuo približavanje koraka, i otvorio oči. Pogled mu je ispunio prizor novopridošle putnice koja je vrlo odlučno napredovala ka mestu na kojem je sedeo. Tanke, ali lepo uvijene usne bile su joj zakrivljene ka mesnatom podvaljku, razbarušena kosa visila je u pramenovima svud oko njenog lica, sitne graške znoja skupile su joj se na namrštenom čelu. Dva zlobna oka nisu se skidala sa njegovih, a njihov sjaj odavao je utisak čistog besa.

„Kako te nije sramota!“, viknula je ona. „Pušiš u tramvaju! A ne razmišljaš da oko tebe možda ima ljudi kojima dim smeta!“

Kao da želi ovo da potvrdi, debela gospođa se nakašlja, plazeći vlažan crvenkasti jezik preko donje usne. Zatim je nastavila, još više raspaljena Nenadovim zblanutim ćutanjem.

„Šta čekaš, baci to, sebičnjaku jedan! Živi i pusti druge da žive! Nije čitav svet podređen tebi!“

Ustao je i drhtavim rukama povukao poslednji dim iz pikavca. Debela gospođa napravila je par teturavih koraka unazad.

„Madam“, viknuo je Nenad Tecirega, nadjačavajući buku u kolima, „sasvim ste u pravu! Na prvi pogled ste uvideli nešto za šta je meni bilo potrebno preko trideset godina da shvatim. Ja vam čestitam, i čak, zahvaljujem. Okrenuo se, otvorio prozor, i podigao jednu nogu na stolicu, na kojoj je do malopre sedeo.

„Ludak!“, jauknula je žena. „Šta to radiš?“

„Evo, bacam cigaretu...“

Sada su obe noge bile na stolici. Nenad se oberučke uhvatio za ivicu prozora i proturio glavu napolje.

„Evo, skoro da sam je bacio. Samo... još... malo!“ Njegov glas bio je prigušen vetrom koji mu je šibao lice, ali je jasno čuo ženino urlanje upućeno vozaču, urlanje koje je zahtevalo da zaustavi tramvaj, zastavi ga odmah! Snagom ruku, polako, ali sigurno, prebacio se preko ivice prozora, tako da mu je gornja polovina tela visila iz kola suočavajući se sa uskom ogradom mosta i rečnim kejom, koji se pružao nekoliko desetina metara ispod, dok mu je donja polovina

mlatarala u vazduhu tramvaja. Nadao se da će stici na vreme. Nikako nije smeo da zakasni na taj sastanak, ma koliko neprijatan on bio.

Kako je vozilo počelo da usporava, Nenad se svom snagom odbacio i proleteo kroz prozor. Vrhom glave sudario se direktno sa metalnom ogradom mosta, ali je sila teže ipak povukla ostatak njegovog tela ka provaliji. Dok je leteo ka mermernim pločama setalista, imao je vremena za jedan brzi pogled na sat. Kakva sreća!, rekao je u sebi.

Eto, na vreme sam!

Kazaljke na ručnom satu pokazivale su tačno jedanaest.

Marko Pišev

Penubra

U boji tih jezera-blizanaca bilo je uvek nečeg posebnog. Kad bi čovek posegnuo za njihovom vodom, i prineo je očima, bio bi isprva siguran da je tečnost koja struji kroz njegove šake crna poput gavranovih krila! No, tek kad bi je pustio da se slobodno razlije preko sunčevih zraka, uočio bi njenu besprekornu providnost.

U tome se i krije njena ćud. Spolja zlokobna, prljava, mračna, a iznutra predivna... predivna. Sećaš li se, oče, kad sam ti pričao o onoj devojci, prvoj koju sam doveo na njene obale? Ja - otpadnik, besramnik, ja - zver i pustinjač, da saopštim ženskom biću toplu reč bez ustezanja, i da, zauzvrat, osetim njeno divljenje u svojoj duši?

Veruj, i dalje je vidim. Mlečnobelu kožu preko skladne lobanje i krhke nežnosti vrata, kosu rasutu u zlatnim slapovima preko tamne površine jezera. O, kako je bila lepa! Uranjala je u dubine sa gotovo gracioznom sporošću.

Svako biće - pa i ja - zaslužuje ljubav. Ma koliko mu božije lice bilo nenaklonjeno, ono mora osetiti nečiju pažnju, mora se podsetiti na to da neko na njega misli, da žudno iščekuje njegov lik u povratku sa besciljnih putovanja po ovom paklu koji zovemo Zemlja. U suprotnom, njegova duša je uništena. Njegovo bivstvovanje je besmisleno, a samim tim i dekadentno.

Ah, koliko sam ja samo lutao, koliko tražio i grizao po ovom tlu, hladnom poput mrtvog srca, nesvestan svoje potrage, a opet svestan jedne neostvarene želje. I baš kad sam mislio da je svemu kraj, u bekstvu od osvete po nepristupačnim šumama Sive planine, gotovo rastrzan od straha i gladi i ludila, izbio sam na tu čistinu, pred ta jezera-blizance, i obnevideo. Ali ne od užasa. Od ljubavi Ti znaš, oče, koliko nečija čežnja raste u usamljenosti. Sveštenici bi to morali znati. Onda si svestan, ili bar sigurno nazireš, koliko su jezera imala meni da pruže, i koliko sam ja imao da pružim njima. Spustivši se pred njih, kleknuvši pred ivice te mračne vode kao u molitvi, dok je na istoku sunce zalazilo u

grimiznim mrljama, trgnuo me je bljesak na toj nepokretnoj površini, bljesak kao čežnja... kao požuda. Bljesak kao buđenje.

Sanjao sam tad davnu prošlost jezera-blizanaca. U tom snu, video sam mlad mesec kako se nadvija nad raštrkanim naseljem i grupu starosedelaca pred obalom, u molitvi. Senke su vibrirale, muzika je divljala, glasovi treštali visoko u noć. Jezera oivičena vatrom izgledala su mnogo moćnije nego sad, ispunjena vrcavim životom i nekom nepojmljivom svešću. Podsećala su na oči, crne jarčeve oči u plamenu.

Bilo je to veče žrtve. Sanjao sam kako dvoje mladih prolaze kroz masu. Kako u novonastaloj tišini puštaju krv sa nadlanica u crnu vodu jezera. Video sam kako momak ćutke uskače u levo, a devojka u desno oko, u zapenušalu vodu jezera-blizanaca, koja ih je žudno uvukla u bezdan. Čuo sam kako urlikanje oko razigrane površine vode dostiže vrhunac, a plamen se raspaljuje da bi odmah zatim bio zauzdan podivljanim talasima. Čak i zvezde na nebu sijaju jače, a Mesec se topi kao sneg na vrućem dlanu, i sve se lagano rastače, bukti, i hladi, poput erupcije vulkana duboko na okeanskom dnu, gde su oblici i boje i zvukovi deformisani, i imaju sasvim drugo značenje.

A onda je u snu svanuo dan i sve je krenulo po starom. Žene su muzle krave nabrekle od mleka, deca se pentrala po granama otežalim od plodova, muškarci kretali u lov, ili klali svinje, ili čistili ambar. A onda još jedna noć, i još jedan mlad mesec, i još divlje pene na crnoj jezerskoj vodi, obojene medveđom krvlju, pa krvlju bikova, pa ljudskom, opet ljudskom. I svaki put, nakon četiri dana i noći, trupla su izranjala iz dubina, poplavela i obezglavljena.

Sve sam ovo sanjao na obali jezera, i smeja se zbog njih, plakao zbog njih. Jer njihova sudbina nije uvek bila tako svetla. Pojavio se taj... taj stranac. Taj čovek čija je slika u mojoj glavi pomućena mržnjom i nepresušnim besom. On ih je sve omađijao. Preobratio. Ispunio lažnom verom u nekog Drugog. Obredi su prestali, molitve presušile, žrtve isparile. Ali ja sam im pokazao. Jer, u tom snu, ja sam bio jezera, ja sam bio krvavi dželat-osvetnik, ja sam bio oganj iskupljenja. I svi su morali da plate. A stranac i njegova deca zadovoljili su moju glad.

Vidiš li sad, oče, koliko je teško izgubiti nešto što životu daje smisao? Beskrajno teško. Samo su najjači u stanju to da izdrže. Onomad, kad sam kao probuđen, novi čovek - u svakom smislu te reči - jezerima podario prvu devicu, Silviju, osetio sam devojčinu zahvalnost, i poštovanje i ljubav te duboke vode, snažno u svom srcu, iako to nisam ni očekivao, ni tražio. Ne, jer zašto bih? Zar ima plemenitijeg dara od onoga što su ta jezera poklonila meni? Od osećaja da sam opet živ, da služim nekoj svrsi i da pritom uživam u magiji koja je ispunila moje biće? Da od zveri i otpadnika postanem novi čovek vredan poštovanja, pun svetlosti koja trezni od gorčine?

Svestan sam smrti i njenog značenja. Ali svim ljudima kojima sam naneo patnju iz iskustva tvrdim da je ona beznačajna, i da će proći. Ono što ostaje je večnost njihovih dragih, provedena u tim jezerima, a to nije toliko loše, s obzirom da su oni zaronili ispunjeniji. Smrt ih je pročistila. Ja sam ih pročistio.

I zato se, oče, ne kajem. Moja je misija čista od zla. Ona se s pravom može protumačiti kao proces spiranja ljudske truleži. Besmislenim životima davao sam smisao, hraneći njima jezera čije su ih dubine, zauzvrat, čuvale od gadosti

spoljašnjeg sveta, šapućući nežno, mreškajući im kosu strujama punim najplemenitije ljubavi. Ja sam se pritom osećao zadovoljan sobom, pa su, na kraju, i jezera uživala u mom radu. Sve je bilo savršeno. Čisto. Dok oni nisu prekinuli našu ljubav.

Shvatam da sam po merilima ovog sveta kriv. Sutra će moj život biti svršen po kratkom postupku, i zbog toga ne žalim, ne oče, nije mi teško. Jedino zbog čega moje srce kuca u bolu, jesu sećanja na te prekrasne oči, ta jezera, ogledala nežnosti i stalne čežnje. O, kako me žudno dozivaju u mislima! Ko će sad maziti njihovu glatku površinu? Kome će nežni šapati prijati i milovati mu oči dok uranja u san? Mrsko mi je i da pomislim da će plodove njihove ljubavi okusiti neko drugi, neko novi, a ne ja. I zbog toga patim. Zbog toga, oče, osećam bol.

Možeš li uslišiti poslednju želju onoga koji je osuđen na smrt? Imaš li hrabrosti da to odbiješ, ili da bez razmišljanja kažeš „da“? Mora da su želje ljudi pred smrt veoma teške, nabijene tolikom količinom emocija, da se ispovednik prosto uguši u njihovom zahtevu? Ali ti već moju želju dobro poznaješ. Previše vremena smo proveli zajedno, u ovoj tamnici, da bi se zahtev moje duše oglušio u uhu tvog uma. I zato, priđi, oče, priđi mi da ti šapnem tajnu zaboravljenu već vekovima, priđi da te prosvetlim, kako bi tvoja svetlost mogla očistiti druge...

Milanče Marković

Razum

„Nestrpljivi ste komandante!”

„A kako i ne bih bio... Ispod nas su ljudi koji su uspeali da ostvare nuklearnu eksploziju.”

„Naša ekipa će zacelo uspeti da uspostavi kontakt.”

„To je gotovo sigurno. Ove guste šume ukazuju na gustu naseljenost naših srodnika... Ah, evo signala. Da čujemo izveštaj.”

„Spustili smo se uspešno u šumu. Odmah nas je okružila velika grupa “naše braće” koja nas posmatra sa grana. Ipak ne previše zainteresovano.

Šaljemo im signale, ali ne odgovaraju. Svakim časom ima ih sve više i više.

Ipak ne odgovaraju iako smo sigurni da nas razumeju. Možda smatraju sebe superiornim bićima pa ne vide potrebu da sa nama uspostave kontakt.

Meni je ovo jako sumnjivo. Mnogo ih je po drvecu, skaču, mašu repovima i jedu neke duguljaste žute plodove. Možda žele da nas zadrže dok ne dovuku neko svoje smrtonosno oružje... Tražim dozvolu za povratak.”

„U redu, vratite se.”

„Šta sada mislite, komandante?”

„Oni su pronašli atomsku bombu, sada verovatno poseduju i mnogo snažnija oružja. Sve upućuje da imaju visoko razvijen razum, ali takođe i agresivan. Smatraću da je naša ekspedicija uspela ako se živi vratimo kući.“

„Da, ipak su to visoko inteligentna bića.“

*

V.A

Propali izum

Petnaest godina mukotrpnog rada napokon se isplatilo. Ovaj put je bio siguran da će uspeti...

Seo je u vremeplov, podesio mehanizam i nestao, da bi se ponovo pojavio na istom mestu, ali trideset godina u budućnosti. Celo to područje pokrivalo je sada veliko veštačko jezero.

A on nije znao da pliva.

*

Sebastian Adanko

Promašaj

Jol se okrete i razočarano promumla:

„Zadovoljavajući oblik, prilagođenost na suvozemni život, sve je tu osim veličine mozga.“

Jet klimnu glavom i nabirući usne nezadovoljno odgovori:

„Prerano su se specijalizovali. Imaju prirodno razvijene organe za plivanje. Šteta, još jedan promašaj. Ovo već postaje beznadežno, osamdeset četvrta planeta sa nedovoljno razvijenom inteligentnom vrstom.“

Jol se složi i pruži ruku da otvori dno komore za ispitivanje.

„Pozdravi se sa njima, Jete, moramo dalje da tražimo.“

I ogromna masa koprcajućih organizama se izli iz kontejnera.

Dvanaestog juna 1954, na izložbi ratne mornarice u perivoju Saton Koldfild u Birmingemu, Silvija Modej povelala sina i ćerkicu da vide izložbu. Međutim, dobili su mnogo više nego što su se nadali. Ono što se tada dogodilo, nebrojeno puta su morali da prepričavaju novinarima i zainteresovanim prijateljima i rodbini. Jer, tog dana, sa neba su padale žabe...

*

Branka Kranjac

Stepenice ka nebu

Brod se polako spuštao, dok su crveni plamenovi parali zelenilo neba. Konačno se usidrio nepomično na stepenastom platou, pustom kao i sve oko njega. Stajao je tako dosta dugo, dok su uređaji proveravali uzorke atmosfere i prikupljenog stenja. Konačno, vrata su se otvorila, bešumno skliznuvši u stranu, i na pokretnu traku iskorači putnik u skafanderu. Blago je otklizio do dna. Čim se našao na tlu, jednim od udova primeo je glavi uređaj, bez sumnje tražeći izvor radio-zračenja, koji ga je i doveo na tu zabačenu planetu. Ali nije stigao da ga upotrebi, jer se upravo pred njim ukazaše stepenice. Nisu to bile stare drvene stepenice sa rukohvatima, ni nezgrapne betonske stepenice, ni bešumni elevator. Zapravo, svojom utvarnošću jedva su i ličile na njih, a opet nisu mogle ništa drugo biti. Izgledale su poput tečne vode, poput spletenih žica srebra, krhkih, ali jakih, koje su se pružale u vis unedogled, naizgled do samih nebesa.

Stajale su tako, mameći svojom blistavom lepotom. Putnik ne izdrži i stavi jednu nogu, pa drugu, i kao opčinjen, stade se sve brže peti ka zelenim dubinama.

Dok je varilo svoj najnoviji obrok, Biće je lenjo pomislilo: „Sva ta “razumna” stvorenja su ista, bez obzira na poreklo. Zar stvarno veruju da postoje stepenice za nebo?”

Branka Kranjac

Dečak

Bežao je čitavog života. Bio je slab, bio je mali i bio je progonjen. Koliko god da se vraćao u sećanju, stariji dečaci uvek su bili tu, kinjili ga i proganjali. Živeo je u strahu od njih, bežao i sanjao. Jedini san koji je imao bio je da svojih dvanaestak godina zameni sa nekom većom brojkom, brojkom koja bi ga štitila.

Silno je želeo da odraste. Toliko silno da je godinama svako veče pred spavanje pričao samom sebi priče, čiji je glavni junak bio on, kao odrastao. Postepeno je to maštanje postalo litanija, koja se uvek ponavljala pred spavanje, i koja je donosila utehu i nadu da će jednog dana biti bolje.

I to veče legao je kao i obično; ležao je dugo budan, sanjareći i postepeno klizeći u san.

San je bio nastavak njegove fantazije. Bio je srećan, jer je naprasno otkrio da raste desetak santimetara sa jednim udisajem. Rastao je i rastao. Imao je preko dva metra kada je prestao da raste. Počela je i brada da mu niče, i on stade

da je češka, zureći požudno u svoj odraz u ogledalu. Znači, tako ću izgledati za 5-6 godina, pomisli veselo.

Dopao mu se mladić u ogledalu. Ali, rastao je i dalje. Sada je već imao dvadesetak godina i odlučne crte novog lica ničim nisu podsećale na bebaste crte nekadašnjeg dečaka. Mišići su mu bili čvrsti i trenirani, i bio je u sjajnoj kondiciji. On stegnu ruku da proveri. Osećaj je bio odličan.

Zadovoljno se nasmešio, ali odraz u ogledalu, koji mu se nasmešio nije više imao dvadesetak godina. Bio je to već čovek tridesetih godina, još pomalo mladalački razdragan, sa burmom na prstu, i odelom bez kravate.

Bio mu je čudan i prilično dalek. Nije želeo dalje da raste, ali nove bore su se pravile brže nego što je uspeo da nervozno trepne.

Već je imao četrdeset, prilika u tesnom odelu, napetog lica. Preplašeno je zurio u nervoznog stranca, koji se ubrzano približavao pedesetoj.

I već je stigla pedeseta, i ne-više-samo-prosedi čovek ga je uplašeno posmatkao. Razmenjivali su izgubljeno poglede dok su bore hitale ka šezdesetoj.

Lice mu je starilo, kosa sedela. Crte lica su mu se opustile, zubi se proređivali. Lice koje ga je tužno gledalo bilo je lice starca.

Lice je i dalje starilo, a on je bio sve prestravljeniji. Duboko u stomaku rastao je vrisak, i kada su mu zubi potpuno nestali, probi se napolje, budeći ga okupanog u ledenom znoju, dok mu je srce udaralo kao parni čekić.

On ustade posrćući, ka kupatilu. Pokreti su mu bili nesigurni, a pogled zamagljen suzama. Nemi krik „Neću da odrastem!“ dizao se iz dubine njegovog prestravljenog srca.

Drhtavom rukom pustio je vodu. Hladnoća ga je povratila, i naterala da pogleda u ogledalo. Suze mu potekoše niz lice, suze krajnjeg očajanja, s kojima mu je puklo srce. Jer lice koje je plakalo sa njim u ogledalu, bilo je lice starca iz sna.

Branka Kranjac

Sunce zadnjeg neba

Datum: 07. 03. 2048.

Tema: Sunce, naš prijatelj

Sunce je izvor života na zemlji. Zbog njega rastu biljke, životinje i ljudi. Zbog njega rastemo i ja i moj mali brat. Ono nije veliko, ali jako sija, pa se ne može gledati u njega. Žuto je, sve do uveče, kada postane crveno i nekako veće, a nebo se takođe oboji u razne crvene i žute boje. Ja volim sunce. Svake godine, tata, mama ja i brat spakujemo kofere i idemo na more. Tamo sunce uvek jače sija, i uvek se vratim kući crna „kao odžačar“ kako tata kaže. Čak i kad se tata i

mama povuku u hlad, ja se i dalje igram u pesku ili vodi. Čak i moja maca voli sunce. Ona legne negde gde je toplo i spava po ceo dan na terasi. Tu su ranije bili gušteri, a sada ih više nema, pobegli su od mace, a i oni su voleli tu da se sunčaju. Deko često sedne isto kod mace, i oni se zajedno sunčaju. Mnogo volim naše sunce. Svi ga mnogo volimo i želela bih da je uvek leto, da ono može uvek da jako sija.

13. 12. 753. CNE

Tema: Sunce, naš neprijatelj

Sunce je opasno. Svi tako kažu, jer je mnogo opasno izložiti se njegovim zracima, makar na kratko. Moramo da nosimo filtere za oči, a ako želimo da duže budemo napolju, moramo da nosimo maske. Moj drug Toli nije hteo da stavi filtere, i sada vidi sve mutno i žuto. Ono je mnogo jako - sve biljke koje je tata pokušavao da zasadi su se osušile. Postale su braonkasto-sive, i raspadale su se vrlo brzo. Pod njim rastu divlje biljke, one kojih moramo da se čuvamo. One su velike i zelene, vlažne, samo se šire oko naših kuća. Ni moj sap, Dogi, ne voli sunce - svaki put kad sunce izađe, on prvo zaurla, a potom se sakrije u kuću, na najmračnijem mestu koje nađe. Prošle zime smo išli u Velike Pećine, da razgledamo stalaktite i stalagmite, i bilo nam je tako lepo da nisam želeo da odem. Ne volim sunce, i nadam se da će jednog jutra zaboraviti da izađe. Onda bismo svi mogli da se mirno igramo napolju, a i opasne biljke bi se sve osušile.

*

M.S

Saznanje

„Čuj, burazeru, a što je onaj planet tako crn?“

„Tu je živio jedan narod koji je izumro na samom početku svog postojanja.“

„A, kako to?“

„Izumeli su vatru, a nisu znali da im se atmosfera sastoji od čistih benzinskih para...“

*

Branislava Čurukov

Vanzemaljci

Tim Smit ugasi radio. Protegnuo se i udobnije namestio u stolici. „NLO, jaka stvar. Ovih dana samo o tome pričaju“, pomislio je pomalo gnevno. I stvarno, u proteklih nekoliko dana sve što je mogao da čuje bile su priče očevidaca koji su na ovom ili onom mestu primetili leteće tanjire. Nije mu bilo svojstveno da se uzrujava zbog takvih stvari. Oduvek je bio skeptik, ali ovo je sigurno nešto značilo. Iz džepa je izvadio paklo finih francuskih cigareta, zapalio i žudno povukao dim.

Visoko u drevnom plavetnilu vasiona, pri svetlosti zvezda, sjajila se srebrna površina vasionkog broda. Izgledalo je kao da letelica pomalo podrhtava dok su energetska polja ispod nje svetlucala purpurnom svetlošću. Visok, mršav poručnik uđe u komandni odeljak letelice:

„Poručnik Gordon FX-3551, traži dozvolu da razgovara sa kapetanom.“

„Slušam vas, poručniče.“

„U ime inženjerskog odeljenja, obaveštavam vas da je poruka pod brojem FQ-34/D poslata.“

Kapetan pogleda na jedan od displejeva koji su kontrolnoj tabli davali mutan sjaj. Bio je zadovoljan.

„Imamo još šest sati, mislim da ćemo ovog puta uspeti.“

Majra Džonson pogleda kroz izlog kafea u kojem je sedela. Beše ovo još jedan od onih običnih dana, ali ona nije mogla da potisne uznemirenost koju je osećala. Vratila je pogled na časopis na stolu. Najnovije izdanje „American World of Misteries“ obaveštavalo je čitaoce da je usled prebrzog razvoja tehnologije smak sveta blizu, ali i da su širom Amerike viđeni leteći tanjiri koji će im pomoći ukoliko do katastrofe dođe. Naručila je još jednu šolju crne kafe i odlučila da o tome ne razmišlja.

Kapetan je nervozno proučavao zvezdane karte na ekranu ogromnog kompjutera u navigacionom centru broda. Pokrivale su gotovo tri četvrtine njima poznatog kosmosa; dimenzione kapije - portali novih svetova, svaka pa i najmanja zvezda ili planeta imale su svoje koordinate na njima. Na jednoj od njih blistala je Zemlja sa beličastim omotačem atmosfere. Kako je samo izgledala! Godine i godine njenog razvoja omogućile su misiju kao što je ova. A opet, nešto nije bilo u redu, nešto kao da se nije uklapalo.

Kristijan Zomert osloni bicikl o obližnje drvo. Toga dana Dunav beše izuzetno lep. Tiha voda mreškala se po površini dok je prolećno sunce mamilo šetače na kej. Posmatrao je decu kako veselo trče igrajući se šuge kad nešto privuče njegovu pažnju. Namah se začulo tiho zujanje kao kad pesak struji ispod

površine Dunava, a na horizontu se ukaza kratak, ali zaslepljujući blesak. „Leteći tanjir?“, uhvatio je sebe kako se pita. „Zašto da ne? Ovih dana svi su pričali samo o njima. Možda je ovo dobar dan za posete.“

Prošlo je tri sata i dvadeset minuta od kako je poruka poslata. Poručnik Gordon posmatrao je Zemlju na ekranu radara. Činila se tako dalekom i budila je davno zaboravljene uspomene. Svakih pedesetak godina ponavljao se isti prizor, a oni dole su ih očekivali.

Obroncima planina odjekivala je tišina dok je mali budistički hram ispunjavao zamor sveštenika koji su vršili službu. Stari lama sedeo je ispod trema i najfinijim peskom dovršavao mandalu koju je započeo pre mnogo meseci. Sunce samo što nije počelo da zalazi i on se odmače da bolje pogleda svoje delo. Da, bio je to gotovo savršen prikaz letećeg tanjira koji se spušta. Bila je to vizija koja ga je pohodila još iz vremena kada je bio učenik u hramu.

Kapetan zabrinuto pogleda lice čoveka pred sobom. Nije mogao da poveruje u ono što čuje.

„Kapetane, došlo je do greške u vremenskom kodu. Nismo računali na interdimenzionalni paradoks. Poruka koju su primili bila je potpuno nerazumljiva. Više nema vremena, a trebalo bi...“

Zvuk nalik na škripanje šarki prekide uzbuđenog poručnika.

Tim Smit pogleda u nebo koje kao da nije bilo tu.

Majra Dzonson pomisli kako čuje udaljeni preteći zvuk koji je sekund kasnije zamenio cik razbijanja solje.

Kristijan Zomert vide kako horizont blješti i nestaje u hladnim vodama Dunava.

Sunce je zašlo. Stari lama lakim pokretom ruke rasprši sliku. „Sve prolazi da bi se ponovilo“, reče umesto molitve.

„... Čuvajte Zemlju, nema ko da dođe“, bilo je sve što je kapetan uspeo da pomisli. Imao je još toliko vremena da uključi vremeplov na kojem je pisalo: ROZVEL, NOVI MEKSIKO, 1948.

*

Aleksandar Popović

Glasnik

„... i zato linije velikog gravitacionog potencijala treba izbegavati u svakoj prilici“, završio je svoje izlaganje uvaženi profesor Peter Aleksejević mladim polaznicima Astronautičke akademije. „A sada, pošto nam je ostalo još dosta

vremena, mogao bih vam ispričati jednu istinitu priču iz doba prvih velikih migracija, iz doba kada je putovanje zakrivljenim svemirom još bilo nedovoljno istraženo i kada su se dešavale mnoge, ponekad glupe nesreće.

„Bila je to jedna od prvih zvezda Sunčevog tipa oko koje su sonde otkrile planete koje su dolazile u obzir za teraformiranje. Rog 3021 bio je udaljen oko hiljadu i četiri stotine svetlosnih godina, što se tadašnjim brodovima moglo preći za dve godine - istina, zbog uslova u zakrivljenom svemiru za posadu to je iznosilo nekih dve stotine godina, pa su na brodovima imali hibernatore. Na brzinu je formirana ekspedicija: dvadesetak ultrabrzih robotskih brodova nosilo je gorivo i alate, a četiri sporovozne krstarice hibernisanu posadu. Svi znate koliko je teško projektovati sigurnu putanju kroz zakrivljeni svemir, a u to vreme nisu postojali lokatori mase koji bi upozoravali na prepreke, tako da se jednom brodu desilo neizbežno - prošao je pored crne rupe. Crna rupa neobično utice na zakrivljeni prostor, u stvari ona ga dodatno zakrivljuje. Brod je čitave dve godine prolazio pored crne rupe, što je za posadu značilo još dvesta godina hibernacije. A biti dvesta godina izložen zračenju crne rupe, to nije šala. Iako je zračenje u početku bilo malo, tokom godina telesna oštećenja postajala su sve veća i uglavnom su se ticala nervnog sistema hibernisanih ljudi.

„Kada je Galapagos konačno stigao na odredište i njegova posada probuđena, kapetanu Moronovu bilo je jasno da se nešto čudno događa sa njemu i njegovim ljudima. Kompjuter Galapagosa pronašao je sonde koje je ostavila ekspedicija i obavestio kapetana o tome. Zapisi na sondama govorili su da se Galapagos vodi kao nestao, da nijedna planeta ne ispunjava uslove za teraformiranje i da se ekspedicija vratila kući, duboko ožalošćena zbog gubitka četvrtine ljudstva. Kapetanu Moronovu bilo je jasno da nešto mora da učini. Da se tek tako vrate ne dolazi u obzir - kapetan Moronov je razmišljao, iako mu to baš nije išlo od ruke - uostalom svo gorivo je potrošeno. Jedina stvar koje se setio je da pošalju nekakav signal na Zemlju pa da ih pokupe spasioci.

„I tako vam je, dragi moji, naš kapetan Moronov naredio da se raznese zvezda. Neočekivana eksplozija supernove u tako bliskom susedstvu predstavljala je spektakularan prizor i podrazumevalo se da smo poslali još jednu ekspediciju. I zaista smo otkrili Galapagos kako oštećen bespomoćno pluta daleko odbačen eksplozijom zvezde. Posada nije prezivela, njihovi hibernatori nisu bili predviđeni za tako dugačak rad.“

„Ali kako?“, izleti jednom mladom akademcu. „Brodovima treba samo dve godine da stignu... oh...“

„Mladi kolega, vidim da ste shvatili ono što oštećeni mozak kapetana Moronova nije mogao. Drugoj ekspediciji je zaista trebalo samo dve godine da stigne, ali glasnik koji je poslat po nju malo je zakasnio. Čitavih hiljadu i četiri stotine godina...“

Srećko Žitnik

Zemaljska duša

Najviše sam volio šetnju uz more. Golicanje predvečernjeg sunca po preplanuloj koži, škrgutanje valova među kamenim škrljcima, nista ljepše za mene nije postojalo. Dah maestrata, najugodnijeg vjetra na Zemlji, odagnao je sve moje mučne misli. U ovim divnim trenucima zaboravih i ko sam i šta sam! Prepustio sam se milovanju umornog dana i nadolazeće, nestrpljive ljetnje noći. Samo me je ovo more, i ovo iskričavo sunce održavalo u životu o kojemu sam prije mogao samo sanjati. Besciljno sam tumačio zaljevima i dokovima presretan, ali moja je sreća bila velika koliko i moja tuga koja bi se pojavljivala uvijek kad je završavao jedan ovakav dan. Ali tada bih se sjetio da me sve ovo opet čeka i sutra, i da ću ponovo uživati u trenucima zanosu, i tako uvijek iznova, sve dok onim mojim dupeglavcima neke stvari ne postanu jasne. No, može se desiti da mi ponestane novca za ova moja divna putovanja, ali za dva dana riješit će se i moje najvažnije pitanje, pa me to zasad i ne zabrinjava. Tako, dok oni budu vijećali, izgubit ću se negdje na moru, i čekat ću pun nade u sretan ishod događaja.

„Ekselencijo, tražili ste da vam donesem molbu službenika Ugea.“

„Da... imate je?“

„Izvolite, ekselencijo!“

I dok se sluga ponizno udaljavao, ovaj je očitavao molbu prislanjajući karticu na čelo, najprije s jedne, a zatim i s druge strane. Onda pozove slugu.

„Na usluzi!“, reče sluga stidljivo se klanjajući.

„Danas sam dobre volje, pa ga neću kazniti. Mogao bih ga poslati u vražju mater, jer ovo je zaista previše. Nadam se samo da će znati cijeliti moju veliku plemenitost. Neka bude volja moja da se smjesti u niži red sluga!“, reče, napravivši kratku stanku, a zatim nastavi: „I još nešto! Od danas za njega važi zabrana putovanja. Uostalom, smanjite mu primanja na minimum. Tako neće moći ni živjeti, a ostalo će ići samo po sebi“, dovrši ekselencija, diveći se svojoj darežljivosti.

Uge je sjedio na klupi uz obalu. Grane usnulih palmi padale su vrlo nisko, gotovo se igrajući njegovom kosom. Čekao je dva najduža dana u svom životu. Sada je bio mirniji nego ikada. Crte muškarca tridesetih godina, spokojni duh i sportski očuvano tijelo, pričali su priču o čovjeku zaljubljenom u život, u život na Zemlji. A kada je sunce već odavno utonulo za horizont, osjetio je promjenu na sebi. Kao da je naglo zahladnjelo. Počeo se skupljati u sebe, zlokobno sluteći šta se zapravo dešava. Dok su se Ugeove prijasnije karakteristike drastično mijenjale, niz još savršeno ljudsko lice klizile su dvije velike suze. Za tili čas na klupi pored mora sjedilo je pljesnivo zeleno biće sa šest ticala i kratkim debelim trupom na kojem je rasla neproporcionalno velika glava. Na glavi dva para tužnih očiju koje

su kišile. Za svakom suzom odlazio je i jedan dan na Zemlji, na tom divnom planetu kojeg će se Uge dugo sjećati. Postojao je još nekoliko sekundi, uz tužnu muziku ljetnje večeri, a onda se izgubio uz blistavo iskrenje dezintegracije. Šum valova pozdravio ga je posljednji put.

Iako Alfa Kentaurovac, bio je Uge zemaljska duša.

Norman Bejts

Žilava jedinka

Godina Prva, Dan Prvi.

Garbo se izmače od okulara teleskopa, protrlja umorno oči i pogleda drugog čoveka u nebeskoj opservatoriji.

Ho Senhua se osmehnu. „Previše posla? Da te odmenim?“

„Previše posla, da. Šta misliš poštovani Ho, da li je naš rad uzaluan? Da li sve ima smisla?“

„O, da. Zar bismo inače bili ovde na „Aurori“, orbtirajući oko Zemlje? Osmatramo. Beležimo. Memorišemo. I nismo jedini.“

Garbo uzdahnu, prepuštajući fiksiranu stolicu Hou.

„Pretpostavljam da si u pravu. Samo što me ovo zamara, priznajem. Već tri godine u svemiru. Posmatramo.“

„Memorišemo. Radimo mnogo toga korisnog. Ali imam tako proklet osećaj, Ho. Da smo sitni. Ništavni spram svega ovog što nas okružuje. Da vaseljenu uopšte ne zanimamo. Mi smo samo prah. Prolaznost. Gde su oni pre nas! Gde je Godvana, Atlantida, kontinent.“

Senhua sede na stolicu, ali se okrete ka Gabou.

„Mi smo ovde da osmatramo svemir. Promene. Da uočimo šta se dešava na Suncu. Pre ili kasnije...“

Pomalo nervozno drugi kosmonaut ga prekide:

„Znam, znam, dovraga! Šta će se dogoditi za milion ili milijardu godina! Ali nas, NAS, neće više biti! I to me muči. Da li je sve uzaludno? Koliko nama sličnih je upiralo pogled ka zvezdanom nebu, očajavlo, puštalo mašti na volju, želelo, proklinjalo...“

„To je u nama, Garbo. Kretanje. Kretanje kao invencija, a ne kao inercija. Za sada imamo samo ovu jednu, našu planetu Zemlju. Još nije pronađen dovoljno moćan pogon da nas odbaci do najbližih zvezda. Do tada je potrebno isplanirati kako da se opstane na...“

„Čemu?“, resignirano je rekao kosmonaut Garbo Tun. „Zar ne osmatramo Sunce? Za pet milijardi godina ono će doživeti ogromne promene...“

„Šest milijardi“, blago ga je ispravio Ho Senhua.

„Oh, svejedno!“, obrecnuo se Garbo Tun. „Pa i da je šest, šta onda? Sunce će se toliko uvećati da će progutati Merkur, a zatim i Veneru. Emisije energije sa Sunca povećaće temperaturu Zemlje na blizu 500 stepeni. Kako će tada biti našim budućim naslednicima? I to nije sve... Sunce će početi da se smanjuje i hladi, i posle šezdeset milijardi godina života pretvoriće se u “belog patuljka”. I Zemlja će i tada da kruži oko njega. Ni malo lepa budućnost. Ako uopšte tada nekog bude na Zemlji. I kako će ti... BUDUĆI... da izgledaju?”

„Evolucija je uvek imala svoje puteve, Garbo. Mi smo već predvideli budućnost. Mesec će se spiralnom putanjom približavati Zemlji, dospeće toliko blizu da će se zbog snažnih gravitacionih sila razbiti u najsitnije delove. I Zemlja će dobiti prsten, sličan onom oko Saturna. Ipak, prosečan vek jedne vrste nije procenjen na duže od milion godina. Možda ljudske civilizacije tada više neće biti.“

„A možda će se dogoditi i drugačije, Ho. Neke vrste, ako se sećaš, uspele su da prožive i nekoliko stotina miliona godina. Evolucija homo sapiensa pokazivala je do sada sasvim određene zakonitosti.“

„Misliš... misliš da će čovek uspeti da nadživi i samo Sunce?”

„A zašto ne?”, sada se Garbo osmehnuo. „Koliko još ima nenaseljenih planeta oko Sunca, dovoljno udaljenih? Do tada će čovek uspeti sa teraformiranjem i novom tehnologijom. Možda će to tada rešiti naše... hm“, osmehnuo se još jednom. „NJIHOVE probleme... Probleme Homo Futurusa.“

Šest milijardi godina posle. Dan Prvi.

Sunce, pomisli Lador, da li gore iznad moje glave još postoji Sunce? Kako to izgleda kada te sunčevi zraci dodiruju, miluju kožu i ona ponekad potamni? I da li su svi Oni koji su slični nama, u bezbednosti, na svojim svetovima? Znao je da planete sporije sagorevaju od Sunca. Velika Migracija se odigrala davno u prošlosti, eonima pre Ladorovog doba.

Ladorova magnetna ljuska bešumno dokliza do upravljačkog pulta za kojim je dežurao. Uključio se u sistem, i počeo brzi pregled. Visoko iznad, specijalni “suncobrani”, od legura koje su imale sposobnost da odbijaju prekomernu lepotu sunca i kosmička zračenja, još su funkcionisali besprekorno. Piro-keramička ogledala odbijala su najveći deo sunčeve svetlosti. Kasnije, po navici, opet je zatražio od kompjuterskog sistema da mu na ekran izbaci iz memorije prošlost, eonima udaljenu.

Pred njegovim očima opet je bio nekadašnji čovek. Za Ladorov rast bio je to gigant. Lador, homo futurus, imao je veliku glavu i mali trup, prilagođen evolucijom na život ispod površine planete. Da, pomisli, tako je čovek nekad izgledao. Pa opet, pre tog “srednjeg doba homo erektusa” iz XX i XXI veka, postojao je čovek sasvim različit... Tamo u zoru svog nastanka, jedva se razlikujući od čovekolikog majmuna. Evolucija je učinila svoje, i čovek je preživeo. Kao i sada. Sunce ih je nateralo, njih koji su ostali, da se evoluciono promene, ubrzanim, programiranim hodom, menjajući sopstvenu DNK. Umesto milion godina, bile su dovoljne hiljade. I uspeo je. Čovek, onaj koji nije želeo svemir, druge planete, ta žilava jedinka, uspeo je. Spustio se ispod površine, preživeo Veliki Plamen Sunca.

Aparati su pokazivali da uskoro dolazi hlađenje, jer Sunce je počelo da se hladi... do belog patuljka. I moraćemo iznova na površinu, pomisli Lador, da izvršimo sve pripreme za dugu i hladnu zimu. Vodonika je bilo dovoljno za termonuklearne reaktore, koji će zagrevati Zemlju u narednih deset milijardi godina, kao što je nekada činilo Sunce. I homo futuris će moći da nastavi svoju evoluciju beskonačno u budućnost.

Mozak, pomisli Lador. Usavršiti ga maksimalno. A za to će homo futuris imati i previše vremena. Svo vreme svemira.

Skyseeker

Početak na kraju svega

Evo ga! Stoji na sred mokre ulice, zaogrnut lakom izmaglicom, na ogromnim plećima drži kišu, pronicljivim pogledom - pogledom iskusnog trgovačkog putnika - mirno i ravnodušno odmerava svet ispred i oko sebe, pršti kiša pod jakim vojničkim cokulama, vojnički šinjel prosleđuje kapi tvrdom asfaltu, gusta brada i brkovi se presijavaju od vlage, crni šešir zadržava vodu, pa je prosipa po ramenima, i sve to kao da ga se ne tiče, maše rukama dok hoda, prate ruke neki nevidljivi ritam, sasvim lagano obazire se oko sebe, avetkontura klizi kroz sumorno jutro, a grad spava blaženim snom. Pogled s leđa izaziva strah od nepoznatog, pogled spreda strah od poznatog, od onog što se potiskuje i skriva u najdublje dubine, strah od stvarnosti.

„Jesi li nekad video onog čoveka?“

„Nisam.“

„Je l' on uvek bio sam?“

„Jeste.“

„Kako znaš?“

„Ne sećam se.“

Evo ga! Ulazi u kućicu na kraju (ili na početku) grada, skida šešir i šinjel i spušta ih na otoman u uglu polumračne prostorije, vojničke cokule odzvanjaju po tvrdom podu, čvornovatim šakama baca prazne boce, tanjire i čase zajedno sa stolnjakom u kantu za otpatke, zagleda oronule zidove, na jednom od njih visi drvena maska, maska afričkih vračeva prekrivena paučinom, na ivici kredenca tanka knjižica, stihovi davno zaboravljenog pesnika, stolica bez naslona nemoćno leži prevrnutu, ispravlja je i seda, škripi stolica pod njim, oči mu klize po svakom detalju, i sve to kao da ga se ne tiče, vadi iz unutrašnjeg džepa bočicu ruma i lagano ispira grlo dok ga stonoge, bubašvabe i pauci ispituju, avet-kontura ide polako ka izlazu.

„A jesi li ti video onog čoveka?“
„Mislim da jesam.“
„A je l' uvek bio sam?“
„Mislim da nije.“
„Kako znaš?“
„Ne sećam se.“

Evo ga! Stavlja u usta cigaru koju još nije zapalio, miluje po kosi jednog od dvojice dečaka koji ga gledaju znatiželjno, daje mu prašnjavu knjigu pokupljenu sa kredenca, ulazi u opusteli restoran, sprema kajganu od osam jaja i velikog komada slanine, pljuje ovlaženu cigaru na pod, i lagano počinje da jede, ni jednog trenutka ne prestajući da se obazire oko sebe, kao da nekog očekuje, jede nožem i posmatra, kožne čizme se cede i prave lokvu, kolone mrava ulaze mu u tanjir, još jedan gutljaj ruma, još jedna nezapaljena cigara, jedan od dečaka skuplja hrabrost da mu priđe, kreše šibicu i pali mu cigaru, koliko dugo nije osetio ukus duvana, klima glavom u znak zahvalnosti, okreće im leđa i odlazi.

„Šta misliš, ko je ovaj čovek.“
„On je napisao ovu knjigu.“
„Otkud znaš?“
„Piše na njoj.“
„Šta piše?“
„Ne sećam se.“

Evo ga! Prilazi polurazrušenoj kući iz koje se širi jeziv smrad prašine i memle, prilazi ženi sa detetom na sisi, uzima dete, nežno ga spušta na postelju, cepa već pocepane krpe sa nje, uzjahuje prljavu ženu koja stenje pod snažnim muškarcem, i ne pokušavajući da pruži otpor, puši nezapaljenu cigaru, ko zna koju po redu, mrak se već uveliko spustio, tek poneka sveća pucketavo dogoreva na drvenim policama, uzima dete, isto onako nežno, i vraća ga nazad, majci, spušta kraj nje umašćenu novčanicu, rasteruje cokulama pse lutilice, ne dozvoljava da dodirnu ni njega ni ženu sa detetom na sisi, odlazi u hladnu noć bez trunke mesečine, na tamnoj pozadini samo je njegovo tamno telo zjapilo kao crna rupa u Kosmosu.

„Je l' to bila njegova žena?“
„Izgleda da jeste.“
„A dete?“
„I dete je njegovo.“
„Otkud znaš?“
„Ne sećam se.“

Evo ga! Budi se grad ne sluteći ništa, kao po komandi, svi u isto vreme, goluždrava deca jurcaju se po tvrđim i do zemlje spaljenim dvorištima, nage žene peru veš u mutnoj vodi, starci se bestidno prazne iza nečeg što podseca na drvo, suncu se više niko ne raduje, svaka senka zalepi se za tlo ostavljajući novi crtez, mapu za pokolenja koja neće doći, jer ovo je poslednja generacija -

poslednja deca, poslednje žene i poslednji starci - iza njih nuklearni ratovi, užas i smrt, a ispred njih... on, u svom vojničkom šinjelu, i vojničkim cokulama, sa nezapaljenom cigarom među kristalnobelim zubima, starci ga ne primećuju, deca mu se raduju, žene odmeravaju znatiželjno svaki detalj na ovom čudnom biću, i svi ćute.

„Šta će sada biti?“
„Izgleda da je on nas.“
„Kako znaš?“
„Liči na nas, ljude.“
„I oni ranije su ličili?“
„Ne sećam se.“

Evo ga! Stoji samouvereno i ponosno u svojoj svojoj veličini, iza leđa mu kostur broda nasukanog pre toliko vekova, ukrtio se od stajanja, pred njim potomci zaboravljene posade, skida vojnički šinjel, cokule, i šešir, sve skida sa sebe, je li se to vratio, toliko čekani, a već pomalo zaboravljeni, sin božji, ili je on poslednji u nizu prevaranata što im se nesebično daje u ime sebičnog hira, tek - poslednji čin drame nečega što je tinjalo, i što je samo sebe uništilo, i što se tako gordo zvalo život, poslednji trzaj ili početak, poslednji preživeli vojnik u zalutalom stadu, još samo da nikne cvet, i ptica da zapeva, i mrav da zagolica, još samo... još tako malo treba, još samo malo...

„Kako je lep.“
„Je li on sada naš?“
„Jeste. On je sada samo naš.“
„A kako ćemo sa njim...?“
„Ne sećam se.“
„Ni ja.“

Evo ga! Žena je opet zagrizla jabuku, pustila je glas od sebe, stavila je zmiju oko vrata i pogledala vojnika kako se ne sme, razapnimo ga na krst, neka otpati sve naše grehe, a onda mu uzmimo obraz, i bol, i stid, i sve mu uzmimo, i pustimo neka se mešaju krv, seme i voda, mleko u dojci nepoznate žene, i greh neka bude, i blud, i razvrat, Satana neka uzme svoj deo a nama šta ostane, i sve neka bude k'o nekad, samo neka ne budu ove senke što na ljude liče, i ova zatamnjena svetlost, neko tu svetlost mora da nadvisi, poneki preživeli vojnik nađe se uvek da započne novi ciklus - ciklus rađanja i umiranja, evo ga, počinje...

„Hoćemo li uspeti?“
„Moramo?“
„Koliko ćemo čekati?“
„Ne znam.“
„Šta ćemo roditi?“
„Ne sećam se.“

Isak Asimov

Besmrtni bard

„Hm, da“, poče svoju priču dr Finjas Velč, „ja mogu vratiti duhove slavnih ljudi. Ljudi koji su već odavno mrtvi.“

Bio je malo pijan, jer da nije, verovatno mu ne bi palo na pamet da kaže nešto slično. Naravno, bilo je potpuno razumljivo malo više potegnuti na godišnjoj božičnoj zabavi. Skot Robertson, mladi profesor engleskog jezika, popravi naočare koje su mu pale na vrh nosa i osvrnu se pokušavajući da opazi ne prisluškuje li ko njihov razgovor.

„Doista doktore Velč?“

„Mislim upravo to šta sam rekao. I ne samo da ovamo mogu vratiti duh, već i tijelo.“

„Ne bih rekao da je to moguće“, primjeti Robertson nevoljko.

„Zašto ne? Jednostavno stvar vremenskog prijenosa.“

„Mislite putovanja kroz vrijeme? Ali to je... pa... sasvim neobično.“

„Ne ako znaš kako.“

„Pa, kako doktore Velč?“

„Misliš li da ću ti zaista reći?“, upita fizičar, ozbiljan, dubokim glasom. Nejasnim pogledom tražio je još koje piće, ali ne pronađe ništa. „Doveo sam njih nekoliko. Arhimeda, Njutna, Galilea. Jadni momci.“

„Zar im se ovdje nije svidjelo? Vjerujem da su bili zapanjeni našom modernom naukom“, upade Robertson. Razgovor ga je počeo sve više zabavljati.

„Naravno da su bili. I te koliko. Posebno Arhimed. Mislio sam da će poludeti od radosti pošto mu objasnim nešto malo od svega toga na svojem jadnom, nabubanom grčkom, ali ne...“

„Nešto nije bilo u redu?“

„Pitanje različitih kultura. Nikako se nisu mogli priviknuti na naš način života. Postajali su strašno usamljeni i zaplašeni. Morao sam ih poslati natrag.“

„Ah, to je velika šteta.“

„Da. Veliki umovi, ali nedovoljno fleksibilni. Neuniverzalni. I tako sam pokušao Šekspira.“

„Šta!“, poviče Robertson. Ovo je već bilo bliže njegovom području.

„Ne viči, dečko moj, ne viči“, nastavi Velč. „To je znak lošeg ponašanja.“

„Jeste li reki da ste doveli ovamo Šekspira?“

„Jesam. Trebao mi je čovjek univerzalnog duha, neko ko dovoljno poznaje ljude, neko sposoban da živi s njima vekovima daleko od vlastitog vremena. Šekspir je bio taj čovjek. Evo, imam ovdje njegov potpis. Kao memento, znaš.“

„Vama?“, upita Robertson izbuljenih očiju.

„Tačno ovdje“, Velč nespretno prepipa džepove na vesti. „Ah, evo ga ovdje.“

Maleni komad nekakve ljepenke nađe se u profesorovim rukama. Na jednoj je strani pisalo „L. Klein i sinovi, veletrgovina metalnom robom“. Na drugoj strani bilo je napisano, razvučenim rukopisom „Vilijam Šekspir“.

„Kako je izgledao?“, upita brzo.

„Nije nalikovao na svoje slike. Čelav, ružan brkonja. Govorio je pomalo irskim naglaskom. Naravno, učinio sam sve što je bilo u mojoj moći da ga zadovoljim našim vremenom. Rekao sam mu da imamo visoko mišljenje o njegovim djelima i da ih još postavljamo na pozorišne daske. U stvari, rekao sam mu kako se o njegovim djelima govori kao o najvećim ostvarenjima engleske literature, možda čak i svjetske.“

„Dobro, dobro“, prekide ga Robertson bez daha.

„Rekao sam mu da su napisane čitave biblioteke komentara o njegovim tekstovima. Naravno, želio je vidjeti nešto od toga, tako da sam mu donio neka djela.“

„I?“

„Oh, bio je očaran. Naravno, imao je problema sa našim idiomima i pozivanjem na događaje koji su se zbili nakon 1600, ali sam mu pomogao, tako da je sve razumio. Jadni momak. Mislim da ni u snu nije očekivao tako nešto, takav odnos prema sebi. Stalno je govorio: „Bog je milostiv! Šta se sve može iscijediti iz riječi u pet stoljeća? Može se iscijediti, čini mi se, prava poplava iz malo mokre krpe!“

„On to nikada ne bi rekao!“

„Zašto ne? Pisao je svoje drame što je mogao brže, davao je mnogo važnosti terminima. Napisao je Hamleta za mnogo manje od šest mjeseci. Osnova je bila već od prije poznata i on ju je samo izgladio.“

„To je sve što naprave ogledalu za teleskop. Izglade ga“, ogorčeno doda profesor engleskog.

Fizičar napravi gestu punu prezira. Spazio je još neispijen koktel u baru, nekoliko koraka od mjesta gdje su sjedili. Ustane i donese ga.

„Rekao sam besmrtnom bardu da drzimo čak i tečajeve o njemu na univerzitetima.“

„Ja držim jedan.“

„Znam. Ubacio sam ga na tvoj dodatni večernji tečaj. Nikada nisam vidio čovjeka toliko znatiželjnog da sazna šta potomci misle o njemu. Doista se trudio.“

„Ubacili ste Vilijama Šekspira na moj tečaj?“, mumljao je Robertson. Čak i kao fantazija jednog pijanca, ta ga je misao kosnula. I, da li je to bila fantazija jednog pijanca? Počeo se sjećati čelavog čovjeka inteligentna načina govora...

„Ne pod njegovim pravim imenom, naravno“, nastavi Velč. „Nije više važno šta je sve pretrpio. Bila je to greška, to je sve. Velika greška. Jadni momak“, otpio je iz čaše i zaklimao glavom.

„Zašto je to bila greška? Šta se dogodilo?“

„Morao sam ga vratiti u 1600“, Velč prezrivo zareža. „Koliko poniženja može čovjek izdržati, šta misliš?“

„O kakvom poniženju govorite?“

Velč istrusi koktel.

„No ti jedna budalo, srušio si ga na ispitu.“

Izdaje

Helly Cherry web magazin
www.hellycherry.com

Beograd, 2014.
e-mail: hckonkurs@mail.com

Urednik izdanja

Tamara Lujak

Lektura i korektura

Tamara Lujak

Rešenje korica

Bojan Milojević Asterian

Grafička obrada

Predrag Popović
Daniel Tikvicki